Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, субота, 7 січня 1939. Ч. 1 (1201)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 сторінках, під неділю на 8 сторінках.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Ц. Львів 505.796

I-4514 1939/

ХРИСТОС РАЖДАЄТСЯ!

Промова Святішого Отця

В навечеря лат. Різдва Христового Св. Отець приняв на торжественній авдієнції членів Колегії Кардиналів і представників Римського Епископату, які зложили йому святочні й новорічні побажання. У відповідь на промову декана Колегії Кардиналів, кардинала Граніта Бінятеллі ді Бельмонте, Св. Отець подякував приявним за побажання і докази синівської любови, причім сказав між ін. ось що: З навечерям Різдва Христового надходить також інше навечеря: десятиліття лятеранського порозуміння. Недалеке десятиліття його не приносить нам очікуваної радости, але навпаки наповняє нас правдиво тяжкою журою. Гіркий це воістину смуток, коли викликують його дуже численні переслідування Катол. Акції. Тої Катол. Акції, яка зовсім не займається політикою, не думає про ніяку конкуренційну діяльність, змагає тільки до виховання добрих християн, що живуть після Христових наук і тим самим становлять першорядний елемент порядку і публичного добра. Обсервуючи запал низших кругів і чинників, стає на жаль ясним, що хоч К. А. обнята виразно нашим пактом угоди, всежтаки існують якісь таємні і широкі напрямні, які уможливляють і підпирають переслідування Катол. Акції в ріжних місцевостях на терені цілого півострова. Дальші наші журби викликала важка рана завдана конкордатові нарушенням святости супружих звязків. Коли в кожнім двостороннім пакті при його виконуванні або нарушенні ніодна сторона не може узурпувати собі право односторонної інтерпретації, то цей звичай повинен мати тим більше примінення в даному випадку, коли одна зі сторін інтерпретує пакт у спосіб так своєрідний і рішучий, який звільняє її від усяких зобовязань! І ще одну заввагу хочемо зробити. Памятаючи, що недавно в тім самім Римі приготовляли апотеозу хреста ворожого Христовому, думаючи про те нарушення конкордату і про інші, згадані вище, річи, Ми мали надію, що матимуть якусь пошану хочби тільки для нашого сивого волосся, одначе захотіли піти ще дальше. Покликуємося на те також в тій ціли, щоб вшанувати гідну пошани память великого Папи (Льва XIII) і щоб брати з нього приклад як прощати провини, благаючи притім Доброго Бога, щоб у ласці Своїй зволив освятити уми і серця натхнути правдою і справедливістю, які є чейже тривалою підставою добробуту одиниць і народів. Для добра і спокою народів Ми жертвували вже раз Наше старе життя; сьогодні жертвуємо його вдруге в наміренні внутрішнього мира, мира душ і совістей і для успіхів тої Італії, яка між краями дорогими Нашому серцю для Нас найдороща. Свою промову Св. Отець закінчив побажаннями всяких успіхів приявним.

Святий Вечір королів і диктаторів

Заграница преса принесла докладні вісти про те, як святкували сьогорічній латинський Свят-Вечір коронованні й некоронованні голови деяких европейських держав. Англійська королівська родина обходила Свят-Вечір в замку Сендрінгем у графстві Норфольк. При свят-вечірньому столі засіли: король і королева, їх дві донечки, королева-вдова Марія та два брати короля, князі Глючестеру і Кенту. Кулінарною атракцією вечері були знамениті шкотські індики та пудднг, що його приготовив надворний кухар, еспанець з походження. Бельгійський король Леопольд III обходив Свят-Вечір разом зі своїми дітьми, 8-літнім Бодуеном і 11-літньою Шарлотою Йозефіною в замку Лякен, коло Брукселі, замкненому від часу смерти королеви Астріди. Ромунський король Карло II обходив свята в товаристві свого сина Михайла на замку Фолшор в м. Сіная. — Канцлер Гітлер святкував свята, як щороку, в Берхтесгадені. У святій вечері взяли участь обі сестри канцлера Гітлера, марш. Геринґ, Гесс, Штрайхер, Розенберг, ген. фон Епп, Брікнер та мін. Геббельс з дітьми, улюбленцями канцлера Гітлера. Владу над кухнею на час свят перебрала сестра канц. Гітлера, яка постійно мешкає у Відні. Ніхто так як вона не потрафить приправити улюблений присмак канцлера, віденську спеціяльність, т. зв. „Кайзершмаррен". — Муссоліні обходив свята у стилевій палаті в м. Рокка делля Камінате, своїй улюбленій резиденції. Разом з ним святкували оба сини Муссоліня, Вітторіо і Бруно, з жінками та мін. Чіяно з жінкою, дочкою італійського диктатора.

Католицькі дні на пограниччі.

З серії катол. маніфестацій, організованих в ріжних катол. парохіях луцької дієцезії, на окрему увагу заслугують Католицькі Дні, уряджені в Шумську й Острозі, близько большевицької границі. На такім пограниччі того рода маніфестації набирають особлившого значіння. Всі зібрання, так загальнопарохіяльні, як і членів Катол. Акції визначалися масовою участю вірних. — Такі Католицькі Дні з відповідними маніфестаціями варт було б урядити і в наших парохіях здовж сеї сторони Збруча, щоб піднести на дусі наш нарід по другім боці.

Святий Вечір на польсько-литовській границі.

Перший раз від 20 літ сьогорічний латинський Святий Вечір на польсько-литовськім пограниччі минув під знаком поєднання народів. У Різдвяну Ніч литовська і польська сторожа на багатьох відтинках границі ділилася між собою просфорою і спожила спільну вечеру, бажаючи собі веселих і щасливих свят.

Трімбітання на Свят-Вечір у Відні.

На лат. Свят-Вечір о год. 8 веч. заграли трімбіти на бальконі віденського ратуша під проводом Ганса Шолтиса. Грання тривало 20 мінут. Відіграно два старі хорали, дві старі різдвяні пісні і пісню „Тиха ніч" („Штілле Нахт").

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛШИЙ ДАРУНОЧОК НА ЯЛИНКУ І НА НОВИЙ РІК — ВКЛАДКОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найчевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

ТЛО

„ДО СВОЇХ ПРИЙШОВ І СВОЇ ЙОГО НЕ ПРИНЯЛИ" (Ів. І. 11).

Погляд на розвій подій в історії жидівського народу на передодні приходу Месії.

Колись Бог промовляв до свойого вибраного народа: „Ви моя часть між народами... Ви в мене царське священництво, нарід вибраний" (Ісх. IX, 5. 6). Цей особливший вибір не що інше, як покликання ізраїльського народа до співділання у великому Божому ділі відкуплення людського роду через воплочення Божого Сина, бо з ізраїльського народу, з роду Давида мав народитися Месія-Христос. Це найвище відзначення, це найбільший привілей вибраного народа; це зміст його історії, це основа всіх великих діл, що їх здїлав Господь для того народа продовж тисячліття його історії.

А як це сталося, що коли прийшла „повня часів" (Галт. IV, 4) і Бог предвічний народився в Вифлеємі з Преч. Діви, так як це від віків предсказали пророки, саме той нарід, головно його старшина: первосвященики, законоучителі і князі не приняли його. „До своїх прийшов був і свої Його не приняли".

Без сумніву в цьому криється незглибиме таїнство Божого промислу; про те з почуттям болю пише св. апостол Павло в посланні до Римлян (XI-та глава). Всежтаки розвій подій в історії Ізраїлтян у передодні приходу Месії-Христа кидає не мало світла на ту найжахливішу трагедію колись такого упривілеєного народу.

Ось короткий нарис тих подій.

I.

Неначе відблиск заходячого сонця, що в останній раз золотим промінням мов золототканим серпанком покриває землю, так геройські боротьби Юди Маккавея та його братів, що скинули кріваве ярмо Антіоха IV Епіфана (175—164 перед Хр.) й дали почин новій незалежній жидівській державі, це остання світла картина в історії вибраного народу. І як той блиск сонця лиш коротенько триває, так і та держава під Гасмонеями тривала всего мало що більше як одно століття (166 — 37 р. перед Хр.). Після того наступило просто неімовірне не так поневолення як здеморалізування цілого народу, головно його провідних кіл, жахлива руїна не так його державно-політичного життя, бо це в житті народів не рішаюче, як релігійно-морального, що властиво рішає.

Таки сейчас по смерти Юди Маккавея, дійсного героя і борця за святощі свого народу, його брати — Гасмонеї з роду — вступили на іншу дорогу, що в дальшім розвою подій довело до цілко-

209954

витої руїни. Так уже Йонатас і Симон не вдоволилися вибореним повної релігійної свободи й незалежности краю, але пішли дальше, бо Симон не лише приняв первосвященство як дідичне в своїому роді, але й бажав запевнити провід народа своїй родині. І одно й друге не годилося з теократичним устроєм вибраного народу. По думці закону ті найвищі достоїнства не годилося принимати без виразної Божої волі. Ще дальше посунувся Іван Гіркан (135—106 р. перед Хр.). Для поширення границь своєї держави та під позором релігійної ревности виконав два вчинки, що на око видавалися великим успіхом та перемогою релігійно-національних ідеалів жидівського народу, а в дійсности стали почином неминучої погибелі ізраїльського народа. Він здобувши Сіхем, столицю Самарян, збурив їм святиню на горі Гарізім; а знова племя Ідумейців силою змусив приняти обрізання, приписане старозавітним законом.

Що Зоровавель по повороті з вавилонської неволі не міг ніяк згодитися на співучасть самарян у відбудові Єрусалимської святині, це було оправдане й конечне так з причин релігійних як і ще більше з огляду на месіянське післанництво народу. І тоді тим огірчені й ображені самаряни збудували собі власну святиню на горі Гарізім, близько Сіхему. А культ самарян, хоч нелеґальний, не був однак ложний, бо вони віддавали честь единому правдивому Богові Ягве й то після всіх приписів Пятикнижжа Мойсея. Тимто й Христос у розмові з самарянкою, коли бесіда зійшла саме на той культ, хоч не признав його леґальним, але й не осудив його, лише сказав, що і жидівський і самарянський культ не був звершений, бо „ось надходить час, і тепер уже є, що правдиві поклонники будуть покланятися Господеві... духом і істиною" (Ів. IV, 8-24). Тому збурення їх святині не було подиктоване релігійними почуваннями, а племінною ненавистю, прикритою плащиком ревнування за закон. Ще тяжше в наслідках, як нище побачимо, було насильне обрізання, виконане на ідумейцях. Цим на око тріюмфом жидівського проселітизму два найближші сусідні племена запалали такою ненавистю до жидів, що не вспокоїлися, поки не побачили Єрусалим зрівнаний з землею і нарід буквально винищений.

Та й у нутрі народу гасмоней не вміли довести до горожанського та релігійного сконсолідування. Жидівський нарід роздирали дві партії, а радше секти: фарисеїв, ревнителів закону, дуже популярних у загалу і друга садукеїв, прихильників геленістичної культури та наближення до поганського світа, людей богатих, впливових у могутних цього світу.

З Гірканом, можна сказати, кінчиться світла доба володіння Гасмонеїв. Син Гіркана Аристобул (106 р.), оскільки вірити Йосифові Флявієві, був диким тираном, що не мав милосердя ні для своєї матері, яку казав голодом у тюрмі заморити, ні для брата, котрого з зависти казав замордувати. На щастя володів лиш один рік. Він ще дальше як його попередник Симон посунувся в нарушенні теократичного устрою Ізраїля. Симон приняв лиш достоїнство первосвященика і „вожда", „щоб був Симон вождем і первосвященником по віки, поки не явиться вірний пророк", значить Месія (I к. Маккавеїв XL, 41). Саме з огляду на месіянські обітниці він не відважився був сягнути по царський вінець. Бо це достоїнство належалось лиш синові Давида, що його сам Бог мав поставити на [illegible] Ізраїля. Тимчасом Аристобул прибрав собі титул „Ізраїльського царя". Тому цей поступок Аристобуля треба вважати спроневіренням месіянському післанництву народа.

По Аристобулі прийшов до влади його син Олександер-Янней (105—78 р. перед Хр.), ще більше кривавий самовластник як його отець. Його жорстокість викликала була повстання в Єрусалимі. Янней здавив це повстання так жорстоко, що (як пише Йосиф Флявій) „його жорстокість посунулася до безбожництва" (Жидівська війна, кн. I. гл. 4). Серед Єрусалиму казав прибити до хрестів вісімдесять найвизначніших повстанців, їх жінок та дітей таки на очах розпятих вирізати; а сам рівночасно серед пиятики й оргій приглядався тому (atque ista inter potandum et cum concubinis suis recubans aspiciebat). Це таким жахом переняло інших, що найблищої ночі 8.000 людей з противного Яннееві табора вивтікало за границі держави й вернувся доперва на вістку про його смерть, яку цілий нарід приняв з нетаеною радістю.

По смерти Олександра-Яннея короткий час був внутрішній спокій, коли керма держави спочила в руках вдови по Яннееві, Олександри-Саломії (78—69), яка рядила в імени малолітних синів: Гіркана II і Аристобула II. Від Симона почавши в особі пануючого царя була також власть первосвященика. Олександра рішила розділити ті достоїнства: спокійнішому й старшому Гірканові передала первосвященство; а молодшому енергійному й войовничому Аристобулеві II, царський вінець. Та недовго удержався цей розумний поділ власти. Як лиш Олександра вмерла, Аристобул змусив силою старшого брата віддати йому архиєрейство і зречися всяких прав до престола, що Гіркан і зробив без великого опору.

Саме тепер дозрів трійливий овоч засіяний Іваном Гірканом, що змусив був ідумейців піддатися обрізанню і тим це чуже й ненависне племя влучив до жидівського народу. Антипатер ідумеєць чоловік незвичайно хитрий і жадний власти, що його ще Олександер-Янней зробив був намісником Юдеї, тепер вмішався у цю межиусобицю братів. Знаючи слабий та уступчивий характер Гіркана, ужив його до своїх хитрих замірів. За його підбуренням між братами знов закипіла боротьба. Хитрий ідумеєць порадив Гірканові завізвати Римлян як розємчих суддів. Саме тоді Помпей з могутним військом був у Сирії. Ніщо не було Римлянам більше пожадане, як вмішатися в межиусобиці Юдеї, заволодіти тим краєм і отворити собі дорогу до Єгипту. Коли енергійний Аристобул рішився боронитися, сам Помпей з великим військом вирушив на Палестину, здобув Єрусалим, хитрістю взяв також святиню, де Аристобул замкнувся зі своїми сторонниками і, як каже Йосиф Флявій (Жидівська Старина XIV. 4. 4.), осмілився зі своїм почотом увійти до Святая Святих, де мав право входити лиш сам первосвященик і то лиш раз у рік. Цього не відважився був зробити навіть Олександер Великий. Помпей хоч і полишив Гіркана II, та вже без титулу царя, лиш як етнарха під верховною владою Риму. По правді дійсним володарем був невідступний дорадник Антипатер Ідумеєць. Самостійність держави Гасмонеїв пропала на завсігди. Надто Помпей казав збурити оборонні мури Єрусалиму і цілу Юдею підчинив Римові. Так Римські вірли держали вже у своїх шпонах жидівський нарід.

По заломанню Помпея хитрий Антипатер умів позискати собі довіря Цезаря і виєднати це, що Цезар згодився обох синів Антипатра зробити намісниками жидівської землі, одного Фазаеля в Єрусалимі, другого Ірода в Галилеї. По отроїнню Антипатра 43 р. перед Хр., син Аристобула II, Антигон бажаючи батьківського престола підняв знова боротьбу з підмогою партів за незалежність жидівської держави. Здавалося з початку, що все йде добре: при загальнім одушевленні жидів заняв Єрусалим, Фазаеля увязнив, Гірканові казав обтяти уши й покалічити, щоб раз на завсігди зробити його неспосібним до достоїнства первосвященика. Фазаель сам наложив на себе руки, зате другий син Антипатра, Ірод, утік до Риму. І в Римі так умів ходити коло своєї справи, що позволили йому вернутися до Риму з титулом „царя жидівського". Цей дорідний син Ідумейця Антипатра поїхав до Палестини і при помочі римських військ 37 р. перед Хр. здобув Єрусалим серед жахливої різні найвизначніших людей, просто цвіту ізраїльського народу, й засів як цар на престолі Давида. Так остаточно відпав жезл від покоління Юди (Бит. XL. 10), а на царськім престолі засів Ідумеєць, найзавзятіший ворог Ізраіля.

Порошки від БІЛЬ ГОЛОВИ
для дорослих 3 фабр. ЗН.
KOWALSKINA
вживається також
при ПРОСТУДІ ГРИПІ і КАТАРІ

II.

Щоб зрозуміти ціле нещастя вибраного народу, коли над ним запанував Ірод, треба бодай кількома рисами згадати про відношення ідумейців до ізраільтян в цілій старозавітній історії.

Ідумейці се нарід, що походив від Ісава, брата Якова, який дістав від Бога назву ізраіль, значить: „борець Божий". Уже в житті обох братів, неначе в зародку, вивязалися ті противенства, що потім так грізно виступили в цілій історії вибраного народу. Ізраільтяни навіть зі сторони вавилонців і асирийців не стрічалися з такою племінною ненавистю, як у ідумейців. Кілько разів який ворог угнітав ізраільтян, завсігди ідумейці перші злорадно та завзято влекшували ворогам нищити ізраіля. Тому і пророки так дуже грізно промовляли до ідумейців. Пророк Амос так кличе: „Едомові не вибачу за те, що він мечем переслідував брата свого, приглушував у собі братню любов, все лютував у своїому гніві і ховав у серці невгасиму ненависть". (I, 11). Пророк Авдій лишив пророцтво, ціле з загрозою на ідумейців: „Того дня, коли чужинці військо його (ізраіля) відводили в неволю, коли чужоплемінники входили в ворота його та метали жереб про Єрусалим, був і ти один зпоміж них. Бо ж не годилося тобі з утаєною втіхою приглядатися горю твого брата того дня, коли забирали його в полон; не належало бо тобі радіти з його погибелі та розширювати рота в дні їх недолі..." А безпосередно по збуренні Єрусалима заповів пророк Єзекиїл: „Так говорить Господь: На радість усеї землі вчиню тебе (Ідумею) пустинею, як ти раділа, коли запустіла Ізраілева земля, так я зроблю з тобою. Пустинею станеш ти, горо Сеір та й уся Ідумея, і зрозуміють, що я — Господь" (XXXV, 14, 15).

Не будемо тут говорити про кривавe панування Ірода. Вимордування цілої родини Гасмонеїв включно з своєю жінкою Саломеєю та двома синами, що їх мав з нею; різня дітей у Вифлеємі — це лише проблиски його жорстого володіння. Та самими жорстокостями, хоч і як жахливими, не міг би він був завдати смертельний удар ізраїльському народові, передовсім в його месіянськім післанництві; тому вибрав іншу дорогу, а саме рішив здеморалізувати нарід і просто зробити його неспосібним дальше бути носієм месіянських ідей. Головну увагу звернув на священство, а передовсім на достоїнство первосвященика. Серед найтяжчих переживань, найсильнішу моральну підпору й силу знаходив ізраїльський нарід у своїому священстві, а передовсім в особі первосвященика. Саме той пієтизм і пошана, з якою нарід відносився до свого первосвященика, дражнила ідумейця. І ось нечайно гине з руки скритовбивця останній архиєрей з роду Гасмонеїв. Зойк розпуки понісся по цілій Палестині, а Ірод зрадів. Відтоді достоїнство первосвященика було іграшкою в його руках. Не ходило йому про гріш, як пізніше римлянам, він шукав лиш

такого чоловіка на те найвище релігійне становище, що мігби і хотів бути сліпим знаряддям в його руках. Пять разів за час свойого панування зміняв архиєреїв, скидав і наставляв після свого вподобання, поки не настав знаний нам зі св. Письма первосвященик Анна. Що це мусів бути за чоловік, видно з того, що навіть римський прокуратор Палестини Валерій Грат уважав за відповідне усунути його. Та занадто великі мав впливи й гроші Анна, бо хоч сам відступив, то на своє місце вдалося йому поставити свого зятя Каяфу, того, що римлянам видав свого Месію на розпяття.

Ірод не вдоволився моральним знищенням старозавітного священства, а ужив усіх заходів, щоб цілий нарід довести до повної моральної руїни. Коли сто літ тому Антіох з Селевкидів IV. Епіфан ведений подібною демонічною ненавистю, хотів нарушити святощі Ізраіля, нарід ще найшов у собі тілько моральної сили, що не лиш був відпорний на всякі поганські затії, але зірвався під проводом священика Юди Маккабея до геройської оборони; а тепер уже не найшов в собі сили опертися тому, що затроював його душу. Яким болючим цинізмом було коли Ірод для позискання популярности розпочав розбудову Єрусалимської святині. „Тим бажаю я — говорив він, коли звіщав народові свої заміри розбудувати святиню — зложити подяку Богові за це, що я доступив царського достоїнства". (Йос. Флявій, Жидівська Старина, XV, II.1).

Найлучше схарактеризувало володіння Ірода жидівське посольство в Римі, яке по його смерти вибралося просити, щоб уже не давали Юдею його синові, ні нікому з родини Ірода. Вони так говорили: „По імени Ірод був царем, а по правді, що лиш могли колинебудь видумати тирани на погибіль свого народу, те все примінював до нас і навіть ще гірші способи сам видумував. Нечувано багато казав він вимордувати, та ще більше нещасні були ті, що оставали при житті. Безустанку окрашав чужі міста на кошт свого краю, який виссав до формального знищення. Він обняв нарід у такім добробуті, як мало котрий володар, та довів тепер до крайної нужди; визначніших казав убивати й забирав їх маєтки, а коли часом і дарував життя, то майно забирав. Про безчещення наших жінок і доньок, яке поповняв у своїй буті, волимо замовчати, бо це й лучше для тих нещасних жертв його дикої пристрасти. Ірод так обходився з ними, що дикий звір не міг би так мучити свою жертву. Багато недолі пережив наш нарід у довгих віках своєї історії, та ніколи не зазнавав тілько горя, що за володіння Ірода". (Жидівська Старина XVII. II. 3). Гадаємо, що не треба яскравіших красок, щоб змалювати володіння ідумейця на Давидовім престолі.

На тій основі можна зрозуміти поведення мешканців Єрусалиму і жидівської старшини зі священиками, коли до Єрусалиму прибули мудрці зі сходу з найщасливішою вісткою для Ізраіля й цілого світа: „Де народжений цар Юдейський, бо ось ми бачили звізду його на сході?" (Маттей II, 2). Коли інде така вість повинна була б викликати невисказану радість і загальне одушевлення; а тоді „затрівожився Ірод і весь Єрусалим з ним" (Матт. II, 3).

Так то ідумеець насильством, хитрощами, недолею і деморалізацією зумів затроїти нарід до шпіку і кости. Тому й при яслах правдивого й відвічного Царя, що його сам Бог поставив на престолі Давида, а котрого царству не буде кінця (Лук. I, 33), не явився ні старозавітний первосвященик, ні ніхто зі священиків, ні жидівські князі, лиш убогі, побожні, щирі й віруючі пастирі, покликані Ангелом, та мудрці зі сходу, первістки поган, приведені чудесною звіздою.

„До своїх прийшов був, а свої Його не приняли".

о. Т. Галущинський ЧСВВ.

В Римі, у грудні 1938 р.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Про містику й містицизм наших днів

Світова війна й залежні від неї події потрясли не тільки державами й народами, але передусім світом ідей. Засади, кличі, ідеї, словом, ціла ментальність передвоєнної людини щораз більше уступає місця засадам коли не цілком новим, то відновленим. Ідеократизм, який ціхує повоєнні часи й обхоплює щораз то нові полоси, викликує в нас образи й анальогії призабутого середновіччя.

Та коли можна говорити про якусь подібність наших днів до середновіччя, то підставу таких порівнань напевно знайдемо в декотрих характеристичних зверхніх виявах нової р е л і г і й н о с т и. Це факт безперечний, що війна й на релігійному полі витиснула своє тавро. Саме на релігійному полі можемо пізнати великі ріжниці між людиною передвоєнною а людиною наших днів. Повоєнні часи просто змушують людину заняти ясне становище супроти релігії, Церкви й Бога, зокрема в житті публичнім. У висліді маємо з одної сторони отверте переслідування Церкви, з другої великий зворот до Бога, Церкви й релігії. Під проводом світлих Єрархів Церква в повоєнних часах зростає в ширінь (місії) і в глибінь (зріст релігійного життя). Цей послідний, тобто якісний зріст в Церкві такий могутній, що знатоки тієї ділянки мають підставу твердити таке: „Живемо в повні містичної провесни. З такою епохою завжди йде в парі небезпека ілюмінізму й квієтизму".[1]) За містикою, що є звичайним завершенням релігійного життя й християнської досконалости, неначе понура, грізна тінь ступає містицизм в ріжних видах, тобто пародія містики, що сама собою і своїми наслідками в організмі Церкви викликує великі замішання. Це звичайна засідка діявола, що прибрав вид ангела світла на це тільки, щоб пустошити. На ділі повоєнні часи записали багато широко відомих явищ, що схожі на стани високо містичні. Велике зацікавлення того рода явищами, що його можна завважити майже в усіх народів, само по собі вказує, що людина дуже чутка на релігійній точці, але ніколи не є показчиком великого, щиро християнського вироблення. Найкращим прикладом цього може бути факт, що явища Конерсрайту могли бути предметом широкої дискусії через кільканацять літ не тільки німецьких авторів, але й закордонних. Ближчий вгляд мав такі наслідки, що Церква, використавши нагоду, відчахнулася від цілої тієї „містики".

Позістали тільки приклонники містицизму захоплені чаром надзвичайних явищ.

Від кількох літ слідне й у нашім народі зацікавлення проблемами з містичної ділянки. Проблеми, що по своїй природі незвичайно делікатні, трудні а передовсім „ховзькі" і тому до оцінки вимагають належного підготування, стали предметом бесід, дискусій, рефератів, часописних статтей а то й окремих публікацій. Причиною загальної актуалізації тих будьщобудь у нас мало дотепер знаних проблєм були широко розреклямовані наші стигматички та поява дивних образів на шибах наших вікон.

Заінтересування чудесними явищами в народі не тільки не меншає, але навпаки: змагається. Тому три роки мали ми тільки одну стигматичку й тільки пару дивних образів в с. Млинах, сьогодні маємо 26 стигматизованих та десятки тисяч образів розкинених по цілій Галичині й Волині! При однім такім дивнім образі маємо навіть неменше дивне джерело з водою, якій приписують цілющу силу. Не виключене, що таких джерел повстане більше, бо „дивний спосіб" відкриття першого без ніякої трудности може дебудь повторитися. Коли таким темпом підемо дальше, то недалекий цей час, коли в кожному селі будемо мати візіонерів, пророків, ясновидців, стигматичок і всякі інші докази не знать чийого „благословення", а що найменше в кожному повіті чудесні джерела з цілющими водами. Тоді без сумніву ми перейшли б до денного порядку коло тих подій, але не з іншої причини, тільки з надміру, переситу та „містичних" нудів. Кожна інфляція спричиняє обезцінення, а обезцінена монета не має попиту. Та чекати, аж на такий спосіб розвязки невказане, бо тимчасом згадані дива видадуть свої трійливі овочі й готові нанести не мало шкоди нашому релігійному життю.

Серед цього загального заінтересування дивними з'явами кожний думаючий чоловік мимоволі шукає якоїсь орієнтаційної точки чи якоїсь вказівки, яка дала б змогу на ці явища правильно глянути, належно їх оцінити та заняти відповідне становище. Не маючи відповідного приготування, без належних критерій людина, поставлена перед тими явищами, чується таксамо, як в темній просторій кімнаті, де не знає, в котрій стіні двері, в котрій вікна. Як легко в такій ситуації помилитися й поблудити а то й других увести в блуд, про це не треба багато говорити. Підхід до того рода явищ без належного підготування, без відповідних критерій, може у висліді дати тільки безкритичні висновки, а людина, що без належного підготування береться ці явища просліджувати, ставить себе в положення дилетанта. Так безкритичність, як і дилетантизм ще ніколи й у ніякій ділянці нікому не прислужилися, а навпаки нанесли багато шкоди. В нашому випадку шкода може бути тимбільша, що хибна й безкритична інтерпретація явищ розтягає свій руйницький вплив на дуже делікатну релігійну ділянку і через це стає небезпечна для здорового й чистого розуміння обявлених правд віри та правильного життя по обявленим засадам.

Перед безкритичністю та дилетантизмом захоронює п р а в и л ь н е примінення в і д п о в і д н и х критерій та мір. Зрозумілі проте значіння й вага таких критерій. При цьому не годиться думати, а тимменше вмовляти в других, що такі критерії в Церкві незнані. Церква не вчорашня, а таємні явища, що діються на наших очах в нашій країні, не є чимсь новим, незнаним в Церкві. Католицька Церква на цьому полі має неабиякий досвід, а великі Учителі Церкви, майстри в духовнім житті, подали незбиті, глибоко та всесторонньо обдумані, випробувані засади, як належить оцінювати того рода явища. Св. Тома з Аквіну, св. Бонавентура, св. Іван від Хреста, св. Тереса з Авілі, папа Венедикт XIV — ось авторитети, що на них мусить оглядатися й у них засягати ради кожний, хто хоче правильно підходити, критично оцінити й належно пояснити всі обяви містичного життя. Відступити від вказівок згаданих учителів, або піти в розріз з їх наукою значить: ставити себе в положення такого, що мусить програти. Хто хоче ступати іншими дорогами, або мати свій оригінальний підхід до цих справ, цей буде вдруге відкривати Америку, самій справі не поможе, а необізнаних зі справою впровадить в блуд. Св. Іван від Хреста, проголошений в 1926 р. Доктором Церкви в ділянці містики і духовного життя взагалі, має собою повагу не тільки святого, визн[illegible]ого богослова, але також повагу самої Церкви, яка, ставляючи його на педестал Учителя, в окремий спосіб апробує його науку. Його погляди на містичне життя це погляди Церкви. Велику повагу, головно в ділянці критичного розпізнавання та правильного розріжнювання правдивої містики від ріжного рода її пародій, має

[1]) Études Carmelitaines p. 1931. (Avril).

також папа Венедикт XIV. Його научний добуток на цьому полі служить Церкві в дуже делікатній справі, а саме в канонізаційних процесах Божих слуг, де самозрозуміло мається до діла з містикою.

На жаль, всі ці авторитети, признані й визнані цілою Церквою, призабуті, чи може вмисно поминені, майже всіми нашими авторами, що на теми галицьких „містичних" явищ пишуть чи говорять... Ніщо проте дивного, що в усіх їх ельокубраціях безкритичність і дилетантизм аж разять...

У звязку з дивними явищами, що про них бесіда, багато говориться про містику та містичні події. Пишеться про містичні переживання, містичні терпіння, містичні мандрівки по цілій земній кулі, містичні видіння, відчування, діяння на віддаль; містичні образи, містичні близни, стигми, пости, поти, містичні конверзації і т. д. Мимохіть виринає питання: Наскільки ці всі дивні явища лучаться з містикою? Наскільки можна їх називати „містичними"? Чи нема тут якогось надужиття слова містичний?

Знаємо, що як самих річей так і їх назов можна надуживати, називаючи речі не своїми іменами. В наших часах можна завважити багато виломів в етиці слова. Зокрема імена річей святих, назв освячених віками і закорінених глибоко в душі християн, стали улюбленим предметом нераз жахливих надужить. Допускаються їх свідомо отверті вороги релігії й Бога, але на жаль, часом і самі католики, або що гірше священики, може несвідомо, роблять не малі промахи на цьому полі. Вислід цього надужиття це хаос, що ніколи не був покажчиком поступу а кінець кінців підірвав повагу й пошану релігійних практик. Бо якщо хтось гістерію чи медіюмізм називає містикою, появи, що давно мають свою назву в патольогії зглядно окультизмі, то вносить замішання у дотичні науки, а містику, річ взнеслу, обезцінює. Обезцінення річей святих може бути в інтересі тільки ворогів тих річей.

Містика має двоякого рода ворогів: ті, що отверто проти неї виступають, і ті, що містикою уважають те, що з містикою немає нічого спільного. Перші це ліберали, раціоналісти, індиферентні, атеїсти, для яких містика це зацофання, слабість, а то й якесь релігійне збочення, гідне погорди, кпин і насмішок.[2])

[2]) J. Lindworsky: Psychologie der Aszeze erder) 1935.

Другі, принимаючи легко й безкритично за містику те, що нею не є, дають зброю в руки перших і разом з ними руйнують те, що хочуть боронити. Зазначую, що ці другі більше небезпечні, чим перші, тому що їх думки вдираються до кругів віруючих з маркою оборонців, хоч на ділі вони вороги. В таких випадках треба бути обережним навіть з оборонцями й уважати на думку тих авторів, що мають в Церкві належне признання й повагу. Загорілих приклонників містицизму належить боятися не менше як отвертих ворогів усякої містики.

Про традиційне й католицьке розуміння містики буде бесіда в слідуючій статті.

Перемишль, у грудні 1938.

Адміністраційні зміни в К. Україні

Правительство Карпатської України рішило з днем 1 січня с. р. зліквідувати колишній краєвий уряд Підкарпатської Руси і його компетенції передати поодиноким міністрам К. України. Рівночасно скасовано губернаторський уряд і створено Краєву Адміністраційну Комісію для переорганізування адміністрації держави згідно з постановами конституції Карпатської України.

Різдво й безбожники

Протирелігійною пропаґандою в Совітах з приводу Різдвяних Свят займаються сего року професійні організації. „Труд" звідомляє, що профсоюзи України постановили замість звичайних лекцій і віч організувати різдвяні прогульки до Києва, щоб оглянути памятки Печерської Лаври, яка тепер перемінена у протирелігійний музей. Профсоюзи московської области організують подібні прогульки до б. Трійце-Сергієвської Лаври. Крім того підготовляється прогульки до багатьох інших монастирів і церков, тепер протирелігійних музеїв. Провідникам прогульок строго заборонено критично цитувати біблію і евангеліє, бо подібними цитатами викликається тільки зацікавлення совітських горожан Св. Письмом та спричиняється спори, до ведення яких прихильники культу більше підготовані як партійні пропаґандисти.

Штучне віддихання риб.

Коли перед лат. Різдвом замерз Дунай у Відні, знайшлися в великім клопоті посідачі риби. Вони держать живу рибу в великих деревляних скринях таки в Дунаю. Ті скрині мають проверчені діри в боках і через ті діри все перепливає свіжа дунайська вода. Коли ж Дунай замерз, то замерзли і ті скрині. Рибам загрожувало удушення. Отже посідачі тих риб зробили те, що роблять всі віденці, коли їм загрожує якась елементарна сила: звернулися до огневої сторожі (до „Фаєрвери"). І „фаєрмани" дійсно помогли їм. Приїхали, прорубали лід на Дунаю, прорубали лід і на великих скринях з рибою та ще впомпували свіжої води до тих скринь. Так риби могли свобідно віддихати і Відень мав свіжу рибу на свята.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з братств)
згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**
Інформації
ПРОМ-БАНК
Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ

Різдвяний спомин

З Гміндівського табору виселенців в дні 6 січня 1916 р.

Motto: „Звізда ста, де Христа,
Невіста Пречиста,
Сина зродила"...

Погане веремя пращало в незбагнуту вічність тисяч девятьсот пятнацятий рік і витало тисяч девятьсот шіснацятий рік у гміндівському виселенецькому таборі. Безпочинні й безконечні товпища густих, темних хмар вовтузилися в дикій безцільній погоні за собою; ні одне одніське мляве проміння тусклого зимового сонця не перекралося б крізь них до понурого таборища. Лишень подовжні кадовби пригнічених до землі бараків чорніли в пітьмі як лячні примари з тисячами і тисячами захилих людських тіней, що їх сюди насильно вивезено й зібгано за одну одніську первородну українську провину, що зродилися, зросли, полюбили свою рідну предківську землю й бажали в ній умирати.

А попри овали лячних хмарищ — як день та ніч — юрлилися по розлогому таборі, в труській розталі погруженому й сопухом їдкої гнилі дихаючому, задушливі сирини мряк, брудні бовдурища димів, пронизливі шурубури, біснуваті гірські борвії та мокрі метелиці і зливні хвирі.

Не всяйнішими були й українські гадки на переломі тих двох воєнних років. Ударний палкий розгін, з яким союзні війська від Горлиць гнали москалів наперед себе через усе літо, під осінь заломився, а на зиму заковяз і розгубився в печерних засіках та ровах, де готовився на весну до нової, ще більш безпощадної, запеклої і — безнадійної різні.

Хоч непомірні, українським народом ненаситному а оманливому молохові війни принесені, жертви трохи перечистили неприязне упередження союзників до льояльної і хороброї вірности, проте все ще крізь прозірливу паволоку здогадної схильности слабко прозирали закриті кігті підзорливості, які рани-ли вельми болюче...

Віденський уряд неначе б підлещувався нашим застуканим послам і осуджував деякі грубі помилки 1914 року; проте з ними окончено не зривав. Підтримував половинну гру, яка ніколи добром не кінчиться. Безупинно наїздили до табору високі державні достойники з дамами, що гралися у філянтропію, облещували, заспокоювали, привозили брязкітливі цяцьки й великих слів велику силу! А на ділі українці мусіли мовчки приглядатися опустінню й жахливій руїні своєї батьківщини і свойого довоєнного, духового й маєткового дорібку та переносити важкі муки в засланницьких й виселенецьких таборах. Часописи мовчали, або свідомо обдурювали; це зрозуміле. Но їх натяки та кружляючі глухі поголоски зраджували багацько таємниць. Про окреме замирення з Москвою й відступлення їй Східної Галичини, про відступлення полудневого Тиролю Італії та про багацько інших подібних сензацій, з яких у висліді ні одна не сповнилася. Лишень про Україну ні чичирк! Одніським, багатою кровю окупленим і вибореним українським правом було:„ Терпеливо надіятися"... Всежтаки українське питання як непрошений і небажаний гість закралося до всіх европейських і заморських кабінетів. Потручуване, виглумлюване, відсуване, заслонюване, воно таки не вступається з европейської сцени... Хоч покищо в тіні...

Серед таких обставин і настроїв наближувався другий свят-вечір великої війни. У гміндівському таборі нагромадилось у той час чимало української інтеліґенції, всякого звання, полу й віку. Щоправда, не було між нею повного доладу, але дарма; війна застукала український нарід не підготований до великих діл і ставок, а то й великих надій. Більш в імя романтичності ніж дійсности не щадили його борбники ніяких офір з себе: ні майна, ні життя. Навіть там, де вони були зайві, а то й згубні...

Но саме ця, українській душі питома, романтичність і туга за батьківщиною обединили хоч на той один свят-вечір гміндівське таборище в одну суцільну сімю. Щоправда, не без виїмків. Органічна суцільність без виїмків це поза орбітою української тодішньої вдумливості

Церковні справи православних в Америці

Широка російська еміграція в Америку привела до організації російської православної епархії вже в 19 столітті. Та особливо широкий розріст осягнула православна церковна організація в Америці від початку 20 ст. Поруч із російською епархією повстали незалежні від неї православні епархії болгарська, сербська, ромунська, грецька. Широку діяльність розвинув в Америці російський православний архиепископ Платон. До російської епархії прилучилися також православні українці з Буковини, що були в той час під сильними москвофільськими впливами. Москвофіли розвинули також широку агітацію серед українців з Галичини та з Карпатської України за переходом на православя. Особливий успіх мали вони серед емігрантів з Карпатської України. Та з другого боку частину православних росіян відірвали від православя в Америці ріжні секти. Від часу до часу деякі авантуристи пробували викликати розлом у православній Церкві в Америці. На початку 20 ст. таку спробу зробив напр. епископ Серафим, користаючи з демагогічних метод і висвячуючи когобудь на священиків. Але спроба його не вдалася.

Справи православної Церкви в Америці сильно ускладнилися по скінченні світової війни й вибуху революції в Росії. В 1920 р. прибув до Америки архиепископ Платон (піднесений до гідности митрополита). Він перед війною був архиепископом американським, але потім виїхав на Велику Україну і був деякий час архиепископом і потім митрополитом одеським. Повернувши до Америки, митрополит Платон хотів знову стати на чолі російської православної Церкви в Америці. Але інші російські православні епископи, що вже були в Америці, не хотіли підпорядкуватися митрополитові Платонові. Особливо противився епископ Адам Филиповський, уроженець Карпатської України, бувший грекокатолик, доктор прав, людина дуже енергійна, експанзивна та схильна до дивних вибриків. Завдяки посередництву російського еміграційного синоду епископів і ріжних російських організацій удалося погодити православних епископів в Америці й митрополит Платон таки став на чолі російської православної Церкви в Америці.

Та скоро між митрополитом Платоном і російським емігрантським синодом, що осів у Сремських Карлівцях (у Югославії), дійшло до острої боротьби. Синод уважав, що митрополит Платон має підлягати синодові як звичайний епархіяльний епископ; а митрополит Платон хотів управляти православною митрополією в Америці цілком самостійно й погоджувався узнавати лише номінально зверхність карловацького синоду. Рівночасно з митрополитом Платоном збунтувався проти карловацького синоду митрополит Євлогій, що осів у Парижі й хотів самостійно управляти православною Церквою у Франції, Англії, Німеччині та інших західних державах. Вкінці дійшло до цілковитого розриву між карловацьким синодом з одного боку і митрополитами Платоном та Євлогієм з другого. Обидві сторони відлучили одна другу від Церкви.

Тоді на сцену в Америці виступив знов епископ Адам Филиповський, який заявив себе прихильником карловацького синоду, послушним цьому синодові. Синод піддержав еп. Адама й надав йому гідність архиепископа. Та по якімсь часі між синодом і архиепископом Адамом вийшли теж непорозуміння. Довідавшись про ріжні неканонічні й дивачні вчинки архиепископа Адама, синод зажадав від нього вияснень. Але архиепископ Адам замість того зірвав зносини з карловацьким синодом і оголосив себе головою автокефальної „карпаторуської" Церкви в Америці.

Тимчасом до Америки прибув висланник московського обновленського синоду митрополит Кедровський і спробував підпорядкувати православну Церкву в Америці своїй владі.

Карловацький синод закликав православні парохії в Америці не признавати ні Платона, ні Адама, ні Кедровського, а зноситися безпосередно з синодом. Так утворилися аж чотири конкуренційні православні церковні влади в Америці. Між прихильниками чотирьох ріжних орієнтацій почалася боротьба за церковні будинки та взагалі церковні маєтки. Боротьба велася в судах і поза судами. Боротьба приймала нераз американські форми. Одного разу напр. жінки, прихильниці митрополита Платона, витягали із церкви, присудженої від архиеп. Адама митр. Платонові, за рукави ряси й волосся архиепископа Адама, що весь час упирався й вириваючись із рук тих жінок, старався назад влізти до церкви.[1]) Вкінці всетаки ситуація архиеп. Адама остільки погіршилася, що він покинув Америку і приїхав до Польщі. У Варшаві йому вдалося просто вчарувати деяких тодішних достойників і він мало не став генеральним вікарієм варшавського православного митрополита та професором і деканом православного богословського відділу в Варшаві; а довірочно переказували, що архиеп. Адам може стати й головою православної Церкви в Польщі, замість митрополита Діонізія. Але вістки про воєнні подвиги архиепископа Адама в Америці зіпсували його карієру в Польщі на самім її початку. Тоді архиепископ Адам знов поїхав до Америки й наново почав організувати „карпаторуську Церкву".

Тимчасом з наказу заступника московського патріярха митрополита Сергія прибув до Америки епископ Вениямин з метою підпорядкувати православну Церкву в Америці заступникові московського патріярха.

Нарешті карл. синод постановив вислати свого епископа до Америки, вибираючи на це становище архимандрита Виталія Максименка. Це постать настільки визначна, що мусимо на ній зу-

[1]) Про цей випадок писала варш. „Дух. Бесіда" (орган варш. правосл. митрополії).

існуюча стратосфера. Проте загал таборової інтеліґентної України величезною більшістю вирішив улаштувати в Різдвяне навечеря врочисту спільну вечерю, з усіми звичаєвими захованнями, а свої пані піднялися охоче її як слід приладити. Зразу обчислювано участь на кількадесять осіб, но до двох днів число охочих пересягло сотку душ. Ідучи нам на зустріч (якраз тоді таким занесло вітром) заряд табору і проживної консорції віддав на той день до розпорядку наших пань цілу кухню з прислугою і всяким кухонним приладдям. Ця їх особлива привітність домагалася взаїмної. Тим то до святочної різдвяної вечері запрошено всіх членів таборової управи з їх панями, чого ці недвозначно домагалися; ще й багато гостей поза управою.

Хоч і не всі тією програмою були вдоволені, святочна вечеря при такій силенній силі учасників, завдяки нашим паням, відбулася з величавим розмахом. До столів засіло учасниць і учасників поверх півтора сотки; кілько лишень у велитенній кухні, яку на той вечір перетворено на прегарну салю, могло поміститися. Стіни й стеля прибрані багато чатинням, обложені мінливо вишиваними рушниками й обвішані ріжнобарвними електричними лямпочками. У чотирьох углах необхідні „дідухи", прикрашені жовто-блакитними скиндячками; по середині величава, від світил аж палаюча, ялинка. В одному куті на окремому, подобизнами мініятурних скель прибраному столі гарний, казково освітлений вертеп роботи виселенця Р. Питлика. Із усіх секцій і таборових бюр позношені крісла й столи уставлено у вигляді великого Володимирового тризуба. На столах, під сніжними обрусами, пахуче сіно.

Заповіджена на пяту годину вечеря розпочалася щойно в осьмій годині вечору. Те значне припізнення, яке наших пань-господинь доводило до сліз і досади, мало непередбачену, проте виправдану причину. А то вранці 6 січня 1916 р. два високі урядовці, відпоручники долішно-австрійського Намістництва, граф Кастель і Др Галяма, з віденськими комітетовими панями, понавозили для нашої баракової дітвори многоту дарунків. Крім цего й місцевий комітет теж подбав за ріжні діточі даруночки. У висліді в школі, в обох сиротинцях і шпиталях не було ні одніської нашої дитини до десятьох літ, яка того дня не отримала б дарунку. Горіхи, цукорки, яблока та практичні дрібнички як светерики, шапочки, панчішки, тощо, належали до посутнього змісту кожного свят-вечірного пакету. Ці дарунки розділювали німецькі віденські пані в супроводі нашої виселенецької інтеліґенції й членів таборової управи. Розділювано ціле передполудне. Найгарніше випало це діточе свято в школі. Шкільна дітвора, охайно і святочно зодягнена, пописувалася в найкращому ладі прегарними співами й деклямаціями. Німецькі пані, хоч і не розуміли нашої мови, були до сліз захоплені бадьорими і сміливими, не без того що й комічними пописами наших маленьких дівчаток і хлопчиків, майже всіх у народніх вишиванках. Др Галяма виголосив німецьку промову, її зміст пояснив дітям по українськи управитель таборової школи Володимир Кабаровський.

Таксамо гарно й зворушливо відбулося це ялинкове діточе свято в захоронці та в обох сиротинцях. Тут колядували наші дрібонькі діточки, теж усі мальовничо й чистенько зодягнені, під орудою вчителя Петра Юрчика. У шпиталях проводили гостей і обясновали наші лікарки й лікарі, під проводом Дра Івана Ціпановського.

Якими мотивами кермувався віденський уряд, влаштовуючи в такому часі таку величаву ялинку для таборової української дітвори? Мабуть була це одна з тих солодких усмішок, якими віденський уряд зчаста заспокоював затрівожену українську думку... Сьогодні нам це байдуже, але тоді...

Та як не як, у мрячному, пригнобленому й одноманітному животінні нашої виселенецької дітвори був цей день днем її справжньої втіхи, а може й усього життевого щастя...

При дітворі розважувались і забували страшну дійсність також старші виселенці, яких недобра доля загнала в таборище. Другого дня з таким широким

пинитися доклад дніше. Українець з походження, Віталій Максименко, був визначним ером монахом Почаївської Лаври. Перед війною ою ім'я його знане було по всій Велик кій Україні й Росії. Був він діячем осл авленого чорносотенного „Союза рус скаго народа". Але треба сказати, що в „Союзі русскаго народа" були власт иво ріжні групи: перелякані поміщики та всякі заможні люди, що боялися революції, далі ріжні карієровичі й авантурники й накінець попередники нинішних фашистів та націонал-соціялістів, що хотіли злучити церковність, націоналізм, монархізм і широкі соціяльні реформи. До останніх належав і о. Виталій Максименко, якого можна б назвати національно-християнським соціялістом. Він мав велику популярність між українськими селянами, говорив звичайно чистою українською мовою, завів друкарню, видавав газету, брошурки, летючки, боровся з атеїзмом, сектарством, соціял-демократами, соціял-революціонерами, нападав у своїх виданнях на поляків, а рівночасно боронив російський монархізм, сподіваючись від російського царя всякого добра для селян та всіх працюючих людей. Він не шукав ніяких особистих користей і довгий час відмовлявся не тільки від епископства, але й від архимандрії. Після вибуху революції опинився він у Пряшівщині (частині Карпатської України, приключеній до Словаччини), заснував там православний монастир, завів друкарню, почав видавати добре редаговану газету „Православная Русь", розвинув православну пропаганду і т. д. На американському грунті такий чоловік міг відіграти велику ролю. Та заки о. Виталій Максименко прибув до Америки, помер американський митрополит Платон. Кандидатами на американську митрополію виступили: митрополит Євлогій (паризький), архиепископ Адам Филиповський і архиепископ Теофіль Пашковський (сей перед війною був соборним протоереєм у Варшаві). Прихильники карловацького собору хотіли висунути кандидатуру о. Віталія Максименка, який тимчасом прияв уже епископське свячення; але епископ Виталій рішучо цьому спротивився. Вкінці американський православний собор вибрав митрополитом архиепископа Теофіля Пашковського, якого відомий православний діяч і письменник о. Т. Теодорович характеризує яко „душпастиря доброго, побожного й тактовного". Вибір митрополита Теофіля викликав з початку нову бурю взаїмної боротьби між ріжними напрямами православної Церкви в Америці. Тимчасом до Америки прибув епископ Виталій, піднесений до гідности архиепископа. Негайно по виході на американський беріг архиепископ Виталій розпочав працю над погодженням та обєднанням ріжних православних організацій в Америці. Подоліваючи неймовірні труднощі, архиепископ Виталій вкінці осягнув обєднання трьох значніших православних організацій в Америці (в 1935 р.): платонівської, адамівської й карловацької. На чолі обєднаної Церкви станув Митрополит Теофіль, але зате мусів визнати зверхність карловацького синоду.

Осягнувши обєднання важніших православних церковних організацій в Америці, архиепископ Виталій занявся справами православної Церкви в Польщі. Вже в 1935 р. зорганізував він відомий широ-

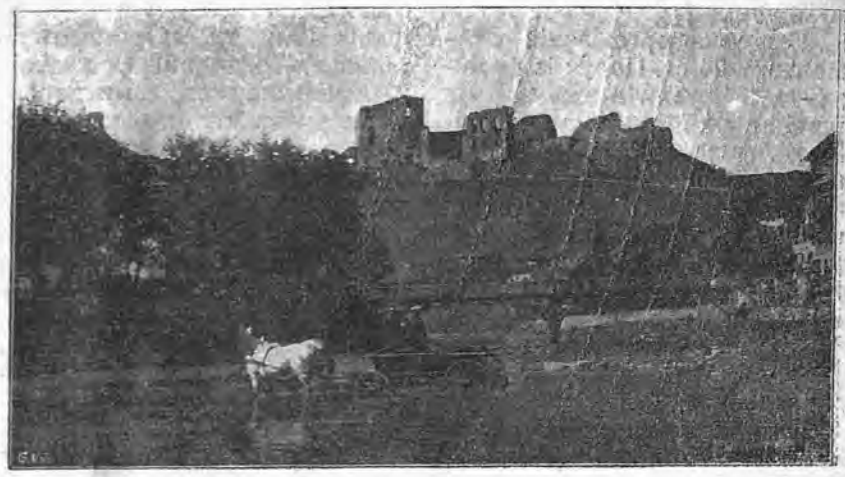

Замок в Бучачі.

ко „американський протест" у звязку ріжними подіями в житті православної Церкви в Польщі; особливо ж широку діяльність у цім напрямі розвинув він у 1938 р.

Обєднання осягнуте завдяки стараням архиепископа Виталія показалося не дуже трівке. Вже скоро по обєднанні трохи не дійшло до острого конфлікту між одним з найближчих помічників митрополита Теофіля, еписк. Леонтієм, і бувшою карловацькою групою з приводу участи епископа Леонтія в празько-велеградськім унійнім зїзді. Епископові Леонтієві закидувано надмірне фільокатолицтво й мало не зраду православя. Та архиепископ Виталій цим разом знову помирив ворогуючі сторони.

З початком 1938 р. знову наступив розкол. Архиепископ Адам наробив знов багато дивних річей, між іншим висвячував у священики людей, що були жонаті другий або й третій раз. Коли собор американських епископів зажадав від нього вияснення, він демонстративно відмовився від вияснень. Ніякі спроби вплинути на нього не помогли. Вкінці американський православний собор епископів мусів засуспендувати архиепископа Адама. Та це не зробило на нього ніякого враження і він знов оголосив незалежність своєї „карпаторуської Церкви"...

М.

Історія СССР для середніх шкіл

В Москві появилася нова історія СССР призначена для середних шкіл. Зредагував її Шестаков. З тої історії довідуємося, що завязок Росії повстав тому 3.000 літ на терені теперішньої Грузії (відки походить Сталін). Царів хвалиться, особливо Івана Грізного і Петра, а з українських володарів гетьмана Хмельницького. За ввесь час Росія мала трьох постійних ворогів: німців, поляків і монголів. Вони переводили „інтервенції", які трівали довше, а Карло XII і Наполеон робили перші інтервенції. Та всіх їх порядно набамбурив русскій народ, бо він непобідимий. Було б іще ліпше, якби не зрада: от нпр. в останній війні непобідимого побідили, бо сама цариця продавала (!) німцям військові документи, а рос. міністри робили за її прикладом тесаме. Отже як можна було виграти війну? Вкінці історія та представляє Сталіна як головного організатора революції в Росії.

„жестом" віденського уряду не було вже ніколи.

На той день відмінилося в таборі сіре, безнадійне життя, якого суттю були сльози і проклони, спинилася вся праця, замовкли злоріки, загомоніли сміхи, залунали пісні, залящіли безтурботні діточі гоготіння...

Завитав на мить привид минулого і бараки колядували...

Кожен і найбідніший придбав щось на свята; на що кого стало. Тоді не було ще тієї жахливої скрути з харчами, що потому. У секційних кухнях і на бараковиx закапелках та печах старші жінки варили, гріли, доварювали, пекли. При тому співали і — сварилися. Молодиці й дівчата прали, шили, латали і теж — безнастанно співали. Навіть суворі, охлялі обличчя старців і воєнних відужників раділи і ясніли, овіяні своїми затаєними надіями, яких вислів скрізь по таборі лунав і зосереджувався в двох надійних словах: „Христос раждается!"

Віденські дарунки порозділювано ще не стемрилося й гості, що їх привезли, відїхали. Тільки Др Галяма, особливо прошений на нашу святочну вечерю, лишився. Щойно тепер члени баракової управи чергою обходили з святочною просфорою всі баракові секції, яких тоді було вже двацять! Всюди в секційних кухнях стояли велитні ялинки, до самої криші сягаючі, гарно прибрані й освітлені. Керманич таборової електрівні занявся тим усім безхосенно.

Начальник табору, барон Чапка, виголошував усюди до зібраних людей по німецьки привітні промови, в яких від уряду й від себе складав виселенцям побажання, щоб у слідуюче Різдво всі здорові найшлися у власному, від ворога звільненому краї, у власних домівках і серед власних родин. Після нього висловлював ті самі бажання кількома словами по українськи заступник начальника, Др Осип Білинський. Навпісля до членів управи підступали всі секційні й баракові провідники й ломилися з ними просфорою.

А нарід за той час затягав і заливався, що аж барак стрясався, збірним хором на самоїлку, нашою старинною колядою: „Бог предвічний народився!"

Обійшовши всі секції в бараках, члени управи ще подалися до шпиталів; та заки все обійшли, настала ніч. Тому й святочна вечеря припізнилася.

З прошених гостей не хибнув ніхто. Щоб уладові придати більше блиску, комітет просив о участь також наших послів. Но хто був того вечора нашим найміліщим гостем? Др Іван Пулюй. Приїхав ввечорі з Праги ненадійно, щоб як сказав „хоч ще раз перебути різдвяні свята серед свойого народу". Усадовлено дорогого гостя на покуті, в осередку „тризуба", межи панями — Чапковою і Бухнеровою. З німецьких гостей явилися всі, що були прошені; крім них ще три словінські священики, що з табору ще не відїхали. І вся наша інтеліґенція всіх категорій і станів, без розбору; з дуже невеличкими виїмками.

Вечеря розпочалася відспіванням тропаря: „Рождество Твоє Христе Боже наш" і загальним ломанням просфори. Потім обовязковою „медівкою". Була вельми як на ті часи обрідна: наш славний борщ з „ушками", якого німці й кушати не хотіли, капусняки, голубці, риба студжена і смажена, пиріжки з повилами й капустою, варений суш, яблока, горіхи й обовязкова кутя. Так поставилися наші пані під проводом пань: Жукової, Шулевої — обі вже сьогодні покійні — Ціпановської і Ваньової. Малу скількість вина, фляшку на чотири особи, закупив комітет за спільні гроші; решту напитків доставила в дарі таборова Проживна Консорція.

Німецькі різдвяні звичаї не знають святочної вечері в роді нашої. Для німців це була новість, яку бачили вперше. Борщ називали „кровною юшкою" й усі його сахалися.

— Відки ви взяли тілько крови? — запитав один, розуміється в жарті.

Йому відповіли:

— З Галичини. Там купатися можна в крові...

Не їли німці ні голубців, ні пиріжків з капустою; для них були окремо приладжені — з мясом. Вони-ж посту не мали.

(Далі буде).

Міжнародня ситуація

ЛИСТ ГРАФА СТАНИСЛАВА ЛОСЯ.*)

Високоповажаний Пане Редакторе!

В закінченні огляду міжнародньої ситуації за 1937 рік (гл. „Нова Зоря" ч. 2 з 1938 р.) я заризикував твердження, що 1938 рік буде роком мира, хоч повним зростаючого напруження. Те передбачування показалося слушним. Мир світа, поза Еспанією й Китаєм, де війна вже давно ввійшла у хронічний стан, удержався мимо дуже грізних ускладнень. Висліром тих ускладнень зміна границь деяких европейських держав і зміна відношення сил між рядом інших держав. Та важніший як ті зміни факт, що вперве в історії відбулися вони без проливу крови. Зникла з карти світа Австрія, значно обкроєно Чехословаччину і хоч її словянські дільниці задержали державність, трудно говорити про їх незалежність іншу ніж чисто формальну. Німеччина, Мадярщина й Польща збільшилися. Одначе годі говорити про якунебудь пропорцію між їх набутками так під оглядом поверхні як і під господарським оглядом. Взаїмне відношення сил тих держав та їх географічне і мілітарне положення з о в с і м і н а к ш і від того, як були в початках 1938 р. Змінилося також взаїмне відношення чотирьох великодержав Европи, то значить Великої Британії, Франції, Італії й Німеччини. З зіставлення позицій зиску і страт виходить, що три зпоміж тих великодержав безумніву зискали на перемінах, які наступили в Европі, хоч у нерівній мірі. Ті великодержави се Німеччина, в деякій мірі Італія, а передовсім Велика Британія. Четверта великодержава, т. зн. Франція, вийшла з европейської кризи 1938 року з дуже великою моральною і престіжевою втратою, але безперечно з великим зміцненням реальної безпеки назовні — і хто знає чи не з надією на спасенну внутрішню еволюцію. Остаточний білянс судетської кризи, оскільки вже можна його оцінити, додатній для західньоевропейських великодержав. Велика Британія уникнула війни у хвилі для неї дуже небезпечній, бо вибухаючої: а) в часі дозброєневих праць, які будуть скінчені щойно в 1940 році, б) в часі дипльоматичних праць, які мають на цілі відокремити евентуального противника; до укінчення тих дипльоматичних заходів було ще далеко. Одначе на цьому не кінець: уникнувши війни, рівночасно осягнула ціль, до якої британська політика змагала витревало продовж останніх двацять літ: континентальна система французьких союзів фактично, хоч може не формально, зліквідована. Великій Британії перестала загрожувати небезпека, що може бути втягнена в якийсь конфлікт у середній або східній Европі для ратування Франції. Франція тепер обмежена до ролі, яку їй віддавна призначувала британська політика, до ролі бастіону, який стереже найчуткішу британську „границю", а саме границю Рену. А що сей бастіон незвичайно сильно укріплений, що стереже його знаменита французька армія, можна мати поважні надії, що ніхто не нападе на сю британську границю. Зі сторони Третої Німеччини не бракує під сим оглядом мирних запевнень і то запевнень безсумнівно щирих, бо переломання лінії Мажіно, коли взагалі можливе, мусіло б коштувати пару мілїонів людей. Отже мир між Францією й Німеччиною здається запевнений, хіба що Франція впала б жертвою внутрішньої анархії. Велика Британія, заслонена непроходимим французьким бастіоном, може провадити спокійно могутне діло дозброєння і дипльоматичну працю, яка веде до ліквідації решток конфлікту з Італією та до розбудови її взаємин зі Злученими Державами Північної Америки в напрямку щораз більшого скріплення солідарности і співпраці англосаських народів. Та остання справа вже дуже далеко посунена вперід, як свідчать про це свіжо підписаний британсько-канадійсько-американський торговельний договір та недвозначне становище Злучених Держав підчас судетського конфлікту. Солідарність англосасів це не міт, подібно як не є мітом ціпкість британської імперії, скріплена в останньому часі, коли йде напр. про Полуднево-Африканську Унію, німецькими кольоніяльними ревіндикаціями.

На судетськім конфлікті зискала й Італія. Він дав їй бажану нагоду видобутися з надмірної залежности від німецького приятеля. Заняття Австрії було для Італії дуже тяжким ударом, майже рівнозначним з ліквідацією великодержавного становища Італії в Европі, тимбільше, що внаслідок господарських санкцій, звязаних з абісинським конфліктом, німецька торговля опанувала майже ввесь дотогочасний італійський стан посідання так в долині Дунаю як і на Балкані. Італія, вивласнена в такий спосіб союзником, мусіла безсильно дивитися на те, як політична й мілітарна границя Німеччини посунулася аж по Бреннер. Але треба було приняти той удар з усміхом. Італія в березні 1938 р. була цілком осамітнена, віддавна вже, що правда не виключно зі своєї вини, у злих взаєминах з Францією, а внаслідок анексії Абісинії й еспанської справи майже в конфлікті з Великою Британією. В тім останнім конфлікті Італія віднесла ряд перемог над британським противником, але досвід вчить, що нема нічого більш небезпечного, як осягнути перемогу над англійцями. Поява німецьких штиків на Бреннері пригадала італійцям ту стару правду. Зараз по занятті Австрії Німеччиною зачалися горячкові розмови між Римом і Лондоном. Розмови ті довели вкінці до італійсько-англійського порозуміння в справі Середземного моря. Але на перешкоді у впровадженні того порозуміння в життя стояв ще далі ряд річевих як і престіжевих перепон... Лондон не мав причини спішитися, зате спішився канцлер Гітлер — і поставив справу Судетів на порядку дня, доки ще Рим відзискав свободу рухів. „Місце Італії, коли б мало прийти до конфлікту в справі Судетів, згори визначене", — говорив п. Муссоліні, й се була щира правда. Тільки що до конфлікту не дійшло; а не дійшло тому, що в останній хвилі мир врятувало ніщо інше, як власне італійсько-британське посередництво. Особливше географічне положення Італії впливає на те, що її політика мусить бути зовсім інакша в часі миру і в часі війни. Переконалися про це вже центральні держави підчас великої війни. Наївно було б посуджувати потомків Макіявелі'я в якомусь особлившому політичному макіявелізмі. Положення Італії таке ясне і недвозначне, що позволяє згори передбачувати головні лінії її політики. В часі мира Італія мусить вдержувати добрі взаємини з тою великодержавою, яка має найсильніше господарське і політичне становище в долині Дунаю і на Балкані. Вразі війни мусить стати по боці тих держав, яких фльота панує на Середземному морі. В цьому нема ніякої таємниці. Тимчасом коли вибух судетський конфлікт, Італія була в напружених або в неналаднаних взаєминах і з Францією і з Великою Британією. Вісь Рим—Берлін була тоді з конечности дуже сильна, була одинокою точкою спертя супроти цілковитого відокремлення Італії. Але участь в евентуальній війні по боці Німеччини загрожувала вразі програної щонайменше втратою заморських посілостей і фльоти так воєнної як і торговельної, а вразі перемоги повним й остаточним випертям італійських впливів так політичних як і господарських з цілої полуднево-східньої Европи. Війна по німецькому боці, який не був би її висліром, провадила Італію до катастрофи. Муссоліні мав перед собою тільки один шлях: врятувати мир а потому негайно зліквідувати конфлікт з Великою Британією. Геній латинської раси не завів і сим разом, а з Лондону прийшла допомога повна зрозуміння. Середземноморський договір ввійшов у життя. Сей вислід позволяє Італії надіятися, що німецький союзник згодиться на п о д і л с е р е д н ь о с х і д н ь о ї Е в р о п и на дві сфери впливів, італійську й німецьку. Не бракувало теж в останніх часах зусиль з італійської сторони, щоб якнайдальше на північ пересунути границю власної сфери впливів у тій части Европи: щоб сперти її на Карпати. Одначе ті зусилля не увінчалися успіхом, границею обосторонніх сфер впливів лишився Дунай, себто, інакше кажучи, наддунайська Европа буде дальше тереном італійсько-німецького суперництва, наразі ще приязного, доки Італія не наладнає своїх взаємин не лише з Великою Британією, але й з Францією. До цього останнього ще далеко, а на перешкоді стоять претенсії Італії супроти Франції, ріжниці устроїв, ріжниці в національнім темпераменті обох латинських народів, вкінці невияснене внутрішнє положення у Франції. Під теперішню пору посування німецьких впливів на Балкані очевидне.

Великий тріюмфатор 1938 р. се канцлер Г і т л е р. Він закінчив діло збирання німецьких земель, бо дійсно нема вже в Европі шматка землі з суцільним німецьким населенням (поза одною Швайцарією), який не був би частиною Третьої Німеччини. Перстень французьких союзників, який окружував Німеччину, від кількох літ виказував поважні діри, а на прикладі Чехословаччини п. Гітлер доказав практичну „вартість" того перстеня. А уділення Франції і Великій Британії повних і щирих гарантій мирного наставлення Німеччини в західній Европі посуває без сумніву дуже поважно вперед замирення бодай частини нашого континенту і робить з Німеччини неначе державу тільки з одним, східним фронтом, причому політична ініціятива була б виключно в німецьких руках. Положення Німеччини виглядає тим корисніше, що середня і східня Европа це Европа „словянських" держав і народів; вправді не завжди словянських по мові, але завжди по політичній психіці. Характеристична ціха словянської політичної психіки се н е з д і б н і с т ь о р і є н т у в а т и с я в є р а р х і ї і н т е р е с і в і н е б е з п е к, нездібність до компромісового полагоджування спірних справ і велика схильність до заїлости в спорах малих, другорядного значіння. Не один словянський селянин зумів перепроцесувати цілу батьківщину в спорі за грушку на межі. Не один словянський нарід змарнував весь історичний дорібок у спорі за граничний повіт. Отже частина світа, замешкана народами з такого рода психікою, мусить бути з н а м е н и т и м т е р е н о м е к с п а н з і ї для народів яснодумаючих, безоглядних і свідомих своїх цілей.

Коли до того усвідомимо собі, що народи, які творять держави на терені середньої і східньої Европи, всі без виїмку слабші від Німеччини, чи з причини своєї чисельної слабости, чи з причини свого убожества, чи вкінці з причини злих і невиразних границь, то на перший погляд могло б здаватися, що положення Третьої Німеччини у відношенні до східніх сусідів незвичайно корисне, таке корисне, як тому тисяча літ за часів перших Гайнрихів і Оттонів. Середньо-східня Европа виглядає як велике жировище, призначене на заспокоєння голоду тевтонського племени.

Одначе і на сонці є плями. А ті пля-

*) Як що року від ряду літ, так і сего року звернулися ми до графа Ст. Лося з проханням написати до „Н. Зорі" статтю про міжнар. ситуацію. Ті статті, писані все ясно і з великою провіденцією, мають вже свою вироблену марку. Розуміється, при читанні їх там, де з міжнародним положенням звязані справи та інтереси польської держави, треба памятати, що пише се польський діяч і польський патріот, який може й мимохіть насвітлює справи з польського становища. — Ред.

ми в нашому конкретному випадку се по части Італія, а по части Велика Британія, та остання особливо. Стіл накритий, але до пиру ще не можна сідати; треба буде наперед дійти до компромісу з Великою Британією, а це не буде легке. А саме треба буде загарантувати Великій Британії, що шляхи походу на схід не виведуть Третю Німеччину ніде там, де Велика Британія вже потрафила усадовитися. Буде незвичайно інтересно, слідити за перебігом німецько-англійських переговорів і довідатися, чи і на яких умовах Велика Британія згодиться на компроміс з Німеччиною, який виходив би поза рямці мирових заяв. Але Італія і Велика Британія це не одинокі чинники, які рішать про долю „словянської" Европи. На жаль багато, дуже багато до сказання в сій части світа має совітська імперія; у великій також мірі про свою власну долю рішать і самі заінтересовані народи зі словянською психікою.

Те, чого ми були свідками в останніх тижнях, повинно було дати їм багато до думання і не одного навчити. Нпр. могло їх навчити, що здобуття навіть найкращої граничної грушки від нелюбленого сусіда у висліді може показатися надмірно дорогою приємністю, а за таким переконанням можуть прийти благословенні зусилля, полюбовно вирівнати другорядні спори, створити підставу до якоїсь співпраці, яка давала б усім заінтересованим якийсь стан посідання і якісь можливости розвитку. Сама етнічна засада не спасе сеї части Европи, навпаки: мусить довести її до хаосу і безсилля подібно, як довела до слабости Німеччину засада німецьких вольностей, що її перевів в 1648 р. геній Рішеліє. Етнографічна засада може довести тільки до спорошкування середньо-східньої Европи. Народи, які живуть в сій части Европи, мусять, коли хочуть втриматися на дальшу мету, шукати собі інших кличів, не розсаджуючих, а будуючих. Здається, що вже тепер можна завважити прояви деякої рефлексії. Чуємо, „мірабіле дікту", що литовський уряд розв'язав союз визволення Вильна, чуємо, що совітський уряд бажає зміцнити мир з західними сусідами. Коли б сі і їм подібні прояви мали множитися, належало б здержатися з надто похопною оцінкою ситуації в середньо-східній Европі. В усякому разі керманичі німецької політики мусітимуть не одно ще зважити і передумати, заки Німеччина зачне якусь акцію у великому стилі. „Різдво Христове будемо мати спокійне", заповів канцлер Гітлер. І ми радо віримо в ті слова. Коли мова про середню Европу, годі поминути нещасний чеський нарід, який упав жертвою і фатального збігу обставин і мабуть ще більше блудів власної політики в останньому пятиліттї. Трагедія, яку пережив сусідній словянський нарід, переймає нас глибоким співчуттям і неспокоєм. Бо не маємо ніякої гарантії, що та трагедія буде остання в довгому ряді катастроф, які в історії навістили Словянщину. Отже коли присвятимо кілька уваг блудам чехословацької політики, то тільки тому, що можемо витягнути з них багато цінної науки і для нас самих.

Чехословацька республика, створена в 1918 р., складалася з двох засадничих частей, а саме з т. зв. країв корони св. Вячеслава, що творять цілість історичну, географічну і господарську, хоч мовно неодностайну, і з довгої та вузької частини краю, відірваної в ім'я фільольогії від мадярської держави, до якої ті землі належали й тяготіли географічно, історично й господарсько. Сего рода політичний твір мусів рахуватися з рядом ревіндикацій зі сторони сусідів, які виступають чи то в імя теорії самовизначення народів, чи то в імя вимог географії, історії й господарки. Сей твір був одночасно завеликий і замалий, щоб міг існувати самостійно. Був завеликий, щоб міг вести відокремлене життя кантональної державки, а замалий, щоб міг опертися ревіндикаціям майже всіх сусідів. Здоровий розум наказував керманичам чеської політики, як тільки скінчено працю над організацією держави, змагати до якнайскорішої відбудови габсбурґської монархії, яка обняла б усі ті краї, що не припали Польщі, Ромунії, Італії та Югославії. В комбінації, яка обняла б Мадярщину, Австрію й Чехословаччину, Чехословаччина була б найсильнішим спільником, а габсбурґська династія злагіднювала б спори, на що дала багато доказів продовж ряду століть, спори, які могли б повстати між поодинокими частинами монархії. Занятя Австрії Німеччиною та мадярські ревіндикації були б сильно утруднені, коли не просто неможливі. Але керманич чехословацької політики видвигнув засаду: „Лучший аншлюс як Габсбурґи". Можна б остаточно згодитися і на сю точку погляду. Тільки принявши її, треба було витягнути з неї практичні консеквенції, то значить довести до згоди з Німеччиною зараз, як тільки справа аншлюсу станула в ряді актуальних політичних справ. Автор цих слів мусить признатися тут до поважної похибки в своїй оцінці чеської політики. А саме, коли в березні 1938 р. у звязку з прилученням Австрії до Німеччини впало з дуже міродатньої німецької сторони запевнення, що те, що сталося, в нічому не загрожує Чехословаччині, я був переконаний, що вже осягнено порозуміння з Німеччиною. Я був переконаний, що Чехословаччина переміниться в дуалістичну державу, німецько-чеську, що ввійде в орбіту міжнародньої німецької політики, що в той спосіб збереже інтеґральність території, зміцниться добре під господарським оглядом і перечекає добу німецької переваги, яка мусить минутися, як всяка річ на світі. На моє велике здивування Чехословаччина не зробила сего і немов підняла німецьку рукавицю. Я був схильний уважати уряд ґенерала Сірового урядом національної оборони, яка мала, се треба зазначити, — всякі вигляди на успіх. По всякій правдоподібности німецька офензива була б задержалася на судетській оборонній лінії. А якби чехи були зуміли бодай продовж 6 тижнів задержувати німецьку армію, яка наступала б з полудня, армію нечисленну, бо три четверті німецьких сил мимо всього мусіли б стояти фронтом до заходу, французька інтервенція а за нею й інші були математично певні: бо французький штаб був би примусив уряд до війни, якої вислід не міг бути сумнівний. Европа була б перейшла страшне потрясення, але Чехословаччина мала б двісті літ мира. Тимчасом чехословацьке правительство не вибрало ніякого зі шляхів, з яких кожний з більшими або меншими жертвами був би мабуть запевнив позитивні висліди. Його політика йшла дивними скоками від провокації до капітуляції та у висліді не врятувала ні цілости держави, ні її незалежности. Це типовий приклад словянського незрозуміння ерархії інтересів. Перебудова держави на дуалістичну була би врятувала цілість держави, але підважувала б інтереси багатьох дрібних чеських урядників, які завдяки централізмові могли урядувати в Судетах. Енергійна оборона була б викликала інтервенцію великодержав; з її конечністю західні народи рахувалися. Спонтанний зворот Заользя був би мав просто необчислимий вплив на політику Польщі, а посередньо і на політику Франції, але і тут процес за грушку на межі заслонив всякі інші згляди.

Discite historiam exemplo moniti! треба б пригадати всім, всім без виїмку словянським народам. Коли тріюмфуюча Третя Німеччина потребує якогось часу, щоб зоріентуватися в новій ситуації і створити собі програму компромісу з Великою Британією, то тимбільше такої хвилі спочинку потребує Франція. Вона потерпіла в Мінхені болючий моральний погром. Одначе, і се треба з натиском підчеркнути, не можна Франції закидати, що вона не додержала умов союзу з Чехословаччиною, як це робить неосвідомлена публика. Бо французько-чеський союз не зобовязував Францію до збройної допомоги. Він обовязував її тільки до виміни думок з Чехословаччиною та уділення їй порад і дипльоматичного підпертя. Сего останнього Франція не відмовила і її інтервенція врятувала для Чехословаччини Братиславу, пристань на Дунаю та одинокий вихід у світ, неконтрольований Німеччиною. Та про світове становище держав рішають не лише писані тексти. Сам факт, що держава, яка була в союзі з Францією, потерпіла таку катастрофу як Чехословаччина, горячо діткнув французьку національну гордість. Правительство уступило перед можливістю війни на два фронти (бо війна була б обняла й Італію), але французька суспільність приняла можливість війни без тривоги, постава французьких мас була багато більш рішуча як постава німецьких мас і вразі проби французький нарід не був би завів. По дипльоматичній програній, яку потерпіла Франція, видно там сильну і здорову реакцію, яка йде: а) в напрямі дозброєння, б) в напрямі порозуміння з Італією, в) в напрямі упорядкування фінансів, що їх уряди т. зв. людового фронту довели до оплаканого стану, і що найважніше г) в напрямі ліквідації революційних рухів. Се останнє тим важніше, що ту ліквідацію переводить не лише урядовий апарат, але й публична опінія народу, то значить, що та ліквідація буде тривала й органічна. Геній французької раси не заведе і сим разом. Буде дуже інтересною річю, слідити так процес внутрішньої дерадикалізації Франції як і зусилля французької дипльоматії в напрямі доведення до компромісу з Італією. Ся останя жадає тепер дуже високої ціни.

Щоб скінчити з оглядом европейських справ, мусимо присвятити кілька слів Совітській Росії. Чеська катастрофа і там викликала сильне вражіння. Піднято спробу наладнати взаємини з Польщею, спробу, яка йде далеко, бо обіймає правдоподібно і виречення комуністичної пропаґанди. Чи та добра воля видержить довго, це покаже майбутність; в усякому разі се дуже знаменна річ, що та добра воля проявилася. За спробою наладнати взаємини з Польщею прийде незабаром спроба наладнати взаємини з Німеччиною. І цілком не вільно згори твердити, що це буде безнадійна спроба. Німеччина також і то дуже потребує мира не лише на час Свят Різдва Христового. Зовсім невиключене, що якраз катастрофа Чехословаччини буде початком кілька або кільканацятилітньої мирної доби. Війни ніхто не хоче.

Не хоче її на Далекому Сході і Японія, щораз більше занята безміром своїх китайських добичей. Очевидний доказ того мали ми на конфлікті з Совітами минулого року. Конфлікт, що його викликали не Японці, але совітські ґенерали, в зародку згноблено і він напевно не скоро вибухне вдруге.

Багато признак вказує на те, що потрясення, через яке перейшов світ, може зачати еру відпруження, а саме: а) зростаюча солідарність і суспільність бльоку англосаських народів, б) італійсько-британське порозуміння, в) процес внутрішньої консолідації у Франції та французько - німецьке відпруження, г) відпруження між Совітами і їх західними сусідами, ґ) совітсько-японське відпруження. Се факти, з якими мусять числитися і найбільш динамічні народи.

Коли говориться про европейські справи, які чекають на поладнання, годі поминути мовчанкою жидівську справу. Вона чимраз явніше входить на денний порядок і з нього вже не зійде. Очевидно годі вже нині передбачити її остаточну полагоду. Натомість певним є, що вона полягатиме на масовій еміґрації жидів з Европи.

Думаю, що на цьому можна би скінчити. При сій нагоді прошу, Пане Редакторе, приняти вислови глибокого поважання — Станислав Лось.

ОСИП НАЗАРУК

В церквах чужих народів

В новогрецькій церкві.

I.

Було се в Филаделфії.

В неділю, 22 травня 1927, вибрався я з моїм учителем англійської мови п. І. Кравсом відвідати новогрецьку церкву при вул. біля Локост, у Филаделфії. Як відомо, католики не ходять на Богослуження до некатолицьких церков, як не роблять сего і визнавці інших вір, бо кожний ходить до своєї церкви на Богослуження. Одначе в цілях наукових і обсервативно-письменницьких влада катол. Церкви дає дозвіл заходити і до чужих церков.

Була година 10.30 рано, коли ми опинилися перед церквою православних Греків. Стиль її старогрецький: трикутний архітрав і пять грубих колюмн. В середині — не те. Видно, що се будівля відкуплена від англосасів, бо написи скрізь по англійськи. Вікна ясно-вітражеві, кольорові, мабуть три долом і три горою, по обох боках. Довкруги галерія — пуста.

Царських врат нема. Заступають їх два образи, Ісуса Христа і Божої Матері. Над ними щось ніби залізне полученя, гнуте. Зручно виконане.

Церковних хоругов у церкві також нема. Тільки праворуч коло вівтаря (вівтар один) одна хоругва простокутна, ясного кольору. Зате на переді на видних місцях дві державні хоругви: грецька й американська.

Лавки в два ряди. Широкі, вигідні. Криті червоною матерією.

Хідник також червоний.

Ми застали всего сім жінок ліворуч і пять мужчин праворуч, хоч священик уже правив. У легко-вишневім, елеґантнім фелоні з золотистими десенями, в чорнім, високім, легкім колпаку. Сам стрункий, високий, з малим чорним заростом, нервозний. Голос мав енергійний, тріскучий.

Два дяки співали на крилосі. Спів приємний, арія жива.

Ліворуч на галерії видніли органи, але не грали. Цікаво, що греки не усунули їх (наші усунули б). Зрештою — стародавні византійці, як відомо, уживали органів.

Загальне враженя з церкви: Публики мало, але урядження густовне.

II.

Помалу, дуже помалу, публика зачала стягатися. Переважно жінки. Багато з малими дітьми. Деякі приводили того дробу по пятеро й по шестеро та займали цілі лавки, розміщуючи в них діточок, гарно вдягнених. Церква по жіночім боці зачинала робити враженя якогось табору на прогульці. Нічого подібного не бачив я досі в латинських церквах в Америці. Особливо щодо неточности.

Одначе мимо всього публика та робить гарне враженя, бо грецькі жінки одягнені густовно і скромно, з вигляду симпатичні, поводяться спокійно. Гарних між ними мало, але майже всі, навіть старі, приємні.

Між мужчинами видно і дуже старих, з білим як молоко волоссям.

Мужеської молоді майже не видно: люди або середнього віку, або старі, або малі хлопчики. Жіноцтво заступлене більше — в кожнім віці. Жінок все і всюди по церквах більше ніж мужчин і тому по криміналах їх менше.

Інтеліґенції не видно зовсім. Видно та кляса розїджена й у греків атеїзмом. Пуста, слаба кляса, бо безбожна.

Назагал грецький простий народ робить навіть дуже симпатичне й культурне враженя. Коли дивитися на нього, то трудно повірити, що сей укладний народ робить за нашої памяти там у себе вдома вже 27-му „революцію": значить, кипить без уговку.

III.

Що правлять у сій церкві, не знаю. Воно довго неподібне до нашої Служби Божої. Услугуючі хлопчики одятнені в кольорові стихирі, подібні до латинських „комж". Богослужебні книги також такі як у латинників: малого формату.

Нарешті переконуємося, що се велика Служба Божа, один з дяків читає „Апостола". Читає довго і розлізло. Коли дитина заплакала, він перервав читання „Апостола" і крикнув, щоб утишили дитину. Щойно потому продовжав читання. Опісля священик читав евангеліє. Книжка малого формату, подібна як у римо-католицьких костелах, тільки трохи грубша і вся грубо позолочена. Виглядає гарно, артистично.

Священик читає евангеліє дуже довго. В часі читання — потягнув за вухо одного з услугуючих хлопчиків! Нічого подібного я ще в церкві не бачив.

Люди очевидно не знають обряду: одні стоять, другі сидять. Встають не разом. Словом — видно замішання.

В часі великого обходу священик щось голосить — скоро і довго, напевно около десять разів довше, ніж у нас.

Спів дяків лунає щораз голосніше. Але грецька публика участи у співі не бере. Мається враженя, начеб церква завмирала, — тільки біля вівтаря жила, де співають священик і вже два крилоси. Скріпляє ще се враженя оживлення вівтаря і те, що на нім видніє великий образ з багатьома особами: Тайна вечеря. Зразу, коли ще в церкві було зовсім мало людей, виглядало так, немовби відправа відбувалася — для того образа: краски його живі, особи гарно зґруповані.

Церква до самого кінця не була заповнена і якби не швендання приємних дітей (їх було більше ніж жінок) та якби не щебет і час до часу плач діточок на руках матерей, — церква мимо очевидно ґустовного урядження робила би враженя пустки.

Але вона сего враженя не робила — головно задля мистецтва в урядженні. В кожній дрібничці видно ґуст, у доборі кольорів, в укладі річей, у всім, у всім.

Видно, що мистецька спадщина того народу велика і гарно вироблена. Тільки дисципліна слаба. Далеко слабша ніж у латинських святинях.

Тут усе пішло в форму.

Проповіди по евангелію нема.

А колекта почвірна!

Три рази збирали мужчини, четвертий раз діти. За третім разом греки кидали на тацу доляри. За кожним іншим разом саме срібло. Ні ніклевих, ні тим менше мідяних датків я не запримітив. Видно, жертвенність у греків далеко більша ніж у наших людей і навіть більша ніж у латинських костелах.

До причастя не приступив ніхто.

IV.

Яке духове враженя з грецької церкви?

Не можна заперечити, що з неї віє на нас чимсь близьким і милим щодо форми, красок, інтонацій співу і взагалі

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ

Серце Поділля Бучач

Бучач це старе середньовічне місто, бо існувало ще за нашої княжої галицької держави в XIII столітті. Час основання Бучача незнаний. Не відограло це місто може такої ролі як знаменитий, старий Пліснеськ, твердиня на границі галицького і київського князівства на півночі, або як Студениця, Бакота, Калюс і Ушиця на полудневому сході як торговельні центри у взаєминах Галича зі Сходом, але мало значіння своїм природним положенням і оборонним замком-твердинею проти татар, почавши від 13-го століття, а потім проти турків та ногайських і кримських орд і їх союзників.

Від 18-го століття маємо вісти, що Бучач став освітним осередком.

За галицької держави знана була тут боярська родина Бучацьких, назва мабуть від того самого міста. Про неї згадується вже 1260 р. за короля Данила. [1]) З тої родини по відступленні литовців в Поділля були старости, каштеляни і подільські воєводи, як Михайло Бучацький, що вже 1379 зреставрував бучацький костел і вивінував його новою фондацією, а 1401 р. брати Михайло й Теодорик означили близче ту фондацію чи дотацію. Коло 1480 р. Давид Бучацький воєвода подільський виставив у бучацькім костелі престіл і зробив фондацію на удержання при ньому священика.

Про церкви нема в тім часі згадки, але що вони мусіли тут бути ще раніше від костела, се певна річ. Таксамо мусів тут бути й монастир, як про це буде згадка дальше.

Теодор Бучацький мав обовязок сторожити на замку проти всяких ворогів. Замок в Бучачі вибудувала родина Бучацьких, щоб мати опору проти наїздів татар, які часто запускали сюди і дальше свої загони. Теперішній замок, що вже в руїнах стоїть над містом, побудувала дуже енергійна й підприємчива Марія Домна Могилянка, [2]) що вийшла 1606 р. за Стефана Потоцького, дідича Бучача і воєводу брацлавського. Подібний, лиш далеко більший і сильніший замок бачила вона в Хотині на Молдавії. Вона вибудувала тут також церкву св. Николая 1610 року.

Положення Бучача.

Місто Бучач положене над рікою Стрипою. Вона пливе з півночі, під самим містом звертається на полудневий схід а стрінувши в своїм бігу високу гору, звану Федір, повертає нагло на захід, почавши від моста, котрим йде дорога на Язловець. В місті є на ріці Стрипі три мости: один менший у східній части міста, другий більший, по середині міста, а перед самим містом третій, званий Чорним. За тим мостом, що напроти замкової високої гори, ріка Стрипа знов зміняє свій біг на полудневий схід, а відтак на полудне. Над її берегом у лісі ґрафів Потоцьких стоять високі руїни мурованої церкви і рештки монастиря давніх ОО. Василіян. На високих стінах тої церкви, будованої на буковинський і молдавський спосіб, у своєріднім гарнім стилі, ростуть уже грубі дерева. Таксамо на середині мурів церкви виросло високе дерево. А ще не так давно, бо в 1781 р., правили тут Василіяни Службу Божу на св. Юра і на Преображення. Руїни церкви і монастирка належать до посілостей власника Бучача, але сам монастир належав колись до села Жизномира. Положення того монастиря в лісі справді чудове. Таки зараз коло нього є обильне джерело прекрасної, дуже смачної води. Вона потоком струїться згори до самої ріки, що пливе попід ту гору. Монастирок в лісах ґр. Потоцьких се одно з найкращих місць для прогульок, особливо коли йти туди з міста здовж берега ріки.

Стрипа ділить місто Бучач на дві части: полуднево-східню, меншу часть, і північно-західню — більшу. В полудневій части важніші установи тепер є: городський (колись повітовий) суд, поліція, державна ґімназія і ліцей, донедавна — бо до літа 1938 р. почта, магістрат і кіно та приватні доми також деяких українців, а передівсім василіянський мо-

---

[1]) Гл. ks. Sadok Baracz: Pamiątki Buczacza. — Львів, 1882 ст. 3 і сл.

[2]) Домна = Domina, се молдавсько-ромунське слово, значить пані.

аверхніх обявів. Але рівночасно так і чути, що в тім усім є щось особливо грецьке, щось, чого словянські народи перейняти не могли. Зміркували се самі греки вже тому поверх тисячу літ і тому власне відразу заводили окреме, словянське Богослуження.

Але що се — те „щось"? Чи се тільки мова? Очевидно ні. Бож і латинська мова була чужа іншим народам, а прецінь рімська Церква потрафила вкорінити її не тільки в церквах народів романських, але і германських та словянських (чехів, поляків, словаків, словінців, хорватів).

Чому ж греки не робили сего? Шовінізм у них був і то великий. Доказ — їх завзяті боротьби зі словянами і їх вирізування та масові каліченння полонених болгар і сербів. Доказ — їх асимілюційні змагання на Балканськім півострові й поза ним. І все це тривало довго, довго.

Отож як собі пояснити, що греки не вжили з успіхом своєї Церкви і мови до національного асимілювання інших народів, які культурно стояли далеко нижче від них?

Є мабуть тільки одиноке пояснення того факту: греки не могли ужити своєї Церкви і мови до національного асимілювання інших народів. А чому? Бо вони ужили своєї Церкви вже дуже давно до своїх світських цілей: се була перша в християнстві „національна" Церква (хоч тоді, коли та Церква ставала „національною", сучасне поняття нації розуміється не існувало). Греки (византійці) стали на становищі, що осідок їх світської влади має бути й осідком їх найвищої церковної влади. В консеквенції сего було, що кожний нарід, який від них переняв християнство, переймав і сей погляд на рішаюче значіння світської влади в церковнім житті.

А наслідки того були далекосягаючі: єдність східньої Церкви мусіла колотися. Бо східні народи тільки так довго уважали своїм церковним центром Византію, поки не спромоглися на скріплення свого становища. Тоді зараз фактично відривалися від неї під напором своєї світської влади.

На перший погляд виглядає се ніби корисно для тих народів. Одначе з бігом часу показалися всі, дуже тяжкі, наслідки того розколу. Він що далі то глибшав. Ті східні народи, що взяли християнство в Византії, фактично відокремившись, утратили збірний оживляючий центр, утратили спільну дисципліну. Таким чином Церкви їх стали просто екпозитурами і прибудівками їх світських урядів, а духовенство тих Церков стало свого рода відділом духовної поліції ріжних держав, що найяркіше проявилося в Росії.

З занепадом світської влади мусіли занепадати й такі Церкви, як екпозитури тої влади, у всім від неї залежні.

Раз поставлена в засаду розлука з усею Христовою Церквою мусіла довести до щораз дальших розлук. Осталася тільки форма. Але згодом і вона подробилася.

Так дійшло до того, що сьогодні західна католицька Церква стоїть як один великанський моноліт на всім світі, а східна розбита на шматки. Се розбиття мусіло б було прийти навіть тоді, якби Византії не здобули були Турки. Бо те розбиття йшло з н у т р а грецької Церкви і вже було надовго перед політичним упадком Византії.

„Знаціоналізування" й „удержавнення" византійської Церкви не вийшло на добро ні Церкві, ні державі византійській, ні народам, що пішли за її прикладом. Бо Христос оставив одну Церкву.

V.

Піддання византійської Церкви під вплив світської влади в церковних справах потягнуло за собою ще один важний наслідок: вплив світських елементів у нутрі самої Церкви. За византійським монархом перейшли царські врата його світські достойники. А коли впала византійська держава і не стало ні монарха ні достойників його, зачали їх місце займати щораз то менші „боси" (пани) але зате більше напрасні і крикливі, як се звичайно буває.

Так Церква та стала місцем агітації й демагогії світських чинників, уже ніяк не звязаних церковною дисципліною. Так появилися в тій Церкві на проповідницях — світські люди. І Церква та при всій красі свого обряду стає — агітаційною галею для всяких напрямків.

І тепер по Богослуженні проповідь чи промову перед парастасом виголошував не священик, але — якийсь світський „бос"! Мав літ коло 50, добре годований, з вигляду різник або маючий склепар, з голосом єрихонської труби. Вийшов на підвисшення і щось говорив. Не говорив, а гримів. За ним другий, третій, четвертий, самі світські. Словом — пішла „дискусія"...

Оскільки я міг зрозуміти поодинокі слова новогрецької мови, ті світські „проповідники" позволили собі говорити і про Бога і про віру, що котрий хотів.

Варт було бачити, як в часі їх промов священик у повних ризах безрадно то стояв, то крутився біля вівтаря... Тепер я вже не дивувався, що він хлопця тягнув за вухо в часі читання св. Євангелія: життя і праця серед таких відносин очевидно може знервувати і найсильнішого.

Від проповідування світських людей у церкві до цілковитого усунення священиків від проповідей — тільки один скок. А від того знов тільки один крок до цілковитого скасування духовного стану в Церкві. Сего останнього кроку й доконали ріжні протестантські секти, як пр. Мормони, що в своїх церквах не признають ніякої потреби священства.

Розуміється, разом зі скасуванням священичого стану мусить устати всяке дійсне плекання духовної дисципліни, а згодом і релігії взагалі. Група, що се переведе, паде приблизно до такого стану, в якім знаходиться племінна первобутня віра. А що при теперішній активності атеїзму такий стан справи довго вдержатися не може, тож згодом заникає всяке відношення таких людей до релігії: камінь кинений з гори докочується на дно пропасти і там розприскується. Його щораз то скорший біг вділ видається „поступовий". Він навіть іскри видає, летячи вділ, іскри, які декому видаються „правдивим" світлом. В тім „правдивім" світлі часом прекрасно блисне й такий летючий камінь-обломок серед темряви.

О, як прекрасно світили у грецькій Церкві роздані всім маленькі воскові свічечки в часі парастасу!

В їх світлі так ясно було мені видно, куди котиться неодна річ, що виглядає так по мистецьки приманчиво...

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

настир з гарною церквою в бароковому стилі, яку украшають дві високі фронтові вежі, найкращі на ціле Поділля, що панують над містом. При монастирі по правій стороні церкви є Місійний Інститут на місці колишньої василіянської гімназії.

У другій більшій части міста є дві гр.-катол. церкви. Парохіяльна св. Николая з 1610 р. стоїть над глибоким яром, вгорі понад властивим містом; мур, який від сторони того глибокого яру підпирає подвіря церкви св. Николая, належить до найбільших не лише в місті, але в цілій околиці; в сій церкві є величаві, прекрасно різьблені царські врата і замітні великі свічники з металю, фундовані синами одної з заможніших родин бучацького міщанства, що розбрилися по широкім світі, але не забули за свій Бучач. Уроженці Бучача, і то всіх трьох народностей, які живуть в тім місті, визначаються тим, що дуже люблять згадувати своє рідне місто, можливо тому, що положення його гарне і що в нім є розмірно багато творів справжнього мистецтва.

Далеко нижче близько ріки Стрипи положена церква св. Покрови, звана „передміською", збудована ще в 1764 р. Нижче тої церкви, в сторону Стрипи, на північнім й березі, стояла колись мала церковця, яку побудували наші міщани, як уступили звідси турки. Була се мала церква, а що вже загрожувало їй завалення, отже Микола Потоцький казав її розібрати і вибудувати трохи вище при самій дорозі нову, що досі стоїть, церкву св. Покрови. На ту церкву приказав ломити камінь у бучацьких горах, а дерево на випалення вапна давав з лісів у Бариші. Церква ся дуже гарної будови, окружена високим муром, робить враженння справді дуже миле. Взагалі бучацькі церкви визначаються красою. В обох церквах правиться тепер що неділі. На ту церкву М. Потоцький зробив великий запис 1755 р.

На передмісті Нагорянка є ще церква св. Арх. Михаїла. В 1664 р. була се церква парохіяльна. Тепер Нагорянка, великий присілок міста Бучача, належить до церкви св. Николая, а в церкві св. Михаїла, яку громадяни Нагорянки своїм коштом гарно побудували з каменя, відправляється рідко. При церкві св. Михаїла є цвинтар українців гр.-католиків для Нагорянки і для міста. Положення сего цвинтаря дуже гарне, з другого його кінця видко далеко річку Стрипу, що пливе попід сам Підзамочок (там є також руїни старого замку). Гарні й міцно будовані гробниці наших міщанських і селянських родів на цвинтарі при церкві св. Михаїла свідчать про пієтизм їх нащадків для померших предків. Була на Нагорянці ще церква Рождества Матери Божої, коли і ким вибудована, не знати. Тепер її вже нема.

В тій части міста є величавий костел, вибудуваний 1761 р. коштом того самого Николая Потоцького. Сей костел станув на місці давнього, який Потоцький казав розібрати. Латинська парохія була тут уже здається в XIII столітті, бо дідич Бучача Михаїл у своїй ерекційній грамоті з року 1379 виразно каже: „Ми Михаїл, дідич Бучача... бажаючи з серця побільшити культ божої хвали через дотацію божого дому, вибудували тамже в Бучачі парохіяльний костел на ново з волі і натхнення божого".[3]) І тоді вже дав той пан Михаїл для католицької парохії в Бучачі як дотацію село Заривинці і та дотація донині існує.

Два тяжкі гріхи наших бояр.

Наша руська тодішня парохія не була вже католицькою, бо король Данило лиш коротко злучився був з Римом і потому, що 1246 році під напором части бояр вернувся до православія. А коли останній король Галичини Юрій II хотів наново завести унію з Римом і поширював католицизм, то його власні бояри отруїли його. А коли впав з рук своїх бояр останній наш король, упала й наша галицько-волинська держава. І над на-

[3]) „Nos Michael Hawdank, heres de Buczacz universis et singulis, praesentibus et futuris cupimus fore notum serie praesentium, quomodo curam sollicitam gerentes de salute nostra ac praedecessorum nostrorum animabus, optantesque cultum divinae laudis summopere adaugere per sacrarum aedium dotationem, ecclesiam parochialem ibidem in Buczacz de voluntate et inspiratione divina de novo construximus, fundavimus et ereximus ad laudem eiusdem Omnipotentis Dei." Гл. Dodatki — в книжці: Pamiątki Buczackie zebrał i wydał Sadok Barącz — Львів 1882, ст. 155.

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА

В ЛЯПЛЯНДІЇ

З подорожніх записок у серпні—вересні 1938 р.

Мені довелося тієї осени побувати в Ляпляндії. Одна моя знайома фінка, що живе в Німеччині, збиралася відвідати свого брата, який вже довший час займає посаду лікаря в одній із найдалі положених на північ околиць Ляпляндії. Вона запросила мене поїхати разом з нею до її родичів і відпочати там серед гарної природи. Там, підчас мого побуту, я мала виліпити погруддя її брата. Мені дуже сподобалася думка про подорож, працю й відпочинок і я з радістю згодилася.

Я перебула в Ляпляндії коло двох тижнів у дуже милій фінській родині, і цей час надовго залишиться в моїй памяти. Я побачила дуже цікаву країну й багато для мене несподіваного й нового.

Коли мене тепер прохають щось про це написати, то я роблю це охоче, хоч і наперед кажу, що я ніяких студій там не робила й тому можу написати лише про те, що я там особисто бачила й чула.

* * *

Ми їхали з Берліна потягом до Сасніцу, звідти пароплавом до Треллеборґу, далі потягом через всю Швецію на північ до Торніо, що лежить вже на фінській землі, аж там де річка Торніо вливається в Ботнійський залив. З Торніо їхали ми ще далі на північ до Рованіємі, що знаходиться якраз на північному бігуновому крузі. Там залізниця кінчається й до Кіттиля, місця нашого призначення, треба було їхати ще 160 кільометрів омнібусом.

Що-далі на північ, то люди все якось менше уваги звертали на годинник. Здавалося, що час не грає для них великої ролі. На деяких двірцях, де треба було пересідати, не подорожні чекали на потяг, а потяг чекав на подорожніх: стояв, поки всі не закінчили своїх справ.

В одному місці потяг спинився спеціяльно для того, щоб всі подорожні мали змогу випити каву. Майже всі без винятку виходили з потягу й сідали біля столиків в садку. Потяг не рушав, доки всі не скінчили. Все це було дуже миле, але наслідком таких порядків ми всюди спізнялися й у деяких місцях не мали доброго получення. На одному двірці довелося чекати 6 годин, на другому ще півтора (зовсім непередбачених в розкладі!) й замість того, щоб приїхати до Рованіємі в день і негайно же їхати далі омнібусом, ми приїхали аж у дванацятій годині ночі. Слідуючий омнібус ішов у першій годині наступного дня, себто вже четвертого дня нашої подорожі.

Всі готелі були переповнені, але ми знайшли собі притулок у приватному помешканні.

* * *

Фінська Ляпляндія це великий край на півночі Фінляндії. З заходу межує вона зі Швецією та Норвегією, на сході з Совітською Росією, на півночі доходить аж до Льодового океану. На клімат Ляпляндії впливає Гольфштром; особливо помітно це на самій півночі, де море навіть у зимі не замерзає. Чим далі від Гольфштрому, тим клімат стає все більше континентальний, у зимі великий холод, літом спека. Мороз у зимі доходить часом до 40 степенів, літом спека в 35 степенів. Літо коротке, зима в середній Ляпляндії триває понад 7 місяців. Щось зо два місяці сонце взагалі не показується над обрієм. У грудні й січні дні такі темні, що ввесь час треба світити світло. Тоді може якусь годину коло полудня ще видно щось, але взагалі панує ніч. В околиці Кіттиля влітку з кінця червня й до початку липня продовж 3-х тижнів сонце не сідає. Цілі 3 тижні сонце стоїть над обрієм день і ніч. Кажуть, що в той час життя стає неприродним. Ніхто не хоче спати. Почуття часу зникає. У багатьох людей повстає якась нервовість. Найвище сонце стоїть над обрієм на Івана Купала, найнижче на Свят-Вечір.

Населення тут дуже рідке: на 75.000 кв. кільометрів всього лише 19.000 людей! Майже все населення фіни. Ляплянців у Ляпляндії майже нема. Їх нараховують у фінській частині Ляпляндії щось понад 2.000.

Досі Ляпляндію мало знали. Лише дуже витривалі люди, тай ті з великими труднощами й навіть небезпекою для життя, пробиралися крізь ліси до самої півночі. Тепер вся та країна потрохи оживає. Особливо з того часу, як побудовано дороги з півдня на північ. Є їх кілька. Одна з них іде від Рованіємі (будучої столиці Ляпляндії) аж до Петсамо, що лежить вже над самим Льодовим океаном.

Ціла фінська Ляпляндія ділиться на кілька районів. В кожньому районі є своя церква, свої школи, лікарня. Справжніх міст у Ляпляндії нема. Є лише невеличкі села й окремі оселі, пороскидані на великих лісових просторах, здебільша здовж річок та над озерами, яких тут, хоч і не так багато як у південній Фінляндії, але все ж таки сила-силенна. Озера ці чудові; вода в них має якийсь особливий синій колір. Серед суворої природи, де бачиш лише ялини, сосни й похилі березки, серед великих скель, озера ці, такі затишні й таємничі, якось змякшують краєвид.

Рованіємі стане колись містом; воно має велику будуччину й швидко розвивається. Вже тепер постачає воно все, що потрібне для населення всієї Ляпляндії; грузові авта й почта регулярно снують по великому шляхові; звідси крам розвозять по селах. В Рованіємі за останні роки побудували кілька величезних будинків наймодернішої архітектури, що — зовсім не відповідають своїм стилем цій місцевости та краєвидові. Є тут величезний готель, першокласний, з усім комфортом. Коли бачиш такий готель серед тутешніх маленьких деревлянних дімків, то здається, він зовсім не до речі. Але восени й весною всі готелі переповнені, бо сюди на північ приїздить багато туристів і з півдня Фінляндії і з інших країн. Приїздять сюди англійці, шведи, голяндці та всякі інші чужинці. Приїздять на полювання й на ловлю риби, що нею такі багаті всі озера Фінляндії.

Сюди приїздять люди, що відчувають красу природи, дикої, своєрідної, а проте чарівної. Сюди приїздять люди, щоб відпочити душею серед тієї великої тиші, що тут панує; люди, які хотять побачити куточок землі, непорушеної ще людськими руками; приїздять сюди ті, що тікають від натовпу багатьох европейських „курортів"; приїздять сюди для зимового спорту, щоб побачити північне сяйво, ліси, озера, щоб насолодитися всіми тими блискучими та яскравими фарбами, що так чарують і приваблюють. Приїздять сюди малярі, і для них тут справжній рай. Хто на власні очі не бачив тих фарб, таких чистих і прозорих, тай у таких мистецьких і химерних сполученнях, і в день, коли сонце сяє, й увечері, коли сонце заходить, той собі

шим краєм, що довго був муром проти татарських орд, почалася велика хуртовина, а польський король з жалем доносив папі, що умер „Rex invictissimus Russiae". Опісля галицьким королівством управляв князь католик Володислав Опольський. І він поширював католицизм в Галичині, але вперті бояри противилися і католицизмові і йому, отже він виїхав на Шлеськ до Ополя. Та не всі бояри були ворожі католицизмові. Були й такі, що приймали католицизм і то в латинськім обряді, такими були напр. Бучацькі Михайло і Теодорик, рідні брати. Оба католики й оба фундують і вивіновують католицьку парохію в Бучачі, як се бачимо з документів у Баронча, [4]) які переховуються в архіві латинської парохії в Бучачі.

Два тяжкі гріхи мають на собі наші бояри колишньої нашої могутньої держави: опір і бунт проти свого законного короля, доведені аж до злочину убивства і то в такий жорстокий спосіб, що він відбився сумним відгомоном аж у Франції. Описав його монах бенедиктинець, що тоді у справах свого Чина перебував на Угорщині. Другий не менше тяжкий злочин зробили бояри виступаючи проти католицької віри, яку заводили наші галицькі монархи. Наслідки одного і другого злочину верховодячої кляси чи кліки болюче відчуває ввесь наш нарід вже шістьсот років, відчуває на всіх просторах своїх земель, аж далеко поза Київ і Харків.

Замітніші місця по правій стороні Стрипи в Бучачі.

Вже більше як триста літ належить Бучач до родини Потоцьких. Першим з Потоцьких в Бучачі гербу Пилява (звідси Пилявіти Потоцькі) був Стефан, подільський ґенерал, наймолодший син Миколи Потоцького, також ґенерала і старости повіту Хмельник на Україні. Потоцькі були переважно лицарі, воювали то з волоськими господарями, то зі шведами, як отсей Стефан, то з військами турецьких султанів, що нападали на Волощину й Україну. З малими виїмками всі Потоцькі були добрі католики.

Особливо замітну ролю відіграла ця родина в історії нашої Церкви своїми щедрими фондаціями і дотаціями парохій, будовами церков й основуванням монастирів нашого василіянського Чина. Згадаю наразі лиш про Стефана Потоцького, батька славного Миколи, старости канівського, що в 1712 р. оснував монастир в Бучачі.

Потоцькі фундували також монастир у Погоні.

Микола Потоцький не лише затвердив фондацію свого батька з 1712 р., але справді по княжому побільшив її, записавши бучацькому монастиреві 1754 р. села Зелену і Звенигород. Він побільшив також фондацію нашого монастиря в Улашківцях.

Граф Павло Потоцький, канонік луцької катедри і доктор обох прав, син графа Йосифа Потоцького, львівського каштеляна, ставши дідичем Бучача, подарував нашому монастиреві в Бучачі 22 морґи поля і 2 морґи сіножати. Крім того зробив запис 125 злп. річно як процент від капіталу на вічні часи. І його брат Каєтан, канонік краківської і ґнезненської катедри, се ктитор і добродій бучацького монастиря. Оба брати були близнюки. Каєтан помер 1814 р. На його похорон приїхав перемиський епископ, пізніший митрополит і кардинал Михайло Левицький, щоб дати доказ своєї приязні, яку мав для помершого.

Франц Салезій Потоцький фундував василіянські монастирі в Кристинополі 1768 р., в Умані на Україні 1765 р.

Потоцькі будували також церкви в Бучачі, Городенці, Гологорах і ін. Найбільше діло Миколи Потоцького се почаївський монастир і його княже вивінування та величава церква, де є Чудотворна ікона Божої Матери, коронована торжественно. Кошти коронації покрив той сам Потоцький, а виносили вони 60 тисяч польських золотих, на ті часи великі гроші. Крім того Микола Потоцький дав 8.000 зл. до нашої церкви з Зарваниці, 7.000 для нашої церкви в Буцневі.

[4]) Про Теодорика Бучацького гл. Kronika polskich rodów szlacheckich przez Kaz. Pułaskiego. Brody 1911. Том I. ст. 23. Можливо, що Бучацькі були католиками вже за Данила.

цього уявити не зможе. Якби побачити такі картини на виставі, то напевно повстала б думка, що той, хто таке намалював, безумовно божевільний, бо таких фарб у природі нема. Ввечері, коли сонце сідає, можна бачити всі фарби райдуги на небі. Все небо палає й увесь небозвід зміняє фарби що-хвилини. І це триває цілі години. Північне сяйво в зимі це щось таке величне й чудове, що годі про це писати й говорити: це треба на власні очі бачити.

Авторка на тлі краєвиду Ляпляндії.

Хто приїздить сюди на короткий час з грошима в кишені й мешкає в гарнім готелі, або хто як спортовець з власної охоти живе в наметах у лісах, полює й ловить рибу для свого власного задоволення, той бачить лиш оден бік життя; для нього що-дня неділя й свято. Дуже добре й приємно приїхати сюди на короткий час і відпочати та нових вражінь набути. Але жити тут завжди й ніколи нічого іншого не бачити, жити тут усе своє життя у злиденних умовах, як живе тут більша частина населення, для цього треба вже тут народитися, до цього всього змалку звикнути, носити в своїму серці почуття, що це твоя Батьківщина та що іншої Батьківщини в тебе бути не може. Тоді лише можна тут витримати й цю країну любити.

Щоб осягнути тут хоч найменший добробут, треба неймовірної праці. Взагалі, щоб тільки вижити, треба тут багато сил. Праця тут велика, а наслідки мізерні. Скільки не сій, скільки не сади, а врожай тут ніколи не буде добрий. І рослини і люди мусять мати великий гін до життя, щоб не загинути серед такої суворої природи. Зворушливо бачити ті низенькі деревця й ті малесенькі квіточки, що вкривають схили гір на півночі. Величезні простори — все ліс і вода, каміння і скелі та великі площі вкриті багнищами. Населення дуже рідке. Сполучення погане.

І люди мають тут свою особливу суворувдачу. Вони мовчазні, зайвих слів витрачати не люблять і нема в них тієї легкости у виявлюванні свого почуття, яка так характеризує південні народи. Тут люди до краю спокійні й не галасливі, і почуття сидить у них десь дуже глибоко. Але все це доти, доки їх не розбурхати, не розсердити. Вони можуть бути небезпечні й на ножі лізуть як скажені. Вони довго будуть виношувати в собі свої почуття. Заподіяного зла вони не забувають, але певно також не забувають і добра. Вони можуть бути вірними приятелями аж до гробу.

* * *

Рованіємі знаходиться якраз на північному бігуновому крузі. Звідти, як я вже сказала, ми мали їхати далі омнібусом. Місцевість дуже гарна. День був чудовий, сонячний, на небі ні хмарки, й фарби такі яскраві, яких я навіть в Італії не бачила. На мене зробило враження, що вода мала особливо яскравий синій колір. Дорога йшла здебільшого здовж річки, з горбка на горбок. Довгою стрічкою розгорталася вона перед нами, їхали ми ввесь час лісом. Всюди тільки сосни, ялинки й берези. Чим далі на північ, тим ліс ставав все нижчим. Місцями зустрічалися дивовижні, зовсім похилі, покручені дерева, немов відьми. Як таємничі постаті зявлялися вони то тут, то там. Ці дерева мають у Ляпляндії свою окрему назву — „кело"; їх можна бачити лише тут на півночі. Це сосни, в яких давно вже згасло життя, але вони не гниють, не зникають, а під впливом морозів та вітрів скручуються і стають такі тверді, що навіть сокирою їх не розрубати. Вони так і стоять, немов мерці серед живого ще ліса.

Омнібус місцями їхав дуже швидко, не зважаючи, що був переповнений та що дорога була нерівна. Іноді аж страшно ставало, й диву я давалася, що ми не перекинулися. І на гору і згори їхали ми часом 90 кільометрів на годину! Омнібус спинявся біля почт, і почтар виносив мішок з листами й часописами. Біля деяких домів омнібус не спинявся, а листи просто викидувано на дорогу. Двічі треба було переїхати ріку поромом. Всі тоді мусіли виходити з омнібусу. Такий тут урядовий припис, бо були випадки, що омнібуси з порома падали в воду й люди, що сиділи в омнібусі, не могли врятуватися. Течія в ріці дуже швидка й поромодносило в бік. Напів дороги від Рованіємі до Кіттиля омнібус спинився довший час і всі пішли в кавярню пити каву. На подорожніх в кавярні чекали, й усе стояло вже на столі. Всі разом сіли: і шофер і почтар і місцеві селяни, кілька голяндців, один американець, кілька дрібних урядовців, моя знайома фінка, та я, українка. Розпитували один одного, хто куди й за чим їде. Голяндці їхали на лов риби, американець на полювання. Фіни мовчазно дивилися на мене. Врешті решт відважилися запитати мене, звідки я, й коли довідалися, що я в Україні, то один старий фін все цікавився, як це я звідти попала до них. Вони про Україну тут чули. На останок мій сусід стиснув мені руку й щось довго оповідав. Я не розуміла ані слова. Потім я довідалася від моєї знайомої фінки, що він

Дбали Потоцькі і про унію. Церкву в Городенці віддав Потоцький у заряд 5-ом безженним місіонарям, щоби працювали над її поширенням, бо на Буковині, в сусідстві Городенки було православія.

Дбали Потоцькі і про матеріяльне забезпечення нашого духовенства світського і монашого, дбали й про умові та культурні потреби його. Стефан Потоцький, батько Миколи, дбав за освіту духовенства в своїх добрах і тому після його фондації викладали Василіяни в Бучачі від 1712—1754 теольогію догматичну і моральну для кандидатів духовного стану.

Та славна родина ґрафів Потоцьких, що вже більше як триста літ посідає Бучач, мала і має свій осідок у тій більшій части міста, що лежить на правій стороні Бучача. Ся родина в Бучачі найстарша.

По ній іде хіба родина василіянська, яка існує тут як католицька вже 226 літ. Між обома тими родинами існує духовий звязок, що був найтісніший за ґрафа Николая Потоцького. Він пересиджував часто у василіянських монастирях, то в Бучачі, то в Почаєві, а вкінці як покутник вступив до монастиря, де й помер, у Почаєві 1782 р.

В тій більшій части міста Бучача, в сторону церкви св. Николая, на підвишенні, напроти замку, по лівій стороні як вїзджається до міста, був колись старинній василіянський монастир, а від року 1652, як Василіяни, тоді ще православні, мусіли опустити монастир, то з волі Йоана Потоцького прийшли сюди Домінікани. Домініканський монастир існував у Бучачі всього 137 літ, бо 1789 р. за цісаря Йосифа II скасовано той монастир, а його маєток прилучено до релігійного фонду.

В тій стороні міста, як вже згадано, стоїть величавий парафіяльний костел, збудований Николаєм Потоцьким в літах 1761/63, в формі хреста. Костел сей посвятив 14 серпня 1763 р. львівський архиепископ Вацлав Єронім Сераковський.[5]) Та найкращий в сій части міста будинок се р а т у ш. Се будова барокового стилю, з тесаного каменя, і належить до найкращих у своїм роді будинків цілої Галичини. Ратуш власність ґр. Потоцького. Ся часть міста належала колись до Червоної Руси, бо Стрипа становила границю Поділля і Червоної Руси. За Австрії належала одна часть міста до обводу (циркулу) станиславівського, друга до заліщицького. Від 1809—1814 Австрія відступила була одну часть Бучача Росії.

Тут, де є ринок, мешкають переважно жиди. В сій части міста в долині над Стрипою і на північній горі над містом відбуваються ярмарки і торги, тут є крамниці з ріжними товарами. Ярмарки завів тут ще король Зиґмунт Август в 1558 р. в днях св. Прокопа і св. Андрея та торги що четверга. В сій части міста є тепер староство, а саме у східній части, за церквою св. Покрови. Скарбовий уряд є у західній части. Коло церкви св. Покрови є наша дуже гарна захоронка в гарнім поверховім домі ОО. Служебниць П. Д. М. Доми в місті переважно одноповерхові, але є й двоповерхові. Тут містяться деякі українські установи й товариства. Сила води ріки Стрипи не використана якслід, вона могла б робити містові далеко більші прислуги як досі, але на ще треба більших вкладів капіталу. Від Бучача зачинаються мальовничі околиці над Стрипою, покриті в великій части лісами. Про гарний вид руїн церкви і монастирка в лісі ґрафа Потоцького на полудне від Бучача я вже згадував. Колись був се жизномирський монастир. Та найкращі види над Стрипою се місце де вона вливається до Дністра. Ся партія лісиста і Дністер творить тут широку долину: тому вид величавий, око сягає на великий простір землі, ліса і води.

---

[5]) Теперішній костел стоїть на місці старого, який казав розібрати Микола Потоцький. Той старий костел був якийсь час, рр. 1560—1600, в руках к а л ь в і н і в. Ту ересь тоді модну в Польщі поширював у Бучачі сам дідич Микола Бучацький, староста барський, а мав він більше приклонників. Костел був спрофанований кальвінськими набоженствами і в святині показалася мерзість запустіння. По Бучацькім був приклонником кальвінізму Андрій Потоцький, каштелян каменецький. Його донька Анна була вже ревна католичка і вийшла за Гольского, що коротко управляв Бучачем і помер 1612 року. По нім перейшов Бучач на стало до родини Потоцьких, що були вже всі католиками і багато зробили для католицької справи.

сказав: — „Вона бідна живе на чужині, нехай вона залишається у нас, ми її одгодуємо, бо вона худа й бліда, й ми знайдемо для неї чоловіка". Для мовчазного похмурого фіна це була дуже довга промова.

Завдяки тому, що ми так часто спинялися по дорозі, подорож від Рованіємі до Кіттиля тривала коло 5 годин. Ми переїхали через кілька невеличких осель. Доми все деревляні. Здебільша помальовані вони червоною фарбою, як доми у Швеції. Круґом вікон, дверей та вуглових стовпів помальовані вони білою фарбою. Виглядає це дуже гарно, особливо коли довкола дерева. Але дивує тут те, що більшість домів стоїть на цілком відкритих місцях: всі дерева навкруги вирубані. Кажуть, що це тому, що тут багато комарів і комашні. Літом витримати не можна. З половини серпня їх вже в домах нема, але по лісах і багнах їх ще сила.

Бачили ми кілька гарних двоповерхових будинків, що власники їх заможні люди, мають великі отари оленів і великі площі лісу. Та назагал впадають в око страшні злидні населення. Деякі хатини такі маленькі й так погано побудовані, що не віриш, що в них живе часом велика родина з 10—12 душ тай витримують вони тут цілу зиму в мороз, що доходить до 40 степенів і в пітьмі, що триває кілька місяців!

Ми переїхали в омнібусі 160 кільометрів з півдня на північ, через досить велику частину Ляпляндії. І я була розчарована, бо ні одного ляпляндця я ні підчас цієї подорожі, ні пізніш за два тижні мого перебування в Ляпляндії, не бачила. Живуть вони ще далі на північ у своїх наметах і зі своїми оленями. Живуть вони своїм, цілковито окремим, життям, і ті чужинці й туристи, що хотять їх бачити, мусять їх розшукувати серед великих просторів. Ляпляндці мають свою окрему мову й свої звичаї. Більшість їх дуже бідна, але є й багаті роди, які мають по кілька тисяч оленів. Та кілько вони в дійсності мають грошей і скарбів, ніхто не знає, бо своїх грошей вони в своїх околицях не тримають, а возять їх до банків у південній Фінляндії, або навіть до Швеції.

Справжні ляпляндці в домах не живуть. Вони мандрують з місця на місце зі своїми оленями й живуть у наметах. В зимі багато з них риє собі просто яму в снігу й так мешкають кілька місяців.

Ляпляндець, що доглядає за оленями, вранці варить собі дуже міцну чорну каву й пє її в сіллю. Продовж цілого дня не їсть нічого, а вечером сидить біля багаття й у казані варить собі оленяче мясо й сало. Сидить так годин 4—5 і все їсть і зїдає коло трьох-чотирьох кіля мяса й жиру. Завдяки такій кількості спожитого жиру (товщу) він має в собі великий запас тепла, заривається в сніг і так спить до ранку.

Була у лікаря одна знайома ляпляндка, що цілу зиму завше жила в снігу, зариваючись у сніг і покриваючись хворостом. Вона вже була дуже стара й її умовили жити в домі. З того часу вона почала нездужати, придбала собі ревматизм і ходить лікуватися до лікаря.

Ляпляндці нездужають на багато всяких хоріб, особливо в молодому віці багато їх вмирає від сухіт. Ті одначе, що виживають, живуть дуже довго. Як серед фінів, так і серед ляпляндців в тих околицях багато людей досягає 100 й більше років.

Я бачила там також дуже мало оленів. На наше щастя ввійшов на дорогу старий олень з великими рогами, немов хотів нас привітати підчас нашої подорожі. Літом олені вільно ходять по лісах, лише пізно восени їх заганяють у загороди і власники приходять і їх забирають. Кожний олень має на вухах знак свого власника.

Олень відограє велику ролю в житті фінів і ляпляндців, що живуть тут на півночі. Він постачає їм їжу, молоко й мясо, сало, теплу одіж, чоботи. В зимі на оленях тут їздять, і без них було б у цьому відношенні дуже важко. Візки, що на них тут їздять, мають форму обрубаного ззаду човника. Якраз є стільки місця, щоб сісти одній людині та щось спереду покласти. Треба вміти управляти оленем, і головне — не випускати віжки з рук, бо інакше олень втече світа-очі й не повернеться. Восени, після того як олені довший час вільно гуляли по лісах, вони знов дичавіють і їх треба знов приручати. Часто вони нападають на людей. Годуються вони мохом та оленячим лишаєм. Навіть узимі вміють вони його собі зпід снігу добувати. За великі ласощі вважається вуджений оленячий язик. Його можна дістати лише восени й лише тут, на місці. У продажі його нема.

Як я вже казала, ростуть тут ялини, сосни й берези. Чим далі на північ, потрохи зникають ялини й сосни, а залишаються лише берези. Врешті лишаються низенькі карлючкуватенькі березки, висотою в яких небудь пів-метра. Окрім звичайної берези є тут ще особливий

Краєвид в Ляпляндії коло м. Кіттелі.

А. ЧЕХОВ

Унтер Прішібєєв

Гумореска.

— Унтер-офіцир Прішібєєв! Вам закидається, що 3-го цього вересня ви образили словом і чином урядника Жігіна, волосного старшину Яляпова, сощького Єфімова, понятих Івана й Гаврила та ще шістьох селян, до того ж перших трьох ви образили в часі виконування службових обовязків. Признаетеся до вини?

Прішібєєв, зморщений унтер з колючим обличчям, виструнчується й відповідає хрипким, здушеним голосом, відрубуючи кожне слово, немов командуючи:

— Ваше висородіє, пане мировий суддя! Видима річ, за всіма статтями закону виходить причина атестувати всяку обставину взаємно. Винен не я, а всі інші. Все це діло вийшло через, царство йому небесне, мертвий труп. Іду я ото позавчора з окінкою Анфісою тихо, благородно, коли дивлюся — стоїть на березі купа ріжного народу. З якого це такого повного права тут народ зібрався? — питаю. Навіщо? Хіба ж воно в законі сказано, щоб народ табуном ходив? Кричу: розійдись! Став я розштовхувати народ, щоб ішли собі по хатах, наказав сощькому гнати в шию...

— Стривайте, адже ви не урядник, не староста, — хіба це ваше діло народ розганяти?

— Не його, не його! — чути голоси з ріжних кутків камери. — Жити він не дає, вашескородіє. Пятнацять літ від нього страждаємо. Як прийшов зі служби, то з того дня хоч бери та з села тікай! Усіх вамучив.

— Таки так, вашескородіє, — каже свідок староста. — Цілою громадою скаржимось. Жити з ним несила наша. Чи то з коровами йдемо, чи весілля, чи скажемо, пригода яка, скрізь він кричить, лементує, все лад наводить. Дітей за вухо крутить, за бабами підглядає, наче свекор який... А оце якось по хатах ходив, наказував пісень не співати і світла не палити. Закону, каже, нема такого, щоб пісень співати...

Заждіть, ви ще встигнете посвідчити, — каже мировий, — а тепер хай Прішібєєв говорить. Далі, Прішібєєв!

— Слухаюсь! — хрипить унтер. — Ви, ваше висородіє, зволили сказати, що не моє воно діло народ розганяти... Добре... А якже ж безладдя? Невже таки можна дозволити, щоб народ бешкетував? Де це в законі написано, щоб народові волю давати? Я не можу дозволяти! Якщо я не буду їх розганяти та карати, то хто ж буде? Ніхто ладу справжнього не тямить, на все село тільки я один, можна сказати, ваше висородіє, знаю, як поводитися з людьми пристойного роду і, ваше висородіє, я можу все розуміти. Я не мужик, я унтер-офіцир, вислужений каптен-армус, я у Варшаві служив, у штабі, а після того, майте собі, як на відставку вийшов, був я пожежником, а після того через слабість хороби подався я з пожежників і два роки в мужеській клясичній прогімназії за швайцара служив... Усьому лад знаю! А мужик — проста людина, він нічого не тямить і повинен мене слухати, бо йому ж воно на пожиток. Візьмімо хоч би оце діло для прикладу... Розганяю я ото народ, а на березі на пісочку потопний труп мертвої людини. На якій такій підставі, питаю, він тут лежить? Хіба ж так годиться? Куди урядник дивиться? Чому ти, кажу, урядникy, начальства не сповіщаєш? Може цей потопний небіщик сам утопився, а може тут діло Сибіром пахне? Може тут карне смертовбивство... А урядник Жігін хоч би що, тільки цигарочку собі курить! „Що це, каже, у вас за вказник такий? Звідки, каже, він такий у вас узявся? Невже ми без нього, каже, не знаємо свого справування?" Авжеж, кажу, ти не знаєш, дурню, коли стоїш і хоч би що. „Я, каже, ще вчора сповістив станового пристава". Навіщо ж, питаю, станового пристава? Яка стаття збірника законів таке пише? Хіба ж у таких справах, коли потопельники чи вішальники та інше тому подібне, — хіба ж у таких справах становий щось удіє? Тут, кажу, справа карна, цивільна... Тут, кажу, якнайхутше треба посилати штафету панові слідчому й суддям. І насамперед ти повинен, кажу,

сорт берези з дрібними листочками; вона має форму куща. Що тут цікаво, так це те, що восени листя беріз приймає яскраво червону фарбу й довго не спадає з дерева. Це надзвичайно гарно. Білі стовбури й майже прозорі червоні листочки.

Була вже шоста година, як ми під'їздили до Кіттиля й уже здалека побачили камяницю лікаря. Це єдиний камяний будинок в околиці; місцевому населенню він зовсім не подобається. Вони звуть його „лікарською стайнею".

Кінчився вже четвертий день нашої подорожі.

Лікар, його дружина й діти привітно вустрінули нас.

* * *

Родина лікаря складалася з нього самого, його дружини й трьох маленьких дітей. Вони вже коло 6 років жили тут на півночі. Не зважаючи на всякі труднощі, їм тут подобалося й найкраще вони себе тут почували в той час, коли після зими сонце знов з'являлося над обрієм і коли вся природа починала прокидатися й коли все якимсь нестримним поривом знов починало рости й розвиватися. Але тут, коли зима вже встановлялася й земля вкривалася пухким покровом снігу, теж дуже гарна пора. Мені лікар і його жінка оповідали з якимсь захопленням про сніг, і можна було подумати, що ніде в світі нема такого снігу, як у них. Завдяки цьому снігові й пітьма не пітьма. А сніг і місяць і зорі — це велика незрівняна краса.

Коли я дивилася на дві маленькі дочки лікаря, такі тоненькі, легенькі і тендитні, з їх блакитними очима й білявим волоссям, то вони мені нагадували чомусь білі сніжинки, вони так добре підходили до цього північного краєвиду.

Хоч я в дітьми не могла й слова сказати на зрозумілій для них мові, але ми стали великими приятелями. Вони називали мене „українською тіткою", а любов їх до мене виявлялася головним чином в тому, що кілька разів на день вони бігали мити руки перед тим щоб мене по голові погласкати. Я постійно чула, що вони питали свою матір про Україну. Коли я їм показала кілька знимок Києва, й вони побачили церкви з золотими банями, їм здавалося, що то країна казок.

І діти і батьки їх мали добрі серця й дбали кожний на свій спосіб, щоб мені було в них добре. Два тижні, що я перебула в них, швидко промайнули. Завдяки тому, що я жила в фінській родині, я бачила певно більше, ніж бачать звичайно ті туристи, що живуть по готелях. Я була з ними цілі дні. Я бачила все їх життя. Бачила їх підчас праці й у свята; бачила їх знайомих і приятелів. Лікар постійно брав свою жінку, сестру й мене, коли мав їхати відвідувати хорих. Іноді їздили ми автом сто й більше кільометрів. Це дало мені змогу оглянути околиці.

Типовий ляпляндський краєвид починається трохи далі на північ від того місця, де ми жили. Там уже з'являються гори, які мають мягкі, дуже своєрідні обриси. Гори ці підносяться прямо з рівнини окремими масивами й тому, коли вилізеш на самий вершок, здаються вони надзвичайно високими, бо звідти видко на всі боки на сотки кільометрів. Ми вилізли на гору, що зветься Леві Тунтурі та ще на Палас Тунтурі. Це гори, що мають 700 і 900 метрів висоти. На вершках їх нічого вже більше не росте. Мені оповідали, що в Ляпляндії є величезні багацтва ріжної руди, але все це майже не досліджене. Далі на північ знайдено великі запаси ніклю і його вже почали добувати, але на жаль, не фіни, а чужинці.

На Палас Тунтурі побудовано величезний готель; вже на кілька років вперед підчас весняного сезону всі місця замовлені. В цій самотній місцевості, де лише денеде бачиш невеличкі села біля шляху, а трохи далі від нього лише окремі мізерні халупки, вражає цей великий, модерний готель. Але зрозуміло, що люди сюди їдуть. Весняне сонце, чудове повітря, великий спокій і незрівняні місця для зимового спорту; все це притягає людей здалека, не тільки з Фінляндії, але й зза кордону. Ми були в Кіттилі в кінці серпня. Погода була чудова, але кажуть, що так тепло під цю пору вже давно не було. В тіні було аж 20 степенів тепла.

В лісах було надзвичайно гарно. Приємно було блукати та збирати гриби й усякі ягоди. Такої маси чорниць та брусниць я у житті своїм ще не бачила. Не треба було шукати, бо місцями все було ними вкрито. Таксамо місцями все було жовто від морошки*); це така ягода, що росте по багнищах і формою подібна до малини, тільки смак має зовсім інший.

*) Ця ягода росте також в північній Росії. На Україні її нема.

Коли в Ляпляндії до когось приходять гості, то обовязково, який то б час дня не був, господарі завжди починають варити каву й приносять морошку з цукром. Місцеве населення робить великі запаси на зиму з усіх тих ягід. Їх тут так багато, що певно можна було б цілу Европу цими ягодами нагодувати й вистачило б.

* * *

Коли я гуляла по лісах Ляпляндії, мої думки постійно переносилися по той бік радянського кордону, що відси не так уже й далеко. Там на півночі, за кордоном, має бути такий самий ліс, як і тут. А в тих лісах у таборах примусової праці конають наші земляки-українці. Я знала, що раніш багато українців з тих таборів втікало саме через ці північні околиці Фінляндії. Я уявляла собі, як вони блукали цими лісами, годуючись ягодами, грибами й усякими ростинами. В цих лісах можна йти цілими днями й нікого не зустрінути. Легко заблудити й загинути. Можна також натрапити на диких звірів, на вовків та медведів. Крім того можна прямо таки збожеволіти від тієї маси всякої комашні, що хмарами літає в повітрі й обліплює людину. Можна загрузнути в багнах, що вкривають часом великі простори, а в зимі можна загинути від холоду та снігових завірюх. Можна в цих лісах кружляти й кружляти без кінця — й замість утекти можна знову попасти в руки гонителів.

Мені оповідали, що раніш було багато втікачів з Радянщини, особливо фінів, що жили по той бік кордону. Багато людей перебігало з Карелії, і для них були улаштовані окремі табори, де їх приміщувано. Кажуть, що тепер кордони охороняють докладніше, ніж раніш, і втекти далеко трудніше. Чула я також від ріжних людей, як у Ляпляндії, так і в Гельсінках, що тепер Совіти роблять величезну пропаганду в краю, напружуючи всі свої сили. Здавалося б, що нема пощо їм робити пропаганду в тих нужденних північних околицях, де так мало населення й де воно розкинене на великих просторах. Але відомо, що там червоні аґенти нишпорять і що вони проклали собі шляхи з Совітів через Фінляндію до Швеції та Норвегії. Багато всякої червоної літератури йде цими шляхами і в кожньому селі мають вони збірні пункти та власних аґентів. Від етапу до етапу посувається червона пошесть.

(Далі буде).

скласти акти й надіслати панові мировому судді. А він, урядник би то, слухає собі і сміється. І мужики теж. Всі сміялися, ваше високородіє! Під присягою можу засвідчити. І цей сміявся, і онтой, і Жігін сміявся. Чого, кажу, зуби скалите? А урядник і каже: „Мировому, каже, судді такі справи непідсудні". Від оцих самих слів мені аж жар пішов поза шкурою. Уряднику, адже ж ти це казав? — звертається унтер до урядника Жігіна.

— Казав.

— Всі чули, як ти оце саме та перед усім простим народом: „мировому судді такі справи непідсудні". Всі чули, як оце саме. Мені, ваше високородіє, аж жар пішов, я аж оторопів. Ану, кажу, сякий-такий, скажи ще раз, ану скажи! Він знову ці самі слова... Я до нього. Та як, кажу, ти можеш такеє про пана мирового суддю говорити? Ти, поліцайський урядник, та проти влади? Га? Та ти, кажу, знаєш, що пан мировий суддя, якщо захочуть, можуть себе за такі слова до губернського жандармського управління через твою неблагонадійну поведінку? Та ти знаєш, кажу, куди за такі політичні слова тебе загнати може пан мировий суддя? А старшина: „Мировий, каже, далі за свою межу нічого визначити не може. Тільки малі справи йому підсудні". Так і сказав, усі чули... Та як, кажу, ти смієш владу зневажати? Ну, кажу, ти зі мною не жартуй, а то справа, голубе, кепська. Бувало, у Варшаві, чи коли швайцарем був у мужеській класичній прогімназії, то як почую якісь неподобні слова, то дивлюся на вулицю, чи не видно жандарма; ходи но сюди, братухо, — і все йому викладаю. А тут на селі кому скажеш?... Узяла мене злість. Кривдно стало, що теперішній народ у сваволю й непокору вдався, я розмахнувся і... відомо, не то, щоб дуже, а так, правильно, легенько, щоб не смів про ваше високородіє таких слів казати... За старшину урядник заступився. Я, сказати, й урядника... Та й пішло... Погарячився я, ваше високородіє, ну, та без того не можна, щоб не побити. Коли ото дурня не побити, то на твоїй таки душі гріх. Особливо коли за діло... коли безладдя...

— Дозвольте. За безладдям є кому глядіти. На це є урядник, староста, соцький...

— Урядник за всім не вгледить, та урядник і не розуміє того, що я розумію...

— Та зрозумійте ж, що це не ваше діло!

— Як кажете?... Як це воно не моє? Чудасія! Люди бешкетують, і не моє діло! Що ж я, хвалитиму їх, чи що? Вони ось скаржаться вам, що я пісень співати забороняю... А яке з них добро, з пісень отих? Замість робити щось, вони пісень... А то ще моду взяли вечорі при світлі висиджувати. Треба спати лягати, а в них балачки та смішки. В мене записано.

— Що в вас записано?

— Хто при світлі сидить.

Прішібеєв виймає з кишені засмальцьований папірець, надіває окуляри й читає:

— Котрі селяни сидять при світлі: Іван Прохорів, Петро Петрів. Московка Шустрова живе в беззаконстві з Семеном Кисловим. Гнат Цвіркун вдається в чаклування і жінка його Мавра відьма, ночами ходить чужих корів доїти.

— Досить, каже суддя й починає допитувати свідків.

Унтер Прішібеєв підіймає окуляри на лоба й здивовано дивиться на мирового суддю, який очевидно не по його боці. Його вирячені очі блищать, ніс стає яскраво-червоний. Дивиться він на мирового, на свідків і ніяк не може затямити, чого це мировий так розхвилювався і чого з усіх кутків камери чути то реміство, то стриманий сміх. Не розуміє він і вироку: на місяць арешту.

— Защо? каже він, підкреслюючи своє нерозуміння руками. — За яким таким законом?

І для нього ясно, що світ перемінився та що жити на світі вже годі. Похмурі, сумні думки опадають його. Та вийшовши з камери й побачивши мужиків, що товпляться й говорять про щось, він за звичкою, якої вже подолати не може, виструнчується і кричить хрипливим сердитим голосом:

— Наррод, розходься! Не товпися! По хатах!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРІЦАК

Хто такі автохтони Карпатської України?

Питанням, хто такі автохтони Карпатської України, займалося багато учених істориків, фільольогів й археольогів, українських та чужих, почавши від 1802 р.[1]) В своїх поглядах вони досить розходяться, та всетаки можна звести їх до трьох ґруп.

Перша ґрупа учених вважає українців автохтонами, що заняли територію Карпатської України на довго до приходу мадярів. Нестором сеї ґрупи був московський учений Николай Іванович Надеждін (* 1804 †1856). Він в р. 1842 доказував, що в Карпатах треба шукати як не прабатьківщини словян, то бодай прарусів (прасхідніх словян).[2]) Його погляди піддержувало багато вчених, з українських: проф. Яків Головацький (* 1814 † 1888), з московських: Олекс. Олександрович Кочубинський (* 1845 † 1907), Василь Гр. Васильевський (* 1838 † 1899), Костянтин Яковл. Грот (* 1853), Николай Петрович Барсов (* 1839 † 1889), Іван Порфиріевич Філевич (* 1856 † 1913), з чеських І. Піч, з хорватських великий Ватрослав Ягіч (* 1838 † 1923).[3]) Деякі з тієї ґрупи хоч не приймають погляду, що мовляв в Карпатах була прабатьківщина словян, то вважають, що українці дуже вчасно заняли Карпатську Україну. І так академик Михайло Грушевський, Володимир Гнатюк, карпатоукраїнський вчений др Василь Гаджега та недавно проф. українського вільного університету в Празі Олександер Мицюк[4]) — приймають VI—VII стол., як міґрацію дулібів у звязку з переслідуванням їх аварами (обрами), а визначний чеський археольог проф. Любор Ніґерле часи близькі до IX ст.[5])

Друга ґрупа учених вважає українців пізнішими поселенцями, що в звязку з набіґами печенігів і потому татарів поселилися на пустих територіях Карпатської України в XII—XIII ст. Творцем сеї школи був петербурзький академик, німець з роду, Арист Аристович Кунік (* 1814 † 1899),[6]) а головними її представниками з українців були: академик Дмитро Багалій, проф. Степан Томашівський, проф. Євген Перфецький, з московських: Дмитро Ів. Іловайський (* 1832 † 1920), Олексій Соболевський (* 1871 † 1926), Ол. Петров (* 1859 †1932), зі словацьких Вячеслав Халупецький, з мадярських Павло Гунфальві (* 1810 † 1891), Чамбель, Т. Легоцький та С. Мішік, з німецьких І. Г. Бідерман.[7])

Врешті третя ґрупа вчених, офіційна мадярська школа, що стоїть на диво-вижнім становищі, бо користаючи зі скупости джерельних матеріялів ігнорує їх і тоді, коли вони недвозначно і виразно говорять проти поглядів сеї ґрупи. Ті вчені приймають, що територія Карпатської України творила спершу пусті землі, які одначе не були невтральною полосою між Мадярщиною й Україною, а становили власність мадярських королів. Королі спершу там лише полювали, опісля в XIII столітті почали роздавати ті землі мадярським панам, що спровадили собі словянських, отже між іншими й українських кольоністів. І ту кольонізацію ті вчені раді б бачити мало що не до XX століття. Представником сих поглядів був спершу мадярський вчений Гунфальві, що опісля їх вирікся;[8]) тепер сі погляди заступають Годінка і О. Бонкало,[9]) „угроруси мадярської орієнтації", як їх називає проф. Є. Перфецький.[10])

В сій моїй студійці буду триматися такої методи: наперед прослідку на основі історичних даних політичну приналежність Карпатської України до половини XIII ст., опісля, взявши ще до помочі археольоґічні дані, етнічну приналежність.

Коли йде про першу частину праці, то на дорозі її розвязання є великі трудноші. Старі українські джерела і не згадують про Карпатську Україну: треба зліплювати припадкові чужі і свої вістки. Першу відомість знаходимо в Фульденських Анналах під роком 892. З неї довідуємося, що німецький король виправив посольство до болгарського князя, щоб відвернути його від приятелювання з великоморавською державою та щоб він не продавав моравському князеві соляних копалень.[11]) З інших даних знаємо, що віддавна такими копальнями славилася Карпатська Україна, отже в науці приймається, що в IX ст. Карпатська Україна підлягала впливам держав великоморавської і болгарської.[12])

Про дальшу долю Карпатської України довідуємося посередньо з літописної вістки під р. 996, що Володимир „бѣ съ князи окольными миромъ съ Болеславомъ Лядьскимъ и съ Стефаномъ Угорьскымъ и съ Андрехомъ Чешьскымъ и бѣ міръ межю ими и люби".[13]) На основі тої вістки приймається, що Україна мала спільні кордони з Польщею, Чехією та Мадярами в Карпатах та що Карпатська Україна ввійшла в орбіту української київської держави.[14]) Одначе не на довго. В 35 літ пізніше, 1031 р., син мадярського короля Степана Емерих, згаданий в Гільдесгаймських анналах як „dux Ruizorum", зн. „Князь Русів".[15]) Характеристично, що в кількадесять літ опісля мадярські королі починають вміщуватися в справи української галицької держави.[16]) З того треба вносити, що Карпатська Україна попала в якусь залежність від мадярськх королів і найближчим мадярським сусідом стала вже Галичина. Як та залежність виглядала — не маємо на те безпосередніх даних. Та можемо сміло погодитися з думкою таких дослідників як Бідерман і Легоцький, що уважають, що Карпатська Україна творила автономну одиницю з окремим воєводою у проводі.[17]) В життєписі зальцбурського епископа Конрада стрічаємо під р. 1131 назву тої одиниці: „Мархія Рутенорум",[18]) а в документі з XIII ст. названо титул її воєводи: „officialis Dux Ruthenorum", що ним був тоді бережський наджупан Григор.[19]) Та „руська мархія" простягалася далеко поза кордони нинішньої Карпатської України, в Семигород і в Угорщину й заселювали її українці. Це виразно стверджує папа Євген IV у буллі з року 1446,[20]) а живими свідками сего остались численні топоґрафічні назви на тій території, з основою „Русь" (по мадярському „орос", по ромунському „Рус", по німецькому „Рейс"). Для приміру наведу кілька тих назв. З темою **Orosz: Oroszfaja, Oroszfalu, Oroszmezö, Oroszhegy, Oroszidecs, Oroszveg. Oroszkomoro, Oroszvoljo, Oroszi: з темою Rus: Rusz, Ruszinosz, Ruszkahegy. Ruszkica, Rusci, Ruso, Rusor, Ruseske, Rusielu, Rosia, Rusciu, Rusesti, Rosca, Rusului, Rossuz і з темою Reuss: Reussbach, Reussen, Reussdorf, Reussmarkt.**[21])

Коли йде про етнічну приналежність, то треба тут брати під увагу стан, який застає історія, і генезу того стану. Як не було б, то історія таки застає в Карпатській Україні українців: перша конкретна вістка про ту територію з 1131 р. називає її „Руською Мархією". Наведені повище топоґрафічні назви, що по нині збереглися й обіймають території нині вже змадяризовані або зромунізовані, се теж свідоцтва того.[22]) Та крім назв, що збереглися, про давний український характер Карпатської України свідчать актові назви, що вийшли з ужиття. Епископат в Бихарщині зветься в 1184 р. „руським".[23]) У грамоті з 1228 р. долина Гернада зветься „Порта Русціє". Тамже згадується місто „форум Рутенорум", засноване на початку XIII ст.[24]) У грамотах із рр. 1254 і 1266 згадується в Землині при ріці Лаборець „Гробниці Русинів".[25]) Мадяр Симон Киза з XIII ст. зве Карпати „Руськими горами".[26]) Беля IV у своїм листі з р. 1243 пише м. ін.: „Russia, qui vocatur hungarica".[27])

В мадярській мові збереглася ще крім того ціла низка топоґрафічних назв від слів українського походження, яких ціхою носівки. Ось кілька примірів:

Луг у Мармарощині — по мадярськи **Lonka.**

Дубово в Мармарощині — по мадярськи **Dombó.**

Лужани в Шарощині — по мадярськи **Long.**

Голубиці в Берегівщині — по мадярськи **Galambos.**

Носівок уживали українці найдальше до X ст.: Мадяри прийшли в Паноніо при кінці IX ст., отже мусіли приняти ті назви від місцевих українців недовго по своїому прибуттю.[28])

Що воно так і було, стверджують і мадярські дослідники. Ось що пише про те мадярський лінґвіст Боллаш: „Християнство перейняли ми від словян; наша християнська терміноло'ія складається майже з самих словянських слів. Більшість понять про державу, назви для вищих і нижчих урядовців; багато означень на всі три области природи, дуже багато виразів із сільського господарства, торговлі, підприємств, забудувань, життя, вбрання, їжі, пиття, нарешті теж імена інших народів, земель, рік".[29])

Про те від кого зі словян головно взяли поняття мадяри, свідчить нижче подана збірка мадярських слів українського походження, яку зібрав у своїй основній праці проф. Ол. Мицюк: **baba** — баба, **bárány** — баран, **barát** — брат, **bástya** — башта, **batyko** — батько, **beszéd** — бесіда, **bolha** — блоха, **borona** — борона, **condra** — кондря, **cseléd (család)** — челядь, **cséve** — цівка, **csep** — цеп (ланцюг), **csónak** — човнок, **csuka** — щука, **deák** — дяк, **ded** — дід, **dézsa** — діжа, **határ** — хутор, **dinnye** — диня, **drot** — дріт, **ebéd** — обід, **garmada** — громада, **gát** — гать, **hástya** — хаща, **haluska** — галушка, **hirip** — гриб, **iztarý** — старий, **jávor** — явір, **járom** — ярмо, **kabala** — кобила, **kacsa** — качка, **kalász** — колос, **kamara** — комора, **kapa** — копач, **káposzta** — капуста, **karácsony** — карачун, **kása** — каша, **kasza** — коса, **kémény** — комин, **kereszt** — хрест, **kolbasz** — ковбаса, **kocsma** — корчма, **kovács (kvács)** — коваль, **kupec** — купець, **koma** — кум (а), **lapát** — лопата, **len** — льон, **luka** — лука, **mák** — мак, **málna** — малина, **malom** — млин, **medve** — медвідь, **mocsár** — мочар, **molnár** — млинар, **olom** — олово, **pálinka** — паленка, **paraszt** — простак, **pásztor** — пастир, **pálca** — палиця, **pecsenye** — печеня, **pogány** — поганин, **pokol** — пекло, **polc** — полиця, **pószto** — пасовисько, **prosza** — просо, **puska** — пушка (рушниця), **ráma** — рама, **robot** — робота, **szablya** — шабля, **sajka** — чайка (човен), **sapka** — шапка, **sekryn** — скриня, **só** — сіль, **szalma** — солома, **szalonna** — солонина, **szánka** — санки, **szap** — цап, **szekerce** — сокира, **czerkó** — церква, **széna** — сіно, **szomszéd** — сусід, **tégla** — цегла, **teszta** — тісто, **topoly** — тополя, **udvar** — двір, **unoka** — унук, **vacsor-a** — вечеря, **vásar** — базар, **veder** — ведро, **véka** — віко (корець), **viasz** — віск, **visnye** — вишня,[29]) далі **Lengyel** — лях (поляк) і ін.[30])

Супроти таких доказів виключені всі гіпотези про „пізнішу кольонізацію" Карпатської України українцями. Навіть старий мадярський літописець, т. зв. „Анонім короля Белі", що черпав свої

В сій моїй студійці буду триматися такої методи: наперед прослідку на основі історичних даних політичну приналежність Карпатської України до половини XIII ст., опісля, взявши ще до по-

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

відомости з традиції, подає, що українські племена прийшли в Панонію разом з мадярами.[32]) Тому цілком слушна замітка проф. Нідерле, що „в часах анонїма, т. є в XIII ст., існувала в Мадярщині традиція, що українці, які там мешкали, були давними поселенцями, а не що українці прийшли в XII або XIII ст.“[33])

Так отже доказано, що українське населення не тільки не пізніше від мадярів, але було в півн. Панонії й Карпатах перед мадярами.

Археольогічні розкопки стверджують сліди заселення в Карпатській Україні вже у вчасному неоліті.[34]) Хтож були ті мешканці і яке їх відношення до українців?

Те питання прояснить ся нам, коли до наших дослідів застосувати т. зв. теорію субстрату. Теорія ся повстала вже в XX ст. Творцями її були визначні французькі й німецькі вчені.[35]) В українській науці вперше застосував її в р. 1937 професор Вадим Щербаківський.[36]) Теорія субстрату стоїть на тому становищі, що індоевропейці не творили одного й одноцільного народу, який говорив одною мовою й опісля розділився на 11 мовних груп, а що індоевропейці, прийшовши на землі замешкалі іншими неіндоевропейськими народами, були лише тонкою пануючою верствою, яка розчинилася в тому підкладі (субстраті). Бож індоевропейці були за малий нарід, щоб заняти величезні простори від Індії по Атлянтик. Ріжність підкладів (субстратів) витворювала ріжні мовні групи, що творилися рівночасно і від себе незалежно. Те саме було і зі словянами. Годі собі уявити, щоб словяни, що сиділи собі у якомусь глухому куткові, який фільольоги називають прабатьківщиною словян,[37]) нараз так розрослися, щоб могли поділитися на мовні групи й народи. Навпаки, вони могли прийти в стадії формації на ті території, які й нині замешкують, та злившися з даним субстратом витворити на ріжних територіях від себе взаїмно *незалежно ріжні праславянські мови*. А дана праславянська мова це заразом прамова народу, що повстав зі злиття двох рас: субстратної і пануючої.[38])

Як я вже згадав, археольогічні находки виказують сліди заселення Карпатської України вже у вчасно неолітичній добі, десь у III-тисячелітті до Христа. Замешкувала її раса хліборобського культурного круга, що займала й усю Україну. Раса та, круглоголова, прийшла з передньої Азії (Мезопотамії), де бувши автохтонною витворила була ще в IV-тисячелітті до Христа високу культуру (хліборобство, поділ колеса на 360 степенів, освоєння звірят). В науці називають її расою яфетидною (азіяніцькою) або кавказькою, бо як ствердили Кляссен і Вірт говорила вона мовою хатською, зближеною до кавказьких мов. Повстання хліборобського культурного круга має велике значіння в історії України. Він же остався тут і по нинішній день. Бо кожен культурний круг витворившися „впливає далі на психіку належних до нього людей і, подібно планетній системі, не випускає людської психіки зі своєї площини“.

Так-то субстратом на території Карпатської України стала раса культурного хліборобського круга — яфетиди. Перші згадки про яфетидів маємо в джерелах „батька історії“ — Геродота, в V ст. до Христа, що називає їх Агатирсами та подає границі їх території. По словам Геродота агатирси були автохтонами і займали землі від ріки Маріса (тепер Марош в Карпатській Україні й Семигороді) аж по Дніпро, та були частиною хліборобського племени гіперборейв, що займали територію від Карпат по Кубань.[39])

В бронзовій добі завважуємо на території Карпатської України інвазію індоевропейської раси, культурного круга номадного.[40]) Вона прийшовши з центральноазійських степів, з Туркестану, творила спершу тонку, пануючу верству, та згідно з теорією культурних кругів підпала під непереможний вплив місцевого хліборобського круга і, злившися з субстратом, витворила в Карпатській Україні праукраїнську расу і мову. Це все діялося рівночасно і на інших українських землях, де серед тотожних умовин (той сам субстрат і та сама панівна верства), незалежно від себе, витворилися рівнорядні праукраїнські раси й мови.

Так дійшли ми до відповіді на наше питання і віднайшли автохтонів Карпатської України. Ними є українці, яких субстрат, занявши зі зміною підсоня Карпатську Україну, витворив тут хліборобський культурний круг, що „подібно планетній системі не випускає людської психіки з своєї площини“ та є тим чинником, що задержав там українську расу й мову, хоч Карпатська Україна давно майже не мала політичного звязку з властивими центрами українства.

Джерела і примітки.*)

[1]) Першою працею, що зачіпала за повищу тему, була мабуть брошурка S. Wolff'a: De vestigiis Ruthenorum in Transilvania. Sibin, 1802. (Пор. Филевичъ И. П.: Ист. древней Руси. Т. I. Варшава, 1896, стр. 2—4; — Грушевський Михайло: Історія України-Руси. Т. I, 1 ed., Львів, 1898, стр. 387—388).

[2]) Надеждинъ, Николай Ивановичъ: Записки о путешествіи по южнослав. странам. „Журналъ МНПр.“, 1842, № 34, II, стр. 105.

[3]) Головацкій, Яковъ, Ѳедоровичъ: Народныя пѣсни Галицкой и Угорской Руси. „Чтенія въ Общ. Ист. и древн. Росс. при Москов. ун-тѣ“, 1878, стр. 673; — Кочубинскій, Ал., Ал. в „Трудах археол. сезда“, т. I, Ярослав, стр. 66 і т. II, стр. 24; — Васильевскій, Вас. Григ.: „Труди“, т. I, стр. 123 seq.; — Гротъ, Конст. Яковл.: Моравія и мадьяры съ половины IX до начала XI. Спб. 1881, стр. 66 і 94; — Барсовъ, Н. П.: Очерки русск. исторической географіи. Географія первоначальной лѣтописи. Варшава, 1885 (2-е ed.), стр. 95, 10 seq., 284; — Филевичъ, И. П.: Исторія древней Руси. Т. I. Территорія и населеніе. Варшава, 1896, стр. 270—272; — Pič, J.: Abstammung der Rumänen, стр. 104—112; йогож: Dac. Slaven. „Věstník král. spol. nauk.“, стр. 104 і 253; — Jagič, Vatroslav: Archiv für slavische Philologie. T. XX, стр. 23.

[4]) Грушевський, Михайло: Історія України-Руси. Том I, Львів, 1898 (1 ed.), стр. 132 і 134 і Том II, Львів, 1900 (1 ed.), стр. 98; — Гнатюк, Володимир: Чи закарпатські українці автохтони. „Л.-Н. В.“. Т. LXXVI, кн. III, Львів, 1922, стр. 269—276; — Гаджега, Василь, др.: Додатки до исторіѣ Русинов и руських церквей в бывш. жупѣ Землинской. „Сборн. Наук. Т-ва „Просвѣта“ в Ужгородѣ“. Р. VII—VIII, Ужгород, 1931.; — Мицюк, Олександер: Нариси з соціально-господарської історії б. Угорської нині Підкарпатської Руси. Том I, Ужгород, 1936, стр. 8—10.

[5]) Niederle, Lubor, Dr.: Počatký Karpatské Rusi. „Věstník Narodopisný“, 1922, стр. 26—28; — його ж Puvod a počátky Slovanu Východních. Slovanske starožitnosti. Oddel I, sv. IV, Прага, 1924, стр. 162—172.

[6]) Kunik, Ernst: Die Berufung der schwedischen Rodsen durch die Finnen und Slaven, Спб. 1844, стр. 169.

[7]) Багалѣй, Дм. Ив.: Русс. ист. Т. I, стр. 127; — Томашевскій, С.: Угорская Русь. „Украинскій народъ въ его прошломъ и настоящемъ“, Том II, Спб. 1916, стр. 421—426; — Perfeckij, Eugen, Dr.: Sociálně-hospodářské poměry Podkarpaské Rusi ve století XIII—XV. Братислава, 1924, стр. 7. — Иловайскій в „Russ. Archiv.“, 1896, X.; — Соболевскій, А.: Какъ давно русскіе живутъ въ Карпатахъ. „Жив. Стар.“, 1894, стр. 325; — Петровъ, Ал.: Матер, истор. Уг. Рус. Т. VI, стр. 149; його ж „Древнѣйшія грамоты...“ Прага, 1930; — Chaloupecký, V.: Stare Slovensko. Братислава, 1924; *його ж*: Dvě studie k dějinám Podkarpatska. „Sborn. filos. fak. univ. Komenského v Bratislave“. 1925, стр. 133-141; — Hunfalvy, P.: Ethnogr. von Ungarn, Берлін, 1877, стр. 305; — Czambel: Slov. reč. стр. 27; — Lehoczky, T.: Történelmi Tár. 1890, стр. 164; — Mišik, S.: Sborn. slov. mus. 1896, стр. 24; — Bidermann: Die ungarischen Ruthenen. II Theil, Інсбрук, 1867, стр. 58-9.

[8]) Hunfalvy: op. cit. стр. 306.

[9]) Hodinka, A.: A munkácsi görök. kath. püspökség története. Будапешт, 1910, стр. 65—67; — Bonkálo, Alex.: Die ungarländischen Ruthenen. „Ungarische Jahrbücher“. T. I. Берлін, 1921, стр. 215—232.

[10]) Перфецький: op. cit. стр. 9.

[11]) Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. T. II, стр. 262. Annales Fuldenses.

[12]) Chaloupecký, V.: Dvě studie k dějinám Podkarpatska, стр. 133—141; — Мицюк, Олександер: op. cit.. стр. 6—7; — Perfeckij, Eugen, Dr.: op. cit. стр. 7; — Гаджега, В.: Наші соляні копальні. „Пчілка“, 1930, № 1-2.

[13]) Летопись по лаврентіевскому списку, 3 ed. Археогр. комм., Спб. 1897, стр. 124. Що до ймення чеського князя, якого літопис називає Андрехом, то вважається, що літописець подав ймення князя, котрого ще знав; бо в р. 996 Ольджих вже не живе а чеським князем був Болеслав II. Порівн.: Perfeckij: op. cit. стр. 8, прим. 1.

[14]) Грушевський: op. cit. Том II, ed 1, стр. 98; — Perfeckij: ibid.

[15]) Mon. Poloniae Historica. T. I, стр. 508.

[16]) В хроніці Андрія з Mügeln (що як „Chronik der Hunnen“ була в р. 1809 видана в Буді. Пор.: Perfeckij, op. cit. стр. 8), занотована участь Володислава Святого (1077—1095) в галицьких міжусобицях; але вістка ця не має серед дослідників повного довіря. Зате з певністю можемо ствердити похід Володиславого наслідника Кольомана в Галичину, щоб брати участь у війні Святополка з Ростиславичами. Похід цей закінчився повним погромом Кольомана. Про сей похід маємо вістки в „Chronika Hungar“. (Script. Rerum Hungar, ed. 1746, caput LX, стр. 136) і в нашому літописі (Летопись по лавр. списку,... стр. 263).

[17]) Bidermann: op. cit. стр. 59; — Lehoczky: „Berenghvararmegy monografia“, т. I, стр. 17.

[18]) „Marchia Ruthenorum“. Vita Chounradi archiepiscopi в Monumenta Germaniae Historica. Scriptores. T. XI, стр. 74: „Nuntius ad regem (мадярського) dirigitur, qui tunc in m a r c h i a R u t h e n o r u m morabatur“.

[19]) „Gregorius“. Bardossi — Schmauck: Supplementum Analectorum terrae Scepusiensio. Том I, стр. 258.

[20]) „Percepimus, quod in regno Hungariae illiusque confinibus et Transylvanis partibus nonnulli Rutheni nuncupati, gens quidem satis populosa et grando numeris existant“. Katonae Historia critica Hungariae ducum, XIII, стр. 497.

[21]) Порівн.: Niederle: Puvod a počátky slov. východn. стр. 163 і 165. Щоби читач відчитав правильно мадярські слова тут і далі — подаю як треба читати деякі мадярські букви: a — укр. о; á — а; cs — ч; gy — ть; ly — ль; ny — нь; s — ш; sz — с; zs — ж; é — ей.

[22]) Про мадяризацію українських земель в Семигороді (в Сатмарщині) появилася цікава стаття теперішнього премієра Карпатської України Монс. Дра Августина Волошина п. н. Забута українська земля, Сатмарщина, „Рідна Школа“, Львів, 1932, з дня 15. XII.).

[23]) Мицюк: op. cit. стр. 14.

[24]) Niederle: op. cit. стр. 170.

[25]) „Sepultra Ruthenorum“. Мицюк: ibid.

[26]) „Ruthenorum Alpes“. Грушевський, I, ed. 1, стр. 133.

[27]) Добрянскій в „Ж.М.Н.Пр.“ ч. 208, с. 158.

[28]) Niederle: ibid.

[29]) Balassa, Josef: Die slavischen Elemente im magyarischen. Ungarische Revue. 1885, ст. 271.

[30]) Мицюк: op. cit. стр. 19—20.

[31]) Гнатюк: op. cit. стр. 273.

[32]) „Similiter (як половці) et multi de Ruthenis Almo duci adhaerentes, secum in Pannoniam venerunt, quorum posteritas in hodiernam diem per diversa loca Hungariae habitabat. (Endlicher: Rerum hung. monumenta Arpadiana, c. X).

[33]) Niederle, op. cit. стр. 169. Такої ж думки був і Грушевський: Іст. Укр. I, стр. 132.

[34]) Пастернак, Ярослав, Др.: Коротка археольогія Західно-Українських Земель. Видання „Богословії“, ч. 11-12. Львів, 1932, стр. 14—15; — Панькевич, Ів.: Закарпаття (стаття в III томі „Укр. Загальн. Енцикльопедії“ під гаслом „Україна. Історія“), шпальта 682.

[35]) Теорія субстрату найкраще виложена в таких працях: Bartoldi, V.: Problèmes du Substrat. „Bull. Soc. Linguist.“ T. XXXII, 1931, стр. 93, seq. і Pokorny, Julius: Substrattheorie und Urheimat der Indogermanen. Mitteilungen d. Anthropologischen Gesellschaft in Wien. T. LXVI, стр. 69, seq. Крім того гл. A. Meillet.

[36]) Щербаківський, Вадим.: Формація українського народу. Нарис протоісторії України. Подебради, 1937 (Укр. Техн. Госп. Інст. позаочн. навч. в Подебрадах. Курс ч. 89), стр. 37—39.

[37]) Про абсурдність концепції прабатьківщини словян свідчить факт, що вчені, які її признають, не можуть дійти до однакових висновків в її льокалізації. Згадуваний Надеждін і його школа приймали Закарпаття, акад. Шахматов — землі між Німаном і Двиною, польські вчені Костшевський, Козловський і Чекановський — польський Шлеськ, проф. Нідерле — землі між Карпатами і Дніпром.

[38]) Щербаківський: ibid.

[39]) Геродот із Галікарнасу: Опис Скитії. Переклад Т. Кострубн. „Укр. Культ. Скарбн.“ ч. 9. Львів, 1937, стр. 37—39; 47—49; 55, 79, 80, 85 і 88.

[40]) Ними були Траки. Порівн.: Панькевич: ibid. В тих часах з Карпатської України імпортували всі укр. земді місцеві бронзові вироби й тому був сталий звязок поміж ними. (Порівн. Пастернак: op. cit. стр. 25 і Щербаківський: op. cit. стр. 15. Продовж віків історія нотує цілу низку імен індоевропейців, які припадково, без ніякого порядку її попалися. Це або власні їх імена, або імена якими називали їх другі народи. І так стрічаємо: траків, кімерійців, скитів, сарматів, антів, словян, вкінці: дулібів, волинян, полян і т. д.

*) Сей науковий апарат непризначений для загалу читачів, тільки для людей, які хотіли б займатися докладнішими студіями над сею темою. Та пропустити поданий тут апарат було неможливо, бо се перше в нашій науці таке повне зіставлення джерел до питання „Хто такі автохтони Карпатської України“, в яке вложено багато праці. — Ред. „Нової Зорі“.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Велика памятка староукраїнської культури

З приводу 200-ліття віднайдення „Руської Правди".

Минуло саме 200 років від часу, як знаменитий російський історик Василь Татіщев знайшов велику памятку староукраїнської культури, збірник законів, знаний під назвою „Руської Правди". Віднайдення „Руської Правди" було незвичайно важне для дослідів староукраїнського та взагалі старо-східнослов'янського права, господарства і суспільного та політичного устрою. Продовж століття ріжні учені знайшли багато відписів „Руської Правди", що часом сильно відріжнялися між собою. В 1830-их роках славнозвісний дослідник архівів Строєв переглянув коло 300 відписів „Правди". Але більша частина цих відписів пропала через варварське нищення архівів у Росії. До нашого часу збереглося лише коло 100 відписів „Правди". Нині існує вже досить велика література, присвячена „Руській Правді". Першим дослідником її був француз Струбе де Пієрмон, а першим видавцем німець Август Шлецер. Потім появилися праці про „Руську Правду" німецького ученого Евереа, українців-харківян Нестеровського й Успенського, поляка Раковецького й багато інших. Особливо важні були праці й видання „Правди" Тобіна, Калачова, Леонтовича (порівнання „Руської Правди" з „Лит. Статутом"), Мрочек-Дроздовського, Владимирського-Буданова й Сергієвича. Перед війною вийшла велика 3-томова праця Л. Кобеца (по німецьки), яка зробила епоху в дослідах над „Руською Правдою" й викликала дуже сильну полеміку. З повоєнних праць про „Правду" особливо важні досліди Максимейка, Грекова й Юшкова. Дуже цінне видання „Правди" Укр. Академії Наук, під редакцією Юшкова. Нині готується ще досконаліше видання „Правди" під редакцією Грекова.

Останніми часами наука зробила незвичайно багато для правильного зрозуміння „Руської Правди", а враз із тим старо-українських та старо-російських господарських, суспільних, політичних і культурних відносин X—XIV ст.

Передусім треба сказати, що продовж X—XIV ст. „Правда" багато разів підлягала сильній перерібці. Тому можна говорити не про один збірник — „Правду", а про три відмінні збірники, знані під спільною назвою „Руської Правди": 1) найдавнішу „Правду", 2) так звану „Правду Ярославичів" і 3) поширену „Правду". Третій з цих збірників — поширена „Правда", кілька разів грунтовно перероблявся. Розріжняємо 6 головних перерібок або редакцій поширеної „Правди".

Перші видавці й дослідники „Руської Правди" думали, що „Руську Правду" уложив чи наказав уложити князь Ярослав Мудрий (біля 1018 р.). Але нині можна вважати за певне, що перша редакція „Правди" появилася ще перед Ярославом, а найпізніші перерібки „Правди" робилися в XIV ст. і навіть пізніше. Л. К. Ґец висловив й узасаднив думку, що найдавніша „Правда" повстала в X ст., перед Володимиром Вел. З початку думка ця видалася багатьом дослідникам неймовірною. Але дальші досліди виказали, що наша Київська Українська Держава не тільки в X, але й в IX ст. стояла вже на такім високім ступні розвитку, що в ній міг існувати збірник права. В середині IX ст. на Україні вже були деякі книги Св. Письма, перекладені на староукраїнську мову; на початку X ст., коли українські князі на чолі з Олегом заключили умову з Византією, текст умови складено по грецьки, але зараз же по тім перекладено на старо-українську мову. За князів Олега й Ігоря (в першій половині X ст.) була в Київі княжа канцелярія, яка між іншим видавала пашпорти українським купцям, що їздили до Византії. Отже в тих обставинах міг повстати й перший український збірник законів, який називаємо тепер найдавнішою „Правдою".

За часів князя Володимира Мономаха (на початку XII ст.) складено другий збірник законів на Україні. До цього збірника ввійшли головним чином закони князів Ярославичів (синів Ярослава Мудрого). Тому цей збірник називаємо „Правдою Ярославичів". Але в нім знаходимо теж деякі закони Ярослава Мудрого й Володимира Мономаха. Між найдавнішою „Правдою" й „Правдою Ярославичів" помітна ріжниця. В найдавнішій „Правді" відбилися простіші господарські й суспільні відносини; натомість у „Правді Ярославичів" помітні вже сліди складнішого господарства й суспільства, розбитого на ріжні кляси.

Десь мабуть скоро після появи „Правди Ярославичів" хтось із київських правників обєднав її з найдавнішою „Правдою" в один збірник, який називаємо „короткою Правдою".

Під кінець XII ст. складено в Київі третій збірник законів, значно ширший від попередніх. Це так звана „поширена Правда". В ній ще сильніше відбилися господарський розвиток Київської держави та суспільні ріжниці між клясами (боярами, купцями, міщанами, селянами).

Коли українські князі й дружинники почали оселюватися на російських землях, приносили з собою й укр. збірники права, звані „Руською Правдою". Але російські умови життя були відмінні від українських, а з бігом часу вони ще більше змінялися. Тому місцеві правники почали переробляти українську „Правду", пристосовуючи її до інших умов життя. Так повстало в XIII—XIV ст. кілька нових російських редакцій „поширеної Правди". Для прикладу зазначимо деякі зміни, які поробили російські правники в „поширеній Правді". Українська редакція „поширеної Правди" (синодальний відпис) вважає селян (смердів) за самостійних господарів, що можуть мати своїх холопів; натомість пізніша російська редакція вже не згадує про селянських холопів, а самих селян вважає, здається, за щось близьке до холопів. Російські редакції „поширеної Правди" установляють новий закон (якого в українській редакції ще не було) про закупів (напів вільних робітників): коли закуп утече від господаря, а його спіймають, він стає повним невільником, і т. д. З того бачимо, що положення нижчих верств населення в російських землях в XIII—XIV ст. було тяжче, ніж на Україні в XII ст.

Порівнюючи ріжні редакції „Руської Правди", можемо відтворити розвиток права, господарства, суспільних і політичних відносин і т. д. в X—XIV ст.

Разом з тим треба підчеркнути, що стара Україна, творячи вже в X ст. свій перший збірник законів, значно випередила в тім відношенні більшість західноєвропейських країв. У збірниках права, що повстали на Україні в X—XII ст., знаходимо виразні сліди безпосередніх впливів старо-римського й византійського права.

З другого боку треба звернути увагу на те, що „Руська Правда" розглядалася в давніших часах звичайно не яко самостійний збірник права, але яко частина ширших збірників („Мірил Праведних", „Кормчих" і т. д.), до яких входили також церковні закони й приписи та деякі світські закони византійські та болгарські. Це незвичайно важно памятати для правильного зрозуміння „Руської Правди".

„Руська Правда" відзначається на загал гуманним (людяним) характером. За ріжні злочини й провини усталює вона здебільшого грошеві кари. За найтяжчі злочини (свідоме, намірене убийство, конокрадство й підпал) установляла „Правда" конфіскату майна злочинця й заслання його з увязненням. Найдавніша „Правда" допускала також смертну кару за убийство вільної людини, коли того жадала родина убитого. Але Ярослав Мудрий скасував цей закон.

До недавного часу історики думали, що „Правда" установляла за незаплачення довгів (коли це сталося внаслідок злої волі або злочинної нерозважности довжника) обернення довжника в холопство (неволю). Але новіші досліди виказали, що в дійсності „Правда" наказувала тільки продажу всього майна довжника, котрий не платив довгів через злу волю або злочинну нерозважність (напр. коли купець пропив або програв узятий у борг товар).

Взагалі „Руська Правда" знає ріжницю між наміреним злочином, злочинною необережністю й учинком незалежним від волі людини. Це розріжнення вказує на досить високий розвиток правної свідомости в старій Україні.

Єдина темна пляма в „Руській Правді" це її закони про холопів (невільників). Та коли взяти під увагу, що „Руська Правда" становила одну правну цілість з іншими старо-українськими законами (що входили в склад „Мірил Праведних", „Кормчих" і т. д.), переконаємося, що холопи (невільники) не були позбавлені людських прав у старій Україні. Старо-українське право забороняло панам не тільки убийство, але й жорстоке поводження з холопами. Охорону прав холопів старо-українське право доручало головно Церкві, а не світській владі. Взагалі всебічне освітлення положення холопів у старій Україні, а також і старій Великоросії виказує, що холопи здебільшого займалися хліборобством, провадили ніби своє господарство й були подібні більше до селян-кріпаків, ніж до невільників-рабів.

Новіші досліди над „Руською Правдою" сприяли новому, правильнішому освітленню багатьох сторін старо-українського життя. Нове, найповніше видання „Руської Правди", що має вийти з друку в найближчому часі, під редакцією Б. Д. Грекова, без сумніву допоможе ще докладнішому дослідженню цієї великої памятки старо-української культури та повнішому представленню правних, господарських, суспільних, політичних і культурних відносин на українських та російських землях в X—XIV ст.

Література про „Руську Правду": Strube de Pyermont, Dyscours sur l'origine et les changements de lois russiennes, 1756; Правда Русская, изд. Августа Шлецера, 1767; Ewers, Kritische Vorarbeiten zur Geschichte der Russen, 1814; йогож, Das älteste Recht der Russen in seiner geschichtlichen Entwicklung, 1826; Нестеровскій, Сравненіе Русской Правды съ Судебникомъ (Сборникъ Харьк. Учен. Общества, 1817); Успенскій, Русскія Древности, 1818; Rakowiecki, Prawda Ruska, t. I-II, 1820-1822; Reutz, Versuch über die geschichtliche Ausbildung der russischen Staats- und Rechtsverfassung, 1829; Tobien, Die Prawda Russkaja, das älteste Rechtsbuch Russlands, 1844, йогож, Sammlung kritisch-bearbeiteten Quellen der Geschichte des russischen Rechts, 1844; Калачевъ, Предварительныя юридическія свѣдѣнія для полнаго объясненія Русской Правды, 1846; Леонтовичъ, Русская Правда и Литовскій Статутъ (Кіев. Унив. Извѣстія, 1865, № 2-4); Мрочекъ-Дроздовскій, Изслѣдованіе о Русской Правдѣ, 1885; Владимірскій-Будановъ, Христоматія по исторіи русскаго права, вип. I (багато видань); Сергѣевичъ, Русская Правда въ четырехъ редакціяхъ, 1904; Марксъ, Русская Правда по синодальному списку (фотолітографічне видання української редакції поширеної „Правди"), 1910; Goetz, Das Russische Recht — Русская Правда, т. I-III, 1910-1912; Владимірскій-Будановъ, Das Russische Recht — Русская Правда, 1911; Флоровскій, Новый

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТИН СКІЛЬСЬКИЙ

Українська література післявоєнної пори

Загальні обсервації й думки.*)

1) Українське письменство післявоєнної пори у найкращих його явищах характеризують дві основні риси: змагання до якнайтіснішого звязку з життям і туга за здобуттям широких всевсітніх шляхів. З цим вяжеться з одного боку глибокий ліризм цієї літератури, з другого боку шукання великих епічних форм. З того виростає монументальність стилю сучасних визначних українських письменників. Українські письменники — маю тут на увазі Совітську Україну — сповнили у високій мірі своє завдання, коли в найтяжчі хвилини народнього життя вони так часто не побоялись упімнутись одверто за свій нарід словом сильним, високо-мистецьким, за що стрінула й стрічає їх важка кара аж до втрати життя включно. Тому українська література останнього чвертьстоліття належить до найзамітніших явищ у культурній історії всього людства і займає чи не перше місце в сучасній світовій літературі.

2) Територіяльно обіймає ця література, яку тут хочу схарактеризувати, всі суцільні етнографічні українські землі з осередками на схід від Збруча передусім у Києві, Харкові, Одесі та в інших містах Наддніпрянщини, на захід у Львові та в деяких провінціяльних містах Галичини, Волинь, Карпатську Україну, Буковину і бачванських українців; поза межами українських етногр. земель Варшаву, Прагу, Берлін (властиво більше науково-публіцистичний центр) та Париж.

3) Умовини, що серед них зростає це українське письменство, були й є невимовно важкі й навіть жахливі. Літературне поле Совітської України встелюється від 18 років наслідками кривавого террору, що потягає за собою масові жертви та пробує знищити саму творчість. На захід від Збруча спиняє творчий розмах матеріяльна біда, що найважче нависла над українськими еміґрантами.

4) Світова та визвольна війни принесли в душу українського народу той душевний злом, що його найважніша ознака це усвідомлення народньої мети в усіх пошарках української суспільности. Ця зміна почалась уже з вибухом світової війни, але відбулася властиво в 1917—20 рр. Окупація російським військом мало що не всієї української етнографічної території в роках 1914—1915 принесла спробу повного розгрому української літератури. Але вже 1916 р. відживає українська література і з початком 1918 р. переживає ту поворотну хвилю, що на Придніпрянщині витиснула на ній своє тавро, слідне аж до нинішнього дня. Тоді українська література обедналась у Києві в сильну організацію і не дала собі видерти проводу навіть у пізніших найважчих часах.

Землі на захід від Збруча не вдобулися на таку організацію. Ризький мир і 1923 рік поставили нинішню межу в поділі українських земель. Мала річка Збруч виявилася справжнім китайським муром, переступити її дуже важко. Та все ж таки всіх українських письменників лучить одна свідома мета та одне бажання; тому літературні явища обабіч Збруча часто дуже подібні.

5. У великій своїй частині хотіла післявоєнна українська література зовсім зірвати з традицією та стати чимось вповні новим. Одначе в дійсності ця література се дальший розвиток довоєнних позицій. В ній слідні відгуки давнього бурлескного клясицизму, сентименталізму, романтизму, етнографічного реалізму та ін. напрямків XIX ст. Несвоєчасні навороти до тих пройдених стилів вражають аж надто часто в письменстві на захід від Збруча. Найновіші літературні напрямки на Україні се продовження тієї своєрідної модерни, що почалася 1890 р. та створила в XX ст. згуртування: „Молода Муза", „Українська Хата" й соціялістичний „Дзвін".

6. Отже найновіша українська література се продовження символізму та його розклад. Дехто добачує все вартне в сучасній українській літературі власне в боротьбі з символізмом. Сам символізм має своїх запізнілих епіґонів,* що судорожно держаться баріер з-перед 35 років; він загорівся ясним полумям у час української державности, але скоро скомпромітував себе добровільною капітуляцією перед червоним комунізмом. Куди живішим виявив себе футуризм, що розпочав розхристаним боєм із традицією, але підготовив вкінці цілу низку визначних талантів. Блідим метеором прошумів конструктивний динамізм. Але найбільше заважили в поезії неоклясицизм та неоромантизм. У прозі імпресіонізм та неоромантизм ведуть завзяту боротьбу з реалізмом. У західніх частинах визволяється помалу і з великим трудом проза з анахронічних пут розплаканої романтики. На жаль, підсовітська Україна мусіла звернути на шлях „соціялістичного реалізму" (література на службі комуністичної верхівки), що показався вбивчим для справжньої мистецької творчости. Найкращі твори дали: неоклясики, неоромантики, імпресіоністи та поміркувані реалісти.

7. Оці згадані (і ще деякі інші) літературні напрямки та стилі довели в підсовітській Україні до створення численних (поверх 75) літературних організацій та гуртків, що в рр. 1918—32 вели між собою завзяті спори й були знаменитою школою для письменників. Зразу єднались письменники з метою здійснити нові напрямки в літературно-мистецькому житті. Далі переміняються такі організації з гуртових у масові: селянські (Плуг), пролетарські (Гарт), молодняцькі (Молодняк). Але коли масовізм перейшов на службу компартії, творить інтеліґенція свою власну організацію Вапліте (Вільна академія пролет. літератури). На такому тлі розгортається велика літературна дискусія (1925—28), що від питань: маса чи інтеліґентний провід у літературі, просвіта чи Европа — переходить до питання: Росія чи Европа? Разом із тим, при заходах червоної Москви, почалась ліквідація всіх літературно-мистецьких організацій (ВУСПП — Всеукраїн. Спілка Пролет. Письм.), а постановою КП(б) із 1932 р. злучено всі ті організації в одну Спілку Радян. Письменників (СРП, на Україні СРПУ), зовсім залежну від уряду.

8. Суперечки між тими організаціями дуже оживили літературний рух на совітській Україні. Після підготовної доби альманахів виходить там від 1923 р. ціла низка поважних літературних (не все, виключно) журналів: Червоний Шлях, Життя й Революція, Вапліте, Літературний Ярмарок, Пролітфронт, Критика (За Марксо-Ленінську Критику), Літературна Критика, Літературний Архів, Радянська Література, Літературний Журнал; крім того органи літорганізацій: Плужанин, Плуг, Гарт, Молодняк, Авангард, Універсальний Журнал, часопис Літературна Газета й ін. Твори, друковані в тих журналах, виходять і окремими книжками. Одначе компартія руйнує всі ті журнали.

9. Червона Москва руйнує також літературну критику та теорію поезії й прози, що розвивалися гарно до 1930 р. На їх місце проголошує Сталін з кінцем 1925 р. „творчі питання" з шуканням „соціялістичного стилю". Вся критика перейшла на марксистську, тобто на беззастережну службу червоній верхівці, а література також мусіла піти тим самим шляхом. Критика скочується до жандармської ролі та політичних доносів, а література упадає під тягарем партійної аґітки. Тюрми, заслання, смертні присуди...

10. На захід від ризької лінії не було таких сильних літорганізацій, вони тут загалом виняткові явища; згадати б недовготривалі: католицький „Логос", далі „Танк", „Листопад", пролетарське „Горно"... Письменники тут розбиті та полишені самі собі, а єдине літературне середовище творять хіба журнали („Шляхи", „Літ.-Наук. Вістник", „Вістник", „Світ", „Нова Громада", „Дажбог", „Напередодні", „Назустріч", „Поступ", „Дзвони", „Нова Культура", „Нові Шляхи", „Вікна", „Наша Культура", „Ми"...) та часописи („Діло", „Новий Час", „Українські Вісти", „Нова Зоря", „Мета", „Українське Слово"...), що збирають довкола своєї ідеольоґії випадкові одиниці. Декуди потворилось тут замкнене гуртківство, що відгороджує себе від інших.

11. Літературна теорія на західніх землях дуже мізерна. Літературна критика хворіє на брак відповідної підготови. Вона не може визволитися з блудного кола між крайне ідеольоґічними і відірвано вільними тенденціями. Пристрасну дискусію викликують тут публіцистичні праці про основи українського духа, що в його обсяг входить і література.

12. Головний засіб письменства — українська мова дізнала в післявоєнній порі несподівано блискучого розвитку й поширення. Вона обіймає всі ділянки державного, суспільного, наукового, індустріяльного, купецького і т. д. життя, а знамениті спеціяльні словники, виготовлені київською ВУАН до 1930 р. та гарні граматичні праці з того часу дали тривкі підвалини до могутнього розцвіту української літературної мови, що в деяких письменників чарує своїм багацтвом та принадною красою.

13. Багата перекладна література із західньо-европейських та російських визначних авторів і найпоширеніших сучасних західньо-европейських та американських письменників дала українським авторам взірці для їх творчости. Тому в усіх кращих українських письменників слідна величезна (деколи неймовірно пильна) праця над підвищенням своєї кваліфікації та над опануванням тех-

*) Мова йде про українську віршову творчість та мистецьку прозу (отже без драми) в Европі, без Америки та інших частин світа.

взглядъ на происхожденіе Русской Правды, 1912; Максимейко, Опытъ критическаго изслѣдованія Русской Правды, 1914; йогож, Система Руської Правди в її поширеній редакції (праці комісії для вивч. іст. з.-р. та укр. права УАН, вип. 2, 1926); йогож, Про смердів Руської Правди (тамже, вип. 3, 1927); йогож, Інтерполяції в текстові поширеної Руської Правди (тамже, вип. 6, 1929); йогож, Закупы Русской Правды (Наук. Зап. Харк. Наук.-Досл. Катедри іст. укр. культури, вип. 6, 1927); Аргунов, К пересмотру построеній закупничества Русской Правды, 1927; Борисенок, Карний зміст „погока" Р. Правди (Праці Комісії... УАН, 1925, вип. 1); Греков, Феодальные отношения в киевском государстве, 1937; йогож, Итоги изучения истории СССР за 20 лет (Известия Акад. Наук, 1937, № 5); Zaïkyn, Niewola i przytwierdzenie do gleby na ziemiach rosyjskich w średniowieczu (Sprawozd. Tow. Nauk. we Lwowie, 1938, вип. 3); Юшков, Правда Руська, 1935; йогож, Феодальные отношенія в Киевской Руси, 1925; Полосин, Закуп и вдач, 1929; Романов, Смердий конь и смерд (Изв. АН., Т. 13, вип. 3); Яковкин, Договор, как нормативный факт в древнем праве (Сборник, посвящ. С. Ф. Платонову, 1922). —ич.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

нічних засобів великої світової літератури. На захід від Збруча така праця тільки виняток — тому виняток тут і вища технічна кваліфікація письменника.

14. Звязок із життям розуміє багато письменників зовсім поверховно та надто плитко. Це ті, що намагаються ідеольогічними фразами закрити свою мистецьку неспроможність. Розплакана лірика, реторична гучномовність із витертими фразами та загально відомими вістками лучаться у них з осоружним технічним неуцтвом та незнанням примітивного мистецтва словесного. В підсовітській Україні завинив тут найбільше кріавий терор, що хотів би всю літературу перемінити в червону агітку та в єдиний гимн московській компартійній верхівці. Тією халтурною агітkою заломана мало не вся література радянської України. Але коли в героїчній боротьбі вдасться письменникам обійти цей офіційний наказ, або хоч зменшити його гостроту, вони майже все дають твори великої мистецької цінности. На захід від Збруча знайшлася література в полоні просвітянського патріотизму, і тільки в останніх роках видобувається вона з його шкаралущі. Зявилися вкінці й тут письменники, що високу ідеольогію вміють передати справжніми мистецькими засобами.

15. Всі найвартніші писання післявоєнної пори виросли з рідного українського ґрунту і звязані з ним якнайщільніше. Але цей звязок це не тільки українські пейзаж, персонажі, історія, суспільство. Український стиль здобув куди ширші обрії та куди глибший зміст. Це змагання до оригінальности й монументальности мовного стилю, бездоганної форми, композиційної досконалости, міцної сюжетности; це змагання до великих епічних форм при рівночасному органічному поглибленому ліризмі; це невгасима туга за широкою світовою ролею; це внутрішній динамізм слова, форми, ідеольогії та змісту; це інстинктовне засудження всього кволого; це, коли хочете, непереможна стихія пориву до волі, до величного етичного чину, згідного з найтайнішими закутками власної душі. І тому незрівняно ближчий для українського духа буде напр. сильний роман з азійського життя, ніж бездарне оповідання з української історії. Розуміє це дуже гарно останніми часами католицький напрямок в українській літературі, що вимагає католицьких ідей у бездоганній мистецькій формі.

16. Все те поширює змістовий обсяг української літератури. Для неї стала вже рідна не тільки вся Европа аж по Африку, але й Азія, вона поширюється й на інші частини світа.

17. Дуже відрадне явище це змагання католицьких письменників до християнського відродження української літератури. А такого відродження треба, бо напр. письменство совітської України намагається більшовицька верхівка затопити у брудних хвилях матеріялістичного марксизму ленінсько-сталінського крою. Під офіційним тиском виписують також письменники совітської України жахливі, гидкі антирелігійні речі (на щастя, всі архиідіотичні!). Одначе християнська етика не погасла так зовсім навіть під таким терором. Коли читати напр. повісти про семейну проблему, з комсомольського життя та ін., то бачиться, що християнську етику не так легко вирвати з душі европейського письменника. Одначе католицькі письменники не вспіли ще виділити себе в окрему групу з-поміж інших літературних і навіть ідейних (політичних) гуртків.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, яка править світом. Вона настроює думання і формує переконання людства, вона, можна сказати, править людською совістю.
(Преосв. Григорій Хомишин.)

Нові й давні календарі

В біжучому році появилося у розпродажі понад 30 ріжнородних українських календарів книжкового вигляду. Це направду досить значне число, коли взяти під увагу нашу читальну публику. Декотрі з тих календарів маловартні, навіть негідні уваги, бо зродилися принагідно, тільки в пошукуванні сезонового матеріяльного заробітку. Нема одначе сумніву, що між календарями на 1939 рік знайдуться і такі, що своєю внутрішньою конструктивною вартістю причиняться до культурного розвитку нації.

Та наші повоєнні календарі непоправні в одному: з а с к о р о появляються в розпродажі! Видавці заздро глядять один на другого, користуються розвідкою по друкарнях і біжать навперейми, щоб скоріше зареклямувати свій товар. Заграниця не знає такого „бігу навпростець", хіба за виїмком квапливих італійців, які потраплять уже в лютому видати календар на „новий" рік, який аж за десять місяців зявиться повільною ходою на землі...

У нас цього року вже в липні та серпні гучно реклямовано „великі, цікаві, багато ілюстровані, дешеві" календарі, а в вересні вже всі гуртом залягли книгарські полиці.

Коли призадуматися над цим явищем, то кожному стане ясно, що скороспішне видавання календарів мусить наносити шкоду загалові читачів. Бо ж передвчасно виданий календар завжди буде хирявий, йому все буде брак повного віддиху. Новочасний добрий календар для народу повинен мати не тільки характер альманаха з популярними повчальними статтями, гарною белетристикою, історичними ремініценціями, але до його квінтесенції належить також ясний огляд життя нації продовж м и н у л о г о р о к у.

І в сій точці власне штикулягають всі наші календарі на 1939 рік. Ось в останніх, осінних місяцях, жовтні та листопаді, нагромадилася й накопичилася так у світовій, як і в українській політиці сила силенна таких важних справ і подій, що вони у своїм висліді безперечно змінять історію Европи на всі століття. Вистане згадати напр. аншлюс, чехословацьку крізу, а передовсім українську державність на Закарпатті... Які ж це вагітні змістом події! А чи знайдеться між календарями на 1939 р. бодай один, котрий мав би можність хоча словечком натякнути на нечуваний зріст українського потенціялу у цих великих днях? Очевидно ні! Причина цього та, що в нас календарський син скоріше родиться в печатаному слові, ніж його рідний батько в діях світа.

Хто набуває календар, той має право знайти в ньому дати і пригадку подій, серед яких жив і якими так горяче переймався. Що скажуть будучі покоління про сучасну нам добу, коли в календарях на 1939 р. знайдуть розправи про вісь Рим—Берлін або про большевицьку базу в Чехословаччині, а не знайдуть і найменшого натяку про Карпатську Україну, яка „вибухнула" на терені тої ж чехословацької держави в жовтні 1938 р.? Це справжня аномалія, коли такою життевою всенародньою справою займуться календарі щойно під датою... 1940 року!

Ці уваги мимохіть звертають нашу думку в сторону наших давніх календарів як напр. старих ставропігійських „Временників", далі перших річників просвітянського „Товариша" та жовківського, василіянського „Календаря Місіонаря". Це безсумніву історичні документи, які мають вже усталену вартість, тому що вони відзеркалюють свою добу.

Сим разом подаємо кілька заміток про перший випуск в а с и л і я н с ь к о г о „К а л е н д а р я М і с і о н а р я" на 1901 р і к.[1]) Трицять і сім літ тому, здається, що це не такі давні часи, а все ж таки тодішній календар і обставини, серед яких він повставав, се гейби той старинний пергаміновий палімпсест, в якого можна вичитати духа тодішніх часів.

1900-ий рік, що в ньому василіянські монахи приступили до написання релігійного популярного календаря для народу, це рік, що замикає „молодечу" добу реформи василіянського Чина, який наслідком історичних невзгодин 18 й 19 століття затратив був свій давній блиск, підупав і вилюднився. На переломі 19 й 20 століття вже бачимо в Галичині молодих Василіян, які вступили на широкий шлях народньої праці: вони поширюють між народом щире, безкомпромісове католицтво та й одночасно проявляють ясно скристалізований український світогляд. Обновлений Чин підоймає велику релігійну працю на рідній ниві. Тодішня Русь, що в останніх десятках 19-го століття підоймила важку каменюку, щоб нею жбурнути на т. зв. у папських декретах „Добромильську реформу ЧСВВ", зрозуміла вже по перших виступах молодих Василіян, що з їх сторони не загрожує ніяка небезпека ні для рідної Церкви, ні для нації.[2])

Монахи, бажаючи дати народові популярний релігійно-національний календар, мусіли вирішити передовсім важне тоді питання, що торкалося правописної форми печатаного слова: печатати календар етимольогією чи фонетикою? Завзята боротьба, що велась у тім часі довкруги фонетики у пресі й опінії думаючого загалу, знайшла очевидно свій відгомін і в монастирських мурах. Василіяни, приступаючи до праці над народом, були силою факту вмішані у круговорот правописної полеміки. Не мало-важна це була справа. Доконче треба було рахуватися з могутнім тоді москвофільським табором, що бачно слідив рухи реформованих Василіян та намагався поширювати ворожі для Чина настрої між упередженим духовенством і простолюддям. Щобільше, треба було мати на оці звичку і консервативних народовецьких кол, які пиняво приймали фонетичну новість. Прецінь ще в 1900 р. не тільки москвофільські видання, але й „Діло" й просвітянські книжки придержувалися етимольогії. Справді тут виїмок творили народовецька „Зоря" та радикальний „Народ", через що мали опінію „молодечої" сміливости. Сьогоднішнє покоління не легко зрозуміє сенс тодішньої правописної боротьби, що виснажила

---

[1]) Цей календар сьогодні бібліографічна рідкість. Повний заголовок його такий: Христіяньский Календар Місіонаря на рік звичайний від Рождества Христового 1901. Рочник перший. Жовква. Печатня ОО. Василіян 1900. 20 × 13.8, к. 15 + с. 17 — 110.

[2]) Цінні, хоча нескоординовані матеріяли до цеї справи можна знайти в книжці: о. М. Каровець ЧСВВ, Велика Реформа ЧСВВ. I—IV. Жовква 1933—1938.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

народні сили, які можна було з хісном звернути в інший бік. Василіяни вагалися навіть з релігійного становища запроваджувати фонетику, бо свідомі були, що воююче з католицтвом москвофілство надає етимольогії прямо релігійного намащення. Не було ніяких позитивних вказівок за фонетикою зі сторони церковних кругів, тимбільше що церковні офіціози печатано етимольогією. Ба навіть серед ширших кругів духовенства ходила вістка, що один з тодішніх владик висказався прямо: „Я ніколи не буду писати фонетикою".[3]) Про те все знали Василіяни. Крім цього бентежили їх ще пересторороги доброзичливих людей, які відраджували вводити фонетику Видавництвом ЧСВВ, бо вона, мовляв, відштовхне багато передплатників і читачів місячника „Місіонар", печатаного тоді у 20 тисячах примірників, що їх головними ширителями були священики.

На щастя тодішній редактор „Місіонаря", о. Лазар Березовський ЧСВВ, ведений інтуїцією певної перемоги фонетики, добачаючи одночасно лекший доступ до народньої душі печатаним словом, упрощеним фонетичною формою, рішився видати перший „Календар Місіонаря" фонетикою.

І так дня 11 грудня 1900 р. закінчено в Жовкві печатати цей календар у накладі 5.000 примірників. Крім фонетики о. Березовський впровадив ще іншу новість: зукраїнізував старословянщину та латинщину імен Святих, на що дотепер не звертано уваги в руських календаріях. Напр. дотеперішнє „Фтеофилакт" заступив більше евфонічним „Теофілякт", замість „Агнешка" писав „Агнета" і т. п.

Перший „Календар Місіонаря" дістав також відмінний від дотеперішніх календарів зверхній уклад та внутрішній розклад матеріялів. Є сліди, що його редактор взорувався в дечому на німецьких католицьких календарях, особливо ж на річниках „Естеррайхішер Гавскалендер", видаваних у Варнсдорфі.

Зовнішня форма і внутрішній уклад першого „Календаря Місіонаря" припав до вподоби широким кругам читачів. Тодішній редактор „Народньої Часописі" К. Кахникевич зараз звернувся був до редакції „Місіонаря" з просьбою позволити йому наслідувати маніру о. Березовського при укладі „Календаря Просвіти" на 1902 р. І справді того ж року Кахникевич видав просвітянський календар „Товариш" також фонетикою та майже з тотожним укладом, що й календар „Місіонаря".

Поява василіянського календаря між народом викликала всюди щире захоплення. В жовківській хроніці з 1900 р. записано ляконічно: „На календар сей були так великі замовленя, що (монахи) не могли собі дати ради з висилкою". Зовсім не сповнилися побоювання, що фонетика відстрашить людей від читання „Місіонаря". Справді тоді відразу відпало коло 50 передплатників (увасаднення: „бо Василіяни збещестили руську мову, відцуравшись від таких святощів як „йор" і „ять"), — одначе в тому часі прибуло зо дві сотки нових замовлень на „Місіонар".

Широкі і дуже прихильні рецензії про той календар появилися в „Народній Часописі", „Руслані" та в „Католицькім Сході". В „Н. Часописі" ч. 291 з 1901 р. Кирило Вербин (псевдонім ред. Кахникевича) написав у фейлетоновому відтинку п. з. „Наші Календарі" слідуюче:

„...О много, а много користнійше від попередних (рецензованих автором календарів) представляє ся Християнський Календар Місіонаря, як що до поверховної форми, так і що до змісту. В календарі сім видно ясно провідну думку, видно ціль, до якої стремлять ті, що его видали і задля якої его видали. А ціль та віє з кождого листка календаря: віра Христова, укріплюване в ній нашого народу, облагороднюване его на основі тої же віри..."

Далі рецензент дає перегляд змісту календаря і замикає свою оцінку словами:

„А тепер ще кілька слів о мові, якою написаний календар. Цілий зміст календаря може служити за взорець краси, чистоти мови, форми і стилю так, що під сим зглядом моглиби неодні піти на науку до видавців сего календаря. Лиш в кількох місцях разять тривіялізми, хоч они дадуться оправдати тенденцією: На круте дерево крутий клин".

Редактор о. Березовський, заохочений успіхами першого „Календаря Місіонаря", доложив усіх старань, щоб наступний календар вийшов ще кращий під кожним оглядом.

Повна оцінка другого річника календаря, а саме на 1902 р.,[4]) виходить поза рамці цеї статті, тому обмежуємося до підкреслення одного моменту: „Календар Місіонаря" на 1902 р. попри свій засадничий релігійно-моральний характер проявляє ще виразно піонірський рух у напрямі будження національної свідомости між простолюддям.

В тій цілі редактор помістив у календарі коротку популярно-наукову розвідку у двох частинах під заголовками: „Які є ріжні мови на сьвіті" і „Наша мова". У засновку цеї розправи автор положив слова:

„Ми в звичайній бесіді називаємо нашу мову рускою, учені називають еї українською-рускою або малорускою. Називають так тому, аби відрізнити нашу руску мову від московскої, яку по ученому називають також велико-рускою, та від біло-рускої. Називають же українською тому, що найбільша частина наших земель називаеся Україною".

Цею розвідкою звернув на себе жовківський „Календар Місіонаря" увагу й української інтелігенції. Ось кілька висловів про Календар на 1902 р.:

З Бродів писав д-р Василь Щурат редакції „Місіонаря":

„...Літературні, палкі відзиви в чудово-популярних статях „Місіонарского Календаря"...

„Літературно-Науковий Вістник" на січень 1902 р.:

„Ще один календар написаний дуже популярно і уложений не зле з духовного становища... Одна річ у календари ознака дуже красна, і заслугує на як найширше розповсюднене — се статя про українсько-руську мову і письмо. Написана не тільки приступно, але й річево, повинна вийти окремою відбиткою"...

„Народня Часопись", ч. 278 з 1901 р.:

„Християнський календар Місіонаря на 1902... сего року вийшов ще красший і інтереснійший, позаяк побіч релігійного змісту доторкає ще більше живих струн нашого життя".

„Руслан", ч. 270 з 1901 р.:

„Звертаю увагу на Календар Місіонаря... Так ясно, щиро, а рішучо, як заговорив тихий робітник в Василіянській келії в розвідці „Наша мова", я не чув, ані не читав ще нікого з Русинів. Золоті се слова, які в відбитках крейцарових належало би цілими масами розкинути між нарід, як раз в сій хвилі, коли Русь веде борбу за права рідної мови".

Однак розвідка не появилася осібною відбиткою.

Антін Крушельницький, відомий нам ві своеї страшної трагедії під владою червоної Москви, будучи в 1900 р. професором гімназії в Станиславові, звернувся до ред. „Місіонаря" з просьбою позволити йому зробити відбитку зі статті: „Наша мова". Автор о. Березовський не згодився на це, бо уважав, що його розвідка ще неповна, ще таразд незаокруглена. Це психіка всіх самостійних працівників, що рідко коли глядять на свої твори з повним вдовіллям.

На згаданих вище перших календарях „Місіонаря" взорувалися й пізніші календарі. Були між ними, як кажеться, і кращі й гірші, а все залежно від вкладу праці й ширини овиду кожночасного їх редактора.[5])

Годиться ще зберегти для історії не записану ніде відомість, що в 1915 р. Москалі вивезли з Жовкви кільканацять комплетів річників „Календаря Місіонаря".

Комплет „Календарів Місіонаря" сьогодні рідко хто має. Всі його річники має між. ін. Центр. Василіянська Бібліотека у Львові. — К. П.

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО

Наш новий Вифлеєм...

З пересічених злобою душ,
З перепоєних жовчю сердець
Встає візія: У Вифлеєм
Їде дужий, стрункий молодець!

Їде Іродів син на коні,
Під яким битий шлях дудонить,
За ним військо в лискучих рядах
Гуком кінських підків гомонить.

Їде військо... а в нім такий дух,
Як залізо, як сталь, як граніт...
Таких лицарів, боєвиків,
Ще ніколи не бачив цей світ!

З ними танки, стрільна, літаки,
Вся потуга технічних наук!
На загладу Христа простяглось
Міліон сталевих, дужих рук!

З чим цю армію, зброєну в сталь,
В усі моці машин, у бетон,
Стріне тихий, новий Вифлеєм
Без гармат, без військових колон?

І з насичених злочином душ
І з перессаних кровю осердь
Встає візія: На Вифлеєм
Неминучо, нехибно йде смерть!

— — — — — — — —

А наш тихий, новий Вифлеєм
Весь зрадів при Христі, що в яслах...
З них у душі бють струмені сил,
Мов з грудей різдвяна коляда!

[3]) З галицьких Владик перший Преосв. Григорій Хомишин, Єпископ Станиславівський, завів фонетичний правопис у своїому офіціозі та взагалі в церковному діловодстві, 1912 р. Про це див. „Вістник Станиславівської Епархії", Річник XXVII, Станиславів 1912, X + 1 — 149. Станиславівський Єпископський Ординаріят та Консисторія також 1911 р. оповістили багато розпорядків та заряджень фонетичним правописом (див. „Вѣстникъ Станиславовскои Епархіи", XXIV, Станиславовъ 1911, 2 — 219). Офіціоз Львівської Архиепархії появився в фонетичному правописі аж 1915 р. п. з. „Львівско-Архиепархіяльні Відомости". Того ж року в фонетиці появився також „Вістник Перемиской Епархії" (ч. 1 з 12 червня 1915). — Перший Єпархіяльний Схематизм у фонетиці появився також у Станиславові на 1913 р. п. з. Шематизм всего клира греко-католицкої Епархії Станиславівскої на рік Божий 1913. Річник XXVIII. Станиславів 1913. Схематизми двох інших єпархій, Львівської й Перемиської, останній раз були напечатані етимольогією на 1914 р. Перший фонетичний схематизм Львівської архиепархії появився 1918, Перемиської ж епархії 1923 на 1924 рік (напечатаний у Жовкві).

[4]) Християнський Календар Місіонаря на рік від Рождества Христового 1902. Річник другий. Жовква, Печатня оо. Василіян 1901, 8°, 160.

[5]) Бібліографію жовківських Календарів Місіонаря 1901—1936 подав о. Роман Лукань ЧСВВ (див. його Спис книжок Видавництва ЧСВВ в Жовкві. Жовква 1936, 29—30). Тут подані також заголовки важніших статтей, уміщених у вищеназваних Календарях.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ

Василіянські монастирі в Карпатській Україні

В історії кожного народу монастирі займають окреме і важне місце. Дослідники звертають пильну увагу на їх повстання, розвій, діяльність у релігійній і народній праці, підкреслюють їх ролю літературну, мистецьку, наукову та взагалі культурну.

Те саме треба сказати про монастирі на українських землях. Уже від давніх часів зачали існувати в Україні монастирі синів св. Василія Великого, що були найважнішими осередками релігійного й культурного життя нашого народу. Історія василіянських монастирів і василіянського Чину на українських землях це історія загально-українська. Василіяни так тісно звязалися з історією та життям українського народу, як ніякий інший чернечий Чин.

Як василіянські монастирі над Дніпром, у Галичині, Волині, Білій Русі відіграли велитенську ролю в нашій історії, так неменшу ролю й завдання сповнили ті самі монастирі, себто василіянські, в Карпатській Україні. Тут вони датуються вже від зятя князя Ярослава Мудрого (1019—1054), угорського короля Андрея (1046—1061), що оженився був з донькою кн. Ярослава, Настасею. Він заснував монастир коло Мукачева, спровадивши туди ченців із українських земель, положених напівніч від Карпат. Він заснував також другий монастир у Вишнеграді, куди прийшли ченці з київської Печерської Лаври. Жінка його, Настася, заснувала жіночий монастир у Товмові. Монахині ЧСВВ у Весьприймові вишили коронаційну кирею (плащ) св. Стефанові, угорському королеві, золотом і жемчугами. На ній вишили іконостас, угорі ж дали напис у церковно-словянській мові: Буди, Господи, милость Твоя на нас нині й во віки. В пізніших часах, а саме 1218 р., в одній папській грамоті, згадуються „руські королі з Галичини Василько й Володимир Іван" як жертводавці одного монастиря в південній Карпатській Україні. В XIV-му стол. князь Хведір Корятович відновив давній монастир на Чернечій Горі коло Мукачева. Той монастир довгі століття був культурним осередком (від 1491 до 1772 р. був тут осідок мукачівських єпископів) і таким залишився досьогодні. Жінка Корятовича, Домініка, заснувала на недалекій горі Сороки коло Мукачева жіночий монастир. Інший культурний осередок — це монастир у селі Грушеві, згаданий вже в XIII-ому стол., коли грушівські монахи жалувалися в короля Белі IV (1215-70), що при нападі Татар на Грушів пропали всі їх документи й грамоти. Від 1391 р. монастир у Грушеві був Ставропигіяльний. В XVII-му стол. була тут друкарня, що в ній між ін. напечатано першу волошську книжку — переклад Нового Завіту. Через це грушівська друкарня заняла разназавсіди видне місце в історії волошської (ромунської) літератури. В часі повстання Такелія в 1680-тих рр. зруйновано монастир у Грушеві.

Ще культурнішу ролю в Карпатській Україні сповнили василіянські монастирі після приняття церковної унії, що відбулося 1649 р. в Ужгороді за мукачівського єпископа Партенія Петра Ротошинського ЧСВВ. В XVIII-му стол. Карпатську Україну покривала сітка василіянських монастирів у Барсанові, Бедевлі, Березні Малому, Бичкові, Білій Церкві, Бороняві, Буковці, Вишній Вишшаві, Вульхові, Джулині, Драгові, Євді, Зарічі, Красноброді, Кричеві, Манастирці, Мстичеві, Мукачеві (Чернеча Гора), Углі та ін. місцевостях. В деяких монастирях існували школи для василіянської молоді, напр. у Красноброді, Мстичеві, де навчав між ін. о. д-р Арсен Коцак ЧСВВ, учений муж та автор двох граматик словянсько-української мови. Ті граматики нашої мови, що були перші в Карпатській Україні, списав о. Коцак у 1768-88 рр. В Мукачеві Василіяни вели початкову школу; її невсипущий мукачівський єпископ Мануїл Ольшавський ЧСВВ (1743—1767) перемінив у перший семінар, що піднявся на висоту західньо-европейських латинських семінарів 1777 р. в Ужгороді за єпископа Андрея Бачинського. Згаданий М. Ольшавський написав цікаву розвідку про злуку східньої й західньої Церкви й видав її по латинськи в Відні 1765 р., а 1769 р. в Почаєві в оригіналі й церковно-словянському перекладі. Про вартість тієї розвідки свідчить те, що її видав по латинськи ще о. Микола Ніллес Т. І. 1885 р. в Інсбруці, а в наших часах, на підставі „Слова" Ольшавського о. І. Луб ЧСВВ зладив Унійні проповіди, що появилися друком у друкарні В-ва ЧСВВ в Жовкві (Станиславів 1938, 8⁰, 31+(1). Карпатські ОО. Василіяни, в особі дуже освіченого члена свойого Чину, о. Йоанікія Базиловича ЧСВВ, дали перші історичні твори про Карпатську Русь-Україну. В 1799—1805 рр. о. Базилович ЧСВВ видав цінну історичну працю в латинській мові п. з. Коротка відомість про фундацію Хведора Корятовича, себто про Мукачівський монастир на Чернечій Горі, що появилася в 6 частинах у двох томах. Задумавши дати історію його, автор глянув на справу ширше й перший заговорив про Карпатську Україну, як частину, що культурно злучена з усією Руссю-Україною. В творі Базиловича знаходимо між ін. такі уступи: Звідки походить назва Русь, Св. Кирило й Методій, Рурик, св. Володимир, Русини в Панонії перед приходом угрів (мадярів), тощо. Цей твір о. Базиловича ЧСВВ мав велике значіння для розвитку національної свідомости карпатських українців, що з твору Базиловича „пізнавали самих себе" й нераз покликувалися на нього в боротьбі за свої національні права. В XIX-му ст. українськими давніми історичними й літературними памятками займається мукачівський Василіянин, о. Анатоль Кралицький (1834—1894), що надрукував багато цінного матеріялу та історичних статтей у карпатських, віденських та галицьких журналах. Велика частина памяток у Хрестоматії Сабова це праця Кралицького. Коли Драгоманів збирав етнографічні матеріяли Карпатської України, єдиний василіянин Кралицький 1886 р. переслав для Драгоманова Малорусскія народныя преданія и расказы, напечатані в I і II тт. „Життя і Слова" 1894 р. Крім цього Кралицький відомий як автор народніх оповідань.

Під сучасну хвилю в Карпатській Україні василіянські монастирі знаходяться в цих місцях: Боронява, Березний Малий, Мстичів, Чернеча Гора коло Мукачева та Ужгород. Галицькі ОО. Василіяни працюють тут від 1920 р. Вони зреформували життя в тамошніх монастирях та дуже поглибили релігійне життя нашого народу своїми величавими місіями, реколекціями, відпустами, релігійними братствами, товариствами та релігійними піснями в народній мові. Своєю працею на нивах церковній та народній піднесли вони високо культурне життя Карпатської України. В 1923 р. заснували в Ужгороді свою друкарню, де напечатали чимало книжок у народній мові. В останніх роках аж до жовтня ц. р. за редакцією о. Севастіяна Сабола ЧСВВ, відомого поета (псевд. Зореслав), появлявся в Ужгороді місячник „Благовісник", призначений почитанню Пресв. Ісусового Серця. Крім цього в Ужгороді заснували й вели клясичну гімназію. Коли ж Ужгород припав мадярам, ОО. Василіяни (майже всі) мусіли його покинути. Працю видавничу перервали, а гімназію примістили у Бичкові Великому. Студії фільософічні ЧСВВ приміщені в Березні Малому. Дальшу видавничу роботу розпічнуть незабаром у котромусь іншому монастирі. Монастир на Чернечій Горі залишився нащастя на нашому боці. В тому монастирі приміщена цінна василіянська бібліотека, найстарша й найбільша в усій Карпатській Україні.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

Нові видання

Wilhelm Stockums, Weihbischof von Köln: **Priestertum und Aszese.** Religiös-aszetische Gedanken für Theologen und Priester. Freiburg im Breisgau 1938. Herder & Co. G. m. b. H. Verlagsbuchhandlung. Сторін 282, формат 14×20 цм. Ціна в полотняній оправі 4·80 нім. марок.

Вже в 1934 р. вийшли у видавництві Гердера два томи „Трильогії про католицьке священство": Перший том п. з. „Священство" обговорював питання про походження, про зміст, змисл і завдання, гідність і взнесліть духовного стану з догматичного й аскетичного становища. Другий том „Покликання до священства" приніс представлення потрібних прикмет священика, можливости священичої праці в сучасности, виклад про психольогічні трудноші священичого звання і священичого круга ділання. Третій том „Священство і аскеза" показує, що священик мусить зібрати з релігійно-моральних відомостей і способів поступования до свого власного видосконалення і до душпастирської опіки над іншими, щоб він також направду осягнув ціль, яку вказав йому Христос в особливший спосіб. Поняття аскези сформульовано не в вузшім змислі покутничих особливостей і „строгостей", тільки в ширшім розумінні, а саме: як поважне і витривале змагання до внутрішної і зовнішної, духової і званевої досконалости. Зовсім не допущено до слова мягкого сентименталізму. Навпаки, підчеркується в природно-здоровий, розсудно-теплосердечний спосіб ті біблійні, церковні і церковно-історичні як також потрібні в сих часах правди і розуміння, що їх приняття робить священика взірцевим носієм його високого уряду. Деякі змагання, які походять з окруження (фальшиве поняття свободи, упередження до культури, активізм) або такі, що випливають з самого релігійного життя (релігійний субєктивізм, неприродна строгість, такасама втеча від людей, фальшива внутрішня залежність, брак основного наставлення), — які загрожують католицькість духовника, висловлені виразно без поблажливости. Христос, євангеліє, папство, Церква се ядро тої книжки, яка свідчить про апостольську отвертість.

Духове життя повинно випливати з любови до Бога і до людини в свободі і послусі. Воно повинно знати і задержати першенство молитви і застанови.

Кожний розділ в собі замкнений і тому особливо надається до окремого читання і власного передумання. Одначе всі розділи стоять у внутрішнім звязку зі собою. Мова проста, ясно відріжняюча і особисто-жива.

Автор знаменито представляє, що хто хоче бути фахово „сіллю землі" і „світлом світа", той мусить пильнувати, щоб сіль не звітріла і щоб світло мало все нову поживу. Інакше кажучи, священик не сміє уподібнюватися до світа. Чим більше наближається він до людей, щоб їм помагати, тимбільше мусить у своїм способі думання і життя віддалюватися від людей. До сего поможе йому християнська аскеза, молитва і внутрішна застанова над собою. Без того повстане в його душі пустка і порожнеча, бо хто тільки видає з себе, а нічого не приймає, той мусить звихнути порядок свого життя, в нім висхне внутрішне його жерело і разом з тим скінчиться також зовнішна його діяльність. Книжка ся належить дійсно до найліпших на тему, як священик повинен жити і працювати.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Паризька пропаґанда

П. з. „Паризький обрій" принесла віденська „Н. Фрає Прессе" передовицю в ч. 26.680. В ній пише про справи цікаві й для нас українців. Зміст:

Се пожиточна річ оглянути раз східноевропейську сценерію з точки погляду одної з західно-европейських столиць, як та сценерія виглядає, або як там хочуть, щоб вона виглядала. Як відомо, зараз по ухвалах в Мінхені проголошено у Франції клич: Франція має розвинути власну імперію. Значить: не вмотувати ся більше в европейські справи, а занятися загосподарованням власних великих кольоній. Та хоч деякі органи французької преси зачали приносити зворушливі описи того, як французи набували свої кольонії, той клич був і лишився покищо урядовим, офіціяльним. Не помагає ні виклад відомого письменника Жіля Ромена, ні те, що син премієра Франції Далядіе оснував у своїй школі клюб для пізнавання французької держави. Річ в тім, що у Франції нема забагато людей й тому вони не мають потреби виїздити в кольонії. Один росіянин сказав мені, що французи щораз більше стають народом наставників і „веркфірерів". Сим хотів він вказати на те, як дуже всі французькі фабрики переповнені чужинцями: росіянами, поляками, італійцями, чехами і т. д., що бодай частинно мають свої організації й не даються скоро асимілювати. Отже французи не мали й не мають своїх людей для висилки їх в кольонії. Та обтяжені своєю гегемоніяльною честилюбивістю в Европі не могли вони розвинути навіть своєї діяльности як організатори й виховавці на основі засад 1789 р. Німці не думають робити французам трудности в їх імперіяльній (кольоніяльній) політиці. І без того Франція має досить клопотів, напр. її середина кляса дуже пригноблена обезцінением гроша. Опозиція має там чим воювати. Але більшість французької преси займається головно Німеччиною і її мнимим „нахилом до брутальних нападів". Сегодня пишуть, що німці нападуть на Данію, завтра, що на Швайцарію, післязавтра, що навіть на Бразилію, потому, що „помашерують" на Скандинавію так, якби море сим разом мало німцям зробити таку прислугу, як свого часу зробило жидам. Але найбільш божевільні образи змальовує французька преса на тлі східньої Европи, а центральну тему тих образів становить будуча Великоукраїнська держава. При сій темі навіть бульварні газети робляться „грунтовні" і приносять мапи, на яких не бракує ні найбільшої копальні, ні найменшого нафтового джерельця. Розуміється, вони притім не оповідають, кілько за останніх 15 літ начальників України Сталін казав розстрілати за їх національно-українські рухи і кілько між ними було великоросів, присланих до Києва й Харкова як зовсім чужих правителів. Вони пишуть лиш одно: що Німеччина рішилася створити собі „свою Індію". Тактичну ціль такої пропаґанди французів видно як на долоні. А саме вони хочуть таким способом злучити Польщу й СССР в один бльок і протиставити його Німеччині. Особливо ж діячі т. зв. людового фронту від Леона Блюма почавши на англійцеві Вінстоні Черчілі скінчивши вже до болю видивили свої очі з туги за таким бльоком. Вони хотіли б, щоб у Варшаві забули слова марш. Пілсудского, який сказав, що Польща мусіла вибороти собі свободу в першій мірі від Росії та що Франція уважала національної свободи Польщі як предмету компензації, бо цінила Росію більше ніж Польщу. Пропаганда французів має передовсім ширити паніку між народами сходу Европи. В перстень звернений проти Німеччини вплітає Вінстон Черчіл „лімес", що йде від Москви через Анкору й Атени, та не минає й Румунії й англійського короля.

Але сего йому ще замало. Отже появляється інфантильна „геца" у Злучених Державах Півн. Америки, де закидають Німеччині, що вона хоче напасти на полудневу Америку. Так виглядає ціла панорама, вкрита димом і мряками, а в самій середині її малюється велику й могутню нову Німеччину. Очевидно, все те агітка. Але є в тім і правдиве зерно: безпорадність у відношенні західних держав до Німеччини. Там не можуть уявити собі світа, не протиставляючи його Німеччині. Дотеперішні їх погляди вже невідповідні, бо державні комбінації на сході Европи вже не даються вложити в мозаїку. Ні рецепта Франца І, який кликав турків проти середньої Европи, ні Ріші-ліє, ні Людвика XIV, ні рівновага Святого Союза, яку придумав Фрідріх Ґенц, ні скомплікований систем европейських великодержав Бісмарка, ні оточування Німеччини Едвардом VII, ні версальська гегемонія — не дають уже можливости уявляти собі світ так, щоб західні держави чулися в нім безпечні. Можна в них відчути навіть тон недовіря до їх власних великих зброєнь, хоч як тепер увійшло там в моду, підчеркати ті зброєння в передовицях часописів. Просто відчувають постійно зростаючу перевагу німців, бо бачать, як поступає технізування війни, яке по нутру німцям, а якого не люблять французи. Словом, хоч як крутять і комбінують, та не можуть дійти до ніякого висновку. І думають, що свобідно неможливо говорити з Німеччиною, поки її не возьметься в кліщі. Але Німеччина і під сим оглядом має більше часу ніж західні держави.

Смерть кардинала Скрбенського

В Празі помер у 76 р. життя кардинал Лев Скрбенський, б. архиепископ Праги. Покійний родився 12 червня 1863 р. в Гавсдорфі, оломунецької дієцезії, де кінчив свою середню освіту. Вищу освіту одержав в Римі, де промувався на доктора канонічного права. Висвятився в 1889 р., а в десять літ пізніше став оломунецьким каноніком, відтак пражським архиепископом. В 1920 році внаслідок поважного ушкодження тіла (параліж) в автомобільній катастрофі зложив свою димісію і від того часу зовсім не брав участи в публичному житті. Кардиналом став в 1901 р., себто в віці 38 літ. Був се один з найстарших кардиналів і останній з кардиналів, іменованих Св. Отцем Львом XIII.

Німці мають вже першу кольонію в Африці

В р. 1934 Англія відступила Італії недогідну для власної адміністрації частину Кенії, т. зв. край Юба, на східнім побережжі Африки. Тепер Італія подарувала Гітлєрові на щасливий початок ту країну. Вона має 60.000 кв. км. Замешкує її племя Галляс. Столиця краю Хізімайо при усті ріки Юби. Німці вже взялися до регуляції тої ріки і будування пристані, яка буде для них базою на Індійськім океані. З тої країни матимуть бавовну і шкіру.

Жовчеві каміння

Повстають наслідком лихого функціонування печінки. Печінка це фільтр для крови. Занечищена кров може спричинити цілий ряд ріжних недуг (артретичні болі, ломання в костях, болі голови, хвилювання, безсонність, здуття, відбивання, болі в печінці, неприємний смак в устах, брак апетиту, свербіння скіри, нахил до обструкції, плями й викиди на скірі, нахил до товстіння, вмлівання й обложений язик). Недуги злої переміни матерії нищать організм і приспішують старість. Раціональне, згідне з природою лікування се нормування чинности печінки і нирок. Двацятьлітний досвід виказав, що в недугах на тлі злої переміни матерії, хронічного запертя, при жовчевих каміннях, жовтачці, товстінню, артретизмі мають примінення лічничі зела

„ХОЛЄКІНАЗА" Г. НЕМОЄВСЬКОГО.

Брошури висилає безплатно фізіологічно-хемічна лябораторія

„CHOLEKINAZA", H. NIEMOJEWSKIEGO
Warszawa, Nowy Świat 5

та аптики й аптичні склади.

Лікарський фейлетонник.

Їджмо вміру

Дивна річ, що для культурних людей мусіли створити окрему науку про відживлювання, коли всі первісні народи і всі дикі звірята самі знають, як відживлятися. Здоровий інстинкт вказує їм, кілько і якої поживи вони потребують, щоб вдержати здоровля і силу. Одночасно з розвитком культури і виделікатнінням смаку людини ті інстинкти зникають Тому при виборі скількости й якости харчів треба звертати увагу не так на розпещене й вибагливе піднебіння людини, як на примінення того харчу до кожночасного стану здоровля людини. Чоловік, який привик їсти багато, а крім того завжди вибирав остру поживу, сильно приправлену і шкідливу для здоровля, і їв забагато мясних потрав — постійно наражений на злу переміну матерії. Багато шлункових недомагань, болів кишок, серця і посудин повстає на тлі занадто обильного і невластивого відживлювання. Найважніше для здоровля правило в житті — задержати міру в їдженню і питтю. Наш організм можна порівняти з машиною, яка мусить мати задовільну скількість пальних матеріялів, щоб виконувати якусь працю. Одначе організм це ж и в а машина, наділена волею й розумом. В тому організмі маємо знаряди, при помочі яких нервною дорогою доходять до нашої свідомости почування голоду й ситости. Ця свідомість зроджується самочинно, себто почування голоду появляється щойно тоді, коли пальні субстанції вже зовсім зужиті. І навпаки, коли ми заспокоїли голод, принявши поживу, появляється почування ситости і це знак, що не треба більше їсти. Особи огрядні і недужі не мають нормального почування ситості, ні голоду. Про ці річи незвичайно важні для здоровля треба памятати особливо у святочний час, коли столи вкриваються ласощами і присмаками і коли легко затратити норму. Культурні й добре виховані люди повинні світити прикладом і на всяких гостинах та приняттях, що їх звичайно влаштовується підчас свят, повинні зберігати міру в їдженню й питтю. При тій нагоді не забуваймо, що дійсно нема чогось прикрішого як побачити інтеліґента розпитого і запамороченого алкоголем. Міра у всьому — ось начальний клич на святочні дні Різдва Христового чи інших свят. Сю міру буде нам тим лекше зберегти, що вона в інтересі нашого здоровля і причиниться до доброго самопочування. — Р. К.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНЦІ в Америці влаштовують Богослуження в наміренні правительства Карпатської України і збирають фонди для його потреб.

В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ працює в державній службі майже 15.000 чехів. З них коло 5.000 відішлють до Чехії та Моравії, бо їх місця займуть українці.

ВИЇХАЛИ З ВИЛЬНА на приказ адміністраційної влади: 1) о. Толлочко до Білогостоку, де як і в Вильні не буде мати ніякого приділу, 2) о. Адам Станкевич приділений до монастиря в Слонімі і 3) білоруський ред. Клімович, якого місце нового осідку невідоме. (Виленське „Слово", ч. 355).

НОВИМ ЛИТОВСЬКИМ ПОСЛОМ у Варшаві іменований мін. Юргіс Сауліс.

В МОРАВСЬКІЙ ОСТРАВІ невідомі справники знищили таблицю польського консуляту.

НІМЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ у Бресляві признав др Цеклерові зі Станиславова 10.000 німецьких марок, т. зв. надгороду Коперника, за заслуги над зорганізуванням німців у Галичині.

СПЕЦІЯЛЬНІ КІНА ДЛЯ ЖИДІВ мають повстати в більших містах Німеччини, бо жидам заборонено ходити до публичних льокалів. В м. Кассель мають отворити спеціяльні крамниці для жидів.

800 ЖИДІВСЬКИХ ДІТЕЙ прибуло з Німеччини до Англії.

В РОМУНІЇ зачинають ліквідувати пресові орґани давних політичних партій. І так офіціяльний орґан б. ліберальної партії „Віктору", який виходив поверх 30 літ, перестав виходити.

З ДОБРУДЖІ в Ромунії виїхало до Туреччини 1.000 турків. Їх поселили в Анатолії.

ШВАЙЦАРСЬКА СОЮЗНА РАДА зажадала від парляменту ухвалення 350 міліонів швайцарських франків на зброєння.

ФІНЛЯНДСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила кільканацять членів російської еміґрантської організації „Народний трудящий союз нового покоління", бо підозрівала, що та організація се замаскована експозитура комінтерну.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ Гор Беліша звидів французькі укріплення лінії Мажінота.

КАНАДА визнала офіціяльно італійського короля як цісаря Етіопії (Абісинії).

ЄГИПЕТСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Абдель Фаттаг Йогія заявив, що єгипетське правительство доложить всіх старань, щоб не допустити до нарушення єгипетських прав до Суезького каналу.

АРАБСЬКІ ПОВСТАНЦІ проголосили в Палестині ґенеральний страйк, яко протест проти акції анґлійських військ в околиці Єрусалиму.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Кажуть, що тепер наймодніша пісонька в Німеччині — Za Niemen, za Niemen, і росо́ź za Niemen?" („Врубле", ч. 52).

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Кажуть, що б. президент ЧСР Бенеш віддячуючись Франції за дотримання порозуміння з Чехією, написав приватний лист до уряду Франції з таким зазивом: „Не вступайтеся з Тунісу, Чехословаччина поможе вам".

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — На вістку, що французькі студенти домагаються Везувія й Венеції для Франції, Везувій вибухнув.

Гумор. — Ти порадила мені вичистити сплямлену сукню бензиною і вивісити на ніч на двір. Я так зробила. — Ну, і плями зникли? — Так, але разом з сукнею.

Замість панщизняної звички пяничення та дикунського налогу курення — святкуймо всі без алькоголю й без нікотини — во ім'я добра й росту української нації! Нехай радість і надія вітає в ці Свята між тверезими членами великої української Сім'ї!

НОВИНКИ

Веселих Свят бажаємо всім нашим П. Т. Передплатникам, Читачам, Прихильникам і Ворогам.

Слідуюче число „Нової Зорі" вийде по Святах з датою: четвер, 12 січня 1939.

Від прихильників „Нової Зорі" наспіла с. р. до Різдвяного числа така скількість статтей і дописів, між ними й більших, що ми не могли їх помістити у числі трикратно більшім ніж звичайне. З тої причини треба було подати м. ін. частинно 4 більші праці, а саме: 1) Про містику й містицизм наших днів, 2) „Різдвяний спомин", 3) „Серце Поділля Бучач" і 4) „В Ляпляндії". В дальших числах „Н. Зорі" знайдуть ВП. Читачі продовження тих чотирох праць на переміну, бо разом їх продовжувати в звичайних числах неможливо.

Літературний конкурс на оповідання, оповіщений у 82 ч. „Нової Зорі" з 1937 р., вже в більшости розглянений і незабаром Головний Виділ „Скали" оповістить вислід конкурсу та візьметься до оповіщування тих оповідань. Між ними є й дуже цікаві річи, які дають надію, що діждемося нових оригінальних белетристів.

Перед самим замкненням числа наспіла вістка, що помер лат. варшавський митрополит кард. Александер Каковський в 77-ім році життя.

Пресове Бюро Карпатської України почало видавати друком свій бюлетин. Завдання бюлетину правдиво інформувати українську й чужу пресу про національні, культурні та господарські справи Карпатської України.

В Станиславові наладнано автобусову комунікацію для пасажирського руху по місті.

В жіночих фахових школах шкільні години мають скоротити до 50 хвилин.

Римо-католицький парох у Дрогобичі кс. Котуля оголосив тримісячний курс для жидів, які хотіли б перейти на католицьку віру. Кожний кандидат, який зголошується на курс, має заплатити 40 зл. „Дзенник Польскі" в ч. 359, який приніс сю вістку, пише, що дотепер зголосилося на курс 100 жидів.

Місто Оренбург в СССР переіменовано на „Чкалов" у честь визначного совітського летуна, який погиб недавно підчас випробовування нового типу літака.

В м. Марія-Бістріца коло Загребу хорватські селяни здобули приступом будинок жандармерії, вибиваючи в ньому всі шиби. Поліція вбила 2 особи й кілька тяжко ранила.

Помер Вандервельде, визначний бельґійський соціялістичний діяч та многократний міністр. Покійний уродився 1870 р. на передмісті Брукселі Іксель. По званні був адвокатом. 1894 р. вибрано його послом, а 1914 р. став вперве міністром. Довгі роки був головою II інтернаціоналу та написав ряд праць з ділянки соціольоґії і політики.

Випис з листа Всч. о. Совітника Евґена Цеґельського, Пароха в Янові коло Теребовлі до фабрики свічок „Керос": „При сій нагоді наша церква мусить висказати Вам подяку за виріб справді добірного церковного світла. Наша церква яка убога — та на світло вищого сорту ніколи не жалує гроша. Заявляє, що купуючи Ваше світло і то ліпших сортів робить через те великі ощадности. Можемо сміло сказати, що Ваше дорожче світло — танше — дешевше нас коштує, бо спалюється повільно, не капає, не димить, не зачаджує стін і не дразнить співаючих по горлі. Дешеве світло горить дуже скоро, лле — через те скоро спалюється, а тим самим воно й дорожче. — Ґр.-катол. Уряд Парохіяльний в Янові коло Теребовлі, дня 28 жовтня 1938. О. Евген Цеґельський парох".

З днем 1 січня с. р. перестали виходити в Празі оба німецькі часописи, „Праґер Прессе" і „Праґер Тагеблят". Замість них виходить „Праґер Беобахтер".

— „ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ" —
поздоровляємо всіх
і бажаємо
ВЕСЕЛИХ СВЯТ
Фабрика свічок „Керос".

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Кредити під застав худоби. Подібно як щороку, так і сього року урухомлено в Польщі кредити реєстровий і зачетний під застав худоби. Кредитів уділяють під застав волів, корів і телят понад 1 рік життя. Реєстрового кредиту уділяють при заставі понад 10 штук у висоті 75% вартости кожної заставленої штуки. Зачетний кредит дають при заставі не більше як 10 штук (найменше 3 штуки) в висоті залежній від норми, устійненої для даного воєвідства. Для воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського та норма виносить: 120 зл. за вола, 100 зл. за корову і 65 зл. за теля.

Промисл будівельний у Варшаві й околиці був оживлений у двох останніх місяцях 1938 р., бо люди з причини податкових пільг старалися підтягнути будівлі вище фундаментів перед кінцем року. Коли кошти будови в р. 1928 приняти за 100, то в 1938 р. впали вони до 65. Ґуртовні ціни цементу 3.50 зл. за 100 кг. в опакуванні мішочковім, в деталічній продажі 2.70 до 2.80 за 50 кг. в мішочку льоко будова в середмісті.

Щоб зменшити відплив валюти за кордон, відки привозять до Польщі заграничну вовну, на терені Лодзі засновано першу в Польщі фабрику ляніталю (синтетичні волокна з казеїни). З огляду на тяжкі условя в тій области продукції Союз промислово-торговельних палат поставив внесок у мін-ві скарбу, звільнити від оборотового податку не лише підприємства, що займаються продукцією ляніталю, але й казеїнарні по містах і селах. Те саме зроблять і щодо сушарень льну та конопель.

Для промислу й торговлі бавовною і тканин з неї ся зима була недобра, бо довго не було морозів, отже люди не купували одягів. Спізнені морози вже не надолужили страт у тій бранжі промислу й торговлі. Зате ґалянтерія волоконна (светри, рукавиці, шалі) мала добрий збут.

Перша партія льну з Виленщини відійшла вже до Японії, а недавно наспіло відти нове замовлення на льняні волокна.

Каляфонія потрібна головно при виробі мила, паперу, фарб і лякерів. Хоч у Польщі є сировці, яких треба до виробу каляфонії (соснина і карпіна), то рік річно видавано міліони на довіз її зза границі. І так у 1924 р. привезено 5.4 тисяч тон каляфонії за 2 міл. зл., в 1928 р. 6.6 тисяч тон за 5.800.000 зл., а 1930 р. 9.000 тон за 6 міл. 700.000 зл. Тепер остільки поправилося це, що коли в р. 1933 були тут тільки дві фабрики каляфонії, то від 1936 р. є вже 6 фабрик, отже довіз упав на 3.6 тисяч тон вартости 1,800.000 зл.

З днем 1 січня 1939 р. переведено остаточно уодностайнення управи всіх залізниць Німеччини разом з б. австрійськими. З тої причини рух на окраїнах Німеччини так скріпився, що треба було в ріжних місцях дати подвійні тори і приняти коло 10.000 нових механіків, шлюсарів, техніків та інжинірів. Все те вже виконано. („Н. Фр. Прессе", ч. 26.684).

Від квітня до жовтня включно число зголошених приїзжих у курациїних місцевостях б. Австрії зросло з 1.76 на 2.75 міліонів, а в тім німців з Німеччини з 0.2 на 1.62 міл. Число нічліґів збільшилося з 9.87 на 12.81 міліонів, а в тім нічліжників з Німеччини з 0.88 на 5.57 міліонів. Зате впало число приїзжих зза кордону. („Н. Фр. Прессе").

Читайте великий католицький популярний тижневик „Правду"!

Гумор

Гумор. — Морська недуга. — Капітан корабля, що моментально орієнтується, засів до стола в часі бурі з 24 пасажирами і виголосив таку промову: Дорогі приятелі! Вірю, як вас є тут 24, так всі будете мати приємну подорож. Тішуся, коли дивлюся на 21 ваших приємних облич і коли подумаю, що й вечеру зїм спільно з 17 з вас. Впевняю всіх вас 12, що я й мої офіцири будемо старатися, щоб вам сімом приємно минав час і щоб ви три зберегли якнайлучші спомини з сеї подорожі. Стівард! Принеси мені обід, а всі инші накриття забери до кухні!

Гумор. — Приятелю, ти давно оженився? — Два роки тому. — А буваєш ще заздрісний? — Постійно. — Направду? — Так, постійно завидую тим, що не оженилися ще.

Гумор. — Сусід: Здається, що ви сеї ночи пізно вернулися до дому? — Якто? Ви мене чули? — Вас ні, але вашу жінку.

Гумор. — „Гарне" спростування: — Неправдою є, немов би половина моїх урядників крала, а правдою є, що половина моїх урядників не краде...

Гумор. — Політична жінка до свого чоловіка, коли переходять перед виставою футер: Не розумію, чому на сім розі робиться мені все страшенно холодно...

Гумор. — Тому тиждень проковтнув ваш синок 2 зл., а ви аж сегодня приходите?! — Та бо я передтим не потребував тих 2 зл.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Сигнали.
МУЗА: Золотоволоса.
ПАКС: Королева передмістя.
РОКСІ: Професор Вовчур.
СТИЛЕВЕ: Для Тебе Сеноріто і ревія.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

В кождій культурній родині на цілім світі робять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи паночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте собі, чи Ви так поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й культивуванні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

Популярні видання В-ва ЧСВВ в Жовкві.

Місіонар Пресв. Ісусового Серця. Місячний часопис для членів Апост. Молитви. Річно 1.50 зл.

Бібліотека Релігійної Освіти. Учить, виховує в релігійнім дусі. Що два місяці нова книжка. Річно 1.30 зл., поодиноке число 20 сот.

Бібліотека Релігійної Драми. Легкі, цікаві, будуючі представлення історичного, побутового й релігійного змісту. Ціна від 40—80 сот. за примірник.

Католицькі Читання. Приступні, дешеві книжечки для всіх. Пояснюють головно ті правди св. віри, які перекручують сектанти. Ціна від 5—15 сот.

Українська книжка. Цікаві повісти й оповідання, писані в католицькім дусі. Мистецька обгортка, понад 120 стор. друку, ціна 95 сот.

Чим більше непевні часи, тим більша потреба життевої обезпеки. Будучність Вашу і Вашої Рідні забезпечить найкраще поліса життевої обезпеки Товариства Взаїмних Обезпечень на життя

„КАРПАТІЯ"

Львів, Ринок ч. 38. **чч. тел. 258-43, 258-92.**

ПИШІТЬ ЗА ІНФОРМАЦІЯМИ!

Для здоровля найліпше

пастеризоване МОЛОКО

МАСЛОСОЮЗУ

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1.	Основи соціольогії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта	0.20
Ч. 40.	Львів у цифрах	0.20
Ч. 41.	З наших літниць	0.20
Ч. 42.	Як то було на Україні	0.20
Ч. 43.	Похорони ґен. Тарнавського	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	6.—
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
	Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
	З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна	0.70
	Узасаднення Скали	0.20
	Пастирський лист трьох Владик	0.10
	Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик:	Останній Свят-вечір	0.20
	Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
	Епопея сміху	0.20
Ол. Мох:	Покажчик змісту „Н. Зорі"	4.—
Осип Назарук:	Рома Етерна. Вічний Рим	1.—
	Про Книгу Голубину	0.50
	Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук:	В княжім Крилосі	0.20
Теофіль Коструба:	Православне духовенство	0.20
Петро Чаадаєв:	Фільософічні листи	0.50
Челлонер:	Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.	0.50
Осип Назарук:	Культура публичного виступу	0.20
Іляріон Вірчин:	Соціялізм, комунізм, большевизм	0.25
К. П.:	На водах Полісся	0.50
Осип Назарук:	В Будапешті	0.60

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, четвер, 12 січня 1939. Ч. 2 (1202)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Приняття на замку у Варшаві

Президент Польщі проф. Мосціцкий приймав в неділю новорічні бажання. Передовсім приняв марш. Ридза-Сьмігłого, потому архиеп. Ґаля, управу міста, представництво Сойму і Сенату, генералів і висших офіцирів всіх родів зброї, вкінці дипльоматичний корпус. Іменем того корпусу промовив його декан Апост. Нунцій Кортезі. Він зачав акордом про згоду, мир і загальне братерство божих синів, згадав про зусилля вдержати мир і про великодушний жест Св. Вітця, що жертвував своє життя для вратування мира, що можна вважати вступом до системи міжнародніх порозумінь, спертих на незломних засадах права і справедливости. Президент Мосціцкий дякуючи відповів, що Польща змагає до співпраці зі всіми сусідами, але сього не можна толкувати як недостачу міцної й непоколибимої волі боронити своїх життевих інтересів. Президент РП дякував Нунціеві й ін.

Візита мін. Бека в Берхтесґадені.

Візита польського міністра загр. справ Бека в Берхтесґадені се найзамітніша подія міжнародньої політики в січні 1939 р. Преса французька й англійська снує про ту візиту найріжніші домисли. Преса німецька принесла тільки сухий звіт і по якімсь часі ствердження, що та візита значно вияснила ситуацію в Східній Европі, але в якім напрямі, не каже. В польській пресі є ріжні вискази, нпр. „Польонія" пише в приводу тої візити, що в Польщі ні тепер ні ніколи не знайдеться такий уряд, який переговорював би в справі заміни полудньово-східних частин Польщі на якісь неозначені користи над Балтійським морем. Та офіціяльно не оповіщено нічого про зміст тригодинної розмови між канц. Гітлером і мін. Беком.

Чехія у звязку з Німеччиною.

Між Німеччиною й ЧСР заключено договір, на підставі якого автомобілісти обох країв їздитимуть без міжнародніх триптиків і митних документів. Таким чином оба ті краї становлять один терен лучби (комунікації), що має не лиш економічне але й політичне значіння. Договір входить в життя 15. І. 1939 р.

Жидівський світовий конгрес.

В днях 14—16 січня с. р. відбудеться в Парижі засідання адміністр. комітету Жидівського Світового Конґресу. На порядку: 1) справа виселенців, 2) справа еміґрації, 3) ситуація жидів у Німеччині й инших краях середної Европи. З Польщі приїде 12 делеґатів, між ними: банкер Шерешовський, рабін сен. Рубінштайн, адвокат Н. Прилуцький і бувший посол Розмарін.

Новий російський епископ в Берліні.

Сербський патріярх Гавриїл в Білгороді висвятив на епископа-суфрагана православної Церкви в Німеччині б. декана виділу правосл. теольоґії в Харбіні, архимандрита Василія Павловського. Новий епископ отримав титул правосл. епископа Віденського. Він буде мешкати в Берліні, де вже є начальник правосл. Церкви в Німеччині, еп. Серафим Лядде з титулом „Епископа Берлінського й Вел. Німеччини". Новий епископ Василій стане на чолі виділу православної теольоґії при берлінськім університеті. („Курєр Варшавскі", ч. 8).

Секта „Свідків Єгови".

В корінній Польщі, в Бидґощі й околицях її, появилася несамовита секта „Свідків Єгови". Вона продає брошури, що мають бути білєтами вступу до „Ковчега Ноя". В брошурі предсказується, що незабаром знов наступить потопа і буде збудований Ковчег Ноя, але вступ до нього матимуть тільки ті, що куплять собі ту брошуру. Власти вже заінтересувалися тими сектарами.

Ліквідація робітничого законодавства в СССР?

АТЕ звідомляє, що з Новим Роком зачав обовязувати новий розпорядок ґенер. прокуратора СССР Вишинського, який наказує до трьох днів викидати з помешкань вже працюючих робітників. Крім того наказав він відновити вже скінчені процеси за нарушення приписів праці, бо присуди в тих процесах були „за лагідні". Все те виглядає просто на ліквідацію робітничого законодавства. Викидання робітників з помешкань вже почалися мимо 30 степеневих морозів. В робітничих дільницях Москви по наказу Берії ходять скріплені патролі чека.

Морд польських націоналістів.

„Дзєннік Людови" в ч. 8 пише: І знов ендецькі боївкарі довершили нового злочину. Ще не висхла кров двох робітників убитих в Лодзі, а вже впала нова жертва ендецьких злочинців. На Свято Різдва Христового помер від куль у Прандоцині 26-літній віцепрезес орґ. ЗМВ „Віці" Станіслав Каліновский. Злочин довершений на сам Святий Вечір має потрясаючу вимову. Треба з польського життя усунути жерела здичіння і цькування, ослоненого парваном політичної діяльности.

Погрози під адресою Японії.

З Вашинґтону депешують: Сенатор Пітман, предсідник комісії загр. справ сенату, заявив представникам преси: Коли Японія не відповість як слід на ноту в справі „отворених дверей" в Китаю, Америка зарядить ембарґо на японські товари й ухвалою конґресу здержить усякий ввіз японських товарів.

Брак шпротів на Балтику.

З Ґдині звідомляють: Вже другий рік тріваючий брак шпротів власного полову поставив польський рибний промисл перед проблємою замкнення варстатів і звільнення від праці поважного числа робітників. Імпорт шпротів зі Швеції був би задорогий, а довіз їх з Голяндії, Бельгії, Франції й Англії неможливий, бо нема континґентів на привіз з тих країв. Можливе тільки переставлення частини рибного промислу на перерібку инших риб власного полову.

Роман Дмовский

Головний ідеольоґ польської ендеції.

В польській суспільности є тільки дві ідеольоґії: ендецька і соціялістична, причім політична практика польських соціялістів під оглядом національним в дійсности не ріжниться від ендецької. Тим більше замітний голос головного органу польських соціялістів з приводу смерти Романа Дмовского, головного ідеольоґа польської ендеції, що помер 2 с. м. в 74 році життя. Про нього пише б. посол ППС Недзялковский ось що:

Роман Дмовский був ціле своє життя твердим противником нашого руху. Деякі провідники ендеків переходили в молодости соціялістичну школу. Дмовский не переходив її ніколи. Він уперто поборював „останки" соціялістичного способу думання й відчування між своїми приятелями. У власнім таборі спричинив багато роздорів і болючих розлук. Любив боротьбу, вмів боротися і вмів вигравати внутрі свого табора. Був се чоловік немов викований з одної брили: від далеких днів, коли написав „Думки новочасного Поляка", аж по нічні передсмертні години йшов усе тимсамим шляхом. З пошаною треба ствердити, що не дбав ні про гонори, ні про особисті користи. Тільки раз зійшлися шляхи рухів соціялістичного й ендецького: в рр. 1917-1918, коли т. зв. незалежницька лівиця і Міжпартійне Політичне Коло (тодішний „народовий" табор) противилися звязанню долі Польщі з Німеччиною. Та вже в листопаді 1918 р. їх шляхи розійшлися. Дмовский був не лише ідейним противником соціялістичного руху, але й ворогом його. Але був се противник і ворог на міру державного мужа. Думав проблемами і думав про свій Рідний Край, хоч думав інакше ніж ми, соціялісти, про його потреби, змагання й історичні конечности, думав — такий наш погляд — фальшиво. Рух Дмовского і рух соціялістичний боролися з собою нераз дуже гостро. І будуть боротися. Колись рішиться та боротьба. Покищо стверджуємо, що був се противник на велику міру, а все лучше мати великих противників, ніж малих.

Так пише про Дмовского провідник соціялістів.

Дмовский був завзятим противником і ворогом також українського національного руху. Заки вискажемо наші погляди на працю і спадщину того діяча, подамо жмут інформацій за польською пресою:

З „трійці" ендецьких ідеольоґів: Роман Дмовский, Людвик Поплавский і Зиґмунт Баліцкий, Роман Дмовский був найбільше плідний і найбільше впливовий. Зрештою він пережив двох инших і мав більше часу для зясування своїх теорій. Дмовский походив з варшавського міщанства, яке в часі його дозрівання було переняте теоріями позитивістів, що розвиток господарки й рідної культури вважали одиноким способом збереження польської народности: відси походило вороже відношення Дмовского до польських повстань і взагалі до ідеї чинної боротьби за незалежність. Дмовский мав освіту природника і гуманістичну. Мав талант публіциста й велику працьовитість. Займатися політикою зачав уже як студент варшавського університету, де належав до тайного „Звязку польської молоді" (до т. зв. „Зет"). Сидів кілька місяців у варшавській цитаделі, в 1893 р. засудили його на виселення з Польщі,

Литви і Руси. Отже замешкав у Мітаві, відки в 1895 р. перенісся до Львова. Тут оснував „Пшеґльонд Вшехпольскі", (потому перенесений до Кракова). Як член тайної організації „Ліґа Польска", кермованої Т. Т. Єж'ом (З. Мілковским) боровся Дмовский з романтичним патріотизмом, демократизмом і лібералізмом „старих". В часі тої боротьби повстала нова тайна організація „Ліґа Народова" і явна партія ендеції, „народової демократії", зложена головно з елементів міщанських і малих дідичів (поміщиків). З Пілсудским остро боровся, м. ін. тому що Пілсудский стояв на засаді збройної боротьби за незалежність Польщі. По упадку рос. революції 1905 р. Дмовский як шеф уміркованої партії став послом до 2-ої думи і в ній презесом Кола польського. Коли в часі війни німці заняли Варшаву, Дмовский виїхав за кордон і в краях антанти робив протинімецьку політику. З численних попередніх подорожей знав краї Західної Европи, що йому тепер дуже придалося. Оснував у Льозанні польську аґенцію, в Парижі „Комітет Народови". Зробив багато для означення границь Польщі між чужими. До відносин у новій Польщі не міг примінитися. Поборював березневу конституцію як занадто демократичну та ліберальну і створив „Обуз Велькей Польскі", який одначе розбився та звернувся переважно проти свого батька. Практичних успіхів у політиці Дмовский уже не мав до кінця, зате тимбільше впливав на польську суспільність своєю теоретичною творчістю. Ввесь час розвивався він зліва направо: від позитивізму дійшов до того, що теоретично став на ґрунті релігії й католицизму. З цілого ряду його творів найзамітніший „Церква, нарід і держава". Та в політичній практиці він був далекий від дійсної релігійности і католицизму.

Се мабуть і було причиною, що кард. Гльонд, примас Польщі, спротивився принятю тлінних останків Дмовского до катедри в Познані. Годиться зазначити, що польські ендеки приняли се рішення без ніяких виступів проти свого духовного достойника.

Та далеко не все польське духовенство має на життя і діяльність Дмовского такий погляд як примас Польщі. Докази сього були видні в часі везення тіла покійного через Ломжу до Варшави.

Ломжа мала незвичайний вид. Від вчасного ранка катедру виповнили товпи народа, які залягли також улиці коло неї. На високім катафальку, серед повені цвітів, лежала домовина з тлінними останками Романа Дмовского, прикрита прапором ломжинського відділу ендецької партії. Управа тої партії зявилася в комплеті. В катедрі станув ліс партійних прапорів зі всіх сторін. Між масою вінців був також вінець польської молоді середніх шкіл. Службу Божу відправив епископ Лукомский, проповідь виголосив б. посол кс. др Адам Вирембовский. Похоронний похід провадив епископ-суфраган Тадей Закшевский аж до залізничого двірця. Останній вагон, причіплений до поїзду, з домовиною Дмовского, був отворений, вибитий чорною матерією, прикрашений мечами, засипаний цвітами й зеленю. На ряді станцій аж до Варшави місцеві організації польських ендеків віддавали честь тлінним останкам свого ідеольога і провідника.

А в Варшаві дня 5. І. о год. 6.30 похоронний похід рушив з Виленського двірця і в год. 9.30 веч. дійшов до катедри серед великих мас народа, що йшов мовчки. З домів звисали чорні прапори. Довкруги домовини палали сотки лучивсмолоскипів. Переважала молодь.

В суботу в 7 год. рано у Варшаві перенесено домовину з каплиці до катедри св. Йоана та уставлено в головній наві на катафальку оббитім пурпурою. На домовині прапор ендецької партії з образом Богоматери... В год. 8 прибуло до Варшави 14 популярних поїздів з ендеками. В одним з них привезено урну з водою з Балтійського моря і землю з Поморя. На ринку уставлено меґафони. При головнім вівтарі катедри відправив Богослуження архиепископ Ґаль, по ній друге епископ Неміра, а третю понтифікальну Службу Божу епископ Шляґовский. Крім родини коло домовини стояли члени управи ендецької партії та дипльоматичні представники Японії й Еспанії. Проповідь з великими похвалами виголосив кс. пралат Новаковский, той сам, що промовляє на зїздах Катол. Акції і ин. катол. імпрезах. Потому рушив похоронний похід. На переді партійні прапори, далі вінці, рим.-катол. духовенство і народ. В год. 3.30 похід дійшов до брудновського кладовища. Участь в похороні взяло коло 150.000 людей.

Представники правительства Польщі участи в похороні не взяли. На нараді в тій справі промовляв за участю віцепремієр Квятковский, але більшість висказалася проти. Зате архиеп. Ялбжиковский у Вильні приняв делеґацію ендецької партії й обіцяв відправити Богослужения за душу пок. Романа Дмовского.

Родина Дмовского цілком вимерла (у грудні 1937 р. помер останній передним член тої родини Вячеслав, брат Романа). Сам Роман Дмовский помер у селі Дроздово, 7 км. від Ломжі, над рікою Нарвою в невеличкім маєтку родини Люстославских.

„Poloniae lumen clarissimum".

Так пише про нього ендецька преса.

Найбільшим і найгеніяльнішим з Поляків, взірцевим характером і виховником молоді — називають його численні плякати, розліплені по містах всеї Польщі. Якраз виходить збірне видання його творів, які треба перестудіювати навіть коли знається діяльність Дмовского, оскільки хочеться подати основніщу оцінку праці того діяча.

Се ми й маємо замір зробити у ряді статтей, бо духовість польської суспільности се дійсно в дуже значній мірі духовість Дмовского.

МОНТАҐЮ НОРМАН

Ґубернатор найбільшого банку.

В грудні 1938 р. німецький фінансіст др Шахт вложив приватну візиту ґубернаторові найбільшого анґлійського банку Норманові. А тепер Норман складає приватну візиту Шахтові в Берліні. З того приводу німецька преса приносить цікаві відомости про рідкого гостя.

Монтаґю Норман має літ 68 а Банком Анґлії кермує вже 20 літ як його ґубернатор, себто головний директор. Його дід по матері був директором того банку 23 роки, його дід по батьку директорував у тім банку навіть 50 літ, а два роки був його ґубернатором. Те довголітне урядування в одній установі, яка не виходить з опіки одної родини — поява чисто анґлійська і дуже практична. Бо хто ж може докладніще і щиріше впровадити у всі тайни праці й інтересів як батько сина або дід унука? Коли ж інтерес держиться довго в руках одної родини, то довіря до нього кріпне.

Сей Банк Анґлії істнує безперервно коло півтретя століття, але за ввесь той час про нього майже не чути серед публики. Не чути не лише про ніякі скандали ні „сензації" у звязку з тим банком, але навіть про звичайні справи його директорів. Недавно появилася історія того банку, яку написав собі приватно якийсь анґлієць, але в ній майже не згадується ґубернатор банку, хоч працює в нім вже 20 літ! Такий там звичай: тихо ходять коло грошей і коло всего, що звязане з грішми. Вже Ґете, мабуть дивлячись на той анґлійський звичай, писав:

Verbirg dein Geld
Dein Weggehn und dein Tun.

(Скривай свої гроші, не кажи нікому, куди відходиш і що робиш).

Про Банк Анґлії діставалися до публичного відома тільки дуже скромні вістки в порівнанні з вістками про банки Франції або Німеччини. Тай ті відомости не легко було добувати. Навіть коли продовж ряду поколінь трапився якийсь директор або ґубернатор Банку Анґлії, що написав якусь статтю або виголосив прилюдно якусь промову, то напевно не говорив ні слова про свій банк.

Як дивна для нас поведінка начальників Банку Анґлії, таксамо незвичайна і його структура. Ся найбільша й найважніша фінанс. установа Британської Імперії належить до приватних установ, хоч діяльність її в високій мірі державно-політична, властиво цілком державно-політична. А директори того банку се не урядники в розумінні директорів банків европейського континенту, але вибирані члени Надзірних Рад, причім вони шефи своїх приватних підприємств. Ґубернатора банку вибирають ті своєрідні „директори", він свого рода президент Надзірної Ради. А вибирають його раз-у-ураз, от сего вже 20 літ так, якби не могло бути інакше. З одної сторони виминається там удержавнення установи, яка емітує банкноти, з другої сторони не реаґується на домагання, щоб ґубернатора банку вибирати на ціле його життя, хоч у практиці властиво так і є: бо анґлійці мають уже таку розумну традицію, що не змінюють ні людей ні метод, які їм полагоджують те, що уважається конечним. А їх начальники банків таксамо традиційно мовчать не лише про справи банку, але й про свої особисті справи. Не робить в тім виїмків і теперішній ґубернатор Банку Анґлії, Монтаґю Норман. Яку ж рекляму міг би він зробити своїй особі, якби хотів! Ледви чи який монарх або диктатор був би в силі зрівнатися з ним. Тимчасом коли переглянете інформаційні книги про теперішню Анґлію, то про ґубернатора її найбільшого банку не знайдете більше як 10 стрічок друку. А в тих самих книжках про першу лучшу паню, яка щось пише або малює, знайдете бодай 30, 40, 50 стрічок.

Але пречінь мимо всеї скромности такого ґубернатора банку люди мусять про нього щось говорити, чи він того хоче, чи ні. Отже й говорять. А що говорять? Оповідають, що він походить зі старої родини банкирів. І се правда. Фаховці, які з ним мали до діла, кажуть, що він дуже жилавий в інтересах, але робить інтерес з калькуляцією, в якій руководиться думкою, що коли йому залежить на довгих взаєминах з контрагентом, то старається, щоб контрагент був задоволений. Монтаґю Норман се чоловік річевий, але з того не виходить, — пише німецька преса, — що він приятель німців. Ґубернатор Банку Анґлії — передовсім анґлієць і то в ще більшій мірі ніж загал анґлійців. Був ним і тоді, коли 20. IX. 1931 р. робив з цілим своїм банком „скок у темряву": зробив непевною світову валюту, яку становив анґлійський фунт стерлінґ, але в Анґлії фунт мусів бути фунтом, хоч на тім світова господарка мусіла терпіти. І сегодня уважають його представником думки, що фунт має бути фунтом. Коли в 1931 р. настала в середній Европі велика паніка, Банк Анґлії найменше їй піддавався. Монтаґю Норман перейде в історію лондонської „Сіті" як чоловік, що не допустив до того, щоб Лондон у фінансових справах уступив перше місце Ню-Йоркові. Розуміється, помогли йому в тім експерименти американців.

Відвідини Нормана в Берліні — приватні, навіть дуже приватні: він приїхав держати до хресту внука дра Шахта. Се правда. Але також правда, що два найбільші фінансісти двох наймогутніших народів Европи не могли весь час говорити тільки про того внука. Та все, що пишуть про їх евентуальну розмову, очевидно тільки домисли...

ОГЛЯД ПРЕСИ

З Карпатської України

„Українські Вісти” принесли в ч. 286 (912) статтю п. з. „Це викликує тільки огиду”. В ній пишуть м. ін.:

Всі вістки з Карпатської України так українських, як теж чужинецьких кореспондентів й обсерваторів підтверджують один факт, що кождому впадає у вічі: Непереможний ріст національної свідомости, побідний похід української ідеї у найдальші і найбільш відсталі закутини краю. Свою перемогу завдячує українська ідея не лише своїй притягаючій силі й животности, але теж ганебній ролі тих, які донедавна окрилені можними чеськими опікунами тримали карпато-українські маси під своїм частинним впливом. Хоч це може й парадокс, а треба ствердити, що роля Фенцика та всіх москвофілів причинилася в немалій мірі до зросту української національної свідомости. Те, що виправляють Фенцики, може викликувати тільки огиду. Але їхня робота є разом з тим найкращою пропаґандою проти них самих. Збаламучені ними українські селяни наглядно переконалися, що вони були в полоні звичайних зрадників й мадярських агентів. Не якась „великоруська” ідея, але мадярські гроші були рушійною силою „Земледільских Союзів” та „Руських партій”. Та дійсність, підчас чеського панування маскована, вилізла тепер на денне світло в усій своїй огиді. „Пражські Ліст”, орган тої чеської партії, до якої належав і др Фенцик, приносить кореспонденцію з Ужгороду, в якій пише: З болем серця обсервуємо роботу т. зв. росіян з Фенциком на чолі. Імена Фенцика, Гаджеги, Каліни, Марва, Петрова, Гаґатка, Дудара викликують тепер тільки огиду. Це просто зрадники. У час, коли мадяри усунули всі російські написи, Фенциківські чорнорубашники організують лови на українців та чехів. Це просто звіряча мораль у тих людей — кінчить „Пр. Ліст”. — А ми додамо: тих людей, на яких чеські централісти продовж 20-ти літ будували всю свою політику та при помочі яких параліжували українську національну ідею. Хоч спізнена сатисфакція й каяття, але всеж краще пізно, як ніколи... — У тому самому змислі пише й „Чеське Слово” в кореспонденції з Хусту: Воно силу українства бачить власне в тому, що воно чисте, бо в українському таборі не залишився ні один зрадник — всі вони виявили своє мадярське обличча і здемаскувалися перед народом.

Французька політика й українська справа

„Нає Ціріхер Цайтунґ” в ч. 7 пише: Міністр загр. справ Франції Бонне уявляє собі політику Франції на зразок англійської, то значить: без союзницьких автоматичних зобовязань. По упадку колєктивного забезпечення Франція не хоче вже бути жандармом Европи. Не виповідаючи союза ні Польщі ні СССР, хоче мати свобідні руки. Самостійна політика плк. Бека в часі вересневої крізи дозволяє також Франції обмежуючу інтерпретацію союза з Польщею, як натякає „Тан”. Щодо СССР то кабінет Далядіе подібно як попередні кабінети рішучо відмовляється від воєнного союза з СССР, хоч сего не треба утотожнювати з виповідженням. З тих причин Бонне не запросив плк. Бека до Парижа в часі його 2-тижневого побуту на Рівієрі, бо при теперішнім напруженні на Україні розмова з ним могла б мати на цілі тільки затіснення польсько-французьких взаємин.

Французька і бельґійська преса про Україну

„Польска Збройна” пише, як великий паризький щоденник „Тан”, зближений до Ке д’ Орсе (осідок мін-ва загр. справ), помістив статтю п. з. „Україна” з такою мапою України, що границі її сягають до Кракова, Варшави і Білостоку, а на схід від тої лінії навіть пунктиком не зазначено, що десь там ще жие кілька Поляків... Се хіба згори накинене, а може й заплачене, пише „П. З.”... Новина й те, що на той шлях ступили й инші французькі часописи. Нпр. такий поважний і здавалося б, каже „П. З.”, незалежний тижневик „Ґренґуар” нарахував 7 міліонів українців у Польщі. Та найцікавіше те, що й „Ля Франс Мілітер” йде в тім самім ряді. Нпр. виповинає Польщі, що не додержала приречення, даного на раді амбасадорів... Маємо тут діло з акцією зорганізованою на велику міру. Відгомін тої пропаганди є навіть у бельґійській пресі, чесній і незалежній, нпр. в „Ля Лібр Бельжік” є тасама мапа України що в „Тан-і”. („Курер Поранни”, ч. 355).

Рік багатьох річниць

К. Чапіньский пише в 3 ч. „Роботніка”: Рік 1939 буде роком багатьох роковин. На чолі їх стане 25-та річниця війни 1914 р. і 20-річниця її закінчення версайським договором, з якого сегодня вже мало що лишилося. Сего року припадає 75-ліття смерти соц. Ляссаля, що кинув клич, творити окрему робітничу партію, і 75-ліття оснування І-го Інтернаціоналу восені 1864 р. Одною з причин оснування його було криваве переслідування польських повстанців з 1863 р. Маркс був душею того Інтернаціоналу, що устійнив ріжні погляди соціялістів на грунті марксизму. Своє істнування скінчив І Інтернаціонал 1876 р. по роздорі, викликаним рос. анархістом Бакуніном. В 1939 р. припадає також 150-ліття французької революції і здобуття Бастилії. Ввесь демократичний світ обходитиме ті роковими торжественно як роковини перемоги „прав чоловіка й горожанина”. (Но, но, досі не видно тої перемоги і панове соціялісти не менше вміють гнобити з тим кличем як инші без того клича! — Ред. „Н. Зорі”).

Що діється в Еспанії?

Відомий англійський політ. діяч Винстон Черчіл помістив у „Парізер Тагесцитґ” ч. 881 передовицю, в якій пише: Багато трупів покриває боєвища Еспанії. Багато їх є під мурами еспанських вязниць. Се наслідки страшного непорозуміння, що повстало з блудів і надужить, які сильніша держава могла була б в зародку здавити. А тут вони викликали пекло і море найглибшого огірчення. Коли нарід раз роздерся внутрі, якраз його прикмети, нпр. його витревалість, погіршували його ситуацію. І кожна родина мститься там за когось. Панує понура льогіка засади: око за око, зуб за зуб. Так поступає знищення. І ще сегодня невідомо, який буде кінець. Але час, найвисший час, щоб Еспанці в імя улюбленої батьківщини забули собі взаїмні урази — заки величезна тінь европейських конфліктів, які грядуть, ще більше затемнить образ...

„Економіст“ про Польщу

Лондонський „Економіст” обговорює прихильно промову віцепремієра Квятковского і пише, що Польща мусить зосередити тепер свої сили на скріплення збройонь. Трудности, які має від німців на Шлеську й від українців на сході, вирівнані поправою взаємин з Литвою. Польща не годиться підпорядкувати свою політику німецькій. Се становище вимагає поважних економічних жертв і до того взиває край віцепремієр Квятковский.

Що значать нові німецькі шляхи

„ІКЦ” в ч. 328 пише: Нові німецькі шляхи се новий спосіб експанзії ІІІ Німеччини. Напрям її — полудневий схід. Він провадить до боротьби з Англією. На тім тлі німецько-чеський договір, підписаний в Берліні 20. XI. 1938, виростає до міри нового Мінхену. Се під оглядом правнополітичним поява, якої ще в Европі не було. На підставі того договору автострада Вроцлав—Відень перетне впів ЧСР і буде та автострада екстериторіяльна: владу на ній матимуть Німці. Се правдивий німецький коридор через ЧСР. Тим чином ЧСР стає німецькою енклявою, включеною в систему німецких шляхів і нім. політики. Такий договір рішає про орієнтацію ЧСР на сегодня, назавтра і мабуть назавше. З подібним предложенням звертаються німці до Угорщини. Хочуть мати через її землі свою автостраду і свою залізницю до Ромунії. Се новий спосіб у великодержавних плянах Німеччини. Тим способом німці можуть стати сусідами Ромунії, Болгарії, Туреччини і навіть Мезопотамії. Нові німецькі шляхи се одна з найсміливіших але й найбільше небезпечних концепцій політично-мілітарно-господарських повоєнних часів. (Ф. З.).

Конгрес українців у Празі?

„Русскій Голос” в ч. 6 звідомляє: На днях відбудеться у Празі конґрес українців при участи делеґатів з Берліна, Відня, Парижа й Лондону. Ціль конґресу: обговорити загальне положення української справи у звязку з міжнародною ситуацією й виготовити загальну лінію для всеї української еміґрації.

Кінець католицького щоденника

Найбільший католицький щоденник в Берліні, „Ґерманія”, перестав виходити в 68 році свого істнування. Причини того представив катол. діяч і б. канцлер Папен, головний акціонер „Ґерманії” в останнім числі „Ґерманії” ось як: Положення катол. Церкви і всіх її установ в Німеччині утруднили провідники катол. політичної партії Центра, а саме тим, що привязували більше ваги до своїх вузько-партійних цілей, ніж до високої ціли переняття державного життя християнським духом. Коли Ґітлер прийшов до влади і коли партія Центра розвязалася, я (пише Папен) уживав „Ґерманії” до підготовки примирення між новим рухом і практичним християнством. Сегодня вривається ця праця просто наслідком фінансового вичерпання: „Ґерманія” в 68 році свого істнування мала не більше як 6.000 передплатників (на поверх 20 міліонів німецьких католиків!). При такім малім числі передплатників можна її було видавати тільки тому, що в її друкарні печатався офіціяльний орган берлінської дієцезії. Дохід з нього давав друкарні можливість утримувати „Ґерманію”. Коли ж той орган завішено, „Ґерманія” мусіла перестати виходити.

Клопоти з ремеслом і промислом

ІКЦ в ч. 4 пише в дописі з Варшави: В ремісничих організаціях ведеться пропаґанда за перенесенням деяких ремісничих варстатів до ЦОП (Центр. Округи Промисл.). Стверджується, що призначити для ремесла кредити, навіть великі, замало. На ніщо не придасться і переселювання ремісників до місць з меншим насиленням ремесла. Треба ще подбати про можливість рентовного примінення кредитів, про відповідні приміщення, про механізацію і головно про ринок збуту. Також розбудова великого промислу не дасть бажаних вислідів, коли не подбається про ремесло, яке становить немов підмурівку для промислу. Стан річей в ЦОП показує, що всего того не бралося під увагу. В ЦОП треба будувати відповідні галі для ріжних галузей промислу і віднаймати їх або продавати ремісникам так, щоб ремісники не потребували будувати їх з власних фондів.

Розпорядок стан. воєводи

В урядовім часописі станиславівського воєвідства з 27. XII. 1938 р. появився розпорядок воєводи ґен. Стефана Паславского в справі обмежень у надграничнім поясі. Розпорядок той увійшов у життя з днем 1. I. 1939 р. й обовязує до 31. XII. 1939 р. За надграничну стрефу вважається смугу від 2 до 6 км. ширини. Найгарніші літниська, як Ворохта, Яремче, Делятин, Рафайлова, Зелена, Славсько, Гребенів, Сколе, Кути, Гуцульський Косів і Жабе, доступні без обмежень.

Ситуація в Европі

П. з. „По Ульмі й Австерліцу" найздібніший з сучасних публіцистів в Польщі п. Мацкевич оповістив у консервативнім виленськім „Слові" ч. 338 цікаву й живо написану статтю:

Я був три тижні за границею й виніс враження, що Польща перейшла коло жовтневої катастрофи, коло можливости війни так, як подорожній, що спав у спальному вагоні та збудившись рано й миючи зуби, довідується від кондуктора, що поїзд уникнув в ночі розбиття, що вдалося йому перескочити через міст, який валився і прірвався за ним, чи щось такого. Французи, з якими говорив я в дорозі, лікарі, фризієри, обслуга на стаціях помп, всі були змобілізовані, всі вважаються вратованими від смерти. Взагалі в цілій Европі панує настрій потопельника, якого витягнули з води, вилили з нього воду, привернули йому життя, — а він мацається за боки й каже: „Що за щастя, що я жию". Одна особа сказала мені потайки в Німеччині: Знаєте, хто тут найбільше популярний? Чемберлєн. — Чемберлєн, бо вратував мир. Але те, що в Німеччині говориться потихо, у Франції кричать на кождому кроці. Коли на кіновім екрані покажеться Чемберлєн, всі бють браво. Жарти з його парасолі мають характер теплий, милий, сердешній. Се жарти подекуди символічні. Ось зявилася людина, не геній, не завойовник, не герой, ані титан, що взиває до вусиль, — але така людина як ти і я, людина, яка хоче спати, хоче їсти, дбати про жінку і дітей, людина не у зброї або в „сорочці", але з парасолею й у штивному ковнірці та вратувала мир.

Коли в 1931 р. звиджував я совітську Росію, мав я враження застрику морфіни. Я твердив, що населення Росії постійно морфінізують то сяким то таким кличем. Але Росія властиво не має суспільности. Тут не треба переконувати, тут вистарчить приказ і стусан у плечі. Монопартійні режіми Европи мусіли направду переконувати, й особливо Гітлєр мусів уживати тої морфіни в формі перемог, які здобував, перемог величезних і реальних. Перевернув версальський договір, відбудував армію, зліквідував безробіття, пустив промисл цілою парою, відзискав Австрію, дістав судетську Німеччину. Вже сьогодні Гітлєр більший від Бісмарка, вже сьогодні його діла дорівнують ділам Наполеона, не говорячи вже про те, що за часів Наполеона не було таких явищ як 6 міліонів безробітних, з якими Гітлєр дав собі раду. Треба бути ослом або жидом, діткненим до живого у своїй людській гідности, щоб заперечити велич Гітлєра. Одначе се не перешкоджує, що те упоювання перемогами й успіхами се також морфіна та що навіть у тій суспільности може будитыся туга за якимсь краєм, в якому було б може менше шуму прапорів, та зате багато опокою і трохи особистого щастя.

Тепер дві імпресії.

Їду автострадою горами й лісами. В рефлєкторах світла блистить шлях 15 метрів широкий, з чорною смугою по середині, горнеться до нього лінія заросла кущами, за якою знов такий самий шлях, широкий на 15 м., з такою ж смугою по середині для авт, що їдуть у противному напрямі. У світлі рефлєкторів автострада має щось з молочної дороги, щось з місяця, щось з якоїсь іншої планети. Могутнє діло людських рук, могутнє діло режіму! І ось від часу до часу мигає мені сильветка оленя, уложена з блискучих бляшок, під нею написи: „1000 метрів" або „3000 метрів". Я не розумів, що се значить аж до хвилі, коли я побачив далеко живого оленя. Так, се були перестороги, що олені не примінюються до приписів, які забороняють переходити автостраду, отже слід уважати. Діло техніки, автострада й полохлива та наївна природа...

А тепер інше враження. Я за чеською Прагою в болоті дороги, пізним вечером і ось „стоп", задержують мене дві панни. Просять підвезти. Їдемо разом до Брна, віддаленого 242 км. Панни це сестри, але одночасно також „сестри" у професійнім значінні, працюють у клініках. Були постійно заняті в Карльсбаді, але тому що одна взагалі не говорить по німецьки, а друга дуже слабо, отже втратили посади, приїхали до Праги, річи лишили в тітки, тепер їдуть до Брна, де мають знов тітку, шукати заняття. Тому що залягла мряка, коли їдемо, а одна з пань має добрі очі, отже сидить коло мене й попереджає про закрути: — „Се ніщо, отся мряка, каже м. ін., — о! як я була змобілізована, тоді ми їхали у мряці! Боже, яке це було страшне! Можна було їхати тільки з синіми світлами. Яке щастя, що те все минуло!"

— То ви також тішитеся, що не було війни?

— Якто, чи тішуся. Розуміється, що тішуся. Адже війна се найбільший жах!

Ну, думаю собі. Дівчина вигнана з краю, без праці, дівчина, яку вустрічаю дослівно покинену на великому шляху, яка вразі війни мала би приділ, хліб, дівчина, яка навіть не подумає, що треба було боронити краю!

Але що там дівчина, яку я стрінув ніччю. Ось ілюстрований чеський часопис. Образок, який представляє Чемберлена з дитиною на руках. „Наші читачі", читаю під образком, „напевно заінтересуються тим, що в хвилі, коли премієр Чемберлєн ратував мир у Мінхені, в Англії вродилася йому внучка"... „Ратував мир в Европі" — ось вислів, який чеському журналістові від ілюстрацій насувається під перо в хвилі, коли випадає йому згадати про день в Мінхені, в якому наступив розбір Чехії, в якому та держава втратила політичну незалежність.

Реальні висновки.

Тепер спробуймо з мряки враження і фейлєтону перескочити на реальні висновки.

Мені здається, що пацифізм, нехіть до війни се головний мотив настроїв у західній Европі. Моє враження під сим оглядом потверджують всі політики, з якими я говорив у Берліні, Парижі, Празі. Та ненависть війни така сильна й так кидається в очі, така влізлива, що мій скептичний розум зачав нарешті шукати обекцій. І знайшов їх. Ось коли була б вибухла війна, яку вважали пересудженою, якій одного дня запобігли між год. 12 і 2 попол., то воювали б німці, воювали б французи і воювали б не гірше від інших навіть чехи. Але війни не було. Тих, що вже приготовилися до неї психічно, які зробили над собою психічне насильство, здемобілізовано. Отже почуваються як самовбийник, відтятий від

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ 2)

Різдвяний спомин

В часі вечері виринуло нагло питання, що з уваги на німецьких гостей слід комусь з наших сказати кілька звітальних слів. Без промов німці не розуміють ніяких обходів; уважали б це за демонстрацію. Та заки прийшло до порозуміння, хто мав би зголоситися до промови, всіх випередив др Пулюй. Наш шановний учений і великий український громадянин, хоч і невеличкого росту, коли знечевя піднявся з крісла, начеб одним поглядом зачаклував усе розгоністе й розпливчате соте товариство. Гамір стих, салю залягла врочиста тиша.

Др Пулюй промовляв в українській мові і німецькій. В українській дав змістовий перегляд нашого й свойого минулого, затримуючись довше на добі П. Куліша й на перекладі на українську мову святого Письма. Зате в німецькій частині своєї промови, виголошеній пребарним стилем, заторкнув у першій черзі інтереси притримуваних у таборі виселенців, віддаючи справедливість людяній і тактовній поведінці баракової управи; що далі сміливими зворотами натяк нув на жалюгідну дезорієнтацію Европи, зокрема Австрії, в розвязці українського питання. — Це питання — говорив поважний професор — стає жагучим і було б божевіллям думати, що це питання, яке становить життєву суть сороктміліонової нації, дасться придушити силою, або — як таборові виселенці — задурити будьякими замістками („ерзацами"). Це питання набирає світового значіння і стає стихійним, а стихії не переможе ніяка сила, що зважилася б спинити її розмах. Скоріше впаде сама розторощена! Треба було бачити нашого старенького вченого, яким блиском сяяли його науковою працею струджені очі, якою зичною силою гомонів у салі схвилюваний голос, коли виголошував ці вищунські слова. Хоч др Пулюй не належав до красномовців.

Не менше зворушливо, проте предметово відповів на цю промову начальник табору, барон Чапка, виразно на вступі підчеркнувши, що вважає для себе великою честю, при такій незвичайній воєнно-святочній нагоді відповідати українському вченому такої високої міри, як професорові Празької техніки й славнозвісному дослідникові, Др Іванові Пулюєві.

Піднесені і захоплені тими двома промовами настрої розброїли з зайвини поваги дівчат-колядниць, що в пребарних народніх строях, з великим вертепом увійшли на салю саме після промов. Заколядувавши, одна зложила віршованою звичаєвою промовою святочні побажання членам управи й гарні вишивки як коляду для їх пань, які в захопленні безцеремонно вициловували наших дівчат. Після них прийшли колядники з іще більшим вертепом, крім цего з козою й обовязковим пейсатим жидом, що своєрідними сміховинками й дотепами розвеселив усіське товариство.

Одні й другі колядували на УСС (Українських Січових Стрільців); зібрали поверх 200 корон.

Особливо подобалися наші коляди словінським священикам і вони, щоб усе краще чути й розуміти, присілися до нашого хору, яким орудував студент Ворончак. Цей знаменитий хор концертував піснями й колядами підчас усієї вечері.

На короткий мент часу призабулося сліпу й непощадну дійснину, що небачлива й нечутка на наші задушевні бажання йшла невмолимою ходою до наміченого їй божим Провидінням довершення.

Гомінко й весело було того памятного вечора в таборі; не тільки між інтеліґенцією. Все, поверх двацятьпятьтисячне зборище народу з усіх кінців рідної Галичини й Буковини забуло в той радісний вечір за свої скорботи й за недолю краю, а раділо, тішилося, надіялося... Не було такого бараку, — не виключаючи тих з недужниками й видужниками, — в якому в той святий вечір небесні сили хоч на мить не відвалили б важких камінів смути й жури, які всім своїм тягарем пригнічували збіджені, зболілі душі неповинних жертв страшливої війни.

шнурка, який каже: Ні! Вдруге вже на це не піду.

В Чехії, на моє здивування, нема ненависти до Німців, нема неохоти до Поляків. Нема теж злости чи погорди до французів, яка була би природною. „Отже кого чехи ненавидять“, запитав я. „Бенеша“, почув я відповідь. Бенеша вважають справником нещастя тому, що провадив дурну політику сварки зі всіми сусідами, що любувався у „княжних зза моря“, у Франції та в Лізі Народів. Бенеш творець Малої Антанти, Бенеш представник чехів яко французько-ліго-народів-протинімецької політики, тепер в найбільшій погорді. Хтож міг подумати таке в 1924 р., коли Бенеша вважали ґенієм! Тепер в Чехословаччині кружляє жарт, що новий президент Гаха присягав у парляменті, тримаючи руку не на конституції Чехословаччини, як вимагає церемонія, але на книжці Гітлера „Майн Кампф“. Тепер Чехословаччина цілком іде на зговорення з Німеччиною. А Словаччина? Вона йде ще дальше в тім напрямку, не кажучи вже про Карпатську Україну, де мають владу українці, апробовані Берліном.

У Франції страйк, проголошений на 30. XI., не вдався. Чому? Овшім, між робітниками є велика нехіть до декретів, які були причиною страйку, бо француз дуже роботящий, коли працює для себе, але не любить працювати на патрона, воліє мати вільні години і робити щось для себе. Та страйк не вдався, бо комуністи й соціялісти мають опінію военних партій, партій, які заявляються за війною. Зрештою вони стараються вицофатися зі всіх проти-німецьких виступів, до тої міри се непопулярне тепер у французькій суспільности. Приїзд Ріббентропа прийнято у Франції з почуттям полекші й радости. Така обективна правда, якої ніщо не може змінити. Одинока війна, на яку Франція дивиться без страху і якої не хоче позбутися, мимо англійських зусиль, це війна в Еспанії і то тільки тому, що поверх 2-літній досвід виказав, що ця війна не загрожує втягненням Франції до війни.

Гітлер. Овшім, в Німеччині є теж нехіть до війни, як писав я про це вище. Та Гітлер в останній крізі виглядав як одинока сила яка з залізною, сталевою волею змагає до означеної мети, коли інші державні мужі ділали серед депресії, заломань і безпляновости. Інші вслухувалися в публичну опінію та її суперечности, Гітлер провадив свій нарід сам, не слухаючи нікого. І тому Гітлер паном ситуації в середній Европі. Я писав, що Франція уступила з середньої і східньої Европи, але нині йду далі і тверджу, що Франція сьогодні не в стані ані не має охоти творити якунебудь протинімецьку коаліцію. Підчас приїзду англійських міністрів до Парижа публіцист Пертінакс писав: „Чотири години нарад це багато для людей, які говорять одною мовою і які знають, чого хочуть. Але чотири години це дуже мало для калік і сліпців, примушених шукати дороги і підпирати себе взаїмно“. Звідки такі імпертиненції? Ось п. Пертінакс бачить сенс французької політики у творенні протинімецької коаліції й уважає слушно, що сею справою не будуть займатися англійські міністри, які договорювалися з пп. Далядіє і Бонне в Парижі. Гітлер сьогодні такий великий як Наполеон по Ульмі й Австерліці. Це підхлібне означення але і зловіще. Бо я вчуся історії і знаю, що кожда сила може заломатися на чімсь. Наразі Гітлерові ніщо не загрожує ззовні, та хто знає, як скінчиться та війна з католицькою Церквою, яку правдоподібно підготовляють в Німеччині. Гітлер зробив більше як Бісмарк і зробив без одного вистрілу. Та між Наполеоном і Бісмарком є велика ріжниця. Наполеон був величніший, Бісмарк мав більше поміркованости. Діло Наполеона було багато ефектовніше, Бісмарка треваліше. Чи Гітлер, який має ґеній перемоги і пригадує Наполеона, знайде в собі міру Бісмарка? Ось питання, на яке відповість нам щойно історія кількох надходячих років.

Католицизм і ендеки

„Варшавскі Дзєн. Народови“ в ч. 312 приніс цікаву редакційну статтю п. з. „Чи тріскають мури недовіря?“ В ній пише:

Кс. Яцек Воронецкий беручи участь в анкеті зорганізованій Маврикієм Воссардом (гл. „Націоналізм а католицизм“, Познань 1927, ст. 115) пише: „Є націоналізм либеральний, його підстава ненависть, він менше або більше атеїстичний і нетичний... дуже шкідливий для розквіту національного життя народів. Та є також націоналізм християнський, спертий на підставах любови. Нажаль, його замало беруть під увагу католицькі теольоги і фільософи, переняті виключно поборюванням першого націоналізму... Великий вже час, взятися до дослідів тих таких важних справ“.

Навіяни сі зовсім влучні замітки кс. Воронецкого, орган польських ендеків притворюється, що то власне він заступає той другий націоналізм, спертий на любови!... І пише далі так:

„Тепер уже щораз частіше появляються в „Пшеґльонді Повшехн'ім“ (органі Єзуїтів) і покревних йому видавництвах погляди й оцінки, навіяні сердечнішим духом. В листопадовім ошитку „Пш. П.“ знаходимо таку оцінку антисемітизму пера кс. Й. Крушиньского, б. ректора Катол. Університету в Люблині:

„Не можна дивуватися, що антисемітизм прибирає на силі і стає рухом цілком безкомпромісовим. Трактований як самооборона — стає історичною конечністю. Особливо в наших спеціяльно тяжких відносинах такий антисемітизм стає постулятом життя, услівям національного істнування“...

Мило нам — пише головний орган ендеків — ствердити, що наш 50-літний дорібок дочекався навіть певного рода позитивної похвали й заохоти на будуче, бо кс. проф. др Й. Крушиньский кінчить свої уваги таким ствердженням:

„До сего часу наш польський націоналізм, хоч йому чужі всякі расистичні засади, довершив великих перемін в умовости всеї суспільности. Віримо, що й на будуче його праця буде видавати гарні висліди мимо величезних трудностів на його шляхах“.

„Варш. Дз. Нар.“ кінчить так: Ми склонні бачити в тих оцінках і бажаннях, поміщених у „Пш. П.“, потішаючий знак і доказ того, що збурення мурів недовіря між деякими катол. теольогами і фільософами та польським націоналізмом — не належить до неможливих річей.

Інакше кажучи, польські ендеки мають надію, що їх табор акції цькування зросте...

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА 2)

В Ляпляндії

З подорожніх записок у серпні-вересні 1938 р.

У кожньому селі є свої комуністи. Часом хто-небудь з них зникає, потім знову з'являється; це вони їздили до Росії, там їх вишколювали на большевицьких агітаторів та старшин. В деяких селах є такі люди, що нічого не заробляють, а проте добре живуть і мають багато грошей. Ось вони то й роблять тут червону пропаганду. По селах існують ріжні культурно-просвітні гуртки, збираються жінки ніби на каву й рукоділля, а в дійсности це справжні большевицькі зібрання. Люди тут темні, умови життя важкі й тому всякими гарними обіцянками й облудними словами легко збити чоловіка з пантелику.

Але фіни у своїй масі нарід патріотичний, працьовитий, чесний і непоіссований. Мають вони здоровий інстинкт, і тому, хоч робота червоних велика й вони витрачають на неї величезні засоби, зустрічає вона великий відпір. Все порядне, національно-настроєне гуртується й обєднується у своїх охотничих охоронних відділах. В кожньому селі є свої товариства, що їх ціль — підносити рівень культурного життя й виховувати людей в національному дусі та вказувати на червону небезпеку. Майже вся фінська патріотична молодь по селах зорганізована у своїй охоронній ґвардії. Вона постійно збирається на ріжні вправи й стріляння. Вона готова оборонять свою батьківщину, свої оселі й свої родини від зовнішніх і внутрішніх ворогів.

* * *

Кіттиля на мапі зазначена досить великими літерами, але в дійсності це невеличке село, справжне ляпляндське село. Розтягнулося воно на сім кільометрів. Здовж річки порозкидані хати. Є там гарна церква, школа, кілька крамниць, урядових будинків (в Кіттилі живе між іншим суддя на цілу Ляпляндію). Є тут аптика й лікарня.

Великий шлях з півдня на північ іде крізь село. Це єдиний добрий шлях. Всі інші дороги такі, що не тільки автом, але й звичайним возом переїхати важко. Село дуже мальовниче. Є гарні, чепурні дімки. Але взагалі населення дуже бідне й живе часто більш ніж примітивно, хоч є й люди, що посідають в цих околицях великі простори ліса й багато оленів. В багатьох селянських домах є радіо. Дехто має авто. Доми здебільшого побудовані з дерева і стоять трохи вище від землі на великих каменях. Дім немов стоїть у повітрі, і тепло все видуває. Кидається в очі те, що біля кожньої хати, чи то більшого дому, де живуть люди, неподалік стоїть лазня, по фінськи зветься вона „сауна“. По всій Фінляндії, як у південній, так і далеко на півночі, без „сауни“ обійтися не можна. Наперед будують „сауни“, а потім вже дім для життя. По суботах в усіх „саунах“ горять грубки й люди цілими родинами йдуть паритися. В зимі паряться так, що аж не можуть дихати, а тоді вибігають голі на мороз. Звичайно після „сауни“ лють напиток, що зветься „калія“. Це щось подібне до житнього квасу. Літом підчас жнив „сауну“ затоплюють щодня. Фіни вважають, що така лазня надзвичайно добра для здоровля та що завдяки парі всякі хороби з тіла виходять. Я ходила зі своєю знайомою до „сауни“ й ми так напарилися, що обидві ледве не вмерли, бо, звичайно, не звикли.

Населення займається тут здебільша лісовим промислом, також рибальством і мисливством. Дехто обробляє землю. Росте тут більш-менш усе, але дуже погано. Роботи багато, а наслідки мізерні. Кажуть, що раз на 10 років можна сподіватися кращого врожаю. В лісах працюють здебільша в зимі, тоді з усіх усюд приходять сотки й тисячі робітників, які живуть в бараках у лісі.

Лікар оповідав, що до нього постійно приходять люди, що порубали собі сокирами ноги й руки. Таких випадків у цій околиці буває що-року не менше як сто.

(Далі буде).

Промова Гітлєра

Про церковне і світське будівництво.

В Мінхені канцлєр Гітлєр отворив другу німецьку виставу архітектури й мистецького ремесла. Притім виголосив промову такого змісту: Передовсім нарід повинен бачити, що будується і як будується і то повинен се бачити вже в часі творення проектів. Тоді довідається, кілько величезної праці вкладається в це діло і навчиться ту працю шанувати. Тоді щезнуть ті критикомани, що огірчують і нераз до гробу передчасно ваганяють навіть визначних мистців. Вистава будівництва вже щодо проектів учить пошани не лише масу але вчить і самих мистців: бо в области мистецтва нема ні патентів, ні „охорони взірців", і не може бути. Така вистава вчить також тих, що дають замовлення. Та запитаєте: Чи можна в таких часах взагалі виконувати великі будівлі? Адже якраз сего року мусіли ми для вдержання мира відірвати від праці внутрі краю сотки тисяч людей та ужити їх до будови укріплень і касарень на заході. Одначе ті робітничі сили вернуться назад. Рішаюча річ у будівництві, щоб усе було пляново передумане. І в творах сеї вистави бачите се. Тут вложені не літа, а десятки літ праці, також моєї особистої. На доказ того вкажу лише на один проект: нової опери в Мінхені. Багато літ працьовано над ним і щойно тепер прибрано його в форму, але ще треба буде багато праці над ним. Тесаме відноситься до проектів великих будівель в Берліні та в цілій державі. Не забуваймо ніколи, що будуємо для будучих поколінь. Отже треба нам будівель великих, солідних, тривалих, достойних і гарних, що могли б видержати критику, яка триватиме століттями. Памятаймо й те, що маємо будівлі, які не відповідають цілі, задля якої їх збудовано. Наведу один приклад. В Німеччині є 40 міліонів протестантів і мають вони в Берліні центральну церкву свою, а в самім Берліні є їх 3½ міліона душ. Знаєте, кілько місця є в тій центральній церкві протестантизму? Всего 2.450 сиджень з числами! І се діється в епосі демократичного розвитку, причім доми Божі повинні бути найбільше демократичні, бож вони мають діло не зі станами або класами, але з душами всіх! А тут центральна церква віроісповідання, що числить 40 міліонів людей, має 2.450 місць! І може думаєте, що бодай той розмір технічно конструктивно передумано заки його забудовано? Де там! Будовано без ніякої думки... А там треба б святині найменше на 100.000 людей!... І тому ми будуємо галі на 100 і 200.000 людей. Будуємо такі великі будівлі, як тільки можливо при теперішнім стані техніки, бо будуємо на вічність. Коло р. 1800 німецьке містечко, що мало 15 до 20.000 душ, будувало театр на 1200 місць, але як воно зросло до числа 100 або 150.000 душ, то також будує театр на 1200 людей! Притім забувається, що орхестра зросла за той час з 16 до 60 осіб, що на сцені виступає нераз до 500 осіб! Отже виходить, що два видці малиб утримувати одного артиста... Подібні річи бачимо і в будовах державних та міських ріжного рода: ще ті будови нескінчені, а вже показується, що вони замалі. А чим більші ті будівлі були б, тим менше ставало б число урядів, що росте до безконечности: бо мені здається, що нема нічого гіршого як конкуренція числа урядів з числом кімнат. Отже треба ввести якийсь лад і порядок у все те будівництво, тим більше треба, що переживаємо тепер основини великої й сильної німецької держави, що виходимо з замішання партій, станів і конфесій на шлях свідомої єдности. Держава, яку тепер основуємо, не може бути мухою-однодівкою, бо сю державу держать і розбудовують не поодинокі групи інтересентів, а ввесь нарід, перший раз в історії — ввесь нарід німецький! Будівництво заплідніює також скульптуру і малярство. Придивіться тут лише двом пластикам, що олицетворюють партію й армію: вони належать до найкращих появ у Німеччині. З того всего й мистецьке ремесло черпатиме багато опонук. І тому получили ми його виставу з виставою будівництва. Мистці належать до людей, які не знають ні 8 ні 10-годинного дня праці, бо праця, коли вони раз нею переймуться, держить їх при собі і в день і в ночі, навіть у сні не дає їм спокою, вони вже не можуть покинути її. Дякую їм за їх безмірний труд, дякую іменем всего народу, хоч найбільша подяка для них міститься в самій творчости. Вона забезпечує їм безсмертну память, що доказує й отся вистава, яку маю честь отворити.

Що вітер вирвав з рук Чемберлєна

Англійський публіцист Стюарт Годґсон оповістив книжку п. з. „Чоловік, що вратував мир" про Н. Чемберлена. В ній пише м. ін.: Коли англ. премієр 30. IX. 1938 р. вертався літаком з Мінхену до Лондону, знав, що його витатимуть маси народа. Отже приготовив собі коротку промову олівцем на папері. Зміст тої промови полягав на твердженні, що не буде вже більше війни. Коли Чемберлєн висів на летнищі Гестон під Лондоном і товпи народа зачали його овацийно витати, він виняв з кишені картку, на якій мав диспозицію промови. В тій хвилі зірвався сильний вітер і вирвав премієрові з рук картку з предсказуванням, що не буде війни.

Лікарський фейлєтоник.

Що скорочує нам життя?

Статистика виказує, що в останньому двацятьлітті пересічна людського життя продовжилася, та це головно завдяки меншій смертности немовлят і дітей. Коли возьмемо під увагу тільки особи вище 35 літ, то переконаємося, що пересічна довжина людського життя майже зовсім не зросла. Навпаки правдоподібність дожити до 60 чи 70-го року життя сьогодні менша ніж напр. тому сто літ, і людина, яка вмірає зі старости, — це феномен і то всупереч незвичайному поступові медицини й хірургії. Найбільший ворог людства се недуги, зокрема: недуги серця, рак, недуги нирок, запалення слїпої кишки, цукриця і нещасливі випадки. Перша умовина довгого життя се скорійша консультація у лікаря, який може основно оглянути цілий організм. Мало людей примінюється до сего і всі переважно складають візиту лікареві щойно тоді, коли недуга вже сильно підірвала організм. Консультація переведена у відповідному часі може запобігти неодній важкій недузі; аналіза виказує початки цукриці, яким лікар може впору зарадити, примінюючи відповідну дієту, або, коли вже гірше, впорскуючи інсуліну. Заразні в зубах, у міґдаликах і т. д. викликують нераз серцеві недомагання або артретизм (ревматизм). При туберкульозі (сухотах) і пістряку пересвітлення дають можність викрити недугу і відповідно її лікувати. Найчастіша причина смерти це серцеві недуги, що їх спричиняють головно перевтома і нераціональне відживлювання. Раз-у-раз скоріше темпо сучасного життя приневолює людський організм до щораз більших зусиль, а приріст ваги утруднює ці зусилля, перетяжуючи працею серце, артерії й нирки. Розумне відтовщення організму і відпочинок се найлучша запорука здоровля.

З Америки

Конґрес польського духовенства.

Наспіли вже дописі до польської преси про конґрес польського духовенства, який відбувся в Пітсбургу, при кінці 1938 року. В конґресі взяло участь 200 польських священиків і еп.-суфраґан з Детройту Стефан Возьніцкий. Ціль конґресу була: відновити загальну орґанізацію польського духовенства у всіх дієцезіях Америки та обговорити справи релігійні й національно польські.

Зїзд зачався богослуженням в однім з польських костелів у Пітсбургу. Проповідь виголосив провінціял польських Францішканів в Америці, кс. Юстин Фіґас, з чого видно, що й польські монахи брали участь у конґресі. По богослуженні промовляв також від вівтаря еп. Возьніцкий. Зміст: Живемо в часах, коли світські люди вказують шлях навіть священикам, провідникам народу, і диктують їм, що і як робити. З одної сторони загал поляків в Америці домагається вдержання польського характеру парохій і польських шкіл при них, а з другої сторони є вже такі польки мами, які щораз частіше домагаються, щоб їх дітям у парохіяльних школах „не завертати голови польською мовою і польськістю". Це проблема делікатна і найтрудніша, бо се питання, як зберегти польськість в Америці.

Крім того конґрес застановлявся над иншими справами, такими як Катол. Акція, опіка над молодю, суспільна справа, польско-амер. шкільництво, справа вдержання Польського Семинара в Орчерд Лейку, польське проповідництво, співпраця зі світською інтеліґенцією та з купецтвом, ширення культу святих, особливо польських, допомога інвалідам з армії Галера і ин.

Президіював пралат Александер Пітасс з Бофала, братанок відомого діяча кс. Пітасса, що разом з кс. Крушкою довго боровся за рівноправність польської мови і клеру в катол. Церкві в Америці. Участь у конґресі мав взяти місцевий ординарій Ексц. Бойл, але в останній хвилі прислав привіт з оправданням, що він хорий. Апост. Делеґат з Вашинґтону Архиеп. Чіконяні прислав конґресові благословенство Св. Вітця, а польський амбасадор ґраф Потоцький ґратуляції й делеґата дра Ріпу, консуля з Пітсбурґа. Конґрес закінчився ухваленням резолюцій про безоглядний послух Св. Вітцеві, про вірність американським ідеалам та культурі, традиції й мові польській.

Заінтересування конґресом, як видно з польської преси, було середне. Ініціятива урядити той конґрес вийшла з кругів молодшого духовенства, вихованого вже в Америці, на чолі з головою передконґресового комітету кс. Станцелевским з Ню Кестль. І участь у конґресі взяло більше молодших священиків ніж старших. Не дописали особливо польські священики з Шікаґа; хоч там є кількадесять польських парохій, то на конґрес приїхав тільки оден священик, канонік Ґронковский. Хоч знаний фейлетоніст американської Польонії парох Ісек, автор трьох книжок п. з. „Самоходом по Америці", писав, що на конґресі будуть сензації, то ніяких сензацій не було. То значить, що конґрес не був цікавий. Се як також мале число учасників (200 на близько дві тисячки польських священиків в Америці) уважають злим прогностиком, але кс. А. Сиский пише в „В. Дз. Нар.", що горяча дискусія на конґресі в справах релігійних і польських була потішаюча й будуюча.

Дуже пожаданим було б, якби хто з українського духовенства в Америці, поінформував нашу суспільність у пресі і про той конґрес і про инші змагання польського духовенства за океаном.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Нові видання

Душпастирський Календар на 1939 рік. III річник. Зладив о. П. Кисіль ЧСВВ. Накладом і друком ОО. Василіян у Жовкві. Стор. 150+26 нпг. Формат 14,2×9,2 цм.

о. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Вільнодумці й вільнодумство.** Бібліотека Релігійної Освіти, ч. 24. 1938. Друкарня й видавництво ОО. Василіян у Жовкві. Стор. 32. Формат 16.9 × 12.4 цм.

Сектанти. Зладив о. Ст. Демко. Друге видання. Католицькі читання, ч. 10-11. (Жовква) 1939. В-во ОО. Василіян у Жовкві. Стор. 24. Формат 16,7×12,1 цм.

Дарія Віконська: **За силу й перемогу.** Нариси. Частина перша: За державну бронзу. Львів 1938. Накладом Л. Малицької. Вінета роботи арт.-мал. Василя Дядинюка. Друковано 1000 примірників. Сторін XI+1 нпг.+285+5 нпг., формат 19×25 цм. — Книжка видана розкішно. Про зміст її поговоримо окремо.

Володимир Січинський: **Чужинці про Україну.** Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. Львів, Видавнича кооператива „Червона Калина", 1938. Ст. 208. Форм. 21.3 × 15 цм. В тексті ілюстрації.

Ілько Борщак: **Карпатська Україна у міжнародній грі.** Львів, 1938. Накладом вид-ва „Наше Слово". Стор. 62. Формат 20.2 × 14.2 цм.

Проф. Михайло Грушевський: **Українська шляхта в Галичині на переломі 16 і 17 в.** Бібліотека „Дзвонів", ч. 28. Львів 1938. Сторін 15 + 1 нпг., формат 17.5 × 25.1 цм.

Юрій Липа: **Вірую,** вибрані вірші. Бібліотека „Дзвонів", ч. 29. Львів 1938. Сторін 67 + 1 нпг., формат 17.9 × 25.9 цм.

Степан Шах: **Іван Зілинський.** Світоч вихованців перемиської гімназії. Відбитка з „Пропамятної Книги" ювилею 50-ліття державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі „Де срібнолентий Сян пливе". Перемишль 1938. Накладом власним. Сторін 12. Формат 23.6 × 17 цм.

Олександер Тарнович: **Ганнібаль,** вождь Картаґіни, з одним портретом і мапою. Українська культурна скарбниця, ч. 23, 24, 25. Львів: серпень, вересень, жовтень 1938. Видавець: Видавництво „Батьківщина", Василь Крохмалюк. Сторін 287 + VII + 9 нпг., формат 12.5 × 17.5 цм.

Чезаре Меано: **Серця на грані** (Questa povera Arianna) за дозволом автора з італійської мови переклав Михайло Островерха. Львів, 1938. „Українська Бібліотека", ч. 71. Видавець Іван Тиктор. Сторін 128. Форм. 17.5 × 12.8 цм.

Зусилля й успіхи читанки для молоді уложив А. Гаврилко. Кооперативна Бібліотека ч. 15. Львів 1938. Накладом автора. Сторін 24, формат 15.4 × 23 цм.

Правильне, скоре і дешеве прання всякого білля та чищення предметів домашнього вжитку. Поради і приписи. Накладом фабрики „Мота". Ст. 24. Формат 16.9 × 12 цм.

Гнат Суховерхий: **Мохаммед.** Арабський пророк. Видавництво „Дешева Книжка", ч. 17-18. Рік IV. Жовтень 1938. Ціна 20 гр. Формат 17.5 × 12.9 цм.

Перший український педагогічний конґрес 1935. Львів, 1938. Накладом Товариства „Рідна Школа". Ст. 250. Форм. 21.5 × 15.5 цм.

Hongrois, Slovaques et Ruthènes dans la vallée Danubienne par Edmond Tarján et André Fall. Budapest, 1938. Сторін 6! + 1 нпг., формат 14 × 20.3 цм. До книжки долучені три карти: геополітична карта Чехословаччини, карта території заселеної мадярською більшістю, охорона мадярської індустрії. — Се звичайна мадярська агітка.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. др Волошин заявив представникові пражських „Лідових Новін", що найактуальніше завдання карпато-українського уряду підготовка виборів до автономного сойму і розбудова шкільництва, яку завершить перенесення українського університету з Праги до Хусту.

УРЯД КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ оповістив декрет, який дозволяє уживати офіційної назви держави „Карпатська Україна".

„КАРПАТІ МАДЯР ГІРЛЯП" пише, що правительство Карпатської України предкладало Мадярщині 25 громад за відступлення Ужгороду і Мукачева, але мадяри не приняли предложення.

КОЛО МУНКАЧА і недалеко Ужгороду (коло м. Надьгеройц) прийшло на днях до стрілянини між чеськими і мадярськими військовими відділами. Були вбиті і ранені по обох сторонах.

ЧЕСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ замкнули демаркаційну лінію коло Ужгороду і Мукачева внаслідок перестрілок, які там були в останньому часі.

МІН-ВО ВНУТРІШНИХ СПРАВ змінило назви німецьких кольоній в Галичині (пов. Дрогобич) Йозефсберґ на Кросницю, Кеніґсав на Рівне, Гассендорф на Вулично Мале, Уґартсберґ на Випучко і Найдорф на Полмоновичі.

ВІДЕНЬ, ДРУГА СТОЛИЦЯ НІМЕЧЧИНИ, явно веде радієм завзяту протимадярську пропаґанду і то в українській (!) мові! Так тяжко журиться краківський ІКЦ...

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПОЛЬЩІ й ОЗОН не взяли участи в похоронах Романа Дмовского.

ПРОТИМАСОНСЬКИЙ ДЕКРЕТ в Польщі не допровадив до уявнення масонерії. Так пише К. Шиховский у 5 ч. виленського „Слова".

ОКРУЖНИЙ СУД У ЛЬВОВІ цофнув конфіскату книжки „Вибір з промов і з творів Вінкентія Вітоса".

ПРАВИТЕЛЬСТВО СССР повідомило голову польського церковного комітету в Москві, що кожної хвилі може звернути полякам до ужитку їх костел ім. Петра і Павла, замінений рік тому на клюб.

ЮГОСЛАВІЯ має уступити Угорщині місто Зенту з околицею за остаточне зречення Угорщиною дальших територіяльних претенсій.

„БУНД ДАЙЧЕР ОСТЕН" (Союз німецького Сходу) зачав протипольську кампанію на Шлеську. При тім показують мапи, на яких цілий польський Шлеськ з Познанем і Ґрудзьондзом означений як німецька область. („Вєк Нови", ч. 11.305).

В БЕРЛІНІ сконфісковано на днях ряд анґлійських щоденників.

ШВЕЦІЯ І ФІНЛЯНДІЯ рішили спільно укріпити Аляндські острови, щоб забезпечитися перед евентуальним нападом з боку Совітів.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІН. ЗАҐР. СПРАВ ґр. Чіяно має предложити Югославії місто Зарў за признання Альбанії виключним тереном впливів Італії.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило вислати окрему місію до Австралії. Та місія має провірити можливости розбудови фабрик літаків в Австралії.

ПРЕМІЄР СИРІЇ Джеміл Мардан заявив, що незабаром відбудеться в Сирії плебісцит з запитом, чого хоче нарід: незалежности чи французького мандату.

В СИРІЙСЬКИХ МІСТАХ: Дамаску, Алеппі, Гомсі і Гамі відбулися патріотичні маніфестації на річ самостійности Сирії.

Гумор. — Шеф до панни в канцелярії: Вчера ви просили мене звільнити вас, кажучи, що мусите йти до лікаря. Пів години пізніше я бачив вас у каварні в якимсь паном... — Так, пане докторе, це був якраз той лікар, мій наречений.

Гумор. — Чи ви схочете бути моєю жінкою? — На жаль не можу, але все буду мати признання для вашого ґусту і доброго смаку.

НОВИНКИ

Українські радіоавдиції висилають словацькі радіовисильні в отсих годинах, в будні дні: 7.20, 12.55, 16, 19, 22.15, в неділі й катол. свята: 12.20, 19 і 22.15. Програмові авдиції: в неділю 14.30, ві второк 18, в четвер 15.45, в суботу 18. — Віденська радіовисильня надає вістки в українській мові щодня в год. 7.50 вечером.

В Карпатській Україні є ще тепер 15 тисяч чеських урядників. З того числа около 5.000 урядників ще продовж сього місяця віддадуть до розпорядимости Праги. На перший вогонь підуть ті, які не проявили належної льояльности до уряду о. Волошина.

Міністерство шляхів Карпатської України урухомило зелізничу комунікацію на лінії Ясіня — Хуст — Прага. Покищо курсують тільки поспішні поїзди.

Нові костели й римо-катол. парохії. У зборівському повіті викінчено недавно дві римо-катол. каплиці в Жабиню й Реневі та два польські Людові Доми в Присівцях і Гукалівцях. В будові є тепер великий костел в Ярчівцях і каплиці в Серетці, Ратищах, Чистопадах, Кудинівцях, Конопниці й Годові. Людові Доми будується в Гаях Розтоцьких, Млинівцях, Товстоголовах і Білокерниці. У вересні 1938 р. повстала нова римо-катол. парохія у Зарудді. В найближчім часі римокатол. парохії повстануть в Ярославичах і Білоголовах.

Коломийське староство виселило з Жабя на 3 роки п. Миколу Крижанівського. Виселений оставив хору жінку, двоє малолітніх дітей та 76-літнього батька.

5.000 нових учительських етатів передбачує прелімінар буджету на 1939-40.

Польська преса звідомляє, що в селі Нетреба пов. Сарни перейшло на римокатолицизм около 100 осіб, переважно з назвисками Шеремети. Рівночасно в сусідньому селі Окопах перейшло з православя на римокатолицизм 77 Шереметів.

На совітській Україні збудовано в останньому часі 8 перешкоджуючих радієвих стацій. Вони мають унеможливлювати відбір стацій німецьких і чехословацьких. За слухання тих стацій загрожує кара 20 літ вязниці.

Часопис бачванських українців „Руски Новини" виходить від нового року у збільшеному обємі причому передплата знижена.

В Польщі є 34.480 бібліотек з 15 міл. 800.000 томів. З того на публичні бібліотеки припадає 26.9%, на бібліотеки вселюдних шкіл 66%, середніх шкіл 3.9% учительських шкіл 1%, високих шкіл 0.06%, на військові бібліотеки 0.04% і вкінці на вязничні бібліотеки 0.4%.

Сербські археольоґи відкрили сліди славного міста Юстиніяна, яке в кількох століттях по Христі мало велике значіння для Балкану.

Плян перебудови Берліна, затверджений канцлером Ґітлером, передбачує будову 9 величезних підземних автострад під Берліном та великої площі для масових віч і демонстрацій.

В Німеччині є тепер 700 великих живців, не рахуючи літнищ і менших відпочинкових місцевостей, яких в Німеччині є около 10.000.

Двобої між німецькими офіцирами можуть відбуватися тільки за спеціяльним дозволом канцлера Ґітлера як начального вождя німецької армії.

Найширший міст на світі будує мала Данія. Той міст лучитиме Ютляндію з островом Зеляндією і матиме 1 км. ширини.

Гумор. — Як думаєш, що може статися в новім році? — Та по нім можна всього сподіватися, навіть того, що буде лучший ніж старий.

Гумор. — Коли не здам іспиту, заскаржу професора до суду. — На якій підставі? — На підставі параґрафу, який каже, що хто використовує чужу несвідомість, щоб заподіяти йому шкоду, допускається проступку.

Зима се час, коли відновляється передплату ґазети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

Вийшов новий великий твір Оттона Керна п. з. „Релігія Греків". Він має три томи і спертий вже на найновіші досліди.

Норвезький корабель „Смараґд" затонув у віддалі 600 миль від Ню-Йорку. Залогу врятував американський корабель.

В Букарешті в однім з домів наступила експльозія. Пожежна сторожа, яка прибула негайно на місце випадку, відкрила в домі тайну лабораторію, в якій приготовляли правдоподібно пекольну машину. Один з мешканців дому, проф. Дімітреску, погиб від ран, другий втік.

У Швайцарії живе тепер 1.244 міліонерів. Вони мають разом 2 і пів міліярда швайц. франків.

В „Палаті Інвалідів" у Парижі, збудованій за часів Людвика XIV, вибухла пожежа, яку вдалося згасити щойно по кількох годинах боротьби з вогнем. Пожежа повстала в тій частині палати, де міститься команда паризького ґарнізону. Підчас рятункової акції були присутні марш. Петен, прем. Далядіє і мін. Сарро.

Андре Моруа видав у Парижі Вольтерівську антольоґію. В ній подав те, що не застарілося ще з шалених писань того ворога Церкви. Мало того лишилося.

У Франції викінчують будову найдовшої у світі лінії електричної залізниці. Вона довга 820 км. і провадить з Парижа до м. Гендае, малої місцевости при еспанській границі над Біскайським заловом.

Директор Уряду Морського Рибальства у Франції твердить, що Атлянтида лежала між Африкою й Еспанією.

Найдешевші авта на світі виробляють у Франції. Т. зв. „народний віз" коштує там 14.000 фр. (1.990 зл.).

Гумор. — Так, мій дорогий, горівка і тільки горівка се причина твого нещастя. — О, дякую тобі, приятелю! Тільки ти один не приписав мені вини!

Гумор. — Природно боронитьсь. — Суддя: Отже ви в год. 3 над раном дісталися до помешкання сусіда. Що ви там робили? — Обвинуваченій: Я був пяний і думав, що се моє помешкання. — Добре, але чому ви втекли до кухні, коли надійшла господиня? — Бо я думав, що се моя жінка...

В Бельґії створено Флямандську Академію Медицини. Король Леопольд III іменував 12 перших членів Академії, між якими є сім лікарів з Антверпії, три з Ґенту, один з Бріджу й один з Лювену.

Бельґійський антипарляментарист („рексіст") Пер Дай написав „Малу історію бельґійського парляментаризму". Преса твердить, що твір його доволі об'єктивний.

Бельґійське видавництво „Лібрер Вандерліндєн" в Брукселі видало антольоґію лавреатів Нобля.

З ініціятиви правничого виділу університету в Амстердамі майже сто університетів на цілім світі підписало заяву з протестом проти переслідування Жидів у Німеччині. (ЖАТ).

Повість Р. Кіплінґа „Світло, що погасло" буде сфільмована в Голивуді в Америці.

Злучені Держави Північної Америки рішили остаточно, не дати Німеччині ґелія до наповнювання цеппелінів. Внаслідок того Німеччина домаґається вороту 200 сталевих збірників, які мали бути виповнені ґазом в Америці.

Міліон злотих що години видає Анґлія на зброєння. За рік вона матиме 10.000 літаків, а тонаж воєнної фльоти зросте до 1,800.000 тон.

Австралійське радіо надавало недавно концерт виконаний вязнями в м. Ґолбурн, засудженими на досмертну вязницю.

Проф. Говел в Ню-Йорку мав відкрити лік проти гемофілії (хороби крови).

В Ню-Йорку засудили італійський корабель „Рекс" на 4.000 долярів кари за те, що привіз двох пачкарів наркотиків (героїни). Вони дістали по 10 літ тюрми.

Найдовший шлях світа є в Злучених Державах Півн. Америки. Зачинається він у самому Ню-Йорку, на розі 42 вулиці і 5 алеї. В тім місці є стовп з написом: „Шлях Лінкольн — Сан Франціско" 3.384 миль". Отже довжина того шляху виносить приблизно 5.955 км.

Здобуту в Єгипті славну шаблю Наполеона купив на ліцитації за великі гроші єгипетський король Фарук. Таким чином та шабля по сто літах вернулася до Єгипту.

1000-ліття Каїра обходитимуть Єгиптяни в 1943 р. Одночасно обходитимуть 1000-ліття „Алязґару", найбільшої мусулманської школи.

Палестина має тепер 1,420.259 мешканців, у тому 403.497 жидів, 895.144 магометан, 103.831 християн та 11.787 інших.

Жертви. В Пані Ірина Людкевич в Лаврові, п. в місци: зл. 2 для українських безробітних.

Гумор. — Горить дім жида в малім місточку. Люди позбігалися, а власник дому, делікатний з вигляду чоловік, тішиться і сміється, аж заходиться від сміху. Його питають: — Ти чого так сміешся, коли твій дім горить? — А він відповідає: — Ви не знаєте, як мене кусали блощиці, тепер вони смажаться.

Гумор. — Не мають иншого клопоту. — На новий рік рано збудилися два вязні, засуджені на досмертну вязницю. Оден каже: — Я мав дуже прикрий сон. — Який? — Та снилося мені, що господар виекcмітував нас з помешкання і ми мусіли забиратися.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жебрак в пурпурі.
МУЗА: Нага правда.
ПАКС: Пташник з Тиролю.
РОКСІ: Мала й велика любов.
СТИЛЕВЕ: Вязниця без крат.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

НОВА КНИЖКА

В БУДАПЕШТІ

на 34-ім Евхаристійнім Конґресі

Се перший український опис міжнародного Евхаристійного Конґресу пера д-ра Осипа Назарука.

160 СТОРІН, ЦІНА 60 СОТИКІВ.

В книжці порушена справа асиміляції мадярами наших братів за Карпатами. Отже книжка дуже актуальна.

КАМ'ЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5: telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, неділя, 15 січня 1939. Ч. 3 (1203)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.-

„Милі гості" в Римі...

Приїзд англійських міністрів Чемберлена й Галіфакса до Риму притьмив всі інші події міжнароднього життя. Вони виїздили з Англії серед величезних демонстрацій, звернених проти їх виїзду і ще більше проти всяких уступок Італії й иншим диктаторським державам. Зате в Римі привітали англійських міністрів так сердечно як уміють витати мабуть одинокі мешканці сонячної Італії. Також промова Муссолінія на бенкеті, даним в честь гостей у Венецькій Палаті, була виїмково сердечна. Він говорив: Чуюся щасливим, що можу привітати Вас, Пане Премієре, і льорда Галіфакса в Італії і в Римі та висказати Вам як милим гостям і представникам великого заприязненого народу симпатію, з якою італійський нарід слідив і не перестає слідити працю вашу і всего британського правительства, виконувану з великою терпеливістю для справи поєднання і мира, спертого на справедливости. Відтак вніс тост на честь короля Великої Британії та на щастя і велич англійського народу. Премієр Чемберлен відповів річево кажучи, що для нього було правдивою приємністю зазнати такого сердечного приняття і довідатися, що вже вчера в Римі й Лондоні почалася вимінa військовими інформаціями... Вислід розмов можна буде спрецизувати щойно в слідуючім тижні.

Спис українців і білорусинів у Німеччині.

Польська преса звідомляє: Правительство Німеччини постановило перевести спис всіх українців і білорусинів в цілій Німеччині. Замешкалі там українці й білорусини мають виповнити квестіонар, в якім є такі питання: 1) До яких українських (або білоруських) організацій належите? 2) Які маєте військові кваліфікації (назвати полки російської чи иншої армії, в якій ви служили). 3) Який маєток сконфісковано вам на території СССР?

Українські діти на кризі втекли з СССР.

ПАТ звідомляє: На ромунсько-совітській границі коло місцевости Сороки над Дністром двоє дітей, 8-літній Кость Соків і його 7-літня сестра, втікали на кризі через Дністер на ромунську сторону. Вже коло ромунського берега крига пішла на дно. На крик дітей надбігла пригранична сторожа й виратувала їх.

Робітничі заворушення в Ленінграді.

В ленінградських фабриках „Большевик", „Скороход" і „Кіров" вибухли заворушення робітників, яким фабричні каси перший раз відтягали з платні потручення за спізнення або за невиконання праці в призначенім часі. Дирекції тих фабрик покликали відділи міліції, а коли міліціянти не могли дати ради робітникам, покликано відділи військ ГПУ, які увязнили коло 500 робітників.

Чого домагаються німці в Польщі?

Польська преса пише, що в Катовицях відбувся зїзд німецького учительства, який ухвалив отсі домагання: 1) ввести в німецьких школах у Польщі підручники уживані в Німеччині; 2) німецьку програму навчання і 3) допустити до німецьких шкіл у Польщі тільки вчителів німецької народности, вишколених на спеціяльних курсах в Німеччині. Польська преса називає ті домагання „незвичайно безличними". Обурення з того приводу слідне в усій польській пресі.

Зріст репресій проти польської меншини в Німеччині.

З Берліна звідомляють, що репресії, звернені проти польської меншини в Німеччині, в послідним часі прибирають на силі. Вислів тих репресій се щораз частіші примусові виселення польських діячів у глибину Німеччини. На Шлеську і в Східній Прусії кілька діячів польських священиків одержало приказ опустити дотеперішні місця осідку. В Східній Прусії чотиром польським діячам вручено поліційні накази, щоби продовж 8 днів опустили Східну Прусію. („Хвіля").

Чіяно їде до Білгороду.

Італійський міністр заграничних справ гр. Чіяно поїде 19 с. м. в тридневну гостину до Югославії, куди його запросив югославянський премієр Стоядінович. Перші дні буде міністр на полюванні в державному маєтку Белє над рікою Тисою, що лежить недалеко мадярської границі. 22 с. м. приїде до Білгороду, де відкрие виставу італійської книжки. Опісля буде принятий на авдієнції у регента Павла. Темою розмов буде мабуть перегляд европейських взаємин зі спеціяльним узглядненням наддунайського басейну.

Міністеріяльний обіжник у справі загального ополчення.

Мін-во внутрішних справ розіслало обіжник до воєводів і старостів у справі підофіцирів і рядовиків загального ополчення, які не підлягали військовій службі по скінченні 50-го року життя. Мін-во в порозумінні з мін-вом військових справ зарядило, щоб виїмково мужчин, уроджених в р. 1887 і старших, які не мають устійненого відношення до військової служби, не покликувати до військових поборових комісій. Сей розпорядок не відноситься до осіб, які з якихнебудь причин не унормували свого відношення до військової служби перед поборовими комісіями, бо ті особи обовязані ставитися до побору до кінця того календарного року, в якому вони кінчать 60-ий рік життя.

Жар грошей на Далекому Сході.

Відколи Японія оповістила трилітній плян господарської експанзії та самовистарчальности у звязку з Манджуко та Китаєм, занепокоїлася не лиш Америка але й Англія. Інвестиції Америки в Китаю виносять 40 міл. фунтів, Англії коло 250 міл. фунтів. За границею має Англія тільки в Аргентині більші інвестиції, коло 300 міліонів фунтів. З того ясно, що жар грошей вложених в Китай дуже пече Англію й Америку відколи Японія противиться політиці „отворених дверей".

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Морські зброєння

Занепокоївся велико-британський лев, хоч старається не показувати того по собі. Річ ось в чім: Панував загальний погляд, що канц. Гітлер зробить Европі такий новорічний дарунок, що предложить плян загального зменшення зброєнь, а він повідомив Англію, що хоче довести німецьку підводну силу до рівности з англійською. Потребу того узасаднює розмірно великою підводною силою СССР (150 підводних суден). Ворожа Німеччині преса пише, що проти совітських підводних суден треба б Німеччині більшого числа суден-нищителів, а не підводних суден звичайного типу. Вона закидає, що німці хочуть скріпити свою силу на те, щоби в часі війни нищити англійську торговельну фльоту й тим підірвати підставу істнування Англії. Вже за рік німецька підводна фльота матиме 71 підводних суден, з них 32 по 250 тон для оборони своїх берегів, 24 далекоморських по 500 тон і 15 океанічних по 750 тон. А в тім часі Англія матиме малощо більше як пів сотні підводних суден, хоч після умови з 1935 р. німці мали мати 45% тої тоннажі, яку має під водою Англія. Річ в тім, що німці будують менші підводні судна ніж англійські, отже перевисшили Англію числом суден.

Рівночасно у Вільгельмсгафен'і розпочав службу (7. І.) перший боєвий корабель нової німецької фльоти „Шарнгорст". Він має 26.000 тон поємности, 30 м. довжини, 20 ширини, 7.50 м. висоти, 26 вузлів на годину скорости, 9 гармат 28 цнтм. в потрійних вежах, 12 гармат 15 цнтм. в подвійних вежах, 14 гармат 10 цм. і 16 гармат 3.7 цм., для протилетунської оборони. Крім того се чудо техніки має 2 катапульти для 4 гидроплянів.

Що ж на те Франція? Дня 17 січня 1939 р. спускається на воду її новий боєвий корабель „Рішеліє", 35.000 тон поємности, що коштував міліярд і 227 міліонів франків. Другий подібний военний корабель „Жан Бар" коштуватиме ще більше, бо близько півтора міліярда франків. А два дальші военні кораблі, „Клемансо" і „Гасконь", кожний також по 35.000 тон, коштуватимуть по 1.800 міліонів франків! Крім того два 22.000 тон кораблі для воження літаків по 800 міліонів фр. і т. д. Підводну фльоту має Франція доволі велику.

Скріплення французької военної фльоти вимагає нових видатків для її баз у пристанях. „Пті Парізіен" пише, що ті видатки будуть такі:

Для Діега Свареза	200.000	фр.
Для Корсики	484.000	„
Для Сайгону	2,855.000	„
Для Фор де Франс'у	2,220.000	„
Для Казаблянки	852.000	„
Для Альжиру	9,800.000	„
Для Дакару	28,400.000	„
Для Бізерти	51,900.000	„

Разом коло 155 міл. фр. Але преса відразу пише, що сего замало, особливо для Корсики, де за 484.000 фр. можна перевести тільки деякі направи. Отже треба нових видатків і на се. У пристані Бізерта вже почалися великі роботи, на які в р. 1939 видадуть 24 міл., але се буде тільки перший етап робіт і видатків. В Альжирі найбільше коштів потягне арсенал „Меф-ел-Кебір". В Дакарі збудують велику пристань за 120 міл., а спеціяльну для підводних суден за 35 міл. фр. На будову арсеналу видадуть в Дакарі 3,500.000 франків.

ІЗЗА КАРПАТ

Цікавий голос німця про карпато-українську справу.

В 26.695 ч. „Н. Фр. Прессе" появилася замітна передовиця державного секретаря інж. Франца Кармазина п. з. „Народні проблеми Словаччини". Він пише: Трудніші (ніж у Словаччині) були відносини в Карпатській Україні. Тут чеська політика заливання країни чужинцями почалася від самого початку з великою силою. Адміністрацію віддано виключно в руки чеських урядовців і чехи „величаво" піднялися понад факт існування української народної ґрупи. А що дальше стоплювання українців з чехословацькою нацією було неможливе, отже пропаговано як перехідну появу бодай існування великоруської народньої ґрупи. В країні, яка під попередним мадярським режімом не набула політичного вироблення, не трудно було викликати велике замішання і піддержувати його літами. Навіть при недавнім народнім голосуванні (плебісциті) над справою мови навчання в школах більша часть населення не знала, за якою мовою навчання вона властиво голосувала. А боєву частину українства давлено всякими способами. Утрата (силою віденського арбітражу — Ред. „Н. З.") просторів важних для життя тої области мало що не поставила під знак запиту само існування незалежної Карпатської України, але з другої сторони се власне причинилося до перемоги українського національного руху (бо в околицях признаних Мадярщині було вкорінене москвофілство — Ред. „Н. З."). Також правительство Карпатської України, як і Словаччини, стануло на становищі, що мусять знайтися нові шляхи, які не йшли б рівнобіжно з тими, що ними досі йшло пражське правительство. Сеї засади хустське правительство держалося з залізною послідовністю і пішло так далеко, що не хотіло навіть соймом вязатися в своїх свобідних рішеннях: наперед хотіло мати порядок у своїм домі, заки покажеться світовій прилюдности своїми виборами.

Далі інж. Кармазин цікаво представляє як поляки не вичікуючи розумного рішення — зброєю вдоволили свої бажання. Значить, каже, вони перші хопилися сили як способу. Та всетаки, пише, бодай в початках польські змагання а німецькі, словацькі й українські від початку до кінця стояли під знаком права про самоозначення народів. Під іншими кличами провадила боротьбу мадярська ґрупа: вона хотіла прилучення до Мадярщини не заселених мадярами областей, але всего простору, який в 1918 році відлучено від Мадярщини. Назовні се закривано: німецькі секції мадярських партій формально розвязано, мадярська партія стала на становищі етноґрафічнім, але в дійсности як передтим так і потому не переставала робити заходів в цілі одержання цілої области. Навіть коли продовж міжнародніх переговорів ослаблено мадярське домагання цілости, видвигнено такі територіяльні жадання, що якби вони були здійснені, то решта країни була б нежиттездатна. Але й теперішній вислід далекий від етноґрафічного рішення, не кажучи вже про щоденні стрілянини на областях українській, словацькій і навіть на німецькій, які доказують, що не національна справедливість, але насильственні претенсії становлять підставу тої боротьби, веденої з напрасністю, яка не меншає. Та се вже инше питання, чи це розумно видвигати силу перед правом якраз в часі, коли далекосяглі міри провідника німецької нації дозволяють прочувати цілковиту перебудову співжиття між народами Европи. Правительства словацьке й українське, яким повірено долю карпатсько-німецької народної ґрупи, стоять перед питанням, чи хочуть вони дати взірець вирішення. Вони мусять притім виходити зі становища, що німецький, а спеціяльно нац.-соц. елемент не думає ні винародовлювати словаків й українців, ні позбавляти їх свободи, яку їм прецінь уможливив провідник німців, тільки що вони мають можливість, без примінення насильства, лише силою самої ідеї про нову національну справедливість влекшити життя народним ґрупам, які попали в їх державні спільноти. Вже свободи й уступки, які ті два правительства признали німецькій ґрупі продовж небагатьох тижнів, позискали для обох тих країв симпатії всеї, а щонайменше обєктивної публичної опінії світа. Остаточне взірцеве полагодження справи придбає обом тим краям не лише симпатії, але й діяльну допомогу всіх, що заінтересовані в мирній перебудові Европи... Сподіваймося, що Новий Рік стоятиме під сим знаком.

Зміст сеї статті доказує, що автор її аж до найменших нюансів знає події за Карпатами та взаємини між тамошніми етнічними ґрупами і силами, що борються за ті области.

З СОЙМУ

Українська справа.

На засіданні буджетової комісії сойму промовляв м. ін. український посол В. Целевич. Він сказав м. ін.: Українська справа в Польщі опинилася на мертвій точці. Тепер справа ще погіршилася. Українську проблему не можна трактувати як внутрішну справу Польщі. Польська суспільність не доцінює факту, що українці становлять модерний нарід, з яким не можна робити експериментів, як з пасивною етноґрафічною масою. Першою засадою мусить бути однакове трактування українського народу на всіх українських територіях польської держави. (Голоси польських послів: Нема української території в польській державі!). Дальше пос. Целевич домагався допущення української молоді до державної служби й обговорив діяльність П. А. Т-а. Внутрішна пропаганда, яку провадять ПАТ, Польське Радіо і польська преса, непотрібно дражнить великі відломи українського народу. Необхідно, щоб польське правительство виступило з програмою своєї політики в українській справі у великім стилі, в такім чи інакшім напрямі. Непевний стан шкідливий, бо нікого не вдоволяє. — Польський посол Ваґнер, полемізуючи з промовою пос. Целевича, заявив м. ін.: Коли правдиве твердження, що польсько-українські взаємини погіршилися, то вина лежить по стороні партії, яку репрезентує пос. Целевич і по стороні української суспільности. Треба конче, щоб українці зревідували свою політику, бо оглядання на зовнішну поміч се хибна політика. — Пос. Целевич заявив, що з уст пос. Ваґнера впала образа на адресу українських послів і політики, яку провадить українська парляментарна репрезентація, а саме що се кліка чужих аґентур. Пос. Целевич зажадав відкликання тої образи або доказів і заявив, що ту справу буде продовжувати на терені, який йому остає до розпорядимости. — Український пос. Скрипник з Волині заявив м. ін., що українська справа прибирає на силі. Треба конче розвязати ту проблему. Треба створити окремий уряд при президії ради міністрів, який мав би узгіднювати праці і пляни в цілі розвязки української проблеми. Не можна заборонити українцям в Польщі, щоб не переймалися подіями, які відбуваються поза границями Польщі. Не зроблено нічого, аби створити якісь позитивні вартости, що притягали б українську суспільність до польської держави. Дальше пос. Скрипник звертає увагу на підпирання русофілства на Волині. Там не можна дістати українських щоденників, зате всюди є російська преса! Вона побільшується, а ряд періодичних видавництв переміняється на щоденники. На промови пос. Целевича і Скрипника відповідав м. ін. прем. Складковский. Відповідь його подамо в слідуючім числі.

Муссоліні про жидівську еміґрацію

Між американським амбасадором при Квіринялі Філіпсом і Муссолінім відбулася 3 с. м. нарада, в часі якої порушено справу жидівської еміґрації з европейських країв. На американські суґестії відкриття Абісинії для жидівської кольонізації інспіровані президентом Русвелтом, Муссоліні відповів, що Італія засадничо годиться співпрацювати над розвязкою жидівського питання, одначе на його думку як еміґраційні терени для жидів надаються інші краї. Муссоліні згадав притім мало заселену Бразилію, Злучені Держави Північної Америки, де можна поселити величезну масу жидів, і совітську Росію, яка також має величезні простори, слабо заселені. Крім того Муссоліні заявив, що не може інтервеніювати у канцлера Гітлера у справі влекшення вивозу жидівських капіталів, бо між Італією й Німеччиною існує цілковита згідність поглядів на жидівську справу.

ІКЦ про напливове населення.

В 11 ч. ІКЦ появилася на 5 ст. статейка п. з. „З книги блудів у руській справі". В ній написано м. і. ось що: Зроблення руської мови одним з предметів науки там, де русинів ніколи не було і де вони тільки виїмково могли репрезентувати напливовий елемент — стало злочином не до вибачення супроти польськости і стало високо неморальним у відношенні до польської дитини у споконвіку польських місцевостях полудневосхідних воєвідств... (Далі слідує „взірцевий" опис бойкоту науки нашої мови в школі). Отже вперве довідуємося, що нас в Ґаличині „ніколи не було" і що ми тут напливові та що навчання нашої мови в школах се... неморальна річ... Цікаво, чи буде яке реаґування серед польської суспільности на такий прояв очевидного помішання, чи може він буде повторюваний поти, аж стане „загальним добром" хорих людей...

Зміни в поштово-телеґрафічній тарифі.

В поштовій тарифі з 1 січня 1939 р. введено ось які зміни: 1) обнижено телеґрафічну оплату за переказову телеґраму, устійнюючи гурт при телеґрафічних переказах до 200 зл. на 1 зл. і поверх 200 зл. на 1.50 зл., причому скасовано засадничу оплату за особисту переписку. 2) Першу одиницю переказу квоти піднесено з 20 на 25 зл., підвисшуючи одночасно оплату з 20 на 25 сот. 3) Введено пільгову оплату за книжки, брошури й ноти, що їх висилається до деяких країв. 4) Скасовано летунську оплату за воздушний перевіз у краю листів, поштових карток і переказів. 5) Скасовано летунську доплату за воздушний перевіз у краю пильних пачок. 6) Введено низку знижок для осліплих при пересиланню друків і книжок для осліплих.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Довкруги домовини Романа Дмовского

„Дзеннік Людови” в ч. 9 пише п. з. Божевілля „Часу”: Бідні опущені консерватисти бажають все таки дочіпитися до когось, щоб видобутися на поверхню політичного життя. Побачили людей на похороні Дмовского і подумали: ануж через них можна виплисти? І тому стали більше ендецькі ніж ендеки. І в „Часі” написали таке: „В катедрі св. Йоана довкруги домовини оповитої біло-амарантовим прапором, в асисті кількасот менших прапорів, в часі переймаючих жалібних співів витворився дивний настрій. І пригадався мені давний настрій в иншій катедрі, на Вавелі, коли я літ тому 25 як молодий філярет брав участь у торж. Богослуженні в нац. річницю. І тоді так як тепер зібралася патр. суспільність, сиві голови ветеранів повстання, багато молоді. Настрій скуплений, поважний, позбавлений всяких ціх офіціяльних. Як тоді так і тепер в 20-ліття відзискання свободи бракувало тільки представників держави. Тодішній брак був зрозумілий і природний — теперішній примушував до рефлексій і багатьох мусів дуже боліти”... До того додає „Дз. Л.”: Се порівнання неприсутности австрійського правительства на Вавелі й польського на похороні Дмовского — то грізний обяв божевілля й цілковитої затрати „Часом” політичної перспективи й поміркованости...

Англія ще не готова до війни

З. Грабовский пише з Лондону до ІКЦ ч 11: Найбільший ворог дневникарського предвиджування се підлягання суггестії середовища й останніх новин та небрання під увагу засад політики даного краю. Політика Англії (в часі коли вона уступала в Мінхені) говорила їй: 1) інтереси Англії не загрожені, 2) Англія ще не готова. Чому не готова, вияснює її військовий спец кпт. Лиддел Гарт у знаменито редагованім місячнику „Тге Контемпорери Ревю” за січень. Він рівночасно військовий звітовик „Таймс'а”, ум ясний, тверезий і прецизійний. Він пише: Щойно 26 вересня покликано в Лондоні персонал протилетунської оборони. Якби катастрофа наступила скорше, Лондон був би безборонний. Не існувала не тільки ніяка оборона з землі, не було навіть рефлекторів... До оборони 9 мілионового міста могли змобілізувати всего 100 протилетунських гармат, причім значна їх часть не мала приладів або амуніції!... Чому ж так було? Бо АРП (воздушна оборона) не належить до мін-ва війни і має „пеха”. Таксамо мається річ з летунством: хоч Англія мала коло 60 ескадр бомбовців, то була навіть слабша ніж заки зачинала дозброєння, бо ні одна з ескадр не була готова! До того не багато залог було вправлених до служби на них... А німці завчасу зрозуміли, що до бомбовців треба інакшого вишколення залоги. Вислід був такий, що з 700 англійських бомбовців можна було ужити 100, а німці мали проти них 1.500 з вишколеними залогами... Подібно було з боєвими апаратами („файтерс”). Ось чому уряд Вел. Британії казав чехам приняти домагання німців. Та чи се оправдання, коли теперішній уряд вже 7 літ при владі? І коли третина могутного буджету йде на збройення... Англія стоїть на половині дороги і не може рішитися на примус військової служби, а добровольцями трудно наладнати оборону краю. Ціла воєнна машина Англії переходить загальний ремонт, скрипить і затинається. Найлучша фльота, але й у ній треба поважних коректур, бо величезні дріднавти такі коштовні, що просто руйнують буджет, треба будувати лекші судна, особливо тепер, коли німці збільшають число своїх підводних суден. Чи Англія буде готова в 1940 р., не знати. Англієць не має охоти до воєнного ремесла в часі мира... Англія збройться помалу й отягаючись. Тому багато англійців думає, що на авантуру Німеччини на Сході можна б дивитися в першій стадії через пальці...

Згідна опінія про польські залізниці

„Пяст” в 2 ч. з с. р. пише під заг.: „Згідна опінія про залізниці”: Святочні недомагання залізниць ствердила згідно преса всіх напрямків. Є також згода щодо того, що найгірше було у варшавськім вузлі. „Дзеннік Бидгоський” пише: На свята опустило Варшаву поверх 120.000 осіб. Супроти зрештою слабих морозів і сніжних опадів дезорганізація на залізницях дійшла до верхка. Ще трохи а треба було б удатися під опіку війська. Скажім собі щиро, що в варшавськім вузлі кінчиться всяка комунікація вже від 4 степенів морозу. І друга правда висувається, що підваршавський вузол треба основно перебудувати. Бо діялися дантейські сцени з подорожними, а залізничі відносини найбільше піддавали критиці самі залізничники.

Німці, українці й поляки в Америці

Польський орган в Шікагу „Дзеннік Звйонзкови” пише: Серед американських українців зявилися українські агітатори, які в ярких барвах малюють образ „Злученої України”... Досі поляки й українці жили в згоді в Америці, часом навіть женилися між собою і була співпраця. Тепер зачинається підюджування. „Дз. Зв.” взиває польське правительство, щоби протиділало тій агітації.

Чи диктатори можуть уступати?

„Парізер Тагеблят” пише: В часі чехословацької кризи уряд Англії кермувався аксіомою, що диктатор не може робити уступок, коли вже раз рішився і перейшов Рубікон. Сей аксіом випливає з тези про неволю автократів. Послідовно випливає з того погляд, що закони тоталітарної диктатури, її постійна динаміка, не допускають до бремзування „колесниці долі”, бо се булоб рівнозначне з „гаракірі” для диктаторів... Тимчасом все те легенди. Як відомо Муссоліні скоро по обнятті влади обсадив грецький остров Корфу. Був се перший динамічний виступ фашизму, але під натиском Союза Народів і великодержав він скоро скінчився. Та се не стало катастрофою для диктатора. Таксамо й Гітлер вміє скоро уступати, як зробив се тоді, коли по убийстві Дольфуса 25. VII. 1934 р. Муссоліні мобілізував на Бреннері. Уступив також в травні 1938 р., коли Англія і Франція спільно проявили енергію. Якраз диктатури мають лучшу можливість закривати свої уступки, бо техніка їх пропаганди дуже розвинена. Отже модерний диктатор се не невільник свого престіжу. Свідомо ширений інакший погляд приневолює тільки противників диктатур ще перед битвою робити відворот. В дійсности і Гітлер і Муссоліні се дуже розумні й навіть дуже обережні політики, які вчас завертають, коли не бачать шанс...

З політично-регіонального гумору

П. з. „Досить вже тої маскаради” пише „Варш. Дз. Нар.” в ч. 317: В початках на польські нац. торжества дійсно їздили правдиві верховинці... А тепер висилають „Стшельців” чи „резервістів” у позичених для них строях. Як такий „цепер” („ціпак”?) чується в несвоїм одязі, як у нім виглядає і як поводиться, могліб сказати ті, що бачили замаскованих „верховинців”. І недавно виїхала до Варшави на Свято Незалежности така збирана з „ціпаків” делегація, між ними навіть один з б. поліцаїв-розвідчиків. Чиж не булоб дешевше висилати до Варшави самі одяги і там перебрати когонебудь? Кошт бувби менший, а ефект той сам. „Союз Верховинців” повинен вглянути в ту маскараду, бо се приносить уйму правдивим верховинцям.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

Дмовский, Пілсудский і Гітлер

Хто з них має рацію в українській справі?

П. з. „Шляхи ідеольоґічного відвороту” приніс „Роботнік” в 11 ч. цікаву статтю М. Недзялковского. В ній пише: З багатьох сторін піднесено в польській пресі, що Роман Дмовский як політичний діяч засадничо програв у своїм житті, бо ніколи не осягнув безпосереднього кермування долею РП, — але переміг як мислитель і головний творець доктрини польського націоналізму, бо своїм ідеольоґічним впливом обхопив круги значно ширші ніж кадри ендецької партії, ба навіть не малу часть колишніх завзятих противників. Є в тім твердженні багато правди, але є і глибока неправда. Неправда полягає на тім, що вплив Дмовского з а т р и м а в с я і сим разом таксамо як перед літами при зустрічі око в око з польськими рухами соціялістичним і людовим. Показують се ярко вислідки голосування до рад міських і громадських. Значить: Дмовский не здобув для своїх доктрин великої більшости серед мас робітничих і селянських. Працююча Польща відкинула його концепції. Отже він не виграв і як мислитель... А правда се, що при кінці свого життя Дмовский бачив капітуляцію перед його думкою поважного відлому людей, які ще сегодня називають себе „пілсудчиками”. Історія ідеольоґічної боротьби в польській суспільности в часі відбудови поль. держави має велику виховуючу вартість для слідуючих поколінь. Якраз тому треба перечеркнути й ліквідувати ті спроби „історичних поправок”, які нам сегодня підсувають в і м я а к т у а л ь н и х п о т р е б публіцисти з ОЗН-у або „Ютра Праци”. За приклад можуть послужити справи українська і жидівська. Коли мав рацію Дмовский у своїм розумінні української проблеми перед світовою війною і по ній, — в такім разі не мало рації уняття, яке тій справі давав Йосиф Пілсудский і як співкерівник ППС перед 1914 р. і як начальник поль. держави в рр. 1918—1922. Верхом ідеї Пілсудского в справі ролі Польщі у Сх. Европі була не так київська виправа (бо се був акт військовий) як у м о в а з П е т л ю р о ю (акт політичний). А верхом ідеї Дмовского в тій области була теорія про штучність українського руху і про те, що Україна засуджена „на віки вічні” на органічну злуку з Росією. Л е ґ е н д у п р о т у ш т у ч н і с т ь а к т у а л ь н о р о з б и в а е А д о л ь ф Г і т л е р... Коли мав рацію Дмовский, роблячи з жидівської справи „пупець світа” в навечеря світової війни, — то не мав рації Пілсудский, перестерігаючи поляків, що тут діло в ідеольоґічній диверзії проти незалежницького руху. Підніс сей закид у „Пшегл. Народов'ім” З. Балицкий і признав йому слушність. Так є! Треба скінчити з психозою „масонсько-жидівських повстань” 19 ст. Ґертих розвинув ті самі тези в книжці про „Трагізм історії Польщі”. Дмовский і Пілсудский то були дві противні концепції ролі Польщі в історії. Хто розстається сегодня з концепцією Пілсудского і признає рацію концепції Дмовского, той розстається з Пілсудским як з державним мужем. І ми (соціялісти) розсталися з Пілсудским але задля ріжниць понять у внутрішнім житті держави, — зате ми лишилися при переконанні, що Пілсудский дивився проникливим і бистрим оком в історичне завтра і в історично переломових хвилях рацію мав Пілсудский, а не Дмовский. Публіцисти й начальники ОЗОН'у повинні поважно передумати ті справи. Націоналістична тромтадратія, перенята постійним суперництвом з ендецією та рухом „народово-радикальним”, не вистарчить для розвязання великих державних квестій, які історія поставила перед Польщею. Бо ідейні шляхи, якими йде публіцистика ОЗОН'у від часу голосної заяви пик. Коца — то шляхи постепенного відходу від Пілсудского як державного мужа.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Що таке містика?

Про містику й містицизм наших днів. II. *)

Дати повну й вичерпуючу відповідь на питання, що таке містика в католицькім традиційнім значенні, неможливо в звичайній газетній статті. Містичне життя дуже багате своїм змістом, тому й наука про нього та його всесторонний опис вимагали б багато місця, а належне розуміння тих справ супонує належну підготовку.

Що більше! Звязані з містикою проблєми не надаються до часописних статтей. Писати докладніше на містичні теми в пресі, призначеній для читача, що безупинно мусить змагатися з життєвою злобою дня в ріжних видах і відмінах, уважаю за певного рода профанацію святощів, по своїй природі таємничих, цінних, взнеслих та осяяних найбільшою пошаною в очах віруючого. Своєрідний імунітет, що його посідає правдива містика, не позволяє виходити з нею на торговицю, де вартісне тільки те, що видиме, міриме, дотикальне... Коли мимо цього пишу про се на цьому місці, то тільки тому що мене в цьому випередили инші. Розбуджене вже заінтересування містичним з'явами конче вимагає бодай загального зясування деяких основних і загально принятих правд з тієї ділянки на те, щоб дати змогу зрозуміти, що належить а що не належить до правдивої містики.

Містичний стан у традиційнім розумінні учителів містики це надприродне життя людської душі доведене до свойого повного розвитку та найвищого ступня, можливого в туземнім житті. За тим найвищим ступнем слідує вже тільки оглядання Бога лицем в лице, що його мають блаженні в небі. На терені містики Бог і душа в спосіб невисказаний людською мовою сходяться найблище, як це тільки можливе в дочаснім житті, в якому до Бога доходимо шляхом віри. Так отже в містичному стані діють два нерівномірні чинники: Бог своєю ласкою це чинник формальний та душа як чинник радше страдальний, приймаючий. Душа в містичному стані живе життям божим, життям ласки. Життя ласки на землі це заснова й насіння життя вічного. [1]) Послідне це тільки цілковите та всебічне розвинення першого. Нема сутєвої ріжниці між життям ласки на землі та життям в небі таксамо, як нема такої ріжниці між дитиною й дорослою людиною, що виросла з дитини. Принцип життя той самий. Томуто хто тут на землі „вірить в Сина, має життя вічне" — Йоан III, 36. „Хто вірить в Мене має життя вічне" — Йоан VI, 47. [2])

Ласка доконує в людській душі великі переміни. Ласка очищує душу від гріха (оправдання), відвертає від сотворінь а звертає до Бога, дає „власть дітьми Божими статися" (Йоан I, 13), волю нашу підчиняє волі Божій, творить з душі храм св. Духа, через Дари св. Духа виробляє в ній податливість на порушення св. Духа, прикрашує чудовим організмом чеснот богословських і влитих моральних, а набуті природні чесноти удосконалює; вкінці через освячаючу ласку душа стає мешканням Пресвятої Трійці. „Коли хто мене любить, моє слово заховає; і мій Отець полюбить його і до нього прийдемо і в нім замешкаємо" (Йоан XIV, 23). Все це має місце в кожній душі, що знаходиться в ласці божій; в станах містичних те саме виступає тільки у скріпленій мірі з тим, що душа щораз більше підпадає під безпосереднє діяння Бога і стає якби податливою виробленою глиною в руках гончаря, що з нефоремної землі створює нераз прекрасну посуду. Коли на нищих ступнях досконалости душа більш активна а всі її вчинки мають на собі всі прикмети людських учинків, то в стані містичнім душа більше пасивна, [3]) а спосіб її діяння це спосіб божеський. Цей надлюдський божий характер починів містичного життя пливе з Дарів св. Духа. Взагалі Дари св. Духа надають тон та закраску цілому життю в цім стані.

Психольоґічно річ беручи душа в містичнім стані знаходиться на т. зв. дорозі зединення з Богом. Заки душа дійде до цього стану, мусить перейти через мозольну, важку, довготревалу дорогу умертвлення, очищення та просвітління, без яких ніяк не можна осягнути досконалого містичного стану. „Коли хто хоче за мною йти, нехай відречеться себе самого і візьме свій хрест і за мною йде. Бо хто хоче душу свою спасти, погубить її, а хто погубить свою душу ради мене, знайде її" (Мат. XVI, 24). Треба отже перейти темну ніч змислів і духа, як каже св. Іван від Хреста; треба очистити душу від природних бажань, усунути з неї все, що перешкоджує в цілости належати до Бога; треба через довготревалу практику чеснот, двигання хреста, дати незбиті докази незахитаної вірности та всецілої відданости Богові; треба ділом виявити любов зокрема до ворогів, і за ніщо уважати всякі досвіди, терпіння, переслідування і навіть смерть для слави Божої та спасіння душ. Це звичайний шлях усіх святих угодників Божих усіх часів, усіх станів вірних. Довга аскеза під умілим второпним, духовним проводом попереджує кожну правдиву містику, яка є тільки дальшим і досконалшим розвиненням аскези.

Духовний провід на шляху совершенства має величезне значення. Його керма та вказівки мають рішальний вплив на правильне вкорінення та тревалий зріст ласки даної душі. Невмілий провід може накоїти чимало шкоди веденій душі. Тому треба бути незвичайно осторожним в доборі духовного провідника, що йому поручаємо ведення душі по трудній, тернистій дорозі християнської досконалости. Небуденний такт, второпність і велике образування це підставові прикмети духовного провідника. Він повинен добре знати людську душу з усіми її немочами з одної сторони, а з другої сторони мусить мати глибоке знання теольоґії, знання способів діяння божої ласки в душі. Розріжнити, що пливе від Бога та його ласки, а що є випливом зіпсутої людської природи це штука над штуками. Тома Кемпійський осьяк пише про ці ріжні рухи природи і ласки:

„Сину! Уважай пильно на спосіб діяння природи та благодати; бо вони зовсім відмінно ділають, а так незавважливо, що хіба тільки духовний і в серці просвічений чоловік їх розпізнає... Природа хитра й багатьох приманює, оплутує й одурює, а завсіди себе саму має на меті. А благодать поводиться ширенько... й все діляє тільки ради Бога й у Ньому на останку находить спокій. Природа не рада ні завмірати, ні терпіти гніт, ані датися перемогти, ні підлягати, ні добровільно брати ярмо на себе. А благодать старається вмертвляти себе, ставляє опір змисловости, глядить того, щоб підлягати, бажає перемогтися й не хоче вживати своєї свободи... Природа радо приймає почесть і шанобу. А благодать усяку честь і славу здає вірно на Бога. Природа боїться осоромлення й погорди. А благодать радіє, що за імя Ісусове терпить зневагу... Природа старається мати цікаві й гарні речі, а має нехіть до того, що буденне та грубе. А благодать любується у простоті й маловажности... Природа має хіть до сотворінь... А благодать тягне до Бога...

---

*) Перша стаття була в 1 (1201) ч. „Нової Зорі".

[1]) Gratia semen gloriae.

[2]) „Gratia nihil aliud, quam quaedam inchoatio gloriae in nobis". Св. Тома з Аквіну. S. Th. II-II. q. 24. a 3 ad 2-um.

[3]) Patitur divina.

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ 3)

Різдвяний спомин

Табор був увесь рясно освічений, поміж бараками жужмився неперепинний рух. Свояки, сусіди, односельчани, краяни сходилися разом, одні одних відвідували й розважували себе добрим словом і надіями. Діти пустували, молодь жартувала, старші обговорювали минуле, споминали — ковтаючи сльози — тих, що в такий святий, великий вечір нуждують на всіх фронтах у стрілецьких окопах, або дома від туги за своїми пропадають і тих, що вже ніколи не почують колядок.

І засідали гуртками до вбогої вечері, яку хто годен був зладити. В тому дні не було в таборі звичайних приписаних харчів, бо нарід доброхіть зголосив до управи, що люди хочуть постити. Зате, коли завечоріло, дістали всі поливку, яка смаком нагадувала наш борщ, на голову по оселедцеві, фасолю й винятково рижа та подвійну пайку хліба, що при тодішніх скупеньких засобах було дуже щедрою святочною роскішю. Крім бараковых варено всюди й свої харчі. Що хто міг. Що було, те було; коливо мусіло бути в кожному бараці.

Найстарший віком дідусь, або провідник бараку, скоро на небі займилася перша зірка, вносив до середини й уставляв навсторіч скиндячками й папірцями прибраного „дідуха". Цей самий дідусь або провідник бараку в окруженні дівчат цікавих на свою майбутню долю кидав коливом тричі об стелю, чи вчіпиться, а дівчата хихикаючи, ворожили з цего своє майбутне. Хоч і хлопців не було; тим московські кулі ворожили долю.

В деяких бараках були ще й такі „обрядовці", що кидали чісником на чотири боки світу, як непохибну забезпеку від „нечистої сили", а поріг зарубували — від напасті злих людей.

Вечеряли гуртками, розташовувались на лежанках на „споді" й на „вищі", або — як посміхалися — в „партері" й на „поверсі", то на ослонах, скринках, на всякому, де попало, спрятку; гуторили й колядували. Газдині, що на „Вілянді" мали свою „евакуовану" худібку, лишки страв для неї відкладали, бо „маржина" на чужині теж скорбіє, а вона за ціліський божий рік лишень у цей святий вечір розуміє людську мову й балакає з собою.

Посуд і ложок по святій вечері не змивали, не годиться. Щоб не поміняти, кожний гурток значив свою посуду й до завтрішнього дня складав біля „дідуха". Повечерявши, немічна стариня й недужники лягали відпочивати. Одначе „бараки" не засипляли того вечора; чекали на заповіджене на дванацяту годину „Велике Повечеря". А тимчасом постарші балакали, молоді жартували й співали, дітиська безжурно гралися. По таборі ходили окремі гуртки з вертепами й колядували.

Табор жив і гомонів як ніколи передтим і навпісля.

Учасники святочної вечері, влаштованої інтеліґенцією, стали помалу розходитися в десятій годині ночі. Найперш чужі гості, а там поволі й свої. Баракові інспектори й инші своєрідні таборові урядовці пішли навідатися до своїх службових відділів та перевідати, що твориться в таборі. В ночі дещо прояснилося; сям і там на чорному зводі неба навіть зірнички заблимали. Воздух прохолов, зате став чистіший.

Також і ми, я й покійний професор Василь Грицевич, пішли, а то приобіцяли відвідати на восьмій секції де містилося бюро посередництва праці наших прислужників, по бараковому — „ординансів", набравши в наплечники яблок, горіхів, цукорків, цигареток і кілька фляшок пива. Доходила одинацята ночі, як ми підійшли до наміченого бараку, в якого одному кінці були для служників зладжені дві перегородки. І саме в тих гриднях, що в кожний инший вечір тонули в темині, нині було ясно й гомінко, а храпливий бас Гриня Біраковського та „білий" дишкант Миколи Осадцьова, перемішані з пискливими діточими голосками, вже здалечу до нас долітали.

ненавидить побажань тіла, обмежує розсіяння, несмілива прилюдно показуватися. Природа все робить задля власного зиску й користи... тай бажає, щоб її вчинки й дарунки високо цінити. А благодать не шукає нічого дочасного й у заплату не жадає іншої надгороди крім єдиного Бога. Природа радується великою громадою приятелів і рідні... примиляється великоможним, підлещується багачам, захвалює свою рідню. А благодать і ворогів любить і не пишається гуртом приятелів; не вважає ні на місце народження, ні на рід, коли нема в тім більшої чесноти. Вона більше рада вбогому ніж багатому; спочуває більше невинному ніж могутньому; тішиться з правдомовним, а не з обманником. Вона заєдно заохочує добрих людей, ревно старатися про лучші дарування й Сина Божого вірно наслідувати в чеснотах... Природа все горне до себе, бореться й обстає за собою. А благодать все здається на Бога, від котрого все первісно походить; вона нічого, що добре, не уважає за свою заслугу й не є зухвало певна в собі; не сперечається й не ставить своєї гадки вище над чужі гадки, але в кожній думці й розумінні вона піддається вічній Мудрости й Божому судові. Природа жадна знати тайни й почути якусь новину; вона хоче людям показуватися й багато дечого своїми змислами спробувати; бажає признання й такого ділання з якого береться слава і зачудування. А благодать не дбає про те, щоб довідатися цікавих новин, тому що все те походить з первородного гріха, бо на землі нема нічого нового ні тревалого. Так вона навчає гнуздати змисли, вистерігатися пустого самолюбства й показности; скромненько вкривати те, що гідне похвали й правдивого подиву; а в кожній речі та в кожній науці шукати й пожиточного хісна і хвали та чести божої. Вона не хоче щоб хвалити її, або те що до неї належить, але бажає щоб благословити Бога в Його дарах, бо Він усім щедро наділяє з чистої любови. Ця благодать се надприродне світло й окремішній дар божий; вона — питома ознака вибраних і запорука вічного спасіння...". [4])

В містичному житті душі, тобто у вищому ступні християнської досконалости, потреба духовного провідника зростає ще більше. По думці св. Тереси з Авілі духовний провідник досконалих душ повинен бути в першу чергу високо образований богослов. Вона бо сама багато натерпілася через невміле ведення її душі людьми хоч і святими та не дуже образованими богословами. Увільнив її з терпінь второпний провід найвизначнішого богослова на переломі XVI століття, о. Банез'а.

Суттєвий і найважніший акт душі в містичному житті, акт що є заразом знаком переходу душі до містичного життя, се т. зв. влита контемпляція, яка спочатку може бути тільки спорадична, з часом одначе в міру поступу переходить у стан постійний. Містичні обручини душі з небесним Женихом і т. зв. „unio transformans" становить вершок розвою ласки на землі та осяжної шляхом віри досконалости людини. По тім наступає небесне оглядання Бога.

Містичний стан це витвір освячаючої ласки, що осягнула високий ступінь свойого розвою в душі. Як такий належить він в цілости до порядку стисло або суттєво надприродного. [5]) Цей порядок о ціле небо перевищає інший порядок надприродний, порядок щодо способу, [6]) який, щодо своєї суті є порядку природного, а надприродний тільки щодо своїх зовнішніх причин. Сюди належать т. зв. ласки даром дані. [7]) Ласка творити чуда належить до цього другого порядку. Всі ті ріжнородні ласки даром дані ріжняться тим від ласки освячаючої, що людської душі внутрішно не удосконалюють. Стисло річ беручи, всі ласки даром дані можуть мати місце також у людини, що позбавлена освячаючої ласки, отже й у грішників, еретиків і т. д. Послідовно ласки даром дані, які б вони не були, не маючи сили освячаючої, ніколи не є показчиком якоїсь надзвичайної досконалости, а тим менше містичного стану душі.

До містичного життя, що є звичайним розвиненням і завершенням туземного християнського життя, в засаді покликаний кожний християнин. На ділі тільки невелике число вірних доходить до цього стану й тому загально уважають містичний стан за щось надзвичайне. Одначе фактична надзвичайність ніяк не може бути доказом для засадничої надзвичайности. Тому що тільки мале число людей доходить до цього стану, не можна заключати, що це засадничо правильне. Питання, чому той або тамтой цей стан осягає, межує з питанням про боже Провидіння та Призначення. Змагати до містичного стану й бажати його це діло добре, похвальне й являється наказом кожнього християнина, силою наказ" дбати про спасіння своєї душі. Зате не годиться просити Бога про ласки даром дані. Вони бо до містики не належать, а дуже часто стають поважною перепоною на шляху до містичного з'єднання з Богом. Учителі містики заєдно перестерігають перед хибним і неправильним розумінням тих дарів та їх шкідливістю для містичного життя душі.

Зі сказаного слідує, що містика по своїй природі належить до теольогії. Зокрема трактат про Ласку має тут своє всебічне примінення. Послідовно тільки богослови покликані й тільки вони одні компетентні оцінювати містичні стани. Можуть вони вправді, а деколи й повинні послугуватися ріжними галуззями наук природних (психольогія), повинні числитися зі здобутками тих наук, але всі ці науки мають тільки помічний характер. Останнє слово має богословія.

На цю загально відому точку про компетенцію звертаю увагу тому, бо у нас без причин також небогослови беруться оцінювати містичні стани, а дехто навіть не вагається писати, що богослови — яко богослови — не покликані оцінювати містичні явища!... Твердити, що богослови не покликані або не компетентні оцінювати містичні стани, може хіба наївний ігнорант, що числить на таких самих як він наївних і безкритичних читачів.

Про деякі обяви містичного життя, щодо сути містики не належать, а деколи з нею виступають, буде бесіда в слідуючій статті.

Література:

1) Garrigou — Lagrange Reg. O. P.: Perfection chrétienne et Contemplation selon S. Thomas d'Aquin et S. Jean de la Croix Paris, Desclée; 2 томи (пер. нім. і італ.).

2) Той сам: L' Amour de Dieu et la Croix de Jésus, 2 томи Juvisy (пер. італ., нім.).

3) Той сам: Les trois conversions et les trois voies Juvisy (пер. нім., італ., польс.). — Отець Гаріґу шеф-редактор міст. журналу „La vie spirituelle", проф. догматики й містики в домініканському університеті „Angelicum" в Римі, автор кількох соток научних праць з ділянки богословії, належить до найбільших живучих авторитетів містичних наук.

4) Św. Jan od Krzyża: „Wnijście na górę Karmelu", Lwów 1927.

5) Той сам: „Noc ciemności i pieśń duchowa", Lwów, 1931.

6) Św. Teresa od Jezusa: „Pisma św. Teresy", пер. з еспанського еп. Коссовського. Варшава 1899, два томи.

[4]) Наслідування Христа (переклад еп. Боцяна) кн. III, гл. 54. Цілу цю главу годиться прочитати (найкраще в оригіналі по латині) та кожне речення розважити на те, щоб належно зрозуміти ріжні ділання природи й божої ласки.

[5]) Supernaturale quoad substantiam.
[6]) Supernaturale quoad modum.
[7]) Gratiae gratis datae.

Для кождої розумної дитини НАЙМИЛІШИЙ ДАРУНОЧОК НА ЯЛИНКУ І НА НОВИЙ РІК — ВКЛАДКОВА КНИЖЕЧКА ВРАЗ З ПУШКОЮ ОЩАДНОСТИ найбільшого й тому найпевнішого українського

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50.

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА 3)

В Ляпляндії

З подорожніх записок у серпні-вересні.

Що мені дуже сподобалося в Ляпляндії, це те, що майже в кожній хаті господиня ткає. Роблять чудові речі з вовни і льону. Особливо багато ткають жінки підчас зимової пітьми. Сидять вони біля свого станку по-одинці, або у двох і працюють цілі дні. Килими вовняні виробляють вони такі гарні, що на них приємно дивитися. Навіть коли ходиш по селу, можна знадвору бачити, що в багатьох хатах занавіски на вікнах виткані вдома. Виткані вони легенько й прозоро, а проте дуже міцно. Дружина лікаря сама зробила всі килими, обруси, занавіски й покривала на ліжка. Вона казала, що без такої роботи в зимі важко було б тут витримати.

Увечері я часто з нею ходила за село. Вона при нагоді оповідала про тутешніх людей, показувала де хто живе, кілько має дітей і т. і.

Казала, що родини тут дуже великі. Коли в південній Фінляндії на тисячу людей в рік народжується 18 дітей, тут їх збільшується на цілих 30. Але й умирає також багато. Деякі дімки мали всього одну кімнатку, але родина в них жила в 10—12 душ.

В середині села стоїть гарна біла деревляна церква. Нарід тут дуже релігійний, але до церкви ходить взагалі мало, бо часу не має, а крім того іноді треба до церкви їхати аж за 300 кільометрів. В церкву звичайно ходять, щоб хрестити дітей, на весілля, на похорон. Звичайно приїздять до церкви з усіх околиць на Різдво або на інші великі свята. Є в цих околицях багато ріжних сект. Найбільш розповсюджена секта п'ятистів. Вона проповідує бідність і веде боротьбу проти роскошів. Іноді наслідки такої проповіді йдуть дуже далеко. Часом живуть злиденно не тому, що нема з чого жити, а просто завдяки сумлінному виконаню приписів своїх пасторів, й уважають роскошами навіть такі речі, що їх у кожній іншій культурній країні вважали б за конче потрібні до життя. В деяких хатах повна пустка. Почувається серед населення брак пориву до поліпшення умов життя й недостачу бажання оздобити хоча б чим небудь свої помешкання. В багатьох місцевостях жінки ходять виключно в чорному й всі сукні пошиті в них однаково.

В Кіттилі є добра школа з кількома учителями й учительками. Я бачила дітей, що грали перед школою. Всі вони були одягнені дуже чепурно, але, як казала мені моя знайома, багато є дітей, що їх треба довго привчати, щоб поводилися більш-менш як-слід.

До лікаря іноді приносили хорих дітей, і багато з них були дикі як маленькі звірята. Вони ніколи не бачили чужих людей і ховалися в куток. Я сама бачила в одній хаті, що стояла далеко від великого шляху, маленьку трирічну дівчинку, гарненьку біляву фіночку з двома куценькими косами, що сторчали на голові. Сині очиці весело блищали від зацікавлення, але як тільки хтось чужий до неї підходив, вона гарчала як злий песик. Мати сказала: вона ввесь час зі звірятами і тому робить такі звуки, як вони.

Але тут не тільки маленькі діти такі близькі до природи. Тут є й такі дорослі, що не далеко від них одійшли.

Мабуть ніде інде природа так не впливає на людей як тут. Серед великої невблаганої тиші й великих просторів і люди стають мовчазними й відлюдками.

Що ж балакати про маленьких дітей та їх вдачу, коли навіть мій господар др К. майже два дні мовчав під час обіду й ні слова мені не сказав. Приглядався, що то за чужинка сидить у нього за столом. Лише потрохи розтанула крига й ми з ним знайшли спільну мову. Балакали ми по німецьки, бо він по українськи нічого не розумів, а я по фінськи. Він взагалі, як справжній фін, говорив не багато, але під час мого побуту в його домі я мала нагоду добре бачити, як багато він працював і як сумлінно виконував свої обовязки.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВІ ШЛЯХИ

в дослідах над історією Східної Европи.

В останніх двох десятиліттях почалася радикальна перебудова східно-европейської історії. Ще недавно більшість істориків представляла історію Східної Европи майже виключно як історію російського (московського) народу. Поза московським народом, в представленні цих істориків, виступала ще в досить невиразнім світлі Україна та в ще більш невиразнім Білорусь і Литва і лише дуже коротко згадувалися Хозари, Печеніги, Половці, дещо більше Татари, але всі ці несловянські народи не були предметом історичних дослідів. Історія Східної Европи покривалася властиво з історією московського народу, до якої штучно доліплювали історію київської Руси-України й деякі сторінки з пізнішої історії України.

Що правда, вже в другій половині 19 ст. В. Антонович і деякі його ученики, особливо Голубовський, підготували ґрунт до інакшого розуміння східно-европейської історії. Вони з одного боку звернули увагу на найдавніші часи в історії Східної Европи; з другого поширили історичні досліди на минуле так званих „другорядних", „неісторичних" народів. Разом в тим уже в дослідах цих учених можна зауважити думку про кілька рівнорядних історичних процесів у Східній Европі.

Слідом за тим московські історики „петербурґської історичної школи" Платонов, Спіцин, Пресняков ще сильніше розвинули думку про особність історичного розвитку різних народів Східної Европи. Вони зірвали з поширеним поглядом про тісний звязок російської (московської) історії з київською Русю-Україною. Славний російський історик С. Платонов († 1933) починав що року свої університетські виклади приблизно такими словами: „Ви звикли вважати за початок російської („русской") історії старий Київ; але це невірно: дійсного початку російської історії ми повинні шукати не над Дніпром, а над Волховом, горішньою Волгою та Окою, в Новгороді, Суздальщині і т. д.".

Нарешті вже по світовій війні історична наука остаточно відкидає представлення східно-европейської історії як історії самого тільки російського (московського) народу й отвирає перед нами складний образ минувшини богатьох народів і племен, признаючи за кождим з них самостійну історичну вартість. Поруч з історією народів московського й українського повстає перед нами історія народів хозарського, болгарського (східно-европейських Болгарів не-балканських), мордвинського, чувашського, черемиського, казансько-татарського, кайсацького (кіргізького), башкірського, зирянського і т. д. Історія Східної Европи в цілому й кожного зі східно-европейських народів зокрема набирає тепер в наших очах нового сенсу.

Велику ролю в розвитку нових поглядів на історію Східної Европи відіграє петербурґська Академія історії матеріяльної культури. Не вважаючи на тяжкі обставини наукової праці в Совітах, ця академія зробила незвичайно богато, передовсім для перебудови поглядів на старинну й ранньо-середньовічну історію Східної Европи. Завдяки працям цієї академії, яка сполучила історичні досліди з висновками мовознавства, археольоґії, етноґрафії, фольклору, антропольоґії і т. д. східно-европейська перед-історія обернулася в історію: тепер ми вже не можемо обмежуватися вивченням київської держави яко первісного факту східно-европейської історії, ми мусимо глянути далеко назад — на Скитів, Кимерійців і ще далі й саме там шукати коріння східно-словянських та інших східно-европейських народів.

У світлі цих нових дослідів сама собою зникає теорія про спільний початок української й російської історії. При тім початкову еру української історії найновіша історична наука пересуває до середини 3-го тисячеліття перед Р. Х., коли на українській території почалося обединання двох рас — арменоїдної й нордійської в один нарід, коли на цій території почалося хліборобство й появилася хліборобська культура і т. д. Археольоґія, антропольоґія, історичне мовознавство, історична етноґрафія потрохи отвирають перед нами картини з найдавнішої нашої історії. Хоч багато ще лишається неясного, але вже й нині можемо накреслити основні лінії в українській історії від найдавніших часів, а від 7-8 ст. перед Р. Х. українська історія стає вже значно ясніша. Перед нашими очами переходять спроби широкої політичної орґанізації на Україні (держави кімерійська, скитська, боспорська, ґотська, антська, київська), живі й постійні торговельні зносини України з іншими краями й розвиток матеріяльної й духової культури, при чому історична наука сильно підкреслює безперервність історичного процесу на українських землях і безпосередний звязок всіх цих культур: „трипільської", „кимерійської", „скитської", „боспорської", „ґотської", антської", „київської" і т. д. [1])

Менше ясні були майже до останнього часу початки російської (московської) історії. Територію, яку нині займає московський нарід, до другої половини 1-го тисячеліття по Р. Х. заселювали народи двох рас: фінської й меряноболгарської. Серед фінських народів особливо великим і визначним був нарід Мордвинів. Вони займали простору територію від горішнього Дніпра до середньої Волги. В другій половині 1-го тисячеліття по Р. Х. на територію цих Мордвинів почали посуватися з заходу та північного заходу словянські племена — Кривичі, Радимичі й особливо Вятичі. Це останнє племя було особливо численне, сильне й войовниче. Перед переселенням у Московщину Вятичі мешкали в Мазовші та коло нього, в безпосереднім сусідстві з польськими племенами. Але самі Вятичі, як вияснив проф. Чекановский, не були польським племенем, як думали давніше деякі історики. На нових місцях, у Московщині Вятичі почасти відсунули Мордвинів далі на схід, а головну їх масу засимілювали (уподібнили до себе), передали їм свою мову але самі переняли від Мордвинів їх звичаї й побут. Від змішання Мордвинів і Вятичів повстала південна ґалузь російського (московського) народу, властиві Москалі. Це вятицько-мордвинська або південно-російська ґалузь російського народу. Вона займає територію ґуберній: московської, тульської, орловської, калузької, рязанської, тамбовської й частини Смоленщини, Курщини, Вороніжчини, Пензенщини, Саратовщини, Донщини, Астраханщини і т. д. В мові, вдачі, звичаях, побуті цих властивих Москалів збереглося до нині богато рис, які відріжняють їх від інших Росіян. Мова їх (московське наріччя) зробилася літературною мовою російського народу, а одно з їх найбільших міст Москва стало осередком держави, яка ступнево обединала всі російські землі, а потім прилучила й інші східно-европейські краї. Від 9-10 ст. по Р. Х. почалася довга й тяжка боротьба між київською державою й вятицько-мордвинським племенем. З ним довго воювали Олег, Святослав І, Володимир Великий, Володимир Мономах та інші князі. Вятицько-мордвинське племя рішучо обстоювало свою політичну окремішність і незалежність. Разом з тим воно довго й твердо держалося поганської віри. Лише в 12-13 ст. київо-печерським монахам-місіонарям удалося досягти значнішого поширення християнства у вятицькій землі. Особливо богато зробив київський монах-місіонар св. мученик Кукша, хоч сам він загинув мученицькою смертю підчас своєї проповіди серед поган у вятицькій землі. Але й після того в деяких кутках цієї землі ще держалося поганство нпр. у Мценщині, де християнство запанувало аж на початку 15 ст.

А. П.

[1]) Докладніше обговорено це в нашій статті „Революція в поглядах на старинну історію України" („Нова Зоря" 1938, ч. 30).

Нові видання

„Де срібнолентий Сян пливе" пропамятна книга ювилею 50-ліття української ґімназії в Перемишлі 1888 — 1938. Накладом ювилейного комітету. Перемишль 1938. Обгортка і фотомонтаж арт.-мал. Мирона Левицького. Сторін 236 + 4 нпґ., формат 17.4 × 24.3 цм. В тексті 65 світлин, переважно визначніших учнів перемиської ґімназії, крім того кілька діяґрам та рисунків. На кінці книжки поміщений поазбучний спис б. визначніших учнів перемиської ґімназії. Зовнішне оформлення незвичайно гарне. Видання дуже солідне і старанне, можна сказати взірцеве.

Василь Ткачук: **Зимова мельодія.** Нариси. Львів 1938. Накладом автора. Ст. 60. Формат 18 × 13 цм.

Тарас Франко: **„Лис Микита"**, критичний розбір поеми Івана Франка. Збірник Фільольоґічної Секції Наукового Товариства імени Шевченка у Львові за редакцією дра Василя Сімовича. Том XXIII. Львів, 1937. Накладом Товариства. Сторін 100 + 4 нпґ. Формат 24.5 × 18.1 цм.

„Рідна Мова". Зміст 12 (72)-го числа: І. Огієнко: Верблюд і ушко голки. — Проф. д-р Б. Кобилянський: Ще в справі назви „Слова о полку" в сучасному. — І. Огієнко: Речення перечне й питальне. Леся Українка: Віла-посестра, поема. — І. Огієнко: Мова щоденника „Діла". — Проф. д-р Є. Ґрицак: Статистика наголосів в українській мові. — Проф. П. Кривоносюк: Недуги мови. — І. Огієнко: Життя слів. — В. Л. М.: Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян. — Ґр. Колодій: Словник Жовківської мови. — Відповідь на запити наших Читачів. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник І (без 1-3 чисел) 5 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У складі Східної Місії ОО. Єзуїтів в Польщі зайшли в останньому часі слідуючі зміни: Настоятель усеї Місії й дотеперішній ректор папської семинарії в Дубні, о. Антін Домбровский, став настоятелем дому в Альбертині та переняв обовязки магістра новіціяту, задержуючи надалі провід над цілою Місією. У папській семинарії в Дубні іменований віцеректором о. Яків Морілльо, професорами оо. Бужак, Ехарі і Неманцевич. З інших домів прибули оо. Мацевич з Вильна і Чорняк. Крім того в семинарії помагають два схоластики по фільософії. В минулому році в семинарії було 25 питомців. (За „Орієн'сом", ч. 6).

Італійська місійна акція. До держав, які присвячують багато уваги справам місій, належить м. ін. Італія. Коли йде про число кандидатів на місіонарів і місіонарок, то Італія займає друге місце у світі. На першому місці стоїть Франція. Число католицьких місіонарів італійської національности, священиків, братчиків і сестер, які майже в 50 краях усіх пятьох частин світа займаються апостольською працею, доходить тепер до 9.000 осіб. Після останніх обчислень в місійних інститутах працює тепер 3.260 місіонарів і 5.633 місіонарок, разом 8.893. В порівнанні в минулим роком число місіонарів збільшилося на 735 осіб. Коли так дальше піде, то незабаром італійці матимуть 10.000 місіонарів. Для підготування будучих місіонарів існують в Італії окремі місійні інститути, яких під цю пору є 150. Трудно сказати, кілько впливу на цю ревність мають релігійні чинники, а кілько політичні.

Сербсько-православна Церква в Югославії має 21 дієцезій, 3.694 церков, 254 каплиць і 2.951 парохій. Найбільше церков має чорногорсько-приморська дієцезія, найменша загребська, яку створено вже по війні. Сербсько-православній Церкві підлягають також українські парохії в Горниці. В Білгороді є сербсько-православний факультет, а в Сараєві, Карлівцях, Битолі, Призрені й Цетині є богословські школи, до яких приймають хлопців по 4-ій клясі середньої школи. Церквою проводить сербський патріях. („Руске Новіни", ч. 1 з 1939).

Старообрядовці в Ромунії. Ромунський закон про культи з 1925 р. поминув старообрядовців, яких в той спосіб позбавлено правного існування. Старообрядовці роблять тепер старання, щоб і їх віроісповідання втягнути до тих, які обняті законом, і випрацьовують статут, який ромунська влада має затвердити. Старообрядовців, що визнають священичий стан, є тепер в Ромунії поверх 80.000. Їх осередок монастир Біла Криниця на Буковині. Вони діляться на чотири епархії: білокриницьку, славську, кишинівську та ізмаїльську. Мають 73 парохій, 70 світських священиків, 8 монахів, 10 діяконів, 6 мужеських монастирів та 5 жіночих з дуже малим числом монахів і монахинь. На чолі тої Церкви стоїть митрополит Пафнутій, який має свій осідок у Білій Криниці.

Про р.-кат. свято Трьох Царів. Всупереч твердженням, немов би німецькі власти в Австрії й Баварії скасували свято Трьох Царів, німецька влада вже вдруге оповіщує, що ті твердження неправдиві. („Н. Фр. Пр.", ч. 26.698).

Поворот Єзуїтів до Швайцарії. Національ-соціялістична аґенція ІПА звідомляє, що славна єзуїтська колеґія Канізіянум основує тепер свою нову школу в м. Сіттен (по франц. Сіон, столиця кантону Валє). Тому що по думці швайцарських федеральних законів виховна діяльність оо. Єзуїтів у Швайцарії заборонена, повисший дозвіл влади на відкриття нового заведення — поважний виняток у швайцарському законодавстві.

В Англії й Валії є тепер 2,375.196 католиків, себто 13.692 більше ніж рік тому. Найбільше католиків має ліверпульська дієцезія. Продовж минулого року охрещено 65.989 дітей і уділено 27.360 шлюбів. За той самий час навернулося на католицизм поверх 10 тисяч осіб. В Англії й Валії є тепер 1.453 шкіл, себто о 22 більше ніж у 1937 році.

Католицький університет в цісарській палаті. У величавій цісарській палаті в Пекіні (Китай), яка походить з XVIII століття, що мала в добі найкращого розвитку династії 3.000 кімнат, міститься тепер Католицький Університет. Частину палатних огородів зарезервовано під будову духовної семинарії і на поширення університетського парку.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Юліян Ревай заявив, що вибори до карпатоукраїнського сойму відбудуться в березні с. р. Сойм має мати 30—35 послів, в тім буде один німець і один мадяр.

ДО ХУСТУ приїхав представник французького посольства у Празі Жан Ля Руе і секретар американського посольства в Празі.

ЗЇЗД „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ" відбувся в Унінові. В нім взяло участь 3.000 січовиків з 12-ох сіл.

В ВЕЛИКОМУ БЕРЕЗНОМУ суд засудив о. Кабація на 2 роки тюрми, учит. Дороша та учит. Зіму на 18 місяців, старосту (війта) Кухту, комісара Кумського та коваля Паперника по рокові тюрми за те, що вони збирали підписи за прилученням міста Середного й околиці до Мадярщини.

В СЕВЛЮШІ (Карпатська Україна) невідомі справники вибили вікна в польськім конзуляті. Премієр о. др Волошин перепросив конзуля і зарядив строге слідство.

В СТРИЮ суд засудив 22 молодих українців по році вязниці, одного, Йосифа Когута, на 1 р. і 3 міс. і одного малолітного, Василя Цюрку, на вміщення в заведенні для поправи з завішенням на 1 рік. Їм закидали участь в демонстрації на річ Карпатської України, яка відбулася 20 жовтня м. р. в Стрию й підчас якої учасники підносили ворожі оклики проти народів польського та мадярського яктакож чинно зневажили поліцію.

В БОРИСЛАВІ українці здобули при виборах до міської ради 6 мандатів (попередно мали 4), бо йшли до виборів одною лавою. Поляки здобули там 23 мандати і жиди 11 мандатів.

НА ВОЛИНІ відбулися вибори у 166 виборчих округах луцького повіту. Вибрано 2.471 радних, в тім 1.345 українців, 864 поляків, 155 німців, 52 чехів та 55 ін.

В ПРАЗІ відбувся зїзд донських козаків на еміґрації. З приводу зїзду заявив ґен. Попов, головний отаман донців, що донці бажають добрих взаємин особливо з українцями, з якими заключили союз у 1918 р. (за Гетьманської Влади на Україні).

В КОВНІ підчас виступу литовського хору з Вильна публика при кінці концерту встала і заспівала пісню: „На Вильно, на Вильно, браття в похід!" Щоб успокоїти публику, згашено світло, але се нічого не помогло; пісню відспівали до кінця. („Дойче Рундшав", Бидґощ з 6. І.).

В БЕРЛІНІ відбувся процес проти Нікіша і тов., яким закидали приготування замаху на канц. Ґітлєра та інших провідних мужів Німеччини. Нікіша засудили на досмертну тюрму, а його товаришів на менші кари вязниці.

КОРОЛЬ БЕЛЬҐІВ ЛЕОПОЛЬД III відвідав Париж.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА здобули 23 села між Лерідою і Цервером та забрали в полон кілька тисяч вояків червоної еспанської армії.

НА ФРОНТІ КОЛО КОРДОВИ червоні Еспанці пробували контрофензиви, та вона не вдалася.

ІРАНСЬКА (ПЕРСЬКА) ДЕРЖАВА зірвала взаємини з Францією і сприяє німецьким плянам, зорґанізувати трівке воздушне полученння з Японією. Дотепер через Іран їшли авіолінії: 1) голяндська, 2) французька, 3) англійська, а від квітня 1938 р. 4) німецька аж до Кабулю.

НОВИНКИ

У Львові від кількох днів відлига. В полудне температура виносить 4—5 степенів Цельзія.

Підчас Різдвяних Свят Карпатська Україна відсвяткувала 20-ті роковини гуцульського повстання проти мадярів у 1919 р. Для вшанування поляглих побудують в Ясіню памятник. Уряд признав інвалідські ренти інвалідам-учасникам того повстання.

В цілій Карпатській Україні в навечеря Різдва Христового українська влада роздавала бідним по 5—10 кг. білої муки. У всіх церквах відправлено благодарственну Службу Божу.

Полонини Карпатської України займають 80.000 гектарів. З того 90 відс. належить до держави, решта до приватних осіб.

З Карпатської України виїздить в найблищих днях перша партія українських робітників на сезонові роботи до Німеччини.

Коло Львова між Запитовом і Яричевом 4 бандити напали на купців, побили їх тяжко палками, зрабували їм 1.500 зл. і відїхали санками.

На 2 місяці вязниці й 10 зл. гривни засудив сяніцький суд Василя Горяка з ліського повіту за те, що він поширював на торзі в Устриках Долішніх вістки, що до Нового Року повстане у Сх. Галичині українська держава зі столицею у Львові.

У Станиславові повстає порадня психічної гігієни при Міському Осередку Здоровля. Начальником нової порадні іменовано д-ра Л. Домбровского.

У Вовчинці коло Станиславова згоріла фабрика гіпсу Б. Зусмана. Шкоди є на 28.000 зл.

З Косова повідомляють нас, що невідомі справники підпалили Український Народній Дім в гарнім українськім стилі. Він згорів разом з цінною бібліотекою. Шкода велика.

В Коломиї в ночі з 7 на 8 січня с. р. невідомі осібняки замазали фарбою українські вивіски на „Народньому Домі“ та на його стінах написали „по польску“.

На лінії Коломия — Львів урухомлено моторовий поїзд-торпеду. Близько 200-кільометрову трасу подорожі торпеда відбуває у 2 годинах.

Делятинський гр.-катол. парох о. Степан Сохацький займається від довшого часу досліджуванням історії міста Делятина. Згідно з дотеперішніми вислідами його праці Делятин істнує вже правдоподібно від 1 ст. по Христі. („Хвіля“).

Гнат Гриб в селі Лупина отримав поштою пачку з цукрами і тісточками, зїв два тісточка і затроївся. Потому показалося, що почта помилково доручила йому ту пачку. Слідство ведеться.

Лікар Усп. Обезпечальні в Сколім др Вітлін вибрався на лещетах на гору Парашку і по дорозі помер з напруження на удар серця. Рік тому зїзджаючи згори зломав собі руку. Тоді прирік, що занехає спорт. Не дотримав слова і помер нагло.

Гумор. — Упередження. — Тато до синка: Слухай, мама каже, що ти знов був нечемний. — Знаєш, тату, скажу тобі всю правду: мамуся упереджена до мене. Я сам чув, як вона вчера говорила тітці, що я зовсім подібний до татка...

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

В розпорядку Св. Конґреґації для Обрядів в Римі підписанім Еміненцією Кардиналом Тріперрі поручається церквам світити підчас Богослуження літурґічними свічками. Наша знана фабрика свічок „Керос“ виробляє свічки, які відповідають усім тим вимогам. Це свічки воскові-літурґічні з знаком на кожній свічці „КЕРОС-ВВ“.

В с. Вільгора рівенського повіту знайдено зуби мамута, ваги 8 кг. Крім того знайдено камінні сокири й інші прилади з передісторичної доби.

У Вильні помер б. сенатор і головний російський діяч, старообрядовець Арсеній Пімонов.

Окружна адвокатська рада у Варшаві зорґанізувала окремі виклади для польських і жидівських аплікантів. Жидівські аплїканти запротестували проти сього і не прийшли на перший виклад.

В Берліні відбулося при участи канцлєра Гітлєра торжественне посвячення будинку канцелярії Німеччини. Той будинок, якого фронт довгий 430 метрів, містить всі уряди, що входять в обсяг компетенції канцлєра Гітлєра як 1) голови держави, 2) шефа уряду, 3) найвисшого вождя збройних сил і 4) провідника нац.-соц. партії.

На опольськім Шлеську німецькі власти виселюють польських священиків, які не хочуть правити Богослужень в німецькій мові.

В Німеччині є 13 міліонів поштових голубів, загальної вартости 15.000.000 марок.

У школі східніх мов у Парижі відчиняють курс української мови й культури, чого дотепер не було у програмі згаданої школи. Виклади в українській мові читатиме І. Борщак.

Славна парижська вежа Айфля обходить с. р. 50-літній ювилей. Збудовано її в 1889 р. зі сталї й заліза, високу на 300 м. В першому році звиділи її 2 міл. осіб, а дотепер поверх 18 міліонів. З приводу ювілею відбудуться ріжні торжества, а на 11 поверсі вежі буде уряджена вистава памяток, які зібрано продовж 50 літ від відвідувачів.

Жертви. Впр. о. Іван Кучма в Надвірній: вл. 3 на катол. пресу замість поодиноких святочних желань.

Гумор. — Знаєш, моя дорога, нині матимемо гарний вечір. Я замовив три місця в кіні. — Та нащо аж три? — Для своєї мами, для твого тата і для твого малого братчика.

Гумор. — Варить добре. — Чи твоя жінка вміє варити? — Гм, якби тобі сказати?... Варити вміє, тільки я не годен того зїсти.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жебрак в пурпурі.
МУЗА: Нага правда.
ПАКС: Рожа.
РОКСІ: Мала й велика любов.
СТИЛЕВЕ: Страхи і ревія з Бродніцким.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, четвер, 19 січня 1939. Ч. 4 (1204)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.

Чемберлєн у Св. Отця

Третій день побуту англійських міністрів у Римі стояв під знаком їх торжественної авдієнції у Св. Отця. Премієр Великої Британії Чемберлєн і мін закр. справ Галіфакс прибули до Ватикану в год. 11.30. Перед брамою папської палати привітало їх 300 англійських алюмнів, що студіюють в англійській колегії в Римі. Св. Отець прийняв обох міністрів на півгодинній авдієнції у своїй приватній бібліотеці. Потому оба державні мужі зложили візиту держ. секретареві, кард. Пачеллі. „Оссерваторе Романо" пише, що візита англійських міністрів то поклін представників наймогутнішої держави світа, зложений наступникові св. Петра, що репрезентує найвищу духову силу на землі. (Гляди внутрі числа).

Вислід італійсько-англійських розмов.

Римський кореспондент „Газети Польскої" пише: На підставі офіційних заяв і голосів преси, які появилися по римській візиті британського премієра, вислід розмов Чемберлєна з Муссолінім представляється ось як: 1) Італійсько-англійська приязнь скріпилася. 2) Обговорено до подробиць справу італійсько-французьких взаємин і тому дійшло до вияснення становищ. Англія й Італія займають в тій справі відмінні становища, одначе спір між Італією і Францією далі відкритий. 3) Італія не думає вести війни з Францією, згідна переговорювати, одначе не зрезигнує зі своїх домагань до Франції. 4) Англія буде далі співпрацювати з Італією, хоч має відмінні погляди. 5) Німеччина підпирає Італію в середземно-морських справах. 6) Італія не змінить своєї політики в еспанській справі. В політичних кругах світа завдають собі питання, яка була ціль подорожі Чемберлєна до Риму. Відповідь: Ще в часі мінхенських нарад Чемберлєн зобовязався приїхати до Риму. Від того часу сталося багато подій, які виявили фіктивність мінхенської атмосфери. Та Чемберлєн мимо того приїхав, бо хотів вияснити ситуацію. І ту ціль підчас свого побуту в Римі вповні осягнув.

Ревізія поділу кольоній.

В римських кругах уважають міжнародне положення вже цілковито виясненим. Рим рахує на те, що спочатком квітня еспанська справа буде зовсім зліквідована. Коли це наступить, Німеччина, Італія, Японія й Мадярщина виступлять з домаганням скликання міжнадорньої конференції, на якій зажадають цілковитої ревізії територіяльного поділу кольоніяльних країв. Новий поділ мавби полягати на справедливому приділі кожній державі такої скількости кольоній, яка виходить з пропорціонального числа і густоти населення матірного краю. Коли б така конференція не могла відбутися або не дала ніякого висліду, то в Римі твердять, що голодним і динамічним державам не лишиться інший вихід, як силою змагати до здійснення своїх життевих потреб, для усунення того стану, в якому одні держави немов купаються у золоті й природних багацтвах, підчас коли інші душаться у своїх тісних границях. Ті погляди, як кажуть, узгіднені між правительствами італійським, німецьким і японським.

Криваві події в Бережанщині

ПАТ так представляє останні криваві події в Бережанщині: Дня 14 с. м. вечером в Урмані, пов. Бережани, група українських підростків побила шофера самоходу повітового виділу в Бережанах. Шофер в обороні власній вистрілив з револьвера й убив одного з нападників. Наслідком того напасники й зібране збіговище („гаведзь") взялися до вибивання шиб у місцевій школі, займаючи агресивне становище супроти прибувших на місце поліціянтів. Функціонарі поліції примушені були ужити зброї і зранили легко кілька осіб.

Висліди самоурядних виборів.

В Перемишлянах збльоковані поляки здобули 10 місць (в тім ОЗН 4), жиди 5, українці 1, у Глинянах поляки збльоковані з жидами здобули 7 місць, в тім одно жид, українці 5, в Яворові поляки збльоковані з жидами 19 місць, в тім три жидівські, українці 5 (стратили 2), в Куликові з компромісової листи вийшли три українці, 4 старорусини і 5 поляків. Так звідомляє ПАТ.

Росія замкнена для заграничних комуністів.

Після звідомлень з французьких джерел правительство совітської Росії постановило відтепер не впускати до краю комуністів зза границі. Всі заграничні комуністи, які перебувають на території совітської Росії, будуть негайно видалені. В будуччині до Росії могтимуть приїздити тільки делегати на конгреси.

Мадярщина приступить до протикомінтернського договору.

Мадярська Телеграфічна Агенція звідомляє: Посли Італії, Німеччини і Японії в Будапешті відвідали мадярського мін. закордонних справ і там італійський посол іменем Італії, Німеччини й Японії запросив мадярське правительство, щоб воно приступило до протикомінтернського пакту. Мін. закорд. справ Чакі подякував трьом великодержавам за їх запрошення і заявив, що мадярське правительство склонне приступити до того пакту. Формальне приступлення має відбутися в найкоротшому часі. В тій справі виїхав мін. Чакі до Берліна.

Інспекція ґен. Ґамелєна в Марокку.

Шеф французького ґен. штабу Ґамелєн і шеф штабу фльоти віцеадмірал Дарлян виїздять до Марокка. Там мають перевести інспекцію будови морських баз в Морс-Ель-Кебірі й Орані як також укріплень на мароканськім побережжі. В лютім Дарлян має перевести інспекцію Дакару. Рівночасно французька фльота на Середземнім морі має відбути воєнні вправи коло берегів Тунісу.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Marc nostrum

З приводу візити Чемберлєна в Римі.

Відколи сягає память людська, Середземне Море все було простором, на якім видно було політичні напруження й відбувалася боротьба. Маємо про се дані вже приблизно від 2.000 літ перед Христом. І не дивниця, що так було, бо над Середземним Морем зачиналася властива історія людства білої раси і довгий ряд століть тут мала свою головну арену. До Середземного моря мов до великого водопою приходили народи і племена з невідомих околиць, осідали на берегах його, тут доходили до свого найвищого розвитку і тут вянули та вмирали. Так було зі старинними народами Єгипту і Крети, так було з фенікійцями і з давними греками, з римлянами і картагінцями, так було з ріжними германськими племенами. Тільки одному Римові вдалося було за ввесь той час створити політичну й культурну єдність довкруги Середземного Моря, щоб замирити землі над ним. Ту ціль Рим вповні осягнув і довів до того, що Середземне Море сотками літ не було ареною боїв, тільки торговлі й культури. Щойно як розлетілася стара римська держава появилася на Середземнім Морі нова границя лінія, яка тоді замкнулася в собі, між Европою й між просторами північної Африки та передної Азії, які заняв ісламізм.

Проблеми Середземного Моря в теперішнім розумінні старинний світ не знав. Він знав тільки просто „море" як осередок подій історичного значіння. Середземне Море стало проблемою перший раз 4 серпня 1704 р., коли англійський адмірал Рук (Rooke) обсадив скелі Гібральтару. Тоді розпочалася зовсім нова гра сил і нова ера.

Фактично й історично найважніша земля над Середземним Морем се очевидно Італія. Але вона не могла вдержати кроку з Англією. Щойно фашистівська Італія ступила на традиційний шлях тої епохи, коли римляни називали Середземне Море „Маре нострум" (наше море). Той традиційний погляд привернув італійцям також енергію їх попередників з часів, коли те море безперечно було їх морем. Серця новочасних італійців забилися живіше на звук тих двох слів. І нова Італія подібно як старий Рим постановила зробити Середземне Море одним замкненим простором з політичним центром Римом.

Коли в 19 ст. наново ділили північну Африку, Італія за кожним разом виходила з порожніми руками. В 60-их і 70-их рр. старалася вона особливо одержати Туніс. Се таксамо знали в Берліні й Відні, як у Лондоні й Парижі. Та коли вже ввесь світ думав, що Італія одержить Туніс, захопила його Франція й держить по сей день. Мимо того, що італійців було в Тунісі далеко більше ніж французів. Ні з тим не рахувалася Франція, ні з фактом, що Італія географічно й історично звязана з Тунісом від дуже давних часів. Також Англія не виказала тоді обективної далекозорости тай тому тепер наступає неспокій.

Не можна також сказати, що тоді італійці занедбали справу Тунісу. Вони вже на 10 літ перед тим, заки французи заняли Туніс, заключили були договір з беєм Тунісу для забезпечення своїх інтересів. І місцева арабська влада була прихильніша італійцям ніж французам.

що в р. 1879 виразно сказав бей Тунісу. Підведена своєю „латинською сестрою" Італія заключила союз з Австрією й Німеччиною. Ждала поверх 30 літ, заки в р. 1912 по кривавій розправі з турками вдалося їй усадовитися в Тріполісі й Киренаїці. Ні одному иншому европейському краєві не робили таких трудностей в Африці як Італії. А як скінчилася велика війна, то Італії, хоч вона була між переможними державами, не хали знов майже нічого в Африці. Навіть коли влада в Італії перейшла в руки фашизму, Англія і Франція були настільки запаморочені Версалем і Женевою, що не зоріентувалися в новій ситуації. І коли Муссоліні слушно виміркував, що настала пора зайняти частину Африки, Англія і Франція звернули проти Італії класичні „санкції". Від того часу Італія зрозуміла, що з сеї сторони не можна ждати їй ні на допомогу в потребі, ні навіть на згляди. А для Італії Середземне Море рівнозначне з її життям, коли для Англії воно тільки шлях до її кольоній.

В останніх десятиліттях вартість Середземного Моря дуже зросла. Останнє порозуміння між Англією й Італією ще збільшило заінтересування держав тим морем. Для Франції воно важніше під оглядом технічно-військовим ніж політичним. Франція уважає посідання Тунісу забезпеченням фланки всіх своїх посідлостей в Африці. Мілітарно-стратегічна лінія французів іде з Тульону через Корсику до Бізерти в Тунісі, а лінія італійців з Лігурійського Заливу через Сардинію до західної Сицилії. Відси до Тунісу всего 150 км., а ще по середині є укріплений італійцями гористий острів Пантелерія. В таких обставинах зрозуміло, що французам робиться недобре на сам звук слова „Туніс" в устах італійців. Географічна приналежність до себе Сицилії, Сардинії й Тунісу самозрозуміла для кожного італійця. Се видно вже з того, що якби італійці мали Туніс, то з Сицилії до Африки мали б 150 км. їзди, а без Тунісу мають три рази тільки дороги (450 км.), коли їдуть на Тріполіс і ще більше (700 км.), коли їдуть на Киренаїку. До того італійців у Тунісі більше ніж французів. І Туніс край багатий в сирівці, яких потребує Італія. Також прихильність ісламського населення скріпляє на будуче становище Італії, бо Муссоліні мав потрібний на те розум і такт, щоб позискати собі місцеве населення Африки ділами, не словами: напр. у Тріполісі основав він університет для скріплення культури місцевого населення, а при великій кольонізації в Лібії зовсім не помінув арабських осель. Франція не дбала про те все й Муссоліні випередив її в заходах. Тепер ледви чи Франція вспіє надолужити втрачений час.

Такий зміст голосів німецької преси з приводу візити Чемберлена в Римі, де обговорювано головно справи Середземного Моря.

Третій Зїзд-Курс

ОО. Провідників Марійської Організації у Львові.

Відрадне явище в житті наших Марійських Організацій це третій з черги Зїзд оо. Провідників. Кажеться, що „Мар. Дружина це Провідник"; то ж важна се річ, щоб провідник був добре приготований наперід теоретично, опісля щоб міг засягнути поради, розвязки своїх труднощів у своїх досвідчених співбратів. Доброю нагодою до спільного вишколення був саме згаданий Зїзд, що відбувся у Львові, в днях 27-28 грудня 1938.

В перший день рано в год. 8.30 прибули оо. провідники до Мал. Семинара, де відбувся Зїзд, щоб у каплиці вислухати Сл. Б. Відправив її Преосв. Никита в асисті о. дек. Кудрика з Рогатина і о. проф. Давосира з Камінки. В часі Сл. Б., оо. провідники лучилися з Преосв. Архіереєм не тільки духом, але й рецитуванням літург. текстів-відповідей.

Інавґураційне слово сказав Преосв. Никита по Сл. Б., вказуючи на конечність апостольства світських людей у наших часах. На вступі до першого засідання о. Ір. Назарко ЧСВВ, презес М. Т., повитав учасників промовою, в якій зясував працю М. Т. від останнього Зїзду оо. Провідників у 1934 р. І так: число Мар. Орг. зросло до 272, що мають разом 21.000 членів. За той час М. Т. взяло участь в міжнар. Зїздах в Інсбруці, в Лінцу, в Варшаві та владило перший Конґрес М. Д. середньошкільної муж. молоді; уладило 42 серії відокремлених реколекцій, з яких скористало 1.100 учасників. Видавнича діяльність представляється виданням квартальника „Вістник М. Т.", місячника для дітей „Наш Приятель (наклад 5.000), створенням „Бібл. Н. Приятеля" (досі в 32.000 пр.), бібл. реліг. „Моя Книжечка" (14.000 прим.) виданням календарців „Ідея" (20.000) і т. п.

О. Презес попросив до президії Зїзду о. крил. Юл. Дзеровича, о. д-ра М. Маркевича ЧСВВ, о. проф. О. Лещука з Рави; на секретарів: оо. проф. Юл. Микитина з Золочева і Євг. Юрика з Коломиї. Тепер вислухано першого з черги реферату о. д-ра Й. Скрутня ЧСВВ про „Творче в М. Д. сучасности". О. прелеґент вказав на те, що М. Д. вміє зеднати в собі вибраних членів, та виробити їх на людей характерних, оригінальних і активних, серед яких видно замітні появи праці й таланту.

Потому відбувся черговий виклад д-ра І. Кухти п. з. „Психічний розвій молоді й праця в М. Дружинах". Сей виклад відкрив присутним незглибимі поклади молодечих душ та вказав, яким чарівним ліком на бурливі фази розвою молоді є реліґ. культурна праця в Мар. Д. В пополудневих годинах ходило про „Внутрішнє життя в Мар. Дружинах", тема доповіді о. д-ра П. Теодоровича ЧСВВ (відчитаної о. М. Федоровичем ЧСВВ). Автор вивів три основні постуляти дух. життя членів, саме: серіозна воля працювати над самоусовершенням, реліґ. освіта й дух віри та набож. до Б. М., подав найважніші засоби (Пресв. Євхар., дух молитви, любов до катол. Церкви, дух Марійсько-дружинний) та вказав на вагу дух. керівництва для членів, що чинить М. Д. спосібною бути школою самоосвячення. Чергова доповідь о. проф. Лещука займалася конкретною справою „Дисципліни в Мар. Орґанізаціях", в якій о. Прелеґент поділився з присутними низкою цінних спостережень і практ. вказівок. Це була увертура до дискусії, в часі якої промовляло пятнацять учасників.

Преосв. Іван з причини недуги не міг виголосити викладу п. з. „Катол. Акція й Мар. Дружини", як це було в пляні. О. презес Ір. Назарко виголосив реферат про „Нові методи праці в Мар. Орґанізаціях". В рефераті поклав натиск на конечність вироблювання передовиків, що надавали б ритм життю М. Дружин. — О. Сеньківський ЧСВВ виголосив реферат п. з. „Провід Марійських Дружин Пань". В нім обговорив своєрідні методи праці М. Д. Пань, що грає таку важну ролю в рел. житті родин і суспільности. Хоч не брак тут труднощів, що звязані зі становими обовязками, все ж таки М. Д. Пань має свою додатну сторону, що провадить на ширшу міру апостольське діло назовні, особливо в секціях: Євхаристійній (адорації, ведення Євхар. Круціят дітей), харитативній (допомоги учням, шпиталь), рефератовій і т. п. В рефераті „Мар. Орґанізації в кседукац. школах" о. проф. Євг. Юрик змалював стан сучасного середнього шкільництва, в якому доводиться провадити М. Дружини. Після рефератів промовляло 12 учасників в оживленій дискусії.

Сполудня кінцевий реферат о. сов. В. Стрільбицького мав тему „Марійські Орґанізації в сьогоднішньому селі" (прочитав о. Т. Кудрик). Опісля голосовано над резолюціями, що їх виготовила Резолюційна Комісія, до якої вибрано: о. Назарка, о. Кудрика, о. Лещука, о. Маркевича й о. Сеньківського. Резолюції: 1) Третій Зїзд оо. провідників М. О. вимагає, щоб для живого й успішного ведення М. О. в краю оо. провідники піддержували якнайтісніший звязок з Гол. Управою. Мар. Орґанізації без такого звязку не сміють у нас існувати. 2) Зїзд вимагає, щоб у житті М. Д. не опускано ніякої суттевої вимоги Основного Статуту. 3) Зїзд закликає всі М.Д. плекати якнайбільш інтензивно внутр. життя м. ін. через участь у відокремлених реколєкціях. 4) Зїзд пригадує оо. провідникам при веденні М. Д. Пань зберігати принцип становости й еліти. 5) Зїзд висловлює побажання, щоб Гол. Управа подбала про владження курсу вишколу інструкторів і інструкторок молоді. 6) Зїзд висловлює побажання, щоб Гол. Упр. подбала про виказ книжок для провідників і членів, які мусять бути в бібліотеці кожної Дружини. 7) Зїзд висловлює побажання, щоб у курсах оо. Пров. брали участь також оо. катехити й душпастирі в інтересі рел. виховання молоді та парохіян.

В часі Зїзду згадано з піетизмом померлих прихильників і працівників в М. О., як о. крил. Громницького, о. д-ра Фіґоля; доповнено число членів Гол. Управи М. О. вибранням нових членів в особах о. проф. Ждана й о. д-ра Вол. Фіґоля. В одній з саль була виставка й продаж катол. книжок. — При закінченні о. крил. Дзерович у слові згадав про реліґ. ренесанс у нашому народі в останніх часах і подякував усім за працю та участь. Знову ж о. Назарко в імені Управи подякував о. крил. Дзеровичеві за керівництво та о. ректорові Хавлюкові за гостинність. По благодарственнім набоженстві, що його відправив о. крил. Дзерович, о. д-р Маркевич у конференції піддав учасникам мотиви до дух. радости й бадьорости в праці. По конференції була сповідь. Цей Зїзд, у якому взяли участь оо. провідники трьох дієцезій, сповнив покладані на нього надії. Всіх учасників було 65, в тому 14 оо. Василіян. Зїзд вислав поклін, як подяку за привіти, Преосв. Йосафатові й Іванові та Всеєв. о. Архим. Чина св. Василія Вел. о. Д. Ткачукові в Рим. На Зїзді царив дух серлечности й ентузіязму (співання Мар. Гимну) як завдаток нової ревности в праці для Церкви й українського народу. Реферати Зїзду будуть напечатані. (А—к).

Бурливі наради

Львівського Рільничого Товариства.

У Львові відбулися 13 с. м. наради польського „Львівського Товариства Рільничого" при участи кількасот делеґатів з провінції. На збори прибули: представник мін-ва рільництва, представники воєвідських урядів зі Станиславова і Тернополя як також комендант львівського корпусу ген. Лянґнер. На збори не допущено представника озонівського „Дзєнніка Польского". Як звідомляє „Дз. П." за іншою польською львівською ґазетою, наради були дуже бурливі. М. ін. селянин Собонь остро критикував сучасну польську аґрарну політику і закінчив словами: „...злий той господар, який не обходить своїх границь". По тих словах представники властей демонстраційно вийшли з салі нарад. Після перерви присвячено багато місця обговоренню українських справ звязаних з рільною політикою. Поодинокі бесідники звертали увагу на небезпеку української господарської офензиви. Зібрані остро критикували польське радіо, зокрема львівську радіовисильню. Піддано в сумнів совісність польського радія, якого авдиції для села, на думку бесідників, просто скандальні.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Соціялісти про Гітлєра й українську справу

„Гітлер міг би нас узяти в два вогні"...

„Роботнік" в ч. 369 тривожиться дійсною чи здогадною акцією Гітлєра в українській справі й боїться, що він витрутить польській політиці атут українського питання. „Роботнік" пише: „З поваги ситуації всі починають здавати собі справу. Виринають ріжні концепції. По думці одної з них слід було б співдіяти з Німеччиною. Важко собі уявити, як то конкретно виглядало б. З хвилиною, коли Гітлер в цілій повноті вступить на шлях української проблеми, чи може це обмежитися тільки до Совітів? А коли б так, то чи не буде це тільки хвилева розвязка, чи консеквенції не виявляться неминучі? Якщо Гітлер вложить стрій визвольника України, наша ситуація буде надзвичайно важка. Друга концепція полягає на сперті на Мадярщину. Спільна границя з Мадярщиною, поворот Закарпатської Руси до Мадярщини ліквідує українську проблему в зароді як проблєму міжнародню. Слаба сторона сеї концепції те, що Мадярщина не представляє чинника сили, коли б напр. потрібно було опертися аспіраціям німецької політики. Прихильники сеї концепції, річ ясна, здають собі справу з того, але числять на те, що за Мадярщиною стоїть Італія. Та рахуби на Муссолінія часто заводять. Про те переконалася аж надто добре на своїй шкірі Австрія... Третя концепція виходить поза лінію оси Берлін — Рим. Українські пляни Німеччини загрожують однаково Росії, як і Польщі. Отже льогічний наслідок це порозуміння тих чинників, що зацікавленні в удержанні сучасного стану. Висказав це в своїому недавньому відчиті проф. Ст. Грабский, що заявився за польсько-совітським зближенням. Це стара концепція польського націоналізму. Присвічувала вона Грабскому вже в добі берестейських пертрактацій... Однак всі ті концепції се тільки спроби вийти з кожної ситуації, в якій ми знайшлися через помилки дотепершньої політики. Українська справа — це атут, який ми дозволили витрутити собі з рук, а тепер він готовий до виграння проти нас.. Як же могутнім чинником був би той атут у наших руках! Для тісних перспектив націоналізму ми втратили з очей шляхи політики направду великої. Та політика веліла шукати гармонії між ідеєю визволення народів та державним інтересом Польщі". Найбільше боїться „Роботнік" такої ситуації, „коли б наш великий західній сусід (німець) вхопив нас в два вогні, виступаючи в імя постулятів меншин німецької й української".

Про кашубів, мазурів, шльонзаків, гуцулів

Або: як ІКЦ викликав вовка з ліса.

ІКЦ в ч. 13 приніс статтю Йос. Віневича про імперіялістичну пропаганду німців. В ній пише: Проф. Лєндль з Відня рахує до німецького племени як його відломи кашубів і шльонзаків і до обшару німецьких поселень зачисляє дорічча Одри, Вісли, Варти, Волги, не кажучи вже про Дунай та простори угорсько-ромунські. Мало того! Експанзію поляків на схід приписує т і л ь к и фактові присутности в Польщі німецьких кольоністів. Інакше поляки не могли б того зробити. А знов Гавсгофер у книзі „Гренцен" (границі) пише на ст. 31, що при формуванні східних границь Німеччини перецінено ролю язикової границі, через що відсунено від Німеччини мазурів і шльонзаків. На ст. 154, 157 і 222 критикує границі при устю Вісли, а на ст. 95 пятнує польсько-німецьку границю на Шлеську як абсурд. (ІКЦ так довго зачисляв наших гуцулів до готів або до аварів, що потомок готів Гавсгофер, іменований шефом організаційного руху всіх німців за границями Німеччини подумав: Коли готи могли лишити потомків далі, то чому не могли лишити їх блище Німеччини? — Ред. „Нової Зорі").

Спір за українську концепцію

Виленське „Слово" в 12 ч. принесло статтю проф. В. Студніцкого п. з. „Спір за українську концепцію". В ній пише м. ін.: Тепер розгляньмо питання, чи з огляду на людський матеріял і територіяльні умовини можна було б покликати до життя українську державу з територій відібраних Росії. Продовж 20 літ українізація на російській Україні зробила поступи. Коли перед війною в містах майже не було українців, бо міщанство було жидівське, польське і російське в правобережній Україні, а в лівобережній Україні серед робітничого населення було дуже мало українців, бо український селянин, який переносився до міст затрачував свою мову, то тепер населення міст в значнім проценті перейшло до української мови внаслідок впровадження української мови до шкіл і урядів. Нагальне упромисловлення, творення совхозів і колхозів змусило значну часть селян перейти до робітничої верстви в Донецькім Басейні так, що скількість українських робітників продовж останніх кількох літ скоро зростає і доходить до 70 проц. Політика Совітів... нівечить вищі духові осередки, отже винищує змагання до самостійної цивілізації серед української інтелігенції... У висліді є дуже мало інтелігентських сил до державно-творчої роботи. Звідси поміч галицьких українців буде необхідна і відбудовувана Україна поглотить всі активні українські елементи східної Галичини і Волині, які не звернені проти совітської Росії звертаються проти Польщі... Отже німецький намір творення України, спосіб виконання і наслідки не є для Польщі небезпечні, навпаки корисні при відповіднім наставленні польської політики і польської активности. Я переконаний, що при відповіднім поставленні справи можемо порозумітися з Німеччиною і в тім порозумінні відзискати спільну польсько-мадярську границю.

Що було в Берхтесгадені?

„Курєр Познаньскі" в ч. 15 в статті п.з. „Чи всьо в порядку?" пише: Ще тому місяць голосилося, що Карпатська Україна мусить щезнути, бо її безоглядно не стерпить великодержавна польська політика, і що се станеться леда день, — а коли німці накинули нам стан прямо противний, тепер, по кількох тижнях, голоситься зі стовпців начальної „Газети Польскої", що всьо в порядку... Треба ствердити, що творення України навіть поза межами польської держави для неї само собою небезпечне з огляду на сусідство польських полуднево-східних земель..." (Інакше кажучи, той „католицький" орган противиться освобожденню українського народу навіть зпід большевицького ярма!).

Англійська преса про римські розмови

„Таймс" пише: Розмови Чемберлена й Галіфакса в Римі мали характер інформаційний. Обидві сторони ясно означили своє становище до справ звязаних з Середземним Морем. — „Дейли Телєграф" робить висновок, що римські розмови не причинилися до зміни ситуації. — „Дейли Мейл" пише таксамо з додатком, що особистий контакт провідників націй мимо всего потрібний.

Після смерти Дмовского

Львівський „Дзєннік Польскі" приніс в 13 ч. замітку п. з. „Нетактовна і згіршаюча дискусія в справі становища офіціяльних кругів до похорону Р. Дмовского". В ній пише м. ін.: В політичних кругах звертають увагу на нетактовність декотрих щоденників, які піддержують дискусію в справі неприязности офіціяльних сфер на похороні Романа Дмовского. Як відомо, кілька днів тому в проурядовій пресі появилася заява з неовяцко-легіонових кругів, яка вияснала, що офіціяльні й урядові сфери не взяли участи в похороні з причини становища Романа Дмовского і його табору супроти смерти Йосифа Пілсудского. Та заява висказувала надію, що з огляду на драстичність порушуваної справи і щоб оминути ре-

кримінацію у відношенні до померших осіб, дискусія на сю тему буде скінчена. Мимо того в декотрих часописах публіцисти позбавлені такту продовжують дискусію на сю тему. В політичних кругах звертають увагу, що треба оставити почуванням тих жовнірів рішення справи, чи жовніри великого маршалка мали піти за домовиною чоловіка, який не зложив шпади навіть супроти помершого противника і вдаряв в його маєстат у хвилі, коли цілий нарід оплакував застиглі останки великого маршалка. ...Треба додати, що офіціяльні круги „Стронництва Народового" не забирають голосу в тій справі, очевидно розуміючи, що дискусія була б невластива.

З СОЙМУ

Відповідь премієра Складковского.

Премієр міністрів ґен. Славой-Складковский у відповідь українським послам Целевичеві та Скрипникові сказав ось що: „Панові тов. Целевичеві не могтиму очевидно відповісти на те, що він задумує порушити завтра. Перебуду цілу ніч без сну, щоб приготовитись відперти завтрішні закиди, та вже нині можу відповісти в тих справах, які пан колега вже нині порушив. Ви були ласкаві сказати, що керуючі чинники не вірять в український нарід, але одночасно змагають цей український нарід зденаціоналізувати. Пане колего! Це сумні висліди, коли мусимо плакати тоді, як нас ніщо не болить. Коли польський уряд не вірить в істнування українського народу, то не може його денаціоналізувати. Тому було б багато простіше сказати, що польський уряд істнування українського народу уважає реальним фактом і зовсім не силкується денаціоналізувати українців. Тоді буде це ясне, просте й ненатягане. Пан колега казав, що український нарід трактують ріжно на ріжних областях держави. Це закид витяганий вами щороку зі сховку, стріпуваний і полинялий в дискусії. Це справді так; в ріжних дільницях Польщі є інакший режім і не тільки до меншин, але навіть до поляків пристосовується ріжна політика. Інакше треба правити на Поморі, а інакше в Кракові. Коли б адміністратор поступав таксамо тут і там, було б це сумним доказом скостеніння адміністрації. Думаю, що не про це йде, тільки про те, що панове шукаєте українців там, де їх нема й не було. Тому не можемо порозумітися. Важко, щоб уряд висловився, що там є українці, де їх панове хочуть бачити. Ми мусимо мати свій власний погляд і рішаючий мусить бути наш погляд у цій справі".

Важна заява Розенберґа

Про світогляд і віру.

Католицький орган „Натур унд Культур" з грудня 1938 р. приніс ось яку інформацію: Німецький державний провідник Розенберґ зприводу відкриття зимового півріччя в університеті Мартина Лютера у Галі Віттенберґу виголосив 4 листопада 1938 р. промову на тему: „Світогляд і наука віри". Після звідомлення часопису „Фелькішер Беобахтер" (мінхенське видання, ч. 309 з 5. XI. 38) Розенберґ заявив, що націонал-соціялістичний напрямок в стані свого дотепершнього розвитку ані не має волі ані не чується управненим підприняти устійнення якогось означеного метафізичного переконання. Сьогодні йде не про те, щоб метафізичні твердження видвигнути як партійні догми, тільки сьогодні ведеться великанський бій германського світа й німецького характеру проти інших існуючих життевих цінностей і суспільних порядків. Це нове наставлення має свою основну підставу не в якихнебудь метафізичних запевненнях, воно черпає свою силу для вкладу її в боротьбу виключно з внутрішнього відчуття національної чести і суспільної справедливости. При кінці Розенберґ підчеркнув, що відношення до сьогоднішніх історично переданих метафізичних і догматичних переконань може полягати тільки на внутрішньому пошануванні кожного правдивого віроісповідання, одначе цього самого пошанування муситься вимагати від представників духовних установ, коли поодинокі націонал-соціялісти висловлюють релігійне переконання, яке вже може не дається погодити з традицією.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

КРИТИКА КРИТИКИ

Помічення, міркування і висновки з приводу статтей: Два напрямки і Справи „Скали"

Стаття о. В. М. „В справі Скали" нагадує мені своїм змістом дискусію в часі курсу Кат. Акції, виглядає неначе її продовження і слідний на ній дух деяких дискутантів. Коли в неї вчитуюся, здається мені, неначе б я сидів у салі дискусій і брав у них участь. Тим-то і спішуся зголоситися до голосу, щоб хто инший не випередив мене. Для успішнього розвитку великої ідеї парохіяльних читалень і добра одинокої у нас католицької народної установи хочу подати до відома загалу свої помічення та пояснення на важніщі порушені у статті теми. Не буду обговорювати уступу за уступом, бо їх забагато й у многих повторяються ті самі справи, лише на инший лад та з иншого боку. З тої причини ціла стаття, хоч справді написана „живо і дуже цікаво", як і випадає на „мистця пера", однак виглядає хаотично. Забагато в ній накопичених ріжних закидів, трудноців, квестій і проектів, а що все те неупорядковане як слід, одно з другим помішане, в ріжних уступах порозкидане, отже стаття тратить на проречистости. Я зібрав що важніщі порушені справи і при кожній зазначу наперед коротко погляд о. В. М. зазначуючи у скобках римським числом уступ статті, й опісля подам свої завваги і погляди. Для лучшої проречистости й орієнтації поміщу над кожним уступом короткий заголовок, що вказує, яка справа буде обговорена в ньому. Для уникнення помилки, для стислости і ясности статтю „Два напрямки" буду називати „репортаж", а статтю о. В. М. „статтею". Накінець зазначую згори, що пишу сю відповідь не для пустої полеміки, але в імя правди і щирости та для добра дорогої нам справи. Нехай кристалізуються наші погляди, нехай вирівнюються тертя і дисонанси, нехай чимскорше між духовенством дієцезії запанує згідність у поглядах, одноцільність в діяльности, гармонія і єдність та найтісніща лучність з Владикою-Батьком, упадаючим під тягаром Апостольських змагань.

І. Про напрямки.

Зачну від тих нещасних напрямків, бо то вони „схвилювали" о. В. М. і спонукали його „написати кілька слів правди про те, що думати про діяльність читалень Т-ва Скали" (Вступ). Завважую, що лучше було б написати „думати" замість „думаю", щоб не виглядало на якесь менторство, що готово знов декого схвилювати. Але це пустяки. У справі напрямків міркування і погляди о. В. М. на основі його статті такі:

1) По перечитанні репортажу в ньому „захвилювало" негодування (І). 2) Авторові репортажу робить закиди: а) що „не зясував ріжниць між тими двома напрямками", б) що не навів практичних прикладів, в) що не дав доказів на своє ствердження тих напрямків (І). 3) Стверджує, що священики перетворюють читальні „Скали" на товариства релігійні або світські (IV, 3). 4) Вкінці твердить, що таких напрямків нема. „Вони інакші" (XVII).

Мої заввати і погляди в тій справі такі:

Ад 1) Хвилюватися й негодувати, правду сказавши, не було чого, бо ж кожному вільно мати свій погляд і виявляти свої спостереження. Вільно кожному з ними не погоджуватись, можна висказати і щось зовсім противне. Треба лише спокійно чуже збити, а своє доказати на основі стійних і певних даних.

Ад 2) Закиди о. В. М. уважаю безпідставними, бо: а) не бачу ніякої причини, щоб Автор короткого репортажу „завдавав собі труду докладно й засадничо зясувати ріжниці між тими двома напрямками" (І), що їх заобсервував на терені „Скали". По що? Він певний того, що кожний свідомий католик а передовсім священик повинен се добре знати і розуміти. б) Закид слушний. Автор репортажу повинен був „такі практичні приклади" навести, хоч їх брак його твердження не ослаблює, ні тимбільше не опрокидує. Одначе справді лучше було б, як би був свої обсервації насвітлив спостереженими прикладами з терену. в) Закид безосновний, бо Автор репортажу подав два докази на се, що є такі два напрямки, а саме: Проголошення Покровителем „Напрямних" на загальних зборах і звіти та дописи з діяльности читалень „Скали". Це докази стійні, клясичні і вистарчаючі.

Ад 3). Це ствердження о. В. М. дуже важне для справи, тому наведу його дослівно: „Чиж диво, що деякі пан-отці перетворюють читальню на чисторелігійне товариство, а інші знов на світське?" (IV, 3). Що се? Як не власне ті два інкриміновані напрямки, католицький і світський? Про це заговорю пізніше, покищо стверджую, що о. В. М. хотячи досадити Головному Виділові мимоволі стверджує те, що задумав опрокинути. Мимоволі, через недогляд, як каже німець „ін дер Гітце дес Гефехтес" перемогла правда. Вона все як олива виходить наверх.

Ад 4). Та всеж таки о. В. М. накінець твердить категорично і то в імя справедливости і щирости, що таких двох напрямків нема. „Вони інакші", а саме: „Один з них це напрямок змагливої праці, а другий напрямок залежаної ліні" (XVII). Та це не напрямки діяльности „Скали", це клясифікація кураторів. Ближче поясню це на властивому місці. А тепер лиш зазначу, що справи напрямків о. В. М. не висвітлив, хіба лише затемнив, а категоричне його твердження в уступі XVII противорічить тому, що написав в уступі IV,3. А найважніше, що поповнив той сам блуд, який неслушно закидує Авторові репортажу: не подав на ствердження свого погляду жадного жадніського доказу, ні обставини, ані таких даних, що могли б його узасаднити!

Мій погляд на справу напрямків такий: два інкриміновані напрямки, т. зв. католицький, „Скалі" питоменний, і ляїцистично-народний, для неї невластивий, непригожий, небезпечний та шкідливий, так як ствердив автор репортажу, таки справді на терені парохіяльних читалень „Скали" виступають і то щораз яркіше. Для мене вистарчать вповні ті два клясичні докази, що наведені в репортажі. А що вони для декого можуть бути невистарчаючі, то я в інтересі правди та добра „Скали" наведу їх більше і то з обставинами і переконуючими даними тай навіть з прикладом з нашої дійсности. Є їх немало, наведу що важніші.

І. Способи й методи засновування деяких читалень „Скали" а саме:

1) Криклива праця деяких перших організаторів „Скали".

2) На вічевий лад уряджувані основательські збори читалень „Скали" з палкими вічевими пустоглаголаніями і безпредметовими довжезними дискусіями до пізної ночі.

3) Масові вписи членів, відразу що найменше кількадесять, а то часто й понад сотку, а декуди й покілька соток.

4) Шумні звіти в часописах, повні переборщень, перехвалок та взаїмоадорації. Організатор кадив кураторам і навіть їх рідні, а ті знов організаторові. О-

---

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ 4)

Різдвяний спомин

— Весело між нашими, завважив професор.

— Вдяка Богові і хвала та за цей один вечір!

Зацікавлені тими особливими співами підійшли ми нишком під освітлене незакрите вікно й станули наче приковані своєрідним образом краси й простоти мужицької нескладної чутливості.

В куті — обовязковий дідух. Стіл накритий чистим обрусом і заставлений простою посудою та „менажками". Була навіть фляшка з наливкою. Одна з двох жінок, Анна, прижарювала при малому залізному печику чи не пиріжки; друга сиділа вдовільно всміхнена при столі й підтягаючи тихенько за „хлопами" виплескувала долонями такт до танку.

Який же це був танок?

Хто мів би подумати, що вони були на святочному підпитку. Ані сліду! Так що? Старий Микола Осадців, не молодший від него Гринь Бірaковський, з двома маленькими пять або шістьлітніми дівчатками — одна зі сиротинця, другої мама сиділа при столі й виплескувала долонями такт — зробили на середині круг і тримаючи себе й дівчатка за руки, ходили довкола й колядували: „Бог Предвічний народився". Ба, але як колядували? З танком.

Саме ввесь чар принадливої краси, що віяв від того цікавого гурточка, лежав у своєрідному способі їх колядування.

Перші слова кожної зворотки приспівував Гринь Бірaковський хрипким басом на „сольо". Отже затягав: „Бог предвічний народився" і ввесь круг тоді приставав. Дальші слова кожної зворотки співали вже всі, а співали під скочний і бадьорий лад на три темпа, притупуючи навперемінку то правою, то лівою ногою, також на три кроки. Такий собі своєрідний „аркан".

„Прийшов днесь" — раз, два, три.

„Із небес" — раз, два, три.

„Щоб узрів" — раз, два, три.

„Люд свій ввесь" — раз, два, три.

Тут круг ставав і змовкав, а Гринь з повагом кінчив басом:

„І утішився".

В такий скочний спосіб співали вони цілу тую довгу коляду. Дітей це безмірно вбавляло. Аж прийшли до зворотки:

„Діва Сина як породила...".

Гринь повагом відбасував вступ. Дальші слова до такту підхопив увесь „хор" і круг знову пустився дріботіти довкола, виспівуючи й витупцюючи:

„Звізда ста, де Христа, Невіста Пречиста..."

Тепер круг станув, а Гринь кінчав:

„Сина зродила".

Кожний рефрен був повторюваний двічі. Та нікотра зворотка не припала так до вподоби розбавленим дівчаткам, як ця одніська: „Звізда ста", з якої вони мабуть нічого більше не розуміли, як лишень ці, по своєму перекручені слова рефрену: „Звізда ста, Де Христа, Невіста Пречиста..."

Но як вони їх перекрутили! У найбільшій втісі вигейкували своїми писклявими голосиками:

„Вісьта ста, вісьта ста, вісьта ста, вісьта ста..."

Нічим більше не цікавилися, лишень вичікували, щоби Гринь відбасував приспівку будь котрої зворотки, а вони вже впадали зі своїм:

„Вісьта ста... вісьта ста..."

Було їм байдуже, яка зворотка була на черзі, вони по кожній співали „вісьта ста"... Тим так були втішені й розбавлені, що для них і через них старці, хоч з чола піт обтирали, вертілися й дріботіли в круговороті й притупцюючи приспівували знов з початку: „Бог Предвічний народився..."

У скромненькому розумінні маленьких дівчаток був звязок у тих дивовижних виразах: „вісьта ста..." Вони ж бідні нераз гралися в бараках у „коники" та вигейкували „вісьта" й „гайта", а коники йшли то в цей то в той бік. А тепер в такі самі „коники" довелось їм гратися з „дідусями" й дідусі їх слухали. То йшли, то ставали...

дин безличний зважився навіть сказати до поважного священика: „Отче тримаймося, а буде нам добре".

Кожний щирий католик а особливо католицький священик без підручника методики повинен се розуміти, що такі способи і методи не зовсім католицькі і з католицьким напрямком, начеркненим виразно Основателем для Товариства, незгідні. А що вони були і ще почасти появляються, то се певна ознака і доказ, що на терен читалень „Скали" перепачковуються ляїцистичні напрямки. В товаристві католицькім з напрямком католицьким робиться всьо і все тихо, спокійно, поважно, в скритости духа і покорі, без галасливих реклям і похвал та взаїмоадорацій для діячів. А членів-апостолів приєднується не поривами на шумних основательських зборах, але виключно через вибір і покликання та індивідуальне поучення і захоплення. Так робив Христос-Цар, так робили його Апостоли, так робили, роблять і все будуть робити всі правдиві робітники в царстві Христовім. Се впрочім основна вимога Катол. Акції. Це стара випробувана катол. метода, так що і підручник методики зайвий.

П. Другий доказ — первісна кінетика Головного Виділу „Скали", а саме:

1) Театральна референтура.

2) Започаткування організації театральних курсів для режісерів і диригентів читалень „Скали".

3) Посада спеціяльного театрального інструктора.

Всьо це річі не злі, можуть бути навіть дуже корисні, але кожний мусить це признати, що чисто ляїцистичні і з Катол. Акцією не мають нічого спільного. З часом остаточно можна було б дещо в тім напрямку зробити і в „Скалі", але від того зачинати діяльність молоденької катол. організації, присвяченої ще до того Катол. Акції в дієцезії і то з розмахом тідним важних справ, чи се не доказ, що дехто справді намагався перепачкувати на терен „Скали" чисто ляїцистичний напрямок під плащиком Катол. Акції?

Ш. Вкінці третій рід доказів з діяльности читалень „Скали":

1) Аматорські гуртки, вистави, концерти, хори, орхестра, забави по многих читальнях „Скали" зовсім як у читальнях „Просвіти".

2) Звіти і дописи про діяльність поодиноких читалень, по найбільшій части шумні, переборщені, повні похвал і адорації для сумнівної нераз вартости аранжерів. Годі було в них дочитатися хоч би згадки про реалізування по читальнях „Скали" взнеслих і хосенних цілей Катол. Акції, бо того справді майже ніде не було; одна лише ділянка Катол. Акції, що в многих читальнях дещо на ній робиться, це харитативна акція, але (як слушно завважив о. В. М.) не так, як повинно бути. Чи такі прояви діяльности читалень „Скали" се не проречистий доказ нагального перещіплювання на ґрунт „Скали" чисто ляїцистичного напрямку, питомого світським установам?

Цей сумний стан молоденької катол. установи спонукав дбайливого про її правильний розвиток Основателя і Покровителя до проголошення відомих „Напрямних". З любовю і прозірливістю та рівночасно з питомою собі рішучістю вказав і поучив, в якім напрямку має розвиватись діяльність читалень „Скали", щоб відповідала питомому згори начеркненому чисто католицькому напрямкові. На їх основі Г. Виділ „Скали" уложив відповідні резолюції, в яких начеркнув ясну програму катол. діяльности для читалень на бїжучий діловий рік. Послідні Заг. Збори приняли їх одноголосно. Ціль того була не інша, лише та, щоби спрямувати працю у всіх читальнях „Скали" в одно русло і в однім напрямку католицькім. Це був справжній динамізм Г. Виділу, се була справді та його „кінетика" організаційного розмаху, котрої цілковитий брак зовсім несправедливо йому закидує о. В. М. (Ш,2). Заповіджений практичний приклад з читальняного життя, що рівнож ясно насвітлює нахабне перещіплювання ляїцистичного напрямку на ґрунт читалень „Скали", подам у слідуючім уступі, бо там він рівнож потрібний. Думаю, що наведені вище докази вповні вистарчають на се, щоб ствердити, що ті інкриміновані „два напрямки", які так схвилювали о. В. М., а може і ще неодного священика з таким самим „патріотичним чолом", се не видумка якогось там маняка, фанатичного противника і поборника невинного „патріотичного духовенства", що „не має навіть відваги відкрити своє чоло на нього захмарене" (І). Це правдива, хоч сумна істина!

І. К.

Важні наради в Тернополі

В Тернополі відбулися на днях наради т. зв. Воєвідської Господарської Ради СПІОС (Секретаріяту Порозуміння Польських Організацій Суспільних) Подільської Землі. В нарадах взяли участь: віцепрем. Квятковский, мін. Косцялковский, віцемін. ґен. Глуховский, ґенерали Савіцкий (шеф „Корпусу Охорони Погранічча"), Лянґер, Вечоркевич, Пашкевич, терноп. воевода Малицький, представник станиславівського воєводи начальник Самбор і багато міністерських та інших достойників як також ґрупа польських журналістів і кореспонденти варшавських польських часописів. Нарадами проводив ґен. Пашкевич з Тернополя. Зі звідомлення дир. Ґрещука довідуємося, що в рр. 1937—38 Секретаріят створив три однорічні школи купецького приспосіблення, а саме в Тернополі, Теребовлі і Золочеві. Школа в Тернополі має 60 учасників. До шкіл принято переважно селянських дітей по 4 з кожного повіту. В 1937 р. започатковано т. зв. „фундуш кресови", що має тепер поверх 200.000 зл. З него дають польським підприємцям довгороченцеві позички на 1—2% річно. В 1936 р. було польських купецьких підприємств 14%, українських 23% і жидівських 63%. При кінці 1938 р. було купецьких підприємств польських 18%, українських 24%, жидівських 58%. Ремісничих підприємств було: польських 30%, українських 28%, жидівських 42%. В містах терноп. воєвідства вибудовано 12 торговельних домів для польських купців коштом 2.300.000 зл. Плянується будову ще 27 торговельних домів, 22 збіжевих шпихлірів, оліярні, прядільні, ґарбарні, торговельних і господарських млинів. В звітовім часі повстало 824 купецьких підприємств і 92 промислових. — Інж. Доленґовский обговорив справу парцеляції, створення інтервенційного фонду, організацію польського рільничого шкільництва і т. п. Він заявив м. ін., що в тернопільськім воєвідстві повинно повстати 12.000 нових польських господарств, се становитиме зріст польського населення о 70.000. Осадники мусять дістати податкові полекші в ціли віддовження їх господарств. — Ґен. Пашкевич говорив м. ін., що загальний торговельний оборот польських підприємств в терноп. воєвідстві виносив в м. р. 15 міліонів зл. Та сума дала польським підприємцям 750.000 зл. чистого доходу. „Фундуш кресови" мусить зростати, бо зростають потреби польських підприємців. На культурно-освітні ціли ТШЛ (Товажиства Школи Людовей) треба тепер коло півтретя міл. злотих.

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА 4)

В Ляпляндії

З подорожніх записок у серпні-вересні.

Др К. був такий занятий, що треба було використати час, коли він був вільний, щоб я мала змогу з нього ліпити. Я улаштувала своє приладдя на високому столику, що знайшовся в лікарні, а доктор сидів на дзиглику, що його ставили на стілець. Всі дуже цікавилися моєю роботою, бо ніхто з присутніх не бачив іще ніколи, як ліплять з глини голову. Мені завше дуже неприємно й мені заважає, коли хтось сидить і безупинно дивиться, як я працюю. Це мене нервує та спинює натхнення.

Але коли я побачила, з яким захопленням всі мені помагали влаштувати стіл, знайти підходяче місце й як усі готувалися дивитися на твір, що мав вийти впід моїх рук, то я не мала вже відваги сказати, щоб вони мене залишили саму з моєю жертвою. Я мусіла ужити своєї волі, щоб стати понад тими всіми перешкодами, а крім того, коли я побачила, що повстання цієї голови се ціла подія в житті всієї родини, я напружила всі свої сили, щоб тільки добре виконати своє завдання. До мене взагалі в цій родині було таке зворушливо миле відношення, що мені приємно було зробити їм хоч цю маленьку приємність.

Коли я починала ліпити, вся родина збиралася навкруги. Приходила мати зі своїм немовлятком, усаджувалися дві маленькі дівчинки, сестра лікаря. Всі вони дивилися на мої руки й слідкували за кожним рухом.

Доктор спочатку сидів нерухомо з застиглим обличчам і дивився в одну точку. Він дуже старався, але чим більше він старався, тим гірше було для мене. Вираз ставав неможливий. Я прохала, щоб він розмовляв зі своїми і щоб вони взагалі на мене не звертали уваги й балакали по фінськи до схочу. Розмова мені не заважала, бо я її не розуміла, але вираз моєї моделі ставав живіший. Робота посувалася, але не дуже швидко, бо завжди було багато всяких перерв. Часто лікаря несподівано викликали до хорих. Іноді він виїздив на цілий день. В нашому розпорядженні були два тижні і намічено вже день, коли голова мала бути виліплена й відлита в гіпсі.

Незадовго перед закінченням роботи мої господарі почали закликати своїх знайомих, щоб вони зробили оцінку моєї праці. Це завше дуже неприємний мент. Я дуже люблю добру критику, але добрих критиків взагалі бувае дуже мало; звичайно критика буває зовсім недоречна.

Тут не було великих знавців мистецтва, але родичам і знайомим ходило більше про подібність погруддя. Моя праця всім сподобалася й жінка лікаря так зворушливо дякувала мені за мою роботу, що мені теж стало радісно, хоч я зі своєї праці сама ніколи не буваю задоволена.

Покликали двірника, що працює в домі. Прийшов він зі своєю люлькою в роті, суворий, похмурий і довго-довго дивився, врешті сказав: „Це наш справжній доктор!" Але виявилося, що йому неприємно було бачити дві однакові голови, одну на плечах лікаря, а другу — відрубану — на столі.

Голова була виліплена з глини й треба було її відлити з гіпсу.

Збиралися спочатку виписувати гіпс з міста, але виявилося, що в лікарні та в аптиці знайдеться потрібна кількість.

Принесли чудовий на вигляд гіпс. Але при одливанню мало не пропала вся моя робота, бо до гіпсу, що його вживають лікарі, домішують чогось такого, що він твердне занадто швидко. Я ледве встигла його розмішати, як він вже тверд, залишаючи в багатьох місцях порожні бульки. Це вже була одна небезпека, щоб не було забагато таких дірок у формі, а друга — форма була така неймовірно тверда, що при дальшій роботі дуже важко було її по шматочках, вже від відлитої голови, відколупати. Робота ця тривала дуже довго й всі з нетерплячкою та страхом чекали, чи вийде взагалі щось, чи ні. Врешті решт все закінчилося добре.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Віче українців в Америці.

З Филаделфії звідомляють, що там у салі Метрополітен Опери відбулося велике віче українців у справах подій у Старому Краю. На вічу промовляли представники ріжних груп, а саме: др. В. Галан, о. канцлер Ф. Тарнавський, М. Січинський, др. Л. Мишуґа, консуль ЧСР Чарлз Тутейкер, пані Олена Штогрин, др Цегельський, Ол. Яремко, о. М. Мицик. Зібрано на поміч Карпатській Україні 2.100 долярів. Перед вічем і по вічу грала молода банда дутих інструментів, зорганізована при відділі Союзу Гетьманців Державників у Филаделфії під проводом проф. Филипа Дубаса.

Новий роздор між ендеками.

„Дзєннік Польскі" в ч. 15 звідомляє, що б. презес польської ендеції на повіт Живець, адв. др Й. Пислік, перейшов до ОЗН і зорганізував відділ „Зв. Млодей Польскі". Льокаль тої організації міститься в дотеперішньому секретаріяті партії ендеків.

Переслідування католиків в Ромунії.

К. А. П. звідомляє: Примінювана від якогось часу диктаторська політика короля Кароля стає джерелом поважного занепокоєння катол. угорської меншини, яка в Ромунії має 2 міліони душ. Недавно з розпорядження влади увязнено кількох катол. священиків і завішено багато катол. часописів.

Обговорено, потверджено, постановлено.

В Римі оповістили урядовий комунікат про візиту англійських міністрів: В розмовах, переведених між Муссолінім і Чемберленом, при участи двох міністрів заграничних справ, ґрафа Чіяна і льорда Галіфакса, обговорено головні справи біжучої хвилі як також взаємини між обома імперіями. Розмови ті були дуже сердечні і допровадили до щирої й обширної виміни думок. В розмовах згідно потверджено охоту розвитку існуючих взаємин між обома державами в дусі приязні, яка оживляє пакт з 16 квітня 1938 р. Крім того постановлено в якнайкоротшім часі заключити поодинокі договори, передбачені згаданим пактом. В бігу розмов виявилася ще охота Італії й Великої Британії до ведення політики, яка змагала б успішно до вдержання мира, політики, до якої змагають старання обох правительств.

Новий директоріят у Клайпеді.

Ґубернатор Ґайліюс припоручив заступникові дра Ноймана, В. Бертуляйтові, місію створити новий директоріят клайпедської округи. Бертуляйт приняв місію, застерігаючи собі право 8-дневної проволоки в цілі наладнання розмов з кандидатами на членів директоріяту, яких листу представить ґубернаторові. Бертуляйт має всего 38 літ і є одним з визначних представників місцевого господарського життя.

Утеча від англійської валюти.

Банк Англії переказав на днях 350 міл. фунтів у золоті Вирівнуючому Фондові в цілі піддержання курсу фунта. Ще тому рік фунт держався міцно. Та в маю зачали вертатися капітали до Франції. Потому зачалася кріза ЧСР. Від часу подій у Мінхені втеча від анґ. валюти стає все більша.

Нітті написав книжку „La desagregation de l'Europe".

Польська преса звертає увагу, що б. преміер Італії Франческо Нітті написав нову книжку п. з. „Розклад Европи", видану в Парижі, в якій заняв вороже становище супроти Польщі, закидаючи їй м. ін., що загорнула Вильно „в цілі знищення Литви" і що отримала непольські території, тому не має права до ніяких кольоній і т. п. Польська преса взиває уряд до простування тих тверджень, подаючи адресу Нітті'я: Paris, 26 rue Vavine, бо працю його читатиме цілий світ.

Острий режім в Палестині.

Англійське мін-во війни рішило скріпити англійські ґарнізони в Палестині для здавлення арабського повстання. Масові увязнення тривають без уговку. Концентраційний табор переповнений. Військові трибунали видають присуди смерти і довголітної вязниці. Присуди смерти щораз частіші. З засуджених в послідним часі на смерть арабських терористів багато має по 16—17 літ. В Єрусалимі панує настрій незвичайного роздратування. По місті кружляє багато панцирних авт. Магометанське населення протестує проти заряджень мандатових властей в той спосіб, що перший раз в історії Єрусалиму перестало молитися в мечеті Омара. Замовкли муезіни, які з веж мінаретів накликали вірних магометан до молитви. (ПАТ).

З Карпатської України

Велика розбудова її столиці Хусту.

Що для якоїсь хочби найменшої країни значить самостійність, свідчить отся вістка „Кур. Варш." в ч. 13: Знаний промисловець Батя закладає в Карп. Україні три фабрики обуви: в Хусті, в Буштині й Салдобості. Закладає там також Акційне Т-во для будови готелів. Правительство Карпатської України іменувало спеціяльну комісію для туристичного руху. В Хусті отворено урядове туристичне бюро. Фабрики Скоди приступають до будови самоходових фабрик в Хусті. Інші акційні товариства беруться до будови великої фабрики паперу й целюльози. Будова проєктованих фабрик має зачатися весною.

Карпатська Україна і жиди.

Польська преса звідомляє: Преміер о. Волошин приняв делеґацію віроісповідних жидівських громад та сіоністичних орґанізацій. Іменем їх промовив пос. Кугель. Зміст: Жидівське населення вітає правительство Карпатської України і висказує радість з приводу історичного факту, що український нарід став свобідний на сій землі. Жиди становлять 12% мешканців Карпатської України, вони переживають долю українського народу, тішаться його визволенням, бажають взяти участь у розбудові Карпатської України та не будуть уже робити попередніх блудів. Хочуть мати власне шкільництво, в якім українська мова мала б широке примінення. Просять дозволу на утворення Жидівського Центрального Бюра в Хусті, яке мало б репрезентувати інтереси жидівського населення. Преміер Волошин відповів, що до жидів, які шанують свою релігію й народність, відноситься прихильно. Згідно з конституцією всі горожани рівні. Культурні потреби жидів будуть заспокоювані в міру можливости, а в господарській области має панувати засада чесности і свобідної конкуренції.

Вищий суд у Хусті урядує від 15. I. 1939.

Реорганізація всеї адміністрації Карпатської України торкнулася також судівництва. В Карпатській Україні є 10 окружних судів, 2 краєві суди і вищий суд у Хусті. Орґанізатором судівництва Карпатської України став др Дутка. Висший суд у Хусті урядує від 15. I. 1939 р.

Лічниця в Хусті.

До Хусту буде частинно перенесена лічниця, яка передтим була приміщена в Кривім. Нова лічниця знайде приміщення в ювілейній школі, де тепер є міністерство шкільництва. В той спосіб в Хусті повстане ще одна корисна установа.

Нова промислова школа.

У Воловому відкривають незабаром вищу промислову школу, яка приготовлятиме підприємців та урядовців до технічних підприємств. Від тої школи очікують багато. Вона має дати Карпатській Україні практиків, яких так бракувало.

Лікарський фейлетоник.

Значіння сугестії в недугах

Визначні лікарі твердять, що цілий ряд недуг можна вилікувати при помочі сугестії й гіпнози. Досліди Шопенгавера над волею до життя і погляди Канта про силу духа дуже прислужилися сучасній медицині. Воля, ся повна тайн сила, яку сучасні називають також силою й енергією, розбуджує життя і править ним. У людей вона проявляється в жадоби вдержатися при житті і змушує людину в недузі до лікування та до рятування свого здоровля. Коли людина має рішучу волю бути здоровою, тоді вся її особовість так наставлена, що лекше терпить біль, а охота до життя змушує орґанізм до більшої активности. Сильна воля особливо поборює недуги нервової системи. „Хочу бути здоровим" грає велику ролю. Хорий повинен вмовляти в себе, що він здоров і то так довго, аж доки в се не повірить. Се вмовлювання в себе наука називає автосугестією. Відома річ, що ні сугестія, ні гіпноза невсилі вилікувати з такої недуги, як напр. з рака, зломання руки і т. п., але вони можуть причинитися до поліпшення морального стану хорого і тим самим до покращання самопочування хорого. Людська воля може приспішити вилікування, одначе не може заступити лікування. Переціновання людських сил полягає також на автосугестії. Хоч людська воля в лікуванні має велике значіння, то з другої сторони не можна їй приписувати завеликої ролі. Недугу треба лікувати при помочі середників, якими розпоряджає медицина, а воля хорого, викликувана і зміцнювана сугестією, може тільки помогти лікувальній силі медицини. — р.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

20-хвилинна розмова Папи з Чемберленом. Підчас своєї візити в Римі англійські міністри відвідали Св. Отця. Візита відбулася після протоколу в 1933 р., коли Папу відвідав британський премієр Мек Доналд. Премієр Чемберлєн і особи, які йому товаришили, виїхали з віллі Мадама ватиканськими автами, прибраними британськими та ватиканськими прапорчиками. Перед входом до приватних папських апартаментів повітав Чемберлєна майстер церемоній папського двору, який впровадив англ. премієра до папської бібліотеки, де відбулася авдієнція. Підчас розмови був присутний апостольський делеґат в Лондоні монсіньоре Ґодфрей. По авдієнції, яка тривала 20 хвилин, премієр представив Папі членів свого окруження. Потому Чемберлєн і Галіфакс зложили візиту державному секретареві кардиналові Пачеллі. По авдієнції британські державні мужі відїхали до британського посольства при Ватикані, де премієр Чемберлєн приняв кардинала Пачеллія, який його ревізитував в імені Папи і власному. Після того в британському посольстві при Ватикані відбулося снідання з участю кардинала Пачеллія, кардинала Піццарда як б. делеґата на коронацію Юрія VI і інших ватиканських достойників. Стрічу англійського премієра з Головою Католицької Церкви уважають у дипльоматичних колах дуже важною подією міжнародньої ваги. — В часі розмов порушено м. ін. такі справи: 1) питання титулів, які мають деякі епископи католицьких дієцезій в Англії; 2) питання католицьких місій в англійських кольоніях; 3) питання Палестини і святих місць. Крім того церковні круги інформують, що коли Чемберлєн представив Папі своє окруження, Св. Отець виголосив коротку промову, в якій згадав двох англ. святих. Мора і Фішера, і вручив премієрові Чемберленові та льордові Галіфаксові велику золоту медалю, вибиту в чотирнадцяті роковини понтифікату Папи. На медалі представлений з одного боку Пій XI, з другого портрети двох згаданих англійських мучеників. Оба британські державні мужі щиро подякували Папі за такий цінний і повний значіння дарунок. По авдієнції Чемберлєн заявив, що ніколи не забуде розмови зі Св. Отцем і що подивляє незвичайну свіжість його ума. У звязку з тою візитою у Папи римський кореспондент „Дойче Альґемайне Цтґ." згадує про змагання до зближення між Ватиканом і В. Британією та пише, що те змагання зі сторони Ватикану відповідає деяким напрямним в Англіканській Церкві, яка заявилася за унією з Римо-католицькою Церквою.

Великопісні реколєкції. Хто з Всеч. Духовенства Галицької Провінції задумує в своїй парохії уладити реколєкції в великому пості, просимо надсилати зголошення на нашу адресу, найдалі до 29 ц. м. включно. Пізніших зголошень абсолютно не приймаємо. Першенство матимуть тільки ті парохії, що в них продовж останніх 3-ох літ наші Отці реколєкціями не проводили. — Також не приймаємо вже дальших зголошень місій на сьогорічній весняний речинець тому, що вплинуло відповідне їх число для наших сил. — На відповідь просимо надсилати 3 значки по 15 гр. — Секретаріят ЧСВВ Галицької Провінції Пресв. Спаса, Львів 1, Жовківська 36, тел. 241-79.

Обмеження при навертанні жидів. Масове зголошування навернених жидів до католицької Церкви викликає підозріння, що тут не йде про навертання з внутрішнього переконання і для потреб душі, тільки про дочасну і матеріяльну користь. У звязку з тим мадярський примас кард. Шереді видав розпорядок, в якому позволяє приймати жидів до католицької Церкви щойно по відбутті відповідної проби й кількамісячного катехуменату.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕДСТАВНИКИ „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ" під проводом її команданта Дмитра Климпуша виїхали в одностроях до Німеччини на запрошення організації „Гітлєр-Югенд". Вони мають відвідати осередки виховання німецької молоді. Гостина січовиків у Німеччині має потревати 14 днів.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив українців В. Прийму на 3 роки вязниці, М. Гавриленка на 2 р., А. Серватку і П. Колоса по півтора р., А. Цьвігуна, М. Кузіва і П. Нецкара по 1 р. 12-ох обвинуваченых суд засудив по 6 і 8 міс. вязниці і 4-ох звільнив. Всім 23-ом обвинуваченим закидали, що обкидали камінням і патиками поліціянтів, зневажали польський нарід і побили поліціянта підчас служби. Обвинуваченні походять з повітів перемишлянського і бобрецького.

У СНЯТИНІ підчас виборів до міської ради українці, поляки і жиди дістали по 8 мандатів на основі компромісової листи. В Снятині було в 1931 р. 10.000 населення, з того 46% українців, 30.7% жидів і 21% поляків. Отже українці на тім компромісі вийшли значно гірше як поляки.

У ВАРШАВІ відбулися наради представників ППС (Польської Партії Соціялістичної) і жидівського „Бунду". На нараді устійнено кандидатури на посадників тих міст, де обі соціялістичні ґрупи мають більшість.

ВІТОС, Кернік, Корфанти і Баґіньский дальше перебувають у ЧСР. Ситуація їх стає все тяжше, як пише польська проурядова преса.

В ПОЛЬСЬКІМ ВІЙСЬКУ заборонено діяльність організації „Закону Кжижа і Меча".

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР відбув у Берліні нараду з партійними провідниками держави і округів (райхсляйтерами і ґавляйтерами). В годинній промові канцлєр обговорив політичні події мин. року як також теперішне міжнародне політичне положення.

У ВІДНІ мають створити відділ німецького канцлерського уряду для полагоджування справ на території б. Австрії. Осідок того відділу має бути в замку Шенбрун у Відні.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО повідомило правительство Манджурії, що Мадярщина визнає формально державу Манджуко.

МУССОЛІНІ підчас нарад з прем. Чемберленом в Римі заявив йому: Даю вам слово чести, що завсіди й у всякім часі задумую виповнити італійсько-британське порозуміння так щодо його букви як і щодо його духа.

ВЕЛИКЕ ОБУРЕННЯ в Італії викликала стаття у французькім військовім журналі „Франс Мілітер", де було написано, що 1 французький жовнір вистарчить підчас війни на 10 італійських.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР летунства заявив, що французькі фабрики літаків будуть на весну продукувати по 200 военних літаків тижнево.

В ПАРИЖСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ переконані, що навязання переговорів між Італією і Францією буде можливе аж після вияснення положення в Еспанії, себто після перемоги ґен. Франка.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА здобули м. Тарагону в Катальонії. Підчас теперішньої офензиви в Катальонії повстанці взяли в полон поверх 30 тисяч червоних. Під владою правительства ґен. Франка є вже майже три четвертини всего простору Еспанії.

ТАЄМНИЧІ ЕКСПЛЬОЗІЇ БОМБ вибухли одного дня в кількох містах Анґлії м. ін. на вулицях Лондону, Маншестеру, Салтверку й ин. Причин досі не стверджено.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Міністр Бек тому вступив до канцлера Ґітлера, бо як у полудневій Франції три тижні ждав на запросини до Парижа, то опалився на бронзово.

НОРВЕЖСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило анектувати часть антарктичного континенту на захід від Фальклєндських островів до східної границі австралійських антарктичних островів.

90 ВОЄННИХ КОРАБЛІВ Злучених Держав Півн. Америки переплило зі Спокійного Океану на Атлянтик, де мають відбути маневри з атлянтійською ескадрою.

ВІЙСЬКОВИЙ КОМАНДАНТ м. Гайфи (в Палестині) видав приказ, який забороняє тримати руки в кишені мущинам, що переходять вулицями міста.

ПРЕМІЄР ІРАКУ Нурі Паша приготовляє плян панарабської федерації разом з одноокім арабським королем Ібен Савдом. Тим пляном занепокоєна особливо Туреччина.

ПРЕМІЄР ТРАНСЇОРДАНІЇ Тевфік Паша заявив, що справа Палестини се національна справа для всіх арабів і що ніодин араб не бажає собі жидівської держави в Палестині.

ЯПОНСЬКІ ЛІТАКИ бомбардували „воєнну" столицю правительства Чанкайшека м. Чунґінґ.

НОВИНКИ

Український Народний Театр ім. Садовського виставить у Львові в салі „Народного Дому", вул. Рутовського ч. 22, дня 18 січня с. р. пєсу „Дай серцю волю", 19. І. в год. 4 попол. „Сорочинський ярмарок", в год. 8.15 вечір „Невольник", 20 с. м. святочна вистава з приводу 100-ліття смерти Івана Котляревського „Наталка Полтавка". Білети можна вже купити в „Союзнім Базарі", Львів, вул. Руська ч. 20.

У Львові приступлять незабаром до будови сімох нових польських памятників: Словацкого, Косцюшка, Бандурского, Конопніцкої, Пілсудского, Розвадовского і Мончиньского. Міська рада міста Львова бурливо радила над справою будови тих памятників 12 с. м., причім вирішила, що памятник Словацкого буде приміщений у горішній частині парку Косцюшки.

В друкарні Беднарскої у Львові вкрали 300 кг. українських черенок. В тій справі ведуть слідство.

Окружний суд у Золочеві засудив двох греко-католицьких священиків: о. Володимира Чайківського, пароха Ковтова, і о. Володимира Телемка, пароха Верхобужа, першого на 6 місяців вязниці, другого на 8 місяців за зміну прізвищ у метрикальних книгах. Обом засудженим припинено виконання кари на 5 літ.

Проф. Ол. Лотоцький здимісіонував зі становища дійсного члена й директора Українського Наукового Інституту в Варшаві.

За нелеґальне посідання військового кріса окружний суд у Стрию засудив Миколу Нищія з Устя, пов. Жидачів, на кару одного року вязниці.

В коломийському повіті перебудовано й направлено 278 км. державних, воєвідських і повітових доріг, вибудовано 7 нових мостів і відновлено міст на Пруті. Тепер будують нові мости у Ґвіздці і Вербіжі к. Коломиї.

В Магерові відкриють ще сего місяця польську молочарню.

На Волині нема шпиталю для умово недужих, яких є там аж 5.000, з того 2.000 небезпечних для окруження. Цих нещасливих людей тримають переважно по стайнях і пивницях, де їх привязують ланцюгами.

Давні 20-злотові банкноти з датою емісії 1. III. 1926 і 1. IX. 1929 можна вимінняти на нові лише в централі Польського Банку до 30 червня 1939 р.

На загальне число 1501 адвокатів у Варшаві є 118 таких, які змінили своє попереднє віроісповідання на християнське.

Гумор. — При бріджу. — Пане Хитрий! Ви не граєте прилично! Ви сказали, що маєте три королі, а тимчасом маєте тільки два! — Бо той третий подорожує інкогніто!

Серце пок. вірменського архиепископа Теодоровича забальсамували і зложили у вірменській катедрі. Воно спічне в золотій урні та буде поміщене в місці, яке устійнять консерватори.

В селі Мінковичі під Слонімом згоріла стара деревляна православна церква, яка була давніше уніятською. Пожежа знищила церкву з усіми літурґічними предметами й фелонами. Причина пожежі невідома.

В польській пресі ведеться дискусія в справі продовження летунської лінії „Льоту" аж до Афґаністану. Тоді малаб вона (через Атени, Палестину й Баґдад) 6.460 км. довжини.

Під сю хвилю домашні лікарі обезпечальні уділяють коло 21.000 порад денно, аптики обезпечальні видають 27.000 ліків. Се представляє зріст на 40% в порівнанні з нормальним станом. В останньому часі ґрипа трохи впала.

У польському соймі введено апарат, який сам стеноґрафує автоматично кожну промову. Апарат коштує 25.000 злотих. В калькулящії година автоматичного стеноґрафування коштує, як виявляється, майже 6 ґрошів.

В деяких околицях Галичини появилися свічки без ніяких етикет, які, як твердять, мають бути вироблювані в нашій фабриці. Наша фабрика не має причини стидатися своїх виробів; тому подаємо отсим до відома, що ми не продали нікому ні одного кіля свічок без нашої етикети, ні одної свічки, на якій не було б нашого фабричного значка „Керос". Тому просимо всіх наших Шановних Відборців звернути на се увагу і жадати всюда виразно лише свічок „Керос". А вироби нашої фабрики легко пізнати, бо кожна — хочби і найменша — свічка має в долині свічки витоплений знак „Керос". За якість свічок, котрі не мають знаку „Керос", фабрика ніякої відповідальности не бере. — Фабрика свічок „Керос". — Павло Дурбак і Сини.

Побили поліціянтку Яніну Кужидло в Познані. Коли вона прийшла до помешкання родини Нарожних у справі їх нелітних дітей, одна з жінок кинула лямпу на поліціянтку і серед лайки пробувано її перевернути та розбройти. Одначе надійшла поміч і винних увязнено.

Варшавські лікарі занотували нові відміни поґрипових комплікацій. В кількох випадках по грипі виступили ропні ґузи.

В Татрах лявіна присипала 3-ох польських студентів.

Академічні Доми в Польщі звільнено від усяких оплат оборотового податку.

Краєвий чеський уряд заборонив уживати скорочень ЧСР і РЧС, якими дотепер послуґувалися на означення чехословацької республики. Тих скорочень треба вистерігатися особливо при висиланні листів до Чехо-Словаччини.

Чехо-словацький уряд повідомив дипльоматичних представників, що офіційна назва держави складається тепер не з одного, а з двох слів: Чехо-Словакія.

Чехо-словацьке летунське т-во наладнає незабаром пряму комунікацію Прага — Гамбурґ.

Нагла відлига в Англії при температурі +12° Ц. спричинила вилив 16 рік. Багато вулиць у містах Йоркшір і Лейкастер залили води до висоти кількох метрів.

Три ромунські офіцири збудували вітрильник довгий на 11 м. і на 3 м. широкий, на якому задумують відбути подорож довкруги світа.

В Резіні (Ромунія) згоріла велика фабрика фарб і смарів, якої власником був жид Ґольдштайн. Шкоди виносять 4 міліони леїв.

Над будовою автостради Бресляв — Відень, яка переходить через Моравію, вже працюють. Автострада матиме 76 км. довжини на терені Чехословаччини. При роботах працюють тільки німці.

Знаний календарець „Готовсь" уляг несподіваній конфіскаті й тому цього року появився він дещо пізніше під назвою **„Усе Готовсь".** Обем 96 сторінок, ціна 20 сот. Замовлення слати на адресу: Адміністрація **„Українського Юнацтва",** Львів, ул. Петра Скарги ч. 5.

В Берліні помер славний німецький композитор і дириґент Йоган Штравс. Він був сином придворного віденського музика Едварда Штравса і сестрінком „короля вальса" Йогана Штравса.

В Тиролі і в цілій Передарулянії заборонено модний танець „свінґ" і загрожено карами орхестрам, які грали б мельодії того дивного танку.

Найсильніше пиво виробляють не в Німеччині, а в Анґлії, а саме в університетськім броварі в Оксфорді. Ферментація пива тріває там цілий рік, тому воно таке міцне. Пють його чарками.

З Гамбурґа виїхала в антарктичні околиці ґрупа німецьких полярних дослідників і ґеольоґів. Експедиція виїхала на кораблі „Швабенлянд".

В Мемелі (Клайпеда) за останні два тижні продали 20.900 примірників книжки Ґітлера „Майн Кампф". Крім того підготовляють литовський і латвійський переклад автобіоґрафії Ґітлера.

На французькому книжковому ринку впроваджено недавно новий рід оправи. Книжку обгортає шкіряна оправа з блискучим замком. Се причиниться до лучшої консервації книжки.

У північній Франції в копальні вугля в м. Бріс ан Артуа і в м. Вє Конд погибло кілька ґірників, в тому 3 поляки.

В північній Франції впав великий сніг.

З Франції виселили 250 польських робітників, які взяли участь у страйку 30 листопада м. р.

Паризька преса пише, що корупція проявляється також у швайцарській пресі.

В Бельґії в р. 1880 було 3.000 жидів, тепер є 90.000. Більша їх часть прибула до Бельґії нелеґально.

Злучені Держави Північної Америки навістила велика сніговія, внаслідок чого потерпіла залізнича комунікація. В однім тільки м. Дітройті сніговія спричинила 200 випадків.

Ґумор. — Пані: Коли ви, Касю, щось зібете, то прошу зараз прийти до мене і сказати. — Нова служниця: Та де ж я, прошу пані, можу без уговку бігати до пані?

В Брукселі (Бельґія) поліція арештувала робітниче супружжа, яке виховало свого 4-літнього синка на... пяницю. Родичі забирали дитину щовечора до шинку і давали йому пити пиво, вино й горілку. Дитина так привикла до алкоголю, що не могла без нього заснути.

В Голяндії, в городі вишої технічної школи, ужито вперве електрики як жерела тепла при управі трускавок. При електричнім теплі трускавки виросли і дозріли, видаючи більше овочів як звичайно.

В Фінляндії морози доходять тепер до 40 степенів нище зера.

Продовж одного тільки місяця, грудня, погибло у партизантській війні з японцями 15.000 китайців. Крім того багато китайців попало в полон. Сі цифри принесла аґенція Домеї.

В Ню-Йорку помер мультиміліонер плк. Рупперт, „король пива".

„Воркс Прогрес Адміністрейшен" повідомила тисячі безробітних в Америці, що не буде їм виплачувати запомог (з виїмком „дійсно потребуючих"), бо інакше признаний їй фонд півтора мілярда долярів не вистарчивби до 1. III. 1939 р.

На шляху Москва — Архангельск трапилася залізнича катастрофа: два поїзди вїхали на переїзді на два вантажні авта. В катастрофі погибло багато людей.

В Москві помер у 60-тому році життя московський письменник Юрій Чулков.

Совіти виселюють горожан Німеччини, Японії, Італії, Мадярщини й Чехословаччини як небажаний елемент.

Ґумор. — Чи ви не були б ласкаві через десять хвилин заграти в карти замість мене, а я вміжчасі зїм щонебудь? — На жаль, не вмію грати бріджа, та можу за вас щось зїсти...

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Жебрак у багрянці.
МУЗА: Моделька і Готель у Тиролі.
ПАКС: Рожа.
РОКСІ: Мала й велика любов.
СТИЛЕВЕ: Страхи і ревія з Бродніцким.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/4 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, неділя, 22 січня 1939. ч. 5 (1205)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

На взірець „Ordensburg'ів"

Польська преса пише, що весною в Угорській Гірці, повіт Живець, зачнуть будувати сільський університет ОЗОН'у. Вже в тій ціли купили фільварок архикн. Габсбурга. Ініціятиву дав б. староста Деллінгер. В тім інтернаті будуть виховувати партійних провідників в терені, відокремивши їх зовсім від місцевого населення. Той сільський університет матиме назву „Лицарська Школа". ОЗОН мав уже вислати до Німеччини будучого директора тої школи, щоб придивився німецьким „Орденсбург'ам", яких назва походить з часів Хрестоносців.

Кровавi бої коло Киева.

„Фелькішер Беобахтер" доносить: В колєктиві „Друга пятирічка" біля Киева вибухли кровавi заворушення селян, які вбили управителя колхозу та ще двох наставників. З Киева вислано спеціяльний відділ ГПУ, що звів завзятий бій з повстанцями, між якими були також вояки червоної армії.

Польсько-совітський договір.

Польська преса звідомляє: Дня 18 с. м. виїхала до Москви польська делегація з начальником виділу для договорів Лиховским. Переговори потревають 7—10 днів. Вони вперве мають довести до заключення торговельної умови на більшу міру. Польща вивозитиме до СССР вироби залізні й волоконні та вугілля. Се останнє виглядає дивно, бо СССР має величезні поклади вугля, але видно, що большевикам лучше оплатиться купувати вугля в Польщі ніж добувати в себе.

Нова організація воєнного промислу в СССР.

Для більшої справности в праці совітського воєнного промислу комісаріят того промислу, на якого чолі стояв досі Михайло Каґанович, поділено розпорядком президії найвисшої ради на 4 окремі комісаріяти. Перший новоутворений комісаріят, комісаріят летунського промислу, залишається під керівництвом М. Кагановича. Другий се комісаріят будови кораблів, на якого чолі поставлено Тевосіяна, б. першого заступника Кагановича в комісаріяті оборонного промислу. Третим став комісаріят воєнного приладдя. На його чолі стоїть Ванніков, б. другий заступник Кагановича. Вкінці четвертий з новоутворених комісаріятів буде називатися комісаріятом амуніційного промислу. Його шефом буде Сергєєв. Тепер СССР має шість воєнних комісаріятів: оборони, маринарки, летунства, амуніції, воєнного приладдя і будови кораблів.

Як боряться хорвати за свій сойм.

В Білгороді зачалася надзвичайна сесія обох палат парляменту. Не бере в ній участи 47 хорватських послів селянської партії Мачека. Вони зібралися у місті Загребі під проводом дра Мачека й ухвалили резолюцію, в якій домагаються признання хорватському народові прав, яких йому відмовляється вже 20 літ. Між ин. домагаються свого сойму в Загребі.

Поляки про винародовлення як прокін.

„Вєк Нови" в ч. 11.312 пише, що польській молоді у Франції загрожує винародовлення, бо французька пропаганда відбувається в тім напрямі постійно й систематично, польській молоді дається всякі полекші, коли вона горнеться до французьких організацій і не належить до польських і т. п. „В. Н." додає від себе: „Добровільне запропащення польськости, давлення в зародi всяких почувань, які пливуть до Польщі, бужения неохоти до Рідного Краю — се зрада, що як прокін напевно затяжить колись і на дітях і на батьках, які до того причинилися. Батьки відповідають за дітей. Як їх виховують, такими вони будуть"...

Союз Німеччини, Італії й Японії.

В Лондоні ходять слухи, що незабаром буде підписаний союз трьох держав: Німеччини, Італії та Японії. Японія має настоювати, щоб виразно означити, що союз цей має бути звернений проти СССР. Говорять, що договір в тій справі буде підписаний з кінцем сего місяця і що канцлер Гітлер проголосить се у своїй промові, яку має виголосити в парляменті 30 с. м.

Війська ген. Франка окружають Барцельону.

Еспанські національні війська йдуть на Барцельону з трьох сторін і тепер знаходяться в віддалі коло 40 км. від столиці Катальонії. Наступ триває далі. На середному відтинку катальонського фронту війська ген. Франка заняли беріг ріки Гаїм і посунулися вперед на дальших 10 км. Барцельонське правительство в поспіху організує оборону. Комендант мароканського корпусу ген. Ягет сподіється, що Барцельона впаде вже продовж найблищих 15 днів.

Сильна опозиція проти зброєнь в Америці.

ПАТ депешує з Вашинґтону: На програму зброєнь през. Русвелта нападали в сенаті і республикани і демократи. Реп. сенатор Франсіе говорив, що та програма зброєнь нарушує договір Келоґа та що ніхто не буде думати, немов би призначення міліярдів долярів на зброєння мало служити мирові. Сен. Рейнолд заявив, що мами американки противні такій програмі.

Нове уздоровлення в Люрді.

Французка Ж. Брістон від 18 року життя хорувала на сухоти костей. Дійшло до того, що стратила владу в ногах. Лікарі узнали, що стан її безнадійний. Тоді вона, хоч протестантка, висказала бажання поїхати до Матери Божої в Люрді. Її привезли туди в ліжку. В часі евхаристійної процесії та благословення Найсв. Дарами хора почула нагло поліпшення. На другий день, хоч від 3 літ лежала вже без руху, встала і ходила. Виїхала з Люрду зовсім здорова.

В імя правди

ЯК ТО БУЛО З БОРОТЬБОЮ ПРОТИ ЦЕРКВИ ЗА НАШОЇ ВЛАДИ?

Стаття Преосвященого Єпископа Григорія Хомишина п. з. „З останніх літ. Мої спомини й рефлєксії", поміщена в „Новій Зорі" ч. 84 з дня 3 листопада 1938, викликала голосну дискусію в нашій пресі (гл. статті д-ра Олесницького в „Ділі" ч. 270 з 4. XI. 1938 п. з. „І полюбите правду, а правда визволить вас", тамже, в ч. 276 п. Боднара п. з. „Ще в справі статті еп. Хомишина", а врешті в „Новій Зорі" в ч. 100 з 29. XII. 1938 о. І. Луцика п. з. „Відповідь на допис в „Ділі"). Більшість статтей у тій дискусії перш за все показує, що статті Преосв. Єп. Хомишина дискутанти не зрозуміли і звідти вся та непрємна справа. Вони не зрозуміли інтенцій і думки Преосв. Єп. Хомишина, який як католицький Єпископ і добрий пастир свого стада має не лише право, але й обовязок звертати увагу на його похибки та перестерігати перед ними на будуче свій нарід.

Поминаю інші справи порушені в статті Преосв. Єп. Хомишина, хочу тільки як очевидець і співучасник подій з 1918-19 рр. обговорити ті справи зперед 20-ти літ, які порушені в згаданій статті.

Преосв. Єп. Хомишин перш за все зробив тяжкий закид тодішним членам уряду ЗУНР, що вони не взяли участи в Службі Божій, яку Єпископ особисто відправив у катедрі в Станиславові з приводу відкриття сесії Укр. Національної Ради, нею не зацікавилися, крім одного держ. секретаря почт, Пісецького. Закид цей вповні слушний і треба це признати, хоч і як це прикро. Прикро тут оправдуватися, що це Богослуження не було як слід оповіщене і про нього не знали ні члени Уряду, ні укр. громадянство. Фактом є, що тодішний катедральний парох о. мітрат Гордієвський, визначний громадянин і діяч, казав видрукувати оповістки про це Богослуження, вправді невеликі, бо тоді був у Станиславові великий брак паперу, але оповістки були і їх розліплено на 24 години наперед по мурах міста і при катедральній брамі. Це можна ствердити в книзі замовлень у друкарні п. Льва Данкевича в Станиславові, де вони друкувалися.

Другий закид підносить Преосв. Єп. Хомишин супроти тодішнього укр. вчительства, яке ухвалювало на своїх зїздах викидати зі школи релігію. Щоб багато не розводитися над цим закидом, вистане навести одну з резолюцій, які ухвалив учительський зїзд, що відбувся в днях від 21 до 23. III. 1919 р. Ці резолюції подало до відома „Українське Пресове Бюро"; цитую їх за „Републикою", що помістила їх в ч. 45 з 26 березня 1919 р. Та резолюція звучить:

„Зїзд учителів середніх шкіл ЗОУНР, що відбувся в Станиславові в днях від 21—23. III, ухвалив: І. В справі реформи шкільництва: ...Вона (школа) має бути вільна від всяких односторонних впливів держави (так!), Церкви, політичних партій і суспільних кляс. Стоячи на становищі свободи совісти рішив зїзд, що научування релігії і виконування релігійних практик є залежне до 16 року життя ученика від волі родичів, від 16 року життя від самого ученика".

Що тоді були протирелігійні течії серед укр. учительства, свідчить також одна з резолюцій Зїзду українського католицького духовенства ЗУНР, що відбувся в днях 7-8 травня 1919 р., а саме:

„б) в справах шкільних домагається (зїзд), щоби школа була віроісповідна, а тим самим, щоб наука релігії була обовязковим предметом науки та щоби її подавали катехити оплачувані державою; щоб практики релігійні обовязували всіх учеників та щоби була дана можність основувати по школах товариства і братства релігійні.

II. Комісія шкільна: Навязуючи до принятої резолюції, що школа має бути віроісповідна, Зїзд духовенства ЗУНР рішучо застерігається проти *приписування собі* учителями ріжних шкільних категорій виключного права рішати щонебудь в справі навчання релігії в школах, як противного засадам демократизму. Право рішати в тих справах прислугує виключно родичам і Церкві".

З цього видно цілком виразно, що були тоді між учительством тенденції викинути зі шко-

ли релігію, а Преосв. Єп. Хомишин якраз те й закидає тодішньому вчительству.

Також селянство в тому часі затроєне подихом большевизму зі сходу, який принесли поворотці з російського полону, відносилося до духовенства ворожо, розуміється, не всюди. Преосв. Єп. Хомишин має вповні слушність, коли сказав у своїй статті, „що селяни зачали подекуди гонити „попів" з парохій, а як і не виганяли, то займали заряд в церквах, або диктували священикам свої права". Свідчить про це м. і. ось такий документ, який находиться в мене в оригіналі:

Ухвала Ради громадської в Олешеві з дня 7 студня 1919. Рада громадська ухвалила одноголосно побори для місцевого пароха, котрі через час війни взросли до того степеня, же мешканці Олешева не встані далі оплачувати за тое. Рада громадська змушена через мешканців Олешева признати умірковані побори, а то за погреби, весілля, слюби, заповіди, служби, оповіди і інні духовно-релігійні церемонії, як слідує. Бідні, котрі не мають жадного маетку, цілком задармо. Середні, котрі лиш посідають хату і город, від 4 корон до 10 К., а то за малі діти по 4 К, а за старі 10 К зі службов, заможнійші і цілком заможні то по нижшой устави:

1)	За погріб дитини від уродження до 1 р.	4 К
2)	від року до 10 літ	5 К
3)	від 10 до 20 літ	6 К
4)	від 20 до найстаршого	8 К
5)	Служба Божа співана	4 К
6)	весільний протокол молодої пари	2 К
7)	за 3 заповіди від молодої по 1 к, разом	6 К
8)	за слюб від молодої	2 К
9)	за весілля молодої пари то ані роботи ані курок, ніц	
10)	за сповідь і єлей для хорих фіри ніц, лишень	2 К
11)	за сповідання перед пасхою	2 сот.
12)	в Йорданські свята від хати	20 сот.
13)	Великодні свята за покроплення пасхи	8 сот.
14)	Акафист до кождих святих	1 К
15)	за крещення дітей уроджених ніц	
16)	за вивід жінок і неслюбних і молодої по весілю	80 сот.
17)	фіри на погріб і до хорого не вільно уживати і не дасться	
18)	похорони то ся мають відбувати релігійно і з парадою.	

Олешів, 7. студня 1919 р.
Підписи начальника громади і 13 радних.

Для зрозуміння вартости грошей в тому часі подаю висоту цін деяких рільних продуктів після урядової максимальної тарифи, яка, як відомо, звичайно ще нижча від дійсних торгових цін. А саме в тому часі 100 кг. пшениці коштувало 500 К, жита 450 К, гречані крупи 900 К, бульба 100 кг. 40 К, квашена капуста 200 К. Зверну ще притім увагу, що в тім часі вже не було в обізі дрібних грошей нижче паперової корони, бо сотики вже не мали реальної вартости. В світлі тих цін вище подана тарифа духовних треб набирає властивої вартости.

Щодо вигонювання священиків з парохій, то на доказ нехай служить: о. Ч. вигнаний з парохії М., о. А. вигнаний з парохії Г. Оба ті священики по недовгім часі померли.

А врешті Преосв. Єп. Хомишин ставить закид Українській Національній Раді, що вона ухвалила земельний закон, силою якого малося вивласнити церковні, монастирські, епископські й ерекціональні грунти. Цей закон з дня 14 квітня 1919 р. (ч. 75. В. д. з. р.) в § 1 постановляє:

„В межах ЗОУНР вивласнюється без огляду на культуру: 2) монастирські, церковні, епископські, ерекціональні і фондаційні землі. § 2. Право користування ерекціональними землями прислугуюче духовникам управильнить окремий закон".

Не буду тут наводити поодиноких голосів в дискусії над цим законом в УНРаді, бо це заняло б багато місця, а наведу тільки голос посла о. Філяса, який на засіданні дня 4. IV. 1919 р. висказався, „що не примінено демократичних засад при церковних добрах, хоч Церква причинилася до видвигнення аграрної реформи на перший плян суспільних реформ. Не питано представників Церкви о їх думку. Про вивласнення церковних дібр апелює до християнської совісти членів Ради". (Республика, ч. 55, з дня 6. IV. 1919 р.). Знова на засіданні УНРади дня 12. IV., як доносить „Республика", греко-катол. духовенство устами священиків послів внесло вотум сепаратум проти предложеного проекту того закону. Одночасно в тій справі висловився Зїзд українського духовенства, який домагався в одній зі своїх резолюцій: в) точка 2: законного управильнення мінімум екзистенції..., а щодо дібр церковних порозумітися в цій справі з компетентними церковними властями.

Безперечно, тодішня атмосфера була насичена протирелігійним наставленням і було поважне побоювання, що впаде релігія і повага Церкви, бо вище згаданий зїзд духовенства ухвалив м. і. таку знаменну резолюцію:

„В. В справах відносин до держави: 1) Зїзд духовенства рішучо застерігається проти розділу Церкви від держави і то в інтересі нашої держави, 2) застерігає собі цілковиту автономію Церкви у внутрішних справах, 3) на випадок розділу Церкви від держави (отже на щось таке хіба заносилося!) застерігає собі віддання теперішнього майна церковного на річ і під управу Церкви... Г) В справах відносин до правительства: Зїзд визнає, що будова кождої держави мусить необхідно опертися на основах християнської етики і заявляє, що теперішне й кождочасне правительство УНР може числити на шире співділання і поперття всього укр. католицького духовенства, оскільки воно опре свою діяльність на повисших основах". („Рел.", ч. 90 з дня 21 травня 1919 р.).

Всі вище наведені факти вповні доказують, що Преосв. Єп. Хомишин мав підстави робити тодішньому українському громадянству (не урядові, або державі як такій!) такі тяжкі закиди, а саме по думці засади, що „історія повинна бути учителькою життя". У хвилі великих назріваючих подій для українського народу, він як катол. Єпископ має обовязок поставити своїй суспільности перед очі прогріхи зперед 20 літ, щоб вони знов не повторилися (деинде).

І в тому власне головна думка і головний сенс згаданої статті Преосв. Єп. Хомишина, яких не зрозуміли його дискутанти, закидаючи йому ні більше ні менше тільки ворожий виступ проти української державности взагалі!

Тільки можу сказати в імя правди в тій справі як очевидець тих важних часів нашої недавної ще історії, саме тих часів, коли наша блища батьківщина Сх. Галичина була наче стоковищем і перехрестям тих ріжних революційних течій, які переходили зі сходу до Европи якраз через нашу державу: Згадати б тільки ті сотки тисяч полонених, які йшли в обі сторони зі сходу на захід, перевалювалися через нашу землицю і лишали по собі грізні бакцилі большевизму та його отруйного вицвіту: безбожництва...

І власне про ті часи, про духову загибіль нашого народу має святий обовязок забрати голос провідник Церкви, Єпископ, все одно коли: тепер чи тоді. Тепер тим більше, щоб історія знова не повторилася, то значить, щоб наш нарід, який в останніх часах признав Христа своїм Царем, знова не попав у страшну неволю тьми.

Світський очевидець.

За сплетню й інсинуацію

бувший премієр Польщі засуджений на місяць арешту.

ІКЦ в ч. 14 приніс передовицю п. з. „В атмосфері сплетень, підозрінь та інсинуацій". В ній пише: Б. премієр Леон Козловский назвав у пресі масонами: Ст. Строньского (проф. катол. університету в Люблині), Ратая, Падеревского, проф. Кота, ген. Сікорского і ін. Перший з них заскаржив до суду і Козловского за суджено, бо той навіть не спробував доказати того, що твердив, а на суді предкладав знеславленому відкликання закиду, коли (!) поможе видобути від мін. внутрішніх справ подробиці про масонерію. Таким способом можна б половину людей в Польщі обвинувачувати в державній зраді, шпигунстві, крадежі і т. д., а потому тим жертвам клевети предкладати співпрацю!.. Суд засудив б. премієра на місяць арешту, признавши як обставину лагодячу, що він не дїлав з пімсти, а з ідейних мотивів. Одначе таке узнання — пише ІКЦ — може відемно вплинути на інших, що дїлатимуть з зависти, з партійництва і т. п. та покриватимуть те все плащем ідейної журби за добро народу і держави, батьківщини і т. д. В Польщі на тлі підозрівань дійшло вже до психози. Вистарчить, що хтось комусь невигідний, щоб пошепки пускати про нього поголоску, що він на услугах таємних сил, в союзі з сатаною, змовляється з чужими агентурами, словом, що його треба знищити. І ще добре, коли можна схопити „бика за роги", бо часом літами треба шукати способу, як схопити сплетню або клевету, а тимчасом муситься дихати атмосферою гнилі й багонними випарами брехні. Брехня і клевета се в Польщі зброя найстрашніша. Бичував ту польську хибу Пілсудский. Угиналися під її тягарем мислителі й пости польські. Норвід писав:

„O, ciernie lepiej deptać i z ochotą
Na dzid iść kły,
Niż błoto deptać. Z ilu łez to błoto
I z westchnień mgły!..."

Сплетня, клевета, денунціяція не найменше були уживані перед війною в тих частях Польщі, які не належали до Росії, бо в тих частях було явне політичне життя. Процес Строньского проти Козловского має ту добру сторону, що виказав легкодушність, з якою в Польщі розповсюднюють закиди навіть особи, що займають поважні становища. Говорить з нас охота служити правді, бо „Амікус Плято, сед магіс аміка верітас". Сею максимою все стояли здорові народи.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отся зрештою цілком слушна стаття ІКЦ звернула на себе увагу польської преси. М. ін. передрукував її „Роботнік" і додав від себе, що добре було б, якби так ІКЦ поступав після засад, які висказав в тій статті. — І справді в польській пресі аж кишить від сплетень, особливо коли розходиться про українські справи. Тому треба на се уважати на кожному кроці й оповідачів фантастичних вісток таки зараз питати про жерела їх відомостей, по можности справджувати їх і взагалі боротися зі сплетнярством, яке легко переходить в очорнювання і клевети.

Про „Drang nach Osten"

„Берлінер Тагеблят" в одному з останніх чисел пише: Скінчилася мара протинімецької коаліції, яка тяжіла над Бісмарком і всіми його наслідниками. Сей цілковитий переворот в досьогочасних підставах европейської рівноваги, виготовлений у Мінхені, мав як наслідок глибоке й загальне потрясення і упадок дотеперішньої горячки перегонів у зброєннях. Одночасно впали мури недовіря, які ділили Німеччину від полуднево-східньої Европи. „Дранґ нах Остен" здобув цілковиту підставу. На цілому великому просторі між морями Балтійським і Чорним маємо багато економічних і культурних взаємин, які одначе можуть бути оживлені щойно тоді, коли будуть наставлені на німецький ринок, на німецький промисловий осередок, на політичну злуку з віссю Рим—Берлін. В центрі Европи повстала найбільша континентальна сила...

Угорщина в Азії

П. з. „Доля мадярів, що лишилися в Азії", приніс „Пестер Льойд" в ч. 218 інтересну статтю дра Йосифа фон Керекшгаза. Зміст: Остання позитивна вістка (на письмі) про мадярів, що лишилися в Азії, має дату 29 вересня 1329 р. Того дня Папа Іван XXII підписав бреве, котрим на просьбу „князя азіятських мадярів" вислав їм місіонарів. Мадяри, що прибули в Европу, мали коло 200.000 їздців крім обслуги. Гнали їх ворожі племена і під їх натиском ті мадяри опустили стару батьківщину в Азії, звану „Великою Угорщиною". Одначе вони довго вдержували звязок зі „старим краєм" своїм, що зачинався на полудневий захід від Уралу і тягнувся в степи кіргізів і башкірів та мав до 150.000 кв. км. простору. Той край ділився на три части, одна з них називалася „Монгарія-Мадярія". Далі автор описує спроби контакту за короля Андрія II і мрії Матвія Корвіна (1458—1490) про навязання контакту зі старим краєм батьків. Проф. фільольогії Юлій Немет пише, що в російських архівах є ще податкові викази з 1600 р., в яких згадується „мадярське племя" з країні башкірів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Горожани трьох кляс

Виленське „Слово" звідомляє, що в штабі ОЗОН-у опрацьовують революційний законопроєкт про горожанські права. Проєкт ОЗОН-у передбачує три групи горожан: До першої належали б горожани польської національности, до другої національностей німецької і славянських, до третої жиди. Перша група, польської національности, має користати з повних горожанських прав. В другій групі тільки ті горожани мали б повні права, котрі виказуються без застережень за повною співпрацею з польською державою. В тій цілі переведено б плебісцит серед тих меншин під кличем: „за" чи „проти" співпраці з державою. Ті меншостеві групи, які підчас плебісциту заявилися б проти співпраці з державою, ограничено б дуже поважно в горожанських правах. Вкінці жидівську групу мають на основі проєкту позбавити всіх горожанських прав. Бо ОЗОН виходить з заключення, що побут жидівського населення на терені Польщі має переходовий характер і тому жиди не можуть мати ніяких управнень, які прислугують автохтонам. Згаданий проєкт після закінчення праць стане предметом розважань властей ОЗОН-у. Кет-Мацкевич у вступній статті присвячує тому проєктові таку характеристичну увагу: Чия ж то ідеольогія уноситься над тими проєктами? Чи великого маршала чи радше Дмовского? Радше те друге. Інша річ, що пок. Роман Дмовский запроєктував би ті пляни багато інтелігентніше. („Пяст", ч. 3).

Марнування капіталів, організацій і людей

Під таким заголовком пише ІКЦ в ч. 15: Тоталізм замкнув державу обмеженнями, які сягають глибоко. Але він розуміє потребу експанзії. Уявляє її собі як побільшення території, як гегемонію. Італія здобула Абісинію й сягає по Туніс, Корсику, Ніцею й Суез. Німеччина здобула Австрію й часть ЧСР, накидаючи диктат державам, що становлять поміст до Україні й Малої Азії. Японія опанувала Манджурію й підпорядковує собі Китай. Геополітична мапа змінюється в шаленім темпі. Інтереси всіх загрожені. Доказ: постійна воєнна тривога. В таких часах треба народам збільшеної боєвої справности. І чим менший та бідніший нарід, тим менше може бути марнотратним. А марнотратність се хаотична розбудова промислу, се розбивання справно ділаючих організацій, щоб на їх місце поставити нові, се постійне експериментування, се творення наторвпу установ там, де їх не треба тільки. Все те — гріх бюрократії зетатизованих фірм, що маючи відоме підпертя не бояться конкуренції. Найменше в таких часах треба синекуристів з амбіцією вчити инших. Забагато людей є в адм. загальній, замало при техніці. З господарського життя роблять притулок для упавших звізд, обтяжують тим листу платень й обнижують справність варстатів. Вічно експериментують, бо ціха нефаховости се дискутування на „підставі" неістнуючих „фактів": твориться світ абстракцій, в якім можна балакати безконтрольно і все щось нове „творити". І те нове поправляємо, надбудовуємо, прибудовуємо... і ратуємо. Задорога се забава на нинішні часи. Картель таких організаційних винахідників рішучо треба розвязати...
— Т. Г.

Ромунія й Мадярщина

Консервативний „Час" в кореспонденції з Будапешту обговорює взаємини між Мадярщиною і Ромунією та пише м. ін.: Взаємини Мадярщини з Ромунією можна назвати неприязними. Зложилося на те багато причин: побоювання ромунів, що Мадярщина схоче їм відібрати Семигород в хвилі сприяючої конюнктури, і їх свідомість, що близько 2-мілионова мадярська меншина в Семигороді се непевний елемент, жаль мадярів до ромунів за участь в розборі Мадярщини, за поступування ромунської армії в часі окупації Мадярщини, за гноблення мадярської меншини. До тих причин прилучилися дальші, які повстали з пізнішої дипльоматичної боротьби між Малою Антантою і Мадярщиною. Деяка зміна на лучше прийшла по „аншлюсі", отже з хвилею вступу Німеччини до дунайського басейну... Чи порозуміння між тими державами можливе? Думаємо, що так, оскільки очевидно обі держави будуть готові до деяких жертв... Автономія для цілого Семигороду не була б при тім, здається, для мадярів „кондіціо сіне ква нон", бо вони правдоподібно вдоволилися б місцевою автономією для Секлерів, що жиють в числі поверх мілиона душ на сході Семигороду, яктакож гарантією свобідного культурного розвитку для близько мілионової мадярської маси, яка живе в околиці Клюж.

Нова кляса селян-войовників

Польська преса доносить з Берліна: „Дипльомовані селяни" з СС і ГЙ скольонізують німецькі села. Супроти втечі з села начальник СС Гімлер придумав плян примусової кольонізації німецьких сел іспитованими селянами, які будуть прикріплені до землі, передовсім при границях. Задумують ужити їх також як будучих кольоністів-піонірів німецького імперіялізму. Тілько польські газети. Очікуємо докладніших вісток з Німеччини.

Що трапилося ген. Желіговскому

„Роботнік" в ч. 17 пише: Ген. Лукіяна Желіговского не вибрали до буджетової комісії сойму. Але він хотів порушити кілька справ і зголосив кілька внесків. Регулямін позволяє на таке, коли комісія згодиться. Але голова комісії, здається п. Суржиньский, відкинув просьбу генерала. Безапеляційно відкинув... З того ясно, що посол, який не належить до більшости, хочби був Желіговским, не може мати впливу на справи... (А що доперва говорити про українських послів у соймі?).

Панамериканський конгрес у Лімі

Паризький „Тан" передає опінію лондонського щоденника „Таймс" про конгрес в Лімі ось як: З ухвал того конгресу видно побоювання полудневo-американських держав перед верховодством Вашінґтону, але ще виразніше видно в них занепокоєння перед зростом значіння і впливу земляків авторитарних держав, що живуть в полудневій Америці.

Все казали: „Ніколи" й уступали

Римська „Трібуна" пише під адресою Франзузів: Рік 1860: Віддати Італії Неаполь? Ніколи!... Рік 1870: Віддати Італії Рим? Ніколи!... Рік 1911: Віддати Італії Тріполіс? Ніколи!... Рік 1919: Віддати Італії Туніс? Аяччіо? Джібутті? Ніколи!... Та всі перешкоди, ставлені Францією, Італія усунула, усуне й останні...

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)
згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**
Інформації
ПРОМ-БАНК
Львів, Гродзіцьких 1/1. тел. 292-15 і 200-15.

Вибори

до Суспільних Обезпечалень.

Польська Аґрарна Агенція доносить: По скінченні самоурядних виборів будуть розписані вибори до установ суспільних обезпечень ще в 1939 р. на підставі закона з 19. V. 1920 р. Ті установи се 1) Рада, 2) Управа, 3) Ревізійна комісія, 4) Розємна комісія. Рада урядує три роки й видає з себе инші органи влади. Вибори мають бути безпосередні, тайні і пропорціональні. Чинне виборче право мають працедавці й обезпечені без ріжниці пола по 20 р. життя. Вибрані до урядів можуть бути горожани Польщі, виборці. Теперішні власти урядують від 1930 р. покликані на підставі розпорядку.

Кредит Банку Господарства Краєвого для міст.

По устійненні Економічним комітетом міністрів акції кредитово-будівельної в р. 1939 Банк Господарства Краєвого розіслав повідомлення до комітетів розбудови міст про висоту сум призначених на мале мешканеве будівництво (найбільше трикімнатне з кухнею). З тих кредитів можуть одержати: Ясло і Н. Санч по 100.000, Кросно 250.000, Тарнів, Перемишль і Станиславів по 150.000, Рящів 450.000, Львів 1,200.000 зл.

Девізові обмеження для студентів заграницею.

В останніх тижнях переведено низку обмежень при видаванню девізових дозволів для тих, що студіюють заграницею. Девізові дозволи будуть видавати тільки тоді, коли студент не може вчитися в краю, або коли студент уже майже кінчить свої студії. В багатьох випадках зменшено висоту квоти для студіюючих, напр. для Франції зменшено дозвіл на вивіз грошей з 250 на 200 зл. місячно.

Новий герб міста Ковля.

Міська рада м. Ковля ухвалила новий герб: Щит з червоним тлом, на нім два півперстені получені поземим бальком, над тим хрест наскісь уложений.

Німецька преса про візиту мін. Чакія.

Німецька преса широко розписується про візиту мадярського міністра закор. справ Чакія в Берліні в звязку з приступленням Мадярщини до протикомінтернського договору і вважає сю подію епохальною. „Берлінер Тагеблят" видав з приводу візити спеціяльний додаток багато ілюстрований п. з. „Нова Мадярщина". У вступній статті того додатку подано історичний нарис німецько-мадярської приязни. Теперішний стан приніс остаточну нормалізацію німецько-мадярських взаємин.

Мечет Омара загрожений.

З Бейруту звідомляють: Магометанська преса в Сирії пише, що в часі стрілянини у Єрусалимі англійці кулями ушкодили памятковий мечет Омара, найбільшу по святині в Мецці святість мусулман. Тепер вода дістається через дах до нутра святині й мечет загрожений. Се викликає велике розярення мусулман, які покликаються на те, що за ряд століть їх влади в Єрусалимі ніколи насильно не знищено ні одної християнської святині.

Відшкодування за страчену любов.

Американці мають велику фантазію коли йде про здобування грошей. Оден з них оснував недавно „Т-во обезпечень проти любовних розчарувань". Коли напр. „обезпечена" в нім дівчина не застане хлопця на умовленім місци, дістає від Т-ва доляра, коли побачить хлопця з иншою дівчиною, дістає два доляри і т. п. Вкладка невеличка: 20 центів тижнево. Небезпечне в тім усім особливо те, що в разі більших потрясень Т-во іменем пошкодованої скаржить до суду і мучить процесами другу сторону...

КРИТИКА КРИТИКИ

Поміченння, міркування і висновки з приводу статтей: Два напрямки і Справи „Скали".

II. Кошлявіння і його причини.

О. В. М. вже на початку статті, бо в II уступі, застановляється над причинами „кошлявіння" і твердить, що їх „треба шукати передовсім у проводі" (II, 2) і наводить їх. В уступі III однак пише, що властиво кошлявіння нема, „це тільки мотор організації, себто вибраний Гол. Виділ ліниво обертається" (III, 2). В уступі XIII стверджує сумний стан Т-ва „Скала" і твердить, що „вини за це не можна спихати лише на патріотичне духовенство" (XIII, 7). Винні також куратори, але лише ті, „що подалися в лицарі злежаної канапи" (XVII). З того слідує, що о. В. М. не подає ясного і певного погляду на ту важну і дражливу справу, він губиться в хаотичній темряві. Тому й відповідати на його поплутані виводи нема потреби. Вискажу і насвітлю свій погляд, від його зовсім відмінний.

Найперше стверджу, що процес кошлявіння читалень „Скали" денеде справді існує. Признаю за о. В. М., що „се жахливе", але зовсім не дивне. Коли в парі з появою читалень „Скали" зачалося рівночасно і перепачковування на її грунт напрямку для неї невластивого, їй чужого, — то се мусіло спинити природній розвиток „Скали" й заморозити її живучі соки. Ляїцистичний напрямок, що тут і там зачали накидати „Скалі", звернув природний біг її русла, яким вона силою факту своєї появи почала жваво плисти, у зовсім противний бік. Це викликало замішання і непорозуміння та негодування й нарікання: чому, мовляв, читальня „Скали" інакше проявляє свою діяльність у цій, а інакше в сусідній місцевости? Коли це все зважимо, тоді — чи дивним видається прояв кошлявіння? Радше дивне було б, якби його не було. Признаю слушність о. В. М., коли він пише, що „жахлива се річ у 5-ім році існування „Скали" про це говорити" (III, 2). Але ще гірше було б про се мовчати і не звертати уваги. Говориться про це тому, щоб завчасу лихові зарадити. Дарма, що це декого, головно спричинників, хвилює і викликує їх невдоволення.

Помиляється о. В. М., коли причину того кошлявіння добачує передовсім у Проводі (II, 2), а саме в його лінивости, в теоретичних міркуваннях, у браку кінетичного пориву, організаційного розмаху, ідеольогічного запалу, словом кінетики і методики (II, III, IV). Всі ті довжезні виводи, зрештою живо і цікаво написані, я уважаю за невмісні і безосновні закиди й кумунали. На мій погляд теперішній Виділ не поносить тут найменшої вини. Можливо, що є деякі хиби і недомагання у нього, та не такі яркі, як се представив о. В. М. Це не лише остра критика, це безпощадне осудження Головного Виділу, а на це він ніяк собі не заслужив. Овшім Г. Виділ в міру сил і обставин зробив всьо, що до нього належало, і розвинув у минувшім діловім році неабияку кінетику й організаційний розмах. Розвинув інтензивну діяльність теоретичну, подбав, щоб діяльність читалень пішла шляхом „Напрямних"; тому постарався про відповідний реферат на Заг. Зборах, уложив відповідні резолюції. Там є всьо: і метода праці і спосіб діяльности та ведення читалень. Там вказаний ясно напрямок праці по мисли основних вимог Катол. Акції, на чім її сперти і як у діловому році розвинути на чотирох ділянках Катол. Акції, а саме: релігійній, освітній, обичаєвій і харитативній. Г. Виділ урядив курс Катол. Акції для священиків. Се справжня динаміка й кінетика Г. В. В цьому його велика заслуга. За це йому честь і вдяка від свідомих і щирих католиків. Тимто закид о. В. М. про брак організаційного розмаху і кінетики уважаю зовсім безосновним і членів Г. В. кривдячим. Тимто і звалювати причину кошлявіння читалень передовсім на Гол. Виділ, як се робить о. В. М., не годиться. Виділ тут не завинив. Овшім зробив всьо, що міг, щоб тому кошлявінню запобічи і діяльність читалень спрямувати в однім напрямку, чисто католицькім, і в дусі основних вимог Катол. Акції.

Я причину кошлявіння добачую зовсім деінде, а де саме, висвітлю на практичнім прикладі з читальняної дійсности. Примір сей оповів мені один о. декан з часів деканальної візитації, переведеної в двох послідних місяцях. Було се недавно. Той о. декан приїхав до одного села в неділю на візитацію точно 1/2 години перед заповідженою візитацією. Заїзджає просто на приходство, щоб зі священиком обговорити ще деякі справи перед розпочаттям візитації. На подвірю приходства застає багато людей а з вікон приходства добігають гамір і сміхи. Від людей довідується, що тут є читальня „Скали" і що тепер відбувається проба вистави та що священик пішов уже до церкви. Туди йде о. декан. Біля церкви напроти величава домівка „Просвіти" виставлена розуміється попередним парохом головно за церковні гроші, але тепер вже люди „просвічені", з „попом зірвали". Священик там не має вступу. Біля читальні товпа людей. В читальні музика і танці. Декан входить до церкви і застає священика, що кінчить вечірню. В церкві людей дуже мало, порожна, навіть старшина не в комплеті. По вечірні священик звиняється, що розпочав відправу вчасніше, бо днесь у „Скалі" вистава. На завваги декана, що в часі вечірні відбувалася там проба і було збіговиско, священик пояснив, що мусить провадити конкуренцію з „Просвітою"": тому має в „Скалі" аматорський гурток і хор, а тепер організує ще орхестру і мусить давати часті вистави, щоб придбати грошей. Се вірно переповіджене.

Застановімся, який напрямок в читальні: вивіска католицька, але діяльність зовсім ляїцистична, така сама як у „Просвіті". За що ж тоді властиво поборювати „Просвіту", чи лише за вивіску? А хто той напрямок впровадив до „Скали" і хто його там толеруе? Чи може Гол. Виділ? Цього ніхто не може сказати. Але за це кожний признає, що куратор і лише куратор! На жаль, це случай невідокремлений. Знаю се і з практики і з оголошуваних звітів і з дописів про ріжні відбуті імпрези. Таку діяльність і в такім напрямку проявляють многі читальні парохіяльні. Дехто вважає їх навіть за дуже діяльні, але з католицької точки погляду ми ту діяльність мусимо уважати за кошлявіння, негідне і невідповідне для катол. організації.

А хто тому всюди винен? Певно, що не Гол. Виділ, бо він поручив зовсім іншу діяльність в іншім напрямку і на зовсім інших ділянках. Сему винні лише куратори. Але котрі? Чи може ті, що їх о. В. М. причисляє до „лицарів злежаної канапи"? Ні! Їх слава Богу у нас так як нема. Це лиш хіба денеде нещасні одиниці, а впрочім такі на діяльність читалень не мають ніякого впливу, у таких читальні або нема або лише на папері. А котрі ж?

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ 5)

Різдвяний спомин

Чи могла їм примріятися краща забава?

Приковані й захоплені чаром того в цій хвилині щасливого гуртка виселенецької недолі, ми стояли під вікном мовчки довший час, щоб своєю появою не попсувати тієї селянської ідиллі.

Но коли Гринь затягнув приспівку до останньої звороткн „Слава Богу заспіваймо..." а діти вичікували нетерпеливо аж скінчить, щоби впасти зі своїм „вісьта ста", ми під вікном їх нагло випередили й повними голосами гомінко затягнули: „Вісьта ста... вісьта ста..."

Круг у гридні прожогом розірвався. Всі метнулися до вікна.

„Христос раждается!" „Славіте Єго!"

Серед загального, хоч і несмілого сміху ми ввійшли в середину. Само собою, мусіли сісти, відкушати пирогів, вареного сушу, куті, тощо. Вони нам, а ми їм бажали швидкого кінця божої кари на світі, як вони війну називали й — розбалакалися. Діти як діти; зразу потоваришіли, засоромились і причикнули біля Анни. Але як дістали цукорків, яблок, медівничків, ще скоріше повеселішали й стали напиратися Анні на коліна. Одначе й тут їм скучилось; їм не те було в голові. Авжім обі схопилися й одна підбігла до Гриня, друга до Миколи.

— Дідусю, ми още хоцемо вісьта ста...

Анна їх скартала; посоловіли.

Тоді ми оба, старий Грицевич і я, взяли дівчатка за руки й разом станули до круга. Жінки заносилися сміхом. Гринь своїм хрипким басом знову зачав від „кінця": „Бог предвічний народився..."

А ми далі з дітьми притупцювати на три темпа й гудіти: „вісьта ста... вісьта ста..."

Зразу не йшов нам цей танок складно, бо не було такту. Жінки соромились приплескувати.

— Слухайте, газдині, чому Ви нам не хочете приплескувати? Адже бачите, що без того не йде...

Аж лиця в фартушки поховали, так сердечно сміялися. Але стали при рефренах живо приплескувати, що дітей доводило до спазматичної втіхи.

Так ми танкували, пригопкували запятками на три темпа й виспівували невідмінне: „вісьта ста... вісьта ста..." аж дрантивий всенний дзвін з церковної вежиці став накликувати на „Повечеря".

Вибила дванацята година опівночі.

Пішли ми разом. Табор — виїмково — все ще був рясно освітлений і оживлений. Гуртками й гусаками як мураві напливав нарід з усіх боків до церкви, яка, хоч вщерть набита, не змістила тієї ночі й четвертини того народу, що прийшов звитувати на далекій чужині велике християнське свято Христового Різдва — пречудним богослуженням „Повечеря".

Чи є де хто такий, що бував хоч один одніський раз на тому богослуженні, та не виніс з нього могутнього, на все життя памятного враження, яке викликує в душі пречудна єктенія:

„З нами Бог, разумійте язици і покоряйтеся, яко з нами Бог"?

Як довга й широка українська земля, всюди й завсіди співає цю чудну єктенію повними, щирим боговінням надхненими, грудьми вся церква!

Тоді, 6 січня 1916 року, співав її в Гмінді ввесь наш нарід, бо нема закутини на Галицькій землі, з якої там тоді не було б виселенців або засланців.

Співала ціла переповнена церква, співав на майдані стовплений перед церквою український нарід!

В десятках тисячок збляклених, замлілих очей заблисли на мить сльози надземської втіхи й надії, що:

З нами Бог, разумійте язици і покоряйтеся, яко з нами Бог!

Печеніжин, у грудні 1938 року.

Життя і сумна дійсність свідчить, що лише ті зі священиків, що у них „патріотичне чоло". То вони по страті варстату народної праці у світських установах перенесли його до католицької „Скали" і там ту „народню працю" залюбки продовжують тими самими середниками, в тих самих формах, на основі тих самих категорій, що у „Просвіті", лише під зміненою вивіскою. На нові форми і методи, що їх вказує Покровитель і Головний Виділ „Скали", вони глухі і сліпі. Після них ті способи гарні, але не для нас, бо „не на нас скроєні". Так написало їх євангеліє „Діло" і вони в це свято вірять. Всьо, що заряджує Епископ, що ухвалили Загальні Збори „Скали", на яких вони благоразумно мовчали, всьо, що поручає Гол. Виділ, їх не обходить, бо те все „запозичене з чужих взірців", а вони хотять нових форм, нових метод, нових ділянок праці і знаходять їх у пережитих хорах, у зґанґренованих аматорських гуртках, у виставах, танцях, музиці, бо то „своє народне"! Тут і лише тут причина кошлявіння „Скали". Що воно так, це виходить навіть просто з виводів о. В. М. а найяркіше з уступу XIII, що я затитулую його ж словами: „Колюмна трумна".

І. К.

Нове про війну

Полеміка між англійцями і французами.

Німецький контрадмірал у стані спочинку Брінінґгавз пише в 602/3 ч. „Берлінер Таґеблят'у":

В Англії основно займаються виглядами на успіх підводної зброї в будучій війні. З причин пропаґандивних підчеркують, що Анґлія пробувала взагалі усунути підводну зброю з ужиття в характері нападаючім, але інші держави оперлися тому, бо се зброя розмірно дешевша. Сей закид в першій мірі дотичить Франції, бо то вона по війні збудувала найсильнішу підводну фльоту, яка лиш є на земній кулі. Та її фльота разом з 32 малими кружляками, що мають 46 морських миль скорости, се найсильніший інструмент для торговельної війни, який взагалі існує. На жалі англійців, що їх не послухали інші народи і не згодилися скасувати підводної зброї, можна їм відповісти, що знов англійці не згодилися на кілька разів повторювані предложення, щоб обмежити воздушну зброю, що м. ін. предкладав і канцлєр Ґітлєр.

По війні назагал не будовано великих підводних суден, бо вони показалися занадто неповоротні, як пр. в р. 1925 збудоване англійцями на спробу судно типу XI, що мало 2.425 тон над водою і 3.800 тон під водою, усунене між неужитки в 1936. Тої спроби вже не поновлено. Подібно було з французьким кружляком „Сіркуф", 2.880 тон і 4.300 тон під водою, який скінчили будувати в 1932 р. з великим тріюмфом. Сей кружляк мав 20,3 центиметрові гармати і навіть мав літак на чердаку, — але другого так вже не будували. Такі самі некорисні досвіди зі своїми підводними кружляками зробили також американці в рр. 1923—1931.

Суттєвий поступ наступив тільки в обсягу їзди підводних суден. Сегодня є вже такі судна, що при надводній тоннажі 1.900 тон і при скорости 22,5 морських миль на годину можуть зробити 20.000 морських миль! Нпр. французькі того рода судна без товариства інших кораблів допливають аж до Кошеншіни, італійські допливають до Сомалі, не набираючи топлива, а японські два рази перепливають цілий Спокійний Океан, не доповнюючи запасу топлива! З того ясно, що тепер треба рахуватися з підводними суднами навіть в найдальших морях, чого ще не треба було боятися в часі останньої війни. Зате боєва здібність тих суден не дуже збільшилася. З огляду на небезпеку, яка їм загрожує від літаків, отримали вони протилетунські гармати й кулемети. Деякі підводні судна везуть з собою також міни, нпр. серія 8 нових італійських підводних суден має по 40 мін, а 6 англійських навіть по 120 мін.

Вже в часі останньої війни підводні судна з успіхом нападали мінами на ворожі воєнні кораблі. І так коло Мальти пропав через те англійський корабель „Россел", коло Вальони італійський корабель „Регіна Маргаріта", коло Порт Саїду російський корабель „Переслан" (Переяслав?), коло островів Оркней англійський панцирник „Гемшир" з льордом Кіченером, коло Ню-Йорку американський панцирник „Сан Дієго". Всі вони знищені мінами з підводних суден.

Ясно, що й у будучій війні треба рахуватися з тимсамим. Так і пишуть французи. Зате англійці твердять, що успіх підводних суден буде в будучій війні маленький. Свій оптимізм узасаднюють англійці ось як: Від р. 1918 дуже уліпшено підслухові апарати і водні бомби. Основано окремі школи, де вчать оборони перед підводними суднами. До того треба ще брати під увагу правильну розвідку літаками, бездротні получення і найтіснішу співпрацю між літаками й поспішними моторовими суднами, що разом оперуватимуть проти підводних суден. Боєва здібність підводних суден — пишуть англійці — не збільшилася замітно від останньої війни, а зате сила оборони буже зросла. Правда, засяг ділання підводних суден збільшився так, що не буде вже безпечного ні одного моря і ні одної пристані на землі, але з другої сторони можна потішатися тим, що тільки яка третина ворожих підводних суден буде в руху, бо друга третина буде в направі, а третя третина буде спочивати: служба в тих суднах дуже напружує нерви залоги. З тих усіх причин, потішають себе англійці, Англія може побоюватися підводних суден в будучій війні в меншій мірі, ніж побоювалася їх в останній війні.

Зовсім противно пишуть французькі фахівці. І вони мають слушність. Французи підчеркують, що успіх війни підводними суднами залежить головно від геополітичного положення даної країни. Не без острого вколення Англії читаємо в однім французькім органі ось що: Уявім собі раз, що німецькі підводні судна могли б оперувати з пристані Брест! Тоді ніякий (розуміється англійський) „гарнітур" супровідних кораблів не був би в силі ні вплинути в канал, ні виплисти з нього...

Подібне до французького становище заняв у тих справах американський адмірал Леаж, сильно підчеркуючи геополітичне положення даної країни.

З того всього ясно, що англійський роблений оптимізм має свою ціль і що підводні судна ще не відіграли своєї ролі...

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА 5)

В Ляпляндії

З подорожніх записок у серпні-вересні.

Околиця, що нею відає лікар, має коло 200 кільометрів в одному напрямку та 150 в другому. Мешканців у цьому районі коло 6.000, з яких коло 1.000 живе у Кіттилі, а всі інші порозкидані по лісах.

Лікар має завідувати всіма хорими району Кіттилі й лікарнею, що знаходиться біля його дому. Ця остання може служити прикладом чистоти й доброї організації. Все тут дуже просте, але гарне й привітне. Дім деревляний, а в середині все пофарбоване білою олійною фарбою.

Лікарня може змістити 15—20 хорих, але вона замала для потреб населення й легко хорих часто уміщують в сусідні хати. Заходами д-ра К. та його дружини, які цю справу до серця дуже прияли й нею опікувалися, буде незабаром побудований захист для дітей. Почувається в Ляпляндії величезна потреба для такого притулку, бо в цих околицях дуже багато сиріт і хорих дітей. Старі люди тут краще забезпечені, для них є кілька великих і добре улаштованих домів.

Лікар у цих околицях мусить бути ще молодий і здоровий, мусить бути справжнім спортовцем, бо крім знання свого фаху, від нього вимагається великого фіз. напруження. Він мусить мати запас ідеалізму, любови до людей, бажання їм допомогти, мусить мати велику любов до природи й до самоти, любови до цього кутка своєї батьківщини, щоб витримати тут довгі роки й не підупасти духом серед надзвичайно важких умов життя і праці.

Жінка лікаря казала мені, що її чоловік і вона сама ввесь час мають тільки роботи, що не мають часу думати про себе й журитися довгою зимою.

Двічі на день у лікаря прийом хорих, вранці й увечері. Приходить з усіх усюд багато людей. Треба також оглянути хорих у лікарні. Щодня буває кілька операцій, іноді дуже складних, і все це лікар має робити й вирішувати сам. На ньому велика відповідальність і взагалі лікар у цих околицях не може бути вузьким спеціялістом, бо мусить мати до діла з майже всіма хоробами.

Крім роботи на місці, викликають лікаря до хорих й іноді доводиться їхати понад сто кільометрів. Добре, коли хорий мешкає в домі, що знаходиться при великій автовій дорозі, але часто трапляється, що лікаря кличуть в такий закуток, куди не тільки проїхати, але й дійти пішки важко. Окрім авта, лікар постійно мусить вживати роверу і власних ніг. Зимою автом мало де можна проїхати і треба їздити на оленях і лещетах. Не треба забувати, що в цих околицях зимою мороз буває 30—40 степенів і це триває довший час. Бувають часто вітри та сніжні заверюхи. Жінка лікаря оповідала, що вона часто цілі ночі сидить і чекає на свого чоловіка й ніколи не знає, чи поверне він цим разом, чи ні. Багатьох людей заносить у зимі снігом і не всіх знаходять вчас.

Жінка лікаря маленька, маленька, така тендітна (делікатна) як дитина, а проте великий тягар несе вона на своїх плечах. Вона має своє господарство, троє дітей, має свій город і сад. Крім того чим може помагає своїому чоловікові з хорими. Веде його кореспонденцію й канцелярію та помагає при операціях, бо дві сестри, що знаходяться при шпиталю, не встигають всього зробити, а часом лікар при операціях потребує кількох помічників.

Вона оповідала про деякі свої переживання й казала, що був одного разу такий випадок, коли вона плакала як ніколи ще в житті.

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду".

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВІ ШЛЯХИ

в дослідах над історією Східної Европи.

2) На північ від Мордвинів жили інші фінські племена, головно Чудь і Весь. У другій половині 1-го тисячеліття по Хр. переселилися туди з північно-західної Словянщини словянські племена, Кривичі й Словіни. Таксамо як Вятичі в мордвинській землі, Кривичі й Словіни почасти відсунули фінські племена на північ і схід, а більшу їх частину засимілювали, даючи їм словянську мову а самі приймаючи їх звичаї й побут. Зі змішання Кривичів і Словінів повстала північно-західна галузь російського народу. Ця півн.-зах.-російська галузь заселила губернію новгородську, частини губерній псковської, тверської, петербурґської, олонецької, архангельської, вологодської, костромської, вятської, пермської й значну частину Сибіру. Вона утворила три великі республики: Новгородську, Псковську й Вятську. Особливо великою, могутною й богатою була Новгородська республика, яка проіснувала до 1478 р. Новгород довгий час провадив тяжку боротьбу за свою самостійність, спершу з київськими князями, потому з суздальськими (північно-східно-російськими) князями, Шведами й Німцями, а ще пізніше з Москвою. В 1478 р. Москва підбила Новгород, а вслід за тим Вятку й дещо пізніше Псков. Після того богато родин з Новгорода, Пскова й Вятки московський уряд примусово переселив у центральну Московщину, а на їх місце оселив властивих Москалів. В 1570 р. московський цар страшенно зруйнував Новгород і перебив богато новгородців, щоб унеможливити навіть саму думку про відокремлення Новгорода від Московщини. Взагалі московський уряд приложив богато старань, щоб злити північно-західних Росіян з властивими Москалями в один нарід. Всетаки північно-західні Росіяни заховали деякі відмінні риси в своїй мові, звичаях, побуті і т. д. Характеристичними ознаками півн.-зах. російського нарічча до нині залишаються виразна вимова **„о"** й вимова **„ѣ"**, як **„і"** (напр. півн.-зах. Росіяни вимовляють: „голова", „білий", а властиві Москалі — „галава", „белай"). В часі московської революції на поч. 17 ст. Новгород і Псков на деякий час відокремилися від московської держави. Навіть у 19 і на поч. 20 ст. у Новгороді, Пскові, Вятці і т. д. існував автономістичний рух. Пише про те Сватиков.

По берегах середньої й долішньої Волги, на схід від Волги до Оби й на південний захід до Дону й Терека жили довгий час народи меряно-болгарської раси: Меряни, Буртаси-Чуваші, камські й північно-кавказькі Болгари, Хозари і т. д. Давніше історики вважали ці народи або за Фінів або за Тюрків. Сучасна наука стверджує, що це осібна група народів, що займає середне місце між Фінами, Тюрками й Іранцями. Це були численні, сильні, підприємчиві, богаті й культурні народи. Вони провадили торговлю з богатьма краями Европи, Азії й Африки. Спершу провідну ролю серед них відгравали Болгари, але потім їх перемогли Хозари. Головні осередки Хозарів були над Тереком, Кумою, Доном і долішньою Волгою. Хозари підбили Болгарів, Буртасів, Вятичів, Радимичів, східно-українські племена (Сіверян і Полян) та інші народи і племена. Розквіт хозарської держави припадає на 8 ст., коли її територія обіймала більшу частину Східної Европи, Кавказ і частину Сибіру, а її торговля досягала Індії, західної Африки, Еспанії і т. д. В Хозарії панувала тоді висока в той час арабсько-перська культура, а хозарський володар (каган) і хозарська аристократія ісповідували жидівську віру.

Від 9-го ст. почався ступневий упадок Хозарії. Від того часу почала зростати Київська Українська Держава. В 960-их роках Святослав І знищив могутність Хозарії. Рівночасно з тим на північній границі Хозарії почав творитися новий сильний політичний осередок у Мерянській землі. В 9-10 ст. до Мерянської землі почали переселятися Кривичі й Словіни. Хоч їх було розмірно небогато, вони зісловянщили під оглядом мови мерянське населення. Таким чином повстала у Мерянській землі третя, північно-східня галузь російського народу, яка згрупувалася навколо вже існуючої Суздальської держави. Ця півн.-сх. російська галузь заселила губернії: владимирську, ярославську й частини губерній костромської, нижегородської, казанської, оренбурзької, симбірської, пензенської й саратовської. Вже Володимир Великий спробував опанувати цю землю й посадив тут князем свого сина Ярослава, а потім св. Бориса. Пізніше також там сиділи звичайно князі — „Рюриковичі". Але осівши в цій Мерянській (Суздальській) землі, князі „Рюриковичі" перейнялися її інтересами й енергійно боронили її незалежности від Киева. А в другій половині 12 ст. суздальський князь Андрій Боголюбський не тільки остаточно зірвав звязки з Україною, але навіть відбув похід на Київ і страшенно його зруйнував. Рівночасно з тим він почав боротьбу з Новгородом, стараючись підбити його і взагалі виявив стремління до здобуття пануючої ролі у всій Східній Европі. В 13 ст. суздальські князі поширили свою владу на частину вятицької землі, зокрема на Москву. Але вже в першій половині 14 ст. Москва визволилася від зверхности владимирсько-суздальського князя та почала підбивати й інші російські землі. В другій половині 15 ст. процес політичного й національного об'єднання російського народу майже скінчився.

В першій половині 13 ст. у Східній Европі зявилися Татари враз з іншими тюркськими племенами. Вони засимілювали деякі з племен груп меряно-болгарської та фінської, а почасти самі засимілювалися з іншими народами. Нині на півночі й сході Східної Европи лишилося ще чимало фінських і тюркських народів: Корели, Самоїди, Зиряни, Пермяки, Вотяки, Вогули, Башкіри, Мордвини, Черемиси і т. д. (— фінської групи), Чуваші (рештки меряно-болгарської групи), Татари, Кіргізи (Кайсаки), Ногайці і т. д. (— тюркської групи), Калмуки (монгольської групи). Ці народи стояли на різних ступнях культури. Історія деяких із цих народів незвичайно цікава і важна для зрозуміння загальної східно-европейської історії. Зокрема заслуґує на увагу історія Мордвинів, Чувашів, Кіргізів, Татарів і Башкірів. Дуже інтересна їх боротьба з Москвою за самостійність і їх ступневий упадок. Незвичайно цікавий, але сумний образ уявляє історія великого колись народу Мордвинів. Ще в 18 ст. Мордвини були досить культурним і напівсамостійним народом. В 18 ст. згадується „мордовська шляхетська кінота". Але в 19 ст. лишилася тільки темна мордовська народня маса. Подібна доля стрінула Черемисів і Башкірів. Та нині на наших очах шириться національне відродження не тільки серед Мордвинів, Черемисів, Башкірів, Татарів, Чувашів, Зирян, але навіть серед північних Пермяків і Самоїдів. А в звязку з тим набирає особливого значіння історія всіх цих народів.

За останніх 20 років історична наука богато зробила для представлення східно-европейської історії в її повному вигляді. Але потрібні ще синтеза всіх цих дослідів, їх поглиблення й удосконалення. Цю синтетичну роботу найліпше могліб зробити українські історики, і повинні її зробити, бо ця робота потрібна також у великій мірі для нашої національної справи й для ліпшого зрозуміння нашої національної історії. А. П.

Література.

Огляди новішої літератури сх.-европейської історії: Б. Греков. Итоги изучения истории СССР за 20 лет. Известия АН., 1937, N 5, с. 1101—1113; V. Vostokov. Les travaux d'histoire russe en U. R. S. S. Le Monde Slave. 1933 (X), t. II, 270—287, 419—457; t. III., 280—299, 427—448; t. IV, 105—115, 314—320, 443—476; A. Florovskij. La littérature historique soviétique-russe. Compte-rendu 1921—1931. Bull. d'inf. des sciences historiques en Europe Orient. VI, 3—4, 1934, 120—186, VII, 1—2, 1935, 5—111; W. Zaïkyn. Badania uczonych rosyjskich z dziejów społecznych i gospodarczych. Roczniki dziejów społ. i gosp. 1934, t. III, c. 213—393; 1935, t. IV, c. 121—224.

Праці з найдавнішої та раннього середньовічної історії Східної Европи: А. Е. Пресняковъ. Образованіе великорусскаго государства. Пг. 1920; М. Любавский. Образование национальной территории великорусского народа. Лг. 1929; А. Спицын. Археология в темах начальной русской истории. Сборник, посвящ. Платонову. Пг. 1922; С. М. Середонин. Историческая географія. Пг. 1916; М. И. Артамонов. Очерки древнейшей истории хазар. Лг, 1937; Готье. Хазарская культура. Новый Восток 1925; П. К. Коковцев. Еврейско-хазарская переписка в X в. Лг. 1932. Н. Поппе. Чувашский язык. Известия АН 1925, в. 9-10, с. 426 сл.; Смолин. К вопросу о происхождении народности камско-волжских болгар. Казань 1921; F. Bujak. Skąd przybyli Wjatyczе na Ruś? Sprawozdania Tow. Nauk. Warsz., wydz. II, z. 25, c. 141 сл.; див. також літературу, вказану в нашій статті „Революція в поглядах на старинну історію України" („Нова Зоря", 1938, ч. 30).

Праці з історії неславянських народів Східної Европи: В. Бартолд. История турко-монгольских народов. Ташкент 1928; А. А. Гераклитов. История Саратов. края в XVI—XVIII в. Саратов 1923; йогож. Дозоры нижегородской мордвы. М. 1929; Роль Саратова и Самары в жизни Мордвы. М. 1929; Арзамасская мордва. Саратов 1930; Саратовская мордва. Саратов 1926; Материалы по истории мордвы. М. 1931; В. Бартолд. Киргизы. Фрунзе 1927; Ш. Таиеев. Очерки по истории Башкирии. Уфа 1930; М. Худяков. Очерки по истории казанского ханства. Казань 1923; Н. Фирсов. Прошлое Татарии. Казань 1926; В. М. Подоров. Очерки по истории коми (зырян и пермяков), том І. Сактывкар 1933 (340 стор.); С. В. Бахрушин. Самоеды в XVII в. Северная Азия, 1925, V—VI, і богато інших

Нові видання

Добрий Пастир, тримісячник, присвячений богословським і церковним справам. Рік IX, ч. 1. 1939. Станиславів, Греко-католицька Духовна Семинарія (вул Перацького 11). Зміст: І. Статті: о. Ізидор Луб ЧСВВ, Значіння св. Письма для священика; о. М-р Стефан Тарнавецький, Примат Папи як знак правдивости католицької Церкви; о. Стефан Ябловський, Головні основи внутрішнього життя; ІІ. На вибрані теми: Нові докази на незмінність св. Письма Нового Заповіту; о. Іриней Назарко ЧСВВ, Загальний Союз священиків-приятелів Пресвятого Ісусового Серця; Чого вимагає теперішній слухач від проповідника. ІІІ. Душпастирські питання й випадки: Число святокрадств; Уділення св. Тайн для негідних; Гріхи самонасильства в молоді; IV. Хроніка: А) Церковний огляд; Б) З нашого церковного й релігійного життя. — Статті в сім журналі як звичайно добирані й солідні, а з дрібниць видно велику старанність редакції.

Оксана Лятуринська: **Гусла.** Видавництво „Дніпрові Пороги". Сторін 54+2 нпг., формат 11.5×17 цм.

Ростислав Кедро: **Пінистий келих,** поезії. Львів 1939. Писано в рр. 1927—1938. Накладом автора. Обгортка мґр. Ольги Манастирської-Савицької. Сторін 90+2 нпг., формат 12.5×17.5 цм. Рецензії на дві останні збірки поезій помістимо в своїм часі.

Звідомлення про життя й працю в державній гімназії з українською мовою навчання філії у Львові у 1937/38 шкільному році. Львів 1938. Накладом „Батьківського Кружка". Формат 22.8×15.3 цм. Видання дуже старанне.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Традиційне свято Йордану у Львові відбулося сего року ще величавіше ніж попередніми роками. У торжественному водосвятті в Ринку взяли участь непроглядні маси народу (кількадесять тисяч), були наші люди навіть з підміських сел. Святові сприяла чудесна, соняшна, майже весняна погода (+ 12 степенів Цельзія). Ринок заповнили з усіх сторін вірні і процесії всіх наших львівських парохій. Торжество почалося Архиєрейською Службою Божою, її відправив Преосв. Бучко в асисті висшого духовенства в церкві св. Спаса при вул. Краківській. По Службі Божій вирушив похід на Ринок до криниці, прибраної хрестом і сосонками. Водосвяття довершив Преосв. Бучко в сослуженні 58 духовних. В часі водосвяття і перед ним порядчики завели подивугідний лад у величезних масах зібраного народа. Свято мало дуже торжественний характер та піднесло на дусі кожного, хто бачив сі тисячні маси наших вірних, які прийшли на Ринок, щоб дати доказ привязання до своєї Церкви і традицій. У водосвятті взяли участь м. ін. представники всіх наших установ, зорґанізоване робітництво, Марійські Дружини і т. д. Співав хор богословів та приграваля орхестра Т-ва „Зоря". По водосвятті похід вирушив довкруги Ринку. На закінчення відбувся звичайний наступ на криницю, з якої кожний хотів набрати собі свяченої води та вірвати кусник сосонки. — Водосвяття для вояків грекокатоликів відбулося на Марійській площі передполуднем.

В Хусті появилося з датою 1 січня с. р. перше число Вістника Карпатоукраїнської Епархії. Урядова назва органу: „Вістник Мукачівської Єпархії в Чехословацькій Республиці". У вступному слові, спрямованому до вірних і священників Карпатської України, Преосв. Няраді, складаючи побажання з приводу Різдва Христового і Нового Року, пише м. ін.: І наша новонароджена держава, Карпатська Україна, коли вперве святкує празник Різдва Христового, звертає свої очі на „Ангела Великого" і просить, щоб її провадив, щоб влив свій спокій, свою любов і свою могутність у всіх її членів, почавши від дорогого нам Батька о. Премієра до найбіднішої дитини карпатських гір. Ми переконані, що тільки тоді наша держава буде щаслива та її члени радісні й веселі у своїй уботості й у своїх хрестах, коли будуть поводитися по раді „великого Совітника" Христа.

Всі богослови, які студіювали чи студіюють в Ужгороді і є громадянами Карпатської України, мусять негайно внести прохання до Апостольської Адміністратури в Хусті, щоб їх приняли на богословія карпатоукраїнської епархії. Хто сего не зробить, не може числити на те, щоб його відтак приняли до клиру Карпатської України та не зможе проявляти ніякої діяльности на території Карпатської України.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив українців Б. Попадюка і М. Костишина по 3 місяці вязниці, Уляну Сороку на півтора міс., а малолітну обвинувачену Ірену Ярош на 2 роки поправного дому з завішенням. Їм закидали участь у демонстраціях першого листопада м. р. у Львові. Крім того львівський суд засудив Т. Перуна на 6 міс. вязниці, М. Паляницю і А. Лобаря по 3 міс. за участь в демонстрації 11. Х. м. р. після торжественної Сл. Божої на інтенцію Карпатської України.

ПРЕЗИДЕНТ ЧСР Гаха іменував третім міністром Карпатської України чеського ґенерала Прхалу. Се пожадане очевидно тільки тоді, коли б він мав зорґанізувати окрему українську армію тої країни. Інакше буде се тільки джерелом непорозумінь.

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. д-р Волошин заявив м. ін.: Ми хочемо жити своїм власним життям, своєю українською культурою, але ми шануємо духове багацтво інших народів. Я не маю ніякого упередження до росіян, сам говорю добре по російськи, але це не причина, щоб я став ренеґатом українського народу.

КАРПАТОУКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ має бути зорґанізована до 18 літ у „Пласті", а від 18 літ у „Карпатській Січі".

ДЕЛЄҐАЦІЯ „КАРПАТСЬКОЇ СІЧИ" в переїзді до Німеччини відвідала в Братиславі словацького мін. Сідора і провід нац.-соц. штурмових орґанізацій у Словаччині. Підчас бенкету державний підсекретар Кармазін заявив, що Німеччина хоче показати українцям, що властиво значить націонал-соціялізм. Німці в Карпатській Україні бажають працювати над відбудовою краю.

У ВОЛИНСЬКІМ ВОЄВІДСТВІ є найгустіша в цілій Польщі сітка движимих польських бібліотек для позашкільної освіти. Число їх 300 з 25.000 томів. Неграмотних було на Волині в 1921 р. 68.8 проц., тепер є 45%. (ІКЦ, ч. 11).

НОВА ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ „Унія польських жидів" повстала у Варшаві. На чолі її орґанізаційного комітету стоять: референт жид. справ у міністерстві внутр. справ Алекс. Гафтка і др В. Мушкатбліт. На перших зборах переважала інтеліґенція.

МІСЬКА РАДА ЗАМОСТЯ позбавила мандату жидівського радного Штернфінкеля за те, що він образив на засіданні ради ґен. Брунона Ольбрихта, який багато причинився до ународовлення господарського життя в Замості („Слово", ч. 16).

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Беран взяв участь в отворенні словацького сойму в Братиславі. З прем. Беранom прибув до Братислави б. премієр ґен. Сірові.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ відвідав Берлін і відбув наради з німецькими міністрами.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приняв мадярського мін. Чакія і розмовляв з ним майже дві години.

ФРАНЦУЗЬКІ ЧАСОПИСИ „Іллістрасіон", „Кандід", „Маріан", не кажучи вже про щоденну пресу як „Матен", оповістили в останнім часі більше мап України ніж у Польщі за останних 10 літ. („ІКЦ", ч. 18).

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ратифікувало договір між Бельґією й Еспанією ґен. Франка в справі взаїмної виміни політичних аґентів. Бельґійський політ. аґент має на днях виїхати до Бурґосу.

В ЛОНДОНІ обмірковують плян поселення 100.000 жидів на території Сан Домінґа.

ВОЖД НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕСПАНІЇ ґен. Франко видав проклямацію до каталюнців, щоб занехали безуспішний опір та непотрібний пролив крови.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — На зборах фабрикантів зброї. — Панове, стоїмо перед жахливим маревом миру!

ФЛЬОТА ҐЕН. ФРАНКА дістала приказ перевести блькаду Барцельони.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ відбув нараду з американськими амбасадорами, що приїхали з Лондону, Парижа й Берліна.

ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ вивезено в минулім році зі Злучених Держав Півн. Америки на суму 94 міл. долярів, в того за 27 міл. долярів літаків. До Злуч. Держав привезено тих матеріялів за 478 міл. долярів.

В МЕХІКУ заборонили вїзд до краю жидам і політичним утікачам. У справі дотеперішних політичних еміґрантів переведуть основну ревізію, чи обставини, які спричинили їх еміґрацію, ще дальше актуальні.

В КАЇРІ б. члени зліквідованої орґанізації „Зелені сорочки" здемолювали кілька чужинецьких крамниць і побили кільканацять чужинців.

В ПАЛЕСТИНІ зорґанізовано спеціяльну жидівську ґвардію. Вона має остерігати міста перед евентуальними нападами арабських повстанців.

НОВИНКИ

Влада Карпатської України заложила своє видавництво, в якому будуть друкувати всі урядові друки в українській мові.

В Хусті, столиці Карпатської України, відбудеться незабаром курс залізничої служби для українців, щоб вони могли обняти всі місця на залізницях в цілім краю.

В Миколаєві відбулася розправа проти о. Володимира Федусевича, пароха гр. катол. парохії в Миколаєві, якому суд закидав „рущене" польських назвиськ. Обвинуваченій не признався до ніякої вини. Суд засудив о. Федусевича на 1 рік вязниці з припиненням виконання кари на 5 літ.

Окружний суд у Самборі засудив о. Северина Мацюрака, гр.-катол. пароха Гордині, на 6 місяців безоглядної вязниці за „рущене" прізвищ у метриках.

В Бережанах невідомі справники кинули три бомби до помешкання Григорія Крамарчука, емеритованого судового урядника. Дві петарди вибухли в помешканні. Син б. урядника Антін ранений в обидві руки. Домашнє уряджения знищене.

Невідомі справники підложили в ночі 16 грудня м. р. огонь під будинок філії „Просвіти" в Любачеві. На щастя вогонь доглянено завчасу так, що ушкоджені лише входові двері, підлога в передсінку й осмалений цілий передсінок. „Повшехни Заклад Обезпечень" признав як відшкодування 87 зл. та обнизив самовільно обезпечення дому з 14.000 на 11.000 зл.

В Петрові пов. Городенка при колі загородової шляхти відкрили крамницю „Кулка рольніч'ого". На відкриття прибули представники влади й делеґації ріжних польських орґанізацій.

Головна управа Т. Ш. Л. у Львові вибудувала у Турці коштом 80.000 зл. будинок, в якому буде приміщена бурси ім. Беліни-Пражмовского. Посвячення бурси відбулося 15 с. м. при одночаснім зїзді шляхти „загродової" з турчанського повіту.

У Львові на Сигнівці замордували кольпортера ґазет Николая Кардаша, літ 39. Зрабували у нього 3.50 зл. Він умер по тяжких муках, але ще міг висповідатися і приняв Найсв. Дари.

Температура над Балтійським морем виносить +9 степенів, в Галичині +2, але в Карпатах сніги ще стоять, на Попі Івані 55 цм. грубости, на Зарослику 92.

Луцьк згідно з найновішими статистичними обчисленнями має тепер 43.371 осіб. В Луцьку є 18.637 жидів, 15.738 католиків, 7.220 православних, 1.138 протестантів, 57 караїмів і 527 осіб інших віроісповідань.

Гумор. — Як гадаєш, чи сей кравець зробить мені одяг на кредит? — А він тебе знає? — Ні. — Ну, то може і вшиє.

На 2 місяці вязниці засудив окружний суд у Хойніцах 59-літнього Августина Ляйтца за те, що вихваляючи відносини в Німеччині висловився образливо про польський нарід і марш. Пілсудского.

В часі останніх буревіїв, які перейшли над польським побережжам, филі викинули з моря частини скаменілих дерев, які знаходяться на дні моря коло берегів Розевя.

Найбільший відсоток уродин в цілій Польщі припадає на Полісся, де родиться 35.8 на тисячу мешканців. В інших східних округах родиться 30.8, а в цілій Польщі 20. Найбільший відсоток уродин мають повіти косівський і коширський на Поліссі.

Знаний календарець „Готовсь" уляг несподіваній конфіскаті й тому цього року появився він дещо пізніше під назвою **„Усе Готовсь".** Обем 96 сторінок, ціна 20 сот. Замовлення слати на адресу: Адміністрація **„Українського Юнацтва",** Львів, вул. Петра Скарги ч. 5.

Брак робітників у Німеччині такий, що деякі фабрики отримали дозвіл, приймати жидів до роботи до висоти 3.000.

Ромунський міністр скарбу видав розпорядок, що скарбові урядники можуть опустити своє постійне місце замешкання тільки за попереднім дозволом. За переступлення сего припису загрожують строгі санкції аж до видалення зі служби включно.

Ромунські власти розвязали 64 людових банків і кооператив, у яких викрито надужиття. Проти начальників тих установ ведеться слідство.

Родичі жидівських дітей в Ромунії внесли до міністерства освіти подання в справі звільнення їх дітей від науки в суботу. Міністерство відкинуло прохання й зарядило викидати зі шкіл тих дітей, які в суботу не приходитимуть до школи.

З Гданська виемігрувало поверх 5.000 жидів, а було їх там 10.000.

Зі спортовця — монахом. Шведський лещетар Лярсон, переможець в бігу на 18 км. у зимовій олімпіяді в м. Гарміш - Партенкірхен, покидає спортове життя й задумує вступити до монастиря.

Представники консервативних мусулманських кругів у Сирії звернулися до властей з домаганням, щоб вони заборонили мусулманським жінкам ходити до кін з огляду на засади моралі. На вістку про це мусулманські жінки постановили на знак протесту урядити вуличні демонстрації, але поліція не допустила до демонстрацій.

Гумор. — Учитель: Яка ріжниця між обережністю і трусівством? — Інтеліґентний ученик: Поняття обережности кожний відносить до себе, а поняття трусівства до другого.

В Берліні перестане виходити від 1 лютого с. р. відомий щоденник „Берлінер Тагеблят", який від 1871 року був одним з найбільш поширених щоденників у Німеччині. У Відні перестане виходити м. ін. „Ноес Вінер Журналь".

Парасоля Чемберлена в небезпеці. Преса звідомляє, що підчас побуту прем. Чемберлена в англійській амбасаді при Квіриналі мало що не замінено його славної парасолі. Парасолю замінила через помилку одна особа, одначе блуд зараз спостережено, бо парасоля Чемберлена має табличку з написом: Невіль Чемберлен, Ітон Сквер 35, Лондон.

Понад міліон долярів украли з автоматів підземної залізниці в Ню-Йорку, витягаючи по 5 центів. Увязнено 2 урядників тої залізниці, підозрівають у тім ще 28. Дисциплінарно увязнено 17.

З чотириста папуг, мешканок лондонського зоольоґічного огороду, трицять одержало домашній арешт, бо навчилися тільки ріжних проклонів, що не можна було допустити до них публики.

Ню-Йорський професор Рольф Булярд мав винайти субстанцію, яка невтралізує ділання страшного газу іпериту.

Радіостація в м. Сідней в Австралії впровадила цікаву новість до своєї ранішньої програми. Замість ранішньої гімнастики спікер оповідає 10 добрих жартів. Сміх це здоровля, твердить програмовий директор радіовисильні в м. Сіднею, а день, розпочатий в погіднім настрою, ліпше укладається.

Гумор. — Жиди постановили пімститися на Польщі: заки виїдуть на Мадаґаскар, обходитимуть Варшаву і трубітимуть. — Що їм прийде з того? — Вони певні, що завалиться всі будівлі, поставлені в останніх літах. І щодо того мають рацію. („Муха").

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Залюблена пара.
АПОЛЬО: Жебрак у багряниці.
АТЛЯНТИК: Долина велитнів.
МУЗА: Моделька і Готель у Тиролі.
ПАКС: Останній акорд.
СТИЛЕВЕ: Страхи і ревія з Бродніцким.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

З хліборобських і торговельних кругів звідомляють, що на внутрішньому ринку сподіються деякої звижки цін збіжжа, яка повстане внаслідок додаткової вивозової премії, важної від 16 с. м. З огляду на настрій вижидання обороти на внутрішнім ринку не надто ожившені.

Білянс заграничної торговлі Польщі за рік 1938 замкнувся відємним сальдом у висоті 115 міл. зл., себто відємність зросла на 60% в порівнанні з попереднім роком. На позаєвропейські краї припадає участь у привозі около 35%, у вивозі з Польщі 16%. В загр. торговлі Польщі головні позиції займають Німеччина й Англія. Відємний білянс виказує Польща в торговлі з Німеччиною, ЧСР, Бельґією й СССР. („К. П." ч. 17).

Векслеві протести у Польщі. Згідно з даними Головного Статистичного Уряду в перших 11 місяцях 1938 р. запротестовано в Польщі 2.005.537 векслів на суму 239.116.000 зл. супроти 1.563.636 штук на суму 190.757.000 зл. у відповідному часі 1937 р. Отже векслеві протести в 1938 р. збільшилися значно.

Господарка Гітлєра. Швайцарська „Нае Ціріхер Цайтунг", газета неприхильна гітлєрівському рухові, принесла в ч. 348 цікаву статтю п. з. „Нац.-соц. білянс осягів". Зміст: На початку подає побільшення території й населення Німеччини за правління Гітлєра і пише: Число уродин також піднеслося з 15.1 в р. 1932 на 18.8 в останнім році. Безробітних було 7 міліонів, тепер їх майже нема. В самій Австрії число безробітних зменшилося вже з 600.000 на 100.000. Число занятих піднеслося з 12 міл. в 1932 р. на 20.800.000 в жовтні 1938, з того в самім промислі з 3.7 міл. на 7.5 міл., а пересічний час праці збільшився з 6.9 годин на 7.8 денно. Збільшення струму: було 23.5 міліярдів кв., а тепер є 50 міліярдів, вугля 104 7 і 184.5, брунатного вугля 122.6 і 184.7 міл. тон. Дохід з платень зріс в 5.4 мрд. марок на 13.4 міліярдів марок, дивіденди з 250 міл. на 550. Фільництво, в якім поступ всюди відбувається найповільніше, давало 38.9 міл. тон продуктів, а останні жнива дали 41.7 міл тон (вартість 8.7 міліярдів марок і 12.6). Ціни тих продуктів зросли. Перевіз залізницями збільшився з 266.8 на 510.2 міл. тон, ріками й каналами з 73.7 на 133.1, морем з 33.4 на 56.7. Число банкроцтв упало з 14.138 на 4.514. Вартість народного майна зросла з 45.2 мрд. м. на 75, дохід робітників з 25.7 на 41.5 мрд марок. Консумція мяса зросла з 42.1 на 45.9 кг. (на голову), молока з 8.5 на 12.2, масла з 7.5 на 8.9, цукру з 20.0 на 24, пива з 51.4 на 62.9, а бульби зменшилася з 191 на 174 кг. Все те свідчить, як піднеслася життєва стопа німецького народу. Супроти того міг він дати і більші податки, які зросли з 10.3 мрд. м. в 1932 р. на 22 та ще можуть рости. Накопичення капіталів замітно більшає, зараз в першім році влади Гітлєра з 2.9 мрд. на 4.3, в 1937 р. зросло о 7, а в 1938 о 8 міліярдів! Ощадности піднеслися з 15.6 мрд. у грудні 1932 р. на 23.75 тепер.

Один американський лікар обчислив, що 10 кг. сира має більше відживних складників як 35-кільограмова вівця.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, четвер, 26 січня 1939. Ч. 6 (1206)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Німецький міністр у Варшаві

Сегодня приїде до Варшави міністр загр. справ Німеччини фон Ріббентроп. Лондонський „Обсервер" суггерує, що він передискутує три засадничі справи: 1) Взаємини Польщі з СССР і як Польща поставиться до Німеччини у звязку з її політикою супроти СССР. 2) Союзи Польщі з Францією й Ромунією. 3) Становище Польщі до співпраці Німеччини й Італії в полуднево-східній Европі та поза Европою. „Сандей Таймс" пише загально, що Ріббентроп не буде наклонювати поляків до протикомуністичного договору, але хоче довідатися, яке буде становище Польщі до політики трикутника Німеччина, Італія, Японія.

Сили Німеччини й Польщі.

На сю тему принесло оенерівське АБЦ в ч. 22 статтю Яна Карольца. Зміст: Польща має 390.000 кв. км. і 35 міл. людей, Німеччина 600.000 кв. км. і 80 міл. душ. Продукція електрики в Польщі 3 міліярди кільоватів, у Німеччині 46 міліярдів. Самоходів є в Польщі 29.000, в Німеччині 1.447.000, мотоциклів у П. 9.000, в Н. 1.327.000. Виходить, що матеріяльна перевага Німців величезна. Та чи положення Польщі безнадійне? Ні. Крім матеріяльних сил є ще моральні. Вони проявилися в Польщі за Мешка і за Болеславів, Хороброго і Кривоустого. На Песячім Полі заломалася сила німецького напору. Потому під Пловцями, потому під Грунвальдом. І настав час, коли в Кенігсберґу сидів польський управитель й університет оснував там польський король та по польськи там викладали, а Гданськ був найвірнішим містом Р. П... На великій будівлі сучасної Німеччини видно вже риси. Будучність її пригнічена справою релігії (чи се видно лише в Німеччині?), деморалізація Німців ще не уступила, їх нехіть до ризика велика, природний приріст трагічно малий.

Польща й Велика Україна.

„Варш. Дз. Нар." в ч. 21 приніс під таким заголовком статтю С. К. Він пише: Мрійники в роді одного з провідників ОНР, п. Тадея Глюзіньского („Ютро Праци", ч. 1), думають, що вільно голосити гасло: „Київ так, Львів ніколи!" Та якраз се становище найшкідливіше. Хто так пише, той не здає собі справи з того, що діється в світі і то в недалекім... Німці грали б в укр. державі більшу ролю, ніж у передвоєнній Росії. А якби Польща разом з Німцями вмоталася в авантуру проти Росії, тоді були б два виходи: 1) Се могло б скінчитися так, як закінчилася виправа Карла XII і Наполеона. Тоді Польща стала б одною з республик СССР, а се хіба нікому крім жидам у Польщі не усміхається. 2) В разі перемоги над Росією повстала б Велико-українська держава і Польща зійшла б до значіння ЧСР та втратила б Гданськ, Поморя, Познань і Катовиці, словом стала б державкою, залежною від Німеччини. Отже лучше, щоб було так, як є. То німецька політика хоче розбивати Росію, не польська. І се не другорядна справа, але найактуальніша й найважніша серед тих, які стоять перед польською політикою. — (Для нас в тій цілій істерії ендеків найцікавіше те, що вони вже перестали брати в лапки слово Україна: видно, що справа дійсно актуальна, бо інакше вони не позбулися б такої приємности та ще до того в таких тяжких часах...).

Донський отаман і українці.

Аґенція Ава звідомляє з Праги: Донський отаман ґен. Попов виїхав до Берліна, де, як говорять в козацьких кругах, стрінеться з головнішими представниками політичного світа й українцями самостійниками. В козацьких кругах Праги поїздку ґен. Попова звязується з промовою канцлера Гітлера, яку він виголосить 30 с. м., з недавною візитою Бека і візитою Хвальковського в Німеччині. Донський отаман має виложити в Берліні свою протикомуністичну політику і звернутися до Німеччини за допомогою. Перед самим відїздом ґен. Попов у двогодинній розмові з мін. Хвальковським представив становище донського козацтва в українській справі. Ґен. Попов мав довшу нараду з ґенералом Омеляновичем-Павленком. На нараді осягнено повне порозуміння у всіх справах, які відносяться до визволення України й козацьких земель. По повороті з Берліна ґен. Попов виїде до Білгороду. — Становище ґен. Попова дуже важне.

Страшні відносини в ліцеях.

ІКЦ в ч. 23 пише: Досвідчений педагог В. Галецкий стверджує в урядовім видавництві, що молодь загальнообразуючих ліцеїв перетяжена надмірною працею. Говорять про се батьки, стверджують се візитатори й директори, здає собі з того справу учительство. Знаємо вже випадки цілковитого заломання працьовитих кляс і поважного надломання здоровля, особливо дівчат. Безнастанне сліпання над книжкою і виріб праць для школи до пізної ночі стає загальним явищем. З того ясно, що устрій школи в Польщі злий.

Король Єгипту халіфом ісляму.

З Каїру доносять: Перед мечетом Уосун торжественно проголошено короля Фарука халіфом ісляму, себто головою всіх мусулман (магометан). В торжестві взяли м. ін. участь емір Ємену Гуссейн, емір Савдської Арабії Фейсал і брат його емір Кгалед. Останнім халіфом був турецький султан Магомет V, якого в 1919 р. усунули турецькі республиканці. Від того часу іслям не мав халіфа.

Розумний закон для дівчат.

В данськім парляменті зачинають дискусію над законопроєктом, який по ухваленні зобовяже всіх дівчат від 14 до 20 року життя до скінчення безплатних курсів домашнього господарства. Курси ті обіймthemуть 150 викладів продовж 3 літ, себто приблизно один виклад на тиждень.

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

З листів до Редакції

Про священичих вдів й сиріт та про інші справи, порушені в статті д-ра Юл. Олесницького в „Ділі".

Високоповажаний Пане Редакторе!

В „Новій Зорі" з 3. XI. 1938 надрукована була стаття Ексц. Преосв. Єпископа нашого Григорія „З останніх літ, мої спомини і рефлєксії", котрою Ексц. Єпископ думав звернути увагу, що всяке діло повинно зачинатися молитвою до Господа Бога, бо лише благословенство і поміч Божа можуть дати допомогу, довершити щасливо зачате діло.

На ту статтю Ексц. Єпископа написав д-р Ю. Олесницький статейку в „Ділі", 4. XII. 1938, під наголовком „І полюбите правду а правда визволить Вас". Тою статейкою п. д-р Олесницький накинувся на особу Ексц. Преосв. Єпископа Григорія і порушив інші справи, Рожнева, парохію. За Рожнів обрушився парох Впр. о. Декан Сімович. Д-р Олесницький порушив і справи епархіяльні, священиків і особливо підхід до вдів і сиріт священичих. Я вже 42 роки священиком, але мені не відомо, щоб Ексц. Єпископ Гр. Хомишин кого обидив або скривдив у грошевих справах, навпаки знаю, що все кілько мож старається помагати.

Щодо вдів і сиріт по священиках, то прямо не можу зрозуміти, як можна тут робити хочби завваги. Для пояснення залучаю виписи з актів, кілько священичих вдів і сиріт від р. 1930 уживало безплатно ерекціонального поля — і то не по одному рокови але по кілька років.

За Ексц. Преосв. Єп. Григорія утворено похоронний фонд і з нього від 1931 р. виплачено вдовам і сиротам квоту 235.000 зол., нормально по 3.000 зол., але були і надплати на около 7½ тисяч зол.

Вдови та священичі сироти оскільки удаються до Владики зазнають дуже чемного приняття, а коли потребують помочи, то Владика кілько може нікого не відпускає з нічим.

Є ще і Вдовичо-Сирот. фонд, що має около 30.000 зол. готівки і з щомісячних датків священиків і з тої готівки вдови і сироти священичі дістають місячні запомоги, все йде через єпископську канцелярію. Що думав д-р Олесницький у словах про підхід до вдів і сиріт священичих, не вгадаю, каже, що має докази імена і факти, чи безспірні, не можу вірити.

Ціле писання д-ра Олесницького для нас дуже немиле і тяжко лишити його без відповіди. Тому уважав я вказаним написати се письмо Впов. Пане д-р Редакторе з проханням, коли уважаєте за відповідне, дати в „Новій Зорі" може й у „Правді" належну відповідь. Я, признаюся, не пробував ще пера, тому боюся сам писати. Думаю що може Пан Д-р зрозуміють мене, зглядно нас священиків, та не відмовляться написати кілька слів у відповідь в „Н. З." д-р Олесницькому.

З надходячим Празником Різдва Христ. і Нового Року прошу приняти побажання всего добра також і для цілого складу редакції.

Остаю з глибокою пошаною

Свящ. Николай Салі.

Чернїв, 29. XII. 1938 р.

I.

Похоронний Фонд.

Від 1931 р. уділено вдовам і сиротам похоронні запомоги на квоту 235.174 зол.

Вісти з Карпатської України

Вибори до сойму.

Карпатоукраїнська Пресова Служба подає з Хусту: Міністерство внутрішніх справ Карпатської України розписало вибори до першого карпатоукраїнського сойму. Повідомлення про розписання виборів появилося в урядових оголошеннях, розліплених на мурах Хусту та всіх місцевостей Карпатської України. Одночасно проголошення про розписання виборів появилося в Урядовому Вістнику державних законів Карпатської України. Вибори визначено на 12 лютого с. р. Перший карпатоукраїнський сойм буде складатися з 32 послів. Проголошення виборів підписав о. др А. Волошин як премієр і міністр внутрішніх справ. Головою головної виборчої комісії іменовано радника Петра Калиняка, його заступником М. Лацанича. Перший сойм Карпатської України буде скликаний в місяць по виборах, т. зн. коло 12 березня с. р. Його скличе президент федеративної республики. Перша сесія карпатоукраїнського сойму матиме дуже велике значіння. Вона має вибрати новий уряд, вирішити остаточно назву держави і т. п.

Розвязання всіх партій.

ПАТ доносить з Хусту: Премієр о. Волошин розвязав в неділю, 22 с. м., всі тамошні політичні партії, дозволяючи тільки на створення одної партії „національної єдности". Розпорядок про розвязання партій оповіщено кілька годин перед упливом речинця складання кандидатських ліст, що унеможливило мадярам, чехам і жидам взяти участь у виборах.

Українсько-чеський конфлікт.

Призначення ґен. Прхали третим міністром уряду Карпатської України викликало велике невдоволення населення Карпатської України. Українська Національна Рада в Хусті вислала до Праги на руки през. Гахи і прем. Берана рішучий протест проти цього іменування. Рішучі протести вислали також премієр о. Волошин і мін. Ревай, мотивуючи се тим, що ґен. Прхала се чех москвофільского напрямку. В Хусті й інших місцевостях відбулися демонстрації проти призначення міністром ґен. Прхали. До нього вислано телеґраму з домаганням, щоб не приняв дорученого йому становища. Про недоцільність іменування ґен. Прхали українським міністром переконував прем. Берана інж. Кармазін, державний секретар для справ німецької меншини при урядах словацькім та карпатоукраїнськім. Також Чеська Національна Рада в Хусті осудила поступування пражського уряду, а чеські урядовці та скарбова сторожа погрожували навіть страйком. Коли през. Гаха відібрав таки присягу від ґен. Прхали і він виїхав до Хусту, міністр Ревай вислав, як звідомляє „Ессенер Національ Цайтунґ", телеґраму до міністра заграничних справ Німеччини фон Ріббентропа з протестом проти іменування ґен. Прхали. В суботу ґен. Прхала прибув до Хусту і відбув нараду з прем. с. Волошином і мін. Реваєм.

Ґен. Прхала відїхав до Праги.

Премієр федеративної республики чехів, словаків і українців, Беран, візвав до Праги ґен. Прхалу, новоіменованого міністра карпатоукраїнського уряду. Ґен. Прхала має здати премієрові звіт з розмов, які перевів з премієром о. Волошином і мін. Реваєм. Рівночасно ґен. Прхала має взяти участь в нарадах центрального правительства. Предметом тих нарад буде справа участи Карпатської України в центральних державних установах.

„Оссерваторе Романо" про Карпатську Україну.

З Хусту подають: Політичний редактор „Оссерваторе Романо", півофіціяльного органу Апостольської Столиці, займається в однім з останніх чисел політичними справами українського народу. Від загально національних українських справ переходить до Карпатської України й пише, що Карпатська Україна вповні самовистарчальна під господарським оглядом і здібна до самостійного політичного та культурного життя. Тому гостро осуджує акцію за спільним кордоном. Вкінці підкреслює великі заслути о. прем. Волошина і мін. Ревая для розвитку Карпатської України.

Римо-катол. священик про вождя ендеції

На понтифікальнім Богослуженні у львівській римо-катол. катедрі, целєброванім 14. І. 1939 р. Архиєпископом Болеславом Твардовским за душу пок. головного вождя й ідеольога польської ендецької партії, виголосив кс. проф. Александер Клявко проповідь у якій м. ін. сказав: „Ось він повстав як огонь, а слово його горіло як смолоскип-лучиво". Екккл. 48,1. „З оком сумним і серцем, що беться, і з душею ревно розплаканою („розелканою") стоїмо перед Господнім вівтарем, щоб піднести молитви за великого гетьмана польських душ, бл. п. Р. Дмовского, щоби перед обличчам Бога посвідчити, що перейшов через сей світ „добро ділаючи братам своїм" і тим в Бога Милосердного і Справедливого виблагати для нього місце світлости і хвали. Сум нас обгортає, що відійшов від нас творець сучасної польської думки, будівничий польської незалежности, але гордість розпирає нам серця, що якраз серед нас був муж, якого імя з пошаною повторятимуть мами дітям своїм. Не подув смерти, але подув безсмертности віє до нас знад його могили, клич життя, боротьби і тріюмфу виходить з його гробу і пливе аж по краї воскресшої Батьківщини. Не як метеор показався він серед нас, щоб по хвилі щезнути, але як звізда, що постійно світитиме на польськім горизонті. Як Косцюшко зрісся з серцем Польщі, Каспрович з польською землею, так Він зрісся з польською душею, бо зрозумів її лучше ніж хтонебудь инший з сучасних. Відси повстає вдячність в народі і серед жалібних пісень чуємо в нашій душі тихо звуки благодарственного „Те Деум", що вислухав Бог молитов предків наших, повторюваних за Сирокомлею: „Приверни нам, Господи, приверни нам людей з грудьми кремяними і сталевою душею!..." З глибокою пошаною хилимо перед Ним чола, перед Ним самим, перед його світлою постатю, а не тільки перед Його твором..." І так дальше до кінця — гл. передовицю в 21 ч. „Варшавского Дзєннік'а Народов'ого" п. з. „Воскресителеві польської душі".

---

07 гр. Нормально по 3.000 зол. Але були й надплати на загальну квоту 7.428 зол.

II.

Винаєм поля.

В 1930 уживали безплатно вдови і сироти у 12 парохіях; в р. 1931 у 5; в році 1932 у 12; в р. 1933 у 15; в р. 1934 у 10; в р. 1935 у 11; в р. 1936 у 11; в р. 1937 у 10; в р. 1938 у 12. На рік 1939 призначено у 16 парохіях.

Сей лист так добре і влучно пояснює зачіплену справу, що ми не вважали вказаним його переробляти ні доповняти. Редакція просить вибачення за дещо спізнене оповіщення сего листа: причина того в тім, що переписку з часу Свят редактор щойно тепер вспів полагодити, бо скорше не міг. — Редакція.

З Тернопільщини

Голос поляка.

У вшехпольському „Слові Народовім" ч. 20 так схарактеризовані здобутки поляків у Тернопільщині:

В безоглядних цифрах зроблено за 2 роки багато, *) але процентово дуже небагато. В промислі — мій Боже! що за промисл у Тернопільщині? — поляки зросли тільки о 2%, в торговлі о 4, в ремеслі о 1. А всіх поляків у торговлі є 18%, в ремеслі 30%, решта жиди й українці... В дискусії говорили ґенер. Пашкевичеві про деякі конечности, яких у рефератах і не порушено. І так на Поділлі зовсім нема поляків адвокатів, тільки українці й жиди, нема лікарів... Польське населення селянське не має отже своїх природних дорадників. Брак також римокат. ксьондзів, бо шк. система не допускає до ґімназій селянської молоді, а оплати на теол. виділах величезні й мін-во не показує охоти обнизити їх... Всьо, що тепер робиться, це латанина сумної дійсности й сумної минувшини... Поминаю вже справу, що робить се військо, зґл. його високі представники. Смію тут виголосити твердження на перший погляд зухвале, що прецінь одна з найліпших армій на світі — німецька — не займається секретаріятами порозуміння, тільки збільшуванням своєї безпосередної сили ділання. Військо то наказ і ерархія, а секретаріяти це порозуміння. Військо се меч і удар, а не конференції. Та якже виглядає ця система? На чолі Секретаріяту стає якась впливова, урядова, отже відклична, одиниця, яка має на цілі не тільки безпосередну акцію в терені, але також виєднювання ласк у Варшаві для місцевих поляків й оборону їх інтересів перед поглядами достойників з централі. Пан ґенерал Пашкевич похвалився, що „на Поділлі ми вспіли вже переробити ментальність старостів" (тут біла пляма). Весь тернопільський зїзд виглядав в очах безсторонного обсерватора на режисерію, яка має на цілі позискання ласки можних панів і переконання їх, що те, що робиться, добре й заслугує на підпертя... Підписаний звернув увагу в дискусії на деякі нонсенси в польській політиці народовостевій. Та як можна її правильно розвязувати в Тернополі, коли її інакше розуміють у Варшаві? Що поможе пригадувати польському хлопові могутність Польщі, коли польське радіо голосить йому пружимість „Карпатської України"? Що поможе представляти в ПАТ'і й радію, що на Карпатській Україні є „банди Волошина", коли „шеф тих банд" спокійно оповіщує статті у Львові також для тернопільського воєвідства? Що поможе вся господарська політика, коли Польмін уперто кілька літ відмовлявся від заключення умови про подрібну продажу нафти з польськими кооперативами, відсилаючи їх до укр. Центросоюза? А нпр. вибори! П. ґен. Пашкевич напав у Тернополі на польську ендецію в Перемишлянах за „кириню", що не хотіла згодитися на спільну листу під услівями, які предложив Секретаріят. Та що показалося в пару днів опісля? Ті самі польські крути, що не могли погодитися в польськими народовцями, погодилися легко з жидами і заключили з ними виборчий бльок. Чи се та нова ера на Поділлі? Гарні психольоґічні передумовини до боротьби за господарське визволення поляків з жидівської неволі створює Секретаріят і разом з ним тернопільський ОЗОН, нема що казати... (Цілий той допис має наголовок „Горячкова латанина сумної дійсности" і криптонімний „підпис" М. Р.).

*) Ті абсолютні цифри подали ми в ч. 4. — Редакція „Нової Зорі".

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

До українського жіноцтва

„Українські Вісти" в ч. 14 принесли отсю відозву Головної Ради Дружини Княгині Ольги: Вже відбуваються вибори до самоуправ по містах і містечках Галичини. Внедовзі, продовж найближчих тижнів і місяців, відбудуться вони по наших селах, волостях і повітах. Значіння цих виборів для нас незвичайно важне, бо вислід їх має засвідчити про національну свідомість нашого населення і рішити про національний характер громадських самоуправ. У такий преважний мент мусить і українське жіноцтво взяти якнайбільш активну участь у цих виборах, доказати, що й воно є живим чинником у народньому організмі. Бо ніяка може ділянка народнього життя не така близька жінкам як саме громадська самоуправа. Рішаються там справи, що їх найживіше відчуває і найкраще поладнати може жінка: гігієна, суспільна опіка над дітьми, молодю, сиротами, каліками, немічними старцями, справи виховання й навчання, чистота, лад і естетичний вигляд міста чи села та його прохарчування і накінець справа самоврядних бюджетів, себто раціональна господарка громадським майном. Виховний інстинкт і здоровий практичний господарський змисл жінки дає їй змогу не тільки вибрати до самоуправи відповідних людей, але теж права і самій відіграти корисну ролю в самоуправі як член громадської чи міської ради. Громадська Старшина може лише на тім зискати, як буде в ній господарська жіноча рука, материнська дбайливість і творча жіноча ініціятива. У Львові утворився Український Краєвий Виборчий Комітет. До цього Краєвого Комітету ввійшла жіноча політична організація „Дружина Княгині Ольги". Завдання нашого жіноцтва під теперішню хвилину: подбати, щоб скрізь повстали місцеві українські виборчі Комітети, а до тих Комітетів увійшли й жінки; подбати, щоб місцевий виборчий Комітет (один тільки!) виставив одну українську самостійну листу кандидатів і щоб на цій листі найшлися й жінки; подбати, щоб до виборів явилися всі жінки від наймолодших, управнених до голосування, до найстарших бабусь і солідарно віддали свої голоси тільки на українську самостійну листу. Не сміє бути поміж нами партійних роздорів, ні особистих порахунків, ні ворожнечі. Ідемо до виборів під кличем: Усі українські голоси на самостійні українські листи! В українській громадській самоуправі належне місце українським жінкам! (Слідують підписи).

Ще одна назва України

„Une carte de rechange."

Здається, що в Европі ніхто не має аж такого незносного предмету ненависти як ІКЦ в Україні. Мабуть нема числа того щоденника, де та ненависть не виливалася б ріжними противоріччами, а головно тим, що українська справа фантастична, але мимо того ІКЦ жахливо боїться її і безуговку про неї пише. В ч. 22 ІКЦ появилася на сю тему нова стаття нашого „приятеля" Кс. Прушиньского. Він успокоює всіх, що занепокоїлися масою статтей про українську справу у французькій пресі. А успокоює так: Вже за Людвика XV тайні франц. агенти займалися українською справою. За Наполеона щоденник Цісарства з 7. І. 1807 р. писав: „Україна се найлучший шлях до заатакування Росії". В р. 1812 дипльомат граф д'Отрів (d' Hauterive) приготував Наполеонові цілий плян створення над Дніпром і над Чорним морем нової держави і навіть мав уже назву для неї: „Наполеоніда"... Але був се тільки один з 62 проєктів того дипльомата, була се карта, яка мала у грі заступати инші, але не заступала. Так і пише Альберт Міссе в „Реві де Франс". Кс. Пр. тішиться, що критично відносяться до укр. справи також дипл. Рене Пінон у „Реві де Де Монд" і радикал Мартель у „Політік Етранжер" і ин. Вислід усего зацікавлення укр. справою у Франції, каже Кс. Пр., такий, що французи довідалися дечого про українців, але заразом довідалися також, що українці рахують на Гітлера і на Німеччину. Сего французам досить, щоб не проявляти ніякої ініціятиви в укр. справі тим більше, що укр. ревіндикаційні мрії бють у всі держави, з якими Франція має союзи. Словом, якби так п. Кс. Пр. рішав про укр. справу, то українці до кінця світа не мали б найменших виглядів і буквально ніде на ніяке освободження — і кінець.

Крик за 14.000 зол. субвенції

„Дзєннік Бидгоскі" з 3 с. м. займається дразливою справою приділу державних підмог для культурних і суспільних товариств і пише м. ін.: „Субвенція — це слово має в нас майже магічне значіння. Багато організацій, установ, ба навіть одинець спирає ціле своє існування й надії на будучність на те, що впаде з урядового стола. Ся пошана для субвенції, се рахування на бюрократичну ласку, невідоме в тій мірі на заході Европи, де суспільні організації живуть дійсно з суспільних фондів, доводить до того, що субвенція стає просто інструментом правління, інструментом дуже делікатним і тому треба також уміти послуговатися ним. Штука господарування і правління субвенціями се велика штука. Ми вже цитували характеристичний поділ субвенцій, що його довершило мін-во освіти в мин. будж. році. Було там 18.000 на енджеєвичівську „Страж Пшедню", 14.300 зол. на українське Наукове Т-во ім. Шевченка, ба навіть 83.000 зол. на Т-во Кшевеня Культури Театральней. Коли б у нас переливалося від грошей, коли б на субвенції були касові резерви, то ми не підносили б навіть претенсій. Але чейже грошей нема. Нема їх передовсім на те, на що повинні бути. І то якраз в обсягу підмогової діяльности мін-ва освіти. І тому мусимо затямити. На „Страж Пшедньов", на марнуючі варшавські театри ТККТ, на українське наукове товариство гроші є. Нема їх тільки на Т. Ш. Л., на великопольське Т. Ц. Л., на Мацеж Школьну... Поділ субвенцій се дійсно трудна штука! І зрадлива".

Примітка Ред. „Нової Зорі": Осьтак польський часопис іритується, що на одиноке українське наукове товариство призначено у буджеті мін-ва освіти смішно малу суму 14.300 золотих. Смішно малу, коли взяти під увагу, що якісь „марнуючі варшавські театри" одержали майже 6 разів тільки. А притім 7 міліонів українців у Польщі платить податки, виконує свої обовязки, поносить усі тягарі суспільного життя і т.д. І за те все маємо одну поважну наукову установу, яка вдержується майже виключно власними силами. А панів у Бидгощі лють бере за тих 14.300 зол., коли на анальогічні польські цілі йдуть міліони (Акад. Наук, ріжні історичні й видавничі Т-ва і т. д.). Коли врешті прийде опамятання?...

„За нормалізацію боротьби"

Озоновий „Дзєннік Польскі" приніс у 18 ч. статтю Мечислава Піцковского п. з. „За нормалізацію боротьби". Ствердивши невдачу нормалізації польсько-українських взаємин, автор пише: Українці видвигають супроти польської держави нереальні й демагогічні домагання, ліцитуючись взаїмно в шовіністичних абстракціях: підбехтують себе привидом „держави" о. Волошина на Карпатській Україні, втікають від дискусії на конкретні теми і потопають у мріях про остаточні цілі українізму. Коли такі прояви можна зрозуміти у фанатиків, містиків і конспіраторів, то ніяк не підходять вони політикам, які мусять панувати над нервами своїми і своєї суспільности. Нажаль по польській стороні не ліпше. Виголошуємо постійно заяви, уряджуємо демонстрації й маніфестації так, немов би польський стан посідання у полуднево-східніх воєвідствах залежав від скількости пробалаканих годин, вирецитуваних фраз, погроз, запевнень і нарікань. Се витворює настрій і політику поденервування, безплідного галасу і — підозрілої паніки. Вона уділяється навіть особам, які займають поважні і визначні суспільні й наукові становища... Про приналежність Сх. Галичини до Польщі рішила війна в 1918-1919 р. Нині не треба ніяких нових рішень ані запевнень про приналежність Сх. Галичини. Натомісць треба утревалити й поширити стан польського посідання, оживити культурну творчість, зміцнити почуття національної єдности поляків як чинника відповідального за могутність Польщі... Обосторонне, польське й українське признання реальної площини змагань безсумніву причинилося б до поправи політичної ситуації. Очевидно не в тім значінні, щоб наступила „нормалізація" через угоду, бо це до нічого не провадить. Але наступила б нормалізація польсько-української боротьби, яка повинна вестися не за химери і настрої, але за конкретні цивілізаційні вартости. (Що се властиво значить, трудно зрозуміти. — Ред.).

Ріббентроп у Варшаві

Паризький „Ле Тан" приніс на сю тему більшу статтю. В ній пише м. ін.: Розмова канцлера Гітлера з мін. Беком у Берхтесґадені не дійшла до ніяких висновків, хіба до того, що мін. Ріббентроп має приїхати до Варшави, щоб ревізитувати мін. Бека за візиту, зложену тому 4 роки. Німецько-польський договір з 1934 р., який нормально повинен вигаснути в 1944 р., відсунув всі спірні польсько-німецькі проблеми як справу „коридора", Ґданська, Клайпеди і меншинного статута для німців у Польщі, але не залагодив ні одної з тих справ. Невідомо також, який розмір має прибрати справа України, яка будить тілько противенств, але щодо якої не можна предвидіти, чи й евентуально коли використають її німці для цілей своєї власної гегемонії. Невідомо також, в якій мірі дасться примінити в практиці польська доктрина про незалежність супроти двох державних бльоків. Розмови, які відбудуться у Варшаві, може позволять виробити собі погляд на новий образ ситуації по анексії Австрії і впрягненні ЧСР в німецький віз. Можливо, що договір з 1934 р. буде продовжений, що було б знов тільки відсуненням розвязки справ між Польщею і Німеччиною.

Театр бліх

Під таким заголовком виленське „Слово" принесло в ч. 16 передовицю К. Шиховского. Він пише: ОЗН пригадує великий театр бліх. Одні блохи скачуть високо в ріжних напрямах. Инші, примоцовані до дротиків, кермовані незнаною рукою, консеквентно йдуть у своїм напрямку. Свобідні блохи протестують, але не мають сили. Блохи на дротиках мають силу тої руки, що кермує ними. А свобідні блохи дурять себе, що зможуть потягнути за собою бліх на дротиках... Силам, що трясуть ОЗОН'ом, залежить на затерті лінії поділу, яка ділить тих, що хочуть Вел. Польщі, від „фолксфронту". Виразний зарис тої лінії був би їх погромом. Отже що повинні зробити т. зв. озонові „народовці"? Якби вони були здібні витягнути консеквенції, то тріснули б дверми й опустили б ціле товариство. Се вияснило б ситуацію в краю. — і польський нарід знав би, з ким має діло. Час, щоб мав діло з характерами, як казав воєвода Гражиньский. Тимчасом він має діло з театром бліх і те видовище зачинає його вже нудити.

Др Шахт уступив

Німецьке Інформаційне Бюро доносить: З огляду на нові додаткові завдання, які стоять перед господаркою Великої Німеччини і вимагають однородного кермування господарською політикою, канцлер Гітлер постановив знов злучити компетенції міністра господарства і предсідника Банку Німеччини. З цеї причини звільнив предсідника Банку Німеччини дра Шахта з його становища та іменував на його місце Вальтера Функа, який є рівночасно міністром господарки. Др Шахт буде дальше належати до правительства Німеччини в характері міністра для спеціяльних завдань. — Др Шахт був предсідником Німецького Банку від 1923 до 1930 р. і від 1933 р. дотепер. Завдяки особистим прикметам він нераз улекшив Німеччині розвязку трудних господарських проблєм. Довіря заграниці до особи д-ра Шахта було мабуть найважнішим аргументом в задержанні його на дотеперішнім становищі і то нераз всупереч його волі. Димісія д-ра Шахта викликала велике вражіння в заграничних господарських і політичних кругах. Є голоси, що уступлення д-ра Шахта се знак переходу Німеччини до „воєнної господарки", т. зн. до кредитової інфляції та безоглядної реґляментації торговлі і промислу.

Міністр Ґеббельс про Америку

Німецький міністр пропаганди Ґеббельс оповістив в „Фелькішер Беобахтер" статтю п. з. „Чого властиво хоче Америка?" В ній виступає проти антинімецької пропаганди в частині американської преси, зокрема тої, яка стоїть під впливами жидів. Мін. Ґеббельс висловлює переконання, що американський нарід властиво не має нічого спільного з кампанією, яку провадять в Америці міжнародні підюджувачі проти Німеччини. Німці шанують політичні погляди американського народу. Тому домагаються такої самої пошани для себе.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Дивні дарування

Про містику й містицизм наших днів. III.

В містичних станах нашої душі поза їх суттєвими й невіддільними чинниками, що пливуть з освячаючої ласки, виступають часом деякі зверхні дивні дарування в різних видах і формах, що по своїй природі підпадають під змисли й людську обсерващю. Це різноманітні так зв. ласки даром дані, що були знані в Церкві від самих початків християнства. Вони у декотрих святих виступали, у інших, що без сумніву находилися на високому ступні містичного життя, їх бракувало; в одних святих виступали одного рода дари, у других іншого рода; у декотрих тривали постійно до кінця їх життя, у інших по якімсь часі зникали. Згадані дарування допускають деяку ієрархію, одні більш вартісні, більш гідні подиву, яких чудесність більш наглядна, у інших чудесність виступає в меншій силі. Декотрі зі згаданих дарувань вичисляє вже св. Павло:

„Бо одному дається Духом слово мудрости, а другому слово знання тим самим Духом, іншому віра тим самим Духом, іншому ласка до уздоровлень тим самим Духом, іншому творення чудес, іншому пророцтво, іншому розпізнання духів, іншому різні мови, іншому виклад бесід". (І Кор. XII. 8—11).

До вичислених Апостолом харизм богослови й учителі містики додають ще інші надзвичайні дарування, як приватні обявлення, видіння (візії), „внутрішні слова", „дотики душі", дальше екстази, стигми, довготревалі пости і т. и.

Виринає питання: Який звязок тих дарувань з містичним життям душі? Яка їх вартість? Як супроти них поводитися? Вже сама нерегулярність їх появи у Божих святих вказує, що їх звязок з містичним життям дуже непевний. Усі ці дарування, будучи іншого порядку від освячаючої ласки, не є її випливом, у своїому бутті від освячаючої ласки вони незалежні і стисло річ беручи вони можуть існувати також без ласки божого всиновлення. Супроти освячаючої ласки, що перетворює нас у божих дітей і любимців, усі ці проминаючі дарування мають тільки якесь другорядне значення. Вартість їх в порівнанні з освячаючою ласкою св. ап. Павло з'ясовує ось такими словами:

„Коли б я говорив язиками людськими й ангельськими, а любови не мав, став би я мов мідь звеняча... й хочби я мав дар пророцтва й знав усі тайни й все знання, й хоч би я мав усю віру так, щоб гори переносити, а любови не мав, то я ніщо... любов ніколи не гине. І пророцтва устануть і мови замовкнуть і знання минеться". (І. Кор. XIII. 1—2, 8).

Всі богослови однозгідно признають що ласки даром дані є нижчого порядку від освячаючої ласки та що вони до суті містики не належать. Бо вони належать до порядку надприродного щодо способу свойого повстання, а це супроти порядку щодо суті надприродного має тільки зглядне значення. Папа Венедикт XIV пишучи на тему згаданих дарувань з приводу канонізаційних процесів, каже виразно, що брак цих дарів у даного божого угодника ніяк не повинен спиняти канонізаційного процесу та що й без них можна святого канонізувати.

Найслабша сторона всіх цих надзвичайних дарувань це те, що будучи по своїй суті чимсь природним, а надприродним тільки щодо способу, вони наражені на різноманітні підробки, фальші та імітування, які очевидно від Бога не походять.[1])

У св. Письмі чимало доказів на те, що різні дива, подібні до правдивих божих чудів, може творити також діявол. Передовсім часто згадується у св. Письмі про фальшивих пророків. Колиж річ йде про чуда, то приклад таких див маємо в історії Мойсея перед Фараоном.

Мойсей робив чуда на поручення й божою силою, а декотрі з тих чуд сейчас повторяли єгипетські мудрці й чарівники. Мойсей перемінив палицю в змію, а чарівники повторили те саме своїми чарами. При цьому св. Письмо додає одну здавалося б маловажну обставину, а саме: змій Мойсея пожер змії чарівників. Мойсей перемінив воду рік у кров, чарівники вчинили те саме; Мойсей вчинив чудо з жабами, те саме повторили й чарівники. Щойно четвертого чуда Мойсея чарівники повторити не могли й заявили: „Перстъ Божій єсть сіе". (Кн. Вихід. VIII., 19).

В Новому Завіті маємо також свідоцтва на те, що діявол може творити різні дива анальогічні до божих чудес. Симон Маг літає у воздусі, дівчина з духом Пітона пророкує про посланництво ап. Павла. При цьому цікаве те, що ця віщунка проповідала в користь апостола! Вона „ішла за Павлом і за нами та кричала кажучи: Ці люди є слугами Бога Найвищого, вони звіщають вам дорогу спасення". (Д. А. XVI, 17). Все що сказано було правдою, та це був тільки звичайний випадок, коли діявол прибирає вид ангела світла. Тому апостол „сказав, духові: Приказую тобі в імені Іс. Христа вийти з неї! І вийшов в тій хвилі". (Д. А. XVI,18). Наведена подія дуже яскраво вказує, що навіть віщування чогось правдивого та святого може бути ділом діявола, отже послідовно зміст явища сам по собі не вистарчає до належної оцінки явищ. Автім Ісус Христос виразно перестерігає перед ложними пророками:

„І многі ложні пророки повстануть і зведуть многих". „Бо повстануть ложні Христи й ложні пророки і чинитимуть великі знаки і чудеса, щоби звести як вдасться й вибраних". (Мат. XXIV. 11, 24).

Так отже виходить, що причиною надзвичайних явищ і див може бути щось поза Богом. Тут маємо діло з невиясненими силами природи, деякими недугами, з окультизмом та з діяволом, що просто любується в наслідуванні таких ділань, що їх необізнані й легковірні уважають за ділання Божі. Щоб осягнути свою ціль, тобто щоб заманити чоловіка до поклону собі, діявол перекидається в ангела світла й від його хитрих, півправдивих затій не є вільні навіть душі, що находяться на високих ступенях святости. Чудесні явища по своїй природі перевищають спроможність природи й викликують подив у людей. Діявол як могутній дух може зробити не одно таке, що перевищає людські сили та розбуджує подив у людей. Будучи одначе тільки сотворінням, не може зробити таких діл, які чинить Творець і Пан усього. Правдиве чудо, чудо Божого похождення перевищає природу в цілости. Та хоч і правда, що діявол правдивого чуда зробити не в силі, всеж таки те, що діє, — обективне.[2])

Те, що сказане про чуда та можливість їх не божого походження, з відповідними змінами треба примінити до екстаз, візій, з'яв, пророцтв, стигм й т. д. При цьому зазначую, що декотрі з тих явищ можуть бути витвором також при-

[1]) „... prèternaturel qui est celui des signes ou phènomènes extraordinaires, q u e l e d é m o n s e p l a î t à i m i t e r." — Garrigou-Lagrange, Perfection et contemplation v. I. стор. 10.

[2]) „Sciendum est tamen, quod, quamvis opera daemonum, quae nobis miracula videntur, ad veram rationem miraculi non pertingant, sunt tamen quandoque verae res." — Св. Тома, S. Th. I. q. 114 a, 4.

ЄЛИСАВЕТА СКОРОПАДСЬКА 6)

В Ляпляндії

З подорожніх записок у серпні-вересні.

Приїхала на операцію ляпляндка, вагітна й тяжко хора. Мала запалення сліпої кишки та ще щось. Приїхала вона з півночі сама на своїому олені. Кілька днів їхала через снігові простори. Три години тривала операція й майже без наркози, з огляду на дитину. Хора поводилася так героїчно, що жінка лікаря й сестри плакали дивлячися на неї, бо ніколи такого ще не бачили. Операція була закінчена і все йшло добре, але через кілька годин почалися роди, важкі роди, тай зараз після операції. Народилася дитина. Жінка сказала: „я сповнила свій обовязок" — і вмерла за кілька годин. Дитина також умерла.

Не тільки лікареві, але й його жінці доводиться ввесь час стикатися з самим життям і з усіми його проявами. В цих самотних околицях ще більше ніж деінде лікар слухає не тільки про фізичні хороби людей, але його пацієнти часом викладають перед ним все своє життя, всі свої турботи. На тих небагатьох освічених і культурних людей, що живуть тут на півночі, падає величезна робота при існуючих тут обставинах, при тій примітивності населення.

Коли я запитала жінку лікаря: — „Як же Ви це все витримуєте?", вона сказала з усмішкою: „я мушу витримати й як мені тяжко іноді не буває, я думаю лише про те, аби тільки помогти тутешнім людям".

Хоч у Ляпляндії повітря чудове, дуже багато людей вмирає там від сухіт, бо умови життя дуже тяжкі. На сто людей, що вмирають в цій околиці, що-року приблизно тридцять вмирає на сухоти й туберкульозу мізку. Вимирають іноді всі діти, бо в тісних помешканнях один одного заражує. Лікар і сестра, що мають доглядати за хорими і робити іноді санітарну інспекцію, часто не могли зрозуміти, звідки іноді бралася зараза в родині й де її джерело. Виявлялося, що бачучи здалека, що йде сестра, батьки хору дитину ховали в стайню; взагалі часто ховали своїх хорих і дітей і дорослих, бо дуже не люблять, коли в їх хатні справи втручаються чужі люди.

Одного разу в одній родині одне за одним вмерло 5 дітей. Лікар оглядав усіх присутніх дорослих членів родини й нічого не знайшов... Потім у лазні знайшов стару бабуню, що була хора на сухоти і їй доручено було доглядати дітей, бо іншої роботи вона вже не могла робити. Вона всіх їх заразила. Лікар казав, що в деяких домах в середині надзвичайно чисто, але бувають і дуже брудні хати й такі бідні, де рішуче нічого нема, навіть ганчірки, щоб дитину сповити! Часто бувало, що лікаря кликали до якоїнебудь халупки в лісі. Жінка лежить на шкурі і помешкання таке мале, що при родах жінка була в одній кімнаті, а лікар у другій і операція робилася через двері. До того було ще темно й холодно.

Багато минуло часу, поки місцеві люди з довірям стали звертатися до лікаря. Вони мусіли звикнути до нього. І тепер ще постійно буває так, що лікаря кличуть запізно. Навіть у той короткий час, що я була в Кіттилі, я мала нагоду бачити, що люди до д-ра К. ставилися з великою повагою й любили його. Постійно приходили до нього люди з сусідніх районів, які мали свого лікаря, але вони хотіли йти якраз до сего, бо він, як вони пояснювали, краще їх розумів.

Підчас мого побуту одна жінка, що вмирала, сказала своїому чоловікові, щоб обовязково приніс лікареві дику качку, коли слідуючий раз буде полювати. Кілька пацієнтів довідавшися, що у лікаря живуть гості, принесло йому чудові риби, інші приносили гриби, ягоди, тощо.

В північних околицях Ляпляндії треба проробити ще величезну роботу, щоб хоч трохи підняти культурний рівень населення, а з другого боку, щоб зберегти його від усяких шкідливих, руйнуючих червоних впливів.

Такі працівники як др К. і його дружина надзвичайно в цьому відношенні цінні люди. Вони роблять спокійно й

родних сил і тому в дослідах не годиться ставити проблеми в формі альтернативи: або від Бога, або від діявола. Є ще інші сили, що можуть діяти. Альтернативу Бог або діявол належить ставити щойно тоді, коли виключені вже всі сили природні до окультизму в ріжних його відмінах включно.

Факт, що побіч правдивих чуд надприроднього походження можуть бути такі самі або до них подібні дива дияволські, побіч надприродньої екстази можуть бути екстази природні, побіч правдивих пророків є псевдопророки, побіч стиґм походження надприродного є також стиґми походження хворобливого, змушує кожного супроти всіх того рода явищ зберігати найдальше йдучу резерву аж до часу поки не виясниться дійсне їх джерело. Не будучи в ніякому звязку з містикою ці надзвичайні явища не є також виявом містики. Послідовно зі ствердження таких навіть надприродних явищ не слідує, що маємо до діла з містикою. Причина ця, що згадані дарування самі по собі не удосконалюють душі, вони віддільні від освячаючої ласки.

Коли згадані дарування з містикою не мають конечної злуки, то тим самим не годиться називати їх містичними. В противному разі виходить хаос в поняттях та назвах, що у висліді може дати тільки шкоду. Коли ці дарування нижчого порядку від освячаючої ласки, то не мають надзвичайної вартости, навіть коли вони цілком певно від Бога. Одначе вірні (та не тільки звичайні вірні!) не обізнані в ерархії надприродних вартостей, до пророцтв, візій, екстаз, стиґм і подібних явищ привязують таку велику вагу, що обдарених тими дарами людей уважають за святих ще за їх життя. Не таке розуміння Церкви тих справ.

Коли знаємо, що різні надзвичайні явища можуть походити також від інших сил поза Богом, то виринає питання: По чім саме можна пізнати походження дарувань та як супроти них поводитися? Заки перейдемо до способу розпізнання й розрізнення тих дарувань, слід мати перед очима деякі ради учителів духовного життя. На їх думку взагалі не годиться досліджувати, яке джерело цих дарувань в даній душі. Вони заєдно поручають цього рода явища з засади відкидати, до них ваги не привязувати й поводитися супроти них так, якби їх в душі не було. Досліджувати ці явища — нікому непотрібний труд. Цього, як каже св. Іван від Хреста, Бог не домагається від нас, це виставляє на небезпеку поблудження та великої шкоди для дослідника й душі, це непотрібне вкінці Церкві. Відкидаючи ці явища, нікому не робиться кривди, при цьому маємо опору й певний ґрунт св. Віри. Відкидаючи ці явища душа захоронює себе перед дуже можливими оманами діявола. По думці св. Івана від Хреста, коли хтось не старається відкидати всякі видіння й обявлення, т о майже неможливо захоронитися перед обманом. Навіть тоді, коли ці дари цілком певно від Бога, безпечніша дорога для правдиво духовної людини їх не приймати. Коли ж приняти або не приняти не в нашій силі, то до них не належить привязувати ваги, покірно просити Бога, щоб нас звільнив від них, а тимчасом якнайпильніше скривати їх перед очима постороніх людей. Бог посилаючи ці надзвичайні дари, виставляє душу на пробу. Ходить про ствердження вірности душі та її любови. Душа мусить виказати, що вона шукає тільки Бога, змагає до зединення з небесним Женихом, радіє тільки самим Добродієм, а не якимись дарами чи добродійствами. Душа не повинна задоволятися якиминебудь дарами хочби в формі подиву гідних стиґм.

„Второпний любитель уважає не на дари Любого, але на любов Його. Більш на почуття звертає увагу як на цінність дару, й Любого понад усіми дарами ставить. Хто кохає благородно, той не дарункові надає ваги, але Мене шукає, бож я вищий понад усі дари".[3])

Любов божих дарів це не те, що любов самого Бога. Любов дарів мають усі наємники, але вони різняться від приятелів, женихів та синів — дітей божих. Душа повинна бути безінтересовна, шляхотна, геройська, ненаситна, коли річ йде про Бога та в імя ненаситного бажання самого Бога повинна відкидати всі другорядні дарування.

„Тому то, як каже св. Іван від Хреста, чиста й проста, проворна й покірна душа повинна опиратися візіям і обявленням з такою силою й натугою, якби це були найнебезпечніші покуси. Бо нема потреби їх бажати, радше треба усувати з дороги, яка веде до любовного зединення".[4])

Коли душа вдоволяється цими дарами, то тимсамим не виказує великої досконалости. Тому душі, що на шляху досконалости правильно поступають, хоч дістануть такі або інші дарування то ведені просвіченим духовним провідником на ці дарування не звертають особливої уваги, а в часі їх тривання, знаючи їх дійсну вартість, скрупулятно їх укривають перед очима непокликаних. Тут замітні слова св. Тереси з Авілі. Подаючи вказівки, як повинні поводитися супроти цих явищ настоятельки монастирів, каже дослівно таке:

„Повинна також пильно чувати, щоб того рода речі, хочби вони цілком певно походили від Бога, хочби в парі з ними виступали наглядно чудесні ласки, не діставалися до відома світських людей; навіть не кожному сповідникові годиться про них говорити, коли він не має належньої второпности й не вміє мовчати. Це річ дуже важна, важніша ніж можу висказати. Нехай уважає також, щоб і сестри між собою про це не говорили".[5])

Таксамо як св. Іван від Хреста й св. Тереса оцінюють ці дарування й инші учителі духовного життя як св. Филип Нерій, св. Ігнатій Льойоля, св. Франц Салезій, св. Альфонс Ліґурій, і за ними поважніші автори новіших часів[6]). Всі вони згідно признають, що супроти згаданих дарувань треба заняти критичне становище, засадничо їх відкидати і в часі їх тривання скривати перед оком вулиці, що належно не підготована до їх правильної оцінки.

А тепер гляньмо на відомий усім спосіб поведення деяких наших священичих кругів у відношенні до наших стиґматичок! У світлі наведених вказівок, як належить ставитись до назвичайних явищ, поведення наших адораторів стиґматизацій і візій прибирає своєрідне значення. Якже далекі від вказівок учителів духовного життя всі ті, що через пресу, відчити та окремі публікації розвинули рекляму тих явищ, подібну до плиткої агітації. Що думати у світлі тих вказівок про тих священиків, що не завагалися наших стиґматичок витати з церковною процесією і процесіонально водити довкола церкви!? Що думати про цього священика, що брав по кілька стиґматичок на авто та возив по Галичині по празниках та відпустах на показ?...

Це нагадує кожному цирк і менажерію, а ніколи містику. Всі ці приклонники (на щастя їх небагато) чи не найкраще виявили плиткість розуміння цих справ та нездібність їх належного трактування! Не хотячи виказали, що коли в їх руки попався б навіть правдивий жемчуг, то вони кинули б його під ноги сенсації та використали б до низьких цілей. Такі люди повинні якстій відсунутись від дослідів незвичайних явищ. Їх поведення хибне і шкідливе.

Про це, як можна пізнати, чи дані явища надприродного походження, буде бесіда в черговій статті.

Перемишль, в січні 1939 р.

[3]) Наслідування Христа, кн. III. гл. 6.
[4]) Гл: Wnijście na górę Karmelu. Львів 1927, 245.
[5]) Pisma św. Teresy, пер. з еспанського еп. Косовський т. II стор. 148.
[6]) Гл: „Stimmen der Zeit," т. 119. 1930.

без галасу велике діло. Вони не тільки виконують сумлінно взяті на себе обовязки, вони роблять далеко більше й у свою роботу вкладають вони велику частину свого „я".

Я бачила велику красу в такім існуванні й була дуже рада, що мені судилося побувати в Ляплянді в родині д-ра К.

Кінчаючи на цьому свої подорожні замітки хочу лише додати, що підчас моєї подорожі по Фінляндії й побуту в Ляплянді, мені дуже приємно було почути, що фіни мають дуже багато симпатій до українців.

Вони теж зазнали чужого ярма, але вони були щасливіші за нас; вони вуміли в тяжку хвилю стати одностайно й молоду державу свою вдержати. В кожній крамниці, в кожньому готелі, в кожньому домі, де живуть фінські патріоти, завжди можна бачити портрети тих двох людей, що їх зусиллями і їх державному розумові Фінляндія завдячує свою самостійність — Свинегуда і ґенерала фельдмаршала Маннергейма.

З Ляплянді ми поїхали потягом до столиці Фінляндії Гельсінкі, а звідти пароплавом до Штеттіну і знов потягом до Берліну. Поворотна подорож тривала три доби.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отсей перший прилюдний виступ у пресі Вп. Авторки вражінь з подорожі по Ляплянді звертає на себе увагу великим кругом зацікавлення, щирістю й кольористикою. Редакція дуже дякує за ту працю Вп. Авторці.

Господарка

Чи в Польщі брак приватної ініціятиви?

В 78 ч. „Політикі Ґосподарч'ей" проф. Адам Гейдель оповістив статтю на сю тему. Зміст: Приклонники „плянової господарки" пишуть, що треба плянувати й кермувати, бо в Польщі брак приватної ініціятиви, ніхто не хоче ні інвестувати, ні експортувати. Якже дійшло до такого звиродніння? Чому перед війною по американськи розвивалися Лодзь, Басени: Домбровський і нафтовий в Галичині, чому величаво стояли хлібороби в Познанщині і Конґресівці? Чому тоді ніхто не боявся інвестувати й експортувати? Чому й у літах 1926-9 польська прив. господарка виказувала велику динаміку, аж поки, годована дорогими кредитами мов вавельський смок затроєною бараниною, не тріскла коли настала кріза. А тепер господарка йде тяжко. Чому? А нехай би так не одному з тих пляюючих „економічних мислителів" казали робити експортові інтереси між Скиллею й Харибдою урядів, бюр, приписів, заборон і дозволів! Нехай би так довідався від фаховців, що тут рентовне і певне... Рентовність підрізана податками. Сказав хтось: у Польщі мається або доходи або майно. Чи майно, яке не дає доходів, се майно? А прецінь той висказ добре характеризує ситуацію. В Польщі можна ще мати доходи з праці, але відповідних доходів з капіталів не можна мати. А наслідок того, що й доходи з праці заникають. Марні але троха триваліші доходи дає праця урядника, але й се доки податкові жерела не зачнуть висихати...

Сі дотепні виводи професора полька очевидно влучні і слушні. Кожний підприємець відчуває їх слушність на власній шкірі, всі люди стогнуть від надмірно тяжких податків.

Гітлєр невдоволений з Праги

Перед самим відїздом мін. Хвальковського до Берліна чеські ґазети „Венков" і „Народні Політика" закинули Німцям, що вони прибули до чеського простору ставляючи в сумнів цілість теперішньої політичної ситуації. Голоси чеської преси стрінулися з острою реакцією німецької преси. „Берзен Цтг" доказує в інспірованій статті, що цей зворот до поглядів, які недавно довели чехів на край пропасти, нищить довіря, яке німці зачали мати до ЧСР. Ніхто з німців не домагався від чехів, щоб палили божків ще вчера шанованих. Процес духової переміни, коли має бути тривалий, вимагатиме часу. Несфальшована чеська історія веде чеський нарід до спільноти з простором і народом, якому підпорядкований чеський нарід. Мін. Хвальковський мав змогу запізнатися з виразним становищем Німеччини. „Ессенер Національ Цтг." стверджує, що змістом розмов мін. Хвальковського з канцл. Гітлєром і мін. Ріббентропом був „перегляд нової політики Чехо-Словаччини". Звіт з тої розмови дуже холодний.

Ґрипа

Як вона проявляється і як її лікувати.

Ґрипа се дуже заразлива недуга, яка часто появляється в багатьох краях у формі пандемії і має нераз прикрий перебіг. Заразень ґрипи (інфлюенци) скривається передовсім у виділинах горла і хорі заражують ним окруження в часі кашлю, пчихання й говорення. Вразливість на ґрипове зараження дуже велика, зокрема підчас перестуди. Недуга зачинається загальним ослабленням, болями у хребті і членах. Хорий відчуває болі при порушуванні очима і при натискові на очі. Горячка буває ріжна, звичайно досить висока. Крім тих загальних проявів виступають часто на перший плян прояви з боку віддихових органів у формі катару, запалення горла або запалення легких. Ся остання ґрипова комплікація буває звичайно причиною смертельних випадків. В часі сильної горячки можуть виступити серцеві недомагання. З інших ґрипових комплікацій треба згадати внутрішнє запалення вуха. Рідше трапляється, щоб недуга обхопила органи травлення, викликуючи блювання, розвільнення і брак апетиту. В деяких випадках ґрипи можна завважити мозкові недомагання, як болі голови, стан запаморочення, сонливість, втрата свідомости і т. п., які вказують на запалення мозкових осередків. Після уступлення горячки хорі повертають до здоровля дуже довго і ще кілька тижнів по тім вони слабі й вичерпані. З поґрипових комплікацій появляються: недуга серця, легенів (туберкульоза), недуга вух і нервної системи. У деяких людей по ґрипі появляються на тілі чиряки (верёди). Як лікувати ґрипу? При перших проявах недуги положитися в ліжко, тепло прикриватися, пити більшу скількість чаю з липового й бозового квіту, щоб викликати сильні поти. Проти болів голови уживати студених компресів. В разі кашлю поручається чай з зілля на груди і горячі компреси. На випадок якихнебудь комплікацій звернутися за порадою до лікаря. (З лікарських порад).

По десяти днях

Перших десять днів тягнення четвертої кляси сороктретьої Клясової Льотерії принесло багате жниво — багато великих вигранх.

Між ними чільне місце займає виграна 100.000 золотих, яка впала на число 7.654 в одній варшавській колєктурі. Зпоміж власників поодиноких „пяток" згадаємо пп. Чайківську, Франціщку Урштайн і М. Вайнштока, візника.

Зпоміж вигранх по 75.000 зол., одна впала в одній львівській колєктурі на ч. 155.227, а друга в Лодзі на ч. 83.168.

Отсе щасливі власники цього числа:

Пані Е. Маєр, прядільниця, працювала в одній фабриці в Лодзі — тепер зредукована. Перебуття безробіття тепер буде їй багато лекше, коли дістала 12.000 зол.

Пан Лев Шульц, кваліфікований робітник, який працював постійно у фабриці Барцінського в Лодзі. Пан Шульц дістав також як виграну 12.000 зол. Така сама сума припала

панові Ст. Вальчакові, провізорові одного парохіяльного костела в Лодзі.

Третя виграна в сумі 75.000 зол. впала у варшавській колєктурі на ч. 108.375 Зпоміж власників цього числа згадаємо п. Івана Вежейського, шофера в Межиріччі Підляським, та

п. Левку Ґольдберґ, доньку вчителя, яка мешкає з ріднею у Варшаві.

По пятьдесять тисяч золотих виграли числа: 85.912 у Варшаві і 110.183 у Люблині. Крім того впало багато вигранх по 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і т. д. золотих.

Головна виграна, саме м і л і о н золотих, буде вильосована 24 ц. м. в год. 8-ій рано. Тягнення будуть передавати всі польські радіовисильні.

Українка

Німецька преса.

„Кенігсберґер Альґемайне Цайтунґ" з 16 с. м. принесла статтю в справі українських православних церков у Польщі зі світлинами. Цю саму статтю видрукував також журнал „Остляндберіхте". — На тему Карпатської України принесли статті: двотижневик „Віллє унд Махт", орґан націонал-соціялістичної молоді, з 1 січня с. р.; „Ашер Цайтунґ" з 4. І. п. з. „Україна теж по імені"; „Дойче Пост фір дас Судетенлянд" з 6. І.; „Гамбурґер Фремденблят" з 10. І. п. з. „Оком по Карпатській Україні"; „Каттовіцер Цайтунґ" (в Польщі) помістила в чч. з 8, 10 й 11 с. м. цикль статтей п. з. „Карпатська Україна, наймолодша країна Европи"; віденська „Ноє Фрає Прессе" з 15. І. „Лист з Карпатської України". — На загальноукраїнські теми писали: „Ґрайцер Цайтунґ" з 10. І. п. з. „Страсний шлях України..." і бразилійська „Дойче Цайтунґ" з 19. XII. м. р. п. з. „Фантазії довкола України" і „Кипуча Україна" з 23. XII. м. р. За часописом „Свенска Даґеблят" низка німецьких ґазет нотує поголоски про чергову голодову катастрофу в сов. Україні.

Стріча Муссолінія з Гітлером?

Чеська преса принесла вістку, що в найближчому часі канцлер Гітлєр стрінеться з Муссолінім. Стріча мала б наступити у Відні в Шенбруні, в якому тепер переводять ремонт. Прем. Ґерінґ, який ще сего місяця виїде до Риму, має приготовити стрічу обох диктаторів.

Договір про ненапад

між Мадярщиною і Югославією?

„Джорналє д'Італія" звідомляє, що між Мадярщиною і Югославією відбуваються переговори в справі заключення договору про ненапад і приязни. Рівночасно Італія і Югославія предложили своє посередництво в спорі між Мадярщиною й Ромунією. Італія предложила Югославії кредити в сумі півтора міліярда лірів на дозброєння.

Англія перед війною?

Сір Окленд Ґеддес, міністр апровізації Анґлії в часі великої війни а тепер дорадник міністра для оборони цивільного населення, виголосив прилюдну промову, в якій радив населенню вже тепер робити запаси поживи на випадок війни. Підчеркнув, що мимо великих зусиль уряду поміч може бути не достаточна. Промова такого діяча викликала погляди, що Анґлія ще сего року може бути вмотана в війну.

Бомбові замахи в Англії

В останніх днях в ріжних місцевостях Анґлії, м. ін. в Лондоні й Менчестері, виконано кілька бомбових замахів, що їх приписують ірляндським терористам. В м. Тралі в полуднево-західній Ірляндії доконано бомбового замаху на малий готель, в якому ночував син прем. Чемберлєна, 24-літній Франк Чемберлєн, інжинір фабрики зброї в Бірмінґемі. Франк Чемберлен приїхав з товаришем до м. Тралі на полювання. Сила вибуху бомби була така, що в цілій дільниці міста повилітали шиби. На щастя обійшлося без жертв у людях. Покищо поліція не устійнила, чи замах виконано на сина британського премієра, чи на постерунок поліції, який міститься напроти готелю. У звязку з останніми бомбовими замахами в цілій Англії відбуваються масові ревізії й увязнення, але за переховування вибухових середників дають дуже лагідні кари, нпр. тиждень арешту і т. п.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Господарська супрематія Німеччини.

Гайда в „Джорналє д'Італія" пише: „Мимо автаркічної політики Італії і мимо упромисловлення Югославії між обома краями існують поважні можливости торговельної виміни й господарської співпраці. Найбільшою конкуренцією для італійської торговлі в Югославії була завжди німецька торговля, бо Німеччина, купуючи все і платячи товарами, забезпечує собі на югославянськім ринку найвисший процент вивозу. В останніх літах югославянсько-німецькі обороти ще зросли. Німці платять за югославянські товари 20—30% дороще ніж інші держави. Німеччина стала найсильнішим покупцем югославянських продуктів, змушуючи в той спосіб Югославію зосередити всі свої закупи в Німеччині В останньому часі завдяки прилученню Австрії і Судетів Німеччина просто опанувала весь югосл. ринок.

Гострий інцидент у Палаті Депутованих.

У французькій Палаті Депутованих дійшло до бурливих сцен, які предсідник Еріо два рази переривав, завішуючи наради. Радикальний посол, б. мін. летунства Ко, виголосив промову, в якій вказав на небезпеку від Німеччини. Йому часто переривали праві посли. Се посла Кот'а вивело з рівноваги і в однім моменті він заявив, що ті переривання се доказ, яка сильна німецька пропаґанда! Посли з правиці домагалися вияснення тих слів і відкликання їх. Коли рад. посол дав їм вияснення, піднялась буря протестів, що воно не вистарчає. Між представниками правиці й комуністами дійшло майже до бійки. В часі інциденту під адресою правиці падали оклики: „аґенти Гітлера", а під адресою комуністів: „аґенти Москви". Еріо мусів щераз перервати наради.

Підготовка Італії до війни з Францією.

Паризький часопис „Евр" приніс статтю пані Табуї такого змісту: Італійський ґарнізон в Лібії виносить 80.000 людей. Він знаменито узброєний.Італійські воєнні кораблі і підводні судна одержали наказ не опускати пристаней: Тарент, Поля і Ля Спечія. На остров Пантелерія (година лету до французької пристані Бізарта) прилетіло кількасот італійських воєнних літаків. В Тунісі працює коло 4.000 італійських аґентів у порозумінні з місцевими Арабами.

Загальний наступ на Барцельону.

В напрямі на Барцельону, столицю Катальонії, йде тепер в концентричнім наступі пять національних армій. Військові круги в Бургосі твердять, що опір республиканських військ слабне з дня на день. Т. зв. залізний пояс довкруги Барцельони перервано в двох місцях. Відділи ґен. Яґе заняли вже передмістя Барцельони.

Великі маневри американської фльоти.

Департамент маринарки Злучених Держав Півн. Америки оповістив деякі подробиці про великі маневри фльоти і летунства. Маневри відбуваються якраз тепер здовж атлянтійського побережжа Америки. Участь у них бере 140 воєнних кораблів і 600 літаків. Ціль маневрів оборона побережжа „чорною" фльотою перед нападами „білої" фльоти.

Студентки університету на балю.

Пять студенток львівського університету на одній з недавних забав викрадали паням гроші й біжутерію, а одна спробувала присвоїти собі навіть каракулове футро. Заалярмований пошкодованими комітет забави завізвав поліцію і та перевела дискретну особисту ревізію. У двох студенток знайдено дійсно чужу власність, а одна згадане футро спритно підкинула назад. Одна з тих студенток се дочка власника кількох реальностей, друга дочка добре ситуованого урядника. Якийже крик підняла б польська преса, якби щось подібне трапилося між українською молодю!

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Папська Біблійна Академія проголосила на 1939 р. два конкурси з надгородами по 100 долярів. Тема першого конкурсу: „Чи св. Ігнатій з Антіохії відновив четверту евангелію?" Участь в тому конкурсі можуть взяти тільки студенти богословії, записані в якійсь висшій духовній семинарії. Друга тема: „Про любов до ближнього у Старому Завіті". Ся тема доступна для алюмнів усіх богословських виділів, які мають узискати якийсь академічний ступінь. Дисертації можна писати по латині, або в мовах: італійській, французькій, анґлійській, німецькій та еспанській.

Календарі „Благовістника" на 1939 рік, що їх видали ОО. Василіяни в Ужгороді, перевезено кілька днів тому з Ужгороду до Хусту. Апостольський Адміністратор єпископ Няради рішив далі видавати католицький часопис „Благовістник Пресв. Серця Ісусового", що його видавали ОО. Василіяни в Ужгороді. Перше число появиться ще сего місяця.

В Хусті відбулися установчі збори „Організації українських священиків греко-католиків". Головою вибрано відомого громадського діяча й письменника о. Ю. Станинця, а секретарем відомого поета Зореслава (о. Сабола ЧСВВ).

Преосв. Стойка, мукачівський єпископ, знаний зі свого прихильного становища до мадярів, програв в Ужгороді процес з неменше відомим Фенциком. Преосв. Стойка виїхав на постійний побут до Риму. Місце еп-па Стойки займе мадяр Пап.

Дві нові дієцезії. Між поль. правительством і р.-кат. церковними кругами дійшло до остаточного узгіднення у справі створення двох нових дієцезій римо-катол. обряду. Нові дієцезії повстануть у Станиславові і Городні.

Що буде з православними церковними добрами? До сойму вплинув урядовий законопроект у справі остаточного поладнання відношення держави до православних церковних і поцерковних земель. Законопроект опрацювали міністерства віроісповідань, хліборобства і внутрішніх справ. Майбутній закон, який ухвалять на підставі зложеного проекту, буде здійсненням 82 статті декрету Президента з 18. XI 1938 р. і змагатиме до такої розвязки, що Православна Церква в Польщі не матиме дотеперішніх, давно придбаних маєткових дібр. Церковно-православні землі на Волині, Холмщині, Поліссі, Білорусі й Підляшші були головним джерелом доходів церков, монастирів і духовенства. По війні Православна Церква в Польщі втратила в користь держави 160.000 га землі. Крім того останні події над Бугом спричинили, як обрахували знавці, 4 міл. зл. втрат. За всі ті втрати Православна Церква мала право дістати з державної каси відповідне відшкодування і до найвищої судової влади вже вплинули від православних відповідні внески в тій справі. Новозложений законопроект, що його внесуть незабаром на пленумі сойму, нічого не говорить про відшкодування. В дуже короткій формі нормує він відношення Церкви до тих земель, які залишилися в її посіданні. Максимальна земельна власність православних парохій не може мати більше ніж 40 га, а епископська 150 га. Всі інші землі підлягають викупові й парцеляції. Найцікавіше те, що православний епископат добровільно згодився на резиґнацію з відшкодувань за втрачені 160.000 га і 4 міл. зл. втрат. Виявилося, що поза відомом і ревіндикаційною акцією православних правників митрополит і епископи дали міністерству віроісповідань на письмі свою згоду на таку резиґнацію і тимсамим поклали край цілій акції. (За „Діло'м", ч. 8).

Союзна Рада швайцарської конфедерації вибрала президентом Швайцарії дра Филипа Еттера, визначного й заслуженого діяча Католицької Акції.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРАВИТЕЛЬСТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ доручило всім російським еміґрантам в К. Україні особисті візвання, щоб добровільно покинули край, бо як ні, то їх виселять примусово.

ПО СЕЛАХ І МІСТОЧКАХ Карпатської України відбулися протестаційні зібрання проти іменування ген. Прхали третім міністром Карпатської України.

У ЛЬВОВІ суд засудив 27 молодих людей з жовківського повіту на кару від 10 місяців до 6 літ вязниці за приналежність до КПЗУ (Комуністичної Партії Західної України), за кольпортажу комуністичних летючок, за розліплювання афішів, що накликували до комуністичної революції, та за інші вчинки. 8 обвинувачених суд увільнив.

СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА ґен. Паславский перенесений до мін-ва вн. справ як директор бюра інспекції, а директор того бюра Ст. Ярецкий став воєводою у Станиславові.

НЕБАҐАТО „НЕЗАЛЕЖНИХ" В ПАРЛЯМЕНТІ. В польськім соймі і сенаті уконституювалася вже незалежна ґрупа послів і сенаторів. Соймова ґрупа має 13 послів, сенатська 10 сенаторів.

ПРЕДСІДНИКОМ ЛЬВІВСЬКОЇ ОКРУҐИ ОЗОН-у іменований відомий б. посол Б. Войцеховский, що провалився при останніх виборах.

ПОЛЬСЬКОМУ РІЛЬНИКОВІ М. Ланґовскому з Закшева німецькі власти наказали опустити місце замешкання до 30 днів.

В БОҐУМІНІ (Одерберґ) на двірці переведено ревізію у двох німкинь і знайдено у них протипольські відозви у справі національних меншин в Польщі. Їх увязнено (ІКЦ, ч. 21).

ПОЛІТИКА СССР змагає тепер до порозуміння з Ромунією й Туреччиною, щоб забезпечитися перед напором німців.

З МОСКВИ наспіла вістка, що шеф чрезвичайки Берія особисто увязнив нач. редактора „Правди" Кольцова, одного з найвизначніших рос. публіцистів, під закидом, що його жінка німкиня і заграницею займається шпіґунством.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Хвальковський відвідав Берлін і відбув нараду з канц. Гітлером і мін. Ріббентропом. На нараді мали обговорювати справу приступленя Чехословаччини до антикомінтернського пакту. (ПАТ).

ЧЕСЬКІ ДИВЕРЗАНТИ напали на польських поліцаїв і ранили двох з них між м. Олбжиковим і Лижницями. В Леготі Горішній диверзанти кинули ручну ґранату на лісничівку. Польські власти виселили за те 500 чужинців з повітів тешинського і фриштадського (ПАТ).

НОВЕ СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО: премієр і мін. внутрішних справ о. Тіссо, освіта — Сівак, фінанси — Теплянський, комунікація і публ. роботи — Дурчаньский, торговля, промисл, ремесло і рільництво — Прузиньский, справедливість Ваньчо.

ОСОБИСТИЙ АДЮТАНТ КАНЦЛЄРА Гітлера капітан Відеман іменований німецьким ґенеральним консулем в Сан Франціску.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО в Еспанії рішило виселити з Мадриду 100.000 населення.

В БАРЦЕЛЬОНІ вже чути гук гармат. Населення зачинає попадати в паніку зі страху перед голодом і облоґою.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Ґіранума заявив, що тривалий мир у східній Азії буде можливий аж тоді, коли Японія, Китай і Манджурія получаться разом до здійснювання спільних цілей. Передумова відбудови східної Азії се виключення звідтам комуністичних впливів.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Гітлєр: Поділім сей швайцарський сир між нами. — Муссоліні: А що дістане Франція? — Гітлєр: Дірки. („Муха").

НОВИНКИ

Статті з циклю „Критика критики" наразі перериваємо, щоб дати місце статті з циклю про містику й містицизм, який ми зачали печатати ще перед статтями з циклю „Критика критики".

Йорданське Богослуження для гр.-катол. вояків у Львові відправив сего року в Преображенській церкві військовий капелян о. д-р Стефан Граб в сослуженні о. Яросевича й римо-катол. капеляна о. Мидляжа. По Службі Божій о. Граб виголосив до гр.-катол. вояків проповідь по польськи. На Богослуженні були присутні старшини польської армії, які сиділи в сталях. Найвищий рангою старшина, а саме генерал, сів на престольнім місці, призначенім для Єпископа, який пізніше відправляв архиерейську Службу Божу. („Укр. Вісти", ч. 12).

Перший реферат з циклю педагогічних рефератів п. з. Революційна педагогіка виголосив 22 с. м. о. Ю. Дзерович в салі Української Бесіди у Львові. Публики було коло 60 осіб.

Літературна надгорода за 1938 рік. Члени журі, вибрані Радою Т-ва Письменників і Журналістів для призначення трьох літературних надгород за найкращі твори, які появилися в 1938 р., рішили не дати першої надгороди нікому, другою відзначити Дарію Ярославську за її повість „Полин під ногами", третою Івана Колоса за збірку поезій „Молоді мої дні". Крім того журі виріжнило дві збірки поезій Святослава Гординського „Сновидів" і „Вітер над полями", збірку Ростислава Кедра „Пінистий келих" та Івана Керницького „Мій світ".

Окружний суд в Чорткові засудив о. Івана Деркевича, завідателя парохії в Волківцях, на кару по 6 місяців за 10 актів з арт. 287 § 1 кк. злучивши кару на 6 міс. в натурі без завішення. Підчас слідчого поступування городський суд в Мельниці взивав обвинуваченого о. Деркевича на переслухання в дні греко-кат. свят, а саме в день Преображення ГНІХр. 19. VIII. 1938, як се видно з візвання Нр. акт. Кпс 309/38 з 26.VII. 1938 р. і в день Воздвиження Чесного Хреста 27. IX. 1938 Нр. акт. С 1/38 з 25. IX. 1938 р. Обвинуваченій не ходив в ті дні до зізнань. Від самого початку слідства городський суд в Мельниці зареквірував метрикальні книги і вони є в суді по нинішний день, як се видно з акту Нр. акт. Кпс. 329/38 з 1. VIII. 1938 р., а підписаний мусить вписувати впливаючі акти до свого нотеса. Ось таке діється в катол. державі.

З нагоди 20-ліття Національної Ради поштовий уряд у Хусті буде продовж 15 днів знакувати всі поштові посилки печаткою з написом 21. I. 1919 — 21. I. 1939.

Місто Мункач вислало до Будапешту депутацію, яка заявила премієрові Імреді, що досі воно удержувалося власними засобами, але відколи його відлучено від Карпатської України, мусить просити допомоги в центральнім уряді Угорщини. („Моргенцайтунг", ч. 19).

Гумор. — Над рікою. — Якби я скочила в воду, ти ратував би мене? — А як я скажу „так", то скочиш у воду?

Гумор. — Наперед лаєте мене, а потому маю вам ще позичити 10 зол.?! Того забагато! — Ну, то позичте 5 зол.

Городське староство у Львові покарало душпастиря українського робітництва, о. д-ра Михайла Сопуляка, гривною 15 зол. і заплаченням 7.50 зол. на Фонд Позашкільної Освіти за те, що він помістив був у пресі заклик складати датки на українських безробітних.

Окружний суд в Сяноці засудив о. Івана Тетерка, завідателя гр.-катол. парохії в Команьчі, на 6 місяців вязниці з припиненням виконання кари за „рущене" метрик.

Стан води у Дністрі піднісся на 2.82 м. понад нормальний рівень, а в ріці Стрию на 1.52 м.

В Долині, що має 10.000 населення, в тому 3.300 українців, нема лікаря-українця, а є три лікарі не-українці.

Поліція з Замостя арештувала о. Івана Которовича, православного пароха в Бабичах на Холмщині, під закидом „наміру втекти за кордон". Арештування сивоголового духовника під таким закидом викликало пригноблююче враження і здивування серед населення.

В селі Бодячеві к. Горохова на Волині поліція арештувала двох молодих українців: М. Книша, студ. політехніки, й Мартиновича, студ. Торговельної Школи в Познані. Обох арештованих відвели до Дубна. Причина арештування невідома.

Надгороду Польської Академії Літератури для молодих признано с. р. Анджеєвскому за повість „Лад серця".

Крига на Вислі вже рушилася і під Варшавою творяться час до часу затори. Рівень води 3.5 м. понад звичайний стан.

Масонські льожі у Львові, Бельску і Бидгощі мали великий маєток у чиншових каменицях. Тепер уряд сконфіскував їх.

У Варшаві на засіданні соймової адміністраційної комісії принято проєкт закону про злуку шкільної самоуправи з територіяльною.

Чехо-словацька рада міністрів затвердила протокол у справі взаїмної товарової виміни на 1939 р. між новою Чехо-Словаччиною й Німеччиною, підписаний у Берліні 15. XI. 1938 р. Вартість вивозу чехо-словацьких товарів до Німеччини дуже зросте. Одночасно зросте також ввіз з Німеччини.

Чеська статистика стверджує, що найбільшим попитом на книгарському ринку Праги в останньому часі тішиться книжка Гітлера „Майн Кампф".

Іван Можухін, визначний фільмовий артист, помер у Франції в м. Курбевуа. Можухін був перед світовою війною адвокатом у Росії.

У Відні злучилися три найбільші віденські щоденники, а саме: „Ноєс Вінер Журналь", „Ноєс Вінер Тагблят" і „Ноє Фрає Прессе". Появилося вже перше спільне число тих злучених щоденників під спільною назвою „Ноєс Вінер Тагблят" з субтитулом „Ноє Фрає Прессе".

Гумор. — Пан Чупринський сильно занедужав. Візваний лікар, по огляненні хорого, звертається зажурений до його жінки: — Пані, муситe приготовитися на найгірше... — Ах, пане докторе, милосердя! Хіба більше не візьмете як 20 зол.?

Гумор. — Кохана пані, прошу о кілька сотиків на хліб... Я щойно вийшов зі шпиталя... — Брешете в живі очі! Пізнаю вас! Тиждень тому ви були в мене і я дала вам обід. — Так, се правда. Зараз по тім обіді я пішов до шпиталя.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Львівська Рільнича Палата рішила поробити відповідні заходи у державних властей в ціли створення на території цілої Польщі збіжевої спілки, спертої на рільничі організації суспільні і фахово-торговельні. Спілка мала б виключне право купна і продажі збіжжа.

Польські кольоністи на Волині роблять заходи в справі створення кооперативи, яка занялася б організацією торговлі овочами. М. ін. задумують збудувати в Здолбунові центральний магазин та три збірниці овочів у Могилянах, Острозі й Хорові. Будова магазину в Здолбунові коштуватиме 60.000 зол., а кожної збірниці 10.000 зол.

Експорт камяного вугля з Польщі виносив у грудні 1938 р. 951.000 тон супроти 1.099.000 тон в листопаді (і 1.000.000 у грудні 1937), денно о 8.000 тон менше. Подібно обнизилося переладовування у Ґдині. — „К. П.", ч. 17.

Продукція заліза в Польщі виказала в грудні 1938 і в порівнанні з листопадом і груднем 1937 дуже поважний упадок у всіх головних областях. Таксамо стан внутр. замовлень: в грудні 3.169 тон замовив уряд (в листопаді 31.467), а приват. 19.815 (24.935).

З Ґдині звідомляють, що вивіз дерева через її пристань в р. 1938 майже подвоївся в порівнанні з р. 1937, зате вивіз дерева через Ґданськ упав з 1,181.480 тон на 813.410, себто о 30%. Зате збіжжа з Польщі перевезено в 1938 р. через Ґдиню 50.000 тон, через Ґданськ 350.000 тон, бо так собі вимовили німці.

Державний скарб Польщі осягнув від 5 вересня 1938 р. до перших днів січня с. р. 17,254.000 зл. з оплат від муки й каші. Таким чином за 4 місяці вплинуло більше як половина суми, прелімінованої на весь господарський рік 1938/39. Як відомо, уряд сподівався осягнути з того джерела 30 міл. зл. в цілому році.

В Лондоні відбулися наради міжнароднього цукрового комітету, який займався головно справою статистичного положення цукру на світовім ринку. Крім того відбулися там також наради пшеничного комітету. В часі нарад представники деяких країв висказалися за тим, щоб у найближчому часі скликати світову пшеничну конференцію, яка мала б на меті поправу цін пшениці.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Лукія з Ганкевичів Капустинська,** вдова по бл. п. о. Александрі Капустинськім, поч. крилошаннині, деканові і парохові в Мельниці Подільській, прожившій літ 70, упокоїлася в Бозі, заосмотрена Найсв. Тайнами, дня 18 січня 1939 р. в Мельниці Подільській. Вічна Їй Память!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Залюблена пара.
АПОЛЬО: Жебрак у багрянці.
АТЛЯНТИК: Баніт.
МУЗА: Моделька і Готель у Тиролі.
ПАКС: Остров у вогні.
СТИЛЕВЕ: Прокуратор Андреєв.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIV. Львів, неділя, 29 січня 1939. Ч. 7 (1207)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

„Перед нами проблєма Унії"

КАП звідомляє: З приводу 500-ліття фльорентійської Унії „Коло катол. єдности" у Варшаві урядило цикль відчитів 21 і 22 І. Дня 21. І. прибув на відчитовий вечір Ексц. Архиеп. Филип Кортезі, апост. нунцій у Варшаві, з епископами С. Галем і А. Шляговским та з радником нунціятури прал. Пачінім. Проф. унів. В. Томкевич говорив про політику Польщі й Литви супроти православної Церкви й Москви та про діяльність Ягайла й Ядвиги, яка спровадила до Кракова словянських Бенедиктинів, щоб ширили католицизм на Сході. О. Урбан Т. І. виголосив джерельний виклад п. з. „Доля фльор. Унії в Польщі" й застановився над причинами невдачі унійної ідеї по фльор. соборі. Автор став на становищі, що фльор. булля „Летентур целі" дала підставу Унії берестейській а тепер стоїть „перед нами той сам проблєм Унії, який стояв за Ягайлонів." Дня 22. І. о. Воронецкий представив головні теол. ріжниці між Церквами Західною і Східною: 1) питання походження св. Духа, 2) існування чистилища, 3) спосіб приряджування хліба до Евхаристії, 4) справа примату римського Епископа і говорив про головні постаті лат. Церкви на фльор. соборі; кс. проф. Нехай про визначні постаті Сх. Церкви. Цикль викладів закінчив підляський еп. Преосв. Пшездзецкий зазивом до молитви за зєдинення Церков.

Українська академія в Берліні.

Варшавська преса звідомляє: В касині Краєвої Оборони, в салі Гогенцолернів в Берліні відбулася торжественна українська академія для вшанування роковин повстання української державности в Києві. В тій академії взяли м. ін. участь: ген. пор. Кравс і державний підсекретар українського правительства з Хусту, Долинай. В численних промовах підносили сердечні звязки, які лучать український нарід з німецьким. Присутні вислали депешу до прем. о. Волошина.

Активність американських українців.

Агенція Ава звідомляє з Вашинґтону: Український професор в Мінесоті Олександер Грановський мав 20 с. м. тригодинну розмову з одним урядником державного департаменту, що належить до секції европейських справ. Ця візита се свого рода ілюстрація тої горячкової активности, яку проявляють провідники української еміґрації у Злучених Державах Північної Америки. Відбувається сильна пропаґанда; українські діячі всякими силами стараються заінтересувати американське правительство долею українського народу. — Український нарід у Старім Краю з великим заінтересуванням і вдячністю дивиться на діяльність українців за океаном. Вона може причинитися до вирішення укр. справи.

Конференції в справі полуднево-східних земель.

П. з. „Політично-господарські конференції у Львові" пише „Вєк Нови" в ч. 11.319: Як довідуємося, в останніх 2 днях у воєвідськім уряді у Львові відбувалися конференції воєводів полуднево-східніх земель у присутности і при співучасти прибувшого з Варшави віцемін. внутр. справ Корсака і кількох висших урядників мін-ва внутр. справ. Темою нарад були актуальні справи полуднево-східних земель. Рівночасно звідомляє ПАТ, що в справі полуднево-східних земель відбулася в Варшаві нарада польського правительства в присутности марш. Ридза-Сьміглого. Про зміст нарад преса не оповіщує нічого.

Чого Ріббентроп приїздив до Варшави?

З Берліна приїхав з офіціяльною візитою до Варшави міністр загр. справ Німеччини, Йоахім фон Ріббентроп з жінкою. В його оточенні було 30 визначних осіб німецького політичного світа і 20 журналістів. На двірці у Варшаві привітав гостей мін. Бек з відповідним оточенням, далі вітали його німецький амбасадор фон Мольтке з членами амбасади і представники німецької кольонії. Здовж перону стояла репрез. компанія поліції. Фон Ріббентроп був два дні у Варшаві. Преса польська і заграничная повна всяких комбінацій щодо цілей приїзду німецького міністра. У звязку з тим стверджує німецька преса з притиском, що подорож фон Ріббентропа до Варшави має на цілі зложення ревізити за візиту мін. Бека. („Берлінер Цайтунґ ам Міттаґ"). Поза тим німецька преса пише головно про значіння договору, заключеного ще з пок. марш. Пілсудским.

Літаючий премієр Великої Британії.

Агенція Райтера, цитуючи японський щоденник „Кокумін Шімбун", пише, що японський міністр заграничних справ Аріта задумує запросити премієра Чемберлена і міністра заграничних справ Англії Галіфакса, щоб відвідали східню Азію та запізналися на місці з ситуацією на Далекому Сході.

Міліярд дефіциту в одній установі.

В буджетовій комісії сенату відбулася дискусія над рефератом сен. Фіхна. В дискусії сен. Клярнер заявив, що публична опінія занепокоєна відомостями про великанський дефіцит фонду суспільних обезпечень умових працівників. Сей дефіцит треба вже оцінювати на міліярд зл. Ніхто в тій комісії не сказав, як він собі уявляє вихід з тої ситуації. А прецінь ратунок є бодай щодо тих грошей, які ще будуть платити обезпечені: залишити обезпеченевий примус, але дозволити добровільні організації обезпечених у приватних товариствах під контролею держави. Тоді ніяких дефіцитів не було б, обезпечені були б задоволені, товариства були б багаті й держава мала б від них прекрасні податки (коли тепер мусить покривати дефіцити з податкових грошей). Та ба, маса бюрократії зробить все можливе, щоб не допустити до такої реформи. Всі се знають...

Чи Ви відновили передплату на 1939 рік?

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

„ДНІСТЕР"

У Львові, Руська 20. тел. 280-50

поладнує всі банкові чинности, а зокрема під найкориснішими умовами приймає вкладки ощадности, отвирає чекові рахунки, переводить есконт векслів, торговельні операції, купно і продажу цінних паперів і т. п.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

До влади над морями

„Марш Німеччини скорий і безпереривний".

У звязку з візитою фон Ріббентропа у Варшаві.

Найбільший орґан польської столичної преси „Курєр Варшавскі" приніс замітну статтю п. з. „Відроджування могутности Німеччини на морі". Зміст: Німеччина зложила в останніх днях заяву правительству Анґлії, що постановила розбудувати свою підводну воєнну фльоту до рівня, який має або буде мати Анґлія, цариця світових океанів від часу Трафальґару.

Хоч останні місяці дуже вагітні в події історичної ваги, то сю заяву німців потрактували в великих столицях Европи, особливо в Лондоні й Парижі, як подію великого політичного значіння, як одну з найбільших сензацій.

В морських договорах пятьох великодержав з рр. 1922 і 1930 на Німеччину ще взагалі не звертали уваги. Але вже в 1935 р. Анґлія згодилася на предложення німців, щоб відношення німецької воєнної фльоти до анґлійської було як 35:100. Висуваючи те предложення, німці вже від двох літ виконували його, отже їх договір з Анґлією 1935 р. був фактично тільки усанкціонуванням вчаснішого односторонного рішення і цінним для німців випробуванням сили відпору противника. Як байдужність Франції супроти вступу німецьких військ до здемілітаризованої Надренії, так уступчивість Анґлії в найчуткішім для неї місці багато вияснила керманичам німецької політики.

Анґлійсько-німецький морський договір постановляє: 1) Загальний тоннаж німецької маринарки не може перевищати 35% анґлійської маринарки. 2) Пропорція 35 : 100 дотичить також категорій кораблів з виїмком підводних суден. 3) Засадничо Анґлія признає Німеччині право паритету (рівности) щодо підводних суден але з застереженням, що німці зобовязуються в кількох перших літах не збудувати більше як 45% анґл. підводної фльоти. 4) Якби розбудова якоїнебудь иншої, чужої маринарки прибрала ненормальний характер, що нарушив би дотеперішній уклад сил, Німеччина застерігає собі право, звернутися до Анґлії з предложенням, розглянути витворену ситуацію й заключити новий договір.

Та умова з 1935 р. перечеркнула постанови версайського договору, яким обмежено тоннаж німецької маринарки до ок. 150.000 тон і заборонено Німеччині будову підводних суден та морських літаків, — бо 35% анґлійської

фльоти се 450.000 тон, себто три рази більше ніж дозволяв німцям версайський договір. А що 35 : 100 се пропорція, отже в разі збільшування на будуче англійської фльоти на підставі нового договору з 1935 р. мала дальше більшати й німецька могутність на морі.

На перший погляд 35% було домаганням уміркованим і для Англії не крило в собі небезпеки. Але тільки на перший погляд: бо Англія маючи кольонії у всіх частях світа і найбільшу торговельну фльоту та дуже розкинену і розвинену морську торговлю, потребує відповідної морської сили для оборони своєї господарки, спертої передовсім на морях. Англійська воєнна маринарка не може берегти тільки одного Північного Моря напроти Німеччини, але мусить бути присутна й готова також на Морі Середземнім, на Океані Індійськім, на морях китайських, на Океані Спокійнім, довкруги Африки й коло Австралії, вкінці на Атлянтику. Отже в часі мира на Північнім Морі тримає Англія коло 50% своєї фльоти, а якби прийшлося їй боронити своїх інтересів на Далекому Сході або на Середземному Морі, то на водах коло Німеччини не лишилося б і 35% англійської фльоти. Значить, німці тоді панували б на Північнім Морі.

Правда, німці мали би проти себе 85% французької фльоти, отже знов на перший погляд виглядає, що Франція була б сильніша. Одначе Франція має також великі кольонії, другі величиною по англійських, яких може боронити тільки фльотою. Найважніші інтереси Франції на Середземному Морі. Вони тепер загрожені Італією, яка слушно чванiться сильною новочасною фльотою, що постійно більшає. Отже на сцені евентуальної війни з Німеччиною Франція не могла б оставити більше як четвертину своєї фльоти.

Таким чином англійсько-німецький договір з 1935 р. при рівночаснім розгоні агресії Японії (яка виповіла обмеження вашингтонського договору) довів до того, що предвиджувано вже в часі підписування того договору: до таких великих перегонів морських зброєнь, яких ще світ не бачив. А що се не веде до мира, всі добре знаємо.

Нова заява Німеччини згідна з постановами договору з 1935 р. Отже коли на неї дивляться не як на його консеквенцію а як на подію незвичайної ваги, — то здається причина сього в еспанських плянах Німеччини. В кругах близьких англійській адміралиції говорять, що поспіх Німеччини в будуванні підводної фльоти лучиться з надією на близьку перемогу ґен. Франка та з охотою використати великі стратеґічні можливости по тій перемозі. Бо тоді численні пристані північної Еспанії, близькі Франції й недалекі від Англії, як також Цевта напроти Ґібральтару й Канарійські острови біля африканських посілостей Франції можуть бути вигідною базою для німецьких підводних суден, які оперували б на Атлянтику, далеко від німецьких пристаней.

Як причину розбудови своєї підводної фльоти висувають німці морські зброєння СССР. Та без огляду на причини скріплювання німецької фльоти для Польщі найважніший сам факт відроджування німецької могутности на морі. Остання заява німців се тільки важна фаза в тім процесі і пригадка, що польське побережжа морське, фундамент польської незалежности, лежить безпосередно на схід від балтійських берегів Німеччини. Марш Німеччини до відбудови маринарки утраченої в світовій війні — скорий і безперервний. В р. 1938 німці придбали слідуючі одиниці: 1 лінійний корабель, 9 контрторпедовців, 15 підводних суден, 2 ловці мін, 6 кутрів і 5 переслідувачів. А викінчують: три тяжкі кружляки, 1 корабель-матку для літаків, три лінійні кораблі по 35.000 тон, 2 легкі кружляки по 10.000 тон, 4 по 7.000 тон, 10 контрторпедовців, 24 торпедовці, 20 підводних суден, 34 ловців мін і 5 переслідувачів. Дня 7. 1. 1938 р. розпочав службу лінійний корабель „Шарнгорст", 26.000 тон. Польщу не стати на такі зброєння, але й Німеччина не може дорівняти Англії. Німці хочуть мати „лише" 35% англійської фльоти. І тим уже шахують „царицю океанів". Якби Польща осягнула 150.000 тон, які зголосила на женевській конференції, то мала б 35% фльоти, яку незабаром матимуть німці. Сегодня має Польща около 17.000 тон.

Так пише Г. Кор. в „Курері Варшавськім".

В сій статті головне і найважніше для польської держави ствердження се те, що автор її говорить про доступ до Балтійського моря як про фундамент польської незалежности. Нема сумніву, що се правдиве ствердження...

Стаття в „Курєр'і Варшавськім" написана перед приїздом мін. Ріббентропа до Варшави, та нема сумніву, що вона писана вже в атмосфері, яка витворювалася з приводу тої візити, і тому стаття та порушує одну з головних справ польсько-німецьких взаємин.

Тайна німецьких фінансів

Найповажніший, репрезентаційний французький часопис „Ле Тан" в одному з останніх чисел помістив незвичайно цікаву статтю Макса Ерман'а, одного з найкращих економічних публіцистів. Зміст: Загально завдають собі питання, в який спосіб Німеччина може дати собі раду з величезними видатками, які правительство має у всіх ділянках? В який спосіб може вона одночасно будувати автостради тисячами кільометрів, будувати палати на цілих гектарах, конструювати літаки сотками, відновляти всю свою артилерію, переганяти Англію числом підводних суден, випускати нові панцирники і кружляки, давати нові і то люксусові одностроі мілiонам резервістів, поліцаїв, змілітаризованих гітлерівців, в трое збільшити в 4-ох літах число своїх авт, своїх автокарів і грузовиків, перебудовувати цілі міста, нагромаджувати запаси рільних продуктів і річей першої потреби, куплених за границею, видавати десятки мілiонів на пропаганду, величаво приймати закордонних гостей, утримувати щораз численнішу бюрократію, уряджувати величезні електричні централі, всюди будувати нові фабрики, купувати майже всю вільну продукцію балканських країв, піддержувати ріжні політичні підприємства в Китаю й у Полудневій Америці, здійснювати у трьох місяцях укріплення лінії Зіґфріда, заповідати від часу до часу, що подвоїть сю або іншу свою продукцію? Якаж се тайна?

Відповідь на те дає нам просте, арітметичне розважання. Від 1933 р. в ані одному моменті Німеччина не мала продовж якогонебудь року потрібних середників на заплату видатків з того самого року. Одначе в слідуючому році внаслідок значного зросту продукції середники вистарчило їм на покриття видатків з попереднього року. Сій скріпленій продукції відповідав зріст видатків. У слідуючому році знов наступило нове скріплення продукції. І так дальше. Ось така господарка Третьої Німеччини. Се дуже проста історія підприємства, якого білянс завжди дефіцитовий, але якого каса не в клопоті, бо його оборот росте, а довгів не втягається в книги.

Ця система може тривати так довго, як довго німецька продукція буде перевишшати щороку о 1/4 або 1/3 продукцію з попереднього року. Ця система заломиться, коли в якійнебудь хвилі німецька продукція лишиться на тому самому рівні або зменшиться. Коли ровер задержується, рівновага перестає ділати. Це сталося в 1930 р. Те саме станеться одного дня. Німеччина знає про те. Коли спочатком 1938 р. ствердила, що неможливо дальше зміцнити продукцію в рамцях свого внутрішнього ринку, тоді здобула Австрію. Одначе питома ціха кожної ґеометричної прогресії се щораз швидший зріст. Здобуття Австрії не вистарчило. Здобуття Судетів також ні. Функ, німецький міністр господарки, поспішив зараз спочатком жовтня на Балкан. Два місяці пізніше почали говорити про Україну. Німеччина потребує завжди щораз більшого ринку, зовсім не тому, щоб збогачуватися, але щоб не заломитися. Де край тому? Ніхто того не знає. Коли дійдеться до нього? Ніхто не має поняття. Одначе кінець неминучий і катастрофа буде настільки більша, чим довше її будуть відсувати. Які будуть познаки сего? Одного дня скарбові впливи устійняться або зменшаться, одночасно зовсім зникнуть можливости позичок; правительство не зможе платити і зменшить свої замовлення; підприємства, не маючи грошевих резерв, стримають частину своїх фабричних ґаль; тоді появиться безробіття і швидко досягне величезних розмірів; ціла величава машина зачне тріщати; небувала нужда впаде на Німеччину і тисячі людей вмиратимуть з голоду.

Тоді знов побачимо Німеччину з 1919 р., з 1923 р. і з 1930 р. Заграницею деякі будуть боятися перемоги комунізму на ґерманській території. Пусті думки тих, які не знають Німеччини! В 1919 р. армія, зредукована до кількох полків, скоро дала собі раду з відзисканням усіх міст. Сучасна німецька армія матиме перевагу ще лекше ніж у 1919 р. Спокій вдержать або привернуть з загально відомим розмахом. І правдоподібно все зачнеться наново, бо „ґерманізм" лежить у крові того народу. Німецька економіка кинеться в нову пригоду; Німеччина знов виставлятиме векслі трасовані на будучність; знов піде вперед у швидкому темпі; знов буде снувати нові мрії. І знов збудиться в терпіннях.

Стаття французької ґазети дуже цікава, але автор її не взяв під увагу одної важної річи, а саме тої, що величезний вклад грошей і труду в автостради се інвестиція продуктивна в найвищій мірі, яка зараз по скінченні робіт над автострадами зачинає приносити дуже високі доходи, бо транспорт величавими й вигідними автострадами значно дешевший ніж кепськими дорогами та приваблює також масово товари чужих держав. Крім того автостради мають значіння стратеґічне і політичне, якого грішми навіть оцінити не дасться. Вже такий один блуд в поміченнях і калькуляціях автора статті вистарчає, щоб висновок його був щонайменше переборщений.

Не забувайте, що найцінніша річ у кожній бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нові обмеження

в обороті селянських господарств.

„Діло" в ч. 14 принесло отсю статтю: На основі ст. 5 уст. 2 закону з 14 квітня 1937 про обмеження обороту нерухомостями з парцеляції міністерство хліборобства і рільних реформ видало розпорядок (Д. З. ч. 3, поз. 9), що устійнює величину самостійних господарств на просторі воєвідств: тернопільського, станиславівського, львівського і краківського. Отже розпорядок постановляє, що величина самостійних хліборобських господарств сягає 3 га на просторі тернопільського воєвідства в повітах: борщівськім, бережанськім, бучацькім, чортківськім, копичинецькім, підгаєцькім, перемишлянськім, скалатськім, тернопільськім, теребовельськім, заліщицькім, збаразькім, зборівськім і золочівськім; 4 га в усіх інших повітах тернопільського воєвідства. — На просторі станиславівського воєвідства величина самостійних господарств сягає 3 га в повітах: городенськім, коломийськім, рогатинськім і снятинськім; 3 і пів га в повітах: станиславівськім, стрийськім, товмацькім і жидачівськім; 4 га в калуськім повіті; 5 га в повітах: долинськім, косівськім і надвірнянськім. — На просторі львівського воєвідства величина самостійних господарств сягає 3 га в повітах: ярославськім, короснянськім, львівськім, ланцутськім, перевор ськім і ряшівськім; 4 га в повітах: бобрецькім, дрогобицькім, городецькім, мостиськім, ніськім, перемиськім, рудецькім і сокальськім; 5 га в повітах: березівськім, добромильськім, яворівськім, любачівськім, равськім, самбірськім, сяніцькім і жовківськім; 7 га в повітах: ліськім і турчанськім; — На просторі краківського воєвідства величина самостійних господарств сягає від 3 і пів до 6 га з тим, що в повітах: ясельськім і новосандецькім 5 га. До величини згаданих самостійних господарств не вчисляється неужитків, вод і площ під лісною управою, або які творять лісний грунт. Розпорядок обовязує від 17 січня 1939 р. — Значіння цього розпорядку в тому, що він може стягнути на згадані господарства ті самі обмеження, яким підлягають господарства, що повстали з парцеляції. Отже вище згаданих господарств не можна б без дозволу влади в цілости або частинно збувати, ділити, виарендовувати, заставляти або обтяжувати. Крім того власники згаданих господарств, подібно як власники господарств з парцеляції, мусіли б особисто господарити на цих господарствах. У ліцитації цих господарств могли б брати участь лише ті особи, які виєднали на купно нерухомостей дозвіл компетентної влади. Далі згадані обмеження торкались би не лише первісних набувців, але і пізніших. — Вичислені обмеження, що випливають з закону про обмеження обороту нерухомостей з парцеляції (Д. З. ч. 36, поз. 272 з 1937 р.) будуть торкатися тих селянських господарств тоді, якщо їх побільшено до норм самостійного господарства придбанням наділів з сусідської парцеляції вже по вході в життя згаданого закону, себто від 14 травня 1937 р. Його постанови з обмеженнями не будуть мабуть відноситися до тих селян, які відкупили вже давніше землю від кольоністів, а не безпосередньо з парцеляції. Вкінці обмеження мусять бути вписані в гіпотечних книгах, що дуже легко зробити, бо до цього закон вимагає лише внеску влади (староства), щоб обовязували власників самостійних господарств. Отже над згаданими самостійними господарствами, що походять з парцеляції, повисло марево неподільности, проти якої не можна би підносити ніяких застережень, якби урухомлено довгоречинцеві кредити на родинні сплати, якби вже переведено основну реформу спадщинного закону, признано податкові привілеї, переведено основні меліорації та комасації. А покищо цього нема. — м-р м. х.

Пророчиста статистика

„Вядомосьці Метрополії Православней" — офіційний орган Православної Церкви — в ч. 6 містять числові дані про стан навчання православної релігії у школах люблинського воєвідства в шкільнім році 1938/39. Дані ці настільки цікаві, що не буде зайвим подати їх до ширшого відома. Згідно зі звідомленням митрополитального органу є 475 шкіл, в яких учаться православні діти. З тих шкіл релігії вчать 11.647 учнів у 160 школах; без науки релігії залишається 20.675 учнів у 315 школах. Шкільна влада визначила на 160 шкіл 533 години тижнево, тоді як згідно з нормальною організацією навчання повинно б бути 1.658 годин тижнево. — Цей стан в окремих повітах представляється ось так:

I.

Деканати:	Школи, де навчання православної релігії: є	нема:
Більський	33	20
Білгорайський	3	29
Холмський	44	75
Грубешівський	19	71
Томашівський	10	78
Володавський	51	34

II.

Деканати:	Кількість учнів, що православної релігії: вчаться:	не вчаться:
Більський	1267	1851
Білгорайський	343	2872
Холмський	2528	не подано
Грубешівський	1362	5855
Томашівський	851	5266
Володавський	4396	1522

Як одиноку причину такого сумного стану річей Митрополія вказує те, що місцева шкільна влада не дає оо. настоятелям парохій дозволу на навчання православної релігії. — Варт зазначити, що декретом Президента з дня 19. XI. цього року (т. 5) у шкільних установах, удержуваних цілковито або частинно на кошти держави або самоврядувань, учням православного віросповідання до 18-го року життя забезпечено науку релігії на основі загальних державних приписів. („Р. Шк.", ч. 2).

Засади національности се „набій динаміту"

У „Варш. Дзеннік'у Народов'ім" Ст. Козіцький стверджує, що в державах, положених на схід від Німеччини, повне примінювання засади національностей доводить до розсаджування державних організмів і тому її пропагує Німеччина: „Це старий і випробований спосіб, його примінено у 18 ст. (справа дисидентів) до розсадження Польщі, він послужив знаменито Росії в 19 ст. в її політиці, яка змагала до розсаджування Туреччини, до подібних цілей може послужити німецькій політиці на сході. Засада національности це набій динаміту, підложений під державну будову Польщі, яка — не забуваймо про се — має 30 проц. „національних меншин", се знаряддя до цілковитої зміни політичного укладу на всім просторі між Балтиком й Егейським морем. З хаосу, що його створило би примінення сеї засади, скористала б німецька політика, щоб перевести свої політичні цілі на сході".

Остра полеміка преси ОЗОН-у з людовцями

Головний орган ОЗОН-у „Газета Польска" закидає польській партії людовців, що їх рільничі страйки були шкодженням обороннности Польщі. А в „берестейській справі" пише: Нема такої справи, є тільки особи, що опустили границі Польщі, щоб ухилитися від судових вироків. Вони вибрали собі на мешкання державу, що була в острім конфлікті з РП й опустили своє мешкання в хвилі, коли польське військо мало заняти Заользя. Але посувалися в напрямі противним польським військам, ще дальше від границь Р. П.

Орган „Сеф" про людовців.

Орган проурядового відлому людовців „Сеф", що стоїть близько мін. Понятовского, бере в оборону останні ухвали Нач. Ради людовців. Він пише: На підчеркнення заслугує остра відправа польським тоталістам, бо те, що деякі групи, задивлені в західні устрої (фашизм), хотіли б завести в Польщі, було б запереченням звичайної свободи людини і свободи розвитку.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

Як „упромисловлюють" Гдиню?

Під таким заголовком „Роботнік" в ч. 22 пише: Лущарня рижу замкнена, всі підприємства, що вудять, увільнили робітників. Ситуація в рибнім промислі і фабриках консерв поважна. Всі робітники отримали виповідження. Брак сировця. Промислово-торг. палата не проявила ніякої ініціятиви. Чекають на шпроти, а ті вже 3-й рік обминають польські води. Число безробітних з родинами переступило 30.000 осіб, що становлять третину населення того міста.

Не лише у нас так пишуть

Відносини між Італією і Францією.

Часопис „Тевере" приніс статтю з великим наголовком: „Ми плюєм на Францію", в якій пише м. ін.: Ми, італійці, плюєм в обличча французам, всім горожанам тої мерзенної французької республики, без ніякого виїмку! Робимо се зі слідуючих причин: 1) Тому що ми нераз доказували французам, що в часі війни Францію врятувала Італія й тільки Італія. Їх безчесні правителі підло втекли з Парижа при перших вистрілах. Коли б не італійці, то Германія була б проковтнула французьких тартаренів за два місяці. 2) Тому що їм відомо, що Наполеон був італійцем і що він зробив з Франції італійську кольонію, тимчасом одинока його думка була зробити з Італії королівство. Недаром він назвав свого сина римським королем! Французи немов би це забули і найлучший спосіб відсвіжити їм память — частіше плювати їм в обличча. 3) Тому що геройство італійських вояків не потребує доказів. Це ж доказали погибші в м. Бліні, на мерзенній французькій землі. 4) Тому що італійська слина варт більше ніж француз, для якого вона призначена. Та взагалі Третя республика не варт навіть плювотин Італії!

Англія, Америка й Японія

Англія й Злучені Держави Північної Америки признали значні кредити китайському правительству марш. Чан Кай Шека. Се викликало велике обурення японської опінії. Японська газета „Кокумін Шімбун" пише, що уділення тих кредитів доказує, що Англія й Америка не всилі зрозуміти цілей і правдивих інтенцій японської політики. Щоденник домагається змусити Англію у відповіді до евакуації Гонг Конґу і Сінгапуру як також до усунення всяких символів британського імперіялізму не тільки з Далекого Сходу, але з усеї Азії. Се повинно відноситися до всяких концесій або областей винаймлених. Англія опанувала Гонг Конг у висліді опіюмової війни і тепер став він головним осередком контрабанди. Англія мусітиме вицофатися на захід від Арабського моря і мусітиме звернути незалежність Індії. — „Нічі Нічі Шімбун" пише, що Америка й Англія стараються змусити Японію до уступок. Нове китайське правительство, яке буде незабаром покликане до життя і яке признають Італія, Німеччина й інші держави, ніколи не буде сплачувати тих позичок. (ПАТ).

Заользя

Благословенство чи 5-е колесо при возі?

Проурядова „Газета Польска" пише в ч. 24: Продукція залізного гутництва в Польщі у грудні 1938 дуже поважно впала в порівнанні з 1937 р. А прилучення Заользя побільшило на яких 50% прод. здібність Польщі. Ми писали, що се благословенство тимбільше, що сталося се без фінансових вкладів. Отже ми пятнували тих, що те побільшення господарського потенціялу Польщі відразу представляли неначе... госп. нещастя. Та по трьох місяцях бачимо ситуацію, з якої виходило б, що Заользя для Польщі се пяте колесо при возі. А прецінь багацтво Заользя повинне бути благословенством. Отже де блуд і хто винен? Не визискано можливостей, які випливають з інвестиційного голоду в Польщі і з примітивної організації внутрішнього ринку. Не знесено великих гальм, що внутрішний ринок обмежують до дуже малих розмірів. Внутрішній ринок дальше в кліщах дивної організації, яка протиділає свобідному кружлянню сировця по краю та оживленню дрібного закупна. Зріс лише заграничний вивіз, але й сего не можна уважати тріюмфом. З прикрістю стверджуємо, що видно яркий брак творчих концепцій і здорових змагань до здійснення їх. Не зроблено нічого в тім напрямі, а зате видно дуже живий рух у змаганнях за сутоплатні посади у промислі Заользя.

„Колюмна — трумна"

КРИТИКА ЧИ ОСУДЖЕННЯ?

(З циклю статтей „Критика критики" у справах „Скали").

Найдовший уступ у статті о. В. М. в 1199 ч. „Нової Зорі" се уступ XIII. Має він 9 розділів і кінчиться словами „Сапієнті сат". На мій погляд цей уступ з цілої статті вражає найприкріше. У цьому уступі, повному іронії, сарказму, кпин і менторства о. В. М. накидається на Гол. Виділ „Скали" за це, що „хотів таки перепачкувати одну справу у низові клітини" (XIII, 1). Ходить тут про резолюції Заг. Зборів з 1938 р. у справі зорганізування при читальнях „Скали" 4 секцій католицьких мужчин, жінок, хлопців і дівчат і розвинення при їх помочи праці на 4 ділянках Кат. Акції: релігійній, обичаєвій, суспільно-освітній і харитативній.

Гол. Виділ поступив тут по мисли „Напрямних" Покровителя і в порозумінні з Ним та одержавши на це Його апробату. А поступив так тому, щоб спрямувати діяльність усіх читалень з напрямку ляїцистичного, що в деяких ярко проявлявся, в напрямку католицькім, по думці основних вимог Кат. Акції. Зовсім слушно Гол. Виділ станув на становищі, що коли „Скала" середник і поміч до провадження Кат. Акції в діецезії, то повинна у своїй діяльности придержуватися не змиршавілих ляїцистичних категорій, але основних вимог Кат. Акції і то лише тих вимог і розвивати працю не на ділянках народньо-ляїцистичних, а на ділянках також народних, але вказаних і предвиджених вимогами Катол. Акції. На тій основі в порозумінні і за апробатою Покровителя Гол. Виділ предложив Загальним Зборам плян праці, наміченої на біжучий діловий рік, а саме: впровадити у внутрішню орґанізацію читалень розподіл на чотири секції, мущин, жінок, хлопців і дівчат, і на них як на 4 стовпах-філярах сперти орґанізацію й діяльність читалень на ділянках релігійній, обичаєвій, суспільно-освітній і харитативній.

Нема в тім ані нічого злого, ані нічого з огляду національного противного чи небезпечного. Овшім, це справи актуальні і на часі, конечні і хосенні. Відома річ, що Катол. Акція не поручить нічого невідповідного, неможливого і шкідливого до реалізування.

Одначе о. В. М. з іронією висказується про ці резолюції і цей орґанізаційний почин Гол. Виділу. „Гарно сказано, пише, нема що казати. Се зрештою, взяте з чужих взірців" (XIII, 1). Шкода, що Автор не сказав, з яких, може не дай Боже з польських? Та це неправда! Гол. Виділ не послугувався при тім ніякими чужими взірцями. Придержувався лише Найвищого Зарядження Святішого Отця, Папи Пія XI. Се взірець католицький, спільний всім католикам, і для ніякого католика чи католицького народу не чужий.

Дуже невмісний той менторський тон, що його прибрав о. В. М. в емфатичних окликах: двократне „нема потреби"... (XIII, 4), трикратне „Не вільно... (XIII, 5) і аж 5-кратне „Ми мусимо"... (XIII, 8).

Це всьо пустяки, чисті фрази і комунали без реального значіння. Не бачу потреби це всьо пояснювати, чи опровакидувати. Це все враз з висказами про „чужі взірці" (XIII, 1) і „гарні форми, не на нас скроєні" (XIII, 2), то давна стара пісонька наших лібералів, що за ними потягали її часто й наші священики з табору „патріотичного духовенства". Ми се часто чули в 1900-их роках. Співав ту пісоньку в „Ділі" відтак також дуже високим голосом „священик з Діла" під адресою католицьких змагань нашого Єпископа. Сумно се і стидно, що навіть у 1938 році співає її наш священик під адресою Кат. Акції тай ще чваниться, „що зважується відкрити своє патріотичне чоло" (II). Я завважую, що не треба на се зовсім відваги, вистарчає необоснована певність себе і брак широкого католицького розуміння.

На замітку о. В. М., „що ми ще не маємо сили ні спромоги покласти будівлю нашої орґанізації на 4 колюмни" (XIII, 3), запитаю о. В. М.: А звідки є у нас сила орґанізувати аматорські гуртки, хори, орхестри, що є майже при всіх читальнях „Просвіти" тай зорґанізовані вже на прихапци при многих читальнях „Скали"? Та ж до сего треба більше людей і то вже з певними кваліфікаціями, і вкладу більшої енергії! І на те скрізь навіть по маленьких селах є у нас сила! А зорґанізувати 4 секції з побожних людей по кілька в кожній секції, на те сили нема? Чому? Хіба лише тому, що се ходить про справу чисто католицьку, хоч вона для справи народньої дуже хосенна, але тому, що вона католицька, у нас є до неї упередження, що вона, мовляв, гарна, але не на нас скроєна! Сумне се, справді сумне!

Закид під адресою Гол. Виділу, що за 5 літ не видав „ні одного підручника методичної праці" (XIV, 2), „ні одного викладу" (XIV, 3), „ні одної систематичної публікації про нові методи праці" (XIII, 9) — уважаю невмісним і нереальним комуналом, як той, в котрім о. В. М. з емфазою голосить: „ми мусимо найти новий метод" (XIII, 8) і начислює аж 5 тих нових методів! На це завважу, що в 1900-их роках я ніде не стрічав подібних публікацій і викладів Гол. Виділу Т-ва „Просвіта", а мимо того праця на терені читалень „Просвіти" йшла й поступала дуже інтензивно. І якось нікому з численного тоді „патріотичного духовенства", що з запалом у читальнях трудилося, і через гадку не перейшло робити подібний закид Гол. Виділові „Просвіти". Це кожний уважав би був навіть за певного рода народний злочин і кириню. Кожний розумів добре, що де є охота й зайнтересування, там без таких публікацій обійдеться. І справді обходилося.

Гол. Виділ „Скали" згаданої публікації не видав вже тому, що нема для кого. Замала горстка священиків нашої діецезії, щоб таке видання оплатилося. А впрочім чи була б така публікація до вподоби нашим священикам „з патріотичним чолом"? Та ж вона мусіла б бути написана строго в дусі католицькім і відповідно до католицьких засад і метод. А чи се видержало б критику значної части нашого „патріотичного духовенства"? Чи така праця не стрінулася б зі стереотипною заміткою лібералів: „Гарна, але не на нас скроєна"?

Щодо нових метод, яких так бажає о. В. М., то їх заєдно в міру нових потреб подає нам Мати наша, Церква свята, через зарядження, інструкції, напрямні і вказівки катол. Єрархів. Треба лиш добре а не побіжно читати Пастирські Листи, Відозви й Інструкції та Зарядження свого Єпископа. Там вони є. Треба їх лише щиро приняти і з них користати, як роблять всі катол. народи. А не відкидати з упередженням, що вони мовляв гарні, лише не для нас, бо не на нас скроєні...

Методи і засади католицькі мають ту чудову прикмету, що хоч все і всюди однакові, одначе все кроєні на всіх і для всіх. І згідні вони з народною дійсністю всіх народів, отже і з українською. Що з нею вони буцім то не годяться, це лише невмісний і злобний блахман ліберального „Діла". Найвищий час, щоб духовенство перестало в нього вірити і за ним такі нісенітниці повторяти. — І. К.

А. П. ЧЕХОВ

Мислитель

Пекучий день. У воздусі ні звуків, ні рухів... Вся природа схожа на одну, дуже велику садибу, забуту Богом і людьми. Під поникліим листям старої липи, що стоїть біля квартири тюремного доглядача Яшкіна, за маленьким триногим столом сидить сам Яшкін та його гість, штатний доглядач повітової школи Пімфов. Обидва без блюзок; їх камізольки розстебнуті; обличчя спітнілі, червоні, нерухомі; здібність їх виявляти щонебудь параліжована спекою... Обличчя Пімфова зовсім скисло і запливло ліноющами, очі посоловіли, нижня губа відвисла. А в очах і на лобі Яшкіна ще помітна якась діяльність; як видно, він про щось думає... Обидва дивляться один на одного, мовчать і виявляють свої муки пихканням та плескання долонями по мухах. На столі карафка з горілкою, ликувата варена яловичина і коробка з сардинок з сірою сіллю. Випито вже першу, другу, третю...

— Так! — каже раптом Яшкін, і так несподівано, що собака, яка дрімає недалеко від стола, здригається і, підібгавши хвоста, тікає набік. — Так! Що не кажіть, Пилипе Максимовичу, а в руській мові дуже багато зайвих розділових знаків!

— Тобто, чому ж? — скромно запитує Пімфов, виймаючи з чарки крильце мухи. — Хоч і багато знаків, та кожний з них має своє значіння і місце.

— Це вже ви залишіть. Ніякого значіння не мають ваші знаки. Саме тільки мудрування... Наставить з десяток протинок в одному рядку і думає, що він розумний. Наприклад, товариш прокурора Мерінов після кожного слова ставить протинку. Нащо це? Шановний пане — протинка, відвідавши тюрму такого-то числа — протинка, я помітив — протинка, що арештанти — протинка... Тьху! В очах рябіє! Та і в книжках те ж саме... Крапка з протинкою, дві крапки, лапки там усякі. Гидко читати навіть. А інший франт, мало йому одної крапки, візьме й натикає їх цілий рядок... Нащо це?

— Наука цього вимагає... — зітхає Пімфов.

— Наука... Запаморочення, а не наука... Для пихи вигадали... туману напускати... Наприклад, у ніякій чужій мові нема цього ять, а в Росії є... Нащо його, спитати? Чи напишеш ти „хлѣб" з ятем чи без ятя, хіба не однаково?

— Бог зна, що ви кажете, Ілля Мартиновичу! — ображається Пімфов. — Якже це можна „хлеб" з „е" писати? Таке кажете, що слухати навіть неприємно.

Пімфов випиває чарку й ображено кліпаючи очима, відвертає обличчя набік.

— Та й шмагали ж мене за цей ять! — провадить далі Яшкін. — Памятаю оце, викликає мене якось учитель до чорної дошки і диктує: „Лѣкаръ уехал в город". Я взяв і написав „лѣкаръ" через е. Відшмагав. Через тиждень знову до дошки, знову пиши: „Лѣкаръ уехал в город". Пишу цього разу з ятем. Знову шмагати. „За що ж це, Іване Хомичу? Помилуйте, самі ж ви казали, що тут ять потрібно!" — „Тоді, каже, я помилявся, а прочитавши вчора твір якогось академіка про ять у слові „лѣкаръ", погоджуюся з академією наук. Шмагаю ж я тебе з обовязку присяги"... Ну, і шмагав. Та і в мого Васютки завжди вухо набрякне від цього ять... Був би я міністром, заборонив би я вашому братові ятем людей морочити.

ЛІКВІДАЦІЯ

жидівського життя в совітській Росії.

Жидівсько-американська преса (гл. одно з останніх чисел „Форвертс'у") принесла статтю, в якій м. ін. пише: В тому трясовинні жахливого життя потонуло також жидівське життя в Росії. Зліквідовано цілу низку установ, розстріляно ряд поважних наукових і технічних працівників, виховників, учених, письменників і журналістів. Жидівські секції при наукових академіях білоруській та українській, про які довгі літа писали в дитирамбах у пропаґандивних цілях, стрінула та сама доля, що Жидівське Наукове Т-во. Зліквідовано також відділи жидівських наук при університетах в Мінську й Москві, закривається майже всі жидівські бібліотеки і школи, з трьох великих жидівських часописів припинено два: московський „Емес" і мінський „Октябр". Вегетує ще лише київський „Штерн", одначе здається, що його дні вже пораховані. Державне видавництво жидівської літератури „Емес" у Москві перестало існувати. В той спосіб знищено майже всі культурні установи в совітській Росії. Здавалося б, що причина сеї наглої ліквідації наукових і культурно-освітніх чільних жидівських установ лежить у тому, що масу жидівських діячів розстріляно під закидом троцкізму й інших „відхилень" від ґенеральної лінії. Під закидом троцкізму й інших відхилень, контрреволюційної акції і т. п. розстріляні: Чемеринський, один з головних провідників бувшої Євсекції, бундівці Гольдфарб і Вайнштайн, довголітний начальний редактор московського „Емес", який у принизливих статтях в кожному числі бив чолом перед Сталіном, М. Літваков, відомі діячі Євсекції Естера Фрумкін, З. Фрідлянд, голова жидівського відділу білоруської наукової академії, б. голова жидівського відділу української наукової академії Ліберберґ і сотки, а може й тисячі інших. В Біробіджані розстріляні без довгих панькань сотки жидівських діячів, м. ін. Лібербах, Кател і Хавкін. Одначе мимо розстрілювання цілої маси нежидівських діячів інших національностей не зліквідовано тим самим установ тих національностей. Правительство змагає до цілковитого засимілювання жидів. Вся жидівська молодь тратить звязок з жидівською культурою й мовою, а правительство ощаджує з буджету на окреме шкільництво й наукові установи. В останньому часі відмовляється також паперу на печатання найпотрібніших жидівських підручників і книжок. В той спосіб білянс 20-ліття совітського режиму таксамо сумний для всіх народів у Росії, як і для жидівського населення.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ?

Організація українських емігрантів.

Аґенція Ава депешує з Праги: Як звідомляє ґазета „Вечер", між совітськими й польськими емігрантами-українцями ведуться переговори в справі створення одної організації. Створено вже окрему комісію для виготовлення програми, яка могла б обєднати всіх українців, що живуть у Чехо-Словаччині.

Міністер Бек про відношення Польщі до Чехословаччини.

Мін. закордонних справ Бек відповів на інтерпеляції декотрих польських послів у справі спільної границі Польщі з Мадярщиною: Польське правительство знає про змагання Мадярщини відзискати Підкарпатську Русь і осягнути спільну польсько-мадярську границю. Як довго мадярське правительство буде висувати свої домагання активно може завсіди числитися на прихильне становище польського правительства в тій справі. Польське правительство не зголошує тепер ніяких територіяльних домагань до Чехословаччини, тільки обсервує розвиток подій на полудневому склоні Карпат і, якби положення там мало чимнебудь загрожувати польським інтересам, вжиє заходів, щоб усунути таку загрозу.

В Польщі не буде амнестії.

Посол др Путек вніс був у соймі інтерпеляцію в справі амнестії. Прем. Складковский відповів на ту інтерпеляцію що слідує: Правительство не думає виступати з законодатною ініціятивою в справі амнестії. Правительство не бачить властивих підстав до такої ініціятиви в мотивах наведених пос. Путеком, зокрема щодо осіб, які не піддавалися наслідкам правосильного присуду судів РП. Правительство не думає, щоб скасування установи місця відокремлення (табору в Березі Картузькій) було на часі. Навпаки, думає, що дотеперішний вплив тої установи на стан безпеки, спокою і публичного порядку промовляє за її вдержанням.

Напрасний напад на Ватикан.

Орґан італійського міністра Фаріначчі'я „Режім фашиста" приніс напрасний напад на політику Ватикану. В нім пише, що „найвисший час ужити средств, аби не допустити, щоби зло розсадило католицьку Церкву..." Треба, пише, сказати Св. Отцеві, що редактор „Оссерваторе Романо" не розуміє духа часу і зраджує (!) Св. Отця, що кард. Пачеллі дуже звязаний з масонерією (!!), що кардинал Каас, б. провідник нім. партії центра, дише ненавистю як переможений в боротьбі, що кард. Піццардо се чоловік умово ограничений і що з такими людьми Церква не може успішно працювати. Польська преса, подаючи той напад, додає від себе, що в деяких кругах Риму дивляться на ту статтю як на початок офензиви крайних кругів фашизму проти Ватикану.

Заповідається танець

На світових біржах велика паніка.

З Лондону й Ню-Йорку, з Парижа й Амстердаму доносять, що на тамошніх біржах велике занепокоєння. Страту курсів у Ню-Йорку в однім дні обчисляють на два міліярди долярів. Ту катастрофу викликали вісти про мобілізацію в Італії й інтервенцію Франції в Еспанії, які показалися неправдиві.

Чемберлєн про можливість близької війни.

Премієр Великої Британії Чемберлєн виголосив радіем промову, в якій перший раз признав, що війна можлива навіть у найближчій будуччині. Він звертався до англійської молоді, щоб добровільно вступала до формацій народної оборони. Премієр підчеркнув, що ціль тої організації — воєнне поготівля.

„Доробилися" величезних маєтків.

У варшавськім окружнім суді відбувається великий процес проти 12 обвинуваченых за надужиття при залізницях. Акт обвинувачення має 230 акрушевих сторін машинового друку. Слідство тривало 4 роки. Покликано понад 100 свідків. Процес потриває 6 тижнів. Акт обв. закидує обвинуваченим інжинірам й управителям хабарі, террор, партацькі роботи, або невиповнення робіт, за які побрали гроші й „доробилися" так величезних маєтків.

— Прощавайте, — зітхає Пімфов, кліпаючи очима й одягаючи блюзку. — Не можу я слухати, якщо про науки...

— Ну, ну, ну... вже і образився! — каже Яшкін, хапаючи Пімфова за рукав. — Я ж це так, для розмови тільки... Ну, сядем, випем!

Ображений Пімфов сідає і відвертає набік обличчя. Настає тиша. Повз пющих кухарка Феона проносить цеберку з помиями. Чути плюскіт помий і верещання облитої собаки. Неживе обличчя Пімфова розкисає ще більше; ось-ось розтане від спеки й потече вниз на камізольку. На лобі в Яшкіна збираються зморшки. Він зосереджено дивиться на ликовату яловичину і думає... Підходить до стола інвалід, похмуро коситься на карафку і, побачивши, що вона порожня, приносить нову порцію...

Ще випивають.

— Та-ак! — каже раптом Яшкін.

Пімфов здригається і злякано дивиться на Яшкіна. Він чекає від нього нових єресей.

— Так! — повторює Яшкін, задумливо дивлячися на карафку. — На мою думку, і наук багато зайвих!

— Тобто як же це? — тихо запитує Пімфов. — Які науки ви вважаєте за зайві?

— Всякі... Чим більше наук знає людина тим більше вона думає про себе. Гордощів більше... Я б перевішав усі оті... науки... Ну, ну... вже і образився! Бач який, їй-богу, образливий, слова сказати не можна! Сядем, випем!

Підходить Феона і, сердито тикаючи в різні сторони своїми пухкими ліктями, ставить перед приятелями зелений борщ у мисці. Починається голосне сьорбання та плямкання. Наче зпід землі виростають три собаки і кітка. Вони стоять перед столом і розчулено поглядають на роти, що жують. За борщем іде молочна каша, що її Феона ставить з такою злістю, аж зі стола сипляться ложки і шкоринки. Перед кашею приятелі мовчки випивають.

— Все на цьому світі зайве! — зауважує раптом Яшкін.

Пімфов упускає на коліна ложку, злякано дивиться на Яшкіна, хоче протестувати, але язик ослабнув від хмелю і заплутався в густій каші... Замість звичайного „тобто, якже це?" виходить тільки мукання.

— Все зайве... — провадить Яшкін. — І наука і люди... і тюремні заведення... і мухи... і каша... І ви зайвий... хоч ви і хороша людина, і в Бога віруєте, але й ви зайвий...

— Прощавайте, Ілля Мартиновичу! — лепече Пімфов, силкуючись одягти блюзку і ніяк не попадаючи в рукави.

— Оце ми зараз натріскалися, налопалися, а навіщо це? Так... Все це зайве... Ґмо, і самі не знаємо длячого... Ну, ну, вже і образився! Я ж це так тільки... для розмови! І куди вам іти? Посидьмо, побалакаймо... випиймо!

Настає тиша, що її тільки зрідка переривае брязкіт чарок та пяне покректування... Сонце починає вже схилятися до заходу, і тінь липи все росте і росте. Приходить Феона і, фуркаючи, різко вимахуючи руками, розстелює біля стола килимок. Приятелі мовчки випивають по останній, розлягаються на килимі і, повернувшись один до одного спинами, починають засипати...

„Хвалити Бога, — думає Пімфов: — сьогодні не дійшов ще до сотворення світа та до ерархії, а то б волосся дубом, хоч святих виноси"...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Правдива поезія

Оксана Лятуринська: **Гусла.** Видавництво „Дніпрові Пороги". Прага. Ст. 54+2 нпг., ф. 11.5×17 цм.

Мабуть кожний, хто любить поезію, з неспокоєм бере в руки новий збірничок віршів. Причина того неспокою та, що правдива поезія загрожена в цілім світі і в нас. Виглядає якби людство задивлене в матеріялізм затратило ритм душі і серця, що звертав людей до високих цілей, до чистих ідеалів. Тільки рідко коли тут і там заблистить правдива поезія.

До такої дійсно правдивої поезії належить невеличка збірка молодої придніпрянки, що живе постійно в Чехословаччині. Форма її поезій гладка і свіжа, зміст здоровий, мова ядерна, тут і там проблискує в ній також творча здібність до нових понять. Та признаємося, що при читанні початкових поезійок сеї збірки побоювалися ми, що маємо перед собою один з проявів крайного націоналізму, непросвіченого ніяким висшим ідеалом і неперенятого ніяким глибшим змістом. Одначе авторка приємно нас розчарувала, бо що далі, то все більше всім єством своїм звертається до висших сил, до Бога і до Бого-Матери, що надає її поезії особлившої краси. Ось примір синтези її ублагородненого націоналізму з побожністю:

„Зброї — чести, їменню — слави,
На бойовищі кровавім
Неуступности, відваги.
Сяйва переможним стягам!
Ти, що всі чесноти холиш, *)
Без твоєї, Боже, волі
Не спаде намарно й волос! —
Молитви читаєм вголос,
Молитви бойців — недовгі.
Меч Михайла на корогві.
По-над чола проречисто
Хилить свій хитон Пречиста". (Стор. 13).

Се правдива поезія не тільки задля того, що в ній душа поетки звертається до Бога і Бого-Матери. В сій поезійці є також інші передумови правдивої поезії, головно образовість („Меч Михайла на корогві", „Хилить свій хитон Пречиста") і бажання перемоги, яким горить серце поетки, переповнене любовю до свого народу: під оглядом естетичним той її огонь любови прибирає ніжні тони і нема в нім нічого крикливого.

До дуже цінних прикмет патріотичної поезії Лятуринської належить відчуття старої традиції українського народу. Та струна традиції відзивається почавши від першої поезійки, яка зачинається словами: „Заспівай, бояне, вдар по срібних струнах", а кінчиться словами:

„В задніпровське поле
Вийтиб Святогором
Пошукати чести
А князеві слави". (Стор. 5).

Приємно робиться на вид представниці молодого покоління, що відразу навязує до найкращого українського лицарського епосу та до національно-державних ідеалів його. Або ось яке получення історичної традиції з релігійним мотивом і з ідеалом справедливої війни:

„І зрине кінь у височінь,
Як є, в похідній збруї,
І дух твій вбраний в кармазин.
І запитає Юрій:
»Що мав ти над життя дорожче?
Що на землі досяг?« —
„Я воїн був, Побідоносче,
Доніс свій золот-стяг". (Стор. 15).

Се не многоглаголива поетка. До головних її прикмет належить ляпідарність при великім богацтві мотивів і змісту. Таку поезійку можна порівнати з маленькою камеєю, старанно вирізьбленою.

А ось доказ, як ця поетка опановує мову і як та мова в її вірші перлиться живим барвистим струмочком:

„Встелю килимом ослін.
Відібеться відо стін
Зелень, жовть і червінь
Ніби весен первінь.

Білий застіл дам на стіл,
Мед липневий злотих пчіл,
Грона винограду
Заповідних садів..." (Стор. 24).

Се вже її еротика. Вона дуже ніжна: так поетка лагодиться „вижидати гостя". Тільки дуже рідко можна зустріти аж таку делікатну еротику. Вона розсипана в дальших частинках збірки мов квіти по зеленім лузі, прикрита величавою кольористикою, яка тим оригінальніше блистить, коли тло її темне:

„Ти журо, журо дівоцька!
Нічко темна сльотна!
Буде милому сорочка
Ви, мої полотна!

Леном синьо в полі цвіли,
Сонцем полотніли.
Леном цвіли — оком милим,
Як лице збіліли..." (Стор. 27).

Далі видно, що авторка переходила і глибшу любов, а саме того рода, що її видержують без звихнення тільки сильні натури. Що поетка дійсно переходила таку любов, видно з отсеї щирої поезійки:

„Ой вийду лугом я,
Слідом печаль моя,
До стіп шалвій:
Де сокіл твій?

Піду стежиною,
Печаль полинею
Стоїть, росте:
Де сокіл, де?

На поле скошене
Росами зрошене
Впаду грудьми,
Заллюсь слізьми". (Ст. 28).

Та далі мов успокоєння крізь сльози виносить з того болю в прекрасній поезійці, що зачинається словами „Щастя згублені ключі".

Щастя згублені ключі.
Як би їх знайти хутчій!
Пошукати в лісі, в полі,
Запитать, зустрівшись, долі:
„Ти горою, доле, йшла,
Чи мої ключі знайшла
З золотими обідками?
Щоб пізнати, що ці самі,
Там намітку під кісник
Накарбовано з весни.
Чом я пояс попустила?
Не інакше — злая сила.
Чом цяцькований обруч
Не тулила обіруч?"
Посміхнеться оком доля:
„Довгі, довгі луки поля,
І темніше ночи гай.
Як згубила, то й шукай!" (Ст. 29).

Є в поезії Лятуринської також одна дивна струна, про яку можна буде висказатися щойно при дальшім розвитку тої поетки. Маю на думці вірш, що зачинається словами:

„В мене — з глини чорний півник,
Між ляльками сплять царівни,
А з блискучих бляшанок
На весь ліс гучний свисток..." (Стор. 38).

Всі поезії у збірці поділені на три части. В першій, яка має 12 поезій, переважають патріотично-побожні, може лучше сказати націоналістично-релігійні, у другій частині, яка має 24 поезій, переважають ніжно любовні. Перечитавши їх і застановившись над ними та ще раз з приємністю перечитавши, ми вже не припускали, що авторка може нам справити ще якусь несподіванку. Тимчасом третя частина її збірки, що складається з 13 поезій, зачинається на ст. 43 найбільшою несподіванкою:

„Чи вітра подув став різкіше?
Чи захід сонця багряніш?
Заграли відблиски зловіщо.
Здрігнувся ліс немов комин.

Побіг крилатим видмом сполох
Полями чуйними без рос
І зачеркнув по овид коло
І серце жахом понялось.

Хтось встав грізний зі словом: „бяху!" —
В багрянці сонця й кровотеч.
І погляд його — стріли жаху.
І руки його — меч."

Тут уже видно щось таке як матеріял, що надається до монументальної будівлі. Може ще завчасно сказати так. Може се тільки зарис матеріялу до монументальности, але його в усякому разі думка і серце відчувають так, як відчувається в пальцях добру, дорогу матерію. Тут і образовість і прочуття немов похилилися над тим, що родиться з душі поетки. Так. Гряде жахливий та великий час і вона вичуває се як правдива поетка свого народу. Як зачала так і кінчить свою високо поетичну і високо патріотичну збірку. Кінчить змалюванням ідеалу матери-українки, яка випроважає своїх синів на війну за Рідний Край:

„Шлях закурений хрестила.
Відірвать очей несила
Від сліду копит дзвінких..." (Стор. 44).

Тут кожна стрічка має зміст і дає образ. Це сильні стрічки. Сильна навіть та стрічка, що говорить про несилу, бо висказує міцний звязок поколінь:

„Я вигладжу турбот сліди.
Йдуть друзі — ти іди!
Чи матері заборонить,
Щоб не продовжити хоч мить?
Щоб не припасти до стремен
З словами ніжними як лен?
Благословінь не дать на путь?
Хрестом не огорнуть?" (Стор. 45).

Се вже не та мати, що вміє лиш заводити і за всяку ціну охороняти свій плід, навіть за ціну неволі Рідного Краю, аби лише синок жив та здоров був. Тут поетка кладе вже перед своїм народом ідеал матери-українки, яка свідомо висилає свого сина на бій. А що поетка знає, які чужі впливи роздирають іще дітей української землі, отже кінчить третю часть своїх поезій таким акордом:

„І батько відрічеться сина.
І брат піде на брата.
О, Люблена! О Ти, Єдина,
В багряно-княжих шатах!..." (Ст. 54).

Так. Добрий батько відречеться злого сина, який не хоче служити своїй Батьківщині, і брат піде на злого брата, який зрадив би її. Поетка оправдує боротьбу за добру справу Рідного Краю, навіть коли та боротьба найстрашніша зпоміж усіх: між рідними. Бракує тут тільки одного: щоб поетка своїм відчуттям і своєю вдумчивістю на підставі традиції, яку вона так знаменито відчуває, вказала в своїй майбутній творчости всій нації конкретний живий центр її, який олицетворював би одним Родом маєстат України, бо тільки при такім живім княжо-монархічнім центрі існувала українська держава на великих просторах. Ось консеквентний шлях такої поетки до правдивої величі — а майже все інше вона до неї вже має.

В часах очевидного упадку обичайности, коли серед інтеліґенції та в масах щораз більше видно наслідки зривання звязків з релігією як з одиноким правдивим жерелом упорядкованого життя, достойного культурних людей, в часі коли також в области духової творчости взагалі, в области політики і всего соціяльного життя відчувається перелом і прихід чогось нового, — в такім часі правдива поетка з відповідним напрямом почувань, ідеалів і думок може заважити на розвитку дуже важної справи, яка обходить всю націю. Сего зі щирого серця й бажаємо Вп. Авторці новой збірки правдивих поезій.

А. Ч.

*) Холити = пестити, виплекувати. — Ред.

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду",

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Минулого року померло 6 кардиналів: кардинал-дотарій Св. Отця Люїджі Капотості, префект св. Конґреґації Собору Джуліо Серафіні, архиепископ Нью-Йорку Патрик Гейс, префект св. Конґреґації Обрядів Камілльо Лявренті, б. архиепископ Оломунця Лев Скрбенський і варшавський архиепископ Олександер Каковський.

Нові труднощі в навчанні релігії в б. Австрії. Мін-во внутр. справ і релігійних віроісповідань видало новий розпорядок про навчання релігії в школах. На підставі розпорядку священики втратили право контролі метод навчання науки релігії, що більше, шкільні власти не вважають потрібним порадитись церковних кругів при іменуванні учителів релігії. Віденський архиепископ, кард. Інніцер, у звязку з тим розпорядком звернувся з рішучим протестом до державних чинників у Відні і в Берліні. Епископат поручив священикам дальше викладати релігію, хоч за те вони не будуть одержувати ніякої винагороди. (Пш. Катол., ч. 4).

В мінхенській архидіецезії число священичих покликань постійно росте. В духовній семинарії в м. Фрайзінґ є тепер 257 питомців. Такого числа не занотовано там від часу оснування семинарії. Сего року висвятять 54 питомців. У слідуючих пятьох роках мінхенська архидіецезія буде збагачуватися приблизно таким самим числом нових душпастирів.

В Берліні в останньому часі повстала нова форма душпастирської діяльности, що її завданням буде навчати релігію і піклуватися духовими потребами молоді партійних формацій, яка відбуває службу в таборах праці і спортового та військового вишколу і тому живе здалека від родинних огнищ. З ініціятиви німецьких ординаріятів у кожній діецезії призначено до сеї праці кількох священиків. Їх обовязком буде їздити від села до села, від табору до табору, щоби влекшити молоді виконування релігійних практик і спішити їй в разі потреби в духовною підмогою. Нову організацію душпастирської праці названо „Католішер Апостельдінст". (КАП).

В Любляні, столиці католицької Словенії, відбудеться с. р. міжнародній конґрес Христа-Царя. Працями проводить єпископ Ґриґорій Розман, голова постійної комісії міжнародніх конґресів у честь Христа-Царя. Згідно з бажанням Св. Отця праці і студії сьоторічного конґресу будуть відбуватися під проводом визначних католиків усіх країв на тему: „Сучасне християнське відродження."

У Франції в останніх літах завважено велику недостачу священичих покликань. В тій справі відбувся недавно конґрес у м. Ренн (Бретанія), який ствердив, що в 1900 р. було у Франції 33.000 парохів, в 1920 р. тільки 30.000, а в 1925 р. те число впало до 21.000. Тепер 12.000 французьких парохій не має парохів так, що часто один священик мусить обслуговувати кілька парохій. У Франції почалася акція проти того. Висліди її вже замітні. Коли в 1925 р. у всіх французьких духовних семинаріях було всего 6.500 питомців, то в 1935 р. те число зросло до 10.000, і тепер постійно росте.

В Лімі (стол. Перу) відбулася недавно конференція католицького епископату, на якій порішено зорґанізувати краєвий евхаристичний конґрес в 1940 р. Наради перувянських епископів звернули також увату на те, що полудньово-американські краї стали тепер тереном безбожничої та комуністичної пропаґанди, якій треба протиставитись з усіх сил.

Японські католики будують катедру. Біля м. Наґасакі приступили до будови великої катедри в честь св. Пилипа де ляс Казас. Сей великий мексиканський місіонар погиб разом з 25-ма іншими мучениками в 1597 р. якраз на тім місці, де будується нова катедра. Кошти будови покриють в цілости японські католики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. Волошин і мін. Ревай повідомили центральне правительство в Празі, що не візьмуть участи в засіданнях центрального правительства доти, доки Прага не відкличе ґен. Прхали зі становища третього міністра Карпатської України.

В ХУСТІ відбулася на днях міжміністеріяльна конференція при участи представників війська, жандармерії і поліції. Нарада ствердила, що існує найтісніша і згідна співпраця всіх чинників для добра Карпатської України.

В КОРОЛЕВІЙ над Тисою чеські жандарми напали на ґрупу членів „Карпатської Січі" і ранили трьох січовиків. Краєвий комендант жандармерії виключив зі служби трох жандармів виновників того інциденту.

В ПОЗНАНІ відбулося польське віче в українській справі. Польський посол з Тернопільщини Жиборський виголосив промову, в якій взивав познаньчиків, щоб на східні землі висилали тільки своїх найлучших людей, які мають творити там польські станиці.

У 32-ох МІСТАХ Великопольщі (Познанщини) відбулися вибори до міських рад. На 436 мандатів ендеки здобули 229, ОЗОН 60, „Стронніцтво Праци" 45, ПІС 7. Інші ґрупи здобули по кілька мандатів.

ПОЛЯКИ В ҐДАНСЬКУ з трудністю знаходять працю. Се одна з причин заогнення польсько-німецьких взаємин. („Курєр Пор.", ч. 21).

ЯПОНСЬКИЙ КОНСУЛЯТ має незабаром повстати у Львові. Консулем мають призначити секретаря японського посольства в Варшаві Ясутсуга Гота. Він був передтим консулем в Одесі і Владивостоці.

ЛИТВА хоче будувати свою „Ґдиню" при устю ріки Святої. На будову нової пристані ухвалив литовський сойм 2 мільйони літів.

В РАЗІ ВІЙНИ МІЖ ІТАЛІЄЮ ТА ФРАНЦІЄЮ Югославія має заняти становище невтральности прихильної для Італії. Таке мав приректи Стоядінович гр. Чіяновi.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР Чіяно має прибути до Берліна, щоб взяти участь у націонал-соціялістичних торжествах в дні 30 січня. Та візита має дати нагоду до заманіфестування італійсько-німецької солідарности в справі кольоніяльних домагань.

Б. ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ П. Бонкур заявив м. ін.: Не хочу бути пророком, але я готов загарантувати, що після упадку Барсельони Франція недовго буде чекати на італійський ультимат, який схоче забрати Франції те, чого Французи однодушно не думають віддати.

БАРЦЕЛЬОНУ, столицю червоних в Катальонії, заняли в четвер в полудне повстанці майже без бою. Вона має поверх мільйон мешканців.

СИЛЬНІ ВІДДІЛИ ПОЛІЦІЇ пильнують м. Чекерс, де англійський премієр Чемберлен проводить „вікенд" (суботу і неділю).

В АНҐЛІЇ скріплено охорону всіх електрівень у звязку з кількома бомбовими замахами і заострено контролю над особами, які прибувають до Анґлії.

ІРЛЯНДСЬКІ ТЕРРОРИСТИ зачинають виступати проти ірляндського правительства і проти його премієра де Валєри. Вони закидають де Валєрі „зраду" національних ірляндських інтересів.

АМБАСАДОР АМЕРИКИ в Китаю приїхав до Вашинґтону й заявив през. Русвелтові, що тактика партизанської війни в Китаю показалася успішна. Війна там ще далеко не рішена.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Ряд визначних державних мужів захворів як слідує: Муссоліні на остре запалення тунісового виростка, Ґітлєр на сильне пертя на зовні, Чемберлен на ревматизм: боїться зміни погоди, Союз Народів на старечий занепад. („Муха", ч. 4).

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Чому паде експорт дерева? Заходом Синдикату Деревних Інтересентів у Львові відбулася конференція експортерів, на якій обговорено причини спадку в експорті дерева і сформуловано під адресою правительства домагання, які мають причинитися до поправи положення вивозу дерева. Статистичні дані виказують, що загальний тоннаж вивозу дерева з Польщі в 1938 р. (за 11 місяців) зменшився, хоч в порівнанні з р. 1937 дещо зріс, все таки треба взяти під увагу, що зріс тільки вивіз дешевих лісних виробів, натомість вивіз дорощих півфабрикатів значно впав. Сей упадок вивозу дерева слідний не лише в Польщі, але і в інших краях. Найбільшу обнижку вивозу стверджено в оборотах з Анґлією, найбільшим консументом дерева на міжнародньому ринку. Поодинокі експортери вказали на ріжні причини упадку вивозу: 1) на високі кошти залізничого перевозу і 2) високу ціну сирівця, яка приватним тартакам не дає можности купити сирівець у властивому часі і тимсамим унеможливлює конкуренцію з деревом, яке походить з інших країв. Крім того в останніх місяцях ріжні події міжнародньої ваги вплинули на зменшення вивозу дерева з Польщі. В першу чергу вплинули на те події в Ґданську, які приневолили більшість тамошніх експортерів до ліквідації своїх складів. Приватний вивіз дерева не має сьогодні ні одної переладункової пристані, якою міг би без труднощів послуговатися у своїй вивозовій діяльности. У ґдинській пристані заведено прикордонну полосу, через що експортерам або їх заступникам не позволяють перебувати у Ґдині продовж часу, який їм потрібний для поладнання їх фахових інтересів. У висліді дискусії рішено предложити урядовим чинникам відповідний меморіял і висунути слідуючі домагання: 1) конечність обнижки залізничої перевозової тарифи в напрямі пристаней Ґдині і Ґданська; 2) запевнення можности достави сирівців приватним тартакам і зірвання з політикою уштивнювання цін в державних і приватних лісах; 3) стримання повені проектів, які непокоять приватну господарку деревом; 4) обнижка високих коштів суспільного обезпечення; 5) обнижка краєвої поштової тарифи; 6) обнижка оплат і скасування обмежень при видаванні паспортів експортерам у фахових справах; 7) забезпечення свободи рухів експортерам на терені Ґданська; 8) уділення кредитової підмоги експортерам; 9) уділення кредитів приватним експортерам і забезпечення цілости курсу валюти у вільнодевізових краях, згл. відповідне вирівнання страт, які експортери поносять при упадку курсу валюти у краях, що є поважними відборцями дерева з Польщі. — На конференції підкреслено, що тільки швидке полагодження тих домагань поправить вивіз дерева і його зріст і тимсамим збільшить вплив девіз у біжучому році.

Зріст числа населення в ЦОП (Центральному Окр. Промисл.) за перших 6 місяців 1938 р. був такий: Ряшів 24.1%, Сандомир 28.7%, Тарнобжеґ 49.7%, Мелец 57.7%. Річ ясна, що зі зростом промислу, коли він буде калькулюватися, ростиме дальше число населення тих міст.

Від Ромунії бере Німеччина постійно четверту часть всеї продукції її нафти і в розрахунках платить так, що коли передтим одна німецька марка була рівна 28 леям, то тепер одна марка рівнається 40.50 леям.

Ромунська адміністрація водних шляхів і пристаней в Букарешті поручила німецькій фірмі виконання інсталяції машин для 29 збіжевих сільосів, поемности 164.000 тон за 5 мільонів нім. марок. Іншій німецькій фірмі поручено збудувати потрібні будинки.

Гумор. — Зелені свята припадають перед Великодними, коли календар читати ззаду.

НОВИНКИ

В Чорткові відбулася розправа проти о. Романа Гузана, адміністратора гр.-кат. парохії в Тудорові, обвинуваченого за зневагу польського народу і польської держави. Суд не повірив свідкам оборони й на підставі зізнань пятьох поляків засудив о. Гузана на кару 8 місяців безоглядної вязниці. Засуджений вповів апеляцію.

Львівська Адвокатська Палата потягнула до дисциплінарної відповідальности д-ра Костя Левицького за виповнення в українській мові офіціяльного квестіонара Адвокатської Палати. Д-р Кость Левицький відкликався до Начальної Адвокатської Ради, яка тепер має вирішити ту справу.

Інвестиції у Сх. Галичині. Міністерство суспільної опіки, заведення суспільних обезпечень і фонд праці виготовили пляни інвестиційних праць на терені Східньої Галичини. Міжміністеріяльна комісія має незабаром розглянути ті пляни.

Сотник Осип Думін приїхав з Кеніґсбергу до Берліна й виголосив у німецькій мові відчит п. з. „Німці в українській армії" в салі Українського Наукового Інституту.

300 великих статтей про Україну появилося у грудні м. р. в паризькій пресі та в кількох провінціяльних часописах.

Староство в Добромилі заборонило діяльність кружків „Рідної Школи" у двох шляхотських селах: Терлі та Либуховій.

Нові польські костели будуються в Турчанщині, в селах Комарниках і Борині Вижній. Одночасно повстав плян будови костела в Турю.

Джерела земного ґазу викрили в Хідновичах коло Перемишля.

В Журавні пов. Жидачів посвячено польську молочарську кооперативу.

Дім польських осадників має повстати в Рівному на Волині. В ньому знайдуть приміщення польські ґуртівні, крамниці, бюра польських суспільних організацій і т. п.

В Познані вирішили конкурс на польську катол. повість, оголошений перед роком Начальним Інститутом Катол. Акції. Першої і третої надгороди не признано нікому. Другу надгороду (1000 зл.) признали Іванові Добжаньскому з Варшави за повість п. з. „Оттонів обіт". Назагал прислано на конкрус 60 праць. З них 59 не відповідало вимогам конкурсу.

В Варшаві, як звідомляє польська преса, за один недільний вечір 25 людей зломало собі руку або ногу. Місто по відлизі вже в болоті.

Польська поліція має одну головну команду у Варшаві, 16 воєвідських команд, 16 слідчих урядів, 6 команд міста, 8 команд повітів і міст, 225 повітових команд, 61 слідчих виділів, 2.729 постерунків, 10 компаній поліційної резерви, 1 компанію запасу рядовиків у Жирардові, 1 кінний дивізіон, 2 швадрони поліційного запасу, школу старшин і рядовиків, 876 старшин, 291 урядовців, 29.926 рядовиків та 726 нижчих функціонарів. Річно видається на поліцію 100 міл. зол.

Гумор. — Знаєш, навіть Шекспір не міг писати, коли в кімнаті було темно.

В залізничих поїздах між Варшавою і Ґдинею знов появилася банда, яка наркотиками усипляє подорожних й обкрадає їх. На днях потерпіли так два купці з Лодзі.

Секретаря коморника в Тушині, Казя Зеліньского, засудили за фальшування квітів і привлащування собі чужих грошей на 8 місяців тюрми.

В Москві видають десятий том творів Пушкіна. До нього ввійшли досі недруковані твори.

В басейні ріки Ками в СССР мала появитися нафта в більшій скількости.

В Москві помер різьбар Щеков, творець першого памятника Леніна, виставленого в Ленінграді, та автор проєкту мавзолею Леніна в Москві. Щеков був одним з нечисленних російських різьбарів, які в часі революції станули по боці большевиків.

Мадярські власти відібрали дебіт французькому щоденникові „Парі Міді".

Уступлення дра Шахта, президента Банку Німеччини, викликало в цілім світі велике вражіння. Майже вся загр. преса пише, що тепер німецька господарка піде вже нестримно шляхом збільшування зброєнь та загр. експанзії й тимсамим інфляції. Шахта вважають загально ґеніяльним економістом, але з сего ще не виходить, що він мав рацію, кажучи, що Німеччина досягнула вже верх свого господарського розгону і треба його спинити. Тій його думці спротивилися рішаючі чинники. Хто матиме рацію, покаже щойно будучність.

В палаті кард. Інніцера у Відні урядова комісія перевела реєстрацію памяток мистецтва. При тій нагоді занотовано брак золотого хреста й епископського ланцюха, які вкрадено кардиналові підчас нападу на епископську палату.

В Німеччині скасовано кілька поїздів, щоб заощадити смарів, потрібних до военного промислу.

В Римі відбувся на днях шлюб княжни Марії Сабавдської з князем Людвиком де Бурбон Парма при участи італійської королівської пари та Муссоліні. Зараз по шлюбі молода пара відвідала Св. Отця й кард. Пачеллія.

Підчас пробного лету американський мисливський літак „Куртіс Гавк" осягнув скорість 920 км. на годину, що становить світовий рекорд скорости.

Астрономи Козік і Пельтієр відкрили нову комету, яка буде називатися кометою Козіка.

В Парижі вийшов музичний альманах. В ньому стверджують, що за останніх 10 літ винайшли на всьому світі 369 нових музичних інструментів, але тільки 12 з них має якусь вартість.

Справлення похибки. Через недогляд коректора в заголовку вступної статті попереднього числа напечатано: „Про священичих вдів й сиріт та про инші справи"..., а має бути: „Про священичих вдів і сиріт і про инші справи"...

Гумор. — Злобна. — Одна пані питає на балю свою знакому: Як вам, пані, подобається мій плащ з горностаїв? — Подобається. А ви самі годували тих кріликів?

Гумор. — Пасажир в поїзді у Закопанім питає кондуктора: Чи тут не можна б дістати води Франца Йосифа? — Та на що? — Бо може нарешті поїзд рушив би... („Врублє", ч. 3).

Туреччині дали Німці 150 міл. марок кредиту в ціли закупна у них машин й уряджень фабричних інсталяцій.

В Японії з року на рік меншає скількість студентів медицини. С. р. до 13 медичних шкіл вписалося тільки 1.241 кандидатів.

В Австралії панує така спека, що в часі трьох днів 41 осіб померло на сонячний удар. Температура доходить до 90—98 степенів Фаренгайта.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Володимир Яримович,** парох і декан у Росільній, станиславівської діецезії, богородчанського повіту, помер нагло 28. XII. м. р. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Нинішня любов.
АПОЛЬО: Жебрак у багрянці.
АТЛЯНТИК: Баніт.
МУЗА: Моделька і Готель у Тиролі.
ПАКС: Остров у вогні.
СТИЛЕВЕ: Прокуратор Андреев.

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 3 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 2 lutego 1939. № 8 (1208).
Рік XIV. Львів, четвер, 2 лютого 1939. ч. 8 (1208)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Промова Гітлєра

Дня 30. І. в опері Кроля зібралася німецька державна рада. Вона зложена з 855 послів, з того 73 з б. Австрії та 41 з Судетів. По одноголоснім продовженні повновластей теперішньому правительству до року 1943 промовив канцлер Гітлєр. Він представив, як у 1933 р. немов чудом уратувалася Німеччина перед схаотизуванням і большевизмом. Підчеркнувши приязнь з Італією висказався про те, що головно становить підставу до проводу. Зазначив кілька разів дуже тяжке господарське положення Німеччини, спліндрованої демократичними державами, які забрали німцям кольонії, й заявив, що Німеччина домагається звороту тих кольоній. Заперечив немов би в Німеччині когонебудь переслідувано за релігійні переконання, вичислив міліони, які німецька держава дала за його влади обом головним віроісповіданням, і підчеркнув, що коли Церкви уважатимуть такий стан невиносимим, то він готов перевести розділ між Церквою й державою, який є в Америці. Згадав всі держави довкруги, між ними особливо тепло Польщу і пок. марш. Пілсудского. Щодо Італії зазначив, що коли вона знайдеться у війні, все одно з яких причин, то Німеччина знайдеться при її боці. В сій промові були лекші виступи проти большевиків, ніж звичайно, острі проти жидів. Закінчив промову словами: „Дякуймо Всемогутньому Богові, що поблагословив наше покоління і позволив йому пережити такі години". В слідуючім числі подамо докладніший зміст промови Гітлєра, особливо тих уступів, що дотичать справ Церкви і кваліфікацій доброго проводу.

Німецька артилєрія вже в Лібії?

„Маншестер Ґардіян" пише, що значні транспорти німецьких військ з Австрії, Прусії й Баварії їдуть у напрямі Бреннеру та що німецька артилєрія появилася вже в Лібії. Той часопис твердить, що Гітлєр і Муссоліні вже порозумілися в справі допомоги, яку в разі вибуху італійсько-французької війни Німеччина мала б дати Італії. Се останне дійсно потверджує промова Гітлєра.

Греко-католиків примушують будувати костел.

„Український Бескид" в ч. 4 приніс отсю інформацію: „В найдальшім закутку Збаражчини є невеличке село Щавнівка, в якім є 80 господарств, з яких 60 належить до греко-католиків а 20 до римо-католиків. У селі є наша дочерна церква, приналежна до парохії в Пальчинцях. Тепер почали будувати костел у Щавнівці для тих 20 родин римо-католиків і примушують протизаконно греко-католиків зі Щавнівки, Пальчинець і Кошляк до робіт при будові костела! Наших селян примушують будувати костел і звозити будівельний матеріял, хоч шарварок селяни обовязані виконувати лише при направі доріг чи інших публичних роботах. До того цей шарварок примушують робити під наглядом місцевих римо-католиків. З цього приводу між населенням панує велике обурення".

Анґлійський міністр у Карпатській Україні.

До Хусту приїхав б. міністр анґлійських кольоній Веджвуд Бен. Передтим був він у Львові, де говорив з Митр. Шептицьким і послом Мудрим. Веджвуд хоче пізнати положення в Карпатській Україні. Польська преса, що принесла сю вістку, додає від себе: „Досі невідомо, в чиїм імени ділає б. анґлійський міністр і що властиво мають означати його розмови".

Убили римо-катол. священика.

В селі Заґлоба коло Ополя, пов. Пулави, застрілили р.-кат. пароха В. Валєнціка. Напасників було 4. Три з них звязали господиню й перешукали помешкання, 4-й стояв на сторожі і здається, що то він стріляв до покійного. Одні кажуть, що се рабунковий морд, інші, що пімста комуністів, яких кс. В. поборював.

Стан італійської армії.

Паризька ґазета „Фіґаро" пише, що італійська сухопутна армія має тепер 21 корпусів. Вони обіймають 51 дивізій піхоти, 14 дивізій спеціяльних військ, 7 ґруп граничної сторожі і 3 ґрупи для оборони островів. Три корпуси стаціоновані в Турині, Александрії і Ґенуї. В Лібії є два корпуси. Корпус моторової зброї стоїть в Падуї, корпус панцирної зброї в Мантуї, альпейський корпус на просмику Бреннер і спеціяльний кольоніяльний корпус у Лібії.

Значіння здобуття Барцельони.

Вістка про здобуття Барцельони повстанцями наспіла перед самим замкненням попереднього числа „Нової Зорі". Тому ми не вспіли дати ніякого насвітлення тому важному фактові. А він має многократне значіння. Передовсім здобуття Барцельони се доказ, що авторитарні держави ділають не тільки застрашуванням противника, але й силою зброї. По друге здобуття Барцельони вирішує також справу здобуття Мадриду. По третє здобуття Барцельони рішає про оточення Франції авторитарними державами з трьох сторін, тим самим ослаблює становище тих держав, що союзами звязані з Францією. По четверте здобуття Барцельони звертає на якийсь час увагу Німеччини на Захід і тим самим відвертає її хвилево від сх. Европи, хоч і скріпляє становище її також на Сході.

Несамовита секта „почитателів чорта".

(ПАТ) Поліція в Клюж'і (Семигород) увязнила численних приклонників секти „почитателів чорта". Вони відправляли свої „набоженства" завше вповночі, чорно одягнені і в чорних масках, складаючи на вівтарі в жертві чорну собаку, яку вбивали дві жінки, на чорно одягнені. Потому справляли торжественний похорон убитій собаці в чорній домовині. На подвірю дому, де збиралися сектярі, поліція знайшла збірну могилу великого числа собак, ужитих на жертви. (Річ ясна, що така несамовита секта могла появитися тільки на ґрунті релігійно зовсім забагненім. Се не ворожить нічого доброго).

ФУНК

Або: „Друга революція" в Німеччині у звязку з промовою канцлєра Гітлєра та в освітленні чужої преси.

Канцлєр Гітлєр у своїй промові з 30. І. отверто, кілька разів і з притиском підчеркнув, що господарське становище Німеччини дуже тяжке. У звязку з тим треба й оцінювати уступлення дотеперішнього керманича її Державного Банку та прихід нового.

На місце безпартійного Шахта прийшов стопроцентовий націонал-соціяліст Функ і обняв керму Державного Банку Німеччини. З того приводу в цілім світі повстав у пресі такий крик, що заглушив навіть рветес, викликаний несподіваними вибухами бомб у Лондоні, Манчестері та інших анґлійських містах.

Найголосніше кричить французька преса. Вона ще ніколи так не журилася долею Німеччини як журиться тепер. Нпр. щоденник „Попілєр" пише, що „аж тепер Німеччина не видержить тягару безпощадної війни". Але замість тішитися тим, кричить, що „коли господарі Німеччини ще не зовсім осліпли, то повинні бачити се". І впевняє французів, що господарі Німеччини дійсно побачать се і на війну не відважаться. Словом, можна б спокійно спати, якби не інший французький щоденник, що висказує якраз противні думки з приводу уступлення Шахта і приходу Функа. Се „Евр." Він пише, що Ріббентроп, міністр, заґр. справ Німеччини, був головним противником Шахта і довів до його упадку, бо Шахт противився дальшим видаткам на великі зброєння Німеччини. А Ріббентроп, так каже „Евр", думав, що як Німеччина буде дальше зброїтися, то вимусить на слабших державах все, чого тільки забажає, навіть найбільш неправдоподібні річи.

Анґлійські щоденники беруть ту справу передовсім з господарської точки погляду. І так „Івнінґ Стандард" пише, що в Німеччині при зрості цін народ почав роптати. Тоді крайне крило нац. соц. партії, до якого належать м. і. Гімлєр, Лей, Геббельс і Гес, зачало натискати на канцлєра Гітлєра, щоб він зарадив дорожнечі. І подавало простий спосіб: вивласнення капіталістів. Се й має переводити в життя новий начальник Державного Банку Німеччини др Функ. Другий лондонський щоденник „Дейли Телеґраф" лякає анґлійців ще з іншого боку дром Функом: він, каже, перестане сплачувати заграничні довги Німеччини, які Шахт все таки платив, навіть коли розрахунковий білянс Німеччини був пасивний. На те замічує третий лондонський щоденник „Дейли Експрес", що тоді впаде не тільки кредит Німеччини, але завалиться і вся її фінансово-господарська будова. Словом, журяться Німеччиною так, як іще ніколи не журилися.

А знов інша заграница преса оповідає інші історії, з якими звязує справу уступлення Шахта і приходу Функа. Зміст: Гітлєр, каже, у пращальнім листі до Шахта написав таке: „Ваше імя назавше звязане з першим періодом національного зброєння". Уважайте, каже, написав „з першим періодом". Значить, буде і другий період зброєння, коли був перший. А що Шахт противився дальшим видаткам на ще більші зброєння другого періоду, отже Гітлєр подякував

йому й іменував Функа начальником Державного Банку Німеччини. Се, пишуть, грізний знак, що Німеччина йде шляхом різких рішень. Шахт, кажуть, домагався зменшення видатків особливо на дальші зброєння. Тоді треба було б відправити багато робітників з фабрик амуніції та зброї, й наступило б знов безробіття. Гітлер свою головну заслугу бачить в тім, що зліквідував безробіття, отже не міг згодитися на плян Шахта. Тому великі зброєння Німеччини триватимуть дальше. А се можна робити тільки двома способами: інфляцією і конфіскатою. І то тільки якийсь час. А що гітлеризм виринув як рух, який протестував проти конфіскати майна середної кляси інфляціями, отже він мусить скінчити соціялізацією господарства. Все те приспішило заняття Судетів, країни промислової. Разом з нею прибули мільони ротів, які хочуть їсти, а та країна відрізана від своїх хліборобських підстав, що лишилися при Чехословаччині. Відси походять змагання німців включити Чехословаччину в німецький господарський організм і довести також до господарської вассалізації (залежности) інші середньо-европейські й балканські держави, щоб діставати від них хліба й сирівців для німецького промислу. Одначе се вже викликало свого рода торговельну війну з Англією, яка при всім своїм бажанні мира не може добровільно уступити німцям великі ринки свого збуту. Так замотується ситуація й усі ждуть, як її спробує розмотувати Функ, новий муж Провидіння в области німецької господарки.

Лондонська преса не перестає займатися справою уступлення Шахта. „Дейли Мейл" пише, що в Німеччині скрита інфляція триває властиво від 1935 р. і тому накопичився там внутрішній довг у висоті 65 міліярдів марок. Прихід Функа се знак, що Німеччина переходить уже до цілковитої інфляції. Так і зрозумів се німецький нарід, бо горячково купує тепер всякі товари, недвижимі маєтки і ріжні цінности. Рівночасно привернено престіж і привілеї т. зв. „ударним відділам", ослабленим по відомій чистці в 1934 р. Тому в Берліні заговорили про здійснення „другої революції", зірваної в 1934 р. Се знак дальшої мілітаризації Німеччини.

Та мілітаризація очевидно поступає. І річ ясна, що коли б прийшло до війни, то Німеччина боролася б з рішучістю розпуки, що й заявив виразно канцлер Гітлер у своїй промові з 30 січня с. р.

Українське питання

В Парижі вийшло 49 ч. тримісячника: L'Esprit International, The International Mind, Dotation Carnégi Centre Européen з датою 1 січня 1939 р. Се видавництво фондації Карнегія для піддержання світового мира. В ньому працюють такі світові політики як Муррей Бутлер, льорд Малькольм Гайлей, граф Карло Сфорца, Е. Гельдрінґ, Е. Прітвіц, граф Телекі, граф Менодорф, Б. Унден й ін. L'Esprit International (Міжнародня Думка) се збірник думок про закордонні відносини і справи, се одночасно збірник розвідок і розправ цивілізованого світа як і приязних співпрацівників поступу цивілізації, для піднесення торговлі і промислу, для поширення освіти і виховання. В останньому числі названий журнал помістив статтю про Україну п. з. „Autour du problème ukrainien" (Довкруги українського питання) пера б. міністра З.О. УНР. Василя Панейка.*)

Автор насвітлює українське питання вже по створенні Карпатської України, описує географічне положення України, висловлює цікаві погляди на політику мін. Бека супроти Карп. України та згадує новіші спроби визволення України і ріжні події з біжучого життя.

Тут наведемо деякі думки з сеї брошури. „З хвилею, коли на европейському політичному виднокрузі зникла сцентралізована чехословацька республика і коли її місце заняв зовсім новий політичний твір, спертий на інших засадах і втягнений в іншу політичну систему, — вийшла з тисячелітнього забуття і відразу заняла одно з перших місць у світовім зацікавленні маленька гірська, лісиста країна. Рідкі славісти, виспеціялізовані у студіях над сим найбільш призабутим закутком Европи, перед договорами з 1919 р. називали її „мадярською" Руссю, а по створенні Чехословацької Республики означали її назвою „Підкарпатської Руси". Щойно молоде правительство змінило назву на „Карпатську Україну". Автор дивується, що якраз Німеччині припала роля започаткувати приміненння засади самовизначення народів у середній Европі, тій самій Німеччині, яку весь світ критикував за її методи супроти своїх расових і релігійних меншин.

Далі автор представляє географічну сторінку українського питання в Европі. Опісля згадує про українську кольонізацію в Азії, яка має велике політичне значіння, пише про Зелений Клин („Ukraine Verte"), про українську еміґрацію в Америці й Канаді та про те, кілько українців на світі й чи можна мати довіря до „офіціяльних" статистик.

Зчерги автор описує співжиття українців з сусідами.

Політика п. Бека може заскочити тільки поверховних обсерваторів, які не знають минулого й основних зусиль полъськости; сей польський міністр продовжує, безумовно в дуже талановитий спосіб, традиції зовнішньої політики колишньої як і відродженої Польщі.

Автор насвітлює українське питання з трьох ріжних сторін, з точки погляду державної рації Росії, Польщі й Німеччини. У відношенні Росії до українців автор розріжняє два наставлення: 1) царський режім, політика Николая І, політика кн. Адама Чорторийського і т. д. і 2) большевицьку політику. Більше місця присвячено політиці СССР супроти українців. Тут можна завважити два періоди. В першому Росія фаворизувала совітську Україну. Україна мала тоді великий вплив на зовнішну політику СССР; українці займали відповідальні пости у совітській дипльоматичній службі; СССР вів свою політику у відношенні до Польщі по думці і після бажань України; в полуднево-східній частині Польщі була тоді замітна українська ірредента з совітофільською закраскою. Деякі совітські публіцисти думали навіть про поширення совітської України на всі території з українською більшістю. Тоді здавалося, що СССР покинув епоху воюючого комунізму і що на величезних евразійських просторах совітської імперії повстане режім здорової, селянсько-робітничої демократії, вільної, поступової, цивілізованої й дуже багатої. Та сей період нагло скінчився. Прийшло жорстоке пробудження.

Великий зріст впливів України в СССР занепокоїв Польщу. Польща порозумілася з СССР і обі ті держави зачали йти разом... Почалися процеси Союзу Визволення України, інспіровані ззакордону. На думку автора, Польща здобула тоді один з найкращих успіхів своєї політики: вирвала Совітам український атут, перетягнула Москву на свою сторону і завдала їй велику поразку на шахівниці національностей східної Европи. „В теперішніх умовинах білянс російсько-українських взаємин представляється дефіцитово". В еміґрантських політичних кругах взаємини між москалями й українцями ще більше ворожі. З українського боку виступає молодий, вузький і агресивний націоналізм, а з російського вперте неґування українськости, засліплення перед доконаним фактом зірвання єдности сх. словян".

Автор уважає, що Україна не може жити у вічно ворожому наставленні до Москви, бо між обома державами і народами нема властиво ніякого важкого спору (différend), обі держави не мають ніяких природних ні стратеґічних кордонів і то на просторі 3.000 км. Коли Франція видає міліярди на укріплення 300 км. спільних кордонів з Німеччиною, то що зробить молода українська держава, щоб забезпечити своїх 3.000 км.?... Крім того українська держава вже частинно перенаселена може знайти терени експанзії й кольонізації тільки в центральній Азії та на Далекому Сході...

Після упадку чехо-словацького бастіону перед Німеччиною відкритий шлях на Схід і полудневий Схід. Повстання автономної Карпатської України се перший крок на тім шляху. Українську проблему започаткували німці. Чи в тій частині Европи зачнеться нова доба? Чи стане вона добою німецького порядку, ґерманського мира чи ґерманської війни? „Німецька сторінка українського питання багато темніша ніж сторінки російська й польська". Автор просить вибачення в читача, що його завваги про українське питання кінчаться знаками питання а не висновками і відповідями, яких він не хоче ризикувати. При кінці пише: „Одно лиш певне. В сій хвилі Німеччина має „ґеополітичну" базу, яка може започаткувати велику політичну діяльність в напрямі на Схід і полудневий Схід. Чи вона вже дійсно рішена до діяльности в тому напрямі? Таке рішення вимагало б ґарантій для західних границь Німеччини, чого не можна собі представити інакше як у формі остаточного порозуміння з Францією й Великою Британією, яке рівналося б „вільній руці" на Сході. Далі автор застановляється над тим, чи у своєму поході над Дніпро Німеччина піде разом з сучасною Польщею, чи мимо її волі... Автор сумнівається в перемогу Німеччини над СССР, який „якби воно не було є спадкоємцем тої самої Росії і тої самої України, де продовж історії тільки наїздників потерпіло невдачу, як монґоли, шведи Карла XII, наполеонська армія, не враховуючи поляків Пілсудского з 1920 р."

*) Ся стаття появилася відтак окремою брошурою. Basile Paneyko: **Autour du problème ukrainien**, extrait de l'Esprit International The International Mind. Dotation Carnègie, Centre Européen, 17 bd Saint-Germain, Paris. 1 janvier 1939. 13-e année. Nr 49. Librairie Hachette, 79 Boulevard Saint-Germain, Paris (VI-e). Брошура має 20 сторін друку і 6 розділів у тексті.

Ліси в Европі

Найбільше ліса в Европі має СССР, бо 240 міліонів гектарів, з того 74% чатинних лісів. З тих лісів витинають там річно 303 міл. куб. метрів дерева, вивозять коло 12 міл. Три північні держави Европи, Фінляндія, Швеція й Норвеґія мають 25, 23 і 7½ міл. гектарів ліса, з того 70—80% чатинного. Продукують річно 44, 48 і 10 міл. куб. м. дерева, вивозять за кордон Фінляндія 12 міл. к. м., Швеція 10.7. Німеччина і Франція мають також значні ліси: 12.7 і 10.5 міл. гектарів, з чого 71 і 29% чатинних. Їх річна продукція виносить 42.2 міл. куб. м. і 25 міл. куб. м., але се для них не вистарчає і вони купують річно за кордоном коло 14.5 і 7 міл. к. м. Польща і Югославія мають 7.9 і 7.7 міл. гектарів ліса, з того 75 і 22 проц. чатинного. Річна продукція 17 і 13 міл. к. м. Польща вивозить за кордон 7 міл. куб. м. (40% своєї продукції), Югославія тільки 2 міл. Чехословаччина, Австрія й Ромунія мають 4.7, 3.1 і 6.5 міл. га лісів, з того чатинного ліса 55, 84, 25 проц., річна продукція 14.6, 9.5 і 20 міл. куб. м., вивозять за кордон 1.6, 3.4, 2.3 міл. к. м. Форсовно використовує свої ліси Італія, бо з 5.6 міл. га (16% чатин.) продукує річно 15 міл. куб. м. і купує за границею ще 6 міл. к. м. Розмірно мало ліса зуживає внутрі Польща, бо у значній мірі вживає вутля як топлива.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Рада на українців у Польщі

Виленське „Слово" в ч. 25 принесло статтю Владислава Студніцкого, в якій він пише, що „будова України проти Польщі се абсурд і треба щоб українська справа була розвязана з поляками, а не проти поляків". Далі автор застановляється над тим, що зробити з українцями в Польщі на випадок будови української державности над Дніпром і пише: „На мішаних теренах, як у Сх. Галичині так і на Волині, ми (поляки) занадто поважна сила, щоб дати себе виперти при приналежности тих провінцій до Польщі; занадто поважну силу творять наші противники, щоб не знайшовши відпливу в іншу сторону не протиділали закінченню процесу асиміляції всього населення краю. Всі активні українські й русинські(?) елементи в польській державі ділають на її погибіль; можуть скоординуватися з нами тільки вразі поставлення нами на денний порядок відбудови української держави поза межами польської держави. У відбудованій українській державі знайдуть вони примінення для своїх сил; там також на широких просторах совітської України знайдуться кольонізаційні терени для українців і русинів з Польщі". Перевезення сімох міліонів українців з Польщі на Україну се для автора статті просто ніяка трудність: „Переселення міліона греків з Туреччини до Греції, турків з Греції і Болгарії до Туреччини, усунення з турецьких приграничних провінцій чужоплемінного населення виказує, що можливе сьогодні при нинішних середниках комунікації, нинішній техніці, нинішних фінансових операціях..." Забуває, що німці обчисляють кошти виселення пів міліона жидів на 13 міліярдів зл. (не кажучи вже про перешкоди засадничої натури).

Пресовий декрет „урядує"

Тижневик „Просто з мосту" приніс цікаву критику пресового декрету в світлі практики, а саме фейлетону З. Новаковского про послів і сенаторів і полеміки з тим фейлетоном двох маршалів.. Тепер, пише „П. з М.", всі „зрізані" автори можуть присилати спростування: „Неправдою є, що моя книжка дурна, а правдою є, що вона мудра". І муситься таке містити, хіба що був би судовий присуд про глупоту тої книжки, — тоді ні. Таке вже дійсно діється: недавно знаний критик З. Василевский оповістив критику книжки Лятавца про Норвіда, а той урядово спростував!.. Отже іспит випав для декрету несвітло: результати мають характер абсурдальний, пише ІКЦ в ч. 29.

„Bałtyk — to polskie Mare Nostrum"

Так пише „Курєр Варш." в ч. 29 реферуючи нову книжку інж. Гінсберга п. з. „Чи Балтик се замкнене море?" (Ст. 184 з мапами). Автор книжки виступає проти думки, що Польща не зможе всупереч волі німців виплисти з Балтику на отвертий океан і тому шкода вкладати гроші в польську воєнну маринарку. Він пише, що німці в часі війни панічно боялися кожної поголоски про співпрацю англійців з рос. на Балтику і доказує, що співпраця англ. фльоти з фльотою одної з держав над Балтиком довела б і в будучій війні до погрому тої держави, яка хотіла б замкнути Балтійське море. В тій цілі треба Польщі бодай 10 разів сильнішої фльоти ніж має.

Поляки на Буковині

На сю тему приніс ІКЦ допис А. Т. у 28 ч. Зміст: Поляки осідали на Буковині по невдатних повстаннях, а Буковина була ще тоді слабо залюднена. Мають вони м. і. свою парохію й у Сторожинці к. півтора тис. душ. Парох її кс. Ігн. Кукля оповідає, як багаті поляки романізуються або німчаться там а инші гірко бідують, бо ремесла їх упали. І так є з поляками на цілій Буковині. Польський ксьондз Біліньский підписує навіть комунікати німецького „Культурферайну", в Чернівцях заступає німців у м. раді Колецкий як віцебурмистер. Всякі Качмаровскі, Корабєвскі і т. д. уважають себе німцями або ромунами. „Дом Польскі" в землю западається. Зі Сторожинця проміною біда на польські кольонії: Аршиця, Петровичі, Панка, Руда, а в горах Лавренка, Дунавець, Давидени, Банилів над Серетом. Доїхати до них трудно. (Якраз отримали ми інформації, що більше в тих оселях словаків ніж поляків і словаки борються там за вплив на ті села).

100 міл. злотих на вязниці

З приводу промови мін. справедливости Грабовского катовицька „Польонія" обчисляє, яка сума піде на нові вязниці в Польщі: Є 50.000 місць, а вязнів понад 70.000. Тому що на підставі промови мін. Грабовского слід числитися радше зі зростом, як зі спадком числа вязнів, отже треба знайти місце для 20—25 тисяч вязнів. Беручи пересічно по 500 вязнів на одну вязницю, доходимо до числа 50 вязничих будинків. Приймім кошт вязниці на 2 міліони зл., що хіба не є надто високим оціненням. Дістанемо кругло 100 міліонів злотих.

У львівських музеях пустки

„Експрес Вечорни" в ч. 2675 так картає польську публику: Отворена тепер вистава образів і рисунків Яна Матейки у Промисл. Музеї — часто світить пустками. Не дописала особливо молодь, хоч у грудні оповіщено аж 2 обіжники з припорученням, відвідати виставу, і хоч Матейко фігурує у шк. програмі навчання... В Союзі Артистів Пластиків гімназисти мають вступ безплатний, а не приходять. Мистецькі предмети звертають на себе увагу своїм ужитковим призначенням, а не мистецтвом. Се також дуже сумна поява...

Італійсько-французька ворожнеча

Римський урядовий орган „Реляціоні Інтернаціоналі" пише: Можна предвидіти, що на італійські домагання Франція відповість відмовно. Одначе ніхто не повинен сумніватися, що Франція програє свою гру. Італія сейчас возьметься до ділання — і разом з нею вісь. Фашистівська Італія викувалася в атмосфері війни й революції. Та Італія робить історію й диктує їй свою волю... Італ. нарід знає, що його дідичним ворогом б у л а монархія Габсбургів. Тепер він переконаний, що його теперішній дідичний ворог — французька республика. Сей ворог як також другий (Англія) тільки приспішать кристалізацію Італії. Поки рахунки не будуть полагоджені італ. нарід знатиме, що має протифранцузьку містику. 17-й рік ери фашистів побачить вирішення споконвічного спору між Італією та Францією. Життя щераз затріюмфує над звиродненим консерватизмом.

Проба нового монополю

Мін-во суспільної опіки виробило плян примусового заосмотрення всіх домів в цілій Польщі в аптички, бо треба приготовитися до протилетунських нападів. Продукція і продажа тих аптичок належала б виключно до „Централі заосмотрення установ суспільних обезпечень", а се тому, бо вона не платить податків, отже буцімто могла б продукувати аптички дешевше (хоч практика доказує, що підприємства увільнені від податків дають дефіцити і продукують дороще ніж приватні). Проти того проекту виступило мін-во промислу і торговлі, домагаючись розписання конкурсу на доставу таких аптичок. Сяк чи так, буде се новим і то значним примусовим обтяженням всіх домів у цілій Польщі, хоч летунські напади селам і містечкам та поодиноко стоячим домам ніде не загрожують, бо бомби дорогі і їх кидають на великі міста.

З Карпатської України

Президія УНО в Хусті.

КУП звідомляє з Хусту: Перший голова Української Народної Ради (УНР) та преміер Карпатської України о. др Волошин іменував вождом нової карпатоукраїнської політичної організації, Українського Національного Обєднання" (УНО) Федора Ревая. Його заступником став Михайло Туле, генеральним секретарем Андрій Ворон, його заступником І. Рогач. Організаційним референтом став др Комаринський. Контрольну комісію творять пп Бобота й Бандусяк. Члени президії: пп. Штефан, М. Бращайко, д-р Росоха, Долинай, д-р Гупаловський, Д. Німчук, М. Марушак, І. Клемпуш, Пазуханич і Попович. Преміер о. Волошин відібрав від членів президії УНО торжественну присягу. Офіціозом УНО стала „Нова Свобода" під редакцією Д. Гренджі-Донського. У звязку з назначенням проводу УНО „Нова Свобода" зазначує, що Карпатська Україна буде мати авторитарну систему правління на зразок тої системи, що є тепер в Німеччині і в Італії.

Кандидати до карпатоукраїнського сойму.

„Українське Національне Обєднання", що йде до соймових виборів одною листою під кличем „Один Бог, один нарід, одна партія", проголосило листу кандидатів до сойму. Листу очолюють оба міністри Карпатської України, преміер о. др А. Волошин та мін. Ю. Ревай. Інші місця займають визначні діячі Карпатської України, свідомі українці та представники меншин чеської, німецької і ромунської. Між кандидатами є 9 селян, 5 священиків, 4 учителі, 2 лікарі, 2 інжиніри, 2 судді, 2 журналісти та кілька представників інших професій.

Жандармерія в новій державі.

Карпатоукраїнська влада іменувала нового головного команданта жандармерії для Карпатської України, а саме підполковника Володимира Ваку, який працював уже довший час в Ужгороді, добре володіє українською мовою та довший час перебував в українськім окруженні. Краєва Команда Жандармерії в Хусті проголосила, що прийме більшу скількість жандармів до служби в жандармерії. Кандидати мають мати горожанство Карпатської України й володіти добре українською мовою в слові і письмі.

Справа мови на Закарпатті.

„Урядовий Вістник" Влади Карпатської України ч. 3 подав розпорядження міністерства освіти в Хусті з 25. XI. 1938 про мову навчання. В нім читаємо: Там, де до великорусской мови навчання зголосять родичі української або великорусской народности в приналежному шкільному уряді найменше 40 дітей у шкільному віці, міністерство освіти може відкрити також клясу з великорусскою мовою навчання. — В цілій Карпатській Україні всі зажадали шкіл з українською мовою навчання, тільки одна місцевість, домена колишніх аграрних русофілів, село Нижні Верецьки, зажадало одної кляси з русскою мовою навчання.

Міністр Ревай виїхав до Праги.

КУП повідомляє, що до Праги виїхав мін. Ю. Ревай, який побуде у Празі кілька днів та відбуде ряд важних нарад з представниками центрального правительства. Німецька преса пише, що поїздка мін. Ревая стоїть у звязку з протиконституційним іменуванням ген. Прхали міністром Карпатської України. Та сама преса пише, що преміер центрального правительства Беран предложив карпато-українському урядові компромісове поладнання конфлікту, а саме, щоб ген. Прхала став міністром комунікації, а не внутрішних справ. Уряд Карпатської України відкинув і це предложення.

Три старі пісоньки

Про лицарів злежаної канапи, про улюбленого коника і про святотацтво на тлі справ „Скали".

(З циклю статтей „Критика критики").

О. В. М. у своїй статті „Справи Скали" вдарив у нуту давних старих піснь ок, нашими лібералами часто повторюваних. Про дві на нуту „чужих взірців" і „не на нас скроєне" я вже згадав у попередній статті „Колюмна — трумна". Треба пояснити ще три, а саме: 1) Про лицарів злежаної канапи. 2) Про улюбленого коника. 3) Про святотацтво.

Після погляду о. В. М. висказаного в уступі XVII його статті наше духовенство розпадається на два табори чи „напрямки": „змагливої праці" і „злежаної канапи" (XVII). Котрі саме священики належать до котрого табору, про се о. В. М. ясно не говорить, але з контексту, а саме з ради, що її уділяє авторові репортажу в слідуючім уступі, виходить, що до табору першого належить „патріотичне духовенство", бо о. В. М. радить „закинути їзду женння" по нім. Всіх прочих, що не мають на чолі патенту патріотизму, о. В. М. причисляє до лицарів злежаної канапи, бо радить виразно переїхатися „здовж і впоперек цілої діецезії" і „буком" тих лінів нагнати „до праці" (XVII).

Таксамо думало „патріотичне духовенство" 1900-их років. Воно тоді було в значній більшости, надавало тон і держало у своїх руках монополь діяльности й ревности священиків, а мірилом її було відношення священиків до народних установ й імпрез. Пригадую собі, що „лицарем злежаної канапи" в однім деканаті названо молодого і правдиво ревного священика тому, що не товкся по вічах і фестинах, а в часі, коли був фестин у його парохії, він не лиш у церкві не оголосив сього, не лиш сам не явився, але ще й вечірню тоді правив, бо то була неділя. А другого також ревного і місіонаря названо так за се, що в свято Серця Христового не пішов на всенародне віче, але правив Богослуження з процесією Н. Серця Ісусового.

Поділ священиків на діяльних і лінивих зовсім природний, бо хоч священики вибранці Христові, але вони немічні люди. І між ними такий поділ був, є і буде. Одначе грубо помиляється о. В. М., коли до першого табору причисляє лише „патріотичне" духовенство. Не перечу, що його членів можна до того табору причислити, але не всіх. Є і між ними такі, що чоло в них патріотичне, але їх „плоть немощна" і має за великий нахил до канапи. Їх діяльність на народнім полі дуже дешевенька, проявляється головно в крику і словах, але до праці вони не рвуться. А вже в церкві то вони таки справжні нероби.

Мусить мені о. В. М. також признати, що навіть у 1900-их роках не всі священики мали на чолі патент патріотів, а тепер їх слава Богу значна більшість, бо про той патент вони не дбають, але за те вони ревні, діяльні і в школі і в церкві, вони все в руху, все заняті, канапи не знають, а часто і на лавку не мають часу сісти, щоб відпочати, однак патенту не удостоїлися, бо їх праця католицька і на католицьких ділянках, а не ляїцистично „народна", за яку роздаються патенти. Таких священиків тепер у нас слава Богу значна більшість. А причисляти їх до „лицарів злежаної канапи" се злочин супроти Церкви і велика кривда для її ревних робітників. Признаю о. В. М., що справді здалося б переїхатися „з гуком, фуком і великим в руках буком" (XVII), та не лиш по тих, що подались „у лицарі злежаної канапи", щоб їх нагнати „до праці" (XVII), але також і по тих діяльних, з „патріотичним чолом", щоб їх нагнати до католицької праці. До праці в католицькім дусі і на ділянках Католицької Акції...

Пісонька про „улюбленого коника" також не нова. „Патріотичне духовенство" хоч рухливе і діяльне, але на своїй совісти має не мало промахів і сущних занедбань. Його члени підносячи гордо вгору своє „патріотичне чоло" не люблять і не зносять, коли їм звернеться увагу на їх невмісне поведення і чисто ляїцистичну а не Христову ревність. Як хто їм лиш на се зважиться звернути увагу, вони сейчас підносять шалений крик, що їм робиться „кривда". І співають на весь рот пісоньку про „улюбленого коника", що хтось там на нім хоче переїхатися по „патріотичнім духовенстві".

Так воно не є. Для нас католиків це не улюблений коник, а огидна шкапа, на яку одначе час до часу приневолює нас з обридженням сісти само „патріотичне духовенство" — якраз тою ніби відвагою, з якою дуже часто відкриває своє „патріотичне чоло", а яка в понятті католицької аскези не є відвагою, лишень ординарною гордістю.

Мій погляд на патріотизм духовенства такий: Кожний катол. священик повинен бути патріотом, т. є свій нарід любити, для його добра трудитися і поносити жертви. Я пересвідчений, що кожний ревний і добрий священик вже тимсамим і добрий патріот свого народу. Своїм патріотизмом ніякий священик не повинен пишатися ні виноситися і забігати про признання патріотизму. Патріотизм признаний, патентований се фальшивий патріотизм. Він повинен бути просто осторонь для катол. священика. Тимбільше, що такі патенти роздають люди часто негідні. А наше „патріотичне духовенство" власне таким патентованим патріотизмом чванитися і ним дорожить і часто на того патріотичного коника всідає, щоб переїхатися по своїх собратах, що того патенту не мають, хоч на ділі вони далеко лучші патріоти від патентованих, — а ще частіше, щоб підкопати катол. рух і прояви катол. життя в народі. Тому нічого дивного, що катол. публіцистові приходиться нераз з конечности досісти тої огидної шкапи, не щоб переїхатися по патріотичнім духовенстві, але щоб виказати невмісність псевдовідваги його членів, з якою вони відкривають своє „патріотичне чоло" і наносять шкоду важній справі окатоличення народного життя!

Вкінці пісонька про святотацтво. І вона також не нова. Вперве заспівала її „Просвіта", а наші священики „з патріотичним чолом" підхопили її як не знати яку мудрість. Нею о. В. М. дуже нефортунно кінчить свою хаотичну статтю.

»Gens sancta«.

Дуже гарно пише о. В. М. про „gens sancta" (XI, б). Та біда в тім, що то лиш гарні слова, що їх, як правду пише автор репортажу, „залюбки підхоплює і ними воює „патріотичне духовенство". Певно, що „при злежаній канапі про »gens sancta« тяжко говорити" (XVII). Признаю, хоч се не було б ніяке святотацтво. Але також тяжко говорити про „gens sancta" і рівночасно всі середники і методи праці, що до того служать, а що їх подає катол. Церква, уважати за позичені з чужих взірців і не на нас скроєні. Ще тяжче про се говорити і ні-

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ 2)

Серце Поділля Бучач

Важніші памятні події в Бучаччині. *)

Найдавніша грамота Бучача се грамота Николая Бучацького з 1379 р., якою він відновляє католицький костел і дає відповідне вивінування для парохії, записуючи пустар, званий Зарівинці, колись татарами спалене і знищене село, яке знов відбудовалося. А в р. 1401 той сам Николай Бучацький зі своїм братом Теодориком розграничують ту фондацію й означують границі.

В 1558 р. король Зитмунт Август надає право на ярмарки і на торги в четвер.

По тім часі, за Николая Бучацького, старости барського, шириться в Бучачі кальвінізм і кальвіни забирають костел для своїх набоженств.

В 1604 або 1606 р. Стефан Потоцький, генерал подільський і воєвода брацлавський, жениться з Марією Могилянкою, донькою молдавського князя Єремії Могили, від якого назване і місто над Дністром Могилів Подільський (бо є ще другий Могилів, білоруський). Домна Марія Могилянка,[6]) ще як була незамужна, запомагала православних монахів Василіян в Жизномирі під Бучачем, коли вони втікли там з Бучача по татарських нападах і там побудувала їм церкву й монастир, десь на початку 1600 років. Була се дуже побожна і діяльна людина, високо благородного характеру. З Молдавії привезла вона з собою цінну родинну памятку, образ Матери Божої, і до Неї молилася. В 1610 р. вибудувала в буковинськім і молдавськім стилі гарну церкву св. Николая в Бучачі, яка стоїть донині. Се невелика будова з грубими камяними стінами, бо в тих бурливих часах, коли так часто нападали турки і татари, церква мусіла бути і твердинею. Домна Марія, як її всі тут називали з молдаванська, відзначалася християнськими чеснотами любови ближнього і милосердя та щирою побожністю, робила багато добра для бідних, тому з вдячністю згадують її імя. Була вона старшою сестрою при нашій церкві св. Николая.

Правнук тої високошляхотної пані Потоцької, пан Каньовський, то є Микола Потоцький, воєводич белзький, староста канівський, з пошани до згаданого образу своєї славної прабабки прикрасив його в срібну одіж і корону, подарував для того образу срібну лямпу, яка донині зберіглася, а 1747 р. зробив до тої лямпи запис, щоби жидівський кагал в Бучачі за процент від суми 1.000 зл. по 10% від 100 давав по вічні часи по 10 камінів лою. Той пан Каньовський був також старшим братом при нашій церкві св. Николая, як його прабабка Могилянка була старшою сестрицею.

В році 1648 облягали Бучач козаки Хмельницького, але не могли здобути замку. Попаливши околичні села, відступили. [7])

В р. 1669 по абдикації короля Яна Казимира вибрали стани на короля князя Михайла Вишневецького. Хоч він випрошувався від тої гідности, бо не чув у собі прикмет на короля, його коронували. В краю повстало замішання. На Польщу вирушив 1672 р. турецький султан Магомет IV на чолі 300-тисячної армії. А злучившися зі 100-тисячною армією татарського хана, [8]) обох воєводів молдавських і гетьмана України Петра Дорошенка, вирушив з гарматами й усім могутним приборм воєнним під твердиню Камянець Подільський. Польща не була на се приготована і Камянець здався. Упадок Камянця, який мав славу нездобутої твердині, спричинив загальний плач у цілій Польщі. Польські достойники мусіли зносити великі пониження від турків. Камянецький епископ, щоб міг

*) Гл. „Нова Зоря", ч. 1, 1939 р.

[6]) Історик о. Модест Гнатевич ЧСВВ подає, що Марія Могилянка вийшла замуж за Стефана Потоцького в 1606 р.

[7]) Гл. Pamiątki Buczackie, zebrał ks. Sadok Barącz — Lwów 1882, ст. 6.

[8]) На татарів був один могутній середник, козаки Запорожці — і Польща могла виверпути те гніздо татарської саранчі при помочі козаків, але польська політика не вміла на се знайти способів. Гл. Józef Tretiak: Historja Wojny Chocimskiej. Краків 1921. ст. 49.

би в імя правди і щирости осуджувати безпідставно і несправедливо Головний Виділ одинокої катол. організації, що якраз тій справі може служити, осудити всю його дотеперішну діяльність як нездарну, безметодну, без кінетики, критикувати остро старі методи, голосити потребу нових, а не подати ні взорів, ні метод, лише губитися безконечно в хаотичних комуналах!

Критика дозволена, пожадана і хосенна, але на своїм місци, в своїм часі і коли вона доцільна та справедлива. Не перечу, що такі погляди, як висказав о. В. М., можливі, бож кожний може помилятися. Але можна було з ними виступити наперед на Заг. Зборах перед уділенням Виділові абсолюторії. Можна було подати їх до відома Покровителеві як дбайливому Керманичеві Т-ва, можна було остаточно виступити з ними на курсі Катол. Акції, але виступати з ними на прилюдну арену в часописі се я уважаю не за критику і не за дискусію, се, на мою думку, просто довбня в голову товариства, це саботаж і торпедування його діяльности — тим більше, що з іронією, кпинами і сарказмом потрактовано усталену на Загальних Зборах цілу програму діяльности читалень в біжучім діловім році. Я пересвідчений, що о. В. М може того належито не предвидів і не розважив. Писав, щоб писати і попасатися. На це вказує і його висказ: Я зважуюся відкрити своє „патріотичне чоло (!). А одначе перед друком тої статті появились у „Вістнику" цінні завваги свого Епископа „Про відбутий курс Католицької Акції". Вони, коли б о. В. М. був їх уважно перечитав, повинні були спонукати його, щоб свою статтю ґрунтовно скорегував і не важився таких шкідливих нісенітниць пускати в світ.

І. К.

Замітка Редакції: По довшій розвазі Редакція „Н. Зорі" уважала вказаним таки помістити статтю о. В. М., хоч в дечім не годилася в її вмістом і тому декотрі місця скорегувала, або злагіднила. Статтю о. В. М. поміщено для дискусії в такій важній справі як „Скала". Через дискусію справа набере більшого значіння, а всяке недорозуміння проясниться. Дуже дякуємо першому Вп. опонентові о. В. Мельника, який прислав цілий цикль статтей, що ми їх помістили під загальним заголовком „Критика критики". І в його статтях ми скористали з права редактора та з ріжних причин пропустили деякі місця. На нашу думку о. В. М. не всюди мав рацію (ми самі в одній тільки частині його статті зробили йому коло 10 закидів), та треба йому те признати, що живо й інтересно видвигнув усі закиди. А лучше, щоб вони вийшли на денне світло, ніж щоб нуртували попід спід: бо коли закиди явно виложено й на письмі устійнено, то їх можна освітлити і з ними можна боротися.

З життя наших установ

„Рідна Школа" в 1938 р.

Сегодня відбувається річний зізд Рідної Школи у Львові. Теперішна управа видала звіт дуже старанно.*) З того звідомлення довідуємося, що Р. Ш. мала в минулому звітовому році 30 повітових союзів кружків Р. Ш. та 2.074 місцевих кружків і в них 105.000 членів (рік перед тим було 98.162 членів). Члени звичайні зложили 31.147 зл. вкладок. Ті, що платили 1% від своїх поборів (4.480 осіб), зложили на Р. Ш. 61.953.55 зл. Т-во має 96 членів добродіїв: 15 з Галичини, 2 з Відня і 79 зі Злучених Держав Півн. Америки й Канади. В звітовому році дали рідно-шкільні організації 1761 рефератів на шкільно-виховні теми; слухало їх 24.524 членів. Кружки урядили 28 т. зв. свят матери, 263 „національних свят", 306 концертів, 1560 аматорських театральних вистав. Ту працю виконувало 80 хорів з 2.148 членами і 10 орхестр зі 133 аматорами. При кружках було 136 театральних гуртків з 2.515 членів. Дитячі садки дали 1035 імпрез. Молодь урядила 257 прилюдних виступів (співи, танки, руханка, сцени і т. п.). Члени урядили 375 фестинів і 875 товариських забав, „свячених" і „просфор". Разом всіх імпрез, крім виступів дитячих садків, було 3.393. Товариство вело ріжні освітно-виховні курси. Разом улаштовано 64 курсів з 1480 учасників. Кружки Р. Ш. мали в звітовому році 653 бібліотек з 79.207 книжок. Найбільшу бібліотеку має Яворів: 15.077 книжок. Вже навіть багато сільських кружків має кількасот томові і добре упорядковані бібліотеки. Бібліотеки мали 17.097 читачів (11.176 молоді і 5.921 старших). Всі вони перечитали 74.980 книжок. Декотрі повіт. союзи кружків мали мандрівні бібліотеки. Цікаве те, що селяни позичаючи книжки не нищили їх і книжки не пропадали. В звітовому році Р. Школа мала 605 дитячих садків і в них виховувала 22.094 дітей. Виховання в дитячих садках тривало від 3½—4½ місяців в літній порі. Провідниці дитячих садків були між ін. магістерки фільософії, фармацевтки, абсольвентки учительських захоронкарських семінарій, гімназій і середніх фахових шкіл. Р. Ш. вишколювала їх крім того на окремих курсах провідниць. Провідниці отримували за свою працю помешкання, харчі і готівкою 130—280 зл. за сезон (3-4 міс.). Адміністраційні власти робили ріжні труднощі при основуванні садків (Ст. 46—52 Звідомлення). Найбільше садків було у львівськім воєвідстві, 424, в тернопільськім 122, в станиславівськім 47, на заході 1. Про Волинь, Полісся, Холмщину і Підляшша звідомлення не згадує. Мабуть не було там ні одного дитячого садка Р. Ш. Всі дитячі садки коштували 115.598 зл. і 94 сот. В деяких повітах воєвідські або повітові „Комітети опіки над дитиною і молодю" уділили невеличких підмог Пов. Союзам Кружків Р. Ш. на урядження садків: Тернопіль 350 зл., Рудки 200 зл., Ходорів 800 зл. і Бібрка 150 зл. Крім сезонових дитячих садків мала Р. Ш. 3 постійні захоронки і 3 світлиці. Захоронки Р. Ш. були в Винниках, Знесінні і Раві Руській, світлиці у Львові: на Клепарові, Замарстинові і Богданівці. В них було 76 дітей. Рідна Школа утримувала в звіт. році 33 народні школи, 12 гімназій, 11 ліцеїв і 15 фахових та фахово-доповняючих шкіл. У народніх школах училося 6.088 дітей під проводом 215 учителів і катехитів. Учнівські бібліотеки в народних школах числили 13.614 книжок, а учительські 6.121 книжок. При школах були батьківські комітети, які опікувалися доживою та матеріяльними потребами дітей. В 12 гімназіях і 11 ліцеях Р. Ш. було 70 кляс з 85 відділами. В тих школах училося 2.499 учеників (-иць) під проводом 134 учителів, в тім 102 учителів і 32 учительок. 16 учителів працювало науково і 8 в літературній ділянці. Молодь діставала в середних школах Р. Ш. також суспільне виховання в шкільних організаціях, кооперативне в шк. кооперативах і фізичне виховання в шкільних спортових дружинах. На жаль польська шкільна влада заборонила кооперативне навчання без подання мотивів (Ст. 101). Деякі школи мають гарні 2 і 3 поверхові власні доми та зразкове вивінування. У фахових школах Р. Ш. було 1801 учнів (-иць). Рідна Школа мала 5 своїх бурс, в них 150 питомців. При Р. Ш. була порадня звання, яка зробила 147 оглядин. Разом обслужила порадня устно і писемно 385 інтересентів. В літі 1938 р. влаштувала Р. Ш. першу Українську Педаґоґічну Виставу,**) яку відвідало поверх 4.000 осіб. Книгарня і видавництво Р. Ш. дали у звітовому році 4.000 зл. чистого зиску. Видавництво мало великі перешкоди. В звіт. році Р. Ш. мала 757.715 зл. прибутків та 1.439.484 зл. видатків. Недобір покрито з жертв суспільности на Р. Ш.: кооперація дала 49.814.17 зл., українські установи, товариства, церкви, брацтва дали 22.710,81 зл. Українські еміґранти в Америці зложили 3.854 америк. долярів (коло 20.030 зл.), в Канаді 1.294 канад. долярів (коло 7.000 зл). Крім того прислали датки з Бразилії, Бельгії, Франції. Громадський Комітет з Ужгороду в Карпатській Україні прислав Р. Школі 905 зл. Рідна Школа має довжників на суму 27.634,32 зл., вірителів на суму 203.805,74 зл., білянсовий недобір за 1937/38 р. виносить 88.747,89 зл. (в р. 1936/37 недобір виносив 162.550 зл. і 47 сот.), отже у звітовому році зменшився о 73.802,58 зл., себто така була надвишка у звітовому році.

*) **На власних силах.** Звідомлення Головної Управи Рідної Школи про працю і стан Товариства „Рідна Школа" за час від 1 вересня 1937 до 31 серпня 1938. Львів 1939. Ст. 194+2 нпг., формат 12,4×20 цм.

**) Про неї принесла „Нова Зоря" в 1938 р. докладний опис в ч. 44—50 і в чч. 52—54 п. з. Важна вистава.

станути перед султаном, мусів брати на себе турецький кафтан. Польську катедру забрано на мечет „для султана", домініканський костел „для султанші", таксамо інші. На знак заняття міста турки зловили поляка хлопця Ястшембского й обрізали його по турецькому звичаю. Справді було чого Польщі плакати, бо такого пониження народу і своєї католицької релігії Польща ще не переживала. Міг се бути допуст Божий за гордість і пересадну бутність тодішніх панів або й за невірність католицькій Церкві, бо багато шляхти покидало католицизм і приняло модний тоді кальвінізм. Робила це і наша руська шляхта, але польська шляхта по якімсь часі наверталася до своєї Церкви, а наша з кальвінізму або назад йшла на православя, або приймала латинський обряд і польщилася.

Султан занявши Камянець пішов дальше в Галичину. Через Гусятин пішов на Будзанів, що був тоді малою твердинею, заняв його, опісля підступив під Бучач і без великих трудів здобув і сю кріпость. Тут прийшли посли від короля і 18 жовтня заключили з султаном тяжкий для Польщі мир, званий Бучацьким. Камянець з цілим воєвідством Подільським віддано туркам; Україна віддана козакам, що станули під протекторатом Порти (Туреччини). Польща мала платити Туреччині що-року 22 тисячі червоних золотих. (Д. буде).

Гітлєр і українська справа

Таємні наради у Стокгольмі?

Лондонський часопис „Сендей Пікторіял" пише, що Гітлєр хоче заключити союзний договір з СССР. У Стокгольмі має відбутися таємна нарада представників Гітлєра і Сталіна. — Аґенція Ава доносить, що в Москві тепер менша трівога з приводу української справи ніж була місяць тому. Там думають, що Німеччина зустріла в тій справі далеко енергійніший спротив Польщі ніж припускала. (Нотуємо сі вісти з журналістичного обовязку на відповідальність тих, що їх подають).

Німеччина й Чехословаччина

Коли вірити пражському кореспондентові „Нюс Кроникл", канцлєр Гітлєр в розмові з мін. Хвальковським видвигнув отсі домагання: Чехословаччина повинна навязати тісну воєнну співпрацю з Німеччиною і французьку військову місію, яка недавно покинула Прагу, замінити на німецьку; Чехословаччина повинна зірвати договори з Францією і СССР та вступити до протикомуністичного порозуміння. Щойно по виконанні всіх цих домагань Німеччина загарантує сьогоднішні границі Чехословаччини.

З СЕНАТУ

Дискусія в українській справі.

На засіданні буджетової комісії сенату сен. Томашкевич референував буджет мін-ва внутрішніх справ і обговорив меншинні справи: Щодо української справи, то ввесь польський нарід поділяє становище премієра Складковского, що горожани польської й української народности мусять співжити, тимбільше, що те співжиття відвічне на спільній землі. — Український сен. Творидло заявив, що бажанням української парляментарної репрезентації є, щоб Польща була Піємонтом українського народу, щоб була для нього моральною притягаючою силою. Хочемо, казав, щоб польська державна рація була узгіднена з українською рацією. Дальше промовець видвигнув ряд домагань і жалівся на протиукраїнські ексцеси та поведення адміністраційних властей. — Сен. Пульмарович полемізував з твердженням сен. Творидла. Щодо закидів сен. Творидла в справі пацифікації, промовець заявив, що він не уявляє собі, щоб поляк, тимбільше молодий поляк або польський вояк не зареагував остро, коли український священик зневажає державний герб. Вкінці запитав премієра, чи не було б вказаним створити уряд цивільного стану на терені полуднево-східніх воєвідств, щоб запобігти численним випадкам фальшування назвиск українськими священиками. — Сен. Семкович: Поляки полуднево-східніх земель зрозуміли нарешті, що як давніше зброєю і кровю рішали про польськість тої землі, так і тепер мусять виконати свій обовязок, орґанізуючи польську працю політичну і суспільну, розбуджуючи свідомість серед співмешканців, що Польща це відвічний пан сеї землі та ніколи не зречеться тої супрематії. Вибачте мені, тане сенаторе, що ваші щирі слова роблять на нас полуднево-східніх поляків враження співу сирени та не зможуть приспати нашої уваги мимо вашої, мабуть щирої інтенції. — Сен. Лехніцкий також обговорював українську справу. — Сен. Творидло у відповіді на виводи своїх передбесідників в українській справі сказав, що тепер на Схід дивиться ціла Европа. Українська справа на сході займає шпальти всіх европейських часописів. Цею справою займаються тепер всі як справою, яка вже майже дозріла до викінчення. Інспірації Берліна щодо сходу є, я цього не заперечую, але є теж інспірації з Лондону, Парижа і з інших місць. Я хотів би, щоб тих інспірацій не було ні з Лондону, ні з Парижа, ні з Москви, тільки, щоб були з Варшави.— Премієр Складковский: Кілька слів у відповіді п. сен. Творидлові. Пане сенаторе, те, що ви піднесли, що староста замкнув таку й таку кооперативу, що десь в якійсь місцевости вибито шиби й т. п., се лучається на всіх інших теренах Польщі. Староста десь замкнув кооперативу, а десь побилися люди. Нераз буває, що на весіллі 10 осіб побється і є ранені; коли се однонаціональне населення, то тим ніхто не перейнається, а коли мішане, то відразу роздувається справу. Діється так тому, що маємо деяке взаємне схвилювання, яке треба якнайскорше зліквідувати, щоб не насвітлювати в цей спосіб справ. — Як то було в Залізцях? Пане сенаторе, ви подаєте тут відокремлений факт. Тимчасом приняття війська всюди не було прихильне. Коли відділ КОП-у так принято, що до офіцира вийшов селянин з вилами, то деінде такого селянина розсікли би. Сего в нас не було. Сю справу поладнано в можливий спосіб, справу віддано до суду. Отже берім справи так, як вони були і не роздуваймо того. Напр. в одній інтерпелящії написано з обуренням „пробили багнетом спину". Коли люди на весіллі побються і кров поллється, ніхто тим не переймається. Тут „пробито багнетом спину" і робиться з того політичну справу. Пан сенатор бажає собі нормалізації. Приймаю це дуже радо. Зі своєї сторони подбаю, щоб все було переведене адміністрацією на тих землях, щоб ми могли вдержати там можливости і підставу, щоб льояльні горожани почувалися добре. Сю річ можна легко втримати, нема великих трудношів.

Поготівля

Як змінилася німецька сила.

Дня 19 січня 1939 р. провідник Німеччини Адольф Гітлер оповістив наказ, яким виховання до оборони краю перед військом і по відбутті військової служби припоручив ША („Штурмабтайлюнґ"). То значить, що кожний німець від 17-го року життя обовязаний належати до тої орґанізації таксамо як підлягають їй німці, що відбули військову службу. За виконання того наказу відповідальний особисто шеф штабу ША.

У пресі ворожій німцям знаходимо таку оцінку того наказу: Розпорядок Гітлера з 19. І. 1939 має особливше значіння. Наперед під оглядом військовим: він обовязує всі річники від 17 року життя почавши рівночасно приучувати до військової служби й дисципліни, а в тім самім часі всі резерви вже вправлених у війську річників становлять тривко сформовану військову силу. Інакше кажучи: той наказ Гітлера обдуманий так, що з усего народу, здібного до зброї, творить одну військову масу, яку утримується в напів мобільнім стані. Потверджує се й німецька офіціяльна преса. Нпр. „Ессенер Національ-Цайтунґ" пише, оцінюючи політичне значіння того наказу: „З тим розпорядком провідника оборонна сила нац-соц. Великої Німеччини отримала далеко йдуче скріплення її вишколення, її ударної могутности і її поготівля. Бо мир забезпечує тільки військо в найвисшій мірі приготоване до боротьби та готове кожної хвилі до ужитку" („айнзацберайт").

Таке поготівля — пише дальше преса ворожа Німеччині — має ще більше значіння ніж мала частинна німецька мобілізація в літі 1938 р., яка довела до розбору ЧСР: бо се початок до покликання в потребі всеї німецькой сили, се увертура до починів Гітлера в 1939 р.

Під оглядом внутрішньо-політичним наказ з 19. І. 1939 рівнозначний з підпорядкуванням партії всіх німецьких військових сил, бо в тій масі військ властиве військо з його двома річниками становить уже тільки розмірно невеличкий відтинок. Тому відтепер не можна вже протиставити там „війська" партійній німецькій державі. Се вже єдність. Пише про се виразно згадана вище ґазета: „Тільки така орґанізація як ША, що крім практичних завдань виконує також світоглядові та політичні завдання, може виховати до оборони ввесь здібний до зброї німецький нарід у всіх його станах і верствах".

Рік тому Гітлер поставив був у стан поготівля силу, якої тоді потребував до плянованих в тім часі операцій. Він усунув тоді ґенералів, які противилися його плянам. Тепер Гітлер перевів в далеко більшій мірі підготовку до акції в 1939 році. Вся маса німецьких військ вже цілковито в руках партії, готова виконати його приказ. Зачинається новий похід. Знаки показують на бурю.

Обіжник міністра

в справі примінювання пресового закону.

Міністр внутрішніх справ розіслав до воєводів і старостів обіжник у справі виконування декрету президента Польщі про пресовий закон. Обіжник звертає увагу, що пресовий закон слід примінювати з належною обачністю і кермуватися властивим зрозумінням законодатних інтенцій. При виконуванні пресового закона надзірні власти повинні вдержувати постійний і тісний контакт і співпрацювати з відповідними прокураторами. Щодо друків у чужій мові обіжник вказує, що порядкові дані, які відносяться до друків, т. зн. засудження видавців, редакторів, друкарні і т.д., повинні бути виготовлені в польській мові. Крім того часописи, видавані в чужих мовах, мають обовязок умістити свій титул також у польській мові, але черенками меншими від черенок, якими відбито титул часопису в чужій мові. У справі урядових спростувань і комунікатів обіжник стверджує, що того рода спростування повинні бути змістовні й обіймати тільки простування фальшивих вістей з подаванням фактичного стану. Спростування в пресі з правила уміщує влада, яка виконує нагляд над місцевою пресою з виїмком спростувань центральних міністерств, поміщених безпосередно ними у столичній і провінціяльній пресі. Постанову, що простована відомість повинна появитися „в тому самому місці й таким самим друком та під таксамо видним наголовком", слід розуміти так, що в тім самім місці повинні бути також видне місце і шпальта часопису, а не її означена ціліть. (Місце неясне — Ред.). Домагання, помістити спростування під таксамо видним наголовком, може мати місце тоді, коли також титул обнятий спростуванням. У справі конфіскати обіжник стверджує, що новий пресовий закон впровадив зміни в ділянці властивости властей, управнених до конфіскати. Тепер таке зарядження може видати тільки властива місцева влада, т. зн. властива для місця видавання друку. В найближчім часі мають бути оголошені виконні приписи до пресового закону, т. зн. інструкції для прокураторів, вказівки для центральних властей і дальші інструкції міністра внутрішніх справ.

Лікарський фейлетоник.

Тиф і воші

В останньому часі занотовано в нашім краю ряд випадків занедужань на плямистий тиф. У звязку з тим слід пригадати, що ся недуга переноситься з осіб хорих на здорових тільки за посередництвом вошей. Без воші нема плямистого тифу; коли нема вошей, плямистий тиф перестає бути заразливою недугою. Можна сміло мешкати в одній кімнаті з хорим на плямистий тиф не боячись зараження, коли хора особа чиста і не має вошей. Тому превентивна боротьба з плямистим тифом це головно боротьба з вошами. Педантична чистота, дезінфекція одежі, білизни й постелі, а передовсім відвошивлювання хорих та їх окруження — ось засадничі передумови успішної боротьби з плямистим тифом. Крім того розпоряджаємо сьогодні знаменитою сировицею проти плямистого тифу, яку встрикується хорим.

Таємниця бомб в Англії

IRA (Irisch Republican Army).

По українськи: „Ірляндська Республиканська Армія". Так називається найбільш таємна і найлучше законспірована зі всіх терористичних орґанізацій в Европі. „Скотленд Ярд" й „Інтеллидженс Сервис" (дві великі звідунські орґанізації Анґлії, що мають свої сіті на цілій кулі земній) признають згідно, що ні комуністи, ні ніяка інша сила не виказала такої справности в конспірації як IPA. Вона не має ніяких одностроїв, ніяких відзнак взагалі. Членів її лучить тільки устне гасло, якого не виявить ніякий член IPA навіть під загрозою смерти. Орґанізація та перший раз виступила активно коло Великодня 1916 р. в часі відомих подій в Дубліні. Ще передтим провідники її зібралися в дублінській катедрі при гробі Ришарда оф Пемброк'а, одного з перших ірляндських борців, і заприсяґли боротьбу з Анґлією на життя і смерть. Одначе їх явна тактика повстання проти Анґлії показалася фатальною, бо дала Анґлії можливість виловити всіх важніших провідників тої орґанізації та засудити їх на тяжкі кари. Тоді дістався до тюрми й Де Валера, теперішній начальник вже вільної Ірляндії. В рр. 1920/22 знов вибухли розрухи. Відтоді IPA немов щезла. Анґлійці думали, що вона „розплилася в масах", бо відбула ту саму еволюцію, що її провідник Де Валера, який з террориста став державним мужем. Мрії ірляндців за той час майже вповні здійснилися. Тимчасом несподівано в 1936 р. знов наступили терористичні замахи проти анґлійців, бо політика Де Валери видавалася IPI занадто анґлофільською. Перший упав жертвою адмірал Зоммервил. А тепер на вулицях найбільших анґлійських міст почали вибухати бомби, приблизно в тім самім часі. Анґлійці не сумніваються, що се діло IPИ, але „Інтеллидженс Сервис" ще не має доказів, чи за плечима IPИ не стоїть якась чужа сила, яка бажала б таки внутрі Анґлії витворити нову „Палестину".

„Анґлія в небезпеці!..."

„Івнінґ Стандарт" напечатав велику статтю воєнного кореспондента „Таймсу" кап. Ліддл Гарта п. з. „Анґлія в небезпеці". Він пише, що Анґлія недостаточно підготована до війни. Вправді й вищі команди Німеччини та Італії мають поважні недостачі, але се тимбільше небезпечне. Головна річ, щоб Анґлія та Франція видержали перші найстрашніші удари неприятеля, бо в затяжній війні їх шанси поліпшилися б.

Нові видання

Марійський Ювілейний Календар-альманах „О спомагай нас, Діво-Маріє!.." на 1939 Р. Б. Річник І. Опрацював о. В.В. В. ЧНІ. Львів, Зибликевича 30, Станиславів, Голуховского ч. 61. 1938. Накладом Архибратства Божої Матері Неустанної Помочі. Сторін 135+1 нпг., 16,7×24 цм. Календар робить дуже добре враження. Рецензію помістимо по перечитанні його.

Марійський Календарець на 1939 Р. Б. для почитателів Божої Матері і членів брацтв Б.М.Н.П. II. Річник. Львів—Станиславів 1938. Накладом Архибратства Божої Матері Неустанної Помочі. Видавництво Чина Нсв. Ізбавителя. Стор. 32. Форм. 11,3×7,4 цм. Ціна? Календарець заслугує на поширення.

Календар для всіх альманах „Нового Часу" на рік 1939. Сторін 142, формат 20,3×28 цм. Редактор альманаху Михайло Струтинський, обгортка і прикраси кисти артиста-маляра Едварда Козака. Видавець: Іван Тиктор. В календарі є багато ілюстрацій.

На власних силах. Звідомлення Головної Управи Рідної Школи про працю і стан Товариства „Рідна Школа" за час від 1 вересня 1937 до 31 серпня 1938. Львів 1939. Ст. 194. Формат: 12,4×20 цм.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В неділю 12 лютого припадає 17 річниця коронації Св. Отця Пія XI. В цілім краю відбудуться Богослуження на інтенцію здоровля Св. Отця і щасливого правління Церквою. Того ж дня відбудуться академії й парохіяльні торжества. Митроп. курія у Варшаві припоручила парохам і ректорам святинь поучити вірних з проповідниць про ту річницю. (КАП).

Дня 11 лютого 1939 р. мине 10 літ від хвилі підписання лятеранського договору між Апост. Столицею й Італією. Св. Отець відправить з того приводу Богослуження у Ватиканській базиліці.

Рік 1938 в релігійнім житті. На сю тему пише КАП. Подавши прикрі події в Німеччині, Італії й Китаю, каже, що були в тім році й радісні для Церкви появи, як незабутній 34-ий Міжнар. Евхаристійний Конґрес у Будапешті, перевезення тлінних останків св. Боболі, зріст католицизму у Франції, отворення катедри в Раймсі, величавий Маріянський Конґрес у Бульонь-сір-Мер'і, славний „суспільний тиждень" в м. Руен, похвала для катол. фахового руху, яку оповіщено у Франц. Академії, торжество 25-ліття катол. університету в м. Ніймеґен (Голяндія) при участи 5 міністрів, т. зв. „німа процесія" в Анґлії як великий протест проти конґресу „вільнодумців" і поверх 10.000 конвертитів та по багатьох століттях приїзд до Анґлії спец. Делеґата Апост. Столиці. Також ЧСР повернула в тім році до катол. традиції і хрест знов появився у її школах. В нац. Еспанії замітне катол. відродження. Поважніші успіхи виказують катол. місії в Індії, Індокитаю й Африці, а японська влада офіційно висказала признання місіонарям за їх працю в Китаю.

Пресова комісія Епископату Польщі. В домівці Католицької Пресової Аґенції (КАП) у Варшаві відбулося засідання Пресової Комісії Епископату при участи архиепископа Ґаля й епископів Адамского, Ґавліни, Льорка, Базяка та Ґораля. Комісія покликала до життя три підкомісії: пресову, радієву і фільмову. На чолі підкомісії пресової став епископ Адамский, радієвої архиеп. Ґаль, фільмової еп. Ґавліна.

Польська провінція Бернардинів має 122 священиків і 70 питомців на студіях у Львові, 152 алюмнів у серафічній колеґії в Радечниці і 25 в новіціяті в Лежайську, а братів 143. Провінціял кс. Матей Сікора, секретар кс. др Тимотей Тетера. (КАП).

Ватиканське радіо оповістило, що в Совітах є тепер 137 католицьких священиків. З виїмком двох священиків-чужинців, з яких один займається душпастирством у Москві, а другий в Ленінграді, всі ці священики сидять в большевицьких вязницях або перебувають в таборах примусової праці.

В неділю, 15 с. м., кардинал Фумасоні Біонді, префект Св. Конґреґації Пропаґанди Віри, в асисті архиепископа Константінія, секретаря тої ж Конґреґації, й епископа Діямаре, ігумена з Монтекассіно, довершив консекрації мсґра Теодора Сура з бенедиктинського чина на титулярного епископа Балеціюм. Новий достойник Церкви, якому будуть повірені функції вікарія й апостольського делеґата для Данії, це перший епископ данського походження, отже його номінація викликала велике враження в тім краю, навіть між протестантами. Епископ Теодор Сур має 42 роки, походить з протестантської родини. На католицизм навернувся під впливом славного конвертита й данського поета Єнса Єргенсена в 1926 р. і по наверненні вступив до монастиря бенедиктинів у м. Клерво в Люксембургу. В 1933 р. покликано його до Риму до співпраці над ревізією тексту Вульґати. Він перебував у новоосноваиім монастирі Сан Джіролямо, якого ігуменом став у 1936 р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ, син Гетьмана, виїхав в Европу, щоби взяти участь в кампанії на річ створення великої незалежної України. Таку депешу з Нью-Йорку принесли „Посл. Новости" ч. 6513.

ПОСЛИ ДО СОЙМУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ не будуть діставати платень. Се буде забезпекою, що до сойму не попадуть люди, які в політичнім житті шукають особистих користей.

В РОКОВИНИ БОЮ під Крутами, який відбувся 29 січня 1918 р., віденська радіовисильня надала 29 січня с. р. довшу промову в українській мові про значіння бою під Крутами. У Львові відбулася панахида в церкві св. Юра в суботу 28 січня с. р. Церква була виповнена по береги, сотки учасників стояли на дворі.

РАДА МІНІСТРІВ відбула засідання при участи марш. Сьміґлого-Ридза і радила над справами ЦОП-у (Центральної Промислової Округи) та над справами полуднево-східних воєвідств (Галичини).

ПАРЛЯМЕНТАРНЕ КОЛО ОЗОН-у радило на днях над справами полудневосхідних земель.

ЗА НІЧНІ ВПРАВИ НІМЦІВ у лісах коло Лодзі староство в Лодзі засудило комендanта відділу на 100 зл. гривни. Він відкликався до суду і той зменшив йому кару на 20 зл. або на два дні арешту. (ІКЦ, ч. 27, ст. 7).

ПРАЖСЬКЕ ЦЕНТРАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО припинило російський щоденник „Дневникъ" у Празі за те, що він провадив остру кампанію проти Карпатської України.

ВСІ СОВІТСЬКІ КОРАБЛІ на морях отримали радіем наказ, обминати Ґібральтар.

ЛИТОВСЬКИЙ ПРЕМІЄР о. Міронас заявив, що литовське правительство не думає виступати проти того, що Клайпеда змагає зорґанізувати своє життя на засадах націонал-соціялізму (ґітлеризму).

В КЛАЙПЕДСЬКІМ КРАЮ є вже 6.000 зорґанізованих членів німецьких штурмових відділів.

У ВІДНІ повстав комітет б. австрійських офіцирів під проводом полк. Перфля, який рішив збирати матеріяли до історії твердині Перемишля з часів світової війни 1914—1918 рр.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР Фаріначчі виголосив промову в Мінхені. В ній заявив, що Італія не може толерувати того, щоб Туніс був у руках держави, яка загрожує Італії з полудня.

В ІТАЛІЙСЬКИХ МІСТАХ відбулися маніфестації і демонстрації з приводу заняття Барцельони еспанськими повстанцями. В Ґенуї італійські студенти демонстрували перед французьким консулятом.

КОЛО ҐЕНУЇ стоїть 30.000 італійських жовнірів готових до переходу французької границі, коли б французи перейшли еспанську границю.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Далядіє заявив, що Франція спокійно відноситься до протифранцузьких виступів італійської преси. Сам премієр особисто не приймає до відома тих виступів.

ҐЕН. ФРАНКО рішив перенести столицю національної Еспанії з Бурґосу до Барцельони до часу, заки здобуде Мадрид.

З ЧЕРВОНОЇ ЕСПАНІЇ виїхало 2.900 добровольців з міжнародних бриґад до своїх країв.

В КАТАЛЬОНСЬКІЙ ОФЕНЗИВІ ґен. Франка взяли участь італійські бомбомети, які скинули поверх міліон кґ. бомб.

В АМЕРИЦІ заводять військові вправи для 300.000 безробітних.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — „Посл. Новости" в ч. 22139 принесли добрий ілюстрований дотеп п. з. „Русскіе дела в Берлінє". Ідуть два москалі й оден каже до другого: „Все йде дуже гарно, тільки я не знаю, чи Ґітлер обіцяв Тихий Дон нам, чи ми його обіцяли Ґітлерові".

НОВИНКИ

Конференція начальників управи ріжних ресортів м. Львова вирішила урядити виставу в 600-ліття переходу Львова від українських князів до польського короля Казимира (1340—1940). М. ін. будуть виставлені моделі львівських святинь, пляни парків, моделі регуляції вулиць, ярмарків, водотягів від 14 ст., все те на тлі пластичної панорами Львова. Крім того ріжні дипльоми міста і докази участи Львова в боротьбах від часу розбору Польщі до 1918 р. Про підготовку українців до видання якихсь праць у 1940 р. досі мало чути.

Магістрат м. Львова призначив у своєму буджеті 7.200 зл. на 6 стипендій для студентів політехніки, які по скінченні студій будуть зобовязані до міської служби.

Окружний суд у Львові переказав городському судові відразу 161 випадків підкинення дітей. У 160 випадках обвинувачені жінки, а тільки в одному випадку мужчина.

У Станиславові відбувається процес проти 15 українських селян, членів „Просвіти", з громади Лойова надвірнянського повіту, обвинуваченых, як подає польська преса, за „публичне накликування до злочину".

Секретаріят порозуміння польських організацій у Станиславові постановив збудувати „Польський Людовий Дім" в одній з місцевостей станислав. воєвідства в честь б. воєводи ген. Паславского.

Автобусову комунікацію на лінії Коломия — Городенка і Станиславів — Городенка, здержану недавно наслідком сніговій, знов урухомлено.

„Слово Народове" в ч. 29 дуже обурюється на те, що підчас наших Різдвяних Свят на бальконі ратуша в Дрогобичі уставлено ялинку... Словом, „католики" тай годі.

Пошесть прищиці шириться в останньому часі на терені волости Озеряни пов. Бучач.

Гр.-катол. пароха у Хрівці, пов. Ліско, засуджено на 8 місяців арешту за те, що у школі в Панищеві, як зізнали деякі діти, забороняв їм співати „Боже, цось Польскен".

Польська преса пише, що протоєрей Волков, б. посол „Волинського Українського Обєднання", має уступити зі становища православного пароха в Сарнах. Його місце має заняти о. Григорій Палій. Свого часу о. Волкова засудили були за відчитання з амвони в церкві сконфіскованого листа православної консисторії у Кремянці в справі ревіндикації душ на Волині.

В Сарненщині на Волині перейшло на римо-католицизм кілька осіб сим разом з православної інтелігенції. (ІКЦ, ч. 30).

Розпорядком мін. освіти покликано до життя фахові ліцеї керамічні, хемічні, готелярські, кооперативні й деревного промислу. Наука в тих ліцеях триватиме 2—3 роки.

Гумор. — Практичний. — Жінка: Чоловіче, збудися, на дворі під вікном стоїть якийсь вломник. — Чоловік: Псст! Тихо. Нехай наперед отворить вікно, бо відчасу як був той маляр вікна не годен отворити...

Італійське правительство запросило до Абісинії проф. др-а Р. Вайґля зі Львова, винахідника протитифозної сировини, щоб зорганізував там боротьбу з тифом серед тамошніх племен.

Міністр сусп. опіки Косьцялковский приняв делєгацію промислово-торг. палат, яка домагалася реформи сусп. обезпечень. Міністр заявив, що не годиться на реформу.

Варшавський коморнік М. Янушевский обвинуваченый за спроневірення 51.000 зл. своїх кліентів.

За спроневірення 10.000 зол. окружний суд в Сосновці засудив 40-літнього почтового урядника Едварда Пухровича на півтора року вязниці та гривну.

Цілий вагон злому вкрали з поїзду, що їхав з гдинської пристані до Костудзіна. Вагон знайдено, але вже цілком порожний.

Ромунський премієр установив стипендії для мадярських журналістів і публіцистів в Семигороду, які своїми працями причинилися до ромунсько-мадярського зближення.

В Ромунії на стації в м. Плоешті товаровий поїзд наїхав на поїзд зложений з вагонів-цистерн. Наступив страшний вибух. 4 особи погибли, а 6 ранених.

Кровава драма в поїзді. В Німеччині внаслідок наглого задержання поїзду між стаціями Бад Нойгайм і Буцбах впала з сітки валіза і вбила дитину, яка сиділа на лавці. Батько дитини в приступі розпуки штилєтом вбив на місці власника валізки.

Коло Кельну розбився комунікаційний літак лінії Париж—Берлін внаслідок густої мряки. Погибло 6 осіб, в тому два подорожні, решта члени залоги.

Муссоліні іменував команданта корпусу італійських добровольців в Еспанії генералом дивізії.

Шведська поліція арештувала дві молоді бідні сестри, які підпалили 10 домів, що були власністю їх вже заручених суперниць. В цей спосіб хотіли вони збільшити свої шанси вийти замуж.

В Барцельоні, у віллі червоного еспанського премієра Негріна, знайдено сталеву скриню, виповнену всякими дорогоцінностями; м. ін. були там дві золоті корони, які уміщуеться на образах святих у церквах. Одну з тих корон зрабовано в Толеді.

Жахливий землетрус навістив минулого тижня Чіле і кілька провінцій Аргентини. Погибло понад 30.000 осіб, а 50.000 було ранених. Землетрус в Чіле занотували також львівські сейсмоґрафи.

Гумор. — Як спортовець хоруе. — Яку маю горячку? — 40 степенів. — А кілько виносить світовий рекорд?

Гумор. — В торговельній школі. — Якого гріха допустилися брати Йосифа, продаючи його мандрівним купцям? — Вони продали його за тано, він був більше варт.

Що коштує Союз Народів? При кінці м. р. оголошено головні цифри буджету Союзу Народів. Його прибутки, що складаються з вкладок членів С. Н., виносили в минулім році 27,823.549 шв. фр., розходи 26,243.717 шв. фр.

Вулькан Кракатав на гористім острові голяндської Індії знов чинний.

Жертви. Впр. о. Михайло Костюк в Саджавці, п. Ланчин: зл. 10 на катол. пресу (замість вінка на могилу Батька).

Гумор. — Як боїшся злодіїв, то чому не купиш собі револьвер? — Дякую... щоб мені ще револьвер вкрали...

„Правда", наш пресовий орган для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається вже в поверх 20.000 (двацять тисяч) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання газети в поверх 20.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприємства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та поручення від двох священників.

КІНА

АМПІР: Нинішня любов.
АПОЛЬО: Дама з Малякки.
АТЛЯНТИК: Брехня Христини.
МУЗА: Пригода Томка Соєра.
ПАКС: Веселка Діснея.
СТИЛЕВЕ: У пристані чекає дівчина і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-86.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 5 lutego 1939.
Львів, неділя, 5 лютого 1939.

№ 9 (1209).
Ч. 9 (1209)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біб. Народ. Дому.

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Konto P.K.O. Львів 505.796

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

НОВІ ЗАКОНИ ПРО ОХОРОНУ ДЕРЖАВИ

Крім недавнього президентського декрету про охорону держави, польський сойм має незабаром ухвалити три нові закони в тій самій справі, а саме: 1) закон про евакуацію урядів, населення і майна з загрожених теренів держави, 2) закон про комунікацію в службі оборони держави і 3) закон про загальний обовязок річевих чинитьб. Перший закон заключає в собі правні приписи, що торкаються евакуації на випадок війни, мобілізації або стану загроження держави. Теперішні розпорядки нормували цю справу лише на терені обнятім безпосередньо воєнним станом. Тепер з огляду на великі зміни в методах ведення війни, коли летунство може загрожувати далекому запіллю, може виринути потреба евакуації й того запілля. Другий закон про комунікацію підпорядковує цілковито владі безпеки в часі війни, мобілізації чи стану загрози, всі перевозові підприємства при чому ця влада зобовязана виконувати доручення військової влади. Третій закон про загальний обовязок чинитьб — поширює конечність чинитьб в користь держави не лише в часі війни, але теж і в часі мира конечність підготовки чинитьб потрібних державі на випадок війни. („У. В.").

Знаменитий Пастирський Лист.

Римо-католицький епископ Ломжі Лукомский оповістив Пастирський Лист, в якому пятнує підхлібство, підданчі маніфестації, нещирість і т. д. В Листі читаємо м. ін.: „Якже часто буваєте свідками виступів, переповнених пустими словами, обіцянками і запевненнями, обчисленими на те, щоби впровадити в блуд слухачів та принести хосен самолюбним одиницям! Такі виступи, особливо в публичних справах, спричиняють великі шкоди". Далі еп. Лукомский стверджує, що розсварені взаємини товариські, професійні і суспільні це передовсім овоч лукавства. Сей знаменитий лист викликав зрозуміле зацікавлення.

Англія перед виборами до парляменту.

Англійська палата послів зійшлася на сесію, яка повинна бути останною сесією сего парляменту. Нових виборів сподіваються ще сего року і то вже з весною, а найдальше в осени, хіба що в міжчасі почалася б воєнна завірюха. Навіть неприхильні премієрові Чемберленові голоси кажуть, що він здобуде більшість при виборах, але та більшість була б дуже велика, якби він признався, що ситуація поважна і звернувся до своїх противників, які таксамо думають, що Англія загрожена. Остання промова Чемберлена поділила англ. публичну опінію на два табори, але найповажніша преса стоїть цілком за Чемберленом.

Запльомбовані ваґони через Чехо-Словаччину.

Чехословацьке правительство мало заключити з Німеччиною умову, на основі якої Німеччина має право пересилати через чеську територію довільну скількість транспортів в запльомбованих ваґонах. В часі мира се причиниться до значного скорочення ріжних транспортів на лінії Дрезно — Відень і дасть німцям значні ощадности. А в часі війни те скорочення ще більше потрібне німцям.

Котрим жидам відберуть право горожанства в ЧСР?

Чехословацьке правительство ухвалило плян розвязки жидівського питання в Чехо-Словаччині. Той плян спирається на слідуючих засадах: 1) Виселення еміґрантів. Правительство приділить їм відповідну скількість девіз. 2) Ревізія права горожанства. 3) Переведення засади пропорціональности для тих жидів, які остануться в Чехо-Словаччині. Ревізія горожанського права відноситься до тих жидів, які прибули до Чехо-Словаччини по 1918 р. Позбавляти права горожанства мають тільки тих жидів, які признавалися до німецької національности. Такі вісти принесла чеська ґазета „Народні Політика".

Брат братом а бриндзя за гроші.

Президент Русвелт приняв вчера військову комісію сенату. Офіціяльного комунікату з авдієнції не оповіщено, але „Ню-Йорк Геральд Трібюн" пише, що Русвелт мав заявити: Злучені Держави Півн. Америки мусять приготовитися, щоб Анґлії і Франції в разі їх війни з Німеччиною й Італією доставити воєнних літаків й іншого приладдя, розуміється під умовою заплати. Ся поміч не значить, що також американські війська мали б бути вислані до Европи.

У Львові увязнено офіцира поліції.

У Львові увязнено начальника VII комісаріяту державної поліції Райнольда Сьвітальского, якого тому кілька днів удекоровано срібним хрестом заслуги. По довгім переслуханні слідчий суддя Бурчицький задержав його у слідчій вязниці. Справа та викликає велику дивовижу. Причини увязнення тайні.

Грушки на вербі і подерті штани.

Під заголовком „Грушки на вербі" переповідає ІКЦ в ч. 28 полеміку, яка ведеться в польській пресі про т. зв. „бони культури", себто новий податок, лянсований редактором орґану „Просто з мосту" Пясецким. Проти нього виступили „Слово" й „ІКЦ", а в його обороні виступив автор воєнної повісти „В полі" Станислав Рембек, який радить всім міністрам, щоб видали підвладним орґанам обіжник про конечність приватних бібліотек. ІКЦ пише, що наслідком того було б іще більше дір у штанах „підвладних орґанів", але п. Рембек думає інакше. Він пише, що тоді гонорарі авторів так піднеслися б, що вся польська література була б змоторизована... Притім зросли б скарбові доходи, ЦОП рушив би з копита і на всіх польських границях появилися б лінії Мажінот'а. Ціле щастя, додає ІКЦ, що автор признає, що „трохи" фантазує, бо інакше можна б припустити, що він вірить у те, що пише. Тай мають же люди гумор!

На великім переломі

Польський погляд на промову канцлера Адольфа Гітлера.

Промова начальника найсильнішого народу на континенті Европи се очевидно найважніша тепер подія міжнародньої політики, яка стоїть безпосередно перед великим переломом. Тому та подія звертає на себе увагу преси всіх народів. Наведемо найцікавіші голоси, зачинаючи від преси сеї держави, що в ній живемо.

Найбільший орган польської столичної преси „Курєр Варш." приніс з приводу промови канц. Гітлера статтю п. з. „Непокойонца вяра в покуй". В ній каже м. ін.: Промова канц. Гітлера своїм полетом і силою виговору держала як звичайно в напруженні увагу своїх безпосередніх і дальших слухачів, сим разом дві і пів год. Вона була переплітана остримі або глумливими увагами, що світ непотрібно і безпідставно непокоїться політикою Третьої Німеччини. Та закид сей основно неслушний: бо ж і сам Гітлер і марш. Герінг ствердили знов, що Німеччина за 6 літ довершила найбільших діл, які знає її історія. Гітлер у своїй промові раз-у-раз стверджував повість і відрубність понять і змагань німецького нац.-соціялізму в усіх областях: господарській, суспільній, релігійній, у поглядах на міжнародні взаємини та на поділ дібр і просторів світа. Отже було б се проявом тупої та легкодушної байдужности, якби світ уважно не слідив поступу і розвитку того незвичайно рухливого явища. Господарка Німеччини унята в таборово-воєнні карби, її продукція і грошеві засоби скермовані у львиній части на скріплювання збройної сили. Се виразно підчеркнув сам Гітлер, кажучи:

„Думаю, що лучше сказати се не запізно, а завчасу, що найважнішим завданням проводу держави вважаю, зробити все, що зміститься у границях людських можливостей, для збільшення нашої збройної сили".

Се признання виразне і повне, але причина його менше ясна: бо нема й сліду загрози для безпеченства Німеччини. Отже її воєнна господарка призначена для здобуття свободи випадів і завойовницьких походів. Також погрози кидані в тій промові проти катол. Церкви і християнських віроісповідань взагалі те тільки до якоїсь міри внутрішня справа німців. І як з тим погодити твердження канцлера, що 99% німців з задоволенням підпирає його режім? Каже канцлер, що німцям зрабовано кольонії. Але ж німці за цісарства вирушили на те, щоб загорнути Бельґію, півн. Францію, всю Польщу, Ромунію й инші великі простори на сході Европи (авторові статті Р. К. не може перелізти через перо слово „Україна"), не проявляючи заміру випустити з рук щонебудь зі здобичі: про вислід вирішила війна, яку німці програли, отже стратили.

Домагаючись кольоній, канцлер дає світові до вибору другу можливість: отворити йому ринки для збільшеного вивозу з Німеччини — щоб доходи з того, як сам каже, йшли дальше на зброєння аж до границь людської можливости! А в разі опору заповідає невблаганну війну. На такім фоні милі слова канцлера про довгий мир тратять багато і натрафляють на деякий опір в умі. Канцлер каже, що війна проти Італії безоглядна

причини поставить Німеччину коло Італії. І каже далі:

„Не завагаємося, коли в деякі справи, які тільки до нас належать, хотіли би втручуватися західні держави, щоб унеможливити природні і розумні рішення".

Поняття тих природних рішень зачеркнене дуже широко, бо канцлер обіймає ним напр. вказування на ЧСР в напрямі противнім ніж вказував їй Бенеш „для знайдення внутрішнього спокою і порядку". В такім показуванні дороги сусідам, які про те не просять, можна зайти дуже далеко. А в виводах, які стверджують готовість німців до війни без огляду на причини і заразом домагаються, щоб західні держави лишили німцям свободу ділання, трудно доглянути направду заповідання мира. Канцлер каже: Буде мир, коли ніхто не буде противитися тому, чого я хочу. Трудно вірити у довгу тривалість мира на таких основах.

Так пише „Курєр Варшавскі" (стаття передова криптоніма Ст. Ст.).

Подібне занепокоєння видно також в иншіх органах польської преси.

Відгомін промови канцлера Гітлєра представляємо внутрі числа. Всі наведені голоси заслугують на уважне перечитання, бо все те дотичить справ, від яких залежить також доля українського народу може й на дуже довгу та велику будучність його, як Бог уділить йому благословенства свого, за яке треба горячо молитися особливо в сім часі.

З ВИКЛАДОВОЇ САЛІ

Національне й державне виховання

В рамцях викладів, організованих заходами Жіночої Секції при Ґенеральному Інституті Католицької Акції (ҐІКА) у Львові, в четвер 26 м. м. в салі „Бесіди" відбувся черговий відчит о. дра Йосафата Скрутня ЧСВВ на тему: Національне й державне виховання. Зміст: Тема новітня, можна навіть сказати модерна. Сьогодні виховується масу, люд, нарід, державу. Нарід і нація стали центром зацікавлення. Держава стала ідеалом. Повстала проблєма національного й державного виховання як новітній зміст нації й держави. Теоретична педатогія досліджує це питання, одначе покищо нема розвязки. Питання нац. і держ. виховання таке широке, що не скоро знайдеться його властиву розвязку. Існує націоналізм і існує політицизм, отже існують нація й держава. Люди живуть і доки житимуть мусять виявляти своє становище до держави й нації. Виклад піде по лінії християнського світогляду на ті справи. Нація і держава се два ріжні поняття, два ріжні факти. Існують народи без держав, хоч нема держав без народів. Нація се духова спільнота, держава матеріяльна, держава лучить примусом, нарід свободою, держава се елемент збірноти, нарід — елемент матеріяльний. Одначе в одному випадку нація й держава сходяться і творять те, що називаємо вітчиною, батьківщиною. Витворюється патос, патріотизм. Нація стає на першому місці, держава на другому. Коли верх бере політицизм, тоді держава на свічнику, а нарід на другому пляні. Схід убожествував націю, Захід — державу. Серед тих великих дужань мусить сповнити свою ціль національне й державне виховання. Якже воно має се перевести в діло? Є дві головні засади: 1) здорове виховання мусить признати природний гін вбік своєї нації й держави; 2) кожна одиниця мусить бути втягнена у свою націю. Природний потяг до своєї нації це спочатку тільки гін, почування, пристрасть і любов. Щойно згодом він виявляється. Вихованню припадає завдання розбудити цей гін, його виплекати й закріпити. Всю свою роботу виховання мусить робити для одиниці й тільки для одиниці. Одиниця існує для загалу — не для себе. Маса теж потребує виховання, проводу, такту і пляну, а це може дати тільки добре виховання. Розумне і доцільне національне і державне виховання мусить мати на оці й душу, не тільки тому що так каже християнський світогляд, але тому що душа творча. Національний і державний патос (патріотизм) тільки тоді живий, коли його витворить життя і серце. Душа мусить бути вихована всебічно. Це значить, в першу чергу мусить бути вихований розум — поширенням відомостей, особливо про свій власний нарід, бо традиція се ланцюг; відтак мусить бути вихована воля, яка все діє, про все рішає, яка є дороговказом. Воля це провідник, що в спілці з розумом творить чудеса. Воля мусить бути характерна й незломна. Педатогіка мусить її виховувати в твердости і в тяжкій праці. Врешті душа мусить бути вихована також в серці. Серце се любов, це якраз той патос. Без серця ніхто не здійснить своїх мрій і не згуртує коло себе масу. Але при всіх тих високих цілях мусить бути виховане також тіло. Треба його виховувати гімнастикою, спортами, маршами, бо „в здоровому тілі, здорова душа". Які є межі, що на них здорове національне й державне виховання мусить оглядатися, коли хоче виконати своє завдання? Існують три роди тих меж: згори, здолу і збоку. Межі згори се Бог, релігія, обявлення. Ні нація перед Богом, як це голосить нездоровий націоналізм, але навпаки. Крайний націоналізм треба переконати, що та межа існує і мусить існувати. Межі здолу се: 1) свобідна людська воля, се найбільший людський маєстат, се велич людини, бо сеї волі не зломить ніхто, навіть найбільший тиран. Сю межу мусить респектувати кожне національне й державне виховання, бо інакше вносить отрую, яка по якомусь часі розібє державу; 2) сумління — якого кожна людина мусить слухати і за ним іти. Горе нації, яка не респектує сумління. Межі збоку: 1) це сусідні народи, що до них національне й державне виховання мусить заняти якесь становище. Тут панує засада: мати добре поняття про сусідів; 2) толеранція (терпимість) — це потреба людської природи, яка кричить за своїм, але респектує чуже; 3) справедливість. На чесноті справедливости стоїть увесь світ і оснований увесь суспільний порядок. Питання національного й державного виховання розтягаються на все, що людське і що носить на собі печать людського розуму. — По відчиті вивязалася жива дискусія, в якій забирали голос почергзі: д-р І. Копач, о. кан. Ю. Дзерович, д-р Дзеровичева, п. Тишинська, проф. Чорномаз, проф. Боднар і д-р М. Дзерович. На салі мимо будня зібралося поверх 80 осіб.

Одинокий вихід...

Польський часопис „Пшемяни" приніс інтервю з ідеольоґом ОНР — Фалянґи Войтіхом Васютиньским. Зміст: 1) Українці в Сх. Галичині се нарід. 2) В інтересі Польщі є розбити Росію й створити Україну. 3) Ніяким чином мішаних земель, головно Сх. Галичини, не можна віддати Україні ні виділити ті землі як „Піємонт". 4) Асиміляція українців у Сх. Галичині неможлива (ну, нарешті зрозуміли се навіть ендеки!), бо є вже висша українська верства, звязана з народом, й нац. усвідомлення поглиблюється дуже скоро. 5) В кольонізацію не вірю, бо запас землі дуже малий. 6) Масова еміґрація в межах Польщі технічно не дасться перевести. 7) В можливість угоди також не вірю. Перевага українців на селах рівноважиться перевагою поляків по містах. В такім разі кожний сподівається перехилити шалю на свою сторону. 8) Галицькі українці як маса не пожертвують Сх. Галичини для далекої України, хіба одиниці. І годі сему дивуватися. 9) Отже бачу лиш один вихід: мусить відбутися масова (роз.-ся примусова) еміґрація одної народности. Українці голосять це гаслом „ляхи за Сян!" А мені здається, що коли повстане Україна як держава, то мусітиме проковтнути 1½ до 2 міл. українців з Польщі. Се можна зробити продовж короткого часу. На найближчі літа остає тільки боротьба. Не зміниться ніщо, хочби ми не знати як формували свої теорії. — Є причини, задля яких українська преса оставить без відповіди сі зрештою цікаві виводи ендецького орґану Фалянґи.

Жахливі цифри

Під таким заголовком подає польська преса зміст статті дра Бродовского в АБЦ: На 10.000 мешканців мають шпитальних ліжок Німеччина 97, Канада 92, Австралія 83, Норвеґія 82, Данія 65, Лотва 63, ЧСР 54, Угорщина 52, СССР 28, Польща 21. Отже далеко позаду навіть за Латвією й СССР. Але й цифра 21 ще зависока для великої більшости населення в Польщі, бо на 10.000 людей мають шпитальних ліжок воєвідства варшавське, люблинське, краківське і львівське по 7, станиславівське 6, тернопільське, волинське і поліське по 5, а виленське навіть 3 (три). Тільки в Познанськім і на Поморі лучше.

Як нищили християнство в Барцельоні

„Оссерваторе Романо" пише: Здобуття Барцельони зробило кінець тяжким досвідам населення. Вороги віри нищили в тім місті християнство жорстокими способами. Особливо в днях 19—21. VII. 1936 р. 15.000 комуністів й анархістів, підбурених совітськими аґентами, кинулося на всі церкви, монастирі й релігійні установи. І так страшно знищили їх, що жахнулися навіть найбільш радикальні чинники т. зв. людового фронту. Сотки священиків убито. Мимо того знайшлися й такі, що вратувавши життя, по геройськи відправляли Богослуження у приватних домах. Публично вільно було відправляти в Барцельоні Богослуження тільки в каплиці Каллє дель Пійо для Басків. У тій каплиці міститься 200 людей, а Барцельона місто міліонове. „Оссерваторе Романо" кінчить, висказуючи надію, що увільнення Барцельони дасть змогу довідатися про долю тамошнього епископа та про депортованого в грудні 1937 р. епископа Теруелю.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По промові канцлєра Гітлєра

Відгомін в Італії.

(ПАТ) Промову Гітлєра рознесло радіо по всій Італії. Вона викликала велике зацікавлення. З особлившим задоволенням вітали італійці запевнення Гітлєра, що німці стануть при італійцях, коли б Італії виповіджено війну під якимнебудь претекстом. Задоволення викликав також уступ про Польщу. — Промову Гітлєра на приказ уряду розплякатовано по всіх містах Італії.

Відгомін у Франції.

Перші коментарі промови канцлєра Гітлєра відзначаються повною вагань резервою. Зближений до Ке д'Орсе „Птіт Парізієн" думає, що слід радше уважати, що обіцянка допомоги для Італії, так як її канцлер Гітлєр уняв у своїй промові, зовсім не пересуджує справи, що Німеччина підпиратиме вповні італійські ревіндикації. Ціла низка часописів і то не лише „Ордр" й „Епок", які репрезентують звичайно алярмістичний тон, уважає, що промова звернена проти Франції. Ті щоденники підчеркують на підставі промови канц. Гітлєра, що Франція не має що себе обманювати щодо суті тісної співпраці між Берліном і Римом. Стверджують також, що Гітлєр офіціяльно поставив справу кольоніяльних ревіндикацій Німеччини. „Ордр" твердить, що погляди Німеччини звертаються тепер у сторону Заходу. — З промови, пише начальний публіцист „Птіт Блє", випливають два незбиті висновки: що Німеччина вповні підпиратиме Італію та що 1939 рік буде роком кольоніяльних ревіндикацій Німеччини. — Найбільше безпокоїться „Еко де Парі".

Відгомін в Англії.

Англійська реакція на промову Гітлєра прихильна. Запевнення канцлєра Німеччини, що вірить в довготривалий мир, принято з полекшею. Одначе з другої сторони загальна англійська опінія думає, що в промові Гітлєра не було нічого, що створювало б площину німецько-англійської співпраці. Заява Гітлєра, що в війні проти Італії Німеччина виступить активно по стороні Італії, не викликує великої реакції англійських міродатніх кругів, які підчеркують, що ніхто не хоче нападати на Італію. Німецькі кольоніяльні домагання зміцнилися, але Гітлєр знов підчеркнув, що з причини кольоній війни не оголосить, що в Лондоні приняли з вдоволенням. Вкінці заповідь острої конкуренційної боротьби на експортових ринках приймають як бажання застрашення англійських господарських кругів перед плянованими переговорами представників промислів обох країв. „Таймс" навязуючи до віри канцлєра Гітлєра в довготревалий мир, стверджує, що коли Гітлєр направду змагає в тому напрямі, щоб господарський і суспільний добробут німецького народу був головним і виключним заінтересуванням правительства Німеччини, то — на думку „Таймса" — отвираються дуже значні можливости. — „Дейли Телєграф" пише: Канцлєр Гітлєр сказав нпр., що кольоніяльні претенсії до Англії і Франції не узасаднювали б нової війни. Коли Німеччина, а радше держави оси Рим — Берлін не хочуть війни, то напевно ніхто інший її не зачне. Назагал не є може надмірним оптимізмом, добачувати у промові Гітлєра запевнення лучших часів...

Відгомін в Америці.

З Вашінгтону депешують: Промови канц. Гітлєра з напруженням очікували найширші верстви. Всі радієві розголосні стації Т-ва „Нешіонел Бродкестінг Ко" надавали ту промову в оригіналі. Вся преса принесла її обширно під сензаційними наголовками. Видано з нею і спеціяльні видання, де підчеркнено особливо місце про зобовязання супроти Італії та місце, де сказано, що півн. Америка не має права мішатися у приязні взаємини німців з державами полудневої Америки. В політичних кругах панує покищо мовчанка. Висказався тільки член комісії загр. справ Гемилтон Фиш: він напав на політику през. Русвелта в часі останнього панамер. конгресу в Лімі.

Ундівський сенатор Творидло

домагається ...імпорту інспірацій.

„Українські Вісти" в ч. 940 пишуть між ін.: Пан Творидло виголосив (у сенаті) промову, в якій — цитуємо за „Ділом" — „підкреслив, що сьогодні на схід дивиться ціла Европа. Не заперечую, що інспірації з Берліна щодо сходу є, але є теж інспірації з Лондону, Парижа та з інших місць. А я хотів би — каже сен. Творидло — щоб тих інспірацій не було ні з Лондону, ні з Парижа, ні з Москви, щоб вони були з Варшави". — П. Творидло не вияснив, кого інспірує Берлін, Лондон, Париж і т. д. Коли його, він повинен був це виразно зазначити. Не вияснив теж, для кого він просить інших інспірацій. Коли для себе, або свого клюбу, теж повинен був це сказати. — Ті недомагання його промови треба віднести на карб його перепрацювання. Працює чоловік при бекон-ах, ковбасах та яйцях, а потім політичне становище прецизуй! І не знаєш, де кінчиться ковбаса, а де зачинається інспірація. Інколи такий чоловік помішає експорт беконів з імпортом інспірацій і лихо — готове. Годі дальше так чоловіка перемучувати. — (ор.).

Характеристика меншин в Польщі

„Роботнік" орган ППС в ч. 32 (стаття „На шляхах розстайних" Недзялковского) так характеризує „інородців" у Польщі: 1) В українській суспільности наступила немов консолідація. Обсервуємо її з журбою з огляду на її зовсім виразний характер „гітлерівської оріентації". 2) Білоруська суспільність утомлена і наразі не виказує політ. активности. За се білоруські дівчі відповідальні тільки по части: польська політика повинна собі здавати справу з того, що історія нераз усувала якусь справу на дальший плян, але х в и л е в о. 3) Жиди мають власну лінію поділу на концепцію соц. „Бунду" й сіоністичну (хасиди се радше виборчий додаток для осіб, що мають державну владу). 4) Німецька суспільність (з виїмком соціялістів) підпорядкувалася ідеол. вказівкам Третьої Німеччини.

Поляки й москалі перед 1863 р.

Виленське „Слово" в ч. 21 принесло історичний репортаж Карла Збишевского п. з. „Варшава перед січневим повстанням", в якому читаємо м. ін.: „До дядьків Клеменсовських приїхала з Кракова їх 19-літня сестрінниця. — Яка велика та Варшава, пищала, маю надію, що добре забавлюся. — Тільки не йди, борони Боже, до театру! упередила тітка. — Чому? — Бо театр ведуть москалі. Поляки бойкотують його. — Мусиш запамятати собі, чого в нас полякам не вільно робити під загрозою викляття рештою суспільности, сказав дядько. Отже читати російські часописи. — Не вільно витатися з москалями. — Щонебудь купити в кацапській крамниці. — Взяти до рук кацапську книжку. — Давати на якінебудь їх збірки. — Носити щонебудь з їх строїв. — Їздити російським запрягом. — Взяти кацапку на службу. — Взагалі взяти до праці когонебудь з них. — Не дивитися на їх глупі паради. — Не відповідати тим, що питають о дорогу по російськи. — Мусиш сейчас остентаційно виходити з кавярні, коли ввійде до неї москаль"...

Тоталізм глупоти (в справі Барцельони)

„Век Нови" в ч. 11.324 пише: Пануючий кольорит надає тепер польській пресі еспанська справа. А саме панує стихійна радість, що „червоні ватаги" стратили Барцельону... Совіти від року вже не помагають там. Боротьба йде виключно за те, чи багаті жерела сирівців здобуде вісь Берлін — Рим і чи Францію обступлять і з тої сторони. Для нормально думаючого поляка справа проста: перемога ген. Франка се дальше скріплення Німеччини, сусідки Польщі, тільки хвилево знормалізованої. Для нормально думаючого католика перемога ген. Франка, погромника Басків, не має нічого спільного з тріюмфом хреста. Але живемо в часах тотальної глупоти...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

В Польщі царствує „Людвик XIV"...

ІКЦ в ч. 30 пише: В Польщі відбувається без уговку повільне, хаотичне але всесторонне тоталізування на рати. Се не явний тоталізм, а замаскований, під 100 псевдонімами. Характер його бюрократичний. Тут бюрократія іменувала себе сонцем, яке царствує. Пригадується король-сонце Людвик XIV, що говорив: „Держава то я!" Бюрократія утотожнюється з державою і не зустрічаючи ніякого ідейного опору що дня поширює свої впливи. Йдуть їй на руку всі, яким здається, що з будівлі можна витягати цеглу по цеглі й не наражувати її на небезпеку. Так раз-у-раз робиться „виїмок" для якоїсь справи, елімінуючи засаду свободи ділання. Знаємо людей, що гримлять проти тоталізму, але „з висших причин" хотіли б „згляйхшальтувати" позашкільну опіку над молодю, інші знов самоуряди і т. д. А бюрократія має на всьо апетит. Сен. Томашкевич заявляючись проти тоталізму, домагався регламентації потрібних і непотрібних організацій суспільних! А хто мав би рішати про потрібність? Очевидно бюрократія. Будьмо ж консеквентні й борімся за клімат свободи в краю.

Розпорядок про краєві меди?

Ще осеню 1938 р. в адм. секції Держ. Начальної Ради Здоровля відбулося засідання в справі проєкту розп. Мін-ва усп. опіки в порозумінні з Мін-вами рільництва й Пром. та торговлі про пчільний мід як засіб поживи. На ту конференцію не запрошено нікого з Галичини, хоч якраз тут існує найстарша організація пчоловодів, яка має вже 60 літ, і хоч Галичина се найповажніша продуцентка пчільного меду. Що більше, Галицький Союз Пчолярів надармо просив, прислати йому проєкт розпорядку до заопінювання. Подає се до відома в польській пресі доцент пчільництва рільничо-лісового відділу львівської політехніки А. Козіковский і зазначує, що дотичний розпорядок (пише про нього „Бартнік Велькопольскі") має постанови, в які трудно повірити...

Внутрішне положення в Німеччині

Польський орган „Дзеннік Повшехни" пише, що в заграничній політиці Гітлєр має в руках напевно багато атутів, але внутрішне положення ослабляє їх: Німеччина гонить останками здоровля. Над приватною власністю зависла загроза вивласнення. Платні йдуть у перегони з коштами удержання. Вістря пропаганди ступилося, вигасають давні пристрасти, діючи в порожнечі. Англія і Франція доганяють у зброєннях Німеччину. Америка щораз дальша від невтральности. Не здійснилися німецькі сни про господарську гегемонію у східній і полудневій Европі.

Промова Гітлєра

Виголошена в Державній Раді 30. І. 1939.

Канцлєр Гітлєр згадав наперед, як фашизм і нац.-соціялізм вратували Европу від большевизму. Потому пригадав, як по великій війні признали право самоозначення навіть найбільш примітивним муринським племенам і з тої причини відмовили Німеччині звороту її кольоній під претекстом, що се противилося б волі їх мешканців. Але признаючи право самоозначення муринським племенам, не примінено тої засади до великого німецького народу!

Німеччина привернула право самоозначення 10 міліонам німецьких горожан на просторі, на якім хотіли втручуватися англійці й інші народи. Нічиїх прав в тім случаї не нарушено, а хапаючи за зброю відвернено небезпеку вмішання третої сторони. Не потребую вас запевняти, що і в будучности не завагаємося, коли західні держави будуть старатися втручуватися в деякі справи, які належать тільки до нас, щоб перешкодити природним і розумним рішенням.*)

Нові часи вимагають нового проводу.

Тільки тип ідеаліста, який вірить і бореться, цінний для суспільности і такому можна вибачити навіть тисячі слабостей. Характер чоловіка більше кваліфікує його до обняття високих становищ у державі або в партії ніж т. зв. наукові здібности або мнимі духові властивости, бо всюди там, де треба провідництва, рішає не абстрактне знання, тільки вроджена здібність кермування і з нею разом в широкій мірі почуття відповідальности. Таку опінію висказую під вражінням одного року німецької історії, який більше ніж ціле моє життя повчив мене про те, які важні і незаступимі власне ті чесноти й оскільки в критичних хвилях більше значить чоловік здібний до діла, ніж тисяча слабих гарнодухів! Отже ідеалізм, здібність до ділання й жертвенности собою, відвага, хоробрість, витревалість, а передовсім здібність рішитися на щось — ось головні прикмети, без яких неможливий провід в сих часах!

Потому канцлєр Гітлєр звернувся проти демократичних моралістів і „направлячів світа“.

Німеччина є без сумніву в дуже тяжкім господарськім положенні. Багатьом се положення може видаватися навіть безнадійним, але націонал-соціялізм зірвав з системою трусливої резиґнації і відкликався до непереможного самозбережного інстинкту народу. Тому вже тепер можу сказати дві річи: 1) провадимо незвичайну боротьбу при напруженні всіх сил народу, 2) ту боротьбу виграємо, щобільше: ту боротьбу ми вже виграли, хоч ріжні демократичні „теольоґи від економіки“ стараються доказати світові, що ми заломимося в якійсь кризі: продовольчій, фінансовій, воєнній або революційній! Ті доктори чесно хочуть того, щоб ми сконали... Того одного вони чесно бажають! Але ми виграємо боротьбу, хоч півтора десятиліття нас рабували без милосердя!

На чім полягають всі наші господарські трудности? На перенаселенні простору, на якім жиємо. Бо се факт: німецький нарід жие в густоті 135 людей на квадр. км., без ніякої помочі ззовні і без резерв давніше нагромаджених. Обдертий 15 літ тому цілим світом, обтяжений небувалими довгами, без кольоній, а мимо того сей нарід зумів вижившитися й одітися і не мати при тім безробітних! Отже повстає питання: Котра з т. зв. великих демократій була би в силі виконати таку штуку? Є на сім світі держави, яких густота заселення виносить 5 до 11 мешканців на кв. км. і котрі при тім посідають найбільше урожайні землі, які лежать облогом на величезнім просторі, всі можливі мінеральні багацтва, а мимо того вони не в силі розвязати власні соціяльні проблєми! І представники тих держав величають чудові прикмети їх власних демократій!... Ми не хочемо на них нападати тому, що вони мають інакший устрій, але й самі не думаємо капітулювати! Хлоп наш тяжко працює! Що він добуває з тої землі, се заслугує на найвисше признання і вдячність. Але все має свої границі. Більше вже й той хлоп не годен добути!

Господь Бог сотворив світ не для одного або двох народів. К о ж н и й нарід має право забезпечити собі на світі право до життя!...

До великої війни в 1914 р. прийшло тому, що були такі анґлійці, які думали ослабити Німеччину, щоб виключити німців з міжнародної торговлі. Але Німеччина тепер сильніша ніж була колинебудь в історії! Се ж річ неможлива, зробити раз назавше паріями націю з 80 міл. людей! Поділ світа може наступити або силою або на підставі справедливости і розуму. Надія на се останне і була тим, задля чого ми зложили зброю. (Від сего місця промови якісь радієві стації зачинають робити перешкоди, що трівають уже до самого кінця. І тому не все можна схопити значіння слів, речень і навіть цілих уступів промови. — Ред. „Н. Зорі“).

Становище т. зв. переможних держав після закінчення світової війни було нерозумне і невідповідальне. Грабіж німецьких кольоній була — морально безправством, під господарським оглядом очевидним божевіллям, політично можна означити її як глупоту.

Тай тепер ще нарочно нищать всяке трівке відношення між валютами. Я думаю, що вартість валюти полягає на силі продукції народу. Не вірю вже „економічним теольоґам“, що голосять інакше. Ми продукуємо, але мусимо вивозити за границю те, що продукуємо, бо доконче потребуємо хліба насушного! Наші кольонії забрали нам, але самі їх не використовують. Наслідок сего — знищення міжнародньої торговлі і зброєння. Я разураз предкладав зменшення зброєнь, але зустрічала мене студена як лід відмова. Якби нині почислити, що вони видали і що стратили, то показалося б, що Анґлія і Франція 20 разів переплатили те, що нам забрали.

Розвязка справи нашого тяжкого положення може бути двояка: 1) додатковий привіз споживних середників, себто зростаючий вивіз виробів німецької продукції, або також 2) розширення простору конечного для життя німецького народу. Супроти того, що с я д р у г а р о з в я з к а в д а н і й х в и л і н е м о ж л и в а внаслідок обмеження тих можливостей т. зв. побідними державами, ми змушені звернутися до першого з тих способів, себто мусимо вивозити тому, щоб могти купувати середники поживи і крім того мусимо вивозити, а той вивіз вимагає преціь сирівців, яких самі не маємо. А щоб їх здобути, мусимо знов більше вивозити длятого, щоб сирівцями забезпечити нормальне ділання німецького господарства. Сей процес в Німеччині зовсім не капіталістичний процес, як се є в інших краях.

*) Німеччина, як відомо, вважає м. ін. східні справи за підлягаючі її рішенню, особливо від часу підписання відомого порозуміння з Францією. — Ред.

Не забувайте, що найцінніша річ у кождій бібліотеці це оправлений річник доброї газети.

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ 3)

Серце Поділля Бучач

Важніші памятні події в Бучаччині.

В 1676 р. турки знищили Бучач й інші міста. Турецьке військо стало в Бучачі півколесом. Осередок був на фільварку Пушкарі, на горі, напроти василіянської Левади, ліве крило спиралося на монастир Домініканів, який станув на місці василіянського монастиря 1652 р., а Василіяни вибралися до монастирка в Жизномирі, де тепер є руїни церкви в лісі. Праве крило турків сягало аж за Стрипу на гору Федір. З Федора і з Пушкарів[8]) била турецька артилєрія на бучацький замок: вибивала в мурі діри, котрі оборонці скоро направляли. Однак вкінці турки пішли приступом і дістались через вилім до замку. Між пушкарами, що били на замок, були також українські козаки Дорошенка. Вони також здобували бучацький замок.

Цікавий епізод з облоги Бучача в 1672 р. описує дворянин гетьмана Івана Собіського, француз Далежар. Коли султан Магомет IV підступив під Бучач, то ані замок ані місто не могли дати відпору такій переважаючій турецькій силі. Коли впала така природна твердиня як був Камянець, то що було говорити про Бучач? По короткій обороні місто піддалося, а замок віддала султанові сама дідичка пані Потоцька. За це дуже шляхотно і з почестю обійшовся в нею турецький володар. Зажадав побачити дітей пані Потоцької і з ними дуже ніжно попестився, приголубивши їх. Була се з дому пані Тереса Цетнерівна, дочка галицького каштеляна. Діти називалися: Тереса, Домінік і Стефан, пізніший воєвода белзький, батько пана Каньовського. Боячися султана і дрожачи за своїх дітей, пані Потоцька жертвувала султанові свої клейноди, золотий нашийник, бранзолєти і брилянти. Султан не хотів зразу приймити, але щоб не видавалося, що він погорджує тими дарунками, взяв їх з подякою з рук матери і власною рукою передав їх одному з її дітей.[9])

Одначе вже 1676 р. знову знищено Бучач і околицю, в річницю мира під Журавном. В 1687 р. прибув сюди король Іван Собіський зі своєю жінкою, званою Марисенькою, з цілим двором, однак для міста нічого не зробив. Аж молодий дідич Стефан Потоцький, син Івана, приступив до віднови міста, відновляючи в першій мірі привілеї міста. Той Стефан Потоцький був великим коронним стражником, а потім воєводою белзьким. Він спровадив 1712 р. отців Василіян в Литви і для них фундував монастир в Бучачі, як про се буде нижче.

Здавен давна через місто Бучач вів шлях на схід до Камянця Подільського, відтак через село Брагу на лівім березі Дністра, напроти Хотина, до Молдавії і Туреччини і туди верталися турецькі бранці, між ними багато галичан- українців.

Василіяни в Бучачі.

Теперішній монастир Василіян в Бучачі як католицький — вже третій з черги. Завдяки католицизмові й католицькій культурі, які він поширює вже 226 літ, він істнує найдовше, довше ніж два перші попередними століттями: перший раз до знищення його татарами і туркаами, другий раз від 1612 р. до 1652. Той монастир побудувала побожна Марія Могилянка жінка Стефана Потоцького, але як православний перетривав він усього 40 літ, і монахи перенеслися до Жизномира, а син Марії Могилянки передав їх монастир польським монахам Домініканам.

Василіяни мали в Бучачі монастир вже від давних часів, напевно ще за на-

[8]) Назва походить відси, що в сій стороні мешкали пушкарі (гарматчики), що обслугували артилєрію на замку Потоцьких. Донині ся часть міста Бучача має назву Пушкарі.

[9]) Про султана пише французький письменник: „Il voulut voir les enfatns, qu'il caressa affectuesement, refusa un riche bijou, que la mère voulut lui presenter, donna ensuite comme de sa mainaux l 'enfant.“ Гл. Pamiątki Buczackie, ст. 13 в ноті.

Се тведа конечність, яка змушує нарід до журби за хліб!

Ми боремося за наше право до життя, а інші борються за те, аби кривдити! Вони можуть нам накинути війну — і тоді ми будемо боротися з силою розпуки! Та може ще переважить загальний розум над жадобою. (Тут свисти якихсь радієвих стацій робляться такі сильні, що промови зовсім не чути). Перейшли ми такі упокорення, яких не переходив ніякий великий нарід. Але тому тимбільше будемо дбати на всю будучність нашу, щоб бути й остати суверенним народом! Інтернаціональне жидівство клевече на миролюбивий німецький нарід! Викликає напади на нас в Америці. Та ми ще ніколи досі не напали на Америку, але американські жовніри вже билися на европейській землі проти нас. Прийшли вони сюди без конечности, лише з капіталістичної жадоби... І без потреби тримали міліон наших полонених ще рік по війні — ті „апостоли гуманности"! Щодо жидів, то вони мають так працювати, як інші народи. Коли жидам удасться доцькувати до війни, то будуть знищені! Народи не хочуть битися. То жидівська пароля „Пролетарі всіх країв єднайтеся!" Над нею є висші пароді!..

Німецький нарід не хоче, щоб ним управляли чужі і також не хоче мати чужих між собою. Франція для французів, Англія для англійців, Америка для американців, Німеччина для німців! Канцлер дивується, що демократичні оборонці мимо переслідуваних жидів в Німеччині бачать в жидах такі високі культурні вартости, а не хочуть їх приняти до себе.

Нац.-соц. держава не стерпить якоїнебудь політичної діяльности духовенства зверненої проти держави. І священик мусить підлягати державним законам таксамо як звичайний німецький горожанин.

Потому канц. Гітлер виступив проти твердження, немов би нац.-соц. держава була ворожо настроена супроти релігії. Перед цілим німецьким народом, говорив, складаємо торжественну заяву: 1) що в Німеччині ніхто не був і не буде переслідуваний з причини своїх релігійних переконань, 2) що нац.-соц. держава від 30 січня 1933 р. не тільки давала фінансову поміч всім християнським Церквам, але поміч та росла з року на рік. Наводить про те ряд цифр у сотках міліонів. Підчеркує, що вартість землі і лісів, які належать до Церкви в Німеччині, виносить 10 міліярдів марок. (Говорить про свободу від податків, але сего місця промови не мож було добре чути. І тому не знаємо, чи промовець твердив, що Церква має там якусь свободу від податків, чи що хотіла б мати. — Ред. „Нової Зорі"). Далі каже: Коли одначе Церкви уважають положення, в якім вони тепер є, за не до видержання, то ми готові перевести рішуче відділення Церкви від держави, як се є у Франції, Америці й инших державах; а які суми ті держави дають Церквам? 3) нац.-соц. держава не замкнула ніодної церкви, не заміряє також впливати на ніяке з релігійних віроісповідань. Зате діяльність духовних осіб, звернену проти держави, буде переслідувати так, як і ворожу діяльність кожного іншого горожанина.

Довший уступ своєї промови присвятив канц. Гітлер переслідуванню духовних в СССР, де згладжено сотки тисяч духовних, і в Еспанії...

Націонал-соціялістичні і фашистівські добровольці армії ґен. Франка, говорив канц. Гітлер, стали в рядах, щоб поставити гать дальшому большевицькому кровопролиттю в Европі. Нац.-соц. Німеччина дала поміч ґен. Франкові, руководячись тільки горячим бажанням охорони того краю перед небезпекою, яка в своїм часі загрожувала Німеччині.

Говорячи дальше про політичну акцію духовного стану проти держави, Гітлер ствердив, що ту діяльність підпирають деякі круги поза границями. Підтримування опозиції в Німеччині проти держави буде безоглядно винищуване.

Ми не брехуни і кажемо отверто наперед, за що будемо карати. А теророві публіцистів ззовні не піддамося! Вони там мають симпатії закордоном, але за саму опозицію симпатій закордоном нема! Ми се добре знаємо, бо ми самі були довго в опозиції. Лише державні зрадники мають у ворогів свого народу симпатію і поміч...

Далі говорив Гітлер про взаємини з Італією, як з найбільшою приятелькою Німеччини, і заявив, що коли б Італія опинилася в війні, без огляду на мотиви, то Німеччина стане при її боці. Опісля коротко згадав він інших сусідів, як також далеку Японію, як союзницю, — а про Польщу сказав ось що: В сих днях минули пяті роковини заключення нашого договору про ненапад з Польщею. Щодо вартости того договору нема тепер мабуть ріжниці поглядів між усіми дійсними приятелями миру. Вистарчило б тільки поставити собі питання, куди зайшла б Европа, коли 5 літ тому не дійшло б було до тої спасенної умови. Великий польський маршал і патріот зробив тим свому народові таку саму велику прислугу, як нац.-соц. провід держави німецькому народові. Також в неспокійних місяцях минулого року польсько-німецька приязнь була одним з успокоюючих проявів европейського політичного життя.

Далі говорив: Ні один день не минає, щоб злочинці не пускали проти нас дурних і брехливих алярмів! Та я мимо того вірю в довгий мир. Хоч можуть довести й до війни! Се не значить, що ми хочемо війни, але ми рішені спільно й до останка боронити своїх прав!

Обговорюючи німецько-американські взаємини канц. Гітлер ствердив, що теперішний стан напруження викликаний кампанією забріхання, провадженою проти Німеччини, що вона нібито загрожує безпеці і свободі американського континенту. Всупереч інсинуаціям сеї брехливої кампанії Німеччина бажає жити з американським народом у приязні і невтручуванні у внутрішні справи. Одначе зі своєї сторони жадає того самого від Злучених Держав!...

Гітлер закінчив свою промову згадкою про всемогутність Божу.

Деякі місця своєї промови виголошував дуже сильним голосом і з таким великим притиском, що прямо чути було, що сей чоловік справді може виконати все чим погрожує.

ших князів. Щодо сего нема сумніву тому, що по страті державної самостійности Галича ледви чи котрий з наших останніх боярів та панів міг тут заснувати монастир. Знаємо, що князівські добра разом з короною і золотокованим престолом у Львові стали добичею поляків. До тих нових панів Львова, Галича і цілого галицького королівства перейшов увесь маєток упавшої галицької держави.[10])

Після устного передання мав бути в Бучачі дуже старинний монастир св. Тройці. Мав він бути там, де Марія Могилянка навязуючи до тої старинної традиції побудувала, чи радше з руїн відбудувала той монастир. Той монастир мав стояти на прегарній вижині напроти оборонного замку там, де тепер стоїть наша церква св. Николая, тільки трохи висше. В часі великого нападу татар за короля Данила 1240 р. монахи мусіли укриватися разом з людьми по лісах і дебрах. З Киева, на який татари напали вже в 1237 р. і знищили те місто, втікло багато монахів до Галичини. Тоді також татари здається вбили київського митрополита Йосифа І, бо від часу того нападу нема про нього й чутки. По тих нападах татар опустошів і монастир в Бучачі.

(Далі буде).

[10]) Гл. Стародавный Львовъ. Із. Шараневича. Львів 1861 р.

З Карпатської України

Завдання карпатоукраїнського сойму.

Карпатоукраїнський сойм, який виберуть 12 лютого, матиме ось які завдання: 1) забезпечити самостійність карпатоукраїнської держави в рямцях федерації, 2) затвердити державну назву „Карпатська Україна", 3) перевести земельну реформу, 4) використати природні багацтва краю, 5) розбудувати деревний промисл, 6) розбудувати залізничу сітку та уможливити наплив туристів, 7) зрегулювати ріки та використати водну енергію, 8) розбудувати мережу освітніх і господарських установ, 9) забезпечити перед голодом найбідніші верстви населення, наладнуючи опіку над старцями, дітьми й тими особами, що не мають змоги запрацювати на прожиток.

Переговори Хусту з Прагою.

В Празі відбулися наради міністра Карпатської України Юлія Ревая з премієром центрального правительства Бераном про положення спричинене іменуванням ґен. Прхалі третим міністром Карпатської України. Мін. Ревай заявив премієрові м. ін.: Карпатська Україна ніколи не може згодитися на іменування чеського ґенерала українським міністром... Виїзд ґен. Прхалі до Хусту відложено аж до закінчення переговорів мін. Ревая з прем. Бераном. Такі вісти принесла німецька преса.

Словацький міністр оправдується.

Мін. Ю. Ревай відвідав у Празі віцепремієра центрального правительства і словацького мін. Сідора та відбув з ним довгу розмову в справі відомостей, що їх подала словацька преса про події в Карпатській Україні. Мін. Сідор заявив, що такі вісти могли появитися внаслідок лучбових трудностей з Карпатською Україною. Оба міністри устійнили, що на будуче оба уряди будуть вимінювати інформації та наладнають співпрацю в інших ділянках.

Римо-кат. епископ у Станиславові

Суфраґан у Тернополі.

Агенція „Всхуд" звідомляє: Справа створення римо-катол. епископства у Станиславові вже поладнана. В найближчому часі слід сподіватися номінації епископа й означення території діяльности нового епископства. Особа нового епископа покищо незнана, але слід сподіватися, пише „Всхуд", що це буде особистість, що добре розуміє важну ролю, яку новий польський епископ має виконати на полудневих окраїнах Польщі. Рішення про створення польського епископства у Станиславові наступає у хвилі, коли всі польські чинники згідно стверджують, що в теперішній ситуації активність польського духовенства на полудньово-східних землях дуже пильна й дуже потрібна, особливо з уваги на ріжно оцінювану діяльність українського духовенства. Покривдження (!) польської суспільности на станиславівській землі було вже занадто ярке з уваги на брак польського епископства при рівночаснім упривілеєнні (!) русинів і українців, які мають своє епископство у Станиславові. Можна сподіватися, продовжає „Всхуд", що засяг польського епископства у Станиславові буде розтягатися також на терен тернопільського воєвідства. В духовних кругах кружляє поголоска, що інсталяція польського епископа у Станиславові відбудеться так, що з рамени нового станиславівського епископа епископ суфраґан урядуватиме постійно з Тернополі. Нема сумніву, кінчить „Всхуд", що здійснення сеї концепції станиславівсько-тернопільської дієцезії буде поважним кроком вперед до створення самостійної тернопільської польської дієцезії.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Католицька критика

Як на основі її засад виглядає українська католицька літературна критика.

I.

Ще перед 10 роками появилась у Парижі книжка, що не втратила свіжої актуальности й донині. Моріс Рузо (Rouzaud) зібрав в окремому виданні репортажі, 25 розмов про критику з різними французькими письменниками та критиками, й видав їх під багатомовною назвою: „Куди йде критика?" (Où va la critique?). Знаходимо тут розмови також з католицькими або співзвучними з ними критиками, з такими як: Анрі Бремон, Жан Кокто, Андре Бельсор, Анрі Масіс, Жак Бенвіль та Жан Максанс. Деякі з них уже й не живуть, але думки всіх їх настільки вражають читача, що полишають по собі глибоке враження поважного світогляду, що повинен стати основою для справжньої літературної критики в її потрійному посланництві: заховувати, сторожити та судити (оцінювати).

В розмовах з тими критиками вражає передусім ясний, радісний погляд на світ і гаряче бажання знайти в ньому щось добре, гарне, щось щиролюдське. Не похмурі судді стоять перед нами, що в літературі шукають лише за злом, щоб виголосити строгу проповідь, але бачимо пильних сторожів добра та краси. А добра та краси багато на світі. Сперті на непорушних католицьких догмах, заглиблені у незглибиму християнську етику, обзнайомлені з сучасною філософією та літературою, вони почувають надто певний ґрунт під ногами, щоб не боятися поговорити спокійно про те, що вони осуджують та відкидають. Прочитайте їх рядки про покаянні думки грішника Рембо, або річеву критику писань Ренана, а побачите, що їм не треба виголошувати адмоніцію з приводу людських помилок — їх впевненість у непохитности християнського, католицького світогляду, в парі з глибоким знанням кидає їм противника відразу переможеного.

Критик повинен бути передусім професором смаку, він повинен „смакувати" гарні речі та вчити інших „смакувати" їх — каже Бремон. Пригадаємо, що це той сам Бремон, що у своїх славних творах: „Чиста поезія" та „Поезія й молитва" висловив загально признані думки про поезію. — Суза [1]) зібрав їх у 6 пунктів; отже в поезії шукає Бремон: 1) таємного реалітету, що з'єднує; 2) вислову, що перевищає самі розмовні форми, що його годі звести до раціонального пізнання; 3) таємного чару, незалежного від змислів; 4) музики, що проводить найінтимніший „флюїд" нашої душі; 5) засіву, де несвідомо проведений стан, що його має поет перед ідеями, або перед почуваннями, що їх висловлює; 6) містики, що доходить до молитви. Це, як бачимо, найінтимніші основи поезії. — А про Кокто пише Рузо, що для нього критика „величне та святе" діло з метою: зрозуміти архитвір, а це можливе тільки при допомозі поезії, вона се немов „Святий Дух ляїцистичний" [2]), що перетворює Коктову критику. Відсіль його „сюрреалізм", що, в протилежності до скептичної критики, підкреслює віру, жар [3]). Кокто як критик це поет, критик віри, критик... любови; для нього мистецтво це дух, що стає тілом. Признаючи велику ролю моралі в поезії, він добачує і те, що обі вони все будуть мати свої власні права. „Якби католицький філософ не міг одягнути в трансцендентне означення певних музичних творів, або певних актуальних малюнків, і якби був який спосіб відкрити їх моральний еквівалент, або перевести їх у письмо, полишилося б мало речей, дозволених теольогові, що звертається до мистецьких речей. З того видно, яка ховзька роля поета, коли він відмовляється від мистецтва католицького". В критиці Бельсорта відкривають елегантну усмішку, що лучиться з прецизією. Для нього завдання критики скромні: вона повчає публику про книги, що появляються; одначе його думки впевнені: він отвирає книжку не на те, щоб знати, що має думати, але на те, щоб знати, що думає автор. — Масісові критик не дозволяє все любити чи все ненавидіти, але дозволяє... все розуміти. Тому його критика переміняється в оборону; але він підкреслює і догматизм великого критика Сент-Бева, що мав „літературну релігію" в своїх моральних осудах. — Максанс шукає всюди за вартістю живого духа, що не є ніяким фільософічним абстрактом; за А. Жідом не може він уявити собі справжнього критика без догматизму; критика, що тільки сприймає, буває рідко глибока; критика, що протиставить себе — сягає в глиб, але хіба тоді, як вона не заперечує, а — вибирає.

Не забуваймо: 10 років минуло від тої пори, коли висловлено ці думки. Католицька критика пішла за той час далі, бо стала перед новими проблемами. Незабаром спробуємо поговорити про це докладніше. Але ті давніші думки не з тих, щоб над ними вже перейти до денного порядку. Зокрема в порівнянні з українською католицькою критикою.

II.

Яка ж українська католицька критика? Чи вона може сказати про себе так, як говорили про Сент Бева: що його критика це немов „Служба Божа (літургія [4]) XIX ст.", бо вона вратувала людську культуру? А службою Богові мусить бути католицька критика, коли вона хоче називатися католицькою. Служба Богові, від того не вільно їй відступити, це її непохитна основа. А служити Богові годиться не фразами, не ховаючись вигідно за широкі гасла і закиди (мораль, лібералізм і т. д.), але служити працею, сумлінним підвищенням власної кваліфікації, широким знанням. Чи відповідає українська католицька критика цим основним вимогам? І чи має право дотеперішня українська католицька літературна критика покликуватись на високу християнську мораль і вказати на себе як на приклад християнської моралі? Це не завелика вимога — і не конче вчених богословів треба для неї. Треба тільки згармонізування глибокого християнського внутрішнього переконання з практикою щоденного життя, треба справжньої й безкомпромісової християнської етики. Тут належить і проблема: більше розуміти, ніж осуджувати. Безкомпромісово відкинути те, що справді нехристіянське, некатолицьке, але навіть засуджуючи, освітлити все гуманною усмішкою. Берегтись перед засудом, не зрозумівши всього до дна. Чи осуди української католицької літературної критики деколи не за скоропішні й тому поверховні? — І найважніша проблема: чи українська католицька літературна критика може повести українську літературу до справжнього поступу на честь Бога? Чи може ця критика вдоволяється ролею аріергарду, замість присвічувати в авангарді?

Один наш поважний католицький журналіст висловився, що властиво нема ще української католицької критики. Та це пересада, бо ця критика — наявний факт. Але й це правда, що вона щойно в починах, деколи може ще примітивних. Одначе вже сам намір створити католицьку критику між українцями — діло велике. Адже ж тільки католицька критика може спасти людського духа від непевної блуканини по грубо зматеріялізованих світах, тільки така критика дасть йому непохитність. Не всій українській католицькій літ. критиці можна робити закиди, бо була між нею й така, що вже вчинила багато добра: етичний (і тим самим естетичний) рівень української літератури очевидячки зростає (розуміється, там, де така критика має доступ). І се посланництво української католицької критики таке величне, що тим більше треба звернути увагу на те, що стоїть на перешкоді такому посланництву і що підриває авторитет катол. критики.

Не вдаючись у ніякі конкретні випадки та назви, завважуємо назагал такі слабі сторінки сучасної української католицької критики:

1. Беруться за літературну критику люди непідготовані до того. Українська католицька критика має деяких учених, очитаних у фільософії чи в інших науках, але вони дуже рідко заглядають у літературу, бо їх відтягають інші справи. Літературу полишається зачасто критикам, що їм ще багато дечого треба би прочитати, або хоч віднестись сумліннішe до того, що пишуть. А то буває й таке, що такий критик чи радше рецензент лінується провірити, чи доповнити свої малі відомости, хоч би заглядаючи до енциклопедій, словника, граматики, історії... і вдоволяється „домашнім" значенням, що вже давно втратило вагу. Не маючи відповідного очитання, такий „критик" береться нерав полемізувати з очитаним противником, але приневолений скоро ховатися за постійно повторювані закиди: лібералізм, масонство, ляїцизм і под. Брак фахових літературних критиків, вихованих на глибокому знанні західньоєвропейської культури, се найслабший пункт української католицької критики.

2. Українська католицька критика зачасто особиста, необективна. Вона критикує особу автора, а не твір, при чому рецензенти зводили деколи свої особисті порахунки з немилими їм людьми. А це неетичне і нього католицькій критиці робити не вільно! Знаємо випадки, що твори справді добрі паплюжено в католицькій пресі тільки тому, що їх автори були немилі комусь зі співробітників. Наслідком того буває нераз компромітація католицької преси: така книжка здобуде собі належне їй значіння, не вважаючи на особисту неприхильну критику, і католицьким органам приходиться опісля капітулювати. Ні, менше безвідповідального і злобного критикування — більше ясної усмішки, любови ближнього, більше... зрозуміння для людини та її діл! Для злоби, злости й особистої пімсти — не повинно бути місця в католицькій критиці!

3. Невже ж критикувати, навіть судити — значить те саме, що вишукувати всюди зло, діявольське діло? Прочитайте дотеперішню українську літературну католицьку критику — і ви візьметесь за голову! На кожному кроці в українській літературі: гріх, безбожність, служба чортові, масонство, лібералізм!... Доходило деколи до якогось божевільного садизму: всюди сатана й сатана! Гріхів між людьми багато, хто з нас без гріха, але щоб якраз українські письменники найбільше рвалися на службу сатані — в це не повірить ніхто, що здорово думає. Цього не можна сказати навіть про всю літературу Совітської України: навіть там, де письменники, під кривавим терором, допускаються часто очевидної безбожности, не легко збагнути, кільки в тому накиненого, продиктованого згори? Це ж відоме, що кращі тамошні письменники виминають такі напади, або кидають їх від неохотя як примусову данину, що зараз відбиває своєю безварт-

[1]) Souza.

[2]) si j'ose dire, une sorte de Saint-Esprit laïc.

[3]) la ferveur.

[4]) la Somme.

містю. Отже навіть там не дуже радо йдуть на службу сатані. А на захід від Збруча? Давно минув час, коли було модою хвалитися прилюдно безбожництвом чи лібералізмом. Ліберали ще є і в літературі і в критиці. Але лібералізму не побореться киданням гучних фраз проти нього, або дешевенькими жартами з нього. Ні, тут треба поважно, спираючись на глибокому фільософічному знанні, показати, що напр. „безмежна воля в творчости“ се в дійсності неможливий абсурд, що надземні ідеали будуть усе вищі ніж земні, що без етики нема справжнього мистецтва і т. д. і т. д. Але передусім треба зрозуміти твори і творців, яких критикується. Більше розуміння людини, більше шляхотної усмішки св. Франца з Ассісі! А сатану — згадуймо менше...

4. Високі ідеали, що на них спирається католицька критика, дають їй незаперечне право проводити людству, вести його вперед, вести його до кращого завтра, що в засаді не є ніякою фікцією, а може стати найреальнішою правдою. Тому католицька критика повинна займати провідне місце. А чи українська католицька критика має те провідне місце? Вона добровільно зрікається свого провідного становища, коли не йде наперед поступу. Нехай тільки появиться якийсь новий напрямок у письменстві, нехай український письменник спробує перещіпити нові гасла або тільки форми з Заходу Европи — зараз знайдуться такі літературні „критики“, що доглянуть в тім „каварняну неморальність“, „запізнену бульварну розбещеність“, „безбожницькі тенденції“ й под. А в дійсности така розхристана поезія з невмілими декольтованими гаслами та розбитою формою часто буває тільки молодечим, не все щасливим, не все відповідним, деколи дуже незручним і зарізким протестом проти старого, щоб промостити шлях новому, може кращому, а може лиш... іншому. І тут треба знову глибокого зрозуміння того процесу. Треба вміти відрізнити здоровий консерватизм — те непохитне, догматичне, що все і всюди мусить лягти в основу католицької критики — від неспокійних рухів людського духа, що рветься до нового поступу. Католицький глибоко освічений критик має свою думку, він знає, що має думати, і тому не піде сліпо за новими напрямками — але постарається вхопити їх у свої руки, скерувати їх у властиве річище, словом, додати їм того, що їм бракує. Він буде обережний з безоглядним засудом нових течій — бо пощо ж опісля завертати і тягтись у задніх рядах? Католицизм ніколи не спиняв справжнього поступу — навпаки, ставав у його проводі.

Sine ira et studio висловлено тут думки про важну справу катол. літературної критики. Може вони викличуть застанову й дискусію...

Антін Скільський.

Хто поділився міліоном?

Як відомо, міліон золотих припав в останнім дні тягнення четвертої кляси сорок третьої Клясової Льотерії на ч. 98.632, що був власністю мешканців Центральної Промислової Округи.

Нові міліонери походять переважно в купецьких кругів, тому виграні гроші думають повернути на розвинення своїх торговельних інтересів.

Пан Франц Москва з фаху експортер годівельних артикулів. Він постійно вірив у своє щастя і грав на Клясовій Льотерії без перерви від 1926 року, купуючи більшу кількість льосів ріжних чисел до спілки зі своїми товаришами.

Виграна дасть змогу Панові Москві перевести деякі пляни, які напевно багато поширять засяг його діяльности.

Пані Шарльота Ґріншпан грала до спілки з чотирма іншими людьми. В цей спосіб кожний співвласник „пятки“ дістав по 32.000 зол. Це вже досить поважна сума і вона дуже придасться власникам, головно серед тих умовин, в яких опинились мешканці Ц. О. П.

Аж вісімнацять спільників до своєї „пятки“ має п. І. Адлер, тимто кожний з них дістав по 8.000 зол. П. Адлер по фаху гарбар.

В гурті бачимо пятьох власників одної „пятки“ щасливого льосу. Ось вони: п. Міна Діяманд, Ребека Шиндлер, Абрагам Бравн, Айзик Реґенбоґен і Янкель Кляйн. Всіх їх лучить тільки далека знайомість, бо кожний з них працює деінде і в ріжних фахах.

По скінченні сороктретьої ми ввійшли в період 44-ої Клясової Льотерії, у пляні якої переведено багато дуже корисних для грачів змін. Про те поговоримо докладніше невдовзі.

Покищо пригадуємо, що вже пора засобитися у льос до першої кляси, якої тягнення починається 23-го лютого ц. р. і треватиме чотири дні.

Треба також памятати про льотерійний конкурс і якмога скоро прислати відповіді на запит: „Що таке міліон“?, бо речинець минає 5 лютого ц. р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КРУГАХ ВАТИКАНУ, як звідомляє польська преса, та часть промови Гітлера, що відноситься до взаємин держави з Церквою, не викликала доброго вражіння.

ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ВНУТРІШНИХ СПРАВ Карпатської України утворено окрему референтуру „Карпатської Січі“. Її веде четар Юрій Шпилька. При окружних урядах мають повстати окружні січові референтури.

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЄДНАННЯ, одинока політична партія в Карпатській Україні, уряджує передвиборчі віча і наради в ріжних містах і селах краю.

ЧЛЕНИ „КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ“ виїздять до сіл і містечок та виголошують передвиборчі промови.

„РОБОТНІК“ в ч. 32 пише, що промова Гітлера найбільше звертає увату промовчанням німецько - французьких взаємин: Се, каже, має свою небезпечну вимову.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР наділив 233 членів нац.-соц. партії золотою відзнакою за заслуги для німецького народу і держави.

ЮГОСЛАВЯНСЬКА ВІЙСЬКОВА МІСІЯ прибула до Риму. Вона має приготовити закупно італійського военного матеріялу для югославянської армії.

ІТАЛІЯ має 125 підводних суден, разом мають вони 100.000 тон.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Бонне заявив, що Европа не переживала від 1918 р. таких бурливих хвилин, як переживає від 10 місяців. Франція бажає мира, але в обличчі небезпеки всі французи стануть як один муж в обороні своєї батьківщини. Всі, що числять на слабість і упадок Франції, можуть дуже розчаруватися.

ФРАНЦІЯ зазнає долі ЧСР, пише „Век Нови“.

ШВАЙЦАРСЬКА СОЮЗНА РАДА ухвалила 7 міл. і 100.000 шв. франків на реорґанізацію граничної сторожі.

ГОЛЯНДІЯ предложила Бельґії, заключити військовий союз. Бельґія не згодилася на те.

БАРЦЕЛЬОНУ здобували в 4-денній битві три мішані дивізії, зложені з італійців, еспанців і мароканців, та одна чисто італійська звана „Літторіо“. На здобуття зужили 400.000 арматних куль і міліон кґ. бомб з літаків.

АРТИЛЄРІЯ ГЕН. ФРАНКА бомбардує Мадрид з гармат тяжкого калібру. Се вважають передвісником нової офензиви національних еспанських військ на фронті під Мадридом.

ПОВЕРХ 70.000 ВТІКАЧІВ перейшло в послідній часі з Катальонії до Франції.

АНҐЛ. МІНІСТРА ЛЕТУНСТВА Вуда були б побили на вічу, якби не зачав був співати королівського гимну. Тоді і напасники стали на позір і разом з ним пошанувавши монарха, пошанували вже і його міністра.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Найлучший кравець? — Такий, що потрафив би комусь так скроїти штани, як німці. — А найлучший фризієр? — Що потрафив би так виголити як скарбовий уряд. — А найлучший столяр? — Що потрафив би так вигеблювати домовину, як чехи своїй незалежности. („Муха“, ч. 4).

Скажіть се всім кольпортерам

„Правда", наш католицький орган для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається вже в поверх 20.000 (двацять тисяч) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання ґазети в поверх 20.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

НОВИНКИ

Четверта часть населення держави Чіле в Америці впала жертвою землетрусу. Такого великого нещастя людство досі ще не бачило. Св. Отець Пій XI вислав уже свою допомогу.

Іменини Президента РП Гната Мосьціцкого обходили в Варшаві з великим торжеством. Ранком в усіх костелах відбулися Богослуження на інтенцію Президента, а вечером ілюміновано ціле місто. Подібні торжества були також в інших містах держави.

Конфіскати. Проурядовий львівський „Дзєннік Польскі" в ч. 33 доносить про конфіскату всіх українських щоденників за непошанування президента Мосьціцкого в день його імянин. За те саме сконфісковано також вшехпольське „Слово Народове". — Досі такого випадку ще не було.

Преміер о. Волошин занедужав наслідком перепрацювання.

Великі вправи протилетунської оборони відбудуться в найближчім часі у Львові. Щоб належно приготовити львівське населення до цих вправ, керівництво протилетунської оборони поведе широку освідомляючу пропаґанду в пресі, в кінах, театрах, радію і т. д.

Міністерство комунікації відмовило Рідній Школі залізничих знижок на переїзд делеґатів на Загальний Зїзд Р. Ш., який відбувся у Львові 2 с. м.

Курси чужих мов: німецької, французької і англійської. З днем 16 лютого ц. р. відкриває Головна Управа Рідної Школи у Львові загальні курси чужих мов: німецької, французької і англійської. Курси будуть приміщені в школі при вул. Мохнацького ч. 12; щоби дати спромогу брати участь в курсах і тим, що мають денне заняття, лекції на курсах відбуватимуться у вечірних годинах. Зголошуватися щоденно від 8—15 год. в референтурі Рідної Школи, вул. Сикстуська 46, де можна буде одержати докладніші інформації.

Курс рисунків. Дня 16 лютого ц. р. відкриває Головна Управа Р. Ш. курс рисунків. Курс буде приміщений при вул. Мохнацького ч. 12 в школі Рідної Школи. Зголошуватися щоденно в референтурі середніх шкіл Р. Ш. в годинах від 8—15, при вул. Сикстуській ч. 46.

В Мондері, в Канаді, оо. Василіяни заложили друкарню і почали видавати з новим роком часопис „Світло", який має служити просвіченню в справах католицької релігії. Адреса часопису така: The Light, Box G. Mundare, Alta, Canada. Передплата 1 доляр на рік. („Правда").

Демонстрації польських студентів відбулися у Львові у звязку з арештуванням двох медиків. Студенти проголосили бльокаду університетського будинку, а на політехніці 24-годинний страйк. По закінченні бльокади студенти урядили демонстрацію на вул. Академічній. Інтервеніювала поліція і моторова сикавка. Зі сторони студентів кинено петарду і стріляно з револьверів. Виклади в університеті припинено.

Краківський Готель, один з найбільших у Львові, вже зліквідований. Гостей дельожовано. Служба опинилася на бруку. Се також один з доказів зубожіння Львова й Східньої Галичини.

У Ветлині ліського повіту арештовано гр.-катол. священика о. Володимира Бучка. Причина увязнення невідома.

В Перемишлі засудили Остапа Линду на 5 літ вязниці й Розалію Харханіс на 2 роки за те, що вони розкидали в Яворові летючки ОУН з ґльорифікацією плк. Коновальця.

Вже тільки 100 зл. вільно вивезти з Польщі (досі вільно було вивезти 200 зл.), а при граничнім русі 5 зл. (досі 10 зл.). Так розпорядив міністр скарбу в „Деннику Законів", ч. 86, поз. 584.

Кельнер і професор. „Курєр Варш." пише, що кельнер у лучшім ресторані Варшави заробляє більше ніж професор університету в Польщі.

З днем 1 лютого с. р. один з найстарших берлінських щоденників, „Берлінер Таґеблят", злучено зі щоденником „Дойче Альґемайне Цайтунґ".

Розпорядком канцлера Ґітлера центральну провінцію Німеччини „Ґав Курмарк" названо „Ґав Марк Бранденбурґ дер НСДАП" (Бранденбурська мархія національ-соціялістичної партії).

Гумор. — Модерні діти. — Батько хоче навчити малого Ромка бодай дечого з астрономії. Показує йому на небо й каже: Бачиш, се Великий Віз. — Ромко: Гм, що за комічний модель!...

Гумор. — „Скромний" чоловік. — Як гадаєш, приятелю, чи геніяльність переходить з батька на сина. — Не знаю. Я не маю дітей.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприємства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та поручення від двох священиків.

НОВА І ЦІКАВА КНИЖКА!

ВЕЛИКИЙ МАРІЙСЬКИЙ

ЮВІЛЕЙНИЙ КАЛЄНДАР

„О спомагай нас Діво Маріє!"

НА 1939 РІК.

ВИДАЛИ ОО. РЕДЕМПТОРИСТИ.

Сторін 136. — Ціна 1 зл.

В тексті багато ілюстрацій.

Замовляти в монастирі ОО. Редемптористів, Львів, вул. Зиблікевича ч. 30 і в Станиславові, вул. Голуховського ч. 61.

Спішіться з замовленням, бо наклад невеликий!

О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА
ЛЬВІВ, ВУЛ. КОРДЕЦЬКОГО 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV

Lwów, czwartek, 9 lutego 1939.
Львів, четвер, 9 лютого 1939.

№ 10 (1210).
ч. 10 (1210)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.-

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Wychodzi dwa razy tygodniowo.

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Konto P.Ш.Львів 505.796

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ХОРВАТИ ДІСТАНУТЬ АВТОНОМІЮ

Так наступить внутрішня консолідація Югославії.

З Білгороду надійшли вісти, що преміер Югославії др Мілян Стоядінович нагло уступив разом з цілим правительством і що премієром іменований Драгішан Цветкович, який має перевести далеко йдуче порозуміння з хорватами. В тій ціли буде розвязаний парлямент і на травень будуть розписані нові вибори до конституанти, яка переведе зміну конституції. Се тим більше звертає увагу, що князь регент Павло оповістив був заборону навіть публично дискутувати про зміну конституції поки малолітний король Петро не стане повнолітним. З Праги звідомляють, що ті важні зміни наступили по повороті ка. Павла з Лондону, де він довірочно радився з дорадниками англійського короля, що робити, й вони мали йому сказати, що є тільки один спосіб в ціли внутрішнього сконсолідування Югославії: вдоволити національні й віроісповідні меншини. Зараз потому почалися довірочні розмови з провідниками хорватів, які зажадали зміни устрою Югославії. На тім і погодилися.

Українська справа в англійській палаті послів.

Посол Мандер запитував, які кроки зробить правительство Великої Британії, щоб причинитися до збереження мира у Східній Европі в звязку з пануючим там розбурханням з причини української справи. На те відповів заступник міністра загр. справ Бетлер: Правительству невідомо, щоб у Польщі або на радянській Україні були тепер якісь особливші неспокої, що вказували б на небезпеку для мира. На те посол Мандер: Чи не міг би міністр поінформувати палату послів, куди Гітлер рішився скермувати свій найблищий удар, на Україну, чи на Захід? В салі залунали голоси: „До порядку, до порядку!" На останній запит посла Мандера заступник міністра Бетлер не дав ніякої відповіди.

Українські станиці за кордоном.

„Век Нови" в ч. 11327 жалується, що німці не зліквідували досі Українського Пресового Бюра в Берліні, яке стоїть у звязку з „Лігою Українських Націоналістів" (Мекленбургіше Штрассе 73). Се бюро працює зовсім отверто на теренах Німеччини, ЧСР, Скандинавії й Італії, а тайно в инших краях. Не зліквідовано також школи українських агітаторів у Штетині та цілого ряду инших пропаґандивних і парамілітарних організацій. Акція та стоїть під протекторатом Розенберга і Геббельса, але урядового характеру не має. Розенберг і Геббельс — сторонники концепції походу на Україну, а сегодня в німецьких сферах військових і рішаючих політичних знов здається актуальний старий плян нападу на захід. (Отже може „Век Нови" вже нарешті успокоїться, коли так).

Тайна українська радіовисильня.

Полудньово-східня Пресова Аґенція „Нурт" в ч. 1-2 звідомляє: Від кількох днів радіослухачі ловлять на коротких филях авдиції української тайної радіовисильні. Довжина филь виносить 28—36 метрів. Авдиції надається рано в год. 6.45 і по полудні в год. 17. Пропаґандивну програму надають у мовах українській, польській та німецькій. Де знаходиться ся тайна радіовисильня, не знати.

Замах на палату англійського короля?

Англійській поліції вдалося дістати в руки плян террористичної акції, виготовлений членами т. зв. Ірляндської Республиканської Армії, яка домагається забрання англійських гарнізонів з північної Ірляндії, себто з Ульстеру. Плян передбачував бомбові замахи на королівську палату Букінґгем в Лондоні, на королівську резиденцію в палаті Віндсор, на будинок парляменту в Лондоні та на осідок Скотленд Ярду. Крім того плянованo замахи на кількох висших урядників Скотленд Ярду. З того приводу видано надзвичайні охоронні заряджения.

Що буде з Дунаєм?

В Ґаляцу над Дунаєм відбувся зїзд членів монопартії ромунського „Фронту Нац. Відродження". З міністрів, які прибули на зїзд, цікаво говорив мін. загр. справ Ґригорій Гафенко. Він заявив, що вправді Ромунія чується на Дунаю господарем, але вона широко отвирає німцям вікно, щоб подивилися на прекрасну дунайську дельту і на красу Чорного моря та використали той шлях для своєї мореплавби підписуючи дунайський статут, принятий у Синаї в вересні 1938 р. Ромунією, Англією та Франциєю. — Дунай стає помалу німецькою рікою.

Німецькі війська в Абесинії?

Лондонська преса пише: Через Італію переїхала вже до Абесинії перша кольоніяльна армія німців в силі 40.000 людей. Там вона за згодою Муссолінія переходить основний кольоніяльний вишкіл у горячім кліматі. Переїзд того війська відбувся ще в грудні в найбільшій тайні, але аж тепер англійським кореспондентам удалося ствердити це. Війська ті мають по вишколенні відійти до границь Тунісу. (Всі ті вісти виглядають на сензацію).

Велика крадіж в костелі Бернардинів.

У старім костелі Бернардинів у Львові невисліджені досі злочинці ограбили з вотів вівтар Богоматери Неустаючої Помочі, розбивши й опорожнивши шафу при нім. Потому розбили двері до каплиці св. Йоана за головним вівтарем і забрали найцінніші вота. Святотацтво зауважено аж рано, хоч в ночі братчик мав дижур й оглядав костел. Висоту шкоди не легко устійнити, бо між украденими вотами є й старі та рідкі дорогоцінности.

Українська справа

Як її представляють деякі польські публіцисти народам: своєму і нашому.

ІКЦ в ч. 26 приніс велику статтю п.з. „В багатьох підозрілих кухнях смажиться „українська" печеня". У статті читаємо м. ін. отсе: „На міжнародніх біржах, які доставляють всякого рода політичні вісти, панує в останньому часі незвичайно живий рух. В Парижі, в Лондоні, в Берліні, в Празі, в Будапешті, що більше, за Океаном, в Ню-Йорку, в Шікагу, в центрах канадійських і навіть бразилійських, в модних кавярнях, клюбах і сальонах, які снобізуються політично, кипить як в улию. Куються відомости, які дістався на сторінки преси кричать на ввесь світ мілионами примірників новою „шлягеровою" модною сензацією... Одним з дуже модних в останньому часі „типів" на міжнародній арені стала українська справа. Зродив її в певній хвилі німецький натиск, який йде в напрямі полудневого сходу, підчеркнула її мнимо життєздатність справа Карпатської України, того дивного політичного твору, яким тепер кермує, а радше намагається кермувати ним о. Волошин. Та справа виплила нагло й порушила сотки людей, які ще вчера про всьо інше думали, тільки не про Україну. Зачали випливати десь зпід землі ріжного рода міжнародні аферисти, люди з незнанними обличчами і незнаними назвисками, авантурники й інтриганти, які хотять незле заробити на новім „товарі". А за кожним з таких осібняків, за кожною з таких груп стоїть якась законспірована аґентура, якась установа фінансова чи політична, яка граючи дану маріонетку приготовляє свій власний інтерес поза її плечима. І ось одного дня зароїлося від українських отаманів, полковників, ґенералів і дипльоматів у ріжних сторонах світа. Нагло ці самозвані „достойники" зачали діставатися ріжними переходами і дверми до поодиноких амбасад, посольств і навіть міністерств заграничних справ. Прийшла знаменита пасса для всяких людей, які ще вчора не знали, що з собою робити. Вистарчило тільки вдягнути на себе менше або більше чудацький однострій, або стрій, який відбігає дещо від нормально ношеного в даному краю, щоб мати вже легітимацію на отамана чи може навіть самого „гетьмана України". Знайшлися гроші, повстали інформативно-пропаґандові бюра, появилися люди, які їздять по Европі й Америці послугуючись переважно паспортами, що походять з ріжних законспірованих централь, які завсіди беруть дуже активну участь в ріжних темних міжнародніх аферах. Грошей на таку роботу треба багато і ті гроші були. Дістав їх Андрій Мельник, правдоподібний наслідник Коновальця вбитого в Ротердамі, на створення експозитур не лише в Празі, Моравській Берні і Братиславі, але також в Женеві та навіть у Парижі. Дістав гроші на подорожі до Женеви, Лондону й Парижа. Дістав їх на друк летючок і всякого рода агітаційних видань чи бюлетинів, які розкидається масово по редакціях часописів та які доходять і на столи державних мужів, політиків, публіцистів і т. п. Оживилося значно у своїй роботі лондонське „Укрбюро", яке нагло збільшило свій персонал. Ожившилося дотепер нерухливе бюро україн-

ської пропаганди зпід іншого знаку „Іст Прес" в Парижі, кермоване „істінно"-русским полковником Бордєєвим. В Берліні Скоропадський пригадав собі, що прецінь з волі Австрії й Німеччини та з їх наказу „гетьманував" Україні в 1918 р. Разом з козацьким генералом Поповом, своїм шефом штабу, розбудував за відомі гроші в Берліні установу, яка сміло може конкурувати щодо розмірів з міністерством неодної меншої европейської держави. На міжнароднім терені всякого рода законспіровані мафії, що працюють за гроші всяких протекторів під українською вивіскою, створили тілько ріжних Україн, що тяжко тепер зорієнтуватися серед них. Особливо модна стала українська справа якийсь час в Англії, де завсіди знайдеться спора число снобів, які радо для моди і для настрою хвилі змінюють предмет своїх заінтересувань та „прихильної опіки". А на тлі того всього зазначилася боротьба за впливи між активними більшими українськими осередками... За Океаном, в Канаді і в Злучених Державах Півн. Америки рух не менший. Там ділають з рамени ріжних міжнародніх груп експозитури, створені там колись Коновальцем. Там також роїться від меморіялів і бюлетинів, там також, як на заході Европи, появляються ріжні представники України. Шукається ріжних контактів, шукається передовсім можливости добрих зарібків коло справи, яка нагло зачала бути голосна. Навязується взаємини з ким лише можна. Обіцяється людям в майбутности золоті гори, коли по обох сторонах Дніпра і від тої ріки далеко на схід і на захід повстане „незалежна Україна". Справу України вяжеться з одної сторони з експанзією Берліна на полудневий схід, а з другої вяжеться її, а бодай хочеться вязати її з кругами Берлінові наскрізь ворожими. Російські еміграційні круги, які живуть у Франції й Англії, наскрізь звироднілі і скорумповані, намагаються суфлювати українську справу Парижеві й Лондонові, реклямують себе як фахівців і людей, одиноко покликаних до того, щоб знівечити пляни Берліна і створити над Дніпром державу, яка з одної сторони знищить большевизм, а з другої сторони положиться впоперек на шляху німецького походу. Українські меморіяли лежать у гітлерівців, лежать у большевиків, є в Ню-Йорку, в Парижі, в Лондоні, є навіть у жидівських комітетах, які займаються справою еміграції з тотальних держав. Меморіяли писані людьми, які мають на сумлінні кровавi виступи проскурівські й інші, обіцяють жидам можливости осідку на Україні в заміну за моральне а передовсім матеріяльне підпертя. Одні грають на червоне, інші грають на чорне, а ще інші грають на біле, то значить на ріжні банки і трести, що готові заризикувати капітали в кожній авантурі, яка евентуально може принести зиски. А за всім тим стоять інтереси як держав, що суперничають між собою, так і великих фінансових центрів. Справа розіграється на дуже широкій площині. А на внутрішнім ринку серед тих, які затроєні чадом ненависти до всього, що польське, нема навіть слідів, які вказували б на охоту вирватися з гіпнози. Йдеться шляхами старих блудів і радше віриться темним аферистам та інтриґантам, віриться заграничній пропаганді, ворожій як полякам так і українцям, та не хочеться знати тої очевидної правди, що якби колинебудь мала повстати Україна, то повстала б вона в трагедії українського народу, який добровільно, коштом власної крови, наложив би собі ярмо тяжкої неволі на шию йдучи під владу тих, яким іде не про життя а про загладу того народу. Пишеться і говориться при всяких нагодах по українській стороні про Польщу постійно в негативнім сенсі".

Кінець статті ІКЦ найцікавіший: тут він просто молиться за нас до Бога і каже: „Не дай Боже, щоб Русь іще раз мала переживати такі трагічні моменти, як в рр. 1918—1920, щоби щойно у хвилі воєнної революційної пожежі, яка знищила б її землю і населення, через луни пожарів і море крови побачила ту правду, що тільки з Польщею звязала її доля на все та що тільки в тісній злуці з Польщею може рахувати на своє майбутнє."

Так пише ІКЦ („Ілюстровани Курєр Цодзенни"). Се тепер типовий часопис польської публіцистики, редаґований доволі живо, а в українській справі в найвисшій мірі нервово, можна навіть сказати: істерично. Та істерія проявляється в очевидних противоріччах. Одного дня пишеться, що українська справа неактуальна, що нею взагалі нема що поважно займатися, бо се „видумка", — а зараз на другий день пишеться, що це справа високо актуальна, що за нею стоять чужі поважні сили, великі трести, багаті банки, могутні держави зі своєю дипльоматією й військами... На третій день пишеться знов те, що першого дня писалося, на четвертий день те, що писалося другого дня і т. д. А є й такі дні, в яких одна інформація перечить другій в тім самім числі, ба навіть в одній і тій самій статті бувають величаві противорічча, в чім особливо визначається наш „приятель" Ксавери Прушиньский. Головне противорічча того типу польської преси полягає на тім, що вона безуговку старається обезцінити*) український рух, його силу і значіння, — але безнастанно пише про нього, чим мимоволі доказує, що якесь значіння і то актуальне українська справа має, бо інакше разу-раз не писали б про неї.

У вище наведеній статті ІКЦ є три думки, на які треба звернути увагу вже тому, що вони в високій мірі свідчать про неморальність того рода польської публіцистики. І так твердить ІКЦ, що на внутрішнім ринку, себто в Польщі, „серед тих, які затроєні чадом ненависти до всього, що польське, нема навіть слідів, які вказували б на охоту вирватися з гіпнози" (а з постійних нападів ІКЦ на українців видно, що він весь український рух уважає „затроєним чадом ненависти" до поляків). Отже того рода польська публіцистика не бачить навіть такого факту як політики Унда від 1935 р., яке видало з рук всі свої атути й цілком недвозначно стало по польській стороні, аж поки події не приневолили його сконстатувати те, що Ундо ствердило в голосній своїй декларації та в резолюціях з 7 травня 1938 р. Цензура була се зразу сконфіскувала, потому відкликала конфіскату й оба ті документи принесла в цілости українська преса в травні 1938 р. (гл. чч. 1136 і 1137 „Нової Зорі").

Тепер офіціяльне Ундо порозумівшися з опозицією ще виразніше сим ділом потвердило те, що сказало в травні 1938 р. про цілковите фіско своєї політики. Ба, Волинське Українське Обєднання (ВУО) від самого початку стояло на пропольськім становищі і ніколи навіть не пробувало ніякої боротьби з польськістю взагалі. Се факти загально відомі, але польська публіцистика навіть бачити їх не хоче, не то, щоб витягнути консеквенції з того.

А про Пастирські Листи і заяви Преосв. Григорія Хомишина, які в своїм часі звернули загальну увагу, польська публіцистика вже навіть не згадує, хоч ті публичні виступи Преосв. Владики становили найлучшу платформу до трівкого порозуміння між обома народами.

Друга думка, яку пропагує ІКЦ, се перестерігання українців над Дніпром, що якби колинебудь мала повстати Україна, то вона повстала б коштом української крови... Так якби денебудь могла повстати держава якогось народу без його крови... Особливо смішне враження робить між українцями страшення їх якоюсь „загладою". Українці над Дніпром витримали дійсно жахливі спроби заглади йдучі з півночі — і ледви, чи вже можливі сильніші спроби заглади. Тай від кого вони могли б походити? Ще більшу ненависть бачить загал українців хіба в людей типу „католицьких" публіцистів з ІКЦ, по слушній науці католицької Церкви, що „коррупціо оптімі пессіма ест", — але руки тих ненависників очевидно закороткі, отже хоч шкоди вони можуть наробити не мало, то дуже їх боятися нема потреби.

Третє твердження ІКЦ, що „тільки в тісній злуці з Польщею Україна може рахувати на своє майбутнє", викликає мимоволі запит: А які ж кроки в цілі зготування українському народові того доброго майбутнього пропагував ІКЦ за поверх 20 літ приналежности міліонів українців до Польщі? І що дальше ще тепер виписує той ІКЦ, який сам вже констатує, що чужі сили видвигнули українську справу і зактуалізували її на широкій площині в цілім світі?

Супроти того всего стаєш здивований і — вже далі нема про що говорити. Хіба для доповнення образу атмосфери, в якій тут живемо, наведемо ще окремо голос іншого, також „католицького", органу з прекрасною назвою „Червона Ружа"...

*) Оргій тих „чесних" старань видно особливо у звязку з Карпатською Україною: навіть польська католицька преса пише про катол. священика Впр. о. Волошина крайно образливо („банди попа Волошина" і т. д.) і на Карпатській Україні бачить голод, розбій, всі можливі недуги від холери і тифу почавши, розуміється, безнастанні бунти і різанину населення між собою і з органами влади так, — що якби сота часть тих „інформацій" була правдива, то на Карпатській Україні не лишився б уже навіть слід людського життя, крім, розуміється, того готелю, де польські кореспонденти виписують такі річи. І не спадаються хочби своїх власних читачів...

Про Львів

Що пише про його значіння „Czerwona Róża".

Мало у нас досі відомий польський орган „Червона Ружа" пише: Про те, що Львів „зійшов на пси", що „пішов з торбами", чується в тім місті все і всюди: в сальоні, на вулиці, в трамваї, у фризієра. Витворилася у Львові й довкруги нього якась глибока нехіть до Варшави й до Польщі і та нехіть затяжіла на активности мешканців. Далі „Ч. Ружа" пише, чим був Львів для завойовницької культури поляків і каже: І про таке місто вільно сегодня говорити, що воно паде, слабне, що загрожує йому заглушення через розвиток якоїсь новокреованої (?) нації, яка не може мати ніяких прав ані історичних, ані актуальних до сеї землі (се про нас українців так щиро пише той „католицький" орган. — Ред.). Во істину — треба тому містові якогось нового іспиту історичного... „Львівська еміґрація" обняла всі міста, всі щаблі, уряди й достоїнства. О, марнотравні сини! Вертайтеся духом до свого родинного міста, до кожного з червенських городів (коло Львова нема і не було ніяких Червенських городів! — Ред.), де ви узріли світло денне. Зробіть фронт нац. відродження Черв. городів, фронт боротьби за реституцію народу на кожній пяди сеї землі! А людям, які тут виросли і яким чужа пропаганда або власні мрії підшептують думки про сепаратизм, киньте грімке: „На погибель!"... На львівській землі нема сегодня мови про „нормальні польсько-українські взаємини". Поляки Львова й околиць його чують від літ на власній шкурі українську ненависть, невмолиму і завзяту, яка параліжує всякі відруки співжиття і приязни. Чи вільно очікувати, щоб за ті почування поляки відплачували українцям євангельською солодкістю? Ні! В польських серцях кипить сегодня не менше а сильніше ніж в руських і в тій температурі не може бути мови про спокій! Нехай собі Вильно, Познань і Варшава виховують дальше своїх „прометеїв" на експорт і до ужитку меншин, але здалека з тим від Сх. Га-

личини („Малопольскі Всходней")! Здалека з галицькою справою з людьми, які прибувають сюди як делеґати Британської Імперії до Палестини, щоб розсуджувати справи місцевих арабів і жидів. Польський Львів має рацію, коли не хоче бути трактований на загально-польському форумі ідеольогами й публіцистами як підсудний і обвинувачений. Має рацію, коли бажає бути не предметом, а підметом ділання у справі своїх земель. Ніщо про нього без нього! Львів сегодня центр української справи на полуднево-східних землях. Він мусить бути таким самим центром польської справи. Коли вже інакше бути не може, коли історія пхає нас до сварки з братнім племенем, яке відвертається від нас, — то нехай розіграється боротьба на сили, на культуру, на розвиток між двома суспільностями Сх. Галичини! (Згода, панове, але дайте ж українцям бодай половину тих мілїонів, які з загальних податків ідуть виключно на польські культурні й економічні цілі в Сх. Галичині. — Ред.). Львів мусить стати для поляків огнищем тої боротьби, операційним штабом й акумулятором нац. сил. Се його слідуюча історична місія по 1918 році. Не упадати й не уступати, але рости й боротися! — „Курер Поранни", один з головних органів проурядового ОЗОН'у, приніс сей голос „Червоної Руж'и" і не додав від себе ні словечка. Ми також не маємо що додавати, бо той голос вимовний під кожним оглядом.

З сойму

Тягар податків у Польщі.

В буджетовій комісії сойму справоздавець пос. Сікорский сказав: Зі всіх культурних держав в Польщі є найнижший суспільний дохід на голову. Визискано тут всі фіскальні можливости, які тільки були в трьох окупантських державах. Повстали монополі, які перед війною мали Австрія і Росія. На бувшу Конгресівку і східні окраїни наложено доходовий податок, якого там передтим не знали, а Галичина й західні окраїни дістали промислові патенти. Додатково введено у всіх дільницях оборотовий податок. А потому введено всякі податки, які тільки денебудь істнували. Повстав навіть одинокий у своїм роді „тимчасовий" закон про комунальні фінанси з таким дивоглядом як плачення кар за посідання грошей: бо трудно інакше назвати оплату від протестованих векслів. Той закон перетривав не один „не тимчасовий" закон і навіть конституцію. В Польщі є один з найбільше розбудованих системів посередних податків. Тут є найвисші податки на вино, нафту, бензину й инші мінеральні олії. А стемплеві оплати в Польщі се замотаний лябіринт. Шлеськ мав платити до держ. скарбу суми, які відповідали б числові його мешканців і їх податковій силі. Він іще в 1924 р. вплатив 34,500.000 зл., а тепер те найбагатше воєвідство в Польщі — не платить нічого! Референт домагається збільшити податки від недвижимостей о 5 міл. зл., а обнизити податок від цукру о 4 міл. зл. і стемплевий о 2 міл. зл. Обговорюючи Банк Господарства Краєвого каже, що се немов друге мін-во скарбу. Одначе Контр. Палата відкрила, що фабрики Шайблера і Громана від довгу в тім банку в висоті 32 міл. зл. не платять відсотків і сам той довг незабезпечений якслід. Також концерн Моджейовских Заведень не платить ні рат ні відсотків, які перейшли вже суму 2,500.000 зл., а зате в тих власне Заведеннях побільшено платні директорам і комітетові Виконуючої Ради. Вплати Банку Господарства Краєвого до державного скарбу такі марні, що виносять ледви 1 мілїон зл., а се не становить ніякої пропорції до білянсової суми 2,750.000.000 зл. І мимо того всего буджет зрівноважений...

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ОГЛЯД ПРЕСИ

Ліквідація внутрішнього спору в УНДІ

„Діло" ч. 27 принесло отсей комунікат Центрального Комітету УНДА:

На засіданні Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання дня 26 грудня м. р. переведено дискусію, якої предметом були м. ін. політичні та персональні розбіжности внутрі партії. Щоб усунути і вирівняти ці ріжниці, Центральний Комітет вибрав Медіяційну Комісію, зложену з 8 членів і 3 заступників, себто з 2 медіяторів, 3 членів більшости і 3 членів меншости та доручив цій Комісії прийти з остаточними внесками на найближче засідання Центрального Комітету: У склад Комісії увійшли: О. Степан Онишкевич (в заступстві д-р Л. Макарушка) і сен. Володимир Целикевич (в заступстві інж. Юліян Павликовський) як медіятори та пп. Голова пос. Василь Мудрий, пос. д-р Степан Витвицький, д-р Франц Свістель, д-р Дмитро Левицький (заступник дир. Степан Кузик), дир. Володимир Кузьмович і ред. Іван Кедрин-Рудницький. Комісія перевела цілу низку нарад і розмов, у висліді яких устійнила такі точки порозуміння, що мають зліквідувати внутрішні ріжниці у партії і встановити можливости співпраці поміж обома напрямками партії та їх співвідповідальности: А) Щодо внутрішніх політичних розбіжностей: устійнено однозгідно, що положення українського народу під теперішню пору вимагає від нас внутрішньо-партійної і загально-національної згоди і тому Комісія вважає розлом у партії за недопускальний. Б) Щодо загально-політичних справ встановлено таку платформу дальшої співпраці: 1) Спільно боротися за повноту прав українського народу в Польщі. 2) Притягнути до тієї боротьби якнайширші круги політично зорганізованого українського громадянства. В) У справі одностайної політичної тактики з іншими українськими організаціями при виборах до самоуправи устійнено таку політично-тактичну формулу: „Центральний Комітет Укр. Нац.-Демократичного Обєднання постановляє, що самоуправні вибори повинні бути переведені на засаді самостійности українських ліст. Виборче порозуміння з іншими національними українськими партіями є наказом сьогоднішньої хвилини". Переведення цієї засади в життя залишається Президії Партії. Г) Для наладнання співпраці і співвідповідальности у нинішніх верховних партійних органах рішено перевести перевибір дотеперішніх органів партії.

Деж є поляки греко-католики?

Вже й „Польска Збройна" принесла велику статтю на тему недолі поляків-грекокатоликів у Сх. Галичині. Вона пише: „Конкордат не має ніяких постанов у справі мови, проповідей і навчання у греко-„русіньскім" (!) обряді (арт. XXIII відноситься до латинського обряду). Таким чином сталося, що польське (?) греко-католицьке населення силою факту позбавлене у своїй державі рідної мови в Церкві, т. зн. того духового добра, яке признавали йому як займанницький уряд так і тодішні церковні власти. В незалежній польській державі вже нема проповідей і науки греко-католицької релігії в польській мові для польського населення, а поляк не має вступу до греко-католицької семинарії, коли не виречеться своєї національности. Греко-католицький обряд вже перестав називатися католицьким, а поляк греко-католик свое віроісповідання мусить називати „русіньским". Далі автор пише про переслідування останків греко-католицького духовенства польської національности, яке, на думку автора статті, переходить правдиву мартирольогію. — Як бачимо, крім славнозвісного „Поляка Греко-католіка" вже й „Польска Збройна" занялася обороною „переслідуваних і гноблених" поляків гр.-катол. обряду! Та що уходило „Полякові Гр.-католікові", се ніяк не лицює такому часописові як „Польска Збройна". Вона повинна знати, що поляків греко-католиків взагалі нема, отже для кого вводити спеціяльні богослуження в польській мові? З другої сторони „Польска Збройна" забуває, як трактується українців римо-катол. обряду, яких направду є десятки тисяч... Та се мабуть „що іншего"... Якби так справді десь були поляки-греко-католики, то від них крик був би на цілу державу, який давно доніссся б аж до Апост. Столиці. Ті поляки мали б свої окремі Товариства, окреме письменство, окрему енцикльопедію, словом, було б від них крику та гамору на цілий світ. Але що їх нема, то невідоме ні одно назвиско якогонебудь визначного поляка греко-католика. Є тільки крик в ціли розбивання української греко-католицької Церкви та українців греко-католиків.

„Ja mam duszy już po uszy"...

Двомісячник польських оо. Єзуїтів „Вяра і Жице" приніс в 3 ч. ось яку замітку: „Дня 15 січня с. р. підчас недільного „підвечірку при мікрофоні", надаваного львівською радіовисильнею Польського Радія, співала пісні якась пані Корабянка, що її дуже урочисто і підхлібно заповідав конферансіе Вайда. Пані Корабянка запродукувала цілій Польщі м. ін. просто рознуздану пісоньку, якої засадничим змістом були слова: „Я мам души юж по уши"... Шобільше, п. Корабянка кричала з вульгарною пасією на цілу Польщу: „Хочу, щоб мене пожадали", „хочу, щоб мене гризли" (!) і т. п. виривки з куплету якогось автора, який „має вже по вуха" своєї дійсно не занадто цікавої душі. Маленька увага. „Підвечірків при мікрофоні" слухає також наша молодь, слухають діти. Нема що, гарно „виробляється" під супровід таких пісень звичайне естетичне почуття — бо про етичний огляд тяжко тут взагалі говорити".

Як марнують велику нагоду

„Курєр Варш." в ч. 35 пише: Повне зєднання всіх в одній політичній організації се річ нереальна, хіба що стається на ґрунті монопартійнім. Преса ОЗОН'у висуває такий клич і рівночасно впевняє, що нема змагань до монопартії: значить дезорієнтує опінію. Инші партії, відсунені від впливу на державу, мають рішаючий вплив на суспільність. Діяльність ОЗОН'у не дає ніякої підстави до погляду, що дійде до консолідації. Навпаки: постійне повторювання, що буцімто вже довершено національного зєднення, свідчить, що ОЗН не тільки не хоче витягати практичних висновків з політ. дійсности, але не хоче навіть бачити її. Маємо глибоке співчуття для людей, які так марнують велику нагоду до патріотичного діла, яку дала їм історія.

Вже є другий ОЗОН

„Роботнік" в ч. 35 пише: Є вже другий ОЗОН. Именно пані др Сьвітальска назвала так свою нову пасту до зубів. Коли часописи зачали кпити, пані С. оповістила в „Газеті Поль." вияснення, що її ОЗОН инший, хемічний, відноситься до гігієни. Очевидно пані С. не має почуття гумору. Про се особливше вияснення написав один щоденник, що коли направду переможе тоталізм в ОЗОН'і, тоді може ще всі мусітимемо на команду великого ОЗОН'у чистити зуби малим ОЗОН'ом...

„Хіба перун збудить се товариство"

Виленське „Слово" пише (з приводу загального домагання, щоб виконано приречену виборчу реформу до сойму): Сойм чекає на перуна ззовні: 163 озонових послів дрімає в вигідних фотелях у соймі, без журби, і поблажливо прислухується голосам, які репрезентують настрої суспільности... Що їх може збудити, що може ними потрясти?... Тільки перун, який може впасти з хмар, що збираються на обрію зовнішної ситуації держави...

Барцельона здобута і що буде далі?

Соціялістичний „Дзєннік Людови" приніс у ч. 35 статтю Борейши, в якій представляє, як ген. Франко зніс автономію Катальонії й кінчить статтю так: Коротка буде радість кібіців, що гнів поганьско-божий відвернувся буцімто на Захід. Та нехай тільки на Заході буде покорена Франція, „Верден демократії", нехай тільки Франція буде примушена виречися своїх зобовязань на Сході, — і зараз потому гегемон Европи звернеться на Схід, сто разів могутніший і грізніший ніж був. І затеркотять над середньою Европою кулемети і залунає воркотіння бомбовозів і зафуркочуть літаки. В імя оборони прав гноблених меншин? В імя 14 точок Вилзона? В імя мира й цивілізації?... Чи я знаю?...

Про скріплення нації

Перша спроба теоретизування української жінки.

Українські жінки взяли в останніх роках кілька літературних надгород за твори з области белєтристики.[1]) А при кінці 1938 р. появилася у Львові книжка Дарії Віконської п. з. „За силу й перемогу".[2])

Як видно з титулу, се перша часть більшої праці. Про неї можна буде видати загальну оцінку, коли вийдуть дальші частини її. Та покищо обговоримо ту першу частину.

Книжка Віконської робить гарне враження своїм зовнішним виглядом: великий формат, гарний папір, виразний друк, гарна окладинка, майже 300 сторін, словом се репрезентативна книжка. „Величаве видання", сказав один мій знакомий, старший вже чоловік і письменник.[3]) Книжка складається з девятьох нарисів: 1) Культ труду, 2) Апольогія душі, 3) За відродження людини, 4) Степ, 5) Психіка ресентименту, 6) Европа й ми, 7) За доцільність, 8) Провідник і 9) Зачудування. Перейду головні думки поодиноких нарисів.

В першім нарисі авторка старається доказати, що до відродження людини конечне плекання культу труду. „На місце обожання дурнички, нехай стане культ труду. Задурно нема нічого вартісного, доброго".(Стор. 8). Думка се, розуміється, не нова, бо мабуть вже Борис Грінченко писав в одним своїм вірші, що „праця єдина з неволі нас вирве, нумо до праці брати!.." Правду сю повторяло і повторяє багато наших людей. Одначе не шкодить, коли ту правду вбивається нашій суспільности в тямку, бо справді є ще багато людей ласих на дурнички. Другий нарис („Апольогія душі") старається доказати, що в усіх ділянках життя сучасного світа паношиться бездушний матеріялізм, якого висловом є м. ін. большевизм. Він старається звести людину до бездушного механізму і вбити первень божеського духа в її душі. Боротьба з тим матеріялізмом се боротьба за безсмертність душі. Кожний прояв довкільного життя треба пускати глибоко в душу аж туди, звідки відзивається голос душі та голос совісти. Той голос душі і совісти се найвища інстанція, де йде про остаточну оцінку (Ст. 20). В розділі „За відродження людини" авторка доказує, що вже найвисша пора завернути від праці над щораз новими технічними здобутками до праці над людиною, до плекання і досконалення органічних здібностей людини. Бо відродження людини вимагає гармонійного розвитку її органічних сил, себто фізичних, моральних, чуттєвих, інтелєктуальних та взагалі духових, разом зі свідомістю, що її життя служить великій ідеї. (Стор. 69). З духа нарисів виходить, що авторка має тут на думці національну ідею в націоналістичнім сформулуванні. В розділі „Степ" обговорені вроджені хиби українців: примітивна емотивність, мрійливість, добродушність, сварливість, лінивство, розперезаність і ін. Українці взагалі хорували й хорують на „бакциль степу" себто на надмірну жадобу індивідуальної свободи та незалежности. Найбільший розділ „Психіка ресентименту" присвячений обговоренню тих хиб українців, що їх вони набули підчас довгої неволі. (Стор. 103). Українці мусять позбутися рабської психіки, бо тільки через основну зміну власної психіки, основне моральне перевиховання, можна визволитися зпід ворожого гнету та стати власними панами. (Стор. 160). В сім розділі є цікаві уваги про українських інтеліґентів з Галичини і Придніпрянщини. Нпр. авторка пише:

„До непанського нахилу до дурнички приналежна також загально відома болячка нашого видавничого життя: несовісно вирівнювані передплати журналів. Ними місяцями або й роками залягають наші чесні громадяни. Газети наші змушені постійно — боротись з оцим ганебним злом, що в очах несовісних читачів є мабуть нічого особливого. Все те є документами національної психіки. Рад би наш брат користати з друкованого рідного слова, але — задармо. Раді б наші громадяни, щоб успішно розвивалися різні національні установи, тільки без того, щоб прикладати до їхніх — свої зусилля. Раді б підтримувати національний промисл, спорт, мистецтво, але без особистих жертв та особистого труду. Це непанська прикмета, не-панський жест. Якщо ми самі неохочі платити, то хто має платити за нас? На когож чекаємо, щоб урухомив для нас рідний промисл, фундував рідне шкільництво, давав фонди для розвитку, або бодай для утримання рідного слова, книжок та преси?" (Стор. 135).

„Між „закордонцями", себто українцями із (східних) земель, не можна помітити культу нужди. Зате подибуємо в них, у значній мірі, не тільки доволі поширений нахил, але й незаперечний хист до бляги. Мабуть широкі простори України розвинули в них таку широку фантазію, що розмовляючи з багатьома з них, не знаєш, де конкретні факти, а де — бажання та мрії. А може південне підсоння — подібно, як у південній Франції, яка видала незрівняний тип Тартарена з Тараскону, впливає так підбадьорливо на вдачу людини, що все видається їй правдоподібне, легке до здійснення. Бажання, наміри та проекти згори привиджуються їй вже здійсненими так, що говорити про якусь справу, в її понятті однозначне здебільша з її виконанням чи осягненням". (Стор. 153).

Ті приклади наводить авторка мабуть з автопсії. Вони читаються цікаво, але їх так багато, що той нарис розріс ся майже до сотки сторін. В гущі і масі прикладів і цитатів губиться нитка думок авторки.

Окремий нарис „Европа й ми" присвячений проблемі доцільности засвоєння собі здобутків чужих культур. Чужі впливи треба, на думку авторки, засвоювати собі творчо, ставитися до них активно, а не уживати пассивно, треба їх асимілювати, не механічно наслідувати. В сім нарисі Віконська торкнулася також значіння традиції, підчеркуючи, що нація як історична тяглість без традиції — се не нація. (Стор. 211). Тому нація мусить виховуватися передовсім на своїй національній традиції, а щойно зберігши глибокий пієтизм до власної культурної традиції можна присвоювати собі здобутки модерної Европи. Тоді нема що боятися чужих впливів. Дальше авторка спиняється коротко на історії звязків України з Европою і кінчить сей розділ ствердженням, що українці це спадкоємці геленської культури і що українська історична традиція відзначається наскрізь західно-европейським духом. — В нарисі „За доцільність" виложена засада поступування, якою повинні кермуватися українці. Вона звучить: Робити тільки те, що доцільне і потрібне для одиниці й нації. В сім нарисі авторка осуджує тайні організації, виступає проти атентатів („Культ убивства в ім'я якоїнебудь ідеольогії є варварством...", ст. 230), проти фізичного терору („...убийство є аргументом надто примітивним, бо у більшості випадків крайно недоцільним". Тамже). А то тому, бо „святість пролитої крови не по стороні убийника". (Тамже). Також остро виступає авторка проти модної у нас і такої нераз пустословної апотеози тюрми. (Стор. 231). Віконська стверджує, що „є між нами доволі багато... переконаних націоналістів. Але між ними є жалюгідно мало державників"... (Стор. 234). Українці муоять „виплекати як найбільшу скількість фахівців з конкретним, практичним знанням..." Бо „держава се передовсім велика господарка", в якій „безліч відповідальних варстатів праці треба обсаджувати кваліфікованими одиницями". (Стор. 237). Уваги про те, що між нашими націоналістами мало державників, слушні. На ту хибу націоналістів звертав увагу Липинський у своїх

[1]) Як напр. Н. Королева, Ірина Вільде, Дарія Ярославська.

[2]) Дарія Віконська: **За силу й перемогу**, нариси ч. І. За державну бронзу. Львів 1938. Сторін 285 + 5 нпг. Формат 25 × 19 цм.

[3]) Тільки в тій книжці рішуче забагато друкарських блудів. Справлення (Errata) займають цілу сторінку, а як відомо на справлення ошибок ніхто не дивиться крім особливих педантів. Крім того заголовні картки вліплені два рази. Се разить особливо в такім люксусовім виданні.

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ 4)

Серце Поділля Бучач

Як каже устне передання, монахи бучацького монастиря сховалися перед татарами в поблизькім лісі над Стрипою, де був монастирок. Кажуть, що якась циганка викрила їх тайний сховок і спровадила туди татарів, які впавши на слід витягали з печері монахів одного по другім і на порозі церкви стинали їм голови. В історії є багато таких примірів, що так поступали з монахами арабські кочуючі племена сарацени, що цілі обителі монахів вимордовували, як про се читаємо і в „Житіях" Святих про монахів у Синаї і Райту повбиваних[11]) або про 20 тисяч христіян, спалених в сам день Різдва Христового в Нікомедії.[12])

Так і бучацькі Отці шукали перед татарами місця, де би сховатися; стратили і маєток і життя, а на тому місці поросла червона травичка, що ніколи не гине і заєдно свідчить, що тут плила невинна кров побожних монахів і що виконано поганий злочин в жорстокий спосіб.[13])

Як довго перетривав той перший василіянський монастир в Бучачі, за котрих саме нападів татарів чи турків він опустів, годі сказати, бо нема на се ніяких записок. Таксамо не можна напевно сказати, чи ті монахи були православні, бо ж унія з Римом, проголошена за короля Данила, хоч не довго перетривала, всетаки полишилися декуди сліди по ній. Могли бути і в Бучачі як не прихильні унії монахи, то й не дуже ворожі, тим більше, що й у Греції в той час були деякі патріярхи в Царгороді, що були прихильниками Унії з Римом. А й чернігівський князь Михайло Всеволодич схилявся до Унії з Римом і висилав митрополита Петра Акеровича до Риму, щоб навязав знов переговори в справі єдинення з Апост. Столицею. Те саме зробив пізніше й галицько-волинський король Юрій II. Отже Унія на Україні часто відновлялася, то знов упадала. А й Ізидор, київський митрополит, пізніший кардинал і його наслідник Григорій II були апостолами Унії. Таксамо й митр. Йосиф Болгаринович. Припускаю, що турки або татари знищили бучацький монастир десь в половині XV або на початку XVI ст., бо була ще жива традиція про монастир і то виразно під назвою св. Тройці. Зі знищенням монастиря пропали і всякі записки, які певно мусіли бути в монастирі. Се певне, що як до Бучача прийшла Марія Могилянка і стала жінкою Стефана Потоцького, ніякого монастиря в Бучачі не було.

Василіяни другий раз у Бучачі.

Побожна Марія Могилянка, ставши панею на Бучачі, задумала вже в перших літах свого побуту, бо 1612 р. відбудувати монастир св. Тройці. Монахів мусіла спровадити або з Молдавії, або з України. Ті спроваджені монахи були вже православними, бо й сама нова пані Потоцька була православна. Але увійшовши в католицьку родину, не була вона завзята православна. Дітей своїх шестеро виховувала по католицьки. Наймолодша її донька заснувала монастир Домініканів в Камянці Подільському і сама вступила до нього. Та спроваджені до Бучача монахи були фанатиками православя. Вже 1648 р. в часі облоги Бучача козаками мусіли вони поділяти упередження козаків до унії, а може й відізвалося в них українське серце, яке співчувало україн-

[11]) Їх память обходить наша Церква 14 січня.

[12]) 28 грудня.

[13]) Садок Баронч, домініканин в книжечці: Pamiątki Buczackie, ст. 152.

„Листах до братів хліборобів". Що держава се велика господарка, це теж правда, але не ціла. Бо держава се передовсім влада, яка очевидно потребує господарки до свого вдержання. Добра влада старається зорганізувати добру господарку. Большевики за 20 літ панування не могли створити доброї господарки і мабуть не створять її.

Слідує імпресіоністично написаний короткий нарис про те, який повинен бути грядучий вождь української нації. Се має бути, на думку авторки, якийсь надзвичайний чоловік.

„З його постаті битиме така сила, що на вид цеї нечуваної появи замовкатиме слово похвальне і непохвальне, засоромлене власною нікчемністю... Бо він буде недоторкальний. Ніщо низьке його не йметься". (Стор. 248). — „Самою своєю появою переміпить Він все, з чим зустрічатисяме, та натхне Духом нестримної перемоги". (Стор. 249).

Словом, се має бути якийсь національний месія, що своєю появою переміпить українську націю в державний нарід. Якось воно не зовсім гармонізує з попередним нарисом, в якім проповідується тверду, дрібну, але фахову працю. Крім того таке ставлення справи уважаємо засадничо небезпечним: Бо коли б суспільність повірила, що можливий тільки такий вождь надзвичайний вже своїм виглядом, тоді могла б і тисячу літ ждати на такого вождя. Жиди чекають вже близько 3.000 літ, а коли прийшов правдивий Месія, то сказали, що то не такий, як вони собі уявляли й убили його...

В кінцевім нарисі „Зачудування" авторка оповідає про свої власні переживання глибокого здивування перед чудесністю життя. Вона називає се „схвилюванням від істотного". Дальше наводить кілька прикладів такого духового піднесення підчас захоплення природою в українській літературі. Особливо український фільософ Сковорода мав такі „містичні" переживання. Таке „схвилювання від істотного" дає нам можність духового зєднання з самою сутю життя. Се інтуіція, яка дає можність відкривати правди, де думка вже не бачить дороги. „Щоб бачити дійсність сховану за словами, вистане думати над даними явищами. Щоб проникати заслону зверхнього вигляду річей, не вистане думка: треба специфічної інтуіції, щоб інстинктовно відчути якість даного явища". (Стор. 279). А до чого чоловік потребує тої інтуіції? Бо „нелегко заняти правильне становище до ґієрархії вартостей життєвих, сьогодні так безладно переплутаних". (Стор. 282).

Ми подали головні думки книжки. Оцінку цілої праці спробуємо дати у слідуючій статті. — С. Годований.

ським козакам, а можливо одно і друге: [14]) досить що син Марії Могилянки, Ян Потоцький, який в тім році доводив залогою Бучача, звернув увагу на монахів, бо саме тоді зачала ширитися в Бучачі грецька схизма, повна фанатизму, чого до 1648 р. не було. Потоцький виступив проти схизми і її агітаторів та загрозив православним репресіями. Черці боялися гніву Потоцького, бо видно почувалися винними. А хоч православними були вони і перше, то почувши за собою силу православних козаків, стали завзятішими. І тому, щоб не поносити наслідків свого становища, перенеслися до монастиря в Жизномирі а їх монастир в Бучачі пан Потоцький передав Домініканам 1652 р. Чи його мати Могилянка жила ще тоді, не знати. Василіян в Бучачі не було 60 літ.

[14]) Бароч пише про тодішних Василіян: „nie wiedzieć czy z powodu fanatyzmu religijnego, czy też z powodu zabiegów politycznych na niekorzyść Rzeczypospolitej polskiej prowadzonych, wypłoszeni już w roku 1652 siedzibę swą Dominikanom odstąpić musieli." (Ст. 111). До 1620 р. Козаки хоч трималися грецької релігії та сповняли вірно рел. практики, але були байдужі до всіх догматичних тонкостей і не входили в єрархічні рішниці. Józef Tretiak, Historja Wojny chocimskiej, ст. 50 Зміну в їх погляді зробив приїзд єрусалимського патріярха Теофана до Києва 1620. Гетьман Конашевич став завзятим ворогом унії.

Вісти з Карпатської України

Заокеанські українці для Карпатської України.

КУП звідомляє: Українська еміґрація у Злучених Державах Північної Америки й Канаді розвела широку й енергійну акцію допомоги Карпатській Україні. Голова ОДВУ (Орґанізації Державного Визволення України) Олександер Грановський повідомив п. Федора Ревая, що американські українці висилають на адресу прем. о. Волошина через Червоний Хрест 400.000 одягів; крім того йде збірка на закупно ліків для Карпатської України. Всі українські заокеанські орґанізації постановили розписати позичку в висоті 5 міліонів долярів. Американським українцям вдалося зацікавити сею справою кілька американських банків.

„Оссерваторе Романо" про нову державу.

Півофіціяльний орган Апостольської Столиці „Оссерваторе Романо" з 19 січня с. р. широко обговорює українську справу й підчеркує, що українці в Карпатській Україні не вважають автономії за концесію, але за своє природне право. Самостійне істнування Карпатської України цілком природне, бо вона багата, а не бідна, як твердять мадяри. Вкінці часопис хвалить працю карпатоукраїнської влади, якої премієр тішиться імям „батько".

Часопис для села.

Під заголовком „Карпатська Україна" почав виходити в Хусті новий український часопис для селян. Часопис виходитиме два рази на тиждень.

Будова шляхів.

Карпатська Україна приступає до будови залізничої лінії, що получить Хуст з Перечином. Поміри в терені пічнуться незабаром. Покищо буде це вузькоторова лінія, пізніше перебудують її на нормальну. Будова залізниці коштуватиме 40 міл. корон. — Коло Хусту закінчено працю біля шляху, що окружає Ужгород. Також викінчують дорогу біля Підгірян.

Радіовисильня в Хусті.

Німецькі часописи пишуть, що вже в найближчих кількох днях буде віддана до вжитку радіовисильня в Хусті, змонтована продовж сімох днів. Хоч з ощадностевих мотивів радіовисильня має всього 1/4 кільовата висильної сили, її буде добре чути в цілій Карпатській Україні. Нова радіостація надаватиме авдиції на филі 101.

Засівна кампанія.

В карпатоукраїнськім міністерстві народнього господарства відбулося засідання в справі наладнання весняної засівної кампанії. Влада у співпраці з кооперацією подбає про зерно під засів для Верховини та про штучні погної.

Податкові уряди в Карпатській Україні.

Від нового року є в Карпатській Україні 9 податкових урядів разом з дохідовими, контрольними, катастральними і мірничими урядами. Вони містяться у Великому Березному, Середньому, Сваляві, Іршаві, Воловому, Хусті, Тячові, Севлюші і Рахові. Головна й окружна фінансова дирекція є в Хусті.

Школа для акушерок.

При краєвій лічниці в Севлюші буде в найкоротшому часі відкрита школа для вивчення акушерок. Число порадень для матерей і дітей буде поширене, а при тих пораднях, що вже існують, буде теж зорганізована лікарська служба, щоб матері й діти мали першу лікарську поміч у потребі. В Карпатській Україні є 9 лічниць, з котрих 5 створила вже в останньому часі влада Карпатської України. В лічницях недостає дипльомованих сестер і для них буде теж отворена дволітня фахова школа.

Горнець вже присунений до вогню.

С. д. „Наєр Форвертс" приніс у ч. 294 статтю Артура Кремера п. з. „Гра за Україну". В ній пише: По волі Третьої Німеччини Карпатська Україна має бути кузнею Великої України. Карпато-українська преса вже заступає велико-українську ідеольоґію. А тепер в Хусті основано німецьку ґазету за гроші з Німеччини в цілі пропаґування велико-української ідеї з нац.-соц. підмурівкою. Премієр Карпатської України виголосив на днях промову, в якій отверто висказав тугу карпатських українців за створенням Велико-української держави. В Судетах українців реєструється окремо... Їх питають, яке їх військове вишколення. А всіх обробляє пропаґанда української орґанізації з Берліна, яку фінансує мінво пропаґанди III Німеччини. Коли та пропаґанда матиме відповідний успіх на просторах української мови, тоді напевно пережиємо щось... Німці докладно знають, чому не пішли на руку бажанням поляків і мадярів щодо їх спільної границі: бо тоді не могли б варити українського борщу. А тепер горнець уже присунений до вогню — мимо трудностей.

Як ПАТ подав промову Ґітлєра

Виленське „Слово" в ч. 34 пише, що ПАТ вдруге перекрутив промову канцлєра Ґітлєра. Перший раз сталося це у вересні 1938 р. Тоді канцлєр Ґітлєр сказав: „Німеччина має з багатьох сторін успокоєні границі й рішена ті границі приняти й признати", а ПАТ заступив слова „з багатьох сторін" словами „зі всіх сторін". Сим разом канцлєр Ґітлєр сказав: „Німеччина щаслива, що має сьогодні успокоєні границі на заході, полудні й півночі, а ПАТ подав: „на заході і сході, на полудні й півночі".

„Король Ромунії, Семигороду й Угорщини"?

Чеська Аґенція Центропресс звідомляє з Будапешту, що там виринули три пляни розвязання мадярських ревізіоністичних домагань супроти Ромунії: великий, малий і найменший. Великий плян полягав би на признанні короля Ромунії також королем усамостійненого Семигороду й Угорщини, свого рода персональна унія. Малий плян: автономія Семигороду при Ромунії з тим, що правили б у Семигороді три народи, ромуни, мадяри й німці. Найменший плян: Ромунія мала би звернути Мадярщині міста і повіти Сату Маре, Орадеа Маре, Арад і Тімошоару.

З „Відродження"

ПЕРШИЙ КОМУНІКАТ
Ділового Комітету для вшанування 30-літнього ювілею Т-ва „Відродження".

1. Згідно з рішенням Головної Ради Т-ва „Відродження" проголошуємо 1939 рік ювілейним роком відродженецької праці. 2. Рівночасно взиваємо Філії, Кружки, поодиноких членів і прихильників нашого руху до вшанування цего ювілею відповідними концертами, академіями й рефератами. 3. Всіх діячів протиалькогольного руху просимо надсилати до кінця лютого 1939 р. матеріяли до ювілейного альманаха. Залежить нам передусім на короткій, ілюстрованій світлинами історії кожної Філії й кожного Кружка. Позатим числимо на спомини, новелі й фейлетони, звязані з нашим рухом. Врешті раді б ми бачити статті програмові й ідеольогічні.

Львів, 31 січня 1939 р.

Діловий Комітет:

Проф. І. Тесля; проф. А. Антонович; мгр. Яр. Чума.

Імпрези Т-ва „Відродження" у Львові.

Головна Рада Українського Протиалькогольного і Протинікотинного Товариства „Відродження" у Львові подає до ласкавого відома П. Т. Українського Громадянства, що крім лютневих відроджeнецьких курсів, викладів і рефератів у Львові й краю в усіх товариствах влаштовуємо у днях 12, 13 і 14 лютого 1939 р. у салях Української Захоронки в „Народньому Домі" при вул. Рутовського 22 III пов. Протиалькогольні Дні Товариства „Відродження": I. Неділя, 12. II. год. 17: 1. Відкриття протиалькогольної вистави. 2. Публична дискусія: „За, чи проти абстиненції?" II. Понеділок, 13. II. год. 17: Жива відродженецька газета. III. Второк, 14. II. год. 16: Відродженецька Ялинка з ляльковим вертепом і товариськими забавами. Протиалькогольна і протинікотинна вистава відкрита у тих же салях від 12 до 28 лютого, від год 9 до 18. На ті імпрези та виставу запрохує батьків і молодь, виховні й освітні інституції та все П. Т. Українське Громадянство Головна Рада Т-ва „Відродження".

Ювілейний дар для „Відродження".

Тому що з огляду на зимову допомогу безробітним Т-во „Відродження" не дістало дозволу на збірку у всіх трьох воєвідствах, прохається отсим все П. Т. Українське Громадянство складати поодиноко добровільні щедрі ювілейні датки для „Відродження". Особливо в місяці лютому ніодин українець не повинен відмовитися в цей ювілейний рік „Відродження" від такого датку на фонд боротьби з отрутами, що від віків руйнують морально й матеріяльно український нарід! — Головна Рада Т-ва „Відродження".

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ

І з того приводу в переписку не входить.

Лікарський фейлетоник.

Значіння чоснику

Лікарі щораз більше звертають увагу на велике значіння чоснику. Він улекшує травлення, скріпляє сили, лічить артретизм і подагру. Найлучше заживати його розваривши в молоці. Одначе багато людей взагалі не може знести запаху чосника і тим самим не може його споживати. Для таких є два способи: 1) по спожитті чосника жувати сиру петрушку й полокати уста соленою водою: тоді зникає прикрий запах чоснику. 2) Хто взагалі не може споживати чоснику, той може купити в аптиці екстракт з нього, який цілком позбавлений чосникового запаху.

Новий склад партійних органів УНДО

а) Президія: Пос. Василь Мудрий — голова, др Степан Витвицький, др Дмитро Левицький, дир. Остап Луцький, інж. Юліян Павликовський — заступники голови. б) Секретаріят: Замість одиничного Ґенерального Секретаря встановляється установу Ґенерального Секретаріяту, який рішає колеґіяльно і вибирає зпоміж себе провідника. До Секретаріяту входять: дир. Володимир Кузьмович, др Любомир Макарушка і др Франц Свістель. в) Екзекутива: Президія в повному складі (5 осіб), Секретаріят у повному складі (3 особи) і пп.: др Михайло Волошин, дир. Степан Кузик, о. пралат Леонтій Куницький, ред. Іван Кедрин-Рудницький і пос. Зиновій Пеленський. Шесте місце зарезервоване для кооптації. Цей вислід Медіяційної Комісії зреферували на Центральному Комітеті УНДО в дні 4 лютого ц. р. інж. Ю. Павликовський і др Л. Макарушка. Пос. Василь Мудрий підкреслив велике партійне і загально-національне значіння заключеного порозуміння та поручив його приняти. Дир. В. Кузьмович заявив іменем теперішньої внутрішньої опозиції, що внутрішня опозиція перестає існувати, висловлюючи переконання, що полагода внутрішнього спору найде свій остаточний вислів в успішній співвідповідальній праці. На внесок о. пралата Л. Куницького Центральний Комітет затвердив оплесками вислід нарад Медіяційної Комісії та всі її внески і висловив Медіяційній Комісії признання.

Німці про українську нац.-соц. революцію.

В органі пруського премієра Ґерінґа „Національ-Цайтунґ" появилася програма „Української Партії Національної Єдности" Карпатської України. Головні точки програми такі: 1) Карпатська Україна се держава тоталістична і має лиш одну партію. 2) Ціль партії: осягнення одностайної національної спільноти. 3) Членом тої правительственної партії може бути тільки українець з крови й походження. 4) Карпатська Україна як держава уважає за рівноправних горожан також тих расових українців, що мешкають поза її границями, без огляду на державну приналежність. 5) Українська держава спирається головно на хліборобах, але держава не признає ніяких суспільних кляс, тільки один український фронт праці. 6) Центральний банк в Хусті буде фінансувати ріжні области промислу, а господарська рада держави регулюватиме життя краю. Держава буде регулювати також заграничну торговлю. 7) Істнує загальний обовязок праці. 8) Всі области життя матимуть своїх провідників, преса, література, фільм, мистецтво і т. д. — Московській революції український нарід протиставляє українську народню революцію. Проти метод варварства й упідлення видвигає ідею української незалежної держави. — Польська преса передаючи ту велику заяву, що в „Нац. Цайтунґ" заняла 3 шпальти друку, пише, що вона взоравана на програмі німецьких нац. соціялістів. ІКЦ дуже обурений головно з того приводу, що в тій програмі Володимир Великий зачислений до українського народу. Більше клопотів на разі ІКЦ не має...

Зміни в большевицькій армії.

В останніх днях на висших становищах большевицької армії наступили зміни, а саме марш. Буденного і команданта армії другої ранґи Кулика іменовано заступниками комісаря оборони СССР, команданта ленінградської военної округи Хозіна іменовано начальником військової академії ім. Фрунзе, а на його місце прийшов командант корпусу Мерецков, дотепер. ком. надволжанської округи.

Що ухвалила Велика Фашистівська Рада.

В Римі відбулося засідання Великої Фашистівської Ради під проводом Муссолінія. Воно тривало коло 3 год. Муссоліні зреферував міжнародне положення, мін. Чіяно обговорив закордонну політику Італії. Після того Муссоліні пояснив і доповнив реферат мін. Чіяна. Змісту промов не оповіщено. Рада приняла резолюції, в яких м. ін. 1) висловлює вдоволення з промови канцлера Ґітлера, в якій він ствердив солідарність Німеччини й Італії в ділянках політичній, ідеольогічній і військовій, 2) пересилає поздоровлення військам ген. Франка і заявляє перед цілим світом, що фашистівські добровольці не перестануть боротися в Еспанії, доки не переможе ген. Франко.

Військовий союз Італії, Німеччини й Еспанії?

В Лондоні панує погляд, що з закінченням перемоги ген. Франка над червоними Еспанія звяжеться військовим союзом з Німеччиною й Італією й тоді наступить основна зміна ситуації на Середземнім морі та буде видвигнений уже загальний клич нового поділу кольоній. Се проблема далеко більша ніж спір Італії з Францією.

Ультімат тайної орґанізації.

Правительство Великої Британії оповістило урядово, що на три дні перед першими вибухами бомб в Англії міністр загр. справ льорд Галіфакс отримав ультімат ІРА (Ірляндської Республ. Армії) з домаганням до трьох днів забрати англійські збройні сили також з Ульстеру (північної частини Ірляндії). В ультіматі сказано, що в Ірляндії не буде спокою поки будуть в ній узброєні англійці. Від того часу по трьох днях зачали вибухати бомби в містах Англії.

Підпалили воєнні фабрики?

Юнайтед Прес депешує: У важних воєнних фабриках електричних знарядів у Букінґгемшері вибухла пожежа в год. 4 рано. Вона почалася експльозією й обняла велику часть фабричних будинків. На місце прибули представники Скотленд Ярду й мін-ва внутр. справ, бо є підозріння, що пожежу викликали ірляндські терористи. — Звідомляють, що заговір має великі розміри та що заговірники посідають сотки тон вибухових матеріялів, багато зброї й амуніції.

Брошура в накладі 20 міл. примірників.

В Англії зачали розділяти між населення брошуру, яка виясняє суть і ділання національної оборони та інформує про услівя військової служби. Та брошура, зі вступом премієра Чемберлена, появилася в 20 міліонів примірників.

В Обезпечальні нема ліків.

„Роботнік" пише: Хто тільки переходив якунебудь недугу, той знає, як „дбайливо" його оглядали пп. лікарі та які чудові аспіринки й рицинки приписували. Знаємо також, як часто людей тяжко хорих або ще не вилічених й окалічілих висилається до праці. В погоні за „ощадністю" вже й ліків зачинає бракувати в Обезпечальні в Білій... Таких фактів маємо вже забагато.

Відповідь Ватикану

„Оссерваторе Романо" відповідає на ту частину промови канц. Гітлєра, в якій він заперечив, немов би в Німеччині були релігійні переслідування. Орган Ватикану на двох шпальтах наводить кількадесять фактів, якими характеризує методи поведення нац.-соц. режіму з катол. духовенством і катол. організаціями всупереч постановам конкордату. Ті методи унеможливляють священикам душпастирську діяльність поза мурами церков. Фізичні переслідування зустріли не тільки парохів, каноніків і т. д., але навіть високих достойників Церкви, як кард. Інніцера, архиеп. Ґаллена, епископа Шпролля і инших. Відповідаючи на заповідання розділу Церкви від держави на зразок Америки, „Оссерваторе Романо" пише, що було б цікаво довідатися, чи Гітлєр забезпечить Церкві ту свободу слова, преси, навчання й організацій, яка є в Америці, а яка зачинає взагалі зникати в Третій Німеччині.

Помер „король" нафти Детердінг

В м. Сент Моріц, у Швайцарії, помер на днях в 72 р. життя сер Генри Детердінґ, відомий нафтовий потентат. Початки його карієри були дуже тяжкі. Детердінґ був сином голяндського моряка. В 6 році осиротів і мусів заробляти на життя. Якийсь час працював у лякерника, потому як урядник банку в Амстердамі, пізніше в філії того банку в голяндській Індії. В 1896 р. предложив свої услуги нафтовому голяндському товариству „Дуч Петролеум Компани". Долю його рішило те, що директор тої компанії вмираючи сказав: „Лишаю компанії чоловіка, який варт міліярди". Потім Детердінґа вибрано директором компанії. З тою хвилею зачалася міжнародна карієра Детердінґа. Він допровадив до порозуміння між нафтовими товариствами голяндськими й англійськими й переміг у конкуренції американця Рокефелєра. Детердінгові підлягало коло 40.000 урядників. Життя того незвичайного фінансіста упливало між Лондоном, Гаґою й Амстердамом. Детердінґ пізнався на політичній силі Гітлєра і фінансував його боротьбу за владу. Колишнього убогого хлопця від лякерника можна уважати співспричинником великих змін у світовій політиці.

З КРАЮ

Пишуть: Дня 22 січня 1939 р. відбулася в Порогах надвірнянського повіту звітова нарада скликана сенатором Омеляном Гординським для громадян волости Пороги. Нараду відкрив і їй проводив п. інсп. Франц Кобилянський. Сен. Гординський в довшім рефераті начеркнув загальний огляд парляментарних праць зі спеціяльним узглядненням справи українського народу і Церкви, а також з черги справ законодатної праці, які мають значіння для нашого селянства гірської смуги, як справа знесення лісових та полевих сервітутів. Евентуальне знесення тих сервітутів діткне поважно нашу гірську людність, котра з сервітутів паші й опалу має значну господарську піддержку. Тому референт вказав на вагу тої справи для селянства і завізвав присутних сервітутовців, щоб по відбутих нарадах надіслали свої побажання в тій справі Раді Міністрів, згляднo Укр. Парл. Представництву. По дискусії, в котрій численні учасники забирали голос, зібрані ухвалили резолюцію з признанням укр. парл. представникам Станиславівської Округи.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Патрона катол. преси св. Франца Салезія пошанували катол. журналісти в Римі Богослуженням як щороку в церкві Салезіян ім. Серця Христового. Відправив його ред. „Чівільта Каттоліка" о. Рінальді Т. І., що виголосив також проповідь. Були присутні м. ін. всі члени ред. органів „Оссерваторе Романо" і „Ль' Авенір" з начальними редакторами гр. Делля Торре й Іммольо Марконі'м. Другу Службу Божу відправлено в церкві С. Марія делля Пієта. Прийшли на неї міністр культури Діно Альфієрі, ген. дир. італ. преси Казіні, презес синдикату журналістів Ґугліельматті та представники загр. преси.

Польська КАП оповістила з приводу останньої промови канцлєра Гітлєра ось що: Нац.-соц. влада зліквідувала тисячі знаменитих кат. шкіл й університет в Інсбруку, з науки релігії зробила необов. предмет, зі шпиталів усунула сестер монахинь, конфіскує церковне майно, розвязує катол. організації та стоваришення Катол. Акції, вязнить священиків і світських католиків, які стають в обороні Церкви, інсценізувала штучно процес за „образу моралі", який скінчився фіяском. Чи все те льояльне відношення до релігії? (Добре було б, якби КАП оповістила деякі факти з відношення до Церкви також в инших краях Европи).

Мадярський епископ Швой з Секешфегервар'у оповістив пастирський лист такого змісту: Боротьба між християнством і новим поганством дуже загострилася. Вправді не вживають тут іще до неї зброї як в Еспанії, але сама боротьба вже відбувається, головно за молодь. У наших сусідів та боротьба прибрала вже небезпечні розміри. Говорять молоді, що безбожність се одинокий шлях до національного відродження. Та фанатична боротьба легко може перейти й до нас. Не забуваймо ж, що світогляд можна побарювати тільки світоглядом і що проти поганського фанатизму можна боротися лише силою живої віри, чистотою життя без закиду і духом готовим до мучеництва. Боротися треба з усіх сил, з запалом і готовістю до жертв передовсім для молоді, без огляду на небезпеки.

Увязнили православного митрополита Йосифа в Ленінграді буцімто за те, що давав дозволи виголошувати проповіді й не зголошував дотичних священиків у ГПУ. Разом з ним увязнили большевики й обох його суфраґанів-епископів та ряд инших осіб. Що сталося в увязненими, не відомо.

Монастир для конвертитів. В м. Прінкнеш у ґрафстві Ґлючестер в Англії відбудеться 3 травня с. р. торжество заложення угольного каменя під будову бенедиктинського монастиря, призначеного для монахів, конвертитів з англіканізму. Ігуменом нового монастиря має бути конвертит Дом Вилфрид Упсон.

У Злучених Державах значно обнижено поштове порто для книжок релігійних і виховно-моральних, щоб уможливити їм якнайбільше поширення.

Совітська безбожницька преса з Сибіру звідомляє з тріюмфом, що в СССР є вже міста, які не мають ні одної святині, ні одного церковного кладовища. Взором совітського міста має бути основане в 1932 р. місто Комсомольськ на Сибірі, яке нараховує коло 10.000 мешканців. Місцевий совет негайно подав до публичного відома, що під найстрогішими карами забороняється будувати Божі доми і релігійні кладовища. Після преси СССР 32% населення Комсомольська належить до союзу воюючих безбожників.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РАДА в Хусті вислала меморіял до словацького правительства в справі останнього перепису населення в Словаччині, який виказав 19.000 українців на Словаччині менше ніж перепис з 1931 р.

ГЕН. ПРХАЛЯ в товаристві ген. Верделі, організатора комунікаційної сітки в Карпатській Україні, прибув 2 с. м. до Хусту і відбув нараду з прем. о. Волошином.

В СОЙМІ підчас дискусії над буджетом мін-ва рільництва пос. Пеленський представив потреби рільництва в Галичині і скаржився на переслідування українців. Український селянин не може купити ні гектара землі не тільки від поляка чи жида, але навіть від українця. Роблять також трудности розвиткови українського молочарства.

В КИЇВІ усунули зі становища й мали увязнити комісаря внутрішніх справ радянської України Успенського.

ПОЛЬСЬКО-СОВІТСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР мають незабаром підписати у Варшаві.

СОВІТИ зліквідували своє посольство в Будапешті внаслідок приступлення Мадярщини до антикомінтернівського договору. Мадярщина звинула своє посольство в Москві.

МОСКОВСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ „Дейли Телеграфу" звідомляє, що економічні переговори німців з большевиками відложені. Начальник східного департаменту Шнорре, який доїхав уже був до Варшави, вертається до Берлїна. Про зближення між Німеччиною й Совітами нема тепер мови.

В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ кінчиться 28 с. м. стан воєнного поготівля, проголошений 23. IX. 1938 р. Президент звільнив ген. Крейчія зі становища начального вожда. Він залишиться шефом генерального штабу.

ЧЕСЬКІ ВЛАСТИ відібрали чеське право горожанства німецькому емігрантському письменникові Т. Манові.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ ЛЕБРЕН виїде 22 березня с. р. у відвідини до англійського короля Юрія VI, який, як відомо, був у Парижі в половині 1938 р.

ВИБІР НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА Франції відбудеться 6 квітня с. р. Новий президент обійме урядування 10 квітня.

ВІЙСЬКА ГЕН. ФРАНКА заняли місто Ґерону, важний комунікаційний вузол. Заняття Ґерони означає властиво закінчення катальонської кампанії.

В БАРСЕЛЬОНІ червона чрезвичайка виницила коло 70.000 осіб.

ГЕН. МІЯХА припоручив вибудувати укріплення довкруги цілого простору, який іще є в посіданні червоних в Еспанії.

В М. ЛІВЕРПУЛ вибухла бомба коло вязниці Валтон. Справців не зловлено.

В ВЕЛИКИХ МАГАЗИНАХ КОВЕНТРИ вибухли продовж години 4 пожежі, викликані запальними бомбами.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Раз-у-раз пишуть, що на Марсі є люди, що техніка так поступає, що за рік-два будемо там. — Не вірю. А зрештою, пощо робити таке вусилля, коли є певність, що вже незабаром Марс буде тут. („Муха", ч. 6).

ДО ВИНАЙМУ від 1-го травня 1939 р. КАВАРНЯ-РЕСТАВРАЦІЯ І ГОТЕЛЬ З 46 КІМНАТАМИ З ПОВНИМ УРЯДЖЕННЯМ — КОМФОРТ — В БУДИНКУ »ВАРШАВА« В СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського, ріг вул. Перацького 1.

Оферти приймає та інформацій уділює: Заряд Будинків »Варшава« в Станиславові, вул. Перацького ч. 1. 17—1—3.

Не забудьте сказати се всім кольпортерам

„Правда", наш католицький орган для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається вже в поверх 20.000 (двацять тисяч) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання газети в поверх 20.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

НОВИНКИ

Перебіг зборів Рідної Школи був сего року цілком спокійний поза одним інцидентом, викликаним станиславівським кружком Р. Ш. Головою Р. Ш. вибраний знов проф. Іван Галущинський. Уконституування Головної Управи ще не проголошено.

Передвиборчі віча відбулися в неділю, 5 с. м., в 51 селах Карпатської України.

В селах Карпатської України почалася акція за ліквідуванням коршем.

В Хусті засновано нову акційну спілку під назвою „Карпатоукраїнський експорт і імпорт". Спілка має зорганізувати передовсім вивіз дерева за кордон.

Між найбідніше населення Карпатської України розділять 40 вагонів соли.

Збори „Карпатосоюзу", кооперативної централі Карпатської України, відбулися в Хусті 5 с. м.

Львівська цензура сконфіскувала книжку д-ра Е. Храпливого п. з. „Карпатська Україна в числах".

За накликування до бойкоту виборів та поширювання тривожних вісток засудили д-ра Івана Лемішку з Камінки Струмилової на 3 місяці вязниці і гривну в сумі 50 зл.

Повітове староство в Самборі покарало українця Льва Кузіва зі Старого Самбора карою двох днів арешту з заміною на три злоті за те, що носив шапку „мазепинку".

Йосиф Дністрянський, емер. староста в Збаражі й Чорткові, стрієчний брат бл. п. проф. університету Станислава Дністрянського, покинув греко-катол. обряд. „Діло" в ч. 25 додає до сеї вістки: „Як довідуємося, п. Йосиф Дністрянський це 78-літній старець і люди, що його знають, виключають, щоб він змінив обряд на підставі свого особистого рішення. Сею справою займалася його жінка (полька), з дому Дзержановска".

73 „Людових Домів" та 27 костелів і каплиць, загальної вартости коло мільона злотих, вибудовано у станиславівськім воєвідстві за кілька літ урядування б. воєводи ґен. Паславского.

Гумор. — Директор цирку приглядається львам, зайшовши до них, до клітки. Синок його каже: — Тату, прийшов кравець з рахунком. — Добре, скажи йому, аби прийшов сюди, до мене.

До Берези Картузької вивезли з Тростянця, снятинського повіту, молодого українця, селянського письменника Миколу Марчука-Зоряного.

Численні арештування перевела поліція серед українського студентства у Варшаві. Причина увязнень невідома.

Громадяни Соколівки, повіт Золочів, оповістили відкритий лист до премієра Складковского. В тім листі протестують проти поведінки війта Міхала Сурмая, який без ніякої причини зарядив варту коло польського „Людового Дому" й постерунку поліції, призначуючи до варти тільки українське населення, а звільняючи від неї поляків і жидів.

Важні зміни в Банку Польськім. Досі обіг банкових білетів і сейчас платні зобовязання Польського Банку вагалися від 1.500 до 1.600 міліонів зл. Запас золота виносив около 440 міл. зл. Статутове покриття трохи перевисшало 30% (по відтрученні 100 міл. зл., яких не зачисляли до скількости критої золотом). А тепер т. зв. „фідуціярна емісія" (значить емісія банкнотів не сперта на золоті, а на довірю) може дійти до 1.200 міл зл., а емісія звичайна має бути покрита золотом до 40%. Отже обіг банкнотів і сейчас платних зобовязань при теперішнім стані золота може піднестися до 2.300 міл. зл., себто до 45% теперішнього обігу. Се можливости дуже широкі. Також границю безпроцентового кредиту для держ. скарбу піднесено зі 100 міл. на 150 міл. зл. Всі ті зміни переведено головно задля потреб держ. скарбу й допущено їх підвишку в сумі до 700 міл. Тепер принято як засаду, що важне не процентове покриття польських банкнотів, а висота запасу золота. Се має значіння не лише господарське, але й політичне, бо се резерва на випадок війни. „Час" у 37 ч. подавши ті інформації пише: „Трудно предвидіти, в яких услівях використання тих нових управнень Банку П. покажеться корисним і можливим... Пригадуємо, що в р. 1933 емісія білетів Б. П. зросла о яких 350 міл. зл., отже емісійна здібність його в великій мірі сконсумована. Дехто висуває тезу, що девізові обмеження уможливляють нам „емісійну" кредитову політику. А ми думаємо, що є якраз навпаки... При девізових обмеженнях нема „остерігаючого дзвінка", як називають свобідний рух золота... Отже валютова політика мусить бути особливо обережна, коли не має зійти на манівці".

Правдивий гумор з життя. У відомого вченого хеміка дра Юліяна Гірняка відбулася оноді ревізія. Шукали за сахариною (бо його жінка має фабрику мінеральної води). Ревізія відбувалася кілька годин. Нарешті в бібліотеці знайшли фляшину чистої „виборової", про яку д-р Гірняк забув і дуже втішився нею. Розуміється, того самого дня випорожнив її.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Тит Мишковський,** д-р богословія, проф. університету, декан Греко-кат. Духовної Семинарії у Львові, відомий вчений і автор цінних праць, помер 4 лютого с. р. в 78 році життя. Похорони відбулися 7 с. м. з церкви Успення Пресв. Богородиці на Личаківський цвинтар. Можна сподіватися, що хтось з численних учеників і слухачів покійного напише докладніший некрольог і схарактеризує в нім погляди, працю і поведення свого професора. Се вказане зробити тимбільше, що з ним сходить в могилу зовсім інакший тип людини і напрямку ніж ті, що тепер панують у нашій суспільности. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприємства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та поручення від двох священиків.

КІНА

АМПІР: Жінка лялька.
АПОЛЬО: 100 днів Наполеона.
АТЛЯНТИК: Брехня Христини.
МУЗА: Пригода Томка Соєра.
ПАКС: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Ультімат і ревія.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — вол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— вол., 1/4 стор. 140. — вол., 1/8 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

ПО КОНФІСКАТІ ДРУГИЙ НАКЛАД

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 12 lutego 1939.
Львів, неділя, 12 лютого 1939.

№ 11 (1211).
ч. 11 (1211)

НОВА ЗОРЯ
A ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

...ходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ АРХИЄРЕЙ

СВ. ВЕРХОВНОГО АПОСТОЛА ПЕТРА 261-ий НАСЛІДНИК
НАМІСНИК ІСУСА ХРИСТА

ПАПА ПІЙ XI

Патріярх Заходу, Примас Італії, Архиепископ і Митрополит Римської Провінції, Епископ Риму і Суверенний Володар Держави Чітта дель Ватікано, попередно Ахіль Ратті, помер у пятницю 10 лютого 1939 р. о год. 5.30 рано, в 82-ім році життя. — Вістка ся наспіла до редакції перед самим замкненням числа. Передовиця про Покійного Папу Пія XI, яку містимо в сім числі, написана в день перед одержанням вістки про смерть Св. Отця.

„Запросини до самовбийства"...

З Варшави звідомляють: Німецька преса показує виразне невдоволення з причини вістей про зближення між Парижем і Варшавою й особливо атакує статті в „Дейли Телеґрафі" та Керілліса в „Епок", де сказано, що границя Франції над Вислою. Німецькі ґазети пишуть, що того рода твердження це запросини Польщі й инших народів на Сході і полудневім сході Европи, щоби скінчили самовбийством у службі Франції. Вся польська преса пише про се.

Москва натискає на Ромунію.

„Народні Політіка" пише, що Москва натискає на Ромунію, Болґарію й ЧСР, щоб не приступали до протикомуністичного союза, оферуючи за те Ромунії признання Бесарабії та вказуючи їй як приклад Польщу, яка не прилучилася до протикомуністичного договору. В противному разі Москва грозить витягненням консеквенцій. Як вона собі уявляє ті консеквенції, ще невідомо.

Чому поширюються секти?

Поліція з Хотина арештувала й відставила до воєнного суду в Чернівцях студента Льва Катарчука і 7 селян за те, що проводили у своїх селах святиням секти іноκентистів (основник, київський чернець Іноκентій). На допиті арештовані заявили, що секти поширюються тому, бо селяни не розуміють ромунської мови, в якій правиться у всіх наших церквах. Також чужі священики не мають і не можуть мати ніякого впливу на нарід. („Діло", ч. 28).

Уступки німецькій меншині в Ромунії.

Ромунський міністр освіти позволив на отворення шкіл з німецькою викладовою мовою в ґромадах, в яких мешкає німецька більшість і які мають вимагану скількість дітей. Ромунський намісник Семиґороду обіцяв німцям, що в ґромадах з німецькою більшістю будуть призначені судді німецької національности.

Французькі ґенерали в Еспанії.

До національної Еспанії виїхали французькі ґенерали Діффіє, Діваль, Тійон і полк. Сеґан в товаристві численних журналістів на особисте запрошення ґен. Франка. Вони мають на місци переконатися про неправдивість вістей, немовби ґен. Франко будував могутні фортифікації на французькій границі.

Що сталося в „Храмі Пятьсот Ґеніїв"?

В китайськім місті Кантоні є „Храм Пятьсот Ґеніїв", званий також „Храмом Цвитучого Ліса". Ті ґенії се подоби 500 учеників Будди, а між ними є й подоба европейського подорожника Марка Поля, пізнішого походження, яку вложено між учеників Будди за те, що він взяв участь в поході китайців на Японію. Храм той походить з 6 століття перед Христом, а збудував його буддійський монах-місіонар Бодгидарем. Подоби „ґеніїв" вирізані з дерева й покриті верствою правдивого золота. Тому їх вартість оцінюють на 5 міліонів китайських долярів. Розуміється, японцям, що заняли Кантон, дуже тепер потрібно золота й вони забрали всіх пятьсот „ґеніїв" до відповідної операції, а бронзові водні ґодинники, які стояли перед „ґеніями", покищо лишили. І в них дальше капають каплини води, якими від 25 століть міриться там час, „найдивніше твориво Господне".

Риби „пуракве" їдять овочі.

Бразилійський іхтіольоґ, німець Бернард Мальман, оповіщує, що на виставу в Ню-Йорку пришле Бразилія 50 т. зв. „електричних риб", що живуть в Амазонці. Ті риби звані „пуракве" мають в собі сильну електричну струю. Чоловік, що діткнеться такої риби, конає в тій самій хвилі. Можна тої небезпеки уникнути, ізолюючись ґумовими рукавицями. Електрична струя в тій рибі така сильна, що убє і крокодиля. Ті риби кормляться овочами в той спосіб, що пускають електричну струю в овочеве дерево над водою і так ним потрясають, що овочі спадають з дерева в воду, де „пуракве" їх виловлюють. Таксамо вбивають вони й инших риб, якими кормляться. Отже вони належать до овочо- і рибожерних. Дивні дива є в природі Божій.

Святіший Отець Пій XI

В 17-ліття Його правління.

Місяць лютий се дуже важний місяць в житті теперішнього Св. Отця. Дня 6 лютого 1922 р. б. кард. Ахілля Ратті'я вибрано папою, дня 12 лютого с. р. припадає 17 річниця коронації сего Св. Отця, а дня 11 лютого с. р. припадає 10 річниця підписання важного Лятеранського договору між Апостольською Столицею й Італією, яким уконституовано незалежну Ватиканську Державу. З тих приводів в місяці лютім кожний католик звертає думку свою до першого міста людства і до Апост. Столиці в нім і звертає молитву до Бога на інтенцію скріплення найвисшого осередка всего христіянського світа.

Теперішний Папа уродився в малім містечку Дезіо в родині небагатого управителя прядільні, дві милі від Медіоляну, дня 31. V. 1857 р., як четвертий з ряду син. Родина та відома вже від XI століття. При св. хресті отримав імена Амвросія, Дамяна, Ахілля. Ліцей скінчив у Монзі, Колеґію св. Карла в Медіоляні, три доктората, з теольоґії, кан. права і фільософії, здобув у Римі і в Римі відправив свою першу Службу Божу. Опісля був проф. Духовної Семинарії в Медіоляні, де займався також суспільною працею між молодю і робітниками. Покликаний до праці в бібліотеці Амброзіянум написав ряд цінних наукових творів. Дня 25. IV. 1918 р. папа Венедикт XV іменував монс. Раттія апост. візитатором на Польщу і Литву, а 6. VI. мнс. Ратті отримав іменування на нунція і достоїнство тит. архиепископа. В лютім 1921 р. став архиеп. ординарієм в Медіоляні, а в червні 1921 р. кардиналом. Дня 22 січня 1922 р. помер папа Венедикт XV, а 6 лютого 1922 кард. Ратті став папою. Прибрав імя Пія XI. Вибір на папу приняв плачучи, якби прочував, що правитиме Церквою в тяжких для неї часах. Та крім великих прикростей пережив сей Папа також радісні дні задля великих успіхів катол. Церкви. За Його правління повага катол. Церкви зросла в цілім світі дуже високо і то не лише в катол. світі. Ось що про теперішнього Св. Отця пише офіційний орґан англіканської Церкви „Черч Таймс", обговорюючи останню візиту англ. міністрів у Папи: „Часи змінилися. Ще кілька літ тому візита голови англ. правительства у Святій Столиці була б викликала живі протести в рядах вірних англіканської Церкви. Сьогодні навпаки той факт радісно повитав увесь англ. нарід, без ріжниці переконання і віроісповідання, бо в сучасний момент безрадности Папа се виразник не тільки католицької Церкви. Коли Пій XI промовляє, то говорить іменем всіх людей доброї волі. Він вповні заслуґує на титул Найвисшого Архиерея Вселенської Церкви, Патріярха Заходу, Наслідника св. Петра й Апостольського Князя. Як багато Його попередників і Пій XI плакав, коли конкляве заявило Йому своє рішення, віддати Йому владу над цілим католицьким світом. І як Його попередники також Пій XI по своєму виборі сказав слова: „Приймаю свій уряд як хрест, поможіть мені його нести!"

Ці слова офіційного англіканського орґану се доказ, з якою великою пошаною висловлюються там про Св. Отця.

Бенеш і Масарик

У Празі появилася брошура дра Каганека п. з. „Бенеш контра Масарик", яка викликає велику сензацію не лише в ЧСР але й поза нею. Автор її пише, що старий президент ЧСР Тома Масарик вже надовго перед своєю недугою висказував охоту уступити зі свого становища, як тільки знайдеться відповідний наслідник. За найповажнішого по Масарику кандидата на голову держави вважали Свеглю, але він помер в р. 1933. Коли ж замір Масарика зречися президентури ставав щораз голосніший, зявилася у нього дня 28. X. 1935 р. делеґація Національної Ради і просила, занехати думку про резиґнацію. Тоді старий Масарик нахилився до голови тої делеґації проф. Немеца і шепнув йому до вуха: „Коли моєї резиґнації ж а д а ю т ь. В політиці є дуже багато невдячности".

Згодом стало ясним, хто жадав резиґнації Масарика. Робив се поза кулісами Бенеш і то в спосіб безоглядний. Про се поінформовано тодішнього голову аґрарної партії й теперішнього премієра Берана та провідника нац.-демократів Крамаржа. Партія аграріїв рішучо спротивилася усуванню Масарика. До її протесту прилучився й тодішній премієр Годжа. Рівночасно появилася акція проти кандидатури Бенеша. Праві виказували, що Бенеш се кандидат лівих і не має морального авторитету, потрібного на становище начальника держави. Дня 29. XI. 1935 р. партія аграріїв зажадала від Масарика, щоб він в інтересі держави лишився її начальником до кінця свого життя. Та Масарик знаючи, що проти нього робить Бенеш, не дав рішаючої відповіді. Тоді посол Крамарж зголосив проти Бенеша свою кандидатуру. Рівночасно провідник словаків о. Глінка заявив отверто, що його організація під ніякою умовою не допустить до вибору Бенеша президентом ЧСР. Тоді висунено ще одну кандидатуру, проф. Немеца. Але тоді ліві під впливом Бенеша загрозили просто вибухом домашньої війни в ЧСР, якби не вибрано їх кандидата. Нічого грізнішого не могло бути для держави, отже старий Масарик довідавшись про таке становище лівих, дня 14. XII. 1935 р. заявив, що зрікається становища президента ЧСР. На другий день „Венков" оголосив абдикацію Масарика і кандидатуру проф. Немеца. Німецька партія Генляйна, що мала тоді 67 послів і сенаторів, згодилася на кандидатуру проф. Немеца, домагаючись за те, щоб він ставши президентом оповістив амнестію для німецьких політичних вязнів і став на чолі зимової допомоги в Судетах. Але Бенеш не спав. Щоб забезпечити собі голоси католиків, зробив він угоду з Ватиканом, прирікаючи урядити „модус вівенді" держави з кат. Церквою. Коли 17. XII. 35 о. Глінка приїхав до Праги в товаристві теперішнього премієра Словаччини о. Тіса, на залізничім двірці вже чекав на них високий церковний достойник кс. д-р Рікель. Він вручив о. Глінці відручне письмо папського нунція. Перечитавши те письмо, о. Глінка поїхав до Бенеша. Той у розмові прирік йому, що коли дістане голоси словаків при виборах на президента ЧСР, то ставши президентом найдальше до кінця березня 1936 р. дасть Словаччині автономію й увільнить з тюрми словацького політичного вязня Туку. На вістку про те, що шанси перехиляються на сторону Бенеша, також аграрії змінили своє становище. І дня 18. XII. 1935 р. Бенеша вибрано президентом ЧСР: він отримав ще більше голосів, ніж свого часу Масарик. Д-р Каганек пише, що сталося се з одної сторони під брутальним натиском, який зорганізував Бенеш, а з другої сторони був се наслідок його перфідних обіцянок, яких він, розуміється, не дотримав. Обманені словаки незабаром перейшли до явної опозиції. Не дотримав Бенеш також приречень, даних иншим національним меншинам. Отже відносини внутрі держави розятрувалися щораз більше. Також инші держави не були задоволені з вибору Бенеша. Таким чином вибір Бенеша припечатав долю Чехословаччини вже тоді, коли він хитрим способом усунув старого Масарика й сам сів на його місце. Події з вересня й жовтня 1938 р. та розбір Чехословаччини приготував Бенеш своїм поведенням.

Для нас українців сей Папа лишиться назавше в памяти як фундатор нашого великого семинара ім. св. свщмч. Йосафата в Римі, де виховується вибір українських катол. теольогів зі всіх дієцезій нашої Церкви в Европі та ва Океаном. Створення і забезпечення т а к о г о центра для виховання нашого духовенства в першій столиці світа і християнства матиме в с е з р о с т а ю ч е з н а ч і н н я для уодностайнення справ нашої Церкви й української нації. Се очевидно головний духовний мотор нашої сили і тому імя сего Св. Отця є і завше буде дороге для українців.

Про живу вівцю і мертвого льва

Характеристичні побоювання французів.

В останньому часі німецькі часописи і міністерство пропаґанди доказують, що „швайцарські німці", які говорять мовою Гітлєра і Ґетого, повинні на тій підставі бути прилучені до великої німецької імперії, цілком так, як їх австрійські і судетські „брати". Швайцарія енергійно реагує на той наскок: федеральні власти видали ряд заряджень проти націонал-соціялістичної пропаґанди внутрі краю, а бернські, ціріхські й льозанські часописи дають щодня строгу відповідь своїм берлінським опонентам.

Німецька преса остро реагує на це. „Фелькішер Беобахтер" напечатав дуже знаменну статтю, в якій торкається не лише Швайцарії, але й положення всіх невтральних держав взагалі. Націонал-соціялістичний офіціоз доказує, що слід зревідувати поняття невтралітету, відповідно до сьогоднішньої фази перебудови Европи, разом з багатьома иншими перестарілими цінностями: „Позиція „абсолютного невтралітету" відкриває шлях до всяких надужить і тому саме поняття невтралітету повинно бути обмежене. Коли держава відноситься неприхильно до Німеччини, то „вічний невтралітет", на який вона претендує, переміняється фактично у „вічну ворожнечу до нас". Тимчасом інтереси Німеччини для німців політично не лише вище право, але й критерій добра і зла. Тому „Фелькішер Беобахтер" уважає конечним попередити „малі демократичні держави": „Коли вони далі вестимуть ворожу політику супроти нас, прийде день, коли, не дивлячись на їх „невтральне" становище, будемо примушені ставитися до них як до ворогів з усіми наслідками, які випливають з того". Иншими словами, Німеччина допускає тільки два становища у відношенні до себе: або ворог або васаль, замічує на те паризька преса.

Долі васальних держав присвятив у „Фігаро" повну обурення статтю відомий французький письменник, академік Жорж Діамель: „В Европі повстала могутня військова держава, якою кермують властолюбні й очайдушні люди, люди, які знають, чого хотять, які йдуть уперто вперед і не відступають ні на крок. Та держава розпоряджає народом покірним, вихованим на ненависти і розпропаґандованим: можливо, що він війни не хоче, але як йому прикажуть, — буде воювати жорстоко, без усякого жалю". Знають це всі, та не всі однаково реаґують. Жорж Діамель мав нагоду запізнатися з думкою одного молодого талановитого французького письменника, який заявив на тему теперішнього міжнародного положення, що „найвища побіда це остатися в живих". Той письменник підпер свою точку погляду ось яким міркуванням: „Коли Німеччина нападе на нас, треба відмовитися воювати. Що може статися з нами в найгіршому випадку? Будемо жити під німцями. Щодо мене, то я волію бути живим німцем як мертвим Французом. Муссоліні і Пассіонарія кажуть: „Лучше жити один день як лев, ніж сто літ як вівця". А я кажу: „Лучше жити сто літ як вівця, ніж один день як лев". Ся аргументація жахає Ж. Діамеля, який доказує передовсім її нестійність у практиці: „Німеччина мимоволі вестиме війну на знищення і на повну експропріяцію противника. Щоб остати в живих, замало ще жити: треба зберегти своє місце на землі, треба мати засоби оборони свого життя". Подивімся в недавнє минуле: „Сучасна історія показала, що покірність не все є ґарантією проти війни. Ще трохи і німці післали б австрійську молодь битися з чехами. Можливо, що це станеться на випадок війни з Польщею, з Ромунією, з нами"... І коли прихильники формули: „ліпша жива вівця як мертвий лев" виявлять покірність перед завойовником, „завойовник вбере їх у шолом, дасть їм у руки кріс і пішле їх битися. Відколи світ стоїть, завойовники все набирали війська в завойованих краях. А що французи мають славу знаменитих вояків, їм зуміють знайти применення"...

У звязку з нинішньою експанзією Німеччини багато надій покладають на те, що „завойовник" скоро або пізніше застрягне денебудь, як свого часу Наполеон у Росії. Діамель вказує на анахронізм подібного міркування: „Давніше, до приходу наукової держави, народ міг поглотити і переварити завойовника. Тепер діється навпаки: Японія, завоювавши Китай, на місці набирає й виряджує армію, про яку нам доведеться ще почути". З усього сказаного французький академік робить слідуючий висновок: „Не вистарчить бажати жити за всяку ціну, щоб дійсно жити на світі до своєї вподоби. Коли Німеччині вдасться завтра покорити народи Европи, вона передовсім відбере від них їх майно, їх багатства, їх землі. Потому вона пішле їх проливати кров на славу німецької імперії".

Тому Діамель вважає глибоко шкідливим у моральному і практичному значінні абсолютний пацифізм, який доводить до формули: „ліпше жити сто літ вівцею як один день львом". Сам Діамель відбув всю війну в характері лікаря і знає, що війна се жах, який годі описати. В перших роках по війні він сам був ультрапацифістом з огиди до того жаху. Та „від того часу дані змінилися. Життя постійно вимагає від нас коректив у наших поглядах і почуваннях і неможливо на кожде питання мати „остаточну думку", признавати абсолютну доктрину".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Виключно польських шкіл

домагаються поляки у Східній Галичині.

Тижневик „Всхуд", польський орган присвячений справам полудневo-східніх воєвідств, приніс у 116 ч. статтю підписану криптонімом (К), якої автор домагається впровадження польського *національного виховання до народніх шкіл* на терені Сх. Галичини. Автор статті пише: „Сьогодні для нікого не є таємницею, що дітей родичів з нерішеним національним характером можна виховувати в польському національному дусі, але виховування в державному дусі у відірванні від національної ідеольогії це абсурд у середовищі, де для значної части українців (в ориг. русинів) їх національність спряглася нерозривно з незалежницькими аспіраціями. У висліді польська дитина, яка приходить до школи з формами українського говорення і думання, не дістає національного виховання, не переходить такого дуже потрібного процесу відукраїнізування. А українські діти зовсім не присвоюють собі ідеалів польської держави, не мають бажань, звязаних з державними переживаннями і не виносять зі школи внутрішньої потреби любови того всього, що є підставою польської держави і ціллю її змагань"... „В народніх школах на терені тернопільського воєвідства вчиться понад 200.000 дітей, рік-річно покидає школу кількадесять тисяч дітей, польських і українських, а де та українська молодь з продержавним наставленням? Зовсім навпаки, довідуємося з міродайних уст, що українські діти в масі шкільної молоді страшно скоро усвідомляються в українськім дусі, набирають у безполовій двомовній школі, яка становить понад 40% всіх шкіл, якоїсь урази до всього, що польське, виписуючи на лавках вискази, які шкалюють Польщу і польських дітей. Невідірвані випадки, що підчас перерв українські діти ведуть між собою розмови, які дишать ненавистю до всього, що польське, що українські діти, хотячи докучити польським дітям, пальцем на мапі розбирають Польщу. Вкінці справа обсаджування вчительських становищ. Не якась ненависть, не якісь екстерміналійні заміри супроти українців, але найважніший інтерес держави домагається того, щоб на полудневo-східніх землях у школах вчили виключно поляки". Свою статтю кінчить п. (К) закликом, що „слід домагатися шкіл одного тільки типу т. зн. з *польською мовою навчання* і з українською мовою як предметом зглядно обовязковим, але без примусу для польських дітей вчитися тої мови; домагатися обсади шкіл виключно тільки вчителями поляками"...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Велике засліплення того пана, що се писав, бо річ ясна, що якраз брак українських учителів у школах, якого причину дуже добре розуміють українські діти, викликає між тими дітьми власне таке наставлення, як описує автор.

СКОНФІСКОВАНО

Державні дотації для віроісповідань

„Гонец Варшавскі" в одному з останніх чисел застановляється над тим, які фінансові зобовязання перебрала на себе держава з порозумінь з Церквами. І пише: Про ті зобовязання інформує нас вичерпуюче прелімінар буджету на р. 1939-40. Катол. віроісповідання мають одержати 20,055.380 зл., евангелицьке 354.000, православне 1,470.880, мусулманське 56.950, мойсеєве 185.760; інші віроісповідання 375.000 зл. А визнавців маємо: католиків 25,995.398, евангеликів 897.884, православних 4,075.012, мойсеєвих 3,276.050, мусулманських 6.000; караїмських 1.500; старообрядців 41.000. На око розділ тих кредитів робить враження упривілеєння католиків. Пригляньмося блище тому аргументові. Польща має 4 католицькі обряди: латинський має 4.500 душ на 1 парохію, греко-католицький 1.750 душ на 1 парохію, вірменський 700 душ на 1 парохію і східній 400 душ на 1 парохію. З 20.055.380 зл. одержують: латинський і східній 16.442.328 зл., греко-католицький 3.313.405 зл.,вірменський 149.647 зл., решта йде на підмоги для установ. Тобто польське правительство видає на: 1 римо-католика 78 гр. річно, на 1 греко-католика 1 зл. річно, на 1 вірмена 30 зл. річно. А на інші віроісповідання? На евангелицьке 27 гр., православне 40 гр., мусулманське 10 гр., мойсеєве 6 гр. — „Г. В." якось крізь пальці дивиться на тих 30 зл. дотацій на 1 вірмена, натомість ніяк не може стравити 1 зл. для 1 греко-католика (оскільки се взагалі правда) і пише далі: Для політики польської держави найбільш характеристичні дві цифри. Для римо-католика державний скарб доплачує 78 гр., для греко-католика 1 зл. річно. Римо-католики се в 98 відсотках поляки, греко-католики се в 85 (?) відсотках українці й русини...

Про статистику і брехню

ІКЦ зневірився в рахунках і в 25 ч. приніс передовицю п. з. „Нема статистичної правди — є тільки тотальна брехня". Зміст: Хоч живемо в часах радія й телєвізії, то відомости, які до нас надходять, щораз менше певні. Який буджет має Німеччина? Не знати. Ще більший сфінкс СССР. Чи се військова сила, чи тільки позір її? Чи то край *упромисловлений*, чи має тільки статистичну фікцію промислу? Статистика тотальних держав се макулятура, в яку ніхто не вірить. *Вона* впроваджує в блуд і правителів тотальних держав і вони зачинають правити напомацки. Верхом усего показується статистика населення СССР. Спис з 1926 р. дав 147 міл. душ, приріст около 23 на 1.000, себто 3.200.000 річно: за 10 літ к. 32 міл., разом 179 міл. В січні 1937 р. відбувся новий спис, але у вересні його уневажнено як „діло саботажистів". Кажуть, що сей спис мав виказати всего 150 міл. душ, а сам уряд з приводу виборів виказував у грудні 1937 р. 169 міл. Де ж решта? Загадка. Послушна бюрократія зробить статистику, якої потребує уряд. Та чи на *таких способах правління* можна сперти силу держави? (До сих виводів ІКЦ треба б замітити, що статистику фальшують не лише тоталісти).

Що думають людовці про ОЗОН?

„Зельони Штандар", *орган польських людовців*, так пише про становище ОЗОН'у до останніх ухвал Нац. Ради людовців: ОЗОН відслонив своє правдиве обличча. Показалося, що кличів про зєдинення народу потребує він тільки на те, щоб тим лекше плисти до своїх монопартійно-тоталістичних цілей. Він не змагає до поєднання, а до підпорядкування виключно собі всего життя в державі. А се якраз ціха найбільш загорілого партійництва: ототожнювання інтересів держави з інтересами групи. *Тільки найбільш заїле партійництво* нездібне признати в іншім політ. таборі вартости рівнорядні зі своїми. Тільки *найбільш* партійницька захланність змагає до знищення або проковтнення всего, що є біля неї без церемоній надуживаючи патр.-державних кличів і зазивів...

На шляхах розстайних

Головна справа.

Під таким заг. приніс „Роботнік" у ч. 32 статтю Недзялковского. В ній є така політ. характеристика польської суспільности: В гру входять тільки чотири масові струї: 1) польський рух соціялістичний, 2) людовий, 3) „народовий", 4) ОЗН. Крім них є рівні відломки „кібіців". Найбільше їх у людовців. І деякі круги ОЗОН'у зустрічаються десь з деякими кругами ОНР (вшехполяків-радикалів). Та се припливи й відпливи у склянках води. З 4 масових рухів три в засадничій опозиції до системи правління. Зміст системи правління становить ОЗОН, але він не створив ні власної ідеольогії, ні власного уняття історичних перспектив Польщі, дальших розвоєвих шляхів. Він позичав з думок і вказівок Дмовского. Його ученикам дав у себе пропагандивну працю в „Газ. Польскій" і „Курері Пор." Зі спадку по Пілсудскім позичив культ для держави, але не хотів зауважити, що Пілсудский хотів відбудувати ягайлонську ідею, *бо* це суперечне з концепцією польського націоналізму в усіх формах. ОЗН получив механічно кілька формул, які обєктивно суперечать собі і засів на троні... Рухи соц. і людовий лучить погляд на демократію як на форму політ. устрою та подібне негативне відношення до фашизму. А рух „народовий" (нд) іде зовсім інакшим шляхом. Правдива консолідація всіх груп є тільки в справі оборони РП. Міжнародне положення не легке. Господарське таксамо. Отже управа держави повинна знати, як виглядає реальний уклад сил. Домагаємося скорої й ретельної зміни виборчої ординації, *бо* справи політики загр., господ. і культурної вимагають спроби сил.

З Карпатської України

Генерал Прхаля — міністром комунікації.

КУП подала урядово: В засіданні ради міністрів Карпатської України, яке відбулося в Хусті в понеділок 6 с. м., взяв участь генерал Прхаля як міністр комунікації та шляхів. Одночасно КУП заперечила поголоски про замах на ген. Прхалю, що їх поширювала польська і мадярська преса.

Генерал Прхаля і вибори до сойму.

Чеська Національна Рада оповістила виборчий заклик до чехів Карпатської України, щоб масовою участю в виборах і віданням голосів на виборчу листу УНО дали відповідь усім тим, що хотіли б знов сіяти заколот в К. Україні. Скріпляючи Карпатську Україну чеські виборці причиняться до скріплення цілої федерації. Відозву підписав також міністр ген. Прхаля.

В цілім краю спокій.

Кореспондент „Чеського Слова" в Хусті пише, що виборча кампанія в Карпатській Україні проходить в повному ладі. Населення бере масову участь у вічах. В цілій Карпатській Україні панує повний лад і спокій. Всі вісти про заворушення й т. п. се провокаційна брехня.

Сойм збереться 21 березня.

Чехословацьке Пресове Бюро доносить з Хусту, що карпатсько-український сойм збереться на своє перше засідання 21 березня. З цього приводу будуть випущені окремі почтові марки у жовто-блакитних красках вартости 2 корон.

Франція й Італія

В часі останньої дебати у франц. сенаті над закордонною політикою міністр закорд. справ Бонне заявив м. ін., що *франц. політика змагає в першу чергу до* охорони Франції і французької імперії. У взаєминах з сусідними державами Франція не звертає уваги на їх політичні устрої і доктрини, які в них панують. Далі промовець заявив, що зроблено все, щоб осягнути порозуміння між Францією й Італією. Трудно представити собі, сказав Бонне, напад Італії на Францію і очевидно ні один француз не думав ніколи, що його батьківщина могла б зачати війну проти Італії. Оба ті народи звязані узлами мови, культури і спільно пролитої крови. Говорячи про домашню війну в Еспанії франц. міністр сказав, що з огляду на комунікаційне получення Франції з її африканськими посілостями Еспанія має для Франції першорядне стратегічне значіння і тому Франція не позволить, щоб якась чужа держава загрожувала цілости Еспанії, а через те й безпеці Франції. Потому обговорив взаємини з Англією й Америкою та закінчив візванням до єдности та обєднання довкруги правительства. За внеском довіря для правительства, який поставлено, голосувало 290 сенаторів, проти внеску голосували комуністи і крайні соціялісти в числі 16.

Національний соціялізм

Як він ставиться до християнської віри і християнських церков.

В німецькій мові появилася книжка п. з. „Основи німецького соціялізму, ідейно-історична студія“, якої не повинно бракнути в ніякій редакції, ба в ніякій бібліотеці сучасного інтеліґентного чоловіка.[1]) З двох причин: 1) Національний соціялізм се рух, який появився на нашої памяти серед найбільшого народу на континенті Европи і з такою безприкладною силою та розмахом поширює свої впливи, що подібну появу знає історія хіба з часів наступу ісляму на Европу. Від сего могутнього руху вже залежить і ще більше буде залежати доля не одного народу. Тому рух сей очевидно заслуґує на те, щоб його пізнати. 2) А про рух сей появилася книжка писана з великою ерудицією та вийменковою бистротою й обережністю в способі думання й оцінювання його.

Автор сеї праці — католицький епископ Преосв. др Альойзій Гудаль, що постійно живе в Римі, отже для католиків беззастережний авторитет в области інформацій про дуже актуальну та не легку справу національного соціялізму.

Передовсім одна важна завважа. Національний соціялізм оформився розмірно недавно і кінетика його надзвичайно велика та бурлива. З тих причин є в нім ріжні струї і погляди, які нераз дуже ріжняться між собою. Отже для оцінки теперішнього стану і напрямку того руху треба брати під увагу його програму, книжку його головного провідника Адольфа Гітлера, його промови та книжки і статті його найвизначніших співробітників.

Для нас християн католиків важне передовсім відношення національного соціялізму до Церкви й релиґії взагалі і католицької зокрема. Програма національного соціялізму в артикулі 24 говорить ось що:

„Жадаємо свободи всіх релиґійних віроісповідань в державі, оскільки вони не загрожують її існуванню та не противляться обичаєвому і моральному почуттю германської раси. Партія як така стоїть на становищі позитивного християнства, але конфесійно не вяжеться з означеним віроісповіданням. Вона поборює жидівсько-матеріялістичного духа в нас і поза нами і має переконання, що трівке уздоровлення нашого народу може наступити тільки знутра на засаді: публичне добро „має першенство перед приватним інтересом“.

Хоч ся точка програми нац.-соц. партії доволі ясна, то не зашкодить іще придивитися думкам визначних провідників і мислителів нац. соціялізму про те, як вони розуміють позитивне християнство. Може се в них якесь християнство без догм, або тільки старогерманське вияснення християнства, що підчеркує більше геройство?

Проти поборювання догматизму дуже остро виступив сам головний основник нац. соціялізму, Адольф Гітлер. Він пише:

„Без догматичних основ поодиноких Церков не дасться й подумати практичне істнування релиґійної віри“... „Напад на догми дуже подібний до боротьби проти загальних основ держави і ся боротьба знайшла б свій кінець у цілковитій занархізуванні держави, так він (то значить той напад на догми) знайшов би свій кінець у безвартнім релиґійнім нігілізмі“.

А коментатор програми нац. соц. партії Ґотфрід Федер дає отсе пояснення до її 24-го артикулу:

„Культура середньовіччя стояла під знаком хреста. Всяке велике діло, воля до жертвенности, відвага віри мали в християнстві своє коріння. Але треба добре й уважно відріжняти внутрішнє, душевне ядро християнства і многократні нарослі, що появлялися в його світових (мірських) формах. Розуміється, колись також німецький нарід знайде форму для свого пізнання Бога і для свого життя з віри, як того вимагає його північна часть крови й аж тоді триєдина злука крови, віри й держави буде досконала. Також на сій области покаже своє найбільше значіння усвідомлення собі північної думки. Та все те знаки секулярного значіння, які виходять навіть поза рами такої до самих основ революційної[2]) програми, яку голосить національний соціялізм“.[3])

Конкретніше і ясніше пояснення дає сам канцлер Гітлер у своїй книжці „Моя боротьба“. Він пише:

„Рух (розуміється нац. соц.) бачить в обидвох релиґійних віроісповіданнях рівно цінні підпори для істнування свого народу“. (Ст. 379). „Релиґійні науки й установи свого народу мусять бути для політичного провідника все святі[4]), бо інакше він не сміє бути політиком, але повинен стати реформатором, коли має хист до того“. (Ст. 127). „Хочби якомусь віроісповіданню можна було дійсно зробити не знати як багато закидів, то політична партія таки не сміє ні на один момент тратити зперед очей факту, що по всім дотеперішнім досвідам історії в подібнім положенні ще ніколи не вдалося чисто політичній партії дійти до релиґійної реформації“. (Ст. 128).

Отже Гітлер розуміє під позитивним християнством те християнство, яке є. А що програма його партії була призначена передовсім для німецької держави, отже під позитивним християнством розуміє він християнство в Німеччині. Воно там розколене на цілий ряд віроісповідань. Се очевидно не ідеальний стан, але він „позитивно“ даний і скоро змінитися не дасть. Та як не як, коли програма нац. соц. партії заявляє, що та партія стоїть за становищі позитивного християнства, то вона зобовязується приняти теперішній стан і засадничо занехати всякої спроби змінити його державними способами.

Так і заявляє офіціяльна відозва правительства Німеччини до німецького народу по обнятті влади Гітлером з дня 1 лютого 1933 р. В ній сказано:

„Національне правительство буде берегти і боронити фундаментів, на яких спочиває сила нашої нації. Воно возьме в міцну опіку християнство як підставу всеї нашої моралі та родину як насінну клітинку нашого народного і державного тіла“.

Тимчасом з радикального крила нац. соц. партії зачали підійматися щораз сильніші голоси з закидами, що католицизм розвинувся під впливом фантастичної науки етрусків у старім Римі й т. п.

Преосв. Гудаль виказує, що католицизм се взагалі не витвір релиґійної форми вислову римського ґенія і романських народів та расової мішанини звироднілих середземноморських культур. (Ст. 113 і далі). Також інші народи й раси причинилися до розвитку християнства, напр. греки й германи. Релиґійне завдання Риму і тимсамим „романського“ культурного круга полягало на 1) збереженні

[1]) **Die Grundlagen des Nationalsozialismus.** Eine ideengeschichtliche Untersuchung von Bischof Dr Alois Hudal (Rom). Johannes Günther Verlag. Leipzig und Wien. Сторін 294, формат 15×21·8 цм.

[2]) Grundstürzend.

[3]) „Das Programm der NSDAP und seine weltanschaulichen Grundgedanken“. 10 видання, ст. 49. Мінхен 1930.

[4]) unantastbar, непорушні.

ДО ВИНАЙМУ від 1-го травня 1939 р. КАВАРНЯ-РЕСТАВРАЦІЯ І ГОТЕЛЬ З 46 КІМНАТАМИ З ПОВНИМ УРЯДЖЕННЯМ — КОМФОРТ — В БУДИНКУ »ВАРШАВА« В СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського, ріг вул. Перацького 1.

Оферти приймає та інформацій уділює: Заряд Будинків »Варшава« в Станиславові, вул. Перацького ч. 1. 17—1—3.

З УСТ НАРОДА

I.

Як твориться леґенда про Гітлера.

Зустрівся я з одним з моїх давних знакомих, який постійно перебуває на селі, але час до часу приїздить до Львова. Знаючи, що він уміє добре обсервувати і оповідати, навязую відразу до річи і питаю, чи мав в останних часах яку цікаву пригоду. А він відразу оповідає:

— Їду автом на похорон жінки мого приятеля Л. Сніги великі, завія. Вкінці авто стало насеред дороги. Поставали й инші авта. Дехто просто завертає до Львова, а я занадто близько жив з моїм приятелем, щоб мені випадало також не бути на похороні. Отже йду пішки до найблищого села і наймаю селянські санки та їду дальше.

— Але ж бо зима, кажу до селянина.

— Та зима, прошу пана, але до весни вже недалеко, відповідає.

— А ви по чім міркуєте?

— Та по деревах, по вітрі, по всім. То нічого, каже, що такі сніги. Весна сего року буде скора. І врожай буде гарний.

— А по чім же ви міркуєте, що урожай буде гарний?

— Та то все так буває, як має щось бути. А от в 1914 р. що то за врожай був!

— А що ви ґадаєте, що має бути?

— Ніби ви, пане, не знаєте? Та ж ви з такого міста їдете!

— Не знаю, кажу. Як можете, скажіть, я дуже цікавий. Отже що має бути?

— Та ґенерал Гітлер має брати краї світа.

— Передовсім, кажу, він не ґенерал і ніколи не був ґенералом. Він маляр по своїому фаху. Доми по містах малював.

Тут селянин придержав коней, подивився на мене зпід лоба тай каже твердо.

— То жиди так на него говорять. А він ґенерал та ще який ґенерал! Такий, що Австрію за одну ніч взяв. Та й ще стріляти заборонив. Як ішов на неї, то сказав до німецького войська: Ніодного вистрілу не зробіть, каже, і тоді Австрія буде наша. То йому вже так Бог дав, що без стріляння войни виграє. Такого ґенерала ще не було. А дежби він годен був Австрію за одну ніч взяти, якби він не був правдивий ґенерал? І то такий, що з діда прадіда ґенерал. А там було що брати. Ану самий Відень обсадіть і не стріляйте. А гори і ліси довкола і Дунай по обох берегах? І ви кажете, що він не ґенерал? Гм! Я Відень знаю, бо я ще за старого цісара Франца Йосифа у Відни в войську служив.

Тут селянин знов подивився на мене зпід лоба і додав: — А чехів як обкроїв? І знов не стріляв. Ні одного льонту не звітив. На ломацки два краї взяв. І ви кажете, що він не ґенерал? Ну, то скажіть мені, котрий другий ґенерал такі дві войни виграв без вогню?

Справді, такого другого не було. А як би навіть був, то по погляді господаря моїх санок і по його твердих словах я бачив, що ніхто його не переконав би, що Гітлер не має першенства перед усіми ґенералами.

Зацікавлений самою вимовою селянина, яка була очевидно випливом його глибокого переконання, стараюся піддержати цікаву для мене розмову і кажу:

— А як ви, ґаздо, гадаєте: Чому Гітлер так без ніякої стрілянини вже два краї заняв? Селянин знов подивився на мене зпід лоба тай каже твердо:

— Та як то чому? Так йому вже Бог дав, аби справедливість завів, бо по великій війні не зробили її. І жаль стало Господу Богу задурно пролитої людської крови тай тому післав правдивого ґенерала, аби порядки поробив. І він робить. Не пе, не курить, одну страву їсть раз на день, а за нарід дбає, за безробітних старається і для простого хлопа, кажуть, добре слово має. І навіть не жениться. А як його питають, чому не жениться, та ж син його цісаром міг би бути, то каже: Часу не маю, справедливість на світі робити мушу!

— І тому сего року весна вчасніша буде? питаю.

скарбу віри первісної Церкви супроти нападів у всіх століттях неспокійних германських і північних душ та на місійнім поширенні євангелія. Напади наступали часто з інших культурних та расових кругів (аріянізм, пелягіянізм, реформація), але Рим все знаходив ясне формулування понять і зберігав релігійність перед радикалізмами. Рим у всіх часах доказав свою велику здібність ділати вирівнуючо — і се власне й є староримська властивість.

Преосв. Гудаль признає, що „кров і раса, клімат і земля співформують культури, але в першій лінії робить се духовість, яка має свої власні закони; можемо їх обсервувати тільки в трудних досвідах, бо ніщо інше не представляє аж такої безконечної ріжнородности як вплив духа між народами“.

Ніхто в катол. таборі не заперечує того позитивного, великого і трівкого, що є в тім (нац. соц.) русі, який порушує нові проблеми і видвигає справи, якими християнство мусить занятися, щоб знайти модерну синтезу німецькости і віри. Німецькі католики мають найлучшу волю віднестися позитивно до нової Німеччини, коли її будова буде відбуватися не тільки на підставі відвернення від політичного, але також від культурного лібералізму. Бо все ще в історії світоглядовий лібералізм становить добрий грунт для пізніших політичних переворотів. Комунізм і марксизм виросли не в тих частях Німеччини, які світоглядово були ще сильно звязані з християнством, але скрізь там, де все церковне життя і католиків і протестантів висушив лібералізм на цілі десятиліття передтим. [5])

Свою дуже цікаву книжку Преосв. Гудаль кінчить такою ділемою:

Коли національний соціялізм се тільки політично суспільна проблема, то для католиків, які в любови й вірности до держави й нації не даються нікому перевисшити, нема ніякої причини, не бути беззастережно вірними приклонниками того руху... Та коли нац. соціялізм рівнозначний з новим світоглядом, піднесеним до значіння догми, в якім докупи збито надзвичайну обильність блудних стежок минулих десятиліть в один осліплюючий міт, який фасцинує особливо молодь, тоді мовчання й очікування було б потакуванням і заперечуванням віри. Церква може зречися товариств і організацій та й навіть господарського підпертя від держави, хоч як се для неї було б болюче, якби ті средства видерті були релігії в переорганізованій державі, — одначе Церква ніколи не може зречися свого вічного завдання провідництва, бути й остати свічником правди в часах спокійних і ще більше в таких неспокійних як теперішні. [6])

В слідуючих статтях представимо, як Преосв. Гудаль знаменито малює ріжниці між німецьким нац. соціялізмом, італійським фашизмом і московським большевизмом. — А. Ч.

[5]) Ен. Гудаль, „Основи національного соціялізму“, ст. 246 і пассім.
[6]) Ен. Гудаль, „Основи нац. соціялізму“, ст. 253.

Конференція „Круглого Стола“

В королівській палаті ім. св. Якова в Лондоні зачалася конференція „Круглого Стола“, присвячена палестинській справі. Британське правительство репрезентують на тій конференції прем. Чемберлен, мін. Галіфакс, мін. кольоній Макдонелд і державний секретар Бетлер. З арабської сторони беруть участь делегації Єгипту, Іраку, Ємену, сабавдської Арабії, Трансйорданії й палестинських арабів. З жидівської сторони на конференцію прибули представники жидівських громад в Палестини, полудневої Африки, Злучених Держав Півн. Америки та з численних европейських країв.

Домагання палестинських арабів

Арабський начальний комітет в Палестині вислав окремий меморіял англійському правительству в звязку з конференцією „круглого стола“, що відбуває наради в Лондоні. Араби домагаються: 1) Признання повної незалежности Палестини, 2) замість мандату — англійсько-палестинського договору, 3) скасування заяви Балфура з 1917 р. про те, що Палестина має стати домівкою („гом“) для жидів і 4) негайного спинення жидівської еміграції до Палестини та продажі жидам землі тамже.

Льотерія в світі й у нас

Розріжняємо два зразки льотерії, льотерію клясову і числову. Більшість держав завело у себе клясову льотерію, бо числова має деякі прикмети азардової гри нерадо толєрованої урядами.

Італія і давня Австрія мають числову льотерію. В Туреччині доходи з льотерії призначені на купно літаків, в Італії на електрифікацію залізниці. Аргентина, Німеччина та Панама призначують деяку частину доходів на суспільні цілі.

Англія, Японія й Америка не мають державних льотерій. Одначе англійці грають на „Irish Sweepstake“, ірляндській грі, що вяже льотерію з перегонами. Американці пересилають близько міліярд долярів річно до Ірляндії, Куби, Панами і Франції, скуповуючи притім льоси нелєгальної льотерії. Обчислено, що пів міліона мешканців Вашінгтону видає річно 30 міліонів долярів на льотерійні льоси. Тепер ведуть у пресі дискусію на тему введення державної льотерії.

Якщо б цей замір мали здійснити, американці безперечно схочуть запізнатися з пляном Польської Клясової Льотерії, одної з найдосконаліших в Европі.

Не вдоволяючися осягненим високим рівнем Польська Клясова Льотерія неустанно впроваджує нові уліпшення. Тому, що більшість грачів бажає собі збільшення скількости середних виграних, в пляні 44-ої Льотерії впроваджено низку змін: підвищено отже скількість виграних 500 до 1.000 злотових; загальну скількість виграних побільшено з 80.000 на 82.500 (на суму 25.987.800 злотих замість дотеперішньої 25,200.000 зл.). В IV клясі буде шість виграних по 75.000 зл. замість трьох, а замість додаткових виграних впроваджено 400 звичайних виграних по 2.500 зл. Позатим усталено т. зв. щоденні виграні на 10 і 20 тисяч, замість дотеперішних 5 до 80 тисяч.

З тих побільшених шанс скористати може кожний, хто купить льос до першої кляси сорок четвертої Льотерії. Тягнення зачнеться 23 лютого.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

— А ви гадали що чому?

Тут я делікатно почав звертати розмову на відношення Гітлєра до церковних справ, бо дуже я був цікавий, як вісти про се уложилися в голові простого селянина. З дальшої розмови довідався я, що мій господар латинник.

СКОНФІСКОВАНО

II.

СКОНФІСКОВАНО

СКОНФІСКОВАНО

СКОНФІСКОВАНО

— Спишіть се, кажу. Воно ж дійсно цікаве.

— Я тим не займаюся. Оповісти оповім, а писати не буду.

— То я спишу, кажу.

— Та пишіть.

Я таки вараз при нім поробив записки і тут передаю записане з малими справками. Більше мій розмовник від свого господаря санок не здобув, бо доїхали до місця призначення.

СКОНФІСКОВАНО

О. Н.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Загадка поета і покоління його

Ростислав Кедро: **Пінистий келих.** Поезії. Львів 1939. Писано в рр. 1927—38. Накладом автора. Обгортка мгр. Ольги Манастирської-Савицької. Стор. 90+2 нпг., формат 12.5×17.5 цм.

Ростислав Кедро представляється нам як таємничий поет Галицької Землі. Коли в 1931 р. появилися його „Сонети" і в „Новій Зорі" треба було оповістити рецензію на ту збірку поезій, ми хотіли довідатися, хто такий її автор (бо Кедро псевдонім), але ми не могли довідатися нічого.*) Так і по сей день про особу автора нічого не знаємо, та може се й лучше, бо в такім разі можемо більше безсторонньо оцінити його творчість.

Перед нами нова збірка його поезій, на якій він уважав вказаним виразно зазначити, що ті поезії повстали в розмірно великім, бо 11-літнім крузі часу. Виходило б, що поет се чоловік зрілого віку, на що вказує також перша поезія, яку подаємо в цілости, бо вона характеристична ще і з інших причин:

О, вернися до мене усміхнена юносте рання,
Свою долю на чарку вина і на лезо рапіри
Положи у безумстві хмільного, буйного бажання
Пережити своє аж до дна, без ваги і без міри.
О, верніться до мене ви днини орлиного лету,
Як ще можна землю було взяти мов яблучко в [руки,
А вага її мала таку чародійну прикмету,
Що щезала від жару хотінь і від творчої муки.

Ще раз хочу до уст приложити пінистий твій [келих,
Пити сонячний мед молодої весняної сили,
Упоїтись ще раз — і розлити по луках розцвилих
Розвивши до сонця пруживі розгойдані крила.

Отже придивімся, як поет розливає останки, як сам каже, своєї весняної молодої сили і як розвиває до сонця свої крила, в яких чує пружившість. Придивімся тим уважніше, що се в великій мірі репрезентант молодого покоління в нашій поезії. Тому можна до нього приложити більшу міру вимог. Можна тим більше, що він сам уважає своє надбання зрілим під серп життя, бо співає так:

Уже минає молодість моя,
Зелені збіжжа, що на весні
Їх сонце гріло, підросли буйні
И поволі хилиться під серп життя.
А всеж я чую, наче біг новий
Життя по жилах хоче перейти,
Природному законові на злість! (Стор. 7).

Замітне, що поет, якого творчість мимо всіх недостач заповідалася будьщобудь незвичайно, тепер тяжко жалується:

Химерна доле, що зі мною?
Лиш пустка, холод і пітьма?
Ідуть ворожою юрбою
Тривожний сум, туга німа. (Стор. 15).

Хто так пише по 11-ти літах від часу видання своєї першої збірки, той справді мусів переходити прикре внутрішнє життя, хоч назовні воно могло виглядати навіть веселе. У новій збірці є докази на ту силувану веселість. Маємо в ній оригінальні і дуже рідкі в нас поетичні репортажі з подорожі. Ще мабуть Кримський писав їх з такими проблисками краси і легкости, нпр.:

З червоним блеском місяць згас
Сховався за горою
В плащи із гір глухая ніч
Схилилась наді мною.

І далі описує наддніпрянський поет „пальмове гилля" на шляху орієнтальних подорожей своїх.

У Кедра ті поетичні репортажі тяжчі ніж у Кримського, менше гладкі і менше кольористичні, може тому, що подорож по німецьких краях дає менше емоції, ніж подорож по Орієнті. Ось уривок типового поетичного репортажу Кедра в поезії „Kepler-Keller":

На камянистому подвірї
Простенькі лавочки і стіл.
Вино шумке, кути чотирі,
І над чолом отара зір.
Нас троє: пані баронова,
Чеська учителька і я.
Яка ж принаблива розмова,
Яка компанія дивна!
. . . . . .
Ще раз пємо; усе марниця!
Нам скарбом радощі пінні.
З рожевим блиском у зіницях
Виходимо на вулиці. (Стор. 19—20).

Ся остання строфка може бути першим виясненням того, що поет написав на 15 ст. про внутрішню пустку, холод і пітьму. І ще таке знаходимо в поезійці „Подорожник":

Багряним плащем
Ти огорнула мене
Доле химерна
Свойого любимця
І несеш далеко
У вільні краї,
У підхмарні Альпи... (Стор. 16).

Сей висказ, що поет уважає себе любимцем долі, тимбільше дивний, що в збірці є багато слідів впливу на нього старогрецької культури, а вона нічого так остро не осуджувала,як зухвальство („гибріс"),[1]) як називання себе щасливим перед кінцем своїх днів. Се може головне в життєвім світогляді старинних греків. Тому німецький поет Файхтерслебен так представляє ту головну засаду грецького світогляду в розмові Сольона з Крезом про щасливих людей:

Ein zartes Schattenbild ist dieses Leben,
Leicht löschbar auf des Todes Grund gemalt.
Nur reine Taten sind die ew'gen Farben —
Sie blüh'n erst auf, wenn längst die ande- [ren starben.
Drum wirke, dass dein Bild sich schön vol- [lende,
Und preise keinen selig — vor dem Ende.*)

Для культурного грека не було нічо більше злочинне, як себе самого уважати любимцем долі. Се було в його очах переступленням границь, які Божа Сила закреслила довкруги людини. Правда, якраз тому культурний грек старався виповнити той круг свого життя ріжнородним і барвистим змістом, в якім мала бути веселість і краса, але на першім місці в тім змісті культурний грек ставив діла і то такі діла, які йдуть у парі з чистим сумлінням, спертим на релігії і роздуманім відношенні до неї. На тих чистих, сумлінних ділах супроти себе, свого оточення і своєї батьківщини полягав моральний оптимізм Сократа і його міцна віра, що чесноти й моралі можна людей навчити. На тім самім полягає також світогляд інших великих грецьких мислителів, як Арістотеля, Платона, і пізнішого Пльотіна. А в Кедра, що залюбки оперує грецькими поняттями й постатями, бракує якраз найважнішої з добрих сторін старого грецького світогляду: получення того світогляду з глибокою релігійністю і на тій підставі творення добрих, сумлінних діл передусім для Батьківщини своєї, а щойно після заповнювання життя красою і веселістю. У нашого поета бачимо намагання до того останнього:

Вино червоне сицилійське
Ковтками пю смакуючи
І про острів грізної Етни
Я мрію, бенкетуючи. (Стор. 21).

На тім тлі еротика поета (в поезійках „Лісовий гість" і „Найкраща година" ст. 32—33) стає куди сильніша, ніж була в делікатній збірці його сонетів. Все те переплітане почуттям пустки і такими запитами:

Чого тобі серце химерне,
Серце людини?
Шукаєш остров серед океанів?
Чи себе самого? (Стор. 42).

Се у віршику, над яким є мотто з Ніцшого „О глибока, глибока північ".

По згаданих висше проривах еротики доволі дивне враження викликає віршик п. з. „Вагання" на ст. 44:

Як білий янгол я стояв
Високо над добром і злом,
Обіймів світу не пізнав
І пил його стрясав крилом.

Чиж понизитися мені
В імя покори і любови,
Збрудити крила промінні
І замочити руки в крови?

Мимохіть виринає питання: якто, обіймів світу не пізнав? Отже або та еротика — видумка, або се, що тут каже, видумка. А потому слідує ще щось прикріше від того противорічча, слідує „гибріс" високої міри в сонеті „Exegi monumentum":

До чарки, до розмов, до праці, бою —
Найдуться други і товариші.
Та хто над ахеронтські комиші,
В Харона човен піде хто з тобою?

Сам глянь, бо мусиш: пропасть під стопою!
А на її порозі полиши
Усі надії! Витиме в душі
Жах перед смерти зимною рукою!

Хапатись будеш стебелин слабих!
Шукатимеш усіх скарбів тривких,
В далеку щоб забрати їх дорогу!

Не найдеш! І на ті шляхи страшні
Дістанеш милостиню ти убогу,
Нужденний охлап — память імені! (Ст. 46).

Ся поезійка мала б властиво глибший зміст, якби не дві її хиби: невідповідний заголовок, що свідчить про згадану висше „гибріс" поета та оспівану тут незле пустку, що виросла з внутрішнього життя, з якого мусіла вирости. Се вірш глибоко трагічний не тільки з огляду на самого поета але в ще більшій мірі з огляду на велику часть української молоді, яку поет репрезентує і якраз в сім вірші представляє. Се далеко не найгірша часть нашої молоді, але вона дуже прикра для себе і для нації. Не найгірша вона своєю готовістю до жертвенности, а прикра вона тим, що напрям її жертвенности хибний. І власне тому вона чує „пропасть під ногою", яку оспівує її поет. І не буде вона мати, подібно як і поет, тої надгороди, яка у нього має назву „память імені" і яку він неслушно називає з погордою „убогою милостинею" та „нужденним охлапом". Неслушно тому, бо добре здобуте імя, заслужене хосенною працею, се по добрих учинках, якими здобувається вічне життя, найвисше добро, яке людина, покоління, нарід може лишити по собі. Одначе ні поет, ні частина того покоління, яку він репрезентує, рішучо не має ще права говорити, що лишить по собі „память імені" і не має права писати „exegi monumentum"... Можемо признати тільки те, що поет і та частина покоління, яку він репрезентує, мали підставу до того, щоб лишити по собі память імені і колись написати „exegi monumentum": бо йому дав Бог талант, дав іскру Божу, а

*) Ми тоді написали дві більші статті у „Новій Зорі" в приводу збірки його сонетів, а саме п. з. „Маємо нового поета" в ч. 409 і „За життєво-фільософічний світогляд молоді" в ч. 411.

[1]) Грецьке слово „гибріс" має дуже ріжнородне значіння. І так: загальне його значіння се *перебрання міри(воно посоячене зі словечком* „гіпер" — понад) і взагалі всяке надмірне почуття своєї сили та випливаюче з нього зухвальство, безправне насильство, безправство взагалі, злочин, богохульство, катування, жорстокість, безличність, розпуста, пожадливість, роскішне життя, згірдливе трактування інших, лаяння їх, сором. *В Атенах „номос гибреос" був одним з найважніших законів проти злого поведения супроти свобідного горожанина, за що призначена була навіть кара смерти.*

Гл. Handwörterbuch der griechieschen Sprache von Karl Jakobitz und Ernst Ed. Seiler. Zweites Bandes erste Abtheilung L — O. Leipzig, Verlag der I. C. Hinrichsschen Buchhandlung, 1843. Ст. 1444—1445.

*) Життя се делікатний образ тіней, його на фоні смерти вимазати легко. Тільки чисті діла мають вічні барви, вони розцвитають щойно тоді, коли інші вже давно померли. Отже подбай, щоб образ твого життя був гарно викінчений, і перед кінцем не хвали нікого, що він щасливий.

тій дав нагоду до великих діл. Ось як та іскра Божа освітлює ідеал родинного життя в поезійці „Долина щастя" на стор. 23:

І сниться все мені хатина,
Кругом берези, по долині
Пливе веселий потічок.
Посеред зілля та квіток
І мне травку пустотливо,
Купає хмари білогриві,
А в хаті тільки ти і я —
І може ще хтось: янголя
Маленьке сниться теж часами
І ти ніжненькими руками
Його пригорнеш і пестиш,
Складеш цілунок і велиш
Мені щасливому теж взяти
На руки сина й цілувати
І власні подаєш уста.
Така в нас люба самота.
Лиш вітер з піль далеких лине
На нашу тихую долину
І припадає до вікон,
Нашіптує думки на сон,
Хита берези серед ночі,
Їх вітами в шибки стукоче.

Се перлина правдивої поезії і доказ іскри Божої, яка ще досі не згасла в пустці. І ще є в тій збірочці розсипані такі іскри Божі як пр. стих „До дому" на ст. 26, „Під липою" на ст. 27 й ін. Відки ж береться така пустка в душі? Чому поет добуває з себе такі тони безнадійности і резиґнації? В поезійці „Безнадійність" він пише:

Де та снага, де крила ті орлині,
Що підіймали гордо в небеса,
Де та живуча світляна роса,
Що промивала очі в самотині?

Нема, нема! Лиш безнадійне нині
І чорне завтра. Мов їдка оса
Сичить над вухом помста і гроза,
Аж кровю набрякають жили сині.

Безсильний розум і безсильні руки,
Холоне серце, леденіє кров
І розлилася темрява без меж.

Вона іде, страхіття, горе й муки
Веде з собою і мертвий покров
Кладе на землі в заграві пожеж.

І се написано таки безпосередно по тім вершку (нарочно вживаємо грецького слова) „гибріс", (бо наше за тверде і ва прикре), вершку, якому автор дав наголовок „Exegi monumentum". Гарний се монумент, коли його робили безсильний розум і безсильні руки і серце холодне і зледеніла кров...

А в поезійці п. з. „Резиґнація" на ст. 57 маємо що правда не монумент, але будьщобудь монументальне свідоцтво, в якім читаємо:

Ще може день, ще може два — і щезну, згину,
В руїнах світа згублюсь як перце.
Тепер в долоні добрі я лице
Положу ніжно й буду сам, — спочину.
Хоч ще не жив, добром і злом я ситий,
Шляхи всі замкнені, йти нікуди —
При тобі хочу хвилечку спочити.

Чомуж такі ококи — від вина й еротики до чорної мелянхолії, від називання себе любимцем долі до повної безнадійности і резиґнації? І все те при очевидній іскрі Божій і до певної міри навіть в її блеску!..

Розвязці сеї загадки присвятимо другу статтю. — Осип Назарук.

Нові видання

Антін Лотоцький: **Перша кров,** життєписне оповідання про перших українських мучеників за християнську віру. З ілюстраціями Мирона Левицького. Видавництво „Криниця" при „Українськім Бескиді". Перемишль 1939. Ст. 64. Формат: 15 × 11.5 цм.

Михайло Мочульський: **Іван Франко,** студії та спогади. Львів 1938. Видавництво „Ізмагагд". Сторін 210+4 нпг., формат 12.5×19 цм. Ціна 2.50 зл. Зміст: З останних десятиліть життя І. Франка (1896—1916), Одно видіння Івана Франка, „Семпер тіро". — Сі спомини заналізуємо в своїм часі головно задля уступу „Одно видіння Івана Франка". Ціла книжка се передрук фейлетонів, які печатало „Діло", але є в ній також доповнення, яких у „Ділі" не було. — А. Ч.

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжество в день річниці коронації Св. Отця. Сим заряджується відправити сего року так як попередніх літ торжественне Богослуження в день річниці коронації Св. Отця 12 лютого. В часі літурґії належить взяти ектенію на всякоє прошеніє, при кінці на заамвонній молитві виставлення Найсв. Тайн, відмовити 5 Отче Наш і 5 Богородице Діво за Св. Отця, відспівати Тебе Бога хвалим, торжественне благословення Найсв. Тайнами і Под Твою милость. По отпусті св. Літурґії многолітствіє для Св. Отця. Вірних треба заохотити, щоби приймали св. Причастя за Св. Отця. — Від Епископського Ординаріяту. — Станиславів, дня 26 січня 1939. Ч. 810/IV. (Вістник Станиславівської Епархії, ч. I—III, 1939).

В Папському Річнику на 1939 р. подано ось які дані про стан церковної Єрархії з кінцем 1938 р.: кардиналів було 62, патріярхів 14, митрополитів 219, архиепископів-ординаріїв 360, епископів-ординаріїв 935, титулярних епископів 772, самостійних ігуменатів і пралатур 50, апостольських вікаріятів 292, префектур 135, самостійних місійних теренів 19.

Ватикан, як пише польська преса, згодився остаточно на основання нового латинського епископства у Станиславові. Нове епископство обіймало б ціле станиславівське воєвідство і частину тернопільського.

Справа повороту англіканської Церкви до католицизму. Візита британських державних мужів у Св. Отця викликала живе зацікавлення італійської преси на тему взаємовідносин між Ватиканом і Лондоном. М. і. італійські часописи повні ріжних припущень на тему поєднання Римської Церкви з англіканською. Часопис „Стампа" пригадує, що батько льорда Галіфакса все своє життя посвятив справі злуки тих обох Церков, удержуючи довгі літа особистий звязок з кард. Мерсіє. Далі „Стампа" пригадує, що пок. льорд Галіфакс причинився до того, що „Енґліш Черч Юніон" покликала до життя окрему комісію, до якої увійшли висші достойники англіканської Церкви і визнанні протестантські теольоґи. Комісія мала устійнити програму уніфікації поодиноких відломів англіканської Церкви, яка обеднює 25 мілл. людей. Дуже знаменний факт, що висліди праць згаданої комісії напечатано якраз перед виїздом англ. міністрів до Риму. Комісія, як пише часопис, знайшла підставу, на якій можна збудувати зєдинення англіканських Церков. Свою статтю кінчить „Стампа" підкреслюючи факт, що на 25.000 англіканських пасторів поверх 3.000 підписало внесок, в якому горячо поручають поворот англіканської Церкви до Римської Церкви.

500 англіканських духовних перейшло на католицизм в останньому двадцятьпятьлітті.

Британське правительство рішило помістити в павільоні Великої Британії на світовій виставі в Ню-Йорку копію двох стінних образів одного з лондонських костелів. Один образ представляє св. Тому Мор'а у хвилі коли він промовляє в парляменті й відмовляє домаганню Волсея у справі уступок королеви Генрихові VIII. Другий образ представляє короля Ришарда Львине Серце з часів хрестоносних походів. Оба образи малював славний англ. маляр Ґлин Філпот, *перший голова союзу католицьких пластиків в Англії.*

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НАВІТЬ „ЕКСПРЕС ВЕЧОРНІ" в ч. 2691 на 1-й ст. приніс вістку, що українцям удалося спараліжувати акцію ген. Прхалі й він буде грати тільки другорядну ролю. (Значить, не помогли навіть видумки, що на нього зроблено атентат).

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ вислали до канадійського парляменту окремий меморіял, в якім зясовують українські справи. Таку вістку принесла французька преса.

У ВИЛЬНІ відбувається голосний процес 13 комуністів (-ок), між якими є польки зі знаних родин, як студ. Броніслава Янковска, Мірям Могілювна і ин. Їх організація сягала до Варшави, Берестя, Білостоку, Новгородка, Городна і Баранович.

В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ ліквідують з днем 1 березня всі політичні стовариш ення, які повстали на основі закону про стовариш ення з 1867 р.

ЛИТОВСЬКИЙ СОЙМ ухвалив закон, який карає смертю за шпигунство і державну зраду.

18-ИЙ КОНҐРЕС КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ має відбутися в Москві 10 березня с. р.

„ФРОНТ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ" в Румунії зачав організувати піввійськову організацію „Національну Ґвардію". Осідок тої ґвардії в будинку дотеперішнього сойму. Командантом ґвардії іменований ґен. Кассовіцеану.

В МАДЯРЩИНІ впроваджено нагліі суди в звязку з бомбовим замахом на синаґоґу в Будапешті.

ІТАЛІЯ заключила з Совітами договір на доставу нафти, дерева й манґанової руди до висоти міліярда франків. Сталося се безпосередно по зірванні дипль. взаємин між Угорщиною й СССР.

ШВАЙЦАРІЯ рішила збільшити стан військових частин з огляду на міжнародне положення.

ФРАНЦІЯ приготовляє двоміліонову армію, зложену з муринів.

В АЛЬЗАЦІЇ французька поліція увязнила ідра Кароля Роса, одного з головних провідників давного альзатського автономізму.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА обсаджували еспансько-французьку границю з відповідними парадами.

З ЕСПАНІЇ втекло до Франції поверх 100.000 червоних. Удержання їх коштує денно 6 мілл. франків.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД ЧЕРВОНИХ в Еспанії ґен. Міяха має зорґанізувати директоріят республиканської оборони під своїм проводом.

12.000 ОСІБ ЗАМОРДУВАЛИ червоні сатрапи підчас свого панування в селах Катальонії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО АНҐЛІЇ виготовило плян, по якому до 24 годин можна буде приготовити 200.000 ліжок для ранених.

„ДЕЙЛИ ҐЕРАЛД" пише, що Анґлія продукує тепер денно по 100 воєнних літаків, себто 3.000 місячно.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило дати позичку Китаєві, щоб зрівноважити китайську валюту.

ЯПОНЦІ сконфіскували бензину, сірники і папір на двох кораблях норвежських і однім англійськім під замітом, що се контрабанда для китайців.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — Чому Чемберлєн всюди їздить з парасолем? — Бо диктатори мають такий звичай, що плюють на всьо. („Врубле").

Чи ви сказали це вже всім кольпортерам?

„Правда", наш католицький орґан для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається вже в поверх 20.000 (двацять тисяч) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання ґазети в поверх 20.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

НОВИНКИ

Карпато-українські Січи зачинають переходити правильний військовий вишкіл. Таким чином повстане завязок української армії.

Мистецькі авдиції з Карпатської України надають радіовисильні в Моравській Остраві й Банській Бистриці в отсих годинах: неділя 14.30—15.15, понеділок 14.45—16.10, четвер 15.45—16.10 і пятниця 16—16.25.

В польських газетах вже майже нема вістей про голод, холеру, тиф, розбої і бунти в Карпатській Україні, а зате журяться, що там болото... Так якби тут його не було.

Золочівський суд засудив о. Щирбу, пароха Жукова, пов. Золочів, на гривну 490.50 зл. за зневагу державного урядовця. Апеляційний суд затвердив сей присуд. Се вже друга грошева кара на о. Щирбу. За першим разом його покарали гривною 186 зл. за те, що він вивісив національний прапор на церковних воротах підчас місії.

В 6 ч. „Газети Косьцельної" появилася відозва, підписана м. ін. львівським римо-катол. архиеп. Твардовским, воєводою Біликом і през. Островским, з закликом складати жертви на будову виховного заведення зі школою ремесла оо. Салезіянів при Остробрамськім костелі на Личакові у Львові як „живого памятника" в 20-ліття відродження Польщі й оборони Львова. Це заведення, як читаємо у відозві, має бути новою польською станицею на горішнім Личакові, який „чимраз більше і чимраз сильніше підмивають зміцнені филі ворожого заливу"...

Львівський староста Климів дістав уже вдруге золотий хрест заслуги.

Багаті поклади антрациту і вугля відкрили коло Сокаля і Буска. Тепер переводять досліди і вже може незабаром повстануть там копальні.

В Яремкові, рудецького повіту, вибудовано велику латинську каплицю жертвами центральної влади у Варшаві, офіцирських полків у Познані, львівської політехніки та Польського Банку. Парцелю під каплицю подарував місцевий поміщик.

Адміністраційні власти виселили з Рівного лікаря д-ра Романа Могильницького. Д-р Могильницький осів покищо в Луцьку, але через те, що села довкруги Луцька входять у прикордонну смугу, він мусить перебувати в Луцьку безвиїздно.

З Варшави доносять, що там лучаються розмірно часті комплікації по грипі, получені з ослабленням серця, запаленням легких і навіть з наглою смертю. З тих причин вказано по перебутій грипі ще якийсь час уважно держатися вказівок лікаря.

Гумор. — Пане после, а маєте ви надію дохрапатися чогось в соймі? — Дохрапатися? Ні, але вихрапатися там можу кілько хочу. („Муха", ч. 5).

Гумор. — Суддя: Кілько пані мають літ? — Свідок: Я, я, я... — Суддя (усміхаючись): Но, то може пані сказали б половину?...

Зробіть щось для „Відродження" в сім його ювілейнім році.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

Поклади мідяної руди відкрито в Городниці над Дністром.

У Вільгорі, рівенського повіту, поліція арештувала Павла Цинка, секретаря „Просвітянської Хати". Причина арештування невідома.

З кінцем січня було в Польщі 542.120 зареєстрованих безробітних (крім Заользя). За місяць число їх зросло о 86.530.

Еміґрація з Польщі. В 1937 р. виеміґрувало з Польщі около 2.900 жидів, а в р. 1938 ок. 2.500. В тих роках загальна еміґрація з Польщі виносила: в 1937 р. 102.500, в 1938 р. 128.000. Отже еміґрація жидів виносить ок. 2% загальної еміґрації з Польщі.

В Москві кружляє поголоска, що марш. Бліхер скінчив самогубством.

З днем 15 лютого с. р. перейде на еметитуру 17 професорів чеського Карлового університету в Празі. Загальне число професорів того університету виносить 111.

В Парижі помер у 68 році життя. ґен. Баратіє, б. шеф французького ґен. штабу в рр. 1926—1932 і б. близький співробітник марш. Фоша.

В Італії оповіщено розпорядок, згідно з яким сенатором можна стати тільки по скінченні 60 року життя.

В Лондоні вийшла книжка рос. полк. Никитина п. з. „Роковиє годи". Никитин був начальником рос. контррозвідки в часі великої війни.

Померший на днях Детердінґ продукував 26 міл. тон нафти, себто 11.8% всеї нафти на світі (в Польщі продуковано найбільше пів міліона тон нафти річно).

Великий твір п. з. „Історія парляменту" видає в англійській мові плк. Веджвуд. Перший том того твору вже появився. В нім є життєписи всіх міністрів і членів парляменту від р. 1439 до 1509.

Сіль у табличках з означенням ваги впроваджено на ринок в деяких західних державах.

В Америці є 800 протижидівських організацій, які разом мають понад 3 міліони членів.

Джон Смит, 19-літній син африканського власника діямантових піль, зустрів на бульварах у Парижі ґарну циганку Валентину Вальдес, залюбився й оженився з нею. Слюб відбувся в циганськім таборі зі всіми його звичаями. Молода пара виїхала до Італії, відки поїде до дому його родичів в Капштаті.

Жертви. Впр. о. Ярослав Матвіїв в Ніврі, п. Ґермаківка: зл. 10 на поширення катол. преси.

Гумор. — А що ви робили в Варшаві? — По приїзді пішли ми до зоольоґічного городу й відвідали свояків. („Муха").

Гумор. — Образливий пес. — Суддя: Ваш пес покусав того пана. — Обв.: Так, але той пан подразнив мого пса. — Чим? — Сказав до нього „кундель", а він не кундель але дога.

Гумор. — Якби тебе при поборі питали, чим ми займаємося, то не кажи, що торґуємо оселедцями. — Чому? — Бо могли б нас взяти до маринарки.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Іван Пісецький,** гр.-катол. парох у Корневі, городенського повіту, б. духовник УГА і визначний діяч Городенщини, упокоївся в Бозі 4 лютого с. р. в 69 році життя і 41 священства. Покійний лишив жінку і 7 дітей. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприємства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та поручення від двох священиків. Домагання платні проситься подавати в грошах а не в харчах. Подати жадану платню в грошах конечно.

КІНА

АМПІР: Єлізейські поля.
АПОЛЬО: 100 днів Наполеона.
АТЛЯНТИК: Брехня Христини.
МУЗА: Пригоди Томка Соєра.
ПАКС: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Ультімат і ревія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, czwartek, 16 lutego 1939.
Львів, четвер, 16 лютого 1939.

№ 12 (1212).
ч. 12 (1212)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Городзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

†

Сим ділимося сумною вісткою з Всеч. Духовенством і Вірними, а іменно, що Святіший Отець Папа Пій XI. умер дня 10 лютого ц. р. Вістка ця переняла болем не тільки цілий католицький світ, але викликала співчуття у всіх, котрі є людьми доброї волі. Бо знані Його усильні змагання в справі світового мира. Треба подивляти Його бистрий ум, з яким зумів серед розбурханих филь на цілім світі провадити керму вселенської Церкви. Рівнож подиву гідна неустанна праця і зусилля коло поширення Божого Царства в повоєннім світі при помочи Католицької Акції. Вкінці щодо жичливости Його для нашого народу, то память про Нього повинна бути записана золотими буквами в історії нашого народу. Вистарчить тут тільки спімнути про здвигнення й удержання Колегії для наших питомців у Римі. — Подаючи цю сумну вістку, поручаємо і заряджуємо, щоби всі ОО. Душпастирі в найблищу неділю, чи свято, по отриманні сеї відомости, оголосили се вірним з амвони, а відтак у безпосередно слідуючім дні відправили Службу Божу з панахидою за упокой душі Папи Пія XI. Вірних належить заохотити, щоб якнайчисленніше взяли участь у тім Богослуженні, а по можности щоби приступили до св. Тайн в тім дні, або в іншім часі і жертвували свої св. Причастя за упокой Папи Пія XI.

Станиславів, дня 11 лютого 1939.

† ГРИГОРІЙ, Епископ.

ВИСЛІД ВИБОРІВ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

В неділю 12 с. м. відбулися вибори до першого сойму Карпатської України. Вже в навечеря виборів міста й села прибрали святочний вигляд. На домах замаяли національні прапори. У всіх церквах задзвонили дзвони, а на горах запалахкотіли вогні. Це так радісно готовився народ до всенароднього плебісциту. Українське Національне Обєднання (УНО) здобуло повну перемогу. В багатьох громадах ліста Укр. Нац. Обед. здобула навіть сто процент голосів. В поодиноких округах були слідуючі висліди: В хустській окрузі на УНО голосувало 29.658, проти 4.281, отже 87.5% за листою УНО. В самім Хусті „за" 6.228, „проти" 2.122. Свалявська округа за 21.398, проти 1.764, 92.52% за. Волівська округа за 16.545, проти 180, 265 гол. неважних. Тячівська округа за 37.494, проти 1.063, УНО здобуло 95.05% голосів. Великоберезнівська округа: на УНО 13.160, проти 219, УНО здобуло 98.40% голосів. Іршавська округа: на УНО голосувало 24.179 виборців, проти 931, УНО здобуло 96.06% голосів. Перечинська округа на листу УНО впало 10.774 голосів, проти 740, УНО здобуло 95% голосів. Виборці лавами сунули до виборчих льокалів. В багатьох місцевостях вже в 11 год. перед полуднем вивісили були білі прапори на знак повної перемоги листи Українського Національного Обєднання. В день виборів приїхали до Хусту представники світової преси: німецьких, французьких, англійських, швайцарських, чеських і ин. щоденників, щоб поінформувати свої краї про вислід перших виборів у Карпатській Україні. Чеська і німецька преса стверджує, що населення Карпатської України твердо і рішуче заявилося за своєю владою. Цікаве те, пише та преса, що найбільший відсоток голосів „так" дали прикордонні місцевости. Столиця Хуст дала 75% так. Загально голосувало 263.202, себто 92.55% управнених. З того на УНО 243.557, себто 92.40%, проти 19.645.

Війна вибухне вже в березні?

Так твердить голосна французька журналістка пані Табуї в поважнім щоденнику „Евр". Німці, пише вона, кінчать свої воєнні приготування на велику міру, щоб підперти домагання Італії в Африці й виекзекувати власні домагання. Акція німців й італійців мала б зачатися вже між 8 і 10 березня с. р. Німецька мобілізація летунства вже в 95% здійснена. Ще 10 II. с. р. покликано часть резервістів, 15. II. зачинається властива мобілізація, а 18. II. будуть покликані всі мужчини від 25 до 30 року життя. Мин. тижня в середу канцлер Гітлер відбув нараду з німецькими ґенералами Герінґом, Бравхічем і Кайтелем та з Ріббентропом і Розенберґом при участи кількох італійських ґенералів. День передтим відбулася інша конференція в мін-ві пропаганди, також під проводом канцлера Гітлера. Населення міст Вестфалії, Гесії, Баварії й Віртемберґії отримає ґазові маски до 10 березня, а міста Кольонія, Тревір, Саарбрікен, Кегль, Людвіґсгафен і Франкфурт в разі вибуху війни будуть сейчас евакуовані. — Ті „інформації" виглядають просто на видумані сенсації, але сам факт, що їх приніс поважний щоденник, свідчить, який панічний настрій панує в деяких кругах Франції.

Англійська стратегія

Яка вона була досі і які зміни хочуть у ній зробити.

Військовий співробітник лондонського „Таймсу" капітан Лиддел Гарт оповістив цікаву статтю про те, які зміни мають наступити в англійській стратегії.

Про те, що воєнне летунство Англії треба скріпити, панує загальна згода, пише він. У справі фльоти є вже ріжниця думок щодо успішности її оборонної сили, але також ніхто не піддає в сумнів конечности утримати воєнну фльоту щонайменше на її теперішнім рівні.

Велику зміну пропагується у справі сухопутного війська, а саме ширить ься думка про потребу створення спеціяльної армії для ужиття її на континенті Европи. Та армія мала б отримати відділи повозів (танків) тяжких і легких, окремі полки артилерії проти повозів і проти літаків та баталіони мотоциклістів. Лиддел Гарт перестерігає перед тим, щоб Англія держалася взірців з останньої великої війни в Европі (1914—1918). Головну зброю Англії становила тоді не армія, але господарська репресія, якою Англія ослаблювала неприятеля ріжними способами: 1) морською силою, 2) грошевими субвенціями, які давала союзникам, позискуючи їх до боротьби, 3) заосмотрюючи союзників у ріжні матеріяльні засоби, 4) щойно на четвертім місци стояла англійська військова допомога для союзників. Та військова допомога полягала: а) на висилці невеликих експедиційних відділів, що мали завдання бити в найбільше вразливі точки позиції неприятеля, б) на цементуванні сил союзників Англії. Назагал стратегія Англії полягала досі на розвиванні своїх морських зусиль до максімум і на обмежуванні своїх сухопутних зусиль до мінімум. Була ще стратегія для Англії дуже вигідна, бо зберігала її сили, її людський матеріял, а рівночасно била в найслабші точки неприятеля. Та при кінці великої війни зробила Англія революційну новість у тій своїй стратегії: виставила розмірно велику сухопутну армію для участи в головних змаганнях на континенті. А треба памятати, що тоді островна безпека Англії не була ще так загрожена як тепер і морська сила її була матеріяльно розмірно більша та ґеоґрафічно вигідніша для Англії. Крім того під господарським оглядом Англія була тоді сильніша: 1) вона мала могутніших союзників 2) і то значно. Рідко коли Англія мала корисніші услівя у війні як у рр. 1914—1918 — і мимо того ніяка війна не вичерпала її аж так. Чому? Задля зусиль Англії на суші, безприкладних в англійській історії.

Конечність посідати велику сухопутну армію узасаднюється тим, що тільки сухопутні війська можуть заняти територію неприятеля і приневолити його піддатися. Війна в Еспанії й Китаю принесла нові досвіди. Вона виказала, як трудно навіть добре зорганізованій армії перемогти опір зле зорганізованого війська, коли тільки те військо справді хоче боротися. Практика в Еспанії й Китаю доказує, що модерна війна не може скоро скінчитися. Т. зв. блискавична перемога се плід мрії, яка не бере під увагу фактів. Дійсність показала велику силу новочасної оборонної тактики (де-

фензиви). Щодо Англії, то круг її сухопутного зусилля обмежений ще з інших причин. Одна з тих причин се море: величина війська, яке Англія могла б утримати за границею, залежить від скількости кораблів, яких можна б ужити до перевозу людей і заосмотрення для них, та від числа воєнних кораблів, які можна призначити до береження перевозу, бо інакше неприятель затопив би на морі все, що везли б транспортові кораблі. Друге обмеження цілком нове: се воєнне летунство неприятеля. Через нього море стратило вже для Англії вартість як перешкода для нападу неприятеля, але те саме море не перестало бути перешкодою для Англії, коли б вона хотіла атакувати неприятеля на суші континенту. Свого воєнного летунства потребує Англія головно для охорони, без якої не могла б перетривати війни. Та летунство се значний тягар для фінансів і промислу Англії. Частини летунських сил потребувала б сухопутна англійська армія. Чим та армія була б більша, тим більше треба їй літаків для охорони й інших послуг. Сухопутня армія потребує ще багато амуніції й бензини. Се вимагає сильного забезпечення довозу, транспорту. А з другої сторони ризико перервання довозу значно зросло, бо побільшився засяг можливости нападів неприятельських літаків. З тих всіх причин сухопутня армія Англії, перевезена на континент Европи, може бути далеко скорше і лекше спараліжована, ніж в рр. 1914—1918. І тому автор перестерігає перед збільшуванням сухопутнього війська коштом морських сил Англії.

Словом, виводи англійського фахівця доказують, що і в сій справі евентуальна війна німців з Англією дала б німцям більші атути ніж вони мали в останній великій війні.

По смерти Св. Отця

„Продовжіть моє життя на пару днів".

„Іль Пополо д'Італія" приніс інтервю з головним папським лікарем, проф. Блянкі. Він сказав м. ін.: Св. Отець хорував рівночасно на серце, астму, бронхіт і инші внутрішні недуги. На три дні перед смертю Св. Отець сказав: „Докторе, зробіть все, щоб я вернув до сил і міг взяти участь коли не в обході 10-ліття Лятеранського договору, то бодай в суботнішнім святі всего італійського Епископату. Продовжіть моє життя на пару днів". З того видно, що Св. Отець бажав продовження життя в цілі закінчення праць для добра Церкви.

Перший раз від 400 літ.

Голова англіканської Церкви, архиепископ Кентербері, повідомив конгрегацію своєї Церкви про смерть Папи Пія XI і візвав її до молитви за душу Св. Отця. Сталося се перший раз від 400 літ. Се дуже потішаючий доказ не тільки симпатій, які пок. Папа мав в Англії, але й можливости наближення англіканської Церкви до Апостольської Столиці, що згодом може скінчитися унією.

Кардинал Пачеллі обняв тимчасову владу.

Безпосередно по смерти Св. Отця Пія XI тимчасову владу в Апостольській Столиці перебрав кардинал-камерлінґ Пачеллі. Перший обовязок кардинала-камерлінґа се урядове ствердження смерти Папи: кардинал-камерлінґ вдаряє тричратно молотком у чоло Померщого, висказуючи Його хрестне імя й заявляє: „Папа дійсно не жиє". Зчерги кардинала-камерлінґа впроваджують до апартаментів Покійного і вручають йому перстень рибалки та печатку, якої уживається при буллях. Суверенність Апостольської Столиці переходить по смерти Св. Отця на Св. Колеґію. Зі смертю Папи кінчиться влада папських трибуналів і державного секретаря. Біжучі справи поладнують всі кардинали, що перебувають у Римі, які щодня збираються на конґрегаціях.

Церемоніял похорону.

Похорон Св. Отця відбувається згідно в устійненою традицією. По урядовім ствердженні смерти Св. Отця тлінні останки складають у тайнім передсінку при престольній салі на спеціяльній постелі, накритій червоним адамашком. Перед упливом 24 годин тіло забальсамовують, а внутренности складають у глиняній урні, яку ховають в підземеллях базиліки св. Петра. По забальсамуванні тлінні останки вбирають у понтифікальні ризи, виставляють їх в одній з саль, опісля перевозять до каплиці Найсв. Тайн у базиліці св. Петра. В жалібнім поході беруть участь: почесна сотня швайцарської ґвардії, духовенство базиліки, шляхетська ґвардія, кардинали, пралати двору, представники римського патриціяту і достойники Церкви. Похорон домовини з тлінними останками Св. Отця відбувається в другому дні „новемдіял-ю". „Новемдіяль" це час 9 днів, продовж яких кардинали мусять здержатися від вибору наслідника. Цілий той час відправляються жалібні богослуження. Три останні богослуження відправляють у Сикстинській каплиці в присутности дипльоматичного корпусу. Тлінні останки Св. Отця Пія XI поховали в базиліці св. Петра поруч саркофагу Папи Пія X, згідно з бажанням Покійного.

Конкляве збереться 28 с. м.

На підставі канонічних приписів, устійнених Св. Отцем Піем X, 15 днів по смерти Папи збирається конкляве, щоб вибрати нового Наслідника св. Петра. Речинець може бути продовжений на 2 або 3 дні. Римські часописи передбачують, що конкляве збереться 28 лютого. До того часу повинні вже прибути до Ватикану члени Св. Колеґії з Австралії і Злучених Держав. Слово „конкляве" походить від лат. слів „кум" і „кляві" й означає місце замкнене на ключ. Отже „конкляве" се місце, в якому замкнені кардинали для вибору Св. Отця. Звичай „конкляве" датується в римській Церкві від Папи Гонорія III, вибраного в Перуґії 18 липня 1216 р. Управа конкляве лежить в руках кардинала-камерлінґа і трьох інших кардиналів, які репрезентують три кардинальські степені. Перед приступленням до вибору кардинали складають присягу, зобовязуючись не зголошувати „вета" й „ексклюзиви" з намови чужої держави.

Як вибирають нового Папу.

У звязку з недалеким вибором нового Папи у дні назначення конкляве кардинали зі співом „Вені Креатор" і в асисті своїх діяконів, шляхотської, швайцарської та горожанської сторожі йдуть до Сикстинської каплиці, де кардинал-декан промовляє до кардиналів і заохочує їх до якнайлучшого вибору. Потім читає папський декрет про вибір Папи і назначує маршала конкляве. Після повороту до своїх апартаментів кардинал приймає візиту дипльоматичного корпусу, пралатів і інших визначних осіб. Півтора години по „Аве Марія" майстер церемоній переходить коло кардинальських келій і дає дзвінком знак, що зближається час, щоб вони увійшли на салю. Пів години пізніше повторяє цей знак. Годину пізніше майстер церемоній переходить знов коло келій і від часу до часу повторяє клич „екстра омнес". Тоді виходять всі, які не належать до конкляве. Кардинал-камерлінґ і три кардинали з трьох перших кардинальських рядів замикають двері знутра. Слідуючого дня в год. 8-ій рано майстер церемоній дзвонить перед кожними дверми й повторяє се два рази що пів години. За третим разом взиває кардиналів до каплиці. По Службі Божій і Причастю кардинали вертаються до своїх келій на снідання. Потому відбувається в каплиці перше голосування. Кожний кардинал має при боці двох конклявістів, які товаришать йому до дверей каплиці. Один з них подає кардиналові теку, в якій є ліста до нотування голосів, картки до голосування, печатки і т. д. Здовж стін пресбітерії каплиці стоять сидження з бальдахимом, зеленої краски для кардиналів, яких іменували давніші Папи, і фіолетної для кардиналів, креованих померщим Папою. Ті бальдахими спадають за потягненням шнурка, коли вибраний Папою заявляє, що приймає вибір. Лишається тільки бальдахим вибраного, від якого на знак пошани відсуваються два найблищі до нього кардинали. Під кожним бальдахимом є столик з усім потрібним до писання і печатання. Перед вівтарем стоїть широкий стіл, на якому є картки до голосування, карточки до печатання, ляк, сірники і т. п. За вівтарем стоїть маленька залізна піч, в якій спалюється виборчі картки, додаючи до них соломи. Дим, який виходить з рури, випущеної назовні палати, дає народові знак, що вибір ще нескінчений. Кардинали, які не ввійшли до конкляве від початку, можуть увійти до нього продовж 3 перших днів, коли за той час ще не довершено вибору. Кардинали з провінції і з інших країв можуть увійти до конкляве ще пізніше, але з того права можуть користати тільки продовж 3 днів по прибутті до Риму. Кардинал зараз по приїзді дає знати Кардинальській Колеґії, що хоче належати до конкляве. Коли вибір уже переведений, тобто коли один з кардиналів одержав 2/3 голосів, по справдженню голосування картки палиться, одначе дим з карток відходить іншим комином а не рурою, яка виходить з Ґанку Благословення. Останній кардинал-діякон дзвонить, входять майстер церемоній, секретар Св. Колеґії і паламарь, три перші з ряду кардиналів, епископів, священиків і діяконів, приступають до вибраного і питають, чи він приймає канонічно довершений вибір на найвищого архипастиря. Коли вибраний відповідає притакуючо, перший майстер церемоній списує з того протокол. Вибраний в асисті двох перших діяконів іде до вівтаря, клякає, молиться, врешті переходить за вівтар, де містяться папські ризи. Одягнений вертається до вівтаря, дає перше апостольське благословення, сідає на престолі і приймає кардиналів, які приклякають і цілують його ноги, руку та одержують від нього поцілуй мира. Кардинал камерлінґ вкладає на руку нового Папи перстень рибака, потому повідомляє нарід про вибір.

Хто може стати папою?

Засадничо Папою може стати кожний зрілий, правовірний і умово здоровий католик, коли є священиком або має всі дані на те, щоб одержати священичі та епископські свячення. В практиці від 1389 р. Папу вибирається тільки зпоміж кардиналів і то виключно італійської національности. Кардинал вибраний Папою не мусить бути епископом. Тоді висвячує його на епископа кардинал Остії. Може зайти такий випадок, що всі кардинали висувають одноголосно назвисько одного кандидата, одначе найчастіше вибір відбувається при помочі тайного голосування.

Пій XI — Папа енциклік, конкордатів і канонізацій.

Від початку свого понтифікату до 1937 р. Папа Пій XI оповістив 30 енциклік. До найважніших його енциклік належать ось які: „Убі аркано Деі" (1922) про мир Христовий у царстві Христа; „Еклезіям Деі" (1923) з приводу 300-ліття мученицької смерти св. священмуч. Йосафата; „Рерум орієнталіюм" (1928) про справу східніх Церков; „Дівіні іліюс Магістрі" (1929) про християнське виховання молоді; „Каслі конубії" (1930) про християнське супружжа в сучасному стані родини і суспільности; „Квадрагезімо анно" (1931) про віднову суспільного ладу згідно з евангельськими радами; „Міт бреннендер Зорге" (1937) про положення Церкви в Німеччині й „Дівіні Редемпторіс" (1937) про безбожницький комунізм. Крім того за час свого понтифікату Папа Пій XI установив 9 апостольських делегацій, 3 інтернунціятури та 14 нунціятур. Про Св. Отця Пія XI можна також сказати, що був се Папа канонізацій. Вистарчить кинути оком на таблицю святих, яких він канонізував, щоб переконатися про слушність твердження. Пій XI проголосив 42 блаженних і канонізував 17 святих. Проголосив також 4 нових Учителів Церкви: святих Петра Канізія, Івана від Хреста, Роберта Белярмена та Альберта Великого. Панування Папи Пія XI стоїть під знаком конкордатів, яких заключено 18. Конкордати підписано з отсими державами (в хронольогічному порядку): Югославія, Латвія, Баварія, Польща, Франція, Литва, „модус вівенді" з ЧСР, Португалія, Італія, Ромунія, Прусія, порозуміння з Італією, порозуміння з Ромунією, порозуміння з Республикою Баден, Австрія, Німеччина. Сей Св. Отець за час свого правління поблагословив поверх 200.000 новоженців, які спеціяльно прибули до Риму, щоб одержати папське благословення. („Ля Круа", з дня 11 лютого 1939 р.).

Хто буде наслідником Пія XI?

Італійський часопис „Стампа" пише, що при виборі нового Папи возьмуть під увагу кандидатури кардиналів: Пачеллія, Тедешінія, Сальофіеттія, Маліоне, Аскалезія, Назаллія, Делля Кости, Піяцци і Бельти. Інший італ. часопис „Коріере делля Серра" подає, що найбільші виглядн на вибір мають держ. секретар кард. Пачеллі, фльорентійський архиеп. Делля Коста та б. нунцій у Варшаві Мармаджі. Крім того висувають кандидатури кардиналів: Массія, Шустера, Лявітрана, Фоссатія, Сальваджіяніія та Біондія.

„Не доживеш літ Петра".

В часі церемоніялу при коронації кожного нового Папи висказують слова: „Не доживеш літ Петра". Дотепер ті слова завжди здійснювалися, бо ніодин Папа не сидів 33 роки на апостольському престолі. Папа Лев XII правив Церквою поверх 25 літ, Пій VII 23 роки. Назагал довше ніж 17 літ панувало тільки 13 Св. Отців, 9 сиділо на Петровому престолі менше ніж рік, Стефан II всього три дні, Урбан VII 12 днів, Маркил II 21 днів, Дамазій II 22 дні, Лев XI 27 днів, Іннокентій IX 2 місяці, Григорій XIV 10 міс. Найдовше жив папа Агато, який помер у віці 107 літ. Григорій IX дожив до 100 літ, Павло IV і Лев XIII дожили до 93 літ, Климентій XI до 92. Померший Папа Пій XI мав, як відомо, 82 роки.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Справа українців римо-католиків

„Діло" в ч. 32 принесло передовицю п. з. „Греко-католики поляки", в якій порушує м. ін. справу українців римо-католицького обряду. В статті читаємо: „При нагоді заторкнемо ще одну справу, хоч і мимоходом. Це справа римо-католиків українців. Є їх у Сх. Галичині безперечно вдесятеро більше, ніж гр.-католиків справжніх поляків. Нам відомо багато прізвищ визначних українців інтелігентів, які є римо-католицького обряду. Чи не слід би їм зорганізуватися і підняти продуману громадянську акцію, щоб добути собі відповідні права в латинській Церкві? Чому українці римо-католики не можуть домагатися українських проповідей і додаткових богослужень у костелах? Адже це їх добре право! Ми повинні розбуджувати нашу активність незалежно від анальогічної польської. І тому незалежно від того, що станеться на відтинку гр.-катол. „поляків", ми таки мусимо зактивізувати наших латинників українців. Це справа стара, має свою кількасотлітню історію, одначе вона в нас занедбана. На цьому відтинку маємо вже втрату десятків тисяч українців латинників, які зденаціоналізувалися в останніх роках. Тому нехай акція з приводу гр.-катол. „поляків" пригадає нам, що мусимо відроблювати подібні наші зачедбання".

Коншахти людовців з українцями?

Львівський „Дзеннік Польскі" в ч. 43 нарікає на польських людовців, що вони на словах дуже стараються про інтереси польської держави, а діла їх показують зовсім щось інше. А саме провідники партії людовців у східній Галичині підчас громадських виборів переговорюють в справі угоди з українцями, жертвуючи їм значно більше мандатів, ніж мали дотепер. „Дз. П." наводить дані з кількох сіл любачівського повіту, де відбуваються ті „неправдоподібні коншахти". І так: В громаді Цевків у гром. раді було дотепер 23 поляків і 7 українців, тепер людовці предкладають українцям 10 мандатів, а собі 20. В громаді Диків дотепер було 13 поляків і 7 українців, а тепер людовці дають українцям 10 мандатів. В громаді Луковець дотепер було 24 поляків і 6 українців, а тепер (о, горе!) людовці хочуть поділитися з українцями по 15 мандатів.

Німці й вибори в Карпатській Україні

П. з. „Запопадлива опіка" німців над виборами на Русі приніс „Век Нови" в ч. 11.335 такий телефонат з Варшави: „Ессенер Національцайтунг", яка стала експозитурою проукраїнської пропаганди в Німеччині, помістила радісну статтю, в якій предсказує, що вибори дадуть рішучу перемогу всеукраїнському рухові і твердить, що се перший раз від... 1918 р. український нарід могтиме свобідно высказатися. Карпатська Україна, пише „Ессенер Цайтунг", становить незалежну державну орґанізацію, получену з Прагою тільки федераційним звязком.

Польща і два її менші партнери

Навіть ІКЦ не веде вже аж такої завзятої пропаганди за знищенням Карпатської України як орган польських консерватистів „Час". У ч. 40 пише він: Поки увага Німеччини звернена на захід, поти поляки можуть рахувати, що чеський уряд на Карпатській Україні буде провадити політику, яка відповідає польським інтересам. Але ситуація може змінитися... І треба ще мати на увазі, що коли чехи настроєні ворожо супроти Берліна, то їх почування до Польщі також не лучші... Отже, конклюдує „Час", таки лучше для Польщі йти з мадярами, щоб осягнути спільну границю.

Непритомна скаженина реакції

Так „Дзеннік Людови" в 38 ч. називає реагування польської ендеції на побіду ППС при виборах у Ґдині. Він пише: Ґдинські ендеки видали лайдацьку відозву, документ підлоти і глупоти. Ось зміст тої огидної провокації: „Вчера у вечірніх годинах совітське радіо в Минську візвало всіх комуністів у Ґдині, щоб солідарно віддали свої голоси на соціялістичну лісту ч. 2. По промові одного з польських комуністів зарецитовано вірш польського комуніста Лянгого, в якім атаковано польську военну маринарку... Поляки! Факт інтервенції чужої держави в наші внутрішні справи се річ, до напятнування якої бракує нам просто слів. Одначе повисший апель сов. стації ясно виказав, що між червоним амстердамським інтернаціоналом і комуністичним інт-ом мусить бути порозуміння. Тепер розуміємо, відки пливуть фонди на акцію червоних у Ґдині." — Цей несамовитий документ, додає „Дз. Люд.", знаменито доповняє архів ендецької ганьби. Се та сама мова, якою перед літами шкалювали польських підпольних борців, називаючи їх німецькими агентами. Тільки непочитальний лотер зпід знаку Н. Д. міг видумати такий пашквіль на партію польського світа праці... Пашквіль сей перепечатали н. д. газети в Варшаві й навіть „Курєр Варшавскі"... Словом, жеруться не зле.

Процес пропавшого світа

Під таким заголовком принесла найбільша швайцарська газета „Нае Ціріхер Цайтунг" в ч. 350 цікавий звіт з паризького процесу Плевицької. В нім пише: 10 днів можна було в Парижі оглядати світ, що встав з могили, живий анахронізм. 10 днів дивилися ми на б. високих урядовців царської Росії: на верховних командантів, на генералгубернаторів, на командантів армій, на державних прокурорів, на директорів поліції, словом на людей, що держали в руках величезну державу. Вони на еміґрації стали тінями себе самих. Надія на поворот до Рідного Краю майже погасла, гроші минулися, біда обняла тих людей. Без ґрунту, з найглибшим болем в душі, на чужій землі. А прецінь більшість виказувала на салі велич характеру. Вони імпонували тим, що погодилися зі своєю долею і що не соромляться ніякої праці. „Хто ви?" питає предсідник суду сухого, високого старця з розумними очима аристократа. „Шофер, тепер безробітний". — „А чим ви були?" — „Командантом військ такої то округи..." — „А ваше заняття?" — „Бухгальтер". — „Чим ви були передтим?" — „Генеральним прокуратором рос. держави". І так тревало тиждень... На загал ті Росіяни робили надзвичайно добре враження. Ось старий Денікін, рос. ген. Франко, що доходив з військами майже під Москву. Літ 70, держиться просто, достойно, говорить без фанатизму, ясно й виразно. Предсідник суду трактує його так, як команд. союзн. військ. А який величавий старий адм. Кедров! На питання, чим узасаднить свої зізнання, відповідає: „Маю 68 літ, я командував фльотою Росії, боровся в 4 війнах і 4 рази обплив я кулю земну, говорю 6 мовами, отже дозвольте, що покличуся на своє знання людей і життя..." А пані ґенералова, жінка ґен. Мілера, схопленого больш. агентами. Сеж воплочення благородности. Висока, елеґантна, неповорушна мов пагода, ні на секунду не стратила нервів. Та найбільш інтересна обвинувачена Плевицька. Мужицька дочка і зовсім неосвічена: в її листах аж кишить від блудів. Але її мистецтво винесло її на верхи суспільности. Вона була 4 рази замужна, два її чоловіки були ґенералами. Плевицька се дивна мішанина рос. баби з великою дамою. Вона інтелігентна й розумна: за 15 місяців слідства ні разу не дала себе загнати в кут. Хоч індиції ланцюхом обіймали її, до нічого не призналася. Вдає, що не розуміє по французьки і мусять їй перекладати кожде речення. Вміє плакати як проста баба, але зараз як вам елеґантно відкине капузу і як не зачне грати ролю великої пані! І добре грає ту ролю. А як викручується, коли її ловлять на противоріччах! Дістала 20 літ тюрми... Цікаво виглядав весь той пропащий вже світ старої Росії.

ПОВЕРХ 1.000 ЗЛ. ПЛАТИТЬ „ПРАВДА" НА МІСЯЦЬ ЗА САМУ ПОЧТУ.

Скажіть це всім кольпортерам

„Правда", наш католицький орган для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається в поверх 23.000 (двацятьтри тисячі) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання газети в поверх 23.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

Спроба оцінки

книжки Дарії Віконської „За силу й перемогу“. *)

Або: Чи можна зробити синтезу з Липинського, Липи і Донцова?

Центральна точка, навколо якої обертаються всі роздумування Віконської, се людина. Авторка посувається до твердження, що голос душі та совісти (людини) се найвисша інстанція, де йде про остаточну оцінку в справі добра і зла. Голос совісти та голос душі людини признає авторка її (людини) найвищим критерієм добра і зла тут на землі. З такого становища чоловік се міра всіх річей. Це стара засада грецьких софістів. Ті, що докладніше вчилися історії фільософії й історії взагалі, знають, бодай приблизно, до чого довело примінювання такого мірила річей, іншими словами вартостей: до скептицизму і до розкладу суспільностей. Знав ту засаду і зробив з неї ужиток Мартин Лютер, основоположник протестантизму. З духа тої засади зродився лібералізм, який тілько нашкодив і далі шкодить м. ін. нашій Церкві і нашій нації. Отже коли приняти такий субєктивізм, то тяжко потому перескочити від хорої одиниці до здорової нації. Словами можна тільки заслонити пропасть між такою одиницею і нацією, але не можна тої пропасти засипати. Як же плекати карність, солідарність, вірність, самопосвяту між такими одиницями, які самі для себе становлять найвищу інстанцію в питанні, що для них добре і зле? Хіба приняти засаду, що чоловік з природи добрий. Так думав Руссо, але католики інакшої думки, а саме, що чоловік з природи склонний до зла, до егоїзму, і дуже нерадо поступається своїм конкретним на користь абстрактного загалу.

Самі рамці національного життя не вистарчають до того, щоб егоїстичного чоловіка перемінити на одиницю здисциплінована, солідарну, вірну, моральну. Се залежить від того, чим ті рамці виповнимо. Авторка виповняє ті рамці націоналізмом. Дуже часто і з поважанням покликується на писання Донцова й инших націоналістів. Як відомо, модерні націоналізми мають в собі струї, які бажають виповнити рамці національного життя поганськими засадами, бажають накинути своїм суспільностям поганську „етику“. Що їм се покищо не вдається, на те складаються ріжні причини. Наукові й фільософічні етичні засади се властиво засади поганські. Вони себе так не хочуть називати, але тут річ не в назві.

Авторка каже у вступі до своїх нарисів, що одна сторінка нашого історичного післанництва се боротьба з большевизмом. Значить, проповідує свого рода хрестоносний похід проти царства антихриста. Можна поважно сумніватися, чи до боротьби з большевизмом може стати суспільність зложена з одиниць, вихованих на тім, що кожна людина зокрема сама рішає про найвисший критерій добра і зла. Змобілізувати суспільности до боротьби з комунізмом можна тільки на засадах універсалістичного світогляду. А такий дає тільки католицька Церква. Не даром сам Ленін заявив, що одинокий поважний (ідеольогічний) противник комунізму в світі се католицька Церква. Але для Віконської Церква се щось мало замітне. Не багато разів вона згадує ту вселенську Установу у своїй книжці. Тай то тільки мимоходом. От напр. на 23 ст. маємо таке речення: „Хай зрештою ніхто не гадає, що тільки Церква й релігія поширюють віру в духові причини життевих проявів“.

Авторка як своєрідна націоналістка твердить, що найвисший, перший і останній закон се тільки і виключно „Добро Нації“ (Стор. 231). Не дуже се гармонізує з фільософічним поглядом авторки, що одиниці обдаровані інтуїцією, можуть просто спливатися з абсолютом. В такім разі нація буде „файномен“, заслона, що заслоняє нам правду життя (Стор. 279). Але в такім разі закон того „файномену“, того чогось, що переминає, як може бути для чоловіка найвисшим і одиноким законом?

Декотрі нариси цікаві. Нпр. найдовший нарис „Психіка ресентименту“ дає влучну характеристику українських інтеліґентів. Там вичислений цілий ряд їх хиб. В нарисі „За відродження людини“ є цікава критика сучасної гіперцивілізації. Є там м. ін. слово до сучасної інтеліґентної жінки, яка шукає вдоволення передовсім поза домом. (Ст. 67). Є там і грізна пересторога для тих націй, які недоцінюють передової ролі жінки як матері. Є в книжці багато цікавих помічень і уваг про ріжні літературні, мистецькі і суспільні справи. Але до книжки Віконської як до цілости треба поставитися з великими застереженнями, як і до інших книжок спертих на ідеольогії протихристіянській і протикатолицькій (ліберальній, націоналістичній чи комуністичній).

Поодинокі нариси сеї праці перекладовані цитатами з ріжних авторів, роблять враження сирого, необробленого матеріялу. Внаслідок сего книжка читається тяжко, вона нудна.

Авторка займається м. ін. малярством, тому в неї виходять гарно описи природи. (Стор. 258—260). А тому що має можність подорожувати (як се виходить зі згадки на стор. 199), могла б дати українській літературі цікаві описи подорожей. Бо у нас добрі і цікаві описи подорожей се рідкі появи. Крім того Віконська могла б спробувати свого будь-що-будь талановитого пера в белетристиці. Белетристикою можна впливати на суспільність більше як публіцистикою. За повістями в нас аж пищать.

До якого рода літератури зачислити сю першу спробу української жінки про скріплення української нації? З сим кожний читач матиме мабуть клопіт. Бодай я його мав і мали ті, що з ними я про ту книжку говорив. Мимо багатьох цитатів науковою тої праці назвати не можна не лише задля противоріч (вони зрештою лучаються і в книжках великих ученйх), але головно задля недостачі всякої наукової методи. Нема в тій праці ні диспозиції, ні пропорції, ні сеґреґації щодо вартости поодиноких авторів: нпр. авторка цитує св. Тому з Аквіну і Штикала. Книжку ту можна читати і з середини і з кінця, бо про систему в ній нема мови. Се просто збірка чужих і своїх вражінь і думок на ріжні теми, які мають тільки зовнішне получення наголовком і доброю волею авторки прислужитися своїй нації тим, що вона уважає добрим — у теперішній стадії свого думання. Зрештою вона і признається до браку внутрішнього звязку в тій праці, даючи їй субтитул „Нариси“.

*) Гл. статтю „Про скріплення нації. Перша спроба теоретизування української жінки“, „Нова Зоря“, ч. 10.

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ 5)

Серце Поділля Бучач

Справа Унії в Бучачі.

Саме тоді як Марія Потоцька спровадила вдруге Василіян до Бучача і зреставрувала для них монастир, ревний і апостольський муж митрополит Йосиф V Рутський [15]) поширював свою унійну працю. До поширювання св. діла унії прибрав собі таких світлих людей як Ілля Мороховський і Методій Терлецький, що спершу був місіонарем між Сербами. Його підтримував цісар Фердинанд II (1619—1637). Терлецький бував часто на цісарськім дворі. Ілля Мороховський, з королівського секретаря василіянин, а від 1614 епископ володимирський. За нього говорили проповіди по евангелію українською зрозумілою мовою, з чого православні тіршилися, називаючи се „папською видумкою“. Був се взірець правдивого епископа і патріота. Були ще інші такі апостоли унії як Антоній Грекович, ігумен видубицького монастиря в Киеві, заснованого князем Всеволодом 1088 р. Сього побожного монаха козаки втопили в Дніпрі, а підюдили їх до того православні міщани. Єремія Почаповський, василіянин, якого першого вислано за митр. Рутського на студії до Риму, опісля був епископом луцьким. Сей великий чоловік мав відданих собі і католицькій справі людей на Україні, в Киеві, в Луцьку, у Володимирі, Холмі й Пінську, де був епископом Рафаїл Корсак. Він був помічником митр. Рутського з титулом епископа галицького, хоч у Львові був ще православний епископ Єремія Тисаровський (1607—1641). Корсак став 1633 р. епископом пинським і турівським а 1637 р. по смерти Рутського став митрополитом.

Між українцями кипіла боротьба двох релігійних напрямків: старого православія, підпираного Москвою, а вчасти Польщею за короля Володислава IV і козацтвом, та малою групою католиків, що були в меншости, бо крім епископів, деяких світських і части монахів, не було можної шляхти, що стала б в обороні віри, як се було у православних. Не було по стороні католиків і козацтва, яке підбурив єрусалимський патріярх Теофан, що 1620 р. прибув до Киева і висвятив кількох православних епископів. Тодішній козацький гетьман Петро Конашевич зпід Самбора вславився як гетьман у війні Польщі з Москвою, а під Хотином 1621 р. виратував Польщу, котрій грозила таксамо упокоряюча програна, як битва з турками 1620 р. також під Хотином, де згинув гетьман Жолкевский, а другий гетьман дістався до неволі, коли все польське військо пішло в розсипку. [16]) За поміч дану полякам виміг Сагайдачний на королеві, що католики мусіли віддати православним всі церкви і парохії, які недавно за старанням митр. Рутського і його помічників приступили були до Унії, особливо в луцькій дієцезії, де епископом був Почаповський. Гетьман Конашевич вратував Польщу, але коштом Унії, бо за хотинську побіду 1621 р. заплатила унія.

[15]) Історики нашої Церкви, навіть Пелеш і Грушевський не знають, що митр. Рутський був пятий з київських митрополитів, що мав імя Йосиф. Першим був грек Йосиф з Нікеї 1237—40. Про нього нічого більше не знати, чи згинув він у першім нападі татарів на Київ, чи може втік перед татарами до Греції. Другим був Йосиф Болгариновіч, приклонник Унії. М. Грушевський (V, ст. 539) пише, що „з смертю Йосифа бесіда про унію затихла і то на довго“, але се не вірне, бо його кревняк Йосиф Солтан вже за кілька літ по смерти Болгариновіча відносився до унії прихильно і робив заходи, щоб її відновити. Солтан був митр. київським 1509—1522. Четвертий митр. Йосиф 1522—34 наступив по Йоні II. Чи той Йосиф підправ унію, як пише Кульчинський ЧСВВ в „Спецімен екклезіе рутене“ (Рим 1733 і Львів 1859), на те нема доказів. Історик Дубович також ЧСВВ пише, що Йосиф III про Унію не хотів чути. М. Грушевський подає Йосифа III на роки 1522-34 по Йосифі Солтанові. Йосиф Рутський се V-й з імени Йосиф, а не IV-й, як пише Пелеш: Geschichte der Union I, 495. Пор. Археографическій Сборникъ документовъ, том. V. Вильна 1871 і том IX, ст. 41, М. Грушевський: Історія Руси-України, V, ст. 414 і 435.

[16]) Гл. Józef Tretiak: Wojna Chocimska, Kraków 1929.

Значить, ні науковою, ні фільософічною сеї праці назвати не можна, хоч вона займається фільософічними і науковими проблемами. До белєтристики ся праця також не належить, отже се буде хіба свого рода публіцистика, але без ясности, яка становить конечну вимогу публіцистики.

Один з українських замітних інтеліґентів у Львові влучно висказався про книжку Віконської ось як: „Авторка хотіла зробити в тій книжці синтезу з Липинського, Липи і Донцова, а се річ очевидно неможлива".

І справді так. Чуткий ум авторки втягнув у себе мов губка і думки й атмосферу всіх трьох згаданих авторів, а вони між собою дуже не годяться. Навіть трудно представити собі щось більше противне одно другому і третьому як строго віруючий католик Липинський з його ідеєю міцного українського монархізму-легалізму і нерозривно звязаного з землею територіяльного патріотизму, — далі невіруючий Донцов, що в своїм „Націоналізмі" ворожо виступає навіть проти Особи Спасителя, а в справах української держави хоче — не знати чого, при чім лише всіх і все критикує, — і ще далі фантаст на велику міру Липа, який навіть Нерона уважає „українофілом", а Мітридата то й поготів!... Се не має значіння, що Віконська писала свою книжку рівночасно з книжкою Липи „Призначення України", а може й скорше. Бо фантастизм Липи проявляється вже й перед його останною книжкою. Зрештою Липа се досконалий тип і представник якраз тої наддніпрянської інтеліґенції, яку так знаменито схарактеризувала пані Віконська (Гл. цитат у попередній статті в 10 ч. „Н. Зорі"). Як у Липинського з часів коли він писав „Листи до братів хліборобів" видно велику вдібність дисциплінувати націю, так у Донцова видно велику здібність анархізувати націю, а в Липи видно таксамо велику здібність фантазувати націю. Злучити ті три елєменти в якусь синтезу зовсім неможливо навіть при такій добрій волі і великій працьовитости та енергії, які виказала Віконська. З трьох згаданих чинників мабуть ніхто не годен вилити одну „національну бронзу". Се, оскільки мені відомо, є також переважаюча опінія про сю працю Віконської. *)

А все таки те, що авторка вспіла перейти так багато наукових і фільософічних справ, запізнатися з таким великим числом авторів (нехай і посередно), поробити з них виписки і хоч би тільки старатися зробити з того якусь, по своїй думці, хосенну працю, — свідчить про її велику енергію і робучість. Така енергія одиниці се велика суспільна цінність, коли та енергія відповідно уплянована і звернена в відповіднім напрямі та діяльна на відповідній области. При такій енергії яку ж велику прислугу могла б п. Віконська зробити своїй нації, якби так присвятилася напр. праці в области організації жіноцтва, де могла б дуже добре примінити і свою літературну працю в ріжних напрямах, у яких проявляється прозябаючий у нас жіночий рух. Католицький сектор того руху як квітка в спеку роси так потребує таких енергійних одиниць. Але приймім, що авторка не має до того руху ніякого нахилу (хоч католицький сектор зорганізованого жіноцтва у Львові мабуть увійде в загально-жіночий організаційний звязок). Та й тоді є практичні ділянки жіночої праці в загально-жіночім русі, на яких можна примінити велику енергію авторки, її знання і замилування до праці з великим успіхом.

С. Годований.

*) Покликуватися тут на трихотомію Геґля про тезу, антитезу і синтезу неможливо. Бо вправді Гегель учив, що в кожнім твердженні є його заперечення і навпаки як напр. заперечення одиниці дає поняття більшого числа, але води з оливою змішати не годен. Зрештою Гегель не вчив, що коли поставити поруч себе твердження і заперечення, то з того сама собою виходить висша синтеза, тільки вчив, що та синтеза мусить бути створена, мусить повстати щось нове, коли має бути поступ. А того творення чогось нового власне нема в праці Віконської.

Який буде 1939-40 рік?

Алярм міністра скарбу Квятковского.

Міністр скарбу і віцепремієр Квятковский виголосив промову на засіданні буджетової комісії сойму. Навязавши до світової господарської ситуації міністр сказав м. ін.: Рік 1939/40 в Польщі оцінюю як рік особливо тяжкий. Буде се час правдоподібно лекший для суспільного господарства як для скарбу держави. Буджетові дефіцити Польщі від р. 1930/31 перевисшили 1.300 міл. зл. Відовження рільництва має коштувати скарб капіталово понад міліярд зл., а віддовження самоуправи понад 300 міл. зл. Скарбові актива у значній части страчені. Внутрішні довги сильно зросли і ще зростають! Отже йдемо в незнане майбутнє майже без капіталових резерв, пливких і таких, які можна б скоро урухомити. Буджет Польщі в головокружнім темпі стає консумційний. Бю на алярм у справі персональних видатків. Мої наслідники стануть за кілька літ перед пекольною проблємою, коли темпо сумаричних видатків на персональні цілі не буде зломане. Персональні видатки надмірні в буджеті Польщі та не гармонізують з інвестиційною політикою. При зрості державного буджету (нетто) продовж двох літ в ділянці доходів о 150 міл. зл. — персональні видатки в буджеті брутто зростають о 197 міл. зл., незалежно від редукції спеціяльного податку для самих державних службовиків на понад 80 міл. зл.! Доходовий податок треба привернути. Спеціяльний податок повинен на майбутнє цілком зникнути. Глобальний скарбовий видаток на персональні чинитьби мусить бути зменшений. Коли сего спільним зусиллям і підготовкою опінії не осягнемо, то за кілька літ повстануть дуже великі трудноші. При упадку конюнктури і скарбових доходів повстануть фатальні наслідки як для державних працівників, так і для емеритів. Одначе назустріч майбутньому господарському рокові не йдемо цілком безборонні, стверджує мін. Квятковский. Маємо певні елєменти апровізації суспільного господарства: 1) новий інвестиційний плян, 2) відбудова плинности на грошевім ринку поступає скоро, 3) в ділянці білянсу торговельного як і білянсу платничого наступила деяка поправа, 4) програма в ділянці рільництва: в шораз ширшім засягу здійснюється справу влекшення збуту рільних плодів у краю й заграницею, в торговельних договорах і спеціяльних господарсько-фінансових умовах справи рільництва кладеться на надрядні місця. З уваги на зростаючі перешкоди у збуті збіжжа, особливо жита, правительство співпрацює у здійсненні програми більш рентовної продукції, як тютюн, спірт, цукрові буряки, олійні насіння і т. п. Одна з найтяжчих справ це справа відбудови рільничого кредиту, зрештою справа найважніша в програмі інтенсифікації рільної продукції. Незалежно від розвитку короткотермінових кредитів мін-во скарбу плянує урухомити нові кредити довготермінові, низько опроцентовані, для середнього і дрібного рільництва. Закон про перемел буде тим поважним знаряддям, яким зорганізоване рільництво й мін-во рільництва буде в майбутности так оперувати, щоб поборювати катастрофально низькі ціни в рільництві. — По промові мін. Квятковского буджетова комісія сойму приняла резолюцію посла Юзьвяка, в якій взиває правительство, щоб воно зревідувало монопольні концесії в цілі „ународовлення" продажі монополів.

Вісти з Карпатської України

Греко-католицький Епископ Преосв. Няради до виборців.

В карпато-українській пресі появився отсей заклик Преосв. Нярадія перед виборами до карпато-українського сойму: В неділю 12 лютого мають відбутися вибори до першого карпато-українського сойму. Кожний повинен розуміти значіння того акту для нашої Церкви, держави й нашого народу. Від цього акту залежить дальша доля нашої держави. Каритідним був би перед Богом і цілим народом кожний акт, що йшов би в розріз з тим актом, який має забезпечити долю держави. В той день ранком всі наші пастирі відправлять богослужби, щоб увесь наш нарід міг вислухати їх перед виконанням свого найважнішого національного обовязку. — Нема сумніву, що сей заклик нашого Владики у великій мірі причинився до повної перемоги УНО в виборах.

Т-во поборювання большевизму.

Старанням кругів, що гуртуються довкруги Орґанізації Національної Оборони, засновано в Хусті карпато-українське „Товариство для поборювання большевизму". Збори відбулися в домівці „Січи", яка була прикрашена не тільки українськими, але також німецькими, італійськими та японськими прапорами. Головою нового Товариства вибрано Федора Ревая.

„Українсько-німецьке Т-во" в Хусті.

КМП звідомляє: В домівці „Січи" в Хусті відбулися установчі збори „Українсько-німецького Товариства" при участи понад 60 осіб, українців і німців. Збори відкрив А. Ворон. Дискусія перемінилася у велику маніфестацію українсько-німецької приязни. При кінці зборів прибули на салю міністр Ю. Ревай та державний секретар німецьких справ при словацькому уряді Фр. Кармазин. До проводу вибрано Федора Ревая як головуй німця Ольдофредія як заступника голови. Збори вислали телєграфічний привіт канцлерові Німеччині Гітлерові. На зборах були присутні кореспонденти німецьких газет.

Італія готова до війни

Сенатор Джіянніні, голова збройневої комісії, повідомив Муссолінія, що до кінця лютого будуть скінчені всі приготування до зорганізування повного бойового поготівля Італії. „Інформаціоне Діпльоматіка" пише виразно, що супроти англо-французької солідарности Італія мусить скоро кінчити воєнні приготування. „Юнайтед Прес" доносить, що є вже поголоски про покликання офіцирів спеціялістів дальших трьох річників. Рівночасно італ. війська в силі 80.000 будуть сконцентровані в деяких пристанях „з причини руху французьких військ у Тунісі". Найвисша Фаш. Рада постановила покликати резервістів.

Декрет короля Італії.

Вся італійська преса принесла на передових місцях зміст королівського декрету ч. 2095 про побільшення оборонних можливостей Італії. В декреті сказано, що Італія може змобілізувати 10 міліонів людей.

Хиби господарського життя

Остра критика в соймі.

В дискусії над прелімінарем буджету мін. скарбу промовляв м. ін. жидівський посол др Зоммерштайн. Він сказав м. ін.: Панує тепер клич т. зв. господарського динамізму. Робиться великі інвестиційні пляни, говориться про великі публичні роботи і про створення властивого клімату для розбудження приватної ініціятиви в формі інвестиційних полекш, кредитів і т. п. Одначе динамізм не повинен спиратися на нищенні одних, на звязуванні ініціятиви одиниці, її свобідної творчости, словом її свободи. Господарська офензива добра, але вона не може бути офензивою виключно на жидівські варстати праці. Для господарського динамізму треба створити властивий клімат: фіскальний, кредитовий і політично-суспільний. Віцепреміер поділив свого часу підприємства на дві категорії: підприємства рентовні й нерентовні. Підприємства рентовні припоручив трактувати з усею зичливістю, а в справі підприємств нерентовних наказав особливу викливість щодо їх нерентовности. Становище в однім і другім напрямі слушне. Повстає питання, чи рентовні жидівські підприємства зазнають тої порученої зичливости. Але важніша справа нерентовних підприємств, які корчаться і падуть на дно господарської руїни. Се переважно жидівські підприємства. Можна зрозуміти, коли поступається безоглядно з підприємствами, яких нерентовність повстає зі злої волі, занедбання чи нефаховости підприємця. Але коли йде про жидівські підприємства, то причини нерентовности незалежні від волі підприємця, вони лежать на лінії екстермінації, неуділювання кредиту, недопускання до публичних достав — на лінії господарського бойкоту. Публичні кредитові установи тільки в малій мірі підпомагають торговлю середню і дрібну, промисл і ремесло. Цей кредит для жидів взагалі не існує. Натомість йдуть великі суми з публичних фондів на господарську боротьбу з жидами. В цей спосіб повстає нове поняття політичного кредиту.

Постійно видвигається клич підпирання приватної ініціятиви, а в дійсности приватна ініціятива взята в два вогні, з двох сторін натискають на неї кліщі: з одної сторони картелі, з другої етатизм. Гамуючий вплив картелів на розвій середнього і дрібного промислу, ремесла і торговлі добре знаний. Нпр. під Львовом у Лисиничах картель замикає найліпше уряджену фабрику дріжджей і кількасот робітників та урядників тратить працю, не знати в імя якого інтересу. Етатизм живе й розвивається, хоч тілько говориться про його ліквідацію! Державні підприемства мають закладовий капітал вартости 111.024 міл. зл., їх річний дохід виносить 180.335.000 зл., отже ледви 1,62 проц. Їх належало б поставити на останнім щаблі нерентовних підприємств. Ті державні підприємства осягають таку малу стопу опроцентування закладового капіталу мимо того, що переважно не платять податків, мають значні митні полекші, знижені залізничі тарифи, полекші почтові, кредитові, а продукти продають нераз по цінах вищих як ринкові! Поруч офіціяльного етатизму є ще етатизм анонімовий, т. зн. участь державного скарбу в приватних торговельних спілках.

Зчерги промовець перейшов до обговорення податкової системи та її виконання. Промисловий податок шкідливий для господарського життя. Слід його бодай зреформувати. Остання новелізація не здійснила головних вимог господарського життя. Остає далі актуальною вимога ричалтового виміру для підприємств з річним оборотом 50—100.000 зл. Не переведено також сцілення промислового податку. Слід перевести генеральну реформу доходового податку. У виконуванні податкової системи є ще далі поважні браки. Сильно дається в знаки вимір на т. зв. загальних засадах. Відноситься це головно до т. зв. середних підприємств, бо до 50.000 зл. обороту є ричалт, а вище як 100.000 зл. обороту торговельні книги. Шкідлива також т. зв. драбинкова метода оцінки. Замість переслухати знавців на висоту обороту чи доходу, вибирає собі скарбовий уряд платника, про якого має більше даних, і творить з нього тип. Опісля запитує знавця, яке відношення обороту інших платників до обороту того типового платника. Ця метода заводить і найчастіше доводить до того, що платника уміщується на багато вищім щаблі драбинки, ніж виглядає його господарська дійсність.

Контролю книг треба скоротити. Така контроля треває нераз кілька тижнів, в середині наступає перерва, що спричиняє великі втрати і невигоду для платника, який довгий час не має доступу до книг і через те звязаний в рухах. Невказана також дрібничковість тих, що контролюють книги. Мала розбіжність, як в однім випадку о 11 сот., між записом у книзі та інформацією відборця чи доставця, спричиняє неузнання книг. З сим треба скінчити. Осібний розділ творять т. зв. надплати податку внаслідок неслушних вимірів. В 1936/37 році надплати промислового податку винесли 18 міл. 371.000 зл., а надплати доходового податку винесли 15 міл. зл. Надплати повинні бути опроцентовані і можливо якнайскорше звернені. Вкінці промовець звернув увагу на часті жалі на скоре й безоглядне переводження податкових екзекуцій.

З сойму

Інтерпеляція в справі тягарів накладаних на духовенство

Сенаторів: Омеляна Гординського і тов. до Пана Міністра Скарбу в справі накладання на гр.-катол. парохів обовязків заплати комунальних додатків до державного ґрунтового податку. Скарбові Уряди полудньово-східних воєвідств при нагоді вимірів державного ґрунтового податку від церковного майна накладають також рівночасно на гр.-катол. парохів обовязок заплати комунальних додатків до державного ґрунтового податку, — хоч §. 83. громадського закону з 12 серпня 1866 р. (Д. з. кр. ч. 19), котрий звільняє душпастирів, щодо їх конґруи від плачення додатків від безпосередних податків, не ухилений арт. XV. і XXV Конкордату. Законні средства вношені до Скарбових Палат остають без наслідку, бо Скарбові Палати є тої гадки, що від тої хвилі, коли почав обовязувати Конкордат, особи духовні і світські та їх майно мають бути згідно з приписом арт. XV Конкордату (поз. 501/25. Д. З.) трактовані однаково — та що суперечні з арт. XV Конкордату приписи громадського закону з 12 серпня 1866 р. ухилив арт. XXV Конкордату, як також що законні приписи, які відносяться до конґруи, в польській державі не обовязують. Такий погляд Скарбових Палат безпідставний, бо згідно з ореченнями Найвищого Адміністраційного Трибуналу в Варшаві, висказаними в численних справах (Ч. рей. 996/29 і ч. рей. 3165/36) оскільки духовні і церковне майно католицької Церкви користали в Польщі перед днем обовязування Конкордату на підставі обовязуючих тоді законних приписів зі звільнення від деяких державних і комунальних податків, або додатків до податків, — то тих звільнень не вільно уважати за суперечні з арт. XV Конкордату, а тим самим вони не ухилені арт. XXV Конкордату, котрий заключає дерогаційну клявзулю тільки щодо тих приписів, котрі суперечні з постановами Конкордату. Того погляду Н. А. Т., спертого на обовязуючих приписах, не респектують нищі Скарбові Палати, які дальше накладають на духовних і церковне майно обовязок плачення комунальних додатків до ґрунтового податку. Отсим запитуємо П. Міністра, чи той стан річи йому відомий і що наміряє зробити, щоб усунути тоту неправильність? Інтерпелянти: Омелян Гординський, Микола Малицький, Богдан Лепкий, інж. Микола Творидло, Володимир Децикевич.

ДО ВИНАЙМУ від 1-го травня 1939 р. КАВАРНЯ-РЕСТАВРАЦІЯ І ГОТЕЛЬ З 46 КІМНАТАМИ З ПОВНИМ УРЯДЖЕННЯМ — КОМФОРТ — В БУДИНКУ »ВАРШАВА« В СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського, ріг вул. Пєрацького 1.

Оферти приймає та інформацій уділює: Заряд Будинків »Варшава« в Станиславові, вул. Пєрацького ч. 1. 17—1—3.

Лікарський фейлетоник.

Про яйце

й інші найбільш відживні річи.

Наука прослідила вже докладно великі вартости яйця як відживного середника. Яйце се пожива, яка причиняється у великій мірі до повстання нових кровних клітин. Фосфор, який міститься в яйцях, має великий вплив на відсвіження мозкової тканї. Мінеральні складники в яйцях дають орґанізмові матеріял до будови костей. Задовільна скількість споживаних яєць дає орґанізмові запоруку здорових зубів, елястичних мязнів, міцних ніґтів і т. д. Словом, яйця доставляють поживу всім клітинам нашого тіла. Се немов синтетична пожива і найбільшу ролю відграє у відживлюванні дітей. Протеїна, яка міститься в яйці, легкострава і дуже вказана для дітей, хорих і видужуючих. Вапно, фосфор і вітаміна „Д" ділають на відповідний розвиток зубів та рішають про їх добрий стан. Одно яйце денно для немовлятка, особливо в зимі, зовсім вистарчає, щоб забезпечити дитя перед рахітизмом (викривлення костей). Вітаміна „А" се знаменита зброя у поборюванні грудних недуг (перестуди, сухіт і т. д.). Людський орґанізм, який має замало вітамін „А", невідпорний і легко підпадає ріжним недугам. Яйця мають також великий вплив на виділини наших залоз, які стають немов збірниками вітамін. Вітаміна „Е" сприяє розвиткові мязнів і хоронить перед звапнінням жил (склєрозою). Вітаміна „Б" ділає на ріст, додає апетиту і влекшує травлення. В більшости харчів та вітаміна зовсім зникає по переваренні. Вітаміна „Ц" дуже потрібна орґанізмові залежно від віку і розвитку. Коли її нема, легко підпадається нервним недомаганням. Яйця мають усі знані дотепер вітаміни і дуже поживні під кожним оглядом. Відомий американський спец від досліджування поживи, др Мак Колюм, каже, що до найздоровіших пожив належать яйця, звіряча печінка і зелені ростинні городовини. Яйця се немов живі збірники відживних складників, потрібних для кожної каплі крови. Як з одної сторони мами повинні дбати про відживлювання дітей, так з другої сторони не вільно силувати дітей, щоб їли понад свою спроможність. Тимчасом є також такі мами, які гулюканням ба навіть биттям примушують малих дітей, щоб вони їли те, чого їсти не можуть. Те знущання над дітьми не причиняється до їх здоровля, а навпаки шкодить йому.

Німецько-польські взаємини

ІКЦ в ч. 44 пише: „Бунд Дойтшер Остен" урядив у Карбі, пов. Битом, збори родичів. Один з німецьких провідників публично образив пок. марш. Пілсудского й воєводу Гражиньского такими словами, що передати їх не можна. Референт на тім вічу доказував, що міста Краків, Варшаву, Вильно, Львів, Величку і т. д. збудували німці, що на Шлеську все мешкали німці і він не знає відки тут взявся той „гезіндель" (т. зн. польське населення — прим. Ред. ІКЦ). Він висказав своє міцне переконання, що „Шлеськ знов вернеться до Німеччини" та говорив, що хто ходитиме на польські богослуження, того сфотографують і т. д. Признався також, що мати його була полька... ІКЦ не дає до того ніяких коментарів.

Пять літ обкрадали залізницю

У Ґрудзьондзу скінчився процес проти 4 касієрів товарової каси в Ґрудзьондзу та Боруцької бухгальтерки пристаневої бічниці і її приятеля. Боруцка сама спроневірила коло 45.000 зл. Гроші давала Краєвскому, а він гуляв і грав у касині гри в Сопотах. Залізничі урядники 5 літ виставляли фальшиві касові докази щодо пересилок. Розправа тревала 3 днів. Боруцка дістала 3 роки, Краєвский півтора року, Цешиньский 2 і пів р., Пфаль, Єнджиньский і Козловский по 12 місяців, двом останним завішено кару на 5 літ. Всіх по розправі випустили з виїмком Боруцкої й Цешиньского.

Увязнення німецьких журналістів

„Парі Суар" звідомляє з Парижа, що французька поліція увязнила там трьох німецьких журналістів: Круґа фон Нідду кореспонд. „Дойче Альґемайне Цтґ", Гака кореспонд. „Дрезднер Нойесте Нахріхтен", яктакож Г. Барона з жінкою звітовика „Берзенцайтунґ". Рівночасно французькі власти видалили з Франції 26 інших німецьких журналістів. Увязненим закидають шпіонажу.

Японці заняли остров Гайнан

Велике враження в анґлійських і французьких політичних кругах викликало заняття японцями острова Гайнану. Остров Гайнан має 3 міл. мешканців. Він домінує над цілим східним побережжам Індокитаю і над цілим Тонкінським заливом та дозволяє на контролю доступу до Гонґконґу й британської комунікації з Далеким Сходом.

З ВІДРОДЖЕННЯ

Рухливе українське протинікотинне і протиалькогольне товариство „Відродження" у Львові урядило с. р. пропагандивне тридневя получене з протиалькогольною виставою. Тридневя зачалося в неділю 12 с. м. відкриттям протиалькогольної вистави в одній з саль „Народнього Дому" у Львові, вул. Рутовського 22, III поверх. О год. 6.20 вечером голова „Відродження" мр Ценко відкрив виставу короткою промовою. В ній підкреслив м. ін., що XI протиалькогольна вистава уряджена з приводу 30-ліття істнування зорганізованої протиалькогольної праці в Галичині. Згадав всіх, що продовж тих 30 літ працювали для відродженецької ідеї та просив присутних вшанувати їх память повстанням з місць і мовчанкою, що присутні й виконали. Дальше підкреслив, що кількадесять літ тому в Галичині суспільне життя у значній части в наших селах відбувалося в коршмах. Навіть церковні брацтва відбували декуди свої засідання в коршмах! Такі то були сумні часи. Та згодом ідейні одиниці взялися до праці, повстали ріжні організації, між ними й „Відродження", і зачали ослаблювати становище коршем в наших сёлах. Після світової війни в 1928 році відбулися сотки протиалькогольних плебісцитів у наших селах. Але ті плебісцити на жаль уневажнено. Завдання т-ва „Відродження" не скінчене. Адже наш нарід пропиває і прокурює річно коло 140 міл. злотих! А в деяких околицях нашого краю (Яворівщина, Городеччина, Бойківщина, Гуцульщина) народ затроюється денатурованим спіртом або етером. В сих часах наш нарід мусить бути тверезий. Доходять до нас радісні вісти, що в Карпатській Україні тамошний уряд кидає кличі боротьби з коршмами, які обсіли тамошні села і місточка. Там створено при уряді спеціяльну референтуру до боротьби з алькоголізмом. Прелеґент привитав всіх присутніх. Між ними було кільканацять старших і кількадесять ґімназистів обох полів. Після промови мра Ценка відбулася публична дискусія за і проти алькоголю. Ред. Глібовицький висував аргументи, які в нас можна найчастіше почути в обороні уживання алькоголю як напитку, а мр Ценко збивав їх в коротких але темпераментних виводах. Після дискусії присутні оглядали цікаву виставу. Вистава відкрита від раня до вечера і потриває два тижні. — Г.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВИБОРИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ безпокоять ІКЦ. Він ще так недавно молився за долю українського народу, а тепер чомусь з обуренням пише про вибори, які там удалися прекрасно. Особливо не сподобалося йому, що німці голосували за лістою уряду Впр. о. Волошина і що був „дзівни наязд дзеннікаржи немецкіх на Русь Закарпацкон".

ВШЕХПОЛЬСЬКЕ „СЛОВО НАРОДОВЕ" в ч. 41 висміває українські інтерпеляції внесені в парляменті в справі нищення майна українських установ і биття українського населення у Львові в жовтні й листопаді 1938 р. та в справі накладання на гр.-катол. парохів оплат комун. додатку до ґрунтового податку, — називаючи ті інтерпеляції „нарікання на т. зв. українські кривди, яке увійшло вже в приповідку"...

ЗНАНИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ ЖУРНАЛ „Ль'Іллістрасіон" ч. 5006 з 11. II. с. р. знов приніс велику статтю Жоржа Ударда про українську справу з етнографічною мапою українських земель і статистикою українського населення в Польщі, ЧСР й Румунії.

20-ЛІТТЯ ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ в Варшаві обходили дуже торжественно. На спеціяльнім засіданні сойму були присутні президент РП і маршалок Ридз-Сьміґлий. Українські посли не взяли участи в тім засіданні, що польська преса спеціяльно ваznачує.

ПРО НОВУ МІЖНАРОДНЮ ПОЗИЧКУ на будову фльоти говорив ґен. Сосновский при влученні до польської фльоти підводного судна „Оржел", збудованого в Голяндії.

СЛОВАЦЬКЕ КРАЄВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відібрало дебіт на території Словаччини чеським часописам пресового концерну „Мелянтріх": „Ческому Слову", „А-Зет'ові", „Телеґраф'ові" й ин. за те, що виступали проти словаків. У відповідь на те зарядження концерн „Мелянтріх" анулював всі замовлення паперу в словацьких фірмах на суму 10 міл. чеських корон.

В МАДЯРЩИНІ повстала опозиційна партія „Християнсько-народний незалежний опозиційний блок". Партія має перешкодити утворенню авторитативного правління на Мадярщині.

В БУДАПЕШТІ власти завісили на два місяці мадярський націонал-соціялістичний часопис „Мадяроршаґ", який критикував закордонну політику Мадярщини.

ФІНЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило розбудувати фінляндську военну маринарку. Фінські військові власти радилися в тій справі з анґлійськими морськими фахівцями.

БАЛТІЙСЬКА АНТАНТА (Литва, Латвія й Естонія) відбула в Ковні свою девяту конференцію. Вона займалася головно становищем малих держав супроти великих.

МУССОЛІНІ казав подвоїти скількість робітників у фабриках літаків у м. Фаліно і Пассіяно.

ГОЛОВНИЙ ПУБЛІЦИСТ фашист. Італії В. Ґайда видав книжку „Італія і Франція, отверті проблеми". З неї виходить, що також між Італією й Анґлією є противенство інтересів і ріжні невиясненні справи.

ГОЛЯНДСЬКИЙ МІНІСТР закорд. справ заявив, що Голяндія не позволить на перемарш чужих військ.

ДО БУРҐОСУ виїхав висланник французького правительства б. міністр Леон Берард для переговорів з ґен. Франком.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА обсадили остров Мінорку, який держали червоні від початку війни в Еспанії в 1936 р.

ІРАН І ЄГИПЕТ піднесли свої представництва до степеня амбасад.

ПРЕДСТАВНИКИ ВСІХ ЯПОНСЬКИХ ПАРТІЙ у спільній резолюції взивають японське правительство до оборони японських інтересів супроти Совітів.

Де перевести зимову відпустку?

Не кожний могтиме в сім році скористати з літньої відпустки. Бо заповідається великий інвестиційний і будівельний рух, фабрики в сезоні будуть працювати повною парою, урядники, які в минулім році виїздили літом, тепер мусітимуть заступити товаришів і взяти осінну відпустку, а в осені часто вже холоди й непогода. Крім того багато осіб, які уживають зимових спортів, воліє виїздити в зимі, а є й такі, які ділять відпустку: два тижні переводять на лещетах, а два тижні в літі над морем.

В біжучім році зимовий сезон заповідається дуже притягаючо. Ліґа Підпирання Туристики організує ряд прогульок до Закопаного, Вильна, на Заользе, крім того можна користати з зимових побутів ричалтових, зорґанізованих Ліґою в численних лічничих місцевостях і лещетарських осередках. В лютім відбудуться міжнародні лещетарські змагання в Закопанім (Фіс), які зберуть спортовців з цілого світа. Хто хоче получити гарне з пожиточним, може в Закопанім управляти зимові спорти і ходити пильно на змагання. Початкуючим і навіть заавансованим вже лещетарям придадуться високогірські школи на Каспровім Верху і на Калятуфках.

На Каспровий Верх (1988 м.) можна вигідно дістатися ліновою залізничкою. Велика атракція також краєвидна залізничка на Ґубалюфку (1123 м.). В Криниці, котра також має гарні лещетарські терени маємо гірську залізничку на Паркову Гору.

Не забуваймо також про лещетарські терени у східних Карпатах, зокрема в Славську й Ворохті, на Шлеську і вкінці в Яворинських Татрах, прилучених до Польщі в минулім році.

В лютім і березні, який, як передбачують, має бути соняшний, але морозний, можна буде приємно перевести вакації на лещетах, на санках, в горах, в літнищах.

Звідки одначе взяти грошей на ті чуда, спитає чоловік, якого средства вистарчать ледви на скромне удержання. Хто грає на клясовій льотерії і купив уже льос, має надію, що виграє і в той спосіб здобуде гроші на виїзд, а хто ще не купив льосу, нехай спішить до колектури по щастя. Тягнення I-ої кляси 44-ої Клясової Льотерії зачинається 23 лютого. Загальна скількість виграних в новій Льотерії виносить 82.500 на загальну суму 25.987.000 зл., отже шанси є ще більші, ніж у попередній Льотерії.

НОВИНКИ

Міністр внутрішних справ у Варшаві припоручив відкликати всякі публичні забави, почавши від дня смерти Св. Отця до дня похорону включно.

Парляментарні представники У. Н. О. посол др Іван Волянський і сенатор Омелян Гординський одні з перших особисто зложили вислови співчуття з приводу смерти Їх Святости Папи Пія XI в Нунціятурі Апостольської Столиці у Варшаві дня 10 лютого 1939 р.

В Хусті накрутили українську звукову фільму з визвольної боротьби в Україні п. з. „Україна в огні". Сценарій фільми написали Микола Чирський і Бльондиненко.

Радіовисильня в Хусті буде змінена до двох кільоватів. Мають також збудувати нову радіовисильню на 15 кільоватів.

Засуди на наших священиків. Перед судом у Стрию відбулася розправа проти о. Василя Еліяшевського, гр.-катол. пароха в Синевідську Вижнім, за українізування польських назвиск у метриках. О. Еліяшевського засудили на 2 роки вязниці. — Окружний суд в Перемишлі засудив о. Степана Щепановського, гр.-катол. пароха з Цикова, на 10 днів арешту за накликування селян співати прилюдно пісню „Боже Великий".

Отець Скиб, греко-католицький адміністратор надграничної парохії Солинка, ліського повіту, дістав приказ від адміністраційної влади негайно опустити свою парохію. О. Скиб виїхав до Перемишля. („Надсянська Земля", ч. 3).

Адміністраційні власти виселили з Мшанця, теребовельського повіту, грекокатол. священика о. Ілію Кливака під замітом протидержавної діяльности. („Газета Польска", ч. 41).

Збори Союзу Українських Адвокатів (СУА) відбулися у Львові 11 с. м. Президентом СУА вибрано знов д-ра К. Левицького.

Театр на Рідну Школу. Йдучи за покликом у справі складок на рідношкільну справу Український Народній Театр ім. М. Садовського призначив на Р. Ш. частину доходу з пращальних вистав, які відбудуться 15 с. м. в салі Театру Різнородностей у Львові. Перша вистава „Пісня Бескиду" відбудеться в год. 3.30, друга „Безталанна" в год. 8 вечером.

Тиф у Сх. Галичині. В Росільній ствердили 20 випадків занедужань на тиф, в Товмаччині і Стрийщині по 40, в Долинщині й Рогатинщині кільканацять випадків.

Деякі повітові й міські самоуправи на Волині впровадили рухомі бібліотеки на візках, спеціяльно призначених до сеї цілі.

В Польщі тільки 26 осіб або фірм має свої приватні літаки.

Гумор. — У лікаря. — Так, пане докторе, коли я схиляю горішню часть свого тіла так, що творю простий кут з ногами й обернуся на бік, цофаючи назад бедра, а потому скорчу ноги та знов випростуюся, то все мене болять крижі. — Але на що ви робите такі страшні рухи? — Мушу все так робити, коли всідаю до свого авта.

Львівський воєвідський уряд припинив діяльність кружка „Сільського Господаря" в селі Вороблик Королівський. Се було останнє українське товариство в Короснянщині, західній частині Лемківщини.

Елєґантну каварню „Ріц" у Львові при вул. Третього Мая в цілости зі всіми меблями і всім кухонним інвентарем перевезли до Скарбової Палати, бо власники її винні були 15.000 зл. податку. Роботу і средства до життя стратило 60 кельнерів і т. д. з родинами. Недавне замкнення великого „Краківського Готелю" й отся ліквідація великої каварні це сумні прояви зубожіння Львова й готелярсько-гастрономічного промислу в нім.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

В Коломиї на плянтаціях зацвили братки.

В Борині під Туркою невідомі справники вбили адвоката українця Т. Михайловського.

Академія Закордонної Торговлі у Львові дістала право надавати титул магістра економічно-торговельних наук.

Відзнаки для війтів, солтисів і бурмистрів припише розпорядок, який випрацьовує президія ради міністрів у Варшаві.

Рішенням волинського воєвідства виселено з Бугрина на Рівенщині купця Івана Фітяка.

Перші бузьки прилетіли на Волинь. Се викликало велике вражіння між населенням, бо так скоро бузьки майже ніколи не вертаються. Подібне явище було ще в 1912 році, коли бузьки вернулися на Волинь вже в половині січня.

В повіті замойськім перейшло 250 осіб з православя на римо-католицизм. (ІКЦ, ч. 41).

Президія Академії Наук України скінчила оповіщувати списки кандидатів на дійсних членів Академії. Зачалася робота експертних комісій. У відділі біольогічних наук предсідником став академик Богомолов, у в. технічних наук акад. Патон, у в. фіз.-хемічних і математичних наук акад. Палладин, у відділі суспільних наук акад. Леонтович. („Посл. Новости" ч. 6526 за „Изв.").

В Закопанім відбуваються міжнародні лещетарські змагання.

Ухвалою ґданського сенату з днем 28 с. м. счеркнуть всіх жидів з листи ґданських адвокатів і нотарів. На оборонців і правних дорадників для жидівського населення призначать консультантів, вибраних ґданськими властями зпоміж усунених адвокатів і нотарів.

Споживання папіросів у Чехословаччині в критичнім для неї місяці вересні 1938 р. зросло, як подають статистичні дані тютюневого монополю, на 50 міл. штук в порівнанні з попередніми місяцями.

Гумор. — У школі сільського господарства. — Учитель до учениці з міста. Панно Ірко, спробуйте тепер видоїти корову. — Ірка: А чи не могла б я наперед спробувати видоїти телятко?

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Іван Федевич,** катехит і радник Консисторії, помер в Турці н. С. в ночі з 10 на 11 с. м. — В. Й. П.!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Брак ремісничо-промислових фахівців дається відчувати в Польщі і мимо того фаховим школам того рода загрожує замкнення з браку фондів, коли ті школи недержавні. Супроти того Промисл.-торг. палата звернулася до промислу в Домбровськім басейні, щоб оподаткував себе для вдержання школи. За підставу оподаткування приймуть число фахових сил занятих у підприємстві.

„Структура товарової торговлі в Польщі" називається нова книжка Й. Ходоровського. Він пише, що середній оборот торг. підприємства у Варшаві виносив 1928 р. 105.000 зл., а в 1935 р. впав до 63.800 зл. На терені поліської скарбової палати 17.000 зл. і 11.000 зл. Найменші обороти є на теренах скарбових палат люблинської, львівської й волинської, найбільші на Шлеську, на Поморі й у Великопольщі. Пересічні обороти в рр. 1930 і 1935: у воєвідствах центральних (з виїмком Варшави) 25.000 зл. і 20.100 зл., у воєв. східних 22.900 і 16.600 зл., у воєв. полудневих 20.700 і 16.100, у воєв. західних 50.700 і 28.100 зл.

Господарський звязок Італії з Німеччиною. З приводу спроб Америки ослабити торговлю Німеччини, Італії й Японії, підприйнятих на панамериканськім конґресі в Лімі, приносить німецька преса статистику торговлі Італійців в міліонах лірів:

	Ввіз (імпорт)		Вивіз (експорт)	
	1937	1938	1937	1938
Німеччина	2.583	2.515	1.429	1.632
Зл. Д. Півн. Ам.	1.269	1.110	645	634
Англія	422	573	541	461
Франція	405	200	371	260
Разом	11.273	9.082	6.425	6.482

Дві третини ввозу Італії припадає на вуголь, з чого 61% спроваджує вона з Німеччини, далі 14% ввозу се текстильні товари, таксамо 14% металі, 8% машини, 7% дерево й целюльоза, 7% нафта. Від січня до вересня 1938 Німеччина доставила Італії товарів за 2,3 міліярди лірів, з того: вугля 36%, машин 20%, дерева і целюльози 7,5%, зеліза і сталі 9,5%. Від Італії бере Німеччина 40% її цитрин і помаранч. Від січня до жовтня 1938 збільшився ввіз рільничих продуктів Італії до Німеччини на 14% в порівнанні з тимсамим часом минулого року. З того ясно, як ті дві держави економічно звязані з собою.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприемства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Гродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та поручення від двох священиків. Домагання платні проситься подавати в грошах а не в харчах. Подати жадану платню в грошах конечно.

КІНА

МУЗА: Чотири дочки.
ПАКС: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Пригода удвійку й ревія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помішується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela 19 lutego 1939.
Львів, неділя, 19 лютого 1939.

№ 13 (1213).
ч. 13 (1213)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Біб. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

СУТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО СОЦІЯЛІЗМУ

Чому Шушніг і Бенеш програли?

„Брівна Земе", півурядовий часопис Латвії, написав, що нац-соціялізм повинен бути тільки ідеольогією німців, горожан Німеччини і що взагалі було б добре, якби в Латвії не було німецької меншини. На те остро відповіла „Берлінер Берзен-Цайтунг", що вже Шушніг і Бенеш пробували сконструювати таку ріжницю й оба програли. Тому Латвія повинна зрозуміти, що національний соціялізм се виразник німецького життя всюди, де живуть німці. Ся відповідь має свою вимову. — Про суть національного соціялізму містимо в сім числі „Нової Зорі" статтю на підставі праці католицького німецького епископа Преосв. Гудаля.

Нові німецькі книжки про Україну.

На німецькому книжковому ринку появилася книжка грузинського автора Михайла Чулюкідзе п. н. „Україна". Книжку, яка обіймає понад сто сторінок і дві етнографічні карти України, випустило у світ видавництво Вільгельм Гольдман в Ляйпціґу. На зміст праці М. Чулюкідзе склалися: вступне слово Михайла Антоновича й розділи, присвячені історії, характеристиці української нації, мистецтву й літературі та сучасній актуальности української проблеми. Незабаром має вийти обемиста книжка про Україну відомого знавця Сходу Европи Акселя Шмідта. Коли взяти в рахубу появу за останні місяці ріжних інших німецьких книжок про Україну як „Україна й національна політика Совітів", „Українська література на службі своєї нації", „Карпатська Україна" й ін., то можна ствердити радісний факт, що для зазнайомлення Німеччини з українським питанням зроблено і з українського і з німецького боку дуже багато. (УПС — Берлін). — Зате дуже мало зроблено для познайомлення поляків з українською справою. Се й відбивається на взаєминах обох народів. — Ред. „Н. Зорі".

Англія і Франція грозять Італії.

У знаменній вступній статті відомий франц. щоденник „Тан" перестерігає італійське правительство, що „оскільки фашистівська держава не виконає своїх зобовязань (у справі вицофання добровольців з Еспанії), то ситуація могла б приневолити Францію й Анґлію зарядити все, що потрібне для охорони найбільш життевих інтересів і позицій на заході Середземного моря і комунікаційних шляхів". Ся пересторога дуже важна, бо рівночасно англійський амбасадор в Римі льорд Пирт дав се до зрозуміння гр. Чіянові, з яким говорив в тих днях. Головна причина занепокоєння Франції се довірочні інформації з Бургосу (столиці національної Еспанії), що ґен. Франко зобовязався приступити до протикомуністичного бльоку. Франція й Анґлія думають, що під покришкою того бльоку криється союз тотальних держав проти демократії.

Корсики, Тунісу і Джібутті домагається Італія.

Італійський тижневик „Реляціоні Інтернаціоналі" формулує італійські домагання до Франції: Італія домагається від Франції Корсики, Тунісу, Джібутті, якта кож доступу в Суезі. Від тих жадань не стримають Італії ніякі погрози демократичних держав, навіть з уст самого президента Русвелта. Щодо Корсики, то італійський нарід не стерпить, щоб корсиканські італійці вислугувалися чужинцям. Італійське правительство, пише „P. I.", ще не спрецизувало офіціяльно тих домагань, покищо ставимо їх так, як се відчуває весь італійський народ.

Великі маневри воєнної фльоти Америки.

Командуючий адмірал воєнної фльоти Злучених Держав Північної Америки повідомив Вашінґтон, що без ніякої шкоди перевів за 36 годин 140 воєнних кораблів з 53.000 людей їх залоги через Панамський канал, що має 81 клм. довжини, 150 м. підставової ширини й 12.5 до 14 м. пересічної глибини. Великі маневри воєнної фльоти Америки в повнім ході.

Добошиньский наслідником Дмовского?

Виленське „Слово" принесло цікаву статтю з приводу випущення з тюрми інж. Добошиньского, відомого з голосного нападу на Мисьленіце. „Слово" пише: Добошиньского уважають своїм всі ендеки, й офіціяльні і ті, що в таборі ОНР (радикали ендецькі), і з табору Белецкого і Йодзевича і Б. Пясецкого. Ніхто не є такий наївний, щоб не припускати, що в випущенні Д-го грали ролю політичні моменти. Рішали про те не лише в мін-ві справедливости, але також у мін-ві внутр. справ. ОЗОН припускає, що увільнення Д-го викличе трудности між ендеками (бо кожна група буде його тягнути до себе). В кругах ОЗОНУ по смерти Дмовского повстала надія, що ендеція, якій не стало вождя, зачне розкладатися анальогічно до режиму по смерти Пілсудского. А в ОЗОН можуть влити соки тільки елементи націоналістичні. Отже випущення з тюрми Д-го се інтрига ОЗОНУ звернена проти ендецькой партії...

Отворили саркофаг Ярослава Мудрого.

Совітська влада наказала отворити саркофаг Великого Князя Ярослава Мудрого у підземеллі софійського собору. Антропольогічний інститут ствердив понад усякий сумнів, що в саркофагу справді знаходиться кістяк Ярослава, дуже добре законсервований; крім нього знайдено там клейноди. Вістка про те викликала велике враження між населенням, яке дуже шанує той саркофаг. Перед собором зібралася юрба народу, одначе нікого не впущено до нутра.

ПОМОЖІМ ДАТКАМИ ХОСЕННОМУ ТОВАРИСТВУ „ВІДРОДЖЕННЯ".

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
У Львові, Руська 20. тел. 280-50
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Брама Пекла

„Найгірша гадина на серці..."

Сего року в січні минуло якраз сто літ від часу, коли французький консуль д'Ерікур (Rochet d'Héricourt), що заступав інтереси Франції в м. Массаваг, одному з абесинських племінних князів, що називався Сальге Селяссіе, показав гарну збірку мідеритів. Абесинець захопився красою тої збірки, а найбільше сподобався йому модель першої примітивної залізниці англійця Стевензона. Діялося се в р. 1839 на території теперішнього міста Джібутті. І се перший відомий нам факт в історії Джібутті.

Від 1839 до 1882 р. були там тільки горячі піски і стояло пару хатин етіопів. А в тім році французи зачали там будувати місто. І незабаром здійснилася мрія згаданого абесинського князя: появилася залізниця на території Джібутті, тільки той князь вже її не побачив. А ще важніша від залізниці була пристань, яку французи зачали там будувати. Серед страшної жари, найбільшої в Африці, прозвали вони Джібутті „Брамою Пекла", навіть не знаючи, що таку саму назву мала та місцевість і між тамошніми людьми, хоч вони привикли до спеки. Вони оповідають: „Джібутті властиво належить до діявола. Коли любий Бог переміг сатану, тоді діявол мусів іти на ту частину землі, що найгорячіша. І та частина землі се власне Джібутті, Брама Пекла".

Тепер у тій Пекольній Брамі витримує коло 8.000 білих людей і коло 20.000 тамошних. На головній почті того міста є термометр величини більшої ніж дорослий чоловік. Ртуть у тім термометрі в місяцях червні, липні й серпні підскакує частенько до 40 степенів і вище. Як у лазні. І тоді люди кленуть там так, як мабуть ніде-інде на землі.

Але ще й не та жахлива спека се найстрашніша язва мешканців і гостей міста Джібутті. А щож? Акули, людоїди. Що вони людей пожерли в часі будови пристані, білих і чорних! Словом, Джібутті слушно названо „Брамою Пекла". І слушно імя його виринає немов запалений льонт перед вибухом нової війни, що може легко перемінитися в жахливе пекло для багатьох народів.

Італійці хочуть залізниці, яка веде з Джібутті у глибину Абесинії й належить до французів, що мають більшість акцій її в руках. І ще одну претенсію мають італійці до Джібутті: там збирається більшість тих абесинців, що не можуть пого-

дитися з окупацією свого Рідного Краю. І тому італійці називають Джібутті „найгіршою гадиною на серці Абесинії..." А залізницею, що провадить з Джібутті у глибину Абесинії, везуть абесинці різні відозви. І в самім Джібутті перед кожним засіданням моляться разом за свого монарха Гайле Селясіе як за леґального володаря Абесинії. Отже італійці хотіли б викурити їх з того міста, яке становить одиноку добру пристань Абесинії. Залізницю, що веде в глибину краю, називають там „шляхом носорога".

Тяжко жити у Пекольній Брамі, та мешканці її мають тепер бодай ту приємність, що імя свого міста знаходять у кожній газеті, яка до них доходить. І переконані, що нема такої газети, яка не писала б про їх місто.

Та недалекий той час, коли ще голоснішою стане наша місцевість, положена по арабському боці напроти Джібутті. Незабаром не буде такого школяра ні школярки, які не знатимуть імени нової кріпости Шейк Саїд, як тепер знають Ґібральтар або Аден. В тій місцевости напроти Джібутті мають французи 165.000 га посілости. В р. 1935, коли премієр Лявaль заключив порозуміння з Італією, вписано в договір точку, що Франція не буде будувати укріплень у Шейк Саїді. А тепер, коли Італія виповіла Франції договір з 1935 р., Франція береться до укріплювання Шейк Саїду. Та нема певности, чи вспіє докінчити будову тих укріплень, заки вибухне нова війна.

Довкола „Скали"

Завваги до дискусії.

В двох останніх числах „Н. Зорі" з 1938 р. появилася стаття о. Василя Мельника, пароха Звенигороду коло Бучача, п. з. „Справи Скали". Редакція „Н. Зорі" зазначила, що вважає ту статтю дискусійною. Стаття написана в острім тоні. Автор критикує дотеперішню діяльність Т-ва „Скала", але перенятий бажанням якнайкращого розвою Товариства, яке в українськім народі має ширити „католицьку освіту і католицьку культуру та витворювати в українськім народі сильні характери на фундаменті католицької віри й моралі". Се видно з цілої статті. Та у своїй ревности пішов о. В. М. задалеко і заостро скритикував діяльність Головного Виділу Товариства, закидаючи йому брак енергії, брак виробленої методи праці, непорадність у веденні орґанізаційної праці й видавництва, — не зважаючи, що вже й дотеперішня праця Головного Виділу й дотеперішні осяги як на початок великі. Життя в природі повільно розвивається. Так розвивається і життя орґанізації. Теоретичні міркування й життєва практика шукають і примінюють найбільше помічних способів до осягнення наміреної мети. І якраз теперішня дискусія, що зачалася довкола „Скали" — знак живучости Товариства — має висвітлити, якими у практиці показалися дотеперішні методи праці і Головного Виділу і Парохіяльних Читалень, добрі усовершити, недоцільні закинути, браки доповнити, працю в цілій організації узгіднити. Тому не можна до Виділу молодої та й ще зовсім нової організації ставити великих вимог. Певно, що Головний Виділ мусів чутися прикро діткненим острим тоном статті о. Мельника.

В обороні Головного Виділу появилася стаття в 4 числах „Н. Зорі" (4, 5, 7 і 8 з 1939) підписана ініціялами І. К. Невідомий автор полемізуючи з о. Мельником бє в його особу. Коли в перших двох частях статті він тільки робить натяки про „патріотичне духовенство" в сторону о. Мельника, то в третій а головно в четвертій части розторощує особу о. Мельника, узнаючи його патентованим „священиком патріотом" у злім значінні — таким, що в нього на першім місці праця світська, а праця для Божого Царства занедбана, — що має упередження для всього, що католицьке, а навіть що саботує Товариство „Скала". Страшні закиди для священика! І ставляючи їх, треба бути цілком певним того, що пишеться. Автор І. К. формує свій суд про о. Мельника з його статті, що з нею полемізує, — та з тої статті такого суду так сформувати не можна.

Автор І. К. підхоплює слово о. Мельника про „патріотичне чоло" і ним цілий час натякає о. Мельникові на його „патріотизм" (у лапках, значить у негативнім значінні). Головною зброєю проти о. Мельника і головною підставою до сформування негативного суду про його особу є для І. К. те, що о. Мельник скритикував поручення Головного Виділу творити по Читальнях чотири секції: мужів, жінок, дівчат і молодців, що на них як на 4 колюмнах має спиратися праця Читалень. Автор І. К. наводить слова о. Мельника: „Гарно сказано, нема що казати. Се зрештою взяте з чужих взірців" — і заключує з того, що о. Мельник упереджений до всього, що католицьке, і тому виступає проти такого поділу. Дальше наводить І. К. слова о. Мельника: „гарні форми, не на нас скроєні" — і заключує, що о. Мельник продовжує традицію виступів лібералів світських і духовних проти католицьких змагань нашого Преосвященого Епископа! При кінці статті І. К. додає, що це „саботаж" діяльности Товариства.

Щоб пізнати думку о. Мельника, треба навести осуджені слова о. Мельника з к о н т е к с т о м. Дотичне місце в статті о. М. таке: Гарно сказано, нема що казати. Се зрештою взяте з чужих взірців, що в практиці показалися напричуд справними орґанізаційними формами Католицької Акції на Заході. Але хоч ці форми гарні, та не на нас скроєні. Завеликі на нас. Нам треба ще підрости... Ми ще, лоза виїмками, н е м а є м о по наших селах н а в і т ь о д н о ї гранітної чи пак кремінної колюмни, на якій радісно й поривисто лопотів би прапор католицької ідеольоґії та ідеалів Т-ва „Скала".

Чи на підставі тих слів о. Мельника можна йому закинути упередження до католицької справи і ставити на рівні з виступами лібералів і „священика з Діла" проти католицьких змагань нашого Преосвященого Епископа? — Чи навпаки, якраз із тих слів бачиться велике захоплення автора католицькою справою і велике бажання, щоб ми скоро підросли, щоби вже скоро на наших „Скалах" спертих на 4 живих ґранітних колюмнах могли радісно й поривисто лопотіти прапори католицької ідеольоґії та ідеалів Т-ва „Скала". — Також висказ о. Мельника про потребу гонити „лицарів злежаної канапи" до праці доповнює І. К. так, щоб не тільки лицарів злежаної канапи гонити до праці, але й „діяльних з »патріотичним чолом«, щоб їх нагнати до к а т о л и ц ь к о ї п р а ц і. До праці в католицькім дусі і на ділянках Католицької Акції". Інакше сказавши: й о. Мельника гонити до католицької праці.

Велика кривда сталася о. Мельникові. Видить се кожний, що його знає. О. Мельник беззастережний прихильник ідеї Т-ва „Скала" і католицьких змагань нашого Преосвященого Епископа. Устуи його статті про „Генс санкта" це не „лиш гарні слова", як каже І. К., а глибоке переконання о. Мельника і напрямні його праці як католицького священика. Свій погляд на патріотизм висказав він у брошурі „Бібліотеки Релігійної Освіти" під заголовком „Віра і патріотизм". Від ряду літ повторяв між священиками свою думку про конечність творення у нас католицьких освітних установ, тому й тепер так дуже бажав би бачити „Скалу" (здійснення цего, чого шукав) високо поставлену. І в тім ціла трагедія, що його посуджено наче був би упереджений до всього, що католицьке! Тому я, бажаючи стати в обороні правди, написав цих кілька слів.

о. В. С т р і л ь б и ц ь к и й (Жизномир).

Похорони Св. Отця

У второк о год. 16-ій в базиліці св. Петра в Римі відбулися торжественні похорони Св. Отця Пія XI. На се торжество запрошено тільки членів дипльоматичного корпусу, акредитованих при Апостольській Столиці, римський патриціят і ґрупу молоді з м. Дезіо, де вродився померший Папа. На час похоронів базиліку замкнено. Домовину з тліннними останками Св. Отця перенесли на раменах папські ґвардисти з каплиці Найсв. Тайн перед головний вівтар, окружений з обох сторін папською ґвардією. На чолі походу, який перейшов головною навою, несли хрест, за яким ішов хор питомців ватиканської семинарії зі співом „Мізерере". Потому йшла капітула базиліки. Домовину окружили кардинали і пралати. По відправі богослужень у стіп Померщого зложено Його життепис, списаний на пергаміні і замкнений в оловяній скриночці. Тіло Св. Отця прибрано в білі літурґійні ризи, червоний орнат, червону мозетту з горностаями, фіолетний фанон і золоту мітру. Після того замкнено три домовини, в яких поміщено тліннй останки Св. Отця. Перша домовина зроблена з кипарисового дерева, всередині виложена червоним шовком і в ній зложено тіло Св. Отця безпосередно. Сю першу домовину вложено до другої, яка зроблена з олова. Сю домовину вставлено до третьої з полірованого вязу, дерева дуже витревалого на вогкість. Всі три домовини опечатано гербами Пія XI, кардинала камерлінґа і майстра папського двора. Зчерги відчитано акт замкнення домовин і життепис Папи. Життепис написаний по латині й описує найважніші події з життя померщого Св. Отця. Крім того до першої домовини вложено ватиканські монети з часів Пія XI. По богослуженні перенесли домовину до ватиканських печер, положених у північній частині базиліки св. Петра. Ті печери мають два входи: один зі східньої і другий з західньої сторони від гробу св. Петра. Підземелля се ціла низка поміщень і коридорів, які частинно відповідають навам давної церкви святого Петра. Там зложено також тліннні останки Пія XI, згідно з завіщанням Померщого. Домовину уставлено в полудневій нав: недалеко гробу Пія X.

Італія в жалобі.

Підчас похоронних торжеств перед базилікою св. Петра і на сумежних улицях зібралися непроглядні маси населення з Риму і з околиці. Коло 17-ої години замкнено рух на мостах, які ведуть у сторону Ватикану. Товпи, зібрані перед радієвими голосниками на площах, в городах і на вулицях, мовчки вислухали жалібних трансмісій аж до хвилі, коли спікер (радієвий промовець) заявив, що тіло Пія XI навіки спочило в підземеллях базиліки Першого Голови Церкви. День похоронів Папи був в Італії днем національної жалоби.

Конкляве буде коштувати 2 міліони лірів.

Комісія 3 кардиналів, які репрезентують три кардинальські чини, займаючись підготовкою конкляве, устійнила прелімінар видатків, звязаних з організацією вибору нового Папи. Прелімінар виносить майже 2 міліони лірів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українська справа й великодержави Европи

Польський тижневик „Зврот" приніс статтю, в якій про відношення Англії і Франції до української справи пише ось що: „Чемберлен се прихильник полишення Німеччині вільної руки у Сх. Европі. Він припускає, що таким способом зменшить німецькі кольоніяльні апетити. Є також в англійськім правительстві погляд, що Німеччині вдасться розбити совітський союз і запровадити на Україні правління бодай частинно фашистівське, що мало б улекшити Англії господарські взаємини. Над цим усім переважає бажання зискати на часі, щоб перевести дозброєння. В сім дусі промовляв недавно Чемберлен на прийнятті у кн. Вестмінстер, де було понад 60 політиків і державних мужів. Одначе політика Чемберлена зустрічає сильну опозицію в парляменті і можна сподіватися, що в найближчій парляментарній дебаті його становище в українській справі буде остро критиковане. Одначе тимчасом належить ствердити, що українська пропаганда в Англії трафила на дуже податний ґрунт. Французькі державні мужі радо зголосили б незаінтересування в українській справі для вигоди Німеччини. Мін. Бонне від 12 літ се муж довіря банку „Лязар Фрер", паризького представництва англо-голяндського нафтового тресту Шель, особливо ворожо настроєного до Совітів. Концери Шель'а від ряду літ фінансує український рух, а перед обняттям влади Гітлером той концерн фінансував німецьку націонал-соціялістичну партію (НСДАП), він тішиться довірям найвищих особистостей Третої Німеччини. Також п. Далядіє стоїть близько того концерну. Отже українська справа у Франції і в Англії не має виключно політичного обличчя, але входить в орбіту міжнародньої фінансієри, яка обіцяє собі при помочі німецької армії створити предмет експльоатації".

Німці про Карпатську Україну

У. П. С. повідомляє: Вся німецька преса присвячує багато уваги недільним виборам до Першого Сойму Карпатської України, підкреслюючи велике значіння виборів для майбутнього держави. „Фелькішер Беобахтер" у статті п. н. „Карпатська Україна по виборах" пише між іншим ось що: Вибори до Першого Сойму доказали, що Карпатська Україна це не сезонова держава, що вона має всі підстави для того, щоб існувати й розвиватися. З цим фактом починають рахуватися вже й ті, що мали в цьому відношенні сумніви і снували певні надії та пляни. І тому тепер звідусіль починаються кокетування й любовні залицяння до молодої держави — оферти, пропозиції, проекти співпраці. В цілій низці цих оферентів на особливу увагу заслуговує предложення одного великого жидівського промисловця. Він предложив Урядові Карпатської України позичку пятьсот мільонів корон в заміну за те, щоб його вироби мали виключне право продажі в межах Карпатської України. Очевидно, Уряд Карпатської України відкинув це предложення. Також один з близьких сусідів звернувся через одну дуже впливову духовну особу до Уряду Карпатської України з одним предложенням. І цей крок не стрінув ніякого відгомону. Бо Карпатська Україна хоче йти своїм шляхом і своїми силами. Уряд Карпатської України приступив до здійснювання великого пляну розбудови й закріплення державности. Незабаром отримає з Америки позичку в квоті пятьох мільонів долярів. Цю позичку підпишуть американські українці, а їх там один мільон. Окремо йде праця внутрі країни. „Карпатська Січ" має сьогодні у своїх рядах 15.000 членів. Частина їх вже в одностроях. Одна шеста частина згарнізонована. „Карпатська Січ" стане підставою внутрішнього ладу й безпеки країни. Уряд створив окремі табори праці. В них знайде працю при державних роботах вся безробітна молодь. Карпатська Україна на шляху до розвитку й закріплення своєї державности. Карпатська Україна — це вже держава.

Чи порозуміння всіх тоталізмів?

ІКЦ в ч. 47 приніс статтю, з якої видно, що він має новий клопіт: застановляється над тим, що має значити широкий торговельний договір між Італією й СССР і такі ж перегонори між Німеччиною й СССР. Це засадничий і найбільш сенсаційний зворот, якого характеристика звучить: „Тотальні держави без огляду на барву лучаться з собою". Причина: демократичні держави не хочуть торгувати таксамо з СССР як з иншими тотальними державами, отже їм не оставало нічо инше як порозумітися, щоб торгувати з собою. Японія так вмоталася в Китай, що робить там „карієру Наполеона". А без неї німці в разі нападу на СССР мусіли б тільки з італійцями нести весь тягар війни. Отже й Гітлер боїться „карієри Наполеона" тай удару в плечі в часі походу на СССР. Супроти того всього лекше порозумітися тотальним державам без огляду на барву ніж демократичним державам з тотальними. Устроєва еволюція червоного тоталізму зматає до фашизму, а фашизм приймає установи колективізму. І хто зна, чи вони десь не зустрінуться. Все те події дуже знаменні й важні тай треба їх слідити з найвищою увагою. — Ф. З.

8 мільонів на непотрібний люксус

На засіданні буджетової комісії сенату сен. Бартель насвітлив кілька подробиць залізничої господарки в Польщі. М. ін. звернув увагу, що ПКП (Польські Державні Залізниці) видають річно 8 мільйонів злотих на удержання охоронної сторожі ПКП (Польскіх Колеї Паньствових). Та охоронна сторожа, говорив сен. Бартель, звертає на себе увагу тільки своїм претенсіональним виглядом, але успіх її праці стоїть під знаком питання: та охоронна сторожа тільки іритує суспільність. Цілий той претенсіональний стрій стражаків злишний, пересадний і забагато нас коштує. Мимо такого надмірного розбудування охоронної сторожі зовсім не зменшилися видатки відшкодування за крадежі на залізницях. Виносять вони як давніше коло пів мільона зл. На думку сен. Бартля, тих 8 мільйонів на залізничу сторожу се люксус.

Що переможе, ідеал чи інтерес?

„Куріер Варш." в ч. 29 пише: Ситуація спроваджується до одної проблеми, до питання: Що переможе, ідея чи гріш, ідеал чи інтерес? Бо так складається, що ті, що мають ідеї, думають про інтереси, а ті, що мають гроші, боронять деяких ідеалів. Здавалося б, що повинно бути навпаки. Але є так. Нац. ідея се таран імперіяльних інтересів, гріш ситих держав не середник оборони ідеалу мира. Чи силою ідеї можна робити інтереси? Чи за гроші можна купити мир? Вирішення сего питання матиме велике значіння для розвитку подій в найближчих десятиліттях. Фактичний володар Англії Монтагю Норман сказав, що гріш має своє значіння і кінець кінців він вирішить про те, хто може перетримати війну. Висказ цей навів Чемберлен. Але щоб перетримати страх перед війною, на те замало грошей... Річ в тім, чи більше витривалі будуть німці й італійці на недостачу засобів фінансових і господарських, чи Англія і Франція на страх перед війною.

Що принесе збільшення числа банкнотів?

„Гонец Варшавскі" в ч. 38 приніс статтю п. з. „Само збільшення обігу не вистарчить, коли не буде получене з великим господарсько-суспільним пляном". В ній пише: Оскільки збільшений обіг банкнотів послужить до заосмотрення в гроші тих, які їх тепер не мають, бо не працюють і не можуть бути консументами, то нема страху перед наслідками інфляції.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

З СОЙМУ

Посол Витвицький про відношення польської політики до українського народу.

На пленарнім засіданні сойму промовляв м. ін. український посол Витвицький. Він сказав: На мене припав обовязок обговорити польську офіціяльну політику супроти українців (Голоси з посольських лавок: Нема українського народу!). Завдання тяжке, бо в цій матерії нема засадничих програмових заяв. Але дійсність дуже вимовна. Преса цілого світа поза польською пише про українську справу і то щодня, а тут в соймі тихо про неї. В буджетових звідомленнях не знайдемо ніякої згадки про цю справу. Пан премієр сказав у буджетовій комісії, що правительство признає істнування українського народу і не намагається його асимілювати. Тимчасом признання народу се рівночасно признання конечности створення таких устроєвих форм і таких прав, які уможливили б народові повний розвій. Не знаємо намірів правительства в цій справі. Минулого року на Холмщині замкнено й забрано українські церкви. (Голоси: Там також Україна? Відбираємо те, що нам москалі забрали!). Українська молодь не має доступу до шкіл. Український селянин не може збільшити свого господарства. (Голоси: Ви це мало дістали?). Купцям відбирається змогу заробляти. Ведеться т. зв. ревіндикацію душ. (Голоси: Це слушне, ми відбираємо те, що ви нам забрали!). Ми не шукаємо українців, тільки вони горнуться до нас силою спільноти крови. Дня 12 січня був у Тернополі Зїзд Господарської Ради т. зв. секретаріяту порозуміння при участи членів правительства і війська. Зїзд ствердив додатній вислід праці секретаріяту, який проявився в піднесенні польського господарського життя й загамуванні українського. Чи це завдання держави? В часі минулорічних листопадових торжеств у Львові один з польських провідників сказав: „Мусимо звернути польському народові польські душі й польські землі, які все були польськими, бо поляки прийшли тут, коли була тільки земля і небо". Один часопис, що стоїть близько правительства, пише про велику програму офензиви у Східній Галичині. Що це все значить? Офензива се атака на знищення противника. Хочуть знищити українців, але панове, що думаєте про се, зле оцінюєте положення! Ми сьогодні не дамо собі видерти душ. (На лавках українських послів оплески). Той напад застане нас згуртованих, непохитних, в почутті обовязку готових до посвят і жертв, повних віри в перемогу. (Оплески українських послів). За 20 літ не зроблено нічого, щоб збільшити атракційність польської держави для визвольницьких рухів, які нуртують тепер між народами Східньої Европи. Ми свідками, що польська опінія зміняє своє становище в справі незалежницьких змагань совітської України. Не уряджуємо ніяких демонстрацій в річах поважних і великих. Ми тут на те, щоб боротися за життєві права свого народу. (Голоси: З ким?). З тим, хто пише про офензиву. Ми не є на службі чужих агентур. Наше домагання територіяльної автономії не повстало з мотивів негативних до польської держави. Се домагання узасаднене ухвалою польського сойму і потребою нашого народу! З усім притиском стверджуємо, що руководять нами позитивні й конструктивні рації і тому сеї боротьби не занехаємо. (Оплески українських послів).

Увязнення троцкістів у Варшаві

Варшавська політична поліція перевела ревізії в б. членів комуністичної партії в Варшаві, тепер т. зв. троцкістів, і увязнила 108 осіб. Підчас ревізії знайшли велику скількість відозв, летючок, програм і брошур.

Джерела теорії

НАЦІОНАЛЬНОГО СОЦІЯЛІЗМУ

у призмі католицького епископа.*)

Головні основи н. с. (націонал-соціялістичного) світогляду сильно звязані з поняттям раси, з яким лучаться поняття нації та народної стихії.[1]) Майже всі інші науки і програмові домагання нац.-соціялізму випливають з тих понять, знаходять в них своє узасаднення та поглиблення і з другої сторони являються самозрозумілими висновками з них так, що справедливо можна говорити про догматичну систему національного соціялізму. І з ним повторилося те, що часто буває в історії духа: що ідеї існують нераз уже десятиліттями і становлять предмет поважних роздумувань, заки знайдуть свою кульмінацію (вершок) у якійсь особистости або в цілій духовій струї.

Спочатком 19 ст. поняття нації та народної стихії фільософи й поети зробили предметом глибоких дослідів. Тимбільше самозрозумілим стало се в наших днях, коли автор „Упадку Заходу“ Освальд Шпенглєр „відкрив“ буцімто процес задеревіння і розкладу синтетичних сил нашої культури і поставив безнадійну діягнозу щодо її будучности. Щоб застановити „еманципацію“ від Бога, від звязку з людьми та від усякої відповідальности, щоб припинити атомізацію (цілковите розбиття) людської суспільности в подружжі, родині, науці й господарстві, багато людей бачить нині тільки один спосіб: відбудову понять нації та народної стихії, які дійсно мають у собі силу, що лучить в якусь спільноту і тим самим перепиняє постійно поступаюче розбиття й розклад суспільности.

Творення понять нації та народньої стихії відбувалося помалу і йшло немов филями. Всі великі духові струї як романтика, лібералізм, демократія, виробили свій власний вираз національної думки з окремим державно-правним ідеалом.

Так званий „німецький рух“, який також бореться за ті поняття, мав своїх представників у часах т. зв. освічення, в епосі боротьби й напору[2]), романтики, ідеалізму історичних шкіл, вкінці одинцем стоячі особистости (Людвіґ Ян, тільки почасти Ґете), яких не можна вложити в ніяку означену клясу. Таким чином боротьба за поняття нації й народньої стихії мала багато кривих ліній з висотами і глибинами. Щойно помалу оба поняття відриваються від боротьби дня, щоб стати фільософічною підвалиною суспол.-політичних рухів.

Ідеольогія французької революції знала націю тільки як спільноту свобідних горожан, що слухали законів, які самі собі дали, а слухали тільки з причин політичних і розумових. Гердер (*1744 † 1803) розумів уже під нацією побільшення родин і племен: значить, щоб говорити по теперішньому або расово-біольогічно, Гердер розумів під націю щось природне і для людини немов долею призначене. Ті думки розвинула німецька романтика в тім напрямі, що основа народности мусить полягати на расі і крови, отже основа держави се не те, що припадково розвинулося історично, не якесь загальне горожанство, тільки свідома себе національна народність (народня стихія).[3])

Арндт (* 1769 † 1860) і Фіхте (* 1762 † 1814) представили думки Гердера ще більше популярно — і від того часу німецька народня думка про націю і державу почала суперничати з французькою національно-державною ідеєю. І та німецька думка мала величезний вплив на широкий світ словянського сходу, через що німецьке розуміння нації й держави осягнуло велику політичну силу, щоб могти розсадити старий світ.

Від представників німецького ідеалізму, від Канта (* 1724 † 1804), Фіхтого, Шелінґа (1775—1854) і Гегля (* 1770 † 1831) походить ідея святої держави німецького народу як „народу взагалі“ у противенстві до християнсько-римської державної ідеї.

Все те стало ґрунтом, на якім розязбали пізніші німецькі державно-правні розуміння й етичний ідеалізм про героїчний світогляд, який лежить уже у крові.

Особливо німецька романтика була тим рухом, що далеко більше ніж епоха класиків приготовив основи національного руху і загального витворювання понять про націю і народність. І католики і протестанти працювали над тим, щоб поняття про націю і народність стали провідними, але вони ще, розуміється, не дали їм расово-кровної передумовини, хоч подібні думки вже часто пробиваються в їх писаннях. В области тої праці продовж 19 ст. заслугують на згадку отсі працівники: Фрідріх фон Шлєґель („Фільософічні видчити“, „Романтичні фраґменти“), католицький учений Адам Мілер, що займався наукою про державу, Франц Баадер, Яков Ґрім, голосний католицький публіцист і учений Йосиф фон Ґеррес, далі Бус, Кольпінґ, Радовіц, Пільґрам, барон Кеттелєр і Франц Ґіце.

Від того часу вже ні історична школа правників (Мезер, Савіні, Пухта), ні суспільна господарка (Ф. Ліштґ), ні наука про державне право не могли перейти байдужно попри національну ідею. Все ясніше вилонюється нація як спільнота людей, що змагають до власної держави задля її суверенности. Люди, що мають спільну мову і культуру, становлять поняття нації, при чім країна, релігія й історія витворюють скрізь свого власного генія. Хоч німці скрізь німці, але в кожнім краю мають вони інакше обличча. Історія, релігія й географія також поодиноко можуть бути такі сильні, що можуть відсунути навіть головну признаку нації: свідомість спільности долі, як се сталося напр. зі швайцарськими німцями або з фляндцями в Бельгії та з голяндцями. Кожна нація має свою народність, але поняття нація і народ неоднородні. Т. зв. душу раси, пише провідний орган нац.-соц. мо-

*) **Die Grundlagen des Nationalsozialismus.** Eine ideengeschichtliche Untersuchung von Bischof Dr Alois Hudal (Rom). Johannes Günther Verlag. Leipzig und Wien. Сторін 294. Формат 15 X 21·8 цм.

[1]) Німецького поняття „Фольктум“ не можемо інакше передати як двома словами „народня стихія“ (живло), а декуди поняттям „народність“, залежно від змісту речення.

[2]) Sturm - und Drangperiode.

[3]) Das artbewusste nationale Volkstum.

Календар ОО. Редемптористів

При кінці минулого місяця появився у нас „Марійський Ювілейний Календар-Альманах“. *) Календар сей мав вийти друком багато вчасніше, та конфіската й інші технічні причини припізнили його друк. Приступна ціна сего календара (1 зл.) і благородна ціль, задля якої він виданий (увесь дохід призначений на будову церкви Матери Божої Неустанної Помочі), повинні причинитися до масового поширення його. Календар заслугує на увагу тимбільше, що зредагований незвичайно цікаво й живо, містить багато добрих і поучаючих статтей і мистецька сторінка його доволі гарна. В тексті є кілька світлин. Обговорюючи зовнішній вигляд календара і зміст, не можна поминути мовчанкою слабу коректу календаря, яка кидається в очі чи не на кожній сторінці. При кінці календара справлено похибки і нараховано їх 10; в календарі є багато більше блудів. Добра коректа твору — річ незвичайно важна, тому треба на це покласти більшу увагу, бо це псує вовсім добре враження твору.

Марійський Ювілейний Календар-Альманах на 1939 р. се перший календар ОО. Редемптористів. Ювілейний він з двох причин: 1) бо виданий в часі великого ювілею 950-ліття хрещення України і 2) в 25-ліття місійної праці ОО. Редемптористів на нашій землі.

ОО. Редемптористи, яких називають також монахами Чина Найсвятішого Ізбавителя (в скороченні ЧНІ), працюють уже 25 літ в Галичині (гл. статтю о. Василя Всеволода Величковського). Це поруч ОО. Василіян другий наш найактивніший мужеський Чин, який обхоплює своєю невсипущою працею широкі терени наших етнографічних земель і всюди несе з собою світло правди, релігійности, ревности й посвяти. Знаменна ціха монахів Чина Найсвятішого Ізбавителя се любов до Пречистої Діви Марії, бо „набожність до Марії й особливше покликання поширяти ту набожність, лежить вже в природі правдивого Редемпториста, силою права дідичности, передане йому духовним Батьком-Основателем, найбільшим почитателем Марії — Св. Отцем Альфонсом“ (ст. 105).

В Галичині ОО. Редемптористи поселилися вперве в 1913 р. в літній палаті львівських архиепископів в Уневі на часовий побут за дозволом Ексц. ВПреосв. Андрея. Першими монахами ЧНІ, які сюди приїхали й осіли, були бельгійці о. Йосиф Схрейверс (пізніший віцепровінціял Чину) і о. Кінцінґер. Воєнні літа були для Чина важкою пробою, в якій він скристалізувався та виказав свою здібність до життя. В часі війни російська влада виселила багато наших священиків у глибину Росії. Отці місіонарі обслуговували тоді велику скількість парохій, позбавлених своїх душпастирів. В 1919 р. ОО. Редемптористи покинули Унів і перенеслися на постійне до монастиря в Збоїсках к. Львова. В тім монастирі від 1922 р. міститься ґімназія-ювенат, де виховуються будучі монахи. Там також приміщено новіціят. В 1920 р. ОО. Редемптористи основують новий монастир у Станиславові. До фундації станиславівського монастиря причинився ласкавою підмогою Ексц. Преосв. Ґригорій. В 1923 р. повстає монастир ЧНІ в Голоску Великім к. Львова. В тім домі приміщено інститут фільософічних і богословських наук Чина. Дальше повстають три нові монастирі: в 1926 р. в Костополі на Волині (по році цей монастир зліквідовано), в 1927 в Ковлі на Волині, в 1931 в Тернополі і врешті в 1937 р. Чин оснував свій монастир у Львові. При оснуванні

*) **Марійський Ювілейний Календар-Альманах „О спомагай нас Діво Маріє“ на 1939 Р. Б.** Річник І. Опрацював о. В. В. В. Ч. Н. І. Львів, Зиблікевича 30, Станиславів, Голуховського 61. 1938. Накладом Архибратства Божої Матері Неустанної Помочі. Стор. 16 нпг + 135. Форм. 23.9×16.7 цм.

лоді,[4]) можна вичути з творчого діланя великих особистостей. Після нього душа раси творить многогранну народність в її ріжних формах, а народність не носій великих особистостей. Народність[5]) виростає немов поза себе, коли витворює новий великий круг культури — і це власне було на сім світі одиноким носієм поступу та розвитку людства. Круг кожної культури має за підставу якусь расу і душу раси. Ставши на сім становищі, відкриваємо новий творчий закон, який обіймає все життя людства. Сей погляд це ярке противенство до тих універсалістичних поглядів, що століттями опановували наш нарід. А цей наш погляд дає наново повну життя осередну точку нашого істнування і можливість збудувати такий образ світа, що вищого і більш величного ще ніхто не бачив. Так твердить Рідігер.

Щойно на тлі передісторії та історії теорії національного соціялізму можна врозуміти ріжницю між ним і всіми іншими німецькими національними партіями, які колинебудь були в Німеччині, а саме: теорія національного соціялізму піднесла його на зовсім інший рівень ніж інші німецькі політичні партії. Національний соціялізм у світлі своєї теорії се рух, який з біольогічною природністю змагає до створення одної спільноти з німців, розсипаних в европейськім просторі і на тім тлі програмовими стають слова Гітлєра, який спасення і будучність нації привязує передовсім до суцільности і замкненості власної народної стихії, що й принято як першу точку доцільної праці національного соціялізму.[6])

В дальших статтях подамо зміст цікавих виводів Преосв. Гудаля про консеквенції представлених тут жерел теорії національного соціялізму. — А. Ч.

[4]) „Wille und Macht", 1935, ст. 18, стаття Рідігера.
[5]) „Volkstum."
[6]) Gottfried Feder, Das Programm des NSDAP.

Справлення похибки. В попередній статті про національний соціялізм в „Н. З." ч. 11 на ст. 4 на початку замість „основи німецького соціялізму" має бути „основи національного соціялізму".

Вісти з Карпатської України

Жалібне богослуження в Хусті.

КУП звідомляє: Ві второк, 14 с. м., в катедральному соборі в Хусті відправлено жалібне богослуження за спокій душі Св. Отця Папи Пія XI. На богослуженні були присутні премієр Впр. о. др Волошин і представники всіх урядів, війська та жандармерії.

Кондоленції Уряду Карпатської України.

КУП звідомляє: Премієр Карпатської України о. др А. Волошин вислав на руки кардинала Пачеллія кондоленційну телеграму з приводу смерти Св. Отця в імені уряду і всього населення Карпатської України.

Ген. Прхаля не вернеться до Хусту.

З Праги звідомляють, що ген. Прхаля, іменований третим міністром Карпатської України, перебуває далі в Празі, куди прибув на засідання Ради Міністрів. Є поголоски, що ген. Прхаля вже не вернеться в Карпатську Україну.

Міністерство краєвої оборони.

З Праги повідомляють, що при уряді Карпатської України буде створений спеціяльний ресорт для військових справ. Його завданням буде організація „Січи". Буде се неначе міністерство краєвої оборони Карпатської України, а „Січ" буде окремою військовою одиницею на взір гвардії Глінки на Словаччині. Таким чином Карпатська Україна мала б уже власні військові формації.

Ріжнородна всячина

Згідно з останніми статистичними дослідами найгустіше замешкалий край се Бельгія. Мешкає там пересічно 273 мешканців на 1 кв. кільометр. На другім місці є Голяндія (250 осіб на кв. км.). Найслабше замешкалий край на світі це Бразилія, яка має всього 5 мешканців на 1 квадратовий км. Не багато більше, до 8 мешканців, припадає пересічно на 1 кв. км. в Совітській Росії.

В Польщі густота заселення виносить 88 мешканців на 1 кв. км. Найслабше заселені східні воєвідства (44.6 мешканців на 1 кв. км.), найгустіше шлеські воєвідства (307 мешканців), опісля лодзьке (138 мешк.) і краківське (132 мешк.).

Найдовший деревляний залізничий міст на світі є в Злучених Державах. Його довжина виносить понад 9 км.

Найбільше алькоголю пють американці. В 1937 р. споживання алькоголю у Злучених Державах П. А. виносило на голову мешканця 70 літрів. Англієць випиває лише 21 літрів алькоголю.

Найбільшим успіхом у 43-ій Клясовій Львівській Льотерії може похвалитися Центральна Промислова Округа, бо там упав міліон. Також в інших осередках нашого краю впало багато більших виґр. Щасливими власниками льосу були між іншими робітники і склепові працівники. Деякі з них, вибравши виґри, заложили власні варстати праці.

Поза границями Польщі живе тепер понад 8 міліонів поляків. Найбільше поляків перебуває у Злучених Державах П. А., бо коло 4 і пів міліона, в Німеччині (1 і пів міл.) і в Росії (800 тисяч).

Дактильоскопію винайшли в Китаю. Примінювали її там вже в семім столітті нашої ери як потвердження тотожности підпису на важних актах і документах.

План нової 44-ої Клясової Львівської Льотерії вводить ряд змін, корисних для грачів: збільшено скількість середних виґр, піднесено т. зв. денні виґри у всіх клясах на 10 і 20.000 зл. і т. п.

Польща має 153 міста понад 10.000 мешканців. Варшава має понад 1 міліон 260 тисяч мешканців, Лодзь 653 тис., Львів 317 тис., Познань 265 тис., Краків 242 тис., Вильно 208 тис. і т. д.

В Лондоні отворено інститут краси, який тішиться великою фреквенцією. В тім інституті накладають паням на обличчя відживні маски з огірків і брокви, мельонів та інших овочів.

Тягнення 1 кляси 44-ої Клясової Львівської Льотерії зачинається 23 лютого. В тій Львівській Льотерії піднесено загальну скількість і суму виґраних квот.

Ц. Ульріх ЗАСН. 1805 року. Годівля і склади насіння повідомляють, що вийшов з друку і висилається безплатно ГОЛОВНИЙ ЦІННИК **Насіння**
Централя: Warszawa, Ceglana 11.

домому в Ковлі (Волинь) труднощі були такі великі, що оснування ковельського монастиря можна дійсно вважати чудом Божої сили. В тій справі інтервеніював навіть Св. Отець. Монастир у Ковлі се осередок унійної праці на Волині. Має там свій осідок Апостольський Візитатор Волині, Полісся, Холмщини і Підляшша, Преосв. Николай Чарнецький. Монастир ОО. Редемптористів у Львові подарував Чинові ВПреосв. Митрополит Андрей. Тут міститься протоігуменат Чина. Протоігуменом ЧНІ є тепер бельгієць о. Йосиф де Вохт.

Українська вітка ЧНІ стає з кожним роком міцніше на українському ґрунті, закріплюється та розростається. Спершу в Чині переважали бельгійці східного обряду, які приїздили тут, щоб відповідно наладнати умовини під оснування Чина та вишколити молодих монахів. Тепер молода вітка ЧНІ набирає власних сил та має багато своїх здібних місіонарів і проповідників. Бельгійським отцям місіонарям, піонірам в оснуванні українських Редемптористів, належиться від нас глибока вдячність за велику працю, яку вони вложили і далі вкладають в піднесення релігійности в нашім народі та ширення Божого слова.

Цікаве світло на ту велику працю ОО. Редемптористів кидає отсих кілька цифр, взятих з альманаху. За 19 літ праці, тобто від 1920—1938 (не враховуючи рр. 1914—1920, в часі яких війна не позволяла на розвинення ширшої місійної діяльности), ОО. Редемптористи дали 492 місій (з того у львівській епархії 227, у станиславівській 116, в перемиській 129, на Волині 12, на Поліссі 2, в Лемківській епархії 5 та одну місію для французів у Варшаві); крім того в тому самому часі відновили вони місії, дали реколекції або виконали інші духовні праці в 686 місцевостях. Значить за 19 літ 1178 місцевостей користало з великих благодатей їх ревної праці. До того слід додати, що Чин Редемптористів щойно розвивався тут, не мав до розпорядимости багато сил; і це підносить вартість їх праці та їх апостольської ревности. Ті цифри свідчать також про те, що Чин у нас розростається і з правдивою молодечою енергією поширює поле діяння. Численні місії ОО. Редемптористів дійсно „обновили лице нашої вузшої батьківщини".

Далі в Альманаху є кілька справді добрих віршів, цікава стаття о. В. Маланчука про любов до Пречистої Діви Марії, оповідання о. Р. Бахталовського і популярно написана стаття о. Стернюка про потребу відріжнення доброї релігії від злої та про моральні засади. На виріжнення заслугує також цікавий допис з Карпатської України про працю ОО. Редемптористів східного обряду в Чехії та в Карпатській Україні. Багато місця присвячено виказові місійної праці ЧНІ. Кілька статтей і кілька поезій присвячено культові Пречистої Діви. На ст. 105 о. В. В. Величковський ЧНІ пишучи про велику пошану, яку має серед нашого народу Мати Божа, каже, що на 3.439 церков у Галичині 1.020 присвячено Божій Матері; з того у львівській епархії на 1.266 церков маємо 400 присвячених Богоматері; в перемиській на 1.160 — 410; в станиславівській на 812 церков 150 присвячених Богородиці і на Лемківщині на 201 церков — 60. Сі дані дуже знаменні, бо вказують на природну і здавна вкорінену в нашому народі любов до Пречистої Діви Марії.

В Альманаху є також статті бельгійців о. Ван де Малє та о. Більке. В цілому альманах робить дуже гарне враження та вказує на те, що багато праці вложено в його зредагування. Сей перший Альманах дуже гарна поява; він вартісний вкладом праці, але замало в ньому белєтристики. Та се можна пояснити собі тим, що в сім ювілейнім році стільки статтей присвячено важнішим справам, що потім не стало вже місця для белєтристики. —рк.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Кедро як представник покоління

Або: як донцівщина відбивається на поезії.*)

Покоління, яке у свій час не знайде свого позитивного виразника, свого пророка, який опановував би його своєю моральною силою, мусить відійти з відємним білянсом. Той вираз покоління найскорше проявляється в поезії, бо вона найчуткіший плід серця і духовости людини. Кого ж можна вважати в поезії виразником молодшого покоління, яке ще не мало керми в нашій суспільности, але вже добивається її? Найздібніший поет того покоління був безперечно передчасно померший Антонич. Одначе він був поет з надто малим політично-суспільним зацікавленням, щоб його можна було вважати виразником молодого покоління. Коли переглянути інших поетів, а їх небагато по сім боці Збруча, то думка мимохіть спиняється на Ростиславі Кедрі, бо закарпатських поетів не беремо тут під увагу з тої причини, що вони виростають на зовсім інакшім ґрунті, в далеко лекшій атмосфері, ніж галицько-волинська. Сей ґрунт просто ідеальний для виплекання твердих боєвих натур, бо при всій його тяжкости тут таки нема такого кривавого східнього деспотизму, який все душить і з корінем вивертає. Тут орати можна. Отже очі мимохіть шукають молодих орачів на нашім перелозі і вдивляються в їх нутро, а думка питає: яка твердість і вартість тих орачів? З чим вони виходять до праці? І які припаси мають вони у шпихлірах своїх? Яке зерно з них добудуть?

Люди молодшого покоління може і не всилі уявити собі (та й чи звертають вони на се увагу?), як уважно ми, представники старшого покоління, придивляємося їм як наслідникам своїм, яку пильну увагу звертаємо на те, що вони роблять, як поводяться та який мають зміст і напрям. Адже не без причини ми при появі першої збірки сонетів Кедра так уважно її розібрали в „Новій Зорі". А тепер, коли появилася друга збірка, ми з подвоєною увагою вдумалися в неї. Пустку й печаль, яку ми в ній знайшли, представили ми в попередній статті власними словами поета, а тепер шукаємо, чи нема в ній пречінь бодай сліду якогось зерна, що могло б іще зійти і розвинутися на справжній духовий корм, потрібний борцям на сім тяжкім ґрунті. Перед нами такий вірш:

Стежки голготські

Засуджені на смерть чи на життя? —
Ідем угнувшись стежкою гіркою
І хрест несем як велено. Горою
Гудуть вітри, палають небеса.
Ще крок — чи вдарить блискавка грізна?
Ще крок — чи вже над пропастю страшною?
Бунтуємось і до важкого бою
Здіймається скривавлена рука.

Але кого залізо не скорило?
Якеж воно палюче на долонях!
А сниться щось далеке і пресвітле...

І дні поломані волочуть крила,
У даль біжать роки на бистрих конях:
Ждем присуду, *непевні сонця й світла.* (Ст. 56).

Що це? Якісь осколки вражінь зі Святого Письма, якісь тріски з християнського світогляду, посклядані немов діточою рукою на вид бурі, що надтягає...Ми не шукаємо краси в тім складанні, хоч тішилися б, якби вона всюди в нім була. Ми шукаємо тут того, що найпотрібніше людській спільноті, яку репрезентує чи повинен репрезентувати поет з таким талантом як Кедро. Щукаємо вияву сакральної сили в тій поезії, якій сам поет очевидно хотів надати сакральної закраски. А краси не шукаємо в цій сакральній поезійці тому, бо найсильніший з народів, який знаємо, стародавній римський нарід, не мав її у своїй сакральній творчості; сакральна творчість римського народу не мала ні мітольогії, ні теольогії, ні містики, ні мистецтва і культ її був формами дуже вбогий, — а пречінь яка моральна сила била навіть від того поганського народу, поки він побожно шанував ту свою убогу сакральність і поки вірив у неї, як у джерело своєї твердої моралі. І він в умах своїх представників був свідомий того, що трівка сила його походила тільки з побожности, то значить з того одинокого кореня, який дає силу людині й виносить її понад інші сотворіння. Ціцерон, найбільший промовець старого Риму, каже: „Побожністю і відповідним поведенням супроти богів перемогли ми всі племена і всі народи". Не зброєю і не зручною політикою! Хоч і вони були співпомічні римлянам при тому ділі, але головний ґрунт сили їх племени — побожність і тверда родинна мораль, що виростала на ній. В тій побожности мав корінь своєї сили той римський жовнір, що таксамо витревало боровся у страшній спеці африканських пустинь, як у студеній мраці на бездонних багнах теперішньої Бельгії й Голяндії та у мрачних і студених лісах Германії. В тій самій побожности мав корінь своєї сили також римський офіцир і начальний полководець, що не дався грішми перекупити, ні вигодами зломати. І відси походила та прямолінійна сила старого Риму, що здобув цілий тоді відомий світ, хоч племя його було невеличке.

А якуж тверду крицю бачимо в блиску іскор, що посипалися від зудару Кедрової творчости з християнською сакральністю його народу? Він уже в першій стрічці питає, чи ми засуджені на смерть, чи на життя! А чому ж би ми мали бути засуджені на смерть? Відки взагалі у репрезентанта молодого покоління таке „начальне питання"? Ах, в тій самій поезійці є й відповідь на се: пречінь не може мати дійсної сили таке покоління, якого репрезентант у питайній формі кладе твердження, що залізо всіх скорило, хоч се очевидно неправда. А далі вже ясно стає, чому волочаться поломані крила і чому нема певности сонця і світла.

Далі відповідь стає все виразніша — в помішанні трісок християнського світогляду з поганським: Олімп, Аполлон, Питон, Язон з аргонавтами, що йде „на вагу поставити життя: за скарб, за дівчину, за перемогу!.." Все те перемішане і тим прикріше виглядає в світлі таланту поета, який кидає таку візію:

Чи бачиш пил на обрію шляхів?
Чи бачиш блиск? Повзуть потвори мідні
І йдуть рядом мертві маски огидні,
Похід полу-звірів, полу-чортів.

І будуть діти в поросі конати,
Собаки витимуть на кров пролиту
І боги лицем упадуть на землю.

Це буревісники! Ідуть здвигати
На стоптаних руїнах цього світу
Кривавий світ заліза і вогню. (Ст. 58).

При читанні поеми „Фра Діявольо" бере вже чоловіка безнадійність. Бо що ж думати напр. про таке (стор. 65):

— Сміешся з мене, ти, що сам довів
Мене до божевілля — і радієш?
Потворо ти! Якби ти не безсмертний,
Давно я виточив би з тебе кров,
І впився б нею... Але щож, безсмертні
Є тільки злоба, гниль і підлота,
Все інше дим, котрим маниш мене;
Я витягаю руки, але ви
Лиш розвіваєтся в оцій пустині.

Або ще „лучше" таке (на ст. 66):

Ти розбудив тугу добра й краси,
У жилах розпалив жаркий вогонь
Безсмертности і всемогучости,
Ти дав той найстрашніший, чорний дар:
Оману Бога! Й пяного, палкого
Незмірними надіями, тугою
Невиданих, надлюдських, вічних дібр...

Ця поема се властиво найвисший верх мистецтва, коли б ішло про те, щоб спосіб темного й баламутного писання Донцова зі всіми його „рісорджіментами" та „імпондерабіліями" (яких не розуміє буквально ніхто, навіть він сам) передати в поетичній формі і кинути в нашу молодь...

Чому Кедро вибрав в тій ціли якраз постать нецасного „Фра Діяволя", неаполітанського офіцира, уродженого у 18 ст., якого французи зрадою зловили і повісили в Неаполі, трудно зрозуміти в контексті тої поеми — та й чи взагалі має вона що з ним спільного, також не годен зрозуміти, зовсім таксамо, як цілих уступів з писань Донцова, головного нищителя душ нашої молоді, що розкладає її блискучими теревенями „націоналізму", розкладає далеко гірше ніж большевизм.

Але є між поемами сеї збірки також одна більша п. з. „Жертва на Голгофті" (стор. 86), яка зачинається так:

Скривавлений, побитий і безсилий,
Так безнадійно на хресті розпятий,
Тремкий від болю, страшно самітний,
Конав у муках Чоловіколюбець.
Спливала кров по дереві твердім
На чорну землю, на громадку вірних
І голови рубінами красила.
А там кругом юрба людських звірюк
Сміялась, вила, глузувала з нього,
Ревіла: бий, мордуй, распни його!

Ми були б перші, що тішилися б бодай наближенням автора до зрозуміння страстей Спасителя на Голгофті. На жаль в тій самій поемі знаходимо такий уступ:

...Сину божий,
Тебе теж били, але ти цілий.
А їх так бють, аж тіло відпадає,
Аж кров обризькує змертвілі стіни
Їх катівень страхітних. Сину божий,
Чи в тім твоя є воля, щоб кати,
Від зрадницьких, слизьких гадюк лютіші,
В твоє імя забрали владу світа
В твоє імя на трупах жирували
Із награбованого клали храм тай?

Що за порівнання?

Се порівнання не тільки невмісне, щоб висказатися якнайбільш делікатно. В нім є твердження, що близькі авторові люди терплять навіть більше ніж терпіз Спаситель („Ти цілий, а їх так бють аж тіло відпадає...").

Тут і там можна часом почути, що Кедро належить до молодих католицьких поетів. На жаль, не можемо сего признати, бо так католицький поет рішучо не пише. І католицький поет не питає Божого Сина, чи в тім є Його воля, щоб кати, від слизьких гадюк лютіші, в Його імя на трупах жирували і т. д. Під оглядом відношення до Божества без порівнання більше католицьку поезію дала своєму народові наддніпрянка Оксана Лятуринська, *) хоч вона правдоподібно не має католицької метрики, а Кедро як галичанин має метрику католицьку. Та ніде правди діти...

*) Гл. статтю „Загадка поета і покоління його" в „Новій Зорі" з попередньої неділі.

*) Оксана Лятуринська: Гусла. Видавництво „Дніпрові Пороги". Прага. Ст. 54 + 2 нн., ф. 11.5×17 цм. Оцінку поезій Лятуринської помістили ми в 1207 ч. „Нової Зорі" з 29 січня 1939.

В першій збірці Кедра був також подібний мотив на тему „Матер Дольороза". Він оброблений так:

Твою дитину мотузом вязали,
На сміх-наругу повели між люди —
І сина Правди за срібло Іюди
Опльованого били і розпняли.

А потім кости їм кати ломали,
Його братам, хоч грішним — без облуди.
Якіж то муки рвали твої груди,
Як три страдальці на хрестах конали!

Та Син єдиний твій, прескорбна Мати,
И нещасні всі брати його — над злобу
Малих катів святі і величаві.

Безсмертна кров росою благодати
На спраглу землю впала й Він із гробу
Воскрес побідно в третій день у славі!

Тоді ми написали ось що: „Се одинокий образ, який з усього християнства зберігся в світогляді молодого поета. Його міг би в таким самим відчуттям створити нехристіянин, котрий перечитав би Св. Письмо. Зрештою в цілій збірці Кедра нема ні одної згадки, ні одного словечка про Бога, хоч є про Будду". Ту саму опінію можна висказати і про другу збірку Кедра з тим, що за поверх 10 літ його світогляд не прояснився.

Та може він прояснiться за слідуючих 10 літ. Говоримо се без найменшої іронії, бо цінимо іскру Божу в тім пості — навіть на манівцях його.

Осип Назарук.

Нові видання

Благовістник Пресвятого Серця Ісусового. Річник XIX. Січень—Лютий. Число 1—2, 1939. Виходить 1-го кожного місяця. Видавець: Видавництво ОО. Василіян у Хусті. Редактор: о. Себастіян Сабол, ЧСВВ. Адреса Видавництва і Редакції: Хуст, вул. Жатковича 12. Поодиноке число місячника коштує 1 к.

О. Михайло Кравчук: **Голосіння пророка Єремії,** віршований переклад із грецького тексту. Жовква 1938. Видавництво і друкарня ОО. Василіян. Стор. 24. Форм.: 16,8×12 цм. Ціна 15 гр.

Чому я знову став католиком? Католицькі Читання. ч. 17. Жовква 1939. Ст. 16. Формат: 16.5×12 цм. Ціна 5 сот.

Говерля, місячник культури. Річник 1. Січень 1939. Число 1. Ст. 64. Формат:23×15.5 цм. Зміст: Юрій Клен: Столиця. Іван Колос: Я син цих гір. Ю. Боршош-Кумятський: Суворий Отамане. Іван Ірлявський: Манастир. А. Вільшицький: Бездонне небо. І. Далібор: Осінь на Верховині. Федір Могіш: ***. Юрій Станинець: Новий капелюх. О. Сливка: Сніжана рожа. Марта Панькевич: Історія одного мотиву. О. Евфімчук: Українська стихія у Гоголя. ОЛЕ: Українська література і 20-річчя большевицької революції. Серед журналів. Т.: Гетова Премія. М. Чирський: Над свіжою могилою полковника М. М. Аркаса. Рецензії. Хроніка. Від Редакції й Адміністрації. Ціна: для Польщі 13 зл. річно, для всіх інших держав вартість 3 дол. амер. Адреса Редакції. Серед журналів. Т.: Гетова Премія. М. Коменського 6. Карпатська Україна. — Се місячник націоналістичного типу, редагований живо, зміст його ріжноманітний, подає також цікаві культурні вістки з Великої України. Оцінку його напишемо, коли вийде більше чисел. — А. Ч.

Теперішна президия „Р. Ш."

Згідно з постановою статуту Рідної Школи біжучі справи товариства має полагоджувати Президія зложена з голови і 6 членів, що постійно перебувають у Львові. Головна Управа РШ, вибрана на Загальному Зїзді РШ дня 2 лютого 1939, відбула 11 лютого с. р. своє конститууюче засідання й вибрала отсю Президію: І-ий заступник голови о. сов. Юліян Дзерович, ІІ-ий заст. голови дир. Володимир Кузьмович, секретар др Мирон Коновалець, скарбник проф. Володимир Гусак, др Франц Свістель, п-ні Олена Шепаровичева. Голова, проф. Іван Галущинський, вибраний Загальним Зїздом РШ, входить з уряду. — Головна Управа Рідної Школи.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У звязку зі смертю Св. Отця Митрополичий Ординаріят у Львові видав розпорядок, в якому сказано, що заки подасться до відома Духовенству і Вірним пастирське послання в тій справі, поручається всім душпастирям відправити тержественне Богослуженя з панахидою за померщого Архиєрея і заохотити вірних до участи в спільній жалобі всего католицького світа.

Кондоленційна телеґрама Ген. Інст. Католицької Акції вислана до Апостольської Нунціятури у Варшаві з приводу смерти Папи Пія XI: Ваша Ексцеленціє! Як голова Генерального Інституту К. А. гр.-катол. Галицької Церковної Провінції шлю у Ваші руки вислови глибокого жалю після важкої втрати, що її понесла Вселенська Церква через смерть Його Святости Пія XI. Український Нарід молитися буде за Того Великого Борця Миру, що вів сучасне людство серед важкої бурі до Христа. Молитися буде як за доброго Батька, що пригорнув до Вічного Міста під Свій омофор і нашу українську Молодь, що посвятилася Христовій службі. Молитися вкінці буде, щоб виєднати Його Покровительство перед Всевишнім для успішного і якнайскорішого визволення України зпід ярма безбожного большевизму й поширення Христової Віри серед нашої многостраждальної Нації. Прошу приймити вислови синівського віддання — Др Маркіян Дзерович.

Богословська семинарія греко-католицької мукачівської дієцезії перенеслася з 1-им лютого до архиепископської богословської семинарії в Оломунці. Ректором семинарії назначений о. Мирон Калинець. З 57 богословів, що студіювали в Ужгороді, тільки 15 залишилося там. Незабаром має їх відвідати Екс. Прєосв. Діонізій Няраді, Апостольський Візитатор Карпатської України.

ОО. Василіяни і СС. Василіянки в Карпатській Україні. З утратою Ужгороду великі шкоди понесли ОО. Василіяни, які мали там свій монастир, великий інтернат і друкарню. Одначе Боже Провидіння скоро надгородило їм сі втрати і дало їм можність осісти і працювати на трьох нових місцях і то в Мармарощині, яка дуже потребувала тої праці. В грудні минулого року ОО. Василіяни відкрили свою гімназію у Великому Бичкові, де вже є 9 монахів-священиків і богословів. Там також відкрили інтернат і перебрали заряд парохії. В гімназії вчиться вже 300 учнів. Крім того ОО. Василіяни перебрали монастир у Бороняві к. Хусту і ведення епархіяльного інтернату в Хусті, що його дотепер вів церковний і громадський діяч о. Дмитро Попович. За один утрачений дім і за один утрачений інтернат ОО. Василіяни одержали три доми і два інтернати. Всіх василіянських домів у Карпатській Україні є тепер 6. — Сестри Василіянки по втраті свого монастиря в Ужгороді перенеслися до Хусту. При помочі Прєосв. Діонізія і Премієра о. Волошина відкрили новий монастир у Севлюші, куди вже перенісся увесь їх ужгородський новіціят. СС. Василіянки перебрали в Севлюші ведення народньої школи, захоронкарську семинарію і дівочий інтернат. Крім того СС. Василіянки відкрили монастирі у В. Бичкові і Рахові на Мармарощині. В Бичкові ведуть покищо захоронку. В Рахові ведуть захоронку і народню школу. В найблищих днях СС. Василіянки перебе-руть ведення народньої школи в Гуменному у Сх. Словаччині. Вони мають тепер в обох карпатоукраїнських епархіях 7 домів. (За „Благовістник'ом", ч. 1-2).

Розвиток місій. Скількість місіонарів у цілому світі в повоєннім часі значно зросла. І так в 1918 р. всіх місіонарів священиків було 8.000, а в 1933 р. понад 12.641. Щодо монахів і монахинь, то їх є тепер 34.000, коли в 1918 р. було їх тільки 10.000. Священиків місіонарів тубильців є 5.000, в 1918 р. було 3.500.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ СОЙМУ Карпатської України відбудеться в березні сего року.

ДО ХУСТУ прибув на днях новоіменований німецький консуль др Шилєнтесер.

В ЛУЦЬКОМУ ПОВІТІ на Волині не доручують передплатникам українських часописів отсі почти: Полонка, Чарукїв, Сенкевичівка, Торчин, Княгинінок, Березолупи, Піддубці, Звірів (Арматів), Киверці, Тростянець, Колки і Чарториськ. („Діло", ч. 35 з с. р.).

СУД У ЛЬВОВІ дав інж. Добошинському 6 місяців відпустки для поратування здоровля.

БЮРО ІНСПЕКЦІЇ ГШ (Генерального Інспекторату Збройних Сил) подає до відома, що 48 сторінкова брошура під заг. „Маршалок Сьмігли Ридз", яку розсилає п. Анатоль Бурский разом з листом жадаючи вплати 5 зл., се зовсім приватна імпреза автора.

„КУРЄР ВАРШ." в ч. 39 приніс статтю п. з. „Не можна складками збудувати воєнну фльоту". В ній пише, що така концепція і невказана і неможлива.

ВІДДІЛ СОВІТСЬКИХ ЖОВНІРІВ перейшов манджурську границю по замерзлій ріці Аргун і напав на японську граничну сторожу. Японці відперли напад і убили кількох совітських жовнірів.

В ГАМБУРЗІ спустили на воду новий німецький кружляк „Бісмарк". Підчас того торжества канц. Гітлер виголосив промову. В ній підкреслив ролю „залізного" канцлера в історії Німеччини кажучи м. ін.: Коли тепер спускаємо на воду новий воєнний корабель, то можна його назвати тільки іменем Бісмарка, першого творця новочасної німецької держави.

КЛАЙПЕДСЬКА ДИРЕКТОРІЯ (автономічне правительство) видала розпорядок, що роковин незалежности Литви (16. II.) не будуть офіціяльно святкувати, з виїмком литовських шкіл.

НОВИЙ ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Марковіч заявив, що він буде старатися дальше розвивати югославянсько-німецькі взаємини під кожним оглядом. Мін. Маркович був передтим югославянським послом у Берліні.

КОНФЕРЕНЦІЯ БАЛКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ має відбутися 20 с. м. в Букарешті.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Лебрен з жінкою має приїхати до Лондону 21-го березня с. р. з ревізитою англійської королівської пари.

ФРАНЦІЯ збільшила продовж останних 6 місяців двократно військові сили в своїх кольоніях. Зокрема скоцентрувала поважні сил в Індокитаю, Джібутті й Тунісі.

НАЧАЛЬНИЙ РАБІН Риму й Італії проф. др Давид Прато покинув своє становище і має незабаром поселитися на постійно в Палестині.

5.000 ЧЕРВОНИХ МІЛІЦІОНЕРІВ, які втекли були до Франції, вернулися до національної Еспанії.

АНГЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО зажадало від ґен. Франка відшкодування за збомбардовані англійські кораблі на еспанських водах.

В МЕХІКУ права організація „Фронте Уніфікатор Революціонарію" урядила маніфестацію з приводу заняття Каталонії військами ґен. Франка. Підчас тої маніфестації учасники демонстрували проти жидів.

ПОВЕРХ 1.000 ЗЛ. ПЛАТИТЬ „ПРАВДА" НА МІСЯЦЬ ЗА САМУ ПОЧТУ.

Скажіть це всім кольпортерам

„Правда", наш католицький орґан для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається в поверх 23.000 (двацятьтри тисячі) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання ґазети в поверх 23.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

НОВИНКИ

Великодне число „Нової Зорі" появиться у збільшеному обемі. Хто з ВП. Прихильників нашого орґану хотів би помогти редакції у зложенні того великого числа, буде ласкав прислати короткі статті та інформації про важніші події найдальше до 20 березня с. р. Перед святами у всіх друкарнях завізно, тому матеріял до великого числа треба заздалегідь давати до друкарні, а ще скорше перечитати, справити, посортувати і взагалі приготовити до друку.

Останній свій підпис зложив Папа Пій XI, як повідомляє „Вечур Варшавскі", на ратифікаційному акті порозуміння з Польщею у справі поунійних дібр і будинків, які сконфіскувало царське правительство. Сей факт дуже цікавий, пише від себе ІКЦ, за яким подаємо сю вістку.

В рамцях циклю педаґоґічних викладів, що їх уряджує жіноча секція при Ген. Інституті Катол. Акції (ГІКА), відбулися 29 м. м. два виклади: 1) М-р Я. Чума подав короткий огляд життя і педаґоґічної діяльности протестантського педаґоґа Ф. В. Ферстера. 2) О. Ір. Назарко ЧСВВ подав короткі але цікаві сильветки найвизначніших католицьких педаґоґів. Учасників поверх 60 осіб. В дискусії забирали голос: о. кан. Дзерович, др Копач, проф. Радзикевич, проф. Чорномаз і ін.

Дир. В. Кузьмович, провідник Ген. Секретаріяту УНДА, злетів крізь отвір для вінди два поверхи вділ в камяниці „Повшехного Банку Звйонзкового" і лежить тяжко хорий у Львові.

Українське Протиалькогольне і Протинікотинне Т-во „Відродження" влаштувало 14 с. м. в год. 5-ій пополудні в салі Української Захоронки „Відродженецьку Ялинку" з приводу 30-ліття існування українського абстинентського руху. Ся чергова імпреза нашого рухливого Т-ва „Відродження" зібрала на салі поверх 70 осіб, між ін. представників духовенства, старшого промадянства, преси, жіноцтва і т. д. В часі „Ялинки" промовляли голова „Відродження" мґр Ценко, ред. Ґлібовицький, п. Тишинська і п. Сухова. Потому відбувся вертеп та висвітлення фільми з таборового життя. Імпреза виявила, що наша молодь раз-у-раз більше розуміє вагу відродженецького руху і горнеться до нього щораз численніше.

В Надвірній невідомі справники знищили й забрали українські вивіски майже в усіх наших лікарів і адвокатів.

Гумор. — Нові авта такі низькі, що слушно сказав хтось: „У Варшаві лекше дістатися під таксівку, ніж у таксівку". („Муха").

В Рахові, у Карпатській Україні, появилося перше число нового українського тижневика п. з. „Нація".

До „Української Селянської Каси" в Товмачі дісталися в ночі злодії й розпороли бічну стіну каси. Справники не забрали нічого, бо їх сполошив поліціянт.

Суд у Чорткові засудив українця Романа Мончаківського на два і пів року вязниці за приналежність до ОУН і кольпортажу нелеґальних друків.

Метеор впав у північнім Сибірі недалеко устя ріки Лєни.

Справлення похибки. У статті „Спроба оцінки книжки Дарії Віконської" в 12 ч. „Н. З." на ст. 4, шп. 3, на початку останнього уступу замість „сю першу спробу української жінки" має бути „сю першу спробу теоретизування української жінки".

Гумор. — Делікатність почувань. — Ви чому не працюєте, а жебраєте? — Та я вже й сам думав про те, але не хочу забирати місця якомусь батькові родини.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральґічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Маґістра Едварда Ґобеца.

Продаж в аптиках і дроґеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АПОЛЬО: Нині вечером у Рітца.
АТЛЯНТИК: Брехня Христини.
МУЗА: Чотири дочки.
ПАКС: Олімпіяда.
СТИЛЕВЕ: Пригода удвійку й ревія.

КНИЖКА НА ЧАСІ!

Roma Aeterna
Вічний Рим

Опис подорожі й побуту в Римі. Докладний опис храму св. Петра, де тепер похоронено Папу Пія XI.

242 сторін. З ілюстраціями.

Коштує тільки 1 зл.
з почтовою пересилкою 1.50 зл.

Замовляти на адресу: Адміністрація „Нової Зорі", Львів, Ґродзіцьких 2.

Потрібний молодий, безженний книговодець до невеликого підприємства на провінції. Зголошення присилати на письмі під знаком „Тривала служба" до Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I. Подати вік, школи, дотеперішню практику й домагану платню та порученння від двох священиків. Домагання платні проситься подавати в грошах а не в харчах. Подати жадану платню в грошах конечно.

Порошки на **БІЛЬ ГОЛОВИ**

ДЛЯ ДОРОСЛИХ З ФАБР. ЗН.
KOWALSKINA
вживається також
ПРИ ПРОСТУДІ ГРИПІ і КАТАРІ

УВАГА!

Книжка на часі! Точний і займаючий опис храму св. Петра в Римі, Ватикану, Риму та його околиці. Як живе Папа? Як відбувається коронація нового Папи? Все те міститься у прегарній книжці о. Стефана Коваліва під заголовком ВІЧНЕ МІСТО. Книжка багато ілюстрована. Особливо цікава тепер, коли вибирають нового Папу. 117 сторін великого формату. Ціна брошуров. 1.20, оправлена 1.80 зл., порто 25 сот.

Видавництво ОО. Василіян у Жовкві.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — вол., 1/16 стор. 90. — зол., 1/32 стор. 45. — зол., 1/128 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/8 стор. 280.— вол., 1/16 стор. 140. — вол., 1/32 стор. 70. — вол., 1/128 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, czwartek, 23 lutego 1939.
Львів, четвер, 23 лютого 1939.

№ 14 (1214).
ч. 14 (1214)

НОВА ЗОРЯ
NA ZORIA

два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Городіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.-

Русвелт про грозу ситуації

Світової крізи сподіваються в березні сего року.

Президент Злучених Держав Півн. Америки Русвелт перервав морську подорож і вернувся перед часом до Вашингтону. На пресовій конференції сказав отсі слова: „Я отримав вісти взагранищі, які не ворожать нічого доброго, тому я мусів скоротити свою подорож"... Загально припускають, що се стоїть у звязку з новою ініціятивою тотальних держав, супроти чого побоюються загрози війни. Італійська преса гостро атакує жінку през. Русвелта, яка сказала, що треба рахуватися з можливістю війни і що Америка возьме в ній участь по стороні тих, які „ратуватимуть цивілізацію" та дала до пізнання, що має на думці участь по стороні Франції й Англії. Грізної світової крізи сподіваються вже в березні сего року. Японська преса доносить, що в СССР стягають більші сили на границях совітсько-манджурській і монгольсько-манджурській.

Премієр Складковский виїхав до Парижа.

З Парижа звідомляють, що мін. Бонне мав довшу розмову з польським амбасадором Лукасевичем у справі евентуального приїзду до Парижа премієра Польщі Складковского. — Слідуючі депеші донесли, що премієр Складковский уже виїхав до Парижа, але в приватнім характері: як відомо, жінка п. Складковского родовита француженка. Його побут у Франції має бути дуже короткий.

Міністр Бек вибирається до Лондону?

По візитах Чіяна і Гафенка, яких сподіються незабаром у Варшаві, міністр загр. справ Польщі плк. Бек має вибратися з візитою до Англії. Мало б се статися в березні с. р. Ся плянована візита звертає загальну увагу.

60-міліоновий протинімецький блюк?

Краківський ІКЦ в ч. 52 пише з приводу конференції міністрів загр. справ балканських держав у Букарешті, Югославії, Греції, Туреччини й Ромунії: На Балкані кріпшають впливи Англії. В разі приступлення Болгарії до Балканського Союза повстав би 60-міліоновий політичний блюк, який міг би протиставитися всяким німецьким затіям і паралізувати спроби Берліна, осягнути гегемонію на Балкані. Балканський союз держав спробує також погодити Ромунію та Югославію з Угорщиною. (Такі „блюки" розсипаються досить легко, як се видно було коли розсипався блюк держав Малої Антанти).

Стріча Гітлєра, Муссолінія і Франка?

Паризький щоденник „Се Суар" пише, що в найблизчому часі відбудеться в одному з італійських міст історична стріча канцлєра Гітлєра, Муссолінія і ген. Франка. Стріча має наступити з ініціятиви ген. Франка, який переслав уже відповідний лист до канцлєра Гітлєра. Подібну вістку приніс також один лондонський часопис. — Появилися вже й заперечення сеї вістки.

Товариство будови костелів.

У Львові повстав „Звйонзек Пшияцюл Косьцьолуф Кресових" під протекторатом римо-катол. архиепископа Твардовского з предсідницею Оленою кн. Чорторийською. Нове товариство поставило собі за завдання розвинути акцію допомоги в будові костелів і їх вивінуванні. До сеї цілі змагатиме нове товариство при помочі уряджування доходових імпрез, уличних збірок і передовсім через притягнення можливо якнайбільше членів.

Інститут полуднево-східних земель.

У Львові відбулися організаційні сходини, які мають приготовити основання „Інституту Зем Полудньово-всходніх". Ціль того польського т-ва: досліджувати справи східної Галичини. На орг. сходинах були присутні всі три галицькі воєводи, генерали команданти галицьких корпусів, професори Грабский, Ромер, Буяк, Біго і Гальбан, редактори Бохеньский і Роєк і ін. Предсідником організаційного комітету вибрано львівського шкільного куратора Купчиньского. У звіті не зазначено, чи був який українець на тих сходинах.

Німці будують пристані на Дунаю.

Плян будови пристаней на Дунаю вже кінчать випрацьовувати. Праці в терені зачнуться в найблизчих тижнях. Пляни передбачують будову пристаневих басейнів, шпихлірів і уряджень над Дунаєм, розбудову допливу Морави, будову каналу, який получить Одру з Віднем. При будові пристаней в Лінцу, Кремсі й Відні працює вже, як подає польська преса, поверх 2.000 робітників.

Самі злодії в фабриці!?

У Львові викрили недавно велику спіртову аферу в рафінерії спірту на Богданівці. В слідстві виявилося, що спірт крала більша часть персоналу, занятого в рафінерії. Під замітом крадежі увязнено м. ін. технічного керівника фабрики інж. Рудольфа Ружічку. Він виносив спірт у 5-літровій бляшаній банці, подібній до огрівача хорих жолудків. Увязнено також одного з управителів фабрики, довголітнього урядника рафінерії Зиґмунта Охса. Крім того увязнено магазинерів, робітників і портієра рафінерії, разом кількадесять осіб. Тому що більшість технічного й урядничого персоналу увязнена, фабрика стала. З Варшави має приїхати окрема комісія, яка має прослідити, якими методами послугувалися ті, що крали спірт. („Е. В.", з 17. II. 1939).

За здоровля нації

Дуже важна вистава проти алькоголізму і нікотинізму.

По моралі здоровля се найцінніший скарб народу. Найбільше ослаблюють людське здоровля ріжні наркотики. Щоб зілюструвати дуже шкідливий вплив наркотиків, українське Т-во „Відродження" урядило м. ін. протиалькогольну і протинікотинну виставу.

На третім поверсі „Народнього Дому" у Львові, при вул. Рутовського ч. 22, є мала саля, можна сказати просто кімната, в якій міститься та важна вистава. Вже цілий той поверх, де вона є, облупаний, обдертий, не конче чистий. А кімната, в якій уряджена вистава, що правда, не має ніякого люксусу ні комфорту. Але мимо того всего кожному, хто тільки може, дуже радимо відвідати ту виставу. Вона отворена до кінця лютого с. р. щодня відраня до вечера. Вистава має пять відділів: 1) шкільний, 2) медичний, 3) економічний, 4) загально-моральний і 5) відділ пропаганди (ріжні протиалькогольні часописи, листівки, календарі і т. п.).

На правій стіні, як увійти в салю, розміщений шкільний відділ. Він має ілюструвати участь української шкільної молоді в протиалькогольнім і протинікотиннім русі. Передовсім впадають в очі стінні газетки абстинентських гуртків молоді при школах у Львові. Нпр. гурток „Відродження" при дівочій гімназії СС. Василіянок має стінну газетку „На межі". Газетка виготовлена старанно. Одно з чисел того часопису приміщене на виставі. На картоні в рамцях наліплені поодинокі картки, на яких рукою написані заклики до членок гуртка, думки визначних людей про алькогольне питання і т. п. Гурток „Відродження" при Малій Семинарії у Львові має також свою стінну газетку виконану особливо гарно. Рами мабуть з кедрового дерева, широкі, різьблені. На горішній рамі вирізьблені три герби: по середині герб протиалькогольного руху, себто чаша, над якою звивається гадина, праворуч герб Львова і Галичини лев, ліворуч український герб тризуб. На двох поперечних рамах вирізьблені дубове листя, виноград і дві церкви, а в низу бандура і ще якісь прикраси. Мимо багатства змісту тих різьб, рами не переладовані ними, що свідчить про мистецький хист автора. На виставі є три числа тої газетки. З одного довідуємося, що в 1937/38 шк. році було на всіх 252 учеників Малої Семинарії 82 „відродженців". В тих гарних рамах вміщено 2 число тої газетки з 1938/39 шк. р. Те число цікаве тим, що на ньому посередині нарисована виразна мапа Карпатської України з ріжними даними. Шкода, що в поясненнях під мапою не згадано, чи в Карпатській Україні істнує який абстинентський рух взагалі, зокрема між молодю, а се ж головна річ у звязку з сею виставою. Зате в тім числі газетки подане число учеників абстинентів з тої гімназії. Отже воно виносило 22. XI. 1938 р. 90 (в порівнанні з попереднім роком зросло о 8). Дижурний пояснює, що евіденцію членів ведеться строго: хто не заплатив маленької вкладки, того вичеркають. І ще в тім числі стінної учнівської газетки подано, що ученики

(мабуть абстиненти) приучуються щадити; стан дрібних ощадностей 22. XI. 1938 р. виносив 216.30 зл. Тверезість, працьовитість, ощадність, се три головні фундаменти добробуту суспільности. Добре як до тих трьох головних засад привикає наша молодь вже в школі. Зредагували те цікаве число стінної газетки ученики: М. Сидор, Б. Коваль і В. Миляник.

Кілька графіконів п. з. „Алькоголь і школа" унагляднює шкідливий вплив алькоголізму на поступи в шкільній науці. На однім в тих графіконів виказано напр., що зі школярів, які уживають алькоголю, ніодин ученик не мав дуже доброго поступу в науці. Виглядало б, що дівчата витреваліші, бо з такого самого числа учениць, які уживали алькоголю, 1.3% мало дуже добрі поступи. Але з графікону не видко, кілько ті дівчата пили: може тільки „пригублювалися", а до статистики подали, що „пють алькоголь". Злу ноту з хлопців, що пють, мало 21.7% з дівчат тільки 18%.

У шкільнім відділі вистави є ще кілька пропагандивних плякатів, намальованих справді помистецьки. На них клич: „Мати вчить своїх дітей тверезости змалку", або „Українська жінко, не кури! Бережи здоровля своїх дітей!" Кличі відповідно ілюстровані. Плякати малювали члени гуртка „Відродження". Вкінці ще є тут портрети двох відродженецьких діячів дра Богдана Чайковського і проф. Камянецького.

Як я так оглядав шкільний відділ протиалькогольної вистави надійшов один фанатик відродженецької ідеї й організатор того пожиточного руху і зачавши розмову оповідав, що у відродженецьких гуртках шкільної молоді є поверх 1.500 учеників і учениць. Найчисленніший гурток відродженецької молоді є в Тернополі. Є гуртки при школах в Чорткові, Яворові, Рогатині й в ін. містах. Далыше оповідав про неймовірні перешкоди, які має протиалькогольний і протинікотинний рух на терені деяких шкіл, м. ін. в деяких державних середних школах з українською викладовою мовою. Ті школи бороняться — оповідав він — перед наступом відродженецької ідеї нічим австрійці перед наступом москалів на твердиню Перемишль у 1914-15 рр. Управитель одної такої гімназії мав сказати, що між рядками обіжників Кураторії написане, що на терені школи „Відродженню" не вільно основувати відродженецьких гуртків. На заввагу, чому школа не робить протиалькогольної і протинікотинної пропаганди, один управитель школи мав відповісти, що сего не потрібно, бо в школі і без того заборонено ученикам і ученицям пити і курити. В Америці підчас прогібіції також не вільно було пити алькогольних напитків, а проте кілько було „мокрих" (тих, що пили нелегально). Слухав я оповідань того відродженецького фанатика як фантастичної байки. Аж дивно, що такий хосенний рух як боротьба з нікотиною і алькоголем стрічає такі перешкоди.

Українська суспільність замало цікавиться виставою „Відродження". В книжці відвідувачів записано мало осіб, хоч вистава в середмісті, отворена цілий день і вступ вільний („забездурно"). Тільки йти!

Але є й радісні прояви. В неділю вполудне, коли я з редактором „Нової Зорі" звиджував виставу, увійшла значна група українських хлопців. Вони були вбого одягнені, але бадьорі. Питаю дижурного, що се за молодь. А він відповідає: „се наші хлопці, що вчаться ремесла". Дижурний зачав їм докладно пояснять образи і графікони. Пояснив справді зрозуміло, а хлопці слухали дуже уважно.

На самім кінці бачили ми ще одну дуже симпатичну сцену. Прийшов на виставу один наш знакомий з наших волиняків з 7-літним синком. Оглянувши виставу вийшов з нами. Вже на коридорі дитина нагадала собі щось тай каже: Тату, я ще хочу вернутися. — Та чого, питає тато. — Бо я ще всього не оглянув. А там є цікаві річи і пояснюють їх там! Не було ради треба було позволити малому вернутися і ми в трійку чекали на нього на коридорі. Ся мала сценка доказує як дижурний, що вміє цікаво пояснити, впливає на публику.

Такі вистави повинні бути уряджені по всіх містах Галичини і Волині тай навіть придалися б по більших селах. Кошт уряджения невеличкий, вказівки дасть певно радо головний виділ „Відродження", одна кімната вистарчає на уряджения такої вистави, а пожиток з неї справді великий. Кілько добра може принести така вистава, сего навіть у приближенні предвидіти не дасться. Тому дуже вказано заінтересуватися скрізь сею хосенною справою і працею.

При виході з „Народнього Дому" питаю редактора: Чи можна написати більшу статтю про сю виставу? — Навіть кілька статтей можете написати, каже редактор. — А першу де помістите? — Навіть на передовицю може піти, залежить від того, як напишете. Тай треба памятати, що сего тижня зачинається великий піст, отже пригадка про боротьбу з алькоголізмом якраз на часі.

По тих відповідях зміркував я, що редакція вважає справу протиалькогольної і протинікотинної вистави за справді важну і тому я таки зараз взявся писати про се. — С. Г.

Про методи праці в „Скалі"

На підставі дискусії 3 учасників Курсу Католицької Акції

По мисли примітки Редакції „Нової Зорі" до статті о. В. М. „Справи Скали" в 1199 ч. „Нової Зорі" мав я нагоду передискутувати ту статтю основно з двома священиками, що враз зі мною були учасниками „Курсу Кат. Акції" в Станиславові. Всіх нас вразило одно, а саме, що о. В. М. як учасник того курсу у своїй обемистій статті не згадав про нього ні словечком, хоч порушує в ній багато справ, що були предметом викладів і дискусій на курсі, а оо. Прелегенти дали на них основну і вичерпуючу відповідь та пояснення.

Я у порозумінні з обома дискутантами торкнуся лиш одної справи, на наш погляд найважніщої, а саме справи м е т о д и п р а ц і в парохіяльних читальнях. А то тому, що про неї о. В. М. у своїй статті пише в кількох місцях, закидує Гол. Виділови „Скали", що „за пять літ істнування товариства Гол. Виділ не спромігся видати ні одного підручника методичної праці по читальнях" (IV, 2) та що досі „ми мусимо найти новий метод: а) праці, б) підходу куратора, в) підбору членів і т. п." (XIII, 8).

Гарне це всьо і зовсім слушне та конечне. Дивне лише, що про це пише о. В. М., який був на курсі і брав навіть живу участь в дискусії, а пише так, якби це було щось зовсім нове, у нас ще нечуване, якби про це всьо у нас досі ще ніхто не говорив і навіть не подумав. А тимчасом про це всьо говорили докладно оо. Прелегенти у своїх викладах на курсі Катол. Акції в Станиславові. Вже у вступнім рефераті сказав о. Провідник курсу виразно, що „Скала" це установа у нас нова, що дотепершні організаційні взори і методи праці у наших народних установах для нас невистарчаючі і невідповідні, що нам у новій установі треба нових метод праці, нових категорій діяльности, нових способів підходу до оснування і ведення парохіяльних читалень і що власне ціллю сего курсу Кат. Акції є, учасникам подати і пояснити ті нові методи і способи. ОО. Прелегенти з того великого завдання вивязалися цілковито. У своїх викладах вказали зовсім ясно і докладно якраз ті всі нові методи, що їх в уступі XIII, 8 вичисляє о. В. М. Пригляньмося блище тим новим методам, що після о. В. М. „ми мусимо їх найти", порівняймо їх з тим, що говорили оо. Прелегенти у викладах на курсі, а переконаємося, що не треба їх шукати, бо вони вже готові й у викладах якслід обговорені.

1) О. крил. др В а с и л и к у своєму викладі „Асистент Кат. Акції і куратор Скали" вичислює і пояснює обовязки куратора читальні як асистента Катол. Акції і подає заразом докладно способи і середники як їх виконувати, а се чи не той „новий метод підходу куратора до організаційних справ", що його хоче шукати о. В. М.?

2) О. крил. др Г і р н я к у викладі „Ідея парохіяльних читалень" подає новий метод і спосіб підготовки членів парох. читальні при помочі релігійної акції в брацтвах церковних та головно в Марійських Дружинах; а в викладі „Кружки Скали" чи не вказує на той зовсім „новий метод схоплювання суспільних справ та ширення й поглиблювання освіти, та кресання характерів?"

3) О. Ч о р н о д о л я у викладах „Катол. організації" і „Цілі та завдання Скали" подає цілі китиці нових пропагандивних кличів, що ними мають оперувати куратори і діячі „Скали" в цілі поширення і поглиблення катол. освідомлення в нашім народі. У викладі „Основування Скали" розкриває перед слухачами справді зовсім новий метод і спосіб основання парохіяльної читальні, підготовки ґрунту і середовища та підбору і виховання членів-апостолів. У викладі „Читальня Скали" подає новий метод праці в парохіяльних читальнях у найменших подробицях, поучує, як уряджувати заг. збори, звичайні і надзвичайні сходини, конференції в секціях і індивідуальні, посувається навіть до таких детайлів як діловодство і урядження читальні, щоб лиш у всіх парохіяльних читальнях була однообразність, щоб зі всіх віяв один дух. Вкінці подає цілий збір підручників до викладів, рефератів і конференцій. А се всьо чи не той „новий метод праці, підбору членів і докладного розмежування елітарних і загальних площин внутрі читальні", що їх хоче шукати о. В. М.?

4) А вкінці о. М и к и т ю к у викладах: „Скала на услугах Кат. Акції" і „Загально-народні світські установи" подає повне вмісту і річеве узасаднення нової установи „Скали" і її конечну та пекучу у нас потребу. У викладі „Читальняні імпрези" відкриває зовсім нові ділянки на народньо-освітній ниві, ділянки дуже важні і в нас ще нетикані. А се чи ж не той „новий метод схоплювання суспільно-народних справ і духового перетравлювання живої істини наших днів", що про нього й пише о. В. М.? А вкінці у викладі: „Преса на услугах Кат. Акції" чи не подає якраз тої „нової методи праці й боротьби за поширення Христового Царства в нашім народі", що за нею допервa мусить шукати о. В. М.?

Отже у викладах на курсі Кат. Акції було дуже основно обговорене і пояснене все те, чого хоче як ніби зовсім чогось нового і у нас нечуваного о. В. М. у XIII уступі своєї статті. Менше дивне було би, якби такі речі був написав хтось з Отців, що на курсі не були. Правдиву прислугу для розвитку парохіяльних чи-

талень віддав би був о. В. М., якби замість писати сю не конче потрібну обемисту статтю з критикою і осудженням Г. В., був таксамо живо і цікаво написав звіт з курсу Кат. Акції. Признаюся, що не лише я, але й оба отці дискутанти, що з ними я ту статтю обговорював, не знаємо, про що властиво Авторови ходило. Сама критика й осудження тай до того в многих точках зовсім безпідставне, то замало. Критикувати й осуджувати легко, се потрафить кожний, а головно той, що йому Господь Бог дав легку руку до пера. Це не велика штука. Більша і правдива на місце того, що осудилося, подати нове, лучше. Вказати той „новий метод, ті нові середники і способи". Цього на жаль о. В. М. у своїй статті не зробив. А самі слова і комунали, хочби як живо і цікаво написані, не вистарчають.

Погляд о. В. М., що ми досі „творили той рух безметодно" (XIII, 6), зовсім фальшивий і несправедливий. Доказом на це: 1) Пастирські Листи, Інструкції, Відозви, Зарядження та Напрямні Основателя і Покровителя. Там маємо новий метод і нові способи і нові середники. 2) Резолюції загальних зборів „Скали". 3) Реферат про цілі і завдання „Скали" на заг. зборах. 4) Теоретична діяльність, що її розвинуло Т-во у своїх пресових органах і у своїм видавництві, де видало кілька зовсім поважних праць, що вказують на новий метод і напрямок праці в „Скалі".

Вкінці наш погляд на справу „методичного підручника", що ізза нього дуже тяжкий закид робить о. В. М. Гол. Виділови „Скали", покривається вповні з поглядом висказаним у циклю статтей „Критика критики". Додав би ще одно. Якби хто знайшовся, що потрафив би такий підручник написати, але так, щоб він дійсно відповідав катол. засадам і новим вимогам Катол. Акції, то овшім! Добре було б його видати. Але спішитися нема потреби. Найперше і то чим скорше видати виклади з курсу. Без методичного підручника покищо може обійтися. Успішну працю при добрій волі й ентузіязмі для справи буде можна у „Скалі" розвинути і без такого підручника. А впрочім той новий метод праці і підходу до неї маємо у Паст. Листах, Зарядженнях і Інструкціях та Напрямних Покровителя — маємо його у виданих досі працях Видавництва „Скали", знайдемо його у досить численних статтях наших публіцистів в „Новій Зорі" і „Правді". А вже зовсім упорядкований і систематично виложений знайдемо його у викладах оо. Прелеґентів на курсі Катол. Акції. Виклади ті, як на курсі заповіджено, вийдуть друком. Се буде справді цінний методичний підручник. Це буде дійсно „Vademecum" для кураторів і для кожного діяча-апостола в парохіяльній читальні. А за всьо вистарчить добра воля і запал, ентузіязм. Де тих двох річей нема, там найлучші навіть методичні підручники на нічо не здадуться. — Б. Д.

Проект розбудови залізниць

у Східній Галичині.

Агенція „Всхуд" звідомляє: Господарська Рада Сх. Галичини заявилася за будовою отсих залізничих ліній: Зимна Вода—Персенківка, довга на 8 км.; вона відтяжила б львівський двірець. Кремянець—Тернопіль, довга на 65 км.; служила б до перевозу волинського дерева на Поділля. Галич—Монастириська, 35 км.; ся лінія скоротила б на 40 км. получення між Львовом і полудневим Поділлям, оминаючи Станиславів. Підгайці — Монастириська, 25 км. Коломия—Косів—Кути, 47 км.; мала б значіння для розвитку Гуцулыщини. Сапіжанка—Красне, 22 км.; вона відтяжила б львівський узол. Перебудова лінії Львів—Янів—Яворів—Любачів. Загальний кошт будови нових залізничих ліній виносив би коло 70 міліонів золотих.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Характеристичний випадок

„Діло" в ч. 36 принесло передовицю, в якій автор (ік) домагається охорони чести українського народу в Польщі. На доказ того, як в Польщі майже на кожнім кроці ображується безкарно українців і їх почування, автор наводить отсей характеристичний випадок: „У трамваї (у Львові) їхали два українці і розмовляли по українськи. Раптом, провокаційно дивлячись на них, голосно відізвався один з присутних: „Як длуго оні бендом мувілі тим лєсім єнзикєм"? Українець встав і вдарив в ухо власника перечуленого слуху. Счинився крик, закликали поліцянта і той арештував українця. Завели його на поліцію і там зараз по тім зявилася одна пані, яка „пізнала" в арештованому українцеві колишнього українського вояка, який „знущався над поляками підчас боїв у Львові". Крім закиду заколочення прилюдного спокою піднесли проти того українця ще й... образу польської національної чести. На щастя один зі свідків цілої події в трамваї, вищий польський старшина, зізнав по совісти, як було та що арештований українець рішучо нічого образливого про польську націю не сказав. Українця звільнили, тим більше, що він представив докази, що підчас польсько-української війни перебував увесь час на чужині. Однак: що було б сталося з тим українцем, коли б не щасливий випадок, що трапив на одного чесного свідка!..."

Нове обличча української справи

Під таким заголовком пише „Век Нови" в ч. 11.336: Треба ствердити, що з малої Карпатської України українська справа вийшла на міжнародню арену а й на терені Польщі зактуалізувалася в високій мірі так у суспільности українській як польській... В тій ситуації п. В. Мудрий, якому не вдалося надати своїй політиці ціх валенродизму, рішився витягнути руку до опозиції з „Діла" й довершено консолідації. Вона зрікається невдатної політики нормалізації й переходить до міжорганізаційного порозуміння від соціялістів аж до фашистів Паліева. Др Д. Левицький, тепер віцепрезес УНДА, говорив про скликання чогось в роді „українського парляменту", де були б репрезентовані всі партії, хоч на зовні перемогла орієнтація на однопартійну Німеччину. Супроти того в УНДІ кристалізується нова опозиція з програмою нормалізації під проводом пос. Целевича. Треба одначе здати собі справу, що та опозиція в укр. терені не знайде занадто сильного підпертя.

І поляки шукають нових шляхів.

Також у польській суспільности довершуються поважні зміни в українській справі, пише далі „В. Н." Вже ніхто тверезо думаючий не оповідає байочок („гісторієк"), що український нарід то фікція, яку видумали австрійці. (А кільо чорнила зіпсуто на ті байочки в однім тільки „Вєку Н."!). Не заперечується сьогодні кількадесятьмільоновому народові права до самостійного існування, але рівночасно тим сильніше майже у всіх поляків без огляду на партії виступає жура за цілість РП. Ясно сформулованої одностайної польської політики в українській справі ще нема. В сій хвилі стають уже неактуальні давні пляни прометейської групи чи імперіялістів з „Політики" про спільний з українцями похід проти Совітів. Одинока нормалізаційна система, спертa на ширших підставах, стратила сьогодні підставу в терені. А тимчасом українська справа стає щораз більше пекуча. Вже не можна її укрити під сукном, ні збути фразами. Треба здобутися на реальну програму в сій справі. Треба шукати шляху до виходу. — Так пише „Век Нови". Поступ на словах безперечний.

Велику радість має ІКЦ

В 49 ч. ІКЦ появилася стаття п. з. „В надунайській Європі тріскає монархійська конституція". В ній пише: „З величезною скорістю, бо продовж кількох тижнів, німецька політика звинула цілу велику політ. програму щодо Сх. Европи. Звинула, чи, як хочуть інші, відложила. В кожнім разі в сій хвилі (та програма) неактуальна. Зникла з денного порядку виправа на Україну, стратила своє вістря справа Карпатської України". — Ну, отже. Гадаємо, що се достаточні причини, щоб ІКЦ успокоївся. Але думаємо, що він не успокоїться — з отсих причин: 1) коли він думав, що виправи німців на Україну осьось щойно не видно, то цькував на українців тому, що боявся їх будучої сили; 2) коли він тепер думає, що українська справа неактуальна, то може цькувати в переконанні, що українців нема потреби боятися; 3) з іще більшим розмахом може бухнути цькування як того рода панове політики додумаються, що коли Гітлер і має замір іти на Україну, то прецінь не буде про те повідомляти кореспондента ІКЦ, що власне зачинає йти на Україну. Словом, приготуймося на новий крик про небезпеку від „гайдамаків"...

Загострення курсу проти українців?

Виленське „Слово" в ч. 47 принесло статтю п. з. „Вчера в соймі", в якій автор розглядає промову шефа штабу ОЗОН'у плк. Венди в справах українській і жидівській. Автор пише, що акценти в українській справі у промові плк. Венди „вказують на безсумнівну небезпечну тенденцію уважання польської держави за державу етноґрафічно одностайну". Безпрограмовість політики правительства й ОЗОН'у в українській справі, читаємо далі, причиняється до витворювання солідарности волинських українців з галицькими українцями. Розлом у Волинськім Українськім Обеднанні став властиво фактом, причому більшість послів станула по стороні посла Скрипника, який у своїм становищі наближується до УНДА. — В кулюарах по замкненні соймової дискусії розійшлися між українськими послами поголоски, що соймова дискусія вказує на можливість загострення курсу у внутрішній політиці супроти українців.

Язва бюрократизму

„Хвіля" в ч. 7151 принесла статтю, в якій автор („Ген.") представляє гамуючу ролю бюрократії в імпортовій торговлі. Він пише: „Імпортер, який старається сьогодні про дозвіл на ввіз, мусить перейти незвичайно довгий шлях бюрократичної „колейки", підчас якої тратить цілком надармо час і гроші та нераз і здоровля. Ніде може перерости бюрократії не проявляються так злосливо як у заграничній торговлі. Імпортер мусить виставляти безчисленну скількість подань, квестіонарів, паперів, оплачувати за кожним разом солені стемпельки, очікувати на повільне темпо полагоджування справи, безнастанно шапкувати, кланятися й витворювати добрий гумор всяких урядників, що в їх всевладних руках лежить рішення. Коли справа перейде навіть щасливо через вушко ігли міністерства промислу і торговлі, зглядно його підчинених органів, тоді зачинається неменш томлива мандрівка по інстанціях девізової комісії для здобуття валют на оплачення ввозу. Поладнання якоїсь справи вимагає нераз місяців, вимагає кошtовних виїздів до столиці, вимагає в більших підприємствах спеціяльного урядничого персоналу, якого завдання обмежується тільки до пригадування, інтервенції, ходження по бюрах і по урядах у справі ввозу товарів".

„Авангарда" чи аріергарда?

„Роботнік" в ч. 35 приніс статтю К. Чапіньского. Зміст: В познанськім місячнику „Авангарда", видаванім б. ендеками, тепер озон'івцями, з ред. Р. Пестржиньским і З. Войцеховским на чолі, появилася стаття Януша Маковского про виховання молоді в Польщі. Він пише, що система енджеевичівська цілком збанкрутувала й домагається просто націоналістичного виховання, або „паньствово-народового". Та чи се не суперечність в самім означенні — в краю, де третю часть населення становлять нац. меншини, націоналістична система виховання може показатися якраз протидержавна. „Ціль утраквізму, пише автор, повинна бути лагідна форма польщення"... Але не се нас тепер цікавить. „Тези" Януша Маковского провадять до тотального виховання в тотальній державі. Автор копіює чужі взірці й не дивиться на те, що відносини в Польщі інакші ніж в Італії й Німеччині. Боїмося, що пропонована система допровадить до цілком инших наслідків.

ПОМОЖІМ ДАТКАМИ ХОСЕННОМУ ТОВАРИСТВУ „ВІДРОДЖЕННЯ".

ОСИП НАЗАРУК

ПОЛІТИЧНА ЖІНОЧА ОРҐАНІЗАЦІЯ

Або: Що діється, коли Баран стає теоретиком.

В 6 ч. органу УНДО (Українського Національно-Демократичного Обєднання), що називається „Національна Політика", появилася стаття ундівського посла дра Степана Барана п. з. „Зайвий і шкідливий люксус". Наголовок тої статті не відповідає її змістові. А властиво дуже відповідає, якби хто хотів поборювати всякі політичні організації і в першій мірі Ундо: бо більша часть тої статті присвячена переглядові всіх тепер існуючих українських політичних партій та організацій в Галичині й на Волині і між ними передовсім Ундові, а тільки друга, менша, часть присвячена тій організації, що її Баран уважає „зайвим і шкідливим люксусом". Тимчасом він над усею статтею дає тільки один вище наведений наголовок, з чого виходить, що він також — свою власну політичну партію Ундо обіймає тим заголовком... Але не в тім комізмі властива річ, а ось у чім. Баран пише:

Те все політичні партії, організації і напрямки, що їх можна більше менше замітити й у інших національних збірнотах і державах, де не уведено монопартійної системи. Тут екстраовин нема ніяких. Зате минулого 1938 р. утворився у нас в Галичині, точніше у Львові, політично-партійний унікат, якого нема у світі. Є ним чисто жіноча українська політична організація — Дружина кн. Ольги. — В повоєнних часах жінки здобули у майже всіх культурних державах політичні права й одержали там можність засідати в законодатних установах. Не витворилися однак і у тих державах, що перевели цілковиту політичну і громадянську рівноправність жіноцтва, — до них належить і Польща —, окремі чисто жіночі політичні партії чи організації. Жінки є членами існуючих загальних політичних формацій і як їх кандидатки входять до різних правно-публичних, самоуправних і законодатних установ. Очевидно, жінка має свої окремі фізіольогічні і соціяльні потреби і завдання з головним основним призначенням для праці в родині і для виховання молоді. Проте й не диво, що масової, а передовсім передової й рішальної ролі, у політиці жіноцтво не здобуло і не має і — здається — не буде мати, бо його призначення інше — поза суто політичною борнею. — Це бачимо найбільше наглядно у Совєтах. Мимо цілковитого політичного управнення є там жінки у політичній ерархії радше декоративним елементом, не кажучи, що не творять ніде окремих політичних організацій. Ще менша роля жіноцтва поза Совітами у тотальних монопартійних державах — Італії і Німеччині, де сповнює воно свою властиву високотворчу і незвичайно цінну ролю — осередку родинного життя й виховання молоді, не банюючи зовсім за політичними мандатами. Здається, не банує за ними і у Закарпатській Україні з фактичною монопартійною системою, де при виборах 12. лютого ц. р. до місцевого сойму не поставлено ні одної жіночої кандидатури. — У нас в Галичині є щось екстра. Є іменно зайвий, а то і шкідливий люксус у виді окремої жіночої політичної формації — Дружини кн. Ольги. Організація ця зайва, бо наше жіноцтво має можність належати й працювати в існуючих вже і для них доступних політичних партіях. Шкідлива ця організація з цієї причини, що до теперішнього політично-партійного розгардіяшу і хаосу вносить непотрібно новий фермент, що напевно не причиниться до оздоровлення і консолідації нашого політично-партійного життя. Ми за слабі і за вбогі на такий політичний унікат, якого не знають великі і могучі народи-держави, на екстра бабську політику, яку має вести Дружина кн. Ольги і цей унікат як зайвий і шкідливий люксус зліквідує саме наше життя!

Трудно уявити собі остріший і більше згірдливий осуд якоїнебудь політ. організації як той, що Баран кинув на Дружину Княгині Ольги. Не будемо тут входити у властиві мотиви прояву аж такої його партійної ненависти до нової політичної організації, бо се придалося б тільки до оцінки самого Барана і того, що йому дороге в Унді і менше дороге поза Ундом. А не придалося б се при оцінці самої річи, то зн. появи Дружини Кн. Ольги як жіночої політичної організації та Баранової критики того факту.

Баран не в однім має рацію, а саме передовсім у тім, що чисто жіноча українська політична організація Дружини Кн. Ольги се політично-партійний у н і к а т, розуміється у нас.*) Але з сего правдивого твердження зовсім не виходить, що ся організація зайвий і шкідливий люксус під сю пору.

Подруге велику рацію має Баран у тім, що головне й основне призначення жінки: п р а ц я в р о д и н і і при вихованні молоді (дітей опустив, але ми думаємо, що Баран не буде обстоювати теорії, що дітей мають виховувати мужчини, а щойно молодь жінки).

Поза тими двома правдами, які ми очевидно признаємо, все інше, що в тій справі понаписував Ст. Баран, се один вир темного хаосу, який свідчить тільки про одно: що Баран зовсім не думав про те, що лописав у тій справі. З того хаосу виринають: два злобні твердження (з яких одно цілком позбавлене всякої спроби узасаднення), пять нібито аргументів на одно з тих злобних тверджень, та ні один з тих аргументів не витримує найлекшої критики — і два Баранові пророцтва. А все те разом підлите сосом звареним з ряду тверджень, які з головними тезами того критика зовсім не вяжуться, або навіть його тези збивають, а Баран мимо того уважає також се своїми аргументами! Ось докази на те.**)

Нпр. в цілі доказання, що жінки не повинні творити окремої політичної організації, Баран пише: „Жінка має свої окремі фізіольогічні і соціяльні потреби (і т. д. як вище), проте й не диво, що масової, а передовсім передової й рішальної ролі у політиці жіноцтво не здобуло й не має..."

А кожний, хто має очі на те, щоб бачити, подумає: Міське робітництво також має свої окремі фізіольогічні і соціяльні потреби, воно має навіть окремі роди хоріб, які його дуже відріжняють в ріжних фахах від інших кляс і станів суспільности — і мимо того не можна сказати: „проте й не диво, що масової а передовсім передової й рішальної ролі в політиці робітництво не здобуло". Чому так не вільно написати? Бо окремі фізіольогічні і соціяльні потреби ніяким чином не можуть бути перешкодою в творенні окремої організації та в здобуванні і в здобутті передової і рішальної ролі в політиці. Тих понять взагалі не треба з собою лучити в такім контексті. А

*) Баран переборщує, кажучи, що політично-партійна організація жіноцтва се унікат, „якого нема у світі". Тимчасом така організація жіноцтва в світі була й є. Вже безбожний конвент французької революції, побоюючись партійно-політичного впливу жіночих клюбів, казав згільотинувати провідниць жіночого політичного руху Жанну Ролян і Олімпію Гуж-Обрі, що й виконано. В Америці окремий політичний рух жіноцтва був уже в 1848 р. В Англії визначно політичний рух суфражисток набрав особлившого розголосу з приводу пристрастної діяльности Емеліни Пенкгорст (Pankhurst), що в 1913 р. пробувала підпалити дім Льойда Джорджа, щоб звернути увагу на домагання жіноцтва. Її засудили за те на вязницю. Зрештою тим цікавим справам присвятимо окрему статтю.

**) Тут зазначуємо й підкреслюємо, що наша критика Баранової критики зовсім не значить, немов би ми вповні приймали й похваляли вже оповіщені програмові тези Дружини Кн. Ольги, а тимменше, немов би ми гарантували, що й будучі виступи тої організації будуть без закиду. Але так „критикувати" яку б то не було організацію, як се робить Баран, не вільно, бо се не критика, тільки напасть на гладкій дорозі. А такий зразок напасти пришпилити уважаємо просто своїм обовязком — задля вдержання чистоти атмосфери публичного життя.

На страх ворогам

Гумореска на часі*)

Ось уже два рази большевики уладжували в СССР перепис населення. І за кожним разом показувалося, що народу замало. В 1926 р. замість здогадних 250 міліонів вийшло всього десь около 126! А в 1937 році разом з буйним приростом населення одержано ледви не 85 міліонів. „Переписчики" мусіли кілька разів записувати самих себе, щоб накрутити додаткових сімдесять міліонів.

Сего року, щоб уникнути минулих неточностей і розхилення ножиць, рішено поставити справу вже на строго наукові рейки. Примінити насилу поперше „діялектичну методу", подруге теорію Дарвіна, потрете постанови сімнацятого з'їзду партії. Крім того дати інструкцію тим, що переводитимуть спис: примінювати у праці максимальну стаханівську методу.

*) Влада СССР двічі відкликувала вже довершений перепис населення (конскрипцію), бо „бракували" міліони людей. Вони очевидно вигинули з голоду або в тюрмах, а вигинуло їх тільки, що навіть сама влада настрашилася. Отже наказала перевести перепис в той спосіб, „щоб не бракувало людей". Се й висміває Ренніков у цім глибоко гумористичнім фейлетоні, який представляє рідкий оказ гумору на страшнім тлі. — Ред. „Нової Зорі".

На перший погляд нам тут, в Европі, видається дивною така невблагана впертість Совітів. Пощо так направду спису населення, коли він ніяк не вдається? Чи не лучше жити так, просто, в неозначеному числі? Та, очевидно, кремлівська влада хоче документально показати японцям і німцям, кілько міліонів, як один муж, стане грудь-у-грудь за „завоювання революції", коли хтонебудь збоку поважиться на них посягнути. І це надає вже списові населення — стратегічне значіння. І може загально і суттєво вплинути на рішення Гітлера...

Одначе постараємося вглянути в питання: чому підрахування населення в СССР така трудна справа? Зачнемо хочби від самого слова „перепис". Що ж воно значить? З точки погляду совітського горожанина — коли людей переписують, завжди муситься очікувати неприємностей. Кілько разів це діялося!... Зворохобиться денебудь село. І зараз потім: „Переписати! Розстріляти! Заслати!" Або зачнуться заворушення по фабриках: „Хто хвилюється? Чому? Переписати! Розстріляти! Заслати!" Адже наприклад недурно часопис „Антирелігіозник" признається, що в одному в архангельських сіл кружляє поголоска, немов би людей переписували на те, щоби з їх трупів виварювати клей. Увесь народ не можна розпустити на клей, бо інакше не буде кому клеїти. Та все таки... Чиж мало було дотепер усяких вигадок? Ануж якби так нагло населення деяких сіл дійсно підходило владі для такого тяжкого клеевого промислу?

Й у звязку з тим зовсім зрозумілі стають факти, які наводить „Правда" в одному з останніх чисел. „В деяких місцевостях, жаліється часопис, на урядників перепису зроблено напади. В селах Башкирії, наприклад, вибили доноги робітників перепису". І не дивниця: чейже башкирці мусіли берегти себе перед усякими несподіванками! Ануж їх рішено пустити коли не на вивар клею, то на роздроблення костей для поліпшення землі? Чи приємно?

В той спосіб, як бачимо, перепис по селах мусить мати дуже неозначений характер. Крикне хтонебудь: „Урядники перепису йдуть!" І ввесь „колхоз" зміщя зривається і скривається у найближчому лісі. Скриплять вози, охають баби, плачуть діти.

— Пращай, старушечку! — говорять утікачі хорому дідуганові, що лежить на печі. — На другому світі напевно побачимось!

— Ідіть, діточки. Спасайтеся! А мені старих костей не жалко. Нехай їх варять прокляті!

Здавалося б, що при такій жалісній комбінації сільське населення СССР мог-

коли б хтось доконче вперся, що треба їх лучити, то льогічно можна се зробити — якраз навпаки! А саме так: „Окремі фізіольогічні і соціяльні потреби кожній групі в суспільности дають підставу і моральне право окремо організуватися також в цілі здобуття відповідної, по можности якнайбільше передової й рішальної, ролі в політиці".

Ще більший нонсенс, получений з комізмом, викликає твердження Барана, що в Совітах жінки мають цілковите політичне управнення у політичній єрархії і мимо того не творять ніде окремих політичних організацій! Тут що крок то диво. Отже пару питань до дра Барана:

1) Доктіссіме! А будьте ласкаві сказати нам в „Нац. Політиці", хто в Совітах має під сю пору якінебудь дійсні політичні управнення?

2) Як ті політ. управнення в Совітах виглядають, на чім вони полягають та чим і як вони в дійсности забезпечені?

3) На якій підставі пишете, що жінки не творять у Совітах ніде окремих політ. організацій? Чи Ви тим хотіли сказати, що в Совітах є цілий ряд політичних організацій, але нема окремих жіночих, — чи Ви взагалі нічого не хотіли сказати, тільки статтю написати в переконанні, що ніхто над нею не буде думати?

4) Тай що з того всего, що ви написали? Припустім, що в Совітах прекрасно як астри і троянди розцвіли ріжні преріжні політичні організації від стації Негорелое аж до Камчатки і нема між ними ніодної жіночої. Чи се має бути аргументмент, що й ми, які Богу дякувати ще не жиємо під червоненькою владою Совітів, не сміємо стерпіти у себе жіночої політичної організації, бо такої організації нема в Совітах? Пане Баране! Таж політичні організації всюди на світі приміюються до ріжних форм і ріжних потреб суспільного життя, а ті форми і ті потреби ріжні в ріжних краях! Отже ясно, що як чогось нема в Совітах, то з сего ще не виходить, що його не треба в Галичині і на несовітській Волині.

Ба, др Баран пише: „Ще менша роля жіноцтва в тотальних монопартійних державах". Се точнісенько такий самий „аргумент", якби хто сказав: „Я не можу їсти, бо я зїв дуже ситий обід — і тому не потребую плекати тут австралійського кенґуру". Ось клясичний взірець нельогічного думання. Бо хто зїв ситий обід, то річ самозрозуміла, що він уже їсти не хоче, але з того зовсім не виходить, щоб в Австралії не плекати кенґуру, бо сей звір „унікат". І взагалі, що спільне має з собою льоґіка про ситий обід чоловіка в Европі з кенґуру в Австралії? А так власне думає представник нашої інтеліґенції в Варшаві, др Степан Баран: бо пречінь се річ самозрозуміла, що коли в Італії й Німеччині заведено монопартійну систему, то се значить, що там вільно існувати тільки одній партії, отже двох партій там не може бути і тим самим не може бути також окремої жіночої політичної організації. Але з того зовсім не виходить, що там де нема монопартійної системи, не сміє повстати більше політичних партій і між ними жіноча! Але говоріть ви до нього, коли він Др Баран...

Воістину весело робиться, коли читати такі „льогічні виводи", весело навіть в сих тяжких часах.

І пригадується відома анекдота, як малий синок прийшов зі школи і каже до мами: Мамусю, пан професор питав у школі, чи я маю рідню: братчиків або сестричку? А мамуся втішилася, що професор інтересується навіть рідднею її сина тай врадувана каже: Се дуже гарно, що п. професор так питався, а ти що відповів? Синок: А я сказав, що я одинак. Мама: А пан професор що на те? Синок: А пан професор відітхнув і сказав: Ну, то Богу дякувати!

Гадаємо, що кожний думаючий читач перечитавши аргументацію п. дра Барана відітхне радісно і скаже собі: Ну, Богу дякувати, що в Унді такий теоретик — одинак...

Та се ще не все про той сос Барановий: а до його злоби й „аргументів" возьмемося окремо.

Наймодерніша складова частинка Баранового сосу се його твердження, що „в Закарпатській Україні з фактично монопартійною системою при виборах до сойму 12 лютого 1939 р. не поставлено ніодної жіночої кандидатури". Се невеличке речення нашого доктора Барана має в собі тільо заманчивих до роздумування річей, що думаючий чоловік стає подібний до пса, який не знає, що скорше хапати з наставлених йому кількох родів смачних мясив. Отже:

1) Коли в Карпатській Україні є монопартійна ситема, то в звязку з існуванням Дружини Княгині Ольги в Галичині як одної з політичних організацій вирінають проти дра Барана всі вище наведені аргументи, які мають за підставу неспівмірність монопартійних країн з більше-партійними.

2) Сама засада монопартійности зовсім не виключає поставлення жіночої кандидатури, хочби для маніфестації пошани жінки як матери і репрезентантки роду та чистоти і значіння раси.

3) А якби монопартійна система виключала поставлення жіночої кандидатури, то якийже се аргумент був би для того, щоб у Галичині жінки не видвигали своїх власних кандидатур при помочі своєї власної організації?

4) Коли при виборах 12. II. 1939 р. в Карпатській Україні не поставлено ніодної жіночої кандидатури, то з того зовсім не виходить, що при слідуючих виборах не поставлять там кількох жіночих кандидатур.

5) А тепер уявім собі ситуацію дра Барана, якби так розвязано перший сойм Карпатської України і при тій самій системі видвигнено нпр. одну або дві, три, чотири жіночі кандидатури! Чи тоді вже в його очах знайшла б оправдання Дружина Кн. Ольги як політична організація в Галичині?

Словом, дійсно можна зітхнути з радости, що Ундо має тільки одного такого теоретика, „одинака". А то уявіть собі тільки якби таких теоретиків було більше і якби зі всіми треба було боротися в чергових реляціях!..

В другій статті возьмемося до розбору „властивої теорії" дра Барана про „зайвість і шкідливість" окремої жіночої політичної організації на нашім ґрунті в сім часі, — причім щераз підчеркуємо, що ми досить і в не однім ріжнимося в поглядах з головним проводом Дружини Кн. Ольги, що й викажемо дальше, коли будемо писати про погляди католиків на жіночий рух і участь жінки в політиці.

Дотеперішня ліста Папів

Нема властиво цілковито вірогостойного спису папів від св. Петра почавши і на помершім Пії XI скінчивший. Одні катальоґи уважають Пія XI 266-им Наслідником Христа, інші 260-им або 261-им. Папський Річник, спертий на іконоґрафічній серії медаліонів на стінах базиліки св. Павла за Мурами Риму (які датуються з V ст.), і описи, устійнені Венедиктом XIV, називають Папу Пія XI 261-им зчерги. Зпоміж тих 261 папів 30 перших померло мученицькою смертю і їх Церква разом з 26 слідуючими почитає як святих. Крім того канонізовано 27 пізніших Св. Отців і 7 проголошено блаженними. Св. Петро правив Римською Церквою 25 літ, 2 місяці і 7 днів, одначе коли взяти під увагу його попередне епископське становище, то деякі уважають, що св. Петро кермував Церквою з Риму 33 роки. Дотепер ніхто з римських епископів не дожив „петрового віку". Найблище тих літ був Пій IX, який був Папою 31 літ, 7 місяців і 22 дні, далі Лев XIII, Пій VI. Тільки 20 Св. Отців правило Церквою довше ніж 15 літ. Найменше змін на Апостольський Столиці було в І віці нашої доби, бо тоді панувало всього чотирох папів, в XIX ст. було їх 6, а в X ст. аж 25. Перші папи правили Церквою під власним іменем. Щойно папа Меркурій приняв імя Івана II в 553 р. і відтоді майже всі папи зміняли свої імена вступаючи на папський престіл. Винятками були тут папи Адріян VI і Маркилій II, які не покинули своїх хрестних імен. Від папи Лянда (913 р.) ніхто зі Св. Отців не прибирав імени, якого передтим не уживав би вже хтось з його попередників. В той спосіб на папській лісті є 23 Івани, 16 Ґреґоріїв, 15 Венедиктів, 14 Клементіїв, 13 Іннокентіїв і Львів, 11 Піїв. У папських катальоґах є назагал 81 ріжних імен. Ніхто з папів не прибирав уже імени Петра. Існує народня опінія, що не буде папи Сикста VI (по латині Сікстус секстус). Найдовша перерва між пануванням одного і другого папи була по смерти Клементія IV і тривала 2 роки, 9 місяців і 2 дні. Мім Гонорієм IV і Николаєм IV 10 місяців і 18 днів не було папи. В найновіших часах вибір нового папи наступає вже по кількох днях конкляве. (КАП).

ло би впасти до всього двацяти міліонів. Та совітські урядники перепису, згідно зі стаханівськими інструкціями, знають тепер, як вирівнювати цифри, щоб японцям і німцям було страшніше. Налетять на село, заглянуть в одну кімнату — пусто; зайдуть у другу кімнату — нікого нема. І, переписавши залишених недужих, дуже старих, зачнуть додавати дещо від себе.

— А це що там за загородою? Когут? Пиши: Петро Іванович Когут, 52 роки. Жонатий. Кілько курок? Пять? Пиши: жінка, Марія, літ 48. Доньки: Нінель, Революція, Індустрія, Колективія. А там хто рохкає? Безрога? Пиши: Аґатон Кабанов, 36 літ. Комуніст. Жонатий. Діти є? Ні? Вдовець, значить.

Така метода, розуміється, значно збільшує число переписаних душ в СССР. А коли сей спосіб перенести з домашнього господарства взагалі на окружаючий світ, то цифри зачнуть вирівнюватися з нечуваною скорістю.

— Ану, томариші, в сусідний „колхоз"! А там що таке на шляху? Воробчик? Запиши: Єлисавета Воробець. А це? Ворона? Пиши: Воронов Микола. А чиї там сліди на снігу? Заячі? Вали: Зайців, 28 літ. Жонатий. Під те саме: Русак Антін, Куций Дамян, Біляк Єфрем... Ха-ха, десь вовки завили!.. Пиши: Волков Ілля, Сірий Никифор... Ну, спішімся, братчики! Непевна погода, ціла тічня нападе в дорозі. Пиши до речі: Тічняк Сергій. В дорозі через ліс наткнемося ще на медведя. Пиши: Медвідь Степан, Топтигін Михайло, Рогатин Аґатон.

Що-ж. Можливо, що й справді новий перепис на стаханівський зразок дасть висліди страшні для інтервентів-нападників. Відома річ, не треба забувати, що крім сіл є в СССР ще й міста. В містах живуть не тільки люди з простими родинними прізвищами. Ще й безліч всемогучих псевдонімів всюди розсіяно! Еміліян Ярославський, **) наприклад. А він також Ицко Ґрінберґ. Він жеж Янкель Епштайн. Він жеж до 1917 р. в тайному відділі Іван Блохин. Він жеж до 1900 року по партійній кличці Грицько Цибуля... Цілих пять людей! Або Літвінов. Він жеж Валлах. Він же Фінкельштайн. Він також Тюрмин і Наручников і Максютка...

Кілько таких, якби так всіх вичислити!

Безумовно 300 міліонів можна б одержати. А тоді нехай напасники пхаються! Вже тільки самим переписом можна б закидати проклятих фашистів.

А. Ренніков (Париж).

**) Відомий шеф пропаганди безбожности в СССР. — Ред. „Н. Зорі".

Вісти з Карпатської України

Де буде перше засідання карпато-українського сойму?

Преса пише, що перше засідання сойму Карпатської України має відбутися в гарнім туристичнім домі в Рахові, бо в Хусті нема відповідного будинку. На врочистім засіданні сойму будуть присутні премієр центрального правительства ЧСР Беран, словацький премієр о. Тісо і словацький мін. К. Сідор. Крім того будуть присутні представники Німеччини, Італії, делегати українців з Буковини, з Америки й інших держав. Президентом сойму буде мабуть провідник УНО Федір Ревай.

Відозва Центральної Національної Ради.

Центральна Національна Рада Карпатської України оповістила отсей заклик: 1) Просимо всіх українців і українок, де вони не жили б, по цілому світі, щоб кожний і кожна з них зложили на діло розбудови нашої держави, Карпатської України, всенародній національний даток. 2) Беручи на увагу наші великі й пильні потреби, просимо, щоб цей даток, по змозі, був рівний 1/2% (пів відсоткові) річного заробітку кожного та був вплачений по можности негайно по цім проголошенні. 3) Звертаємося з закликом до всіх головніших українських товариств у кожній державі та до всіх чільних діячів, взяти на себе організацію всенароднього національного датку на місцях, відповідно до місцевих умовин.

Зїзд Карпатської Січі в Хусті.

В неділю, 19 с. м., відбувся в Хусті величавий здвиг Карпатської Січі, зорганізований Головною Командою організації. Щоб влекшити участь у зїзді, дирекція залізниць признала 65-відсоткову знижку для членів організації та 50-відсоткову знижку для нечленів. Мимо негарної погоди до Хусту прибуло понад 10.000 осіб. По богослуженні в церкві відбувся похід, в якому взяло участь 5.000 січовиків в однострояx. Решта була без одностроїв, тільки в шапках-мазепинках. В поході взяло участь багато жіночих відділів Січі. Похід передефілював перед будинком уряду, в якім на балконі стояли: прем. о. др Волошин, мін. Ревай та члени міністерських урядів. На площі перед Січовою Гостинницею відбулися збори, на яких промовляли гол. командант Січі Дм. Климпуш та мін. Ревай. По зборах відбулися сходини поодиноких комісій. На зїзд Карпатської Січі приїхав ген. Віктор Курманович, колишній командант І. Корпусу УГА, потім начальник булави Команди УГА і секретар військових справ ЗУНР.

З життя „Карпатської Січі".

При головній команді Організації Національної Оборони „Карпатська Січ" в Хусті зорганізовано репрезентативний хор, зложений з найлучших співучих сил. Цей хор братиме участь в усіх маніфестаціях і торжествах. Крім того виступатиме в хустській радіовисильні. — Головна команда „Січі" зорганізувала бібліотеки при всіх окружних командах Карпатської Січі. Крім цього твориться одну мандрівну бібліотеку, яка буде обслуговувати всі відділи організації.

Ще одна пересторога.

В недільному числі карпато-українського офіціозу появилася стаття команданта Карпатської Січі Дм. Климпуша, в якій він перестерігає всіх молодих українців зпоза Карпатської України перед нелегальним переходом кордону. Всі, що перейдуть нелегально кордон, наражені на те, що їх відразу віддадуть в руки влади того краю, з якого вони прийшли.

Т-во боротьби з комунізмом.

Товариство боротьби з комунізмом, що кілька днів тому повстало в Хусті, вже почало працю. Воно в першу чергу наладнало звязки з анальоґічними організаціями Німеччини, Італії, Естонії й Японії. Т-во видало вже пропаґандивні брошури, афіші й летючки. Незабаром видасть у німецькій мові повість Уласа Самчука „Марія", щоб поінформувати чужинців про руїнницьку ролю комуністів на Україні.

„Наступ" виходить двічі в тиждень.

„Наступ", орган націоналістичного руху в Карпатській Україні, що появлявся дотепер раз на тиждень, від 20 с. м. виходить два рази на тиждень. Видавництво, яке видає сей часопис, випустило два календарі на 1939 рік: більший народній і календарець січовика.

Привіт Стрілецької Громади в Канаді.

Товариство „Стрілецька Громада" в Канаді надіслало привіт та побажання успіхів у праці для народу та повідомило, що вислало на руки премієра о. дра Волошина 5.200 долярів на розбудову Карпатської України.

Появиться англійська книжка про Карпатську Україну.

Визначний і талановитий англійський письменник і журналіст Михайло Вінч перебуває вже три тижні в Хусті. Він остане в Хусті ще довший час і збирається потім написати книжку про Карпатську Україну. М. Вінч цікавиться найбільше нашою гарною Гуцульщиною, студіює край, народ і фольклор та взагалі цікавиться українським питанням.

Домагання словаків

Словаки предложили центральному правительству в Празі домагання, щоб у канцелярії і в президії ради міністрів утворено спеціяльні виділи для словаків. Крім того словаки домагаються висших становищ в армії і кількох дипльоматичних представництв. Домагаються також утворення окремих словацьких полків під командою словацьких офіцирів. Центральне правительство задумує виконати деякі з тих словацьких домагань. Таку вістку приніс „Курієр Варшавскі".

Німеччина домагається видачі 1/3 чеського золота.

В Празі відбуваються чехо-словацько-німецькі переговори у справі створення в Празі спільної банкової установи, яка мала б фінансувати німецькі замовлення в Чехословаччині. Крім того Німеччина домагається видачі 1/3 частини запасу золота чехо-словацького національного банку. Німеччина умотивовує своє домагання тим, що в її посіданні знаходиться 1/3 частина чехо-словацьких банкнотів, себто 3 міліярди чеських корон, які Німеччина купила в Судетах.

З сенату

Професор Бартель про відносини у львівському університеті.

На засіданні сенатської буджетової комісії відбулася дискусія над буджетом міністерства освіти. Сен. Бартель, професор львівської політехніки, занявся академічними студіями, які тревають тепер дуже довго. Пересічно час науки студента львівської політехніки треває 11 років і 8 місяців, кінчить студії ледви одна третина тих, що вписуються. Причин такого стану багато. З них на перше місце вибивається загальна непідготовка молоді, яка вступає на високі школи. Щоб зоріентуватися в загальних горизонтах молоді, яка вступає на політехніку, промовець перевів досліди. Висліди їх ревеляційні: умовий рівень молоді, яка тепер кінчить середні школи, дуже низький. Брак їй загальних відомостей, які можна знайти в кожнім часописі. Промовець наводить кілька характеристичних відповідей студентів, які він одержав при своїх дослідах. І так нпр. 58 проц. студентів не знало хто це був Реймон Пуенкаре, 11 проц. не знало нічого про Ґалілея, а 48% не чуло нічого про Ришарда Вагнера. Подібних прикладів можна б навести без кінця. Дальша причина теперішнього злого стану річей се відносини у високих школах. В теперішніх відносинах рішучо не можна працювати. Нпр. в останнім зимовім семестрі з викладів і конструкційних праць проф. Бартля відпало 38 проц.. Що якийсь час завішуеться виклади з причини ріжних неспокоїв. Я науковець з замилування, говорив сен. Бартель, і школа для мене се святиня науки. Коли в тій школі маємо діло з випадками озвіріння, коли 10 нападає на одного, пробиває його ножами і навіть убиває, то я з тим не годен погодитися і ніколи не погоджуся. Та це ще не все. Є політичні виступи, звернені проти уряду й держави. Підчас бльокади університету виголошено промову, в якій м. ін. сказано, що зелений прапор з мечем Хороброго (ендецький) викінчить незабаром державний прапор на варшавськім замку! Можу багато річей зрозуміти, але до чого се доведе? Памятаю, ми також мали політичні амбіції. З ґен. Литвиновичем й іншими мали ми амбіцію зірвати орла з російського консуляту. Ми довершили сего, уживали каламарів і чорнила для знищення прусського орла; але щоб мати амбіцію зірвати власний державний прапор, сего не розумію. Всі ці події не знаходять відповідної реакції на зібраннях сенатів шкіл. Не розумію, чому трактується екстериторіяльно студентський дім або город політехніки, де може сховатися всякий різун, але поліціянт мусить безрадно стояти перед брамою. З відозв студентської молоді бє багато брехні. 350 студентів львівської політехніки на всіх 3.000 тероризує цілу школу. З цим треба скінчити!...

Гумор. — Квітка вимови. — „Функціонарі залізниць одною ногою стоять в обличчі смерти, а другу витягають до пана міністра, благаючи скорої допомоги".

Лікарський фейлетоник.

Шпінак і цикорія

Шпінак має в собі багато корисних для здоровля мінеральних солей і заліза. Він особливо добрий для людей анемічних і загально вичерпаних з сил. Але є люди, що не зносять смаку шпінаку. Такі можуть їсти шпінак, коли його поцукрувати або додати до нього щаву. — На жолудок і кишки дуже добре впливає цикорія уживана як салата до мясних і рибних потрав. Додає їй смаку спеціяльний сос, жовтком заправлений. Хто споживає цикорію, той довго задержує молодечу церу з ясним забарвленням.

Конкляве і кардинали

Покищо не устійнено точної дати відкриття конкляве. Ватиканський кореспондент часопису „Корієре делля Сера" звідомляє, що мабуть конкляве зачнеться вже 26 с. м. Оскільки єпископ Порта і Санта Руфіна кардинал Боджіяні, який майже зовсім не бачить, зможе взяти участь у конкляве, то нового Папу будуть вибирати всі кардинали в числі 62. Се дуже рідкий випадок. В часі останнього конкляве в 1922 р. на 60 кардиналів було в конкляве 56. Померший Папа Пій XI хотів вибудувати окрему палату для конкляве, щоб запевнити кардиналам модерний комфорт. Перед 1870 р. конкляве відбувалося у Квіринальській палаті, яка є тепер резиденцією італійського короля. Папа Пій XI не міг здійснити сего проекту, одначе залишив пляни палати, які зможе здійснити новий Папа. Приготування до конкляве відбуваються дальше. Кожний кардинал буде мати апартамент з трьох кімнат, одну для себе, другу для священика і третю для прислуги. Кардинали будуть їсти в своїх кімнатах або у спільній їдальні. Загально майже 400 осіб буде знаходитися в замкнених льокалях. Кардинали: Пачеллі, Маріїні і Маркаті залишаться у своїх апартаментах, які будуть за клявзулею. Палятинську гвардію примістять в льоджіях Рафаеля. Секретар канцелярії листів до кардиналів, тайні совітники й папський референт милостині будуть мусіти покинути свої апартаменти на час конкляве. Всі телефонічні получення будуть перервані, телефонічні апарати будуть запльомбовані, щоб унеможливити передвчасне повідомлення про вибір нового Папи.

Експозе мін. Сьвентославского

Мін. Сьвентославский виголосив у соймі довге експозе такого змісту: Польща належить до тої групи держав, що їх освітний буджет зростає о 3 до 9% річно. Сего року мій буджет виносить коло 400 міл., наступило побільшення о 23 міл. зл., головно на мешкальні додатки для учительства, а платні побільшено ледви о 1.93%. Учителі повинні дбати про виховання молоді, яка становить 18% населення, а священики мають обовязок дбати про розвиток релігійних почувань мас і піднесення морального рівня. Праця учительства і духовенства може принести добрі наслідки, коли співділають з ними інші співвиховуючі чинники, особливо родина. Ми тепер у стані психічного і чуттєвого успокоєння (??) настроїв. В терені нема вже спорів між учительством і духовенством, а як є, то скоро потахають. Я головно дбаю про те, щоб у молоді розбудити патріотичні почування. Від польської молоді залежить витворювання атмосфери, яка причинилася б до появи властивого відношення решти горожан РП. Комплікує справу струя напрасних націоналізмів, але мимо всего вся молодь виказала в м. р. готовість до жертви крови. У вищих школах спокій з виїмком Львова, де скрайні націоналісти спираються на дешевій демагогії й дають послух всім сплетням дефетизму. Буду поборювати ту анархію, яка триває вже від кількох літ. Час найбільшого внутрішнього заломання по смерти марш. Пілсудского вже минув. Будемо дальше боротися за лучше завтра.

Величезний плян німців

Мооковська „Правда" звідомляє, що німці беруться фінансувати канал через Балканські гори коштом 400 міл. марок. Болгарія, Югославія і Греція вже згодилися на се. Канал ішов би від Дунаю через ріку Пімок, Ніш, Мораву і Вардар аж до Солуня. Кораблі плистимуть тим каналом 113 годин.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжественна архиєрейська Служба Божа з панахидою за упокій душі бл. п. Папи Пія XI відбулася в катедральному храмі св. Юра у Львові в суботу, 18 лютня, при величезному здвизі народа. Участь у богослуженні взяли м. ін. всі наші школи у Львові та представники наших установ. В часі Служби Божої, яку відправив Преосв. Іван Бучко в асисті численного духовенства, співав дуже гарно хор питомців нашої Духовної Семинарії. По Євангелію відчитано з проповідниці повний текст посланія ВПреосв. Митрополита у справі смерти бл. п. Папи Пія XI.

Про заповідь посту. В третій заповіді церковній Церква вказує нам, як маємо зберігати пости. Установляючи пости, Церква мала в тім подвійну ціль: 1) щоб вірні навчилися панувати над собою і через те, щоб могли виробити собі сильний характер; 2) Церква хотіла дати вірним нагоду, щоб могли виказати послух зглядом Церкви і тимсамим вібрати заслуги на будуче життя. Церковна заповідь посту дуже строга, одначе залежно від ріжних обставин може бути злагіднена. В перших вках християнства зберігано дуже строгий піст, особливо перед Воскресенням на памятку мук Ісуса Христа. Інші пости зберігано з побожности, між ін. середи й пятниці кожного тижня. Спосіб посту давних християн зберігся аж до наших часів, хоч Церква вже дещо злагіднила піст. Люди стримуються не лише від мяса і від набілу, але взагалі в деякі дні не їдять майже нічого. Найбільший з пятьох родів посту припадає на час перед Воскресенням і триває 40 днів. Се т. зв. Великий Піст. Сей піст зачався 20 с. м. Його ділять на дві частині (залежно від способу його зберігання): В перший тиждень великого посту і в останній тиждень піст зберігається так: а) в понеділок, середу і пятницю не вільно їсти навіть набілу, в інші дні тижня (второк, четвер, суботу) вільно їсти набіл, одначе без мяса. б) В інших тижнях великого посту (тобто в пятьох, між першим і останнім) в понеділок, середу і пятницю вільно їсти набіл (без мяса), в інші дні (второк, четвер, суботу) вільно їсти й мясо, одначе перед обідом і вечерою треба відмовляти: духовні особи псалом 50 „Помилуй мя Боже", світські 5 Отче наш і 5 Богородице Діво. Церква не хоче, щоб ми через пости шкодили собі на здоровлю, або щоб через піст ми стали нездібні до виконування своїх обовязків. Тому Церква звільняє від посту: 1) тяжко недужих, дітей нище 7 літ, хорих на жолудок, жінок, які кормлять немовлят; 2) робітників, що тяжко працюють по фабриках і копальнях і т. п.; 3) тих, що не мають іншої страви; 4) жебраків, що живуть з милостині, дітей, яким родичі не дають інших страв, слуг, на службі й на харчі у господарів, подорожних, які не можуть дістати інших страв як мясні. Крім того можуть зайти ще інші випадки, щодо яких є труднощі у збереженні посту. Тоді треба попросити о. пароха або свого сповідника о звільнення від посту. Ніхто не повинен пересаджувати в пощенні, бо Бог хоче від нас розумної служби. Піст дуже пожиточний для тіла і для душі. Піст скріпляє здоровля, просвічує розум, зміцнює волю, веднює нам нові чесноти, відпущення гріхів, вислухання молитв, надзвичайні ласки і вічну нагороду. Одначе повздержливість в їдженні тільки тоді мила Господу Богу, коли одночасно здержуємося від гріхів і виконуємо добрі діла. — (За „Католицьким народнім катехизмом" о. Франца Шпірага, вид-во ОО. Василіян, Жовква).

В червні відбудеться в Бельгії велике торжество посвячення нової церкви в славнім цистерськім монастирі в м. Орваль. Участь в тім торжестві возьмуть всі бельгійські епископи та деякі французькі. Крім того на торжество приїде також бельгійський король Леопольд III.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ХОЧУТЬ ТВОРИТИ „ПОЛЬСЬКУ УНІЮ". В 51 ч. ИЦ з 20 с. м. появилася інформація, що знайшлося „гроно каплануф польскіх", яке хоче відновити „Польську Унію" на східних землях Польші, а саме в такий спосіб, щоб проповіді, співи і всі додаткові богослуження відбувалися в польській мові. Як саме те „гроно каплануф" дивиться на оправдання такого почину, можна зміркувати по тім, що під першою вісткою в тій справі не появилося ніодно імя. Зачинають справу анонімно.

З УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ промовляв у соймі пос. Великанович. Він заявив, що українське шкільництво значно цофнулося в Польщі та що української молоді не приймають до висших шкіл. В боротьбі струй націоналістичних і комуністичних будемо стояти по стороні тих, що змагають до розвитку наук і рідної культури.

ДР ЕДМУНД БАЧИНСЬКИЙ б. міністр Карпатської України, донедавна москвофіл по переконанням, зголосився до преміера о. Волошина і заявив, що віддає себе і свої сили до диспозиції уряду Карпатської України. Се подія дуже потішаюча й українці повинні радо приймати між себе таких людей.

ВСІ НІМЕЦЬКІ ГРОМАДЯНИ в Карпатській Україні віддали 100% своїх голосів на українську листу правительства Впр. о. Волошина. Мадяри голосували проти. З того ясно, що була там свобода голосування.

ПРАВИТЕЛЬСТВО НІМЕЧЧИНИ оповістило офіціяльний розпорядок про відкриття конзуляту в Хусті. Тим самим розпорядком відкрито німецький конзулят у Львові, а властиво перемінено давний конзулят австрійський на німецький.

НА ЗАСІДАННІ ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ пос. Реторе виступив остро проти українців. В обороні українців і української справи виступив пос. Фляндєн, б. преміер Франції, заатакував остро пос. Реторе'а та запротестував проти його промови.

ДЕЛЄГАТ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ в Злуч. Державах Півн. Америки проф. Гроновський відбув 3-годинну нараду з представником мін-ва закордонних справ ЗДПА і зясував йому українське питання та інформував про українські справи.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО визнало „де юре" еспанське правительство ген. Франка.

ШЕФ НЕМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ й охоронних штафет (СС) Гімлєр прибув до Варшави. Потому виїхав на дипльоматичні лови до Біловежської пущі.

НИКОЛАЙ ФРАНКО, брат ген. Франка, амбасадор в Ліобоні, заявив, що національне правительство Еспанії домагається повної капітуляції червоних. І-накше з ними не буде переговорювати.

ВІЙСЬКОВИЙ ГУБЕРНАТОР Мадриду зарядив основну чистку на провідних становищах у війську, в цивільній гвардії й поліції за симпатії до ген. Франка. Продовж 2 днів червоні розстріляли 172 підозрілих.

ІТАЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬК є ще в армії ген. Франка 20.000 жовнірів. Крім того є ще там 40 німецьких летунів. („Д. П.").

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ гр. Чіяно має прибути до Польщі 25 с. м.

ГРУПА ФЛЯМАНДСЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРИСТІВ в бельгійськім соймі заждала автономії для Фляндрії.

АНГЛІЙСЬКА ВЛАДА увязнила багато японців у Сінгапорі, закидаючи їм шпигунство.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ виголосив промову, в якій сказав м. ін.: Змагаємо до свободи торговлі й інтелектуальної виміни між народами. Не бажаємо ніяких територіяльних здобутків. Ми готові до співпраці в справі обмеження зброєнь. Америка ужила б сили тільки в ціли відпертя аґресії.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" зачинаємо містити цикль статтей про участь жінок в політиці. Радо приймемо замітки в тій важній справі, яка має велике значіння не лише для всеї нашої нації але й для Церкви.

В Карпатській Україні впроваджено залізничні білети з українським текстом.

100 нових ліжок заінстальовано у великій лічниці в Рахові.

О. Пралат Куницький, опікун українських політичних вязнів, доручив міністерству справедливости меморіял у справі релігійної, духової та матеріяльної допомоги українським політичним вязням. Віцеміністр Криховский повідомив о. Куницького, що духовні послуги для українських вязнів будуть відтепер виконувати військові капеляни.

Старостинський суд у Львові засудив директора друкарні „Діла" Антона Гапяка на 500 зл. гривни з заміною на місяць арешту за те, що не примінився до заряджень підчас вправ протилетунської оборони у Львові. Також на 500 зл. засуджено за те саме дир. канцел. „Просвіти" п. Магаляса.

У Станиславові арештували українця інж. Гр. Залізняка. Причина арештування невідома.

8 нових польських безпроцентових кас повстало в останнім часі на терені станиславівського повіту, з чого три в самім Станиславові. Ціль кас: скріплення діяльности польських ремісничих варстатів.

В Коломиї засудили о. Михайла Киселя, сотрудника гр.-катол. церкви, на 2 і пів року вязниці за проповіди, виголошені минулого року в часі Зелених Свят і в день 5 листопада.

Тернопільський суд засудив о. Миколу Іванчука, пароха Іванчан, пов. Збараж, на 6 місяців вязниці за українізування назвищ. Кару даровано на основі амнестії.

На Підгірю показуються жайворонки, шпаки і бузьки вже від кількох днів. Навіть найстарші люди не памятають, щоб ті перелетні птиці прилітали сюди так вчасно.

До Берези Картузької вивезли з брідського повіту: Івана Мамчура з Волковатич, Степана Стогівського з Чех, Антона Ситаря з Пониковиці, Семена Ксенчука з Голоскович, Павла Бойка з Черниці, Степана Гарасимчука з Шаласки, Михайла Сліпка з Бальвірки, Петра Карпа з Пониква, Казимира Борецького і Степана Стецюка з Бродів.

Гумор. — Один фінансіст в короткім часі зробив „чесно" маєток. Його знакомі говорять про нього в каварні. Один каже: — Заробляв 50.000 зл. місячно, а 30.000 відкладав. — На старість? — Ні, на адвокатів.

В Стрию невідомі справники розкопали могилу й нарушили тлінні останки бл. п. Евгена Хомишинця, українського спортовця, який помер перед кількома тижнями.

Сімдесятьпятьлітній Василь Онишкевич складав оноді вперве в житті присягу в суді в Самборі. Вийшовши з суду на вулицю, помер нагло з великого вражіння.

Повітове староство в Ліську припинило в діяльности українське спортово-руханкове Т-во „Луг" у с. Буківці пов. Ліську. Як причину сего заряджения подано те, що декотрі члени управи і кілька членів Т-ва були колись карані.

Ліське староство покарало гривною 30 зл. о. дек. Е. Хархаліса, пароха села Довжинці, за поставлення ювілейного хреста в 950-ліття хрещення Руси-України. Що зроблено з хрестом, нема вістей.

Рівенське староство сконфіскувало книжку п. в. „Князь Константин Константинович Острозький на службі українському народові та православній Церкві". Книжку видало Т-во ім. князя К. Острозького, якого головою є інж. С. Тимошенко.

Адміністраційна влада виселила з Вильна 28 осіб: литовців, українців, німців і білорусинів. З українців виселили м. ін.: студ. прав Володимира Гуцуляка, голову Кружка Українських Студентів, і Тараса Гуцалюка, студ. Політичних Наук.

„Маслосоюз" на Заользі. ІКЦ в ч. 47 бідкається над тим, що вже й на Заользі увихаються авта „Маслосоюзу".

Німецький Народний Університет Німецького Фронту Праці в Берліні покликав проф. дра З. Кузелю на лектора української мови.

Посол кс. Любельский вніс у соймі інтерпеляцію в справі загального заведення в польській державі григоріянського календаря.

Видано нові заряджения в справі огороджень у містах. По думці тих приписів огородження і відграничення реальностей повинні бути таксамо рівні й повинні відповідати характерові вулиці або дільниць. Там, де перед домами є городи, огорожі мають бути високі на 1м. і 25 центиметрів.

Згорів найстарший монастир в Румунії, а саме в місцевости Спатіна. На 80 його келій огонь знищив 40 і келію ігумена. Цінні твори мистецтва вратовано. Мимо того шкоди виносять кілька міліонів леїв.

Гумор. — Квітка вимови. — „Мій передбесідник се чоловік, якого ліва рука ніколи не знає, що говорить права".

Гумор. — Як вам сподобався відчит нового доцента історії? — Сухий, дуже сухий, хоч наводив так багато жерел!

Гумор. — Як можна здефініювати міліон? — Дуже просто: це ряд зер, які зробили карієру тому що стали за одинкою.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Рада Міністрів устійнила поіменний виказ нерухомостей, які підлягають примусовому викупові. В станиславівськім воєвідстві примусовому викупові підлягають: в городенськім повіті 100 гектарів з нерухомости Чортовець Долішній, Б. Барана. В повітах калуськім і стрийськім 267 га з нерухомостей Гурне, Колодниця, Студінка, вл. Діямандштайн, Р. Крайсберг. В коломийськім повіті: 115 га з нерухом. Хомяківка і Кулачківці, вл. Меллерів і Хомяківка вл. Айбарда. В надвірнянськім і станиславівськім повітах: 85 га з нерухом. Камінна, Велесниця, Вовчинець і Зофіївка вл. спадкоємців Гальперна. — 70 га з нерухом. Крехівці, вл. Фоєрштайнів. В рогатинському повіті: 195 га нерухом. Заланів, Дички і Малиниська вл. А. Канарок. — 400 га з нерух. Настащин, Юнашків, Озеряни і Куролатники, вл. Більської. У стрийськім повіті: 145 га з нерухом. Манастирець вл. Гальпернів.

Клич автаркії то клич слабости. Під таким заголовком приніс ІКЦ в ч. 36 статтю. Зміст: Німеччина зі своїм 80-міл. населенням, зі своїм величаво розвиненим і всесторонним промисловим апаратом — вирікається автаркії (самовистарчальности). Канцлер Гітлер висказав се в формі драматичної діляєми: „Експортувати або згинути!" Автаркізація краю не має нічого спільного з усамостійненням його, се примітивізація сусп. господарки. Пустельник, що мешкає в хатині, яку сам склеїв, жиє корінцями з ліса, одягається в шкуру звірини, се ідеал автаркії, але він слабий економічно і т. д. В Польщі голошення автаркії се просто глум над здоровим розумом. Участь Польщі у світовій торговлі впала з 1% в р. 1927 на 0.9% в р. 1937. Тому 10 літ припадало в Польщі 193 зл. обороту загр. торг. на душу, а в 1937 р. вже лише 71 зл., в Данії 994 зл., у Швеції 880 зл., в Німеччині 358 зл., в Угорщині 185, в Італії 165, в Японії 148, в Ромунії 101 зл. Тільки одні Совіти стоять позаду Польщі зі своїми 18 зл. на душу, але земля Совітів то континент зі 170 міл. душ. Треба розбудувати польську торговлю з Совітами, а передовсім з англосаським світом, який має 2/3 світових ринків. Тепер час використати можливости, які повстають з бойкоту товарів тотальних держав. Кожна година зволікання викликає заняття місця иншими. — ф. з.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. кан. Ілярion Паньківський,** б. вісекретор Духовної Семинарії у Львові, парох Більча, заснув у Бозі 10 лютого с. р., принявши Найсв. Тайни, в 71 році життя. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АПОЛЬО: Нині вечером у Рітца.
АТЛЯНТИК: Невільниця Шанґаю.
МУЗА: Чотири дочки.
ПАКС: Свято краси.
СТИЛЕВЕ: Алібі й ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця.

ЦІНИ ПРИ ТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 26 lutego 1939. № 15 (1215)
Рік XIV. Львів, неділя, 26 лютого 1939. ч. 15 (1215)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14
Хв. Біб. Народ. Дому

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Українська справа в Польщі

По всіх містах Польщі відбуваються віча в українській справі. Скликає їх ендецька (вшехпольська) партія, яка домагається поборювання української державности скрізь, бо (як пише „Варш. Дзенник Народ." в ч. 52) також збудування української держави над Дніпром загрожувало б Польщі замкненням її в німецькій системі й рівналося б утраті фактичної незалежности. Притім кладеться натиск на потребу скріплення польсько-французького союза. Ніякої протиакції тому вічуванню ендеків не видно в ніякім иншім польськім політичнім таборі. Коли так потреває, то ендеки з природи річи опанують улицю й польську опінію взагалі, вживаючи протиукраїнського коника.

Оборона Церкви не може бути протизаконна.

В Замості на Холмщині відбувся політичний процес проти православних священиків о. Григорія Метюка, декана з Грубешова й о. Костя Якимчука з Витькова на Томашівщині. Акт обвинуваченя закидав обом священикам, що прилюдно легковажили польську державу та називали незаконним розпорядок томашівського старости в справі відомих подій у літі минулого року на Холмщині. Після дводенної розправи суд увільнив обох священиків. Вислід того процесу викликав велике вражіння серед православного населення та церковних кругів.

Розкол у Волинським Українськім Обєднанні?

Як довідується „Польська Аґенція Аґрарна", ситуація на відтинку Волинського Українського Обєднання (ВУО) дальше невияснена. Розломові тенденції зростають. Є сильна опозиція проти политики сенатора Тимошенка. Опозиціоністи заявляються за політикою посла Скрипника, який в останнім часі наблизився до УНД-а. Як передбачують, розлом може приняти широкі розміри.

Загальна господарська мобілізація в Німеччині.

П. з. „Німеччина під знаком загальної панщини" приніс ІКЦ в 53 ч. статтю Ф. З. В ній пише: Оповіщення в Німеччині загального примусу праці для держави — рівнозначне з загальною господарською мобілізацією. Горожанин має робити те і там, що і де накаже йому держава. Він позбавлений свободи рухів. Що тепер мають робити сусідні держави? Коли заряджения Німеччини се підготовка до військової мобілізації, то се стане дальшим жерелом неспокою в Европі і спонукає й инші держави до военної господарки. Тоталізми то устрої, які у своїй динаміці ні на хвилю не можуть спинитися.

Про політику міністерства рільництва.

На повнім засіданні сойму цілий день тривала дебата над буджетом мінва рільництва. Справоздавець Остафін говорив м. ін.: Нещастя Польщі се картелі і їх ціни. Положення рільництва тяжке, на селах без праці є кілька мілионів людей! Політика Польщі безрадна супроти того. Ціни промислових товарів у Польщі найвищі в цілій Европі, сільський кредит здезорганізований. Треба вицофати ПКО з дрібних почтових уряднів. Хлоп у Польщі за цілий день праці може заробити лиш 56 сотиків. Мимо того впровадження збіжевого монополю було б невказане. Переходячи до політики, пос. Остафін заявив: Від літ має Польща на границях війну без війни. Зовнішна небезпека може поставити державу несподівано перед конечність акції. Часи виїмкові й тому треба виїмкових ділань, передовсім сильної концентрації державної влади.

Ціль візити англійських міністрів у Берліні.

„Манчестер Ґардіян" приносить вістку, що англійські міністри Станлі і Гадсон стрінуться в Німеччині з міністром господарки Функом, представниками Німецького Банку та евентуально з премієром Герінґом. Така стріча вможливила б розглянення політичних питань і була б більш успішна ніж звичайна торговельна конференція. Директор економічного відділу Форейн Офісу Ґвоткін уже виїхав до Берліна. Головна ціль візити англійських міністрів се одержання авторитетної заяви в справі домагань, що їх висунув Гітлер у своїй останній промові з 30 січня у справі вивозу. В політичних кругах сподіваються, що ся візита причиниться до устійнення німецьких домагань. Про кольонії, як про це писала закордонна преса, не будуть говорити.

Виселення Анцевича з Вильна.

„Дзенник Людови" в. ч. 52 пише: Рішенням гор. староства виселено з Вильна дра Фр. Анцевича, сталого співробітника проурядового часопису „Курєра Вил." і кореспондента кількох инших газет, м. ін. „Курєра Варшавского", який написав три наукові праці і в них остро скритикував совітську дійсність. Інтервенції ректора унів. і ін. остали без успіху. Ред. „К. В." звернувся до президента.

4 міліони кредиту для плянтаторів тютюну.

Державний Банк Рільничий у Варшаві дасть 4. міл. зл. кредиту плянтаторам тютюну на купно навозів, скла на інспекти, матеріялу на сушарні, хемікалій для нищення шкідників, термометри, вугля для огрівання сушарень і т. п. Висота позички не може перевисшати 1.000 зл. на 1 га тютюнової плянтації. Се кредит товаровий, то значить, що будуть його давати в товарах через рільничо-торговельні кооперативи. Сплата тих позичок має наступити до 15 грудня с. р.

ПОМОЖІМ ДАТКАМИ ХОСЕННОМУ ТОВАРИСТВУ „ВІДРОДЖЕННЯ".

Нова офензива

В боротьбі за Східну Галичину.

Один з головних органів ОЗОН-у, „Курєр Поранни" в ч. 43 приніс отсю статтю пера Кл. Гр.: Ситуація в суспільній і культурно-освітній ділянці у Сх. Галичині типова для польських умовин. Є там около 70 польських організацій, які мають 16.900 відділів і 915.294 членів. Було б се імпонуюче число, якби ми не знали про те, що член одної організації вписаний рівночасно до бодай кількох инших товариств. Отже не буде пересадою, коли загальне число поляків, зорганізованих у Галичині, мимо широкой сітки товариств, зменшимо від 30 до 40 проц. Цікаво представляється під сим оглядом образ в поодиноких полудневосхідніх воєвідствах. Найбільшу скількість організацій має очевидно львівське воєвідство, бо аж 73 з 8.927 клітинами і 459.813 членами. З того маємо союзів молоді аж 16, господарських союзів 11, союзів б. військових аж 15, загально-суспільних союзів 17, ріжних 14. Тернопільське воєвідство має 54 організацій з 5.957 клітинами і 316.087 членами, з чого союзів молоді є знов забагато, бо 10, господарських союзів 8, союзів б. військових аж 12, союзів загально-суспільних 15 і ріжних 9. Вкінці станиславівське воєвідство має 39 організацій з 2.016 клітинами і 139.394 членами. Союзів молоді у станиславівськім воєвідстві (при 16.3 проц. поляків у відношенні до загалу мешканців, а 29,3 проц. поляків у містах у відношенні до загалу міського населення) є аж 9, господарських союзів 8, союзів б. військових 8, союзів загально-суспільних 7 і ріжних 7.

Се дає досить виразний образ розбиття в польській суспільности. Не треба додавати, що розбиття по польській стороні на такім важнім терені як Сх. Галичина слід уважати проявом у найвисшій мірі небажаним і злишнім. Отже нічого дивного, що польські організації не виконують належно свого завдання. Та справа вимагає радикальної реформи. Слід би приняти, що у Сх. Галичині в польській суспільности повинні існувати тільки чотири засадничі типи суспільної організації, в яких повинен міститися ввесь зміст суспільного життя тої ділянці. І так: організація молоді повинна гуртуватися у „Звйонзку Стшелецкім" і П. В. („Пшиспособене Войскове") згляднo в Катол. Т-ві Молоді; освітня організація тільки в ТШЛ; крім цього всі організації вишої ужитковости (ЛОПП, Червоний Хрест і т. д.) повинні бути злучені в одну організацію з поділом на секції. Вкінці не може бути більше як одна жіноча організація. В околицях, де є мале число поляків, повинні існувати тільки дві організації: загальна і господарська. Творення в того рода групах по кілька або кількадцять організацій, до яких належать ті самі люди і які мають тих самих провідників, се легкодушне марнування польської енергії і причиняється до творення ріжних фікцій в житті. Щонайменше в кожній громаді повинен існувати осередок порозуміння, якого ціль має бути узгіднювання діяльности активних польських організацій. Важна річ в ділянці суспільної праці се інтензивна і систематична

будова „людових домів" на цілім терені Сх. Галичини та спеціяльна опіка над дітьми в віці передшкільнім і шкільнім. При цій нагоді варт додати, що „людових домів" віддано до ужитку в Сх. Галичині 959, в будові є 326; з того у львівськім воєвідстві віддано до ужитку 417, в тернопільськім 394, станиславівськім 148.

Особливо важна ділянка польської експанзії, яка вимагає дуже енергійної співпраці всеї суспільности і пильної опіки всіх чинників, це господарська організація в найширшім значінні того слова. На перший плян висувається тут справа розбудови польської кооперації у Сх. Галичині. В кожнім найменшім осередку, який гуртує навіть невелике число поляків, мусить існувати в якійнебудь формі (кооператива споживачів, „кулко рільниче") станиця польської торговлі. Щоб можна було здійснити цей плян, належить відповідно скріпити фінансово вже існуючі польські гуртівні, зґл. створити їх в тих околицях, де їх дотепер нема. Зусилля під тим оглядом це одна в найважніших і найпильніших вимог польської політики у Сх. Галичині, коли вона має мати офензивний характер. Друга, таксамо важна ділянка господарської організації польського життя на полуднево-східніх землях, це „справа приватної торговлі і ремесла. В цій справі висуваються отсі пильні домагання: 1) треба зорганізувати школи торговельної підготовки, які приспішили б процес підготовки кадрів польських купців на тім терені. Особливу увагу треба присвятити тут сільській молоді; у звязку з тим конечно створити бурси для сільських хлопців і дівчат, які хочуть занятися торговлею. 2) Треба зорганізувати на велику міру власний польський гурт, який був би спертям для польських приватних крамниць. 3) Опінія домагається далі, щоб підприємства торговлі монополевими виробами були в руках передовсім польських. 4) Щоб улекшити приміщення польських крамниць там, де могли б повстати перешкоди, треба будувати торговельні доми, в яких мали би приміщення тільки польські купці й ремісники. 5) Треба творити ремісничі кооперативи, які влекшували б польському ремісникові набування матеріялу. 6) В кожній громаді повинна б повстати християнська безпроцентова кредитова каса так зорганізована, щоби пляново й доцільно виконувала своє властиво завдання, згідне з пляном польської господарської експанзії.

До типу обговорюваних тут справ належить у Сх. Галичині справа вільних фахів. Поляки творять на полудневосхідніх землях незначну меншину в адвокатурі і в лікарському світі.

Це завдання професійних самоуправ (адвокатської, лікарської і т. п.) на терені цілої Польщі, щоб на підставі совісного добору скермували з власних рядів одиниць повних енергії й суспільної ініціятиви та рівночасно найздібніших під фаховим оглядом власне на терен Сх. Галичини. Це збірне зусилля дозволить вирівнати прогалини у вільних фахах на тому терені. Польська опінія полудневосхідніх земель має право домагатися того рода співпраці суспільности з інших земель держави, які мають більше вартісного людського матеріялу. У звязку з сим в усею безоглядністю треба перестерігати того, щоб уряди, установи й підприємства державні і самоуправні та суспільні організації і т. д. користали з услуг адвокатів, лікарів, інжинірів виключно поляків. Польська опінія домагається здійснення сеї вимоги в короткій дорозі та з найвищим обуренням довідується, що в деяких міських осередках Сх. Галичини адвокати й лікарі не можуть удержатися, бо установи й уряди не хочуть користати з їх услуг! Недавно преса звідомляла про такий випадок у Дрогобичі, тепер довідуємося про подібний випадок в Бережанах, де ніякий уряд і ніяка установа не вважає вказаним користати з услуг одинокого, діяльного там адвоката поляка. Такий стан на терені полудневосхідніх земель під ніяким оглядом недопускальний. Це саме відноситься очевидно до польської суспільности, в якій повинна повстати суспільна контроля, що пятнувала б кожного поляка, який обминає польського адвоката, лікаря чи інжиніра і в цей спосіб свідомо ділає на шкоду польського стану посідання.

Ось коротко зібрані найважніші постуляти з ділянки суспільного і господарського життя у Сх. Галичині. Від здійснення їх залежить дальший розвій ситуації на тій землі. Осібну ділянку творить земельна справа. Вона вимагає окремого, обширного обговорення.

Так пише Кл. Гр. (ик?) відомий донедавна вшехпольський діяч, про походження якого свого часу писала українська преса. Він змінив табор, у якім працював, і по численних та голосних пригодах в тім таборі перейшов на лекший хліб, до преси ОЗОН-у, де й поучує поляків, як силами з цілої Польщі робити офензиву на Сх. Галичину. Отже передовсім, так учить Кл. Гр. поляків, з державних монополів не дати в торговлі нічого українцям, тільки все полякам. Крім того грішми фінансувати виключно поляків і т. д. Розуміється, пропаганди привілеїв українці не мають потреби боятися, бо всякі привілеї тільки хвилево викликують оживлення тих, що дістають привілеї, а на довшу мету ослаблюють упривілеєних. Ряд інших проєктів слід уважно переглянути, памятати про них і в цілім краю протиставити їм відповідні українські осередки, ведені чесно, чисто і запопадливо — і тоді нема потреби боятися будучности.

Політична дійсність у Польщі

Дуже поучаючу статтю З. Заремби про взаємини польських політичних сил між собою приніс „Дзєннік Людови" в ч. 50. Він пише: Шеф штабу ОЗН („Обозу Зєдноченя Народовего"), плк. Венда, влучно виказав щілковиту ізоляцію ОЗН, кажучи, що „консерватисти заохочують до спору людовців, а пресові органи промислу й фінансієри патронують опозиції соціялістів". Се дійсно дивна ситуація, в якій всі незалежні політичні струї протиставляються ОЗОН'ові. Жерело того бачить плк. Венда в інтригах „партійних штабів". Але причина того в методі творення „консолідації", яка полягає на підпорядкуванні ОЗОН'ові всіх живих сил суспільности й унятя їх в карби бюрократичного апарату монопартії. Якби се переведено в життя, то остав би тільки один рішаючий чинник: висша бюрократія. Проти того виступає одностайна опінія, яка лучить консерватистів, капіталістичних лібералів і соціялістів, бо диктатури бюрократії не може приняти ніякий чинник, що розуміє свою ролю в суспільности. Парадокс плк. Венди був би ще правдивіший, якби був сформулований так: „Проти ОЗОН'у повстала спілка праволівиці, а при ОЗОН'і лишилася тільки бюрократія". Плк. Венда каже, що та коаліція не небезпечна, бо партійні низи горнуться до ідеольогії ОЗОН, — але се можна брати хіба як вираз надії ОЗОН'у на будуче. Знаємо, що ОЗОН робить величезні зусилля, щоб запустити коріння в суспільні маси. Знаємо, що нарікається на організаційний переріст, а рівночасно штучно твориться нові організації. Все те не спирається на відзиві до людських переконань, але на адм. натиску. Наслідки того легко предвидіти на підставі досвідів ББ... Головним чинником відривання „низів" від „штабів" є начальники бюр і варстатів як було за ББ. І таксамо втягається людей обіцянками поліпшення їм долі або позискання праці. Таксамо збирається тими способами слабших одиниць, ломиться їм ідейну підставу... Та на поломаних характерах не можна збудувати ніякої тривкої організації. ОЗОН ізольований від живих струй в суспільности. Льогіка розвитку тої організації і суспільна верства, що при ній зібралася, дуже утруднює коли не унеможливляє вибір іншого шляху ніж тотально-бюрократичного. ОЗОН мусить раз і другий, подібно як при самоурядних виборах, зударитися з дійсністю, щоби зрозуміти, що вся Польща не хоче бюрократичної диктатури. Тай польська держава не може на неї згодитися, бо се довело б до знищення найміцніших звязків, які без примусу й насильства лучать горожанина з державою.

Польська преса про брошуру Панейка

„Варш. Дзєннік Нар." (нд) в ч. 48 пише: Українська пропаганда, яка не від нині працює з напруженням проти Польщі, прибрала знов на силі. Причинилися до того успіхи німецької політики, яка радо послугується етнографічною засадою. Ударемнення німецькою політикою спільної польсько-угорської границі, автономія й українізація Карпатської Руси, вкінці вишколювання українських бойівок на терені Німеччини долило оливи до огню та скріпило енергію української пропаганди. Вона перекинулася і на терен французький та провадить клеветничу кампанію проти Польщі. „Вечур Варшавскі" (пише далі „В. Дз. Н.") в кореспонденції з Парижа наводить спроби тої роботи. Вона полягає на фальшивім представлюванні французам сили руського живла в Польщі, яке та пропаганда в цілости зараховує до українців. Вони твердять, що українців у Польщі 9 (девять) міліонів душ, причім те населення — як виводить п. Панейко в місячнику „Ль' Еспрі Ентернасіональ" — ніколи не буде в стані порозумітися з поляками. Панейко пише, що східна половина Польщі від тисячі літ становить поле польсько-української боротьби та що прусський „Культуркампф" і російські переслідування се ніщо в порівнанні з польським гнетом. При тій нагоді Панейко дає поради Европі та діягнозу її недомагань по війні. Причина тих недомагань — на його думку — „Польща на виріст, Польща 32 міл. мешканців". Одиноким виходом з того була би зміна характеру польської держави, яку він бачить у перемінї Польщі в федерацію, в буферну державу між Німеччиною й... Великою Україною. Клеветнича кампанія проти Польщі і пропаганда української справи обняла у Франції ряд часописів. Крім згаданого „Ль' Еспрі Ентернасіональ" пише про ту справу в подібнім дусі „Ля Реві де Франс" і „Ля Реві Інівєрсель". Крім того раз-у-раз зустрічаємо голоси, про які багато далося б сказати, на шпальтах щоденної преси. Се свідчить про пляновану акцію, кермовану з Берліна, яка змагає до підготовки европейської опінії на приняття німецького пляну уряджения середньої та східної Европи. Та пропаганда повинна отворити очі нечисленним зрештою польським кругам, які ще баламутяться українофільством, як також французькій опінії на правдивий характер української справи та на жерела, з яких та пропаганда черпає натхнення. Так пише вшехпольська газета.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Змішання понять

„Українські Вісти" в. ч. 40 принесли під таким заголовком статтю, в якій м. ін. читаємо: „Молоденькі люди, найчастіше новоспечені матуристи або недокінчені гімназисти злу прислугу роблять своїм односельчанам, привчаючи їх до думки, що непотрібна ніяка політична організація, що політичну боротьбу можна собі вигідно вести схований за спини виділів культурно-освітніх і господарських установ. Се викликує цілковите змішання понять щодо ролі, яку в збірному житті нації мають виконувати культурно-освітні чи господарські установи і політичні організації. Така поведінка ні дрібки не причиниться до політизації нашого збірного життя по єдино-правильній лінії розбудови вшир і вглиб політичної організації! Вона закорінить в нас лише безвідповідальне політиканство й то ведене з найбільш невідповідних позицій, установ, призначених зовсім для інших цілей ніж політиканство".

„Українські вітри" над Секваною

Під таким заголовком читаємо в польській пресі, що б. царський полковник Бордеєв, який ще донедавна був в оточенні „царя на вигнанні", тепер дібрав собі гурт б. царських офіцирів і „будує українську державу" з границями по Краків і Каспійське море. Пропаганда та збігається, як пише Вацлав Будзиньський в часописі „Вечур Варшавский", з жаданнями українського представництва у варшавському соймі. В Парижі виступає також наддніпрянський „міністр закр. справ" Шульгин, б. міністр Петлюри, що спокійно жив собі під охороною польських багнетів в 1920 р., а тепер нагло відкрив, що Польщу й Европу спасла тоді „українська армія", що спинила Буденного під Замостям. (Тут слідують за те соковиті закиди Шульгинови). Поруч Шульгина забирає голос француз Альфред Мусе. В „Ля Реві де Франс" обговорює „Атляс України" Кубійовича, доцента польського університету. Пише, що в Польщі живе 9,115.000 українців!... А в „Ль' Еспрі Ентернасіональ" пише Панейко, що поляків у Польщі найбільше 14 до 16 міліонів та домагається створення з Польщі федерації... Досі мали ми тільки українську „пропаганду, зроблену в Германії", а тепер є вже й українська пропаганда, яка походить з Франції, Англії й Америки. Далі слідує зазив, щоб поляки робили контрпропаганду.

Посол Целевич, німці і словяни

Паризький щоденник „Птіт Парізієн" приніс, як пише „Век Нови" в ч. 11.340, статтю свого співробітника, в якій він описує свої враження з подорожі по Польщі і Сх. Галичині. При кінці автор наводить розмову, яку відбув у Варшаві з українським послом Целевичем. „Посол Целевич (цитуємо за „Веком Новим") заявив, що він прихильник української автономії в рамах польської державности і льояльної співпраці з польською суспільністю. Посол осудив терор як методу фальшизу і злишню з огляду на те, що існують конституційні середники, які стоять до розпорядимости українців у Польщі. Целевич з найвищим скептицизмом відніеся до німецької помочі при здійснюванні українських домагань. Бо Німеччина все буде, на думку п. Целевича, ворогом словянських народів".

Голод права

Катовицька „Польонія" навязує до експозе мін. Грабовского, який ствердив у соймі, що тепер відчувають тугу за постійністю права, і пише м. ін.: Коли отже тепер мова про конечність привернення праву властивого місця „найвисшого і суверенного місця", то треба передовсім щиро і голосно затрубіти на відворот, належить здобутися на відвагу признання, що держава в християнському розумінні не повстає на гробах одиниць, тільки складається з живих і свідомих горожан, як суспільність, що не протиставиться своїм членам, але існує для їх добра! Що не вільно ніколи утотожнювати справи держави з власною користю або з користями якоїсь групи горожан. Як висловився Лев XIII в Енцикліці „Іммортале Деї": владу слід виконувати для пожитку горожан, бо хто іншими управляє, той рядить тільки в тій ціли, щоб пильнував пожитку Річпospолитої. Не годиться в ніякому разі, щоб державна влада служила користи одного чоловіка або кількох людей, бо вона установлена для загального добра всіх. Треба здобутися на відвагу і признати, що одиниця посідає свої власні природні права від Бога-й надані, яких не мусить вирікатися для нікого. Вона має вправді обовязок причинятися до загального добра, отже обовязана до послуху державі, але держава не сміє ніколи поглотити одиницю. Щойно з хвилею привернення порядку річей будуть привернені рівночасно передумовини панування права. Щойно тоді право займе властиве собі становище, буде винесене назад на „місце найвисше і суверенне" в державі. — На жаль, п. міністр того не договорив.

Чи інтеґральний націоналізм корисний для РП.

Львівський „Дзенник Польскі" пише в 53 ч. п. з. „Супроти ідеольогічної експанзії Німеччини" м. ін.: Для Німеччини доктрина інтеґрального націоналізму дуже корисна, бо Німеччина се держава національно однородна. ...Інтеґральний націоналізм і етноґрафічна засада, примінювані в державах на схід від Німеччини, мусіли б допровадити до розсадження тих держав... З того повинні здати собі справу передовсім ті (поляки), які перестерігають польську суспільність перед германською небезпекою, а рівночасно пропагують крайний націоналістичний інтеґралізм досить ріжно формулований, нпр. в кличі: католицька держава польського народу... Тільки розсудна політика може спаралїжувати всякі змагання до анархізації Польщі під покришкою найгарніших кличів і націоналістичних доктрин, які менше або більше черпають натхнення з Німеччини.

Чи становище ППС клясове

„Роботнік" в ч. 53 пише, що шеф штабу ОЗОН-у, плк. Венда, сказав: Доки ППС не зійде з клясового становища, доти порозуміння з нею неможливе. — ППС, каже „Роботнік", все спиралася на клясі, але все займала становище державне, не клясове. Не вільно мішати клясового становища з клясовою організацією. То якраз противники ППС самі стоять на клясовім становищі і для відвернення уваги від того факту закидають ППС те, що самі роблять: видять навіть неіснуючу тріску в оці ближнього свого, а балька в своїм оці не бачать. Але сліпота, правдива або удавана, се кваліфікація конечна для організації типу ОЗОН... Ось елементарні правди, які треба все наново повторяти супроти бляги, яка опанувує публичне життя й не рахується ні з фактами, ні зі словами.

Англія і Франція признають уряд ґен. Франка

В міродайних політичних кругах твердять, що Англія і Франція вже в найблищих днях признають де факто уряд ґен. Франка. Признання де юре наступило б пізніше, коли буде зліквідований червоний мадридський уряд, та по виконанні ґен. Франком деяких вимог Англії і Франції.

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

З Карпатської України

Промислово-Торговельна Палата в Хусті.

В урядовім вістнику Карпатської України з 15 с. м. появилося повідомлення про створення Промислово-Торговельної Палати в Хусті. Діяльність Палати буде розтягатися на цілу територію Карпатської України. До часу іменування органів Палати функції буде виконувати урядовий комісар, іменований міністром господарства.

Опіка над молодю.

В Севлюші відбулося засідання краєвої опіки над молодю Карпатської України. Рішено розвинути широку харчеву акцію серед молоді, на що призначено 200.000 корон. Крім того рішено видавати часопис, якого редактором має стати Микола Мандюк. Спеціяльну увагу звернє Товариство на ремісничу молодь.

Стипендії для бідних учнів.

Дирекція державних лісів у Буштині рішила призначити 8—10 стипендій для незаможніх абсольвентів карпатоукраїнських гімназій, щоб дати їм змогу скінчити студії на лісовому виділі празької політехніки. По скінченні студій стипендисти обіймуть посади як фахівці в Карпатській Україні.

Залізнича сполука між Польщею і Карпатською Україною.

ПАТ повідомляє: Після направи ушкодженого мосту між Ворохтою і Вороненкою привернено від 19 с. м. загальний залізничий рух через Ворохту—Ясіня. Рівночасно привернено рух поїздів: мішаних чч. 3151 та 3152 між Ворохтою і Ясіням та особових: 3127 і 3128 між Ворохтою і Вороненкою. Ці поїзди курсуватимуть так: мішаний. Ворохта: відїзд 10.40, Ясіня: приїзд 12.10; Ясіня: відїзд 12.50, Ворохта: приїзд 14.04; особовий: Ворохта: відїзд 22.04, Вороненка: приїзд 22.17; Вороненка: відїзд 4.31, Ворохта: приїзд 4.40.

Отже до чого все те йде?

Орган ОЗОНу „Курер Поранни" приніс у ч. 51 полемічну статейку п. з. Здемасковані „антитоталісти". В ній пише, що внеховяки в Познані й соціялісти в Лодзі, які виграли там самоурядні вибори, зовсім не рахуються з меншістю, відкидають всякі й внески лише тому, що се внески меншости, словом, завели безоглядний партійний тоталізм і клясичний стиль монопартійного правління. І тому, пише „К. П.", наївно було б думати, що в Польщі запанувала б згода, якби привернено партійну систему: тоді розпочалася б безприкладна боротьба партійних тоталізмів, яка скоро допровадила б до еспанізації Польщі, а особливо в часі міжнародних ідеольогічних боротьб не трудно було б за чужі інтервенції. Так лише „К. П.", та не каже, як вийти з того положення.

Майбутність Франції

Французька дирекція загальної статистики оповістила дані за останній квартал 1937 р. і три перші квартали 1938 р. Показується, що упадок числа народин стає все грізніший. У перших 9 місяцях 1938 р. померло у Франції 27.365 людей більше ніж уродилося. Се рівняється кожного року програній великій битві. Річ ясна, що в такім стані Франція не всилі посвятити міліона своєї молоді на евентуальне сфорсування німецької лінії укріплень в разі війни.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ОСИП НАЗАРУК

ТЕОРІЯ БАРАНА

Про те, чому українському народові непотрібна і навіть шкідлива українська політична жіноча організація.

Ундівський посол Стефан Баран наводить 5 тверджень, які він уважає узасадненням свого клича про непотрібність і шкідливість української жіночої політичної організації під сю пору. Тих 5 „аргументів" зібрав він у трьох слідуючих реченнях:

„Дружина Кн. Ольги зайва, бо наше жіноцтво має можність належати й працювати в існуючих вже і для них доступних політичних партіях. Шкідлива ця організація з цієї причини, що до теперішнього політично-партійного розгардіяшу і хаосу вносить непотрібний новий фермент, що напевно не причиниться до оздоровлення й консолідації нашого політично-партійного життя. Ми за слабі і за вбогі на такий політичний унікат, якого не знають великі і могучі народи-держави, на екстра бабську політику, яку має вести Дружина Кн. Ольги і цей унікат як зайвий і шкідливий люксус зліквідує саме наше життя."

Розберім по порядку ті твердження дра С. Барана, які він уважає аргументами.

І. „Організація ця зайва, бо наше жіноцтво має можність належати й працювати в існуючих вже і для них (Баране, купи граматику!) доступних політичних партіях". На підставі сего аргументу були б зайвими всі окремі політ. організації також робітників, селян і т. д., бо напр. в Унді їх чейже також приняли б і далиб їм можність працювати. Консеквенції з такого твердження витягнули большевики, фашисти і нац.-соціялісти тай довели до тоталізму політичного життя та до однопартійности. І вони льогічно поступили, коли вийшли з такого заложення як Баран, а зате нема льогіки в теорії Барана, коли він виходить з того заложення, але стоїть на засаді демократичної многопартійности.

ІІ. В слідуючім реченні Барана є вже не одна дурниця, а дві — і тому треба їх окремо розчовпати.

„Шкідлива ця організація з цієї причини, пише Баран, що до теперішнього політично-партійного розгардіяшу і хаосу вносить непотрібно новий ферме нт". Се твердження особливо обильне в нонсенси. І так:

а) Організація, яка вносить новий ферме нт в розгардіяш і хаос партій, не тільки не мусить бути шкідлива, але може бути високо хосенна якраз зі становища тих, що бажали б якогось упорядкування розгардіяшу і хаосу. Кожний думаючий чоловік розглядаючи якийнебудь розгардіяш і хаос в якімнебудь краю і в якімнебудь часі, мусить прийти до переконання, що не було, нема і не буде іншого способу для упорядкування розгардіяшу і хаосу як власне внести в нього новий ферме нт. А Баран учить наш 50-міліоновий нарід, що се шкідливе.

б) Друга дурниця в першій частині сего Баранового речення сперта на неправдивім твердженні, немов би тепер в українськім політичнім житті існував політично-партійний розгардіяш і хаос. Правда виглядає якраз навпаки: ще ніколи не було у нас такого порядку в політично-партійнім житті, який панує тепер. Бо, як відомо, розгардіяш і хаос є не тоді, коли є більше число партій і навіть не тоді, коли партії між собою борються, (бо се поява природна), тільки тоді, коли партії між собою жеруться або за пустяки і неможливі до здійснення кличі, або жеруться між собою нельояльно, то значить уживаючи проти себе брехні, демагогії, недотримування ніяких зобовязань, словом деморалізуючи себе і свій нарід. Якраз такого шкідливого хаотичного стану між українськими політ. партіями тепер нема (очевидно не говоримо про підпілля, бо ніяка суспільність не має контролі над своїм підпіллям). В політ. органах наших явних партій і груп панує тепер, можна се сміло сказати, примірний спосіб поведення. Коли є яка політична дискусія, то вона ведеться тепер річево (крім розуміється одинокого зовсім нерічевого нападу Барана на політичну організацію Дружини Кн. Ольги). Тільки з еміграції доходять сюди вісти про розгардіяш і хаос, але й се виклику ють там одиниці з підпольних організацій, отже властивій поважній суспільности закиду навіть на еміграції робити тепер не можна. Відки ж в очах Барана появилися поняття „розгардіяшу та хаосу" у приложенні до українського міжпартійного політ. життя? Та хіба відти, що в нього, як каже народня приповідка, „зайшов ум за розум" — і наслідком того Баран помішав факти з минувшини з тим, що тепер є.

в) До якої міри вигладилася тепер політична думка і зединилося політичне наставлення не лише між українськими політичними партіями, але також у нутрі кожної з них, видно напр. з того, що навіть в партії Барана залагоджено літами треваюче прикре противенство між офіціяльним проводом Унда та опозицією, яка групувалася при „Ділі". Але Баран замість освітлити той будьщобудь важний політ. факт (а коли він освітлити його не годен, то бодай заінтересуватися ним), цілком мовчить про такий наявний факт. А зате плете смалені дуби про цілком неістнуючий розгардіяш і хаос між українськими політ. партіями! І представляючи те, що не істнує немов би воно істнувало, поучує наш нарід, що не треба йому політ. організації його жіноцтва, бо вона вносить „новий ферме нт" у розгардіяш і хаос...! Тимчасом хіба такого розгардіяшу і хаосу як у статті „Зайвий і шкідливий люксус" вже давно в нас не було. Се ж оден „stek głupstw". Пишу сі два слова по польськи, бо в нашій мові нема такого означення на купу дурниць, а бодай мені під сю хвилю не пригадується.

„Petitio principii!"

В другій части свого взірцево хаотичного речення др Баран у формі цілком голословного твердження і то поставленого в область будуччини приймає за доказане якраз те, що він щойно мав би доказати! І пише, що нова жіноча організація „напевно не причиниться до оздоровлення і консолідації нашого політичного і партійного життя". Навіть не причиниться, значить, навіть ніякого причинку не дасть до того, щоб наше політичне життя уздоровити — і то „напевно" так буде, каже Баран. Та чому ж напевно, Баране? Чи наше жіноцтво, половина всеї нації, аж таке до нічого, що з нього навіть причинка до хосенного діла добути не можна? І то напевно?! Баране, Баране, а відки ж така певність? Наведена дурниця мабуть найбільша з тих, які досі пописав др Баран. Бо як що є найбільше здорове в нашім національнім організмі і то під кожним оглядом найбільше здорове, то власне жіноцтво наше. Про се може переконатися кожний українець, який в любу неділю тверезими очима подивиться по церкві, до якої ходить. То головно жіноцтво держить ті найтвердші і найбільші кріпости моральної сили українського народу, в якій може мати корінь всяка інша сила. І тому таке твердження, яке робить Ба-

---

М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ 6)

Серце Поділля Бучач

За Рутського поширювалася унія з Луцька на Поділля аж до Шаргороду [17]) і вже 1626 р. в Шаргороді був уніятський священик, якого за Молчанами вбили козаки під селом Телепинці.

Отже коли 1626 р. була унія на пол. схід 300 км. від Бучача, то можна припустити, що і в Бучачі мусіли про унію чути, бо тут не так далеко був Перемишль і Луцьк, де були навіть уніятські епископи. Не маємо доказів на те, звідки пані Потоцька-Могилянка спровадила монахів до Бучача 1610 р., чи з України чи з Молдавії, хоч ще останнє правдоподібніше, але се певне, що вони були православні й остались ними до 1652 р. В часі облоги Бучача козаками 1648 р. тутейші монахи видно порозумівалися з козаками і може навіть помагали їм.

Колиж тодішній дідич Бучача Іван Потоцький вернувся з воєнного походу і дізнався про се,[18]) повний гніву і невдоволення носився з наміром ужити остріших способів проти православя. І певно був би дав відчути се й монахам. Тому вони, відчуваючи се, покинули церкву і монастир і перенеслися до монастирка в Жизномирі над Стрипою. Вони зрозуміли, що як козацтво переслідувало уніятів, проганяло їх священиків з церков (мусіли навіть втікати перед ними наші католицькі епископи як Почаповський і навіть сам митрополит Корсак), то по козацьких війнах будуть відплачуватися і православним.

На місце Василіян Потоцький спровадив 1652 р. католицьких монахів Домініканів, щоб вони викорінювали схизму. Домінікани зачали унійну працю в Бучачі від самого початку свого побуту, але все таки як монахи чужої народности і чужого обряду не могли притягнути до себе ні українців міщан, ні довколишніх селян. Були між Домініканами й такі, що добре знали тодішню українську мову, але не багато міщан привели до католицької Церкви. Чин Домініканів був на Руси-Україні віддавна: були Домінікани і в Києві і в Мурафі і в Винниці і Смотричі і в Камянці і других місточках, ще за часів князів Коріятовичів [19]) і хоч той Чин має великі заслуги, то в Бучачі не багато міг зробити для справи унії. І те святе діло зединення дозрівало в Божих намірах. Монастир Домініканів у Бучачі перетривав до р. 1739, хоч вже від 1712 р. були тут Василіяни католики. В тім 1789 р. скасував його австрійський уряд, а Василіяни остались.

---

[17]) Шаргород місто, коло 50 км. на північ від Камянця, від Бучача на полудневий схід коло 300 км. Під Шаргородом за місточком Молчани на полі в сторону с. Телепинці стоїть камінний хрест на могилі, де поховано того священика.

[18]) Той Ян Потоцький був потім брацлавським воєводою. В часі війни з Хмельницьким вже по злуці Хмельницького з Москвою під Городком на Україні дістався до неволі 1655 р. Його зловило військо Хмельницького і привело до обозу. Московські старшини глузували собі з поляків і побіду під Городком признавали собі. Потоцький хоч полонений не міг довше мовчати, але спокійно відповів, що перехвалки москалів пусті і нехай не приписують собі побіди, бо якби впору не була надійшла козацька піхота, були б побиті. З видимою радістю прислухувався тому Хмельницький зі старшиною, бо се була честь для його війська, а москалі проклинаючи Потоцького і придушуючи в собі скажений гнів, серед голосного сміху козаків скоро відійшли. Бароич, ст. 53. Ян Потоцький був опісля брацлавським воєводою.

[19]) Теодор Коріятович, князь Поділля, прийшов на Угорщину 1339, основав монастир св. Ніколая на Чернечій Горі коло Мукачева 1360 р. Ту фондацію затвердив 1458 р. король Матій Корвін.

ран, і то робить „напевно", се напевно дурниця, яку по його найдовшім житті треба буде доконче відмітити в його життєписи (бо і йому вона належиться: робив же чоловік що міг по силам ума свого).

Тай безцільне ж таке воювання з нашим політично зорганізованим жіноцтвом і як що можна сказати „напевно", то се, що Баран сеї войни з жінками не виграє. То не легко, Баране, виграти войну навіть з одною жінкою, не то з такою організацією як Дружина Княгині Ольги: се ж очевидно одна з найсильніших політ. організацій, які досі були на Галицькій Землі. І сором буде мущинам, коли та організація покажеться також найбільш виробленою, що зовсім не виключена річ.

III. Пише далі др Баран: „Ми за слабі і за вбогі на такий політ. унікат, якого не знають великі і могучі народи-держави"... Коли вже попередне Баранове речення було „смачне", то се ще смачніше. Зовсім подібно як зі стравами, які добра господиня вміє зварити, але часом не вміє подати в відповіднім порядку. Таке, розуміється мимоволі, трапилося і тут нашому знаменитому кухарові нонсенсів. Каже він, що ми заслабі і завбогі на такий виїмковий факт як українська жіноча політична організація. Отожто й є, що Баранові ані через голову не перейшло, що якраз та наша слабість і убогість викликала появу жіночої політичної організації. На се вказує вже сама причина заснування тої організації. Як кожному відомо, місцева львівська адміністрація без достаточних причин розвязала „Союз Українок", неполітичну загально-національну організацію українського жіноцтва. Що ту організацію розвязано без достаточної підстави, посвідчило мін-во внутрішних справ, яке вповроку опісля на відклик Гол. Управи „Союзу Українок" внесло рішення львівської адміністрації та дозволило реактивувати назад всі клітини того культурного товариства. Такі розвязування організацій без достаточних причин лучаються тільки там, де політичне представництво даної нації чи кляси не вспіло виробити чи радше виборoти собі відповідної позиції супроти адміністраційної влади. Се очевидно відноситься в першій мірі до Унда як найбільшої української політ. партії в краю. А до Унда належить тойже сам Баран, який пише, що ми заслабі і завбогі на те, щоб мати жіночу політичну організацію! Отже показується така суматоха в його голові:

а) Якби ми були міцніші і менше убогі, тоді ми не були б заслабі й завбогі, щоб мати жіночу політичну організацію.

б) З другої знов сторони Баран твердить, що навіть великі і міцні народи-держави не мають жіночих політичних партій, — а се противиться його власній тезі висказаній під а).

в) Баран пише, що народи, які посідають держави, не мають жіночих політ. партій. Та з того зовсім не виходить, щоб такого оригінального способу до свого політичного скріплення не ужили народи, які ще не мають держав. І чому властиво український нарід не мав би тут спробувати такого способу? Чи тому, що великі та сильні державні народи його не пробують? І де ж в тім льогіка?

г) Той же сам Баран не тільки своїм „непротивленієм злу", але навіть активно причинявся до ослаблення української політики дуже невідповідними виступами.[1]) А тепер пише, що ми заслабі, щоб мати жіночу політичну організацію, значить інакше кажучи: заслабі на спробу коректури слабости, до якої помагав доводити той же сам Баран! Який же в тім всім величавий комплекс противоріч і нонсенсів!

IV. І ще пише Баран, що ми заслабі на екстра бабську політику, яку має вести Дружина Княгині Ольги... Се речення — вершок наївности Барана. Я поминаю обиду, яку виразно видно в такім способі писання, а поминаю тому, бо наші жінки, діяльні в політичнім житті, сміло могли б на ту образу відповісти, що найбільше бабську політику вели в Унді не жінки а мущини, і між ними Степан Баран, а найбільш мужеську політику вела в Унді представниця українського жіноцтва, за що її й виключили з Унда. Се справи назагал відомі і тому над тою образою нема що довше застановлятися. Оловяна кулька того Баранованого висказу не в обиді зорганізованого жіноцтва, а в способі вислову думки Барана, з якого виходить, що політика, яку „має вести" Дружина Кн. Ольги, мусить бути достойна згірдного осуду. Таке твердження навіть про будучу діяльність Дружини Кн. Ольги свідчить — скажім делікатно — про занадто велику сміліть, яку правдивим її іменем називають інакше. Ми не знаємо, яку політику буде вести організація Дружини Кн. Ольги. І може бути, що й ми будемо колись приневолені виступити проти неї з критикою, але кидати наперед підозріння на таку організацію, що мов ніжна дитина ставить свої перші кроки на непривичнім для неї грунті і не має перед собою майже ніяких взірців, — се поступок поганий і цілком безпідставно сплетнярський.

Які закиди і побоювання направду можна видвигнути проти окремої жіночої політ. організації, а яких Баран зовсім не бачить, та про те, коли такі закиди можуть бути узасаднені, — поговоримо в слідуючих статтях.

Справлення похибки. В попередній статті про теорію Барана, в 14 ч. „Нової Зорі" на ст. 5, у шп. 1, у стрічці 8 здолу має бути пропущене словечко „тут".

[1]) Причини слабости української політики в Польщі представив я в двох моїх брошурах п.з. „Ерема кай аноніма" та „Гоги і магоги". Там я написав окрему статтю п. з. Рибалка Панас Крутьчоло. Огні поганського націоналізму (про головного ідеольога ундизму на тлі історії Унда). Та стаття оцінює деякі просто страшні публичні виступи Барана. Він тоді випирався, немов би був взагалі ідеольогом ундизму, але тепер по написанні нападу на українську жіночу політ. організацію чейже не зможе вже випиратися, що він свого рода партійний ідеольог. Чи Ундо схоче стати на те саме нерозумне становище, на яке став Баран, се вже інше питання.

Ватикан за упокій душі Папи Пія XI

В понеділок 20 с. м. кардинал Шустер, медіолянський архиепископ, відправив у базиліці св. Петра в Римі останню жалібну Службу Божу за упокій душі Папи Пія XI. Богослуження правлено при головному вівтарі. По обох боках нави заняли місця кардинали в числі 45. В окремих льожах сиділи члени дипльоматичного корпусу. По Службі Божій о. Переджуні виголосив в латинській мові промову, в якій описав життя і характеризував діяльність Пія XI. Потому кардинал Шустер в товаристві 4 кардиналів, прибраних у жалібні ризи і білі мітри, станули перед високим катафальком. На символічній домовині, прикритій золототканою матерією, спочивала папська тіяра. Перед катафальком станули: кард. Шустер, по боках кардинали Мунделяйн, Давгерті, Назаллі-Рокка і Цереймра. Кожний з кардиналів відправив при катафальку окремі молитви при звуках сикстинського хору. Богослуження мало незвичайно торжественний характер. Участь у ньому взяли великі маси вірних у глибоко побожному настрої.

Технічна підготовка конкляве.

Ватиканські інжиніри призначили в понеділок 240 робітників до технічних праць над приготуванням льокалів для конкляве. На площі св. Петра заінстальовано голосники, якими подадуть до приюдного відома вістку про вибір нового Св. Отця. З Чітта дель Ватікано урядово звідомляють, що конкляве зачнеться щойно 1. III. в пополудневих годинах. Участь у ньому возьмуть 62 кардинали.

Залізниця й летунство

Остра критика господарки міністерства лучби.

На повнім соймі референт Ягода-Жултовский критикував господарку мінва лучби, кажучи: На віднову табору треба бодай 85 міл. зл., а в буджет вложено 25. Інвестиції на залізницях вимагають 200 міл. зл., а можна їх мати хіба з підвишки товарової тарифи. Дефіцит цивільного летунства виносить 16.500.000 річно. На варшавський вузол видано вже 160 міл., а треба ще 270 міл.— В дискусії пос. Бараньский заявив, що буджет мінва лучби сего року гірший ніж минулого. — Пос. Яворский: Поважні гроші йдуть на надгороди, бо 6.300.000 зл. і викликають вони обурення, бо великі достойники черпають з них, а низші працівники ні. Напр. два високі достойники, що мали взяти участь у торжестві, дістали на купно жакетів і мельоників один 1.000 зл., другий 800 зл., а зате при залізницях в Польщі працює 58.000 людей, які не мають навіть по 100 зл. місячно. — Найостріше говорив пос. Рудніцкий. Він пригадав, що діялося на залізницях у грудні. Офіціяльно, каже, пробували виясннти се морозами. Та були ж у попередних літах морози і сніги і то більші, але залізниці функціонували взірцево. Одна з причин недомагань се персональні бюра, в яких шефами з правила емеритовані офіцири. Вони не мають ніякої фахової підготовки до служби при залізницях, а та служба то скомплікована справа. Ту службу треба знати. А шефи персональні займаються передовсім „суспільною працею" й уважають себе амбасадорами ОЗОН-у як колись ББ. Промовець не виступає засадничо проти емер. офіцирів у цив. службі, але нехай вони мають якусь практику. Таксамо мається справа з підофіцирами, яких по скороченім курсі іменують асесорами й управителями стацій! Се служба найбільш відповідальна. Велике число катастроф викликає якраз кепська орієнтація тих урядників. І є величезні страти в залізн. таборі, не кажучи вже про брак безпеки для людського життя. Від урядників львівської дирекції отримав промовець інформації в справі запомог. Коли приходять кредити, то начальники виділів, які мають по 750 зл. місячної платні і по 250 додатку, дістають по 300 — 400 зл. запомог, а урядники референдарські і служба експльоатаційна дістають одноразово на цілий рік по 15—30 зл! На Різдво начальники виділів дістають „на рибку" по 200 зл., їх заступники по 150 зл., а інші урядники ні сотика... З яких фондів? З т. зв. референтських додатків, яких референти в грудні зовсім не одержали... В часі промови пос. Рудніцкого, який домагався доходжень, незалежні посли грімко плескали, а на лавах послів ОЗОН-у панувала гробова мовчанка.

Ц. Ульріх ЗАСН. 1805 року. Годівля і склади насіння повідомляють, що вийшов з друку і висилається безплатно ГОЛОВНИЙ ЦІННИК Насіння
Централя: Warszawa, Ceglana 11.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ХУСТ

Минуле столиці Карпатської України.[1])

Південно-східна частина Карпатської України доволі багата. Про неї народній переказ каже таке: „По горам над рікою Косьою і Требушанами раз давно пасли овчарі маргу. А спека така була, що текло золото, а овчарі брали та ним і гралися. Воно текло з одної скелі".[2]) І дійсно знаходили тут золото, пробували добувати залізну руду; та найбільший скарб-золото південно-східної Карпатської України се її соляні копальні.[3]) Про них чуємо вже в римських часах.[4]) Не диво отже, що та країна була замешкала і що туди переходив „Великий Шлях" зі Спиша в Мармарощину.[5]) А на тому місці, де нині Хуст — пише Мицюк — перетиналися старинні дороги в Польщу, Семигород, Буковину і ген на Схід. Місце те, серце соляних скарбів, положене на широкій низині, окруженій горами й облитій з двох сторін ріками: від заходу Великою Рікою, а від півдня найбільшою рікою Карпатської України Тисою, було мов би сотворене на твердиню. І дійсно таким знаємо те місце в історичних часах, а саме як замок-твердиню Хуст, що стояв на сторожі соляних копалень південно-східної Карпатської України і охороняв границі Мадярщини від півночи, а потому, від XVI ст., від волохів. З замком тим звязана світла доба Хусту (від XVI до поч XVIII ст.), в якій Хуст міг, при тодішній воєнній техніці, завдяки своїому положенню відограти непослідню ролю в житті Мадярщини чи Семигороду. А життя те було доволі бурливе і своєрідне. Ось що пише визначний словацький дослідник суспільних питань Амос Коменський в р. 1659: „Про загальну безпечність доріг і спокійне володіння своїм маєтком (в Мадярщині О. П.) не можна без ганьби нічого і сказати. Бо нема ніякої безпеки; по домах і поза домами розбої і крадіжі. Ледви хто в своїх домах безпечний. Все те, як мало в якого народа".[6])

Хустський замок згадується вперше в р. 1353.[7]) Це дата на думку одних вчених будови замку, на думку других віднови його. Бо правдоподібно замок Хуст існував уже перед 1353 р. Прихильники сеї концепції звязують повстання хустського замку з часами мадярського короля Володислава I Святого (1077 — 1095), що в 1090 р. закріплював свої кордони, будуючи цілу низку замків.[8]) Біля замку повстала оселя Хуст, якої людність в небезпеці скривалася за його мурами.[9]) Оселя та разом з Вишковом, Тячевом і Довгимполем дістала була в р. 1329 німецьке право, в звязку з кольонізацією тих околиць саксонцями.[10]) Та німецька кольонізація тих околиць не вдержалася. Німецькі кольоністи або переходили в більші осередки як добрі ремісники, або гинули від пошестей мору чи холєри, що тут саме тоді запанували. Їх місце заняли українці і привернули український характер Хусту.[11]) Щодо самої назви „Хуст", то вона українська. Професор Йосиф Поп виводить її від українського слова „густе": бо околиці пізнішого Хусту вкривали такі густі ліси, що і в день годі було вирватися з лісової темряви.[12])

Замок Хуст з оселею й околицями належав спершу до угоцького комітату, опісля по створенні мармарошського комітату увійшов у його склад.[13]) Становив він королівщину, до якої належали всі мармарошські соляні копальні як „апперцінєнціонес". Ті соляні копальні були під коморою короля і становили королівський монополь. Сіль по копальнях добувала місцева людність, головно німці, виходці з союзу пятьох міст, який творили такі міста: Хуст, Тячів, Сигіт, Довгополе і Вишків. Союз пятьох міст тішився окремими вольностями. Члени його не платили ніяких податків панам замку, а просто королеві. Мали теж своєрідне право азилю і т. д. Їх положення регулював наказ короля Володислава II з 28. IV. 1498 р.[14])

В р. 1392 король Жигмонт Люксембурзький надав замок Хуст волоському родові Драгівців. Рід сей походив від молдавських воєводичів Балка і Драги, яким король Карло Роберт (1307—1342) дарував цілу низку осель в Мармарощині. Балк скоро помер і весь маєток дістався Драгові, що називав себе „воєводою та ішпаном (-жупаном) мармарошським", а якийсь час і „угоцьким". Був се чоловік з вдачею авантюрника, що в своїому змаганні багатіти не числився з нічим. Та король Жигмонт (1387 — 1437) побоюючись надмірного зросту роду Драги почав відбирати Драгівцям волости та передавати їх родові Перені́в. Ображений тим Драга взяв участь у змові мармарошського панства проти короля. Та змова не вдалася: Жигмонт переміг заговірників і відібрав у Драги ішпанат, який дав Хведорові Коріятовичеві, опісля Перені́еві. По смерти Драги Жигмонт відібрав у його наслідників м. ін. замок Хуст із приналежностями та віддав його під королівську комору. Ображені тим Драгівці перенеслися в Сукморщину.[15])

Та інколи хустська королівщина опинювалася в приватних руках. І так в р. 1511 перебрав як заставу хустський замок з соляними копальнями один зі згадуваних Перені́в, угоцький ішпан Гаврило, за 20.000 зол., і повернув його королівському скарбові аж в р. 1518. В р. 1522 дістала Хуст як віно Ганна, сестра цісаря Карла V. (Мицюк, I. 184).

Часи XVI — поч. XVIII ст., особливо бурливі в житті Мадярщини, витиснули своє тавро і на Хустові. Завдяки своїому положенню хустський замок був одним з головних огнищ подій. Одною з перших подій, що далася в знаки і Хустові, було т. зв. „повстання куріців". Починаючи з 1514 р. організовано в Мадярщині хрестовий похід на Туреччину. В ряди зголосилися маси селянства, дрібної шляхти і міщан, словом, всі кляси крім магнатів. Провід над новими хрестоносцями обняв Юрко Дожа, який замість провадити їх на Турків, кинув гасло походу „на панів". Счинилося велике хлопське постання, знане як „повстання куріців" (від латинського слова „крукс"-хрест). Магнати сховалися в хустськім замку,[16]) який своїми мурами давав запоруку безпеки. Незабаром взявся успокоювати „куріців" Іван Заполья, що разом з Гаврилом Перені́ем і другими панами розбив повстанців і увільнив Хуст, який „куріци" намагалися здобути. За участь у повстанні наказав Заполья платити два роки грошеву кару отсим містам: Хустові, Пряшеві, Ужгородові, Мукачевові, Вишкові, Тячеві, Довгополю і Бардієву. (Мицюк, I, 103-4).

В чотири роки по могацькім погромі дістався в р. 1530 хустський замок з соляними копальнями Томі Нядоші'ю. Нядоші не жив у Хусті, тільки мав там свого начальника замку на імя Каваші. Сей разом з начальником мукачівського замку розбивав і грабив без милосердя всі три сумежні комітати. Коли Нядоші дізнався про те, заборонив Каваші'еві грабувати. Та Каваші не слухав його, кажучи, що потребує грошей на удержування хустського замку. В р. 1536 Каваші із другим таким як він сам типом, Банфі Больніжаром, напав на місто Сукмар, запалив його та почав грабувати. Дізнавшися про те, король Фердинанд вислав сейчас військо, що переслідувало Каваші'я аж до Хусту, де Каваші замкнувся. Там довго облягали його, аж в р. 1546 Фердинанд вислав Андрея Баторія, який по завзятій облозі здобув замок. І хоч зліквідовано банду Каваші'я, багато людей вимерло з морової зарази, що саме вибухла була в замку за облоги.[17]) Добутий хустський замок перебирав король Фердинанд. Та незабаром в р. 1554 напали на Хуст війська королеви Ізабелі, вдови по мадярському королеві й суперникові Фердинанда, Іванові Заполь'ї (1526 — 1540). При турецькій допомозі війська Ізабелі здобули Хуст в 1557 р. Тоді Фердинанд почав торговельну блєокаду Хусту: не допускав до збуту соли з Хусту, а в свої краї спроваджував сіль зза кордону. Та блєокада і не надто прихильне панування турків, що в рр. 1561 — 1562 заняли Хуст, довели населення до піддання Фердинандові. І в р. 1563 Фердинанд знову став паном Хусту з його копалинами.[18])

В р. 1603 Хуст з копальнями дістав Юрій Башті, опісля в рр. 1605—1606 володів ними семигородський князь Степан Бочкай († 1606), а по його смерти купив собі Хуст за 90.000 зл. магнат з Гуменного Баллінт Другет. По смерти Баллінта Другета дістав Хуст за 50.000 зл. семигородський князь Гаврило Бетлен (1613—1629), що передав його своєму братові Ст. Бетленові.[19]) (К. б.).

Омелян Пріцак.

Джерела і примітки.

[1]) Про Хуст появилася тепер популярна стаття д-ра Василя Пачовського в 12 ч. (за грудень) львівського журналу „Життя і Знання" за 1938 р. п. н.: Густ. (Ст. 363—365).

[2]) Народні оповідання про давнину. Зібрав Корнило Заклинський. 1925. Ст. 71.

[3]) Preisig, E.: Geschichte des Mármaroser Bergbaues. „Österreich. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen". Відень, 1887; — Korabinsky, J. M.: Geogr.-historisch. u. Produkten-Lexikon von Ungarn... Пресбург, 1786; — Marmaros. Gespanschaft, Відень, 1821, ст. 373. Поріви. Проф. Олександер Мицюк: Нариси з соціяльно-господарської історії б. Угорської нині Підкарпатської Руси. Том II. Прага 1938, ст. 278—279.

[4]) Мицюк: ibid. Том I. Ужгород. 1936, ст. 10—11; — Chaloupecký, V.: Dvě studie k dějinám Podkarpatska. „Sbornik filos. fak. univ. Komenského v Bratislave". 1925, ст. 148.

[5]) Шлях цей знаний в XII ст. як „Magna Via". Про те: Мицюк: ibid., ст. 184.

[6]) Komenský, Jan, A.: Štěsti národa. Переклад з оригіналу латинського виданого у 1659 р. у виданні „Svět. knihovna". Братислава, 1901, ст. 23. Подібно стверджує і дослідник тієї доби мадярської історії Чаплович. Він каже: „Одним словом, всяка певність життя і власности була знищена і не видно було кінця тій сумній ситуації". Дивн: Csaplovics, Joh.: Ungarn's Vorzeit und Gegenwart. Відень, 1830, ст. 33—34.

[7]) Мицюк, op. cit. Том I, ст. 34.

[8]) Прихильниками вчасного повстання хустського замку: Юрій Прай, І. Бідерман і останньо проф. Є. Перфецький. Тої думки і В. Пачовський в своїм популярнім нарисі історії Хусту. Дивн: Annales Regum Hungariae ab anno Christi 1516 ad annum 1564 deducti ac maximam partem ex scriptoribus coaevis, diplomatibus, tabulis publicis, et id genus litterariis instrumentis congesti opera et studio Geörgii Pray Societatis Jesu Sacerdotis. Pars V. Complectens res gestas ab Ludovico II ad Maximilianum II. Vindobonae, 1770, ст. 519; — Die ungarischen Ruthenen, ihr Wohngebiet, ihr Erwerb und ihre Geschichte. Von

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з брацтв)
згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**
Інформації
ПРОМ-БАНК
Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

Herm. Ign. Bidermann. Zweiter (historischer) Theil. Інсбрук, 1867, ст. 56: — Perfeckij, Eugen, Dr.: Sociálne-hospodářske pomery Podkarpatske Rusi ve sloleti XIII—XV. Братислава, 1924, ст. 111; — Пачовський: Густ. „Життя і Знання". 1938, XII, Львів, ст. 363. Противний погляд, а радше застереження має акад. М. Грушевський в своїй „Історії України-Руси", том II, 2 в., Львів 1905, ст. 504.

[9]) Мицюк, ibid., том I, ст. 34.

[10]) Король Карло Роберт (1307—1342) надав грамоту в р. 1329, в якій таке постановляє: „Eapropter ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire: quod nos considerantes fidelitates hospitum nostrorum, fidelium de Marmarusio, Saxonum et Hungarorum, videlicet in villis Visk, Huszt, Fecsö, et Hoszümezö, specialiter pro eo, quod terra Marmarusiensis infertilis, laboriosa et granis ad residendum fore dignoscitur, omnes libertates, quibus cives seu hospites de Szeuleus gaudent et fruuntur, euisdem de regia benegnitate duximus concedendas, his specialiter declaratis et expressis". Тут подаються вольности в 17-ти точках з яких найважніша остання точка: „item quia ipsa terra Marmarusiensis multum sterilis esse dicitur, ut est praedictum, pro persolutione Akonum, frugum, decimarum, parcorum, et oblationibus munerum, alias praesentare et offerre consuetorum, propter carentiam annonae, ipsos prius reddidimus liberos et pariter expeditur". Текст подаю з видання: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civillis. Studio et opera Georgii Fejér bibliothecarii regii. Tomi VIII. Volumen III, Ab anno Christi 1326—1334. Budae, 1832, ст. 353 і 355.

[11]) Порівн. цит. працю Мицюка, том I, ст. 66—67 і Бідермана: том II, ст. 75.

[12]) Pop Józef: Adalékok Mármaros törtenetéhez. Сигіт (без подання року). Ту опінію стрічаємо вже у Прая: Pray op. cit., ст. 519. Місцевий переказ подає, що назва пішла від якогось Хуста (Заклинський: op. cit., стор. 41). Та акад. Михайло Возняк, що останньо занявся дослідом походження назви Хуст, теж ствердив, що „Хуст має назву від прикметника „густий". Пор.: Михайко Возняк: Назва Карпатської України. „Новий Час". 1938, ч. 283, Львів з 19 грудня.

[13]) Perfeckij: ibid. ст. 111.

[14]) Мицюк: op. cit. Том I, ст. 183—185.

[15]) Та історія описана в таких працях: Petrovay: A mármarosi oláhok, ст. 621; — Pop: op. cit. ст. 35—36. Подає її і проф. Мицюк: op. cit. Т. I, стр. 47—48.

[16]) Паном хустського замку в першій половині мав би бути якийсь мадяр, латинник Явал. Мицюк: ibid. ст. 59.

[17]) Pop: op. cit. ст. 65—66.

[18]) Pray: op. cit. 520 seq.; — Мицюк: op. cit. Том II, стр. 16 і 279.

[19]) В праці проф. Мицюка (ibid. ст. 74) помилково замість Гаврило Бетлен подано Гаврило Баторій.

[20]) Pop.: op. cit. ст. 183 і 291—292.

Нові видання

О. Василь Сивак: **Між молотом і ковалом.** Спомини воєнно-полоненого (1918—1920). Том II. Жовква, рік 1938. Накладом автора. Стор. 138. Формат: 17×12,2 цм.

О. Іван Ісаїв: **Кілька споминів про Ліски.** Львів 1938. Ст. 24. Формат 18×13.

Святослав Гординський: **Вітер над полями.** Поеми. 1935—1938. Львів 1938. Ст. 46. Формат: 17×12.5 цм.

Антін Чекмановський: **Віки пливуть над Києвом.** Видавництво „Батьківщина". 1938. Ст. 208. Формат: 18×13 центиметрів.

Евген Мацелюх: **Тернистий шлях.** Повість з переслідування Церкви в Мексику. Видавництво „Українська Книжка" ч. 4. З печатні ОО. Василіян у Жовкві. Ст. 88. Формат: 17.5×12.2 цм. Ціна 95 гр.

Михайло Романишин: **Занедбана земля,** повість з передмовою Л. Нигрицького. „Українська Бібліотека", ч. 72. Львів 1938. Видавець Іван Тиктор. Сторін 126, формат 12.5 × 17.3 цм.

„Рідна Мова". Зміст 2 (74)-го числа: Д-р Ю. Липа: Велетенське завдання, св. Письмо рідною мовою. І. Огієнко: Ритмічність мови св. Письма. М-р В. Решетуха: Ідея чи форма? І. Огієнко: Безприсудкові речення. С. Черкасенко: Герць. Проф. д-р М. Кордуба: Що кажуть назви осель. І. Огієнко: Український літературний наголос, для Карпатської України. Кукіль у житі. Як писати назви урядових і т. п. інституцій. Денник літературного критика, нові видання. „Рідна Мова" в Карпатській Україні. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, ул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник I (без 1-3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З приводу смерти Папи Пія XI ВПреосв. Митрополит Андрей видав Пастирський Лист з датою 12 с. м. Пастирський Лист обширний, бо займає 7 сторін друку формату 8-ки. В Листі поданий широкий огляд діяльности і заслуг покійного Папи, зокрема його заслуги для справи єдинення Церков; крім того насвітлена справа лятеранського пакту і Католицької Акції. При кінці Листа Митрополит взиває до молитов за душу Пія XI і поручає, щоб у всіх церквах, матірних і дочерних, усі душпастирі відправили торжественне богослуження з панахидою. Крім того парохи мають зарядити, щоб у всі дзвони дзвонили 3 рази вдень три дні найменше чверть години за кожнім разом; аж до вибору нового Папи всі священики при всіх богослуженнях мають додавати до ектенії візвання за призвання помочі Святого Духа в наміренні, щоб Бог благословив зібрання Кардиналів, т. зв. конкляв, який зберється 1 березня; аж до вибору нового Папи священики мають опустити в ектеніях молитви за Папу, заступаючи їх молитвою за Кардинальську Колегію. В неділю після вибору Папи в усіх церквах по торжественній Службі Божій священики відспівають благодарственну пісню „Тебе Бога хвалим", проголосять народові вислід вибору й відтоді зачнуть в ектеніях споминати імя нового Римського Архиєрея.

Польське греко-католицьке єпископство? „Діло" в ч. 40 принесло таку вістку: „В Варшаві запала постанова реалізації окремої, греко-католицької, епископської катедри для поляків греко-католиків. Епископом має стати поляк, хоч як кандидата називають тут теж о. Ількова. Фіналізація розмов Варшави з Римом на цю тему буде довершена при нагоді пертрактацій над справою персональної обсади польської амбасади при Ватикані".

Виленське городське староство не дало дозволу на відбуття ювілейного свята 950-ліття хрещення Руси-України. Відклик до виленського воєводи нічого не поміг і тому православні кола, які займалися підготовкою ювілейного свята, зробили відклик до Найвисшого Адміністраційного Трибуналу. Справа тягнеться вже кілька місяців.

Католицький теольогічний факультет в Оломунці уладив „День Католицького Сходу". На святочній академії з того приводу був Преосв. Няраді, який виголосив привіт і згадав про свою останню авдієнцію у покійного Папи, що заіменував його на теперішнє місце Апостольського Адміністратора. При кінці своєї промови Преосв. Няраді подякував архиепископові Оломунця за те, що приняв карпатоукраїнських богословів по занятті Ужгороду мадярами. (За карпатоукраїнською пресою).

Закриття виділу католицької теольогії на університеті в Мінхені. Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє: Німецький міністр виховання Руст в порозумінні з міністром для церковних справ Керлем зарядив закриття виділу католицької богословії в мінхенському університеті. Причиною закриття виділу богословя був спротив мінхенського архиепископа кардинала Фавльгабера проти іменування проф. Баріона на катедру канонічного права в тім університеті. Після постанов конкордату іменування повинно було бути предложене до апробати мінхенському архиепископові. Сей припис занедбано, тому архиепископ приказав питомцям богословського виділу здержатися від участи в викладах проф. Баріона. Закриття виділу се відповідь міністра освіти на сей розпорядок архиепископа.

Міська рада Сарагосси (Еспанія) подарувала Барцельоні, столиці Каталонії, копію чудесного образу Матери Божої з м. Піляр. Копію посвятив архиепископ Сарагосси.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЯК РОЗУМІЮТЬ „ПОЛЬСЬКУ УНІЮ". ІКЦ в ч. 55 приніс знов замітку в справі „польської унії". В ній каже, що „василіянські монастирі повинні бути виповнені монахами, які признавалися б до польськости". Інакше радить „попросту" забрати ОО. Василіянам фундації, „щоб воля фундаторів була ушанована"... Проєктодавець мав ще настільки стиду, що „підписався" не своїм іменем, а одною маленькою буквою „п". Значить, він іще не належить до найгірших, коли має стидливість.

ДО ХУСТУ приїхав з Праги 22. II. ген. Прхаля, який перебував від двох тижнів у Празі та вів там переговори з центральним урядом у справі карпатоукраїнського буджету. ЧТК не подавала у своїм комунікаті титулу „міністра", тільки обмежилася до титулу „армійний генерал".

ПРЕЛІМІНАР БУДЖЕТУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ передбачує видатків 310½ міліонів корон, а доходів тільки 65 міл. корон. 60 проц. видатків буджету йде на удержання урядовців, в тім на удержання 6.000 урядовців чехів, евакуованих з земель відступлених Мадярщині. Чому така початкуюча гірська держава має утримувати 6.000 чехів з багатої Чехії, не сказано.

У ЛЬВОВІ поліція увязнила видавця видавництва „Батьківщина" Василя Крохмалюка. Причина увязнення невідома.

В СТАНИСЛАВОВІ поліція перевела ревізію в філії Просвіти й увязнили секретаря філії м-ра Кушніра та його заступника студ. Мих. Рогатинського.

У КРАКОВІ власти сконфіскували протиукраїнську резолюцію, яку відчитали на зборах польської академічної молоді і яку напечатав часопис „Вшехполяк". („В. Дз. Нар.", ч. 51).

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА звідомляє, що Москва знов розпочала вивозити масово українське населення в Сибір. На місце насилає московських селян на Україну.

В ЧЕХІЇ заборонено продавати т. зв. кошерне мясо.

ІНЖ. ДОБОШИНЬСКИЙ відмовився взяти діяльну участь в політичній праці „Стронніцтва Народового". Зате хоче використати свою відпустку на поратування здоровля і на викінчення літературних праць, що їх зачав у вязниці. Легітимацію партії н. д. зміпив на нову, заплативши вкладки.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило вислати до Лібії ще 30.000 жовнірів.

ГЕН. ФРАНКО виконує функції голови держави, начальнього вождя і преміера. Тепер задумує зречися уряду преміера, який має обняти Серрано Сунер, один з найдіяльніших членів есп. Фалянги і приятель Йозе Антонія Прімо де Рівери.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕРВОНОЇ ЕСПАНІЇ Азаня візвав з Парижа червоне еспанське правительство, щоб старалося закінчити війну на кращих умовах, і заявив, що він уступить, коли ген. Франко запевнив би що не буде переслідувати сторонників правительства Азані.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеда.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

НОВИНКИ

Відчити про Україну. У віденській „Ураніі" відбувся відчит відомого німецького публіциста дра П. Рорбаха про українську справу. Передтим у салі віденського „Німецького Клюбу" проф. Кох виголосив відчит про Карпатську Україну.

Карпатська Україна візьме участь у сьогорічній весняній виставі в Липську. Вона виставить зразки українського народнього мистецтва.

Гр.-катол. пароха Впр. о. Іллю Лабія з Отинії засудив суддя Стшембош у Станиславові „за рущене назвіск польскіх" на 7 місяців услівної вязниці.

В тернопільськім воєвідстві примусовому викупові підлягають отсі нерухомости: борщівський і заліщицький повіт: 400 га з нерухомости Звенигород, Трубчин, Угринівці і Ставки, власність Кінельмана і Лібентріта; 305 га з нерухом. Новосілка Костюкова. Брідський повіт: 234 га з нерухом. Суховоля і Підкамінь, вл. Симіньского. Каменецький повіт: 265 га з нерухом. Добротвір—Стриганка і Мазірна н. Рудном, вл. Вайсглясів. Копичинецький повіт: 215 га з нерухом. Яблонів—Рудки, М. Мушиньского. Радехівський повіт: 470 га з нерух. Стоянів з Чорковатичем і Романівкою; 610 га з нерух. Миколаїв і Стерківці. Скалатський повіт: 518 га з нерух. Іванівка і Зарубинці, вл. Піниньского. Тернопільський повіт: 260 га з нерух. Ходачків Малий Марії Гавґвіц; 120 га з нерух. Висиківці Ротштайна. Збаразький повіт: 180 га з нерух. Лубянки Вижні і Нижні, вл. Сетальової. „Час" уже наперед кричить, що ті ґрунти дістануться в українські руки...

До Берези Картузької вислали з Богородиці, пов. Грубешів, українців Миколу Никифорука й Олександра Самохваленка.

Скарбовий уряд у Львові оголосив ліцитацію збірки зброї й ловецьких трофеїв ґрафа Дрогойовского, щоб покрити кошти скарбових належностей. Ґраф Дрогойовский це відомий діяч з партії людовців.

Нову електричну лінію викінчено на відтинку Замость—Ярославець.

„Посланєц Недзельни", катол. орґан для архидіецезії вроцлавської, перестав виходити, бо кс. Рохові Шейци відобрала німецька влада право виконувати фах редактора, а иншому священикові не уділено того права. В січні зліквідовано також у Вроцлаві орґан „Глос св. Францішка, видаваний ОО. Францішканами.

Окружний суд в Катовицях ухилив конфіскату формулярів петиції до президента РП в справі амнестії для Вітоса і товаришів.

В буджетовім році 1939/40 всі державні підприємства мають вплатити до скарбу Польщі понад 105 міл. зл., з того 61 міл. державні ліси.

Мін-во внутрішніх справ у Польщі відібрало дебіт німецькому часописові в Ґданську „Данцігер Форпостен".

Гумор. — В СССР. — В Москві увязнили пятьох астрономів. — За що? — Бо хотіли дивитися висше як Сталін.

Гумор. — Сторож до вязня: Ви нині викупаєтеся. — Адже в присуді ніщо про се не говорилося.

В Ґданську на одній з каварень німецькі студенти вивісили напис: „Гунден унд Полєн Студентен іст Цутріт ферботен". („Псам і студентам полякам вступ заборонений"). ІКЦ пятнує се.

Ґрупа професорів і студентів інституту чужих мов у Москві оголосила в „Ізвестіях" протест проти ексмісії з дотеперішнього льокалю та проти викинення урядження інституту на брук. 2.000 студентів утратило помешкання. Льокаль інституту заняв один з шістьох новостворених комісаріятів.

Німецька „Люфтганза" заключила договір з японськими воздушними лініями, який передбачує правильну воздушну комунікацію між Берліном і Токіем.

В Німеччині розвязано всі відділи ІМК-и, відомої організації протестантської молоді, фундованої американцями.

У Відні помер відомий композитор Фр. Шмідт, автор опери „Нотр Дам" і ряду симфонічних творів.

Рада м. Стамбулу ухвалила, що всі доми в місті мають бути помальовані на сіро. Ся постанова стоїть у звязку з воздушною обороною держави.

Спорт. Змагання ФІС-у (Міжнародного Лещетарського Союзу), які відбулися в Закопаному в днях 10—19 с. м., виказали величезну перевагу німців (перше місце з загальному точкуванні та шість перших місць в дружиновому точкуванні). Дальшими місцями і перемогами поділилися норвежці, фінляндці, шведи, італійці. — В розгривках за мистецтво Б кляси в боксі Україна (Львів) здобула титул мистця своєї ґрупи й тимсамим перейшла до вищої кляси (А). В останньому бокс. метчу з Чорними Україна виграла фактично в.-о. 16 : 0, в товариській стрічі з першою дружиною Чорних здобула тільки ремі 8 : 8.

Жертви. Впр. о. Михайло Божак в Уторопах, п. Яблонів к. Коломиї: зол. 2.50 на катол. пресу.

Гумор. — Я заскаржив його до суду. — Та за що? — Назвав мене ідіотом. — Еее, та ж я те саме нераз тобі кажу. — То щось инше. Ти знаєш мене від дитини.

Гумор. — Психольог. — Я позичаю ґроші тільки в песимістів. — Чому? — Бо песиміст ніколи не сподіється, що я віддам ґроші.

Зима се час, коли відновляється передплату ґазети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Володимир Вергун,** ґр.-кат. парох Красноілі, пов. Косів, упокоївся в Бозі 20 с. м. в 54 році життя. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АТЛЯНТИК: Невільниця Шанґаю.
МУЗА: Чотири дочки.
ПАКС: Олімпіяда І і ІІ часть разом.
СТИЛЕВЕ: Алібі й ревія.

ШЕВСЬКІ МАЙСТРИ І ЧЕЛЯДНИКИ!

Ваші турботи скінчилися, бо появився

ПОВНИЙ КУРС ШЕВСЬКОГО КРОЮ

на підставі якого **кожний шевський майстер і челядник** зможе **конкурувати з найкращим краєчем.**

Підручник писаний так **приступно,** а рисунки такі **ясні, що для шевців відпадає потреба курсів.**

Підручник написав Яр. Булка при помочі схм. Студитів Єротея Дубика.

Ціна 10 зл., з почтовою пересилкою 10,50 зл., за післяплатою 11,50 зл. Висилає В-во „БАТЬКІВЩИНА", Львів, Чарнецького ч. 8/І.

22—1—5.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хр.Бібл.Народ.Дому.-

Lwów, czwartek, 2 marca 1939. № 16 (1216)
Львів, четвер, 2 березня 1939. ч. 16 (1216)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ПЕРШИЙ СОЙМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Буде скликаний між 6 і 9 березня с. р.

Сегодня 2. III. 1939 мав розпочати в Хусті свої наради перший сойм Карпатської України. „Фелькішер Беобахтер" пише, що сойм поставив собі отсі завдання: 1) Забезпечити самостійність Карпатської України в рамах федеративної республики. 2) Офіційно затвердити назву „Карпатська Україна". 3) Перевести реформу земельну і лісової господарки. 4) Вихіснувати природні багацтва краю. 5) Розвинути лісовий промисл так, щоби в ньому дати працю якнайбільшій скількости населення. 6) Звязати Карпатську Україну з зовнішним світом, м. ін. уможливляючи якнайбільший наплив туристів. 7) Урегулювати ріки. 8) Розбудувати освітні та господарські установи. 9) Забезпечити бідні верстви населення перед недостатком (зокрема старих і калік) при помочі суспільних обезпечень. 10) Установити справедливу податкову систему.

Перше засідання.

В дні першого засідання карпатоукраїнського сойму відбудуться святочні Богослуження, які відправлять епископи греко-католицький і православний. На Богослуженнях будуть приявні посли сойму і гості. Перше засідання сойму Карп. України матиме такий денний порядок: 1) відкриття; 2) присяга послів на руки премієра о. д-ра А. Волошина; 3) вибір председника сойму і його промова; 4) вибір президії і комісій; 5) закриття. До салі засідань будуть допущені запрошені гості і журналісти. Хуст прибере святочний вигляд.

Конкляве буде сфільмоване

(ПАТ). За дозволом губернатора Чітта дель Ватікано торжества в конкляве будуть сфільмовані. Той фільм викликає величезне зацікавлення, бо се перший раз в історії можна буде побачити, де і як вибирають папу. Вчера запльомбовано вже вікна оловяними печатками з надписом „Конкляве 1939" і перерізано всі телефонічні получення з тою частю Ватикану, де вибирають папу.

Протинімецькі демонстрації в цілій Польщі.

У Варшаві на політехніці відбулося загально-студентське віче при участи 5.000 студентів, професорів і ректорів усіх високих шкіл у Варшаві. На вічу промовляв представник польських студентів з Ґданська. Бесідники домагалися усунення з польських високих шкіл всіх студентів німців, розвязання всіх німецьких організацій у Польщі, зредукування німецьких шкіл у Польщі до числа польських шкіл у Німеччині і т. д. По вічу кілька тисяч польських студентів рушило в напрямі до німецької амбасади. Прийшло до бійок з поліцією, яка вкінці розігнала похід. Також у Львові було студентське віче в справі положення поляків у Ґданську. Поліція розігнала похід, тільки група польських студентів демонструвала недалеко новоутвореного німецького консуляту при вул. Оссолінських. Але й тих поліція розігнала. Протинімецькі демонстрації польських студентів були також в Познані, Кракові і Вильні.

Українці на Буковині й Бесарабії домагаються своїх прав.

Окрема делеґація релігійно-освітних і культурних установ Буковини й Бесарабії передала ромунському королівському намісникові в Чернівцях п. Фльондорові меморіял з домаганнями українців тих країв. У склад делеґації входили представник греко-катол. Церкви, делеґати православної Церкви, „Народного Дому", »Української Бесіди«, „Української Школи" та два представники української преси. Зміст меморіялу не оповіщено.

Італійський міністр у Варшаві.

Від суботи 25. II. до втірка 28. II. с. р. був у Варшаві зять Муссолінія, італійський міністр закордонних справ, гр. Ґалеаццо Чіяно з офіціяльною ревізитою. Він прибув з жінкою Еддою і багатьома італійськими достойниками та журналістами. Приїхав також польський амбасадор при Квіриналі ген. Венява Длуґошевский. Мін. Чіяно відбув наради з провідними державними мужами Польщі. Німецька преса пише, що розмови мін. Чіяна з мін. Беком відносилися в першу чергу до справи поділу сирівців і справи еміґрації.

Міністри на зїзді евангеликів у Варшаві.

ПАТ звідомляє: В неділю веч. в салі міської ради відбулася торжественна академія на честь евангеликів-поляків, що життя своє віддали в боротьбі за свободу і за велику Польщу. Коротку промову виголосив на тій академії мін. Сьвентославский, складаючи поклін всім тим евангеликам-полякам, що причинилися до утримання польськости на Заользанськім Шлеську. Крім мін. С. були на тій академії ще мін. Ульрих і ген. Ґурецький.

Що японці роблять на Гайнані?

З Шанґгаю доносять: Китайський комунікат звідомляє, що японці сейчас розпочали в занятих ними частях острова Гайнан значні фортифікаційні роботи. Змобілізували населення до будови летовищ. В Гай-Ков розпочали поглиблювати пристань для більших военних суден. Японські колюмни військ, висаджені в полудневій части острова, пішли в напрямі на Ай-Тсіян. Правдоподібно зроблять там ще одну пристань для підводних суден. Китайські відділи, які становили залогу Гайнану, під проводом ген. Ванґа перейшли до партизантки. Сприяють тому умовини терену. (Про Гайнан гл. передовицю в сім числі).

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Два острови

Живемо в епосі співзалежности явищ.

Міжнародним справам треба тепер присвячувати багато уваги. Се й робить преса всіх народів, бо здає собі справу з того, що про долю кожного з них може вирішити подія, яка сталася десь далеко, навіть на якімсь острові. Якраз недавно сталися важні події на двох островах, дуже далеких від себе, а мимо того події, що на них сталися, зближені до себе і навіть співзалежні від себе. Найбільший столичний орган польської преси так описує ті цікаві події у звязку з тим, чого всі побоюються або очікують з дрожанням серця: Чи „то" зачнеться на заході чи на сході? Се питання журить тепер всіх і трохи не щодня. Та в дійсности воно не таке суттеве, як здається, бо денебудь „воно" зачнеться, то скоро дійде всюди. Отже на тлі того питання заняття острова Гайнан японцями вбило людям новий клин в голови: бо ануж „воно" зачнеться аж на Далекому Сході? А зрештою: чи „воно" вже не зачалося? Адже на заході Европи (по абісинсько-середземноморськім замотанні зперед трьох літ) вже два і пів року без перерви триває еспанська заверюха з далеким і дуже чутким кругом впливів. В середній Европі після потрясень, які проковтнули Австрію й пошарпали Чехословаччину, не вистигла лява вулькану, чинна в тих сторонах. А на Далекому Сході манджурська увертюра зперед сімох літ, вже добре видна у своїх розмірах, розвинулася від 1½ року у величезне военне підприємство Японії в Китаю, якого поступів і наслідків ні на хвилю не спускають з очей найбільші держави світа. Довкола гримить і вже паде струями зливний дощ, а люди все ще говорять: „Заноситься на тучу". До такого трохи розсіяного способу думання спонукує людей бажання злагоджувати явища, примикати очі, не допускати до себе думки про найгірше: бо ануж „воно" перейде або вітер відвернеться... Так світ відволікає устійнення свідомости, що вже щось діється. Але вже ніхто не дурить себе, бо всі горячково зброяться на тяжкі переходи. А чуйність аж дріжить, така напнята, — хоч люди мають нахил до віри, що лучше не бачити небезпеки, бо тоді вона менше грізна... Отже день 9 лютого 1939 р. вирив на тій чуткій плиті дві назви: Мінорка і Гайнан. Сей день запамятаємо собі як день двох островів. Мінорка, вилонюючись з глибини моря, вибрала собі дуже цікаве місце: якраз на шляху між Марсилією й Тунісом та між Альжиром і Тунісом і дуже близько Корсики. Багато говорилося про те, що було б дуже негарно, якби так італійці помогли ген. Франкові забрати той остров від червоних. Отже не дивота, що велике враження зробила вістка, яку лондонський „Таймс" приніс 9. II. 1939 р., що англійський кружляк „Девоншир" перевіз висланника ген. Франка на Мінорку, щоб він там договорився в червоними в справі здачі того острова:

„Purely Spanish occupation..."

Значить: обсада виключно еспанська. Так тішився „Таймс". Се щось таке як у веселім оклику: „Еспанські еспанці в Еспанії!" А без італійців. Вимовна се була прислуга, яку урядові ген. Франка

зробив англійський кружляк, хоч Англія того уряду ще не признавала. На ту прислугу кривим оком подивилася Італія, хоч недавно заключила договір з Англією і недавно був Чемберлен з відвідинами в Римі. Преса Італії не дуже втішилася, що приятельці прибуло приятельок. „Ляворо Фашіста" так і написав, що „Лондон силується, щоб позискати собі прихильність ген. Франка". А й у Франції урядові звідомлення з задоволенням стверджували, що вождові національної Еспанії ані не сниться віддавати в чужі руки хочби пядь еспанської землі: того ж дня, 9. II. 1939, вернувся з Бургосу до Парижа сенатор Леон Берар, ну і поінформував про се. Тай тепер знов вибирається в нову подорож. Отже Мінорка се немов передвісник нової ери в еспанській справі: коли ген. Франко не матиме трудностей зі сторони Англії та Франції в освободжуванні себе з чужих впливів... — — —А далекий острів Гайнан? Що за положення! То великий острів і дивиться він просто з клопотливої близькости, як межує Китай з французьким Індокитаєм. І дуже близько з Гайнану до англійського острова Гон-Конґу коло Кантону. І крім того хто має Гайнан, той панує над шляхом до славної морської пристані англійців у Сінґапур'і. Тай Америка на Філіпінах відчуває живіше повів інакшого вітру з Гайнану, відколи він опинився в руках японців. Японці заняли його, хоч Англія і Франція в часі теперішньої війни добре памятали про той острів. Ще дня 27. VI. 1938 р. представник правительства Його Величества Короля Великої Британії заявив у лондонській палаті послів:

„Правительства Великої Британії та Франції зовсім ясно представили правительству Японії, що заняття острова Гайнану збройними японськими силами уважали б викликанням гідних пожалування комплікацій, а якби такі комплікації повстали, то правительство Його Величества і правительство Франції не занедбали б уділити собі взаїмно допомоги в міру обставин".

А Японія заняла Гайнан, покликуючись на своє бажання, остаточно відрізати Китай марш. Чан-Кай-Шека від моря і достав, ще сяк-так можливих на пограниччі з Індокитаєм. Зараз по занятті Гайнану японцями амбасадори Вел. Британії та Франції зголосили свій протест у Токію. А там уділили їм вияснень з успокоєннями, що се тільки часове заняття і т. д... Як звичайно. Наспіли вістки, що з тих успокоюючих вияснень Японії дуже задоволені в Лондоні й Парижі: і може бути, що з вияснень, але напевно не з заняття Гайнану... Напняття сил і то величезних триває на Далекому Сході безнастанно. В літі м. р. вибух боротьби за узгіря Чан-Ку-Фенґ на корейсько-манджурсько-російськім пограниччі вже заповідав вибух війни. Тепер заняття японцями Гайнану напевно не розброїть напруження на Далекому Сході, але збільшить його. Трудно сегодня відділювати від себе події в ріжних сторонах світа. Японія належить до трикутника Берлін—Рим—Токіо. Вона в живій стичности з подіями в Европі. вибирає собі хвилю удару, коли еспанський спір входить в нову еру і разом з іншими акціями Італії та Німеччини стягає на себе всю увагу Англії та Франції. Живемо під знаком співзалежности явищ і треба добре памятати про се.

На закінчення ще кілька слів про той інтересний острів Гайнан, на який тепер звернені занепокоєні очі британського лева.

Гайнан має 34.000 кв. км. і майже 3 міліони мешканців, 50% китайців, 20% маляйців і 30% войовничих автохтонів-верховинців з племени Лі, мисливих, шукачів золота і перел. Острів Гайнан від непамятних часів знаний як гніздо морських розбишак, піратів. Вони під проводом свого вождя Коксінґі боролися навіть з династією богдиханів, ба й виграли війну з нею та загорнули Китай аж по середний біг Янґтсекянґу. Історія англійської маринарки має довший список фрыгат, бриґантів і навіть парових кораблів, які пірати з Гайнану пустили на дно моря. Таксамо робили вони з еспанцями, португальцями й голяндцями. Ще в половині 19 ст. викликали ті пірати війну Китаю проти накидування йому опіюму, напавши на склади в Кантоні і спаливши величезні запаси „білої отруї". То на Гайнані уложено плян останної китайської революції з 1912 р., там резидував ініціятор її Сун-Ян-Тсен. В р. 1900 там робили заговори таємні організації „Білих Ненуфарів" і „Великого Пястука". Мешканці Гайнану й сегодня займаються розбишацтвом на морі і на суші, у себе вдома і на великих просторах Китаю. Їх острів досконало загосподарований і майже самовистарчальний, має велику торговлю з португальським Макао, французьким Гіе, англійським Гонконґом. Японці, занявши Гайнан, майже автоматично позискують вплив на населення америк. Філіпін і прекрасного Сундайського архіпелягу, що належить до Голяндії. Отже всі великі кольоніяльні держави білих вдарені тим заняттям порядно.

Зі справ „Скали"

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ.

Річні Загальні Збори визначено на 1 червня 1939 р.

Дня 24 лютого с. р. відбулося у Станиславові чергове засідання Гол. Виділу „Скали" під проводом п. дир. Гр. Замороки. Крім нього присутні були: о. шамб. Іван Луцик, о. кан. Н. Салі, о. кан. Ю. Гірняк, о. проф. В. Микитюк, дир. гімн. Осип Левицький, др Лев Голінатий, п. Матей Мацкевич з Коломиї, господар з Печеніжина п. Юрій Кузьменко, проф. Ів. Голембйовський, рад. Г. Онуферко, др О. Назарук зі Львова й орг. В. Реннер. Присутні пошанували передовсім память Св. Отця Пія XI тримінутовою мовчанкою. По принятті протоколу з засідання в жовтні 1938 голова і секретар Г. В. виголосили звіти про дальший гарний розвиток організації і повстання нових читалень „Скали". Відтак о. В. Микитюк зложив звіт з видавничої діяльности товариства, а др Назарук зреферував вислід нарад Оціночної Комісії в справі конкурсу на оповідання, оголошеного Гол. Виділом в „Новій Зорі" з 28 жовтня 1937 р., та предложив іменем комісії проєкт розділу надгород і внесок випечатати оповідання надгороджених авторів у подвійних книжечках видання „Скали" з автобіографіями та портретами авторів, а оставші оповідання ужити на фейлетони в „Новій Зорі" і „Правді". По дискусії всі звіти і внески принято одноголосно з тим, що Гол. Виділ переведе відповідне листування з авторами надгороджених праць і тоді оголосить вислід конкурсу приблизно в великодних числах „Нової Зорі" і „Правди". Потому визначено день загальних річних зборів „Скали" на 1 червня с. р. (в перший четвер по Зелених святах) на год 9 рано в Станиславові в льокалі „Скали" при вул. Пєрацького 1 (давна Липова). Годину передтим відбудеться Богослуження в нашій катедрі. Г. Виділ вислухав ще цікавого звіту організатора п. В. Реннера з обїздки по краю в часі від 21. X. 1938 до 24. II. 1939 р. Опінія нашого народу зачинає щораз більше прихилюватися до парохіяльних читалень „Скали". Люди зачинають будувати гарні домівки для „Скали", наші католицькі газети і брошури знаходять щораз більший попит, особливо оден з органів „Скали", „Правда", популярний тижневик для народа. Словом, Ініціятор „Скали" Преосв. Григорій і Гол. Виділ можуть бути вдоволені з щораз кращого розвитку товариства. Делегатів на загальні збори „Скали" проситься привезти звіт на письмі в діяльности місцевої організації, в якім були б також евентуальні домагання та проєкти місцевих діячів. Обговорено ще справи професійного організування молоді, безпроцентових позичкових кас і підготовки до створення українського католицького народного університету. На тім засідання скінчено по близько трьохгодинних нарадах. Присутні розходилися в якнайкращім настрою.

Завіщання Папи Пія XI

Папа Пій XI списав свою останню волю на кількох аркушах, з яких кожний має іншу дату. Ті документи зібрали виконавці завіщання Папи Пія XI, мсньр. Карльо Конфальоніері та мсньр. Дієго Венені. Перший документ написаний 31 травня 1927 р., тобто в 70-ті роковини уродин померщого, а останній кілька тижнів перед смертю, бо 16 січня с. р. На кожному аркуші є ініціяли І.М.Й. (Ісус, Марія, Йосиф) і слова: „Патер ностер" (Отче наш). На останньому аркуші є крім того надпис: „Те що слідує се моя остання воля, в імя Бога Отця, Сина й Духа". Папа Пій XI записав будучому Папі усі цінні дари, які він одержав в часі свого понтифікату. Приватне майно, дуже невеличке, і ріжні движимости і предмети Пій XI залишив кільком особам зі свого окруження і добродійним установам. Цінні предмети церковного мистецтва і наукові твори записав ватиканській бібліотеці й кільком установам релігійного характеру.

Перший зїзд поляків-евангеликів

Орган ОЗОН'у „Курєр Поранни" в ч. 58 теплими словами описує перший загально-польський зїзд поляків-евангеликів, що відбувся у Варшаві „для зложення пошани ясній постаті пастора Леопольда Отта", „щоб заманіфестувати, що память їх духового провідника все жива в їх серцях й умах". Сей зїзд у Варшаві був попереджений зїздом польської молоді евангелицької, який відбувся в Катовицях, у травні 1937 р. Тепер у зїзді взяли участь і поляки з Заользя. Першого дня нарад члени зїзду пішли походом до Бельведеру, щоб поклонитися тіням марш. Пілсудского. Похід вийшов зперед еванг.-августбурґської святині на пл. Малаховского і йшов ул. Королівською, Краківським Передмістям, Новим Світом і Уяздівськими Алеями. На чолі походу несено 8 прапорів Федерації польських Союзів оборони батьківщини, члени їх ішли в історичних одностроях. Далі слідували гімназії, мужеська ім. Миколая Рея і жіноча ім. королівни Анни з Вазів, далі йшла шкільна молодь у рядах, за нею група еванг. пасторів, а на її чолі еванг. епископ Бурше, вкінці товпа учасників зїзду. Похід був великий. В Бельведері зложено вінки з біло-червоних квітів і весь похід дефілював перед білими стінами палати на честь памяти пок. маршала. Другого дня відбулися торжества на честь пок. пастора Отта. (Так у столиці Польщі зачинає виступати протестантизм як очевидно замітна сила, а польське духовенство замість звернути увагу на велику небезпеку для католицизму зі сторони того протестантського руху всіх своїх сил уживає до суперництва з гр.-катол. Церквою... Наслідки того легко предвидіти).

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, котра править світом. (Преосв. Григорій: Завдання католицького часопису, „Нова Зоря" ч. 799).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Паде сокальський кордон

„Діло" в ч. 43 принесло передовицю пера „ік", в якій автор обговорює останні політичні зміни у Волинському Українському Обеднанні (ВУО), що зазначилися у виступах українських волинських послів Скрипника й Бури у варшавському соймі. Автор статті витягає отсей висновок: „Політичний зміст тих подій такий, що паде сокальський кордон. Ще не зовсім упав, але вже на очах паде, — і то саме в тому часі, коли декому могло здаватися, що здвигнений на ньому такий мур, якого ніщо і ніхто не переступить. Віримо, що цей кордон упаде тому, що всі заходи, які йшли і йдуть на його збереження, викликують у психіці волинських земляків і в їх політичному світогляді таку реакцію, яка всі ті заходи без решти перекреслює".

Кредити полякам у Галичині

Озоновий „Дзеннік Польскі" в ч. 55 приніс статтю, з якої довідуємося про акцію фінансової допомоги для польського середного стану в трьох полудневo-східніх воєвідствах: Зорганізовано два роди кредиту: більшого, який обертає тисячами, і меншого, низькопроцентового, в границях від 100 до 200 зл., а в виїмкових случаях до 1.000 зл. В перших місяцях 1937 р. ПКО уділила кредитів на загальну суму пів міліона зл. Крім того в половині 1938 р. урухомила ПКО кредит для найменших торговельних станиць, яким виплачено дотепер позичок на около 200.000 зл. В часі від 15 травня 1938 до 20 лютого 1939 р. ПКО, відділ львівський, уділила на терені Львова: 18 позичок для купців згуртованих в дешевих християнських крамницях на суму 8.600 зл., 31 позичок для власників кіосків на суму 9.650 зл., 23 позички для дрібного промислу на суму 15.200 зл., 56 позичок для дрібних купців споживної бранжі на суму 25.950 зл. і 25 позичок для ріжних бранж на суму 12.500 зл. Разом уділено 153 позичок на суму 72.000 зл. На терені трьох полудневo-східніх воєвідств уділено позичок на суму 74.700 зл. — Всі ці гроші пішли, підчеркуємо се, на підмогу виключно польським підприємствам. Закладаймо свої каси і робім все, щоб помогти українським купцям, ремісникам і т. п. Багато можемо зробити тим, коли будемо строго придержуватися клича „свій до свого по своє!"

Цікава історія ОЗОН'у

Два роки „Обозу Зєдноченя Народовєго".

В другу річницю оповіщення декларації плк. Коца „Дзеннік Людови" в ч. 52 приніс статтю, в якій читаємо: Перед двома роками, 21 лютого 1937 р., по девятимісячній підготовці плк. Адам Коц оповістив через радіо і при помочі соток тисяч афішів ідеольогічно-політичну декларацію твореного ним табору. У віватах, оплесках і „акцесах" немов би було чути „залізний крок могутніх і дисциплінованих рядів". Нова партія охрестила себе незабаром іменем Обозу Зєдноченя Народовєго, а Фердинанд Ґетель, її герольд і її Вірджінію Ґайда (головний фашистівський публіцист і журналіст. — Ред. „Н. З."), надав їй пестливу назву ОЗОН-у. Пустка, яка повстала по розвязанні ББ плк. Славком в осені 1935 р., була якби виповнена. Не лише новою організацією, яка заняла апартаменти ББ при вул. Матейка, але також новими надіями і новою тугою. Здавалося, що чародій Коц відмолодив потравневий табор, привернув йому молодість і гнучкість. Одначе показалося, що молодість була позичена, невдячна і невласна. Молодь — гордощі плк. Коца, стала першою трагедією ОЗОН-у. „Звйонзек Млодей Польскі", на чолі якого стає особисто шеф табору, оповіщує в літі тогож 1937 р. заяву вірности ідеям Дмовского й у своїм часописі доказує, що тільки ендеція репрезентує велику політичну думку. Наступає бунт щирих пілсудчиків! Перша відпустка плк. Коца. Виїзд до Монте Катіні. А тимчасом у краю, щоб затерти фатальне враження, шеф штабу плк. Ковалевский вдаряє в демократичні тони. Ген. Ґаліца і мец. Бровінский виголошують промови про конечність зміни виборчої ординації в демократичнім напрямі. Плк. Коц вертається і наступає відродження боєвости молодих. Два місяці, вересень і жовтень, повні неспокою. Провідники „Млодей Польскі" увязнені, на Свентокшискій. Автор статті про вірність Дмовскому — в поліційнім арешті... „Фалянга" гуляє. Вперті поголоски про ніч св. Вартоломея. Плк. Ковалевский уступає. Та незабаром по нім уступає також творець табору плк. Коц. На чолі ОЗОН-у стають ген. Скварчиньский і плк. Венда. Легенда молодости кінчиться. „Млода Польска" виповідає послух новим властям і висказує свою тугу за плк. Коцом. Розлука табору зі своїми молодими, які вертаються туди, звідки прийшли, т. зн. до ОНР.Опінії опозиційної преси потверджуються: „Млода Польска" була частиною „Фалянги", відкомендованою Болеславом Пясецким до ОЗОН-у. Зачинається нова доба в житті ОЗН. Доба плянізму. Табор звертає свою енергію на виготовлення численних плянів, які мали за ціль переминити все польське життя у всіх його ділянках. Одначе ті пляни в більшій части незнані ширшому загалові. У вересні м. р. ОЗОН виступає до політичної боротьби. Стає сам до соймових виборів, переводячи своїх кандидатів під — опозиційним кличем зміни виборчої ординації... З самоуправних виборів, де стрічає противників, не виходить побідно, не осягає абсолютної більшости в ніякім з більших міст у противенстві до опозиції. Це соймові часи ОЗОН-у. Наступає проба пляністичного нападу на правительство, якого члени, оскільки відомо, майже всі члени ОЗОН-у. Напад відбито. Каносса табору: ствердження, що це правительство перемогло в соймових виборах, а не ОЗОН. Останні заяви: відложення на довший час справи виборчої ординації. Ось коротка але бурлива історія ОЗН, що продовж двох років змінив усі свої управи!.. Далі автор, Збігнев Мітцнер, стверджує, що ОЗОН лежить тепер нерухомий. В тій своїй позиції відграє він в соймі, в міських радах і в житті суспільности ролю перешкоди в устійненні нормальних відносин.

Етатизм у Польщі

На книгарськім ринку в Польщі появилося звідомлення протиетатистичної комісії, яка стверджує, що з виїмком короткого періоду ліквідації воєнного етатизму (рр. 1921—1923) всі інші періоди приносили з собою розвиток етатизму з тої чи з іншої причини. „Раз етатизм розвивався тому, що була добра конюнктура і держава мала великі плинні середники, що штовхали до інвестицій. Другий раз етатизм розвивався тому, що була кріза і треба було піддержати чи перебрати промислові підприємства, які заломлювалися. Раз етатизм розвивався програмово, другий раз як наслідок умовин. Одначе все була якась причина, чи якийсь чинник, що розвивав етатизм. Зате не було періоду, в якім етатизм (нормальний, не воєнний) меншав би. І се найбільш характеристична ціха польського етатизму. Коли в інших краях перебрані державою підприємства часто назад верталися у приватне посідання, — то в Польщі підприємства, раз перебрані державою, хоч би хвилево під натиском конечности кризи, вже з нечисленними виїмками оставали в руках держави". Комісія представила цифрами участь держави в гірничо-промисловім промислі, але за державні узнала тільки ті підприємства, в яких держава посідає найменше 75% власности. Комісія вичисляє монополі, банки, комунікації, ліси, гірництво, промисл, торговлю, торговельні пристані, мешканеве будівництво — обчисляє майно держави кругло на 15 мілярдів зл. Твердить, що в добі 1927—1935/36 новий вклад держави в підприємства виносив около 3.977 міліонів зл., а відчисляючи вклад у залізничу комунікацію, в цивільне летунство, державні ліси, почту, монополі, пристані й осадництво 1.118 міл. зл. Те останнє число представляє нам вклад держави у властиву ділянку етатизму продовж 8 років.

Цікава праця про Польщу Ягайлонів

Консервативний „Час" приніс у 54 ч. рецензію З. К. на цікаву працю проф. Л. Колянковского про Польщу Ягайлонів. Л. К. слушно критикує політику Пястів і слушно пише, що Казимира оцінюють поляки пересадно, бо не зрозуміли хроніки Длугоша, де слово „Магуус" не значить „Магнус", тільки „старий". Цікаві виводи К-го про засадниче противенство інтересів між Польщею і Литвою. Ще цікавіше ствердження, що Польща в часі свого найбільшого поширення не могла за 200 літ похвалитися ні одним поводженням у боротьбі власне з найслабшим своїм сусідом Молдавією (сьогоднішня Ромунія). Суперечність інтересів Польщі й Литви довела до того, що не забезпечено держави ні від заходу, ні від сходу. Рецензент З. К. на нашу думку слушно критикує далі становище автора в справах загр. політики і церковних. „Кожна добра загр. політика, пише З. К., полягає на самообмеженні. Польща Ягайлонів не узнала тої засади. Була за велика... Державний розум наказував опанувати передовсім Прусію, відтак побережжа Чорного моря, зречися лівобережної України задля мира з Росією, помогти мадярам опанувати Молдавію, вимінятн корони чеську й угорську на Шлеськ, Інфлянти лишити шведам"... Українські історики, які займуться книжкою проф. Колянковского, не повинні пропустити і сеї рецензії.

По заході прийде черга на схід

„Век Нови" в ч. 11.347 пише: Війна наближається. Приготовляючись до неї, обі сторони стараються про союзників... Що Польщі може дати Німеччина чи Італія крім теплих фраз ва прихильну невтральність в разі конфлікту на заході? Перемога Німеччини хочби тільки дипльоматична на Заході розвяже їй руки на Сході, з якого Ґітлер ніколи не зрезигнував, який становить природний терен німецької господарки, як заявив мін. Дарре. Приготування до атаки на Схід Ґітлер уже зробив. Чехи се його васалі, розвіялася легенда про велику симпатію словаків для Польщі, зі згітлеризованої Карпатської України снуються пляни, які зачаджують українські уми, будується вже німецький руротяг для ромунської нафти. Лявіна німецького імперіялізму висить над Сходом. По Заході прийде черга на Схід... Сегодня Польща відіграє ролю язичка ваги. Се може Польщі дати поважні користи в порозумінні з Францією й Англією: 1) позичку на дозброєння, 2) скріплення міжнароднього положення Польщі, 3) кольонії, 4) можливість ведення самостійної політики у трикутнику Балтик— Чорне море— Адріятик. Останні міжнародні події, величезний зріст Німеччини, сильне окруження Польщі — все те принесло певне погіршення оборонних передумов Польщі, особливо коли взяти під увагу великий зріст воєнного потенціялу обох сусідів. В таких услівях тим більше значіння для Польщі має наближення до західних держав. — Приблизно таке саме становище займає майже вся польська преса.

Що говорив гр. Чіяно у Варшаві?

Головний публіцист фашистівської Італії Ґайда пише: Розмова гр. Чіяна з польським міністром Беком мала характер приязної виміни думок у слідуючих справах: 1) відносин Польщі до Німеччини, 2) нормалізації політичних і господарських взаємин в Европі наддунайській, 3) утворення та збереження нової рівноваги та мира в Европі у звязку з німецькими ревіндикаціями кольоній і претенсіями Італії супроти Франції. Орган родини Чіянів „Іль Телеґрафо" пише, що гр. Чіяно навіть не згадував полякам про можливість приступлення Польщі до бльоку осі Рим — Берлін, бо уважав се виключеним. Лондонський „Обсервер" пише, що на питання, яке становище займе Польща на випадок конфлікту Франції з Італією, поляки дадуть відповідь виминаючу.

Мадярщина проти Комінтерну

Минулого тижня відбулося в Будапешті торжественне підписання протоколу в справі приступлення Мадярщини до протикомінтернівського порозуміння. Протокол підписали: мадярський міністр заграничних справ гр. Чакі, німецький посол фон. Ердмансдорф, японський посол Матсумія й італійський шарже д'афер Ферментіні.

Мадрид капітулює

Французька преса звідомляє з Мадриду, що там панує велике пригнобленя між червоними. Багато осіб, які вайали провідні становища, старається виїхати за кордон. Перемагає в Мадриді думка, що дальший опір безцільний. Навіть ген. Міяха, дотеперішний начальний вожд червоних, усунувся від проводу і мабуть приготовляється до виїзду за кордон.

Клімат Ґренляндії та зуби

Два шведські дентисти, Курт Мельківст і Торстен Санберґ, оповістили виспід своїх дослідів над впливом клімату і способу життя на шведських еміґрантів, що живуть у Ґренляндії. Від 50 літ не було у Ґренляндії чоловіка, який мавби хоч один спорохнявілий зуб. А рівночасно в полудневій Швеції люди хорують на всі зубні недуги. Згадані дентисти прийшли до висновку, що в Ґренляндії рішає вплив клімату і поживи, яка складається майже виключно з мяса. Брак недуг у Ґренляндії тим дивніший, що кольонія еміґрантів переважно бідує і харчі недостаточний.

ОСИП НАЗАРУК

Два пророцтва Барана

Що і як пророкує Баран політичній організації українського жіноцтва та чи мають його пророцтва якийсь сенс або підставу?

Пророцтва або предсказування відомі були в ріжних часах, також серед поганських („язическіх“) народів. Первісне значіння слова „пророк“, по еврейськи „набі“, по грецьки „профетес“, значило просто товмач або віщун, який на підставі толкування себто вияснювання подій брався предсказувати їх наслідки, себто до певної міри предвиджувати будучність. В часах клясичної старини пророкувати значило просто говорити іменем когось іншого або як товмач переповідати його слова.

Розуміється пророки і пророцтва Старого та Нового Завіта се поява зовсім інакша, получена з натхненням правдиво Божим.

Пишучи про пророцтва Барана, беремо се поняття в його первіснім примітивнім значінні, себто будемо приглядатися, як саме той теоретик орудує власними предсказуваннями на підставі свого толкування фактів. Те його „толкування і пояснювання“ розібрали ми здебільша в двох попередних статтях.*) А тепер пригляньмося, що і як Баран пророкує?

В нападі дра Степана Барана на політичну організацію Дружини Княгині Ольги є два предсказання. Перше предсказання Барана звучить так:

„Очевидно жінка має свої окремі фізіольогічні і соціяльні потреби і завдання з головним основним призначенням для праці в родині і для виховання молоді. Проте й не диво, що масової, а передовсім передової й рішальної ролі, у політиці жіноцтво не здобуло і не має і — здається — не буде мати, бо його призначення інше — поза сутополітичною борнею“.

Се предсказання Барана не дуже самопевне, бо вже сам Баран каже, що йому тільки так здається. Здаватися може чоловікові неодно, — залежно від того, в якім той чоловік настрою, стані і т. д. За те, що кому здається, не вільно нікого картати, хіба, що йому здається якась неприлична річ і він з нею без потреби виступає на публичну арену. Зате вільно і треба скритикувати публичного діяча, коли він не маючи певности в тім, що говорить, ще й нерозумно „аргументує“ те, що пів-губонькою „предсказує“.

В першім реченні наведеного уступу з писання Барана положений ним подвійний фундамент під його пророцтво, висказане в другім реченні, а оба ті речення получені немов клямрою важним словом „проте“. Перша часть того фундаменту очевидно смішна як аргумент на твердження, що жіноцтво в політиці не буде мати масової, передової і рішальної ролі, — бо якже можна сказати, що се станеться тому, що жінка має свої окремі фізіольогічні і соціяльні потреби і завдання? Оба ті твердження цілком з собою не лучаться ні тут, ні взагалі їх не можна получити. Зовсім подібно, як напр. не можна получити таких речень: „В полудневій Африці сего року викопано мало діямантів. Проте в Галичині не зародила кукурудза“. Що одно з другим має або може мати спільного? Мають жінки окремі фізіольогічні потреби, мають і мужчини. З фізіольогічними потребами жінок висота їх впливу в політиці не вяжеться. А окремі соціяльні потреби можуть вязатися з вагою впливу в політиці, але вони можуть тільки скріпляти значіння тих, що звяжуться між собою на підставі окремих соціяльних потреб, а не ослаблювати. Се хіба ясне навіть для наших малолітних дітей, які в школі зачинають учитися початків суспільних проблемів. А тут се неясне послові, який ще до того хоче бути теоретиком своєї групи!

Друга часть того „фундаментального“ нонсенсу Барана се по якости своїй такий сам нонсенс як перший, тільки інакшого рода. З отсих причин: Хоч се правда, що головне й основне призначення жінки — праця в родині і при вихованні дітей, то з того зовсім не виходить, щоб жіноцтво не могло мати „масової ролі“ в політиці, а якраз навпаки: коли мамам справді залежить напр. на добрім вихованні дітей і молоді (а хто сумнівається, що їм на тім залежить?), а коли школи, про які рішає політика і в яких виховуються діти й молодь, кепські, — то річ природна і навіть самозрозуміла, що згодом участь жіноцтва в політиці буде власне масова якраз з тої причини, що маму більше болить серце за дитину ніж Барана й усякого іншого мужчину. І нема буквально ніякого аргументу, щоб жінкам в такім випадку відмовити масової участи в політиці.

Який буде наслідок тої масової участи, се вже інше питання, та в усякому разі в програмових тезах Дружини Княгині Ольги не сказано, що політично зорґанізоване жіноцтво хоче якраз передової і рішальної ролі, хоч Богом і правдою (як каже наш народ) коли дивитися на таку льогіку, яку проявляє довголітний посол (!) др Степан Баран, то мимохіть здвигнеш раменами і скажеш: Ще ніяка представниця жіноцтва не наплела таких 7 міхів вовняної каші як наплів Степан Баран. На такій підставі рішучо не можна б вимагати передової і рішальної ролі для мужеського пола...

Зрештою коли основне призначення жінки праця в родині, то основним призначенням мужчини, який має родину, досі було, ще тепер буває і повинно бути: заробляти на утримання своєї родини. Без того неможливе істнування правильної родини, ні добре виховування дітей. Отже має жінка основне завдання, має й мужчина своє основне завдання поза політикою. Чи з того виходить, що й мужчина не повинен займатися політикою? А хтож тоді буде нею займатися? А політика — сеж порядкування всього публичного життя і найважніших річей навіть з приватного життя.

Друге предсказання Барана звучить як слідує:

„Шкідлива ця організація (Дружина Княгині Ольги) з цієї причини, що до теперішнього політично-партійного розгардіяшу і хаосу вносить непотрібно новий фермент, що напевно не причиниться до оздоровлення і консолідації нашого політично-партійного життя“.

В сім предсказанні вже нема словечка „здається“, а зате є слово „напевно“. Коли хтось пише про щось, що знає се

*) Гл. „Нова Зоря“ ч. 1214 „Політична жіноча організація (Або: Що діється коли Баран стає теоретиком)“ і 1215 ч. „Нової Зорі“: „Теорія Барана“.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Т. Л. ДУРЛЯК

Виграний льос

— Купи-но мені льос на льотерію! Принесеш мені його, коли прийдеш на снідання в неділю. Тоді зверну тобі гроші...

Коли виграє! — докинула в гадці скупа тітка, числячи вже згори на ніжність почувань свого сестрінця, що певно не смів би упоминатися о зворот ціни льосу, коли той не вийшов би при тягненні.

Норберт похилився з легким усміхом, догадуючись хитрости. Але його жінка, менше вирозуміла для тітки скупарки, з трудністю здержала ознаки невдоволення.

* * *

— Лиш одного льосу жадаєте?.. То вже останні. Незабаром тягнення...

— Прошу лиш один. То на припоручення...

Дизя шепнула на вухо мужеві:

— Возьми ще один для нас.

— Не варт. Не маю щастя!

— Дозволь, я виберу...

— Шкода пятьох франків на стрaчення...

— Але я тебе прошу.

Норберт не зумів опертися Дизі і здвигаючи раменами кинув на стіл другу пятифранківку, підчас коли його молода жінка з дуже поважним видом ховала два льоси в дві окремі переділки портфелю мужа.

— Не вільно їх помішати, сказала сміючися, льос тітки не приніс би нам щастя...

І вернувшися до дому, вложила їх у дві окремі коверти і сховала до свого бюрка.

* * *

— Урядова ліста виграних льосів! — кликано на вулиці.

— Побіжи, Норберте, купи ту листу!.. Коби ми так виграли...

Норберт щойно вернувся з бюра. Він радо був би не рушався з місця, щоб знов не переходити пять поверхів. Але в очах жінки вичитав тілько неспокою, що встав і сейчас збіг надолину.

— Число 706.580... Даю слово, що то наш!

— На жаль не наш. То льос тітки. Наше число 706.581...

Тітка виграла сто тисяч франків, а вони не виграли нічого.

— А того вже забагато! — скрикнула Дизя в розпуці. Чому тітка, а не ми?

Звичайне недільне снідання у тітки відложила вона на тиждень, отже й льос лишився на своїм місци в коверті.

— Нині вже й так не підеш на почту, замітила Дизя. Вишлеш його завтра, ідучи до бюра. Ходи на обід.

— Добре.

Обід минув серед мовчанки. Норберт і Дизя ледви дещо могли проковтнути. Божок Плютон переходячи побіч них так близько зморозив їх веселість, відібрав їм апетит.

— Мені було б багато байдужніше, коли б хто інший виграв, — відозвалася бідна Дизя, відтручуючи таріль.

— Чей, може дасть який подарунок нашому Степанкові...

— Вона? Що знов? Напевно побільшить свою доживотну ренту й кінець!

— Га, має до того право.

— Право, право!.. Адже ще навіть не заплатила тобі за той льос.

— Будь спокійна. Заплатить.

— Ну, а коли б ти був її припоручення не виконав?

— Але я виконав, моя дорога... і повинен був на тім скінчити. Тепер мала б ти менше жалю.

То правда. На саму ту гадку кажуся зі злости.

— Отже не думай вже про те й положи спати Степанка.

Степанко уложений в ліжечку одержав сим разом лиш наборзі поцілунок від матери, по чім Дизя знов вернулася до мужа занятого читанням.

— Чи є що нового?

— Важного нічого... Міністерство має олово в крилах, та мимо того літає...

напевно, то це значить, кажучи популярно, знає муровано. Отже до такого твердження треба ставитися з особлившою увагою, бо як Баран щось знає напевно, а ми того нпр. не знаємо і також беремося говорити про публичні справи, то поперше можемо скомпромітуватися, а подруге можемо наробити шкоди своєму власному народові, отже увага.

Ми вже в першій статті виказали, що на політично-партійний розгардіяш і хаос взагалі нема іншого способу, як внесення в нього нового ферменту. Всякий удар в хаос чи то в великім чи в малім розмірі зразу викликає ще більше потрясення і замішання, а потому, коли дручок, яким ударено, був відповідно сильний і коли той, що тим дручком бе, не випустить його передчасно з рук, тоді хаос улягається і згодом щезає. Але без „нового ферменту" не обійдеться ніяка реформа і ніяка поправа. Возьмім маленький приклад: наш скромний удар в хаос, яким нашу суспільність потрактував др Степан Баран у статті „Зайвий і шкідливий люксус". Гадаємо, що коли Баран і ті, що з ним, приглянуться нашому ударові, то повстане в їх головах новий фермент і зразу може ще більший хаос ніж досі в них був, але згодом, коли такі люди здібні до поважного роздумування, їм всетаки може щось упорядкуватися в головах і вони вже на другий раз не будуть писати ні містити такої вереници нонсенсів і не будуть твердити, що знають щось напевно і то якраз в такій справі, яка в найлучшім для них разі непевна!

Бо чогож учить досвід? З практики у всіх клясах і станах суспільности знаємо, що сама поява жінки, яка відповідно поводиться, впливає на мужчин успокоюючо, навіть на брутальних і здичілих мужчин, оскільки вони вже зовсім не загубили стиду. Уступчивість сильнішого супроти т. зв. слабшого пола видно навіть у звіринному світі. Є дуже цікаві описи учених обсерваторів про те, як лев, тигр, медвідь уступає місця своїй самиці, як елеґантно і запопадливо самець пташок приносить харч до гнізда і дає його самичці, що сидить на яєчках. Се загальне тло. Але й на спеціяльній области політики знаємо з практики в англосаських краях, як спокійно переходять навіть бурливі передвиборчі збори від хвилі, коли президію обійме жінка. Я сам мав дійсну приємність бачити такі політичні збори в Віннілеґу, на яких предсідниця відбирала голос мужчинам і то на мою думку не все слушно, а вони тихо сідали: якби се був зробив мужчина, то майже напевно можна сказати, що прийшло б як не до бійки, то до великого крику, яким також можна розбити збори. А жінці вибачили.

Та не тільки люди з того самого народу відносяться до своїх жінок уважніше, ніж до мужчин: навіть люди з ворожого народу всетаки не поводяться супроти чужого жіноцтва аж так брутально, як супроти чужих мужчин. Публичні побиття жінок з політичних спонук бувають, але се дійсно випадки надзвичайно рідкі — і соромляться їх всі люди, не виключаючи звичайно навіть сторонників того, хто публично жінку побив. Словом, в кожній области приватного і публичного життя, в усіх краях і всіх часах жінка все була і всюди є чинником, який успокоює і тим самим скріпляє організм усякої спільноти.

Розуміється ми тут не маємо на думці кокот, які руйнують родини, племена й народи, а не маємо тому, бо се появи назагал виїмкові, хоч і дуже голосні. Велика і дуже переважаюча маса жінок не має нічого спільного з таким типом руйнуючої самички і далеко строгіше відсепаровується від такого типу та осуджує його ніж мужчини.

Значить, є багато правдивих аргументів за тим, щоб се друге предсказання Барана, про яке він каже, що знає „напевно", що так буде, уважати нонсенсом, якого ніхто оборонити не годен.

Виразніше кажучи: у статті Барана п. з. „Зайвий і шкідливий люксус", в якій він займається справою політичної організації нашого жіноцтва в оформленні „Дружини Княгині Ольги", є два Баранові предсказування; але що правда, то обидва вони без сенсу і без підстави, бо без сенсу й без підстави були також його толкування фактів і подій, на підставі яких Степан Баран зробив ті свої предсказання.

Га, в політиці не можна мати надто чутливої совісти.

— Так, так, не треба бути занадто совісним.

Залягло коротке мовчання. Але Дизя вкінці зібралася на відвагу й не глядячи на мужа кинула питання:

— Скажи-но мені, Норберте, чи ти зовсім певний, що... що не помиляєшся щодо власности цих льосів?

— Знаєш сама добре, що не помиляюся.

— Я того зовсім не знаю. Ти кажеш, що саме той льос належить до тітки... Чому?

— Тому що перший льос ми купили для неї, а щойно другий льос для себе.

— Ти міг легко помішати...

— Се неможливе. Адже ти сама вложила їх окремо.

— Дивна річ! Я була б присягла, що іменно наш мав число: 706.580.

— Ти не присягла б так, коли б тамтой був виграв.

— Але ж остаточно, мій Норберте, похибка не є надзвичайна річ... Часом лучається тобі помилитися навіть у бюрі...

— Ніколи на мою користь.

Дизя побоюючись обидити мужа замовкла, віддаючись ціла про око своїй роботі. Але її голова працювала.

(Кінець буде).

Вісти з Карпатської України

Українські гроші.

З приводу відкриття першого карпатоукраїнського сойму появляться пропамятні українські гроші. Будуть се обігові одиниці: 50 шагів та банкноти по 1, 3, 5 і 10 гривень. Гроші видає фінансовий ресорт міністерства господарства Карпатської України.

Розділ буджету.

На засіданні ради міністрів Карпатської України устійнено такий розділ буджету: на шкільництво 73 міл. корон, на комунікацію 46 міл., на публичні роботи 37 міл., на хліборобство 16 міл., на ресорт здоровля і фізичне виховання 12 міл., на судівництво 11 міл. і на диспозиційний фонд президії 2 міл. корон.

Нова держава розбудовується.

БПС звідомляє: По віденському арбітражі Карпатська Україна мусіла вибудувати багато нових шляхів, щоб уможливити довіз поживи та перевіз осіб. Тепер молода держава має 365.25 км. нормальних залізниць, 101.48 км. вузькоторових і 390 км. автобусових ліній. Денно їздить у Карпатській Україні 60 поїздів. Розбудовано також телєфонічні й телеґрафічні лінії. Тепер до Хусту веде 5 нових ліній, з того дві для телеґрафу і три для телєфону. Розбудова тих ліній коштувала 1 міл. 400.000 корон.

Фахові школи в Карпатській Україні.

Карпатська Україна має тепер отсі фахові школи: Великий Березний, державна експортова академія, 3 професори; Свалява, державна торговельна академія, 11 професорів; школа для гайників, два проф.; господарська школа, 3 проф.; Волове, вища промислова школа, 2 проф; Севлюш, металековальна школа, десять проф.; торговельна школа 5 проф.; фахова жіноча школа, 6 професорів.

„Дзєннік Польскі" вже наперед цькує...

Як відомо, карпатоукраїнський уряд рішив запросити на відкриття першого сойму Карпатської України представників українського населення Сх. Галичини, Буковини, Канади і Злучених Держав Північної Америки. У звязку з тим озоновий „Дзєннік Польскі" в ч. 57 пише: „Політична опінія в Польщі приймає зі здивуванням заповідь запрошення представників т. зв. Галичини на відкриття сойму, бо т. зв. уряд Карпатської України напевно здає собі справу, що того рода „представник" не мав би пощо вертатися назад до Польщі, якби явився на відкриття опереткового сойму Карпатської України".

Промова шефа ОЗОН'у

Ґен. Скварчиньский робить дуже тяжкий закид всій опозиції.

На сесії начальної ради ОЗОН-у шеф його ґен. Скварчиньский виголосив замітну промову. Зміст: Міжнародне положення виказує велику пливкість і цілковитий брак стабілізації. Всі ґарантії сильніших держав супроти слабших показалися звичайною фікцією. Особливо Польща має виїмково трудне ґеоґрафічне положення і мусить числити виключно на свої власні сили, мілітарні і внутрішної суцільности. Та мимо того навіть в часі такого сукцесу як занимання Заользя знайшлися такі чинники, що протиставилися державним інтересам і промовами та статтями старалися підважити авторитет уряду та неґувати його посунення в загр. політиці. Були навіть спроби вмішати хлопів в акцію, яка мала цїхи державної зради. Висилано привіти чеському народові в часі найбільшого напруження. Вся опозиція від ендеків на правиці через Фронт Морж і людовців до ППС на лівиці, всі партійні штаби мали свої власні думки в справі загр. політики й атакували офіціяльну політику уряду! І тепер партійні чинники зачинають ґру, яка має знамена плянованої акції. Втягають в неї навіть молодь. То не події в Ґданську становлять причину виступів молоді. В тім є ціль створити трудности міжнародній політиці уряду. Маємо невідперте переконання, що хтось з укриття інспіруе ті випадки по думці вказівок чужих директив. — Се вперве визначний польський діяч закидає так виразно своїм землякам, що вони зорґанізовано ділають по думці чужих замислів та інструкцій.

Німецькі жиди мусять віддати дорогоцінности.

Німецький урядовий орган приніс розпорядок міністра господарки, що всі жиди німецькі горожани і жиди позбавлені горожанства обовязані продовж двох тижнів зложити за відшкодуванням у відповідних урядах всі предмети з золота, срібла і плятини, як також клейноди і перли.

З ВИКЛАДОВОЇ САЛІ

Атеїзм як релігія

В неділю 26 м. м. відбувся в салі „Української Бесіди" у Львові виклад о. дра Г. Костельника на тему: „Атеїзм як релігія". Зміст: 950-ліття хрещення України, яке тепер святкуємо, застає український нарід, зокрема його наддніпрянську вітку, під пануванням безбожників-атеїстів. Ми свідками такого винищування релігії в Україні, тож мусимо ближе приглянутися проблемі атеїзму. Знаємо, що таке християнство і знаємо, що воно дало українському народові. Що ж таке атеїзм, те визволення з усякої релігії, те змагання до того, щоб людина жила без усяких релігійних засад, який хоче заступити 1000-літню історію релігії на Україні? Принявся погляд, що большевизм має ціхи релігійности, при чім ті, що се твердять, мають на оці отой фанатизм большевиків і їх жертвування міліонами одиниць. Треба схопити суть атеїзму взагалі, не тільки у большевиків. Треба атеїзм назвати релігією. Ми призвичаєні думати, що те, що є запереченням релігії, не може бути самою релігією. Се тільки вигідний спосіб говорення (подібно як люди говорять, що сонце сходить і заходить, хоч знають, що земля обертається). Турки немагометан називали безвірними. Через негацію найлекше означити противенство до віри. І нас, християн, визнавці чужих релігій називають безвірними, а перших християн називали просто атеями. Коли когось називаємо атеїстом, то се тільки правда у відношенні до нашої віри. Дотепер атеїсти представляли свої переконання як наукову систему. Виходило, що віра має релігію, а атеїзм науку. Це давало вищість атеїзмові, бо живемо в часах наукових досліджів. Чи атеїзм се дійсно наука? І що таке наука? Кожне поняття можна натягати аж до заперечення. Все, чого можна навчати — се наука. Нема такої небилиці, якої не можна б підтягнути під науку. Одначе наука буває широка так довго, доки не протиставиться вірі. Тоді наука мусить бути знанням, себто певно пізнаною правдою. А що таке віра? Се також знання, бо годі без розуму вірити. Віра має якесь відношення до пізнання правди. Коли хтось буде твердити, що Бога нема, що Христос не був Сином Божим, то се також віра. Знати — се брати велике зобовязання на себе. Коли предмет знання для нас явний, наглядний, то предмет віри для нас укритий, для змислів недоступний, а розум не може його наскрізь вичерпати. Для віри доступні тільки фрагменти; людина мусить відгадувати скриту дійсність. Знання мусить нам давати наглядну правду, а віра дає нам правду скриту і ми мусимо її толкувати. Найвищі загадки людського роду не дадуться пізнати в формі знання (певности). Одну віру (в значінні релігії) може заступити друга віра, але ніколи наука. Навіть як хтось каже, що не має ніякої віри і в ніщо не вірить, то й се віра. Модерні атеїсти твердять, що людина може бути арелігійною. Се неправда, бо людина не може вирватися зі сфери релігії. Плютарх каже, що можуть існувати оселі без судів, без доріг, без води, тільки не без релігії. Не можна стрінути людей без релігії так, як нема людей без розуму. Людина це „ens religiozum". Щоб стати безрелігійним, треба б стати звірятем. Коли хто раз почув про Бога, він уже раз назавжди лишиться у сфері релігії, хочби її потому заперечував. Отже атеїсти мають також віру, тільки на найнищому ступні. Але чи вони мають релігію? Віра се більш льогічне поняття, релігія це вже обовязки з віри. Спочатку могло б здаватися, що атеїсти мають віру, одначе без релігії. В дійсности вони мають свої моральні релігійні зобовязання, очевидно ті, які випливають з їх переконань. Людина мусить сама здобути собі найвищий закон життя (чого воно від нас вимагає, що добре і що зле). Большевики мають такий самий найвищий закон життя як і ми. Безбожник шукає своїх законів, він не живе самим тільки запереченням. Безбожники мають також свої ідеали, вони також оцінюють одні діла як добрі, другі як злі. Для них нема гріха, але є інша критерія. Атеїсти мають свою етику, свій спосіб життя, який здобули своїми переконаннями, і се їх релігія. Атеїсти не мають Бога, але й вони відчувають потребу чогось великого, вони мають релігійне боготворення, хочуть Бога осягнути. Атеїсти мають свої „божества" як перманентне „я", націоналізм, суспільність і т. д. Якою релігією є атеїзм? Се найгірша й найдурніша з усіх релігій. Атеїзм такий старий у людському роді як віра. У псальмах представлено безбожників як негідників, як таких, що хочуть жити фальшом, розперезаністю і т. п. Новочасний атеїзм хоче взяти себе в карби, вишукує щораз нові форми, хоче бути творчим. Атеїзм не може бути будівничим, се найбільший руйник. Ся релігія упадку духа, руїни, знищення ніколи не знайде прихильного грунту в українському народі, хоч большевики роблять тепер в Україні величезні спустошення. Тепер з приводу 950-ліття хрещення України можемо уважати тамошній атеїзм переходовим станом, родом Голгофти, по якому прийде відродження. — В часі дискусії, яка вивязалася по рефераті, забирали голос почергзі: п. Тишинська, др І. Копач, др Дзерович, о. Когут ЧСВВ і о. др Конрад. На салі було поверх 100 осіб. — (рк).

Властива ціль Гітлєра

Польська преса приносить зміст великої статті знаного французького історика Жоржа Удара в найбільшім тижневику Европи „Ль' Ілістрасіон": У статті є зміст секретного відчиту, який в жовтні 1938 р. виголосив один в висших вождів „Райхсвери" на зборах офіцирів німецького генерального штабу. Він говорив, що створення Карпатської України має послужити до підбадьорення українського населення. Має се бути початок для домагання незалежности України в імя засади самоозначення. Властива ціль німецької політики — здобуття України як випадової підстави на Кавказ. Розсадивши всі народи сх. Европи, німці створять з них щось в роді Союза Народів, яким правив би Гітлер. Німці рахують на допомогу Італії, за те обіцяють їй підпертя в справі Тунісу, але по здійсненні своїх проектів у східній Европі. Чемберлен схоче уникнути війни й порадить Франції, щоб дала Італії Туніс. Летунство Німеччини й Італії сильніше ніж Англії та Франції, крім того перевага зброї на суші також буде більша, коли польська карта буде виелімінована з французької гри. Всі ті події покотяться після згоди устійненого пляну весною, літом й осенію сего року. Італія мусітиме ждати до осені на монахійську офензиву в справі Тунісу. Так вирішив Гітлер. — Зміст тих виводів подає й недільний „Тан". Се доказує, що у Франції дивляться на ті справи поважно. Крім того „Ль' Ілістрасіон" подає ряд німецьких пляпів щодо Польщі, які занадто фантастичні, щоб ми могли їх оголосити.

Лікарський фейлєтоник.

Запалення озяв (Бронхіт)

Як лікують цю недугу?

Вистелений слизницею дишник лучить гортанку з легенями, вдержуючи комунікацію з легеневими міхурчиками при помочі найдрібніших розгалужень озяв (бронхів). Запалення бронхів повстає звичайно на тлі перестуди. Його спричиняють: вдихування студеного воздуха, зимні продуви, мокрі ноги. Остре запалення озяв виступає часто в перехідному часі, тобто при холодній дощевій порі. На сю недугу западають передовсім люди старші, а також діти або особи незагартовані. Частий катар озяв трапляється в осіб, які мусять віддихати воздухом з пилом (мельники, робітники копалень угля). Запалення зачинається майже все катаром носа, дрощами і болем голови. Катар носа доходить опісля до озяв, де викликає немов почуття рани. Появляється сухий кашель, плювотина стає рідка або дуже обильна, тягнеться і прибирає кольор зеленковато-брудний. Занедбане запалення бронхів переходить у стан хронічний. Є три роди хронічного запалення бронхів: 1) Сухе запалення озяв з томлячим кашлем і з нападами дихавиці. 2) Озявне ропіння з кашлем і обильною водно-слизною флегмою. Кашель може виступати від часу до часу й томити хорого ½—1 годину. Се хронічне запалення небезпечне в зимі і в перехідних порах. Його трудно вилікувати. 3) Розширення озяв появляється тоді, коли плювотиння довго не можна було усунути і внаслідок того хорий зрана просто душиться від флегми. В тім випадку також трудно цілковито вилікуватися. В деяких випадках помагає тільки операція. Як лікувати всі ті роди запалення озяв, щоб хоч частинно протиставитись цій небезпечній недузі? Вже при перших проявах запалення озяв треба відповідно заховуватися, бо згодом може бути запізно. Дорослі з незначною горячкою не мусять кластися в ліжко, а діти, в яких температура звичайно дещо висша, повинні лишитися в ліжку. Поручається інгаляція (вдихування) з вапневої води і з емської води, крім того добре натирати груди і закривати їх вовняною хусткою, добре також натирати дітей терпентиною. При більших болях у грудях добре ділають оклади з горячої води довкруги грудей і плечей. Щоб викликати поти у хорих, обвивати їх добре і давати їм пити чай з липового і бозового цвіту. Велику полекшу недужому справить склянка горячого молока з половиною чайної ложечки емської соли. При обильнім виділюванні флегми поможе філіжанка відвару з льняного насіння (одну ложечку від чаю льняного насіння вариться 15 хвилин у воді). В часі сеї недуги хорий не повинен ні курити, ні пити. У малих дітей по коклюші і кірі треба бути дуже обережним, бо запалення озявів може легко перейти в запалення легенів. Навіть при високій горячці робиться оклади з горячої води на груди й одночасно студені оклади на лидки. Можна також звогчити подушки, ковдру і сорочки недужого терпентиновим або евкаліптусовим олійком, щоб спричинити вдихування тих субстанцій. Найкращий вплив мають літеплі купелі з поливанням тіла студеною водою.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Урядове візвання кардиналів до конкляве. Префект церемоній мсньр. Респігі розіслав до членів Святої Колегії візвання на конкляве такого змісту: В середу 1 березня 1939 р. в год. 9.30 рано в Паолінській каплиці Апостольської палати у Ватикані Ескц. кардинал Граніто Пініятеллі ді Бельмонте, епископ Остії й Альбани, декан Святої Колегії, відправить торжественну Службу Божу за натхнення Св. Духа. В тій Службі Божій возьмуть участь кардинали, прибрані в жалібні фіолетні ризи з шелєринами з горностаїв. По Службі Божій відмовлять молитву „Де елігендо Суммо Понтіфіце". Того самого дня в год. 3.30 пополудні кардинали, одягнені у вовняні фіолетні сутанни, зберуться в тій самій каплиці, потому, попереджені хрестом, при співі „Вені Креатор", увійдуть процесіонально до конкляве, йдучи по черзі старшинства.

Технічні праці у Сикстинській каплиці вже закінчені. Останній мур, який має закрити вхід до льокалів, де буде відбуватися конкляве, вибудовано 27 м. м. Каплиця Сикстинська вже зовсім готова. В ній уставлено малі столики, а побіч них приготовано 62 фотелі, над якими звисають бальдахими. Ті бальдахими кожної хвилі можна спустити при помочі шнурочка. По виборі Папи всі бальдахими опадають крім бальдахиму того, хто вибраний новим Намісником Христа. Кардинальські фотелі розложено в той спосіб, що 27 знаходиться з кожної сторони каплиці і по 4 при вході, напроти вівтаря. В маєстатичній каплиці переважає фіолетна краска. Тільки долівку застелено зеленим диваном. Тому що чотири кардинали нездужають, приготовано для них окремі келії, з яких не покидаючи ліжок могтимуть пересилати свої голоси в окремих урнах. Їх голоси будуть долучені до голосів інших кардиналів.

Свята Колегія ставить собі як найважніше завдання забезпечити абсолютну тайність найблищого конкляве. В минулому не всі конкляве були вільні від недискрецій. По конкляве в 1903 р. дійшло до публичного відома, що краківський архиепископ, кард. Пузина, відчитав на конкляве заяву, в якій іменем австрійського цісаря протестував проти вибору Папою кард. Маріяна Рамполлі дель Тіндаро. Ся заява викликала обурення Св. Колегії, яка не взяла під увагу заяви кард. Пузини. В тому часі Франція, Австро-Угорщина й Еспанія дійсно старалися впливати на вибір нового Папи. Кардинал Сарто, що став Папою під назвою Пія X, зніс право заложення „вета". Конкляве в 1914 і 1922 р., на яких вибрано Венедикта XIV і Пія XI, були вже дискретні. Сикстинська каплиця в часі конкляве буде освітлена бічним світлом і трьома сильними лямпами. Їдальню, в якій кардинали будуть покріплятися в часі конкляве, влаштовано у великій салі при вході до апартаментів Борджій, а не в салі Параментів, як це проектовано спершу. Сим разом апартаменти Борджій входять в обсяг конкляве з огляду на більше число кардиналів. Апартаменти призначені для шляхотської гвардії на 2-ому поверсі також знайшлися в льокалях конкляве. Вісім апартаментів і салю зібрань призначено для кардиналів. („Ля Круа", ч. 17.199).

Грецькі католики перший раз взяли участь у світовій акції Октави, молитов за зєдинення Церков. Ті богослуження відбувалися дуже торжественно.

Швеція в порівнанні з іншими скандинавськими краями має найменше католиків, бо ледви 4.500 на 6,2 міліонів мешканців. Все таки в останньому часі замітний деякий поступ католицизму. Святкування 1.100 роковин смерти апостола того краю, св. Анеґара, було дуже торжественне і пригадало шведам початки цивілізації їх батьківщини, яка була колись у тісному звязку зі столицею християнства.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ о. др Волошин заявив делегації Чеської Національної Ради Карпатської України, що справа чехів у Карп. Україні буде поладнана в Хусті, коли переговори представників Карпатської України в Празі підуть гладко.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ з Галичини в варшавському соймі не голосували за предложеним буджетовим прелімінарем на 1939/40 р. міністерства скарбу. Вони узасаднили своє становище тим, що той прелімінар не узгляднює вимог українського життя ні одною позицією по стороні видатків. Українські посли з Волині взагалі не прийшли на те засідання.

ВОЛИНСЬКИЙ ПОСОЛ Степан Скрипник зсолідаризувався 20 м. м. у варшавському соймі з заявою Української Парляментарної Репрезентації Галичини у своїй гарячій промові, яку подамо в слідуючім числі.

ЖИДІВСЬКІ ПОСЛИ у варшавському соймі поступили в справі буджету подібно як українські посли.

В ГЛИНСЬКУ на Рівенщині підчас виборів до громадської ради українці вибрали 19 радних, поляки 1 та 20 заступників радних.

В КИЄВІ відбувся XI зїзд комсомолу (комуністичного союзу молоді) при участи 442 делегатів під проводом секретаря Хоменка.

В ТАРНОВІ соціялістична боївка побила президента (посадника) міста Бродзінского, коли в неділю 19. II. о год. 13 виходив з костела. Бродзіньскому підбили око і набили гулі на голові й руках. (Вил. „Слово", ч. 51).

НІМЕЦЬКІ СТУДЕНТИ напали на польський студ. дім у Врещі під Ґданськом. При тім дійшло до бійки між студентами польськими і німецькими.

ПРЕЗИДЕНТ ҐДАНСЬКОЇ ПОЛИЦІЇ відібрав почтовий дебіт кільком польським ґазетам на терені Вільного Міста.

В МУКАЧЕВІ мадярські власти розвязали мадярську терористичну організацію „Соботчопотошів", яка організувала диверзантські напади на територію Карпатської України.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розвязало мадярську націонал-соціялістичну партію. Відділи поліції перевели ревізії в партійних льокалях в цілім краю, партійні архіви забрано і льокалі опечатано. При тім увязнено багато сторонників тої партії.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР заявив на зїзді старих гітлєрівців, що коли прийшло б до війни, то німці не скапітулюють так, як се сталося в 1918 р. Рік 1918 не повториться вже ніколи в історії Німеччини.

КЛАЙПЕДСЬКА ДИРЕКТОРІЯ (автономне правительство Клайпедського краю) рішила, що з клайпедських шкіл мають усунути всі підручники суперечні з нац.-соц. світоглядом.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ видалили з Італії Павла Ґентізона, римського кореспондента „Тану" і швайцарських ґазет, яктакож редактора Раццині'я, кореспондента численних швайцарських часописів.

ІТАЛІЙЦІ замешкалі у Франції вертаються до Італії, яка заґарантувала їм роботу або землю в Африці. Досі виїхало з Франції 3.000 італійців (та в самій Марсилії є їх 30.000).

В БУРҐОСІ, столиці національної Еспанії, підписано договір між Еспанією і Францією. Він складається з трох документів. Змісту договору не оповіщено.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ҐЕН. ФРАНКА оповістило, що домагається негайної, цілковитої і безуслівної капітуляції червоних і запевняє, що буде переслідувати тільки кримінальників. Еспанське нац. правительство стоїть на становищі, що еспанська територія неподільна.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА відходять з Катальонії на інші відтинки фронту в Еспанії. Се вважають приготуванням до нової офензиви.

НОВИНКИ

Підчас конкляве ватиканська радіостація надаватиме постійно на филі 19,84 м. трансмісію по закінченні кожного голосування. На площі св. Петра в Римі заінстальовано голосники, які подадуть велику вістку „Габемус Понтіфіцем" (маємо Св. Отця).

Марійське Товариство Молоді разом з редакцією „Нашого Приятеля" перенесли свою домівку на вул. Коперника ч. 19. Скритка поштова осталася та сама (108).

Відчити на тему Галичини. В клюбі видавництва „Зеспул" у Варшаві відбувся 27 м. м. відчит ред. Кшичковского на тему Галичини. — На засіданні секції Галичини „Т-ва Розвою Зем Всходніх" кс. Барґ зі Станиславова виголосив відчит на тему віроісповідних відносин у Галичині.

Мін-во внутрішніх справ заборонило урядникам державним і самоуправним займатися рівночасно вільними званнями як нпр. виконуванням будівельних проєктів, наглядом над роботами, мірництвом і т. п.

Адміністраційні власти припинили діяльність читалень „Просвіти" в Якимчицях, пов. Рудки і в Бартатові, пов. Городок.

У львівськім загальнім шпиталі заінстальовано кіновий звуковий апарат, завдяки чому хорі матимуть змогу оглядати фільми. Апарат куплено за складки самих хорих.

Городське староство у Львові заборонило відчит польського поета і письменника Еміля Зеґадловича, який мав відбутися у Львові 28 лютого. Проти його викладів виступали головно католики.

Премієр Складковский зарядив, що з огляду на дотеперішній досвід та економічні умовини життя на селі малювання й білення плотів на селі переноситься на пізніші роки.

На головній улиці Стрия коло год. 9 до цукорні „Фортуна" увійшов 23 м. м. якийсь тип, ударив крамарку та вкинув димну свічку. Коли крамарка втратила притомність, напасник відчинив касу, та не знайшовши в ній нічого, втік. Поліція шукає напасника. Се вже другий такий випадок в короткому часі.

В Зеленій пов. Надвірна арештували солтиса Дмитра Остащука і підсолтиса Михайла Борисюка під замітом зловживань при вирубі громадського ліса.

На лінії Львів—Коломия урухомлять в літнім сезоні люкс-торпеду.

„Коло" загородової шляхти повстало в Коломиї. Предсідником його став адвокат Басаковский.

Перші весняні квіти появилися в лісах і на луках Незвиськ у Ґороденщині.

У бразилійському університеті в Куритибі промувалися на докторів отсі українці: Володимир Мазуришин на доктора медицини, Петро Фірман на доктора прав і Степан Мущак також на доктора прав.

Римо-катол. перемиська консисторія видала пересторогу до свого духовенства, щоб дуже осторожно підходило до справи переходу жидів на католицизм.

В половині березня с. р. скасують повітові розземні уряди для маєткових справ власників сільських господарств у Бібрці, Березові, Добромилі, Дрогобичі, Ліську, Любачеві, Рудках і Турці. Одночасно передбачується поширення діяльности розземних урядів у Львові на бібрецький повіт, в Сяноці на повіти березівський і ліський, в Перемишлі на добромильський повіт, в Самборі на повіти: дрогобицький, рудецький і турчанський, в Ярославі на терен любачівського повіту.

Гумор. — Татку, чи се чорні ягоди? — Так, синку. — А чому вони червоні. — Бо ще зелені.

Гумор. — Лікар: Вам пульс бється дуже помалу. — Пацієнт: Не шкодить, я маю час.

„Сьпевнік польскі" виданий в Раціборжу сконфіскувала тайна німецька поліція Гестапо, а співаник „Еха Сьльонске", виданий Союзом польських співацьких кружків на опольськім Шлеську, німецька поліція сконфіскувала і знищила. Таке доносить „Век Нови" ч. 11.347.

Видання талмуду по польськи домагався в соймі посол Щепаньский.

Посол Остафін вніс у соймі проект закону в справі скасування родових ординацій, яких у Польщі є тепер 55.

З настанням посту польські фалянгісти у Вильні занялися торговлею оселедців, яка дотепер була в жидівських руках.

Президент ґданської поліції заборонив продавати ІКЦ на терені Ґданська продовж одного місяця. Причиною сеї заборони були протинімецькі виступи того щоденника.

Постійну морську комунікацію між Литвою і Польщею наладнають у квітні сего року.

„Комсомольська Правда" подає статистику видань творів Леніна. До революції, від 1899 до 1914, видано всього 30 аркушів творів Леніна в скількости около 70.000 примірників. В рр. 1917 по 1 грудня 1938 твори Леніна видано в 115.066.575 примірників і переведено на 83 мов. Промову Леніна на 3 зїзді комсомолу видавано 188 разів у 53 мовах. Так большевики вміють ширити те, що їм потрібне.

Німці приготовляються до будови великого нафтового руротягу з м. Плоешті аж до Братислави, звідки перевозили б нафту автострадою, яку будують через Чехословаччину.

Німеччина має приняти с. р. около 90.000 сезонових робітників з Польщі. М. р. в Німеччині працювало около 60.000 робітників з Польщі.

У Сх. Прусії коло м. Вілленберґ росте ялівцеве дерево високе на 17 метрів. Це найвисше дерево того рода в Европі.

У Відні нема вже тепер ні одного жидівського підприємства.

Процес Ґріншпана, убийника німецького дипльомата фон Рата, відбудеться в травні с. р.

„Щурі, воші й історія". Се титул книжки американського лікаря Ганса Вінсера, що вийшла у Варшаві. Він пише м. ін., що зараза, яку мавр Альманзор приніс еспанцям до Ґренади в 1490 р., не була джумою, як пише Міцкевич, тільки пятнистим тифом. Привезло його вперве військо з Кипру в р. 1489 до Еспанії.

Гумор. — Квітка вимови. — „Справа та се кість незгоди, на якій так радо їздить опозиція".

Гумор. — Пані: Ваш кіт зїв мого канарка. Гадаю, що ви зрозуміете, що маєте робити. — Та певно. Щодня раненько буду приходити і буду вам співати.

Англійський міністр кольоній Мелколм Мек-Доналд жениться з дочкою премієра Ірляндії Де Валери. Вона спеціялістка в ботаніці і знаменито грає в шахи та веде політику протианґлійську, в якій і прилюдно заангажувалася в пресі. Нема сумніву, що ірляндський нарід не віднесеться прихильно до подружжа дочки свого вождя з сином чоловіка, який завзято виступав проти автономії Ірляндії. Чи панна Де Валєра знайде щастя в такім подружжі, можна сумнівати ся.

Японське правительство зарядило збірку старого заліза і в тій ціли приказало усунути в усіх містах з улиць залізні стовпи ліхтарень, поручча, крати і т. п.

Гумор. — Задля чого не можуть погодитися? — У ваших сусідів сварка все ще триває? — Ні, скінчилася. Тепер перечаться тільки над тим, хто зачав сваритися.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Просимо щераз всіх Всеч. Священиків, що присилають дописи, щоб давали парохіяльну печатку в листах до редакції, бо ми не можемо знати письма всіх Священиків, а тим менше можемо вірити в автентичність дописів, коли вони писані машиною і не мають печатки.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Забута мельодія.
ПАКС: Олімпіяда І і ІІ часть разом.
СТИЛЕВЕ: Конфлікт і ревія.

ШЕВСЬКІ МАЙСТРИ І ЧЕЛЯДНИКИ!

Ваші турботи скінчилися, бо появився

ПОВНИЙ КУРС ШЕВСЬКОГО КРОЮ

на підставі якого **кожний шевський майстер і челядник** зможе **конкурувати з найкращим краячем.**

Підручник писаний так **приступно,** а рисунки такі **ясні, що для шевців відпадає потреба курсів.**

Підручник написав Яр. Булка при помочі схм. Студитів Єротея Дубика.

Ціна 10 зл., з почтовою пересилкою 10,50 зл., за післяплатою 11,50 зл. Висилає В-во „БАТЬКІВЩИНА", Львів, Чарнецького ч. 8/І.
22—1—5.

УВАГА!

Книжка на часі! Точний і займаючий опис храму св. Петра в Римі, Ватикану, Риму та його околиці. Як живе Папа? Як відбувається коронація нового Папи? Все те міститься у прегарній книжці о. Стефана Ковалїва під заголовком ВІЧНЕ МІСТО. Книжка багато ілюстрована. Особливо цікава тепер, коли вибирають нового Папу. 117 сторін великого формату. Ціна брошуров. 1.20, оправл. 1.80 зл., порто 25 сот.

Видавництво ОО. Василіян у Жовкві.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Загальні збори Пром-Банку відбулися у Львові 25 лютого с. р. при участи 77 делеґатів, 60 гостей і 10 представників преси. Зборами проводив гол. Надз. Ради дир. Скопляк. Коротке звідомлення з діяльности банку зложив дир. Міляныч. Власні фонди банку виносять 158.346.08 зл. У звітовім році уділи зросли трикратно і в дні 31. XII. 1938 р. виносили 132.408 зл. 60 сот. Запасні фонди зросли два і пів кратно і в дні 31. XII. 1938 р. виносили 26.927.48 зл. Рівномірно зростало чинне зацікавлення працею банку серед громадянства, що виявилося у збільшенні скількости членів (від 815 з кінцем 1937 р. до 1.585 з кінцем 1938 р.). Члени-міщани творять 78.9% загалу членів банку. Серед правних осіб є 23 товариства, 21 кооператив і 20 спілок. З членів 559 мешкає у Львові, 718 на терені діяння відділів, решта (308) в місцевостях, неохоплених безпосередною працею банку. Чужі фонди банку виносять 239.345.83 зл. З чужих фондів найбільше зросли вклади, бо зі 161.141.68 зл. в дні 31. XII. 1937 р. до 502.781.22 зл. при кінці 1938 р. Всіх вкладчиків є 2.206, себто в 1938 р. прибуло 1.472. Дрібна ощадність зростає. Під сю пору банк обслугує 114 збірниць, при чому в деяких збірницях працює по кілька збирачів. У Львові є 185 збирачів. Разом за рік праці допровадили вони щотижневими сотиковими вплатами до 149.234.16 зл. На біжучих рахунках має Пром-Банк 453 клієнтів зі Львова і 476 з краю. В 1938 р. загальні обороти на біж. рах. перевисшили касові обороти о три четверті міл. зл. й осягнули 37% загальних оборотів. Вказує це на поважний зріст безготівкових розплат, що причиняється до зменшення грошевої тісноти в нас. В останнім році банк урухомив 5 підприємств, з чого 4 промислові, набув камяницю в Бориславі (50 тисяч зл.) та уділив кредитів на суму 787.829.29 зл. Пром-Банк обмежується до уділювання оборотового кредиту; основний кредит уділює тільки в виїмкових випадках. Щоб удержувати тісний звязок з членством, банк урухомив сім відділів, а саме в Бориславі (Дрогобичі), Перемишлі, Самборі, Сокалі, Станиславові, Стрию і Тернополі. Дальші напрямні праці банку: 1) дальша мобілізація капіталів, 2) добуття активних членів і 3) скріплення організації та внутрішньої праці. Білянсову надвишку в сумі 5.244 зл. 58 сот. розділено в той спосіб, що 20% призначено до запасного фонду, а решту рішено виплатити як 6% дивіденду для членів. Внеску інж. Шепаровича, щоб члени зреклися дивіденди в хосен котроїсь з наших культурно-освітніх установ, не принято тому, що представники не мали відповідних повновластей від загалу членів, щоб зрікатися опроцентування капіталу. Збори станули на становищі, що зрікатися дивіденди може тільки кожний член особисто. Накінець збори перевели зміну 35 параґ. статуту та приняли буджет на слідуючий рік.

Гумор. Суддя до обвинуваченого: Ви защо розбили голову сусідові? — Бо назвав мене дурнем. — Чи це така велика образа? — Для пана судді може ні, але для мене так.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 5 marca 1939.
Львів, неділя, 5 березня 1939.

№ 17 (1217)
ч. 17 (1217)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14
Хв. Бібл. Народ. Дому.

...ь два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Городіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Кардинал Пачеллі Папою

Новий Папа прибрав імя Пія XII.

В четвер 2 березня в год. 6 мін. 10 з балькону базиліки св. Петра кардинал-діякон оповістив народові зібраному на площі св. Петра, що папою вибраний державний секретар кардинал Евген Пачеллі та що нововибраний папа прибрав імя Пія XII. Як тільки показався білий дим над Сикстинською каплицею, отворилися двері, що провадять на балькон базиліки св. Петра. Наперед показалися члени папської гвардії й поміж їх шпалєром перейшов на балькон кардинал-протодіякон. В масі зібраного народа запанувала тиша. Кардинал-діякон проголосив виразно по латинськи: „Annuncio vobis gaudium magnum: habemus Papam, eminentissimum ac reverendissimum Dominum Eugenium, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalem, Pacelli". Потому кардинал-протодіякон повідомив, що новий папа прибрав імя Пія XII. Незлічимі товпи народа, зібрані на великій площі св. Петра, огорнув ентузіязм і залунали невмовкаючі оклики на честь нового папи. Пій XII (кардинал Евген Пачеллі) уродився в Римі 2. III. 1875. В р. 1911 іменовано його заступником кардинала державного секретаря, в р. 1917 нунцієм в Баварії, в р. 1920 нунцієм в Німеччині, в р. 1929 відкликано до Риму й іменовано кардиналом. По уступленні Гаспарія кардинал Пачеллі став державним секретарем і на тім становищі був аж до вибору папою.

Бомбовий замах у Києві.

В Києві якийсь залізничник кинув через вікно бомбу до вагону, в якім сидів Хрущов, гол. секретар комуністичної партії України. Хрущов мав якраз виїздити з Києва до Москви. Він тяжко ранений, а дві особи з його окруження погибли. До замаху ужито бомби з військового арсеналу. Після замаху відбулися в Києві масові увязнення. Замаховець погиб на місци.

Вбили команданта постерунку поліції.

(ПАТ). У Дрищеві повіт Бережани вбито команданта постерунку держ. поліції в Урмані тогож повіту, ст. пост. Віталіса Когачевского, у хвилі, коли вечером виходив з дому місцевого солтиса. Справців було трьох, вони стрілили до нього чотири рази з автоматичного пістолету „Штаєр" і трафили його двома кулями в живіт, одною в ліву ногу й одною в ліву ружу. Ст. постерунковий, що товаришив командантові, стрілив до напасників три рази з карабіну і хибив. Пес ст. пост. Когачевского кинувся в погоню за напасниками і схопив одного з них зубами за одяг, але його застрілили. Поліція увязнила кілька осіб.

Крівава бійка у львівськім університеті.

Польські студенти людовці урядили в одній з саль унів. відчит асистента дра С. Щоткі п. з. „Львівські привечення Яна Казимира". До салі вбігла боївка, около 50 студентів, з кастетами і залізними дручками. Почалася крівава бійка, в якій перемогли нападаючі. Тяжко ранені: Ян Крук літ 62 і студ. Броніслав Заленскі, оба в голову. В стані грізнім відвезено їх до шпиталю. Крім них ранені ще: Ф. Вільк і Й. Москаль. Як завзято билися, видно напр. з того, що останньому відгризли палець і що мало не побили старого професора Буяка.

Зміниться мапа всего світа.

Урядовий орган заграничної політики Італії „Реляціоні Інтернаціоналі" пише: „Англія і Франція мусять узнати святі моральні і матеріяльні права Німеччини й Італії, бо інакше зудар не дасться обминути. Війна буде означати зміну мапи не тільки Европи, але всего світа й буде рівнозначна з розпадом Великої Британії та повним упадком імперіяльної й европейської потуги Франції".

Буде окрема українська армія.

Польська преса звідомляє з Праги: Пражське правительство приняло ультимативне домагання Німеччини в справі переформування чехословацької армії на три відрубні національні одиниці: чеську, словацьку й українську. — Таким чином повстане незабаром окрема українська армія.

„Будували палати зі сліз словаків"...

Словацький міністр Сідор виголосив радієм промову, в якій сказав: Зі сліз словаків будували чехи палати свої в Празі. Продовж останніх 20 літ було на Словаччині 40.000 чеських урядовців, які за той час побрали 14 міліярдів ч. корон!... Податки 20 літ висилані словаками до Праги то були слези, з яких там будовано палати. Тепер словаки не випустять уже влади зі своїх рук на своїй землі... Ходять слухи, що словаки переговорюють з Німеччиною в цілях забезпечення собі більшої політичної незалежности від Праги. Так мститься непорозуміння вчас взаємин навіть між дуже близькими народами.

Арештували сина воєводи Бернацкого.

„Польска Агенція Інформаційна" принесла дуже пікантну вістку, а саме, що 24 лютого власти перевели кілька ревізій і увязнень членів б. ОНР у Варшаві. М. ін. арештовано В. Костека-Бернацкого, сина поліського воєводи, і Волод. Шнарбовского, б. пресового шефа при кураторі ЗНП Мусьолі.

Ціль візити графа Чіяна.

Преса майже одноголосно стверджує, що ціль візити італійського міністра заграничних справ графа Чіяна була довідатися, яке становище займе Польща в разі конфлікту Італії з Францією. Мимо великих принять і багатьох взаємних компліментів гр. Чіяно не отримав відповіді свого польського колеги. Та брак відповіді се також свого рода відповідь.

Голос Волині

На засіданні варшавського сойму 20. II. в дебаті над буджетом міністерства освіти волинський український посол Степан Скрипник відповів обширно на заяву віцемарш. полк. Венди. Тут передаємо цікавіші місця з промови того посла.

„Висока Палато — почав промовець — дня 16. II. більшість цієї Палати устами свого найвизначнішого представника виявила своє відношення до української справи в Польщі. З цим становищем ОЗОН-у, який чейже творить більшість Високої Палати, на жаль не можемо погодитися, перш за все тому, що — як ми глибоко переконані — цей погляд суперечить польській конституції. Звернув на це увагу пос. Целевич у своїй заяві з 16 лютого. Становище пос. Целевича в цій справі — це становище всіх заступників українського населення в Польщі, що засідають у цій Високій Палаті. Хіба не потребую пояснювати, чому так рішуче висказуємо наш спротив та протестуємо проти заповіді остаточного зіштовхнення кількох мілїонів українських громадян до ролі громадян другої кляси, до ролі засобу, що має приготовити землю під експерименти, які на нашу думку зашкодять у наслідках Річпосполитій, а які для українців — трагічні. Не можна не реагувати ще й тому, що наша мовчанка викликала б погорду всіх українців і поляків, які єдиний шлях до кращого завтра українського і польського народу добачують у згідній співпраці всіх громадян держави. Дня 16 лютого закинули українським послам демонстраційність їх промов у цій сесії. Такий підхід випливає хіба з протиукраїнської психози, що посилюється з дня на день і каже згори нехтувати все, що має звязок з українцями. Звідси як логічний наслідок випливає неохота навіть спокійно вислухати українські посольські промови. І тому годі сподіватись у такій атмосфері іншої реакції на них. А жаль, бо навіть з соймових звітів уважливий читач міг би відчути трагізм положення тої частини українського громадянства, яка не має сили пояснити сотням тисяч своїх людей, чому рука, що її простягнули українці Волині, зависла в повітрі. Чому більшають факти, що вказують на постійне ділання деякої частини польського громадянства з метою екстермінації українства? Чому навіть державні установи інакше ставляться до українця? Чому тих поляків, що проповідують ідею польсько-українського наближення, називають зрадниками? Чому з року на рік меншає число шкіл з українською викладовою мовою? Чому українські діти починають слухати релігії по польськи? Чому ще так недавно від найвищих представників Річпосполитої ми чули, що ми співгосподарі держави — і чому тепер зіштовхують нас до ролі наймитів? Чому після смерти великого маршала так нагло все зміняється? Чому? — питають нас люди. А ми з цим питанням звертаємося до Вас, авторитетних представників польського народу, і як відповідь чуємо: — „Нема українського народу"! Коли ми, представники української Волині, у почутті великої відповідальности остерігали польське громадянство перед небезпекою, що станула там, над східнім кордоном держави, панове відповідали: „Не демонструйте"! Коли наша на-

ціональна свідомість, честь і гордість постійно виставлені на явні й укриті напасти, що хочуть нас винародовити, знищити умовини культурного розвитку... отже коли ми наводили загально знані факти, які вказували, що міністерство освіти піддалося протиукраїнській психозі, що видно хочби з систематичної ліквідації української мови в загальних школах, тоді з уст пос. Хмеліньского, секретаря національної секції ОЗН-у, почули ми „спростування" наших доказів, мовляв, українські діти вчаться своєї мови в батьківській хаті, а в школі мають учитися першзавсе польської мови! Чи це не доказ на намагання стримати культурний розвиток української Волині та винародовити її? Знаємо вагу озонових заяв, які апробує чейже влада клюбу, тому і привязуємо до них велике значіння, бо становище ОЗН-у має безпосередній вплив на поведінку адміністрації в терені. Нічого дивного, що після тих заяв українське громадянство з острахом споглядає в найближче завтра. Механічне нищення українського життя, що зростає з дня на день, народжує в українському громадянстві зрозумілий неспокій, а в серцях розпуку і біль. Та з тим ніхто вже не рахується! Ви замкнули духовну семінарію у Кремянці, замкнули там приватну українську гімназію... І якіж наслідки? Сотні українських дітей з Волині виїхали на науку до Львова, обтяжуючи буджети родичів і викликуючи гіркість у громадянстві. В цьому місці питаю: Чи то ми, представники української Волині, шукаємо інспірацій політичної атмосфери Галичини, чи хто інший звертає нашу увагу туди, і хто? Питаю тому, що такий запит поставили мені. Питаю ще, чи політика нехтування духових і культурних потреб волинських українців звяже їх з Річпосполитою?"... Промовець обговорював далі справу недопускання української молоді до високих шкіл і змалював картину ненормального релігійного життя на Волині. „Новий статут Православної Церкви це односторонній акт тому, що не виконали декрету Президента з 30 травня 1930 р., не скликали заповідженого ним генерального Собору. 20 років безправства і подій, що мали місце напередодні декрету 1938 р., спричинили цілковиту організаційну руїну Православної Церкви. Новий декрет цілковито не признає національного моменту, що відіграє сьогодні таку велику ролю і через це згори копає пропасть між духовенством і єрархією та вірними, отже доведе до внутрішнього розлому. Події, що множаться вже після видачі декрету з 18 листопада мин. року, зачинають переконувати українську Волинь, що Українську Церкву використають деякі чинники для протиукраїнської акції. Є на це докази, як заборона консисторіям видавати українські релігійні видання, заборона української Служби Божої, приневолювання духовенства викладати релігію в нерідній мові, виселювання українських священиків, добрих громадян, поза межі Волині! Чи маємо шукати відповіді у вислові п. Янковского, що мин. тижня з цієї високої трибуни заявив: „На Волині можуть бути тільки поляки"!.. Коли сугерують нам, що вибір засобів до порозуміння з поляками залежить від нас, то в почутті глибокої відповідальности, в почутті великого значіння соймової присяги заявляю, що ми не маємо змоги вибирати засобів. Ми можемо лише протестувати проти тих намагань!" (Оплески на українських лавах).

Посол Скрипник загально знаний між українцями як абсолютний прихильник порозуміння з поляками і діяч цілком льояльний для держави. Отже така його промова, викликана подіями на Волині і протиукраїнськими заявами представників ОЗОН-у, звертає тимбільшу увагу. Цікаво, що з польської сторони ні один посол, навіть з т. зв. „незалежних", не сказав нічого на протиукраїнські вискази представників ОЗОН-у і навіть на заперечення самого існування українського народу в Польщі! Отже маємо перед собою такий дивогляд, що представники польського уряду кажуть, що є український нарід в Польщі, а представники урядової партії кажуть, що нема... А посол Скрипник кричить, що він є... Словом, спектакль першої кляси...

Вісти з Карпатської України

Чому відложено засідання сойму?

Чеські часописи повідомляють: Засідання карпато-українського сойму в дні 2 березня відложено тому, що на цей день вже передтим скликано засідання центрального уряду в Празі. З тої причини представники центральної влади не могли б взяти участи у відкритті першого карпато-українського сойму. Перше засідання сойму відбудеться, як ми вже писали, між 6 і 9 березня с. р.

Бранка в Карпатській Україні.

В Карпатській Україні зачалося приниманння новобранців до армії. Вулицями Хусту переїздили вантажні авта прикрашені жовтоблакитними прапорцями, повні новобранців. Населення витало їх гучно, новобранці відповідали хором: Слава Карпатській Україні! Між новобранцями переважають члени „Карпатської Січі", які вже відбули передвійськовий вишкіл.

Др Августин Штефан міністром?

„Фелькішер Беобахтер" приносить вістку, що в дні зібрання сойму теперішній уряд Карпатської України подасться формально до димісії. У проводі нового уряду стане знов о. Волошин. До нового уряду ввійде також крім мін. Ревая теперішній керманич міністерства культів і шкільництва др Августин Штефан.

Українські робітники їдуть на заробітки.

КУП звідомляє: В найближчих днях виїде новий транспорт 50 хліборобських родин на сезонові роботи до Саксонії. На половину березня приготовляють другий транспорт, понад 5.000 осіб. Висилка транспортів робітників проволіклася дещо, бо не обговорено ще подробиць висилки. Крім того на сезонові роботи до Чехії та Моравії виїхало вже понад 700 осіб.

На фонд розбудови Карпатської України.

На зазив Українського Національного Обєднання в Карпатській Україні, щоб кожний українець складав місячний даток у висоті ½ відс. свого доходу на „Фонд розбудови Карпатської України", управа УНО в Берліні як репрезентантка українців у Німеччині візвала всіх своїх членів і не членів, замешкалих у Німеччині, складати свої місячні датки на цей фонд.

Тиждень християнсько-суспільної освіти

Т-во українських студентів католиків „Обнова" у Львові урядило т. зв. І. Суспільний Тиждень в днях від 26 лютого до 8 березня с. р. Тиждень обіймає 9 викладів, яких осередною темою є націоналізм і християнство. Виклади відбуваються в салі Народнього Дому у Львові, при вул. Рутовського 22, II пов. о год. 6.30 вечером. В неділю 26 лютого с. р. відбулася інавгураційна Сл. Божа в храмі св. Юра, на якій було присутних багато студентів і студенток. Перший виклад виголосив 27. II. о. др Николай Конрад п. з. „Сучасні суспільні рухи". О. Прелєгент подав генезу, суть і ідеї лібералізму, марксизму (соціялізму і комунізму) і християнського солідаризму. Виклад був переглядний. Учасників поверх 100 осіб. Між ін. був куратор „Обнови" проф. львів. університету Гальбан. Другий виклад з того циклю виголосив проф. др К. Чехович п. з. „Ґенеза й суть націоналізму". Виклад був теоретичний. Прелєгент не згадав про конкретний український націоналізм і його провідників. Се й підчеркнула в дискусії пані Донцова. Крім неї промовляли в дискусії о. др Конрад, п. Татарнюк і ін.

Заграничні журналісти в Галичині

П. з. „Підозрілі гості" ІКЦ в ч. 61 пише, що в Станиславові був американський журналіст Роберт Міллер, паризький кореспондент концерну „Балтіморе Нюс Пейперс", якому товаришила секретарка паризького Пенклюбу Олена Райнер, кореспондентка кількох американських щоденників. Обоє інтересувалися головно справою української меншини і зложили візиту Преосв. Хомишинові. Заграничні журналісти були передтим також у Львові, де їх приняв Митрополит Шептицький.

Німці про ґданські інциденти

„Дойче Діпльоматіш-Політіше Кореспонденц", орган зближений до міністерства закордонних справ, у статті про останні події в Ґданську пише, що всі відповідальні політики напевно згідні в тому, що надавання напряму політиці не належить до завдань студентів, зокрема, коли вони дають доказ свойого політичного невироблення програмою, яку голосять або авантурами. Вказуючи на конечність протиставитися в польсько-німецьких взаєминах чужим впливам, ворожо наставленим до німецько-польської співпраці, часопис твердить, що „не розбивання о труднощі, які безсумнівно існують, але поборювання тих труднощів і їх розвязування ось ціль тої політики".

Життя в СССР

ПАТ доносить з Кузнецка-Ленінска, що там відбувається процес проти шефа місцевого ГПУ і його помічників, які недавно виточили процес 160 дітям від 9—12 літ за „контрреволюцію". Здається, тих дбалих про революцію чекістів розстріляють за те, що „перестаралися".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флєґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як відбуваються вибори?

Львівське „Слово Народове" пише про ось які виборчі особливости в Буську:... „вислід виборів підчас числення голосів так здивував мужів довіря навіть ліст інших ніж Нар. Ком. Виб., що зачали дивитися в картки, відчитувані предс. комісії, та зі здивуванням ствердили, що председник згаданої комісії так помилився, що замість прочитати кандидатів Нар. Виб. Коміт., прочитав кандидатів ОЗОН-у. Побачив се довірений одної ліст, звернув увагу предсідникові, списано відповідний протокол і справа напевно знайдеться в суді". — Знов в іншій окрузі предсідник комісії загрозив довіреному опозиційної ліст, що... „як зробить йому найменшу увагу, то усуне його з салі, причому казав йому сидіти при кінці довгої лави, у великій віддалі від себе. Заборонив йому навіть робити записки, кажучи, що коли інші не роблять собі записок, то і він не має потреби робити це. В темно освітленій салі, не маючи нікого, хто йому заглядав би зза плечей, відчитував картки. Очевидно, виборці тої округи майже однодушно віддали голоси на ОЗОН". — (З того ясно, як треба уважати на вибори!).

Про старостів і ОЗН

Польське Радіо оповістило, що ОЗН обняв орг. сіткою всю Польщу. На те пише „Варш. Дзенник Нар.": Факт присутности ОЗН в цілій державі пояснюється тим, що всюди є старости, в кожнім повіті. Якби не та дрібна обставина, то П. Радіо мало б порядний клопіт, щоб доказати свою теорію. — На заяву Польського Радія про сітку ОЗН реагує вся польська преса.

Диспропорції та ще й які!

„Час" у ч. 59 пише: Мін. Квятковский постановив „загосподарювати Польщу" й обіцяв скріпити оборонність держави, зреформувати адміністрацію й податки та обрізати надмірний етатизм. Що ж показується? Зброєння виконуються, а податкова реформа загрязла, про ощадности не чути, навпаки: вегетативні видатки ростуть. А з етатизмом діється ось що: Від 817 міл. зл. вложених державою за 9 літ при податкових і ин. привілеях є всего 84 міл. зиску, себто трохи понад 1% річно! А держава задовжується і платить високі проценти від довгів. Якби не було етатистичних підприемств, то держава за рік ощадила б на обслузі позичок (які дала етатизмові) більше, ніж дали ті підприемства за 9 літ!... Мін. К. написав цілу книжку про диспропорції польського життя. Чи не достеріг диспропорції у власній політиці?

Що таке „боваризм" і політика

Внутрішня характеристика ОЗОН'у.

В 16 ч. „Нової Зорі" подали ми за „Дз. Люд." цікаву історію ОЗОН'у, а тут подамо виїмки з цікавої характеристики його діячів пера З. Л. у 58 ч. „Курера Варш." п. з. „Пані Боварі і політика". В одним з театрів Варшави виставлено тепер перерібку іст. повісти Фльобера „Пані Боварі". Се одна з найгеніяльніше схоплених постатей фр. повісти, посвоячена з „Дон Кіхотом" Сервантеса й „Абдеритами" Вілянда. Пані Б. подібно як Дон Кіхот живе в світі фікції: відси й назва „боваризм" на означення такого типу життя. Фікції та провінції. В польській свідомости провінція занедбана. А то не досить у Варшаві говорити з людьми з краю, бо треба їх бачити на тлі їх оточення, щоб підглянути ріжні форми їх „боваризму". Вони особливо цікаві в політиці. Люди старих партій працюють скрізь на підставі своїх переконань, хоч і їх життя інакше на провінції. Инша річ така організація як ББ, що не мала ніяких ідеольогічних підстав: була се орг. тактична, давала підпертя урядові та шанси своїм членам, значить: була річева і твереза... А ОЗОН репрезентує вже якусь ідеольогію і чинник організ. Що ж сказати про ту ідеольогію? Се тема до розважувань на торжественні дні. Організ. праця то щоденна політ. робота, що має давати конкретні успіхи, передовсім щодо скількости... Напади противників острі і завзяті. А ОЗОН не міг розпалити в душах своїх членів ні запалу до своєї ідеольогії, ні віри в силу своєї організації. Таке враження з обсерваций краю. Члени ОЗОН'у самі дивно скептично говорять про цілу систему, часом і негативно. Їх злобна критика свідчила б, що вони живуть подвійним життям: назовні підтримують фікцію якоїсь могутної організації, в яку самі не вірять. Правда, таке відношення бувае не лише до ОЗН, але й до инших правлячих таборів. Добре було б у повісти представити се...

„Глос Народу" про заграничну політику

Краківський „Глос Народу" пише: Горе тим народам, що в дипльоматичній грі, в якій ходить про територіяльні зміни, даються брати на позори й беручи участь у такій „грі", вдоволяються дрібними уступками, які їм противник позволить виграти. Заграничну політику треба наставити не на гру, а на велику ціль. Такою ціллю Польщі була б організація північної й середної Европи для здержання походу німців. Ми поляки не вспіли виконати се в минулому році...

Спокій перед бурею

„Шавбігне" в ч. 8 пише: Мусоліні все ще не говорив, і люди майже забули, що він хотів виголосити велику промову... А що торжественне отворення середземноморської кризи відпало, отже все спокійне — таке спокійне як набита гармата, сказав один англійський держ. муж... Гр. Чіяно поїхав до Варшави, щоб наклонити поляків до невтральности, коли вибухне світова війна. Але що зробити з росіянами?... Спір за душу ген. Франка стає все завзятіший — і на перестрах (дем. держав) показується, що вона фашистівська... Спокій. І в тих спокійних днях Англія проголосила найбільшу програму зброєння, яку знає історія. І рівночасно розпочала широко закроєні господарські переговори з Німеччиною. Се два найважніші чинники сих спокійних днів, що переведуть нас до бурливіших. Про що ходить? Не про кілька сх.-европейських ринків збуту. Не про ідеольогії. Ходить про існування Британської Імперії. Се вже зрозуміли в Лондоні. І тому зброєння Англії проковтнули значну часть британського богацтва. І закінчили вигідне життя. Таким зброєнням треба піддатися, або треба їх зломати, заки вони будуть викінчені. Се буде за 2-3 роки. Та Гітлерові все ще вільно йти проти СССР і лишити в мирі Захід. Але він не може туди йти, бо навіть якби виграв, то остав би багатий, узброєний Захід і диктував би мир... Англія не хоче війни і не хоче задушити Німеччину. Може ще вдасться їй погодитися з Берліном. Тому в березні відбудуться економічні переговори в Берліні... Англійці се люди не дрібничкові. І мають багато терпеливости...

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

„Чітта делля клявзура"

В середу 1 березня пополудні всі кардинали, які беруть участь у виборі нового Папи, увійшли до конкляве. В Ватикані вже все було приготоване на приняття 62 пурпуратів і їх секретарів. Звертала увагу скромність приміщень для кардиналів. Їх келії не ріжняться нічим від келій секретарів та служачих й уряджені подібно як монаші келії. В кожній з них є залізне ліжко і столик з каламарем. Властиво кожна „келія" складається з 5 кімнат (3 для кардинала і 2 для його конклявістів). Всі келії однакові, ріжняться тільки положенням і тому, щоб зберегти цілковиту обєктивність у приділі „келій", визначається їх кардиналам при помочі льосування. На подвірі св. Дамазія на окремім руштуванні завішено дзвін, який буде взивати кардиналів на засідання і до голосування в Сикстинській каплиці. Всі вікна запльомбовані оловяними печатками з надписом „Конкляве 1939 рік". Замкнули також усі брами, які ведуть до „Чітта делля клявзура", себто до міста обнятого клявзурою. Замкнене місто почало своє окреме життя. У ватиканських кругах припускають що конкляве потріває 4-5 днів. В часі конкляве Ватиканське Радіо два рази денно надаватиме комунікат про „сфумате", зн. про те, чи дим з комина печі в Сикстинській каплиці означає вже доконаний вибір нового Папи чи дальше тривання вибору.

Пастирський лист кард. Інніцера

У всіх католицьких святинях Відня й б. Австрії відчитано пастирський лист кард. Інніцера. Він взиває горячо молитися до Бога за поміч у збереженні віри, признаватися публично до віри на кожнім кроці та пригадує батькам, що виховання молоді без віри позбавило б її всяких моральних підстав.

З промови Гітлєра

В „Гофбраверай" у Мінхені виголосив канцлер Гітлер промову проти заграничних крикунів, які цькують до війни. Він сказав м. ін.: „Як можна думати, що чоловік, який 20 літ тому зачав боротьбу за Велику Німеччину, перестрашиться погроз якраз тоді, коли має керму влади?! Я ніколи нічого не боявся і був би я негідним бути вождом народу, якби я мав почування страху. Ніхто нас не злякає погрозами. А коли крикунам удасться довести народи до военного божевілля, то ми не піддамося. Рік 1918 вже ніколи не повториться в німецькій історії".

Померла вдова по Леніні

З Москви наспіла вістка, що 27. II. померла вдова по Леніні, Надія Константиновна Крупская. При всіх великих блудах була вірною жінкою свого чоловіка й товаришила йому на Сибір на заслання і на еміграції (в рр. 1912—14 жила в Кракові й у Пороніні). Довго була секретаркою ЦК Ком. Партії, займалася педагогією, розуміється в больш. дусі. Лишила по собі двотомові спомини про Леніна. Взаємини її зі Сталіном не були добрі.

Світ молоді навиворіть

Проф. львівського університету З. Лемпіцкий помістив у 58 ч. „Курєра Варшавского" статтю, навязуючи до голосної промови сен. Бартля. В ній пише: Молодь академічних шкіл не має часу студіювати, бо мусить постійно кувати до іспитів. А молодь середних шкіл не має часу ні можливости вчитися, бо студіює. Се дуже шкідливий світ навиворіть, що слушно осудив проф. Бартель.

Що таке соціялізм крови?

Про пять фундаментальних стовпів в новім німецькім праві національного соціялізму.*)

Національний соціялізм проголосив кличі про цілковиту перебудову і відновлу всього німецького життя, отже мусів взятися також до перебудови німецького права. Також на сій области поставив він дійсно нову будову і спер її на 5 фундаментальних стовпах: землі, раси, держави, чести і праці.

Засади, на яких в новій т. зв. Третій Німеччині сперто основні державні закони, виглядають ось як:

1) Націонал-соціялістичний світогляд становить підставу існування й організації німецької держави. „Націонал-соціялістична ідея має свою організаторську оселю („Sitz") в партії". Так сказав Гітлєр.

2) Держава се нарід правно зорганізований і політично сформований. Нація се зміст і субстанція держави. Вона предмет всякого порядку. Богом сотворений нарід се те, що тривко істнуючи становить одиноку ціль всякого людського ділання і всіх державних уряджень.

3) Німецька держава се держава соціялістична: в ній публичне добро має першенство перед приватним добром. Право се те, що виходить на хосен народній спільноті, а безправство се те, що тій спільноті шкодить.

4) Німецька держава се народна держава: кров і земля се життеві джерела народу, які все відновляються. Головна передумовина народу і держави його се чистота і здоровля крови. Співрішати про долю і будучність німецького народу може тільки німець або чоловік рідної йому породи.[1])

5) Німецька держава се держава сперта на засаді провідництва, вождизму,[2]) то значить, що партією, надихаючою керманою вою кермується й управляється на основі засади проводу. Провідником стається через довершені діла, які переконують тих, що йдуть за провідником, що се провідник.

6) Німецька держава се держава народу: підстава тої держави і його проводу се взаємини довіря і вірности між тими, що йдуть за провідником, і провідником, себто між провідником і його дружиною. („Гефольгшафт").

7) Німецька держава сперта на засаді єдности: є тільки одна державна влада і тільки одна німецька державна суверенність, є тільки одна німецька державна приналежність і одно німецьке державне горожанство.

8) Німецька держава се держава однопартійна: „партія репрезентує політичну совість, політичне розуміння і політичну волю нації". (Гітлєр). Вона має на всіх областях життя поставити великі ціли та узгіднити публичне життя з народними обовязками. Провідник се партія, партія се провідник. Партія се остання контрольна і рішаюча інстанція.

9) Партія має в своїй організації збирати людей своєї нації, здібних до політичного проводу, має причинятися до їх розвитку, має їх доставляти державі як її дружину і для її проводу. „Партія мусить заступати засаду, що всіх німців треба світоглядово виховувати на національних соціялістів, що найліпші між національними соціялістами мають ставати членами партії та що найлучші з членів партії мають обняти провід у державі". (Гітлєр). Передовсім партія має давати державі найвисший і загальний провід.

10) Провідник (вожд) партії се кожночасно голова німецької держави і найвисший начальник її оборонної сили.

11) Партія і військо се дві основні колюмни народу і держави, звязані з собою нерозривно. „Партія дає війську народ, а народ дає війську жовнірів — і обоє разом дають тимсамим німецькій державі забезпеку внутрішнього спокою і силу для збереження себе". (Гітлєр).[3])

Річ ясна, що вище наведені основні думки нового національно-соціялістичного розуміння підстав устроєвого права мусять в послідовности довести також до інакшого розуміння міжнародного права ніж було передтим. Рішаюча політична аксіома національного соціялізму, що підставу всякого культурного, духового і політичного розвитку становить національна спільнота, вимагає двох річей: а) самому признатися до власної національної спільноти, б) признавати також інші, чужі, національні спільноти. Коли міжнародне право 19 століття знало тільки державні народи, то теорія нац.-соціялізму вимагає засадничо міжнародного признання правної культурної автономії також тим групам, чи відломкам національних спільнот, які живуть у чужій державі. Інакше кажучи, нац.-соціялізм противиться асиміляційній теорії й осуджує її в кожній формі як незгідну з його основними засадами. В послідовности того нац.-соціялізм противиться засадничо імперіялізмові, то зн. він противний включуванню чужих національних спільнот або їх частин у свою державу.

Основи вище наведених державноправних поглядів національного соціялізму коріняться не тільки в державнофільософічній системі Гегля і його наслідників, але кінець кінців походять вони з основних догм, які з природи річи повстали з науки про расу.

„Суть права — расова", так учать правники національно-соціялістичного руху.[4])

Отже властива суть нового німецького права се передовсім постанови, яких ціль охороняти расово-спадщинне добро. Право не має самостійної области, в нім відбивається політична і господарська боротьба народу. Одиниця

*) Гл. статті „Національний соціялізм. Як він ставиться до християнської віри і християнських Церков", „Н. Зоря", ч. 11 і „Джерела теорії національного соціялізму" в ч. 13 „Н. Зорі".

[1]) „Der artverwandte Mensch".

[2]) „Führerstaat".

[3]) Отсі засади виложені в окремім числі н. с. органу „Фелькішер Беобахтер", виданім 30 січня 1936 р., в третю річницю переняття влади Гітлєром. В тім числі є розправа Вільгельма Штукарта про устрій Третої Німеччини та про її нові основні державні закони.

[4]) Вальтер Мерк: „Про повстання і суть німецького права", 1934. Кельрайтер: „Німецька держава вождизму", 1934. Кнуббен: „Нац.-соц. держава вождизму і тоталізму в її відношенні до основних ваймарських законів та до індивідуалістичних прав людини". („Reichs- und preussisches Verwaltungsblatt", 1904, ст. 773 і далі).

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з братств)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

Т. Л. ДУРЛІЯК 2)

Виграний льос

Незабаром відложила свою роботу й сіла біля мужа.

— Не гніваєшся на мене, що? — спитала примилюючись.

— Але ж ні, Дизю! Сам жалію над твоїм розчаруванням, та що діяти?

— А може всетаки знайшовся б який спосіб?

— Щоб задержати льос тітки? Сеж була б просто крадіж!

— Ох, яке погане слово!

— Сама річ була б іще поганіша і справді дивуюся, що можеш хоч на хвилю думати....

— Але ж я не думаю про те зовсім... Ти мене не зрозумів. Я не хотіла сказати...

— Отже що?

— О, вже гніваєшся. Говориш так остро.

— А ти вже зачинаєш плакати! Но, но, Дизю, скажи... Я певно не відкинув би чесного способу, якби такий був.

— Мій Боже! Мені се видається зовсім чесне: Ти купив два льоси, для тітки і для нас. Один з них виграв, отже поділім виграну!

— Так... се була б гадка до принятя, коли ми були б певні, що зробили б таксамо в противнім случаю, то є коли виграна упала б на наш льос... А се не видається мені імовірним.

— Одначе... не було б нечесне...

— На всякий случай було б невідповідне... Знаєш що, дорога, не силуйся дармо на вигадки, які не годяться з твоєю чеснотою...

Дизя насупилася, відвернула голову й пішла спати не попращавшись з чоловіком.

Ніч мала неспокійну.

Бідна! Норберт розумів її добре, оправдував. Життя мали досить тяжке й мимо своєї веселої вдачі, мимо твердости, з якою зносила малі прикрости, нераз більше діймаючі від великих, Дизя часом тяжко зітхала при зусиллях над удержанням рівноваги в надто скупім буджеті. Дотого не була зовсім здорова, сеї зими кашляла більше як звичайно, а їх бідний хлопчик — як інакше виглядав би, коли вони могли б мати примірком малий дімок на передмісті, в ліпшім воздусі... Ах, доля справді не була справедлива.

*

Норберт встав рано дуже пригноблений. Дизя ще спала, або вдавала, що спить. Він скоро одягнувся і тихо взяв коверту з льосом тітки та вийшов до міста.

Вернувся на снідання більш як звичайно задуманий, говорив мало, їв без апетиту.

Дизя гляділа на нього з неспокоєм.

— Вже йдеш? І так не поговоривши навіть зі мною? — спитала бачучи, що він сейчас по сніданні взяв капелюх і пустився до дверей. Норберт воркнув кілька слів оправдання й вийшов.

Дизя лишившись сама сердечно розплакалася.

Початок обіду був також понурий. Коли подано печеню, озвався дзвінок в передній кімнаті. Принесено лист до Норберта.

— Відповідь тітки, — сказав він розпечатавши.

— Отже ти відіслав їй льос? — спитала Дизя дрожачим голосом.

— Очевидно, — відповів сухо.

А Дизя аж скрикнула з радости.

— Мій дорогий, говорила, як то добре. Я вже так боялася... Вчера була я така погана й бачила, який ти був пригноблений.

Отже ти гадала?...

— Ні, ні! Я була божевільна. Чиж такий чесний чоловік як ти може подати-

мусить підпорядкуватися під „ми" свого народу, під „соціялізм крови". Свобода одиниці звязана її суспільністю, бо політична діяльність одиниці випливає з її народної підстави. Своя держава і свобода се поняття, яких розділити не можна. Політична свобода існує тільки в своїй державі і в доосереднім змаганні до своєї держави, а не у відосереднім змаганні від своєї держави. Старогерманське право обмежувало свободу одиниці на річ роду і родини, а тепер те обмеження мусить наступити на річ своєї держави, причім джерелом права вважається расовий дух свого народу.

Національно-соціялістичне розуміння права раз-у-раз підчеркує, що в ерархії спільнот першенство має нарід а не держава. То нарід дає легітимацію державі, а не держава народові. З того виходить ряд рішаючих консеквенцій, бо ставши на такім становищі, наука національного-соціялізму зовсім інакше ніж дотепер розуміє поняття чести, вірности, добра загалу, публичного безпеченства. Коротко кажучи: в усім правнім житті наступає велика зміна.[5])

З усіх тих проблемів видно вже на перший погляд, що національний соціялізм хоче бути чимсь одностайно цілим. І тому хоч поодинокі представники його ще вчать про міжнародне право, будоване на расовій підставі,[6]) то інші представники національного соціялізму взагалі відкидають міжнародне право, бо вони переконані, що всяке право се поява расова, яка покривається з державою.[7])

Про дальші консеквенції нових поглядів німецького національного соціялізму, як їх представляє Преосв. Гудаль, у слідуючих статтях. А. Ч.

[5]) Гл. Др Рудке: „Гігієна раси і право". Виклад виголошений в Монахові 10. II. 1934.

[6]) Проф. Г. А. Вальц (Вроцлав): „Національний соціялізм і Союз Народів" (Часопис „Völkerbund und Völkerrecht", за грудень 1934).

[7]) П. Крангальс: „Органічний образ світа" т. I, ст. 117—124. Він пише: „Загальне міжнародне право, яке стояло б понад життевим правом держав, мусимо відкинути як утопію не тільки під оглядом практичним, але також моральним".

ся перед дурним говоренням такої як я глупої гуски?... Прости мені!...

— Отже ти годишся зі мною?

— Чи годжуся? Очевидно! Адже інакше ми не могли б собі глянути в очі.

— І не жаль тобі тих грошей?

— Коли б мені їх навіть даровано, я не приймила б.

— О, то можеш бути спокійна. Ніхто їх тобі не подаруе, — засміявся Норберт, розриваючи лист тітки.

Лист був короткий і звучав:

„Любий Норберте! Дивуюся, що ти взяв поважно те, що я говорила жартом. Чейже знаєш, що не люблю викидати грошей крізь вікно, а всякі льотерії вважаю сильцем на дурних. Впрочім у ніякім случаю не могла б я приймити тепер льосу, котрий ти ізза простої ввічливости повинен був відіслати мені перед тягненням, бож очевидна річ, коли б льос був добрий, ти був би його задержав. Помимо того здоровлю тебе сердечно".

В середині коверти був приліплений той славний льос.

Супроти того всі згляди впали. Норберт і Дизя обіймилися майже плачучи з радости.

Але тітка скупарка не могла їм того простити — до кінця життя.

Французький учений про Україну

Великий репрезентативний французький журнал „Ль' Ілістрасіон", дуже поважаний заграницею, приніс в ч. 5006 з 11. II. с. р. статтю про Україну пера відомого політичного звітовика Жорж'а Удар'а (Georges Oudard). Стаття, напечатана під наголовком: Гітлерівська програма на 1939 р.—Напір на Україну чи підтримка Італії, написана в обективному тоні. Се величезна праця, яка обіймає 7 сторін друку великого формату (16 шпальт). Се взагалі найбільша стаття в сім числі великого і впливого журналу. В тексті поміщена мала українських етнографічних земель. З технічних і інших причин не можемо зреферувати ту статтю так обширно, як вона на це заслугує. Тому обмежимося до подання кількох виїмків з сеї праці. Автор зачинає таким вступом:

„Українське питання так як його поставила Німеччина, се один з численних і небезпечних наслідків мінхенського порозуміння. Ся проблема незвичайно складна й багата в наслідки, заслугує на увагу публичної опінії, в першу чергу на увагу французьких і англійських державних мужів, з яких не всі зрозуміли її вагу. З можливим повстанням Української Держави тісно звязані італійські ревіндикації на морях Середземному і Червоному. В сучасній Европі все залежить від волі Гітлера, німецького Фірера й канцлера, та в першу чергу і передовсім автора „Майн Кампф'у". Було б величезним блудом представляти собі, що полишаючи Німеччині вільну руку на сході, тимсамим відвернеться її від заходу, тобто від Франції. Коли хочеться основно прослідити українську проблему та її наслідки, то перша трудність, яку стрічається, це справа, з якого боку до неї підійти. Найпростіша річ зачати від недавної справи спільної польсько-мадярської границі, яка в суті річи викликала дебату. Щоб мати ясний погляд в тому пекольному імброліо (замотанню), треба дійсно пізнати масу річей, що з них ні одна не датується від вчера".

І автор дійсно кидається з вродженим французам запалом у вир найріжнородніших інформацій про українську справу, щоб „увійти в суть сюжету" і просить вибачення в читача за те, що цей сюжет буде в деяких моментах видаватися „авантурним романом", „бо в міру того як Европа щораз більше балканізується, ростуть також число і впливи поліційних організацій, терористичних і тайних, які в руках керманичів деяких держав стали найкращим знаряддям їх зовнішної політики".

Назагал Жорж Удар як вроджений журналіст і політичний редактор-історик має величезну масу преріжних відомостей про нас, про наші організації, про нашу історію, взагалі, про наші визвольні змагання зокрема і т. д. Одначе те все в руках сего здібного публіциста прибирає радше форму „авантурного роману", бо в статті перемішано правду з фальсифікатами і в деяких місцях повно недотягнень та багато тверджень інспірованих очевидно чинниками, неприхильними до нас. Позатим стаття може дивувати масою інформацій і глибокістю підходу.

В першій частині автор розглядає справу спільної польсько-мадярської границі, бо уважає, що якраз ця спільна границя зродила і зактуалізувала українське питання в Европі. В другій частині описаний український національний рух. Сей уступ статті поділений на три підрозділи: українське питання перед війною, в часі війни і по війні. В тих підрозділах доволі добре зібрані факти з нашого недавноминулого...

Потому автор пише про УНДО, про нашу кооперацію, про УВО. При тій нагоді твердить, що кождий українець мусить просто належати до кооперації (!) і що ніхто з українців не купує навіть найменшої дрібнички в жидівській або польській крамниці. (Цікаво, як нас оцінює той чужий учений). Дал. автор впевняє категорично, що наша кооперація має звязки з УВО...

Вкінці автор пише про німецькі пляни на 1939 р. В сій останній частині подані дуже цікаві думки одного з найвизначніших шефів Райхсвери, висказані, як твердить Жорж Удар, перед офіцирами німецького ген-штабу. Можемо подати тільки деякі виняткі з тих думок: „...У своїх проектах Німеччина рахує очевидно на піддержку Італії, хоч Італія знає, що вона буде виключена з властивих східних комбінацій. Чогож Італія очікує в заміну за те? Очікує Тунісу як випадової бази для більшої експансії в північній Африці і на Середземному Морі. Річ ясна, що Італія не зможе втервенювати в Тунісі, доки Німеччина не сконцентрує свою армію на франц. границі... Ні Німеччина, ні Італія не думають про війну з Францією, тільки про військовий шантаж, який приневолив би Францію віддати Туніс на підставі права про самовизначення народів. Як будуть засоби того шантажу? Передовсім вищість німецько-італійського летунства над летунством французько-англійським, а ще більше вищість нім.-італ. армій над французькою армією. Муссоліні попросить Фірера, щоб справу Тунісу вирішено вже з весною 1939 р., щоб використати вищість оси під летунським оглядом. При тій нагоді Муссоліні пригадає Німеччині піддержку Італії у справах австрійській та чеській. Одначе питання Тунісу не буде вирішене скорше ніж в літі або в осени 1939... Коли Італія обмежиться до справи Тунісу, то одержить все, що схоче... Нема сумніву, що Англія і Франція зарядять мобілізацію, одначе по мобілізації Англія порадить Франції, щоб уступила для врятування мира".

Автор кінчить тим, що від часу тої заяви німецького офіцира дещо змінилося. Бек був у Берхтесгадені і ніхто не знає, про що там говорили. „Україна це одна з точок програми „Майн Кампф'у", яку Гітлер хоче здійснити за всяку ціну". Тут диктатори розходяться, бо Гітлер хоче полагодити наперед всі справи на сході Европи, а щойно потім звернутися на захід; Муссоліні навпаки переконує Гітлера, щоб зачекав з Україною і щоб звернув усі свої зусилля в першу чергу на захід. Промова Гітлера, виголошена в Райхстагу 30 січня с. р., вказує на те, що Рим не вспів ще переконати Берлін про конечність звороту на захід. Ся промова змагала до того, щоб пізнати, до якої міри Франція буде опиратися. „Гітлер, пише Жорж Удар, не хоче нас (французів) втягнути в нову війну, але хоче нової мінхенської конференції. Німці не знають наглих відрухів нашої національної свідомости. Вони переконані, що ми волітимемо віддати їм частину наших африканських посілостей ніж заризикувати війну з ними"... (рк).

Мертві границі

ІКЦ в ч. 61 пише: Польща має 5.500 км. границь, з того з Німеччиною 1.912 км., з Совітами 1.412 км. Оборот на них мінімальний: в р. 1937 товарова вимінa з сусідами виносила всего 21% (всіх товарових оборотів Польщі), з того 14.3 проц. припадало на Німеччину, 3.9% на ЧСР, по 0.8% на Совіти й Ромунію, 0.3% на Латвію і 0% на Литву! Значить, ті довжезні границі просто мертві. Тепер вони оживляються, напр. в 1938 р. оборот з Німеччиною (без Судетів) дійшов до 23% всего обороту загр. Чим живіші звязки торговельні, тим більша надія на трівкий мир.

Зробіть щось для „Відродження" в сім його ювілейнім році.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ХУСТ

Минуле столиці Карпатської України.

В р. 1635 семигородський князь Юрій І. Раковцій (1630—1648) пробував захопити Хуст. Та союзники його турки заступилися за Бетленом і він мусів відступати. Всеж таки в р. 1644 Хуст з околицями становить власність Юрія І Раковція. Наслідник його Юрій II Раковцій (1648—1660), союзник Богдана Хмельницького, мусів при кінці свойого життя воювати з турками. Смерть Юрія II не спинила походу турків, яких війська, з Алі-башою у проводі, облягали Хуст, де боронилася німецько-мадярська залога. Не легко було добути Хуст. Турецький мемуарист Евлій Челебі пише так про него: „Хто його (хустський замок, О. П.) побачить в ночі, то (йому) стрясуться губи...“ „Мури його сильні, подібні до укріплень Іскандерії (Олександрії). Висота вежі досягає копули неба. Замок вритий квітчастою черепицею. Над церквами хрести з чистого золота, яке приковує і не випускає від себе очей чоловіка. Виноградам і садам нема кінця. Перед замком рів. Через нього міст“. [19])

Бачучи, що не візьмуть Хусту, турки відступили, поставивши семигородським князем Михайла І Апафія (1662—1688). Михайло І в р. 1667 напав на Хуст і здобувши подарував його своїй жінці. В р. 1671 забрав ще для неї й замкові маєтности, що належалися малолітньому Емерикові Текелію. Тоді до хустського замку належали отсі міста: Хуст, Вишків, Тячево, Довгополе і Сигіт й осади: Камполунг, Горішня Ровна, Іза, Салдобом, Бушгино, Теребля, Дулово, Біла Церква, Требушани і Рахово. (Мицюк, II, 74—5). В томуж 1671 р. вибухло повстання Франца І Раковція († 1675) проти Габсбургів. Повстання не повелося: Раковцій скоро здав свої замки, а головні учасники повстання схоронилися в хустському замку, користаючи з його права азилю як члена союзу пятьох міст. Михайло І Апафі був примушений в р. 1688 зректися семигородського престола, та Хустом володів до смерти († 1690). Син його Михайло II Апафі (* 1667 † 1713) в заміну за те, що зрікся претенсій до престола, дістав від австрійського уряду між іншими і маєтності хустського замку. Ті маєтності продав він в р. 1701 за 175.000 фльоренів. Роки 1697—1701 не належали до найкращих в цілій Мадярщині. Тоді вибухла морова зараза, що сягнула і до Хусту. Про це знаємо з уривчастого запису з Хусту, який подає, що „до три годи був великий голод. Так йшли люде из Мармароша, як идуть птиці летящи. И в днину и в ночи йшли люде, бо едних людей не пущали панове, а едних не спирали. И то час еще Бог... дав на нас великую болячку, что люде так мерли: едного часу буде говорити, а другого не буде, едного дне ся розболить, а другого дня умерло“. Та обставина і свавілля німецьких апровізаційних військ довели до повстання (1703—1711), у проводі якого станув Франц II Раковцій (* 1676 † 1735 в Туреччині), син Франца І. До повстання прилучилася й залога хустського замку. Вона вбила свого замкового капітана і передала замок в руки Франца II (1704 р.). Він іменував мармарошським ішпаном і головним начальником хустського замку Григорія Довгія з Довгого. Часи Франца II (1704—1711) під двома оглядами важні в історії Хусту. По перше, тоді затоплено одну з найбагатших та найстарших копалень соли в Карпатській Україні, шахту Ронашок. По друге, Франц II впровадив деякі новости в господарсько-промисловосуспільному житті Хусту. І так вперше зорганізував пошту. Всі міста дістали від него приказ держати по 5 сильних коней для розвоження посилок. Хуст займався спеціяльно кореспонденцією з Галичини. Не хотячи привозити для своїх селян чобіт з Туреччини, Франц II створив у Хусті шкурне виробництво, що приготовляло на місці шкури на червоні й жовті черевики, які тоді носили. Щоб робота йшла якслід, спровадив він до того спеціяліста з Царгороду і тим дав початок підприємству, що як фабрика „кордовських шкур“ згадується в актах в р. 1760. Та Франц II не пошанував прав союзу пятьох міст і покинутий ними програв свою справу та мусів податися на еміграцію. На прихильників Франца II впала кара: на міщан наклали високі податки, а селян закріпостили. А соляні копальні, що фінансували повстання Раковція, перебрала знов королівська комора. [20])

Серед таких бурливих подій дістався і хустському замкові. Ще в р. 1669 замок сей уважали одним з найкращих. Мав він пять веж („Вовк“, „Людська голова“, „Перепілка“, „Шередільська“, „Цап“), на яких стояли гармати, мав три зброївні, заосмотрені у всяке воєнне знаряддя, та дві порохівниці повні пороху. В р. 1692 вибух порох і висадив частину замку, роблячи її непридатною до оборони. Між рр. 1717 — 1737 були спроби відновити його (Мицюк, II, 339). Тоді то в р. 1719 в цілій Мармарощині була велика пошесть на скот так, що возові роботи на хустському замку треба було припинити. [21]) Та з уліпшенням воєнної техніки хустський замок ставав щораз менче захистним, а далі й цілком непотрібним. Ще в р. 1748 пробували його відновити, та видно це діло вже не виплачувалося, бо в р. 1750 всі воєнні знаряддя перевезли частинно до Кошиць, а частинно до Великого Варадина. В р. 1766 перейшов над Хустом великий буревій з громами. Грім вдарив у замок в трьох місцях: в комин будови замкового начальника, в корчму і в замкову вежу. Від того счинилася велика пожежа, яка спричинила вибух, що вирішив долю хустського замку. В р. 1773 відвідав замок цісар Йосиф II і оглянувши його вирішив більше не відновляти. А в р. 1776 зняли з замку навіть сторожу і він остав по нинішній день забутий та змиваний дощами.

З упадком хустського замку настає й упадок міста Хусту. Коли нестало буйного лицарського осередку, місто се почало ставати провінціяльним підкарпатським містечком, які „відріжняються від сіл з правила тільки назвою“. [22])

Ще можна занотувати в житті Хусту кілька подій з другої половини XVIII ст. За Марії Тереси (1740—1780) почалася наново австро - німецька кольонізація

2) Карпатської України. Австрійська влада звертала особливу увагу на соляні копальні і прикликавши фахових робітників з Зальцбурга та Ішля, організувала тут з них німецькі кольонії. І так поселили коло 500 німців у Хусті. В р. 1794 міста: Хуст, Гать, Тячів, Берегово і Вилок дістали поштові уряди. [23])

Через ціле XIX ст. не наступила ніяка зміна в житті Хусту, хіба та, що щораз більше забувалася його колишня лицарська слава. Вона розбудилася щойно у визвольних змаганнях українського народу, вже по світовій війні. Коли мадярський уряд графа Карла Каролія побачив, що української проблеми не минути, щоб замилити українцям очі, проголосив у грудні 1918 р. автономію для „Руської Країни“, бо так тоді мадяри звали Карпатську Україну. [24]) І дійсно тим потягненням уряд зумів приднати собі деяких українців. Та дня 21 січня 1919 р. відкрилися в Хусті Українські Народні Збори, на які явилося 420 делегатів, що заступали 420.000 українського населення Карпатської України. [25]) Зборами проводив великий український патріот др Юлій Бращайко, а визначними учасниками Зборів були: др Михайло Бращайко, др Юлій Гаджега, о. Петро Долинай, о. Е. Парканій, староста Бейла Дудинський, староста Людовик Дан, нотар Юлій Чучка, О. Невицький, селянин Юрій Такач і ин. Збори рішучо запротестували проти довіря мадярам і проголосили врочисто приєднання всієї Карпатської України до української держави. [26]) Чин Хусту з 21 січня 1919 р. записався на віки в Золотій Книзі минулого українського народу. Тому постанову віденського арбітражу з 2 листопада 1938 р., наслідком якої Хустові довелося заняти почесне місце столиці Карпатської України, можна до певної міри вважати за надгороду історії тому лицарському городові.

О м е л я н П р і ц а к.

---

[19]) Pop.: op. cit. ст. 183 і 291—2.
[20]) Мицюк, II, стр. 27, 279, 75, 280, 266 і 298. Про Франца II Раковція є велика література. Її не наводжу: вона подана в примітках до цитованих сторін праці проф. О. Мицюка, і головно на ст. 31—32 II-го тому названої праці.
[21]) Pop.: ibid. ст. 340.
[22]) Bidermann: op. cit. Том I, ст. 74.
[23]) Мицюк, II, стр. 53 і 298.
[24]) „Вперед“, ч. 32, Львів з 7. І. 1919. „Руська Країна“.
[25]) „Вперед“, ч. 48, Львів з 28. І. 1919. Українці на Угорщині.
[26]) „Вперед“, ч. 61, Львів — 14. II. 1919. Українські Народні Збори в Хусті (на Угорщині).

Нові видання

Др К. Чехович: **Шкідливі думки Михайла Драгоманова.** Видавництво „Криниця“ в Перемишлі при „Українськім Бескиді“. Перемишль 1938. Відбитка з „Українського Бескиду“. Ст. 27 +5 нпг., формат 11.5×14.9 цм.

Оповідання прадіда. Переклад і вступна стаття Михайла Возняка. „Українська Бібліотека“ ч. 73. Львів 1939 рік. Видавець Іван Тиктор. Ст. 122. Формат 18×13 цм.

Повний курс шевського крою зладив Ярослав Булка. Практична Бібліотека ч. 4. Львів 1939. Видавництво „Батьківщина“ Василь Крохмалюк. Сторін 40, формат 32 × 24 цм. В тексті 42 рисунки і дві таблиці „Зразки жіночого взуття“ і „Зразки діточого взуття“.

Problemy Europy wschodniej, R. I. Luty 1939. № 2. Miesięcznik, Warszawa, Nowy Świat. Зміст: Wł. Bączkowski: Europa wschodnia a obrona państwa. J. Zahora: Żydzi na Ukrainie. J. Lipowiecki: Na marginesie bilansu transportowego USSR. Cz. Jastrzębiec-Kozłowski: Grzegorz Skoworoda — myśliciel ukraiński.. Z terenów ZSSR. Recenzje. Ст. 77—140. Формат: 25.6 × 18 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Ковель. Гр.-катол. парохія. З приводу смерти Св. Отця Папи Пія XI відслужено 19. II. с. р. Архиерейську панахиду. Відправляв Преосв. Еп. Николай Чарнецький в сослуженні Впр. о. Ігумена Ван де Малє та других Отців. Проповідь виголосив сам Владика. В проповіді підчеркнено велич особи покійного Папи та Його заслуги для гр.-катол. Церкви. Після панахиди у братській салі п. І. Морозовський виголосив реферат дуже змістовний і поучаючий. Впр. о. Ігумен підчеркнув у промові зрілість католицького духа нашої ковельської парафії, яка проявила його в цьому моменті. Заупокійна Сл. Божа відправлялася щодня, від смерти Вселен. Архиерея аж до Його похорону. — В неділю, 26. II. с. р., Впр. о. Ігумен виголосив у братській салі дуже цікавий і на часі реферат про вибір Папи і для ліпшого вияснення висвітлювано відповідний фільм. Слухачів була повна саля. Всі розходилися задоволені і з високими почуваннями для Голови Вселенської Церкви. Слід зазначити, що при нагоді заупокійних богослужень в Ковлі, можна було зауважити на мурах міста клєпсидри, звіщаючі про смерть Св. Отця Пія XI, під якими були підписи лише одної частини католиків, з поминенням католиків іншого обряду.

Щирий намір умовиною уділення хрещення жидам. Варшавська митрополича курія подала до відома парохам варшавської архидієцезії, що згідно з давним розпорядком архидієцезальної влади, парохи можуть уділяти тайни хрещення дорослим особам-жидам, які бажають перейти на католицьку віру, одначе приготування мусить бути поважне й основне. Не вистарчить одноразове поучення і поверховний іспит. Треба, щоб ті, що переходять на католицизм, пізнали і зрозуміли справи християнської віри й моралі та перенялися ними. Треба також звертати увагу, чи петенти дійсно кермуються щирим наміренням і щойно тоді допускати їх до приняття св. Тайни хрещення. Подібні розпорядки видали львівська митрополича курія латинського обряду і перемиська курія, перестерігаючи духовних перед надто скорим хрещенням жидів.

Базиліку св. Гробу в Єрусалимі закрили мин. року палестинські власти, побоюючись якоїсь будівельної катастрофи (базиліка походить з часів хрестоносних походів). Повідомляючи про це рішення католиків, православних і вірмен, палестинські власти зажадали, щоб вірні, яким залежить на збереженні сеї величавої святині, негайно приступили до реставраційних робіт, щоб хоч провізорично забезпечити базиліку перед катастрофою. Релігійні громади, які виступають в характері власників базиліки, згодилися на переведення деяких найконечніших реставраційних робіт, та хоч від того часу минуло кілька місяців, забезпечення святині стало на мертвому пункті. У звязку з тим як також з огляду на недалеке свято Воскресення християни, до яких належить базиліка, рішили поробити відповідні заходи у місцевих мандатових властей, щоб реставраційні роботи відновити і приспішити.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеда.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„ВОЛИНСЬКЕ СЛОВО" в ч. 6 (77) принесло комунікат Укр. Парл. Репр. (УПР) Волині, в якім сказано, що від 9. XII. 1938 р. та репрезентація зірвала політичний контакт і солідарність з послом Степаном Скрипником та що заява волинського посла Микити Бури з 13. II. 1939 „торкалася виключно промови пос. С. Скрипника, яку він виголосив за згодою посольської групи УПР Волині на повнім Соймі 3 грудня 1938 р." — Думаємо, що ввесь той комунікат вимагає коментара, особливо про те, чому зірвано політичний контакт з пос. С. Скрипником.

В СОКАЛЬЩИНІ розписано вибори до сільських громад на 11 і 12 с. м. В Сокалі утвориться повітовий виборчий комітет з представників усіх українських партій. Цю консолідацію приняло українське населення з одушевленням, настрій населення бадьорий.

В БЕЛЗІ СУД ЗАСУДИВ селян українців Михайла Олійника з Себечева, Степана Наконечного, Івана Кравчука, Данила Новосада і Василя Луцика селян з Цеклова на кари від 6 місяців до 1 року вязниці за те, що вони 12 і 13. II. 1937 р. взяли участь у збіговищі, яке погрозами побиття намагалося присилувати функціонарів поліції понехати охорону розкопаної стрілецької могили в Белзі при зелізничому шляху і не допустили, щоб її поновно розкопали та усунули уставлений наново хрест, якнайкраще за те, що в Цеклові прилюдно накликували до непослуху владі.

В ЗАБОЛОТЦЯХ пов. Броди поліційні органи переводять увязнення серед обставин, які викликують здивування. („Діло", ч. 45).

ВИБОРИ ДО РАДИ М. ЛЬВОВА мають відбутися в травні с. р.

ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ появилося в останнім часі багато статтей в англійських щоденниках, як напр. в „Таймсі", „Дейли Телеграфі" й ін.

ЧЕХИ В НІМЕЧЧИНІ і німці в Чехо-Словаччині звільнені від військової служби на основі окремого порозуміння між Німеччиною і Чехо-Словаччиною.

НІМЕЦЬКІ РОБІТНИКИ Й ІНЖИНІРИ, які мали бути заняті при будові автостради в Чехо-Словаччині, відкликані до фортифікаційних робіт на східній границі Німеччини. Ті фортифікації мають бути скінчені до літа с. р.

У ФРАНКФУРТІ над Меном повстав тижневик „Дер Ное Вілле". Се орган тої частини німецького населення, яка бажає співпраці з властями III-ої Німеччини.

ЛИТВА згодилася на отворення польського консуляту в Клайпеді.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ видалили кореспондента італійської газети „Корріере делля Сера" у відплату за видалення французьких журналістів з Італії.

ФРАНЦУЗЬКИЙ СЕНАТОР Марен пише в органі „Ля Насіон", що мін. Бонне висилає неофіціяльних делегатів до Риму і Берліна і поза плечима амбасад приготовляє Францію на нову капітуляцію у середземноморських справах.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕРВОНОЇ ЕСПАНІЇ Азаня уступив зі свого становища, повідомивши про се голову Кортезів (парламенту) Барія.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Чемберлен відбув нараду з міністром нац. оборони, льордом мореплавства і шефом штабу маринарки. Обговорювали положення на Середземному морі.

В ПАЛЕСТИНІ араби проголосили страйк. Арабські робітники на залізницях і рафінеріях нафти не працюють. В містах кружляють сильні поліційні й військові стежі. Коло м. Раґовот арабські боевики знищили жидівську ферму і вбили кількох жидів.

ПРАВИТЕЛЬСТВО УРУГВАЮ рішило не впускати жидів еміґрантів до свого краю.

НОВИНКИ

До Карпатської України приїхав з Румунії поїзд зложений з 7 вагонів кукурудзи, що стояли довший час на території Польщі.

Карпатську Україну відвідали в останніх днях знов два чужинці журналісти, а іменно американський Мендлд з „Асосієйтед Прес" та німецький Франк Рідель.

Коли холера, тиф і инші хороби найтяжшого калібру, які наші „приятелі" кореспонденти бачили на Карпатській Україні, не могло винищити тамошнього народу, взялися вони тепер співати инші пісоньки: в Карп. Україні, пишуть, ходять улицями такі товпи голодних і обдертих дітей і в столиці (! без лапок!) так напастують людей, що се робить фатальне враження на чужинців. Такі „вісти" містить навіть свободолюбний „Роботнік", орган ППС, а саме в ч. 59 на ст. 2.

Фірма „Дніпро-фільм" (К. Лисюк) накручує в Карпатській Україні два фільми: „За гріхи батьків" і „За землю".

Українські політичні вязні з Середзя прислали свою жертву на українські всенародні школи у Львові в сумі 33 зл.

Впр. о. кан. І. Лятишевський і Ланчина й о. Андрій Лакуста з Красної, пов. Надвірна, засуджені по 6 міс. услівної вязниці „за українізування польських назвищ".

В Лагодові, пов. Перемишляни, поліційна стежа наткнулася на групу невідомих мужчин, з яких один підчас легітимування засипав поліцаїв градом револьверових куль і ранив постер. Огороднїка. — В Кальному, пов. Бережани, два постерункові стрінули узброєного чоловіка, який вистрілом з револьвера ранив пост. Водзіньского. (ІКЦ ч. 61).

Сокальське староство припинило діяльність читальні „Просвіти" і кружка „Рідної Школи" в Бонничах.

Скарбову палату в Тернополі примістять в помонастирськім будинку оо. Домініканів, який відновлять коштом 100 тисяч зл.

В Угринові Старім коло Станиславова вбив хтось кооператора українця Петра Басюка. Вбивника досі не викрили.

В Малковичах коло Львова пожежа знищила 16 домів, 12 стаєн, 6 стоділ.

В лісі коло Городка дрібничий Сас побачив змія в половині лютого с. р., хоч звичайно гадля вилазить з земл. щойно в травні.

У Войнилові, пов. Калуш, поліція увязнила українця, директора районової молочарні дра Нестора Рудницького і відставила його до Калуша. Причина увязнення невідома.

Волинський Музей у Луцьку збагатився новими цікавими річами. Прибули: посудина з 4 ст., базальтовий топірець і кремяний топірець та три скарби монет з 16 і 17 ст.

В поїзді між Ряшевом і Переворськом два замасковані бандити увійшли до вагону та стероризувавши жінок револьверами забрали в них 1.000 зл. і вискочили з поїзду.

Взірцеву вязницю на 600 осіб мають вибудувати в Ряшеві.

Жінка графа Чіяна, тал. мін. загр. справ, танцювала в Варшаві з 42 офіцерами шволежерів, з кожним по 3 танці, разом 120 танців. Се заняло їй 3 і пів год. часу. Забава в офіцерськім касині тривала до год. 4 рано.

Гумор. — Темпо. — Меценас А. так не має часу, що як тільки увійде до ресторану, то кричить: „Кельнер! Зупа, мясо, ярини, десер і платити!"

Гумор. — В парку зустрілися на візках два малі хлопчики. — Як тобі повободиться? питає один. — Як нашим на Фіґі (в Закопанім). — То значить? — Ну, було мокро і ще до того дали мені в шкіру. („Врубле", ч. 9).

Гумор. — Чи ти вийшла б заміж за марнотравника? — Се залежить від того, кілько він мав би до змарнотравлення.

На замовлення губернатора ватиканського міста італійська карбівня вибила 70.000 срібних 5- і 10-лірових монет. Щоб скінчити працю на час, робітники працювали в день і в ночі. Монети, вибиті на конкляве, се правдивий твір мистецтва.

В Варшаві на передмістю Прага пізним вечером невідомі злочинці схопили на вулиці молоду, елеґантно одягнену жінку, закинули їй на обличча якусь хустку і силоміць втягнули в авто. Вона кричала й боронилася. Люди на вулиці були, але не встіли їй прибігти з допомогою, так скоро відїхало таємниче авто.

Число страйків у Польщі дійшло в 1938 р. до 2.095 й обняло 565.271 страйкуючих. Причин страйків було 80, з чого одна (домагання більшої платні) викликала половину всіх страйків, а домагання правильної виплати 16% страйків.

Високі податки наложено в Німеччині на нежонатих, яких місячні доходи перевишшають 442 марок.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Рукописи гр. Монтескіє продано в Парижі на ліцитації за 669.300 франків, з чого за рукопис одного твору „Духа прав” заплачено 401.000 фр.

Три норвежські кораблі до ловлі китів затонули в часі великої бурі. Частина залоги вратована.

Бельґійський король Леопольд III надав титул князя відомому бельґійському письменникові Метерлінкові. Дотепер такий титул дістав тільки д'Аннунціо в Італії.

Сніги в півн. Італії, які впали з кінцем лютого, досягнули місцями 4 м. грубости.

Влада національної Еспанії наказала до двох і пів місяців вичеркнути з книг населення всі імена, які навязують до марксизму і постаттей соціялістичних та комуністичних діячів.

Коло французької границі війська ґен. Франка знайшли трупи 42 полонених національних військ, вбитих червоними. Між убитими є й катол. епископ Теруелю.

Вистава воєнних плякатів з цілого світа відбулася в м. Кале у Франції.

В Англії помер Д. Бріджа Ляйнес, редактор відомої Британської Енциклопедії.

На летовищі в м. Мельбурн в Австралії вибухла з невідомих причин пожежа. Згоріло сім пасажирських літаків з ґанґаром.

В Америці підготовляють фільму, основану на мінхенській кризі в 1938 р.

Світова вистава в Ню-Йорку коштуватиме 125 міл. дол. Виставовий терен обійме 6 км. довжини і 2 км. ширини. На терені вистави приготують спеціяльне місце на паркування 25.000 авт.

Гумор. — Урядовий стиль. — Шкільний інспектор пише до сільського вчителя: Прошу не писати „повідомляю”, тільки „управа школи повідомляє”. — За кілька днів до інспектора приходить такий лист: „Управа школи йшла селом і вкусив її пес. Управа школи повідомляє, що лежить хора і тому нема науки”.

Гумор. — При іспиті. — Де підписано мировий договір по европейській війні? — На самім долі, під текстом, прошу пана професора.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Загальні Збори МСК (Міщанського Союзу Кредитового) відбулися у Львові 26 лютого с. р. МСК це стара наша економічна установа, яка була підупала внаслідок воєнної завірюхи та щойно в останніх місяцях завдяки снергії своїх провідників зачала ставати на ноги. Висліл останнього року праці тої установи вказує на те, що вона піднайшла собі відповідну ділянку праці та йтиме вперід. Та ділянка праці, яка поставила МСК на ноги, це, як довідуємося зі звідомлення дир. Богуна, акція будівельного щадництва. Зачата в останньому кварталі 1938 р., дала вже поважні успіхи. Дотепер заключено будівельних договорів на суму 228.000 зл. Між щадниками найбільший відсоток творять приватні службовики, 30%, ремісники й учителі по 20%, вільні звання 10%, купці 9%, священики 8% і самоврядні службовики 3%. Будівельні щадники зі Львова становлять 55%, з краю 34%, з заточення 11%. Скількість щадників росте з кожним місяцем. Пропаганду буд. щадництва ведеться тепер передовсім на передмістях Львова, а в чергових місяцях скріпиться її також у краю в той спосіб, що працюватимуть там представники. У Львові повстала думка створити службовицьку кольонію. Намічено вже обєкт з 97 парцель і тепер ідуть переговори з поодинокими службовицькими середовищами. Пропаганду будівельного щадництва ведеться тільки по містах. В найближчому часі вийде спеціяльна брошура, присвячена справі буд. щадництва. Крім цього МСК веде також акцію акредитування ремесла, урухомивши акцію т. зв. дешевого ремісничого кредиту. В окремих ремісничих середовищах потворено збірниці. З нових аґенд МСК урухомив іще есконт ремес, інкасо векслів, хвилівки і біжучі рахунки. У висліді реорґанізації Т-ва його обороти збільшилися зі 107.736.73 зл. у 1937 р. до 222.179.50 зл. в 1938 р., себто на 108%. Власне майно МСК зросло в 1938 р. о 40% і виносило в дні 31. XII. 1938 року 12.818.77 злотих. Уділи зросли з 6.780.75 злотих до 9.937.65 зл., себто о 46%. Запасний фонд зріс до 2.056 зл. себто о 27%. Ощадностеві вклади виносили в дні 31. XII. 1938 р. 29.695.31 зл. без буд. ощадностей супроти 26.609.24 зл. в дні 31. XII. 1937 р. т зн. зросли о 11%, а разом з буд. ощадностями виносили 34.858.49 зл. т. зн. зросли о 30%. Число вкладчиків збільшилося з 61 до 198, т. зн. о 220%. Банкові кредити зменшилися з суми 21.192 зл. до 18.838 зл. Зиск у 1938 р. виносив 259.37 зл. Прелімінар буджету на 1939 рік має: по стороні приходів 10.345.43 зл., по стороні розходів 10.072.81 зл. Напрямні МСК на 1939 рік: 1) поширити акцію будівельного щадництва, 2) розбудувати дешевий ремісничий кредит, 3) урегулювати винагороду персоналу. По звідомленні дир. Богуна Збори ухвалили висоту зобовязання кооперативи до 200.000 зл., висоту кредиту для члена до 2.000 зл. Зчерги до Надз. Ради на місце вильосованих вибрано п. Галібея, дра Мармаша, п. Беряка і на заст. п. Янчишина. Накінець переведено зміну перестарілого статуту Міщанського Союзу Кредитового.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. В. Г. в Пер. Статтю одержали і дуже дякуємо. Піде в найблизшім тижні. Чи не могли б Ви прислати слідуючої до 15 с. м., щоб могла ще піти до великодного числа.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Забута мельодія.
ПАКС: В сітях шпіонажі і Втеча до щастя.
СТИЛЕВЕ: Конфлікт і ревія.

ШЕВСЬКІ МАЙСТРИ І ЧЕЛЯДНИКИ!

Ваші турботи скінчилися, бо появився

ПОВНИЙ КУРС ШЕВСЬКОГО КРОЮ

на підставі якого **кожний шевський майстер і челядник** зможе **конкурувати з найкращим краячем.**

Підручник писаний так **приступно,** а рисунки такі **ясні, що для шевців відпадає потреба курсів.**

Підручник написав Яр. Булка при помочі схм. Студитів Єротея Дубика.

Ціна 10 зл., з почтовою пересилкою 10,50 зл., за післяплатою 11,50 зл. Висилає В-во „БАТЬКІВЩИНА”, Львів, Чарнецького ч. 8/I.
22—1—5.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 ”
На першій сторінці	60 ”

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Овур) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, czwartek, 9 marca 1939.
Львів, четвер, 9 березня 1939.

№ 18 (1218)
ч. 18 (1218)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв.Бібл.Народ.Дому.

два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/L
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ПАПА ПІЙ XII

Хто такий новий Папа?

Нововибраний Папа Пій XII, кардинал Евген Пачеллі, вродився в Римі 2 березня 1876 року (а не 1875 р. як преса подавала зразу). Останнім Папою римлянином був Іннокентій XIII (кардинал Конті), вибраний 1721 року. В часі останніх 9 літ новий Папа виконував трудні обовязки державного секретаря Апостольської Столиці й був найближчим співробітником покійного Папи. Як пралат, потому як нунцій і кардинал відбував довгі подорожі, часто літаком. Його подивляли як аскета, знаменитого промовця і дуже доброго знавця латини. Крім того Пій XII має опінію знаменитого дипльомата і небуденного адміністратора. Римська преса звідомляє, що Папа Пій XII як державний секретар Апостольської Столиці був незвичайно працьовитий. Вставав в год. 6 рано, правив Службу Божу у своїй приватній каплиці, потому йшов до бюра, де працював до год. 13. 14-ої, ба навіть довше. По скромнім снїданні кард. Пачеллі виїздив звичайно автом до Монте Пінчіо, де проходжувався пішки. В останньому часі часто можна було бачити кард. Пачеллія в парку на Монте Маріо. В літі кард. Пачеллі виїздив звичайно до м. Рокка ді Папа, недалеко папської літньої резиденції в Кастель Гандольфі. Пополудні як державний секретар Папа Пій XII вертався до праці і часто працював у бюрі до пізних годин ночі. Новий Папа володіє мовами

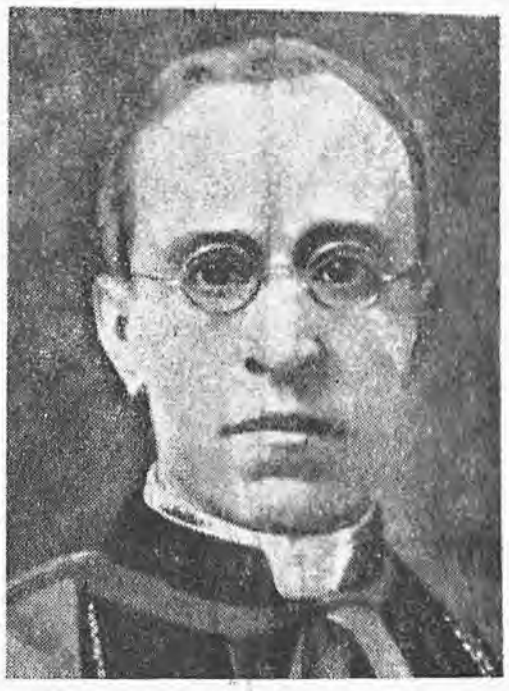

крім італійської латинською, французькою, англійською, німецькою, еспанською та мадярською.

Як вибирали нового Папу?

Римська преса подає, що кардинала Евгена Пачеллія вибрали Папою у третім голосуванні однодушно. Докладних даних нема, відомо тільки, що вже в першім голосуванні кард. Пачеллі одержав поважну скількість голосів, у другім голосуванні шанси кард. Пачеллія ще більше зросли. Кард. Пачеллі був зворушений перебігом конкляве, сидів непорушно з обличчам блідим від зворушення і від часу до часу схиляв голову і скривав обличча в руках. По першому і другому голосуванні кардинали вели між собою довгі розмови, нараджуючись у перерві. Коли вже довершено вибору, відкрили браму Сикстинської каплиці і секретар конкляве та майстер церемоній разом з нововибраним Папою увійшли до нутра. Кардинал декан Св. Колегії в окруженні кардиналів, генералів чинів, пралатів і діяконів зблизився до вибраного і поставив йому питання, передбачене в ритуалі: „Чи приймаеш вибір?" У хвилі, коли кард. Пачеллі відповів притакуючо, всі бальдахими над фотелями електорів упали, крім одного над фотелем електа. Потому декан Св. Колегії запитав, яке імя прибере Папа. „Пій XII", відповів кард. Пачеллі. У міжчасі секретар конкляве приготовив офіційний акт вибору і приняття папського престолу. Нововибраний Папа в асистї двох конклявістів перейшов до невеличкої бічної салі, в якій вже від початку конкляве були зложені і приготовані папські понтифікальні ризи. Нововибраний Папа зняв назавжди свої кардинальські ризи. Потому одягнувся в білі панчохи і червоні пантофлі, в білу сутанну і на рамена накинув червону пелерину золототкану й обшиту горностаями. Вбраний у понтифікальні ризи Папа перейшов до Сикстинської каплиці і сів у фотелі при головнім вівтарі. Негайно почалася дефіляда кардиналів перед новим Святішим Отцем. Кардинали дефілювали почерзі старшинства. Кожний з них клякав перед Папою, цілував його стопу і руку. Коли всі кардинали зложили йому честь, Папа поблагословив зібраних у каплиці від вівтаря. Кілька хвилин пізніше кардинал-діякон проголосив вибір нового Папи з зовнішнього балькону базиліки св. Петра. Задзвонили всі дзвони величавої базиліки, несучи всім радісну вістку. (Між ін. у Львові задзвонили дзвони також менше більше 20 хвилин по виборі нового Св. Отця). Орхестра папської гвардії відограла на срібних трубах папський гимн. Вибір проголошено в год. 6.25 вечером. Відділи війська і поліції, які пильнували ладу на площі св. Петра, віддали військові почести. На величезній площі запанувала тиша, перериване могутніми звуками дзвонів. По хвилі товпа відспівала благодарственну пісню „Тебе Бога хвалим". В тій самій хвилі в льожі катедри появився нововибраний Св. Отець у понтифікальних ризах. Папа Пій XII з виразним зворушенням уділив величезним товпам перше апостольське благословення „урбі ет орбі". Вид площі перед базилікою був дійсно незабутній. Товпа довго віватувала в честь Св. Отця, співала релігійні гимни, а нововибраний Папа в окруженні кардиналів довго приглядався незлічимим товпам вірних. По виборі новий Папа зателефонував особисто до своїх сестер Джіюзепіни і Беттіни Пачеллі, які мешкають постійно в Римі і слідкували ввесь час за церемоніями в радію.

Відозва Папи Пія XII

„Оссерваторе Романо" оповіщує першу відозву Папи Пія XII такого змісту:

„В часі коли найглибше зворушення опановує нашу душу й почуваємось немов порушені в обличчі величезної відповідальности, до якої Боже Провидіння у своїх незбагнених задумах зводило нас покликати, відчуваємо потребу подати до відома всім наші перші думки і наше перше батьківське слово. Наше батьківське чувство кермуємо в першу чергу з особлившим почуванням до кардиналів Св. Колегії, яких милосердя, чесноти і визначні духові цінности знаємо віддавна. Потому поздоровляємо з особлившою ласкавістю достойних братів в Епископаті. Одночасно благословимо священиків, монахів, монахинь і тих, що в місіях працюють над поширенням Царства Христового і що в рядах Католицької Акції під проводом епископів співробітничають в їх апостолаті. Вкінці поздоровляємо всіх наших синів, розсіяних по всему світі, зокрема тих, що терплять з причини біди й болю. Нехай на всіх і на кожного зокрема зійдуть обильні й добродійні ласки Бога. В сій торжественній хвилі наша думка лине до тих, що поза Церквою і яким справить приємність вістка, що Папа засилає до Найвисшого Бога мольби за всяке добро. До сеї нашої батьківської відозви бажаємо додати желання і візвання за мир. Візвання за мир, що його наш Попередник з такою витривалістю доряджував людям, за який благав такими горячими мольбами і за який жертвував своє життя. Взиваємо всіх до мира совістей, совістей спокійних, в любові Бога, до мира родин обеднаних і згідних у святій Христовій любові, до мира, який панує між народами і що його осягається взаїмною братньою допомогою, приязною співпрацею і сердечним порозумінням в імя висших інтересів великої людської родини під оком і опікою Божого Провидіння. В сучасних трудних годинах, у хвилі, коли так багато перешкод утруднює здобуття того мира, що є найглибшою журою всіх сердець, засилаємо до Бога окремі молитви за тих, на яких спочиває найвисша почесть і найтяжчий обовязок вести народи на шляхах добробуту й поступу. Ось наше перше батьківське бажання. Перед нами маємо візію безмірного зла, яке нищить світ, що йому з підмогою Бог післав нас, неузброених, та віруючих. Разом зі св. Петром повторяємо слова „Капіте нос" („зрозумійте нас"). Ви, сини і браття, не схочете напевно висловити се бажання надаремно. По ласці Божій рахуємо в першу чергу на вашу добру волю, достойні кардинали і шановні браття. Щоб тільки Господь наш Ісус Христос зволив зробити наші бажання успішними і зіслати потіху на всю землю і щоб надав нашим бажанням чесноту і значіння благословення, якого в імя Христа з цілого серця уділяємо!"

По проголошенні відозви Св. Отця Пія XII папський хор відспівав пісню „Ти еси Петр". Перша відозва нового Папи викликала в цілому світі велике вражіння.

Вісти з Карпатської України

Саля, в якій збереться сойм.

Пражські „Народні Лісти" пишуть: В Хусті йде жива підготова до відкриття першого сойму Карпатської України. Перше засідання має відбутися в руханковій салі української реальної гімназії, яку в приспішеним темпі пристосовують до тої цілі. В салі уладили підвищення для президій й почесних гостей. На чоловій стіні соймової салі вміщений високий на 4 метри герб карпатоукраїнської землі. Це стоячий медвідь червоної барви, звернений до жовто - блакитної барви краю, що творить в гербі полоси. По боках краєвого гербу звисатимуть прапори український і державний чехословацький, оба довгі на 6 метрів; гірлянди з чатиння й український тризуб на блакитному полі доповнять прикрашення салі. Саля мусить помістити коло 150 гостей, 32 членів сойму, соймових урядовців і державних функціонарів.

Підготовляють соймові законопроєкти.

КУП звідомляє з Хусту: На засіданні ініціятивної комісії при уряді Карпатської України ухвалено законопроєкти, між іншим про назву країни, про урядову мову, про державний герб і прапор, про реорганізацію гірничої служби та про нострифікацію заграничних дипльомів.

Почта працює правильно.

Чеська преса підчеркує поправу в почтовій комунікації Карпатської України. Після наладнання залізничої комунікації почта фуякціонує вже зовсім правильно. Дирекція почт у Хусті проголосила, що прийме около 70 нових службовиків у віці від 18—45 літ, які мають покінчену щонайменше горожанську школу.

Реорганізація уряду Карпатської України

(ПАТ) Розпорядком президента республики члена карпато-українського уряду Юліяна Ревая зложено з уряду при одночаснім покликанні на його місце Стефана Клочурака. Крім того розпорядок президента устійнює отсей розділ компетенції членів карпато-українського уряду: премієр о. А. Волошин крім своїх попередніх функцій обіймає справи освіти і справедливости, ґен. Прхаля перебрав справи внутрішні, фінансів і комунікації, а Клочурак промисл, торговлю, рільництво, публичні роботи, суспільну опіку і публичне здоровля.

Прага нічого не навчилася...

Словацьке Пресове Бюро подало отсю вістку: В суботу ґен. Прхаля відбув нараду з карпато-українськими міністрами, на якій дійшло до нового непорозуміння. Ген. Прхаля поставив вимогу, щоб карпато-український уряд підчинився вповні Празі, на що дістав відповідь, що карпато-український уряд не зречеться своєї незалежности. До сеї вістки Словацьке Пресове Бюро додало такий комунікат: Прага досі нічого не навчилася й у своїй внутрішній політиці намагається йти централістичним шляхом Бенеша. Не вважаючи на траґедію, яка її стрінула, Прага й далі не занехала у внутрішній політиці тих метод, які привели на неї катастрофу.

Урядовці чехи відійдуть.

„Прагер Таґблят" повідомляє: Між центральним урядом і урядом Карпатської України підписано договір про перенесення чеських урядовців з Карпатської України. Сей договір спертий на тих самих постановах, що подібний договір між центральним урядом і урядом Словаччини. Тільки не встановлена скількість перебираних урядовців, але цю справу вирішить згодом уряд.

8 основних точок польської політики

В Політичнім Дискусійнім Клюбі в Лодзі кореспондент „Ґазети Поль." Каз. Смоґоржевский, що приїхав з Берліна, заявив м. ін.: Спільна границя Польщі з Угорщиною не здійснена, але він не вірить в поважні українські пляни Ґітлера. Хуст се нещасливий припадок, се наслідок нездарности мадярів. Німці післали до Хусту аґітаторів і споро грошей, але якби Польща сегодня забрала Карпатську Україну, то Ґітлер напевно не сказав би нїщо. Одначе сидить в Хусті на те, щоб Польщі утруднювати ситуацію. Смоґоржевский так представляє 8 основних точок польської політики: 1) мир за мир, 2) свого не дамо, 3) чужого не хочемо, 4) напасниками не будемо, 5) союзи виконаємо, 6) Польща се не буфорна держава, 7) потребуємо еміґр. теренів і сирівців, 8) нїчо без нас про нас. На те Мацкевич з Вильна жалувався, що пропорція сил між Німеччиною й Польщею дуже змінилася на некористь Польщі і ситуація у Ґданську безпокоїть, але рішення про заключення угоди з німцями добре.

Вислід варшавської візити мобілізація

Французька преса розписується широко про висліди візити італійського міністра закордонних справ ґр. Чіяна в Варшаві. Майже всі часописи підкреслюють неґативний вислід візити для італійської дипльоматії і взагалі для осі Рим—Берлін. Мін. Чіяно мав нагоду переконатися, що польська політика тісно звязана союзом польсько - французьким і польсько-ромунським. Пані Табуї пише в „Еврі", що враження, яке мін. Чіяно вивіз з Варшави, причинилося до того, що італійське правительство рішило змобілізувати кілька річників резерви разом коло 600.000 мужа. (Вже є заперечення вістки про мобілізацію).

Бльок 100 міліонів людей

від Балтику по Босфор.

Під таким заголовком приносить польська преса зміст статті французького орґану „Парі Міді", який пише, що мін. Бек орґанізує бльок з Польщі, Ромунії, Югославії, Греції, Болґарії й Туреччини. По зорганізуванні того бльоку зі 100 міл. людей імперіяльним німецьким автострадам на Схід буде протиставлений шлях з Ґдині до Солуня, а німецькому каналові Рен — Дунай канал Висла — Дунай. Ту акцію можуть підперти капіталами Франція й Анґлія. Автор статті припускає, що Ромунія вже покинула своє опозиційне становище супроти спільної польсько-угорської границі, отже між Варшавою й Букарештом панує вже знов повна приязнь.

Збори „Сокола-Батька"

В 1938 р. влада розвязала 42 гнізда.

В неділю 5 с. м. у власній салі „Сокола" відбулися загальні збори „Сокола-Батька". Перед зборами соколи взяли корпоративну участь у Службі Божій, яку в наміренні т-ва відправив сокільський духовник о. др Гриньох. На зборах було 170 осіб, в тому 20 делеґатів, які заступали 25 гнізд, і 5 представників преси. Збори відкрив голова „Сокола-Батька" (С-Б) інж. Хроновят. З його промови приявні довідалися, що рік 1938-ий (45-ий від свого оснування в 1894 р.) був роком незвичайно трудним у житті т-ва, яке з року на рік працює у щораз більш невідрадних умовинах і на кожному кроці стрічається з перешкодами. З початком 1938 р. Сокільська орґанізація мала 272 гнізда, з того влада розвязала 42. В 1914 р. Сокіл-Батько мав 974 гнізда, а десять літ тому (1928) 586. У 215 тепер ділальних гніздах було зорґанізованих 23.632 членів, в тому 11.712 руховиків. В 1938 р. орґанізація втратила 3.335 членів внаслідок розвязання 42 гнізд. На десятки подань влада затвердила всього 6 нових гнізд. Тому що т-во не мало змоги розвиватися в ширину, звернено увагу на поглиблення праці та на збільшення активности існуючих гнізд. Т-во працювало зі здвоєною енерґією, хоч у 1938 р. мало два важкі удари: справу вивласнення площі С-Б. і заборони Сокільського здвигу. В часі минулого року влада не дала дозволу ні на одно районове сокільське свято. — По звітах розвинулася жива дискусія, в якій забирали голос почерзі: дир. Радловський, др Мучій, др Мурович, проф. Гайдучок, мр Дмитерко, мр Рак і інші. По дискусії З. З. уділили абсолюторію уступаючій старшині. Членську вкладку залишено у висоті попередніх років. Далі затверджено буджетовий прелімінар на 1939 рік. Зчерги комісія-матка, вибрана на внесок побр. Л. Огоновського, для доповнення Старшини предложила вибрати членами на три роки: проф. Білостоцького, проф. Гафтковича, дра Мрица і дра Семкова; заступниками на 1 рік побратимів: Кузика, Косюка, Соколовського і Чорнія; провідниками вправ: Вальчика, Данчевського, Бродовича і Соню Дзьобу. До контрольної комісії увійшли: проф. Антонович, інсп. Фарина і дир. Павлик. Потому у „Внесках і запитах" обговорено низку справ, звязаних з сокільським життям. Рішено упорядкувати площу С-Б., знівелювати її та почати будову стадіону. (Справа площі С-Б. покищо невирішена). По промові сокільського духовника о. дра Гриньоха забрав голос голова інж. Хроновят, який в останньому слові горячо візвав усіх соколів до праці, солідности й витривалости. Збори закінчилися відспіванням сокільського гимну. Збори мали поважний характер, всі рішення западали однодушно та виказали рішучу волю провідних діячів С-Б. витривати й перемогти всі трудноші та перешкоди.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Важне для священиків

„Діло" в ч. 50 принесло отсе рішення найвищого Адміністраційного Трибуналу: Найвищий Адміністраційний Трибунал розглянув 16 січня с. р. чотири справи греко-катол. священиків оо. Бутери, Шпиталя і Мельника в справі змушування їх до шарваркових робіт і видав таку постанову:

Najwyższy Trybunał Administracyjny.
L. Rej. 4292/36.
Ks. Melnyk Iwan.

Nakazem z 1 kwietnia 1936 r. Zarząd Gminy w Kalinowie wezwał ks. Iwana Melnyka, gr.-kat. proboszcza w Brzegach, do dostarczenia tytułem świadczeń drogowych w naturze za rok 1936/37 robocizny wartości 13¾ dni ciągłych lub do uiszczenia wzamian świadczeń ekwiwalentu pieniężnego w kwocie 65 zł. 5 gr. Odwołania od tego wymiaru nie uwzględnił Wydział Powiatowy w Samborze, orzeczeniem z 25. czerwca 1936 r. L. 2904/36. Rozpatrując skargę na powyższe orzeczenie Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył co następuje: Jak wykazuje statut o świadczeniach drogowych na rzecz gminy Dublany gromady Prusy, uchwalonej przez Radę Gminną dnia 17. marca 1936 r., wymiar świadczeń w naturze za r. 1936/37 został dokonany na podstawie art. 29 — 33 ustawy drogowej z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych, poz. 32/1921 Dz. U. R. P. Lecz przepisy art. 29—33 powołanej ustawy dotyczącej świadczeń drogowych w naturze na cele budowy i utrzymania dróg gminnych, zostały w myśl postanowień art. 2 p. 1 i art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26. III. 1935 o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne, poz. 204 Dz. U. R. P. uchylone z dnia 16 czerwca 1935 r. Jedynie wymiary świadczeń drogowych w naturze dokonane na rok 1935/6 na podstawie ustawy z dn. 10 grudnia 1920 r. w myśl postanowień § 11 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 24. VI. 1936 r., poz. 377 Dz. U. R. P., pozostały w mocy, o ile mieściły się w ogólnej ilości świadczeń, dozwolonej ustawy z dn. 26 marca 1935 r. Gdy więc władza pozwana oparła sporny wymiar na przepisach ustawy, która w okresie wymiarowym już nie obowiązywała, Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z prawem, uznając za zbędne rozpatrywanie zarzutów skargi. Warszawa, 16 stycznia 1939 r. (Підписи нечитк).

Треба сподіватися, що це рішення Н. А. Т. будуть респектувати відтепер всі ті громадські уряди, що радо хотіли б бачити українське духовенство в мотиками на шарварках. — КТВ.

Чи Комінтерн зрікся підпалу світа?

Нові способи його роботи.

ІКЦ в ч. 65 пише: Коли літом 1918 р. перший великий виступ большевиків на вулицях Петербурга заломався в огні кулеметів, Ленін утік і з криївки через звязкового дав партії такий приказ: „Якнайтихіше про нас! Чим менше про нас говоритимуть, тим певніший буде наш скок!..." Большевики щезли під землею і приготували грунт і ряди свої до будучої перемоги в боротьбі за владу. Головно старалися переконати опінію, що їх партія перестала існувати і ні правительству, ні устроєві від неї не загрожує ніяка небезпека. Маневр удався їм цілковито. Противники їх боролися з маяками, а властивий ворог організувався і приготовляв рішаючий удар. Точно таку саму тактику примінили большевики тепер по своїх великих невдачах в Еспанії та Франції. Якже тихо стало про них! Вони дуже зменшили свою агітаційну роботу і сховалися за плечі інших: у псевдонаукових працях розтягають довкруги себе димову заслону. А тимчасом чистять свою партію, ослаблену єресями. Властива робота відбувається вдолі, в тіні, йде глибоко укритими стежками. Але вона є — і не треба дурити себе, що її нема...

Що значать ті візити і ревізити

„Дзенник Бидгоскі" пише з приводу приїздів фон Ріббентропа і гр. Чіяна: Що значать ті візити і ревізити? Нарід має право домагатися інформацій у справах: мир чи війна, а як війна, то з ким, проти кого і за що? Ген. Скварчиньский каже: „За військом мусить стояти одностайна опінія зорганізованої суспільности". Відповідаємо: Так, але її не буде, коли суспільности не будеться інформувати в засадничих справах і вона буде собі витворювати опінію на підставі догадувань або сплетень... („Роботнік", ч. 63).

Безробіття молоді в Польщі

„Дзенник Повшехни" пише з приводу атаки ген. Скварчиньского на молодь, що положення її трагічне. І так у Варшаві має заняття 27.000 молодих людей у віці 21—24 літ, а не має заняття 11.000, з того 9.000 якийсь час працювало, а 2.000 взагалі не могло знайти праці. В Лодзі ті цифри виглядають так: 13.597, 6.249 і 2.735, у Львові 6.851, 2.374 і 1.399, у Вильні 3.631, 1.019 і 906, для цілого поморського воєвідства 12.840, 4.871 і 3.216. Катастрофальні відносини в воєвідстві шлеському: 28.840, 13.951 і 3.576.

Варшава хоче бавитися

„Towarzystwo Krzewienia Kultury Teatralnej" отримало маєток вартости 17 міліонів золотих.

„Кроніка Польскі і Свята" принесла статтю відомого польського письменника і критика Адама Гжимали Седлецкого п. з. „Небувала спілка м. Варшави з ТККТ". Автор питає, чи тепер Варшава в стані такого фінансового розцвиту, що може собі позволити дарувати такому новотворові як ТККТ „лясаг 17 міліонів зл.", бо тільки вносить майно, яке нова спілка отримала від міста. Без труду можна предвидіти, що на сім не скінчаться матеріяльні жертви міста. Отже стоїмо супроти тяжкої кривди для важніших потреб: для забезпечення долі нуждарів, шпиталів, каналізації передмість, допомоги науковим установам і т. д. Чейже все те важніше ніж виставлення пес „Злоти дещ" або „Пані натури"...

Дадуть шматок Сагари

„Польонія" пише: Навіть недавні ентузіясти п. Бека закидають йому (пр. у „Слові"), що його політика помогла Німеччині осягнути її нинішню могутність. Такої політики не хочемо. Польська молодь у Варшаві і Гданську має слушність. Німеччина й Італія хотіли б Польщу позискати для своїх кольоніяльних плянів і може навіть готові були б обіцяти їй за те шматочок Сагари, коби тільки Польща помогла їм ослабити Францію й Англію та не дивилася на те, що діється у Гданську.

Французька преса про Італію

„Epoque".

Паризька „Епок" пише , що Італія тільки відложила виконання своїх завойовницьких плянів. Доказує се: 1) Відкликання до Італії італійців замешкалих у Франції. 2) Острі виступи італійської преси. 3) Дуже коштовні заряджения військові у Триполісі. 4) Усунення з Риму французьких кореспондентів „Тану", „Газетти де Льозан" і ін.

„Europe Nouvelle".

В паризькій „Еропе Нувель" Пертінакс закидає французькому мін. загр. справ, що він хоче влекшити Муссоліньові вицофатися з честю й перестерігає Боннета перед подвійною грою: Так, пише Пертінакс, можна тільки зруйнувати свій авторитет і цілу свою політику, коли говориться двома голосами, міцним і слабим, грімким публично, а слабим за кулісами. Бонне годиться впровадити Італію в управу Суезом, дати їй свобідну стрефу в Джібуттї й устійнити статут для італійців у Тунісі...

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуємо осьтакі типи:
сітеві (до мережі змінного струму):
4 — лямповий A 394
6 — лямповий A 396
6 — лямп. 2 голосниковий A 397
до батерії:
3 — лямповий B 393
4 — лямповий B 394
5 — лямповий B 395
Домагайтеся проспектів!
СЕЛЄКТОН
радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15, тел. 254-22.

Подробиці з вибору Папи Пія XII

Новий Папа вибираючи ім'я Пія XII хотів доказати, що піде по лінії традицій двох понтифікатів, за яких розвивалося його життя як достойника Церкви, себто за 2 останніх Піїв, і з вдячности та привязання до покійного Папи. Часописи підкреслюють, що цікавим збігом обставин кардинала Пачеллія вибрали Папою якраз у дні, в якому скінчив 63-ий рік життя. Чесноти співчуття і милосердя, які в такій високій мірі характеризують особу нового Папи, вказують на те, що здійсниться мабуть пророцтво св. Малахія, яке говорить, що 262 Намісник Христа буде „Пастор Ангелікус". Преса пригадує, що підчас конкляве кард. Пачеллі ввійшов на салю останній, коли вже всі кардинали заняли свої місця. Келія, що її займав кард. Пачеллі підчас конкляве, була частиною його нормальних апартаментів і мала число 13. Торжественна церемонія коронації нового Папи Пія XII відбудеться в неділю 12 березня.

Депеша Папи до італ. короля

Італійський король і цісар Віктор Емануель одержав від Св. Отця Пія XII телеграму такого змісту: „Відчуваючи живу вдячність за сердечне письмо ми щасливі, що можемо висловити Вашій Королівській Милості і Її Королівській Милості королевій і цісаревій, що від першої хвилі нашого понтифікату засилаємо до Бога молитви за здоровля їх Королівських Милостей і за християнський успіх дуже дорогого нам італійського народу". — В імя Папи Пія XII секретар конгрегації для надзвичайних справ Церкви мнсгр. Тардіні вислав у відповідь на телеграму голови італійського правительства таку депешу: „Вискази, що їх переслала Ваша Ексцеленція, потверджують супроти Папи іменем всеї Італії те, що римське населення так вимовно вже доказало. Вдячний В. Е. і вдячний усім членам правительства Святіший Отець взиває для них Божої помочи і пересилає всему народові своє апостольське благословення".

Депеша през. Мосьціцкого

У звязку з вибором Й. Ем. кард. Евгена Пачеллія Папою президент РП вислав на руки нового Святішого Отця телеграму такого змісту: „Довідуючись з глибоким зворушенням, що Вашу Святість ласкою Найвищого покликано на Петровий престол, спішу зложити у стіп трону Вашої Святости почуття найглибшої пошани й синівського віддання Польщі, завжди вірної і привязаної до Церкви. Разом з цілим польським народом складаю горячі побажання хвали і довгого апостольського правління Вашої Святости". — Ігнатій Мосціцкий.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Дарування й екстази

По думці учителів містики належить засадничо не приймати і не застановлятися над походженням ріжнородних, дивних дарувань, що деколи виступають в парі з містичним станом душі. Однак ця засаднича й найбезпечніша постава супроти згаданих дарувань допускає деякі виїмки: бо бувають випадки, що витворені обставини зневолюють до дослідів таких чи інших дарувань та їх походження.

Досліди дивних дарувань та їх генези належать до дуже невдячних, трудних та „ховзьких" завдань. В цього рода дослідах річ іде про дві відмінні справи: а) ствердження факту дарувань, його породи, вигляду, засягу, розмірів, умовин, появи й т. д. б) пояснення його походження та причин. Одне й друге береться не абстрактно, тільки в їх конкретнім і звичайно дуже скомпліковапім вигляді. Хто приняв би, що всі дивні явища походять тільки від одпієї причини прим. від Бога, то цей очевидно дуже влекшив би собі завдання. Такому вистарчило б ствердити дійсність такого чи іншого дарування та відповісти тільки на питання: чи є й що є? Але дарування, як ще було сказане, можуть мати ріжні причини. Що більше: Дивні дарування набирають вартости, або тратять її залежно від причини, що від неї походять так, що властиво причина дає вартість даному дарованню. Інакше ставимося до дарувань від Бога, інакше до хитрих діявольських імітацій. Виринає отже питання, яким способом і по яких познаках можна пізнати походження й причини ріжних надзвичайних дарувань?

Не тут місце відповідати на питання в поставлених розмірах. Дарувань є багато, виступають в ріжних відмінах; кожне з них взяте окремо допускає багато ріжних критерій, які в свою чергу не все й не в кожному разі примінимі, які не мають тієї самої доказуючої сили. З'ясувати всі способи розпізнання поодиноких дарувань та їх походження неможливо в часописних статтях.

Велика скомпліковапість дослідів поодиноких дарувань вимагає вмілого та систематичного примінення критерій відповідних до даного випадку. Усяка симпліфікація ускладнених з природи проблем в цілі лекшої їх розвязки ніколи не доводить до певних і непохитних вислідів і не дає правдиво научних висновків.

Дослідник має два завдання: ствердити факт і пояснити його походження. Ствердити факт може він на підставі автопсії або зізнань чи описів вірогодстойних свідків. Засаднично краще ствердити факт на підставі автопсії. Дослідник має тоді змогу звернути увагу на деякі моменти, яких свідок може не запримітити, які одначе в дослідах можуть мати велике значіння. Часом одначе неможливо ствердити факту на підставі автопсії, прим. дана особа перед дослідом померла або спорадичне явище минуло. Тоді дослідник може робити досліди тільки на підставі зізнань свідків.

Незвичайно важна приммета дослідника се його особисте наставлення. Дослідник мусить бути вільний від усякого захоплення явищем, бо це йому замкне очі на всякі некорисні для явища познаки та не позволить пізнати правду. Сліпота ніколи не всилі побачити красу світла. Дослідник, що захопився даним явищем, може тільки ускладнити та утруднити досліди. Щоб пізнати правду, треба досліди захопленого дослідника або свідка увільнити від усього того баласту, що пливе з захоплення дослідника.

Після ствердження факту слідують досліди причин, що могли його викликати. В дослідах причин кожного явища має примінення перше й загальне правило: Не годиться нічого пояснювати надприродним способом, коли се можна пояснити способом природним. Що більше. Вистарчає тільки розумне підозріння, що таке чи інше явище не перевищає природних сил, щоби станути за його природним походженням.

Дарування б о ж о г о походження йдуть в парі з умовинами та знаками того рода, що правильний дослід може виказати їх дійсну причину. Що Боже, згинути не може, кажуть наші люди. Це відноситься передовсім до дарувань, які мають вартість для Церкви. В таких випадках усякі людські сумніви чи закиди не тільки не шкодять дарованням, але ще більше виявляють їх чистоту та безсумнівне боже походження. З другої сторони, явища не божого походження, нпр. діявольські, ніколи не виступають аж так в замаскованім виді, щоб правильний дослід не міг відкрити їх дійсного фальшу.

Коли дана особа виявляє більше дарувань, а одне з них покажеться не божого походження, то тимсамим в основі захитане боже походження інших її дарувань. Прим. одна з наших стигматичок предсказала смерть німецької стигматички Тереси Нойман. Пророцтво, що мало сповнитися в 1936 р., не сповнилося дотепер. Се пророцтво очевидно фальшиве. „Коли пророк в імя Господне промовив, а слово його не справдилось і не сталось, то це слово не від Господа; по своїй волі сказав його пророк; не лякайся його". (Второз. гл. XVIII, 22). Наведені слова св. Письма вказують, по чім можна пізнати не боже походження пророцтва. Пророцтво не здійснене — не від Бога. Тут годі оправдувати нездійснення анальогічними пророцтвами Старого Завіта. Умовні або загрозливі пророцтва Ст. Завіта, які не сповнилися, були висказані пророками, що свойого пророчого звання чи пророчого дарування не потребували доказувати. Не сповнене умовне пророцтво правдивого пророка остає пророцтвом, а самому пророкові не приносить ніякої неслави. Але несповнене пророцтво такого пророка, що своє дарування мусить щойно доказувати, виявляє його наївність і неправду. Тут має примінення м. ін. слідуюче правило: Коли пророк предсказує безумовно те, що по своїй природі умовне, або коли предсказує умовно те, що в своїм повстанні від умовин незалежне, то це знак ложного пророцтва. [1]) Пастирі, що згадане пророцтво нашої стигматички подали до відома загалові, вчинили дуже погану прислугу самій стигматичці, а дослідникові генези мнимих її дарувань дали в руки атут.

[1]) Гл. Benedictus XIV. De canonisatione. T. III. C. 47.

Бурса „Скали"

Перша українська католицька бурса нашого дорогого Т-ва в Чорткові.

Чоловік доброї волі, вдумавшися в високі ідеї і влучні стремління, які голосить своїм статутом Т-во „Скала", найде в нашій суспільности повно праці, доцільної і хосенної, бо життя домагається такої праці.

Акцію харитативну і виховання молоді середних шкіл ставить Т-во „Скала" на висоту чолового завдання для кожного католика взагалі, а зокрема для кожного душпастиря. Ходить про важну річ, про моральну і матеріяльну поміч для найбідніших та про перевиховання суспільности в тім напрямі.

Акцію харитативну може повести кожний душпастир при помочі Виділу Читальні „Скали" після совісти і вийде добре. Одначе акція виховання молоді середних шкіл се вже не така легка справа. Тут конечна вимога загальної жертвенности даної округи, бо одиниця навіть метка і проворна, багато не вдіє. Одиниця започатковує і наладнує діло бурси чи інтернату, одначе вдержати при житті таку установу може лише гурт людей.

Виходячи з того заложення, рішило духовенство деканатів гусятинського, чортківського і скалиського за відомом Преосвященого Ординаріяту в Станиславові оснувати католицьку бурсу ім. св. Йосафата в Чорткові з початком шкільного року 1938/39. Нині та бурса в повному ході: в ній є 30 гімназійних учеників. Всі вони — діти найбідніших селян з цілої околиці, котрі зрозуміли вагу науки в нинішних переломових часах.

Щоб існування бурси в Чорткові оформити законно, уложено Правильник, на підставі якого утворено секцію для ведення бурс при Головному Т-ві „Скала" в Станиславові. Правильник має 20 §§ та обіймає всі завдання католицької бурси і спосіб переведення їх у життя. Між іншими § 3 каже:

Завдання своє сповняє бурса тим, що:

а) дає молоді виховання в католицькому дусі, заправляє її до молитви, релігійних практик та до релігійно-морального життя;

б) допомагає убогій молоді в розвитку її спосібностей та здобуттю основ до життя, а то даючи їй приміщення, харч, опал, світло, виховуючий нагляд поза школою, поміч в науці, а в разі потреби й лікарську опіку.

§ 7 постановляє: На чолі бурси стоїть Виділ, який складається з а) голови, б) 8 членів Виділу і 3 заступників.

Головою бурси є з уряду кожночасний гр.-катол. парох згадано завідатель парохії міста Чорткова, який входить до Виділу без вибору. Сімох членів Виділу і заступників вибирають Загальні Збори членів Бурси. Як осьмий член Виділу входить без вибору, силою свойого уряду, кожночасний управитель української гімназії в Чорткові.

§ 12. Настоятелем Бурси може бути тільки гр.-катол. гімназійний катехит в Чорткові, а виїмково світський чоловік, практикуючий католик.

§ 15. Членами Бурси можуть бути всі особи фізичні і правні.

До справи виховання молоді в католицькому дусі поставилося наше духовенство деканатів гусятинського, чортківського і скальсьиого дуже похвально і серіозно, бо на своїх деканальних соборах одноголосно рішило, що кожний кондеканальний парох жертвує по 30 зл., а сотрудник по 15 зл. р і ч н о на допомогу католицькій бурсі в Чорткові.

Тимчасовий Виділ Бурси складає отсим прилюдну подяку всім трьом деканатам і о. Деканові Воробкевичеві, о. Дек. Вальницькому й о. Дек. Малиновському.

Тимчасовий Виділ Бурси звертається з уклінною просьбою і до сусідних, дальших деканатів, підперти добре діло своїми жертвами і слати добровільні датки на руки голови о. пароха Теодора Чубатого в Чорткові.

Переживаємо тяжкі переломові часи; кожний селянин, що на науку своєї дитини дає тяжко запрацьований гріш, знає, що покінченням шкіл не поправить собі та дитина свойого життя і школа не запевнить дитині світлої будучности, що по школі вернеться син на батьківську ниву, — а таки хоче посилати дитину до

Велике значення для дослідника дарувань має побожність обдареної особи. Хоч правда, що божі дари даром дані не є в конечній залежності від стану святости, всежтаки довга й випробувана святість являється поважним знаком за божим походженням дарувань таксамо, як брак святости се поважний знак чогось противного. Тому при дослідах належить дуже уважати на покірливе успособлення та життя ласки обдареної особи. Коли в неї брак правдивої боязні божої, то вона багато дечого для себе некорисного може скривати, инше чванливо й тенденційно буде виявляти, не кажучи вже про можливість ложного представлювання стану річей. Це послідне має місце звичайно у людей недужих. Геніяльно симулюють особливо істерики.

Дальше розберемо способи розпізнання тільки тих дивних дарувань, що у нас більше відомі та що ними у нас найбільше цікавляться. Переходячи отже до поодиноких дарувань розберемо перш за все екстазу, її природу та познаки, по яких можна пізнати її походження.

Екстаза це зосереджене й взможене захоплення снаги душі певним предметом до тої міри, що інші снаги душі перестають діяти й людина виглядає якби не була при своїх змислах або як мертва. Психольогічно річ беручи екстаза повстає наслідком концентрації психічних сил в однім напрямі. Через вичерпання життевої енергії в однім напрямі наступає деколи цілковите завішення діяльности в інших напрямках. Концентрація душевних сил може бути у вищій частині (розум — воля), тоді завішення наступає в нищій змисловій частині. Буває одначе зосередження сил в частині змисловій коштом сил духових, наслідком чого маємо „екстазу" змислову. Це послідне лучається в ріжнородних виявах деяких умових недуг.

На суть кожної екстази складаються слідуючі чинники: предмет екстази, пізнання його та посилена любов. Ця послідня становить діючу причину екстази. Пізнання се тільки конечний засіб в екстазі: бо охотно думаємо й розважаємо про те, що любимо. Дуже важним чинником екстази, що є її формальною причиною, являється предмет екстатичного та любовного захоплення.

Маючи перед очима складові чинники екстази, можна без трудности зрозуміти, від чого залежить природа й вартість самої екстази. Про вартість екстази рішають предмет захоплення й його любов. Коли предмет захоплення природний, то й любов його може бути тільки природна: бо можемо любити природними силами кожний природний предмет. Послідовно екстаза буде також природна.

До надприродної екстази потрібно, щоб так предмет як і любов його зі сторони екстатика були надприродні. Предметом надприродної екстази може бути все й тільки те, що належить до стисло надприродного порядку (правди віри). Але сам предмет не вистарчає. Також любов мусить бути надприродна, тобто випливати з освячаючої ласки. Послідовно правдиво надприродна екстаза кінець кінців можлива тільки у людини, що живе в стані освячаючої ласки й то в небуденному її ступні.

З того бачимо, який стислий звязок між святістю та надприродною екстазою. Зрозуміла проте буде засада, що в дослідах над генезою екстази треба як найбільше уважати на праведність екстатика. Безсумнівна святість життя, випробувана покора та непохитна вірність Богові вказують на надприродну екстазу; брак тих даних у екстатика вказує на щось противне.

Поза предметом екстази належить уважати на другий її важний спричинник, що ним є любов. Любов викликаюча екстазу може бути подвійна: духова, тобто сперта на пізнанні ума, або змислова тобто сперта на змисловім пізнанні. Любов духова може бути чисто природна або надприродна, пливуча з освячаючої ласки. Екстаза надприродна може бути тільки при надприродній любові. Екстаза сперта на духовій природній любові не є надприродна. Вона можлива у людей, що захоплені якимсь предметом, прим. геніяльні музики можуть мати того рода природні екстази. Поза екстазою спертою на духовій любові св. Тома з Аквіну подає ще екстатичні захоплення, сперті на змисловім пізнанні й любові. Коли змислова частина душі, сконцентрована в одному напрямі, потягне за собою в цілости й без ніякого спротиву духову частину, то в таких випадках маємо до діла з утратою розуму.[2]) Екстази змислові це завжди хоробливі обяви.

Поза недугою може викликати змислову екстазу також діявол. Змислові екстази ніколи не походять від Бога. Ласка божа діє тільки на душу й духовні снаги її.

[2]) „Dulipciter homo secundum appetitum potest fieri extra seipsum: uno modo, quando appetitus intellectivus totaliter in divina tendit... alio modo, quando praetermisso appetita superiori, homo totaliter fertur in ea, quae pertinent ad appetitum inferiorem... sicut contingit in his, qui propter vehementiam irae vel amoris insaniunt." — S. Th. II — II q. 175 a. 2. ad 2. — Гл. також I — II q. 28 a. 3.

Лист з Льгасси

Німецька преса оповіщує цікавий лист члена німецької експедиції в Тибет, др Шефера. Зміст: Як знаєте, Свен Гедін в рр. 1906/7 при всій своїй енергії два рази пробував від горішнього бігу Брамапутри дістатися до Льгасси — і надармо. Др Фільхнер в р. 1927 наблизився був від півночі до Льгасси вже на 300 км., але не міг дійти до того міста. А тепер приняли тут нашу експедицію так приязно. Приняття, запросини, візити й ревізити виповняють нам всі дні, все нові дарунки, між ними й для Гітлєра, приносять до дому. Ще ніякій експедиції не вдалося в такім короткім часі так тут наблизитися до тибетанських „аристократів". А наш товариш др Бегер став уже домашнім лікарем всіх найвисших родин. Місто Льгасса виглядає як щасливий рай серед величавих парків і тополевих гаїв. Воно положене на висоті 3.700 метрів над рівнем моря і видно з нього снігом покриті гори та пусті полонини, але студені в нім нема і можна годинами стояти на сонці та дивитися на ті блискучі області, що виглядають як краєвиди на місяці. В дорозі ми досить натерпілися від непогоди, отже віддихаємо в ідилічній долині Льгасси. В самій середині міста стоїть на горі величава будівля Поталя, головна кріпость лямаїзму: в цілій Европі нема аж такого величавого замку. В населенні нема до нас не то неприязни, але навіть недовіря. Робітники співають при будові домів, вечером при водопоях, де служба поїть прекрасних коней багачів, лунають сумовиті пісні. Справді живе життя панує в улицях сего міста. А кождий старається йдучи задержати напрям, навіть коли через те робить великий обхід. В середині блистять золоті дахи Туг-ло-кан'у („Великого Божого Дому"), найсвятішої зі всіх святинь буддизму. Ту святиню вільно обходити тільки зправа на ліво так, як посувається вказівка годинника. Це не середньовіччя, що тут так притягає: це клясична старина Азії зі всім багацтвом своїм. Бог один знає, коли виберемося відси. Мали ми тут бути 14 днів, але сидимо вже місяць, хоч нам здається, що ми тут три дні. Кравзе робить фільм, крім того зробили ми вже до 4.000 звичайних знимок, а все перед нами отворили і ще помагають в чім лише можуть. Передвчера знимали ми пишноту Поталі, вчера жахливий вид роздирання трьох трупів супами перед брамами міста. Ще не знаємо, чи відвідаємо прастару столицю Тибету Ялюнґ Подранґ, бо передтим державний оракул мусить висказатися, чи дійдемо туди щасливо. Ще ніхто з білих людей ніколи не бачив Ялюнґа Подранґа, а є там що бачити!...

Заява хлопських письменників

З приводу відомих подій у львівському університеті група хлопських письменників оповістила ось яку заяву: „Зворушені до глибини нападом палкарів на студентів університету (академіків) — хлопських синів у Львові, заявляємо: Методи боротьби, що їх від якогось часу уживає один відлам академічної молоді, яка голосить національні й католицькі кличі, нищать гарну традицію польської науки. В польських університетах ллється кров хлопських синів. На польських учених тої міри, що проф. Буяк, хлопський син, гидкі палкарі підносять бандитську руку. В мурах університетів росте варварство. Причина того стану в тому, що хлопська молодь не має доступу до висших шкіл. Напад у Львові се один з фрагментів тернистого шляху, яким до людової Польщі йде польський мужик. Стаємо разом з ним до боротьби з варварством і вархольством не тільки в університетах, але на кожній ділянці життя. Відомо, що тільки польський мужик може винищити варварство наших часів". Підписані: Ян Віктор, Станислав Младоженец, Вінценти Бурек, Войцех Скуза, Станислав Пентак, Юзеф Мортон,

---

гімназій. Такого селянина належить уважати найкультурнішим чоловіком, який заслугує на поміч рідного духовенства.

Перед світовою війною горнулися наші селянські діти до гімназії вже й без заохоти і помочи свого душпастиря, бо мали перед собою ясну дорогу, означену мету. Покінчення наук несло з собою запевнене становище в суспільности і безжурність за будучність. Нині, йдучи до гімназій, селянська дитина немов у темряву скаче, не знає, де опиниться і чи зможе перебитися через лябіринт світа, бо нині науковий патент не дає вигідного становища в суспільности, — але те становище треба здобути особистим спритом, знанням, рішучістю, працьовитістю, здібністю, гадкою власної голови з надією на перемогу. Набута в школі наука стає лише засобом у боротьбі за право існування, а в кожній боротьбі все добрий і пожаданий приятель — союзник. Таким приятелем-союзником з покликання і природи стає душпастир.

Нині настали такі часи, що селянська дитина вже мимоволі хилиться в сторону душпастира в надії на поміч. Душпастир не сміє відмовити тій дитині моральної помочи і невеличкої помочи матеріяльної, приміщуючи її в католицькій бурсі. Католицька бурса щиро заопікується дитиною й відверне її від драгоманівщини та всяких „ізмів", а поставить на твердий ґрунт Божої помочи, католицького духа і християнської моралі. Тоді дитина, що вийде поза мури бурси, пошанує авторитет, оцінить і полюбить працю і пізнає власну гідність.

Висилку селянських дітей до гімназії належить переводити масово і пляново. Належало б вибирати найздібніших дітей в кожній парохії, безнастанно впливати на батьків, щоб посилали хлопців до гімназії, уміщуючи їх у своїй католицькій бурсі. Католицькі бурси будуть тоді мати сотки питомців, що виховані під наглядом і проводом Церкви стануть піонірами католицького духа. Наповняться наші монаші чини новиками здорового тіла і здорового духа, промисл —ремесло наше, купецтво і рільництво набере свідомих і інтелігентних сил, Католицька Акція дістане добрих провідників-офіцирів. Зрозуміють тоді і противники, що Т-во „Скала" несе з собою Божу благодать, духа правди й Україну, сильну Христовим духом.

Пишу сих кілька слів в надії, що наше духовенство свідоме своєї ціли відгукнеться і при кожній державній чи приватній гімназії виросте наша католицька бурса та заповниться нашими селянськими дітьми, що згодом внесуть радість в наше церковне і суспільне життя.

о. Теодор Рак Раченко.

Самі в соймі і самі себе зїдають

„Рільникам волосся стає дуба..."

„Слово Народове" в ч. 63 принесло цікаво насвітлене звідомлення з соймової дискусії над інвестиційним законом. Посол Сікорский референував закон. В рр. 1939-1942 держава видасть на інвестиції 2 міліярди зл. З того 1.200 міл. піде на військові цілі, а решта на властиві господарські інвестиції. На рільництво має піти всего 105 міл. зл. Звідки візьметься продовж трьох літ 2 міліярди зл.? Капітали заведень суспільних обезпечень мають дати 500 міл., державні банки 400 міл., внутрішні позички 600 міл., ріжні короткотермінові кредити 300 міл., заграничні готівкові і товарові кредити 150 міл., внутрішні товарові кредити 75 міл. Себто весь тягар впаде на внутрішній грошевий ринок! Посол Пікуса з Озону облудно похваляв плян, критикуючи одночасно, що більшість сум піде на консумційні цілі... Таким чином дав до зрозуміння, що плян мін. Квятковского ні реальний, ні достаточно сміливий і великий. Критика правительственних предложень виходила з кількох джерел: явних і тайних. Посли незалежні від Озону критикували отверто, деякі озонівці критикували підступно. Ген. Желіговский скритикував остро урядову систему і твердив, що поголоски про нову заграничну подорож плк. Коца по позичку не виставляють доброго свідоцтва урядовій господарці. Рільникам волосся стає дуба, але з ними говориться тільки тоді, коли є вибори. Посол Дудзіньский заатакував цілий ОЗОН. Він заявив, що скінчилася їзда віцепремієра на дихавичній шкапі псевдо-золотової системи польської валюти, але не видно перспектив зміни на лучше. Ціни падуть, число безробітних росте, Німеччина забирає нам робітника на сезонові роботи і здобуває його політично, цькуючи проти Польщі... Віцепремієр Квятковский пильно слухав промов. Одначе напевно не заболіли його так промови послів зпоза Озону, ген. Желіговского й Дудзіньского, як підїзди послів Пікуси і Бровіньского, озонівців. Сі останні підкопують його зсередини. Посол Бровіньский ніби хвалив віцепремієра за Гдиню, але зараз предложив, щоб створити нове міністерство „національної господарки" і віддати його в руки віцепр. Квятковского, перекидаючи на кого іншого журбу за бюджет і валюту... Мін. Квятковский боронився, кажучи, що не можна відробити столітніх занедбань за кілька років, перестерігав перед таким видренуванням ринку з гроша, яке мусіло б скінчитися катастрофою, врешті заявив з меланхолією, що коли господарка зла, „не вільно зволікати зі зміною її керманича". Проєкт закону принято одноголосно. Се не має ніякого значіння для ситуації у правительственнім таборі. Там рішення западають не в соймі і не публично так, що голосування нічого не означає. Прихильний мін. Квятковскому „Курієр Польскі" пише, що дозрівають глибокі конфлікти і зачинають прибирати драматичні форми. А „Слово Народове" питає: „Чи ОЗОН вигризе віцепремієра Квятковского?..."

Проєкт виборчої ординації

Іменем польських „незалежних" послів пос. Дудзіньский заповів у соймі, що 19 с. м. зголосить націоналістичний проект реформи виборчої ординації до сойму, спертий на шістьох тезах: I. Курія жидівська матиме 6 послів. Закон уважає жидом того, хто сам був ним у листопаді 1918 р. або його батьки, навіть як опісля вихрестився. II. Українці в трьох полудньово-східних воєвідствах мали б отримати „рухому курію". Що се значить, покищо не знати. III. Адміністрації відобрати теперішній її вплив на вибори. IV. Кожних 10 вибраних послів має право коптувати собі одного фахівця як посла. V. Військо не матиме ні активного, ні пасивного права вибору. VI. Чистота виборів має бути гарантована. Як? Послів має бути 340 і 34 фаховців. Сенатори мали б бути вибирані й іменовані. Той проєкт невигідний для послів ОЗН, бо мусять заняти якесь становище до виборчої ординації.

Критика промови ген. Скварчиньского

„Курієр Польскі" пише: Політичні круги вказують, що промова шефа ОЗН'у посла ген. Скварчиньского про загр. політику зашкодила справі консолідації між поляками. Бо і якже? Всі, що колинебудь сміли критикувати офіціяльну загр. політику, гуртом осуджені й відсуджені від патріотизму, зрівнані з „чужими агентурами", виконуючими заграничні диверзійні припорученя. Коли так говорить шеф ОЗН, то завмирає вимінa думок... і відпадають надії на ретельне обєднання.

Знов вибух бомби в Лондоні

В год. 2.25 над ранком сильний вибух збудив мешканців північної части Лондону. В багатьох камяницях вилетіли шиби з вікон. Показалося, що то вибухла бомба, підложена в шлюзах каналу „Гренд Юніон", вирвавши 1½ м. шлюзів. Води каналу бурнули тою дірою й розлилися широко по вулицях північної части Лондону. Се правдоподібно ірляндці пригадують так столиці Англії, що час забиратися англійцям також з Ульстеру за канал.

Неспокій опановує інтеліґенцію Франції

Заграничня політика Франції викликала занепокоєння між французькими інтелєктуалістами. Доказує се меморіял 128 професорів університету в Штрасбургу до президента Франції. Вони глибоко занепокоєні поваленням рівноваги в Европі і взивають президента, щоб не допустив до осамітнення Франції та подбав про збереження традицій свободи, політичної, релігійної й національної толеранції, які разом з територією країни становлять спадщину народу, силу його патріотизму і джерело його загального промінювання. Щоб зорганізувати новий рух інтелєктуалістів, який появився на тлі того занепокоєння, повстав у Франції „Союз франц. інтелєктуалістів" під кличами справедливости, свободи і мира. На чолі його стали президент Академії Наук і лявреати Нобля та найвизначніші історики. Недавно делєгація того Союза була у премієра Далядіє, щоб представити йому свою опінію. Промовляв м. ін. Перрен. Він сказав: „Боїмося, щоб один відворот по другім не зіпхнув нас на край пропасти. Боїмося, щоб не втручено нас у безнадійну війну, яку будемо приневолені підняти вже по страті своїх дійсних сил... Боїмося — а укривати такий страх було би трусівством, — щоб наші заграничні справи не повірено людям занадто слабим, недостаточно познакомленим з нашими правами і яким здається, що можна мати більше виглядів на вратування годинника, коли наперед віддасться ланцюшок".

Вкінці Перрен пригадав премієрові, що предки в 1792 р. не просили мира, але хотіли — свободи або смерти. Польська преса, що передає сі цікаві докази занепокоєння французької інтеліґенції, додає від себе: „Так, але предки Далядіє і Боннета не були реалістами".

Таке занепокоєння панує між правдивою французькою інтеліґенцією. Вона слушно занепокоїлася, бо львина часть терпіння народів середної і східної Европи має своє джерело в наслідках несправедливого версайського договору і в поведенні французької духової еліти взагалі. Також таке довге панування большевизму має своє джерело в Парижі. Двацятьлітні тортури 150 міліонів людей були б уже давно скінчилися, якби наставлення еліти французького духа було інакше ніж було. Тому союз французьких інтелєктуалістів слушно основався під кличем справедливости. Кобк тільки справді виконав свій клич.

Лікарський фейлетоник.

Мозок і розум людини

Часто стрічаємося з твердженням, що величина мозку се немов мірило інтеліґенції. Про людину не дуже розумну кажуть, що „має малий, пташиний мозок". З того виходило б, що великий мозок се водночас доказ визначних умових здібностей. Сей погляд треба приняти з відповідним застереженням. Мозок кита має нераз більше ніж 5 кг. ваги, мозок мурашки має ледви 1/25.000 грама. Чи на тій підставі можна твердити, що кит дійсно 125 міліонів разів мудріший від мурашки? Коли б се твердження було правдиве, то гірше було б з розумом людини, „володаря всіх сотворінь". Бо живуть звірята, яких тягар мозку значно більший ніж у людини. Людський мозок займає щойно третє місце і важить пересічно 1.600 грамів. Мозок мужчини важить пересічно 1343 гр., жінки 1256 гр. Людина з відношенням тягару мозку до загальної ваги тіла 1/40 займає щойно 7 або 8 місце в природі. Чи твердження: „чим більший мозок, тим більша інтеліґенція" відповідає правді? Кожному приходить на думку, що висший духовий рівень мусить очевидно довести до збільшення тої частини тіла, в якій криється орган думання. Та не треба узагальнювати сего висновку. Се подібно як великий стінний або вежовий годинник, що показує тільки години, і малий кишеневий годинник, який показує години, мінути, секунди, дні тижня, назву місяців і т. д. Таксамо мається справа з мозком сотворінь на висшім рівні розвою. Будова мозку духово високо розвиненої людини, коли їй приглянутись голим оком або під мікроскопом, значно ріжниться від мозку людини на нищому рівні розвою. Мозкова кора се осідок усіх духових здібностей, отже з осягненням висшого степеня розвою вона мусить збільшатися. Поверхня людського мозку рівнається поверхні коло 2.200 цм². Чим нищий ступінь розвою, тим мозкова поверхня стає гладша. Для духового розвою міродайна в першу чергу не величина й тягар мозку, а його будова. Статистика виказує, що між студентами і висшими урядовцями 57% має мозок більше ніж пересічний, у нищих урядовців таких людей є тільки 48%, у ремісників 43%, у робітників 26%. Що правда на 100 членів академій більший відсоток має 59 число капелюха ніж напр. у 100 робітників. Відома річ, що в людей умово хорих тягар мозку може зменшатися, одначе не можна змінити факту, що найтяжчий мозок людини належав до дурня (2.850 гр.) і навпаки цілий ряд духових велитнів, які принесли людству безсмертні духові цінности, не осягнув навіть пересічної ваги мозку (Ґольц, Гамбета, Ґаль, Анатоль Франс). Покищо мусимо вдоволитися ствердженням, що тягар мозку дає тільки загальні дані про степень інтелєктуального розвою і на підставі тих даних не можна твердити нічого певного — За дром М. У.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

„Без вагань і без калькуляції — війна!"

Віцепремієр Квятковский виголосив на засіданні ради „Звйонзку Офіцеруф Резерви" промову, в якій навязуючи до теперішніх небезпечних часів сказав м. і.: Воля перемоги і воля відпору не може пригаснути ні на хвилю в теперішніх міжнародніх умовинах. В нашім розумінні всюди там, де гине та безкомпромісова детермінація, яка на думку про зачеплення границь власної держави відповідає без вагань і без калькуляції: війна, всюди там чаїться насіння будучого погрому. В нашім розумінні, хто в теперішнім світі дозволить собі десять разів притоптати пальці на ногах без чинної реакції та відпору, той за одинацятим разом дістане палкою по голові. Тому заявляємо президентові і начальному вождові, що в кожнім випадку зовнішної небезпеки потроїмо наші сили...

Новий поділ кольоній.

В лондонськім „Таймс'і" появився лист Шарля Бакстона, члена управи „Т-ва проти невільництва і для охорони первісного населення". Він радить правительству Англії не говорити про свою неуступчивість у справі нового поділу кольоній, щоб не прийшлося колись брати назад свого слова. Трудно припустити, щоб Німеччина раз назавше була виключена від участи в уживанні кольоній. Ті, що хочуть того, не мають звичайно ніяких кольоніяльних інтересів, їм залежить лише на тім, щоб „виступати проти диктаторів".

Ґен. Франко про нову Еспанію.

Ґен. Франко заявив представникові англ. ґазети „Санди Кроникл" м. ін.: Національна Еспанія збереже повну незалежність своєї політики. Ні пядь еспанської землі не дістанеться під панування чужих. Нова Еспанія не буде кермуватися ні ідеєю реванжу, ні ідеєю ненависти. Коли наші вчерашні вороги схочуть щиро співпрацювати з нами, то Еспанія відзискає належне їй місце в Европі власними силами.

Переворот в Мадриді.

Населення Мадриду й усеї Еспанії почуло радіем таку заяву команданта Мадриду: По багатьох брехнях треба сказати правду. Ось вона: Каталонія занята націоналістами, вину того поносить правительство Негріна. Його зложено з уряду й поставлено під суд. Війська в Мадриді й инших містах перейшли на сторону Ради Національної Оборони. — Здається, що та рада приготує капітуляцію червоних перед ґен. Франком. Розклад червоних в Еспанії цілковитий.

Чи Анґлія і Франція перед упадком?

Парижський літерат. місячник „Мікромеґас" приніс м. ін. згадку про книжку американського письменника Р. Брі-фолта про Анґлію. Він пише: Могутність Анґлії се байка, доказує се анґлійська політика останніх двох літ. Анґлія пережерта маразмом старости, хоче тільки ситого, блаженного спокою. Вона заключила вже договір зі смертю. Ті самі вакиди робить і Франції. З тими виводами полемізує Р. Бімель. Він твердить, що Анґлія має такий доказ живучости як велику любов до книжки. Нпр. м. р. відбувалися в Лондоні рівночасно дві вистави: автомобільна і книжкова. Учасників на книжковій виставі було більше і всі вони купували книжки. Так не виглядає нарід перед упадком своїм.

Сини заможних селян під Опатовом і святотатство.

(ПАТ) В костелі села Петканово під Опатовом виломано в ночи замки і вкрадено монстранції, чаші, дві пушки і инші предмети вартости 2.000 зл. По довгім слідстві показалося, що вломники це сини заможних селян з села Вонворкі й один шевський челядник, літ 19. Украдені річи віднайдено, але частинно в ушкодженім стані.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив гр.-катол. священика о. М. Землинського зі Старого Яричева на два місяці вязниці без завішення за те, що о. З. підчас розмови з секретарем громади Яричів Ґлябішом по смерти полк. Коновальця мав сказати: „То ви се зробили, погиб за ваші гроші!" О. З. боронився на розправі тим, що секретар Ґлябіш спровокував його висказом: „Отче декане, Коновалець зробив кік."

СТАНИСЛАВІВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в редакційнім бюрку ред. „Українських Вістей", Степана Волинця та в його помешканні на Богданівці. Після того перевезли ред. Волинця до Станиславова. Станиславівська поліція увязнила вже перед тим п. Крохмалюка, мр Кушніра, мр Рогатинського і Кіндрата, діячів Фронту Національної Єдности (ФНЄ). У звязку з увязненням ред. Волинця слідчі органи зі Станиславова вдруге переслухали у Львові провідника ФНЄ Дмитра Паліева.

ВІДЕНСЬКА КАВАРНЯ у Львові перестала передплачувати москвофільский „Русскій Голосъ", бо українці, які до неї ходять (навіть предсідник Унда пос. Мудрий), мали заявити, що коли дирекція каварні буде дальше передплачувати „ту москвофільську ґазету", то всі українці перестануть ходити до „Віденки". („Слово Народове", ч. 65А).

У ГВІЗДЦІ, пов. Коломия, поліція увязнила м-ра Василя Грицюка, купця, Івана Денисюка, начальника крамниці „Надія", Михайла Ферлея, Леся Німчука, п. Процайлову й адв. м-ра Сенежка. Крім того поліція перевела ревізії в деяких селян з Остапковець. Причина увязнень невідома.

ДР Б. ГНАТЕВИЧ, сотник Української Галицької Армії, вийшов з вязниці, відбувши кару 2 літ і 6 місяців в Серадзі.

ВШЕХПОЛЬСЬКА СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ при львівськім університеті ухвалила на своїх зборах м. ін. домагання до університетських властей, щоб вони відібрали „Українській Студентській Громаді" невеличку допомогу з Фонду Студентських Оплат. („Сл. Нар.", ч. 65). Благородне поведення супроти колеґів, нема що казати. Ну й „католицьке".

СЛОВАЦЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ змагають до відірвання Словаччини від ЧСР і проголошення унії з Німеччиною. В тій справі їздили до Берліна словацькі міністри Дюрчаньский і Пружиньский. На Словаччині лунає тепер клич: „Геть від Праги!"

ПРЕМІЄР РОМУНІЇ патріярх Мирон Крістеа помер на запалення легких в 71 році життя.

ПІДЧАС ВІЗИТИ РОМУНСЬКОГО МІНІСТРА Ґафенка в Варшаві обговорювали справу створення польського вільно-цлового обшару в пристані Ґалац над долішним Дунаєм.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЮГОСЛАВІЇ випустило на днях велике число хорватських політичних вязнів, щоб приготовити відповідну атмосферу до порозуміння з хорватами.

В РИМІ розстріляний за шпіонажу офіцир італ. маринарки Антоніо Скарпа, уроджений в Трієсті.

В ТУЛЮЗІ французькі власти увязнили кількох еспанських анархістів.

У КАРТАҐЕНІ, пристані червоної Еспанії, вибухло повстання проти червоних. Ґен. Франко вислав воєнні кораблі до Картаґени.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ ЧЕМБЕРЛЄН заповів у парляменті приїзд до Анґлії польського мін. загр. справ плк. Бека.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Кореспондент „Манчестер Ґардіяна" М. В. Фодор видав книжку п. з. „На полудне від Ґітлєра". В ній звертає увагу, що книжка Г. Чемберлєна „Основи XIX ст.", яка становить підставу нац. соціялізму, присвячена жидові, проф. Візнерові з Відня.

НОВИНКИ

Заходом Марійського Товариства Пань відбудуться Реколекції для пань в семинарській церкві у Львові, вул. Коперника ч. 36 в днях 13-го (понеділок), 19-го березня (марта) с. р. Порядок слідуючий: Кожного дня в год. 5-ій поопол. наука, по науці суплікація; (субота) в год. 3-ій Сповідь; (неділя) о годині 8-ій Торжественна Служба Божа, на котрій відбудеться спільне св. Причастя і закінчення реколекцій. Завваги: З огляду на обмежене число місць в церкві, участь в реколекціях тільки за картами вступу, що їх видаватиме Марійське Товариство Пань, вул. Руська 10, партер, тиждень перед реколекціями, від год. 17—19 кожного дня.

До Хусту приїхав з Брна відомий фільмовий промисловець п. Роман Мінкевич переговорювати в справі накручення фільми з першого засідання сойму Карпатської України. Р. Мінкевич це українець родом зі Стрийщини.

Уряд Словаччини перебрав від уряду Карпатської України 59 поштових службовиків, громадян Словаччини, що тимчасово працюють іще на території Карпатської України. 48 з них виїде вже в найближчих днях до Словаччини.

Львівське городське староство заборонило влаштувати лемківську виставу, якої відкриття мало відбутися 5 с. м. в салі музею НТШ.

Львівський суд засудив українку А. Гриницьку на 3 місяці арешту за те, що вона в розмові з сусідами образила польську державу.

Центросоюз відкрив фабрику свічок у Львові при вул. Потоцького 58. У фабриці працює 12 робітників. Річна продукція передбачує 12 вагонів свічок.

Рада м. Львова ухвалила 300.000 зл. субвенції на будову польської бурси при костелі Пречистої Діви Марії Остробрамської в память 600-ліття приналежности Львова до Польщі.

В книгарні Полонецкого у Львові при вул. Академічній виставлено велику карту Польщі з границями посуненими аж ген поза Любеку, Берлін, Лилськ і Вроцлав. На карті поміщено надпис: „Ми тут не від вчера, колись, за Болеславів, ми сягали далеко на захід". Карта викликує велике зацікавлення між прохожими.

В анґлійськім консуляті у Львові вибив хтось дві шиби.

Міністр освіти зарядив, що день 19 березня залишиться в Польщі святом так, як його святкували за життя маршал. Пілсудского. В тому дні не буде шкільної науки.

Вважати на обманців! У Львові на пл. Стрілецькій якийсь осібняк приступив до вчительки Н. і вдаючи, що походить з Німеччини, спитав про якусь улицю. При тій нагоді представився і подаючи руку стягнув учительці перстень. Також на вул. Сенявській якийсь осібняк приступив до переходячої туди жінки і по російськи спитав про якусь улицю. В тій хвилі приступив другий осібняк і вмішався до розмови, говорячи по польськи. Коли оба підозрілі відійшли, жінка щойно тоді пригадала собі, що вона одного з них бачила вже передтим. Він тоді говорив по польськи й намовляв купити ланцушок. На підставі рисопису поліція увязнила обох підозрілих типів. Про ті обманства треба оповідати людям, які вибираються до Львова й до инших міст.

Др Юл. Олесницький у Станиславові обвинувачений за прилюдне лаяння польського народу й держави в часі академії з приводу 70-ліття „Просвіти". Розправу відложено.

Гумор. — Учитель: Маєш речення: „Їм обід". Скажи се реченнє в будучім часі. — Ученик: Буду їсти вечеру.

Гумор. — Занадто вражлива. — Пано Зосю, знаю вашого нареченого, він дуже любить антики. — Як ви се розумієте?

ПОВЕРХ 1.000 ЗЛ. ПЛАТИТЬ „ПРАВДА" НА МІСЯЦЬ ЗА САМУ ПОЧТУ.

Пригадайте це всім кольпортерам

„Правда", наш католицький орган для народа, значно побільшений і дуже дешевий, печатається в поверх 23.000 (двацятьтри тисячі) примірників. Отже се тепер найбільш поширений народний часопис. Щоб утревалити його розвиток, треба скрізь подбати, щоб кольпортери правильно і якнайскорше присилали належитости з розпродажі, бо печатання газети в поверх 23.000 примірників вимагає великих коштів, а ні друкарня на кредит не печатає, ні паперу на кредит не дають.

Зима се час, коли відновляється передплату газети на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Отже не вільно занедбувати сеї справи!

Премієр Складковский приїхав до Станиславова в ночі 6 с. м. і в год. 8 рано відбув нараду в воєв. уряді. Опісля відвідав відділи поліції при вул. 3-го Мая й підхорунжівку та перевів інспекцію кількох урядів у місті. Вполудне прем. Складковский виїхав на обїзд станиславівського воєвідства. Був також у Львові.

Станиславівський суд засудив підхорунжого граничної сторожі Генрика Бжежаньского на 2 роки вязниці з завішенням за намагання вбити А. Гунду з Рафайлової.

Українці в Борщеві внесли протест проти висліду виборів у пятій виборчій окрузі, яка обіймала „старий Борщів".

Дотеперішний слідчий суддя у Станиславові Генрик Домбровский іменований окружним суддею й обійме II карний відділ Окружного Суду. До Станиславова приїхав мґр. Станислав Гурецкий, суд. асесор, який в заступстві вестиме слідчий відділ. Політичні справи вестиме слідчий суддя др Г. Валіш.

В Тисьменичанах коло Станиславова завязався комітет будови римо-катол. костела і польського „Людового Дому" для кольоністів.

З тернопільського повіту виселили на 3 роки молодого українця з Острова Богдана Анткова.

В Ріпинцях, бучацького повіту, невідомі справники вдерлися до родинної гробниці графів Волянських і розбили одну металеву домовину. Профанації доконано на тлі поголосок, що гр. Волянського поховали з золотою шаблею, яку мав йому подарувати папа тому 40 літ.

В Лисятині, бережанського повіту, невідомі справники підпалили три стирти збіжжа на шкоду власника маєтку К. Войцеховского.

В Голині, калуського повіту, арештували ревізора РСУК Омеляна Павлюка, в хвилі, як він переводив ревізію в кооперативі. Причина арештування невідома.

В Сянках будують римо-катол. костел. Дідич А. Чарнек жертвував на ту ціль 25 моргів поля.

Недалеко Жовкви три незнані справці напали на листоноша Фішера, покалічили його ножами і забрали 400 зл.

Гумор. — В поїзді. — Чому ваш синок курить? Адже виразно написано, що тут не вільно курити. — Коли він ще не вміє читати...

Гумор. — Женевський стиль. — Мої панове! Завдання, яке стоїть перед вами, рішучо не дасться розвязати. Тому предкладаю утворити спеціяльну комісію, яка... і т. д.

В Шилах, кремянецького повіту, хтось підпалив велику стирту соломи, власність ендецького діяча на Волині, ґен. Янушайтіса.

Виленську дирекцію пошт і телеґрафів перенесено до Берестя.

Неморальний фільм „Пуританин" на домагання католиків мін-во внутр. справ заборонило виставляти.

Жидам в Німеччині заборонено подорожувати у спальних вагонах та користати з реставраційних вагонів.

В Альпах на висоті 1.800 м. коло місцевости Рубіон у Франції знайшли останки німецького пасажирського літака з трупами 11 осіб. Представник німецької „Люфтганзи" заявив, що цей літак пропав був без вісти ще 1 жовтня 1938 р.

Начальний рабін у Франції Ізраель Леві уступив зі свого становища з огляду на кепський стан здоровля. Рабін Леві має 83 роки; начальним рабіном був від 1919 р.

Антін Мачадо, визначний еспанський поет, помер на днях у Франції.

Британські педаґоґи скаржаться на те, що мужеська молодь мало цікавиться ґеоґрафією.

В Галіфаксі, в Новій Шкотії, згорів готель, в якому мешкало 127 гостей. Погибло 21 осіб.

Спорт. Зима кінчиться, весна наближається, отже спортові клюби вже тепер випробовують свої сили та приготовляються до важких весняних стріч. Сего року перші футбольні змагання відбулися в неділю 26 лютого між Україною А і Україною Б. Вислід сих змагань 4 : 0 для України А вказує, що змагуни не тратили часу в зимі і працювали над фізичним виробленням. В другій зчерги стрічі в неділю 5 с. м. Україна стрінулась зі „Сьвітезею", претендентом на мистця львівської А кляси, і перемогла її у переконливім відношенні 8 : 2 (3 : 2). Ся перша перемога заповідає гарні успіхи України у недалекому футбольному сезоні.

Гумор. — Добре оправдався. — Здається, що ви уважаєте мене ідіотом. — Ні, але я можу помилятися.

Гумор. — Скромний слуга. — Льорд до свого льокая: Михайле, сегодня поліція доставила вас пяного до дому. Відки вона знала, де ви мешкаєте? — Все маю при собі кілька візитових білетів ясного пана...

КНИЖКА НА ЧАСІ!

Roma Aeterna
Вічний Рим

Опис подорожі й побуту в Римі. Докладний опис храму св. Петра, де похоронено Папу Пія XI.

242 сторін. З ілюстраціями.

Коштує тільки 1 зл.
з почтовою пересилкою 1.50 зл.

Замовляти на адресу: Адміністрація „Нової Зорі", Львів, Ґродзіцьких 2.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Елізейські поля.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: В тіни хреста.
СТИЛЕВЕ: Залюблена пані і ревія.

ПАРОХІЯ ВИКТОРІВ сейчас з весною до заміни у своїй епархії за відповідну. **Зголошуватись у пароха.**

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенню від 9—1 і від 3—6. Пльомбування і вставлювання зубів, корони порцелянові й емаліовані. Львів, Сикстуська 17. Тел. 265-73.
Н А С С.

ШЕВСЬКІ МАЙСТРИ І ЧЕЛЯДНИКИ!
Ваші турботи скінчилися, бо появився
ПОВНИЙ КУРС ШЕВСЬКОГО КРОЮ
на підставі якого **кожний шевський майстер і челядник** зможе **конкурувати з найкращим краячем.**

Підручник писаний так **приступно,** а рисунки такі **ясні, що для шевців відпадає потреба курсів.**

Підручник написав Яр. Булка при помочі схм. Студитів Єротея Дубика.

Ціна 10 зл., з почтовою пересилкою 10,50 зл., за післяплатою 11,50 зл. Висилає В-во „БАТЬКІВЩИНА", Львів, Чарнецького ч. 8/1.
22—1—5.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, вул. Тиха 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela 12 marca 1939.
Львів, неділя, 12 березня 1939.

№ 19 (1219)
ч. 19 (1219)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/L
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Біб. Народ. Дому.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

до Всечесного Клира Станиславівської Дієцезії

про

ЗАВДАННЯ СВЯЩЕНИЧОГО СТАНУ

В СВ. КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Божою Милістю і Святого Апостольського Римського Престола Благословенням

ЕПИСКОП СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ

Всему Духовенству Станиславівської Дієцезії Мир о Господі й Архипастирське благословення.

„Се поставихъ тя днесь надъ языки, и надъ царствы, да искореними, и разорими, и расточими, и паки созиждеши, и насадиши".

„Се я нині поставив тебе над народами і над царствами, щоб ти викорінював і розвалював і розкидав і знов будував і насаджував". (Єрем. І. 10).

Свята католицька Церква се видима Божа держава на землі, се установа Богочоловіча, основана Ісусом Христом, воплоченим Божим Сином, правдивим Богом. Католицька Церква має печать Божого авторитету, вона має власть дану їй від самого Ісуса Христа, вона незалежна від ніякої земної сили і власти. Католицька Церква має свої права та всі середники до сповнення свого завдання і післанництва, т. є до спасення й осягнення добра вічного як також добра дочасного так для поодиноких людей як і для народів землі.

Свята католицька Церква наднаціональна, одначе не ексклюзивна, вона обіймає всіх своєю зичливістю і любовю. Вона хоче всім служити для добра всіх, наслідуючи в тім свого Основателя, котрий посвятив себе для добра всего людства, посвятив себе з любови і милосердя, але не з конечности, не з поневолення і жоїбудь залежности. І тому св. катол. Церква, від ніякої земної сили незалежна і понад всіх висша, виконує своє післанництво і свій хосенний вплив для всіх, що хотять з нього користати, подібно як сонце висше понад землею своїм світлом і теплом дає життя цілій природі.

Задля сеї причини катол. Церква в сповнюванні свого післанництва не тільки не може підчинитися в залежність ніякій власти і силі земній, але навіть не може дозволити себе трактувати нарівні з іншими світськими та земними чинниками як рівна з рівними, а вже ніколи не може служити, або навіть толерувати напрями противні і шкідливі вірі й релігії, не може також дозволити запрягти себе до воза політичних та партійних терть і пристрастей та дозволити їм вислугуватися собою.

Свята католицька Церква се воююча Церква на землі. Вона поставлена над народами і царствами, щоб викорінювати, бурити і нищити зло, гріх і моральну гниль, а натомість насаджувати і поширювати добро, чесноту і святість. „Се поставихъ тя днесь надъ языки и надъ царствы, да искорениши, и разориши, и расточиши, и паки созиждеши, и насадиши". (Єрем. І. 10). Катол. Церква має перед очима слова Ісуса Христа, котрий сказав: „Не пріидохъ воврещи миръ, но мечь". (Мат. Х. 34). Христос прийшов на землю напятнувати лож, щоб відділити світло від [illegible]ми, щоб відріжнити добро від зла, правду від неправди, чесноту від гріха. Тому й катол. Церква Його Обручниця йде тими самими слідами й уживає тих самих метод у своїй діяльности і в сповненні свого завдання і післанництва. Бо вона антитеза до упавшого світа, котрий задля сеї причини неустанно проти неї воює і її поборює. Катол. Церква одначе ніколи не входить зі світом в пакти і компроміси, вона з ним неустанно на воєнній стопі.

Свята католицька Церква се продовжений Ісус Христос, котрий в ній жие, її провадить і через неї продовжає діло відкуплення людства, бо катол. Церква се містичне тіло Ісуса Христа. Як Син Божий принявши на себе людську природу злучив природу Божу і чоловічу в одній Особі Божій і став воплоченим Бого-чоловіком, так через свою чоловічу природу злучив у таїнственний спосіб, т. є в містичний спосіб з собою людей вірою і любовю, а в кожнім разі вірою. В той спосіб створив всесвітну родину, що разом з Ним становить Його Церкву. Тій Церкві дав Ісус Христос свою власть, свою науку, свої св. Тайни і всі свої заслуги. Вкінці дав їй св. Духа, котрий її неустанно оживляє і просвічує.

Через ту свою Церкву Христос дальше продовжає діло відкуплення, а саме через тих, що в тій Церкві наділені священством. Те священство Христове, т. є ті, що наділені священством, не мають свого особистого священства, але священство Христове. Бо один тільки Христос — найвисший Священик, бо Христос тільки один приніс найвисшу жертву, тільки Христос єдиний Учитель, бо Він сама мудрість, тільки Христос єдиний найвисший Пастир, бо Йому дана всяка власть на небі і на землі. (Мат. XXVIII. 18). Отже всі покликані до Христового священства становлять з Ісусом Христом одно священство Христове. Чи звичайний священик, чи Епископ, не має с в о г о священства, с в о г о Епископства, але Х р и с т о в е священство, Х р и с т о в е Епископство. Їм дана трояка власть, а саме: учительська, священича і пастирська в більшій або меншій мірі після того, хто яким степенем священства наділений. І через них Христос виконує і продовжає свою трояку власть, т. є учительську, священичу і пастирську, для відкуплення людського роду. Папа, Св. Отець наділений від Христа найвисшою повнотою Епископства, повнотою священства, повнотою непомильного учительства і повнотою пастирської влади в цілій католицькій Церкві по цілому світі. Кожний Епископ має також трояку власть, але зменшену й обмежену до дієцезії означеної йому Папою і в залежности від Папи. Вкінці кожний священик має ще більше зменшену й обмежену ту трояку власть определілену до парохії, чи інших священичих обовязків назначених Епископом і в залежности від Епископа.

З дотепер сказаного ясно виходить, яке становище звичайного священика, чи на висшім степени священства, — назвім загальним іменем єрарха — в католицькій Церкві, яка ціль, які обовязки і які середники їх діяльности. Отже кожний священик, чи єрарх, спертий на авторитеті катол. Церкви, чи радше на авторитеті самого Христа Спасителя. Він не сміє належати до ніякого стану чи кляси в людській суспільности. Він має бути понад всі стани і кляси, а зате має служити для добра всіх станів і кляс.

Звичайний священик, чи єрарх, має зберігати своє високе достоїнство, а заразом стояти на сторожі достоїнства і прав Церкви. Кожний, чи то звичайний священик, чи єрарх, поставлений на своїм пості, має гідно відповісти післанництву порученому йому самим Ісусом Христом. Рівнож має стояти висше понад всякі спори і політичні пристрасти та не сміє ними себе звязати, поневолити та їм вислугуватися. Зате він має остерігати, поучувати, упоминати і надавати здоровий, позитивний і хосенний напрям. Через безпосередне вмішування може занедбати обовязки свого стану і зійти на звичайного діяча чи агітатора звичайних земних справ та людських пристрастей. Також не може він узалежнювати своєї діяльности в світських установах і товариствах від голосів їх членів. А вже ніколи не сміє датися запрягти до акцій шкідливих і небезпечних Церкві, вірі і релігії під позором національного чи суспільного добра. Звичайний священик, чи єрарх має бути в цілій своїй діяльности світлом на свічнику, щоби всім присвічувати: „Ниже вжигаютъ свѣтилника и поставляютъ подъ спудомъ, но на свѣщницѣ, и свѣтитъ всѣмъ, иже въ храминѣ суть". (Мат. V. 15).

Звичайний священик, чи єрарх має відтак сповнити може найтяжше і найприкріше завдання свого стану, а саме: провадити боротьбу з зіпсутим світом, з моральним злом, з гріхом і фальшом, а натомість поширювати Боже Царство правди, чесноти, світла і святости. Бо й до кожного з них відносяться слова Духа св.: „Се поставихъ тя днесь надъ языки, и надъ царствы, да искорениши, и разориши, и расточиши, и паки созиждеши, и насадиши". Бо й кожний з них поставлений у своїй області над многими людськими душами, котрі мають становити в собі Божі царства. І коли один і другий остане вірний своєму високому завданню, тоді зазначить свій авторитет, тим самим й авторитет Церкви, та піднесе значіння і пошану для всякого слушного авторитету в своїм народі і суспільности. Кожний з них стоячи на вижині свого звання причинився до розяснення всякого духового замрачення, до опи-

мятання блудячих і до ублагороднення й усвячення людей доброї волі.

* * *

Минулого року під днем 30 жовтня помістив я в католицькім часописі статтю під заголовком: „З останніх літ. Мої спомини і рефлексії". В тій статті я звернув увагу на деякі болючі моменти зперед 20 літ в часі української влади, які проявилися в нашім народі і які свідчили про понуре нутро нашого загалу, а головно світських патріотів як провідників нашого народу. Ціль моїх споминів була не саме тільки відкриття понурого душевного обличча, але також, щоб дати найсильніший орудник на всяке лихо і нашу недолю, а саме, щоб молитися і то молитися не для політичних і патріотичних демонстрацій, але з віри і в покорі, у признанні перед Богом наших провин і поблуджень. Бо у нас ввійшов такий звичай, що тільки з нагоди патріотичних і політичних імпрез та торжеств многі наші патріоти показуються до церкви, — України ради — і думають, що вже буде Україна, а поза тим вони майже не заглядають до церкви. Подав я отже в тих моїх споминах і рефлексіях молитву як найсильніший орудник нашого ратунку, бо правдива молитва се релігійний акт, се кликання чоловіка-сотворіння до Бога-Творця о поміч, о потіху і лік на всяке лихо, а головно на занепад душевний. Бо молитва завсіди могутний середник у всіх потребах, єдиний середник, коли всякі інші середники завели й показалися невистарчальними. Молитва се найкращий доказ любови свого народу, бо хто молиться за свій нарід, той не хоробливим сентиментом, не пустими мріями або фразами, які з вітром улітають, але релігійним актом удається перед Престол Бога, від котрого походить всяке добро: „Всяко даяніе благо и всякъ даръ совершенъ свыше есть, сходяй от Отца свѣтовъ" (Як. I. 17) і випрошує ратунок і поміч для свого народу. Подані мною болючі моменти — правдиві, я їх піддержую і не відкликаю, бо вони явні, прилюдні і болючі. Я їх переживав, я їх гірко відчував. В тих моїх споминах і рефлексіях пробивається не тільки мій біль, але також бажання кращої долі для мойого народу, щоб не тільки не повторялася сумна історія, але також, щоб послідував позитивний зворот до правдивого добра. Думаю, що я поступив так, як повинен поступити ерарх в катол. Церкві.

Тут не можуть мати місця заміти як: пощо було витягати те, що минуло, пощо витягати прилюдно, чому в такій острій формі. На ті заміти відповідаю, що в нас у переважній части провідників нашого народу совість задеревіла, душі в якімсь вмертвінні, в якімсь хоробливім маячінні про націю, про Україну, а нема ясного тверезого відчуття нашого духового грізного положення, нема розумної, мудрої і пляновой акції, щоб зарадити нашому положенню та предприняти позитивні і хосенні способи ратунку. У нас відбуваються патріотичні зїзди, національні торжества, на яких повно самодурення, взаїмних особистих похвал, повно нарікань на кривди від чужих, від ворогів, відтак ті паради кінчаться звичайно спільним комерсом для провідників-патріотів, а інші учасники „покріплені на дусі" розходяться по реставраціях або шинках, щоб забути на свою недолю.

Многі рани з минулих літ не загоїлися. Вони дальше ропять, вони тільки закриті і придушені. Многі наші патріоти так звані „віруючі" мають подвійну душу і подвійне лице. Вони тепер, стиснені і звязані владою, не можуть показати свого властивого лиця. Нехай отворилося б їм широке гуляйполе, тоді вони зазначили б свою „власть і силу". Вони знов гонили б „попів" та Епископів, які не хотіли б піддатися їх диктатам. У них скривається той сам дух, що зазначився у своїм часі у „віруючих католиків" в Перемишлі проти свого Епископа. Наші многі патріоти тільки притворилися паче лиса замкненого в клітці, але на свободі вони показали б свою правдиву вдачу. Хитрення, удавання, пустомельство, жажда наживи се знана їх вдача. Нехай ніхто не надіється забагато на те, що є зворот до Церкви у нашої патріотичної інтелігенції. Дав би Бог, щоб так було. Одначе тільки мала частина інтелігенції звертається до Церкви, а в переважної части се тільки позірне. Вона вправді світить огарок Богові, але свічку для „Нації", котра становить для неї божище. Зрештою сей зворот є немов з конечности, бо многі патріоти видять, що все протратили і змарнували, а ще бодай Церква осталася. Вкінці вже нема таких численних кадрів нашої патріотичної інтелігенції. Вона переводиться, щораз менше її і на приріст, після нинішних обставин, не заноситься. І се може Божа кара за те, що та патріотична інтелігенція сама зійшла на бездоріжжа і нарід за собою потягнула.

Щодо прилюдного виволікання справ, то треба сказати, що прилюдно і без слушної причини витягати особисті чи домашні блуди і промахи — діло каригідне і гріх проти осьмої Заповіди Божої. Але затаювати духовий занепад в народі, його блуди і рани прилюдні, явні, разячі й хронічні — се було б злочином зглядом свого народу з боку того, хто може і повинен піднести голос і остерігати. Був би убийником, а не лікарем той, хто хорому закривав би хоробу і задурював би його щодо його небезпечного стану здоровля. Лукавий противник, ворог, може злорадіти з наших упадків і промахів, але злорадність його була б повна, коли ми загинули б у нашім нещаснім стані. Коли одначе будемо поважно трактувати наше нещасне положення, коли возьмемося серіозно до двигнення, тоді всі чужі люди як також поважні і чесні противники будуть мати респект перед нами і пошану, а лукаві вороги не будуть злорадіти, але сумувати. Не закривання ран, щоб дальше ропіли і затроїли цілий орґанізм, але відкриття хороби — се перший крок до уліченя й уздоровлення.

Коли я оголосив свої спомини і рефлексії з часів української влади, я не писав на сліпо, але я був свідомий справи. Я не нинішний, я вже багато досвідчив і зазнав багато прикрих і гірких ударів. Думаю, що я добре орієнтуюся в положенні нашого народу та ще більше відчуваю його нещасну долю і її причини. Не те найбільше нещастя, що не маємо власної держави, не те найбільше лихо, що ззовні приходить, але найлячніша гроза є тоді, коли в народі духовий розвал, коли його духова сила заниділа, коли в народі замість високих і благородних ідей і самозаперечення, — заволоділи низьке самолюбство, особиста нажива та особистий інтерес. Той якраз нещасний стан був і є причиною всього нещастя нашого народу. Бо коли Боже Провидіння дозволило б нам мати свою власну державу, то без внутрішної сили, без духових цінностей, без жертви і посвяти ми не потрафили б її удержати. Тяжко здобути державу, а ще тяжше її провадити.

І тому при кінці моїх споминів і рефлексій я поставив заклик: „Молімся зокрема, молімся спільно за нещасний український нарід, але не для політичної, чи патріотичної демонстрації, тільки молімся з віри і в покорі, щоб Христос Спаситель відняв від українського народу, а головно його проводу душевну сліпоту, котрою за допустом Божим поражений, щоб дав нам розуміння нашої дітвацької і нерозумної гордости, щоб ми зобачили, пізнали і відчули наші злочини і кривди заподіяні Христу Богу і Його Церкві, щоби в щирім каянні Христа перепросили і принесли Йому задоситьучинення й експіяцію".

* * *

На ті мої спомини і рефлексії, на той мій заклик, націхований зичливим бажанням добра і кращої долі нашому народові, появилася в ліберальнім часописі довжезна стаття підписана адвокатом, станиславівським патріотом, в якій завдає формальну лож мені як Епископові. Та напастлива відповідь свідчить якраз про нещасну душевну сліпоту проводу нашого народу, і то тим більше, що, як зачуваю, ту відповідь мала укладати ціла колеґія станиславівських патріотів! І се найгрізніший стан нашого народу, що правда не може мати послуху. Умами проводу нашого народу заволоділо таке забріхання, що пізнання правди, зрозуміння і тим самим улічення нашого загалу з духового занепаду стає надзвичайно тяжке. Наші „патріоти" поставили свою правду понад правду Божу, що більше, правду Божу замінили на лож: „Иже премѣниша истину Божію во лжу" (Рим. I. 25). І тому на нас сповняються слова Божого проклону, щоб ми дивлячись не виділи, щоби слухаючи не чули, щоб ми серцем не відчули, щоб ми не могли навернутися й осягнути уздоровлення і ратунок: „Яко видяще не видятъ, и слышаще не слышатъ, ни разумѣютъ. И сбывается въ нихъ пророчество Исаіно глаголющее: слухомъ услышите, и не имате разумѣти: и зряще узрите, и не имате видѣти. Отолстѣ бо сердце людей сихъ, и ушима тяжко слышаша, и очи свои смѣжиша да не когда узрятъ очима, и ушима услышатъ, и сердцемъ уразумѣютъ, и обратятся, и исцѣлю ихъ". „Бо дивлячись, не бачать і слухаючи не чують, ані розуміють. І справджується на них пророцтво Ісаії, що говорить: Слухом будете слухати і не зрозумієте і дивлячись будете дивитися і не будете видіти. Бо затвердло серце сього народу й ушима тяжко чують і свої очі вони заплющили, щоб ніколи не побачити очима і не почути ушима і не зрозуміти серцем і не навернутися, щоб я їх сцілив". (Мат. XIII. 13-15).

Про те забріхання свідчить ще більше й те, що ту напасть підписав повним іменем патріот, який має себе за „віруючого і практикуючого католика". Се в наслідках може бути гірше ніж явне безбожництво, бо безбожник поза Церквою, він явний Божий ворог, він не шкодить Церкві і народові в такій мірі, як унутрі Церкви той, котрий уважає себе за віруючого католика хіба на те, щоб тим більше і лекше зводити незрячих і завдати насильство правді. Він уважає себе за члена катол. Церкви, за духовного сина свого Епископа, а тимчасом він ставить себе вище понад авторитет Епископа, він навіть наводить свій цитат, котрий дав як заголовок на своїй напастливій відповіді, а саме: „І любите правду, а правда визволить Вас". І відки він взяв ті слова? Бо в св. Письмі трохи інакше вони написані, а саме: „Бо сказав Ісус до увірувавших юдеїв: як ви перебудете в моїм слові, тоді направду будете моїми учениками і тоді зрозумієте правду і правда вас освободить". „Глаголаше убо Исусъ къ вѣровавшымъ Юдеомъ: аще вы пребудете во словесѣ моемъ, воистинну ученицы мои будете. И уразумѣете истину, и истина освободитъ вы". (Иоан. VIII. 31-32). — Треба отже перше вірити Христу, перше треба бути Його учеником, тоді доперва можемо зрозуміти правду, яка визволить. Перше треба зрозуміти правду і нею жити, а відтак доперва можна її полюбити. Але так як той „віруючий католик", що поставив неправду понад правду, чи радше правду замінив на лож, як він сміє послугуватися тими словами і ще до того тикати ними в очи Епископові, а вкінці ще нарушувати совість Епископа пишучи: „а питання, пощо таке виписувати й у чию користь — залишаю на совість Еп. Хомишина". Але хто замрячений душею, як той „віруючий католик" і йому подібні „віруючі" патріоти, той не розуміє правди, той не може також любити правду.

Но поминувши те, що той „віруючий католик" для ратування „національної чести" старався всіх „патріотів" вибілити і представити їх як готових до канонізування на „національних святих" — як він однак міг прилюдно закидати своєму Епископові тяжкі провини на неправді сперті: „про управу церковними добрами, про грошеву політику супроти духовенства, про підхід до вдів і сиріт по священиках, про трактування духовників"?! Хто його поставив суддею над Епископом, який має прецінь над собою компетентну владу? Чи і як справдив він ті „незбиті факти"? Чи контролював він консисторські акти? Чи може громадянство дало, або він сам дав Епископові гроші, якими Епископ зле орудує? Чи Епископ має до нього вдаватися по науку, як має провадити клир? Чи за те, що Епископ дбає про гірку долю вдів і сиріт по священиках нераз навіть коштом добра парохій, чи за те треба його осудити? Як він міг підкопувати повагу Епископа і його прилюдно знеславлювати забуваючи на основну засаду права: „audiatur et altera pars"?

Той „віруючий і практикуючий католик" думає, що він маючи патент на патріота може себе ставити понад Епископа і судити його. Одначе тоді ледви чи хто може уважати його за віруючого католика і за члена катол. Церкви, але хіба за ребелянта. Коли ж він уважає себе за віруючого католика і за члена катол. Церкви, то видко, що він не знає основних правд про катол. Церкву, він не знає, що таке катол. Церква.

Другу часть сего Пастирського листа помістимо в слідуючім числі „Нової Зорі".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Чужинці про усунення мін. Ревая

Усунення мін. Ревая викликало широкий відгомін в усій світовій пресі. Подаємо кілька перших голосів преси з того приводу. „Гренцботе" реферуючи знаний перебіг непорозумінь між Прагою і Хустом підкреслює, що усунення мін. Ревая це наслідок острого спротиву того міністра проти централістичних потягнень Праги, як також наслідок спільної акції Словаччини й Карпатської України, що мала на меті створити протичеський блюк. Говориться навіть про конференцію в тій справі мін. Ревая з мін. Сідором і шефом пропаганди Словаччини Махом. — На усунення мін. Ревая зареагувала дуже скоро й англійська преса: „Таймс" пише: Мін. Ревая усунули тому, що він мав бути неприхильно наставлений проти Польщі й чехів. Прага усунула його першзавсе тому, щоби приборкати протичеські виступи карпато-українського уряду, якого духовим провідником мав бути мін. Ревай. — „Дейли Мейл" подає, що мін. Ревай намагався унезалежнити Карпатську Україну від Праги й тому його усунули. Рівночасно „Д. М." повідомляє в телеграмі з Хусту, що в Карпатській Україні панує велике обурення з приводу рішення Праги.

ОЗН треба розвязати

„Дзенник Бидгоскі" пригадує, що два роки тому полк. Коц зачав організувати Озон і пише: Сьогодні без найменшої пересади можемо сказати, що з того всего ніщо не вийшло, що здобуті висліди се груба компромітація. Бо якже то? Політичний табор, який повстає в тій цілі, щоб обєднати нарід, і мимо цілковитого підпертя зі сторони уряду осягає такий вислід, що по двох роках істнування се тільки невеличка політична партія, сперта на частині людей залежних і державних урядників, отже чи осягнув він своє завдання? Під впливом перших тоталістичних кроків полк. Коца як першого шефа відійшла з Озон'у група т. зв. демократів... З тої самої причини відійшла з Озон'у група промисловців, яка в добі ББ співпрацювала з урядом. Відійшли консерватисти. Їх пресові органи „Час", „Слово", „Дзенник Познаньскі", які зразу стали на становищі, що в Озон'і „треба бути" — сьогодні називають той рух — „театром бліх". Відійшли групи „Ютра Праци" і Фалянги у звязку з голосним розломом у квітні 1938 в ЗМП. Часопис стверджує дальше, що поза Озон'ом є пп. Славек і Пристор, плк. Бженк-Осіньский, проф. Бартель і ген. Желіговский. Отже Озон не тільки не сконсолідував народу, але розбив і розпарцелював т. зв. потравневий табор. Супроти того „Дзенник Бидгоскі" радить зліквідувати Озон і впевняє, що правительство зовсім на тім не стратить.

Справа гонору польського сойму

„Роботнік" в ч. 57 приніс статтю Адама Пруханка. Він пише: Цей сойм вибирано під гаслом, що він має дати нову виборчу ординацію, якої хоче вся публична опінія. Противники реформи кажуть, що „лапу-цапу" і „шасть-прасть" не можна довершити такої важної праці. Та це прирадує кравця, який не зробив одягу в означеному часі й справдується, що „се мусить бути солідна робота". Тимчасом показується, що він навіть не зачинав роботи. Скоре ухвалення демократичної виборчої ординації повинно бути для сойму не тільки справою обовязку, але й гонору сойму.

„Курєр Польскі" про несовісність

„Курєр Поль." нав'язуючи до промови віцемарш. плк. Венди, який сказав, що низи опозиційних партій наближаються до ОЗН, пише: Відки таке криве зеркало в руках світочів ОЗОН'у? З рапортів несовісних людей з краю. Їм віриться, бо вони відсувають шефів ОЗОН'у від дня пізнання. Та це обманювання себе, своїх шефів і своїх сторонників, сперте на нечесних донесеннях, се злудна зброя, яка заведе. Се зброя затроєна, а жерела її достави аморальні.

Під пити б устами кс. Качиньского

Познанська „Культура" принесла дещо з реферату кс. Качиньского, дир. КАП'у, виголошеного в Катовицях. Він підчеркнув, що на терені Польщі панує ідеольогічний хаос, якого висловом спроби втягнення р. катол. Костела до політичної гри. Тимчасом Церква Христова, каже кс. Качиньскій, повинна бути аполітична і понадпартійна, хоч авторитет її повинен розтягатися на всі области життя людського, національного й міжнароднього. В політиці католики можуть бути розділені, але релігійно повинні бути єдинені, а саме в области справ оборони релігії й політично-моральних. Катол. етика каже бачити ближнього і брата навіть в політичнім противнику і в боротьбі зачеркує границі... — Під пити б устами кс. пралата! Шкода тільки, що в КАП'і зовсім нема вісток про те, як то католики ґноблять інших католиків нераз так, що справді годі се похвалити.

Зміна орієнтації чехів?

ІКЦ в ч. 62 пише: Проф. університету Карола в Празі, др Маріян Шийковский, виголошує в Польщі відчити на тему культ. польсько-чеських взаємин. Він поляк, але чеський горожанин; представляє настрої в Чехії так: Сильні протипольські настрої в ЧСР уступають зрозумінню, що одинокою дошкою ратунку чехів перед німецьким заливом може бути Польща... В ЧСР розпочалася також сильна нім. культ. пенетрація. Преса і книжкові видавництва під суворою німецькою контролею. В кожнім чеськім щоденнику є замаскований контрольор чи представник німецьких інтересів... На тім тлі зявилася потреба культ. порозуміння з Польщею і зрозуміння великодержавного („моцарствового") становища Польщі в середній Европі... А щодо словаків, то вони переживають перші хвилі своєї свободи і влади в атмосфері ліцитування своїх оферт німцям, яку трудно зрозуміти.

„Судетизація" німців у Польщі!

Під таким наголовком облетіло всю польську пресу те, що пише „Курєр Варшавскі" про безуспішне закінчення польсько-німецьких розмов у Берліні в меншинній справі. Можна вже приняти за факт, що домагання німців і поляків не годяться в засадничих справах, що й стверджує преса по обидвох сторонах. Заграничні обсерватори коментують німецькі заяви так, що Німеччина входить тепер у стадію „судетизації" своїх меншин за границею та що справа положення німців у Польщі се одна з засадничих передумов німецько-польського порозуміння. „Курєр Варшавскі" кінчить ствердженням, що в Берліні підчеркують, що 1.200.000 німців у Польщі становить тепер найбільшу групу німецької меншини поза границями Німеччини.

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуємо осьтакі типи:
сітеві (до мережі змінного струму):
4 — лямповий А 394
6 — лямповий А 396
6 — лямп. 2 голосниковий А 397
до батерії:
3 — лямповий В 393
4 — лямповий В 394
5 — лямповий В 395
Домагайтеся проспектів!
СЕЛЄКТОН
радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15,
тел. 254-22.

Цікава промова в Познані

і гроші на школи в Галичині.

Голова клюбу ендецьких радних в Познані др Целіховский виголосив у міській раді Познаня промову, в якій сказав: Познань це колиска і столиця пястівської Полыці, з якої тільки одна третина опинилася в теперішній польській державі. Та у нас не забуваєтьсяся, що за границею є дві третини волостей Болеслава Хороброго, що там завмирає нарід, який становить єдність з нами, що там є тлінні останки польські і Словянщини та що німці в величезній части зложені з крови словян. Мусимо памятати про ратування того, що не завмерло ще. Се накладає якісь обовязки на Познань. Ми памятаємо також про те, що Гданськ повинен бути польським містом (оплески) і тому на піддержання польського життя у Гданську фінансова комісія предкладає раді міста Познаня ухвалити 3.000 зл. на стипендії Братній Помочі у Гданську і 2.000 зл. для Т-ва опіки польської над земляками на чужині, все те поза нормальними субсидіями, які досі йшли відси за границю. Стоїмо на тім самім становищі, що Гітлер: що наш нарід всюди становить єдність і відси беруться позиції в буджеті для земляків за границею. Справи, які лежать нам на серці, се також справи Львова. Тому даємо субвенції також для польських шкіл у Сх. Галичині. Субвенції ті ухвалено.

Проект зєдинення Польщі з ЧСР

„Курєр Польскі" оповістив лист посла Санойци, в якім він пише: „Якби Польща не давала Німеччині повної гарантії ненападу, то не тільки справа Судетів і Австрії, але навіть Саари і Рури могла мати інший перебіг. Знають се не тільки Франція й Англія, але також Гітлєр, „Авсвертіґес Амт" і штаб німецької армії". Далі пише про зєдинення Польщі з Чехословаччиною, але каже, що се дуже трудна справа й хіба пок. марш. Пілсудский міг був його довершити.

Кровавi бої в Мадриді

В Мадриді дійшло до поважних зударів між комуністами і приклонниками Ради національної оборони. У всіх дільницях міста чути було артилерійську перестрілку і крісову стрілянину. Над столицею видно було літаки правительства. Ґен. Міяха візвав населення до співпраці з військами правительства і до розстрілювання на місці всіх комуністів, стрічних на вулиці. Крім того ґен. Міяха заявив, що Рада національної оборони готова закінчити війну у спосіб, що не понизить ні одну зі сторін. Не хочемо, сказав ґен. Міяха, дальшого безцільного проливу крови. Хочемо мира.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

ПРО ЕКСТАЗИ

ПРИРОДНІ Й НАДПРИРОДНІ.

Слаба сторона кожної екстази це те, що вона вияв слабости нашої природи. На ділі кожна екстаза виявляє ограниченість наших сил, що звернені в однім напрямі лишають браки, або цілком завмирають в інших напрямах. Навіть само екстатичне захоплення предметом екстази виявляє нашу слабість. В екстазі чоловік стає супроти предмету, якого дійсна або позірна велич, краса або добро перевищає людську спроможність схоплення. Послідовно чим слабша природа тим більше податлива й схильна до екстатичних захоплень навіть не дуже величним предметом. Сильна природа, коли уляже захопленню, то тільки супроти дійсно величного предмету.

Зі сказаного зрозуміємо отсі засади:

а) Церква ніколи не узнала екстази за чудо: бо чудо виявляє божу всемогутність.

б) Надприродні екстази мають тільки ті особи, що вступають в містичне життя. Чим більше вони поступили в містичнім житті, тим більше стали могутні і сильні і тим м е н ш е мають екстаз. В дозрілім віці містичного життя екстаз буває дуже мало або й цілком їх нема а позістає тільки суттевий чинник містики, тобто контемпляція.

в) До екстаз більше склонні жінки ніж мужчини, бо жінки по своїй природі слабші, більше пасивні і скорше піддаються.

г) До екстаз більше склонні люди хоровиті ніж здорові. Треба проте мати в дослідах заєдно перед очима стан здоровля екстатика. Більше заслугує на увагу екстаза людини фізично й психічно здорової чим хоровитої. Послідовно в дослідах екстатиків мають дуже поважний, часом навіть рішальний голос лікарі взагалі, а психіятри зокрема.

В дослідах над походженням екстази має велике значення її натуга. Природна екстаза, тобто природне захоплення предметом ніколи не буває таке сильне, як захоплення предметом, що його душі представити може діявол. Найсильніше та наймогутніше захоплення маємо в екстазі надприродній. Венедикт XIV каже виразно, що екстазу, з якої постороння людина може збудити екстатика хочби криком, лоскотом а то й потрясенням, належить уважати за природну. В історії знані випадки, що екстатиків не пробуджено з екстази навіть при помочи вогню. Той сам автор подає слідуючі критерії розпізнання екстаз та їх походження. [3])

Під досліди береться тільки тяжкі екстази, що в них цілком завішені всі зовнішні змисли. — Екстаза, що початок свій має в часі недуги, є хоробливого походження. Коли екстаза виступає в точно определений час і повторяється періодично прим. що пятниці, то це знак не надприродного походження. Періодичність екстази вказує на її габітуальність, а тимчасом надприродної екстази габітуально ніхто не мав.

Коли екстатик в міжчасі зраджує обяви психічних недуг, коли підчас екстази відчуває умучення та вичерпання, коли екстатик не памятає, що пережив або що сказав в часі екстази, то це познаки природної екстази.

Коли розум і воля після екстази притуплені й екстатик неначе дитиніє, коли в часі екстази число ударів живчика збільшається, то це познаки природної екстази.

Природною екстаза буде також тоді, коли екстатик попадає в екстазу в часі дуже сильного бажання якогонебудь природного добра.

Коли екстази має людина грішна або в часі гріха, якщо хтось попадає в екстазу коли сам хоче і довільно, відповідно до власного бажання повертає до притомности, коли в часі екстази говорить немов помішаний або наче під чужим диктатом, або коли через него хто інший говорить, коли не тямить, що сказав в екстазі, і при цьому екстаза має місце при свідках або десь на прилюднім місці, — то все це зраджує д і я в о л ь с ь к е походження екстази. Наглядний знак діявольської екстази маємо тоді, коли екстатик велить робити щось зле або хоч і добре в собі, та неправильним способом, прим. проти або мимо волі компетентних настоятелів.

Годі не звернути уваги на один певний знак діявольського наслідування екстази. На думку богословів випадок діявольського походження екстази маємо тоді, коли екстатик в часі екстази говорить так начебто його устами говорив хтось інший. Найславніший коментатор св. Томи з Аквіну кард. Каєтан († 1534) говорить таке: „Коли особа в часі екстази промовляє в особі Христа або іншого святого неначе ним опанована, а не з власної гадки, то вона а б о з в е д е н а с а м а а б о з в о д и т ь. Одначе глупий світ подивляє, захоплюється, адорує такі слова, такі вчинки такої особи". [4])

Венедикт XIV уважає, що екстаза — діявольського походження, „коли через уста екстатика говорить хтось інший". [5]) Таксамо говорить богослов Сильвій.

На цей момент звертаю особлившу увагу по причині широко в нас відомих, просто „казкових" діяльогів і конверзацій наших стиґматичок з ангелами. Треба дивуватися, як можна було брати поважно того рода нісенітниці й подавати їх до відома загалу! Тепер уже не знати, хто обманює, а хто жертва обману. Чи ті, що таке пишуть, чи ті, що читають, чи ті, що таке поширюють між народом, чи тільки ті, що таке говорять, тобто стиґматички, чи всі разом у якійсь мірі?

Найсумніше те, що в цілу ту обманну аферу вмішані особи духовного стану. Обман поступив так далеко, що деякі священики, складаючи різдвяні желання „Матері українських стиґматичок", не забули долучити побажань для „янголів і янголяток" інших наших стиґматичок... Крайня пора заперестати поширювання шкідливих нісенітниць між народом, який потребує якнайздоровшого корму, щоб мати силу перебути сучасний суворий мент... Не буде ніякої шкоди, коли спіритизм полишимо снобам.

Вкінці годиться бодай кількома словами згадати про правдиві екстази божого походження. Людина, що удостоїлася ласки надприродної екстази, є на дорозі містичного життя. Це слідує зі стислого звязку між надпр. екстазою та освячаючою ласкою. В наступному подаю за Венедиктом XIV познаки, що по них можна пізнати Боже походження екстази:

„Знаків божої екстази належить шукати передовсім в обичайності екстатика: бо екстаза Божа виступає з найбільшим уложенням цілого чоловіка так внутрі як назовні: екстатик в божій екстазі говорить тільки про речі небесні в той спосіб, що свідків побуджує до любови Бога: по приході до себе екстатик покірніє й якби чогось стидався: перенятий небесною радістю виявляє погідний вигляд лиця та внутрішню самопевність: дуже не любить присутности свідків, бо лякається слави святого: в екстазу попадає найчастіше підчас молитви, в часі Служби Божої або по св. Причастю, або в часі проповіди про Бога, про рай і т. д. Божі екстази бувають звичайно дуже короткі — св. Тереса каже, що правдива екстаза не триває довше як пів години — та це правило допускає виїмки. Коли екстатик наслідком екстази все більше зростає в любові й покорі та в інших чеснотах, то про боже походження екстази можна бути певним". [6])

Новіші автори, що пишуть на цю тему, ступають слідами Венедикта XIV та ще більше розвивають його погляди. На їх думку познаки, по яких можна пізнати екстазу божого походження, діляться на три кляси, тілесні, психічні й духовні.

а) Симптоми тілесні: 1) Постепенне знечулення, вкінці цілковите завішення змислів. 2) Члени тіла дещо холодніють, удар живчика помітно слабне. 3) Тіло стає нелорушне, погляд застиглий в одно місце, постава тіла остає така, яку захопила екстаза. 4) Повернувши до себе, початі рухи, або оповідання, або фраза продовжаються якби нічо не сталося. 5) Екстатик не тільки не слабне, але черпає з екстази н о в і с и л и. Послідний знак особливо важний. Коли його бракує, екстаза не є божого походження. Зате попередні познаки можуть мати місце також в екстазах природних або хоробливих: тому тілесні познаки не вистарчають до виказання надприродного походження екстази.

б) Симптоми психічні: 1) Завішення всіх змислових снаг душі. 2) Пасивний процес завішення. 3) Просвітління розуму в правдах віри. 4) По пробудженні память усього, що в екстазі було. Коли до вичислених знаків долучаться наступні знаки духовної натури, то про боже походження екстази нема рації сумніватися.

в) Симптоми духовні: 1) Глибоке пізнання Бога та незвичайне розуміння правд віри, що його душа черпає з екстази. 2) Помітний зріст в любові Бога, Церкви й людей для Бога, а погорда собою, що межує з героїзмом в покорі. 3) Велика й розумна ревність про Божу славу й спасення душ та цілковита безінтересовність і відірваність від земських дібр. 4) Надзвичайно делікатна совість, що не легковажить найменшої недосконалости, а заразом глибоке переконання про свою гріховність. 5) Бажання терпінь в дусі покути. 6) Цілковитий послух і підлеглість правному зверхникові чи провідникові.

Оце що важніші познаки надприродної екстази, що їх подають богослови та знавці містики. Майже всі наведені появи виступають тільки в екстазах божих. Коли їх бракує, або коли виступають познаки противні, то про божу екстазу не може бути мови.

Не всі наведені познаки, що по них пізнаємо походження екстази, мають однакову доказову силу. Все ж таки разом взяті ніколи не заводять. [7]) Треба тільки вміло, пильно, осторожно ними орудувати і там де треба й коли треба применити.

Поза екстазою розбуджено в нас зацікавлення стиґмами. Про стиґми та способи розпізнання їх походження буде бесіда в черговій статті.

---

[3]) Гл. Benedictus XIV. De canonisatione T. III c. 49 n. 5.

[4]) „Et hinc patet, quod personae in extasi positae, loquentes in persona Christi, vel alterius sancti quasi actae ab illo, et non ex proprio sensu pronuntiantes, aut s e d u c u n t u r a u t s e d u c u n t. Et tamen mundus stultus miratur, stupet, adorat huiusmodi verba, huiusmodi actus huiusmodi personas." — Comm. In II—II, q. 173 a. 3. ad 4.

[5]) „Signum diabolicae extasis erit, si Extaticus... in extasim raptus loquatur mente turbata, quasi actus ab alio, et quasi alius loquatur per eum." — De canonisatione.. t. III. c. 49. n. 6.

[6]) Гл. Benedictus XIV. De canonisatione... t. III. c. 49. n. 7.

[7]) Singula quae non presunt simul collecta iuvant.

Вісти з Карпатської України

Премієр о. Волошин про положення в Карпатській Україні.

Премієр Карпатської України о. А. Волошин заявив закордонним журналістам, що уряд Карпатської України старається передовсім відтяжити адміністрацію. Карпато-український уряд відставить Празі 3.000 чеських урядовців. Пражське правительство призначувало з К. України видатки навіть на тих чеських урядників, які не були заняті на території К. України. Дальше говорив о. Премієр про завдання краєвого сойму. Він має упорядкувати передовсім краєві фінанси, справи шкільництва й господарства. В соймі буде 5 комісій, а саме: правнича, культурно-освітна, соціяльна й оборони держави. Мадярська пропаганда проти К. України не припиняється, тому уряд мусітиме внести демарш у Будапешті. В цілій країні панує лад і порядок.

Хто такий міністр Клочурак?

Новоіменований міністр Карпатської України Степан Клочурак зложив на руки президента Гахи присягу в українській мові, опісля відбув наради з президентом і премієром Бераном. Міністр Клочурак уродився 27. II. 1895 р. в Ясіню, в селянській родині. До гімназії ходив в Ужгороді, матуру здав у Сиготі, правничі студії покінчив у Братиславі. В 1918 р. брав участь в організуванні „народніх рад". Підчас гуцульського повстання як поручник резерви командував гуцульською сотнею. 4 грудня 1918 р. виїхав з делегацією до Будапешту і там рішуче спротивився поворотові Карпатської України під мадярську владу. По приході румунських окупаційних військ С. Клочурак перебув 5 місяців у мадярському полоні. Опісля разом зі своєю гуцульською сотнею перейшов на Наддніпрянщину і там боровся в рядах української армії доки не попав у польський полон. До Карпатської України вернувся в грудні 1919 р. та взявся до енергійної суспільної праці. Він був одним з основників „Карпатської Січі", начальним редактором „Землі і Волі" та брав участь в основанні теперішнього офіціозу УНО. Перед іменуванням на становище міністра був політичним секретарем премієра о. дра Волошина.

Преса в Карпатській Україні.

В Карпатській Україні виходять тепер отсі періодичні видання: „Вістник Уряду Карпатської України"; „Вістник Мукачівської Епархії"; щоденник „Нова Свобода", орган Українського Національного Обеднання, редагує Василь Пренджа-Донський; „Наступ", орган націоналістичної думки, виходить двічі в тиждень (має окрему сторінку „К. Січі"), редагує др Ст. Росоха; селянський тижневик „Карпатська Україна"; тижневик „Нація", орган націоналістичної думки в Рахові, редагує др Семен Юськів; місячники: „Благовістник Пресвятого Серця Христового", редагує о. Севастіян Сабол ЧСВВ; літературний журнал „Говерля"; театральний журнал „Нова Сцена". Під редакцією М. Мандюка має виходити часопис для молоді. В Севлюші почав виходити „Вістник з Рідного Краю", призначений для карпато-українських робітників і ремісників, що перебувають поза межами К. України. Має виходити гумористично-сатиричний часопис „Прочухан". Крім того будуть виходити далі „Учительський Голос", Науковий Збірник Т-ва „Просвіта" й ін. З меншин мають свій тижневик тільки чехи.

Центральна бібліотека в Хусті.

В Хусті має повстати українська центральна бібліотека. До неї збирають книжки з бібліотек: Українського Університету в Празі, університету в Брні, Українського Педагогічного Інституту та з ріжних інших бібліотек.

Що діється на Шлеську й у Сх. Прусії

ЗАП (Зах. Аґенція Прес.) доносить: Німецька адміністрація на Опольськім Шлеську старається зробити його німецьким. По ліквідації польських назв сіл і всяких слідів польськости на памятниках, придорожних фігурах і в костелах розплякатовано масово відозви, що взивають населення (на Опольськім Шлеську близько в 80% польське) послугуватися в щоденнім житті не польською мовою, а німецькою. Особлившу увагу звернули на жіноцтво. В кожнім селі закладають партійні клітини. Подібно є і в Сх. Прусії. В ресторанах, крамницях і урядах повно надписів: „Німці, говоріть по німецьки!" Та ясно, що не ходить про німців, бо вони й без зазивів не говорять інакше як по німецьки. — Польська преса подаючи сі вісти дивується, що німці поступають так мимо порозуміння з Польщею.

Англія і Франція та переворот у Мадриді

Паризькі круги думають, що між новоутвореним правительством ґен. Міяхи і ґен. Франком дійде скоро до порозуміння. Французька преса пише, що плк. Касадо ще перед переворотом у Мадриді узгіднив з владою в Бурґосі умовини здачі. Паризька комуністична преса впевняє, що переворот у Мадриді зорганізовано в порозумінні з правительствами англійським і французьким. Правий часопис „Еко де Парі" потверджує ті припущення, інформуючи, що висланники плк. Касадо вже тиждень тому навязали контакт з французьким правительством і англійським амбасадором у Парижі.

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з кишок, з тац, з братств)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

45.000 осіб на коронації Пія XII.

Коронація нового Папи Пія XII, яка відбудеться в неділю 12 с. м., викликує велике зацікавлення католицької суспільности. До майстра папського двора мснгр. Сант Елія вплинуло вже коло 150 тисяч прохань о карти вступу. Ватиканські друкарні приготовляють тільки 45 тисяч карт. Тому що саме торжество коронації Пія XII кардиналом деканом відбудеться в зовнішній льожі базиліки св. Петра, властивій відправі могтимуть приглядатися сотки тисяч людей з площі св. Петра. По коронації Св. Отець уділить апостольського благословення „урбі ет орбі". Часописи передбачують, що до коронації ужиють тої самої тіяри, яку мешканці Медіоляну подарували у свій час покійному Пієві XI. Ужиття тіяри Пія XI в день коронації має бути доказом глибокої пошани сучасного Папи для свого попередника. Італійський часопис „Ґазетта дель Пополо" пише, що населення Риму хоче жертвувати Папі Пієві XII дарунок в формі тіяри для зазначення своєї радости з приводу вибору Папою римлянина. Як відомо, останній Папа римлянин правив Церквою 218 літ тому.

Апелюють до Св. Отця Пія XII.

З Лондону звідомляють: Б. міністр і посол з Лейбур-партії Джордж Ленсбери вислав письмо до Св. Отця Пія XII з предложенням, скликати представників всіх релігійних віроісповідань на цілім світі разом з жидівським. На тій конференції мали б обдумати способи збереження мира. Ленсбери думає, що така конференція могла б відбутися найлучше в Єрусалимі вже в часі найближчих Великодних Свят.

Герінґ фундатором церкви.

З Берліна наспіла вістка, що премієр і маршал Ґерінґ уфундував у Фасберґу коло Лінебурґер Гайде церкву для католиків і протестантів, а саме для летунів і їх родин. Таких спільних церков було в Німеччині досі 165, м. ін. три катедральні святині, в Альтенберґу, Вецлярі й Будишині. Від р. 1931 їх уже не будували з огляду на канонічну заборону.

Ґдиня—Одесса—Ленінґрад.

В 62 ч. ІКЦ пише Бол. К.: Підписання польсько-совітського торговельного договору отвирає великі можливости товарової виміни Польщі з СССР через пристані, Ленінґрад, Одессу і Ґдиню. Тепер Ґдиня могла б відіграти подібну транзітову ролю як перед війною відгравав Ґданськ, а знов Одесса відправати може для Польщі ролю складово-транзітної точки при експорті на полудне Росії (авторові через перо не може перелізти слово „Україна").

Неспокійна границя.

Японська аґенція Домеї звідомляє, що в м. р. було 166 інцидентів на совітсько-манджурській границі. Японське правительство зложило 158 офіційних протестів. Совіти відповіли на 51 протестів. Ніодного інциденту не полагоджено так, щоб обі сторони були вдоволені. В січні с. р. було знов 20 випадків, як нпр. незаконний перехід границі, обстрілювання прикордонної манджурської сторожі, схоплення, перешкоджування у річній плавбі і т. п.

Сучасний Вавилон.

Південно-Африканська Унія осягнула свого рода світовий рекорд. На території сеї держави говорять тільки ріжними мовами, як ніде у світі. Обчислення, переведені підчас евхаристійного конгресу в Капштаді, вказують, що в Полуднево-Африканській Унії говорять 218 мовами. Та крім 218 мов є там іще 800 діялектів! Полуднево-Африканська Унія має всього 8 мільонів мешканців. Отже одна мова припадає на 40.000 мешканців.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Трагедія великого таланту

Характеристика наддніпрянського письменника Петра Панча і його повісти „Мир" про німецьку армію на Україні.

З кінцем 1937 р. Державне Літературне Видавництво видало в Києві невелику повість Петра Панча „Мир" (185 стор. мал. 8⁰ у 15.000 примірників). Хочемо поділитися з читачами „Нової Зорі" враженнями після прочитання цього твору не тільки тому, що його автор належить до талановитих українських прозаїків, але й тому, що ця повість ставиться дещо спокійніше до релігійного питання: є всього два натяки на релігію, далеко не поправні, але ще доволі здержливі. А це в большевицьких умовинах треба вже поставити в заслугу письменника. До того ця повість виявляє дуже замітне моральне обличчя автора і творить цікаву ілюстрацію до психольогії творчости письменників совітської України.

Петро Панч вийшов зі школи романтичного імпресіонізму Миколи Хвильового та зображував зразу романтику революції й давав сатиру на людей, що не можуть позбутися „старих" залишок. Але, працюючи безупинно над собою, він скоро перемагає вплив Хвильового та змагає вперто до власного, оригінального стилю, ідучи від меншої форми, від повістевих конспектів, до великої, до роману. Разом із тим піддає Панч свій стиль свідомій карності й доходить до оповідання короткого та стислого матеріялом і способом передачі. Так виринає перед письменником гостро проблема сюжетности — і незабаром здобуває Панч чіткість і викінченість сюжету, скупе багатство образів та слів, простоту, що під нею видно велику проблемну роботу. Це змагання до сюжетности, себто до стислої дії, до річевости, яка дає можливість не давати голої агітки, зближає його творчість до авантурно-приподницького жанру при виразному впливі кіна. Панч пробує зображувати реалістично передусім сучасний побут і надає своїм повістям щораз виразніше соціяльну закраску (данина офіційному большевизмові). Романтика слідна виразно в початковій творчості Панча, але що проти романтики заявилася комуністична партія, Панч мусів перейти, за російськими взірцями, до „романтики буднів" і дати нудну большевицьку агітку п. н. „Повість наших днів". Але сей письменник наближається все до реалізму, що стає в нього вкінці панівним напрямком. Оскільки цей реалізм має поміркувані форми, він дає багато нового. Одначе під тиском компартії приходилось міняти мистецький реалізм на партійний, на т. зв. пролетарський, або соціялістичний реалізм, що мав піти зовсім на послуги комуністичної верхівки. До такого „соціялістичного реалізму" пристосовується й визначний талант Панча, що через цю охоту прислужитися компартії сходить із реалізму до агітаційної тенденції та обнижує так мистецьку вартість своїх творів, хоч Панчовий оригінальний спосіб писання не дозволяє йому в ліпших творах на широкі агітаційні вставки. Тематично стоїть він найближче до українського революційного села: боротьба на селі, селянська біднота, зміни революційних подій на селі, страшний голод, сільська темнота; але він сягає й до 1905 р., до світової війни та дає гостру сатиру на промадянську війну у відомих „Голубих ешелонах".

Від ліричного імпресіонізму еволюціонує Панч до епічної прози. Помагає йому в тому сатиричне наставлення, що каже йому глянути на недавне минуле без романтичного захоплення, напр. „Голубі ешелони" дають гіркий сатиричний образ недавніх українських визвольних змагань; малюючи недостатню організацію тих змагань, Панч дає щось більше, ніж просте висміяння та обезцінення визвольного українського руху, хоч „Голубі ешелони" вражають нас із того боку дуже неприємно. Піднявшись невдячного завдання: стати співцем большевицької революції на Україні, отже оспівувати чужу, російську окупацію України, Панч як українець тим самим мусить відноситися з тенденційною, надуманою, штучною неприхильністю до борців за самостійність України супроти червоної навали. Це повело неминуче до неможливої ідеалізації большевицьких окупантів, що підбивали Україну для комуністичної Москви. Тут зовсім заломився Панчів реалізм, скривився карикатурно. Це виділяється тим яскравіше, чим більше поступає технічно-стилевий розвиток письменника. Здобувши велику стисліть стилю, Панч поклав собі метою: розповідати про „великі" діла (значіння дуже умовне!), доконані малими людьми... Отже „геройчне" тло у нього тьмяне, бо окрема людина сеж тільки частина цілого. Панчова стихія це масова дія, мальована широкими мазками, а людина виступає відразу готова та продовж повісти не розвивається. Проблеми індивідуального життя відсуває він деколи насильно на дальший плян, він пробує вияснити інтерес до проблем соціяльних та клясових. Зате масова дія виступає в конкретних образах, напр. баталійні картини. Окремі особи діють у нього в рамках соціяльних явищ. Динаміка розповіді це в Панча найголовніше, напр. замість описувати характери, він виявляє їх у зовнішній дії (динамічна характеристика); його цікавить не так ідея, як її реалізація в житті. Але за часто перемагає яскрава большевицька тенденція і тоді спадає мистецький рівень його прози, бо неморальна ідея мусить нищити мистецький талант. Панч із своїм здисциплінованим стилем міг би стати окрасою кожної високо розвиненої літератури, що вміє оцінити й пошанувати поважну працю письменника над собою; але свідомо зближаючись до „соціялістичного реалізму", він переживає творчу трагедію: на ньому бачимо найвиразніше, як визначний реаліст з вишколеною до фінезії формою та власним стилем заломлюється під тиском напрямку накиненого офіційним большевизмом.

Та найважніше питання, чи Панч зовсім свідомо, добровільно і без ніякого протесту кинув свій визначний талант на службу чужим червоним окупантам, чи в нього не здригнулася рука, коли він писав похвали для тих, що принесли страшну неволю його рідному краєві? Ми віримо, що Панч хотів щиро піти шляхом „соціялістичного реалізму", але не міг цього вчинити, як не міг цього вчинити ні один із справді талановитих українських письменників. Бо всі ті письменники (навіть „найщасливіший" між ними Павло Тичина) не вміли, не хотіли і не могли (хоч би й як хотіли) знищити того, що становить першу і невідємну основу їх творчости: звязок з рідним краєм, любов до України. В кожного з кращих українських письменників совітської України, хоч би його приневолили служити чужому червоному большевизмові, б є чистим джерелом безкорисна любов до України — і в цьому власне головна сила їхнього таланту... З другого боку вони вихвалюють большевицьку окупацію України... Повстає безнадійний конфлікт, що його не погодить ніякий геній, не погодить його напевно й наказ компартії. Повстає така трагедія письменницької творчости, що їй не легко знайти паралелю в історії людства. Тому Панчів „Мир" — це жахлива повість.

Тло повісти „Мир" зовсім не мирне; титул визначає хіба тугу широких селянських верств за миром; знаємо, як фатально відбилася ця туга в українських визвольних змаганнях. На Україні хаос домашньої війни. Німецьке військо, занявши Україну, повалило Центральну Раду, настав Гетьман, проти нього пішла Директорія з Симоном Петлюрою. А тут насуває передова сторожа Московщини — большевицькі банди. Автор галасливо заявляє свої симпатії до большевиків, врешгою ціла повість має бути їх прославленням. Тому в першій частині автор дає яскраві, але з агітаційною тенденційністю змальовані картини німецьких реквізицій в селі лівобережної України: нібито за згодою і при діяльній допомозі Центральної Ради, Гетьмана, Директорії (українські національні війська поступають нібито таксамо); в другій частині виведено большевицький загін зпоміж селянських партизанів — такий ідеальний, такий геройчний, такий свідомий своєї мети, що аж нудно стає від тих солодких похвал. Цей загін несе Україні — „волю"... Яку? Автор свідомий того, що це за „воля". Бо ось один партизан дозволяє собі на заввагу:

— А яка нам буде награда? Може, тільки хрест та ограда, а Україну розтягнуть усякі там... кацали та оці...[1]) — він не закінчив і кивнув оком на Фішера з цукроварні, що стояв третім од нього.

Антон[2]) вдивився в його водянисті очі, глянув і на інших, чи до вподоби припало їм це запитання? Але майже всі здивовано звели брови.

— Отак плещуть і гайдамаки.[3]) — Він раптом почервонів спересердя. — Може ти, чоловіче, не туди попав? Що ж по-твоєму, Яша Фішер, чи ось Соколов або Аліфанов, що разом із нами йдуть визволяти Україну, заберуть її потім у кишені? Не влізе ж Україна буде належати трудящим. Вони будуть тоді її хазяями й самі себе не обідять? Хіба не так?

Хто ж повірить, що Панч, лишучи свою повість 1937 р., не здавав собі справи з наслідків окупації України большевиками? Наївне й гірке слово: що Україна не влізе в кишені московські й жидівські!... Важко боролась душа нашого письменника, прославляючи большевицькі банди.

Та й з тими німецькими реквізиціями по українських селах не дуже ясно в повісті. Німецькі вояки захопили дещо по селянських хатах і відїздили. Тоді 19-літній Андрій, що вспів у київських майстернях набратися большевицького духа, підняв проти них село і вбив німецького підстаршину. Коли ж у село прийшла військова карна експедиція та стала криваво розправлятися з людьми й палити хати, Андрій утік. Чи ж дивно, що селяни опісля гналися за ним і передали його німцям?

Андрій це герой повісти. Збунтував село і — поклався спокійно спати; як побачив, що накоїв біди, втік. Із в'язниці визволили його революційні рухи між німцями, що стали масово покидати У-

[1]) Автор не зважився написати просто: жиди.
[2]) Командир большевицького вагону.
[3]) Так називали большевики відділи української національної армії.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеца.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

країну, здаючись большевицьким відділам. Андрій перебуває авантурні пригоди і все горить жадобою служити большевикам. Словом, автор вивів зпоміж селянської маси тип українця, що кликав большевиків на голову українських селян. Сей тип знаменито змальований, не зважаючи й на те, що він дуже збольшевичений. Якраз такі недоварені агітатори заганяли український нарід в большевицькі сіти: герой має всего 19 років... І більшість селян ішла за такими Андріями!

Як згадано, автор ідеалізує большевиків. Їх загоном проводить Андрійв односельчанин Антон, такий мудрий, такий безприкладно відважний, такий шляхотний, що читач тільки плечима знизує...

Замість реалістичної повісти дав Панч неприємну большевицьку агітку, бо неможливо переборщив в ідеалізації большевиків. Не дивно, що й композиція твору вириваеться з рук навіть такому досвідному письменникові: він латає сюжет насильно припадковими подіями, що не мають попереднього мотивування. На тлі великих і несмачних похвал для московських большевиків, що безпощадно грабили Україну, тим яскравіше виступає дуже несправедливе відношення автора до німецької армії на Україні, яка була союзницею української нації тай — ніде правди діти — вчила порядку й дисципліни. А за її реквізиції тільки наївний може нарікати: бо кожна армія їсти хоче, а коли недоварені хлопці стріляють до німецьких вояків, то з того мусить вийти халепа, як це зрештою й виходить з повісти... Зрештою чи московські большевики реквірували менше? Вони ж загарбали цілу Україну в свою бездонну кишеню і нічого за те нашого народу не навчили, а нині поверх половина населення хора на сухоти, а поверх 70% на страшні венеричні недуги. Страшнішої окупації чейже ніде не було...

Заплутався талант Петра Панча — він переживає глибокий і трагічний влам. Не може викинути із свого серця любови до України — і приневолений вихваляти її катів. Неетична ідея веде до розбиття творчости. Про таку творчість можна говорити хіба стільки, скільки вона ще не зовсім позбулася моральних основ. У Панча любов до рідного краю ще глибоко в душі — тут і видно проблиски моралі в нього.

Але його повість — справді жахлива вихвалюванням окупанта-бандита і тим самим глибокою неморальністю. На тім мусів заломитися навіть такий великий талант як Панча, одного з найліпших стилістів сучасної України, який імпонує великанською працею над собою. Його творчість була б ключем животворної води для українського письменства і письменників, якби не та брудна струя неморальности, що обмазує інтересний світ постатей і подій на тлі братовбийчої війни на Україні. При всіх блудах і слабих сторонах сеї повісти Панча муситься признати, що Петро Панч незвичайно талановито, вірно і пластично змалював, як селянські маси сліпо йшли за чужими агітаторами. Думаємо, що тепер після страшної покути ті маси мусіли прозріти.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

До Всечесного Духовенства і вірних Станиславівської Дієцезії. Ділимося радісною відомістю, що за благодатю Христа Спасителя, за діланням св. Духа Його Еміненція Кардинал Евген Пачеллі вибраний Папою, дня 2 березня ц. р., і приняв імя Пій XII. Подаючи цю відомість, поручаємо і приказуємо відтепер у св. Літургії і прочих Богослуженнях споминати імя Святого Отця Пія XII. Цю відомість належить оголосити також всім вірним. Все Духовенство і всі вірні нехай моляться о щедрі благодати, поміч і силу для теперішнього Св. Отця, щоб міг щасливо провадити корабель св. католицької Церкви серед нинішного розбурханого моря сего світа. Це обовязок усіх, що є членами св. католицької Церкви, бо з нею звязана доля синів і дітей тої Церкви. Рівнож належить перенятися чувствами віддановости, пошани і любови для Св. Отця і ті чувства зазначувати так словами як і вчинками при всіх нагодах. — Дано в Станиславові, 3 березня 1939 р. † Григорій, епископ.

СС. Василіянки заснували в Тернополі інтернат для дівчат під назвою „Дівочий Інститут СС. Василіянок у Тернополі". В ньому приміщено покищо 14 дівчат з ріжних шкіл і кляс. СС. Василіянки роблять заходи в ціли поширення „Інституту". Настоятелька має в пляні примістити в розбудованому інтернаті 200—300 дівчат. Інститут міститься покищо у 6-ох винаймлених кімнатах. Тернопільське громадянство повинно прийти з допомогою СС. Василіянкам у їх трудному завданні, тимбільше, що розбудова такого інституту се річ незвичайно важна.

Греко-католицькі церкви в Карпатській Україні. Мукачівська греко-католицька епархія з осідком в Ужгороді мала до віденського арбітражу 315 парохій. На підставі віденського рішення відпало 35 парохій, із того 23 на території Закарпаття і 13 на території Словаччини. Сьогодні Апостольський Адміністратор Карпатської України, Преосв. Няради, управляє 280 парохіями. На окупованій Мадярщиною території залишилося 93 священиків, з того 60 активних.

Українські учителі хустської округи на своїм річнім конгресі 19. II. одноголосно рішили завести хрест до всіх українських шкіл як знамя перемоги й залогу земного щастя та вічного блаженства. За се прекрасне рішення Учительська Громада заслугує на якнайбільшу похвалу. (За „Благовістник'ом", ч. 3).

Обовязки держ. секретаря в Ватикані виконує тимчасово мнсгр. Санторо, секретар Св. Колегії Кардиналів.

Вік папів. Івана XI вибрано папою в 25 році його життя, Івана XII в 19 р., Григорія V, першого папу німця, в 24 р. життя (помер по трьох літах), Іннокентія III в 37 р., а Венедикта IX майже дитиною. Розуміється, практика виказала, що заслуги, які предистинують до такого уряду, повинні показатися продовж довгого життя. І тому згодом почали вибирати на той уряд людей поверх 60-літних. І так папа Целестин V мав у хвилі вибору 76 літ, Павло IV-ий 80 літ, Григорій XII і Климентій X поверх 80 літ, Климентій XII-й 78 літ (кермував Церквою ще 10 літ), Пій XI-й 65 літ, Венедикт XV і Пій VII по 60, Пій VIII, Лев XIII і Пій X, 68 літ, Григорій XVI-й 66 літ, Лев XII-й 63. Найдовше правив Церквою Пій IX, бо 31 літ, 7 міс. і 22 днів, а мав у хвилі вибору 54 літ.

В Любляні (Югославія) відбулося недавно засідання комітету, що має підготовити VI Міжнародній Конгрес Христа-Царя. Підготовними працями конгресу, назначеного на 25-30 червня с. р., займається 6 окремих комісій при співучасти коло 100 співробітників. Програма конгресу обіймає 2 ділянки: 1) праці і студії учасників під загальним титулом: Відродження християнства — наказ хвилі; 2) маніфестації пошани для Христа.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМІ в часі дискусії над законопроєктом про вязнів і вязниці українські посли домагалися вложення в закон постанови про дозвіл українським вязням читати в тюрмі українські книжки і газети. На те була відповідь з польської сторони, що тоді треба було б також китайським вязням дозволити читати китайські книжки в польських вязницях. Так якби китайці становили в Польщі 25% всего населення...

З БЕРЕЖАНЩИНИ поліція відставила 22 молодих українців до табору відокремлення в Березі Картузькій.

В ХУСТІ відбулися протестаційні збори проти усунення мін. Юл. Revai. Вони висловили мін. Revaiові довіря й уповажнили його до переговорів з Німеччиною в справах Карпатської України.

ГОЛОВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ в Хусті приготовила видання спеціальної книжки про вибори до першого сойму Карпатської України.

ПРИРЕЧЕННЯ ПОСЛІВ карпатоукраїнського сойму звучить: „Обіцюю, що буду вірний чехо-словацькій республиці та Карпатській Україні і що буду виконувати доручений мені мандат з найбільшою совісністю та свідомістю".

В ЯСЕНОВІ ПОЛЬСЬКІМ поліція увязнила 7 українців за те, що вони побили урядовців повітового видїлу під час висвітлювання наукового фільму.

ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКІ ПЕРЕГОВОРИ в справі німецької меншини в Польщі та польської в Німеччині перервані на неозначений час.

МАРШАЛ ГЕРІНГ виїхав до Італії на кількадневну відпустку. Підчас того відбуде він наради з державними мужами Італії.

ДИРЕКТОРІЯ КЛАЙПЕДСЬКОЇ ОБЛАСТИ приказала усунути зі шкіл портрети литовського президента Сметони і литовський державний герб. На їх місце завішено портрети канцлера Гітлера і провідника клайпедських німців Нойманa.

НІМЦІ предкладають словакам митну унію і на тім тлі незалежність від Чехії. (ІКЦ, ч. 66).

АВСТРІЙСЬКИЙ ГАВЛЯЙТЕР Бркель заявив, що оскільки віденські купці не перестануть підносити ціни товарів, то зробить їм у Відні пекло.

СЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО домагається окремої словацької армії з окремим генеральним штабом у Братиславі.

НОВИМ ПРЕМІЄРОМ РОМУНІЇ іменований мін. Арманд Каліпеску. Він як віцепремієр заступав помершого премієра.

БЕЛЬГІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ розвязав сойм і назначив нові вибори на 2 квітня.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР Бонне заявив у комісії для загр. справ, що мін. Бек запевнив його про виступ Польщі вразі якби Німеччина або Італія напала на Францію.

У ФРАНЦІЇ в м. Тульоні перший раз від 1911 року розстріляли французького офіцира маринарки Обера за доказану шпіонажу і зраду батьківщини.

ТІЛЬКИ АРІЙЦІ можуть відтепер належати до партії фашистів в Італії.

В МАДРИДІ утворилося нове правительство під проводом ген. Міяхи. Він заявив, що його правительство хоче миру і то як найскорішого. Новий премієр вислав плк. Касада до ген. Франка для переговорів.

МАГАТМА ГАНДІ перервав голодівний піст і випив філіжанку помаранчевого соку, бо магараджа (володар) Раджкоту згодився на реформу конституції і допустити населення до участи в управі державою.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. Австрійський дипльомат Р. Шуеллер сказав: Ріжниця між часами передвоєнними і теперішніми полягає на тім, що тоді заключували договори на 12 літ і дотримували їх, а тепер заключують договори на 12 місяців і не дотримують їх.

НОВИНКИ

„Конец блефу українського". Під такими й подібними заголовками пише „Вєк Нови" й інша „католицька" преса про те, що Прага накинула Карпатській Україні чеха на міністра. І хоч кажуть, що „блеф скінчився", то дальше іритуються до безпамяти. І чого ж так іритуватися, коли се „блеф" і коли навіть той „блеф" вже скінчився.

Перепис населення в Карпатській Україні відбудеться ще сього року. Уряд видав уже відповідні інструкції.

В Карпатську Україну вибирається гурт англійських професорів і журналістів в числі 20 осіб під проводом проф. Макса Ґреґора, що вже минулого року відвідав Карпатську Україну.

Українські виборці з підльвівського села Збоїска довідалися про вибори вже по виборах. На їх запит, коли відбулися вибори, почули відповідь: вчера в 10 год. вночі. Проти нічних виборів виборці Збоїск внесли спротив.

Староство у Зборові наложило на о. Романа Ганаса, пароха Зборова, такі кари: 20 зл. за те, що престіл в церкві був удекорований національним прапором, 10 зл. за уладження забави (якої взагалі не було) і 30 зл. як на голову „Просвіти" за те, що публика по концерті заспівала гимн „Ще не вмерла"...

На знак протесту проти заборони ритуального убою в Польщі зїзд рабінів поручив жидам від 14 до 30 березня с. р. купувати лише дріб. Запротестували проти заборони убою також представники магометан і караїмів, бо й вони уважають заборону ударом з засади їх релігії.

„Хвіля" в ч. 7170 пише, що в Польщі заноситься на нову внутрішню позичку. А ще так недавно польська преса писала, що Англія оферує Польщі міліони фунтів стерлінгів позички.

Цікавий процес за образу відбудеться незабаром: скаржить ред. „Курера Пор." К. Грабик інж. Добошиньского за те, що він назвав його „дезертиром з народових (н. д.) рядів". Цікаво, що з тим зробить суд.

Львівське староство сконфіскувало книжку Урке Нахальніка п. з. „Виколеєнец".

Обовязкові табори праці для матуристів відбудуться сего року в цілім краю вгідно з новими приписами про військову підготову. До них покличуть всіх учеників другої кляси ліцею, які в квітні і травні здадуть матуру. Табори триватимуть около 6 тижнів так, щоб по їх закінченні абітурієнти мали ще час приготовитися до вступних конкурсових іспитів у висших школах.

З прикордонної полоси виселили Лейбу Кагана, адвоката в Рівному, члена Міської Ради і жидівського діяча.

6.435 учителів і учительок чекає в Польщі на вчительську посаду...

Під Бидґощею зударилися два поїзди з вуглем. В катастрофі погиб 50-літній керманич поїзду Новак.

12 міліонів літрів бензини до авт сконсумувала Варшава в 1938 р.

Гумор. — Кажуть, що у Варшаві на передмістях забагато вулиць, вибрукованих доброю волею.

В Долині, пов. Товмач, хтось підпалив дім директора школи поляка Остала Дублевича.

В Корчині стрийського повіту повстав комітет будови римо-катол. костела коштом 50.000 зл.

На похороні урядника Рільн. Банку в Луцьку Василя Сочинського, наддніпрянця, виголосив промову ред. „Волинського Слова" Олександер Ковалевський і закінчив її так: „Ти прийшов в української землі і сходиш до української землі". Подаючи се п. з. „Провокаційна промова українця на кладовищі", ІКЦ в ч. 68 запитує, на якій підставі еміґрант Ол. Ковалевський називає Волинь українською землею...

В Познані, як виказував на засіданні міської ради др Конопіньский, продають 15 німецьких щоденників (2. 940 прим.) і 16 тижневиків (10.400 пр.). Виглядає се, якби кіоски перенесено в Берліна до Познаня. К. твердить, що ту пресу купують не лише німці, але й поляки і взиває не купувати чужої преси.

Гумор. — Оптиміст. — Якийсь пан купив льос і дає свою світлину. — А се на що? питає панна, що продає льоси. — Якто? А ви не знаєте, що в ґазетах містять фотоґрафію кожного, хто виграє міліон?

Гумор. — Чи ви вже були передтим карані? — Передтим ніколи, все потім.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: В тіни хреста.
СТИЛЕВЕ: Залюблена пані і ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК** в Тернополі, вул. Полева ч. 2. 24—1—20

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенню від 9—1 і від 3—6. Пльомбування і вставлювання зубів, корони порцелянові й емаліовані.
Львів, Сикстуська 17. Тел. 265-73.
НАСС.

ШЕВСЬКІ МАЙСТРИ І ЧЕЛЯДНИКИ!
Ваші турботи скінчилися, бо появився
ПОВНИЙ КУРС ШЕВСЬКОГО КРОЮ
на підставі якого кожний шевський **майстер і челядник** зможе конкурувати з **найкращим краячем.**

Підручник писаний так **приступно,** а рисунки такі **ясні, що для шевців відпадає потреба курсів.**

Підручник написав Яр. Булка при помочі схм. Студитів Єротея Дубика.

Ціна 10 зл., з почтовою пересилкою 10,50 зл., за післяплатою 11,50 зл. Висилає В-во „БАТЬКІВЩИНА", Львів, Чарнецького ч. 8/I. 22—1—5.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон
КАПЕЛЮХИ
ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Голований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 16 marca 1939. № 20 (1220)
Рік XIV. Львів, четвер, 16 березня 1939. ч. 20 (1220)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

НАДХОДИТЬ ҐРІЗНА ВЕСНА 1939 РОКУ

Так пише наш „сердечний приятель" ІКЦ в ч. 70 в кореспонденції з Парижа. Там, каже, робітники поспішно копають рови під 20 км-ву лінію протиґазових захистів. Кінчиться зима, йде ґрізна весна 1939 року... Чи диктатори заризикують війну і то вже за кілька тижнів? У французькім мін-ві загр. справ панує оптимізм... Там переконані, що німці хочуть пхатися на Схід і — коли ходить про Бонне'та — то щасти їм Боже!... Але франц. ґенерали, пише ІКЦ, не такі оптимісти... Вони й деякі політики здають собі справу з того, що ситуація сеї весни дійсно незвичайно поважна і вже за кількадесять днів може зачатися кріза ґірша від чехословацької. Йде просто про те, що маєтки Анґлії та Франції мають бути поділені. В тій ціли проти тих „міліярдерів" заложено „Клюб голодних". Він був зразу вісю Берлін — Рим, потому трикутником Берлін—Рим—Токіо, тепер має перемінитися в чотирокутник: Берлін — Мадрид—Рим—Токіо... Мабуть відірвати Еспанію від бльоку не вдасться, бо вона хоче відтворити еспанську імперію з 16 століття, а до сего треба зломати могутність Анґлії та Франції. Без допомоги Берліна і Риму зробити того не можна. Отже ґен. Франко не продасть своїх союзників за мішок франків і фунтів стерлінґів. Словом, кореспондент ІКЦ Літиньский думає, що весна 1939 р. буде ґрізна для Заходу а не для Сходу.

Аж тепер рішається доля Чехословаччини і середної Европи.

(ПАТ). Канцлер Ґітлер у присутности мін. загр. справ Рібентропа приняв о. Тіса і дра Дурчанського. По тій авдієнції о. Тісо зателєфонував до президії ради міністрів у Братиславі, повідомляючи, що треба доконче і сейчас скликати словацький сойм. Словацька рада міністрів звернулася з таким внеском до президента ЧСР Гахи і той скликав словацький сойм на 14 с. м. Ухвали словацького сойму матимуть рішаюче значіння не лише для Словаччини, але і для цілої середної Европи (а з тим, розуміється, і для Карпатської України).

В Хусті кріваві бої

До хвилі коли замикаємо се число (середа 8 рано), наспіли такі вісти про долю Карпатської України: Мадяри вислали ультімат до Праги, щоб до 24 годин опорожнила з чеських військ Карпатську Україну і випустила угорських вязнів. Прага на перше домагання не відповіла. Мадярське військо перейшло границю і посувається у глибину Карпатської України. Нема вістки, щоб чеські війська ставили йому опір. Зате наспіли вісти, що чехи викликали кріваві бої з січовиками в Хусті. На вулиці Хусту виїхала чеська артилєрія, ціле місто обсадила чеська піхота з машиновими крісами. Карпатська Січ боронилася перед роззброєнням. В самім Хусті 14 убитих і поверх 100 ранених. Є поголоски, що ранений також премієр Впр. о. Волошин. На 15 с. м. мав бути скликаний сойм Карпатської України, та чи він могтиме уконституоватися, невідомо. Вчера радіо з Мінхену повідомляло, що мадяри заняли вже Свалляву. Чи там стали, чи посуваються дальше, вістей досі нема. (Справа виясниться в найближчих днях).

Словаки оповістили незалежність

Чехословацька республика перестала існувати з днем 14 березня 1939, бо сойм Словаччини в само полудне оповістив її незалежність. Рівночасно німці заняли міста Оломунець, Моравську Остраву й Ігляву. Президент Чехії др Гаха з мін. загр. справ Хвальковским виїхав до Берліна. На підставі вістей з Лондону й Парижа можна припускати, що Анґлія і Франція військово інтервеніювати не будуть, отже упорядкування справ у середній Европі буде залежати від канцлєрі Ґітлєра. (Є поголоски про спільний демарш Польщі, Мадярщини й Ромунії).

Увязнили 86 польських студентів.

(ПАТ). У звязку з постійними кровавими нападами польських студентів у Львові власти безпеки перевели в ночі з 10 на 11 с. м. ревізії в польських студентських домах. В Домі Техніків поліція стрінула рішучий опір студентів, які допустилися чинної напасти на поліцаїв, у висліді чого один поліціянт був тяжко ранений, два легко, а чотири були потурбовані. Студенти, нападаючи на поліцію, здемолювали уряджения Дому Техніків. Ревізії в Академічнім Домі і в Домі Медиків відбулися спокійно. У висліді ревізії в усіх трьох домах знайдено: 16 револьверів, 2 фльоберти, 13 ручних ґранатів, 34 кастети, 2 штилєти, 4 залізні ломи, 1 петарду 14 палок окутих оловом, 43 жарівки виповнені ґазом і жручими плинами, багато матеріялів до виробу вибухових середників, 10 кг. нелеґальних летючок та 4 цикльостилі. Увязнили 86 студентів. — Польська преса пише, що ректор політехніки повідомив студентів про ревізію заздалегідь.

Важна заява Анґлії. Вона ще не обовязана битися за Францію.

Англійський міністр війни Гор Беліша виголосив у лондонській палаті послів важну промову про англійську армію. Він сказав, що Англія вишле в потребі 19 дивізій на континент Европи, а 7 дивізій лишить для оборони своїх островів, але підчеркнув, що „розмови, ведені досі між Анґлією та Францією, не зобовязують ще англійців під сим оглядом".... Це найважніше місце з усеї промови. Вкінці міністр підчеркнув що „переведені розмови все торкалися плянів оборони, а не нападу". Тимсамим Анґлія не зірвала ще мостів до остаточного порозуміння з Ґітлєром про те, куди він має звернути сили Німеччини.

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОЇХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
о щадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20., тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Коронація Папи Пія XII

В неділю 12 с. м. базиліку св. Петра в Римі відкрили в 6 год. рано. Ще вночі ціла ватиканська дільниця була повна прохожих з ріжнокольорними картками, які шукали шляху до базиліки. Найґлітніше було на площі Концилиації, звідки вже видно базиліку. На площі св. Петра порядок удержували карабінієри і папська міліція. В Ватикані папські шамбеляни й офіциры ґвардії спрямовували прибуваючих на властиві місця. В головній нави базиліки при конфесії порядкову сторожу держали відділи шляхотської ґвардії в золотих шоломах і папські ґвардисти, узброєні в галябарди, у срібних ренесансових панцирах, в шоломах прикрашених червоними перами. З ватиканських палат виходить коронаційна процесія. Щойно за дві години ся процесія дійшла до головної нави базиліки. Напереді йшов майстер церемоній і прокуратор монаших колеґій. Дальше йшли проповідник і сповідник папського двора, капеляни в асисті ювеліра-золотника і 2 ґвардистів з папською тіярою, капеляни з мітрами, почесні капеляни в червоних плащах, адвокати консистора, члени роти й авдитор роти з папським хрестом. Хрест сей звернений не доперед, а дозаду в напрямі Папи, якого несли на „седія ґестаторія". Довкруги хреста капеляни несли 7 запалених свічок. Далі йшли довгим рядом в білих мітрах епископи, архиепископи й кардинали. За ними довкруги „седія ґестаторія" йшли шамбеляни в червоних сутаннах і горностаях. Папу, прибраного в коронаційні ризи і дорогоцінну мітру, разом з пралатами при вході до святині привітав архипресвітер базиліки в товаристві капітули. Потому похід перейшов до каплиці Найсв. Тайн. Папа зійшов зі „седія ґестаторія" і помолився перед Найсв. Тайнами. В год. 10-ій папська процесія зблизилася до конфесії. Тут привітали її вірні. Коло 50.000 їх виповнило базиліку вщерть. Коли похід увійшов до базиліки, оплески й оклики товпи заглушили зовсім спів сикстинського хору. Водночас заслонено всі вікна. Нутро базиліки було освітлене тільки електричним світлом і полумям жовтих свічок. Св. Отець, блідий і зворушений, уділив благословення маєстатичним рухом зпід срібно-сірого бальдахиму. Товпа повіває хустинами і кличе безнастанно: „Нехай жие Папа!" Перед самою конфесією забігає Папі дорогу церемоніяр з довгою срібною копією, на кінці якої горять коноплі. Церемоніяр три рази задержує похід і кля-

каючи співає: „Сік трансіт ґльорія мунді". При конфесії епископи й кардинали двома довгими рядами займають місця між папським троном і головним вівтарем. Папа сходить з „седія ґестаторія". Коло нього переносять два вахлярі, з правої сторони трону стає в чорній пелерині князь Марко Антоній Кольонна як римський князь, що асистує при коронації. Довкруги конфесії стають ґвардисти. Нутро копули, під якою положені папський вівтар і конфесія, освітлюють рефлекторами. Папа зачинає правити Службу Божу, маючи з правої сторони кардинала-декана, з лівої кардиналів-дияконів, які целебрують. По міністрантурі Папа сідає на престолі, кардинали відправили окремі коронаційні молитви. Потому Папа входить на ступні вівтара, де здіймають йому мітру. Зчерги кардинал-діякон цілує Папу в лице і груди. Папа сідає на престіл і приймає т. зв. останню адорацію. Кардинали зближаються до папського трону, цілують ногу й руку Папи, сей знов обіймає кожного два рази. Патріярхи, архиепископи й епископи цілують Папу в ногу і в праве коліно. Відтак співають коронаційну літанію, евангеліє відчитують у двох мовах, латинській і грецькій. Папа сам співає „Вірую" і сам посвячує Найсв. Дари. В часі піднесення з копули відзиваються голоси труб. Ґвардисти клякають на одно коліно і прикладають ліву руку до шоломів. По останній евангелії до Папи підходить архипресвітер базиліки і дає Папі торбинку з білого шовку в 25 монетами з часів Папи Юліяна II. Се традиційна заплата за „добре відспівану Службу Божу". Зчерги папський похід спрямовується через базиліку на королівські сходи і через королівську салю до зовнішної льоджії над гол. входом до базиліки. За походом ідуть надзвичайні дипльоматичні місії. На площі св. Петра перед базилікою зібралося вже кількасот тисяч осіб. Всі вулиці, що ведуть до площі св. Петра, забиті публикою. Головна зовнішна льоджія прибрана в герби нового Папи і дорогоцінні ґобеліни. В год. 12.58 з головної льоджії, де видно папський престіл, два капеляни приносять вахляр зі струсиних пер і прибуває Папа. В сусідних льоджіях займають місця епископи, кардинали і князь Кіджі, комтур мальтанського Чину. Військо віддає почести. Папа сідає на троні. Ґрають папський ґимн. Коло Папи стають діякони, пралати з хрестом, тіярою й мітрою. Хор співає стародавній ґимн. Потому декан св. Колеґії Кардиналів відмовляє „Отче наш" і молиться за добре кермування Церквою новим Папою. Другий діякон здіймає мітру з голови Папи, а декан з групи кардиналів-дияконів бере тіяру і вкладає її на голову Св. Отця, кажучи: „Прийми сю тіяру, прикрашену трьома коронами, і знай, що Ти батько князів і королів, володар усеї землі, вікарій нашого Спасителя Ісуса Христа, якому честь і слава на віки віков амінь!" По коронації Папа відчитав молитву й уділив три рази апостольського благословення „Урбі ет Орбі". Благословення приняли товпи вірних навколішках, потому зачали кричати „Евіва іль Папа" (Нехай жиє Папа). При кінці один з дияконів у мовах латинській та італійській подав вірним до відома, що Папа уділив приявним загального відпусту. Орхестра відограла папський ґимн та два ґимни італійські. Потому Папа при величезному ентузіязмі товпи опустив зовнішну льоджію. По коронації вірні поверх годину розходилися з площі св. Петра.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Opus Justitiae Pax

Під таким заголовком принесла берлінська „Дойче Альґемайне Цайтунґ" передовицю такого змісту: На гордість Заходу наложено вудила... Англійці і французи сподівалися розвязати еспанську справу на зразок Мінорки, з якої англійський воєнний корабель вивіз червоних заправилів, обтяжених політичними і навіть кримінальними злочинами. Але ґен. Франко не згодився на визнання під условями... Спекуляція не вдалася. Не заімпонував йому і жест Франції з висиланням до Бургосу старого маршала Петен'а як посла. Ґенерал Йордана, загр. міністр Франка, холодно відмовив... Тільки уплив часу може бути „послом" між Еспанією та Францією, бо Еспанія не може забути, як Франція причинялася до продовження внутрішньої війни в Еспанії: за майже три роки впало в боях поверх міліон еспанців, як обчисляють англійці. І нема ні одної еспанської родини, яка не була б у жалобі. Настрій супроти Франції такий, як був тому два роки. Кожна еспанська дитина і кожний дорослий носить тепер відзнаку, в якій злучені національні символи Еспанії, Португалії, Німеччини й Італії. А ту відзнаку народній ґумор обернув у назві в таку лайку на Францію, що передати того друком не можна. І під такою назвою купують її всюди... Англія показалася спритніша: вона спробувала навязати взаємини з Еспанією не послом-ґенералом, а досвідченим фаховим дипльоматом. Демократії були тими державами, що підпирали фальшиву, червону Еспанію, яка мордувала священиків і монахинь, грабила монастирі, зневажала церкви. Отже тепер національна Еспанія радо привітала клич нового Папи Пія XII, який звучить „Опус юстіціє пакс" (Мир се діло справедливости). Сей клич видніє в новім папськім гербі. Він матиме ворогів тільки в тих державах, які під справедливістю розуміють „статус кво" не лише в посіданні того, що їх власне, але також у посіданні того, що їм дав забрати грабіжний стан, створений у Версалі, розуміють обманення інших щодо того, що тим іншим належиться, розуміють унеможливлення заспокоєння життєвих конечностей інших народів. Тепер президент Америки Русвелт хоче помагати демократіям в Европі. В Америці нема того настрою невтральности, який панував у 1914 р., а є той воєнний настрій, що панував у 1917 р. Мабуть американці хотіли б відзискати свої міліярди позичені Европі, коли викличуть нову війну. Але в самім англосаськім світі нема згоди щодо демократії, ба навіть щодо того, чи Англія се демократія. Нпр. американський письменник Люї Бромфілд написав памфлет, у якім каже, що „Англія це вмираюча о л і ґ а р х і я". Вже барони, що боролися за мнимі забезпечення „Великої Карти Свобід", в дійсности боролися за уживання своєї „срібної ложки", за свої матеріяльні користи. Тай сам Русвелт переконався, що в Америці не рішає демократія, бо його соціяльна політика скінчилася фіяском тому, що його поведення осудила американська п л ю т о к р а т і я як занадто диктаторське. Така неустійнена й оспорена та ідея, задля якої Русвелт хотів би кинути в хаос Старий Світ. Для нас мир але справедливий се вища ідея, яку ми рішені боронити. Рішені ми й рішені італійці.

З Карпатської України

Новий склад уряду.

Центральна влада у Празі іменувала др Юліяна Бращайка, повновласника уряду Карпатської України в делімітаційній комісії для переговорів з Мадярщиною, уповажненим міністром Карпатської України. Одночасно іменовано віцеміністрами Карпатської України радника суду Юрія Перевузника й дра Миколу Долиная, шефа здоровельного ресорту при уряді К. України. Отже склад уряду Карпатської України такий: о. др А. Волошин — преміер і міністр культу, шкільництва, народної освіти і справедливости; Степан Клочурак — міністр хліборобства, торговлі і промислу; ґен. Лев Прхаля — міністр фінансів і комунікації; Юрій Перевузник — віцеміністр і керуючий міністерством внутрішніх справ; др Микола Долинай — віцеміністр і керуючий міністерством здоровля і соціяльної опіки; др Юліян Бращайко — повновласний міністр для звязків з заграницею. (Тепер уряд Карпатської України знов цілком змінився).

Промова міністра Клочурака.

Новоіменований міністр Карпатської України Степан Клочурак виголосив в неділю промову, в якій виявнив теперішнє положення Карпатської України у складі федеративної держави: Завдання уряду К. України втримати й розбудувати те все, що накладом великої енергії й особливої посвяти осягнули й започатковували українці в К. Україні. Здоровий політичний розум карпатських українців наказує вести політику по думці словянської солідарности та співпраці всіх країв федеративної держави. Уряд Карпатської України згодився на інтеренцію центрального уряду в своє господарське життя тільки до того часу, доки не зможе вийти з господарських трудностів. Редукція чеських урядовців буде переведена згідно з ощадностевою конечністю. Уряд Карпатської України подбає, щоб залізною рукою завести лад і порядок, щоб перед цілим світом засвідчити, що Карпатська Україна здібна до самостійного життя. Уряд буде старатися вдержати взаємини зразкової льояльности супроти всіх сусідів. Коли хто каже, що ми хочемо робити „велику" політику, що хочемо створити резервуар екстремістичних починів, той грубо помиляється. Хочемо працювати для добра Карпатської України. Політична лінія федеративної республики буде й нашим інтересом. Мусимо доказати, що ми не є чинником неспокою в Европі, але що ми гарантія миру і ладу. Під ніяким оглядом не стерпимо на нашій території національного чи соціяльного екстремізму, які могли б загрожувати дипльоматичними інтервенціями інших держав.

Зміна на становищі голови УНО.

Празький уряд припоручив урядові о. Волошина, усунути зі становища голови УНО (Українського Національного Обєднання) Федора Ревая і призначити на його місце віцемін. Перевузника. Одночасно видано наказ, як повідомляє ПАТ, усунути з усіх урядових становищ українських емігрантів. Сподіються теж, що в найближчому часі прийде наказ „вичистити „Січ" з емігрантів".

Новий консуль Німеччини в Хусті.

Першого консуля Німеччини при уряді Карпатської України в Хусті, дра Шплєттесера, покликали до політичного протоколу в міністерстві заграничних справ у Берліні. На його місце призначили його дотеперішнього заступника легаційного радника дра Гофмана. Обох німецьких дипльоматів приняв на авдієнції преміер Волошин.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

Преосв. Григорія Хомишина

про завдання священичого стану у св. католицькій Церкві.*)

Він не знає, що Церква складається з маленьких частин церков по парохіях, де вірні під проводом свого душпастиря Епископом поставленого становлять живу Церкву в парохії як найменшу клітину цілої Церкви. Відтак всі ті частинні Церкви, т. є вірні зі своїми душпастирями, становлять більшу живу Церкву, а саме дієцезальну Церкву під проводом і властю Епископа, поставленого і залежного від Св. Отця Папи, Намісника Христового на землі. Вкінці всі дієцезальні Церкви разом з вірними, душпастирями й Епископами без огляду на обрядові ріжниці під проводом і властю Найвисшого Пастиря Св. Отця, котрі визнають ту саму віру і приймають ті самі святі Тайни і виконують послух для своїх духовних настоятелів, становлять св. катол. Церкву. З того виходить, що кожний віруючий і член катол. Церкви має найперше свого безпосереднього духовного отця, т. є душпастиря-пароха, поставленого Епископом і від нього залежного, бо Епископ, котрий є властивим парохом-душпастирем в кожній парохії своєї дієцезії, не може сам безпосередно сповняти душпастирські функції в кожній парохії, тому установляє зі свойого рамени парохів-душпастирів по парохіях. І тому Епископ се також настоятель, пастир і духовний отець всіх своїх дієцезан, що довжні йому пошану, любов і послух, коли вони дійсно віруючі і практикуючі християни. Вкінці Св. Отець, Папа Римський, Найвисший Пастир і Учитель, наділений Христом повними повновластями, заряджує цілою католицькою Церквою через Епископів ним поставлених і від нього залежних. І тому Св. Отцю належиться найбільша пошана, преданність, любов і послух. І хто має в пошані і любові тих, що поставлені в катол. Церкві як настоятелі, і хто їх слухає, той правдивий член катол. Церкви, той правдиво віруючий, той виконує християнський послух приказаний самим Ісусом Христом, бо сам Ісус Христос сказав до св. Петра верховного Апостола і до всіх прочих Апостолів і Учеників, а в їх особах до всіх їх наслідників т. є Папи, Епископів і священиків: „Хто вас слухає, мене слухає, хто вас відкидає, мене відкидає". „Слушаяй васъ, мене слушаетъ, отметаяйся васъ, мене отметается". (Лук. 10. 16).

І той меценас, „віруючий і практикуючий католик", що хоче уважати себе за члена катол. Церкви, тому що має патент на патріота, накидається в дивовижний спосіб на свого Епископа, а до того ще кличе до нього: „І полюбите правду, а правда визволить Вас". І тому думає, що він як „визволений" своєю „правдою" визволений також від власти духовної Епископа. Ні, бо власть Епископа сягає у всіх справах Богослуження, уділювання святих Тайн вірним і цілого релігійного культу до всіх церков, де вони не знаходилися б на території його дієцезії. І тому той меценас мусітиме здавати перед Богом тяжший рахунок задля образи свого Епископа, ніж син задля образи рідного батька.

Та припустім навіть, що Епископ помилився, то хто почувається бути членом катол. Церкви і духовним сином свого Епископа, той буде старатися свого Епископа шадити, його оправдувати, а не тягнути його перед прилюдний суд! Як назвати таке поведення, не хочу по імени назвати.

І таких патріотів подібних йому є у нас легіон. Вони маючи патент на патріотів, а до того маючи себе за „віруючих католиків", — розуміється в тій цілі, щоб тим сильніше побивати Церкву, уважають себе за винятих зпід всякого авторитету, бо вони становлять найвисший авторитет і тому плюгавлять і зневажають тих, котрих Христос поставив у своїй Церкві і котрі мають на собі знамя Христового авторитету. Їм пусто в голові, а зате мають сильне горло, щоб Церкві диктувати. І тут жерело злегковаження у нас всякого правдивого і слушного авторитету, тут жерело того забріхання, яке у нас закорінилося і не переводиться. І за те, що у нас Божу правду замінено в ложь, що висміяно і понижено правдивий авторитет Церкви і тих, що в тій Церкві від Христа поставлені, — за те Христос дав нас на висміяння перед іншими народами, за те дав нас на поталу. Христос нас осліпив і тому ми блудимо по бездоріжжях і заганяємося в сліпу вулицю, з якої нема виходу. Ми в нашій зарозумілости гороїжимося там, де не треба, а відтак гнемося як раби там, де треба зберегти свою гідність. У нас з браку пошани і респектування Божого і слушного людського авторитету, спертого на Божім авторитеті, взяли перевагу розєднання, хаос і замішання. Одні понад других хотять приказувати і диктувати, накидають себе на самозванних національних вождів. Ми вміємо приказувати і диктувати, а не вміємо і не хочемо слухати. Ми перемінили світло в тьму, істину в ложь (Ісая V. 30). І тому Христос нас осліпив і тому наші кроки блудні і потягнення ошибочні. Що перше осудимо і споганимо та оплюємо, те відтак злизуємо. Застановімся тільки над подіями останних десяток літ, а переконаємося про те. Духова тьма опанувала уми провідників нашого народу, тому нарід бється на всі боки, кидається немов у хоробливій горячці і шукає виходу й ратунку, та не може знайти. Всі надії на людські і земні сили нас завели. Нарікаємо на чужих і ворогів, а не хочемо видіти властивої причини нещастя в нас самих. Не хочемо зрозуміти і відчути, що се кара допусту Божого за наші поблудження і провини. Замість опамятатися і в себе ввійти, ми дальше визиваємо Божий гнів. На нас сповняться слова св. Письма: „Ти побив їх, та не відчули болю, ти вигублюєш їх і не хочуть приняти упімнення: лиця їх стали твердші від каменя, і не хотять навернутися". „Былъ еси ихъ, и не поболѣша, сокрушилъ еси ихъ, и не восхотѣша пріяти наказанія: ожесточиша лица своя паче камене, и не хотѣша обратитися". (Єрем. У. 3.). І за той наш упір полишив нас Христос нашим погубним пожаданням і блудним видумкам: „Тѣмже и предаде ихъ Богъ въ похотехъ сердецъ ихъ". (Рим. І. 24).

* * *

Не було б справедливо, якби я хотів всю вину скинути на світський провід нашого народу. Тут завинили в першій мірі і то головно ті, котрі мають у своїх руках духовний провід, т. є завинили церковні люди покликані до священства Христового в катол. Церкві. Маю на гадці загал духовенства в нашім народі по всі часи. Як не переважна, то велика часть духовенства не зрозуміла і забула на своє високе становиско і післанництво в катол. Церкві. Ті церковні люди зійшли з вижин свого апостольського достоїнства і замість по приказу Христа шукати перше Божого царства (Мат. V. 33), віддалися земній діяльности, змішалися зі світськими провідниками, сталися їм подібними, ба навіть піддалися їм і пішли за їх проводом! Через те світло їх погасло, настала тьма, в якій самі вони блудять, а з ними блудить і світська інтелігенція і нарід.

Могутність народу не в його численности, ні в його матеріяльних засобах, але в духовій силі. Сила християнського народу головно в геройчних чеснотах його святих, а як тих нема, то бодай у звичайних чеснотах і добрих ділах. А як і тих нема, тоді нарід се безідейна маса і не представляє ніякої духової сили. І тоді як хто хоче, так з ним поводиться. Тоді нарід сходить немов на безсловесне стадо, він стається обєктом самоволі других, але не субєктом свідомим своєї вартости і гідности, рішаючим про свою долю та відповідальним за свою діяльність. Одначе виробити духову силу в народі, збудити свідомість високих справ і ідей — се завдання тих, що покликані до Христового священства.

Зухвалий виступ світського чоловіка проти свого Епископа не міг би мати місця, якби духовенство зберегло було своє священиче достоїнство і свій авторитет. І тому зневага авторитету Епископа тим світським чоловіком свідчить ще більше про злегковаження авторитету духовенства. Бо коли так трактується Епископа, то як може бути в пошані авторитет звичайного священика? І тут у яркім світлі виступає провина самого духовенства.

Кривдячу напасть світського інтелігента на мене як Епископа міг я мовчки пропустити та терпеливо знести подібно як многі інші в моїм житті. Одначе той виступ то прояв боляка, що свідчить про хоробливий стан народного організму і тому я спонуканий звернутися сим моїм Пастирським Листом до Всечесного Духовенства не так в моїй обороні, як радше щоби вказати нещасний стан нашого народу під кожним оглядом і остерегти перед ним.

Сим моїм Листом хочу пригадати високе завдання священичого стану в катол. Церкві. Кожний священик має зберігати свою гідність і авторитет. Священик не сміє бути прислужником під диктатом світських чинників. Священик не сміє бути пристаєм, щоб шукати партії, до якої міг би пристати, немов би праця в Церкві і в парохії була „невистарчальна" для його діяльности. Священик не сміє зісвітчитися. Він з вижин свого священичого стану має всім присвічувати своїм благородним життям, має всім помагати, всім служити з любови і посвяти і совісним виконуванням обовязків свого священичого покликання. Не сміє одначе сходити з апостольського педесталу й абсорбувати свою енергію та зуживати таланти йому дані на справи виключно земські, до священичої діяльности не належачі, ба навіть на справи низькі. Священик може і повинен помагати також в дочасних справах, оскільки та діяльність не противиться його станові й оскільки тим причиняється до поширення Божого царства. Священик не сміє дати пірватися партійним пристрастям або нездоровим націоналістичним струям. Треба любити свій нарід розумно, з віри і совісти, але не ставити любов народу понад любов Божу і ближних. Не перше „Нація", а відтак Церква, але навпаки: перше і то головно перше Церква, а відтак нарід і то не як якесь божище „Нація". Навіть на рівні і в спілці зі світськими і в залежности від них священик не може працювати. Тому теорія так званої синтези праці на рівні з Церквою не дасться погодити з достоїнством Церкви якотакож зі священичим станом. Треба се мати добре на увазі, бо той клич стає у нас тепер модним, одначе небезпечний. На такій спілці виходиться дуже лихо, як се показує досвід. Коли перед десятками літ пробудилася у нас культурна і просвітна діяльність, тоді священики як патріоти-діячі працювали і ревнували разом зі світською інтелігенцією, одначе були при тім необачні і без застереження віддали ввесь дорібок і провід у руки світської інтелігенції, не забезпечивши впливу Церкви. І тому та інтелігенція відтак під впливом лібералізму і радикалізму звернулася проти Церкви. Хоч не поборюється Церкви явно і насильно, одначе ляїцистичний дух взяв перевагу майже на всіх ділянках суспільного життя.

Не явні вороги найнебезпечніші, бо вони самі собою відстрашують своєю шкідливою роботою, але найгірші ті, котрі воюють звідними кличами, що удають зичливих, отсі якраз під позором добра спричинюють велике спустошення для Церкви і віри. Коли діявол прибирає маску Ангела ((II. Кор. 14), тоді він найнебезпечніший. Найгірші ті провідники, яких уважають за віруючих, які голосять, що вони хотять служити Церкві і працювати з Церквою, а тимчасом вони самі свідомо чи несвідомо блудять і нарід спроваджують на бездоріжжя!

Отже це святий і конечний обовязок духовенства стояти на висоті свого покликання, зберігати священиче достоїнство й авторитет і тим самим підносити авторитет Церкви, совісно виконувати обовязки священичого покликання, не зважаючи на ріжні трудности, перепони і терпіння, а головно реалізувати конечний імператив, а саме: викорінювати зло, поборювати кличі і засади ворожі Церкві й вірі, відкривати фальш і підступ темних духів, а натомість поширювати світло, чесноту і правду, як про се говорить Пророк Єремія, котрого слова наведені в попередних місцях. Виконування всіх обовязків священичого стану тяжке, але найтяжче і найприкріше виконання сего послідного обовязку, одначе воно найконечніше і найхосенніше. І тому ніякий правдивий званий священик не може від нього відтягнутися.

Діявол і світ уживають всяких способів, щоби священика вхопити в свої сіти й унеможливити йому виконування обовязків його покликання. Між іншими способами і середниками, якими діявол і світ наступають на священика, — найнебезпечніший і найлячніший се т. зв. опінія, правдивий тиран і деспот. Священик вже своїм урядом стоїть на вижині, вже сам його стан вимагає почести. І коли священик не утверджений в чесноті сильної покори, то дасть себе легко побідити опінією, яка уживає подвійної зброї. Найперше вона схлібляє і підлещує, а коли їй не удасться в той спосіб осягнути цілі, тоді йде терором, послугуючись ложею, фальшом, інтригами.

*) Перша часть сего Пастирського Листа була напечатана в попередньому числі „Нової Зорі". Весь Пастирський Лист вийшов окремою брошурою у Станиславові. — Ред.

Священик побіджений опінією в першій чи другій спосіб — страчений для Божого царства, стає неможливий до виконування обовязків свого покликання. Він уже невільник привязаний до галєрп.

Тому священик не сміє руководитися людською опінією, але розсудком, вірою і совістю. Нехай зважить, що зичлива опінія не мусить бути позитивним доказом, що його діяльність без застереження добра й навпаки: ворожа опінія не мусять бути рішучим доказом, що його діяльність без застереження зла. Не той великий, хто великий в очах людей, але той правдиво великий, хто великий в очах Божих.

Ворожа опінія, прикрости і терпіння не походять від всіх людей, тільки звичайно від гуртка людей злої волі, які для своїх особистих цілей, або для своїх звихнених переконань не хотять піддатися авторитетові Церкви, але ставлять себе понад авторитет Божий і Божої правди. Нехай священик зважить, що є багато людей доброї волі, котрі мають почуття доброї і слушної справи і вони добре слідять, чи та справа має свою оборону з боку тих, що покликані до її оборони, чи вона понехана і віддана на поталу. Нехай возьме на увагу й те, що многі душі підуть на добру або блудну дорогу після того, яке становисько займе священик. І тому священик поставлений також на двигнення або на упадок многих: „Се лежитъ сей на паденіе и на востаніе многимъ" (Лук. 11. 34).

В парохії, в дієцезії, чи в народі все може знайтися кліка патріотів, які ужиють нечесних інтриг, а головно услужної їм преси і так ворожо потрафлять настроїти опінію, що священика уважають за ворога і шкідника народу. Одначе священик не сміє тим зразитися і не зразиться, як тільки стоїть вірно на своїм становиску і совісно виконує завдання свого священичого покликання. Світ може його осудити, він осуджений може зійти до гробу, навіть позірно без ніяких успіхів своєї праці і посвяти, одначе те все не пропаще. Ідея, за яку боровся і терпів, не загине, двигнеться, знайдуться люди, що передтим стояли в тіни як незнані, одначе слідили і відчували ту працю і терпіння, а тепер вони явно і сміло будуть ту ідею здійснювати і поширювати. Се правило кожної доброї справи, се основна умовина кожної святої і правдивої жертви. Бо всяка слушна і добра справа, кожна правдива жертва вимагає терпіння, з якого відтак виростає ідея зі своїм благодатним впливом, а того, хто сповнить ту жертву серед терпінь і знеславлення, чекає велика нагорода. І тому священик, коли вірно виконає обовязки свого стану, коли сповнить жертву свого покликання, то хотяй осуджений від світа, одначе удостоїться Божого благословення і нагороди і буде великий в очах Божих: „Блажени єсте, єгда поносятъ вамъ, и ижденутъ и рекутъ всякъ золъ глаголъ на вы лжуще мене ради. **Радуйтеся и веселитеся, яко мзда ваша многа на небесѣхъ: тако бо изгнаша пророки, иже бѣша прежде васъ".** „Блаженні ви, коли вас будуть безчестити та будуть гонити та будуть говорити на вас всяке лихе слово мене ради. **Радуйтеся і веселіться, бо велика ваша нагорода на небі: так бо гонили пророків, що були перед вами" (Мат. V. 11-12).**

Найвисший і абсолютний приклад маємо на самім Ісусі Христі, котрого осудив світ. Штучно витворена ворожа опінія кричала проти Нього: роспни, роспни! Умер на хресті обезславлений в невисказано жахливих муках. Здавалося, що все пропало. Одначе се була найкраща, найчистіша і найсвятіша жертва, з якої заяснів найвисший авторитет Ісуса Христа, бо за те, що унижив себе, був послушний аж до смерти і то смерти хрестної, за те Його імени кланяється всяке коліно на небі, на землі і в преісподних (Филип. II. 10). З тої жертви вийшло спасення для цілого людства.

Ісус Христос хоч як любив ізраїльський нарід, хоч плакав над його загибелю, одначе не входив в ніякі пакти і компроміси з тодішними політичними і національними партіями, не входив в порозуміння з верховодами жидівського народу, злегковажив і навіть прилюдно осудив і напятнував жидівських „віруючих" патріотів, на перекір фарисейським традиціям голосив свою науку, здемаскував перед народом облуду і лицемірство мнимих „приятелів" народу, злегковажив всякі звідні „національні фронти", виповів війну лукавству і за те постигло Його терпіння, переслідування і ганьбляча смерть на хресті. Ісус Христос замість предложеної Йому радости претерпів хрест, не дбаючи про пониження через ворожу опінію: „Иже вмѣсто предлежащія радости претерпѣ крестъ, о срамотѣ нерадивъ." (Єв. XII. 2). І тими слідами має поступати кожний, передовсім той, хто покликаний до Христового священства без огляду на степень того священства.

Нещасний був би той, хто був би вигідний та „миролюбний", хто хотів би мати спокій за всяку ціну і тому дивився б через пальці на все, що коло нього діється. Тоді він вдоволений з себе, вдоволені також вороги Церкви. Він не мавби ніякої неприємности, а злі духи мали би свобідну руку в своїй розкладовій роботі. Такий церковний чоловік не тільки не мав би ніяких турбот, але навпаки тішився б симпатією у патріотичних діячів. Одначе тоді був би неключимим рабом, що закопав талант і заслужив би на осудження і на прокляття. (Мат. XXV. 24—30). Така духовна особа не допустилася б може позитивного зла, але кілько вона занедбала б добра, кілько мала би гріхів занедбання й опущення (peccata omissionis)?

А ще в більшій мірі заслугував би на осудження такий церковний чоловік, що не тільки для „святого" спокою, але навіть для особистих цілей, для демагогії, для осягнення слави визначного народного діяча, для возвеличення свого імени в історії будучих поколінь схлібляв би і пособляв би небезпечним струям і підсичував би хоробливу національну горячку. Такий може вправді вирости на „великого чоловіка", одначе тоді він даних йому талантів ужив би на розвал Церкви. Тоді впало б на нього осудження і Божий прокляття. „Горе, егда добрѣ рекутъ вамъ вси человѣцы: по симъ творяху лжепророкомъ отцы ихъ". „Горе вам, коли про вас добре будуть говорити всі люди: так бо робили лжепророкам батьки їх". (Лук. VI. 26).

Вправді можна тут замітити, що через симпатію і добру особисту опінію тим лекше і скорше можна позискати людей для Церкви, а через лиху опінію їх відстрашується. Що особиста симпатія чи опінія може часом причиняться до потягнення людей до Церкви, того не можна заперечити. Одначе такий спосіб потягання людей для священика небезпечний, а сам в собі хиткий і позірний. Небезпечний тому, бо священик може легко засліпитися в собі і замість шукати Божої хвали і добра Церкви, поставить себе за ціль для чолобитности людей. А знов коли люди тільки для особистої симпатії священика, чи тому що він толерує, або навіть пособляє їх звихненим кличам і поведенню, коли вони виключно тому тримаються Церкви, то все те тільки позірне й удаване. Нехай такий церковний чоловік заняв би рішуче становище, якого вимагає його уряд, нехай спротивився б домаганням своїх адораторів, — тоді відразу пропала симпатія, пропала його „велич", тоді опінія звернеться проти нього, що більше — тоді прихильники готові загніватися навіть на Господа Бога.

Остерігаючи Всечесне Духовенство перед небезпеками опінії як також перед іншими противностями, маю перед очима болючі рани і тяжкі страти спричинені церковними людьми, як про се свідчить історія Церкви. Арій спричинив велике спустошення в катол. Церкві. Фотій і Керулярій відірвали цілий Схід від катол. Церкви. Лютер відірвав велику часть світа від катол. Церкви. Але найбільше відстрашуючий приклад се Юда, що вихований був у школі Ісуса Христа, чув Його науку, видів Його чуда, а одначе так низько упав, що поцілунком приязни зрадив Ісуса Христа.

* * *

Як пчола виснсає мід навіть з гіркого цвіту, так і я той прикрий і немудрий, — щоб гірше не сказати — виступ світського чоловіка-патріота використав на те, щоби Всечесному Духовенству вказати на високе становисько священика в катол. Церкві, щоб заохотити до виконування обовязків того високого і тяжкого покликання, щоби звернути увагу на ту найпершу і найконечнішу потребу в нашім народі, а саме на зрозуміння і респектування авторитету св. катол. Церкви. Від сего залежить зрозуміння і респектування всякого слушного і справедливого людського авторитету. Без сего нарід ніколи не скріпиться і не двигнеться. А до піднесення авторитету Церкви покликане передовсім духовенство. Те покликання і завдання виконає духовенство тоді, коли буде стояти непохитно на вижині священичого становища, коли збереже авторитет Христового священства і то головно через боротьбу з упавшим світом серед перепон, труднощів, прикростей і терпінь, бо священик маючи Христове священство поставлений подібно як Христос: „въ знаменіе прерѣкаемо" (Лук. II. 34). Одначе ніхто не сміє зражуватися, але в терпінні і терпеливости бігти на призначену боротьбу, споглядаючи на Христа Спасителя, начальника і совершителя віри: „Терпѣніемъ да течемъ на предлежащій намъ подвигъ: Взирающе на начальника вѣри, и совершителя Іисуса". (Євр. XII. 2).

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і Причастя св. Духа нехай буде зі всіми Вами. Амінь.

Дано в Богородчанах, дня 7 лютого 1939.

† ГРИГОРІЙ
Епископ.

Розпорядок Преосв. Григорія

Щоб омминути кар, які падуть на греко-католицьке духовенство у звязку з замітами фальшування призвищ (коли у метрикальних витягах вписувати по українськи призвища, вписані у метрикальних книгах по латинськи), станиславівський епископ Преосв. Григорій Хомишин видав розпорядок з датою 1 с. м., яким наказує греко-католицькому духовенству станиславівської дієцезії записувати призвища так, як записані призвища родичів. Також греко-католицький священик на урядовому документі має підписуватися так, як призвище його батька вписане в метриці. (ПАТ).

Державний секретар Апост. Столиці

Державним секретарем Апостольської Столиці іменований кардинал Люїджі Маліоне. Ексцеленція кардинал Маліоне родився в м. Касорія (неаполітанської дієцезії) 1877 р.; священиком став 1901 р. при церкві св. Аполінарія в Римі; 25 лютня 1918 р. висланий до Берна в окремій місії; 1 вересня 1920 р. іменований титулярним епископом Цезареї в Палестині й того самого дня став апостольським нунцієм у Швайцарії; 23 червня 1926 р. іменований нунцієм у Парижі; 16 грудня одержав гідність кардинала-священика при церкві св. Пруденції; був також префектом Св. Конґрегацій Соборів.

Комунікат Управи Марійського Т-ва Молоді

Управа Марійського Товариства Молоді у Львові подає до відома всім Марійським Організаціям, що Центральний Секретаріят Марійських Дружин у Римі проголосив другу неділю травня 14. V. ц. р. „Всесвітнім Марійським Днем". Цей день має бути родинним святом Марійських Організацій усього світу, себто: днем взаїмної помочі, ідейного запалу й нових досягнень. Спільна молитва і св. Причастя Дружинників і Дружинниць усього світу в спільному намірі розквіту Марійських Організацій певно стягнуть багате Боже благословення. Самозрозуміле, що українські Марійські Організації теж мають обовязок відсвяткувати „Марійський день" якнайторжественніше. В тій цілі Управа Марійського Т-ва Молоді поручає слідуюче:

1. Щоби всі члени Марійських Організацій в неділю 14 травня вислухали Служби Божої з відповідною промовою о. Провідника й приняли спільне св. Причастя за Боже благословення та розквіт Марійських Дружин;

2. Щоб після Служби Божої всі спільно відновили Марійське приречення;

3. Щоби з цього приводу влаштували Марійську академію, концерт чи святочні сходини;

4. Щоб по можності всі Марійські Організації даної місцевости урядили ці імпрези спільно;

5. Щоби звіти з торжеств „Марійського дня" переслали до Управи Марійського Т-ва Молоді (Львів, скр. п. 108).

За Управу Марійського Т-ва Молоді

В. Онуфрик
секретар

о. Іриней Назарко ЧСВВ
председник

Львів, 14 березня 1939.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Шевченкові торжества за Збручем

„Діло" в 57 ч. звідомляє: Досі вже появились у продажі: „Кобзар" (масове видання) в накладі 125 тисяч примірників, окремі твори: „Сон", „Кавказ", „Єретик", „Катерина", „Гайдамаки", репродукції портретів Шевченка Рєпіна та Крамського, кожне видання в накладі 385 тисяч примірників. Ювилейні плакати й репродукції картин Шевченка, кожне видання в кількости 475 тис. примірників. Збірник окремих творів для дошкільників у кількости 15 тисяч примірників. Цими днями виходять: „Кобзар" (мистецьке видання) — 20 тисяч примірників. Повна збірка творів Шевченка, портрети й автопортрети Шевченка в кількости 750 тисяч, „Кобзар" для дітей (вибрані твори), оповідання про Шевченка для дітей, перший і другий том десятитомного академічного видання, збірник, присвячений памяті Шевченка, альбом автопортретів Шевченка. 20 театрів в УССР готовлять пєси про Шевченка, що їх написали совітські автори, 27 театрів ставлять „Назара Стодолю". Оперові театри ставлять опери „Сотник", „Марина", „Назар Стодоля". Композитори УССР підготовили 20 хорів на Шевченківську тематику, 66 сольових творів до слів Шевченка, 9 симфоній. Ухвалено відкрити памятник Шевченкові 6 березня. Ввечір 6 березня відбулося урочисте засідання, присвячене його памяті. Мистецьку виставу, присвячену також памяті Шевченка, відкрили у Києві 9 березня. У травні відкриють памятник Шевченкові на його могилі. В будинку Академії Наук УССР закінчують підготовку до відкриття ювилейної вистави. Між іншими є відділи „Життя і творчість Шевченка", „Боротьба Шевченка проти царату", „Шевченко основоположник української літератури", „Шевченко в театрі й музиці". Серед експонатів метрикальна книга з записом про народження Шевченка, речі, що належали до батька поета, відомий портрет Жуковського, що його намалював Брюлов і який продано, щоб викупити Шевченка з кріпацтва. Багато оригіналів творів Шевченка, літературних і мистецьких, між іншими відома „Захалявна книжечка". В Чернігівському обласному історичн. музею відкрита велика вистава, присвячена памяті Шевченка. „Історія мого життя творить частину історії моєї батьківщини". Ці слова поета знаходяться під його мармуровим погрудям. На виставі багато зажиттєвих і посмертних видань творів Шевченка, виставлено там книгу відвідувачів, що переховувалася в окремій хатинці в маєтку Тарновських, Качанівці, там є власноручний запис Шевченка: „І стежечка, де ти ходила, колючим терном поросла. — Шевченко. 21. августа 1859. В Качановке". З мистецьких експонатів великий портрет поета роботи маляра Мікешина, нова картина Самокиша „Шевченка везуть у заслання". Цікавий матеріял підібрав музей для відділу „Шевченко на Чернігівщині".

Примітка Редакції „Нової Зорі": Червона Москва послугується тепер такою тактикою, що назовні дуже гучно святкує шевченківські обходи, а рівночасно далі винищує Україну. В останнім часі навіть українську пресу на Україні зачинає спихати на другий плян, а на її місце заводить московську, прим. в Запоріжську зорганізовано нову область і появилася там газета „Большевик Запорожья" російською мовою.

Лірична опозиція

„Хвіля" в ч. 7.172 принесла статтю пера Г. Г., в якій автор бідкається, що в теперішнім польськім парляменті нема правдивої відважної опозиції, яка одинока може винести парлямент на високий рівень. Він пише: Сі рефлексії викликає „опозиційна" промова Александра Пристора. Промова мала характер боротьби. Була виміряна в систему і в людей, які її репрезентують, а радше більше в людей ніж у систему. Бо промова б. преміера, б. маршала сенату була перенята чисто субєктивним ліризмом. Адже він сам репрезентував ту систему і сам її іменем ставляв греблі перед свобідним голосом, перед опозицією. У словах б. маршала, а тепер опозиціоніста криється нота жалю на те дивне непорозуміння, що виключає, не знати з яких причин, в кожному разі не з причин ідеольогічних але особистих, найбільш передові одиниці одностайного колись табору. Ліризм лежить у словах сенатора Пристора, коли говорить про процес „політичної беатифікації", яка індівідуальність марш. Пілсудского відсуває від теперішности на історичну віддаль Косьцюшка... Ліризм лежить у запиті, чому найліпші і найвірніші боєвики ідеольогії марш. Пілсудского неначе виключені поза скобки своїми менше репрезентативними б. товаришами, які радше входять в компроміси з давніми ворогами як з давними приятелями... Але поза сею особистою ноткою відчувається, що сен. Пристор не має що сказати більшости. Йде йому тільки про характер гуртка, який здійснює теперішню державну політику. Самій політиці, самим напрямам не має що закинути крім бідкання, що він не є їх співреалізатором...

Моральний розклад ендеції

Львівський „Дзєннік Польскі" в ч. 70 приніс статтю про напад ендецьких студентів на людову молодь підчас відчиту д-ра Щотки у львівськім університеті. В статті читаємо м. ін.: „Вияснення справи через увязнення виновників відслонило перед найширшою опінією всю жахливість політичної недуги, яка деправує польську молодь. Як то? Отже найстарша, така заслужена „Академічна Читальня" стала школою бандитизму? Як то? Вишкольська молодь, яка ходить у процесіях з феретронами і прапорами, займається різунством? Як то? „Стронніцтво Народове", що голосить католицькі (!) ідеали, се підбурювач до розливу польської крови в будинках науки? Як вияснити сі факти, бо виправдати вони не дадуться! Вияснення є одно: жахливий моральний розклад ендеції. Розкладовий процес сеї партії заражує атмосферу польського життя, вдаряючи, як кожна зараза, передовсім в найслабшу точку — молодь. Найгірший рід фарисейства, маніфестування благородних засад і виконування нікчемної практики, наскрізь азійське сектантство, яке ширить фанатизм і безоглядну, душегубну ненависть до всього, що не ендецьке, — ось підложжа ідеольогічне і психольогічне, з якого виростають такі монструальні злочини, як напад на відчит дра Щотки"... — Цілком слушне обурення „Д. П." на ніде у світі нечувану поведінку частини польської „студіюючої" молоді. Та до того всього було б не дійшло, якби польська прилюдна опінія з а в ч а с у була осудила подібні виступи і не приглядалася байдужно, як польська студентська молодь вправлялася на українських і жидівських головах...

З чого тішиться Ксавери Прушиньский

Відомий наш „приятель" Ксавери Прушиньский пише в 72 ч. „ІКЦ" у статті „По Хусті Братислава", що чехи зліквідували відрубність Карпатської України і Словаччини не під впливом порад західних держав, бо від жовтня 1938 р. вже не вірили Заходові, а тому, що німці в 1939 р. звертають свою експанзію на західні багаті краї зі слабим приростом населення, а з великим пацифізмом і неохотою до війни. І кінчить таким „благородним" акордом: „Був найвисший час, аби велика політика перестала цікавитися краєком, який в Европі має першенство тільки під оглядом нужди, суспільного зацофання й неграмотности"... — Може бути, що німці звернули свою увагу на захід, але мимо того втіха п. Ксаверого, що Карпатською Україною світ перестав займатися, таки передвчасна і була б передвчасна навіть тоді, якби К. У. заняли ті, що довели її до першенства в нужді. Але останні події показують, що німці інтересуються Карпатською Україною.

Політика СССР

В „Роботнік'у" ч. 66 пише Ельмер: Ліберал Сінклер закінчив у лондонськім парляменті правительству Англії, що відпхало від себе СССР, але признав, що тепер уже направляє свій блуд. „Тан" пише: В Москві думають, що в разі війни ніхто крім Америки не міг би так легко держатися на боці як СССР. Москва щораз більше йде по шляху не зближення але успокоєння у відношенні до Німеччини й Італії, зате займає щораз енергічніше становище супроти Японії. Москва відчужилася від Заходу, коли чвірка великих держав вирішила сама долю ЧСР в Мінхені та ще більше тоді, коли німці зачали грати українською картою, а часть англ. і франц. преси секундувала їм у тім в надії, що німецький розгін звернеться на Схід і відтяжить Захід. Жорж Люччіяні, франц. кореспондент, що вже 6 літ сидить в Москві, пише, що Сталін противник німців, але є часть совітської бюрократії, яка готова капітулювати перед ними. Яке становище заняв би СССР в разі нової великої війни, не знати. Ельмер думає, що Москва мусіла б вмішатися.

Міністер Бек успокоює

На засіданні соймової комісії закордонних справ мін. Бек відповів на ріжні запити у справі польської закордонної політики. Він сказав м. ін.: Порушено тут публіцистичну акцію, названу загально українською справою. Питання звучало: Яке відношення великодержав до української проблєми? Отже зазначую, що ніяке правительство ніякої держави ніколи, оскільки мені відомо, в ніякім формальнім акті ні ніякою авторитетною заявою взагалі не заняло становища в українській справі. Маємо до діла з пропагандивною акцією, а не з дипльоматичною. Супроти того не вважаю слушним ототожнювання голосів преси тої чи іншої держави зі становищем правительства даної держави. Супроти того буде слушно лишити польській пресі, щоб вона висказувала опінію про справу порушену в пресі.

„Чистка" в ВУО

Голова Волинського Українського Обєднання (ВУО) сен. Сергій Тимошенко звільнив 6. III. с. р. посла Степана Скрипника зі становища голови окружної управи ВУО в Дубні і секретаря окружної управи в Рівнім та пос. Володимира Остафійчука зі становища заступника голови окружної управи ВУО у Володимирі. („Вол. Слово", ч. 7). Причин того не подано.

З православя на римо-католицизм

ІКЦ в ч. 71 доносить: В Бабині під Рівним (на Волині) перейшло на католицизм 30 „зрущених" поляків з давної шляхти, в Омелянах 50, у Лідавці 60. Все, пише ІКЦ, шляхта. В Новгородку відбувся зїзд православних поляків. Вони наперед пішли до церкви св. Бориса і Гліба на православне богослуження, а потому православний священик Касперський виголосив їм ідеольогічний реферат про те, що автокефальна православна Церква в Польщі повинна ширити польську культуру. Ухвалено статут організації. Головою став якийсь Курбита (навіть імени його ІКЦ не подає), а членами управи Симеон Бродович, мітрат Павликовський, др Карвін і Зданов.

Регабілітація ґенерала Ґайди

Чехословацька Телеґрафічна Аґенція (ЧАТ) звідомляє з Праги: Президент Гаха постановив на внесення правительства регабілітувати ґен. Ґайду і привернути йому титул ґенерала чехословацької армії в стані спочинку. В мотивах того рішення підкреслено, що новий провід держави не може бути обтяжений останками давних спорів, які відбулися в зовсім інших політичних обставинах. — Ґайда се провідник чеських фашистів.

Снїговія з градом і перунами

З Мінхену і Штутґарту доносять, що над полудневою Німеччиною перейшла сильна буря-снїговія з градом і перунами. Головний гук громів будив мешканців зі сну. Коли ж вони заглядали до вікон, то бачили напереміну снїговію і зливні дощі. Великий снїг засипав дворець в Авґсбурґу і зірвав головний електричний кабель. Зворотниці замерзли. Поїзди з Нірнберґу й Ульму спізнилися на кілька годин, а коло Кавфбайрену рух поїздів мусів бути здержаний. У Відні шалів ураган, який поранив багато людей ґзимсами, зриваними з домів, шильдами і т. п.

Від Адміністрації

СЕГО ТИЖНЯ ВИСИЛАЄМО ВСІМ НАШИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА СЛІДУЮЧИЙ КВАРТАЛ І ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ, КОТРУ МИ ОБЧИСЛИЛИ ПО КІНЕЦЬ БЕРЕЗНЯ С. Р. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, КОТРІ МАЮТЬ ЗАЛЕГЛІСТЬ ЩЕ З РОКУ 1938, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ".

Переворот на Словаччині

70 убитих і багато ранених.

В пятницю минулого тижня президент Чехо-Словаччини др Еміль Гаха усунув нагло словацького премієра о. дра Йосифа Тіса, мін. господарки Пружинського, мін. комунікації й публичних робіт Дурчанського та мін. справедливости дра Ванча. Урядовий комунікат центрального правительства в Празі подав як причину того усунення словацького правительства факт, що воно виявило слабість і нерішучість супроти проф. Туки і шефа пропаганди словацького правительства Шаня Маха, які вели явну пропаганду, спрямовану проти цілости чехословацької республики. Премієром іменовано дра Сівака. Рівночасно чеські власти увязнили проф. Туку і дра Маха та багатьох провідників піввійськової організації т. зв. „Гліпкової Гвардії". Б. премієра о. Тісу інтерновано в монастирі ОО. Єзуїтів у Братиславі. Міністри Дурчанський і Пружинський втікли до Відня. Владу у Словаччині перебрало чеське військо під командою генерала Віста. Воно обсадило всі урядові будинки в Братиславі і на провінції. З Чехії і Моравії вислано на Словаччину поверх 1.000 чеських жандармів і сильні транспорти війська, які обсадили кордони Словаччини. Нагле усунення словацького уряду й обсадження краю чеськими жандармами та військом викликало величезне вражіння в Словаччині і закордоном. В Братиславі й інших містах Словаччини відбулися бурливі протичеські демонстрації. По вулицях Братислави кружляли густі військові стежі, на панцирних автах і повзах. В усіх словацьких містах чеські військові відділи розброювали словацьких гвардистів. При тім доходило до кривавих перестрілок. Особливо криваві демонстрації і перестрілки були в Братиславі, де члени „Глінкової Гвардії" даремно старалися опанувати склади зброї, в Нітрі і Жіліні та Пряшеві. Тільки в тих трьох більших містах було поверх 70 убитих і багато ранених. Сильна реакція словацького народу проти чеських військових заряджень і проти новоіменованого премієра Сівака та мін. Теплянського спонукала чехів до того, що вони зачали переговори зі словаками. У висліді тих переговорів през. Гаха усунув прем. Сівака і мін. Теплянського, а на їх місце іменував нове словацьке правительство, предложене президією словацького сойму, під проводом дра Сідора, близького співробітника пок. о. Глінки. Центральна чесько-словацька влада згодилася вицофати війська, вислані на Словаччину у звязку з переворотом і звільнити увязнених словаків. В новім правительстві Словаччини нема представника словацьких німців інж. Кармазина, який мав становище віцеміністра (держ. секретаря). Німецьке радіо голосить, що всі потягнення чехів звернені проти німців.

Сензаційний процес у Кракові

Перед окружним карним судом у Кракові ведеться тепер процес, який потриває до 21 с. м. На лаві обвинуваченых засіли: б. керівник секції для справ крадежі у слідчому виділі державної поліції (П. П.) в Кракові, старший постерунковий Ян Піскош, його підчинені ст. постерункові слідчої служби Станислав Новак, Ян Вдовяк і Войтіх Міцур, побіч них два професійні пасери: Станислав Корпак і Маріян Клімек і крім того адвокат Роман Мендлер. З акту обвинувачення довідуємося, що в р. 1933 начальник слідчого уряду П. П. завважив, що в підчиненому йому слідчому виділі трапляються доволі часто випадки відзискання частини втрачених річей, навпаки рідко коли траплялися випадки, щоб викрили справців крадежей і щоб їх відставили до диспозиції суду. В багатьох випадках злодіїв не можна було ніяк зловити, навіть тоді, коли власники вкрадених предметів знов відзискували вкрадене добро. Се діялося переважно в випадках, коли пошкодовані визначували надгороди або коли обезпеченеві товариства були заінтересовані у відзисканні вкрадених предметів. Дня 19 березня 1937 р. постерунковий Альойзій Ковальский в часі ревізії у знаного пасера Відгора Вайнштока знайшов зі здивуванням відписи протоколів поліційних слідств, переведених ст. постерунковим Войцехом Міцуром. Прокураторське слідство в тій справі дало сензаційні висліди. Воно виявило, що Міцур свідомо надужив влади і крім того також інші агенти слідчого виділу П. П. у Кракові підозрілі у виконанні ріжного рода урядничих зловживань, в яких брали участь адв. Мендлер або пасери. Процес звертає загальну увагу.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З Обезпечальні

Найголосніша книжка в Польщі відкриває, що діється за кулісами З. У. С. (Заведення Суспільних Обезпечень).

ІКЦ в ч. 69 пише: ЗОС (Заклад Обезпечень Усп.) розписав конкурс на спомини своїх лікарів. Наспіли писання 50 лікарів. ЗОС видав том, у якім є спомини 10 лікарів і лікарок. Ось чим хвалиться лікарка, лавреатка того конкурсу: „Я вибралася в подорож. Від дому до дому. В однім домі позичила я кліщі („общенгі"). Вирвала я всі цвяхи. Зіпсула я рами вікон. Вибила я кілька шиб. Люди бідні. Перед зимою нових вікон не справлять. На хліб не мають. Помешкання буде отворене кілька місяців днем і нічю. Дивилися на мене зпід лоба. Прокляли мене до 10-го покоління. Не приписала я їм ніякого ліку. Діти (самі) виздоровіли..." А коли батько хорої дитини не хотів її дати до шпиталю, та лікарка так „заохочувала" до того: „Ви свині, не люди, по морді вас прати, а не говорити з вами. Скорше від зрозумів би й корова ніж такий батько і мама..." Таких річей про поведення з хорими людьми лікарів Обезпечальні є в тім томі більше. Не дивота, що в польській пресі появилися голоси здивування, на що ЗОС видав таку книгу, і голоси критики. А лікарський світ у Польщі зажадав просто вицофання тої книги з обігу, бо се ж нечувана річ, щоб лікарі чванилися поведенням суперечним не тільки з нормами лікарської етики, але й таким, що дає можливість інгеренції прокуратора!... Також поважні урядові чинники домагалися вицофання тої книги з обігу... Тимчасом ЗОС не тільки не вицофав її, але ще зачав сильну кампанію в її обороні. ЗОС видає публичні гроші на рекляму своєї діяльности, хоч ніяка рекляма не може йому придбати ні одного члена більше. Отже на що йому реклями? На ратування своєї опінії... Але та опінія вже устійнена... Кількож коштує дотеперішня рекляма ЗОС разом з такими імпрезами як спомини лікарів, орґанізування дискусії в тій справі і т. п.? Хто відповідає за такі видатки і то в часі, коли ЗОС нарікає, що не має грошей?...

Лікарський фейлетоник.

Гірка вода й затвердження

Деякі люди поборюють обстипацію (затвердження) при помочі гіркої води і пють її щоденно перед сніданням чи перед спанням. Гірка вода або т. зв. гірка сіль дразнить слизну болону грубої кишки. Таке дразнення з лікарської точки погляду побажане, одначе тільки в деяких недугах і тільки на якийсь обмежений час, напр. на кілька днів або на два-три тижні. Щоденне, постійне уживання гіркої води (чи соли) невказане і шкідливе та викликує зправила хронічний катар грубої кишки. Правда, знаємо таких, що вже кільканацять або кількадесять літ уживають гіркої води і в той спосіб поборюють затвердження й мимо того мають „добре здоровля". Одначе ті особи терплять безсумніву на катар грубої кишки і зі своєї обстипації не зможуть вилікуватися так довго, доки уживають гіркої води. Вони здають собі справу в того, бо випорожнення у них ніколи не є нормальне. Хронічну обстипацію треба конечно лікувати. Се майже завжди можливе. Тільки у вийняткових випадках видовження грубої кишки — вилікування внутрішніми середниками неможливе. Трапляється це при сильному видовженні грубої кишки, яке здержує випорожнювання нераз через 10 або 15 днів. Такі випадки дійсно рідкі. Звичайні випадки затвердження треба лікувати. Найлучший домашній середник се звичайна парафіна. Столову ложку парафіни (або дві, залежно від потреби) заживається вечером безпосередно перед спанням. Парафіна усуває звичайно затвердження і викликує правильні випорожнення. Треба її уживати щоденно продовж ряду місяців. Це середник зовсім нешкідливий і не може викликати призвичаєння. По якомусь часі (нераз місяцеві, двох, нераз по році) орґанізм виліковується з затвердження і тоді примінювання парафіни зайве. В деяких випадках сама парафіна не вистарчає. Треба її комбінувати з іншим ліком, який заживається ложками до кави в день, по спожитті поживи. Сей лік викликує сильне пучнявіння кишкового змісту. Крім того треба урегулювати дієту. Дуже добрі на те компоти, зокрема в сушених сливок. Треба памятати, що компот в сушених сливок ділає значно лучше рано, перед сніданням. Успішні також фіги. Поручається й мід, темний разовий хліб і склянку квасного молока до вечері. Затвердження се дуже прикра поява, тому не можна його легковажити, ні занедбувати. З нього повстають найгрізніші недуги як: рак, злий кровообіг, мігрена, нервозність і т. п. Тому затвердження треба поборювати всіми можливими способами.

Гумор. — Важна ріжниця. — Учитель: Хто знає ріжницю між автом і конем? — Малий Ромко: Я знаю. — Ану скажи. — До авта можна заглянути, а до коня не можна заглянути.

Гумор. — Тату, ви бачили золотого теляця? — Або що? — Бо священик оповідав нам про нього на релігії. — Сину, кожний телець може бути золотий, тільки треба вміти продати його.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу св. Причастя. Появилася нова книжка знаного німецького автора о. Г. Шільгена Т. І. в польському перекладі п. н. „Чому не приходиш?" з підтитулом „Роздума про часте св. Причастя". Від часу декрету Папи Пія X „про часте і щоденне св. Причастя" тисячі вірних щоденно причащаються. Одначе багато з них робить се тільки тому, що такий припис Церкви, з послуху для родичів, для сповідника, чи навіть для людського згляду, а не з внутрішнього переконання, з потреби душі, яка силою своєї містичної злуки з Христом тужить за цею щоденною злукою з Богом у св. Причасті та яка відчуває потребу щоденно насититися сим Божим хлібом. І саме сим цікавим титулом „Чому не приходиш?" звертається автор до тих всіх, що досі з якоїнебудь причини не рішилися виконати бажання Церкви і Папи, старається побудити інертні душі до ревнішої праці над собою, як і взагалі звернути увагу катол. суспільности на таку важну проблему в житті кожної одиниці як часте св. Причастя, що його мимо великої ваги часто недоцінюють та нерозуміють. Важні й цікаві думки сеї праці заслугують на те, щоб їх подати й українській суспільності до глибшої застанови над цею справою, зокрема тепер в часі святкування 950-их роковин Хрещення України, коли слід нам звернутися з найбільшим пієтизмом і вдякою до Христа Господа, що вже 950 літ укривається в животах наших церков та разом в нашим народом переживає його долю продовж віків. Підставова причина принимання Пресв. Тіла і Крови Господа нашого І. Христа у св. Причасті се в першу чергу те, що така виразна Воля Божа. Як читаємо в св. Письмі, Бог сотворив чоловіка на свій образ і подобу, обдарував його безсмертною душею і призначив до вічного щастя в небі. Наші прародичі у своїй гордості й непослусі внівечили сей Божий плян і через те втратили для себе і для всего людського роду ту вічну радість й оглядання Бога в небі. Одначе Бог у своїому милосерді й безмежній любові до свого сотворіння, що ним є людина зі свобідною волею й розумом, не тільки привернув цю вічну щасливість в небі, але ще в більшій мірі її доповнив. А сталося це в той спосіб, що Бог зіслав на землю свого Єдинородного Сина, який своєю жахливою смертю на хресті приніс Себе Богу Отцю в жертву за наші гріхи й тим самим надолужив Божому Маєстатові за злобу і зневагу первородного гріха та за гріхи всего світа, — а нам привернув назад утрачену Божу ласку й успіх неба. Від цеї святої хвилини людина зневажена й відкинена Богом знов з повним довірям і сміліством звертає свої очі до Бога Христа Спасителя, памятаючи, що через відкуплення Він став Головою, а ми членами Його містичного Тіла. Ця важна засада, що Христос це Голова свойого містичного Тіла, а ми, себто вірні св. Церкви, його члени — мусить глибоко ввійти в нашу душу, щоб ми зрозуміли, чому Христос домагається найтіснішої злуки зі своїм сотворінням через св. Причастя. Візьмім це за підставу порівнання, якого вживає св. Павло, апостол народів: Як коріння винної лози достарчає соків її галузям для їх розвитку, так і члени містичного Христового Тіла, вірні катол. Церкви, не можуть добре розвивати життя ласки, свойого внутрішнього життя без голови, що нею є Евхаристійний Христос. Історія установлення Пресв. Евхаристії на пращальній Тайній Вечері добре знана християнам-католикам, як добре знане також бажання Христа, висказане на тій же Тайній Вечері: „Прийміть і їжте, се Тіло моє; пийте всі, се Кров моя". В цих ніжних і рівночасно для невіруючої людини „твердих" словах унагляднюється незвичайна, безмежна любов Бога до чоловіка.

(Далі буде).

П. Т. СЕЛЕКТОН

радіотехнічна спілка з о. п.
Львів, Оборони Львова ч. 15
(давніша Сикстуська 43)

Виділ Читальні „Просвіта" в Сільці складає П. Т. Фірмі „Селектон" щиру подяку за дуже добрий відбірник, якого ми і не сподівалися. Всі станції, а тим і словацькі, чуємо дуже добре через цілий день.

Сільце 31. І. 1939.

За Виділ:

Олекса Лучка.
секретар

В. Сівка
голова

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. МІНІСТР РЕВАЙ, як звідомляє московська радіовисильня, приїхав до Берхтесґадену на послухання до канцлера Гітлера. Московське радіо називає мін. Ревая „вождом українських фашистів".

СОЙМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ скликаний на день 21 березня с. р. до Хусту. Відповідний декрет президента федеративної республики др Гахи має дату 10 с. м.

У ЛЬВОВІ повстав Український Виборчий Комітет для переведення виборів до міської ради. Комітет створили студуючі політичні організації: УНДО, УСРП, ФНЄ, УСДП і Дружина Княгині Ольги.

В ЗОЛОЧЕВІ суд засудив українців Петра Пташника на 5 літ вязниці і 10 літ позбавлення горожанських прав, Т. Пташника на 2 і пів р. вязниці і 5 л. позбавлення горож. прав, П. Бревуса на 1 і пів р. вязн. і 5 л. позб. горож. прав, М. Стахова на 1 і пів р. вяз. і 5 л. позб. горож. прав. Засуджені селянські хлопці з Яцковець, пов. Зборів. Акт обвинувачення закидав їм, що вони в серпні 1938 р. розкинули летючки протидержавного змісту в селах Сервири і Яцківці, зборівського повіту.

ДЕЯКІ ОРГАНИ ВАРШАВСЬКОЇ ПРЕСИ взивають „до повного розгрому і знищення українства в межах польської держави".

ДО ЛЬВОВА приїхав висланник японського консуляту в Варшаві, правдоподібно у звязку з замірeним отворенням у Львові японського консуляту. Звернув увагу факт, що він замешкав у „Народній Гостинниці". (ІКЦ, ч. 71).

ЙОСИФ СТАЛІН виголосив промову на 18-ім зїзді компартії в Москві. В ній м. ін. заявив, що СССР не бажає собі конфлікту з Німеччиною. В Німеччині, говорив Сталін, є божевільні, які мріють про прилучення слоня до комаря себто Великої України до Карпатської України.

ПРЕМІЄР ЮГОСЛАВІЇ Цветкович заявив у скупштині, що коли хорвати і по 20 літах спільного пожиття з сербами бажають автономії, то треба з тим рахуватися і треба їм дати формальну і фактичну рівноправність. Річ ясна, що се скріпить Югославію внутрі і назовні.

СОЙМ У БЕЛЬҐІЇ буде поділений на дві части, вальонську і флямандську. Се нова перемога етнографічної засади.

АНГЛІЙСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛІ на Середземнім морі дістали приказ реаґувати чинно проти кораблів ґен. Франка, які хотіли б арештувати англійські торговельні кораблі. Се рішення видано у звязку з блькадою червоної Еспанії, проголошеною ґен. Франком. Англія не признає прав воюючої сторони ґен. Франкові.

ПОДОРОЖІ ЧЕМБЕРЛЄНА літаками і т. д. до Гітлера й Муссолінія коштували Англію 6.000 фунтів стерлінґів.

СЕНАТ ЗДПА (Злучених Держав Півн. Америки) ухвалив законопроект про піднесення числа воєнних літаків до 6.000 машин.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Карденас заявив, що Мексик прийме 50.000 родин еміґрантів з червоної Еспанії.

НОВИНКИ

Коронацію Папи Пія XII передавали радіостації італійські, французькі, бельгійські, англійські, американські, скандинавські, полудньо-американські, ірляндські, палестинські й австралійські. Се була найбільша радіофонічна передача в останньому часі, якої слухало поверх 500 міліонів людей.

Православний патріярх запрошений на коронацію Папи Пія XII. Перший раз від віків повідомлено офіційно патріярха православної Церкви (в Царгороді) про вибір нового Папи і запрошено його до участи в торжественному богослуженні, яке відправилося в католицькій церкві в день коронації Пія XII.

Загальні Збори т-ва католицьких студентів „Обнова". В неділю 12 с. м. в одній з саль Богословської Академії у Львові, вул. Коперника ч. 36, відбулися VIII Звичайні Загальні Збори т-ва „Обнова". Перед зборами в катедрі св. Юра відбулося в наміренні т-ва богослуженнє, яке відправив духовник „Обнови" о. др Гриньох. На зборах було поверх 50 осіб. Зі звітів старшини найцікавший був звіт голови т-ва, п. Б. Лончини, зокрема про звязки „Обнови" з катол. організаціями закордоном. Збори тривали від год. 11 до 1-ої. Головою т-ва вибрано через аклямацію попереднього дуже дїяльного голову п. Богдана Лончину. До Видїлу увійшли: Боднар, Мацькевич В., Єдиноріг, Горникевич, Рудницький, Шкільняк. Заступниками вибрано: Антоновича, Припхана, Рудка. До Контрольної Комісії увійшли: Паук, Пріцак і Мотрук. Товариський суд: Яримович, Задорожний і Цегельський. Т-во „Обнова" се одиноке студентське т-во в нас, яке держує звязки з закордоном, де дуже гідно репрезентує українську католицьку молодь.

Редакцію „Нової Свободи" в Хусті перебрав віцеміністр Ю. Перевузник.

В Хусті відбулася нарада державної комісії у справі шкільництва, на якій порішено основати університет з факультетами правничим, фільольоґічним і господарським.

З Карпатської України виїхав до Німеччини перший транспорт робітників в числі 1.000.

Віцепрокуратор окружного суду у Львові Яновский перевів 12 с. м. ревізію у льокалі „Братньої Помощи" студентів львівської політехніки. Знайдено вибуховий матеріял, три петарди й одну ручну ґранату.

Міністр внутрішних справ зарядив переіменування ряду місцевостей у львівськім воєвідстві з німецькими назвами на польські назви.

Ревізію метрикальних книг перевели в Станчанах, львівського повіту, комісар поліції і віцестароста. Приїзні покарали пароха о. Івана Ратича ґривною 100 зл. „за знехтування урядової мови".

Суд у Коломиї засудив Василя Ржепіха з Серафинець, пов. Городенка, на 6 місяців арешту за те, що він поширював неправдиві поголоски, що українець Михайло Матвійчук замордував в 1919 р. кількох поляків.

Гумор. — Директор театру каже до молодої акторки: „Я відважився повірити вам ролю Марії Стюарт, але уважайте, як будуть вам стинати голову, щоб ви направду не стратили голови"...

До львівського шпиталю привезли з с. Бутелька Вижня, пов. Турка, тамошнього гр.-катол. пароха о. Івана Солтикевича, якого тяжко побили невідомі справники на подвірю приходства, коли він вертався вечером з похорону...

Лікарська палата у Львові пригадує, що на рецептах не вільно лікарям писати пояснення наперед в українській мові, а потому в польській, а то по думці розп. мін. внутрішніх справ з 28. 8. 1930.

Владислав Шимонович, сеніор професорів медицини львівського університету, професор гістольогії, помер у Львові 11 с. м.

Іван Лаврук з Ляховець у Станиславівщині, що помер у Лізбургу коло Пітсбурга в Америці, оставив спадок 200.000 долярів.

В Станиславові є жерело закупу добрих стеаринових свічок зі знаком „Керос-С". Є це „Священича Поміч" при вулиці Перацького (давніше Липова). Зайдіть, а переконаєтеся.

В Дулібах бучацького повіту вплинула до громадської виборчої комісії одна чисто жіноча ліста з 24 радними жінками і 24 жінками заступницями радних.

Нові випадки прищиці занотовано в тернопільськім воєвідстві. Найсильніше проявилася прищиця в повітах підгаєцькім і бережанськім. В тернопільськім повіті занедужала худоба в Козлові та Смиковцях.

Гуцула Олексу Грицюка з Пістиня притримали в Варшаві і в його валізці знайшли чоботи, а в них 45 нестемпльованих запальничок.

Волинський староста покарав кількох українців, селян Герині, гривною 3 - 5 зл. за те, що співали в церкві пісню „Боже Великий, Творче Всесильний". Покарані внесли спротив до воєвідства.

В Польщі підготовляють приписи в справі примусового лікування зубів, особливо в молоді. На случай незаможности батьків лікування дітей буде відбуватися на кошт громади. Також дорослі особи будуть обовязані систематично лікувати зуби. Сі приписи вийдуть тому, бо показалося, що дуже часто загальні недомагання се якраз наслідок недуги зубів і устної ями.

Польська книжка Кісєлєвского „Земя громадзі прохи" оповідає про тяжкі кари нового німецького права: за несовісне податкове зізнання 5 до 10 літ тяжких робіт, за вислання анонїму 5 літ вязниці, за пачкування валют через границю стинають голову топором, за затаєння рільних зборів вязниця або й смерть. Антагонізми є. Подружжа баварки з прусаком уважають мезаліянсом. Комуністи поховалися, але ділають в підпіллі. Гестапо ділає з докладністю годинника.

12-літня донька Сталіна вибрана секретаркою секції молоді воюючих безбожників.

Чи се можливе? В сибірській тундрі серед мочар відкрили оселю, в якій жили тільки жінки. Вони, як пише преса, 20 літ убивали всіх мущин, що заблукали до їх села, навіть молодих хлопців. Кістяки убитих знайдено в багнах. Здичіння в СССР страшне, але чи аж така поява можлива?

Гумор. — Знаєш, рекорди мусять бути неарійські. — Та чому? — Бо німці все їх бють.

На залізницях. „Курєр Варш." в ч. 53 приніс статтю п. з. „Залізниця відсуває Польщу від моря". В ній пише: Є прикра несподіванка: залізниця відкликала дві найлучші пари поїздів між столицею й морем. Відтято їй новий міліон „потягокільометрів". Менше поїздів, то більше вагонів при тих, що їдуть. Через те вони їдуть помаліше і довше. Се позірна ощадність. Скорше нищаться тори і машини і звороти і вагони. Ще кілька літ такої господарки, а зруйнуємо табор цілком і польські залізниці стануть подібні до сибірських або бразилійських, де курсує один поїзд на добу.

Совітським консулятам заборонено уділяти віз еспанським утікачам без спеціяльного дозволу центральних московських властей.

Недуга рака в Німеччині так поширена, що там умирає на нього щороку 100.000 людей. Вона забирає батьків, коли ще діти потребують їх помочи. Представник „Інституту для боротьби з раком" др Авлер радить боротися з сею недугою передовсім превентивно: чисто держати тіло і йти до лікаря навіть з появою бородавки, пухлини, малого кровотоку і т. п., бо рак зауважений сейчас можна вилїкувати.

Парижський неврольог Дерґнер поручає особам, які терплять на заник памяти, щоби слухали легкої музики. При тім се річ байдужа, чи пацієнт музикальний чи ні.

Спорт. В неділю 12 с. м. Україна стрінулась у товариському метчі з жидівською Гасмонеєю. Вислід метчу 1 : 1 (1 : 0). В першій половині Україна мала виразну перевагу, в другій дещо ослабла. Фізична кондиція деяких грачів ще не на весняному рівні. — Того самого дня відбувся у Львові в Автомобільному Павільоні на Східних Торгах міждержавний боксерський метч Фінляндія — Польща. Фінляндці всупереч сподіванням завели та високо програли. Вислід метчу 14 : 2 се дійсно погром спортової мистецької вісімки фінів. Організація тих змагань була справна. Метчові приглядалося поверх 5.000 осіб.

Гумор. — Актуальне. — Яка ріжниця між державним мужем і звичайним політиком? — Державний муж старається зробити щось для свого краю, а звичайний політик хоче, щоби край зробив щось для нього.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Справа парцеляції і набування землі. Згідно з обовязуючими приписами кандидати на набувців землі з державної парцеляції мусять бути затверджені воєвідським урядом, на просторі якого відбувається парцеляція. Подання слід висилати безпосередно до земельних комісарів при старості, що на його території є обєкт, призначений до парцеляції. Подання треба складати на приписових формулярах в речинцях, визначених відповідними староствами. Всяких інформацій щодо маєтків, призначених на парцеляцію, і щодо речинців, в яких треба вносити подання, уділяють виключно властиві територіяльні уряди або староства.

В Деннику Законів ч. 15 появився розпорядок ради міністрів про статистику продажі й ліцитації нерухомостей, який входить у життя з днем 1 квітня. На підставі сего розпорядку статистична карта впроваджує м. ін. рубрику, чи нерухомість має уряджену гіпотеку, чи підлягає обмеженням, які повстали з приписів закону про ограничення обороту нерухомостями, що повстали з парцеляції, та вимагає подати імя і назвиско попереднього і нового власника, їх національність, віроісповідання і звання. Одночасно має бути подана скількість поля, яку перед зміною власности мали власники попередний і новий у тій самій чи іншій місцевости. Мусить бути подана також причина продажі нерухомости. Всякі дані, що їх вимагає статистична карта, слід складати в нотаря, в суді, в коморника, вкінці управі кредитової установи, яка має законні управнення. Признання власности новому набувцеві уділяє суд. Коли суд не видасть постанови про перенесення власности і відбудеться нова ліцитація, коморник виповняє нові статистичні карти, а суд, по уділенні признання власности, доповняє їх і звертає коморникові.

Сер Джон Саймон заявив у палаті громад, що китайське правительство утворило стабілізаційний фонд у висоті 10 міліонів фунтів стерлінгів. Два англійські банки підписали 5 міліонів фунтів, решту покриють два китайські банки.

Гумор. — Він жалує. — Пане, чи то ви вчера на танцях побили мене, коли я був пяний? — Дуже жалую, але то не я.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: В тіни хреста.
СТИЛЕВЕ: Я завинила і ревію.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенні від 9—1 і від 3—6.

Пльомбування і вставлювання зубів, корони порцелянові й емаліовані.

Львів, Сикстуська 17. Тел. 265-73.

НАСС.

Останні вісти

Чеський ген. Прхаля ще в останній хвилі пробував зробити переворот в Хусті, але мусів відступити. Дня 14 с. м. Українська Національна Рада скликала сойм Карпатської України на 4 год. пополудні. Сойм зійшовся, проголосив незалежність Карпатської України й ухвалив просити вожда німецького народу канцлера Гітлєра приняти її під свою опіку. Німецькі війська перейшли зі всіх сторін границі та займають цілу Чехію й Мораву. Чеський президент Гаха видав наказ чеським військам складати зброю і не ставити німцям найменшого опору. Так кінчиться незалежність чехів, які навіть в останній хвилі не хотіли її признати своїм братам українцям і словакам.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 19 marca 1939. № 21 (1221)
Рік XIV. Львів, неділя, 19 березня 1939. ч. 21 (1221

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Сойм Карпатської України

Дня 15 березня в год. 15-ій відбулося в Хусті заповіджене засідання Карпато-Українського Сойму. Сойм відбував своє засідання під гук гармат, що доходив зпід Севлюша. Він одноголосно проголосив незалежність Карпатської України та видав проклямацію до карпатоукраїнського народу з зазивом до оборони загроженої незалежности. Сойм уконституувався так: Предсідник: Др Августин Штефан. Заступник предсідника: Федір Ревай. Секретар: Др Степан Росоха. Премієр Др Волошин зложив до рук сойму димісію уряду. Після того сойм вибрав дра Августина Волошина президентом Карпато-Української держави. Після того през. др Волошин іменував премієром мін. Юліяна Ревая. Дальше сойм затвердив офіційну назву держави — Карпатська Україна та приняв державний герб — жовтий тризуб на синьому тлі. В день першого засідання карпатоукраїнського сойму Хуст був прибраний у національні прапори.

Молода українська армія

„Українські Вісти" з 17 с. м. пишуть: Уряд Карпатської України іменував комендантом карпатоукраїнських збройних сил підполк. Сергія Єфремова та видав мобілізаційний наказ населенню Карпатської України. Підполк. Єфремов зарядив заняття для військових цілей усіх комунікаційних середників — авт, мотоциклів і т. д. Деяка частина чеських старшин залишилася на службі карпатоукраїнської влади. Для відріжнення від інших вони носять на шапках білі опаски. Підполк. Єфремов окремим наказом повідомив про це населення та заборонив тих старшин розоружувати. — Від середи весь тягар боротьби з мадярським військом впав на молоду карпатоукраїнську армію, якої завязком стала Карпатська Січ. До армії голосяться тисячі новобранців, але є трудність в їх уоруженні з огляду на поставу чеських військ. Відділи карпатоукраїнської армії з найбільшим завзяттям спинюють похід мадярських військ, які мають так чисельну як технічну перевагу. Особливо грізна ситуація була в середу перед полуднем, зогляду на вицофання чеських військ з фронту. Але вже після полудня карпатоукраїнські відділи обсадили боєві позиції, а в деяких місцях перейшли до протинаступу та відкинули мадярів з їх позицій. Мадярські війська посуваються на деяких відтинках тільки в найбільшим трудом, зустрічаючи непередбачено сильний спротив. До вечора 15 березня мадяри посунулися кілька кільометрів на схід від Севлюша та около 10 км. у напрямку на Свалляву. Свалява ще досі в руках карпатоукраїнських військ.

Ромунія обстоює Карпатську Україну?

Карпатоукраїнський уряд звернувся до Ромунії з просьбою про інтервенцію проти мадярського вмішування у карпатоукраїнські справи. Ромунський уряд зложив у Будапешті демарш, заявляючи, що він заінтересований у карпатоукраїнській справі. Мадярський уряд відповів, що Карпатська Україна це внутрішня справа Мадярщини (!?) і демарш відкинув.

Німецька армія входить у Карпатську Україну?

Дня 15 березня в год. 5 попол. українське радіо в Хусті оповістило: Подаємо вам веселу вістку, що німецька армія входить у Карпатську Україну і вона поможе нам оборонити від мадярів нашу дорогу нам землю. Бороніть кожної пяди нашої землі, масово вступайте до добровольчих частин. (В тім часі німці дійшли були до Жіліни, 350 км. від Карпатської України, і там стали).

Як німці займали Прагу

Дня 15 березня 1939 року в год. 9.45 рано німецькі змоторизовані відділи зачали виздити в Прагу, столицю Чехії. На передмістях витало їх німецьке населення. Коли німецькі війська їхали вулицями Праги, чехи плакали і ховалися в брами камяниць. В тій порі президент ЧСР Гаха був іще в Берліні, в готелі „Адльон". Перед готелем німці виставили йому подвійну почесну військову сторожу, але вже не вивісили чеського прапора на готелі, як робили передтим, коли в готелі були чеські гості навіть неофіціяльні. Рівночасно з вступом німецьких військ у Прагу відділ панцирних самоходів підїхав під замок на Градчині і став на площі перед ним. В тім самім часі три тягарові самоходи з офіцирами німецької поліції приїхали перед палату головної дирекції чеської поліції, в якій німці перейняли урядування. Незабаром приїхав до Праги канцлер Гітлер разом з іншими німецькими достойниками і замешкав у замку на Градчині.

Інтернування чеської армії в касарнях.

Польська преса звідомляє: По наказу чеської влади чеська армія всюди зложила зброю. Що десять мінут чеське радіо пригадувало, щоб не ставляти німцям найменшого опору. Чеське розброєне військо інтерновано в його власних касарнях і замкнено аж до цілковитого опанування Чехії німцями. Чеська преса взиває населення, щоб успокоїлося й не попадало в розпуку, чехи переживали вже більші кризи у своїй історії і не погибли, бо нарід не може загинути. Потому німецькі комісарі взяли під свою владу всі чеські радія. Німецький пресовий комісар увійшов також до пресового виділу президії чеської ради міністрів.

Куди посуваються німці?

Німецькі війська, що кермуються на Моравію, частинно переходять, за згодою словацького уряду, шляхами на захід від Братислави, а дальше йдуть здовж долини ріки Ваг. Кажуть, що ті військові відділи мають крити від сходу операцію обсаджування Моравії. (ПАТ).

Дивні дні і події

... „Zehn Tugenden sind es, die dem Vollendeten taugen, um das Auffallende zu verstehn, um unter den Leuten den Löwenruf erschallen zu lassen, um das Reich der Heiligkeit zu begründen. Da versteht der Vollendete das Ächte als ächt und das Falsche als falsch der Wahrheit gemäss... Da kennt er vergangener, zukünftiger und gegenwärtiger Handlungen ächte und wirkliche Folgen der Wahrheit gemäss..."
„Das Haarstreiben" (з Середної збірки „Маджіманікайо", II/2).

Дивні дні настали і дивні події надійшли. Такі дивні, що рука простягається по одну з найдивніших книг Азії, по збірку „Маджіманікайо", — просто на те, щоби впровадити свою думку в атмосферу дива, бо інакше годі думати про те, що діється перед нами.

Бо чи не диво се, щоби влада одного з найкультурніших народів Европи, який мав одну з найлучших армій з коштовним і прекрасним заосмотренням у все потрібне, зріклася держави своєї й армії своєї тай наказала їй зложити зброю і що 10 мінут цілий день повторяла се?... Хто чув коли про таке диво?

А прецінь воно сталося за нашої памяти, дня 15 березня, на тиждень перед весною 1939 року, сталося в прегарних землях корони св. Вячеслава. Що се? Трудно робити закиди армії чеського народу, бо вона поступила по наказу влади своєї... Та де і коли був такий наказ і така влада, щоб подібний наказ видала? Що се таке? Се наслідки того, що діялося 20 літ... Такі дивно справедливі наслідки, якби їх на аптичній вазі відмірив — відповідно до причин. Во істину, так людські руки відмірити не годні, тільки Божі. Двацять літ ждали на справедливість від братів чехів два інші народи, що добровільно з ними злучилися по великій війні — і не було її. І плакали вони задля кривди своєї на рідній землі своїй. І вдарила рука Господня тих, що не хотіли бути справедливими. В осени 1938 р. вдарила їх. І ще пів року часу оставила їм на поправу. Не помогло. Тоді вдарила в друге й останне. Нині можна вже сказати, що чехи м а л и державу свою.

Не пишемо сего злорадісно, а навпаки: з болем. І з неспокоєм, бо не знаємо, що станеться з пораненим братом нашим по упадку чеської держави.

А друге диво сих днів таке, що можна побоюватися, щоб з оточення чоловіка і вожда, якому Бог дав силу рішати про долю племен і народів, який піднявся того під кличем етнічної справедливости, не залунало заперечення того клича з покликанням на зовсім іншу засаду...

А третє диво сих днів то ненависть, яка бухнула чорним димом і лютим огнем з одного з найменших племен словянських, яке чехи в 1918 році кровю своєю двічи вибороли з ярма споконвічного і яке в тій державі, що тепер так дивно завалилася, все таки мало якесь значіння. Чи тепер воно матиме його? Адже інакша пропорція 2½ : 7 ніж 2½ : 77. Поживемо, побачимо, що вийде з того диму і вогню. Та вже тепер мабуть можна сказати, що вони відчують тягар ріжниці сеї, відчують тим більше по ділах своїх...

А четверте диво се доля нам найблищого, „пораненого брата", що при-

ходив до себе на найменшім і найбіднішім окравку української землі... Він знайшов у собі відвагу і хоробрість, потрібну до оборони Рідної Матери, знайшов якраз тоді, коли не знайшов їх далеко могутніший брат і сусід, заосмотрений у все потрібне до боротьби. І тому ми з великим задоволенням дивимося на нього, без огляду на те, як скінчиться тепер епопея його.

Не знаємо, чи з рожевих надій його не остане йому тепер на потіху тільки вічна правда слів Письма Святого: „Не надійтеся на князи, на сини человіческія..."

Такі тепер дивні дні настали і дивні події надійшли, що нічого не можна знати. Гряде якась дуже дивна буря: не гримить, тільки лискає серед пітьми. А у світлі несамовитих лискавиць її видно на хвилинку в темряві, як займаються неначе огнем далекі обрії історії, такої інакшої-інакшої ніж була дотеперішня і такої великої, що поставить печать свою на всі будучі часи і на всі племена та народи.

Велика, дивна туча йде і серед пітьми лискає. Будьмож чисті і молімся з вірою в Того, що без волі Його не впаде й волос з голови людини. Та велика сила молитви з вірою все ще останеться нам, навіть коли доля наша мала б іще погіршитися, щоб виповнити міру покути нашої.

Не тратьмо надії на милосердя Бога і на справедливість Його, бо за все, що було і є, прийде заплата по точній мірі Божій.

Тільки і не більше можна сказати серед імли, яка під сю пору закриває обрій дивної сучасности дивних днів і подій покоління сего.

А тих 10 чеснот се — виконування 10 заповідей Божих, таке потрібне все, особливож в такій порі як отся. Потрібне для поодиноких людей і для народів.

„Є десять чеснот, які мають вартість для розумного, щоб розуміти дивне і щоб рев льва міг залунати між людьми і щоб могло бути основане Царство Боже. Розумний розуміє правдиве як правдиве і фальшиве як фальшиве відповідно до правди його... Він знає правдиві і дійсні наслідки минулих, будучих і сучасних діл відповідно до правди їх..."

„Історія, від якої волосся стає дубом", росказана у другій притчі другої книги Середньої Збірки „Маджгіманікайо".

Допис з Карпатської України

Перша св. Місія в Карпатській Україні.

Села: Руське й Бенедиківці в Середнянщині переживали святочні дні від 25. II. до 5. III. ц. р. Тоді то відбулася св. Місія під проводом ОО. Василіян Ст. Решетила, Секретаря Ексцеленції Нарадія й о. Станканинця. Та св. Місія своєрідна, бо перша в Карпатській Україні. Місцевий парох о. Феделіш В. справді солідно приготовив своїх вірників до св. Місії, і в церкві з проповідальниці й на вулиці з ким тільки стрінувся, затрівав, заохочував до неї. Вітали ОО. Місіонарів у Ракошині школярки хлібом і сіллю, о. Парох із Ракошина, о. Катехит ракошинської гімназії. По привітанні похід з церковними й синьо-жовтими завісами рушив до села Бенедиковець, де пишалася заквітчана, синьо-жовтими лентами прикрашена тріюмфальна брама з надписом: „Витаємо Вас! Слава Україні!" (З тим надписом сталося таке: куратори виписали великими буквами: „Витаємо Васъ", з твердим знаком. На це розсердилися члени Укр. Народньої Ради, „світ буде з нас сміятися". Здерли надпис і виписали ті самі слова без твердого знаку й додали: „Слава Україні!").

Св. Місія увінчалася над сподівання чудесним успіхом. Хтось так виразився: „хтось молиться за місію". Треба знати, що село Руське православне, наших католиків дуже мало, батюшка русофіл не вчить нічого позитивного своїх вірників, тільки підюджує, підбурює їх проти Римського Папи, проти католиків-уніятів, діти здичіли, спочатку не приймали навіть ласощів від ОО. Місіонарів. Сумно вражає, коли бачити тут два храми близенько, наш катол. і православний, в обидвох у тій самій порі тим самим напівом співають Утреню, Службу Божу тощо, а одначе щодо віри ріжняться в основних догмах. Те саме видати в інших селах нашої Карпатської України, хоч би в сусіднім, у Чапівцях. Сам о. Парох побоювався агітації й чинних нападів зі сторони православних, відай св. Місія перед виборами до Сойму 12. II. ц. р. що випали 94% за владою Карпатської України, не була б удалася світло. Кажуть, що та обставина, що наші закарпатські українці були розбиті на три мовні табори, спинювала місійну роботу. Тепер Карп. Україна вирішила мовне питання, місійна робота матиме менше зовнішних перепон і вслід за тим краще процвітатиме. Селяни будувалися бачучи, що інтеліґенція: професори, нотар, учителі участували в св. Місії, сам окружний гетьман др Комаринський приходив на місійні науки. Це значно покріпило і піднесло католиків-уніятів, що передтим боязливо уступали схизматикам. На кінець св. Місії прибули їх Ексцеленція Нараді. У тріюмфальній брамі, прикрашеній прапорами папським і синьо-жовтим, вітали Ексцеленцію між іншими православний староста села. (Він так виразився перед своїм о. парохом: „На Великдень приведу Вам усіх православних на католицтво"). Почесну сторожу в прияві Ексцеленції мали січовики Карп. України. В архиєрейській Сл. Божій участувало ок. 3.500 вірників. Співав добре вишколений хор п. дириґента Палюха. До св. Причастя приступило 1.338 душ. По Сл. Божій посвячено місійний хрест і закопано перед церквою, послідна заохота витревати аж гробу, і скінчилася св. Місія в селі Руськім. — На святочнім обіді зі здивуванням слухали ми, як інтеліґенція, др Комаринський, п. нотар, учителі пп. Хромяк і Кісдені у своїх тоастах висказували своє кріпке привязання до св. прадідної віри та віру в дивну силу св. Місії. Говорили, що будуть працювати разом зі священиками. Їх Ексцеленція відповіли на ці гарні слова коротенько: „Тішуся, що інтеліґенція працює з Богом, з нами священиками, а я також із Вами". На Вечірню їх Ексцеленція поїхали до дочерної церкви до Бенедиковець, де також закопано місійний хрест, яко памятку тих вісім місійних днів, коли то небо ближче було до землі, коли то милосердні Божі руки продовжилися. Преосв. Владика у своїй короткій заохоті згадував вірникам 950-річницю Хрещення Русі-України. Так закінчилися ті святочні, повні дивної божої сили дні. Вірники розходилися домів піднесені, підбадьорені, скріплені місійними науками, заохотою Архипастиря, щоб з християнською праведністю, з відновленою побожністю продовжати стару, попередну сіру буденщину.

Заява ген. Скварчиньского

В будинку варшавського сойму відбулося засідання парл. клюбу ОЗН. Голова його ґен. Скварчиньский сказав: Можемо кожної хвилі, отже зараз або в найблищих роках очікувати нових міжнародних потрясень, які приневолять нас і інші народи світа заняти якесь становище. Тепер одинока гарантія кожного народу й держави се його військова сила, сперта на моральній силі цілого народу. Ось бачимо трагічний приклад Чехословаччини, якій деякі люди в Польщі донедавна завидували зручно веденої дипльоматії. Тепер видко, які злудні того рода комбінації. Чеський нарід тратить свою незалежність без одного вистрілу. Ми певні боєвої готовости нашої армії і того, що ніщо не в силі нарушити наших прав та інтересів. Мадярські війська увійшли на Карпатську Україну і йдуть наперед. Здається, що незабаром будемо мати де факто спільну границю. Заявляю, що змагання Угорщини до відзискання Карпатської Руси знаходило виразне й рішуче піднертя польської загр. політики, ОЗН і всего польського народу. Щодо Словаччини, то висловлюю віру, що словацький нарід, який витревало змагав до своєї незалежности, переломить трудности, які перед ним громадяться, та збереже в родині держав і народів постійно позицію підмету, а не предмету, згідно з заявою польського мін. загр. справ плк. Бека.

Як проголошено незалежність Словаччини

Ві второк 14 с. м. в Братиславі зібрався словацький сойм на неявне засідання при участи о. дра Тіса і мін. Дурчанського. На тім засіданні приготовано формулу проголошення незалежности словацької держави. Зараз після того відбулося явне засідання, на якім преміер Сідор переповів події останних днів і заявив, що зголошує уступлення своє і цілого правительства. Потому промовив о. др Тісо і здав звіт зі своїх розмов з канц. Гітлером. Зчерги предсідник сойму Сокол відчитав формулу, якою Словаччина з волі Божої і словацького народу проголошує свою незалежність. Коли предсідник сойму Сокол спитав: Хто є за самостійністю Словаччини, всі посли встали і відспівали словацький національний гимн. З черги сойм вибрав нове словацьке правительство під проводом преміера о. дра Тіси. В правительстві є 8 міністрів. По промові шефа пропаганди Маха задзвонили дзвони всіх костелів у Братиславі і в цілім краю і тим проголосили радісну вістку, що Словаччина стала самостійною державою. В усіх містах Словаччини відбулися стихійні масові маніфестації з приводу проголошення самостійности Словаччини. Новий преміер о. др Тісо звернувся телеґрафічно до канц. Гітлера з просьбою про поміч для Словаччини. У відозві словацького народу сказано м. ін., що взаємини між словаками і чехами стали нестерпні, бо політичні провідники чехів не навчилися нічого продовж ряду літ і хотіли продовжувати політику гноблення. Словацький нарід не має неприязни до чеського народу.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральґічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Маґістра Едварда Ґобеца.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Україна з ким і для кого?

Польський тижневик „Кроніка Польскі і Сьвята" в 11 ч. приніс статтю п. з. „Україна з ким і для кого? Польща в східній політиці". В тій статті пише м. ін.: Українців, які були б щиро з Польщею, не знаю кілько є, в усякому разі не видно їх і не чути. Не говорю, річ ясна, про т. зв. нормалізацію і про конечність практичного співжиття з польським населенням і з адміністрацією. Кожний українець, який вже душевними очима оглядає Велику Україну, мусить устосунковатися до дійсної дійсности негативно, мусить у відношенні до поляків і польськости заняти боєву поставу, мусить боротися з поляками. Се неминуче, се лежить в людській природі. І ми се розуміємо, але видно не здавали собі з того справи теоретики прометеїзму, автори і винуватці українського „Піємонту" в Польщі. Допускати, або що гірше, будити український націоналізм на мішаних теренах, то приготовляти розбір Польщі власними руками. — Щойно кілька тижнів тому відбувся в Парижі дуже характеристичний дискусійний вечір на тему „Німеччина й Україна". Реферат виголосив предсідник „Української Громади у Франції" М. Шаповал. Дискусія полягала на тім, що буквально ціла саля гриміла проти референта за його критику III-ої Німеччини і за остороги, щоб не вірити Гітлерові. Приголомшуюча більшість присутних, а українська молодь без виїмку, заявлялася за концепцією співпраці з Німеччиною. Дали ми собі, кажуть, раду з німцями в 1918 р., дамо й тепер. Німці для нас, кажуть, не грізні, бо зацікавлені в справі Великої України одиноко й виключно з господарської сторони: нафта, збіжжа, вуголь, а територіяльно не мають з українцями спірних справ. Щось інше Польща...

Переведено доказ правди на провокацію

„Роботнік" в ч. 73 пише: Від двох літ тягнеться у Львові процес за провокацію у звязку з вибухом бомб у Станиславові осеню 1933 р. Жертвою тої афери впав член Союза металівців, тов. Пивовар, який зробив пушки на замовлення адв. дра Дренгевича, а той виперся всякого знакомства з Пивоваром. Останній сидів тоді 5 місяців у слідстві, а Д-ча партійний суд с. д. завісив на рік у членських правах. Годі було устійнити, хто фабрикував бомби, отже суд застановив слідство. Тоді ЦК ППС розглянув справу і виключив Д-ча з партії. Д-ч висунувся на чолі групки, яка по 1936 р. знайшлася поза ППС, і розвивав особливо спортову діяльність. Партія зажадала від спортової організації усунення Д-ча з проводу тої організації. Тоді Д-ч заскаржив до суду тов. Гавзнера за те, що той назвав його провокатором. Гавзнер предложив доказ правди, але суд І не допустів того доказу і засудив Гавзнера на місяць арешту і 100 зл. гривни. Апеляція допустила доказ правди, переслухала свідків, узнала поведення дра Д-ча каригідним, знесла вирок І суду і засудила дра Д-ча на понесення коштів. Вирок узасаднено тим, що доказ правди на закид провокації переведено. Др Дренгевич, пише „Роб.", здається недавно вступив до ОЗН.

Чи новий „скок пантери"?...

Під таким заголовком ІКЦ приніс у ч. 74 цікаву статтю про помилки чехів: Жерело блудів Праги у злій оцінці нової ситуації. Прага думала, що німці відложили справу свого походу на полуд. схід і звернулися всім своїм натиском на захід (точно таксамо думав ІКЦ, а тепер пише, що це зла орієнтація!). Прага думала, що кокетуючи Берлін, може вернутися до давного централістичного шабльону. Не могла навіть позбутися погляду, утвердженого в ері Бенеша, що словаки се не окремий нарід. Се копало щораз більшу пропасть між чехами і словаками. Коли до того додати Хуст, то німці могли грати на трьох інструментах, грати і... виграти. А засліплення не позволило ні Празі ні Братиславі доглянути природних союзників і спільників... (Чи найбільш засліплений орган преси, який колинебудь був у середній Европі, не ІКЦ? А він иншим закидає засліплення... Весела це поява в сих грізних часах. — Ред. „Нової Зорі"). Консеквенція: зіпхнення чехів до ряду лужицьких сорабів...

Проф. Ґломбіньский і його вихованки

Польська преса, розуміється не ендецька, залитує проф. Гломбіньського, чи він тепер прилюдно осудить своїх вихованків, які в університеті кріваво змасакрували колегів. „Курер Поранни" оповістив отсі три питання: 1) Як п. Гломбіньский і його партія вияснюють участь членів нд. молоді в бандитськім нападі на наукові збори польських студентів у Львові? 2) Чи п. Гломбіньский і його партія осуджують партійні боївки за сей напад? 3) Чи вони рішені зліквідувати на будуче методу нападів, що провадить до варварського звироднення, якого клясичним прикладом був напад у Львові. (— До сего можемо додати: наперед зачали так практикувати на українцях, а допрактикувалися до масакрування своїх... Що далі то буде все „краще").

Як Добошиньский „авансував" у ендеків

„Напшуд" звідомляє: Коли пан інжинір Добошиньский зробив свій напад на Мисленици, ендецька партія зі страху перед наслідками відпекувалася від нього. Щойно тоді, коли виявилося, що суд матиме згляди на замаховця, а моральних спричинників замаху радше не шукали, тоді ендецька преса зробила п. Добошиньского героєм. Вкінці коли п. Добошиньский дістав відпустку з вязниці, почалося між ендецією і рівними оенерівськими групками суперництво за його особу. В конкуренційній боротьбі перемогла одначе ендецька партія, бо в її органі „Варшавськім Дзенніку Народовім" оповіщено лист п. Добошиньского, в якому він стверджує свою солідарність з ендецькою партією. П. Добошиньский впевняє, що не має наміру викликати ферменти в ендецькій партії. Заява п. Добошиньского надає ціхи правдивости вістці „Куріера Польского", що п. Добошиньский стане незабаром головою ендецької партії на місце п. меценаса Ковальского з Лодзі, якого головування не викликує ентузіязму членів б. ендеції.

„Оссерваторе Романо" і Дмовский

Щойно тепер польська не-ендецька преса ствердила, що „Варш. Дзенник Нар." з 7. І. фальшиво подав, немов би орган Ватикану „Оссерваторе Романо" писав про заслуги для католицизму помершого недавно Дмовского, провідника ендеків. „Газета Польска" принесла статтю, в якій виказує те фальшування і пише так: „А як виглядає той радісний спонтанічний вворот до католицизму Дмовского? Свідчать про се убийства, доконувані у львівськім університеті, свідчать пружинові ножі, гумові палки, кастети і пігарди, які становлять головні ідеольогічні аргументи, якими сегодня оперує „народова" молодь"... Консервативний „Час" в ч. 71 передаючи сей голос „Г. П." пише: „Погляд сей уважаємо невластивим хочби длятого, що суд над Дмовским належить до історії." Сей висказ „Часу" свідчить про упадок знаменитого колись органу консерватистів, бо засада „де мортуіс нігіль нізі бене" ніде і ніколи не відносилася і не може відноситися до публичних діячів: якби так було, то суд історії був би неможливий.

ДО ФІРМИ

СЕЛЕКТОН

У ЛЬВОВІ

... Рівнож всі члени нашої читальні складають щиру подяку ВП. Фірмі за дуже добрий радіоприймач, з котрого ми є задоволені як слід. Хай живе наша Укр. Фірма і дай Боже, щоб розвивалась ще краще.

Целіїв, дня 21. І. 1939.

За Виділ:

Чулик Іван. голова

Шолдра Василь. секретар

У „Священичій Помочі" дістанете свічки

воскові-літурґічні

„КЕРОС — ВВ"

стеаринові пріма

„КЕРОС — С"

Висока якість.

Добра обслуга.

Фабричні ціни.

Чехія стала провінцією Німеччини

Дня 15 березня 1939 р. в год. 4.15 рано чехословацька держава перестала існувати фактично і правно як самостійна державна одиниця. В тій годині закінчилися наради між президентом Чехії дром Гахою і міністром Хвальковским з одної сторони та канцлером Гітлером і міністром Рібентропом з другої сторони. У висліді нарад президент Гаха віддав Чехію під опіку Німеччини, яка „запевнить чехам можність автономного розвитку та культурних і національних окремішностей". Німецькі війська в ріжних пунктах перейшли кордони Чехії й Моравії. Празьке радіо візвало військо зложити зброю і піддатися без опору. Порозуміння між президентом Гахою й Гітлером довершено в таких умовинах: Після розмов, які тривали цілу ніч, др Гаха і мін. Хвальковский підписали порозуміння такого змісту: „Канцлер Гітлер у прияві мін. Рібентропа приняв дра Гаху і мін. Хвальковского. В часі тої стрічи з цілою щирістю обговорено поважне положення, яке витворилося у висліді подій на дотеперішній території Чехії. Узнали, що забезпечення мира і ладу в тій части середньої Европи повинно бути головною метою. Др Гаха заявив, що з огляду на сю мету рішається і в повному довірю складає долю чеського народу в руки канцлера Німеччини. Канцлер Гітлер приняв сю заяву до відома і сказав, що приймає Чехію під опіку Німеччини, забезпечуючи їй права автономного розвитку як також культурні та національні окремішности". Сей документ підписали Гітлер, Рібентроп, др Гаха і мін. Хвальковский.

Німецька армія в Чехії й Моравії

Канцлер Гітлер видав відозву до німецького народу, в якій пригадує, що Німеччина кілька місяців тому мусіла взяти в оборону своїх краян проти терористичного режіму в Чехословаччині. В останніх днях знов повторилися ті самі явища на території, на якій жие побіч себе більше національностей. Се мусіло довести до реакції на безнастанні напасти на свободу й життя національних груп. Вони відлучилися від Праги і тимсамим Чехословаччина перестала існувати. Коли такий стан потривав би далі, то се довело б до знищення ладу на території, щодо якої Німеччина заінтересована життєво і яка поверх 1.000 літ належала до Німеччини. Щоб тому зарадити і щоб упорядкувати відносини на тій території, я рішив, каже канцлер Гітлер у відозві, щоб німецькі війська увійшли сьогодні до Чехії й Моравії. Збройні сили возьмуть в оборону життя всіх загрожених і тимсамим забезпечать основи, на яких буде спиратися остаточне полагодження питання. Се буде відповідати у справедливий спосіб духові тисячелітньої історії і практичним вимогам народів німецького і чеського.

Гумор. — Пане професоре, вам завдячую всьо, що знаю. — Ах, чи варт згадувати таку дрібницю.

Гумор. — Ваш живчик бє дуже помалу. — Не шкодить, пане докторе, я маю час.

Як то було перед 20-ти роками...

Жмуток споминів з Покуття в рр. 1918-19.

Ще перед війною Покуття, особливо Коломийщина і Снятинщина придбали собі сумну славу радикального безбожництва та були головними огнищами протирелігійної й „протипопівської" пропаганди. Передове місце в тій руїнницькій праці мала Коломия, тому й не дивниця, що з хвилею упадку Австрії й повстання української держави тодішні радикальні елементи піднесли голову і намагалися перевести в життя те, що перед війною могли поширювати тільки словами. Давний „протипопівський" центр у Коломиї віджив і взяв під свою керму ціле будівництво держави на Покутті.

Очевидно, що будову держави — після їх думки — належало починати від боротьби з Церквою, з Богом. А що релігія за часів Австрії займала поважне місце в школі, тому перш за все належало викинути її зі школи. Таксамо належало прогнати релігію з родини, бо ті три установи, а саме Церква, школа й родина стояли твердо на сторожі релігійности нашого народу.

Тому і не дивниця, що ніхто інший, а саме посли до Укр. Нац. Ради в Станиславові з Коломийщини, Станиславівщини, Снятинщини та Косівщини внесли ганебний законопроєкт про реформу дотеперішнього подружого закону в тому напрямі, щоб можна було в короткій дорозі діставати розводи. Про цей законопроєкт повідомив „Громадський Голос", що тоді виходив в Коломиї під редакцією відомого радикального діяча дра Кирила Трильовського, в 1-ім числі з 5 лютого 1919 р. Там читаємо:

„Внесене дра К. Трильовського, Онищука, П. Шекерика, Гр. Дувірака, Лаврука, Паневзника і тов. у справі реформи дотеперішнього сопружого закону. — З уваги на те, що через війну богато сопружеств зістало фактично розвязаних, і що мусить бути дана законом можність дотеперішним сопругам для важних причин перевести цілковитий розвід дотеперішнього сопружа з можностю заключеня поновного сопружа — а то навіть з особами рівнож католицького віроісповідання. З уваги на се, що такі постанови істнують майже у всіх культурних державах світа, а бувша Центральна Рада в Київі видала навіть дуже ліберальний закон нормуючий справи сопружі, далі, з уваги на се, що і другі держави повсталі на румовищах давної Австрії старають ся дотеперішний австрійський закон зреформувати і усунути несправедливі законні постанови, що сотки тисяч людей роблять нещасливими і причинюються лише до побільшення числа конкубінатів і дітей неправесного ложа — вносять підписані: Висока Н. Рада зволить ухвалити: Взиває ться Секретаріят державний для справ судівництва до негайного предложеня проекту закона реформуючого дотеперішні постанови австрійського закона сопружого у повисше наведеним напрямі".

Подібна праця йшла також в Коломиї і в околиці. Именно дня 16 лютого 1919 р.: відбулася конференція української радикальної партії, на якій явилося 321 учасників зі всіх повітів Покуття. На ній відновлено діяльність цеї партії і принято передвоєнні напрямні партії, яка прямувала до усунення релігії і Церкви з публичного життя, себто зі школи й родини. Але не тільки на партійних конференціях порушувано тоді такі справи. Цими справами ломили собі голови люди також на засіданнях Укр. Національної Ради, де рівнож відбувалися напади й атаки на Церкву й духовенство. Про це так пише один зі священиків:

„В коломийськім повіті йде наступ на Церков і священиків. На засіданні Окружної Національної Ради під проводом радника Гвоздовича представитель учительства мотивував постулят до правительства в Станиславові, щоби усунути зі шкіл науку релігії, полишаючи її домашньому вихованню; як причину подав те, що в українській державі найдуться разом ученики греко-католики з православними і будуть неуникнені незгодини на тлі релігійнім, а то під оглядом педагогічним шкідливо відбіється на задачі школи. Вивязалася остра дискусія, серед котрої присутний катехит о. Гриньовський з негодуванням демонстраційно вийшов. Остав тодішний маршалок повітового виділу о. Русин і йому удалося довести до того, що рішення в тій справі відложено. На тому самому засіданні рішено домагатися, щоб землі дворські й ерекціональні законно розпарцелювати без викупу між селян. На зборах Окр. Нац. Ради відбутих в салі ратушевій під проводом дра Трильовського рішено домагатися, щоби громадам, т. є громадським радам признано право вибирання й усування священиків; це внесення мотивував учитель і редактор учительської газети Власійчук. Паралельне внесення, щоб таке саме право признано громадам щодо назначування учителів, стрінулося з бурею протестів присутних учителів; цему потім дав до-

салний висліз негодування в своїй газеті учитель Власійчук. Священики ходять розчаровані і пригноблені".

Знова в ч. 6 „Гром. Голосу" з дня 22 березня 1919 р. читаємо в передовиці п. з. „Перед третою сесією Укр. Нац. Ради" такі соковиті річи:

„Треба поспішити з полагодженем справи подружного закона, до чого австрійсько-езуїтські правительства в жаден спосіб не хотіли допустити... І ми скажемо нашим пан-отцям: Ви кажете, що як ви пару звяжете спітрахилем, то вже хиба лише сам Бог (через покликання одного з них до „царства") годен розвязати. Може вже тисяч разів так було, що неодин не дождавшися тої небесної помочи — сам собі — чи то трутизною, чи сокирою, або чим там — помагав, — то вже лучше ми бідним людям поможемо — але законом! А щоби вам не було криви, то і вам такий ухвалимо закон, щоби попам, що повдовіли або висвятилися безженними — вільно було женитися. І то поможемо вам всім: і парохам і каноніком — а навіть біскупам! Най вже буде рівність перед законом. (Тут слідує такий поганий зворот, якого задля його гидоти не можна повторити). Як то? То грунта попам (Нац. Рада) має право забирати, а регулювати подружних відносин не має?!. Таксамо преціпь повстала і чеська і німецько-австрійська Нац. Рада — і нікому не впало на думку відмовляти їм права ухвалювати закони. Шкода пустого балакання — і ми не на те основали демократичну державу, щоби себе впрягати як за часів небіжчки Австрії в клерикальні шори! І тому ми і другі справи церковного характеру мусимо відповідно упорядкувати: парохів не діличі і не біскупи мають постановляти, тільки самі вірні зорганізовані у віроісповідні громади. Австрія — лише жидам таке право дала. Але і наші люде не гірші від жидів, і вони мусять таке право мати. А коли вже про справи церковні мова, то і отсе мусить бути ще сказане: Українські священики не можуть бути зависимі від якоїсь власти, що сидить поза границями держави України: отже ні від Москви, ні від Царгороду, ні від Риму! Церков українська повинна бути автокефальна, самостійна, і тому най собі — Шептицький, Хомишин та Кошіловський дадуть спокій зі своїми плянами „навертати восток"!

Такі статті робили на селах переворот в душах селян. Треба памятати, що в тих часах повернуло багато положених жовнірів з російської неволі, там заражені большевизмом і на тлі таких статтей ширили його між односельчанами. Населення по селах бурилося, не слухало своїх душпастирів, нераз зневажало їх, а коли навчилося топтати свій найблищий авторитет — священика, тоді для нього не була авторитетом ніяка своя влада! Доказом на це всі тодішні карні експедиції за дезертирами з армії, які треба було конче переводити, а потім ряд засудів за дезерцію у військовім суді в Станиславові.

Знаходжу в „Гром. Голосі" в ч. 7 з дня 29 березня 1919 р. потвердження вище наведеного письма священика. Именно в статті п. з.: „Окр. Нац. Рада в Коломиї відбула 21 марта с. р. свою шесту сесію", яку наводжу майже в цілости:

„...Інтересний реферат про знесення патронату виголосив голова Нац. Ради радник Гвоз-

---

ОТТОН ГЕПФНЕР

Дім на продаж

Перед фірткою стояло подружжа. Коли Павло йшов до них, усміхнулися трохи заклопотано.

— Ви до мене? — спитав Павло.

— Так. Ми хотіли б довідатися, чи сей дім не є на продаж? Се напевно ваш дім?

— Так, мій. Одначе я не думаю його продавати. Звідки ви впали на той помисл?

— Так тільки... здавалося нам... Я заплатив би готівкою і щодо ціни то ми напевно погодилися б... Отже якби ви надумалися...

— Не маю наміру надумуватися в сій справі, відповів Павло вже трохи лютий.

— В усякому разі я ще три дні буду мешкати тут в готелі, отже якби ви змінили думку...

* * *

Було се в понеділок. Ві второк знов хтось задзвонив коло фіртки.

— Я чув, що ви маєте намір продати дім?

— Ні, не маю наміру...

— Дозволите його оглянути?

— Вибачте, але я не розумію...

— Кілько кімнат має дім? Чи пивниць є кілька?

— Пощо ви хочете се знати? — засичав Павло.

Чужий засміявся:

— Коли хтось купує дім, то хоче всьо знати...

— Ні! — заверещав Павло, ви його не купите, бо дім не є на продаж...

— На таких штучках знаємося, відповів чужий. На се мене не злапаєте! Йде вам тільки про підбиття ціни. Коли ви не мали б наміру продавати, то ви не переговорювали б учера на ту тему.

— Я не переговорював з ніким; хотіли тільки знати, чи дім на продаж.

— А бачите! В такому разі вам все одно, хто купить. Отже чи можу оглянути дім?

* * *

Відтоді спокій зник з дому Павла. По цілім малім містечку і його великім окруженні як блискавиця перебігла вістка, що дім на продаж і відбуваються переговори. В середу прийшло пять осіб а в четвер вже коло двацять. Кожний дзвонив, випитував, чи дім вже проданий і питався, кілько хочуть за нього.

Павло не знав, що робити. Дні, ба тижні минали й не було одної спокійної години! Вкінці Павло замовив у місцевого маляра таблицю з великим надписом: „Сей дім не на продаж".

Коли Павло обіцював собі хосен з тої таблиці, то сильно завівся. Знов приходили люди свої і чужі та питалися про ціну і т. д.

— Ми були певні, казали, що се помилка маляра. Адже нема такого дурня, який оголошував би, що дім не є на продаж. Пощо? Напевно маляр додав слово „не", а мало бути: „Сей дім на продаж". Хто опоганював би город такою негарною таблицею, коли дім не був би на продаж?...

Люди мали рацію. Щойно тепер зробився рух. Дзвінок коло фіртки дзвонив майже без перерви. Ніхто не перейшов побіч, щоб не вступити і кожний хотів оглянути дім від стриху аж до пивниць.

Вкінці бідний Павло приторучив заступити таблицю з надписом: „Сей дім не є на продаж" іншою, на якій як від було намальоване: „Сей дім на продаж".

Від того часу не прийшов ніхто. Ніхто не хотів знати ціни і ніхто не хотів оглядати кімнат. Коли Павло пропонував кому оглянути дім, той махав рукою і йшов далі. Бо так воно все буває в житті: Дім, який не є на продаж, не має аматорів, а дім, якого не хочемо продати, кожний радо купив би.

дович, представляючи в наглядний спосіб некористи, які виходили з сего, що польські дідичі мали право наставляти парохів. Др Трильовський підніс, що парохів повинні настановляти самі громадяне, зорганізовані у віроісповідні громади. Се і обіцяв зробити закон з 7 мая 1874 р., але доси лише у жидів заведено законом такі громади. О. Декан Русин заявив, що коли попи мають бути вибирані громадянами, то най би се діялося і з учителями. На се відповів др Трильовський, що о. декан хоче так робити як Каньовський, що коли йому один шляхтич вибив жида-підданого, то він зловив знову іншого жида, підданого тому шляхтичеви, сказав дати йому 25 буків і написав своєму шляхотському сусідови: „Вибив ти мені мого жида, то я тобі вибив також твого жида". Другі бесідники, як дир. Власійчук, дир. Киш і дир. Колцуняк зазначили, що це цілком інша справа і що парохи мають бути вибирані віроісповідними громадами, а школи мусять бути державні, а учителі також мусять бути державними урядовцями. Ухвалено резолюцію поставлену дром К. Трильовським: „Окружна Нац. Рада в Коломиї взиває Державний Секретаріят, щоби на найближчій сесії Нац. Ради предложив закон про внесення патронату і про віроісповідні громади". Рівнож принято додаткову резолюцію о. Декана Русина: „На випадок ухвалення такого закона повинна бути у нім постанова, що при ухвалюванню презенти через віроісповідну громаду повинен бути представник вищої церковної власти". Над справою установлювання учителів не голосовано, яко не стоячою на дневнім порядку".

Такі „розумні" й на часі резолюції ухвалювали „представники народу" в таких гарячих часах, коли велася боротьба не за устійнення границь, але за існування самої держави! Замість того, щоб нарід піднести на дусі, заохочувати до спільної праці для добра Батьківщини, наші ліві вносили роздор на села на найдражливішім грунті, а саме на релігійнім грунті, а потім збирали жниво... Знаю з особистих спостережень на селах, що майже всі села Покуття були немов підмінювані безбожництвом і ненавистю до духовенства, яке всеж таки вийшло з народу, було до нього близьке, працювало для нього в читальнях і в економічних організаціях. Це було якесь прокляття, яке упало на наш бідний нарід саме в найтяжчому для нього часі...

Саме в тому часі Преосв. Еп. Хомишин видав свій пастирський лист, в якому як розумний державник вказував на похибки, яких допускалися будівничі держави. Але й цього голосу розважного Архипастиря не минув напад тодішньої лівої суспільности. А саме в „Народі", органі станисл. радикалів, знаходжу в 5 ч. з дня 23 березня 1919 р. статтю п. з. „Голос владики в переломову хвилю", в якій автор накинувся на Преосв. Епископа з не меньше заїлою ненавистю, як це робили коломийські радикали. А треба знати, що „Народ" також розходився масами по селах на Покутті і також робив своє. В тій статті автор накидається на Преосв. Епископа за те, що він став в обороні прав Церкви і духовенства та запротестував проти автокефалії гр.-катол. Церкви. Се місце наведу на доказ, в який спосіб в такім важкім часі трактовано Церкву, релігію й Епископа, який мав відвагу станути в обороні св. Церкви. Читаємо в „Народі":

„Він починає на право і ліво сваритися з усіма, з учительством, з молодіжею, а нарешті протестує: „Рішучо протестую проти сего недорічного клича, що священики доси служили Римови, а від тепер мають служити державі українській. Ні! Ми служили, служимо і будемо служити Римови, а через Рим і народови, бо „лише в тім тягненню соків з живого дерева Церкви католицької якраз наша сила і сила народна". — Ну, й договорився еп. Хомишин з своїм засліпленім гніві! Читаючи оте ціле його посланіе так і бачиш людину, яка аж запінилася від злости і скрегоче зубами, бо їй здається, що вороги вже здирають з неї епіскопську мітру і всі відзнаки. „З епископа можна здерти мітру і всі відзнаки і окраси его достоїнства, можна його вкинути до вязниці і закути в кайдани, однак самого достоїнства і власти его ніяка сила світа сего не може ему відібрати і він у вязниці, подібно, як св. апостол Павло, буде управляти своїми вірними — якраз тоді він буде найсильнішим". — „З сього бачимо, до чого може договоритися людина, коли мозок розпалить біла горячка гніву і лютости, коли „ум зайшов за розум" і вона нічого не здібна бачити крім „ворогів", що вже туй-туй вкинули в тюрму і закували в кайдани... І коли еп. Хомишин з таким гнівом протиставить себе укр. громадянству і так йому відпорожується, не чуючи в собі ніякої спільности інтересів, крім „католицької віри", то й не диво, що якийсь Поляк, що дістався з Станиславова до Львова, подав недавно в „Годзіне Польській", що „Українці арештували еп. Хомишина". Вже, видно, й самим Полякам ясно, що еп. Хомишин не йде тою лінією, якою повинен іти, провадячи за собою своїх вірних, і вони розуміють, що Українці, ідучи консеквентно, повинні його арештувати, як вони самі арештували за що інше знов кс. Оконя в Тарнобжегу". — „Еп. Хомишин розуміє впрочім добре, за що йде спір між деякими громадами а священиками, коли згадує про „юра столе" та взиває духовенство до уступчивости „в справах особистих". Але він якось не робить ладу з тими „неуступчивими" священиками, які в церкві навіть уміють сваритися з людьми за більшу заплату напр. за вінчання, а грозить репресіями самим громадам, які боронять свого права".— „Серед таких обставин ми не надіємося, аби голос еп. Хомишина міг мати який небудь вплив на дальший розвиток випадків у нашій державі. Сам еп. Хомишин постарався про се, йдучи в „переломову добу" не з народом і своїми вірними, а проти них, відгрожуючися всім, та ведучи свою окрему політику насупереч всім інтересам народу. Нехайже сам на себе і на нікого другого не складає вини за дальші випадки, які моглиби трапитися".[1])

Ця стаття настільки характеристична для ментальности тодішних часів, бо вказує на те, в порівнанні зі згаданим Пастирським Посланієм, чи і оскільки Преосв. Епископ помилявся тоді, виказуючи в нім такі, а не інші думки.

Руїнницька робота „лівих" мусіла видавати свої овочі, які, нажаль, всі знаємо. Правда, інтеліґенція була менше брутальна, як село, але й вона стала відвертатися від Церкви, почала вимагати розділу Церкви від держави та пропагувати його, знесення навчання релігії в школах, реформи подружого закона, розділу церковних грунтів, віроісповідних громад і залежности священиків від громад. Та найгіршою і найболючішою справою було домагання відірвання Церкви від Риму і то саме в історичному для нас часі! Всі ті демагогічні потягнення проводу в тих часах мали незвичайно шкідливий вплив на нарід і розривали його єдність. Згадаю тут ще одну малозначну подію, яка могла мати великий вплив на широкі маси народу, а саме т. зв. цивільні шлюби. Ось так читаємо в 9 ч. „Гром. Голосу" з 12 квітня 1919 р.: „Цивільний шлюб Др Ростислава Заклинського і Зоні Даниловичівної дочки звісного нашого економіста Дра Северина Даниловича відбувся дня 18 марта с. р. в Станиславівськім Повітовім Комісаріяті". Цей примір міг в тому часі потягнути дуже багато других цього рода шлюбів, коли зважимо, що тоді йшла всюди шалена агітація за реформою супружого закону. Не можна собі навіть представити, як далеко це могло піти, якби не біжучі події, які унеможливили далішу руїнницьку роботу лівих елементів.

Ті сумні часи зперед 20-ти років приходять тепер мимохіть на думку і викликують острах, щоб борони Боже вони більше не повторилися в нашій бідній батьківщині, яка тепер терпить за прогріхи тих часів.

І тому треба бути глибоко вдячним Преосв. Епископові Хомишинові за Його передбачування і дбайливість за своїх вірних, який видаючи недавно тому в „Новій Зорі" жмуток своїх споминів з недавного минулого, звернув нам увагу на те грізне лихо, яке грозить нам остаточно загибіллю.

К о л о м и є ц ь.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Повисша стаття наводить факти, які неодному чоловікові з молодшого покоління видадуться такі дивні, що аж анахронічні. І не один буде себе питати: Чи справді можливо, щоб тому 20 літ у нас публично йшла боротьба за такі річи тай ще до того в такім грізнім часі? І якраз здивування, яке викличе у неодного та стаття, буде свідчити про поступ, який у нас зробила католицька праця і католицька свідомість. Тепер стає щораз ясніше, що 20-літня покута за гріхи і прояви глупоти в недалекій минувшині була потрібна і не минула безслідно.

[1]) Говорено, що мали арештувати Преосв. Гр. Хомишина.

Занепад ремесла

Владислав Вінярский оповістив у 69 ч. ІКЦ поучаючу статтю про причини занепаду ремесла в Польщі. Він пише: Законні приписи такі, що багато ремісників не може приймати терминаторів. Ремісничі палати ствердили, що поверх 20.000 ремісників набуває право провадити ремесло (ремісничу карту) на підставі диспензи, бо не мають челядницького іспиту, якого здавання вимагає ріжних формальностей і заплати такси. Ті ремісники не гірші від екзаменованих, але їм перед упливом 6 літ не вільне тримати термінаторів. Але й іспитованим не легко: варстат, у якім працює тільки властитель, може мати лиш 1 терминатора, а 5 коли там працює 7 челядників! Наслідки тих приписів такі, що в цілім ряді ремесел брак нарибку! Терминаторів не вільно приймати в довільному числі, але молодих „робітників" вільно. Розуміється, вони „безправно" а фактично вчаться ремесла. До того є припис, що майстер мусить платити терминаторам, а за науку не вільно йому побирати винагороди. Не диво, що майстри не хочуть приймати терминаторів. Та се ще не все! Тільки один варстат на 100 провадить правильні книги, отже вимірова влада устійнює вимір обороту на підставі числа терминаторів. А знов обезпечальні стараються видобути від майстрів як найбільше грошей. Словом, є від чого занепадати ремеслам...

Тумани пустих слів

заслоняють зєдинення польського народу.

Виленське „Слово" пише: Зєдинення народу то мобілізація духова, а не матеріяльна, воєнна. При останній досить людей одягнути в сірі однострої, узброїти в кріси, всадити в авта або на коней. Але та маса, хоч на око одностайна, не буде армією, коли не матиме вождa і запалу в душах. А духова мобілізація довершується проникaнням душ і сердець. Сорочки одної краски не заступлять духової одностайности... Польську дійсність прислонюють незносні тумани пустих слів, таємничо мутних декорацій, серед яких мало що можна розпізнати. Не видно в тім натовпі і хаосі ні виразної думки, ні незломних ідеалів, ні людей великих умом або заслугами. Все потопає в нагромадженні вербальних ефектів, новочасних макаронізмів, повних прикрас, що мають значіння резонаторів, тих „осягів" („вичинуф"), „динамізмів", „конструктивізмів" і т. п., які історія поставить колись поруч орацій з епохи направи РП в 16 чи 17 ст., які були голосні своєю яловістю... ОЗН не міг здобути ні одного чинного огнища політичної думки. Позбувся навіть найближчих йому і найщінніших людей. А резонансу правди не можна заступити побрязкуванням радієм ані шпальтами сусп-моралізуючих виводів... Виглядає, якби на політичній арені багата в средства організація розложила свої принади, сіти і сільця, рекляму і декорації... Тим можна привабити навіть багато воробчиків, сікор і інших бідних та цікавих пташенят, але вони за хвилю розлетяться в пустім просторі... Виглядає, що ідея зєдинення стає тільки плащем, якого хтось старається ужити для закриття власної жадоби влади...

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРІЦАК

„Возсоединеніе Уніи" 1839 р.

Сторінка з мартирольогії св. уніятської Церкви.

Сто літ минуло від важної та сумної події в історії св. Унії. Ту подію називають в б. Росії „Возсоединеніем Уніи", себто обєднанням уніятів російської держави в діецезіях Виленській і Берестейській з православною російською Церквою. Головним мотором того „возсоединенія" був уніятський епископ, опісля православний митрополит, українець Йосиф Сімашко (* 1798 †1868). Тому й деякі історики Унії називають ту подію „Сімашковим твором".

Що ж спонукало Сімашка до такого поступку? З одної сторони годі знайти інший термін для того вчинку як апостазія, та з другої сторони не можна складати всієї вини на Сімашка. Він був дитиною своїх часів. А ті часи були особливі. Московські царі, йдучи слідами сумної памяти Катерини II, не перебирали в способах у своїому змаганні знищити Унію. Ограничували права уніятським священикам, дбали про занепад освіти між ними та про їх зубожіння, старалися унеможливити уніятським священикам їх душпастирську роботу. Коли ще додати погорду латинського духовенства до уніятського і стремління латинського духовенства верховодити уніятським та польонізувати його, то все те створювало уніятам душну атмосферу, в якій їм важко було жити. Крім того в тих часах католицьке духовенство підпало було під сильний вплив йосифинізму так, що навіть епископи і професори римо-католицьких богословських академій (згадаю тільки Клугевича й Капеллю з Вильна) радо видвигали „надужиття римської Церкви" та підважували віру в примат папи. Отже на тім тлі можна зрозуміти хоч не оправдати, що Сімашкові, синові збідованого і понижуваного уніятського священика та вихованкові йосифинізуючих професорів римо-католицької богословської академії заімпонувала зовнішня пишнота тодішної православної Церкви.

Не буду тут змальовувати 11-літньої, гідної кращої справи, праці Йосифа Сімашка над знищенням Унії. Це буде темою іншої статті. Тут оповім тільки як відбулося те „возсоединеніе", якого головно він довершив.

Початком довершення „возсоединенія" треба уважати акт з 12 лютого 1839 року. Тоді Сімашко скликав до Полоцька Собор уніятської Церкви як її голова по смерті нашого митрополита Йосифа Булгака († 1838). На тому Соборі виготовили акт злуки уніятської Церкви з православною, який підписали крім Сімашка два його товариші, епископи Василій Лужинський і Антоній Зубко та ще 21 вищих достойників уніятської Церкви. Акт сей цікавий і характеристичний, та досі, оскільки мені відомо, він не появився в цілості по українськи. Тому наведу його в дослівному перекладі. Ось він:

„В імя Отця і Сина і Святого Духа!

Ми, божою милостю, Епископи і освячений Собор греко-уніятської Церкви в Росії, в неоднократних нарадах приняли під розвагу що низше слідує:

Церква наша від свого початку була в єдности зі святою, апостольською православно-католицькою Церквою, яка самим Господом Богом і Спасом нашим Ісусом Христом на Сході насаджена, зі Сходу засіяла мирові і досі зберегла в цілости незмінно божественні догми Христового навчання, нічого до того не додаючи від духа людського суємудрія. В сім блаженнім та вельми пожаданім вселенськім союзі становила наша Церква нерозлучну частину греко-російської Церкви, подібно, як наші предки мовою та походженням все становили нероздільну частину російського („русскаго") народу. Та сумне відірвання замешкалих нами областей від матери нашої Росії, відділило і предків наших від правдивої католицької єдности, а сила чужої переваги підчинила їх власті Римської Церкви, під назвою Уніятів. Хоч і обезпечили їм формальними актами східне богослуження на природній нашій руській мові, всі святі обряди і самі постанови східної Церкви, і хоч навіть був заборонений перехід на римське віроісповідання (дуже ясний доказ на те, якими чистими і незмінними були признані наші давні східні устави), але хитра політика бувшої польської республики і згідний з нею напрямок місцевого латинського духовенства, що не терпів духа руської народности і старих обрядів православного Сходу, устремили всі свої сили на знищення, якби було можна навіть слідів первісного походження нашого народу і нашої Церкви. Від сего подвійного зусилля наших предків по приняттю Унії зустріла дуже сумна доля. Шляхта ограничувана в її правах переходила на римський обряд, а міщани і селяни, що не зрадили обичаїв предків, які ще задержалися в Унії, терпіли тяжкий гнет. Та скоро обичаї і святі церковні обряди, постанови і навіть богослуження нашої Церкви почали значно змінятися, а в їх місце вводилося латинські, зовсім для неї невластиві. Греко-уніятське приходське духовенство, позбавлене середників образування, в нужді та приниженню, було поневолене римським духовенством, і було в небезпеці цілковитого винищення та перемін, коли б Всевишній не положив кінець сим віковим терпінням, повернувши російській державі замешкані нами области — старе добро Руси. Користаючи з такої щасливої події, вже тоді велика частина уніятів получилася зі східною, православно-католицькою Церквою і вже по давному творить нероздільну частину всеросійської Церкви; а решта знайшла, по можности, щит-оборону у доброчинним російськім правительстві перед насильством латинського духовенства. Та батьківським щедротам і опіці щасливо тепер пануючого благочестивого Монарха нашого і Цісаря Николая Павловича, завдячуємо цілковиту незалежність нашої Церкви, нинішні обильні середники відповідно образувати нашу духовну молодь, нинішню відлову і раз-у-раз зростаючу пишноту („благолѣпіе") наших святих храмів, в яких богослужения відправляється в мові наших предків і в яких святі обряди привернені в давній чистоті. Всюди привертається постепенно всі устави нашої від споконвіку східно-руської Церкви. Остається тільки, щоб той старий, Богові любий порядок був забезпечений і на грядучі часи для всієї уніятської людности в Росії; щоби привернувши вповні давну єдність з російською Церквою, сі давні її чада могли на лоні правдивої матери своєї дістати той спокій та духовне успокоєння, яких не мали в часах свого відчуження від неї. За Божою ласкою ми й давніше були відділені від старої матери нашої православно-католицької східної й особливо російської Церкви не стільки духом, скільки зовнішною залежністю і несприятливими подіями; нині ж, по милости Всещедрого Бога, ми так знову до неї приблизилися, що треба не так привернути, як висловити нашу єдність з нею.

Отже упросивши собі в теплих і сердечних молитвах на поміч благодати Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа (який сам один є дійсним Головою єдиної правдивої Церкви) і Святого всесовершаючого Духа, рішили ми сильно і безсумнівно:

1) Признати наново єдність нашої Церкви з православною, католицькою східньою Церквою і віднині разом із повіреними нам паствами бути в духовій єдності зо святішими східними православними патріярхами і в послусі святішому правлячому всеросійському синодові.

2) Покірно („Всеподданнѣйше") прохати благочестивого Володаря Імператора, щоби те правдиве намірення взяв під свою найясніщу опіку і підпирав його виконання, ради спокою і спасення душ, по своїй найвисшій доброті і державній волі, щоб ми могли під його благодійним скіптром разом із цілим російським народом згідними устами і серцем єдиним славити і величати Бога в Тройці св. Єдиного, по старому апостольському чину, по правилам святих вселенських соборів і переданням великих Святителів і Вчителів православно-католицької Церкви.

Для підтвердження того ми всі, Епископи і вище духовенство, сей соборний акт стверджуємо нашими власноручними підписами і в доказ спільної згоди на се решти греко-уніятського духовенства, долучаємо власноручні заяви священиків і монашої братії всего тисяч і триста пяти душ.

Дано в благоспасаємім городі Полоцьку, року від сотворення світа сімтисяч триста сорок сьомого, а від воплочення Бога-Слова тисяч вісімсот трицять девятого, в місяці лютні, в двацятий день, в неділю православія.

Смиренний Йосиф, Епископ Литовський.

Смиренний Василій, Епископ Оршанський, управляючий Білоруською Епархією.

Смиренний Антоній, Епископ Берестейський, вікарій Литовський...

Член („Засѣдатель") греко-католицької духовної колегії, соборний протоерей Ігнатій Пильковський.

Член греко-уніятської духовної колегії, соборний протоерей Йоан Конюшевський.

Член греко-уніятської духовної колегії, соборний протоерей Лев Панькінський.

Член литовської консисторії, соборний протоерей Антоній Тупальський.

Предсідник білоруської консисторії, ректор-семинара, соборний протоерей Михайло Шелепин.

Містопредсідник литовської консисторії, соборний протоерей Михаїл Голубович.

Виконуючий обовязки ректора литовського семинара, соборний протоерей Фердинанд Гомолицький.

Містопредсідник білоруської консисторії, протоерей Константин Ігнатович.

Член білоруської консисторії Йосиф Виликський.

Член білоруської консисторії Йосиф Новицький.

Інспектор білоруського семинара, соборний протоерей Тома Малишевський.

Інспектор литовського семинара Ігнатій Желяговський.

Кустос софійського катедрального полоцького собору Михаїл Копецький.

Економ білоруського семинара, соборний протоерей Йоан Шеснович.

Соборний протоерей, асесор литовської консисторії, Плакид Янківський.

Асесор білоруської консисторії, протоерей Йоан Глибовський.

Асесор литовської консисторії, Григорій Куцевич.

Асесор білоруської консисторії, священик Йоан Сченевич.

Асесор білоруської консисторії, Тома Околович.

Секретар при литовськім епископі, еромонах Фавст Міхневич.

Секретар при епископі Антонію, еромонах Петро Михалевич".

Текст сього акту та ще окреме письмо від епископату вислав Сімашко цареві Николаєві І. Цей переслав ті акти православному Синодові та доручив йому їх прослідити й дати оцінку, по правилам православної Церкви. Синод по двох засіданнях з 3 і 13 березня 1839 р. вислав цареві відповідь, в якій згодився приняти „заблукані овечки" та склав подяку цареві за його труд у тому ділі. Николай І підтвердив рішення Синоду такою записку: „Благодарю Бога и принимаю. Николай." Опісля Синод видав 17 березня 1839 р. акт про приняття уніятів.

Сама церемонія приняття відбулася на надзвичайнім засіданні Синоду в Петербурзі 30. III. 1839 р. Коли члени Синоду, прибрані в архиєрейські ризи, заняли свої місця, мін. Протасов впровадив між них Сімашка, теж прибраного в такі ризи. Президент Синоду, петерб. митрополит Серафим оповістив Сімашкові, що цар і св. Синод згодилися на обединання уніятів з православною Церквою і привитав Сімашка та його вірних як своїх братів іменем всієї православної російської Церкви. Опісля київський митрополит Філярет відчитав грамоту до бувших уніятських епископів, в якій висказується радість з того, що заблукані повернулися на правдивий шлях. Ту грамоту передав президент Синоду Сімашкові. Вкінці московський митрополит Філярет

І НАЙДРІБНІШІ ЦЕРКОВНІ ГРОШІ
(з пушок, з тац, з братств)

згромаджені в одному місці працюють творчо при розбудові **УКРАЇНСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.**

Інформації

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

проголосив згоду царя на переміну уніятської колегії в православну та на іменування Сімашка її президентом і православним архиепископом. Вся та церемонія закінчилася відправою торжественного Богослуження в соборі, яке відслужили всі учасники Синоду. В часі того Богослуження Сімашко склав іменем усієї ексуніятської Церкви відповідну присягу на руки московського митрополита Філярета та підписав присяжний листок.

Цар Николай казав вибити медалю на памятку тої події з таким надписом: „Отторгнутые насиліемъ, возсоединенные любовью".

Сто літ минуло від тої події. Царської Росії вже давно не стало. Та наслідки акту з 12 лютого 1839 р. даються католицькій Церкві і нині дошкульно відчувати. І мимоволі пригадується, що генеза того акту — не лише в поступованні царів московських...

Джерела і література.

A. Theiner: Die neuesten Zustaende der katholischen Kirche beider Ritus in Polen und Russland. Августбург, 1841; М. Коялович: Литовская церковная Унія. Спб. 1861. Том II. — Michael Harasiewicz: Annales Ecclesiae Ruthenae, gratiam et communionem cum s. Sede Romana habentis ritumque Graeco-Slavicum observantis, cum singulari respectu ad diaeceses ruthenas Leopoliensem, Premisliensem et Chelmensem, auctore... Львів, 1862; — М. Коялович: Іосифъ митрополитъ Литовскій. „Христіянское Чтеніе", 1868 — 1869; — Akta mezeńskie Unii. Rocznik Towarzystwa historyczno-literackiego w Paryżu na rok 1866. ст. 108—155; — М. Я. Морошкинъ: Возсоединеніе уніи. „Вѣстникъ Европы". 1872; — Ks. Edw. Likowski: Historya unii kościoła ruskiego z kościołem rzymskim. Познань, 1875; Х. У. Р. В.: Czasy Nerona w XIX wieku czyli ostatnie chwile Unii pod berłem moskiewskim. Wydał... Львів, 1878; — O. Martinoff: Le plan d' abolition de l' Eglise grecque-Unie, Extrait des „Etudes religieuses, philosophiques, historiques et litteraires," Janvier 1873, Париж. — Dr. Julian Pelesz: Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. Том II. Відень, 1880, ст. 803—831; — X. Edward Likowski: Dzieje kościoła unickiego na Litwie i Rusi w XIX wieku uważane głównie ze względu na przyczyny jego upadku. Познань, 1880; — Записки Іосифа, митрополита Литовського. Спб. 1883. Изд. Академіи Наукъ; — Edward Likowski: Geschichte des allmaeligen Verfalles der unirten Ruthenischen Kirche im XVIII und XIX Jahrhundert unter polnischem und russischem Scepter nach den Quellen bearbeitet von... Том II. Познань, 1887; — Ивановъ: Высокопреосвященный Іосифъ Сѣмашко. 1889; — Г. Я. Кипріяновичъ: Высокопреосвященный Іосиф Сѣмашко, митр. Литовскій и Виленскій. Вильно, 1894; — П. Жуковичъ: Іосиф (Сѣмашко), статя в „Русск. Біогр. Словарѣ", Том: Ибакъ-Ключаревъ, Спб. 1897, ст. 341—344; — Г. Я. Кипріяновичъ: Жизнь Іосифа Сѣмашки, митрополита Литовскаго и Виленскаго, и возсоединеніе зап.-русскихъ уніятовъ въ 1839 г. Вильно. 2 ед. 1897 (До того видання додано: „Новооткрытыя записки" Осипа Сімашка); — його ж: Историческій очеркъ православія, католичества и уніи въ Бѣлоруссіи и Литвѣ съ древнѣйшаго до настоящаго времени. Вильно. 2 ед. 1899; — Т. К.: „Возсоединеніе" уніятів в Росії 1839 року. „Нова Зоря", Львів, 1933 р., чч.: 680 і 682. — Ks. J. Urban: Dzieło Józefa Siemaszki „Oriens". Рік 7. Зш. 1. Варшава. Лютий 1939, ст. 4 — 9.

Нові видання

О. Ярема Брода ЧСВВ: **Чому світ переслідує св. Церкву?** Бібліотека релігійної освіти ч. 25. Друкарня й видавництво ОО. Василіян у Жовкві 1939. Сторін 28, формат 12×16.9 цм. Ціна 20 сот., з почтою 30 сот. — Оцінку тих потрібних книжечок напишемо пізніше.

Благовістник Пресвятого Серця Христового. Березень — март, ч. 3, річник XIX, Хуст 1939. Сторін 40, формат 15.5 × 23 цм.

М. Галій: **Україна і Москва.** (Боротьба українського народу проти московського імперіялізму большевиків). Суспільно-політична бібліотека „Перемоги", випуск ч. 8. Накладом вид-ва „Батьківщина" В. Крохмалюк. Львів 1939 р. Сторін 80+4 нпг., формат 14.5 ×21 цм.

Юліян Петречко: **Дволітна діяльність товариства українських робітників „Сила"** в світлі фактів і цифер (1936—1938). Львів 1939, сторін 20, формат 16 × 24 цм. Ціна 20 сот.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Герб Папи Пія XII. Святіший Отець Пій XII як Найвищий Архипастир Церкви зберіг свій родовий герб і девізу „Опус юстіціе пакс" (Мир се діло справедливости). Герб роду Пачеллі виглядає так: на голубому полі представлений срібний голуб з оливною галузкою в дзьобі; голуб сидить на срібній горі в трьома горбками. Над голубом з правої сторони підіймається вгору веселка. Сей герб і девіза символізують мир і вяжуть його безпосередно з назвиском нового Папи Пачеллі („паче" по італійськи мир), яке повстало від латинського клича „пакс челі" (мир неба).

В Яворові від 1—5 березня відбулися великопістні реколекції для інтелігенції. Простора саля СС. Василіянок була виповнена вщерть інтелігенцією. До св. Сповіди приступило коло 200 осіб. Останнього дня відбулося спільне св. Причастя з останньою реколекційною наукою. Реколекціями проводив Впр. о. Іриней Назарко ЧСВВ, зорганізуванням реколекцій занялася місцева Марійська Дружина Пань.

Львівська архидієцезія латинського обряду має тепер 28 деканатів, 1,079.000 вірних, 412 парохій, 390 парохів, 156 вікаріїв, 487 світських священиків, 79 монахів священиків, які займаються душпастирством, 9 преміяльних каноніків, 9 почесних каноніків, 135 питомців у духовній семинарії, 5 звичайних професорів теольогії, 4 надзвичайних, 5 доцентів, 1 суплента, 2 асистентів. Крім того в архидієцезії працюють: Інститут Катол. Акції, архидієцезальне т-во „Карітас", Інститут Вищої Реліг. Освіти і Генеральний Секретаріят Апостольства Хорих. (За „Пшеґльондом Католіцкім", ч. 10).

Кілько католиків у Німеччині? Після останніх обчислень Німецького Статистичного Річника Німеччина має тепер, себто 1 березня с. р., 78.790.000 мешканців, територія Німеччини виносить 583 тис. 279 кв. км. В Німеччині по прилученні Австрії і Судетів було 41,375.476 протестантів, 27,876.315 католиків і 694.280 жидів. Число католиків відсотково значно зросло. А тепер по прилученні Чехії й Моравії зросте ще більше.

Кардинал Фавльгабер, мінхенський архиепископ, скінчив 5 с. м. 70 рік життя. Він вродився 1869 року, висвячений на священика 1892 р., став епископом Спіри 1911 р., мінхенським архиепископом 1917 р. і кардиналом іменував його 1921 р. тодішній Св. Отець Венедикт XV.

Найголосніші дзвони матиме французьке місто Блюа. В місцевій базиліці знаходиться 48 дзвонів у чотирох октавах. Шефом тої „орхестри" дзвонів став славний дзвонар Моріс Лефан, давніший дзвонар при катедрі в м. Руан.

Епископ м. Давн Коннор у північній Ірляндії мсн. Магін видав пастирський лист, в якому протестує проти переслідування католицького населення тої частини Ірляндії, домагаючись рівних прав для католиків. Протестантська влада Ульстеру (де є більшість протестантів) дійсно трактує католиків несправедливо і кривдить їх часто, хоч конституційно повинні вони мати такі самі права як протестанти.

В день коронації Св. Отця Пія XII відбулося в однім з катол. костелів у Москві торжественне Богослуження для членів дипльоматичного корпусу. Совітське правительство, розуміється, не було репрезентоване на тім Богослуженні.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НІХТО НЕ ЗНАЄ, що станеться з Карпатською Україною. Майже безборонна українська молодь боронить там хоробро рідну землю, але чи вона зможе довго видержати бої голіруч, трудно предсказати. Українці на всьому світі повинні зберегти рівновагу духа без огляду на те, який буде вислід пролитої дорогої крови української молоді. Велич людей і народів показується в тяжких хвилях у довірю до Божої справедливости.

„КАРПАТОУКРАЇНСЬКА СІЧ" хоробро боролася в бою під Севлюшем, де впало 60 наших молодих сіковиків. Та коли мадяри здобули Севлюш, наші хлопці мимо таких страт пішли до протинаступу і відбили ту оселю.

БІЙ ПІД УЖГОРОДОМ за село Доманинці був дуже кривавий. „Карпатська Січ" розбила там мадярське військо і до хвилі, коли се пишемо, держить Доманинці.

ПІД СВАЛЯВОЮ відбулася битва двох чеських баталіонів 36 п. п. з мадярами. ПАТ пише, що мадяри перемогли.

ЧЕСЬКІ ВІЙСЬКА на Карпатській Україні відступають на Словаччину і до Ромунії. Ні зброї ні амуніції не хочуть нашим залишити.

ПОЛЬСЬКЕ РАДІО звідомило, що в четвер о год. пів до другої по полудні перша мадярська патруля дійшла до станції Бескид на границі Галичини, де її привітали поляки.

ГВАРДІЯ ГЛІНКИ обсадила кордони Словаччини. Особливо остро контролюють осіб, які переїзджають з Чехії й Моравії на Словаччину. На границі Словаччини і Карпатської України словацькі гвардисти зайшли на українську територію аж до Перечина. Одначе сіковики виперли словаків поза межі К. України.

З ХУСТУ через Братиславу наспіла до Берліна вістка, що залізниче полученя з Хустом перерване і що чехи висадили склад амуніції в Хусті. (ПАТ).

ЧЕРЕЗ ЛАВОЧНЕ переїхав чеський поїзд, що перевіз 550 осіб, переважно чеських поліцаїв і урядників в родинами. Поляки перепустили його на Богумин.

ВІД ВОЛІВЦЯ в напрямі на Лавочне посувається пішки більша колюмна чеських урядників з родинами.

В КАРПАТАХ, як звідомляє ПАТ, панує тепер сильна сніговія, що снігом занесла стежки та дороги і гальмує скорість маршу мадярських військ.

СЕНАТОР ОМЕЛЯН ГОРДИНСЬКИЙ виголосив 11 с. м. промову на повнім засіданні сенату в дискусії над буджетом мін-ва внутрішних справ.

СЛОВАЦЬКИЙ МІНІСТР національної оборони полк. Чалкош заявив, що приступає до творення словацької армії. З браку висших словацьких офіцирів командантами дивізій стали тимчасом низші офіцири.

З ПАРИЖА доносять, що там панує велике пригноблення з приводу заняття німцями Чехії та Моравії. Франція не внесе проти того ніякого протесту.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА пише, що Франція не має причин інтервеніювати в справі заняття Чехословаччини німцями, коли мовчки приняли се до відома навіть безпосередні сусіди ЧСР, які в тім заінтересовані.

АНГЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО не зробило ніяких заходів в Берліні в звязку з заняттям території бувшої Чехо-Словаччини німецькими військами.

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

Від Адміністрації

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П.Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА СЛІДУЮЧИЙ КВАРТАЛ І ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ, ЯКУ МИ ОБЧИСЛИЛИ ПО КІНЕЦЬ БЕРЕЗНЯ С. Р. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, КОТРІ МАЮТЬ ЗАЛЕГЛІСТЬ ЩЕ З РОКУ 1938, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ".

НОВИНКИ

Розпорядком станиславівського воєводи Ст. Ярецкого скасовано заборону фотографувати й фільмувати у прикордонній полосі. Тепер треба мати спеціяльний дозвіл тільки на фотографування чи фільмування обєктів військових, комунікаційних та почтових.

Жидачівське староство заборонило висвітлювати фільму „До добра і краси" в Жидачеві. Заборона прийшла тоді, як з цілого повіту приїхало до Жидачева багато українців оглянути ту фільму.

Повітове староство в Перемишлі припинило діяльність читальні „Просвіти" і кружка „Сільського Господаря" в Гушатичах. В узасадненні рішення староства сказано, що в читальні „Просвіта" відбувалися тайні політичні сходини, а члени читальні робили військові вправи й мали зброю.

В Літині дрогобицького повіту товпа зложена з около 1.000 осіб здемолювала в часі громадських виборів виборчий льокаль і примусила председника комісії Ф. Мазурчака до втечі з урною.

З Польщі виселили югославянського українця Павла Томашевича, що від 1933 року перебував на Волині та вів національно-культурну працю, займаючись кольпортажею книжок. Про наказ виселення повідомили Томашевича в останній хвилині так, що він не міг поладнати навіть найважніших справ перед виїздом.

В Харкові помер визначний український вчений фізіольог О. Я. Данилевський.

Київський університет, досі названий ім. св. Володимира, буде називатися відтепер ім. Шевченка. Таксамо буде називатися київська опера. Київський університет дістав як патрона св. Володимира 14 червня 1834 р.

Інформаційна Аґенція подає до відома, що в Польщі є 539.000 зареєстрованих безробітних, а при публ. роботах працювало 15. II. всего 41.946.

Орґан польських монархістів „Глос Монархісти" у Варшаві перестане виходити з днем 1 квітня с. р. з причини браку передплатників.

Адміністраційна влада сконфіскувала повість І. Стшембоша „Руїни", яка становить дальшу часть його повістевого циклю п. з. „Історія десятиліття".

У великім процесі за сфальшування векслів на 33 міліони франків у Франції поставлено присяглим 1.400 питань. Головні обвинувачені дістали по 10 літ тюрми.

Гумор. — Що це є успішна міжнародна конференція? — Се конференція, якій удалося устійнити дату слідуючої конференції.

Гумор. — Між глухими. — Підеш зі мною на ріку ловити рибу? — Ні! Буду ловити рибу! — Шкода! Я думав, що ти будеш ловити рибу!

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

У Варшаві арештували б. директора цукроварні Генрика Желіховского. Йому закидають, що він виставив фальшиві векслі з підписами другого директора цукроварні Левицького на суму 30.000 зл.

Польські фармацевтичні фірми започаткували вивіз болота для лічничих цілей до Злучених Держав Північної Америки.

В Польщі є 202 безпроцентові християнські каси. В 1938 р. уділили вони позичок на суму 991.300 зл.

Мусоліні установив отсі дні італійських збройних сил: 1 лютого день міліції, 28 березня день летунства, 9 травня день армії і 10 червня день фльоти.

В університетській лябораторії в Лювені вдалося випродукувати гелій у плинному стані.

В Німеччині обходили минулої неділі свято в честь погибших героїв, получене з першою річницею „аншлюсу" Австрії.

Жахлива залізнича катастрофа лучилася на лінії Париж — Тулюза на товаровій стації Шатору. В хвилі, як на стацію виїздив вантажний поїзд, з одного з вагонів, що стояв на сусіднім торі, вискочила корова й дісталася під льокомотиву. Машиніст не міг вчору здержати поїзду й льокомотива та два вагони впали на сусідній тор якраз у хвилі, коли на нього виїздив поспішний поїзд. Внаслідок зудару погибло 12 осіб і понад 30 було ранених, з того багато тяжко.

Парижська родина Ротшильдів віддала до розпорядимости французького комітету допомоги еміґрантам земельний маєток. В нім має повстати школа рільної підготови для 800 жид. еміґрантів.

До Неаполю прибув італійський шпитальний корабель з транспортом 43 італійських офіцирів, 50 підофіцирів і 376 вояків ранених в часі останної офензиви в Еспанії.

Єгипетські власти строго заборонили відвідувачам пірамід забирати з собою хоч би найдрібніші відломки з пірамід. Стверджено, що рік-річно чужинці забирають „на памятку" около 2 тони відломків. Таким чином по якімсь часі піраміди цілком зникли б з поверхні землі...

Гумор. — Майже те саме. — Чи то правда, що ви виграли 10.000 франків в Монте Карльо в рулетку? — Так, майже... Тільки що не в Монте Карльо і не в рулетку, а в преферанса і не 10.000 франків, тільки 10 зл. і не виграв а програв.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Евген Гарасимович,** дійсний радник Митрополичої Консисторії, упокоївся 12 березня с. р. в Ляховичах Заріччих у 69 році життя. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Геройська стежа.
МУЗА: Царівна сніґурка.
ПАКС: В тіні хреста.
СТИЛЕВЕ: Я завинила і ревія.

Приймаю пацієнтів як давніше в моїм заведенні від 9—1 і від 3—6.
Пльомбування і вставлювання зубів, корони порцелянові й емаліовані.
Львів, Сикстуська 17. Тел. 265-73.
Н А С С.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 23 marca 1939. № 22 (1222)
Рік XIV. Львів, четвер, 23 березня 1939. ч. 22 (1222)

НОВА ЗОРЯ
A ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Німці гірко пожалують

Небувале заворушення й обурення в цілім світі.

Забрання ЧСР Німеччиною викликало в цілім світі небувале потрясення й обурення. Преміер Англії Чемберлен виголосив у своїм родиннім місті Бірмінгемі промову, в якій заявив: Визов, кинений тими, що хочуть запанувати над світом, коли є такі божевільні, буде піднятий. В отсій заяві маю за собою всіх горожан Вел. Британії та всі инші народи, що люблять мир але ще більше люблять свободу. Акти насильств мусять упасти на голови тих, що їх роблять. Не вагаюся предсказати, що німці колись гірко пожалують того, що зробив їх уряд. — Рівночасно наспіли вісти, що Англія, Франція, Злучені Держави Північної Америки й Совіти не узнають забрання Чехословаччини.

Ще з острої промови Чемберлена.

Англійський прем. Чемберлен сказав у Бірмінгемі ще таке: Гітлер запевнив мене три рази, що не має ніяких територіяльних претенсій в Европі, тому я думав, що маю право будувати на тім надії. Тепер поділяю завід великої більшости горожан британської імперії з причини брутального потоптання надій на мир. Коли пан Гітлер думав, що треба анулювати монахійську умову, то повинен був порадитися зі мною як сигнатарем тої умови. Але пан Гітлер призначив сам себе суддею в своїй справі. Що ж сталося з запевненнями п. Гітлера, що він не хоче чехів у своїй державі? Кілько пошани виказано для засади самоозначення народів, якої так нагально Гітлер боронив у Берхтесгадені, коли домагався прилучення Судетів до Німеччини? Ми посвятили все для вдержання мира, але не посвятимо національної свободи. — Остра се промова, але не вільно забувати, що Чемберлен і перед Мінхеном виголосив остру промову, а незабаром погодився з Гітлером. Стоїмо перед абсолютною непевністю, що наступить.

Німецька відповідь на промову Чемберлена.

ДДПК (Дойче Діпльоматіш-Політіше Кореспонденц) відповідаючи на промову Чемберлена подає м. ін.: Німецько-британійська заява в Мінхені обіймала дійсно постанову про консультацію у всіх справах, що обходять оба краї. Одначе нам невідомо, щоб Англія радилася Німеччини при полагоджуванні напр. справ у Палестині. Англія не має права вета чи співрішання на области, яка під кожним оглядом якнайтісніше звязана з Німеччиною й її долею. Англія вважає свою імперію ненарушальною, тому не повинна займати становища, з якого виходило б, що не думає признати тих прав иншим великим народам.

Мобілізація на Мадярщині

проти Карпатської України.

„Курєр Варшавскі" в ч. 78 приніс отсю депешу з Парижа: З Будапешту доносять про частинну мобілізацію, яку переводить Угорщина. Відбувається покликання ряду річників резерви і мобілізація спеціяльних технічних військ. Як інформують, та мобілізація має бути у звязку з остаточною ліквідацією справи Карпатської України (И. К.). З того ясно, яку велику боєву вартість викавала наша молода добровольча формація „Карпатська Січ".

Рухи військ німецьких та італійських.

Англійські обсерватори звідомляють: Німці змобілізували 22 дивізії, звернені на полудневий схід, сперті на Кляґенфурт (Цельовець) і Віллях. Крім того з Атен наспіли вісти, що Італія висаджує сильні відділи в Альбанії. Англійці побоюються також за Угорщину (що видно з газети „Стар"), але числять на те, що поляки здержать мадярів перед уступленням німцям.

Бенеш творить чеське правительство в Америці.

Б. президент ЧСР Бенеш виголосив радіем у Шікаґу промову, в якій сказав: Спокій, який запанував у Чехії, се спокій кладовища. Перестерігаю ввесь світ, що як позволить безкарно насилувати святі права кожного народу, то се потому коштуватиме гекатомби жертв усі народи світа... Рівночасно чеський консуль в Лос Енджелес заповів, що Бенеш разом з усіма представниками ЧСР в Америці створить на території Америки нове правительство ЧСР з чехів і словаків і зараз зачне боротьбу за незалежність ЧСР. Головна кватира того правительства буде в будинку б. посольства ЧСР у Вашинґтоні. — Пан Бенеш має вже деяку практику в гнобленні инших народів, ну і в наслідках, які те гноблення викликає. Та все таки й по останній страшній науці можна сумніватися, що він направду змінив свої погляди. А можна сумніватися тому, бо всяка поправа зачинається від признання до своїх блудів, чого пан Бенеш не зробив.

Відкрили домовину тестя Соломона.

Французькі археольоги відкрили в місцевости Харкеґ в Єгипті гробницю фараона Псу-Сеннеса, з 21-ої династії, якого уважають тестем Соломона. Гробниця та походить з часу коло 1.000 р. перед Христом і знаменито збереглася. В ній є саркофаґ весь з золота, ваги 1.000 кґ., якого вартість оцінюють на міліон фунтів стерлінґів. Коло мумії знайшли малі подоби з золота й инші предмети.

Чи Ви вже відновили передплату?

Die Toten reiten schnell...

Перелом певний, все інше непевне.

Забрання Чехословаччини Німеччиною тай ще до того без ніякої війни викликало замішання не тільки в краях, що безпосередно сусідують з Німеччиною, не тільки в цілій Европі, але буквально в цілім світі. Се замішання небувало сильне і видно його виразно у пресі всіх країв і народів. А дійшло вже сюди багато звідомлень про відзиви преси з приводу замаячіння свастики на Градчанах, величавім замку столиці Чехії, у прекраснім місті барокка й ґотика, старих святинь і палат великих родів, в місті середньовічної містики, де діялися колись великі річи і де вони знов зачнуть тепер брати початок до розгону. Бо Прага се також надзвичайно важне перехрестя найбільших і найживіших шляхів Европи і її найважнішої природної кріпости, що мов великий чотирокутник підноситься в самім центрі її. Та великодержава, що опанує Чехію, матиме очевидно рішаюче слово в цілій Европі. Ся правда відома була вже віддавна.

Тепер Чехію схопила у свої цупкі руки великонімецька держава. Схопила не окрівавившись, але ще блискавично дозброївшися так, що нема тепер рівні їй силі. Отже не дивота, що замішання опанувало цілу Европу і велике занепокоєння видно у світі, якому треба ще коло двох літ на таке дозброєння, щоб міг зачинати самопевну боротьбу з німцями з виглядами на успіх. Тепер на устах всіх тільки два питання: 1) Куди німці вдарять тепер? 2) Чи взагалі можна їх ще здержати?

Преса ні одної держави не говорить виразно про небезпеки, яких побоюється для свого краю і народу. Можна того тільки додумуватися з півслівець. Завмерла радість на устах навіть у тих, що їм Гітлер вволив бажання їх — поява дивна і між союзниками небувала. Кажучи образово: болить рука, коли малому навіть ґратулюючи стисне її велит і то ще такий велит, що сам недавно дуже натерпівся і має ріжні невирівнані порахунки.

Серед метушні, яка піднялася на всіх континентах світа, дивно лунає лайка все такої спокійної англо-саксонської преси. То велико-британійський лев, виведений з рівноваги, не вспів здавити в собі занепокоєння свого.

Розсипаються на очах союзи й порозуміння менших держав, яких сили всумовані на папері виглядали б дуже поважно. Та вони розсипаються тому, бо розуміють, що в разі великої війни зовсім инакшу силу представляє моноліт, одностайна держава, ніж сила зложена з мозаїки, все одно як та мозаїка виглядала б.

Німецькі війська стоять уже здовж полудневого узбіччя Карпат, майже на всій довжині того важного гірського пасма. Стоять або самі або поручивши стояти там — мадярам, яких відношення до німецької сили ясне всім. Таким чином німецька сила підійшла вже близько до безмежної країни Совітів, так близько, що не треба їй навіть одного дня, щоб там появитися. А рівночасно на Далекому Сході, здовж манджурсько-совітської границі надтягають свіжі японські сили і велика японська воєнна фльота концентруеться майже перед самим

Владивостоком. Чи се тільки демонстрація, чи початок поважних подій, покаже вже недалека будучність. В такій ситуації буквально все стає непевним. Непевне навіть те, чи Гітлер дійсно покинув засаду, яку проголосив у Мінхені. Бо що можна сказати напр. на се міркування: поляки і мадяри доконче хотіли мати спільну границю у східних Карпатах. А Гітлер доконче хотів не лише занятн Чехію та Моравію (евентуально і Словаччину), але також спокійно упорядкувати величезну добичу, яку йому давала Прага. Отже що для нього в такій ситуації могло значити дати згоду мадярам на заняття невеличкої частинки Карпат, коли ті мадяри звязані з ним? Він відступив би їм мабуть і часть Словаччини, якби дуже хотіли, бо й це все одно в його руках, безпосередно чи посередно, — а перед ним цілі далеко більші ніж береження таких окравків як маленька гірська республика, яка навіть для української нації могла мати тільки хвилеве морально-престіжеве значіння.

Коли, кажуть, на ту справу дивитися з такої точки погляду, то ще тепер не можна сказати навіть того, що „Гітлер напевно зломав засаду, яку проголосив у Мінхені" тай на підставі якої сам забрав Судети. Адже Чехія і Словаччина через своє легальне представництво заявили, що хочуть німецької опіки (протекторату) над собою. Аргумент, каже дехто, що представники чехів і словаків зробили се „під примусом", не витримує критики, навіть коли так було. Бо народи відповідають за діла свого проводу в кожнім разі. Тому власне повинні все і всюди дбати про такий провід, який мав би характер і не уступав би перед ніяким примусом.

Бо інакше — Die Toten reiten schnell...

Кожний нарід варт тільки, що його провід. Ніколи більше.

Die Toten reiten schnell...

Але мертвим буває не тільки той, хто вже не жие... Хто ломить засаду свою і в нею честь свою, той напевно також обмертвіє, хоч би мав не знати яку силу.

Поляки, з часів коли ще боролися за свободу, мають прекрасно оброблену поезійку на тлі св. Письма. Ось уривок з неї:

. . . . . A onego czasu
Wyruszył był Amalek z hufcami mnogiemi
Wśród trąb grzmotu i mieczów chrzęstnego hałasu
Izraelowi czynić wstręt w Rafidzkiej ziemi.
A gdy kroczył przez pola, pyszny i zuchwały,
W niecącej ognie zbroi, na czele tysięcy,
Ziemia drżała i drzewa korony schylały,
A na lud Izraela padł przestrach jagnięcy.
[Wówczas Pan na niebiesiech rzekł do Jozu-[ego :]...*)

І далі описано, як розсипалася велика і блискуча сила амаликитів.

Кожда людська сила поти має міць у собі, поки вона виконує Божу волю, то значить, поки по найлучшому розумінню своєму справедливо порядкує територію призначену їй Провидінням, або покищо руйнує і випалює зло. Ми не знаємо ще в теперішній суматосі, що властиво діється, хоч побачимо се виразно вже незабаром. Отже поки не знаємо самого ядра справи, не виробляймо ще собі остаточної оцінки про справу, яка нас як нарід найбільше болить. У своїм великім болю на вид того, що сталося за Карпатами, де принесено в жертву нашого найменшого і найслабшого, окривавленого і раненого брата, ми всі як нарід повинні відчувати також велику радість: чому, — знає кожний, хто бачив наш нарід за Карпатами перед великою війною, а хто переживає всім серцем його теперішну боротьбу. Такого поступу і такого зриву ніхто не міг сподіватися.

З подивом пишуть про се навіть чужі люди.

Не викликаймо нової ненависти.

Радість повинна перемогти наш біль, бо кожний син нашого народу, що впав у геройськім бою з простріленим чолом, падучи на землю своїх батьків, говорить до нас своєю кровю: український нарід належить до тих, про яких не можна сказати: Die Toten reiten schnell.

Отже — горі іміем серця! Це слово звернене особливо до нашого дорогого жіноцтва з тим, щоб воно підбадьорило мужчин своєю радістю задля того, що ми як нарід дочекалися таких геройських синів навіть там, де вони несподівано опущені тими, що на них рахували, видержали в нерівній боротьбі аж до геройської смерти...

А. Ч.

*) Вирвок сей наведений з памяти, тому не ручимо за останню стрічку, хоч зміст її буде подібний. Якби хто з Вп. Читачів мав ту збірку поезій, здається Жулавского, що з неї винятий сей вірш, то просимо написати, чи не відступив би нам і за яку ціну, бо у львівських антикварнях тої збірки не можна знайти, а нового видання також нема. — Ред.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąse kiego"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З Карпатської України

Геройські бої Січового Війська.

Вже другий тиждень молода геройська армія Карпатської України бореться в обороні своєї батьківщини. І хоч ся армія невеличка, всего кількаиадцять тисяч вояків, позбавлена відповідної зброї й амуніції, неодягнена та відтята від світа, всежтаки потрапила здержувати натиск переважаючих та добре заосмотрених мадярських військ, чим викликала загальний подив і звернула на себе увагу цілого світа, який бачив на днях, як прекрасно узброєна держава зникла з лиця землі без одного вистрілу. В боротьбі з переважаючим ворогом все населення Карпатської України помагає українській молодій армії. Багато селян прилучилося до січовиків тільки з самими сокирами. Боротьба ведеться на життя і смерть. Доказом того те, що напр. Севлюш переходив пять разів з рук до рук у рукопашному бою, Перечин переходив тричі з рук до рук, при чому погибло коло 600 гуцулів, а столиця держави Хуст в однім дні була двічі в руках карпатоукраїнських військ. В боротьбі за Хуст карпато-українське військо майже голіруч здобуло від мадярів панцирний поїзд та взяло в полон багато мадярських вояків. Тепер Хуст є в руках мадярів, які наступають в напрямі на Буштино, в сторону ромунського кордону.

В самих початках боїв була тільки одна карпатоукраїнська лінія оборони, яка здержувала похід мадярів у глибину краю. Мадярські війська наступали трьома клинами здовж залізничих шляхів. Один з них, середній, ідучи здовж залізниці Мукачів—Лавочне, дійшов до польського кордону і розірвав карпатоукраїнську лінію оборони на дві части, західну і східну. При західній частині був весь час міністр військових справ Карпатської України Клочурак. Мадяри перемогли сю частину внаслідок ослаблення січових частин завзятим боєм з чеським військом, яке з невідомих причин попало у збройний конфлікт з січовиками. Взагалі слід підчеркнути, що поведінка чехів у Карпатській Україні ганебна. В останніх днях розвалу б. Чехо-Словаччини чехи в Карпатській Україні висадили в воздух всі арсенали з амуніцією. Крім того було багато випадків, що коли українські січовики боролися проти мадярів, які наступали, тоді чехи відкривали на них ззаду вогонь. В Ромунії та в інших сусідніх державах чехи цькують проти українських втікачів, щоб їм не давали політичного азилю, бо це, мовляв, „небезпечний елемент". Також словаки, що на їх територію втікають евакуовані, ограблюють їх і видають ограблених в мадярські руки. В бою під Перечином погиб комендант групи „захід" Роман. По розбитті мадярами групи „захід" мін. Клочурак зорганізував партизантський відділ, який оперує в районі Вел. Березного.

У сх. частині Карпатської України тривають дальше завзяті бої Січи з мадярами. Команду над цілістю операцій перебрав полк. Сергій Єфремов. В його групі є також ген. Всеволод Петрів та сотн. інж. Каратницький. По упадку Хусту всі сили сконцентровано на лінії Тересва—Нересниця. Вона ослоює копальні соли в Солотвинських Долах і міст, що веде звідти до Ромунії, та становить запору для Великого Бичкова, віддаленого відси 40 км. В руках карпатоукраїнських військ є ще фактично східний простір Карпатської України, на схід від лінії Тересва—Нересниця—Ясіня.

Уряд Карпатської України перебуває у Великому Бичкові, крім президента о. Волошина, який виїхав через Ромунію до Югославії. Звідти думає виїхати до Лондону та спричинити дипльоматичну інтервенцію. Справами уряду кермує міністр внутрішних справ Перевузник. У Великому Бичкові є теж Преосв. Няради зі своїм секретарем о. Решетилом та протоігуменом о. Буликом ЧСВВ.

Втікачів з Карпатської України до Ромунії перевозять до чотирьох місцевостей у Семигороді, а саме до Бистриці, Нешауд, Деж і Карле. Там приготовано для них приміщення. З утікачами ромунські власти поводяться людяно. Рятунковий комітет для допомоги еміґрантам з Карпатської України просить, всі посилки та жертви з краю й закордону пересилати виключно на адресу: Канцелярія влади Карпатської України, Прага I, вул. Душнік 17.

Погибли лицарською смертю

УПС звідомляє: Між тими, що погибли трагічною смертю в останніх днях у Карпатській Україні, є шеф президії уряду Карпатської України радник Кочерган і начальник Калинняк. Між розстріляними є др Росоха, відомий молодий політичний діяч і секретар сойму; поет і письменник Василь Гренджа-Донський, редактор „Нової Свободи"; голова „Просвіти" з Рахова Улинець. Генеральний секретар УНО А. Ворон ранений і перебуває у вязниці. Диригент державного театру „Нова Сцена" в Хусті Евген Шерегій збожеволів у вязниці. Про Федора Ревая, 1 заст. предсідника сойму і голови УНО, є вісти, що він пропав без сліду, інші вісти кажуть, що Федір Ревай погиб. В Солотвинських Долах розстріляно багато українців. Як подає мадярська преса, по дорогах лежать трупи і ранені члени Української Народньої Оборони. Ними ніхто не опікується.

Справа Карпатської України у варшавському соймі.

„Курер Варшавскі" в ч. 76 приніс отсю вістку: Підчас нинішної дискусії над буджетом міністерства скарбу забрав голос український сенатор Творидло, який, навязуючи до осягнення польсько-мадярської границі, зачав промовляти в честь січовиків з Карпатської України. Предсідник віцемаршал Павелец відібрав йому голос.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По розборі Чехословаччини

Польсько-мадярська границя.

Спільна польсько-мадярська границя не викликала великого захоплення в польській пресі, крім т. зв. проурядової (озонової). „Глос Народу" пише м. ін.: Ми не привязували великої ваги до тої спільної границі в жовтні 1938 р. Тим меншу вагу привязуємо сьогодні. Мадярщина звязана з Німеччиною „протикомуністичним договором". Мадяри дістали спільну границю з Польщею не своїм зусиллям, але як німецький дарунок, що примусить їх до взаємности. Вкінці Мадярщина в теперішнім положенні нездібна до самостійної політики. Наведені вище три рації непохитні. І тому вони представляють у властивому світлі вартість „спільної границі". Це границя не так з Мадярщиною, як радше з німецьким лєном. Хто знає, чи незабаром не будемо примушені поставити її на тій площині, що спільну границю зі Словаччиною. — Ст. Стронський, начальний редактор „Курєра Варшавского" полемізуючи в 76 ч. з захопленням проурядових часописів спільною границею пише м.і.: „Треба сьогодні глянути правді в вічі... А ця правда і дійсність каже, що продовж року, від березня 1938 до березня 1939, Німеччина збільшилася на польському полуднево-західньому пограниччі на 200.000 кв. км. і на 20 мілионів населення, а Польща дістала 1.000 км. кв. (Заользанський Шлеськ) і 200.000 населення; що могутність володіння і впливу Німеччини окрилює нас дальшими 700 км. нашої полуднево-західної границі". — „Слово Народове": „Мадярщина займає сьогодні Карпатську Україну (в ориг. Русь). То вже не те саме, що було нашим бажанням у жовтні 1938 р. Тоді Мадярщина могла занятн Україну з власної волі, при сприятливій поставі Польщі. Сьогодні, коли щось зміняється в середній Европі, то зміняється за волею Гітлера, або бодай за його мовчазною згодою. Не та сама Мадярщина доходить до польського кордону, але Мадярщина з березня 1939 р..." — „Курєр Познаньскі"... „Одинокий здобуток з того, що сталося, це щезнення незалежної Карпатської України з її українськими інтригами. Берлін гладко виперся своїх українських тенденцій у справі цього краю. Зробив це не загикнувшись мимо всього, що цілими місяцями голосили німецькі радіовисильні й уся німецька преса". Та зараз „К. П." додає: „Не обманюймо себе цею уступкою в справі Карпатської України з тої простої причини, що по оповіщенні незалежности Словаччини існування Карпатської України стало просто фізичною неможливістю. Не обманюймо себе, щоб ця мала уступка з конечности змінила засадничі пляни німецької політики в українській справі на майбутне".

Не тішаться й мадяри.

„І. К. Ц." в ч. 79 пише: ...Наш кореспондент у телеграфічних звідомленнях зі столиці Мадярщини стверджує обективно, що радість мадярів з приводу здобуття (ще не цілковитого! — Ред. „Н. З.") спільної границі з Польщею не повна. Є якийсь приглушувач. Є ним рефлексії, які повстали у звязку з походом німців у наддунайськім басені. В Будапешті напевно не жалують чехів, але вже сам факт поступлення німецької сили крок вперед через окупацію Чехії й Моравії мусів викликати побоювання на Мадярщині. Ще більші побоювання мусів викликати протекторат Німеччини над Словаччиною... А надівсе мусіла мадярів вдарити обухом зміна ідеольогії нової Німеччини з ідеольогії націоналістичної, расової на імперіялістичну, яка спирається на засадах „сила перед правом"...

Границя від Гдині аж по Коломию.

„Курер Поль." пише: Сего року президент РП промовляв у ситуації зовсім виїмковій. Німецька імперія за одну ніч розрослася до потуги, якої не бачила історія: границя Німеччини тягнеться здовж границі РП від Гдині аж по Коломию. Чехи і словаки знайшлися в германськім „нелсоні", німецькі війська стоять гарнізонами в Чехії, Моравії та Словаччині...

Акт другий.

В ч. 74 „Роботніка" пише Недзялковский: Наступив другий акт трагедії ЧСР. Німці заняли решту осередків воєнного промислу чехів. Що станеться з Карпатською Україною? Якби навіть німці дали її мадярам, то забезпечать собі відповідні гарантії... Польські ентузіясти спільної границі з мадярами забувають, що мадяри від часів гр. Андрасія старшого йдуть послушно при боці Берліна... Уклад сил в середній Европі пересунувся дальше на користь ІІІ Німеччини. Щодо сього вже ніхто в Польщі не дурить себе. Отже ми мали рацію, кажучи, що польська загр. політика йде не від тріюмфу до тріюмфу, а від трудности до трудности. Зовнішня небезпека росте. Велику історичну відповідальність беруть на себе ті, що у применені внутрішних відносин до тої ситуації перешкоджують „режімовим" чи „обозовим патріотизмом" і похвальними гимнами та кадилами, які не відповідають ситуації.

Кореспонденційно-торговельний стиль завоювання.

Вл. Сьледзіньский пише в 78 ч. „Дзенніка Поль.": Гротесково виглядає система сучасних імперіяльних завоювань. Гітлер не подібний ні до Наполеона, ні до Бріяна (який хотів здобувати оливною галузкою мира). Гітлер створив новий стиль: торговельно-кореспонденційний. Якийсь Гаха або Тісо висилає до Берліна наперед (спільно) уложений текст чемної депеші, що віддає „свою" державу „під опіку". Гітлер відповідає так, якби поквітовував відбір почтової пересилки... Як світ світом ще ніколи не полагоджувано так міжнародних справ. Все було в тім трохи патосу, геройства, жертвенности, чести і національної гордости...

Що діється в західній Польщі?

„Глос стану сьредньего", що виходить в Тешині, пише: Тутейші гітлерівці по розгромі ЧСР розпочали злочинну пропаганду в Тешині, Богумині і т. д. Розпускають також потворні вісти на Заользю й на Горішнім Шлеську, в Катовицях, Хоржові, Новім Битомі й т. д. Від кількох днів темні сили піднесли голови. Ріжні провокатори пускають фантастичні поголоски і шірять неспокій. Тон німецької преси ла Шлеську став незвичайно безличний і арогантний...

Блискавичне дозброєння Німеччини

Преса звідомляє: Заняття Чехії Німеччиною дуже збільшило силу німців: за одним замахом Німеччина перевисшила західні держави. Чеська армія була так знаменито ваоомотрена, що на трьох жовнірів припадав один кулемет. Гармати величавї, найбільшого калібру, прекрасні повзи, а передовсім літаки. Мала їх чеська армія 3.000 ріжних типів. І все те забрали німці без одного вистрілу. Навіть чеські летуни не пробували запротестувати хочби втечею на своїх літаках, що легко могли зробити. Безрадність, збайдужніння чи перестрах чеського народу? До того всего дістали німці з Чехією один з найбільших металюргічних промислів з великанськими фабриками Скоди в Пільзні, Моравській Остраві, Кладні і т. д. І ще дістали німці скарбницю Чеського Банку. З поважними запасами золота і з мілионами фунтів стерлінгів, які щойно жертвувала чехам Англія. Мабуть нікому з німців і в сні не приснилося, що без одного вистрілу загорнуть все те...

Від Адміністрації

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П.Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПІМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА СЛІДУЮЧИЙ КВАРТАЛ І ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ, ЯКУ МИ ОБЧИСЛИЛИ ПО КІНЕЦЬ БЕРЕЗНЯ С. Р. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, КОТРІ МАЮТЬ ЗАЛЕГЛІСТЬ ЩЕ З РОКУ 1938, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" З 1. IV. Б. Р.

З Бережанщини

Припинили діяльність українських товариств.

(ПАТ). У звязку з випадками терору й спробами анархізування публичного життя, що від довшого часу мали місце на території бережанського повіту, влада безпеки почала акцію, яка змагає до зліквідування проступного діяння і привернення нормальних умовин у повіті. З наказу адміністраційної влади в бережанському повіті припинили діяльність 59 читалень „Просвіти" разом з Філією, 38 Кружків „Рідної Школи" та Повітовий Союз Кружків, 30 Кружків „Сільського Господаря" з Філією, 8 відділів „Лугу" з повітовою управою, 2 гнізда „Сокола", 28 Кружків „Союзу Українок" з Філією, 7 гуртків „Орлів" і багато відділів Української Католицької Акції.

Виступ ген. Желіговского

На засіданні польського сойму зголосився до слова пос. ген. Желіговский і заявив: Два братні славянські народи, чеський і словацький, трагічно втратили свою незалежність. Політичне положення польської держави стало небезпечне. З огляду на те вношу перервати порядок нарад і візвати премієра, щоб заявив, що думає зробити для негайного скріплення моральних і матеріяльних сил батьківщини. Внесок ген. Желіговского перепав, а ген. Желіговский опустив салю нарад.

Що предкладає Студніцкий?

Виленське „Слово" з 18. III. принесло статтю В. Студніцкого п. з. „Супроти нової ситуації". Він пише, що „справа Підкарпатської Русі і справа Чехії то справи рішаючі про уклад середньої Европи і про боротьбу за світову гегемонію". Хвалить німців за те, що направили свій політичний блуд щодо польсько-угорської границі та заповідає добровільний звязок військовий і господарський Польщі з Німеччиною, коли валом від сходу не будуть дрібні держави, але велика Польща. Статтю сю помістив Кет, додаючи від себе, що в теперішній ситуації бачить найбільшу небезпеку для Польщі та що в тій справі годиться цілком з ендеками, людовцями й соціялістами.

Як німці приняли забір Чехії?

„Курєр Варш." пише в ч. 78: На велику увагу заслугує декаденція воєнних настроїв у Німеччині. Від правдивої радости, викликаної безкровним „аншлюсом" Австрії, через утому вичікуванням війни в часі судетської афери, до дивної байдужности, яка оточує події в Чехії, настрої німців відбули далеку дорогу...

Хорвати домагаються автономії

Римські політичні круги з великою увагою слідкують за ситуацією в Югославії та за перебігом переговорів між правительством і представниками хорватської меншини. Хорвати мають домагатися не лише повної автономії, але також власного війська, узасаднюючи се тим, що тільки хорватська армія може дати запоруку, що автономія краю буде респектована. Річ ясна, що іншої гарантії автономії, як власне військо, справді нема.

Консолідація англійських партій

Агенція Ава звідомляє: Б. англійський міністр загр. справ Іден мав виготовити проект створення „Державної ради для справ загр. політики". До тої ради мали б бути покликані представники всіх партій як люди з політичним досвідом. Називають уже імена: Черчила, Льойда Джорджа, Етлі, Сінклера, льорда Семуела й ін.

Про джерело кадила

Або: Відки у нас беруться затирання ріжниць між добром і злом, помішання понять, хаос і загальна дезорієнтація.

Велику прислугу для розвитку і розцвіту одинокої у нас наразі освітньо-народньої установи, що тісно й органічно звязана з Церквою і від неї залежна, зробила Редакція „Нової Зорі" через започаткування на своїх сторінках дискусії у справах „Скали". Притокою до цього послужила невеличка стаття „з кругів Духовенства" під заг. „Два напрямки" у 1194 ч. На зазив Редакції у примітці до тої статті відгукнувся перший о. В. Мельник у чч. 1198/99 довшою статтею п. з. „Справи Скали". Дискусія заточила відразу широкі круги. О. В. М. видвигнув багато справ, закидів, думок і поглядів, що вимагають точнішого насвітлення і сильнішого попертя, евентуально скорегування, або збивання.

Вслід за цим у чч. 1204/05/07/08 появився цикль статтей автора, скритого під криптонімом „І. К." під заг. „Критика критики". На се о. В. Стрілыбицький виступив у ч. 1213 в обороною о. В. М. у статті „Довкола Скали" (На мій погляд відповідніше було б дати їй наголовок: „Довкола осіб 2 дискутантів"). А вкінці в ч. 1214 появилася дуже річева стаття у висліді дискусії трох учасників курсу „Методи праці в Скалі", підписана криптонімом „Б. Д."

Словом, в короткому часі дискусія розвинулася на добре і свідчить про велике заінтересування широких кругів духовенства молоденькою установою, що так іще недавно заледви вийшла з пелєнок, та про її справжню життєздатність. Коли та дискусія тим самим темпом дальше буде розвиватися, то буде це у своїх наслідках дуже хосенне не лише для „Скали", але і для Церкви та народу, бо в той спосіб скристалізуються погляди, вирівнаються тертя і діссонанси, а запанує гармонія і єдність та поглибиться катол. освідомлення в народі. Тим робом щаслива ініціятива Редакції „Нової Зорі" записана буде добре в історії Товариства.

Я слідкую за тою дискусією з великим зацікавленням і напруженою увагою. Кожну статтю перечитую по кілька разів і нотую свої помічення та рефлексії. Гляджу я на неї оком публіциста. А се завдання чесної публіцистики — подавати суспільности ясні і правдиві спостереження і рефлексії, що їх викликує поява і назрівання ріжних актуальних справ. Тимто як публіцист уважаю своїм обовязком поробити на маргінесі тої живої і цікавої дискусії свої дотеперішні помічення, внески і завваги, а то в цілі, щоб вона поступала і розвивалася в дусі катол. засад правильним шляхом і у сталих рямцях та не викликувала ні пристрасти, ні образи або якоїнебудь нехіті, бо тільки тоді принесе вона правдивий хосен не лише „Скалі" але й народній справі і причиниться до поширення і поглиблення катол. світогляду.

Специфічне знамя кожної католицької роботи се доцільність т. є ясне означення та вясування цілей і точне їх придержування. Тимто і цілій дискусії мусять присвічувати згори означені цілі, що їх кожний, що бере участь в дискусії, повинен заєдно мати перед очима і їх придержуватися. Редакція „Нової Зорі", що ту цінну дискусію започаткувала, означила ті цілі для неї рівночасно ясно і недвозначно. Тому що доцільність дискусії це справа важна і засаднича, уважаю за конечне ті цілі так, як їх Редакція в ріжних примітках спрецизувала, зібрати разом і щераз подати до відома дискутантів, щоб вони пишучи свої дальші помічення їх з очей не стратили. Ось ті цілі: 1) Інформації про те, що діється в читальнях „Скали" (1194), 2) „Як є і як повинно та може бути" (1199). 3) „Щоб закиди і непорозуміння не нуртували попід спід, але щоб вони вийшли на денне світло, щоб їх явно виложено і на письмі устійнено, бо тоді буде можна їх освітлити і з ними боротися" (ч. 1208).

Відповідно до тих цілей предметом тої дискусії мають бути: 1) Інформації і звіти з діяльности читалень „Скали". 2)Помічення і висновки, закиди, сумніви, дезідерати, погляди, думки і проєкти дотично діяльности „Скали". 3) В особенности закиди, думки і погляди висказані у статтях: „Два напрямки" і „Справи Скали". А саме їх оборона, лучше насвітлення й узасаднення, евентуально критика, скорегування, або цілковите опрокинення. Не є і не повинні бути предметом наміченої дискусії о с о б и а в т о р і в згадних статтей та дискутантів і їх личні справи, інтенції та переконання і їх діяльність, лише ті думки і погляди, що їх вони у статтях і дискусії висказали. Річ се дуже важна і засаднича. Бо наш теперішний загал зріс і вихований в туманах ліберально-радикальної ідеольогії, що її поширювала і впоювала наша народна світська преса довгими літами, опанована в цілости поступовими ліберало-радикалами.

Католицької народньої преси, що поглиблювала б католицьку ідеольогію і вводила б католицькі засади в народне життя, у нас донедавна зовсім не було, — а катол. щоденника, що в тій справі відіграв би головну і децидуючу ролю, досі нема! Нічо проте дивного, що наш загал навчився дискутувати після метод і категорій лібералів. У них супроти противників безпощадна строгість і безоглядне осудження. Коли до цього нема найменшої підстави, то буде на основі інсинуацій, підозрінь та клеветливих наклепів.

Знана їх девіза: „Calumniare audacter".

Зате для своїх т. є партійників і однодумців у них якнайбільша поблажливість, т.зв. критика з кадилом і славословієм. „То свій чоловік, то наш діяч, знаний патріот", це їх критерій, що рішають про прилюдні думки, погляди і вчинки ліберальних діячів. У безбожників з дискусії розумна і справедлива критика виключена, а християнської щирости й отвертости вони взагалі не узнають. До того спеціяльно в нас, наслідком хоробливого перечулення сентиментом патріотизму, виробився довкруги народних діячів і патріотів певного рода німб пієтизму і недоторкаємости, що просто не дозволює їх прилюдних слів і вчинків оспорювати і критикувати. Що скаже, чи зробить знаний діяч-патріот, то всьо згори мусять всі вважати за добре і хо-

А. П. ЧЕХОВ

Пересолив

(Гумореска).

Землемір Гліб Гаврилович Смірнов приїхав на стацію Гнилушки. До оселі, куди його викликали межувати, залишилося проїхати кіньми верстов 30 — 40. (Коли візник не пяний, а коні не шкапи, то й тридяти верстов не буде, а коли візник під мухою та коні зморені, то й цілих 50 набереться).

— Скажіть, будьте ласкаві, де я зможу знайти тут поштових коней? звернувся землемір до стаційного жандарма.

— Яких? Поштових? Та тут за сто верстов і собаки путящої не знайдеш, а не то, що поштових... А вам куди їхати?

— В Девкіно, маєток генерала Хохотова.

— Що ж! позіхнув жандарм. Ідіть ва стацію, там на дворі іноді бувають мужики, возять пасажирів.

Землемір зітхнув і поплентався за стацію. Там після довгих розшуків, розмов і вагань знайшов він здоровезного мужика: похмурого, рябого, одягненого в драну свитину і личаки.

— Чорт зна, який у тебе віз! зморщився землемір, вліэаючи на віз. Не розбереш, де в нього зад, де перед...

— Що ж тут розбирати? Де конячий хвіст, там перед, а де сидить ваша милость, там зад...

Конина була молода, але худа, з розчепіреними ногами і покусаними вухами. Коли візник підвівся і шмагнув її мотузяним батогом, вона тільки замотала головою, коли ж він вилаявся і шмагнув її ще раз, то віз завищав і затрусився немов у прорасниці. Після третого удару віз похитнувся і вже після четвертого він рушив з місця.

— То ми так цілу дорогу їхатимемо? запитав землемір, відчуваючи сильне трясення і дивуючись здатності російських візників поєднувати тиху, черепашину їзду з трясенням, що душу вивертає...

— До-о-їдемо, заспокоїв візник. Кобилка молода, прудка... Дай но їй розбігтися, то потім і не зупиниш. Но-о-о, прокля...та!

Коли віз виїхав зі стації, були присмерки. Праворуч від землеміра тяглася темна замерзла рівнина без кінця і краю. Поїдеш по ній, то напевно зайдеш чортові на роги. На обрії, де вона зникала і зливалася з небом, лініво догоряла холодна осінна зоря... Ліворуч від дороги в стемнілому повітрі виcочіли якісь горби, чи торішні стирти, чи село. Що було спереду, землемір не бачив, бо з цього боку все поле зору закривала широка, незграбна візникова спина. Було тихо, але холодно, моровно.

„Яка, проте, тут глушина! — думав землемір, намагаючись закрити свої вуха ковніром шинелі. — Ні кола, ні двора. Чого доброго — нападуть і пограбують, навіть ніхто й не дізнається, хоч з гармат стріляй... Тай візник ненадійний... Ач, яка спинниця! Оттака дитина природи пальцем торкнеться, то й душа геть! І морда в нього звіряча, непевна!"

— Гей, любий, запитав землемір, як тебе звуть?

— Мене б то? Клим.

— Що ж, Климе, як у вас тут? Чи безпечно, не грабують?

— Нічого, Бог милує... Кому ж грабувати?

— Це добре, що не грабують... Хоча про всякий випадок я всежтаки взяв з собою три револьвери, — збрехав землемір. А з револьвером, знаєш, жарти погані. З десятьма розбійниками можна справитися...

Стемніло. Віз раптом заскрипів, завищав, затрусився і мов знехотя завернув ліворуч.

„Куди ж це він мене повіз? подумав землемір.— Їхав весь час прямо і раптом ліворуч. Чого доброго, завезе, падлюка, в якусь глушину і... і... бувають же випадки!..." — Слухайно, — звернувся він до візника. — Так ти кажеш, що тут безпечно? Це шкода... Я люблю з розбійниками битися... На вигляд я хирий, слабовитий, а сили в мене як у вола... Якось напали на мене три розбійники... Так що ж ти думаєш? Одного я так струснув, що... що, розумієш, Богу духа віддав, а

сенне, бо ж він се сказав і вчинив після свого найлучшого знання і в найлучшій інтенції. Тому його осуджувати і критикувати не годиться. Його належить все оплескувати, бо ж то патріот, він злого не хотів, він заслужив собі на безоглядне признання, а критика могла б його лише образити і зразити до дальшої „народньої праці“.

Наслідком того всего наші діячі не лише світські, але часто й духовні так зжилися з безнастанним кадилом і славословієм, а загал так привик їм заєдно потакувати й оплескувати їх, що здоровий змисл критики у нас зовсім затерся й дискусія у нас зійшла на манівці: зачинається і кінчиться признанням і похвалами з кадилом. У нас не лиш опрокинення думки і погляду, висказаного прилюдно якимнебудь діячем, але навіть дуже обережне її скорегування через насвітлення й узасаднення противної гадки викликує у многих схвилювання, нехіть а то й образу та обурення з трівким жалем до опонента.

Наслідком того дискусія перестає бути річевою, переноситься на особи, перемінюється в інсинуації та наклепи на опонента і в філіппіку повну кадила і славословія для мнимо покривдженого ним діяча, хоч на ділі йому не сталася ніяка кривда, лише зовсім річево і слушно опрокинено висказану фальшиву і шкідливу думку. Але що в нас в дискусії розумну і здорову критику виключено, тому вона не по нутру знакомим і прихильникам критикованого, викликує у них схвилювання й обурення. І тому вони вмішуються до дискусії не як її річеві учасники, але в ролі оборонців мнимо покривдженого. Такий оборонець роздирає свої ризи в обуренні, що „знаному діячеві“ сталася велика кривда, бо опонент обкидав його дуже кривдячими закидами! Та на ділі таких закидів опонента зовсім не було, вони зродилися лишень у схвильованій уяві оборонця: це він своїм довільним розумуванням викомбінував собі їх на основі зовсім річевих аргументів і завваг, якими опонент скорегував або опрокинув прилюдно висказані фальшиві думки і погляди. Справжня філіппіка такого оборонця зачинається звичайно кадилом і кінчиться славословієм для мнимого покривдженого і ствердженням „в імя правди“, що це „знаний діяч“, що у нього „найкращі інтенції, погляди і напрямні праці“, хоч цього всього опонент у своїй критиці зовсім не доторкався ані не квестіонував.

У нас назагал привикли, що в дискусії безоглядна критика і спротив практикується лиш у відношенні до противників: для „своїх“ все лиш оплески, похвали та признання. А хто поважиться щиро висказатися і скритикувати без кадила, той уважається вже ворогом, що „приносить кривду“ своїм і перед ним треба своїх боронити. Такі оборонці, що у нас все вмішуються до дискусії, шкодять всякій здоровій думці у прилюдному житті. Бо вони кожду дискусію зводять на манівці і ударемнюють. А до того оперуючи не річевими аргументами, лиш особистими зглядами, що з оспорюваною думкою не мають нічого спільного, вони не переконують, лише настроюють і то фальшиво і сторонньо, бо прихильно для бороненого а ворожо для його опонента. Тимсамим посередно підтержують фальшиву і мильну думку та підважують річеві аргументи і насвітлення того, що справді в інтересі правди й опрокидував і справляв.

Наслідком того у нас мильні думки і погляди у своїму часі якслід не опрокинені і не справлені у прилюдному житті приймаються і вкорінюються і стають на рівні з добрими і правильними. Через це затирається ріжниця між добром і злом, між правдою і ложею, словом витворюється хаос і помішання понять та загальна дезорієнтація.

Ліберально-радикальні фрази, кличі та погляди, що їх десятками літ у нас проголошували прилюдно на зібраннях і на сторінках народної преси заєдно оплескувані народні діячі, увійшли і не перестають входити у переконання всіх безогляду на їх станову приналежність навіть і духовних.

Священник з Поділля.

Промова президента Мосьціцкого

Про питання, яке стоїть перед Польщею.

В неділю 19 с. м. в 19 год. президент РП виголосив у Варшаві на Замку промову радієм, присвячену памяти Йосифа Пілсудского. Зміст: Ми знов перебули рік історичного змісту, рік великих змагань і великої праці. Сей факт не може остати без рефлєксії в суспільностях, політично дозрілих. Він мусить поглиблювати розвагу починів, мусить утревалити внутрішню цілість народу, мусить постійно побуджувати найвищу сторожкість і найвищу здібність до жертв... Нині — Пілсудский для нас не дальший, тільки близший, більше зрозуміліший. Рік 1938-ий то пречінь рік тріюмфу Пілсудского. Се його школа думки, школа ділання, се його організаційна праця в державі, його наука про рішення і відповідальність — мали в сім році великі перемоги. „Перед Польщею — казав він — стоїть питання, чи має бути державою рівнорядною з великими потугами світа, чи має бути малою державою, яка потребує опіки могутних?“ Не вяжемо нашої будучности і нашої долі з нічиєю опікою знаючи, що свобода се продукт постійної жертвенної боротьби власного народу. Маємо завдання перетворити Польщу так, щоб перемогла в будучности не тільки силою числа і вагою свого багацтва, але й могутністю духа і міцю національної культури.

Як ширять анархію в тяжкім часі

„Курер Поранни“ приніс у 77 ч. промову сен. проф. Бартля, який м. ін. подав такі „пробки“ стилю з летючок польських студентів у Львові: В ночі з 14 на 15 с. м. 200 поліцаїв узброених від голови до стіп перевело ревізію в Домі Медиків у спосіб до глибини обурюючий і вимагаючий рішучої відповіді (слідує опис). То масонерія робить репресії. Не помагають ніякі інтервенції, ні персвазії, бо наказ прийшов згори: в обороні жидів без милосердя гнобити молодь „народову... А в другій летючці є ще „лучші“ місця. По обидах на адресу представника держав. влади (яких, не наведено і навіть не сказано, котрого представника) слідує ось що: Засі вам, пане, від осередка і бастіону польської культури на Сході!... На брутальний виступ пана старости і його помічників відповімо так, як собі заслужив... Третя летючка: ...В ній є місця в найвищій мірі образливі для поваги держ. влади і далі таке: ... Відважилися зломати екстериторіяльність університету, якою від століть чванилися всі цивілізовані народи. Відповідає за те староста Климів. Бо на те його спроваджено до Львова (слідує зазив до зміни влади в Польщі)... Як на такі небезпечні часи як теперішні — хіба досить...

два інші через мене в Сибір пішли на каторгу. І звідки в мене сила береться, не знаю... Візьмеш одною рукою якогось здоровилу, такого як ти і... і скоцупнеш.

Клим оглянувся на землеміра, заморгав усім обличчям і шмагнув по конячині.

— Так, брат..., продовжував землемір. — Не дай Бог зо мною звязатися. Це мало, коли розбійник без рук, без ніг залишиться, але ще й перед судом відповідатиме. Мені судді та ісправники знайомі. Людина я казьонна, потрібна... Ось я їду, а начальству відомо... Так і дивиться, щоб мені хтось лиха не заподіяв. Всюди по дорозі за кущиками урядники та соцькі понатикані... Стри... стри... стривай! — заревів раптом землемір — Куди це ти віхав? Куди ти мене везеш?

— Та невже не бачите? Ліс.

„Справді, ліс... подумав землемір. — А я, бач, налякався! Не треба проте показувати свого хвилювання... Він уже помітив, що я боюся. Чому це він почав так часто на мене оглядатися? Мабуть задумав щось... Раніше їхав ледве-ледве, нога за ногу, а тепер бач, як мчить!“

— Слухайно, Климе, навіщо ти так женеш коняку?

— Я її не жену, сама розігналася... Вже як розженеться, то ніяким способом не зупиниш... І сама вона не рада, що в неї ноги такі.

— Брешеш, брате! Бачу, що брешеш! Тільки я тобі не раджу так швидко їхати. Придержи но коняку... Чуеш? Придержи!

— Навіщо?

— А тому... Тому, що за мною зі станції повинні виїхати чотири товариші. Треба, щоб вони нас дігнали... Вони обіцяли дігнати мене в цьому лісі... З ними веселіше буде їхати... Народ здоровий, кремезний... у кожного по пістолету... Чого це ти все оглядаєшся і соваєш, мов на голках? Га? Я, брат, тее... брат... на мене нема чого оглядатися... Нічого цікавого в мені нема... Хіба що револьвери тільки... Прошу, коли хочеш, я їх вийму, покажу... Прошу...

Землемір зробив вигляд, неначе він риється в кишенях і тоді трапилося те, чого він не міг сподіватися при всьому своєму боягузстві. Клим раптом вивалився з возу і на чотирох побіг у хащу.

— Гвалт! заголосив він. — Гвалт! Бери, клятий, і коняку і віз, тільки не занапащай моєї душі! Гвалт!

Почулися швидкі кроки, що віддалялися, тріск хмизу — і все затихло... Землемір не чекавши такого репримянду, насамперед зупинив коняку, потім сів зручніше на возі і почав думати...

Утік... Злякався дурень... Ну, що тепер робити? Самому їхати далі не можна, бо дороги не знаю та й можуть подумати, що я в нього коняку вкрав... Що робити? — Климе! Климе! — Климе! — відповіла луна.

Від думки, що йому всю ніч доведеться просидіти в темному лісі на холоді та слухати тільки вовків і форкання худої кобилки, землеміра почало корчити здовж спини немов від холодного тетуга.

— Климцю! — закричав він. — Голубчику! Де ти, Климцю?

Дві години кричав землемір і тільки після того як він захрип і помирився з думкою про ночівлю в лісі, тихий вітрець доніс до нього чийсь стогін.

— Климе! Це ти, голубчику? Поїдемо!

— У... беш!

— Та я пожартував голубчику! Нехай мене Бог покарає, пожартував! Які там у мене револьвери? Це я зі страху брехав. Будь ласка, поїдемо, мерзну.

Клим зрозумівши, мабуть, що справжній розбійник давно б уже зник з конякою і возом, вийшов в пісу і нерішуче підійшов до свого пасажира.

— Ну, чого ти дуриш злякався? Я... я пожартував, а ти злякався... Сідай!

— Бог з тобою, пане, — пробурчав Клим, влізаючи на віз. — Якби знав, то й за сто карбованців не повіз би. Я мало не вмер зі страху..

Клим шмагнув коняку. Віз затрусився. Клим шмагнув ще раз і віз похитнувся. Після четвертого удару, коли віз рушив з місця, землемір закрив уха коміром і задумався. Дорога і Клим йому вже не здавалися небезпечними.

Протекторат над Чехією та Моравією

Канцлер Гітлер підписав у Празі декрет у справі протекторату над Чехією та Моравією. Декрет має отсі постанови: 1) Обсаджені в березні німецькими військами частини краю б. чехословацької республики належать відтепер до великої Німеччини і входять під її опіку як „протекторат Чехії та Моравії“. Коли б цього вимагала оборона Німеччини, канцлер вирішить окремі приписи для поодиноких частей сеї території. 2) Німці, замешкалі у протекторату, будуть приналежні до німецької держави і стануть горожанами Німеччини. Отже їх будуть обовязувати розпорядки про охорону німецькой крови і німецькой чести. Вони підлягатимуть німецькому судівництву. Інші мешканці Чехії та Моравії будуть державно приналежні до протекторату Чехії та Моравії. 3) Протекторат Чехії та Моравії автономний та управляє собою сам. Він виконує права зверхности, які прислугують йому в рамах протекторату, згідно з політичним, військовим і господарським значінням Німеччини. Ті права зверхности будуть виконувати власні органи, власні власти, в власними урядниками. 4) Зверхник автономної управи протекторату Чехії й Моравії користає з охорони та прав до почестей, які прислугують голові держави. Зверхник протекторату мусить мати довіря канцлера Німеччини у виконуванні свого уряду. 5) Яко гваранта інтересів Німеччини канцлер іменує протектора Німеччини в Чехії й Моравії в осідком у Празі. Обовязком протектора Німеччини як заступника канцлера й уповажненого німецького правительства чувати над політичними лініями, устійненими канцлером. Членів уряду протекторату буде затверджувати протектор Німеччини. Се затвердження може бути скасоване. Протектор Німеччини може припоручити, щоб його запізнали з усіми зарядженнями уряду протекторату та може уділювати рад тому урядові. Він може спротивитися зарядженням, які могли би принести шкоду Німеччині. А коли б проволока могла потягнути за собою небезпеку, він уповажнений у спільнім інтересі видавати потрібні зарядження. Слід занехати оповіщування законів, розпорядків та інших приписів права як також виконання адміністраційних розпорядків і правосильних судових присудів, коли протектор Німеччини спротивиться їм. 6) Заграничні справи протекторату, особливо ж охорону за границею осіб, приналежних до протекторату, бере на себе Німеччина. Вона буде провадити заграничні справи згідно зі спільними інтересами. Протекторат матиме представника при уряді Німеччини з урядовим титулом. 7) Німеччина уділяє протекторатові військової опіки. В цілі виконання тої опіки Німеччина буде вдержувати гарнізони й військові уряджения у протекторату. Для збереження внутрішньої безпеки і ладу протекторат може створити власні формації. Організацію, сили, чисельність та узброєння означить правительство Німеччини. 8) Німеччина буде виконувати безпосередній нагляд над справами комунікацій, почти, телефону, телеграфу й радія. 9) Протекторат належить до митного простору Німеччини і підлягає його митному зверхництву. 10) Правний платничий середник це поруч німецькой марки, аж до дальших розпоряджів, корона. Взаїмне відношення валют означить уряд Німеччини. 11) В разі, якби того вимагали спільні інтереси, Німеччина може видавати правні розпорядки, які обовязували б протекторат. На випадок спільної потреби Німеччина може перебрати деякі ділянки адміністрації під власний заряд та установити власні органи, потрібні до тої цілі. Німеччина може видавати розпорядки, потрібні до вдержання безпеки й ладу. 12) Законодавство, яке тепер обовязує в Чехії й Моравії, задержує свою силу, коли воно не суперечить засаді переняття опіки Німеччиною. 13) Міністр внутрішніх справ Німеччини в порозумінні з заінтересованими міністрами Німеччини видасть правні й адміністраційні розпорядки, потрібні до переведення й доповнення сего декрету. — Декрет підписали: канцлер, міністр внутрішних справ Німеччини, міністр заграничних справ Німеччини й шеф канцелярії Німеччини. Декрет оповістив через празьке радіо мін. Рібентроп.

Жертвуймо на жіночу бурсу у Львові

Виділ II-ої Філії Краєвого Т-ва Опіки над українською молодю у Львові оповістив заклик. В нім пише м. ін.: В жіночій ремісничій бурсі у Львові при вул. Кохановського ч. 59 є тепер коло 80 учениць з Галичини, Волині, Підляшша, Полісся, Лемківщини, а одна аж з Ужгороду. Се переважно діти селян, дрібного міщанства. Бурса дає дівчатам не лише помешкання, харч й опіку, але також поширює відомости дівчат з обсягу культури й історії рідного краю. Та щоб виконати се завдання, треба відповідного приміщення. Відповідний будинок знайшовся при вул. Кохановського 59. Се двоповерховий, просторий дім, де можна примістити коло сотки бурсачок, але треба той дім купити, бо оплачувати високе комірне не оплатиться. Філія рішається на купно того дому. В тій цілі продасть свою реальність при вул. Кошаровій. Та ще потрібно 50.000 зл., щоб купити велику двоповерхову будівлю. І тому філія звертається до української суспільности за дальшою помічю. Американська еміграція дала основу бурси, жертвуючи в своїм часі 3.000 амер. долярів на руки п. Михайлини Говиковичевої. Край мусить зложити фонди на довершення того пожиточного діла, бо ж його доньки виховуються і будуть виховуватися в бурсі. Вони повернуться до своїх містечок та міст і стануть там вишколеними ремісничками та свідомими громадянками. Гроші слати на адресу: Марія Громницька, Земельний Банк у Львові, вул. Словацького 14.

Франція й Карпатська Україна

„Курер Варшавскі“ звідомляє з Парижа: Деякі побоювання тутешньої преси збуджує проблема Карпатської України. Ціла низка щоденників висловлює здогад, що коли Німеччина „дозволила“ Мадярщині заняти Карпатську Україну, то зробила се за гарантією цілковитої залежности Будапешту від Берліна. Вважають тим, що значіння спільної польсько-мадярської границі як евентуальної протинімецької барієри в останніх днях сильно зменшилося.

Небувале в історії народів

На першому засіданні чеської ради міністрів по проголошенні протекторату Чехії й Моравії премієр Беран виголосив промову, в якій сказав: „Наш край Чехія й Моравія став тепер частиною Великої Німеччини. Наші думки звертаємо в першу чергу до її будівничого Адольфа Гітлера. Далі наші думки звертаються до президента дра Гахи, якому весь нарід вдячний за його жертвенне зусилля в днях великих рішень“. Чеська преса коментуючи перехід Чехії й Моравії під панування Німеччини висловлює вдоволення з прилучення чеських земель до Великої Німеччини. Треба знати, що Беран належав до найбільше шовіністичних чехів, покрою крамаржівського, а тепер той шовініст аж так упідлюється. Та Берая не виїмок. Шовіністи звичайно мають у собі таку саму вдачу й якраз тому стараються закрити її криком з висловами ненависти, поки можна кричати без небезпеки. Та вже аж така скора зміна се небувала поява в історії народів.

Лікарський фейлетонік.

Запалення вуха по грипі

Як тоді сікати ніс?

Часто по перших кількох днях загальної перестуди або катару зачинає боліти в середині вухо. У старших осіб ці болі звичайно скоро зникають. У малих дітей трапляється часто, що болі стають щораз більші, появляється запалення вуха получене з горячкою і появою ропи у внутрішній частині вуха. Горячка й болі тривають кілька днів, потому рона виливається назовні, горячка уступає, болі зникають, ухо гоїться. Деколи рона не може видістатися назовні і шукає виходу в кістних щілинах. Се може мати поважні наслідки з огляду на близькість лімфатичних мозкових клітин. Бувають випадки, що рона виливається, та це тривае задовго. Всі ті поприпні комплікації вимагають лікарської опіки. Коли рона не може пробити ушної болони і видістатися назовні, треба закликати лікаря, який простим перерізанням болони усуне зібрану рону і вилікує недужого продовж кількох годин. Мами звертаються до лікаря звичайно запізно, коли недуга вже розвинулася і загрожує мозкові: тому коли по грипі дитина має сильні болі голови в околиці вуха і появиться горячка, негайно треба візвати лікаря. Чи можна уникнути запалення вуха по грипі й катарі? Не завжди. Деколи заразень сам дістається до внутрішнього вуха і викликує недугу. Часто той заразень попадає в ухо силою (хоч ми не здаємо собі з того справи) ось як: Ніс получений з обох сторін з відповідним внутрішним ухом через вузенький каналик зв. трубкою Евстахія. Сей каналик звичайно замкнений. Він отвирається тільки в часі пічихання і сікання носа (зокрема тоді, коли воно получене з сильним дмуханням) і в часі каплання. Коли, як це часто бувае, сікаємо ніс, закриваючи одночасно оба носові отвори, тоді повстає небезпека, що можна загнати носову рідину, повну заразнів, через канал Евстахія просто до внутрішнього вуха. В той спосіб можна заразити вухо, внаслідок чого повстає запалення і росте горячка. Сего легко уникнути, сікаючи ніс завжди тільки з одного боку. При тім у хвилі чищення носа треба завжди натиснути пальцем раз праву раз ліву сторону носа. Таким чином видмухуваний воздух спрямовуеться вое назовні й не дістається через відкриту у хвилі чищення носа трубку Евстахія до нутра вуха.

—o—

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

2) **Про вагу св. Причастя.** Доповняючи ті обрядові слова, Христос неначе каже: „Чому не приходите до мене? Я хочу увійти в вашу душу, у ваше серце, щоб загасити жажду своєї любови й наповнити ваші серця взаємною любовю". Чи розуміють сей ніжний заклик Божої любови всі вірні катол. Церкви? Здається, що ні. Чому? Бо не знають Христа, не розуміють Його святої любови й навіть не стараються пізнати Його. Щоб бодай у якійсь малій частинці пізнати і зрозуміти любов Божу до нас, треба вглиблятися в науку Христа на підставі св. Євангелія; треба співучасничати, ще докладніше кажучи, співжертвуватися з жертвою Ісуса Христа у Сл. Божій. Тому від початків християнства, а в сьогоднішних часах в особливший спосіб, закликає катол. Церква своїх вірних до активної, живої участи у Сл. Божій, бо Сл. Божа, на якій жертвується як колись на Голгофті сам Христос, Спаситель світа це осередня точка всього релігійного католицького життя. Найважніша для нас частина Сл. Божої — св. Причастя. Перші християни добре розуміли властиве значіння установи Пресв. Евхаристії й тому всі, що брали участь в безкровній жертві Ісуса Христа, приймали Його рівночасно у св. Причасті, у т. зв. тоді „ломанні хліба", сповняючи тимсамим бажання Христа виявлене на Тайній Вечері: „Прийміть і їжте, се Тіло моє". Хто не приняв св. Причастя, мусів подати причину, а як ні, то вільно було його виключити з катол. громади.

Св. Кипріян подає, що перші християни Господню молитву „хліб наш насущний дай нам днесь" не розуміли інакше як молитву-просьбу за хліб щоденний, надприродний, тобто за Христа, за Його Найсв. Тіло й відмовляли ту молитву тільки тоді, коли причащалися.

З часом ревність і правдива побожність перших християн зачали остигати і щораз менше людей приступало до св. Причастя. Зачали між собою спорити, коли й як часто вільно приступати до св. Причастя. Святі й церковні писателі того часу мимо всього поручали вірним якнайчастіше св. Причастя кажучи: „Коли се хліб щоденний, то чому споживаємо його тільки раз на рік?.." „Споживай щоденно те, що Тобі до щоденного життя потрібне". Цю справу обговорювали також на ріжних церковних соборах. Між ін. на Соборі в Антіохії (в р. 341) видано заряджения, щоб усунути з Церкви всіх, що не приступають до св. Причастя в часі Сл. Божої, аж доки через сповідь і покуту не одержать прощення. Дальше Синод в м. Макон (585 р.) постановив, що всі вірні мають причащатися кожної неділі й свята, відтак вже тільки три рази до року, на Різдво, Великдень і Зелені Свята. Коли вірні щораз більше відсувалися від цеї оживляючої манни — св. Причастя, — 4-й лятеранський Собор 1215 р. приказав приймати св. Причастя раз до року в часі Великодних Свят і то під загрозою виключення з Церкви.

Це заряджения катол. Церкви залишилося правосильним аж до нинішних часів. Хто раз у рік у Великодному часі не сповідається й не причащається, той формально відкинений від Церкви й навіть не належиться йому християнський похорон.

Одначе таке остаточне заряджения для т. зв. закаменілих грішників, чи байдужних людей не вдоволило святих, побожних душ, які, бажаючи частішої злуки з Евх. Христом, випрошували своїми молитвами й жертвами ласки в Бога, щоби привернув назад спосіб приниманя щоденного св. Причастя, як у перших віках християнства. Вислухуючи прохання побожних душ Господь дав нам святого Папу Пія X, який окремим декретом в р. 1910 зарядив для всіх вірних часте й щоденне св. Причастя.

(Далі буде).

ДО ФІРМИ

СЕЛЕКТОН

Львів, Оборони Львова 15.

... З Вашого 5-лямпового відбірника, який я отримав перед місяцем, дуже вдоволений, як під оглядом голосу і селективности так і зверхнього вигляду і дуже дякую за прецизійне викінчення.

Войнилів, 20. 1. 1939.

Др. Белей

ЩО ДІЄТЬСЯ У СВІТІ?

Чому през. Гаха піддався?

Польська преса пише: Щойно тепер виходять наверх подробиці заняття Німеччиною Чехії й Моравії. Повторилася в сім випадку історія „аншлюсу". Капітуляція Чехії наступила під загрозою величезної німецької армії. Бо у хвилі, як през. Гаха виїздив до Берліна, німецькі війська ввійшли вже були до Чехії і заняли Моравську Остраву.

Нойрат протектором Чехії й Моравії.

Урядово звідомляють: Канцлер Гітлер іменував німецького міністра Нойрата протектором Німеччини в Чехії й Моравії, з осідком у Празі. Барон фон Нойрат буде далі виконувати функції міністра Німеччини і председника тайної кабінетної ради. Крім того канцлер Гітлер іменував заступника гавляйтера Судетів Карла Германа Франка державним секретарем і регенційного президента Курта фон Бургсдорфа міністеріяльним директором при протектораті Чехії й Моравії.

В Чехії нема золота.

Німецькі господарські круги не заперечують, що прилучення Чехії та Моравії до німецького господарського обсягу збільшить конечність інтензивного вивозу продуктів та піднесе брак сирівців і харчевих продуктів, бо ціла господарська структура б. Чехо-Словаччини полягала головно на вивозі машин, скла, обуви і т. п. За те ввожено вовну, бавовну, збіжжа, мило, мінерали і багато металюргічних сирівців. Чехія й Моравія на просторі около 50.000 кв. км. мають майже 7 міл. населення, тобто близько 140 мешканців на 1 кв. км., що значно перевишає пересічну густоту населення Німеччини. Підсумовуючи користи і відємні сторони прилучення Чехії й Моравії в Берліні уважають, що Німеччина мусітиме вложити багато гроша в новоприлучену державу і скріпити вивіз, щоб покрити запотребування того краю. Чехословацьке золото на покриття банкнотів вже перед заняттям краю вивезено заграницю.

Непорозуміння у Словаччині.

Між католицьким духовенством і німцями доходить в останніх днях до частих конфліктів, зокрема в справі вивішування прапорів зі свастикою. В місті Брук коло Братислави керівник школи вивісив прапор зі свастикою на будинку школи. Проти того запротестував місцевий священик, домагаючись усунення прапору. Керівник не послухав і завізвав місцевих німців. Дійшло до бійки, яку зліквідувала поліція. В Братиславі дійшло до непорозуміння на тім самім тлі між одним парохом і його сотрудником, який без відома пароха вивісив гітлерівський прапор. Німці звернули увагу словацьким священикам, що коли такі випадки повторяться, німецький нарід відповідно на них зареагує.

Протестанти не хочуть навернених жидів.

Німецька преса звідомляє, що евангелицькі збори в Турингії, Саксонії, Мекленбургу і т. д. оповістили приписи, щоб не приймати жидів до тих віроісповідних громад. Навіть жиди, що вже давніше перейшли на протестантизм, мають бути вичеркнені зі списків евангелицьких громад.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕЗИДЕНТ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Впр. о. Волошин приїхав в товаристві 11 осіб до Білгороду в Югославії. З ним є м. ін. Штефан, председник сойму і міністр освіти. О. Волошин заявив представникам преси, що за кілька днів виїде до Загребу в Хорватії, а відти має їхати до Лондону.

КРОВАВІ БОЇ в Карпатській Україні тривають. До полудня 20 с. м. Січ держала ще Бичків Великий, бомбардований мадярською артилерією. В нім є сотки вбитих і ранених. Рахівщина і Ясіня ще борятся завзято.

ПРИ ОБОРОНІ ХУСТУ погибло поверх 500 осіб, в тім багато українських жінок і дітей. Є вісти, що в бою погиб також ген. Петрів і 18-літній Петро Лесюк, уроджений в Америці, що приїхав з Ню-Йорку відвідати землю своїх батьків.

ПОТВЕРДЖУЮТЬСЯ ВІСТИ, що головний комендант і основник „Карпатської Січи" Дмитро Климпуш погиб дня 14 с. м. в Хусті в бою з чехами підчас облоги чеськими відділами „Січової Гостинниці". Тоді також погиб його брат Василь, посол до карпатоукраїнського сойму.

МОСКОВСЬКЕ РАДІО поширює вісти, що Ромунія рішилася вислати 100 тисяч свого війська на Карпатську Україну. Ціль тих вісток неясна.

З ПРИВОДУ ЗАНИМАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ мадярами вислав ім Муссоліні депешу, в якій сказано м. ін.: „Італійський нарід в сій історичній хвилі поділяє радість угорського народу".

ІМЯНИНИ марш. Едварда Ридза Сьміглого і пок. марш. Йосифа Пілсудского в днях 18 і 19 с. м. святкували в Польщі дуже торжественно.

КОЛИ КАНЦ. ГІТЛЕР вернувся до Берліна з поїздки до Чехії і Моравії, його повитали марш. Герінг, мін. Геббельс і багато достойників. Батерія гармат дала 21 стрілів. Протилетунські рефлектори творили світляну тріюмфальну браму, а в усіх евангелицьких костелах дзвонили дзвони.

НІМЕЧЧИНА має тепер з протекторатом (Чехією і Моравією) 662.000 квадратових кільометрів поверхні та поверх 88 міліонів мешканців. Щодо населення Німеччина стоїть в Европі на першім місці по Совітах.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНСЬКІ ЕСКАДРИ прибули до гарнізонів Чехії й Моравії. Командантом 4-ої летунської армії, яка обіймає Австрію, Моравію, часть Судетів і Шлеськ, іменований ген. Летр.

ВІДЕНЬ, як пише заграничка преса, має стати столицею нової Великої Німеччини.

ФРАНЦУЗЬКИЙ СОЙМ ухвалив надзвичайні повновласти для прем. Далядіє у звязку з прилученням чеських земель до Німеччини.

ВСЯ АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА найострішими словами пятнує прилучення Чехії й Моравії до Німеччини. Декотрі часописи домагаються впровадження загальної військової служби і зірвання дипльоматичних взаємин з Німеччиною.

ОБУРЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ОПІНІЇ проти Німеччини велике і щораз зростає. Президент Рузвелт заявив, що предложить проект ревізії закону про невтральність Злучених Держав Півн. Америки.

НОВИНКИ

У Львові від трьох днів знов зима. Весь час паде сніг, віють студені вітри, словом, атмосферична весна ще далеко.

Великопістні реколекції для інтелігентних мужчин відбудуться заходом Т-ва ОО. Катехитів в церкві св. Духа в днях від 26—30 березня с. р. від неділі до четверга, включно о год. 6 вечером. Сповідь в п'ятницю 31 березня від год. 5-ої по пол. Св. Причастя в суботу, дня 1 квітня о год. 7.30 рано.

Вибори до львівської міської ради відбудуться 21 травня с. р. До 2 квітня мають бути покликані виборчі комісії, в днях 13—17 відбудеться зложення і справдження списів виборців, до 18 квітня оголошення кандидатів і ліст кандидатів, а 14 травня оголошення ліст кандидатів.

Під український Академічний Дім у Львові при вул. Супінського 21 підкинули вночі з 18 на 19 с. м. одну петарду, яка вибухла і вибила кілька шиб.

На приказ адміністраційної влади виїхав 18 с. м. зі Станиславова о. А. Бульс, ігумен монастиря ОО. Редемптористів. До Галичини о. А. Бульс приїхав з Белыгії в 1924 р. і працював у гімназії в Збоїсках, опісля був магістром новіціяту в Голоску Великім і вкінці ігуменом у Станиславові.

Любачівське староство покарало о. Івана Федишина з Бігаль гривною 200 зл. за те, що він в дні 11. XI. 1938 р. не вивісив державного прапору. Також гривною 200 зл. покарало староство о. І. Федишина за те, що брацтво Матери Божої Неуст. Помочі в Бігалях уладило духовну академію чисто релігійного змісту на площі коло церкви з приводу закінчення ювілейних духовних вправ у 950-ліття хрещення України. Ці два карні накази це 15-ті з черги...

Окружний суд у Золочеві засудив о. Івана Цебровського, гр.-катол. пароха в Батькові, гривною 30 зл. з заміною на 5 днів арешту за те, що в дні 3 травня як у дні державного свята казав возити дерево з ліса, „чим у демонстраційний спосіб і то публично виявив нехіть до польської держави".

Староство в Городку замкнуло читальню „Просвіти" в Каменоброді. Рівночасно поліція арештувала 4 українців.

Міністерство шкільництва повідомило у відповідь на петицію УПР, що реактивування розв'язаної чи створення нової української гімназії в Тернополі тепер неактуальне.

Іспити зрілости в мужеських і коедукаційних загальнообразуючих ліцеях мають бути сего року закінчені до 31. V.

Фальшиві 20-злотові банкноти появилися у Львові. Дата емісії тих банкнотів: 21. VI. 1931. На фальсифікатах портрет Емілії Плятер ріжнитьося технікою виконання, особливо ж кепським наслідуванням тінювання обличча, уст, волосся і ковніра. Водний знак виконаний товщем на відворотній стороні банкноту.

Гумор. — Недодумчивий. — Тату, що стає тим коротше, чим більше його тягнути? — Не знаю. — Ой, який же татко недодумчивий: таж се папіроска.

Міністерство шкільництва затвердило в характері вищої школи „Студіюм о Землях Всходніх" при т-ві „Розвою Зем Всходніх".

Корпус Охорони Пограничча (КОП) в долинськім повіті зложив 476 зл. на будову римо-катол. каплиці в Осмолоді. Також „Родзіна Стражи Граничней" комісаріяту в Городенці зложила 64 зл. на будову польського костела в Ясенові Пільному, пов. Городенка.

Адрес на шкірі морської риби отримав марш. Ридз-Сьмігли в день своїх імянин від 32 кашубів з 7 місцевостей. Адрес виконала Поморська Школа Мистців.

На варшавській біржі занотували нагальний упадок швайцарського франка. Пояснюють це чутками про політичну небезпеку Швайцарії.

Організація господарської самоуправи в Польщі обмірковує можливости заведення в Польщі східньоєвропейського часу.

Польща має 5 міліярдів зл. довгів, у тому половина заграничних.

Податкові надужиття на висоту 1.500.000 зл. за останні три роки стверджено в Лодзі в однім тільки хемічнім підприємстві інж. Оскара Гросса („Роботнік", ч. 63).

Пошесть прищиці в Польщі вже вигасла. Фахівці обчисляють, що прищиця спричинила понад 10 міл. шкоди.

В Торуні розстріляли за шпіонажу капрала резерви, Ант. Сломского, з фаху листоноша.

Польська преса звідомляє, що сего року всім польським дітям зі Сх. Пруссії німецькі власти вже тепер відмовили дозволу на виїзд до Польщі на літні вакації.

Щоденник „Гамбургер Нахріхтен" перестав виходити по 150 літах. Він був головним органом Бісмарка, коли той діяч зложив свій уряд.

Кількадесять німецьких військових авт вивезло з Праги до Берліна ввесь архів чеського генерального штабу.

Перший концентраційний табор для чехів створено в Мольовіцах. В ньому вже має бути кільканацять тисяч осіб.

В Моравській Острави замкнено всі жидівські крамниці.

У Брні на Словаччині згоріла головна синагога.

Рід Габсбургів вичеркнено з Готайського Альманаха, що вийшов у Липську як 176 річник. Зате про рід Гогенцолернів написано багато. Ще в 1938 р. Габсбургам присвячено в нім 10 сторін, а тепер зазначено коротко, що „Австрія з'єдинена з Німеччиною 13. III. 1938 р." — і кінець. Так минає слава світа сего.

Гумор. — В каварні. — Прошу каву! — Білу чи чорну? — Все одно! Це для сліпого!

Гумор. — Зрозумів. — Турист оглядає стадо овець: Мають гарну вовну. Що це за раса? — Мішана. — Ага, на половину з вовною?

Французька Академія Наук одержує від 1900 р. сотки листів від осіб, які претендують до т. зв. надгороди Гутмана в висоті 100.000 фр. Та надгорода дістанеться тому, хто перший при помочі сигналів скомунікується з якоюсь планетою, з виїмком Марса...

В Ню-Йорку увязнили Г. Бравна, начальника банди фальшівників, яка залила Америку й Еврону 3 міліонами фальшивих долярових банкнотів по 10 і 20 дол.

Летунська лябораторія в Дейтоні (Огайо, Америка) повідомляє, що збудувала літак, який може летіти 800 км. на годину!

Американські мурини у великій скількости покидають Америку й вертаються до батьківщини своїх предків — Африки, переважно в околиці Капштаду.

Спорт. — В чергових товариських змаганнях Україна стрінулася в неділю з ліговою дружиною львівської Погоні. Метч закінчився програною України 2 : 1 (1 : 0). Мимо того Україна вдоволила, зокрема в лінії нападу. — В найближчу неділю, 26 с. м., зачинаються весняні мистецтва львівської окружної ліги в копаному м'ячі. В першому метчу Україна стрінеться з львівською Лехією, перемиський Сян з РКС-ом.

Гумор — В літаку. — Чому ми так помалу летимо? — Бо ми тепер на молочнім шляху... внаслідок оборотів пропелера твориться масло і це утруднює лет.

Гумор. — Валютова загадка. — Кілько міліонів франків треба заплатити за одного Франка?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Три вальси.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: Мандрівний нарід.
СТИЛЕВЕ: Гібральтар і ревія.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.

Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/4 стор. 180. — зол., 1/8 стор. 90. — зол., 1/16 стор. 45. — зол., 1/32 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/4 стор. 280.— зол., 1/8 стор. 140. — зол., 1/16 стор. 70. — зол., 1/32 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV.
Рік XIV.

Lwów, niedziela, 26 marca 1939.
Львів, неділя, 26 березня 1939.

№ 23 (1223)
Ч. 23 (1223)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібл. Народ. Дому.

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/L
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

З Карпатської України

Січовики знов передерлися під Хуст.

З фронту наспіли вісти, що дня 22 березня січовики з району Драгово знов передерлися під Хуст. Бої не вгавають. Здовж цілого ромунського кордону чути стрілянину. Грає також мадярська артилерія. Чорногору, велику Свидовецьку полонину, Рахівщину і Богдан в великими пралісами держать ще наші січовики. З самого Бичкова пристало до них коло 2.000 селян. Подібно борються й інші села, бо наспіли вісти, що в Тятівщині, де є багато мішаних мадяронсько - москвофільських та українських сіл, всі свідомі українські селяни погибли в цілими родинами. Чужі журналісти описують жахливі сцени вішань і масових розстрілів. Геройських жертв нараховують вже на 30.000. Особливо масакрують наше населення мадярські легіоністи. Ромунський щоденник „Курентуль" кінчить свою велику статтю про бої в Карпатах отсими словами: „Ми згрішили би, якби не признали Карпатській Україні і Січі великого геройства". На схід від Рахова бореться наша Січ в силі 1.400 крісів і 18 скорострілів. Амуніцію ще має, але харчі вже зовсім вичерпалися і голод мучить наших борців...

ПОДБАЙТЕ ДЛЯ СВОІХ ДІТЕЙ
про пушку і книжечку
ощадности найстаршого
українського
КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20., тел. 280-50,
що приймає вкладки під найкориснішими умовами та своїм великим майном дає найкращу запоруку всім вкладникам.

Литва віддала німцям Клайпеду

ПАТ звідомляє з Ковна: В Ковні оповіщено слідуючий офіціяльний комунікат: Рада міністрів поінформувавши членів сойму про положення та беручи під увагу становище Німеччини, згодилася принятн жадання Німеччини в справі віддання клайпедського краю. Для упорядкування справ звязаних з віддaнням Німеччині клайпедського краю виїхала до Берліна литовська делегація.

У Сх. Галичині є тільки німці й українці.

Під таким заголовком пише ІКЦ в ч. 82: Тут репродукуємо мапу в останнім ч. „Дойче Монатсгефте ін Полен". На ній Сх. Галичина представлена як язикова територія „німецько-українська". Німці на своїх мапах зазначують і ті місцевости, де колись були німці і згодом спольонізувалися. Пригадують, що у Львові був німецький університет. З точки погляду німецького кольоніста се річ байдужа, що повстала Польща. І тому помиляються ті, а їх багато (нпр. стаття в „Політиці"), які схильні легковажити німецьку меншину в Польщі, бо її тільки 2.3%. Треба вчас доглянути німецьку лінію, щоб могти її знищити.

Німецький ультимат до Ромунії?

„Дейли Телеграф" подає зміст німецького ультимату до Ромунії. Після інформацій того часопису, які підтвердила потому агенція Райтера, Німеччина зажадала від Ромунії, щоб вона зліквідувала негайно цілу низку галузей ромунського промислу, інші промислові галузи мали б бути ліквідовані постепенно. Весь край мав би перейти виключно на рільничу продукцію. Крім того Німеччина зажадала монополю для себе у вивозі всіх ромунських продуктів, очевидно включно з нафтою. В заміну за те Німеччина мала б загарантувати сучасні кордони Ромунії. Мимо заперечень Букарешту і Берліна агенція Райтера на підставі інформацій з міродайних лондонських кругів заявляє, що ті вістки цілковито згідні з правдою. У звязку з тим Ромунія зарядила мобілізацію.

Совітське правительство заперечує.

(ПАТ). Пресовий відділ народного комісаріяту закордонних справ подав до відома кореспондентів закордонних часописів комунікат, в якому совітське правительство дементує мнимі польсько-совітські й ромунсько-совітські розмови, які мали б відноситися до співпраці Польщі й Ромунії з СССР на випадок евентуального конфлікту. Комунікат стверджує, що 18 с. м. англійське правительство запитало совітський уряд, яке становище він займе на випадок загрожения Ромунії. Совітський уряд у відповідь на те мав предложити скликання міжнародньої конференції з участю Великої Британії, Франції, Польщі, Ромунії, Туреччини і СССР. Англійське правительство уважаючи се предложення совітського правительства передвчасним, відмовилося принятн його.

Економічні санкції проти Німеччини.

За прикладом Англії й Америки французьке правительство поручило всім французьким банкам не робити ніяких виплат з фондів здепонованих давнім чехо-словацьким правительством, чехо-словацькими установами або приватними особами. Французькі політичні круги думають, що Франція, яка вже виповіла торговельний договір, заключений недавно з Чехословаччиною, одержала пораду англійського правительства, щоб евентуально за прикладом Америки видати дальші розпорядки, які могли б прибрати форми свого рода економічних санкцій проти Німеччини. До Парижа вернулася французька торговельна делегація, яка вела переговори в Берліні з німецьким правительством. Французьке правительство оповістило, що всякі дальші торговельні переговори з Німеччиною завішені на необмежений час з причини акції проти ЧСР.

Понурі настрої в Празі.

Полыська преса звідомляє: У Празі майже всі школи занято на кватири для німецького війська. З каварень зникли жиди, їх місце заняли німецькі офіцири й жовніри, які тішаться добрими чеськими печивами і т. д. Щодня відходять до Німеччини цілі поїзди з харчами, особливо з товщами і кашею. Чехи стали мовчазні і пригноблені. В місті рух дуже малий. Число увязнених в Чехії виносить коло 20.000 осіб, хоч офіціяльно говориться про 800. Всяка торговля завмирає. Старі запаси на вичерпанні, нових товарів не спроваджують. Чехи розхапують заграничні щоденники, а своїх не читають тому, бо вони печатають лише переклади з урядових німецьких комунікатів.

Німці й Україна

Десентересман Німеччини в українській справі й наслідки його.

„Нае Ціріхер Цайтунг" у ч. 77 принесла таку депешу з Відня: „Урядово повідомляють (німецькі власти), що в Моравії панує цілковитий спокій. У Словаччину ввійшли німецькі війська тільки для тимчасового побуту; в кількох випадках ходить тільки про комісії німецьких офіцирів. Інтервенції німецької держави в Карпатській Україні не буде, бо після осягнення Польщею й Угорщиною спільної границі в тій околиці в німецькой сторони вважається справу Карпатської України і тимсамим українську справу взагалі за скінчену („ерледігт"). До Відня приїхали вчера оба карпаторуські міністри, Ревай і Бродій. Коли всі карпаторуські клікання про поміч, звернені до Німеччини, остали без наслідків, Ревай і Бродій просили вчера з притиском („дрінгенд") тутейші консуляти Італії, Франції та мабуть инших держав о поміч тих держав. Між обома українськими політиками з одної сторони та місцевими (німецькими) властями, як урядово впевняють, не дійшло до переговорів. В досить численних тутейших українських кругах панують песимізм, смуток і обурення. А в Карпатській Україні тривають тимчасом найтяжші бої".

Тільки „Н. Ціріхер Цайтунг". Вона не наводить в цілости тексту німецького „десентересман", тільки переповідає його. Одначе й се вже вистарчає, щоб виясннти собі ситуацію. Вистарчає тим більше, що факти також мають свою вимову. З Ворохти, як нас повідомляють, видно ночами луни: то горять села Карпатської України, яку здобувають мадяри... У світлі тих лун пожарних, які над українською землею дозволив запалити допуст Божий, вже доволі виразно видно ситуацію.

Отже що властиво сталося?

Несправедливий Версайський договір, яким дуже скривджено український нарід, все таки мав у своїх постановах одну добру річ і для нас: він створив чехословацьку державу, в якій також одна невеличка вітка українського народу мала покищо на папері забезпечену автономію, самоуправу. Правда, чехи зволікали з року на рік з переведенням її в життя, але годі сказати, що зовсім не було причин до того зволікання, навіть з нашої точки погляду. Зрештою сяку-таку можливість культурного розвитку ми в ЧСР таки мали і за 20 літ наш нарід випроду-

ковав там уже поважну скількість своєї інтеліґенції. Так було до осені 1938 року. А в тім часі провід німців на підставі етнографічної засади зажадав у Мінхені поділу Чехословаччини. Інші великі держави признали слушною ту засаду і згодилися на те. Тоді у прискіпшеним темпі зачала здійснюватися також автономія Карпатської України. Повстав карпатоукраїнський уряд, вибрано сойм, створився й зав'язок своєї військової сили. Захоплення всього українського народу німцями не знало границь.

В половині березня 1939 р. Німеччина забрала Чехію і Моравію під свій тіснішій. Словаччину покищо під менше тісний протекторат, а Мадярщині дала дозвіл зайняти Карпатську Україну.*) Тоді 10-мільонова мадярська держава кинулася на півмільонову Карпатську Україну, яка була щойно в стадії початкової організації, тай розуміється перемогла її — не тільки тому, що Мадярщина має 20 разів більше населення ніж Карпатська Україна, але передовсім тому, що мадяри мали вже готове регулярне військо, а карпатські українці щойно творили свою добровольчу формацію. Тай заосмотрення тої нашої добровольчої формації у зброю й амуніцію залежало від чехів, які поставилися до неї вороже, в дивнім засліпленні своїм все ще маючи надію, що таки вдасться їм дальше панувати на Карпатській Україні як у своїй кольонії. Особливо підозрілу ролю відограли чеський генерал Прхаля, нещасний останній президент ЧСР Гаха й останній її преміер Беран, знаний здавна ворог українців, — а особливо глупу ролю відограли при тім браття словаки...

Та мимо всіх тих несприяючих нам обставин ми українці як нарід маємо причину і підставу до благородної гордости на вид справді геройської оборони Карпатської України, яку подивляє ввесь світ.

Значить, ми в Мінхені стратили й те, що зискали у Версалі; навіть той зав'язок самоуправи для невеличкої вітки українського народу, який нам дав Версаль. Забрали се мадяри. Яке буде там панування мадярів, знаємо всі.

Так виглядають факти.

В заміну за ту болючу страту зискали ми як нація небувалий досі розголос у світі, дуже добру опінію хороброго народу і, що також дуже цінне, ясніший погляд на теперішню політику.

Річ ясна, що нерозумно було б відразу запалюватися ненавистю до німців — просто тому, що ненависть ослаблює тих, що нею горять. Мине ще якийсь час, заки українська політична думка здасть собі ясно справу з того, що сталося, й витягне відповідні висновки. Покищо вистарчить ствердити факти. Вони, особливо зміна відношення Німеччини до нас, мають таке велике, таке переломове значіння, що треба часу на само справлення того, що сталося.

Після всякої правдоподібности велике напруження в світі доведе до нової світової війни. У хвилі коли се пишемо, німці займають Клайпеду і тим самим затикають устя великої сплавної ріки Німану, важної не тільки для Литви але і для Польщі. Можливо, що війна вже й зачалася і то на нашій землі: зачалася завзятими боями між карпатськими українцями та мадярами. Чи з нової світової війни вийде українська держава, чи аж з загальної руїни, яка мусіла б бути висліком нової завзятої війни, се знає один Бог всевидучий. Тверда віра у справедливість і ласку Його се та найдорощa амуніція, яка нам як народові дасть змогу переболіти те, що сталося і перетривати те, що нас іще жде.

На кінець дві практичні замітки.

З ріжних сторін доходять до нас вісти про непорозуміння, які на тлі останніх подій повстали в численних мішаних українсько-німецьких подружжах нашої інтеліґенції. Ті непорозуміння повинні якнайскоріше скінчитися. Німкиня, що вийшла за українця, чи німець, що оженився з українкою і живуть на нашій землі, між нашим народом, входять очевидно у склад нашого народу — і нема причини випоминати їм те, що зробив теперішній провід німецької нації в Берліні. Таким випоминанням можна тільки розбити численні подружжа і то без вини зі сторони німецьких подруґів, які пречінь не радили німецькому проводові в Берліні, щоб віддавав мадярам Карпатську Україну тай може самі глибоко болюють душею з того приводу. Отже тим глибше треба привязати до себе те, що вже всмоктує або і всмоктала в себе українська нація, а не вирвати се і розбивати себе самих.

А друга практична справа се відношення українців до т. зв. москвофілів. Т. зв. москвофіли чи в Галичині, чи в Карпатській Україні — се ж частина нашого народу, без огляду на те, як сей нарід називати. Адже се правда, яку всі бачили, що коли Українська Галицька Армія крівалилася в оборони своєї землі, т. зв. москвофіли крівавилися разом з нею — навіть у боротьбі проти Денікіна. І не було ні одного випадку їх зради. Тай й тепер, коли кривавиться Карпатська Україна, представники т. зв. москвофілів благають помочи для неї в чужих консулятах таксамо як представники українців. Отже не пора розятрювати між нами ворожнечу, бо насипають події дуже грізні, в яких буде рішатися само існування народів. Не прозиваймо себе взаїмно „зрадниками", ні Епископа Стойки не пятнуймо „Шандором Штойкою", бо не час на такі річи. Всіх, що вийшли з нашого роду, треба притягати до оборони спільної підставн: того народу, з якого ми всі походимо. У взаїмній любови між собою при спільній справі оборони зискаємо для свого діла наймогутнішого союзника: Бога справедливого. І тоді переможемо всі сили людські і всі єхидні хитрости ворогів свого народу, тоді й те, що сегодня вважаємо страшним нещастям, може стати для нас оздоровленням і добром.

*) Найбільша правдоподібність та, що в тій справі руководило Німеччиною головно бажання не настроювати проти себе ворожо червоної Москви. На се вказують дві обставини: 1) Вістка про десентересман в українській справі взагалі, 2) єдина промова Сталіна на партійнім зїзді, в якій він дуже чемно говорить про Німеччину.

Бої в Карпатській Україні

В Карпатській Україні йдуть дальше кривавi бої. Під натиском великих мадярських сил карпатоукраїнський фронт у східній частині Карпатської України розірвався в кількох місцях і бої прибрали вже партизантський характер. Великий Бичків ще боретьcя. Січовики тримають відтинок Косівська Поляна, де в долині ріки Топірка захопили мадярський муніційний табор. Дуже сильні бої йдуть в районі Рахів—Кваси—Ясіне. Залізничий шлях на Ясіне ще всецїло в руках січовиків, які на північнім заході загнались аж до Брустур. В ряди січовиків масово горнеться населення Рахівщини та Ясінщини, куди вже дійшли вістки про поведінку мадярів. До Хусту надходять все нові частини мадярського війська, головно технічні частини й артилерія. Насипали вісти, що генерал Всеволод Петрів застрілився в Хусті, обступлений мадярами, бо не хотів дістатися в їх руки.

Не опанували ще також мадяри і західної частини Карпатської України. Втікачі з Карпатської України на Словаччину оповідають, що кілька більших груп січовиків оперує на терені між Перечином і Свалявою. Рухи мадярських змоторизованих відділів дуже обмежені, бо в горах дальше падуть сніги.

Доля втікачів з Карпатської України.

У звязку з подіями в Карпатській Україні на територію східньої Словаччини втікло кілька тисяч осіб. Др Володимир Комаринський, шеф пропаганди уряду Карпатської України, організує евакуацію втікачів до Німеччини, висилаючи туди групи по 40 осіб. Українські селяни переходять з жінками й дітьми румунську границю, лишають там родичи, а самі вертаються і вступають до січових відділів. Дотепер на територію Румунії перейшло понад 5.000 осіб. Частину їх відправлять до Югославії, а частину до Відня. В Чернівцях, Букарешті і в Білгороді повстали „Українські громадянські комітети допомоги Карпатській Україні", які організують збірки на допомогу втікачам. Румунські урядові чинники ставляться до втікачів прихильно. Румунський Червоний Хрест зорганізував для втікачів харчеву й медичну допомогу.

Лицарська смерть 35-ох командантів.

„Ноєс Вінер Тагеблят" помістив кореспонденцію п. н. „Партизантська війна в Карпатській Україні" такого змісту: На основі мадярських джерел запевняють, що мадяри здобули вже територію за Тисою недалеко румунської границі. З Мармароського Сиготу повідомляють, що відділи січовиків подалися в гори і там ведуть постійно партизантку. Втікачі з Карпатської України оповідають, що мадяри розстріляли досі 35-ох командантів Карпатської Січі та 9-ох вищих українських урядовців.

Як протестує примас Англії

Підчас дискусії в Палаті Льордів, крім промови льорда Галіфакса, найбільше зацікавлення викликала інтерпеляція примаса Англії, архиепископа Кентербери. Архиепископ гарячими словами накликував світ до оборони християнських ідеалів. Примас Англії жадав мобілізації моральної потуги світа в формі скликання загального собору християнських Церков під проводом Папи. Можу заявити, сказав примас, що на візвання Папи голови Церков: англіканської, протестантської і православної візьмуть участь у такім соборі. Супроти того, що німецьке правительство розуміє тільки одну засаду „сили перед правом", взиваю, щоб великодержави підпирали право зі ще більшою силою, ніж німецька сила! Примас заявив, що він здає собі справу з того, що спричиняє біль тими словами всім щирим пацифістам, але він сам не може бути в сій хвилі пацифістом. Щоправда мир се християнський ідеал, але ще є инші християнські ідеали, які може ще святіші від самого мира і „не можу повірити в се, що противилося б волі Провидіння, щоб народи боронили тих річей, які для інших таксамо святі як добро людства". — Цікаво, що примас Англії аж тепер побачив в Европі насильство права над безправством. А досі насильства не було?

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як пояснюють політику німців?

„Українські Вісти" в ч. 64 принесли кореспонденцію з Букарешту, в якій написано ось що: В тутешніх німецьких кругах досі не можуть виявнити собі раптової зміни становища Німеччини в карпато-українській справі. Припускають дві можливости: 1) Німеччині вже непотрібна більше Карпатська Україна, бо ту саму мету, для якої була їй потрібна Карпатська Україна, вона може осягнути при помочі Мадярщини, яка всецїло пішла на німецьку політичну лінію і вона її позиція нічим не ріжниться від позиції Словаччини. 2) Німеччина узгіднила свою політику з Італією власне на відтинку Карпатської України, себто уступила на тім відтинку Італії, яка ввесь час заступала мадярські претенсії до Карпатської України.

Дві дороги Польщі

„Варш. Дзенник Нар." в ч. 80 пише: Головна ціль німців розбити Росію. Східні держави ділять німці на три роди: 1) такі, що просто надаються до анексії (Чехія), 2) до протекторатів менше „тісних" (Литва, Словаччина), 3) до позірної незалежности (Угорщина, Польща). Супроти того Польща має дві дороги: а) згори скапітулювати і за те мати надію, що по обкроєнні її від заходу утримає позори незалежности й участь у добичі на Сході; б) „резістере аб ініціо": відразу протиставитися німецькій політиці. Перша політика, чеського покрою, вигідніша. Друга трудніша і коштовніша, але тільки вона забезпечить польський нарід від неславної смерти. Без відповіді на питання, котру дорогу вибираємо, неможлива моральна організація народу, а без неї нанїть найбільші засоби тільки нам поможуть, що ті танки, літаки й армати, які німці вивезли з Чехії, „помогли" чехам разом з золотом в Чеськім Банку...

Великим півколесом від Німана до Прута

„Роботнік" в ч. 80 приніс статтю Чапіньского п. з. Нова міжнар. ситуація: Показалося, що Гітлер став на імперіялістичнім становищі та що апетит ІІІ Німеччини не має кінця... Гасло її добре представив Ст. Ст. в „Курєрі Варш.": „Клякайте, народи!"... Нова ситуація Польщі така, що вона оточена Німеччиною великим півколесом від Німана до Прута... „Бер" з 16. ІІІ. приносить сензаційні вісти про наміри німців... Та не буду їх подавати, бо ситуація ясна... Багато в Польщі мусить змінитися. Теперішній стан річей тривати не може.

Польський погляд на те, що є і що має бути

„Курєр Познаньскі" в ч. 127 пише з приводу забрання ЧСР німцями: Продовж кількох днів, а властиво кількох годин кілько ж німці потоптали власних найбільш торжественних і офіціяльних заяв, запевнень, формальних зобовязань правнодержавної натури! Кілько ж контрагентів і партнерів, не виключаючи найближчого союзника, заскочили довершеними фактами... Кожний, хто політично вміє до трьох рахувати, розуміє ясно, що „любовна ініціятива керманичів чеської держави" була старанно приготована від місяців: доказує це не тільки справність але й блискавичне темпо виконання пляну... Не менше старанно німецька політика працювала на Словаччині, хоч і в іншім десені... Досить, що там бачимо кс. дра Тіса, катол. священика, політичного керманича найвірнішого католицького словацького народу, як летить до гітлерівського уряду в Берліні, що тепер є в конфлікті з катол. Церквою, а потому Словаччина йде під опіку того уряду... Коби тепер Угорщина шукала опертя у приязни з Польщею та Ромунією й коби обидві вирівняли свої рахунки зі словацьким народом!...

Про долю чехів і словаків

П. з. „Африканські" кольонії Німеччини в середині Европи приніс ІКЦ статтю в ч. 82. В ній пише: В чесько-моравськім протекторатї створили німці два роди горожан: повноправних з військовими обовязками і II кл. Повстав отже „Герренфольк" (нарід панів) і „Склявенфольк", т. зн. решта. Крім того німці випрацьовують іще один модель васальної держави для словаків. Буде се не модель кольоніяльний а домініяльний, тільки не на взір англійський, а пруський. Тут має лишитися слід військовости під пруською командою і слід господарської самостійности під тою самою командою (власна валюта при митній спільноті). Може бути, що німці розуміють словацький модель як приладу для інших наддунайських держав. Німці політично дуже наївні і може бути уявляють собі, що такий модель може бути приладою для якогось народу (то ІКЦ очевидно наївний, коли так думає).

Угорський гуляш і чеські книдлі

„Дзенник Поль." в ч. 78 приніс враження В. Следзіньского: ...Ах, ті завойовані Швейки!... На трьох чеських жовнірів припадав один кулемет! А фабрики амуніції мали найлучші в Европі. Але трудно здобутися на відрух геройства, коли чоловік стає Швейком. Так, переміг Швейк... — А по якого чорта ви йшли на Карпатську Україну? Прецінь вона ніколи до вас не належала!... крикнув хтось з перону до 2 чеських офіцирів у Львові... Здвигнули плечима... Кричали по польськи: „Нехай живе Польща! Поляки і Львів!" А як поїзд рушив, заспівали польський гимн... Дивний нарід...

Боротьба за спадок по Габсбургах

Виленське „Слово" в ч. 78 пишучи про чеську кризу і про враження, яке вона викликала в Римі, принесло м. ін. такий уступ: Якийсь італійський часопис згадав про „відбудову габсбурської монархії". Так є безсумніву. XIX століття минуло під кличем боротьби за спадок по отоманській імперії. Тепер обєктом гри в Европі є боротьба за спадок по габсбурській монархії. Франція пробувала зорганізувати поавстрійські території „вія" Мала Антанта; не вдалося. Італія пробувала перешкоджувати французькій роботі, але французький твір розбила щойно Німеччина. Нова організація наддунайської Европи не тільки багато могутніша від французької конструкції, але навіть від давної габсбурської, яка не мала за собою такого прусько-німецького „гінтерлянду". Італія глядить на ту еволюцію без ніякої радости, та покищо брак признак, щоб вона пробувала поважніше протиділати німецькій акції.

„Таймс" про Гітлєра

Лондонський „Таймс" пише: „Праця мира знищена, а довіря до слів чоловіка, який займає провідне становище серед европейських державних мужів, остаточно підважене! Европа може тепер рахувати вже тільки на силу. На ніщо інше в сучасній хвилі не числить!"

МОДНІ ТОРБИНКИ—ПАРАСОЛІ
ТЕЧКИ, ВАЛІЗКИ, ПУЛЯРЕСИ,
ПОРТФЕЛІ — ДАРУНКИ
КУПУЄМО ТІЛЬКИ
в українськім магазині шкіряної
і подорожної галянтерії
„ТЕКА"
БОГДАН ГІРНЯК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШАЙНОХИ Ч. 3.
(між ул. Коперника і Сикстуською).

Що Гітлер робитиме далі?

Кореспондент „Дейли Мейл" Ворд Прайс пише: Гітлер виголосить у Клайпеді промову, в якій відповість на закиди з приводу заняття Чехії. Дня 1. IV. можна сподіватися другої його промови з приводу скінчення будови нового панцирного корабля. До 20 квітня задержиться Гітлер у своїй резиденції в Берхтесгадені, а того дня (його іменини) відбудеться в Берліні парада, якої ще не було. Потому, пише Прайс, настане довший час спокою. Прайс удержує добрі взаємини з особами, що стоять близько Гітлера, особливо з Геббельсом.

Европи ще ніхто не опанував

Англійський міністр загр. справ льорд Галіфакс заявив у палаті льордів: Супроти поваги ситуації партійні ріжниці зникають. Гітлер без сумніву спроневірився тому, що голосив іще в вересні про самоозначення народів. Наслідків заняття ЧСР ще не можна оцінити. Історія знає численні спроби накинення панування над Европою, але всі ті змагання кінчилися упадком тих, що хотїли панувати над її народами. Отже й німецький нарід може ще пожалувати акції, яку її іменем піднято проти народів Чехословаччини.

Дипльоматична акція Лондону

В Лондоні на Довнінг Стріт (при тій вулиці є англійське мін-во закорд. справ) великий рух. Амбасадори Англії в Берліні і Парижі, амбасадори Польщі, Америки, Совітів, Франції, Еспанії, посли Ромунії і Греції відбувають наради з англійськими дипльоматичними кругами. Англійські міністри радяться з провідниками опозиції. Англія покищо ніде, як припускає лондонська опінія, в двох напрямах: 1) буде старатися довершити „окруження" Німеччини на случай війни і 2) змонтувати господарський бойкот Німеччини. (За „Г. П.", ч. 86).

Президент Лебрен у Лондоні

(ПАТ, 22. III.). Поїзд з президентом Лебрен'ом, князем Глючестер і особами, які їм товаришили, приїхав до Лондону в год. 15-й. На багато прибраному двірці Вікторії король Юрій VI і королева Єлисавета сердечно привітали президента французької республики і пана Лебрен та міп. Бонне, який прибув в їх товаристві. Між особистостями, приявними на двірці, були князь і княжна Кенту, княжна Глючестер, члени правительства з премієром Чемберленом і льордом Галіфаксом, перший льорд адміралїції та шеф генерального штабу. В часі привітання почесна сотня полку шкотської гвардії віддала військові почести при звуках Марсиліези. З двірця всі достойники поїхали в гальових каретах до Букінгемської палати. По дорозі вітали їх овацїйно зібрані на вулицях товпи населення.

Розвязання чеського парляменту

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє з Праги: Президент Гаха переслав у второк прем. Беранові розпорядок, який розвязує обі палати парляменту в Празі. Дотепер нема ніяких вісток у справі нових виборів до розвязаної палати послів і сенату.

Назва „скавтова" в торговлі

Союз польського „гарцерства" як установа „висшої ужиточности" заскаржив кілька фірм за уживання в торговлі назв „гарцерский" або „скавтовий" виріб. Патентовий уряд відкинув його скаргу. Справа опинилася в Найв. Адм. Трибуналі.

Національний соціялізм

Се консервативно-революційне твориво. *)

Щоби зрозуміти німецький національний соціялізм і його поведення, треба пізнати не тільки його практику, але передовсім його теорію, бо без його теоретичних основ практика не може бути зрозуміла.

Коли уважно приглядатися німецькому національному соціялізмові, то можна в ньому завважити дивну злуку консерватизму з революціонізмом. Нпр. Гітлер каже так: Держава се не ціль сама собі, тільки спосіб до розвитку сил, які дрімають в расі.

„Держава се передумовина до створення вищої людської культури, але не причина тої культури! Та причина виключно в існуванні раси здібної до культури. Коли говориться про вищу місію держави, то не вільно ніколи забувати, що суть (ядро) вищої місії лежить в народі, якому держава органічною силою свого існування має тільки уможливити свобідний розвиток".

Ще виразніше виступає консерватизм у злуці з революціонізмом в поглядах Гітлера на державу в відношенні до раси. Тут уже доволі виразно звенить не національна, а світ, то є все людство, обіймаюча думка. Гітлер каже:

„Хто говорить про місію німецького народу на землі, той мусить знати, що вона може полягати тільки на творенні держави, яка своє найвище завдання бачить у вдержанні найблагороднішого складового частини своєї народности, б а в с е г о л ю д с т в а, оскільки ті частини лишилися ненарушені, — і на допомозі їм... Отже народня держава має в першій мірі видобути подружжа з рівня постійної кровосумішки як расового злочину, щоб дати їй освячення тої установи, яка покликана видавати з себе людей на подобу Господню".

Коли можливо, то ще основніші ріжниці в порівнанні з дотеперішними політичними світоглядами виринають у відношенні німецьких націонал-соціялістів до п р а в а. Нпр. їх теоретик Ніколяї пише:

„Правоправна тільки та державна влада, яка поступає відповідно до ідеї права, яка шанує право і так ним орудує, як лицює вічній правній думці, життєво і законно узасаднений... Ж е р е л о з в и ч а є н о г о п р а в а є п р а в н е с у м л і н н я н а р о д у, це дух народу, який з расового розположення одержує своє означене обличча".[1])

З такого погляду вже очевидно прастаре народне розуміння ідеалу всякої влади і то розуміння, яке відповідає також життєвій правді: бо навіть давно вкорінена влада, в правоправности якої ніхто не сумнівається, через несправедливість і надужиття все тратила і тратить ту правоправність в очах народа: власне тоді вибухають революції, які змітають навіть старі вкорінені династії. Так було від найдавніших часів. І той старий консервативний погляд, немов добутий з глибин народних мас, виринає в теорії німецького націонал-соціялізму, хоч сей рух сам собою представляє появу очевидно революційну.

„Боротьба проти расової кровосумішки се найважніше завдання правної політики. Вказано завести заборону подруж між людьми, що належать до народів, які засадничо ріжняться між собою, але не між рівнородними, отже не між германськими народами", пише дальше Ніколяї.

А при основуванні Академії для німецького права дня 1 жовтня 1935 р. міністр Гітлера др Франк, провідник т. зв. „Німецького правничого фронту", виголосив промову, в якій сказав м. ін.:

„Сегодня боротьба звертається не так проти останків обективного римського права, як радше проти духа, створеного з того права через заняття ним, яке тривало довгі століття... Отже ми тепер провадимо боротьбу не тільки проти чужого права на площині самого права, але провадимо її в усій духовій области на підставі приняття поняття раси. Німецьке право буде в будуччині расовим правом. Академія для німецького права має завдання здійснити се право німецької раси з усею силою і в кожній формі".

При читанні революційно острих сформулувань тих консервативних і дуже старих думок пригадується приповідка німецького народа: „Зупи не їсться в такім горячім стані, в якім вона вариться". Отже в практиці допускається подружжа людей німецького народу також нпр. зі словянами. Українські парохіяльні уряди в Галичині одержують запити в справі предків наших людей, які в Німеччині входять в подружні звязки з німцями. Значить, у практиці буде подібно також з французами, італійцями і т. п. Виймок становитимуть жиди. До подружного получення з ними німецьке право абсолютно не допускає таксамо як до получення з людьми рас чорної, жовтої або бронзової.

На нашу думку будуть згодом ослаблені також острі виступи проти римського права, а то в тої причини, що основи того права таксамо арійські як права німецького. Вони походять з одного пня таксамо як прастаре звичаєве право словянських народів.

Та властивим основоположником нового розуміння права і законности в німецькім нац.-соц. русі треба вважати Карла Ш м і т а. То він найвиразніше зробив поняття раси підставою права, держави і людської спільноти та виказав, що суттєвим завданням німецького права мусить бути вдержання чистоти раси. [2])

Таким чином перед нами нова наука німецького права, але складники її дуже старі. Се викликає таке вражіння, як беріг океану по великій бурі. Бувають випадки, що коли грізний ураган потрясе аж до споду океаном, то з дна його викидає на беріг річи, які там спочивали від споконвіку. Подібно велика війна і ще більше упокорення [3]) звязане з її програнням потрясли аж до самих основ почування, совість і думання німецької раси та в тій небувалій революції видвигнули з неї на поверхню прастарі складники її „я".

Щоб підмурувати нову будову науки расового права, зложену зі старих складників, потребує німецька нація створення також нової фільософії права, яка з природи річи мусить бути поставлена також на расових основах, бо нове право поставлене на расових основах.

Як та нова фільософія німецького права повстала і на кім та на чім вона головно сперлася, про се в слідуючій статті. — А. Ч.

---

*) Гл. статті: „Національний соціялізм. Як він ставиться до християнської віри і християнських Церков", „Н. Зоря" ч. 11, „Джерела теорії національного соціялізму" в 13 ч. „Н. Зорі" та „Що таке соціялізм крови? Про пять фундаментальних стовпів в новім німецькім праві національного соціялізму" в ч. 17 „Н. Зорі.

[1]) Helmut Nicolai: Die rassengesetzliche Rechtslehre. S. 31 bis 41, 44 bis 48. „Nationalsozialistische Bibliotek" und „Der Staat im nationalsozialistischen Weltbild", 1933.

[2]) Carl Schmitt, особливо важні його твори: „Die Arten des rechtswissenschaftlichen Denkens," „Nationalsozialismus und Rechtsstaat," „Der Begriff des Politischen," Verlag Dunker u. Humblot, München. Останній твір має два видання в рр. 1932 і 33. Вони значно різняться в оцінці російського большевизму.

[3]) Завзяту і нераз дуже остру (аж вражливу) пропаганду німців за чистотою раси можна зрозуміти тоді, коли пригадаємо собі, як французька окупація Надренії впровадила туди масово залоги з африканських мурінів, які насилували німецьких жінок і дівчат. Се з одної сторони страшенно упокорювало німецький нарід, а з другої сторони викликало в ньому небувале обурення та становило одну з головних струй олови долитої до вогню, який тепер зачинає вибухати в формі теорії та практики небувало скріпленого німецького вуль кану. — Ред.

Порошок на БІЛЬ ГОЛОВИ
для дорослих з фабр. ЗН.
KOWALSKINA
вживається також
від болю голови
ПРИ ПРОСТУДІ ГРИПІ І КАТАРІ

Бібліотеки

Злучених Держав Північної Америки.

Се звичайно одноповерхові будинки з червоної цегли. Вони є всюди. В кожнім місті і містечку, на величезнім просторі землі між Атлянтиком і Пацифіком. Є їх кільканацять у 7-міліоновій метрополії — один у 10-тисячнім м. Свамп-скот. Обширні вікна блистять нагорі і внизу. Широкі двері отвираються 12 годин підряд. Вдень і вечером.

Тут сходяться студенти, робітники, діти, журналісти, підстаркуваті емерити, комівояжери, урядники, купці, особи вільних звань. Всі, що хочуть запізнатися зі словом. Гамір і піднесені голоси не мають тут вступу. У здушенім шумі шепотів шелестять монотонно картки. За вікнами перекочується бурливе життя. До острова, що на його стіні завис портрет худого Лінкольна, доходять відголоси прудкої струї.

На фронтоні вирито видний для всіх надпис: Публична Бібліотека.

Джон Дое хоче дістати членську карту. Як називається? питає голос за бюрком. Прошу подати докладну адресу помешкання. Два або три дні пізніше зявиться чоловік у витертих штанятах, вітрючи в сусідстві, чи петент мешкає під поданою адресою. Карта звучить на назвище посідача і не обмежується до даної бібліотеки. Мешканець Ню-Йорку одержить, показавши її, три або шість томів у Шікагу, в Маямі або в Сан Франціску. Всюди, де тільки є червоні будинки, можна забрати до дому три або шість томів у мовах англійській, французькій, італійській, китайській. В кожній мові кулистого світа! Безплатно! Одинока данина се дрібні, центові гривни, вимагані в разі придержання книжок довше ніж дозволяє термін передбачений на окладинці тому. Визичають звичайно на два тижні, рідше на тиждень.

Томи се власність всіх, публична. Тим пильніше бережуть їх очі і руки членів і не-членів бібліотеки. Лучаються на тім тлі випадки. В Ню-Йорку згорів дім. Власникові вдалося вратувати дещо. Кілька днів пізніше прийшов до бібліотеки. Віддав почорнілі від огню томи і зложив оплату за ушкодження.

В м. Балтіморе обікрали помешкання. М. ін. зникла книжка публичної бібліотеки. Пошкодований звернувся до червоного дому і сплатив довг. Якийсь час пізніше одержав почтою гроші. Показалося, що злодійське сумління відозвалося і звернуло книжку у правні руки бібліотеки.

Звичайно це сива, усміхнена пані або молоде дівча, яке що хвилі поправляє годинник оглядає губи в зеркалі. На бюрку є табличка з надписом „Інформації", а за бюрком сидить чесна душа, яка має за собою 4 роки університету і річний курс бібліотекарства. Чесна душа відграє ролю морської ліхтарні в тім морі титулів, часописів і газет. По літах практики потрапить скоро зорієнтувати читача, під яким числом в катальозі знайде він книжку на тему моторів Дізля, краєвого законодавства, фабрикації цукорків або історії мистецтва. Лучаються розвинені читачі, з якими легко договоритися. Такий подасть назвиско автора, титул, навіть видавця. Коли нема даної книжки, чесна душа за бюрком старається вдоволити зажуреного при помочі намістки — книжкою подібного змісту.

Та приходять і двоножні тумани, які плетуть ні в пять ні в десять. Тоді бібліотекарка напружує ум і з заклопотаних очей старається вичитати суттєві інтенції. Часто доходить до висновку, що жінка, яка пошукує психольогічного твору, бажає в дійсности відкрити, в який спосіб потрапить наклонити сина до споживання поживного шпінаку, що дженгельмен, який перекидає катальог за „Чоловічим Сином", хотів би перечитати географію Ван Льоона.

Нерідко, на дійсну журу душі за

Затроєні колодязі

Польський тижневик „Просто з мосту" приніс в 11 ч. з с. р. статтю Яна Віктора п. з. „Затроєні колодязі". Автор нарікає в ній на розріст польського бюрократизму, який дошкулює особливо селянам на Спишу і Лемківщині та пише м. ін.: Словацька агітація ділає, підпалює той народ, запалює ненависть, а в останнім часі кинула наказ: „Терпіть до марта (березня) бо в березні прийдуть словаки з Гітлером і відберуть Спиш аж по Краків, бо це словацька земля"... Також з лемківських сіл подуви несуть жар. Ту агітацію може знищити лише розумна і передбачуюча господарка, яка дивиться в будучність. А чи така є?... Не роздражнювати, не роздувати жару, що його кинули ворожі сили, але лагіднити і гасити... Знов перекидаюся на шматки Спишу, які Польща одержала в 1920 р... Трудно писати про настрої, які панують в часі напружених взаємин, коли здавалося, що границі запалають, трудно говорити про меморіяли, висилані до чеських властей. Одначе муситься згадати про те, що власне в тім часі, в селах, які від 1920 р. були в польськім володінні, на дверах стоділ, у ошитках шкільних дітей знаходжено надписи „Нех згіне Польска", письмом навченим у польській школі.

Зі справами спишськими вяжеться справа Лемківщини. Кілька днів тому говорив я з розумним селянином зі Щавниці. Я питав його, які настрої панували перед війною.

— Населення тамошніх (лемківських) сіл хотіло перейти на римський обряд, але польське духовенство занедбало се. Ніхто з мешканців тих сіл не хотів признатися, що він „руснак", але говорив „поляк зі Щавниці", в війську жили ми як брати.

— А тепер?

— То вже інші люди, ані їх пізнати! Якби могли...

— А що за причина зміни?

— Ми не вміємо привязувати людей до Польщі. Я на се дивлюся, розмовляю з ними, то знаю... Як там роздражнювали спокійне населення! — Ех, багато про се говорити б!...

Трудно мені писати про причини терть, непорозумінь і ворожих настроїв, трудно вказувати на справників того, але слід запитати, чи учителька родом з Кракова, що не вміє ні взуб лемківського слова, знає душу лемківського народу? Чи до тих молодих, що знають душу народа... належав той молодий учитель, який має бути представником маєстату і сили польського духа, який у школі на запит українського священика про катальог і розклад лекцій, сказав: „Йди ти... мальований!..." Поручаю горячо до перечитання присуд городського суду в Коростенку з дня 7. II. 1938 р. Кг. 1120/37, що засудив за зневагу, може його лектура насуне деякі думки...

Розмовляю з Владиславом Варадзином зі Сромовець Нижних, сей каже: В половині вересня 1938 р. учителька К. казала моїй дочці Яніні: позбирай зубами кістки і занеси до смітника. А на долівці лежали кісткй, що їх діти виплюли!... Дитина опиралася, але учителька остро казала і дитина мусіла послухати... І то не тільки моїй дочці, але також іншим казала те саме робити!... В суді діти також про се говорили (на маргінесі іншої справи). Одна дитина (в суді) знизилася, сперлася на руках і показувала, як се робили... А люди плакали, коли се бачили. Питав свідків адвокат: А може хлопчики так казали. — Ні, пані стояла з буком над дітьми і казала се робити!... В сій справі писав я до інспектора три рази, підписався я іменем і назвиськом „Володислав Варадзин, солтис - господар", бо я солтис у своїм селі і знаю, що таке уряд: то свята річ. Але інспектор нічого не відповів мені. Се наробило багато розголосу і ціла заграница дуже про се розпитувала, а багато звідти приходить до нас до костела. Декотрі оповідали священикам, а ті не хотіли вірити і говорили, що в Чехословаччині не могло би статися щось подібне. А найбільше всіх з тамтої сторони цікавило, як піде процес в Польщі, коли скаржиться хлоп з паном. Як вони чують про такі річи, то мають велику ненависть до Польщі...

Питав я багатьох людей, чи щось подібне могло б статися в польській новочасній творчій школі і тоді світлий священик і декан в Коростенку кс. Бончиньский відповів: Був я в суді принагідно і з румянцем сорому дивився я, як дитина клякала на долівці і показувала, як те діти мусіли устами збирати кістки з брудної долівки...

Завішення всіх українських товариств

У Воскресінцях, пов. Коломия, 19-го с. м. здер хтось польський державний прапор. Слідство виказало, як доносить „Век Н.", що зробили се українські націоналісти. Переведено ряд ревізій. Староство завісило діяльність всіх місцевих українських товариств, т. є Просвіти, Рідної Школи, С. Господаря, Союза Українок, Каменярів і Скали.

Редактор „Слова" Мацкевич вже в Березі

(ПАТ) Дня 22 с. м. придержано і скермовано до Берези Картузької начального редактора „Слова" Станислава Мацкевича. В численних пресових виступах того часопису ред. Мацкевич впливає на публичну опінію у спосіб, який веде до підривання довіря до оборонних здібностей держави, пониження поваги державних властей та ширення дефетистичних настроїв у внутрішній і зовнішній ситуації держави, противділаючи акції національного зєдинення в часі загального консолідування польської суспільности.

Італія видержить при Німеччині

Італійський часопис „Іль Телєграфо", орган графа Чяна, вближений до кругів італ. мін-ва закордонних справ, застановляється над питанням, чи останні події в середній Европі ослаблять вісь Берлін—Рим, чи скріплять її і пише: Коли в 1936 р. Італія й Німеччина зачинали політику осі, вони добре знали, що перешкоди, які вони стрінуть у своїй акції матимуть нерівну силу опору. Німеччина мала завдання доволі легке, маючи перед собою пересякнену німецьким національним духом і склонну до Аншлюсу Австрію та підміновану довгою й тяжкою крізою Чехословаччину, якої не хотіла боронити ніяка великодержава. Натомість Італія в умовинах значно трудніших, бо мусить ділати на терені стисло контрольованім двома великими світовими потугами і зголошувати ревіндикації, які торкають безпосередно дві згадані великодержави... Ся ріжниця в трудноцах до поборення була б перешкодою до перемоги майже в кожному союзі давного типу, який змагав до того, щоб захопити якусь добичу і діяв на засаді компенсат. В союзі давного типу завжди існувала б небезпека, що більш упривілеєна сторона по заспокоєнні своєї програми вицофалася б, притискаюми до муру другу сторону. Одначе сеї небезпеки нема у приязних взаєминах, які вяжуть Італію й Німеччину, що їх союз солідарности, спертий на спільних необхідностях, обрахований на довгу мету. Все те, що сьогодні діється, існувало в зародку вже при народинах осі і було згори передбачене. Обставина, що на Середземному Морі нема ніякої „Чехії", де Італія могла б домагатися своїх прав, се ніяка причина до того, щоб Італія мала ірритуватися успіхами Німеччини і щоб це мало викликати в ней заздрість. Фашистівська Італія, певна Гітлера і цілого німецького народу, знає також, що націонал-соціялістична Німеччина звязана з Італією невмолимим правом конечности, сильнішим ніж усякі трактати і дипльоматичні клявзулі. Італія знає також, що Німеччина буде звязана з Італією навіть тоді, коли заспокоїть всі свої континентальні ревіндикації. Тому Італія тішиться зі зросту сил і престіжу Німеччини Гітлера і радується з того, що сталося в Празі. Інстинкт Італії каже їй, що се новий удар в коаліцію власників світа і що кожне скріплення німецьких сил на північ від Алп мусить в неминучий спосіб довести до зміни відносин на Середземному Морі. Треба буде тільки виждати, а Італія — мистець у штуці вичікування і має значно більше терпеливости як се здається ріжним поверховним критикам.

бюрком, приходять до червоного будинку диваки, варяти, авантурники всякої масти. Містер „Х" хоче книжки, яка підперла б його погляд, що світ належить до мужчин, а жінки не повинні займати становищ в ніякій ділянці життя. Містер „У", завзятий мельоман, виспівує в пустій бібліотечній салі кусники з оперових творів Вердія. Падуть ріжні питання, гарні квітки, які впроваджують чесну душу в непідхлібний стан остовпіння. Хто патрон дентистики? Кілько людей сидить у вязницях Америки? Якого дивану вживала Клеопатра? На який день в тижні припало Різдво Христове в 1899 р.?

Лучається, що читач натрапить на усміхнену вівцю. З чотирма роками університету і річним курсом бібліотекарства — та остання вміло маневрує. Щойно по дорозі до хати невинний читач побачить, що замість „Психольогії звичаїв" дістав „Засади доброго виховання".

70 процент книжок в бібліотеках надається на смітник. Се томища перестарілого змісту або погані, непотрібні банялюки — жепські повісти. Внаслідок хронічного браку фондів нема книжок на біжучі і поважні теми. Сума, видана на будову одного корабля-кружляка, цілком заспокоїла б потреби. Военна фльота росте, бібліотекарські ряди висихають постійно, основно.

Як тільки нова книжка зявиться в катальогу, розхоплюють її змить. Наслідок буває такий, що том місяцями мандрує з рук до рук. Те явище створило систему. Читач, який не дістане тому, що є в обігу, зголошується до черги. При бюрку дають йому блянкет почтової картки. По відповіднім виповненні прохання очікує терпеливо долі. Коли бажана книжка зявиться, почтова картка завізве петента, щоби прийшов до того і до того часу по відбір. Неприсутність визваного спричиняє еміграцію наступної на листі почтової картки.

Reference library (підручної бібліотеки) і часописів не вільно брати до дому. На поличках під стінами розложилися енцикльопедії, словники, мапи, ноти і т. д. Кожному вільно покинути бурливі вулиці і вступити в ті гостинні пороги. Ніхто не питає про назвище, адресу і родовід. Ти, самітний чоловіче, в добрій і мудрій батьківщині. Можеш перекидати картки, робити витяги або просто спертн голову на руку й оглядати гарні альбоми — до забуття. З сусідом порозумівайся шепотом. Можеш пірнути в мовчанку довгих годин, забути про те, що тебе діткнуло вчора і на що здобудеться завтра — поки трикратнім звуком не закличе сигнал, поки не зявиться вусатий дозорець зі щіткою в руці.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРИЦАК

МУКАЧІВ

„Гніздо ребеліянтів" і культурний центр.

Старий культурно-релігійний центр Карпатської України, Мукачів, має свою чималу історіографію. Вперше назва Мукачів появилася друком у хроніці Івана Туровці, виданій в моравському Брні в р. 1488, між вичислюваними там маєтками сербського деспота Юрія. Від того часу появилося кілька описів мукачівського замку, з яких класичним можна назвати опис Миколи Іштванффі в його „Історії Мадярського Королівства", виданій у 1675 р. Опис той стався потому джерелом відомостей про Мукачів, в першу чергу для енцикльопедичних словників сливе до XIX ст.

Історичні праці над минулим Мукачева в сучасним того слова значінні зачинаються працями українських вчених: ігумена мукачівського монастиря о. Йоанікія Базиловича та Михайла Лучкая.

Опісля займався минулим Мукачева мадяр Осип Балайті, автор двох монографій про Мукачів: „Город Мукачів" і „Мукачів, то є топографічний, історичний і статистичний опис Мукачева". Праці ті, сперті на документах мукачівського архіву, осталися цікавими джерелами і для нинішніх дослідників. Опісля займаються Мукачевом Емерих Вагот і Кольоман Калловш. Другий визначний дослідник Мукачева це Осип Табовдій, автор „Минулого й сучасного Мукачева". Опісля слідує Іван Балог, що написав „Історію города Мукачева" в 1890 р. Та найбільш заслуженим дослідником Мукачева треба уважати Хведора Легоцького, що працював при кінці XIX і на початку XX ст. Легоцький се автор цілої низки праць про Карпатську Україну. Крім того зібрав він енцикльопедично всякі можливі відомости про Мукачів у своїх чотирох працях, присвячених минулому Мукачева. В останніх часах появилися отсі праці про Мукачів: „Мукачів і околиця" Ант. Рочека, „Архів упривілейованого городу Мукачева 1376 — 1850 рр." дра Андрея Шаша і „Мукачівський замок та Мукачево" Осипа Янковича. Так виглядала б в короткому нарисі історіографія Мукачева. А тепер перейдім до самого міста та його минулого.

Мукачів положений над рікою Ляторицею. А ріка Ляториця пливе серед Карпат довгою долиною, яка на своїму початку творить браму в Галичину, замешкалу й оживлену від часів бронзової доби, на що вказують археольогічні находки й історичні джерела. Над тою довгою брамою панує гора висоти 188 м., у підніжжя якої находиться не менше старе та важне перехрестя торговельно-воєнних доріг: з Паннонії в Молдавію і С. Европу та з Верхної Тиси в Семигород і Словаччину. На тій горі історія застає замок Мукачів, званий теж Паланком, а на підніжжі тої гори повстала осада Мукачів, що переродилася в нинішнє місто Мукачів.

Вчені приймають, що осада Мукачів старша чим замок, бо він повстав опісля, для оборони осади і торговельних шляхів.

Є два пояснення назви „Мукачів" (по мадярськи Мункач). Вчені Меліх, Тіле і інші виводять ту назву від словянського слова „му́ка" = зусилля, з якого повстало і мадярське рівнозначне слово: „му́нка". І так-прим. Тіле каже, що тою „мукою" було збудувати замок. Проф. Гіядор Стрипський і ін. уважають, що назва „Мукачів" походить від імени власного її засновника. Назва „паланка", що пригадує „паланку" запорозьких козаків, на думку проф. Ол. Мицюка „може походити від місцевого слова „впалаток", „палапок", яке досі можна подекуди чути від простого люду, означає пліт (лісу, тин) коло хати, чи огорожу двору з хатою, зроблені з лози чи чогось подібного. Напр. в с. Ниж. Бистрім (хуст. окр.) й нині можна почути слова пісні:

„Ой вийди біла дівко
Стань коло впаланка..."

Первісна деревляна огорожа замку — „впаланок" мабуть і дала йому назву".

Як давний Мукачів? Фесслер у своїй „Історії Мадярщини" з 1815 висказується, що Мукачів існував уже в XI ст., в добі воєн за престіл між мад. королями Соломоном і Володиславом I і в часі нападу Печенігів на Мадярщину в 1086 р. Та є підстава приняти ще старший початок Мукачева. Т. зв. „Анонім, нотар короля Бейлі" у своїй „Історії Мадярів" знає вже назву Мукачів. Ось що він пише у звязку з походом „мадярського Мойсея" Алмуша (кін. IX ст.) в Паннонію: „Тоді 7 осіб з княжого (мадярського О. П.) роду, названі Гетумогер, і сім куманських князів вище згаданих, разом з родиною і рабами і рабинятами вийшли з Галичини (де задержалися були підчас мандрівки О. П.) за радою і помічю Русів у паноньску землю. І так їдучи через ліс Годос, перейшли в сторони Гунґ. Коли ж тут прийшли, назвали перше завойоване місце Мункач, тому що на упрагнене місце зайшли з великим трудом. Тут для відпочинку остали 40 днів і невимовно полюбили ту землю. Словяне ж, мешканці-господарі тої землі, почувши про їх прихід дуже налякалися і добровільно здалися князеві Алмушеві. А то тому, що чули, що Алмуш походить в роду короля Атилі". Мадярський учений Якубович виказав у своїй доповіді на засіданні Мадярської Академії Наук у 1925 р., що той загадочний Анонім це Петро, протоєрей старого Будина, який в 1125-1130 був на студіях в Парижі та Болоньї і вернувшися до краю, став нотарем короля Бейлі II (1131—1141). Свою хроніку написав Петро вже по смерти Бейлі II, десь в рр. 1147—1152. Це відкриття для нас дуже важне, бо стверджує, що вже в половині XII ст. існувала традиція про передмадярське, словяно-українське походження Мукачева.

Перший документ, де згадується назва Мукачів, се документ короля Бейлі IV (1235—1270) з р. 1263, в якому король надав Магістрові Алтадаріеві місто св. Микола, за заслуги, з окрема за вістку про народини сина. З тієї фундації повстала велика Сент-Міклошівська або, як її звали по народньому, Чінядьовська домінія. В р. 1387 та домінія належала до роду Перені́в, займала територію від Підгороддя по Волівець і начислювала вже 15 осад. Крім тої домінії існувала ще в тих сторонах друга домінія, що виступає опісля під назвою мукачівської. В р. 1243 Бейла IV дарував її свому зятеві руському князеві Ростиславові Михайловичеві, що резидував у Землині. Ту домінію мав опісля другий зять згаданого Бейлі IV галицько-волинський князь Лев Данилович і в цей спосіб на короткий час Карпатська Україна приєдналася з Галичиною. Згодом обидві домінії злучаться в одну, Мукачівсько - Сент Мікльошівську (1585 р.). Опісля згадує назву Мукачів документ королеви Єлисавети з 1264 р. Що та назва означала, місто чи замок, не можна вирішити. В кожному разі вже в XIII ст. Мукачівська осада мусіла розростися, коли в документі з 1367 мадярська королева Єлисавета зве її містом. Що зпочатком XIV ст. існував уже і замок Мукачів, доказує факт, що в рр. 1321-1323 і 1327 згадуються Мукачівські кастеляни, а в р. 1332 стрічаємо таки назву „каструм Монкач", мукачівська твердиня.

Місто Мукачів діставало ріжні привілеї від королів, та вчасно почало уневалежнюватися від своїх панів. Згадувана вже королева Єлисавета в р. 1378 заборонила кастелянам судити горожанів міста і від того часу перебирає судівництво в свої руки міська рада. Це важний крок в розвою автономії міста Мукачева, бо з набуттям судової компетенції Мукачів перейшов до ряду вільних міст, що підлягали вже безпосередно королеві. В р. 1391 король Жигмонт Люксембурський потвердив усі давні привілеї і звільнив Мукачів від усіх податків, крім звичайних. В р. 1393 прийшов у Мадярщину Хведір Коріятович з подільських Гедиміновичів. Король Жигмонт надав йому Мукачів і він володів ним до смерти, не покидаючи титулу подільського князя. З іменем Коріятовича звязана легенда про заснування монастиря св. Николая на Чернечій горі під Мукачевом. Та мабуть монастир той існував і перед Коріятовичем. Також не має обоснования легенда про руську кольонізацію Карпатської України, якої мав доконати Коріятович. По смерти Коріятовича (1414) вдова його Анна згадується як „Дуціоса де Мункач". А в р. 1427 дістав Мукачів від короля Жигмонта утікач з Сербії деспот Степан Лазаревич, що потвердив право Мукачеві влаштовувати ярмарки. В р. 1428 паном Мукачева був другий втікач, деспот Юрій Бранкович. В рр. 1439—1446 Мукачевом володіє Володислав Пальовці опісля 1446—1456 регент Мадярщини Іван Гуняді. Гуняді надав городу Мукачеву права вільного міста (1445) та низку привілеїв, щоб улекшити долю мешканців міста (1446). Він видав також наказ, щоб бідні мешканці Мукачева платили суддям тільки третину наложених кар. Гуняді помер 4. VIII. 1456 р. По його смерти Мукачів обняла його вдова Єлисавета Сіледі (1456—1484) Вона крім того, що надала з сином своїм королем Матайом Корвіном ріжних полекшей мешканцям Мукачева (в рр. 1458, 1465, 1476 і 1482), потвердила всі дотеперішні вольности Мукачева (1482). По її смерти володів Мукачевом її внук Іван Корвін. За його володіння доконалася важна подія в житті Мукачева, а навіть цілої Карпатської України. В р. 1491 король Володислав створив українську дієцезію в Мукачеві та поставив там епископа Івана. Опісля дістають в застав Мукачів печеський епископ Ернст Жигмонт (1495 — 1498), семигородський епископ Володислав Герейб (1498—1504) і Юрій Драгффі (1504—1505). В р. 1505 король Володислав передав Мукачів своїй жінці Анні, що володіла ним до р. 1512. В рр. 1512—1521 Мукачів був коронним добром. Щойно король Людовик II передав його своїй жінці Марії (1521 р.). В р. 1528 заняв Мукачів революційний національний мадярський король Іван I Заполья. При тому зруйновано замок і багато людей погинуло в боях і від зарази. Наслід-

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

ком того Іван I увільнив мешканців Мукачева на 3 роки від усяких податків (1530 р.). По смерти Івана I († 1540) жінка його Ізабеля відступила Мукачів цісареві Фердинандові I, що володів Мукачевом до р. 1554. Тоді Мукачів дістався синові Івана I й новому кандидатові до мадярської корони Іванові II Заполья. Та цісар не вирікся своїх прав до Мукачева. Два рази, в 1557 і 1567 р., цісарські війська відбули бої за Мукачівський замок і вкінці здобули його 1567 р. Від облоги замок сильно потерпів і треба було його реставрувати. І так в р. 1567 повелися великі роботи в мукачівському замку, в яких працювало 49.076 возових і піших робітників. Продовж кількадесяти літ Мукачів був власністю цісарів, що оставляли там своїх кастелянів. Аж в р. 1622 цісар Фердинанд II передав Мукачів (з іншими маєтностями) семигородському князеві й самозванчому мад. королеві Гаврилові Бетленові, який в заміну вирікся титулу мадярського короля. Бетлен помер в р. 1629 і оставив Мукачів своїй жінці Катерині Бранденбурській з Гогенцолернів. (Далі буде).

Нові видання

Сьогочасне й минуле. Річник українознавства. І. 1939. Видає Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Стор. 135 + 1 нпг. Формат 25.2 × 18 цм.

Єронім Анонім: **Лемківська доля,** повість з лемківського життя переробив Юліян Тарнович з передмовою П. Кравчука. „Українська Бібліотека" ч. 74, Львів 1939. Видавець Іван Тиктор. Сторін 128, формат 13 × 17.5 цм.

Нація в поході, орган української державницької думки. Рік I, ч. 1, лютий 1939. Сторін 23 + 1 нпг., формат 15 × 21 цм. Двотижневик на правах рукопису. Видає Осип Думін. Зміст першого ошитка: Організація хотіння. (бр.): Приявність Вячеслава Липинського. І. Гриневич: За українську відповідь добі. А. Маренко: Еспанія на історичних розгранях. Aus der nationalen Staatsideologie. З новітньої поезії: З олімпійських сонетів — Вольфганг Инеман. Веляскезові списи — Мануель Мачада. Ю. Косач: Розважування про театр. Огляд преси. З української хроніки. Нові книжки. Адреса: W. Kujim, Berlin-Zehlendorf, Kirchgasse 4.

В. Мартинець: **Жидівська проблєма в Україні.** 1938. Ст. 24. Формат 24 × 15 цм.

„Рідна Мова". Зміст 3 (75)-ого числа: І. Огієнко: Український літературний наголос: 1. Загальні відомості про наголос. 2. Що розбивало стародавню систему нашого наголосу. 3. Історія українського наголосу. 4. Сучасний стан українського наголосу. Др М. Гнатишак: Більше спокою. Проф. П. Кривоносюк: Недуги графічної мови. О. Задума: Див, легенда. Проф. др Б. Кобилянський: Іменники на -їво. Мгр Іван Ковалик: Стефаникове назовництво. Др М. Бабюк: Як у Галичині розуміли Шевченка. Життя слів. Денник літературного критика: Нові видання. Відповіді на запити наших Читачів. Рідномовне. Дописи Прихильників рідної мови. — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, вул. Стальова 25 м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа. Річник I (без 1 - 3 чисел) 5.00 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.25 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуемо осьтакі типи:

сітеві (до мережі змінного струму):		до батерії:	
4 — лямповий	A 394	3 — лямповий	B 393
6 — лямповий	A 396	4 — лямповий	B 394
6 — лямп. 2 голосниковий	A 397	5 — лямповий	B 395

Домагайтеся проспектів!

СЕЛЄКТОН радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15, тел. 254-22.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Справа провадження метрик. Ч. 2338/VI. До Всечесного Духовенства Станиславівської Дієцезії. — Многі попередні священики в метриках в латинській мові записували ошибочно назви думаючи, що треба так записувати, як звучать в польській мові. Коли ж тепер священики зачали записувати так, як назви звучать в українській мові і за се як провину фальшування документів судейські власти карають, тому для ухилення прикрих наслідків і кар поручається записувати назви в метриках так, як родичі записані. Навіть священик підписуючись на урядовім документі нехай підписується так, як його батько записаний в метриці, бо й за те судейські власти потягають до відповідальности. — Хто зі священиків чи вірних хотів би спростувати свою назву, може в адміністраційній владі старатися о справлення своєї назви в метриці через Епископський Ординаріят. — Від Епископського Ординаріяту. — Станиславів, дня 1 березня 1939. — † Григорій, Епископ.

Святіший Отець Пій XII з виглядy блідий і худий. У звязку з зовнішним виглядом Папи в італійській пресі поширилися вістки, що Папа хоровитий. Придворний лікар Папи др Гальчаві заявив представникам преси, що поголоски про злий стан здоровля Св. Отця зовсім безпідставні, бо Папа хоч блідий і худий почувається добре і сильний на тілі. Папа Пій XII ніколи не хорував і визначається виїмковою працездатністю та витревалістю. В молодості Папа був знаменитим туристом і багато подорожував.

Кардинал державний секретар Люїджі Маліоне і державний підсекретар міністерства закордонних справ Шембек вимінялися ратифікаційні документи договору, заключеного у Ватикані 20 червня 1938 р. між Апостольською Столицею та Польщею у справі поунійних дібр, церков і каплиць, що їх Росія забрала католицькій Церкві. Ратифікаційний документ має один з останніх підписів померлого Папи Пія XI. Вимінa сих ратифікаційних документів була першим міжнароднім актом нового державного секретаря кардинала Маліоне.

З яких родин походили Папи? Дотепер вибирані Папи походили з ріжних суспільних кругів, з заможних і з дуже вбогих. І так Пій X був сином убогого громадського працівника Сарта, Венедикт XV був сином маркграфа деллля Кіеза. Папа Сикст I походив з роду Ельвідія, Каллікст I з роду Доміція, Фабіян з роду Фавія, Стефан I з роду Юлія. Все це знані роди римських патриціїв. В пізніших часах на Петровому Престолі засідали представники дуже славних родів: графи з Тускулюму дали християнству аж 8 Папів, рід Кольонна 5, рід Медичеїв 4. Побіч тих знаменитих родів знаходяться також назвиска синів народа: Папа Григорій VII був сином убогого теслі, Урбан IV був сином шевця, Венедикт XI сином пастиря з Тревіза, Венедикт XII сином пекара, Адріян VI сином кравця з Утрехту (Голяндія), Сикст V в дитинстві займався випасом худоби.

Католицька жіноча молодь в Бельгії нараховує тепер 98.537 членок, які мають 2.953 відділів. Марійські конгрегації жіночої молоді гуртують тепер поверх 70 тисяч членок.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ" одержали повідомлення з Букарешту, що напад чеського ген. Прхалі на січовиків у Хусті наступив за попереднім порозумінням з мадярами. По змові з ними чехи передали мадярам зброю й амуніцію своїх чотирох полків, а що не могли передати, се висадили в воздух.

ПОДІЇ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ описує обширно преса ромунська, сербська і хорватська та висловлюється з великою пошаною про геройську оборону цеї країни січовою організацією.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСОВА СЛУЖБА в Берліні розіслала бюлетин ч. 19 з 19. III. с. р., в якім оповістила протест віча українців у Відні проти окупації Карпатської України мадярами. Цікаво, що Гестало дозволило на розсилку таких ухвал.

ВІДЕНСЬКА ПОЧТА не приняла телеграм, які віче віденських українців ухвалило вислати до канц. Гітлера, мін. Рібентропа, мін. Чіяна і презид. о. Волошина з протестом проти окупації Карпатської України мадярами („Діло", 66).

МАДЯРСЬКИЙ РЕГЕНТ Микола Горті виголосив радіем промову до карпатських українців по мадярськи і по українськи. В ній сказав м. ін., щоб українці зложили зброю, то дістануть більшу автономію ніж мали в ЧСР. Регент Горті уживав у своїй промові назви Карпатська Україна.

ПРОВІДНИК ХОРВАТІВ др Мачек заявив, що на случай міжнародних ускладнень хорвати стануть при боці сербів, бо знають, що розбиття Югославії скінчилося б поневоленням не лише сербів але також хорватів.

НІМЦІ ЗАНЯЛИ КЛАЙПЕДУ в четвер 23 березня. В лондонськім парляменті посол Гендерсон запитував, що думає робити уряд Англії, який був сигнатарем клайпедської умови. На те відповів Гор: „Я волів би сегодня не складати ніяких заяв".

ЛЕТУНСЬКОЇ БАЗИ НА ІСЛЯНДІЇ зажадали німці від її премієра на підставі старого договору про клявзулю найбільшого упривілеєння. Уряд Ісляндії дав відмовну відповідь.

ГОЛОВНИЙ ОРГАН ГІТЛЄРІВЦІВ „Фелькішер Беобахтер" пише, що коли Англія не перестане ворогувати з Німеччиною, то оповістить компромітуючі Англію документи, знайдені в чеських архівах. З них видно, як Англія провокувала ЧСР за Бенеша.

ФРАНЦІЯ зарядила мобілізацію кількох річників резерви і збільшила час праці у фабриках зброї до 48 годин на тиждень.

ГОЛОВНУ ІНІЦІЯТИВУ міжнародної дипльоматичної акції Париж відступив Лондонові. Англійська дипльоматія уважає тепер за свою головну ціль в середній і східній Европі забезпечити Ромунію, бо в Парижі уважають, що Ромунія тепер найбільше загрожена. („Газ. Польска", ч. 81).

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Над чим так думаєш? — Та застановляюся над тим, що якби так Прага піддалася була під команду Хусту, то сегодня чехи напевно здобували б Будапешт...

Від Адміністрації

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ВИСЛАЛИ МИ ВСІМ НАШИМ П.Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ОСІБНІ УПИМНЕННЯ І ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ НА СЛІДУЮЧИЙ КВАРТАЛ І ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ, ЯКУ МИ ОБЧИСЛИЛИ ПО КІНЕЦЬ БЕРЕЗНЯ С. Р. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, КОТРІ МАЮТЬ ЗАЛЕГЛІСТЬ ЩЕ З РОКУ 1938, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ „НОВОЇ ЗОРІ" З 1. IV. Б. Р.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" даємо першу часть праці молодого історика п. Ом. Пріцака п. з. Мукачів. Се тепер актуальна тема, бо регент Угорщини заявив, що по здобутті Карпатської України вона одержить автономію і столиця її буде перенесена з Хусту до Мукачева.

Справу викупна майдану св. Юра від греко-катол. капітули у Львові порушив на засіданні будґетової комісії міської ради у Львові інж. Гавзнер.

За „рущенє назвіск" дістали акти обвинувачення м. ін. о. Юрій Гнатишак з Дидьової, о.Омелян Гомза з Багнового й о. Михайло Конюшко з Розлуча.

В Настасові, тернопільського повіту, невідомі справники вибили 5 шиб у вікнах шкільного будинку. Поліція веде слідство.

Скалатське староство виселило з Болданівки к. Підволочиськ п. Палія Павла на три роки за те, що його двічі притримали у „прикордонній полосі" без спеціяльного дозволу староства і двічі староство покарало його за це тридневним арештом. Палій опинився тепер без середників до життя, залишаючи в дома немічну матір.

В Березовиці Великій увязнили Миколу Кручового, Михайла Комара, Івана Підгайного, Михайла Рабого й Миколу Сковронського під замітом нарушення спокою підчас виборів радних. Увязнених відставили до Тернополя.

Станиславівська прокуратура розіслала стежний лист за студентом медицини А. Щуровським, якого підозрівають у приналежности до ОУН.

Турчанське староство не дає від осени українським установам дозволів на ніякі імпрези.

Горішньошлеські гутничі фірми приступили до експльоатації високопроцентової залізної руди в селах Тучемпи й Острівці, ярославського повіту. Денно видобувають по сто тон.

В Стриї почав працювати паровий тартак фірми „Ка-га-ге", в якому дістало працю 42 тамошніх безробітних.

Жертвенність у поляків. Станіслав Созаньоский, власник великих маєтків у Самбірщині й Тернопільщині, помер у 80 р. життя і записав ті маєтки, вартости кількох мільонів зл., на публичні цілі, а саме три четвертини доходу з них на Академію Наук у Кракові, а решту на харитативні цілі архиепископства у Кракові, на костел „Маріяцький" і на бібліотеку. Весь час жив у Сх. Галичині.

Гумор. — Славку, чому не йдеш до школи? — Бо я зле чуюся. — Де чуешся зле? — У школі.

Гумор. — З промови оборонця: Від часу як мій клієнт стратив обі руки, не може знайти праці. Він прямо примушений витягати руку...

В Луцьку і Рівному на Волині є можливости осідку для кількох самостійних ремісників. І так знайшов би там добрий зарібок основник меблярського варстату і змеханізованого столярсько-будівельного варстату. В обох тих містах як і в Горохові нема добрих ковалів. В містечку Олика, луцького повіту потрібна шевська крамниця.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—1—20

Соймова рільнича комісія у Варшаві приняла проект посла Єдинака в справі віддовження рільництва. Представник мін-ва скарбу заявив, що міністр скарбу не може згодитися на цей проект з уваги на події останніх днів, які вимагають видатків на інші цілі.

Купувати лиш у своїх знакомих крамницях. Стефан Галяс, фризієр у Вжесьні, купив у якогось агента спіртовий „ректифікат" і доливши до нього соку, зробив собі горівку. Нею погостив сусіда і свою жінку. Вона тільки покоштувала тої отруї й тому вратувалася, а оба мужчини померли в тяжких муках.

Скарбові власти підготовляють новий проект митної тарифи.

Коло Бидґощі польська поліція увязнила 28 німців, польських горожан, які хотіли ухилитися від служби в польськім війську і тому втікали до Німеччини.

У Празі потверджують вістку, що ґен. Прхаля утік з 16.000 чеських вояків до Ромунії.

През. Гаха мав зімліти підчас розмови з Гітлером внаслідок нервового заломання. Треба було перервати розмову на пів години й закликати лікаря.

Пятнистий тиф шаліє в околиці Черновець.

Маршал Ґерінґ виїхав до Сан Ремо, де закінчить перерваний відпочинок.

В німецькій пресі появилися домагання, наложити на жидів у Чехії й Моравії одноразову контрибуцію в висоті 10 міліярдів корон (1 міліярд німецьких марок).

Ромунська преса звідомляє, що югославянський уряд заборонив б. премієрові Стоядіновичеві виїздити з краю.

Гумор. — Добрий спосіб. — Чому ви за всяку ціну хочете дістатися на посаду в фабриці пороху? — Бо хочу відвчитися курити.

Гумор. — Жіноча льогіка. — Найдорожчий, мудрий все уступить дурному. Отже уступи тепер і купи мені сю модну сукню.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Лев Юрчинський,** парох Добромірки, помер 20 с. м. у 68 році життя. — В. Й. П.!

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й влагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеца.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Три вальси.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: Мандрівний нарід.
СТИЛЕВЕ: Гібральтар і ренія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вначенні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 30 marca 1939. № 24 (1224)
Рік XIV. Львів, четвер, 30 березня 1939. ч. 24 (1224)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Городіцьких ч. 2/4.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Біол. Народ. Дому.

З Карпатської України

Закарпатська Гуцульщина не піддалася.

З терену боїв надходять вісти, що закарпатська Гуцульщина ще держиться під огнем мадярських гармат, кулеметів і літаків. Коло Рахова січовики висадили в воздух мадярський військовий поїзд, при чім погиб один мадярський генерал. Військову оборону ведуть ген. Всеволод Петрів і полк. Малик. З того видно, що вісти про самовбивство ген. Петрова не потверджуються.

Комендантка Жіночої Січі у Братиславі.

Разом з утікачами зпід Великого Березного прибула теж до Братислави комендантка жіночих відділів Січі у Сваляві, учителька торговельної школи Єлисавета Кузьмівна. Вона носить, як і всі інші січовики, сірий січовий однострій. „Гренцботе" містить теж світлину січовиків при збірці у Братиславі.

Вивласнення площі „Сокола Батька"

„Українські Вісти" в ч. 71 принесли отсю інформацію: Голосна в цілому краю справа „Українського Городу" у Львові, що перед роком сколихнула усім українським громадянством на саму вістку, що йому загрожує вивласнення, найшла оце свій епільог у рішенні львівського воеводи з дня 24 березня 1939 р., Ль. ОА. 36/82/2 з 1939 р. про „занятя на постійне ґрунтів, ужиткованих Ґімнастичним Товариством „Сокіл—Батько" у Львові з тим, що відшкодування за заняті нерухомости буде устійнене в пізнішому речинці, найпізніше продовж 3-ох місяців від хвилини заняття нерухомости. Від сего рішення прислугує по думці ст. 25, § 2 у звязку зі ст. 56 (1) що-до поступування про вивласнення відклик до Міністерства Внутрішніх Справ, який треба внести через тут. Воєвідський Уряд продовж 7-ох днів, рахуючи від слідуючого дня по дорученні, однак евентуальний відклик з огляду на прилюдний інтерес не матиме здержуючої сили, а то по думці ст. 87 (4) розпорядку През. Р. П. з 22. III. 1928 р. про адміністр. поступування (Д. У. Р. П. ч. 36, поз. 341)". — Воевода. Це письмо дістала Дирекція Центробанку (як табулярний власник) і Т-во „Сокіл-Батько" (ужитковець) дня 27 с. м. в год. 11 передполуднем. Годину передтим військова влада перебрала цілу площу С. Б. в посідання.

Внутрішня позичка Польщі

На розбудову летунства і протилетунської артилерії.

В понеділок 27. III. президент РП підписав ухвалений парляментом закон про дотації на ФОН („Фонд Оборони Нар.") та про публичні інвестиції в сумі двох міліярдів і 15 міліонів зл., з того один міліярд і двіста міліонів на зброєння. Обліґацій нової позички можна буде вживати м. ін. на покриття належностей спадкового податку. Позичку випускають у „пятьпроцентових обліґаціях позички протилетунської оборони" та у „трипроцентових бонах протилетунської оборони". Уморення обліґацій має наступити до 15 літ по курсі 100 за 100. Обліґації випускають по 100 зл. або по многократній тої квоти, а бони для убогих людей по 20 зл. Один може субскрибувати найвисше чотири бони. Їх викуп наступить до 5 літ, а відсотки за тих 5 літ отримають субскрибенти згори в той спосіб, що замість 20 зл. платитимуть за бон по 17 зл. Субскрипція зачнеться 5. IV. і триватиме місяць. Вплати прийматимуть лише в готівці, третину зараз, решту найпізніше до 5 липня 1939, а для працівників публично-правних установ до 1 вересня. Вони можуть платити в місячних ратах. Комісарем позички іменовано президента ЛОПП, ґенерала Леона Бербецкого.

Найцікавіше з промови Сталіна.

У промові, яку Сталін виголосив на 18 зїзді ком. партії, звертають загальну увагу особливо два вискази. Передовсім ствердження, що в останніх трьох літах головна підстава продукції хліба для СССР пересунулася з України на північ і на схід. Друга заява Сталіна полягає на тім, що СССР може вже скасувати терор, бо на його думку наближилося вже здійснення соціялізму, а тоді не треба не тільки терору, але повинен постепенно завмирати навіть сам поліційний апарат. Та ледви чи під сим оглядом Сталін зможе додержати того, що заповів. Чи згадка про те, що Україна перестала бути головним шпихлірем СССР, може бути рівнозначна з заявою, що Москва не думає вести війни задля України, трудно сказати. Та в часі „білої" війни се не виключене.

Знову німецькі атаки проти Польщі.

ІКЦ в ч. 86 пише: В німецькій пресі знов появилися атаки під адресою Польщі у справі мнимого переслідування німецької меншини. З довшими напасливими статтями виступили „Н. В. Таґблят" і гітлерівський орґан в Моравській Остраві „Морґенцайтунґ". Офензива та дотичить шкільництва, рільної реформи, безробіття і т. д. Статті писані в тоні високо аґресивнім і закидають польській стороні брак доброї волі супроти німецької меншини в Польщі.

Японія буде невтральна в европейській війні?

Московська преса покликуючись на „Ню-Йорк Геральд", твердить, що правительство Японії постановило не мішатися в евентуальну европейську війну а зберегти невтральність і тільки морально помагати своїм союзницям Німеччині й Італії. (Розуміється, поки СССР не рушив би проти Німеччини).

Мірило тугости нації

З приводу подій в Карпатській Україні.

Не було б дивно, якби з ріжних місцевостей краю та з еміґрації зачали надходити вісти про надмірну чуттєву реакцію вже з природи чутких українців по катастрофі Карпатської України. Не було б великого дива навіть у тім, якби тепер по тім, що сталося, треба було побоюватися відновлення симпатій до большевизму бодай в деяких місцях, що очевидно було б надзвичайно шкідливим явищем.

Та Богу дякувати, нема такої сліпої чуттєвої реакції ні в масах нашого народа, ні в загалу нашої інтеліґенції, поза розмірно нечисленними одиницями. Хоч великий біль відчуває вся наша суспільність, то не видно серед загалу знеохочення — і се власне становить добрий знак. Се добре для нас мірило тугости нації. Преса й інтеліґенція має обовязок усвідомити масам, чому нема причин упадати на дусі.

Ось правдиві причини того.

І. Передовсім треба усвідомити собі і в розмовах представляти нашим людям, що населення Карпатської України се одна вісімдесята або й сота частина всего числа українського народу. Отже упадок самоуправи тої маленької частинки нашого народу в її виразній українській формі не може мати рішаючого значіння для всеї української нації. Той відломок нашого великого числом племени за 1.000 літ нашої історії буквально ніколи не мав рішаючого політичного значіння в житті нашого народу. Певно, що було б нам приємніше, якби той відломок нашого племени зберіг свою самоуправу, але також тоді, коли б Угорщина не додержала проголошених зобовязань, то для цілої нашої нації се не мало б рішаючого значіння, а могло б колись мати рішаюче значіння — для Угорщини. Се ясне як сонце.

ІІ. Українці як нація переходили вже не такі удари. Адже були часи, коли історична катастрофа обіймала весь наш нарід на всіх його землях, як нпр. в часах татарського лихоліття. В с я країна наша вздовж і вширш палахкотіла тоді огнем і трупи масово завалювали всі наші міста та села. А ті, що остали живими, завидували мертвим, як пише наш літопис. Але зникла як дим велика сила татарська, що мала світове значіння, а наш український нарід не лише зберігся, але й заняв землі колись татарські та суне дальше в безмежні степи Азії. Очевидно Провидіння Боже призначило наш нарід ще до великих зусиль і діл, коли дозволило йому не тільки перетривати дуже великі катастрофи, але ще збільшити і то значно підставу свого життя і розвитку. Хто як хто, а ми християни католики повинні перші з бадьорістю і вірою в опіку Божу дивитися на все, що нас зустрічає і сміло глядіти в будучність.

ІІІ. Воістину нема зла, яке не вийшло б на добро, коли тільки люди вдарені допустом Божим звертаються з вірою і молитвою до Бога та очищують і тим скріпляють своє внутрішне життя, бо се дає найбільшу силу людям і народам. У великім пості сего року зустрів удар одну з малих частинок нашого великого числом народу. Се може нам вийти не на шкоду, а як

раз на добро, як тільки духа свого звернемо до Бога і до Церкви своєї, як скріпимо працю в добрих організаціях наших, як між нарід наш пустимо більшу струю передовсім релігійної та доброї світської літератури нашої, як запанує більша згода в наших родинах і в наших організаціях. Нема такої сили, яка була б незалежна від Божої волі, що колись як на аптичній вазі відмірить і дасть все, що комусь належиться, і поодиноким людям і цілим народам та державам — по ділам їх. Отже не тратьмо духа, бо нема причини до того, щоб опускати руки, а берімся до праці з вірою в Бога, стоячи вірно при Церкві своїй. Тоді і врата адові, що не переможуть її, не переможуть також нас, коли станемо при Ній всім серцем своїм і діламн своїми. — А. Ч.

Промова Мусолінія

В неділю 26 с. м. Мусоліні виголосив у Римі промову до членів давних боєвих відділів фашистівської організації. Згадуючи память тисячів тих фашистівських боєвиків, які полягли в геройській боротьбі на вулицях і площах міст Італії, на землях Африки й Еспанії, Мусоліні заявив, що боєвики фашизму кожної хвилі готові вхопити за зброю; фашистівська революція тільки що розпочалася, коли йде про суспільні справи й обичаї. Двацятилітній білянс фашизму величезний. Те, що зроблено, має перетривати й перетриває століття. Про теперішню міжнародню ситуацію Мусоліні сказав: Хоч клич мира трохи зужитий і має звук фальшивої монети і хоч загально відома річ, що вічний мир ми вважали б катастрофою людської цивілізації, то мимо того думаємо, що треба довгого мира, щоб забезпечити розвиток цивілізації світа. Спроби розбиття й повалення оси Рим — Берлін дитинні. Вісь Рим — Берлін не означує тільки взаємин між двома державами; та вісь це стріча двох революцій, які виразно признають свою суперечність зі всіми іншими концепціями теперішньої цивілізації. Те, що сталося в середній Европі, мусіло статися. Коли цю справу розглядається у моральній площині, то ніхто, дослівно ніхто не має права перший кидати каменем. Коли нарід, який розпоряджав великим числом людей і величезними засобами зброї, показався нездібним до якогонебудь чину, то це свідчить, що той нарід заслужив на долю, яка його стрінула. Якби дійшло до створення коаліції проти авторитарних держав, тоді ті держави приняли б визов і перейшли б від оборони до наступу на всій кулі земній. У промові в Генуї, продовжав Мусоліні, я згадав про барикаду, яка ділить Італію і Францію. Тепер ту барикаду можна вважати збуреною. В найближчих днях або й годинах Мадрид, який на думку лівиці мав бути гробом фашизму, стане гробом комунізму. В італійській ноті до Франції означили ми ясно наші кольоніяльні домагання. Се Туніс. Джібуті і Суезький канал. Французьке правительство має повну свободу відмовитися навіть від дискусії над цими справами. Одначе тоді французьке правительство не зможе жалітися, що прірва, яка тепер ділить Францію від Італії, так поглибиться, що вирівнання її буде дуже тяжке або й неможливе. Який не був би розвиток подій, хочемо, щоб не говорено більше про братерство, сестрінні звязки або неправі родинні звязки. Взаємини між державами це взаємини сперті на силі. Середземне море з Адріятиком це життєвий простір Італії. Підставовий клич Італії тепер: збільшуймо число гармат, кораблів і літаків! Збільшуймо за всяку ціну, навіть коли мали б ми замінити на „табуля раза" те, що називається цивільним життям! Тільки сильного люблять приятелі й тільки сильний збуджує страх у ворога. З карток історії на филі століть і поколінь розлягається голос: „Горе безборонним!..." Мусоліні закінчив свою промову словами: „У словах: вірити, слухати й боротися лежала, лежить і буде лежати таємниця кожної перемоги". — Промову цю можна схарактеризувати, що вона остра формою, а не змістом.

Німці опанували Ромунію

По довгих переговорах підписано в Букарешті договір у господарських справах між Німеччиною та Ромунією. Згідно з договором Німеччина годиться доставити Ромунії відповідні уладження та помогти Ромунії розбудувати рільне і деревне господарство. На основі окремого пляну Ромунія має управляти нові роди збіж, пашу, олійні та волоконні ростини, розвивати існуючий і творити новий рільничий та ублагороднюючий промисл. Німеччина буде доставляти Ромунії машини й обстановку для гірничого промислу. Окреме німецько-ромунське товариство буде займатися добуванням та перерібкою ромунської міди, сірки, цинку в Добруджі, хромових руд в Банаті, манганових руд в околицях Ватра Дорнеї й евентуально має створити алюміневий промисл. Окреме т-во займається добуванням мінеральних оліїв і нафти. Крім того плян передбачує створення вільних смуг, в яких мають повстати промислові і торговельні підприємства, склади та вантажні уладження для німецької плавби. Німеччина зобовязалася доставляти Ромунії воєнні матеріяли для ромунської армії, маринарки і летунства як також знаряди для ромунського воєнного промислу. Німецькі й ромунські банки будуть співпрацювати в ціли фінансування ріжних трансакцій, що будуть випливати з договору. — М. ін. фабрика зброї Шкода в Чехії призначена на заосмотрення ромунської армії. Польська преса так представляє значіння німецько-ромунського договору: Німці стали тепер співгосподарями Ромунії. Договір, який з нею заключили, се щось зовсім нове, се акт про кондомінію двох держав на однім просторі. Договір заключений на 5 літ, то є до 31. III. 1944. Фактично обовязує від 24. III. с. р. Чи Ромунія зможе опісля виповісти його, можна сумніватися. Панує опінія, що Ромунія заключила такий договір тому, бо Анґлія задовго вагалася з приреченням помочі.

Найновіші відомості з усього світу приносять Вам українські
радіоприймачі СЕЛЄКТОН!
Продукуємо осьтакі типи:

сітеві (до мережі змінного струму):		до батерії:	
4 — лямповий	А 394	3 — лямповий	В 393
6 — лямповий	А 396	4 — лямповий	В 394
6 — лямп. 2 голосниковий	А 397	5 — лямповий	В 395

Домагайтеся проспектів!
СЕЛЄКТОН радіотехнічна спілка з о. п.,
Львів, Оборони Львова ч. 15,
тел. 254-22.

З Карпатської України

Оборона була геройська.

Німецький щоденник у Братиславі „Гренцботе" приніс статтю про приїзд до Братислави частини січовиків з західного фронту. Се по більшій части ранені або ті, що остались без амуніції. Ся група відбула кілька тяжких боїв коло Великого Березного. Частина січовиків носить ще свої гарні однострої. Кожний з них оповідає свої переживання, при слуханні яких терпне шкіра. Всі вони твердять, що до траґедії причинився брак зброї. 40.000 січовиків було рішених віддати своє життя, та що можна було почати без зброї проти добре озброєного противника?

Що сталося з українським леґіоном?

До краю прийшла ще непровірена вістка, що коло 10 березня виїхав був з Відня до Карпатської України український леґіон в силі 400 осіб, переважно молоді. З ним мали виїхати чотири старшини німецької національности, які свого часу служили в Українській Галицькій Армії. Перед наступом мадярських військ на Хуст згадані старшини, упереджені німецьким консулем Гофманом, виїхали, а віденські добровольці пішли в бій і майже всі погибли геройською смертю...

500 українських інтеліґентів виїхало за кордон.

Ромунський часопис „Курентул" подає, що карпатоукраїнські достойники та місцеві провідники націоналістичного руху виїхали за кордон, щоб там приступити до політично-дипльоматичної акції. Крім міністрів виїхали голова сойму А. Штефан, полк. С. Єфремів та посли М. Мандзюк і Л. Романюк. Разом переїхало через Сигіт коло 500 карпатоукраїнських інтеліґентів.

Поучаючі інформації мадярського міністра.

Угорський міністр загр. справ Чакі заявив, що тільки одна Ромунія поводилася здержливо до заняття Карпатської України мадярами і навіть переводила мобілізацію. Всі інші держави, навіть Югославія, були „коректні" супроти Мадярщини. Канцлер Гітлер висказав думку, що Німеччина потребує сильної й незалежної Угорщини. Також Лондон, Париж і Вашингтон виявили зрозуміння для поведення Угорщини...

Німеччина і Словаччина

В Берліні підписали договір між Німеччиною і Словаччиною. Він має 5 точок, які постановляють м. ін.: Німеччина обіймає охорону політичної незалежности Словаччини. В тій ціли німецькі збройні сили мають право творити військові урядження й удержувати в них німецькі залоги в стрефі здовж західної границі Словаччини. В тій стрефі німецькі війська матимуть право військової зверхности. Німецькі горожани заняті при працях в тій стрефі будуть підлягати німецьким судам. Словацьке правительство буде орґанізувати свою армію в порозумінні з Німеччиною. Також закордонну політику словацьке правительство буде провадити в порозумінні з Німеччиною. Договір важний на 25 літ.

Серби погодилися з хорватами.

З Югославії звідомляють, що серби погодилися з хорватами й незабаром буде створений уряд національної згоди. Хорвати мають увійти до уряду, де дістануть 4 міністеріяльні теки. Одночасно реґенційна рада в імені малолітнього короля оголосить амнестію, яка обійме 170.000 політичних переступників. Вони вийдуть з вязниць або вернуться до Рідного Краю.

ОГЛЯД ПРЕСИ

В обличчі історичних подій

Про карикатуру австро-угорської монархії та про те, що для німців стало найціннішим скарбом.

ІКЦ в ч. 85 приніс статтю К. Вжоса. В ній пише: Плк. Бек сказав у червні 1937: „ЧСР як карикатура австро-угорської монархії (без Габсбургів) не вдержиться довше ніж 1½ року". Помилився на два місяці. ЧСР упала, бо була штучним твором Франції і Франція її не боронила. Головою впала тому, бо самі чехи піддалися й без боротьби дали німцям не лише все своє нац. богацтво та зброю, але видали й військові таємниці своїх союзників: Франції, СССР, Ромунії, Югославії. Ні один чеський офіцер не подумав про те, щоби спалити ті матеріяли, які просто не мають ціни... Союз Франції з ЧСР був штучний, а з Польщею природний... Гітлер спішиться, бо західні держави не готові: б е р е з а с т а в в Европі на кольонії. Европу можна здобути тільки знутра. Щоб панувати над нею, треба здобути з н у т р а 11 країв, що сусідують з Німеччиною. Марш. Пілсудский, заки заключив договір про ненапад з Гітлером, запитував Францію, чи вона хоче провадити превенційну війну з Німеччиною. Відповіла: ні... Тепер впала Клайпеда — по Надренії, Австрії й ЧСР. Англосаси заповідають безпосередну загрозу для Угорщини й Ромунії. Та надмірно скорий ріст подібний до надування бальону. Приспішення темпа вказує, що збільшився вплив екстремістів на Гітлера. Входимо в епоху брутальної спроби сил. Европа кінчиться на польській границі з Совітами, з якими Польща має лучші взаємини, ніж колинебудь мала. Польща стала великодержавою („моцарствем") і сперлася на власні сили...

Німці, поляки й українці

„Курєр Варшавскі" в ч. 82 пише у статті „Настрої й політика": „Не входимо тут блище в оцінку німецького поведення та цілей німецької політики, але треба ствердити, що українці багато разів предкладали німцям атут до гри в формі своїх ненависних почувань до Польщі. Отже чи можна німцям дивуватися, що при якійсь грі і ту карту кинули на стіл? Заведені у своїх надіях українці може нарешті зрозуміють, що в порозумінні з Польщею можуть осягнути й зискати найбільше, коли схочуть льояльно співпрацювати і позбудуться тих негативних почувань, які їм досі дали виєдати жахливо сумні..." (З. Л.).

Німеччина марширує на схід

Бернард Зінґер займається в 7186 ч. „Хвилі" заняттям німцями Клайпеди й пише м. ін.: Важне, що Німеччина спішиться. В супроводі гострих слів з одної сторони та паперових протестів і формальних заяв з другої сторони Третя Німеччина не перестає маширувати далі. І хоч в часі мінхенських розмов німці заявили, що не займуть Клайпеди, то обурення Англії якраз в сім випадку не таке велике... Цілий шлях, яким тепер іде Німеччина, провадить з двох сторін до брам совітської Росії: від півночі через Литву й Латвію, від полудня через Ромунію до У к р а ї н и... Англія слідкує за німецькими акціями остілько, оскільки шлях веде також на Балкани, і хто знає, чи дискретна заява Німеччини, що акція на полудневому сході звернена (лише) проти совітської Росії, не успокоїла б „подразнення" англійської публичної опінії... Всі познаки вказують, що помалу але систематично підготовляється східну кампанію, що за ціну Карпатської України Мадярщина мусіла співділати в німецькій роботі. Для всіх ясно, що не з причини самої Клайпеди вислано ультимат до Литви. Клайпеда се тільки засіб до дальшої ціли, до панування над Балтійським морем, до витягнення руки по Лібаву, до заняття місця при брамах до Ленінграду і Кронштату, як це було у світовій війні.

Під владою угорських феодалів

„Роботнік" в ч. 84 пише під таким заголовком: В Будапешті оповіщено маніфест регента Горті'я до народа. — Ваша країна, читаємо в маніфесті, се інтегральна часть Угорщини. Крім останніх 20 літ (!) не знала вона чужого панування. Тепер ви знов свобідні (?). Бог надгородив вашу вірність і витревалість... Як видно, замічує „Роботнік", регент Угорщини думає, що заняття Руси угорськими феодалами се божа надгорода для „русинів.

На що йдуть дорогові чинитьби?

Під таким заголовком в 80 ч. „Слова Народового", в рубриці „З листів від сільських читачів", читаємо ось що: Сільський чоловік у східніх частинах краю пів року постійно й безуспішно бореться з язвою болота на дорогах, хоч рівночасно постійно платить на ціли доріг спеціяльний дороговий податок, який доходить до 50—75% засадничого грунтового податку, відробляє або платить шарварковий податок, а скрупулятности плачення тих податків пильнують численні податкові поборці. Нехай хтось занедбається, то зліцитують без милосердя! Може слушно роблять, скаже дехто, треба отяжілого селянина втягнути в ригор мінішлього змоторизованого, скоро минаючого часу, нехай платить на час. Отже якраз внаслідок того піднесення горожанського почуття в селянина і втягнення його до карного виконування обовязків, не може він зрозуміти, що рівночасно з тим поступом і мимо двох дорогових податків ходить і їздить по гірших дорогах, ніж його батьки й діди. Далі автор допису стверджує, що справа цілком інакше виглядала б, якби так маленький відсоток фондів, які витрачується на всякі і м п р е з и, перекинули на конто доріг.

За моральність міжнародніх договорів

Львівський „Дзенник Польскі" вказує, що засаду додержування зобовязань договорів підважила не одна тільки держава, і пише м. ін.: То не один нарід в Европі зломив, як твердять на Заході, слово і підпис на договорнім папері, але передовсім захід Европи, найповажніші сигнатарі Версайського договору систематично не додержували зобовязань у відношенні до своїх союзників. Тому ми, поляки, мусимо положити натиск на обосторонне додержування міжнародних зобовязань... Союзні договори чи якінебудь інші порозуміння мусять бути льояльно виконувані". (х).

Польські партії про ситуацію

Заява ендеції („вшехполяків").

В ній є чотири головні думки: 1) Забрання Чехії показало способи, яких німці уживатимуть, щоб довести до завоювання народів на схід від них. 2) Тисяча літ досвіду Польщі доказує конечність спертися на Балтійське море й тим самим боронити цілости Литви та Клайпеди (ухвала з 19. ІІІ.). 3) Польща мусить ударемнити пляни, які зміряють до створення української держави. 4) Змінити польську заграничну політику.

Ухвали людовців.

...Випадки останніх днів виказали, що алярми з пересторогами в ухвалах конгресу людовців з 9. X. 1938 і Нач. Ради з 15. І. 1939 були аж занадто слушні. В обличчі небезпеки звертаємося до Президента РП, щоб покликав до життя Правительство Нац. Довіря й уможливив співпрацю польським партіям.

Партія Праці.

Вона заявила, що „не хоче тепер підчеркувати блуди загр. політики" й підпирає акцію в справі створення уряду нац. довіря, що зединило б політичні сили народу.

Резолюції ППС.

Зміст їх невідомий, бо „Роботнік", який їх оповістив, заняла поліція якраз за ті резолюції. (Гл. „Гонец Варш.", ч. 81).

СВІЧКИ воскові літургічні
„КЕРОС-ВВ"
стеаринові пріма
„КЕРОС-С"
дістанете
у „СВЯЩЕНИЧІЙ ПОМОЧІ"
Станиславів, вул. Перацького ч. 1.

Справа побиття студентів у Львові

В інтерпеляції посла Романа Рудницького (зпоза ОЗН'у) сказано: В ночи з 10 на 11. ІІІ. 500 поліцаїв обступило тісним кордоном II Дім техніків при вул. Абрагамовичів. Не домагаючись отворення брами та не подаючи ціли прибуття, поліцаї вдерлися через виломану бічну браму, здемолювали портієрку, входили чергою до кімнат і нічого не питаючи та не жадаючи били студентів, хоч ті не ставляли опору. Побито стокільканацять студентів, деяких дуже тяжко, що стверджують лікарські свідоцтва. Найтяжше побитий Ст. Міхалескул, що має вибитих кілька зубів і розбиту голову ударом окованого чобота поліцая та ряд інших ображень. А той студент се офіцер резерви і б. оборонець Львова. Поліцаї демолювали уряджения кімнат, нищили приватне майно їх мешканців і виконані праці, т. є пляни, рисунки і т. п. В ціли уневожливлення оборони сильно загазовано цілий будинок вкиненням слізних гранатів, а телефон вилучено. Ректора політехніки повідомлено про ревізію щойно в год. 1.50 вночі (коли поліція була в будинку вже в год. 0.30). Ревізію переведено щойно після „пацифікації". Виспіди тої ревізії зовсім инші, ніж подали до публичного відома урядові комунікати... Чи повисші факти відомі п. міністрові і т. д. — Підчеркуємо, що се інтерпеляція польського посла у справі побиття польських студентів, не українських.

Бельгія й події в середній Европі

Події в середній Европі прийнято в Бельгії з цілковитим спокоєм і обєктивністю. Більшість бельгійських часописів, флямандських і вальонських, правих і лівих, підкреслює сильну міжнародню позицію Бельгії, доходячи до висновку, що менші держави повинні рахувати тільки на власні сили. Орган флям. католиків „Курант" пише м. ін.: Католицькі флямандці пригадайте собі, що ми також германського походження і що велика більшість сучасної Бельгії належала колись до римсько-німецького цісарства. Коли не хочете зберегти незалежність, — то завтра буде вона загрожена в імя „історичних підстав" і засади „один нарід — одна держава!" Федеративна Бельгія була б Бельгією засудженою на смерть. Федералізм рівнозначний з сепаратизмом. Смерть Бельгії так для Фляндрії як і для Вальонії була б смертю її власної свідомости. — Коментуючи події в Чехії, часопис кінчить пригадкою, що се лекція зокрема для флямандців і вальонів у Бельгії. Флямандці повинні застановитися і рішитися, яке буде їх становище у справі дальшого існування Бельгії.

Жиди не хочуть еміґрувати з Польщі

„Курієр Варшавскі" в ч. 48 пише: Дводневі наради евіянського Міжнародного Комітету мусимо оцінити дуже песимістично. Там інтересувалися тільки долею німецьких жидів, а перейшли до порядку над справою еміґрації жидів з інших держав Европи, отже передовсім з Польщі. Становище держав у тім комітеті мусимо уважати короткозорим, а становище жидів зах.-европ. й американських шкідливим.

Про католицьку критику

Як виглядають її засади виказані на конкретних прикладах в дискусії про справи „Скали".

Наслідком критики з кадилом — а радше цілковитої безкритичности, виробилась у нас одностороння фальшива загальна опінія. Як се ствердили наші Владики у Паст. Посланію Епископату Галицької Провінції з дня 13. II. 1905 р. „о солідарности священичій", та фальшива „загальна опінія накидається нам з такою силою, що хотячи не хотячи ми їй улягаємо, в части її приймаємо" (стор. 25). Наслідком того у нас навіть многі священики „перенялися засадами звихненими і нездоровими" (Паст. Лист Еппа Григорія Хомишина „О діяльности священичій", стор. 13). Наслідком того „у нас всьо помішане: правда і фальш, злоба і праведність, моральність і грішне життя, чеснота і проступок" (П. Лист. „Про грозу духової руїни", стор. 23). А найгірше, що „загал духовенства сего не бачить і не відчуває" (Відозва до духовенства з дня 27. X. 1933, стор. 6). Тимто найвищий вже час і крайня пора з такими дискусійними методами і категоріями рішуче зірвати.

Отже й дискусію в справі „Скали" треба вести на сторінках „Н. Зорі" в щирій атмосфері без пристрасти і без кадила та славословія, придержуючись при тім строго катол. засад.

А саме мусимо памятати: 1) що ціль дискусії на терені катол. організацій не лише піддержування думок і поглядів висказаних прилюдно катол. діячами, але також їх критика, т. є кореґування (справлювання), евентуально опрокинення;

2) що критика не сміє ніколи заносити кадилом, але повинна бути безоглядна і що правдива критика не любить нікого ощаджувати;

3) що предметом критики в дискусії бувають лише прилюдно висказані гадки і погляди, що критика лише до них відноситься, а не до осіб і їх особистих інтенцій і переєвідчень про напрямні їх праці і діяльности, коли вони в житті не проявляються, або як проявляються, то якраз інакше;

4) що критика висказаних думок і поглядів хочби найостріша не відноситься безпосередньо до самих осіб, тому не можна її вважати за „биття в особи";

5) що опрокинення висказаної кимнебудь думки не рівнозначне з „розторощенням його особи";

6) що може хтось назагал бути великим діячем, мати все найкращі інтенції та переєвідчення і погляди, але часом може й він помилитись і висказати прилюдно мильну і фальшиву думку, бож відома річ, що „errare humanum est";

7) що кожний, хто прилюдно висказує свої думки і погляди, мусить бути приготований на їх прилюдну критику;

8) що така критика має все бути розумна і справедлива, але не конче все прихильна;

9) що розумний і чесний чоловік не повинен критикою хочби не прихильною і найострішою хвилюватися й ображуватися, бож йому прислугує право всі закиди і завваги противника також прилюдно збити і своєї думки боронити та свіжими річевими аргументами закиди опонента ослабити або знищити, а свій погляд лучше насвітлити і піддержати;

10) що коли це супроти стійніших аргументів опонента неможливе, то признатися до помилки, не становить нечести ані „уйми" для нікого, але навпаки, бо „nullius nisi insipientis in errore perseverare";

11) що опонента треба побивати лиш аргументами річевими, які тісно лучаться з зачіпленою справою, а ніколи аргументами непрямими, що відносяться до особи автора оспорюваної думки або до особи його опонента;

12) що непрямі (посередні) аргументи інкримінованих поглядів ані не насвітлюють, ані не збивають; вони лише викликають фальшиві настрої і в той спосіб посередно аргументацію одного дискутанта піддержують, а його опонента підважують; такий спосіб поборювання противних поглядів, питомий лібералам, не лицює католикові й на терені катол. орґанізації не повинен мати міця.

Цих кілька завваг уважав я за вказане і конечне умістити на марґінесі дискусії, в справі „Скали" на сторінках „Н. Зорі". А це тому, що з публіцистичного обовязку треба з прикрістю ствердити, що деякі дискусійні методи лібералів слідні в започаткованій дискусії. Було приміром „схвилювання" і то виразно на самім вступі заакцентоване. Було заостре та безпідставне осудження задля противних поглядів. Найшовся оборонець з традиційним кадилом і славословіям. Є нерічева критика, є безпідставні закиди на основі довільного розумування імпутовані опонентові, є непрямі аргументи, що зачіпленої справи не насвітлюють, лише викликують настрої і в той спосіб підважують і ослабляють річеву аргументацію противника.

Уважаю вказаним рішучо застерегтися, що через ствердження у деяких дискутантів впливів дискусійних метод лібералів я їм зовсім не закидаю, що послуживши ними, вони вже, не дай Боже, ліберали — або не добрі католики. Ні! Я переконаний, що вони зробили це несвідомо, лише тому, що вони з такими методами продовж довгого ряду літ зжилися, ними мимоволі перенялися, інших не бачили (хіба дуже недавно і трохи), тай не здають собі навіть справи з того, що це способи лібералів невідповідні і шкідливі. Вони такими методами послуґуються в найлучшій вірі.

Коли я про це пишу, то не на те, щоб таких дискутантів осудити і їх здисквалїфікувати. Роблю се:

1) В імя правди і щирости, бо катол. публіцист своїх помічень і рефлексій ніколи не сміє скривати;

2) щоби вказати на дискусійні методи католицькі, якими на терені „Скали" все треба послуґуватися;

3) щоб започаткована цінна і важна дискусія в справі „Скали" розвивалася правильно, в атмосфері справді католицькій, в рямцях катол. засад і на основі катол. категорій та метод, бо лише така дискусія принесе пожаданий хосен і для „Скали" і для поширення та поглиблення катол. світогляду й окатоличення нашого народнього життя.

На закінчення зверну увагу ще на одно: Побоююся, щоб на статтю „Довкола „Скали" зачіплений у ній „І. К." не схотів у схвилюванні відповідати. В цей спосіб річева дискусія готова зійти зовсім з правильного шляху і вироДитися в особисту полеміку. Щоб цьому запобіг-

---

ГАНС КЕРСТЕН

Останній експеримент

Наповняючи свою коротку люльку тютюном, Янзен звернувся до нас з питанням: „Ви знаєте Пангуіса?" Очевидно, хто не знав би Пангуіса? Пангуіс — людина з шестим змислом... Буркерт, скептичний журналіст, засміявся: „Найбільший обманець, який колинебудь робив непевною нашу стару земну кулю"...

Янзен кивнув головою: „Великий обманець? Може у ваших очах. Для мене він велика людина". Буркерт голосно засміявся: „Якоїсь геніяльности, що правда, не можна йому відмовити". — „Ні, не так, як ви думаєте", сказав спокійно Янзен, „дозвольте мені оповісти, тоді зрозуміете".

Я їхав тоді як другий офіцир на „Альбатросі". Це була досить стара скриня, вже від ряду літ у службі. Ми хотіли дістатися до Ріо (де Жанейро) і були вже коло полудньово-американського побережжа. Се був останній день подорожі і вечером мало відбутися на кораблі велике торжество. Між подорожними був також Пангуіс. Він мав у кишені блискучу умову на полудневу Америку і був у добрім настрою. Трохи з чемности, а трохи щоб іще раз перевести пробу перед своїм першим виступом у Ріо, згодився він, дати представлення своєї таємничої штуки.

Пангуіс зачав свій досвід. Він вивив поражаючу вправність памяти і вкінці відчитав записану карточку, вложену до непрозорої і запечатаної коверти. Нарешті знайшов він кілька схованих предметів.

Коли Пангуіс покинув салю, побачив я, як один корабельний кельнер підбіг до капітана і шепнув йому щось до вуха. Капітан зараз піднісся і йшов до виходу. Коли він побачив мене, дав мені знак, щоб я йшов разом за ним. На сходах на поклад вийшов нам назустріч перший офіцир.

„Корабель горить!" були його перші слова. Нагорі вдарили на нас вже клуби диму. Вогонь відкрито щойно перед кількома хвилинами. Він поширювався шалено скоро, більша часть ладунку вже мабуть горіла — з отворів добувалися ясні язики полуміні. Капітан з найбільшою увагою видав потрібні заряджения. Приказав сейчас надати СОС і приготовити рятункові судна.

В сій хвилині станув за нами Пангуіс. Він чув слова капітана і миттю зорієнтувався в положенні. Хвилинку задивився на мене, опісля сказав помалу: „Дозвольте мені дальше ділати, я хочу спробувати запобігти паніці, дайте подорожним алярм щойно тоді, як я скажу"...

Капітан секунду вагався. Опісля подав руку дивному чоловікові і сказав: „Спробуйте..."

Пангуіс йде до салі. Настає гробова мовчанка. Я чекаю при дверах, коли він дасть знак на трівогу. Пангуіс хвилину вдивляється в публику. Опановує людей чаром свого зору і по хвилі зачинає говорити пронизливо монотонним голосом:

— „Мої пані й панове. Ви переживаєте тепер кульмінаційму точку мойого представлення; я поставлю вас у стан чуйної сугестії. Ви побачите жахливі річи, а мимо того будете знати, що вам ніщо не станеться. Ви будете переживати вогневу катастрофу і мимо того не буде в вас ні сліду страху! Ви будете свідками напруженої драми, яка існуватиме лиш у вашій уяві. Ви будете цілком спокійні, будете робити всьо, що я скажу... Виконуйте без спротиву мою волю, тоді вдасться експеримент, як удавався тисячу разів..."

Я судорожно заломав руки, впихаючи в тіло свої власні нігті. Я знав, що принесе найближча година, і бачив, як ця людина змішала сон з дійсністю, бачив, як люди безвільно робили все, що він казав, бачив, як та людина помалу зникала, як вже тільки її очі остали, ті владні очі, я чув знов той голос, який дійсне робив недійсним і казав прибирати недійсну форму... я вже сам не був паном своїх змислів, чув я, як затираються границі, чув пронизливі речення: „Вогонь ширіться довкруги, треба остерегти пасажирів"...

Я піднісся і дав знак назовні.

„Ви чуєте рик сирен — це звучить жахливо, але ви не маєте чого боятися..."

Нараз відозвалися парові свиставки — одна пані підскочила — крик — тільки здушений — тоді стали перед нею його очі...

ти і до полеміки особистої не допустити, я як безсторонний публіцист в цілі прояснення зачіпленої справи вискажу свою гадку:

1) Імпутованих „страшних закидів" проти о. В. М. у статтях „І. К."не можу добачитись і їх справді нема. Вони зродилися у схвильованій уяві о. В. Ст. дорогою довільного розумування і заключень з тих річевих аргументів, що ними „І. К." побивав думки і погляди, висказані в статті „Справи Скали". Але цим ані особи о. В. М. ані його особистих поглядів, ані його католицької діяльности в нічому не нарушено і не заперечено.

2) Натяки І. К. на патріотичне духовенство уважаю за річеві й оправдані, та для насвітлення обговорюваних проблемів за конечно потрібні. Але не бачу причини до підозрівання, що він сі натяки „робить в сторону о. В. М." Він пише про них обєктивно і зовсім загально та до річи, а не „бє в особу".

3) Справедливо ствердив І. К. у своїх виводах, що думки і погляди о. В. М. в справі „чужих взірців" „не на нас скроєних", „лицарів злежаної канапи", „улюбленого коника і святотацтва" не оригінальні, але це пісоньки на стару нуту наших лібералів. Доповню ці його виводи доказами. Передо мною „Діло" з дня 30. VII. 1913 р. ч. 167 і в ньому стаття знаного діяча і патріота священика, що частіше поміщував там статті під криптонімом „священик з Діла". Хід гадок о. В. М. в уступі XIII і його виводи про „чужі взірці і не нас скроєне", це якби копія деяких місць тої статті. Вистарчить також пригадати собі недавну калюмнію всеї „народної преси" проти розпорядку Преосв. Григорія у справі участи священиків у світських установах — і можна переконатися, що там роїться від думок і поглядів, подібних до інкримінованих, що їх І. К. слушно зачислив до старих, утертих пісеньок наших лібералів, що вони їх голосно співають, коли ходить о прояви католицьких змагань на ниві нашого народнього життя. Одначе з цього не годиться робити заключення, що І. К. ствердивши подібний тон у виводах о. В. М., уважає його вже тимсамим за „священика-патріота у злім значінні" і т. п., як це імпутує оборонець о. В. М. у своїй статті. Бо всі виводи і річева аргументація І. К. відносяться лише до ясно спрецизованих і вичислених поглядів і думок о. В. М., а не до його особи, ані до його загальних особистих пересвідчень, ані до його катол. змагань та прихильности до ідеї „Скали" ані до його доброї і щирої інтенції при писанні статті. Цих справ чисто особистих І. К. в нічім не нарушує і не квестіонує. А що воно так справді є, що оборонець о. В. М. справді помиляється, про це свідчать виразні слова І. К. при кінці IV части його статті, а саме: „Я пересвідчений, що о. В. М. може того належно не предвидів і не розважив. Писав, щоб писати"...

Думаю, що ці завваги до статті „Довкола Скали" справу як слід насвітлюють і що дальше зводження цінної дискусії на тори особистої полеміки буде зайве та що започаткована дискусія буде дальше розвиватися правильним шляхом у катол. атмосфері після катол. метод і в дусі католицьких засад.

Священик з Поділля.

„Ви перестрашилися, ви вже знов цілком спокійні. Ми тепер помалу виходимо. Ви йдіть за мною, все по двоє, наперед тільки жінки, я покажу вам могутній образ. Ви бачите себе в небезпеці і не боїтеся нічого..."

Я отвираю двері й бачу, як той чоловік іде між товпою, раз-у-раз обертаючись на всі сторони, взад ідучи доходить до дверей, перепускає побіч себе двацять, тридцять жінок, що немов спросоння виходять і сідають в лодки.

Гурт за гуртом перепускав Пангуіс надвір. Незабаром у салі остала тільки половина людей. В далечині відізвався голос сирени, рефлєктор освітив воду... на овиді зявився корабель.

Се ратунок.

Вкінці всі опустили салю. Поклад стоїть уже в огні... Пангуіс заточується, шукає якоїсь підпори, хапає руками порожнечу і паде на землю... Одним скоком я був уже коло нього, підніс і виніс на сходи. Тягнув його через поклад, де коло драбинки чекав капітан — ми три одинокі були на покладі, — вдолі чекає на нас остання ратункова лодка... Я почув якийсь удар, на хвилю стратив притомність, опісля піднісся...

Переді мною лежав Пангуіс з розторощеним черепом. Коло нього стояв капітан. Зняв шапку. Члени мого тіла відмовляли мені послуху... Капітан вхопив мене попід рамя і потягнув мене з собою — і до нині не знаю, як я тоді дістався до лодки...

—о—

Збори Сільського Господаря

В четвер 23 с. м. відбулися у Львові в салі „Народного Дому" ювилейні загальні збори т-ва „Сільський Господар" у сорокліття основин Т-ва при участи 236 учасників (117 делеґатів з рішальним голосом, 10 з дорадним голосом і 108 гостей). Зборами проводив голова т-ва „С. Г." Мирон Луцький. Він відкрив збори і привитав Преосв. Никиту, представників українських установ, представників адм. влади й самоуправи, представників преси, делеґатів і гостей. Потому предсідник обговорив коротко діяльність „Сільського Господаря" за 40 літ. Після відчитання протоколу з перших загальних зборів 23. III. 1899 р. інж. Лапчуком, інж. др Е Храпливий відчитав обширний реферат про 40 літню діяльність Т-ва. Останною точкою ювилейної частини зборів було відчитання численних привітів з краю і закордону. Наспів також привіт від білорусинів, який присутні приняли довготривалими оплесками. Звіт з діяльности за 1938 рік зложив дир. т-ва інж. Храпливий. З нього довідуємося, що „Сільський Господар" має 13 фахових секцій,*) в яких відбувалася праця. В минулому році відбулися 3 зїзди агрономів та інструкторів, на яких виголошено відповідні реферати. Був також зїзд голов і секретарів при участи 77 делеґатів філій. На тім зїзді рішено м. ін. започаткувати збірку фондів на будову дому „Сільського Господаря" у Львові, який має стати трівким памятником 50-літних роковин Т-ва. Для звязку з краєм 16 делеґатів централі відбуло 481 поїздок у край та 9 поїздок до центральних державних, воєвідських та інших урядів. Продовж 1938 р. уряджено 14 курсів, з того 10 в централі. Філії урядили 500 курсів, що тривали від 2 тижнів до трох місяців, для молоді, господинь і господарів. Т-во мало в 1938 р. 60 філій і 2008 кружків; влада розвязала 10 кружків, не дозволила оснувати 13 кружків; в минулому році прибуло 168 кружків. У львівськім воєвідстві було 671 кружків, станиславівськім 668, тернопільськім 665, краківськім (Лемківщина) 4, волинське воєвідство в 1938 р. цілковито відпало, бо власти розвязали філію в Луцьку і всі кружки на терені Волині. З днем 1. XII. 1938 р. „С. Г." мав 159.977 членів. В самій східній Галичині є коло 880.000 українських господарств. Дотепер „С. Г." обеднав 17.06% господарств. Постійно росте число членок-жінок. Недвижимости філій і кружків представляють вартість 168.825 зл., движимости 91.897 зл., разом 260.722 зл. В приграничній полосі працює 20 філій і 730 кружків. Вони там мають значні перешкоди. На 60 філій 53 філії мають агрономів. Загальний стан працівників: при централі 18, при філіях 133 (в тім 18 ветеринарів), разом 151 осіб (в 1937 р. 122 особи). Фахову працю вело т-во в ділянці агротехніки і зоотехніки. В першій ділянці т-во дбало про меліорацію (переводжено її на 2.058 гектарах), комасацію (переводжено в 4 селах 4 повітів), правильну управу ріллі та ростин. В подільських повітах переводжено досвіди з новими родами пшениці і жита. М. ін. в Борщівщині вдалося зібрати по 20—23 сотнари зерна з гектара і по 49—56 сотн. соломи з га. Годівлю рогатої худоби переводжено в 83-ох кружкових секціях, котрі мають 3.215 членів і 8.365 коров. В 1938 р. переглянено в 133 селах 12.880 штук рогатої худоби. Переводжено також контролю молочности в 154 господарствах з 338 штуками коров. В 15 секціях годівлі та плекання овець проваджено працю зі 110 членами, які мали 1040 штук овець і 104 штук баранів. Філії „С. Г." спільно з повітовими кооперативними союзами продали 106.889 кг. птиці, головно до Німеччини за 160.138.77 зл. Годівлю шовкопрядки проваджено в 34 повітах зі 145 годівельниками. Випродуковано 614 кг. сухих коконів. За 1 кг. коконів платили годівельникам пересічно 10 зл. Пасічничих секцій має т-во 43 філіяльних і 296 кружкових з 9.799 членів і 140.990 пнів. Садівничі секції були при 10 філіях, кружкових секцій було 141, членів у тих секціях 2.895, оприскувачів 67, шкілок щеп 69, щеп у них 26.885. Господинські секції були при 17 філіях і при 564 кружках, вони мали 22.032 членок. Секції хліборобського вишколу молоді були при 41 філіях, разом кружкових секцій було в 1938 р. 604, на Волині одної. В звітовім році основано 15 секцій домашного промислу при кружках „С. Г.".

Т-во „Сільський Господар" видає двотижневик „Сільський Господар". Він мав у 1938 р. 1837 передплатників одиничних, 9.347 примірників розходилося серед т. зв. гуртових передплатників, разом 11.184 прим. Крім того Т-во „С. Г." видавало місячник „Український Пасічник", розходився в 3.266 примірниках, місячник „Хліборобська Молодь", 5.483 прим., і місячник „Практичне Садівництво" (додаток до „Укр. Пасічника") 508 примірників. Крім того т-во „С. Г." видало 18 брошур у 68.500 прим. 573.250 арк. друку. Крім того видавало т-во таблиці, ділові книги і ріжні друки. Чисте майно т-ва в 1938 р. виносило 137.640.48 зл., чистий зиск 876.80 зл. В звітовому році „С. Г." дістав від мін-ва рільництва 15.200 зл., від львівської Хліборобської Палати 3.500 зл., Центросоюз дав 10.600 зл., Ревіз. Союз. і Маслосоюз по 300 зл. місячно кожна, що виносило в 1938 р. 17.800 зл. Прелімінар буджету на сей рік передбачує 166.000 зл. приходів і 165.000 зл. розходів. В дискусії забирали голос головно представники з сіл. В їх голосах чути було огірчення. Майже всі вони підчеркували з натиском великий голод землі, бо український селянин мусить жити з численною родиною часто на одно-морговім господарстві. Збори тривали від год. 10 передпол. до год. 5.30 вечером.

*) 1) Головна організаційна секція, 2) Секція допомоги хліборобському шкільництву, 3) Г. секція хліборобського вишколу молоді, 4) Г. секція управи ріллі та рослин, 5) Г. секція годівлі тварин з комісіями: плекання рогатої худоби, свиней, дробу і кріликів та овець і кіз, 6) Г. садівничо-городнича секція, 7) Г. пасічнича секція, 8) Секція допомоги народному і домашному промислові, 9) Г. секція плянтаторів цукрового буряка, 10) Г. секція плянтаторів тютюну, 11) Г. секція лічничих зел, 12) Союз плянтаторів-уділовців рільничої цукроварні „Поділля" А. С. в Березовиці Великій при краєвому т-ві „Сіль. Господар" з осідком у Тернополі і 13) Г. секція сільських господинь.

Японія віддає Каролінські Острови

„Нюс Кроникл" пише: Японія предложила Німеччині зворот архіпеляґу Каролінських островів з тим, що одержить ті острови назад, коли Німеччина відзискає свої передвоєнні кольонії.

Не знають Гітлєра

„Курєр Варшавскі" в ч. 84 приніс статтю З. Л. „Шкідлива ігноранція". В ній пише: Треба ствердити, що канцлєр Гітлєр ще заки обняв владу виразно сформулував свої заміри. Отже зле починали собі ті політики, що виводів Гітлєра у його книжці „Майн Кампф" не брали поважно або ще гірше: взагалі не читали того. Се шкідлива ігноранція. Міжнародню політику національного соціялізму Гітлєр передумав і виложив до подробиць немов один стратегічний плян. Що в области тактики не все діється так, якби випливало з того, що він заповів, се інша справа. Це власне справа тактики. Міністр Геббельс в одній зі своїх промов сказав з притиском: „Цілі Гітлєра ніколи не змінялися. Він уже в 1919 р. хотів того, що робить тепер. Змінялися тільки методи відповідно до ситуації". (Д.Н.Б. з 20. IV. 1935). Кожний вождь має право маскувати свої тактичні посуви і не має обовязку говорити своїм противникам, що хоче робити, але може їх впроваджувати в блуд. Але хтось міг би сказати, що дипльоматія це штука заключування й додержування умов. Та це річ погляду. Анґлійці мали звичайно нахил по купецьки займатися дипльоматією з точки погляду такого або інакшого „статус кво". А німці витворили зовсім інший стиль міжнароднього політики й дипльоматії: д и н а м і ч н и й. Тому не повиннося думати категоріями давного авторамету про почини тих, що ділають на основі інших засад. Бо це блуд і то грубий. Блуд також те, коли не доцінюється противника і не береться поважно його замірів або легковажиться їх. І той власне блуд зробила европейська дипльоматія, що не брала поважно основного твору нац.-соціялізму, книжки Гітлєра „Майн Кампф" та інших творів його найближчих співробітників, які розвивали погляди висказані Гітлєром у тій „біблії" національного соціялізму та узасаднювали їх. Це шкідлива ігноранція. Передовсім треба ствердити, що ні офіційяльно ні півофіційяльно не відкликано нічого з того, що написано в книжці Гітлєра „Майн Кампф". Отже „відкривати" тепер нац. соц. імперіялізм се спізнене відкриття або ігноранція, бо зарис його імперіялізму виложений отверто й без обиняків у його книжці. Підстава її пангерманська думка, але в іншим одязі ніж була в пруських часах. Засада тої політики: перешкодити тому, щоби в Европі були дві континентальні великодержави біля границь Німеччини (ст. 754), отже Гітлер хоче знищити гегемонію Франції в Европі (ст. 757). Засаду ту розвинув докладно Альфред Розенберґ у своїй підставовій брошурі „Дас Везенсґефіґе дес Національсоціялізмус", 1932 (в 1934 р. 10-те видання). Він поборює там як небезпечну ілюзію погляд, що порозуміння між Німеччиною і Францією можливе. Точка виходу нац. соціялізму се „Муттерлянд" (Батьківщина). Евальд Банзе у книжці „Равм унд Фольк" займається справою побільшення тої батьківщини землями на Сході (гл. „Майн Кампф" ст. 741). Гітлер хоче здобути простір для німецького осадництва, передовсім на полудневім сході. Та головна його ціль — Росія. „Сама доля, пише він, хоче нам дати вказівку..." „Величезна держава на Сході готова розлетітися..."

Мадярсько-словацькі бої

Ранком 23 с. м. мадярські війська переступили в кількох місцях мадярсько-словацьку границю і скорим маршом подалися в глибину Пряшівщини, значить у глибину української етнографічної території у Словаччині. Словацьке правительство наспіх зорганізувало оборону і здержало дальший похід мадярських військ. Прийшло до кровавих боїв, в яких по обох сторонах брали участь літаки. Обі сторони мають багато вбитих і ранених. В мадярських політичних кругах твердять, що мадярські війська „мали право" заняти ті землі, бо вони з огляду на своє населення природно належать до Карпатської України... Італійська преса не таїть своїх симпатій для Мадярщини, зате Німеччина мовчить, мимо того, що договором зобовязалася боронити границь Словаччини. Заграничпа преса звертає увагу на те, що Мадярщина послугується в боях літаками італійської марки, а Словаччина німецької марки і зазначує, що це не припадковий збіг обставин, а покажчик перехрещування німецької та італійської політики в середній Европі.

Вітос вертається до Польщі

В польськім генеральнім консуляті у Празі зголосився Вінценти Вітос і висказав охоту вернутися до краю й віддатися до розпорядимости польських властей. Тепер очікує пашпорту. Також др Кернік і Багіньский зголосилися в польськім консуляті й дістали пашпорти на поворот до Польщі.

Цікава правнича справа

Клайпеда як предмет міжнароднього права.

З переняттям німцями Клайпеди (Мемеля) від литовців справа тої пристані не належить до скінчених. Річ в тім, що Литва не держала тої пристані як властителька, бо Клайпеду й околицю відлучено від Німеччини на підставі Версайського договору і віддано під спільну суверенність Англії, Франції, Італії та Японії, а ті 4 держави 8. V. 1924 р. відступили Клайпеду до уживання Литві з застереженням, що „суверенні права у клайпедській країні („Мемельлянд") а б о їх в и к о н у в а н я не можуть бути перенесені (Литвою) без згоди високих договірних сторін". Отся клявзуля, що в 1924 р. могла видаватися дипльоматам 4 великодержав дуже розумною й обережною, справила їм у березні 1939 р. такий клопіт, що напр. представник англійського уряду на інтерпеляцію в парляменті, що уряд думає зробити в справі Клайпеди, яку заняли німці, просто не знав що відповісти. І таки так сказав, що „воліє тепер не відповідати". Бо й справді, що міг сказати? Дві з тих держав, які застерегли собі „суверенні права" до Клайпеди (Італія і Японія), тепер в порозумінні з Німеччиною. Отже є два на два. Якби Франція й Англія образилися, що їх німці навіть не питали, займаючи Клайпеду, то випадало б їм хіба виповідати війну за Клайпеду, а властиво не за Клайпеду, бо до неї навіть на підставі Версайського договору рівні права мають дві союзниці Німеччини. Отже що було робити Англії та Франції? Виповідати війну лише за брак запиту? Ситуація смішна і прикра рівночасно. А литовський сойм благорозумно згодився віддати Клайпеду, тільки додав, що робить се під услівям, що його згоду приймуть 4 згадані сиґнатарі. Два напевно приймуть. А другі два? Можуть говорити, що хочуть. У практиці се не матиме значіння, а в праві (оскільки хто тепер іще взагалі цікавиться правом) та справа так цікаво з а м о т а н а, що можна цілу книгу написати і все буде: „з одної сторони" так, а „з другої сторони ось як". Словом, серед грози сучасних днів це одна з міжнародних справ повних гумору. А для невеличкої Литви утрата клайпедської країни не мала: близько 2.000 кв. км. і 146.000 населення, всего було в Литві 2.220.000 душ. Значить утрачена земля 2 рази така як Заользя. Щодо населення тої землі то в 1931 р. мало там бути 43.5% німців, 27.6% литовців і 26.2% „клайпедян" чи „клайпедців". Що се за племя? Чи не т. зв. „тутейші", себто останки автохтонного племени? Німці кажуть, що то їх люди, литовці, що їх. А самі „клайпедяни"? Хто їх питає, в часі коли велитні борикаються між собою...

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Лікарський фейлетоник.

Недокровність

Недокровність (анемія) появляється звичайно внаслідок більшої утрати крови в часі операції, при кровавих жолудкових вередах, по кровотечах з легенів і т. п. По більших кровотечах кровообіг далі ділає без змін, страта крови вирівнюється, натомість зменшується скількість червоних тілець крови. Недокровність може появитися постепенно на тлі інших недуг, напр. сухіт, злобних новотворів, черваків і т. п. Хорі бувають бліді, слизниці їх очей і устної ями блідо-червоні, довкруги очей у них видно темні кружки. Розуміється, не кожний чоловік з вигляду блідий мусить бути недокровний; у декого шкіра така груба, що кров не може пересвітлювати назовні. Недокровні люди швидко томляться, помалу думають, часто мліють і постійно нездужають на біль голови, брак апетиту й обструкцію. При кожному зусиллі відчувають биття серця і скоро задихуються, бо зменшена скількість червоних тілець крови в орґанізмі не доставляє клітинам потрібної скількости кисня. Як лікувати недокровність? Передовсім лікар мусить докладно устійнити причину недокровности. В молодому віці причиною буває часто туберкульоза (сухоти). Поручається воздушні й соняшні купелі та відповідну гіґієну тіла. Сильніші хорі можуть робити к о р о т к і проходи на свіжому воздусі, слабші повинні лежати на воздусі. Харч повинен бути легкостравний і обильний. Товсті пацієнти можуть їсти товщі й углеводні в обмеженій скількости, натомість повинні споживати багато білковин. З городовини хорі можуть їсти тільки легкостравні річи як: шпінак, каляфіор, моркву, шпараґи і т. п. Треба старатися, щоб жолудок був щ о д н я випорожнений. У випадках недокровности дуже добре ділає зовнішне заживання заліза в пливкому стані і в порошках. Добрий вплив на усунення недокровности мають також ті мінеральні води, у склад яких входить арсен.

—о—

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про вагу святого Причастя. 3)

Тим декретом папа Пій X перекреслив рівночасно всякі спори щодо умовин частого св. Причастя та зазначив виразно: „що не вільно нікого здержувати від частого св. Причастя, оскільки він в стані ласки й має добре побожне наміреннЯ". Те условія папи Пія X напозір маленьке, все таки треба над ним глибоко застановитися, щоби спокійно увести його в своє життя.

Перше условія — стан ласки. Загально відомо, що людська душа одержує освячаючу ласку при охрещенні, а тратить її, коли згрішить смертельним гріхом. Тому в папському декреті нема згадки про сповідь, бо з науки Церкви відомо, що хто впав у тяжкий гріх, мусить наперед висповідатися, заки приступить до св. Причастя. А знов повсденні гріхи змазує жаль, навіть несовершенний, і нема обовязку з них сповідатися. Натомість знаходимо в декреті таке дальше пояснення: „Хоч дуже бажана річ, щоби всі, що причащаються часто чи щоденно, були вільні від повседневних гріхів, бодай від цілком добровільних і не мали до них жадного привязання, то одначе вистарчає, щоб були вільні від тяжких гріхів і мали сильну постанову більше не грішити. Коли ця постанова дійсно щира, то направду неможливо, щоб вони під впливом і силою св. Причастя не позбулися також і щоденних гріхів і привязання до них".

Отже коли папа Пій X не поставив у декреті сповіди як условія частого св. Причастя, то се тільки тому, що Церква в тій справі вже давніше висказася, а саме, що тільки тяжкий гріх вимагає сповіди. Звідси питання, як часто мають сповідатися ті, що є в стані ласки й мають бажання часто причащатися, — безпредметове. Одначе для ясного зрозуміння й задля боязни деяких побожних душ як також, щоб могти узискати повний відпуст, який вимагає передтим сповіди — Церква постановила до дальшого вияснення декрету: „що ті, які хочуть одержати відпуст і причащаються бодай раз на тиждень, можуть сповідатися тиждень передтим або по тім, значить, раз на три тижні. Одначе ті, що причащаються щоденно, або бодай 5 разів тижнево, можуть одержати відпуст без окремого зобовязання щодо часу сповіди". Ті постанови ввійшли до нового канонічного кодексу (кан. 931), що було конечне, коли мало увійти в життя й сповнитися бажання Св. Отця, щоб якнайбільша частина вірних причащалася часто, чи щоденно.

О. Геттеншвілер Т. І. у своїй праці під наголовком „Часте й щоденне св. Причастя" пише: Недавно вийшла брошура італійського священика Антонія з передмовою Св. Отця папи Пія X, в якій автор дослівно пише так: „Коли хочемо, щоби щоденне св. Причастя вірних, або бодай в неділі й свята, не було мрією але дійсністю, то мусимо не тільки працювати над тим, щоб Евх. Христос став щоденною поживою вірних, але рівночасно мусимо обмежити часті й непотрібні сповіди (т. зв. сповіди з побожности).

Навчаймо людей, щоб без страху, навпаки з святою радістю причащалися щоденно через цілі тижні й місяці й то, коли інакше не дасться, також і без попередної сповіди, оскільки лише від останньої сповіди не почуваються до тяжкого гріха". Св. Отець поручаючи ту брошуру, тимсамим потвердив найвиразніше висше наведені твердження.

Часта сповідь з ріжних зглядів може бути навіть подекуди шкідлива для душі. Бо трапляється нераз, що ті, які часто сповідаються, не завдають собі труду, щоб постепенно поправлятися зі своїх хиб і щоденних гріхів в переконанні, що вони з них висповідаються.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. ПРЕМІЄР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ Бродій був на послуханні в регента Мадярщинн у справах прилучення К. України до Мадярщини. Таку вістку приніс „Уй Мадяршаг".

В БОЯХ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ погибло поверх 200 мадярських жовнірів, важко ранених є кількасот. До Карпатської України їдуть дальші мадярські військові транспорти. Такі вісти принесла аґенція Райтера на підставі мадярських вісток.

ПОС. ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ був 25. III. на послуханні у прем. Складковского.

У СКОМОРОХАХ, БУЧАЦЬКОГО ПОВІТУ, власти безпеки закрили „Сокіл" за „примінювання засади безоглядного послуху і терору до своїх членів".

ЗАСІДАННЯ ВОЄВІДСЬКОЇ РАДИ Волині відбулося 9 с. м. в Луцьку. Воно ухвалило м. ін. впровадити примус (!) обезпечення збіжжа від граду. Зі звіту шкільного куратора Волині Мацішевского виходить, що на Волині є 5.800 учителів, бракує ще 2.000, до шкіл ходить 300.000 дітей, поза школою 90.000 дітей, які обовязані ходити до школи. („Вол. Слово", ч. 8).

ПРЕЗИДЕНТ РП відложив 27. III. звичайну сесію сойму і сенату на 30 днів.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР вапр. справ пік. Бек їде 3 квітня до Лондону.

СТАНОВИЩЕ ПОЛЯКІВ у пресі супроти нової міжнародної ситуації дається представити коротко кличем: „Ані з Німеччиною, ані з СССР".

ЧЕСЬКИЙ КОНСУЛЯТ у Львові перебрали німці і ще не вирішили, чи його зліквідувати чи залишити.

СЛОВАЦЬКІ ВІЙСЬКА стратили 24 літаки в боях з мадярами і підчас атакування міст у Карпатській Україні. Так звідомляє мадярська пресова аґенція.

МОЛОДИХ ЧЕСЬКИХ ТЕХНІКІВ і робітників німецька військова влада приймає як добровольців до служби при літаках, прирікаючи їм можливість осягнення ранги підофіцирів.

РОМУНІЯ БУДЕ БОРОНИТИСЯ без огляду на те, хто на неї нападе. Так сказав її премієр Калінеску представникові „Парі Суар".

РОМУНІЯ сподівається допомоги літаками з англійських баз на Кипрі, в Александрії, Суезі, Гайфі та в Адені.

МАРШ. ҐЕРІНҐ заявив, що Німеччина буде завжди стояти при Італії без огляду на те, що може лучитися. Кожне скріплення Німеччини се рівночасне скріплення Італії й навпаки.

ПРОВІДНИК НІМЦІВ У ШЛЄЗВІҐУ (Данія) Клявзен апелював у данськім парляменті до Берліна, щоби зробив порядок з Данією так, як зробив з ЧСР.

НІМЦІ приготовляються до укріплювання Клайпеди. Таку вістку принесла латвійська преса.

МАДЯРСЬКЕ РАДІО домагається, щоб границі Карпатської України, занятої мадярами, сягали на заході аж по Попрад.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ оповістили, що в Еспанії мали італійці до половини лютого поверх 13.000 убитих і ранених.

ФРАНЦУЗИ ВДОВОЛЕНІ, що Муссоліні у своїй останній промові не домагався Ніцци, Корсики ні Савої.

ФРАНЦІЯ відкликала пливацький метч, який мав відбутися між німцями і французами в днях 1 і 2 квітня.

В ГОЛЯНДІЇ приспішують виконання робіт для охорони границь.

ПРЕЗИДЕНТ ГЕЛЬВЕТСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ (Швайцарії) заявив, що цілий швайцарський нарід готовий на якнайбільші жертви, щоб зберегти незалежність і свободу свого краю.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — О. пралат Тісо мав сказати: — Пощо ми словаки помагали розбивати ЧСР, коли ми знов разом з чехами під одним обухом?... („Врублє").

У ШВАЙЦАРІЇ в деяких околицях населення в трівозі з приводу міжнароднього положення.

ШВАЙЦАРСЬКІ УРЯДОВІ КРУГИ оповіщують, що поголоски немов би Швайцарії загрожувала негайна небезпека, вважають безосновними.

НОРВЕҐІЯ розпускає до дому вправлених новобранців маринарки все 1 квітня, а сего року пожде з розпуском їх до 1 червня.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА прорвали фронт червоних коло Кордови і посуваються вперед.

НА ПРОТИЛЕТУНСЬКУ ОБОРОНУ цивільного населення Англії призначено 25 міл. фунтів стерлінгів (коло 625 міліонів злотих).

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР КОЛЬОНІЙ Мек Доналд заявив, що треба відложити полагодження справи Палестини з огляду на міжнародне положення.

АМЕРИКА замкнула своє посольство в Празі.

НОВИНКИ

Коли задзвонять бадьоро великодні дзвони і сповістять, що воскрес Христос і воскресне Правда на землі; коли при святочному столі станемо ділитися з рідними свяченим та полинемо думками до всіх Братів Великої Української Сімї, — не опоганюймо Світлих Святочних Днів дурманом алькоголю й нікотини, тих отрут, що стільки лиха накоїли українському народові і стали нині символами рабства. — „Відродження".

В церкві ОО. Василіян у Львові, вул. Жовківська 36, відбуваються від 26 с. м. великопістні реколекції для всіх вірних. Реколекції потривають до 2 квітня. Від 27—31 с. м. в год. 6-ій веч. молебен, наука і благальна пісня; 1 квітня в год. 5.30 Литія й наука; 2 квітня (в неділю) в год. 8-ій в часі Служби Божої спільне св. Причастя. Св. Сповідь відбудеться 31 березня і 1 квітня від год. 4.30 пополудні.

До відома громадян Львова. Льокаль Українського Технічного Виборчого Комітету у Львові міститься в пасажі Гавсмана ч. 6, II пов., тел. 275-86. Урядові години від 10—2 передполуднем і від 5—7 пополудні.

Львівська дирекція почт звертає увагу, щоб пачки, які мають бути доручені перед святами, надавати вчасніше, бо інакше внаслідок збільшеного почтового руху можуть дійти до адресатів аж по святах. Пачки зі святочними посилками повинні бути добре опаковані й міцно обвязані.

З днем 1 квітня у Львові мають зачатися праці при віднові домів. Мають відновляти фасади домів, зміняти паркани на сітки й закладати збірні антени.

Демократичний відлом польських студентів у Львові (людовці, пепесівці та суспільні демократи) з уваги на міжнародню ситуацію рішив звернутися до студентських орґанізацій всіх політичних напрямків з предложенням припинити взаїмну боротьбу. Зі студентами крайно правих груп „демократи" хотіли б заключити „договір про ненапад". Крім того польські студенти ухвалили візвати польський уряд, щоб не признав забору Чехії.

У Львові пропадають молоді дівчата. Поліційні рапорти нотують, що зголосилася п. Марія Відецка, вул. Виспянського 6, з повідомленням, що пропала її 16-літня дочка Юзя. Подібно пропала Людвіка Миколаєвич, ул. Вербова 9. Хто вибирається з дочками до Львова, нехай уважає на них. Се треба говорити людям.

Гумор. — Ви знаєте доктора Піґульського, що був вязничним лікарем? — Дуже добре. Кілька літ був він моїм домашнім лікарем...

Гумор. — Знавець зоольоґії. — Малий Моріц: Тату, чи вуж має хвіст? — Як ти можеш так питати? Адже вуж має лише сам хвіст...

Девізова комісія повідомила всі корабельні лінії, що припис про конечність згоди девізової комісії на продаж корабельних карт на збірні прогульки поширюється також на продаж корабельних карт на індивідуальні виїзди в цілях туристичних, розривкових, відвідин родини і т. п. Тільки продаж карт на виїзди в торговельних цілях вільна від згаданого припису.

Державна поліція переводить контролю метрик по греко-католицьких парохіях судово-вишенського повіту.

Адміністраційні власти опечатали домівку Союзу Українських Купців у Тернополі.

Нова латинська парохія повстала в Зарудді пов. Зборів. До неї належать отсі місцевости: Пробіжна, Озерянка, Лавриківці, Плісняни, Травотолоки, Урлів і Зарудця з Зарудкою.

Адміністраційна влада наказала інж. аґрономові Дмитренкові, який працював у філії „Сільського Господаря“ в Стрию, покинути границі повіту найдалі до 21 квітня. Інж. Дмитренко не займався зовсім політичними справами і дбав лиш про хліборобське виховання молоді.

Вибори до міської ради в Стрию відбудуться 7 травня с. р.

Через граничну стацію Снятин—Залуче переїхав з Польщі до Палестини транспорт жидівських еміґрантів, 150 осіб.

В городенськім повіті вимерзли озимини внаслідок довготривалих морозних вітрів зі сходу і браку опадів. Поворот зими припізнив весняні роботи в полях і городах.

В Порічі Задвірнім коло Комарна поліція знайшла в селян два кріси, 12 револьверів, 1 пістолет і крісові та револьверові кулі. (ІКЦ, ч. 86).

Повітове староство в Мостиських припинило діяльність читальні „Просвіти“ у Волосткові. Рівночасно поліція арештувала просвітянського орґанізатора п. Ол. Накловича.

В Седлисках пов. Замостя на римокатольцизм мало перейти 7 православних. Від початку с. р. „навернулося“ там понад 50 осіб. (ІКЦ, ч. 86).

Обікрали повітову ККО (Комунальну Касу Ощадности) на 200.000 зл. і дістали за це в суді в Катовицях такі кари: Дир. А. Дирда 2 і пів року тюрми і 10 тисяч зл. гривни, евент. 1000 днів арешту; Ґ. Каменецкий 3 роки і 50.000 зл. гривни евент. 500 днів тюрми, інших увільнено.

На роботи до Франції має виїхати з Польщі 3.000 сезонових рільних робітників, в тім частина зі Сх. Ґаличини.

523.201 зареєстрованих безробітних було в Польщі 14 березня с. р. Найбільше безробітних є на Шлеську — 81.400, у Варшаві 31.934.

Високі школи в Польщі не будуть вже самі полагоджувати відрочень військової служби для матуристів, призначених до надконтинґентів. Студенти мусять старатися за дозвіл військових властей.

Гумор. — Ґість до кельнерки: Що робить та муха в моїй зупі? — А звідки я се маю знати? Чи я ворожка?...

Гумор. — Чешка до свого чоловіка: Ціле щастя, що є окупація — нарешті посидиш вдома від осмої. („Врубле“).

Новозаліснені простори в Польщі будуть увільнені від усяких податків продовж 30 літ. Рівночасно будуть оповіщені заострення у справі лісової служби в приватних лісах, які рада міністрів узнає „спеціяльно важними“.

92.816 кін було на цілім світі в дні 1 січня с. р. З того на Европу припадає 63.045 кінь, на Злучені Держави П. А. 16.228, Далекий Схід 5.796, полудневу Америку 4.571, Канаду 1.224, на Африку і Близький Схід 856.

99 жінок практикує тепер на терені варшавської судової апеляції. В 1923 р. на лісті палєстри була тільки одна жінка.

Преміер Складковский затвердив аванс 35.000 державних урядників.

Померший митрополит Букарешту і патріярх Ромунії Крістеа записав усі свої ощадности з доходів Митрополичих дібр у висоті 5 міліонів леїв на будову нових правосл. церков по селах в Ромунії.

До Букарешту приїхав перший транспорт воєнного матеріялу виробу фабрики Шкоди у 33 ваґонах.

Майно б. цісарського роду Габсбурґів буде їм знов відібране на підставі спеціяльного закона, яким скасовано т. зв. закон Шушніґа. Німецька преса зазначує, що й ґітлерівська влада не відбирає Габсбурґам їх приватного майна, лише те, яке вони посідали на тій підставі, що належали до пануючого дому.

Др. Шахт стане мабуть знов президентом банку Німеччини.

Адвокатська палата у Братиславі постановила усунути всіх адвокатів жидів, яких є в ній 50%.

В Чехії й Моравії заборонено всі заграничні часописи крім німецьких й італійських.

Чехословацький національний комітет в Америці почав формувати військові частини до боротьби за незалежність...

Гумор. — Хоч малий а знавець. — Ромко йде з мамою до міста і по дорозі бачить пана з моноклем. Питає: Мамо, той пан також належить до обезпечальні? — А ти по чім міркуєш? — Бо дали йому тільки половину окулярів.

Німецька преса подає, що ґен. Прхаля віддався до розпорядимости німецької військової влади. Мають в нім „перлу неоцінену“...

Спадкоємці Льва Толстого дістали від ромунського уряду 150 міліонів леїв відшкодування за вивласнені лісові добра в Бесарабії, які були колись власністю письменника.

Снігова лявіна присипала на смерть 20 французьких робітників в Альпах.

Відзначення золотою медалею. Почуваємося до милого обовязку подати до відома П. Т. Читачів, що міністерство Промислу і Торговлі відзначило Мокотовську Хемічно-фармацевтичну Фабрику Адольф Ґонсєцкі і Сини, акц. сп. у Варшаві, золотою медалею. Се високе і рідке відзначення признано сій фірмі за славну працю на полі фармацевтичного промислу і торговлі. З того приводу складаємо фірмі Адольф Ґонсєцкі і Сини, акц. сп. в Варшаві, сердечні желання дальшої плідної праці, яка значно підносить рівень краєвого промислу. — (1)

Спорт. В неділю, 26 с. м., відбулися перші весняні змагання за мистецтво львівської окружної ліґи в копаному мячі. У Львові відбувся метч між Україною і Лехією (останки з минулорічного сезону), який закінчився виграною України у відношенні 3 : 0 (1 : 0). Україна грала добре, зокрема в лінії помочі та перевисшала противника технікою і швидкістю. — В Перемишлі Сян змірявся з львівською робітничою дружиною РКС і виграв також у відношенні 3 : 0 (1 : 0). Сян як на початок футбольного сезону показав доволі добру форму і виграв заслужено. В найблищу неділю Україна грає з Юнаком у Дрогобичі, Сян з РКС-ом у Львові. Ті змагання України і Сяну належать до залеглостей з минулого року.

Гумор. — По черзі. — Та ж се не той зуб, який я казав вирвати. — Терпеливости, помалу дійдемо до нього.

† ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

О. Омелян Радзикевич, парох у Вишенці Великій, янівський декан, наділений крилошанськими відзнаками, радник Митрополичої Консисторії, помер 21 березня в 57 році життя — ВІЧНА!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Украдене життя.
АТЛЯНТИК: Три вальси.
МУЗА: Царівна снігурка.
ПАКС: Голгота та Життя і смерть Пія XI.
СТИЛЕВЕ: Ґібральтар і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.